Nduudu n’dai yeⁿ’e Ndyuūs yeⁿ’e cuicateco yeⁿ’e Tepeuxila

Tepeuxila Cuicatec New Testament

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 54
SAN LUCAS 86
SAN JUAN 140
HECHOS 174
ROMANOS 219
1 CORINTIOS 244
2 CORINTIOS 268
GÁLATAS 283
EFESIOS 292
FILIPENSES 301
COLOSENSES 307
1 TESALONICENSES 313
2 TESALONICENSES 318
1 TIMOTEO 321
2 TIMOTEO 328
TITO 333
FILEMÓN 336
HEBREOS 338
SANTIAGO 356
1 PEDRO 362
2 PEDRO 369
1 JUAN 373
2 JUAN 378
3 JUAN 379
JUDAS 380
APOCALIPSIS 382

Nduudu n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e cuicateco yeⁿ'e Tepeuxila
New Testament in Cuicatec, Tepeuxila (MX:cux:Cuicatec, Tepeuxila)

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Tepeuxila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Tepeuxila [cux], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Cuicatec, Tepeuxila
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
2014-04-22

ISBN 978-1-5313-0185-9

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 20 Sep 2016
28b090dc-326e-56c7-994e-5d3354d1d54f

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪⁿ APÓSTOL MATEO

Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaata yeⁿ'ē Jesucristo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ

(Lc. 3.23-38)

1 Chuū chí lista yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Jesucristo, ndíí na ndaata Abraham ndíí na ndaata David ndíí tiempo chi ch'iindiyáāⁿ Jesucristo.

2 Abraham miiⁿ ch'iīndī daiya sa chi nguuvi Isaac. Isaac miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa chi nguuvi Jacob. Jacob miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Judá ndúúcū tanáⁿ'ā 'díínu yā. 3 Judá miiⁿ ní ndúúcū Tamar chi n'daataá yeⁿ'ē sa ch'iīndī daiyá yā chi cuates chi nguuvi Fares ndúúcū Zara. Fares miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Esrom. Esrom miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Aram. 4 Aram miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Aminadab. Aminadab miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Naasón. Naasón miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Salmón. 5 Salmón ndúúcū Rahab chi n'daataá yeⁿ'ē sa ní ch'iīndī daiyá yā Booz. Booz miiⁿ ndúúcū Rut chi n'daataá yeⁿ'ē sa ní ch'iīndī daiyá yā Obed. Obed miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Isaí. 6 Isaí miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa rey David. Rey David miiⁿ ní ch'iīndī daiyá yā Salomón taachi caneé yā ndúúcū n'daataá chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ní n'daataá yeⁿ'e saⁿ'ā Urías.

7 Salomón miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Roboam. Roboam miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Abías. Abías miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Asa. 8 Asa miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Josafat. Josafat miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Joram. Joram miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Uzías. 9 Uzías miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Jotam. Jotam miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Acaz. Acaz miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Ezequías. 10 Ezequías miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Manasés. Manasés miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Amón. Amón miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Josías. 11 Josías miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Jeconías. Jeconías miiⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā vi'i yā ch'iindiyáaⁿ yā taachi chiidá yā ndúúcū chɛɛcú yā ní preso yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní taachi cueⁿ'é yā na cyúúní na yáⁿ'āa Babilonia.

12 Cuayiivi chi cho'ó yā na yáⁿ'āa Babilonia, Jeconías miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Salatiel. Salatiel miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Zorobabel. 13 Zorobabel miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Abiud. Abiud miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Eliaquim. Eliaquim miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Azor. 14 Azor miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Sadoc. Sadoc miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Aquim. Aquim miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Eliud. 15 Eliud miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Eleazar. Eleazar miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Matán. Matán miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa Jacob. 16 Jacob miiⁿ ní ch'iīndī daiya sa José, 'iiⁿ'yāⁿ chi isáⁿ'ā yeⁿ'e María. Ní daiya ta ní Jesús chi nguuvi Cristo.

17 'Tíícā nducuéⁿ'ē ndaata yeⁿ'e Abraham ndíí rey David ní ndiichicúūuⁿ ndaata yeⁿ'é yā o generaciones. Ní ndíí rey David miiⁿ ndíí taachi cueⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'e yā na país Babilonia ní ndiichicúūuⁿ ndaata yeⁿ'é yā. Ní ndíí taachi cheⁿ'e yā na yáⁿ'āa Babilonia ndíí taachi ndaā Cristo iⁿ'yéeⁿdi 'cūū ní ndiichicúūuⁿ ndaata yeⁿ'é yā.

'Túúcā ch'iindiyáāⁿ Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

18 'Túúcā ch'iindiyáāⁿ Jesucristo. Taachí María miiⁿ chɛɛcu Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chi 'caandavaacú yā ndúúcū José níícú taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandavaacú yā ndúúcū vi'ī, vɛ́ɛ́ 'áámá daiya yā chɛɛtí yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 19 José miiⁿ ní neⁿ'é yā 'caandavaacu yā ndúúcū María miiⁿ. Ní José miiⁿ ní nééné n'dai yā. Ní cuayiivi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā 'caandavaacú yā ndúúcū táⁿ'ā cucáávā chi vɛ́ɛ́ dacua'a chɛɛtí yā. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya yeⁿ'e María chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ti nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi María cuuví 'cuinaaⁿ yā. 20 Ní taachí José miiⁿ nacadíínuuⁿ yā chi cu'neeⁿ yā María miiⁿ, cuayiivi ní taachí cyaadu yā, 'áámá ángel yeⁿ'e Señor Ndyuūs che'enaáⁿ yā yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chiī yā José miiⁿ: Díí, José, saⁿ'ā yeⁿ'e ndaata rey David, nguɛ́ɛ́ 'va'a di cuuví n'daataá yeⁿ'e di María, ti dacuá'ā yeⁿ'ē tá chi vɛ́ɛ́ chɛɛti tá nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. 21 Ní táⁿ'ā miiⁿ ní 'cuundiyáāⁿ daiya tá 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ. Díí ní cu'neeⁿ di chí ngúúví sá JESÚS caati cucáávā Jesús miiⁿ ní nadanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē íⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

22 Tanducuéⁿ'ē chuū ní 'tíícā chiī ndúúcū
María ní 'íícú cuuvi cuaacu chí caⁿ'ā profeta
yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndíí cuaaⁿ vm-
naaⁿ, nduudu chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs 'tíícā:
23 Níícú n'diichí nī. Tá 'cūū 'áámá chí
cuiinuu tá 'cuūndī daiya tá. Taachí
'cuundiyáāⁿ 'áámá daiya tá ní
cu'neeⁿ chi duuchi Emanuel chí
neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Ndyuūs ndúúcū
s'uūúⁿ.
24 Cuayiivi miiⁿ ní taachi José miiⁿ nan-
duuchí yā, tuu'mi ní diíⁿ yā tan'dúúcā
chi ngaⁿ'ā ángel yeⁿ'e Señor Ndyuūs níícú
ch'iindivaacú yā ndúúcū María miiⁿ. 25 Naati
José miiⁿ nguéɛ́ n'diichi sá María miiⁿ ndíí
ch'iindiyaāⁿ daiya tá, ní José s'neeⁿ sá chi
ngúúví dacua'āa miiⁿ dúúchí JESÚS.

2

*Ye*ⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ magos chi cheⁿ'e sa
n'diichi sa Jesús
1 Taachi Jesús ch'iindiyáaⁿ yā na yáāⁿ
Belén yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea, tiempo miiⁿ ní
saⁿ'a Herodes miiⁿ ní rey yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea.
Ní n'duuví magos, 'iiⁿ'yāⁿ chi déénu ca yā
yeⁿ'e 'ííⁿnyúⁿ ndiicá yaⁿ'áí yā ndíí cuaaⁿ ná
ícan'daā 'yáⁿ'ā. Ní magos ndaa yā na yáāⁿ
Jerusalén. 2 Magos ní ndaa yā nanááⁿ rey
Herodes miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā rey: ¿Tíí
cánéé 'iiⁿ'yāⁿ chi rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel
chi 'niindiyáaⁿ yā? Nús'uū ní n'diichí 'nū
'áámá 'ííⁿnyúⁿ ch'ɛɛtɛ cuááⁿ ná ican'dáá
'yáⁿ'ā 'íícú chííⁿ chí cuchií 'nū. Níícú ndaá
'nū chí cu'téénú 'nū saⁿ'ā 'lííⁿ rey miiⁿ.
3 Taachí rey Herodes miiⁿ ch'iindiveéⁿ
yā chuū, chistaⁿ'ā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e
yā. 'Tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ Jerusalén taachi ch'iindiveéⁿ yā.
4 Ní rey Herodes miiⁿ ní nádaamá yā
nducyaaca chiīdūu n'gɛɛtɛ́ chí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū Israel ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cuéɛ́ⁿ ley 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
Israel. Ní itiinguunéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Tií
'niindiyáāⁿ Cristo? 5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a
yā chii yā rey miiⁿ: 'Cuundiyáaⁿ yā na yáāⁿ
Belén yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea caati 'tíícā canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs cucáávā saⁿ'a
profeta:
6 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Belén yeⁿ'e
yáⁿ'āa Judá, ¿'áá nguéɛ́ yáāⁿ yeⁿ'e
nī chi 'lííⁿ cá nguaaⁿ nducuéⁿ'ē yáāⁿ
yeⁿ'e yáⁿ'āa Judá naachi 'iiⁿ'yāⁿ ndíí
tiiiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā? Nguéɛ́ chi
'tíícā, caati nguaaⁿ ndís'tiī chi yeⁿ'ē
yáāⁿ Belén can'dáā 'áámá sáⁿ'ā chi
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sá yeⁿ'e nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi Ndyuūs nndɛɛvɛ yā.
7 Tuu'mi ní rey Herodes yaa'vi n'dé'éí
yā saⁿ'ā magos ní ntiinguuneeⁿ cá yā saⁿ'a
s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ tiempo n'diichi nī 'ííⁿnyúⁿ
miiⁿ? 8 Ní rey miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'a s'eeⁿ: Ndís'tiī magos, cueⁿ'e nī na
yáāⁿ Belén ní in'nuūⁿ n'daāca nī dacua'a
'lííⁿ miiⁿ. Ní taachí ndaaca nī dacua'a
mííⁿ, nanguɛɛcunéeⁿ nī ní caaⁿ'maⁿ nī
yeⁿ'é. Maaⁿ níícú 'úú ntúūⁿ ní cuuvi caⁿ'á
cu'teenú dacua'a 'lííⁿ miiⁿ.
9 Magos ní ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e
rey miiⁿ ní cúnaⁿ'a yā. Cuin'diichí nī.
'Ííⁿnyúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ magos n'diīchi yā cuaaⁿ
na ican'daa 'yáⁿ'ā, 'ííⁿnyúⁿ mííⁿ cueⁿ'é
nanááⁿ yeⁿ'e magos taanduvéɛ́ ndaā ní
cānee lugar naachi canéé dacua'a 'lííⁿ. 10 Ní
taachi magos 'āā n'diichí yā 'ííⁿnyúⁿ miiⁿ,
yéénú taaví yā. 11 Ní taachi sndaá yā va'āī
miiⁿ, n'diichí yā saⁿ'ā 'lííⁿ dacua'ā miiⁿ
ndúúcū chɛɛcu sá María. Ní chíintii'yá yā
nanááⁿ dacua'ā miiⁿ ní s'téénu yā. Taachi
n'guaaⁿ yā caja naachi snéé regalos yeⁿ'e
yā, tuu'mi ní ca'á yā yeⁿ'ē dacua'ā miiⁿ.
Regalos ní 'dííⁿnguaāⁿ ndúúcū yáⁿ'ā chi
n'dɛɛvɛ ngééⁿ ndúúcū mirra chí diītū taavi
n'dai ngééⁿ. 12 Cuayiivi miiⁿ ní Ndyuūs
yaa'vi yā magos na 'yúúdúyaaⁿ yeⁿ'e yā chí
'āā ntɛ́ɛ́ naⁿ'a yā nanááⁿ rey Herodes miiⁿ.
Níícú magos cunaⁿ'a yā na vaacu yā na
taama yúúní.

*Cue*ⁿ'e yā ngéénu yā na yáⁿ'āa Egipto

13 Taachi magos cunaⁿ'a yā, tuu'mi ní
Ndyuūs dicho'ó yā 'áámá ángel níícú ángel
miiⁿ ní ndaá yā nanááⁿ José miiⁿ taachi
cyaadú yā ní caⁿ'a yā chii yā José: Díí José,
nducueeⁿ di ní cuta'a di saⁿ'ā 'lííⁿ ní cueⁿ'e
di cáanū di ndúúcū chɛɛcu sa ndíí yáⁿ'āa
Egipto. Ní 'cuɛɛtinée nī miiⁿ ndíí taachi 'úú
caaⁿ'máⁿ caati canéé chí rey Herodes miiⁿ
ní nan'nuúⁿ yā saⁿ'ā 'lííⁿ chí 'caaⁿ'núⁿ yā
saⁿ'ā.
14 José miiⁿ ní nanduuchí yā. 'Tiicá ntúūⁿ
chɛɛcu sa. Ní sta'a yā saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ ní
nguiinū mííⁿ nūuⁿ cueⁿ'e yā ndúúcū chɛɛcu
sa na yáⁿ'āa Egipto. 15 Níícú miiⁿ ch'ɛɛtinée

yā ndíí chi ch'iī rey Herodes. Níícú cúúnú ca'a chíí^{n} chí Señor Ndyuūs ca^{n}'a yā na libro ye^{n}'e yā ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} cucáávā sa^{n}'a profeta mii^{n} taachi ca^{n}'a yā 'tíícā: Ná yá^{n}'āa Egipto 'caí daīyá.

Rey Herodes ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā chi 'caa^{n}'nú^{n} yā dacua'āa ngaiyáā

16 Taachí rey Herodes mii^{n} tuumi-
cadíínuu^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n} magos chinnche'éí
yā 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní nduuvi taá^{n} n'dai
yā. Ní rey mii^{n} ní ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā
ní dichó'ó yā soldados chí ch'ii^{n}'nu^{n} yā
nducyáácá dacua'āa chi sa^{n}'ā ndíí cuaacu
'uūvī nduūyū chi vɛ́ɛ́ na yáā^{n} Belén ndúúcū
taná^{n}'ā yáā^{n} chí na nii^{n}nuú^{n}. 'Tíícā rey
mii^{n} dii^{n} cuenta yā ti cho'ōo 'uuvi nduūyū
chi magos n'diichí yā 'íí^{n}nyú^{n} ch'ɛɛtɛ mii^{n}
ye^{n}'e nanguuvi. 17 Tuu'mi ní cho'ōo chuū chi
cuuvi cuaacu tan'dúúcā chi canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'e Ndyuūs cucáávā chi ca^{n}'a sa^{n}'ā
profeta Jeremías cuáá^{n} vmnaa^{n} 'túúcā:
18 Na yáā^{n} Ramá ch'iindiveé^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngɛɛcu yā ní n'gái yā ndúúcu 'áámá
vaadī ya'ai ch'ɛɛtɛ́ cucáávā daiya
yā chí ch'iī. N'daataá ye^{n}'ē Israel
s'ee^{n} ngɛɛcu yā cucáávā daiya yā
chi ch'iī^{n}'nū^{n} rey tan'dúúcā chi tá^{n}'ā
Raquel ngɛɛcu yā cucáávā daiya yā
chí ch'iī. Ní nguɛ́ɛ́ chiī ndaacā
n'daataa s'ee^{n} 'viich'ɛɛtíínūu^{n} mii^{n}.
19 Cuayiivi taachí ch'iī rey Herodes mii^{n},
José mii^{n} ní 'āā canee yā na yá^{n}'āa Egipto.
Tuu'mi ní Señor Ndyuūs dicho'o yā 'áámá
ángel ní ángel che'enaá^{n} yā ye^{n}'é José
taachi cyaadú yā. 20 Ní ángel mii^{n} ca^{n}'a yā
chii yā José: Díí José, nducuee^{n} di ní cuta'a
di sa^{n}'ā 'líí^{n} dacuá'āa ní cuina^{n}'a di ndúúcū
chɛɛcu sa na yá^{n}'āa Israel caati ch'iī 'ii^{n}'yā^{n}
chí ne^{n}'e yā 'caa^{n}'nu^{n} yā sa^{n}'ā 'líí^{n}.
21 Tuu'mi ní José ncuee^{n} yā. 'Tiicá ntúū^{n}
chɛɛcu sa. Ní sta'a yā sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n}
ní cue^{n}'e yā ndúúcū chɛɛcu sa na yá^{n}'āa
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 22 Taachí José mii^{n}
ch'iindivee^{n} yā chi sa^{n}'ā Arquelao canéé
lado ye^{n}'e rey Herodes chi chiida sa, tuu'mi
ní José mii^{n} ní 'va'á yā chí ca^{n}'a yā na
yá^{n}'āa Judea chi yá^{n}'āa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel.
Naati tan'dúúcā chi ángel che'enaá^{n} ye^{n}'e
yā na 'yuudiyaa^{n} ye^{n}'e yā, cue^{n}'e yā yá^{n}'āa
Galilea chi yá^{n}'āa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel ntúū^{n}.
23 Ní ndaá yā na yá^{n}'āa míí^{n} ní cue^{n}'e yā
ch'ɛɛtinee yā na yáā^{n} Nazaret ye^{n}'e yá^{n}'āa
Galilea. Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí ca^{n}'a
profetas vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e Jesús chi
'túúcā: Canéé chí cuuvi ngúúví yā 'ii^{n}'yā^{n}
nazareno yā cucáávā chi cue^{n}'e yā na yáā^{n}
Nazaret.

3

Ye^{n}'e chi Juan cuɛɛ̄dínuū^{n}ni^{n} yā ní nga^{n}'a yā nduudu cuaacu

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Tiempo mii^{n} chiicá Juan chí
cuɛɛ̄dínuū^{n}ni^{n} yā na lugar naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}. Lugar mii^{n} chi ye^{n}'e
yá^{n}'āa Judea ní míí^{n} nga^{n}'a Juan nduudu
cuaacu. 2 Juan mii^{n} ní nga^{n}'a yā chi 'túúcā:
Ndís'tiī, ndaacadaamí nī ye^{n}'e chi dií^{n} nī chi
nguɛ́ɛ́ n'dai caati 'āā ndaā nii^{n}nuú^{n} nguuvi
mii^{n} naachi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. 3 Níícú ye^{n}'e Juan
'cūū ní sa^{n}'a profeta Isaías ca^{n}'a yā ye^{n}'e yā
vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachí ca^{n}'a yā 'túúcā:
'Caandiveé^{n} nī. 'Áámá sa^{n}'ā nga^{n}'ā
yuudu sa 'túúcā na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n}
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}:
'Cuundiyaá^{n} nī yúúní ye^{n}'ē Señor
Ndyuūs caati cúchii yā. Nan'guáa^{n}
nī yúúní cuaacu caavá yā. Didɛɛvɛ́
nī staava ye^{n}'é nī ní cuuvi cuaá^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} taachi ndaa yā.
4 Catecai Juan mii^{n} ní nin'dai ndúúcū
yuūdū ye^{n}'ē 'iiti camello. Ní cinturón ye^{n}'ē
sa ní dii^{n}ma^{n} 'iiti. Níícú chí che'ē sa ní 'iiti
langostas ndúúcū ñ'di'i ye^{n}'ē 'iiti 'yáai^{n} chi
vɛɛ cuɛɛti. 5 N'deeé 'ii^{n}'yā^{n} can'daa yā chi
'caandiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é Juan mii^{n}. Ní
can'daa yā ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén, ye^{n}'e yá^{n}'āa
Judea, ní ye^{n}'e yá^{n}'āa chi cuaa^{n} 'diituú ye^{n}'ē
yíícú Jordán. 6 'Ii^{n}'yā^{n} ní ca^{n}'a yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā nanáá^{n} Ndyuūs níícú Juan mii^{n}
ní chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sá 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} na yíícú
Jordán mii^{n}.
7 Taachí Juan mii^{n} n'diīchī sa chi neené
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} fariseos ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
saduceos ne^{n}'é yā chi cuɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa
'ii^{n}'yā^{n}, Juan mii^{n} ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n}: Ndís'tiī tan'dúúcā cúú, 'tíícā ndís'tiī.
¿Du'ú chí 'cuéé^{n} ndís'tiī chí cuuvi cáánu
nī ye^{n}'e castigo taa^{n} chi cuchii? 8 N'daāca
dií^{n} nī maa^{n} níícú 'cuu^{n}mí^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} chi
'āā ndaacadaamí nī ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e
nī. 9 Ndís'tiī ní 'āā ntɛ́ɛ́ nadacádíínuu^{n} nī
chi n'dai nī caati ndaata ye^{n}'e Abraham
ndís'tiī. Naati 'úú ní nga^{n}'á ngīi ndís'tiī

chi Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā chi tuūu s'tiī ní
cuuvi daiya Abraham. [10] Cutíīiⁿ mííⁿ 'āā
canéé na dii'yu yáⁿ'á. Nducyaaca yáⁿ'á chí
nguɛ́ɛ́ n'dáacā ngii n'gui'i yeⁿ'ē canee chi
'caata yáⁿ'á mííⁿ ní cūnuuⁿ na yaⁿ'ā. [11] 'Úú ní
cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ngɛɛ̄dínuūⁿníⁿ ndís'tiī
ndúúcū nuūⁿnīⁿ caati 'āā ndaacadaamí nī
yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e nī. Naati ndáá táámá
'iiⁿ'yāⁿ cuayiivi yeⁿ'e 'úú chi ch'ɛɛtɛ taavi
cá poder yeⁿ'e yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú. 'Úú ní nguɛ́ɛ́
neené n'dai 'úú chi cuuvi candɛɛ́ ndaacuú
yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní n'dai taavi cá yā
chi cuuvi 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuɛɛdínuūⁿniⁿ
yā ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
ndúúcū yaⁿ'ā. [12] Ní taachi ndaa 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ chi nguuvi Jesús diíⁿ yā tan'dúúcā
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí didɛɛvɛ́ yā trigo 'tíícā
diíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Ní sta'á yā zaranda
yeⁿ'e yā ní nadidaamá yā trigo na chɛɛti
díínūuⁿ. Ní dɛɛcú miiⁿ ni'neeⁿ yaⁿ'a yā ná
nguuchí yaⁿ'ā chi 'āā ntɛɛ́ n'tuūvi. Dɛɛcú
miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Ndyuūs.

Juan chɛɛdínuuⁿnīⁿ sa Jesús
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

[13] Tuu'mi ní Jesús chiicá yā na yáⁿ'āa
Galilea ní ndaá yā na yíícú Jordán naachi
canee Juan chi Juan miiⁿ ní cuɛ̄dinúuⁿnīⁿ
sa Jesús miiⁿ. [14] Juan miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ sa.
Ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: 'Úú ní neⁿ'é
chi dii cuɛɛdínuūⁿnīⁿ di 'úú. ¿'Áá dii cuchiī
di nanáaⁿ 'úú?
[15] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Diiⁿ dí maaⁿ
'tíícā; ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi Dendyuūs
neⁿ'e yā chi diiⁿ yú. Tuu'mi ní Juan 'cuūⁿ
sa.
[16] Cuayiivi taachi 'āā chɛɛdínúuⁿnīⁿ Juan
miiⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní Jesús ní nan'dáa
yā na nuūⁿnīⁿ. Cuayiivi ní nanguaāⁿ nan-
guuvi. Ní Juan n'diichí sa Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ chi tan'dúúcā paloma
'tíícā. Chiica yeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi
ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿ'e Jesús miiⁿ. [17] Tuu'mi
ní n'giindiveéⁿ yā 'áámá nduudu yeⁿ'ē nan-
guuvi chí ngaⁿ'a: Saⁿ'a 'cūū Daiyá chí neⁿ'e
taaví. Ní yeenú taaví cáávā sáⁿ'a 'cūū.

4

*Yáá*ⁿn'guiinūuⁿ neⁿ'e sa tuu'vi neeⁿ sa
Jesús
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

[1] Tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
candɛ́ɛ̄ Jesús miiⁿ ná yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ chi yááⁿn'guiinūuⁿ
neⁿ'e sa chi Jesús diíⁿ yā nuuⁿndi.
[2] Jesús canée yā miiⁿ 'uūvū ngɛɛcu nguuvi
ní 'uūvī ngɛɛcu n'gaaⁿ ní nguɛ́ɛ́ che'é yā.
Ní cuayiivi ní cuiicú yā. [3] Yááⁿn'guiinūuⁿ
ní ndaā sa nanááⁿ Jesús chí n'diichineeⁿ sa
'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'ā sa: Dii Jesús, nduuti chi dii
chi Daiya Dendyuūs dii, caaⁿ'maⁿ dí cuuvi
dí tuūu 'cúū chi nduuví pan. Ní nduuvi pan
ní cuuvi che'e di.
[4] Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a
yā: 'Túúcā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ pan che'é 'iiⁿ'yāⁿ
ní cunduūchi yā caati ndúúcū tanducuéⁿ'ē
nduudu chi ngaⁿ'a Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ cun-
duūchí yā nduuti chi cu'téénu yā.
[5] Tuu'mi ní yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ candɛɛ
sa Jesús na yáāⁿ Jerusalén chi yáāⁿ yeⁿ'e
Ndyuūs. Ní chin'duu sá 'iiⁿ'yāⁿ na yáácú
yeⁿ'e yaācū. [6] Ní yááⁿn'guiinūuⁿ caⁿ'a sa chii
sa Jesús: Nduuti chi dii chi Daiya Dendyuūs
dii, cáávā di ndii 'múúⁿ ndii na yáⁿ'āa; caati
'túúcā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:
Ndyuūs dichó'o yā ángeles yeⁿ'e yā chi
diiⁿ yā cuidado yeⁿ'ē di. Ní ángeles
cundɛ́ɛ yā dii ndúúcū ta'á yā, ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi ya'ai ca'a di na tuūu.
[7] Jesús nán'guɛɛcútáⁿ'a yā: 'Tuucá ntúūⁿ
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́
diīⁿ di mar 'áámá cosa chi n'diichineeⁿ di
Señor Ndyuūs yeⁿ'ē di.
[8] Tuu'mi candɛ́ɛ̄ yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ
Jesús miiⁿ na 'áámá yiīcū yáácú ní ch'iⁿ'i
sa tanducuéⁿ'ē naciones yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí
'cūū ndúúcū chí ngaⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē
ndúúcū dendú'ū chí n'gɛɛtɛ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē.
[9] Ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: Tanducuéⁿ'ē
chuū teé dii nduuti chi caantíí'ya dí nanaáⁿ
ní cu'téénu di 'úú.
[10] Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'ā miiⁿ: Díí yááⁿn'guiinūuⁿ, cuvíi di
nanaáⁿ caati 'túúcā canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'e Dendyuūs: Cu'téénu di Señor Ndyuūs
yeⁿ'ē di ni 'caandiveeⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ
nūuⁿ.
[11] Tuu'mi ní yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ divíi sa
yeⁿ'e Jesús, ní níndaā ángeles ní dichíí'vɛ yā
Jesús miiⁿ.

*Jesús tucá'a yā ntii*ⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā na
yáⁿ'āa Galilea
(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Taachi ch'iindiveéⁿ Jesús miiⁿ chi Juan
chi ngeɛdinuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ canúúⁿ sá vácūū,
nanguɛɛcunée yā cunaⁿ'a yā na yáⁿ'āa
Galilea. 13 Chiicá yā na yáāⁿ Nazaret ní ndaa
yā canee yā na yáāⁿ Capernaum. Yáāⁿ miiⁿ
ní niiⁿnuúⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā canee, ní ca-
nee na yáⁿ'āa yeⁿ'e Zabulón ndúúcū yáⁿ'āa
yeⁿ'e Neftalí. 14 Ní cuuvi cuaacu nduudu
yeⁿ'e saⁿ'ā profeta Isaías chí caⁿ'a sa cuááⁿ
vmnaaⁿ 'tíícā:
15 Ná yáⁿ'āa yeⁿ'ē Zabulón ndúúcū na yáⁿ'āa
yeⁿ'e Neftalí chi canéé na yúúní
chi ngeⁿ'e ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū
na yáⁿ'āa chi canee taama lado
yeⁿ'e yíícú chi nguuvi Jordán. Mííⁿ
canéé yáⁿ'āa Galilea yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel.
16 'Iiⁿ'yāⁿ chi snéé na maāiⁿ ti nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā
'áámá dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ. Ní chiī dɛɛvɛ́
miiⁿ naachi sneé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
17 Ndíí tuu'mi tucá'ā Jesús caⁿ'a yā ndu-
udu cuaacu ní caⁿ'a yā: Ndaacadaamí nī
yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é nī caati tiempo chi
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti
nguuvi 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ.

*Jesús yaa'vi yā cuūu*ⁿ saⁿ'a chí itungááⁿ
'yaācā
(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Cuayiivi ní Jesús miiⁿ cachiicá yā cuaaⁿ
'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chí nguuvi Galilea, ní
n'diichí yā na 'uuvī saⁿ'ā 'díínu sa vi'ī.
'Áámá saⁿ'a ní Simón Pedro nguuvi sa.
Táámá saⁿ'ā ní 'diinu sa ní Andrés nguuvi
sa. Saⁿ'ā s'uuⁿ ní n'gaa nuuⁿ sa yáanā
yeⁿ'é 'yaācā miiⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ti saⁿ'ā
s'eeⁿ itungááⁿ sa 'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
ti ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē sa. 19 Jesús caⁿ'a yā chii
yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchíi nī nduucú, ni 'úú ní
díⁿ chi in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi caⁿ'á yā
nduucú. Ní tan'dúúcā chi tungaáⁿ nī 'yaācā
yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, 'tíícā in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ
chi caⁿ'á yā nduucú.
20 Hora mííⁿ nūuⁿ ní saⁿ'ā s'eeⁿ s'neeⁿ sa
yaānā yeⁿ'ē sa ni cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús
miiⁿ.
21 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ cueⁿ'e ca yā ní
n'diichi yā taama 'uuvi saⁿ'ā chi 'diinu sá
vi'ī chí nguuvi sa Jacobo ndúúcū Juan. Ní
saⁿ'ā s'uuⁿ ní daiya Zebedeo. Ní snee sa na
barco miiⁿ ndúúcū chiida yā Zebedeo miiⁿ
ní n'diyaatá yā yáanā yeⁿ'e yā. Jesús 'cai yā
Juan ndúúcū Jacobo miiⁿ. 22 Tuu'mí nūuⁿ ní
saⁿ'ā s'uuⁿ ní s'neeⁿ sa barco miiⁿ ndúúcū
chiida sa, ní cueⁿ'e saⁿ'ā s'uuⁿ ndúúcū Jesús
miiⁿ.

*Jesús ngi'cuée*ⁿ yā 'yaaⁿ taavi 'iiⁿ'yāⁿ
(Lc. 6.17-19)

23 Jesús cachiīcá yā núúⁿmáⁿ ná yáⁿ'āa
yeⁿ'e Galilea ní ngi'cueeⁿ yā na yaacū
sinagogas na yáāⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ. Ní
caⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é naachi
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Jesús miiⁿ
ní dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē naaⁿ ca'áí ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē chi ya'ai yeⁿ'e yā. 24 Ní nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ yáāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Siria ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní
candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ya'ai yeⁿ'ē, ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi n'deee nááⁿ ca'ai ndii yā, ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi canee yā ndúúcū espíritus
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí
ndistáⁿ'ā vaanicádiīnūuⁿ yeⁿ'ē, ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo
yeⁿ'e yā. Ní Jesús dííⁿ yā chi nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ nduūvā yeⁿ'é yā. 25 Neené 'yaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'é yā ndúúcū Jesús miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ndúúcū distrito
yeⁿ'ē Decápolis chi vɛ́ɛ́ ndííchi yáāⁿ yeⁿ'ē,
ndúúcū yáāⁿ Jerusalén, ndúúcū yáⁿ'āa yeⁿ'e
Judea, ndúúcū yáⁿ'āa chi snéé táámá lado
yeⁿ'ē yíícú Jordán.

5

*Jesús nga*ⁿ'a yā nduudu cuaacu na 'áámá
yiicu
(Lc. 6.20-23)

1 Taachi Jesús n'diichí yā chi n'deee n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e yā ndúúcu yā tuu'mi ní Jesús
cueⁿ'e yā 'áámá yiīcū. Taachi Jesús miiⁿ
ch'iindí yā tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā ní
ndaa yā nanááⁿ yā. 2 Jesús ní caⁿ'a yā ní
ngi'cuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

3 Dɛ'ɛ chúúcā n'daí 'iiⁿ'yāⁿ chi deenú yā
na staava yeⁿ'é yā chi neⁿ'e deenu cá yā
yeⁿ'e Ndyuūs, caati cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e
naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi.

4 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachi
'iinú yā cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs
maaⁿ, caati cuayiivi ní Ndyuūs ca'á yā 'vi-
ich'ɛɛtíinūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

5 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúuⁿ
yā na staava yeⁿ'e yā, ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cu-
uvi ndaācá yā dɛ'ɛ̄ chi cuuvi yeⁿ'e yā chi
Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
6 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e ca
yā diiⁿ yā chi n'daācā tan'dúúcā chi neⁿ'e
Ndyuūs. Ní Ndyuūs cúnnee yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
7 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi 'nuūⁿ ndīi
ya'ai 'iinú yā cáávā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, caati
Ndyuūs 'nuūⁿ ndīi ya'ai 'iinú ntúuⁿ yā cáávā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
8 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi dɛɛvɛ
staava yeⁿ'é yā, ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní snaaⁿ yā
Ndyuūs.
9 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ
yā chi nguéɛ́ 'caa'vá 'iiⁿ'yāⁿ, ti tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'mánⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi daiyá
Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.
10 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenú yā
ngii cáávā chi diíⁿ yā chííⁿ chi Ndyuūs neⁿ'é
yā, caati vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e yā naachi Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ná va'ai chɛɛti nguuvi.
11 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī taachi 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā chi ndís'tiī 'cueenú nī cuuvi cucáávā
'úú, ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ taáⁿ yā ndúúcū
ndís'tiī ní n'deee n'dáí caaⁿ'mánⁿ yā nduudu
yaadi yeⁿ'e ndís'tiī cucáávā 'úú. 12 Cuuvi
yeenu taaví nī caati cuuvi ndaācá nī chí
ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é nī ná va'ai chɛɛti nguuvi.
'Túúcā 'iiⁿ'yāⁿ can'daa yā ndíí cuaaⁿ vm-
naaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi ndɛɛ́ yā nduudu
yeⁿ'e Ndyuūs. Ní profetas ch'eenú yā chii.

Yiīmā yeⁿ'ē yáⁿ'āa
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

13 Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tiī, nduuti chi
i'téénu nī chi 'úú chí Cristo, tuu'mi ni
ndís'tiī, tan'dúúcā yiīmā yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'tiicá
nī. Nduuti chí yiīmā nguéɛ́ n'daācā sabor
yeⁿ'ē, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi diíⁿ nī? Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
dichíí'vɛ̄ yiīmā miiⁿ. 'Āā taanduu rá chí
cungéē 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa ní n'diivi neeⁿ ca'a
yā.

Déévé yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūū

14 Ndís'tiī chi i'téénu nī chi 'úú chí Cristo,
tan'dúúcā dɛɛvɛ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tiicá
nī, ti caⁿ'á nī ch'iⁿ'i nī dɛɛvɛ yeⁿ'é Ndyuūs
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áámá yáāⁿ chi canduūu
na 'áámá yiīcū nguéɛ́ cúúví cunuuⁿ n'de'ēī.
15 Ndíí nguéɛ́ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ ra 'cuuⁿ'miⁿ yā
'áámá lámpara ní cu'nuúⁿ yā maaⁿ 'áámá
caja; naati cun'duúⁿ yā na 'áámá mesa, ní
íícú cuuví dɛɛvɛ yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi snée yā chɛɛti va'āī. 16 Tan'dúúcā
'áámá lámpara chí ngii ndɛɛvɛ, 'tíícā cuuvi
n'daācā vida yeⁿ'é nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ cuuvi snaaⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí n'daacā
chi idíⁿ nī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caaⁿ'mánⁿ yā:
Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs chi Chiidá nī,
Ndyuūs chi canée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
Israel

17 Nguéɛ́ nadicádíínuuⁿ ndís'tiī chi 'úú chi
Jesús ní cúchií chi divií ley yeⁿ'e Moisés
ndúúcū nduudu yeⁿ'e profetas chi canéé
nguūⁿ ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ. 'Úú nguéɛ́ ndaá
chí divií ti ndaá chi dicuaācú yeⁿ'ē. 18 Ti
cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī: Neⁿ'e
chi canéé cá nanguuvi ndúúcū iⁿ'yeeⁿdí
'cūū nguéɛ́ cuuvi chó'ōo mar 'áámá punto
'lííⁿ ndíí nguéɛ́ ndúú mar 'áámá coma yeⁿ'e
ndúúdú yeⁿ'e ley, nuuⁿmaⁿ neⁿ'e chi tan-
ducuéⁿ'ē 'āā cuéɛ́ cuuvi cuaacu taanduvɛɛ
chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs.
19 'Tíícā 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
diíⁿ yā cumplir 'áámá mandamiento 'lííⁿ
ní 'tíícā ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā
tan'dúúcā maáⁿ yā diiⁿ yā, 'lííⁿ 'lííⁿ cá
nūuⁿ cuuvi tuneeⁿ yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi nguéɛ́
tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'daāca idíⁿ yā ní ngi'cueéⁿ yāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
táácā chi cuuvi diiⁿ n'daacá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
cuuvi tuneeⁿ yā dendu'ū chi n'daacā ná
va'ai chɛɛti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yā. 20 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī:
Nduuti chi ndís'tiī nguéɛ́ n'daācā ca idíⁿ nī
chi cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ fariseos, tuu'mi ní ndís'tiī nguéɛ́ cu-
uví cundaa nī na va'ai chɛɛti nguuvi naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi nduuvi tááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ
(Lc. 12.57-59)

21 Maaⁿ ní ch'ííndiveéⁿ nī chí caⁿ'a yā
chii yā 'iiⁿ'yāⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ chi
'túúcā: Nguéɛ́ 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Du'u chí
'caāⁿ'nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā ngu-
uvi chi Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿndi.
22 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī 'tíícā:
'Āā du'ú nūuⁿ chi nduuvi taaⁿ yeⁿ'ē vi'i,
vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguuvi chi Ndyuūs
caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'ē nuūⁿndī. 'Āā du'ú nūuⁿ

chi caaⁿ'maⁿ cuuvi vi'i 'tíícā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
chɛɛchí tiīⁿ di, vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā nanááⁿ
juez. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'maⁿ yā
'tíícā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā zonzo dii, caⁿ'á yā na
infierno naachi canéé 'áámá nguuchi yaⁿ'ā.
23 Nduuti chi diiⁿ di tan'dúúcā costumbre
yeⁿ'ē di ní ndɛɛ di ofrenda yeⁿ'ē di ní ca'a di
Ndyuūs vmnááⁿ nátaī yeⁿ'e yaācū templo,
ní hora mííⁿ nūuⁿ ninán'gaacu di chi vi'i
di ní vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va yeⁿ'ē di ndúúcu
sa; 24 tuu'mi ní cu'neeⁿ di ofrenda yeⁿ'ē
di niiⁿnuúⁿ nátai. Ní cueⁿ'e di ntun'dáá
n'dai di ndúúcū vi'i di. Cuayiivi ní cuuví
nguɛɛcundíi di ní ca'a di ofrenda yeⁿ'ē di
nátai.
25 Tun'dáá n'dai di ndúúcū 'āā du'u nūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ yeⁿ'e di maāⁿnchɛɛ̄'tɛ́ nūuⁿ
taachi canúu di yúúní ndúúcu yā, 'aatiī
caⁿ'a yā canguu yā dii nanááⁿ juez. Ní juez
mííⁿ nca'a yā dii ta'ā policía. Ní policía
miiⁿ ní cu'nuūⁿ sa dii vácūū. 26 Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngīi dii chi nguɛ́ɛ́ nan'daā
di vácūū neⁿ'e chí nguɛ́ɛ́ 'cuiinu nadíí'vɛ̄ di
tanducueⁿ'ē chi can'diicu di.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e adulterio

27 N'giindiveéⁿ nī chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
nuuⁿndi chi adulterio 'túúcā: Ndís'tiī chi
n'giindivaacú nī, nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ nī n'daataá
o isaⁿ'ā chi nguɛɛ yeⁿ'ē di. 28 Naati 'úú,
Jesús ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī 'tíícā: 'Āā du'ú
nūuⁿ chí n'giīⁿnyūⁿ ndúúcū 'áámá saⁿ'ā o
n'daataá ní neⁿ'e yā cuuvi n'dáí yā ndúúcū
vi'ī, 'āā diiⁿ nuuⁿndí yā na staava yeⁿ'e yā
tan'dúúcā chi 'āā 'tííca yā ndúúcū vi'i. Ní
'āā dííⁿ yā adulterio.
29 Chuū ngaⁿ'á: Nduuti chi nduutináaⁿ di
lado tá cuaācú di diiⁿ chí diiⁿ di nuuⁿndī,
'caaca di nduutinaaⁿ di ní cun'dáa di. Ti
n'dáacā ca chi cuuvi ndai di 'áámá parte
yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē di, nguɛ́ɛ́ ti tanducueⁿ'ē
cuerpo yeⁿ'ē di caⁿ'a na infierno. 30 Ndúúti
chí ta'ā cuaācú di idiiⁿ chí diiⁿ dí nuuⁿndi,
'caaca di ní cun'dáa di. Ti n'dáácā ca chí
cuuvi ndaī 'áámá parte yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē
di, nguɛ́ɛ́ ti núúⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ cuerpo yeⁿ'ē
dii caⁿ'a na infierno.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí i'tɛɛchi vi'i yā
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 Tiempo chi chó'ōo 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā
'túúcā: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'tɛɛchi
n'daataá yeⁿ'é yā, canéé chí ca'a yā 'áámá
caaca yeⁿ'ē chí 'tɛɛchí vi'i yā. 32 Naati 'úú ní
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī 'tíícā: Nduuti chi 'áámá
saⁿ'ā chí 'tɛɛchi sá n'daataá yeⁿ'ē sa, nguɛ́ɛ́
cáávā chi vɛ́ɛ́ saⁿ'ā chí n'dai ndúúcu tá,
tuu'mi ní diiⁿ sa chi n'daātāa cuuvi adulterio tá. 'Āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí 'caandavaacu
sá ndúúcū n'daataa chi i'nééⁿ isaⁿ'ā yeⁿ'e ta
táⁿ'ā, saⁿ'ā miiⁿ idiiⁿ ntúūⁿ sa nuuⁿndi chi
adulterio.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē nduudu chi 'tíícā o nguɛɛ 'tíícā

33 Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chí caⁿ'a yā
chii yā 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chi 'āā chó'ōo 'tuucā:
Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ nī nduudu, "por Ndyuūs",
cáávā cosa chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chí dííⁿ nī
ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā diiⁿ nī. Taachi caaⁿ'máⁿ
nī nduudu, "por Ndyuūs", diiⁿ cuaacú
nī tan'dúúcā chi dííⁿ nī cáávā Ndyuūs.
34 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́
caaⁿ'máⁿ nī nduudu, "por Ndyuūs", yeⁿ'ē
mar 'áámá naaⁿ. Ndíí nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī
nduudu, "cucáávā nanguuvi", ti miiⁿ canéé
trono yeⁿ'e Dendyuūs. 35 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
caaⁿ'máⁿ nī nduudu, "cáávā yáⁿ'āa 'cūū",
ti chííⁿ chi banco 'lííⁿ yeⁿ'ē ca'a Ndyuūs;
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'áámá nduudu, "cáávā
yáāⁿ Jerusalén", ti chiiⁿ chí yáāⁿ yeⁿ'ē Rey
Ndyuūs chí ch'ɛɛtɛ yā. 36 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
caaⁿ'máⁿ nī nduudu, "cáávā tííⁿ nī", ti
nguɛ́ɛ́ cúúví diiⁿ nī chi cuuvi cuɛ́ɛ̄ naachi
cuáíⁿ mar 'áámá yuūdū tííⁿ nī. Ní nguɛ́ɛ́
cuuvi dííⁿ nī chi cuuvi cuáíⁿ naachi cuɛ́ɛ̄
mar 'áámá yuūdū tííⁿ nī. 37 Naati ndís'tiī
caaⁿ'máⁿ nī, "'tíícā", nduuti chi 'tíícā; o
nduuti chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā, tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ
nī, "nguɛɛ 'tíícā", caati nduuti chi caaⁿ'máⁿ
nī nduudu, "por Ndyuūs" o cáávā táámá
yeⁿ'e chuū, tuu'mí ní nduudu miiⁿ ní nguɛ́ɛ́
n'daācā chi caaⁿ'maⁿ nī.

Dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngíí n'diichí yā ndís'tiī
(Lc. 6.29-30)

38 Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ
nī chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chi chó'ōo yeⁿ'e
ley chi 'tíícā: Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
tun'dáa yā nduutinaaⁿ taama 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuuví tun'daá yā
nduutináaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ nduucú yā 'tíícā.
Ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí tun'dáa yā 'diiⁿ'yuⁿ
táámá 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ cuuví tun'daa yā
'diiⁿ'yuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ nduucú yā 'tíícā.
39 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́
'cuuⁿ'maⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yaādii'yá

yā. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueⁿ'é yā ti-icūnáaⁿ nī ti duuchineéⁿ yā yeⁿ'e nī 'cuuⁿ nī chi diíⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe nduuti chi neⁿ'e yā. 40 Ní nduuti chi 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi in'nuúⁿ yā vaadī 'caa'va ndúúcu nī, ní neⁿ'e yā divíi yā tiinuuⁿ yúudūu yeⁿ'e nī, ca'a ntúuⁿ nī cotón yeⁿ'e nī. 41 Ní nduuti chi 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuví yā ndís'tiī chi a fuerza canéé chí cándɛɛ nī chɛ́ɛ́dí yeⁿ'e yā tan'dúúcā 'uūvī kilómetros 'tíícā yaⁿ'ai ca candɛ́ɛ nī yeⁿ'e yā ndii cuūuⁿ kilómetros. 42 Taachí caaca 'iiⁿ'yāⁿ ndís'tiī 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ cosa ca'a nī 'iiⁿ'yāⁿ cosa miiⁿ. Nguɛ́ɛ́ nguɛɛcundíi nī cuadáámí nī yeⁿ'é yā.

*Diné*ⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chí taaⁿ ndúúcu nī
(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chi caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chi 'āā chó'ōo: Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacu dí. Nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ chí taáⁿ yā ndúúcu di. 44 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ yā ndúúcu nī. N'dáácā caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e nī. N'dáacā diíⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā ndís'tiī. Caaⁿ'mánⁿngua'á nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cueⁿ'e ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu nī ní idiíⁿ yā chi ndís'tiī n'geenú nī ngii. 45 Ní ndís'tiī ní 'cuuⁿ'miⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs ndís'tiī. Chiida yú chi cánéé na va'ai chɛɛti nguuvi idiíⁿ yā chí ican'daa 'yáⁿ'ā naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daācā diíⁿ yā. Ní Ndyuūs idiíⁿ yā chí ngeeⁿ cuūvī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí n'daācā idiíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ yā. 46 Ndúúti chi ndís'tiī dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā ndís'tiī, ¿dɛ́'ɛ̄ premio chi ndaacá nī? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'tiicá ntúūⁿ idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cobrador yā? 47 Nduuti chi ndís'tiī diíⁿ nī saludar dámaāⁿ hermanos yeⁿ'e nī, ¿dɛ'ɛ̄ premio chi ndaacá nī? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'tiicá ntúūⁿ idiīiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs? 48 N'daācā n'dai ca diíⁿ ndís'tiī chi diíⁿ nī tan'dúúcā chi diiⁿ Dendyuūs, Chiida yú, chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.

6

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi nginnee yú 'iiⁿ'yāⁿ

1 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī dendu'ū chi n'daācā yeⁿ'e yaācū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caati snaaⁿ yā chí diiⁿ nī chi nadacadiinúúⁿ yā chi ndís'tiī ní n'daāca nī. Nduuti chi 'túúcā idiíⁿ nī, tuu'mi ní Ndyuūs Chiida yú nguɛ́ɛ́ tée yā chi cuuvi yeⁿ'e nī yeⁿ'ē chi diíⁿ nī taachi ndaa nī ná va'ai chɛɛti nguuvi. 2 Taachi ndís'tiī ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī, nguɛ́ɛ́ diiⁿ yuudú nī níícú nguɛ́ɛ́ cuuvi cadíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tíícā idiiⁿ náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí yā taachi snée yā na yaācū sinagoga ndúúcū na cuaaⁿ cyúúní. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ ní cuuvi snaaⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nn'dai yā. Cuaacu nííⁿnyúⁿ 'úú ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī, chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní vɛɛ chi 'āā ndaāca yā yeⁿ'e chi diiⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 3 Taachi ndís'tiī ní ca'á nī cosas chi inneé nī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, nguɛɛ ca'a nī chi tuumícádiinuuⁿ ta'ā 'cueé nī chi diiⁿ tá'ā cuaacú nī. 4 'Tíícā ca'a n'de'éí nī cosas miiⁿ yeⁿ'e nī ní 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ cuuvi snaaⁿ yā; 'íícú Chiida yú chi cánéé ná va'ai chɛɛti nguuvi inaáⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'diichi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Chiida yú tée yā chi cuuvi yeⁿ'e nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

*Jesús ngi'cuee*ⁿ yā yeⁿ'ē chí ngaⁿ'ānguá'āa
(Lc. 11.2-4)

5 Taachi ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'á nī, nguɛ́ɛ́ dííⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí yā, caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ inee yiinú yā chi n'gɛɛtíndii yā na yaācū sinagogas ndúúcū cuaaⁿ cyúúní ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ ní snaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'āā vɛ́ɛ́ chí cuuvi yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 6 Ndís'tiī, taachi caaⁿ'maⁿngua'á nī, cundáa nī na cuarto 'lííⁿ yeⁿ'e va'ai yeⁿ'e nī ní n'gaadí nī cheendi va'āī cuarto 'lííⁿ miiⁿ. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī ndúúcū Chiida yú chí inaaⁿ n'de'ei yā. Ní Chiida yú ntée yā chi cuuvi yeⁿ'e nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

7 Ní taachi caaⁿ'maⁿngua'á nī, nguɛ́ɛ́ dachííⁿ dachííⁿ caaⁿ'maⁿ nī tan'dúúcā chi diiⁿ náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí yā chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs ní nguɛɛ yeⁿ'e ndaata Israel yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadicadíínuuⁿ yā chi Ndyuūs caⁿ'á yā 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é yā ti neené n'deēe nduudu ngaⁿ'a yā. 8 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā chi idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti Chi-ida yú 'āā déénu yā dendu'ū chi neⁿ'e nī

taachi 'āā cuéɛ́ caaca nī. [9] Ní taachi ndís'tiī
caaⁿ'māⁿngua'á nī, 'túúcā caaⁿ'maⁿngua'á
nī:
N'diī Chiidá nducyaaca 'nū, n'diī chi caneé
nī ná va'ai chɛɛti nguuvi. Dɛ'ɛ
chúúcā dɛɛvɛ chi ngúúví nī.
[10] Canéé chi ndaá tiempo naachi chí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ nī. Cúúví tan'dúúcā chi
n'diī neⁿ'e nī tan'dúúcā ná va'ai
chɛɛti nguuvi 'tiicá ntúūⁿ na yáⁿ'āa
'cúū.
[11] Tée nī chi cuuví che'é 'nū nguuví 'cūū.
[12] Nadich'ɛɛcú nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'nū
tan'dúúcā chí nús'uu inadich'ɛɛcú
'nū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daācā
diíⁿ yā nduucú 'nū.
[13] Nguéɛ́ 'cuáaⁿ nī chi ndaā nanaáⁿ 'nū
cosas chi chɛɛchi ca chi diiⁿ chi diíⁿ
'nū nuuⁿndi naati nadanguáⁿ'ai nī
nús'uu yeⁿ'é nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ
n'daācā. Ti yeⁿ'é nī naachi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ nī ndúúcū poder ndúúcū
dɛɛvɛ chi n'dáí taavi ca yeⁿ'e nī
ndúúcū nducuéⁿ'ē nduuyū cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. 'Tíícā cuuvi.
[14] Nduuti chi ndís'tiī nadich'ɛɛcú nī yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'daācā idiíⁿ yā nduucú nī,
tuu'mi ní Chiida yú chi cánéé yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi nadich'ɛɛcú ntúuⁿ yā yeⁿ'é
nī. [15] Ndúúti chi ndís'tiī nguéɛ́ nadich'ɛɛcú
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'daācā idiíⁿ yā
ndúúcu nī, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú nguéɛ́
nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ca'diinú yā tiempo chi ngaⁿ'angua'á yā

[16] Taachi nguéɛ́ nga'dííⁿnúⁿ nī caati
ngaⁿ'angua'á nī nguéɛ́ nduuví ndaachií
naáⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'uūvī naaⁿ
'uūvī cheendí yā chí neⁿ'é yā chi tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ idiví yā
catecai vmnááⁿ yā ní 'cuuⁿ'míⁿ yā tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ nga'diiⁿnúⁿ yā. Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní 'āā vɛ́ɛ́ chi ndaācā yeⁿ'e yā na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [17] Naati ndís'tiī, ní taachi
nguéɛ́ nga'diiⁿnúⁿ nī, 'cuiīnī aceite tiíⁿ nī
ní nááⁿnú nī naaⁿ nī. [18] Ní nguéɛ́ 'cuuⁿ'míⁿ
nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ nge'é nī naati
Chiida yú chi cánuuⁿ yā nán'de'ei snaáⁿ yā.
Ní Chiida yú chi snáaⁿ yā chííⁿ chí diiⁿ nī
taachi cánúúⁿ nī nán'de'ei ní tée yā nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄ chi cuuví yeⁿ'e nī.

Vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica ná va'ai chɛɛti nguuvi

(Lc. 12.33-34)

[19] Caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī ní nguéɛ́ diíⁿ nī
chí cuuvi 'cuiica nī ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naachi
vɛ́ɛ́ i'yɛ́ɛvɛ̄ chí di'tuuví tī ndúúcū che'e
yáⁿ'āa chi tuuviī ní naachi vɛ́ɛ́ chi duucu
ní diduucú sa. [20] Naati n'dáácā chí diíⁿ nī
chi 'cuūndí yeⁿ'e nī ná va'ai chɛɛti ngu-
uvi naachi nguéɛ́ vɛ́ɛ́ i'yɛ́ɛvɛ̄ chi di'tuūví
tī ndíí nguéɛ́ ndúú che'e yáⁿ'āa chí tuuviī,
ndíí nguéɛ́ ndúú cuuvi cundaā chi duucu
ní diduucú sa. [21] Caati naachí canéé vaadī
'cuiica yeⁿ'é nī, miiⁿ canee staava yeⁿ'e nī
chi nadicadiinúúⁿ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē.

Chídɛɛvɛ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú ní nduutinaaⁿ yú

(Lc. 11.34-36)

[22] Caⁿ'a Jesús chí chídɛɛvɛ yeⁿ'e cuerpo
yeⁿ'e yú chííⁿ chí nduutináaⁿ yú. Ndúúti chi
nduutinaáⁿ nī n'daācā, tuu'mi ní núúⁿmáⁿ
nchɛɛtɛ cuerpo yeⁿ'e nī ní inaaⁿ chi dɛɛvɛ.
[23] Ní nduuti chi nduutinaáⁿ nī nguéɛ́ n'dai,
tuu'mi ní núúⁿmáⁿ nchɛɛtɛ cuerpo yeⁿ'é nī
cunéé na maāiⁿ. 'Tíícā nduuti chí dɛɛvɛ chi
cánee nduucú nī nguéɛ́ n'daācā, tuu'mi ní
canée nī na maāiⁿ chi díítūu n'dáí.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí 'cuiica 'iiⁿ'yāⁿ

(Lc. 16.13)

[24] Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi dichíí'vɛ
yā 'uūvī 'iivi yā caati dinéⁿ'e yā 'aama yā
ní nguɛɛ dinéⁿ'e yā taama yā. Ní n'dáacā
nadicádíínuuⁿ yā yeⁿ'e 'aama yā ní nguéɛ́
n'daācā nadicádíínuuⁿ yā yeⁿ'e taama yā.
Nguéɛ́ cuuvi in'nuúⁿ nī vaadī 'cuiica yeⁿ'é
nī ní dichíí'vɛ nī 'iivú Ndyuūs.

Ndyuūs idiíⁿ yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā

(Lc. 12.22-31)

[25] Chuū ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nguéɛ́ nad-
icadíínuuⁿ nī yeⁿ'e vida yeⁿ'e maaⁿ nī, o
yeⁿ'ē chi che'é nī, o yeⁿ'ē chi cu'u nī, ndíí
nguéɛ́ ndúú cáávā chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e nī
chi 'cuɛɛtinúu nī. ¿'Áá nguéɛ́ yaⁿ'ai ca vida
yeⁿ'e nī nguéɛ́ ti chi ngé'e nī? ¿'Áá nguɛɛ
yaⁿ'ai ca chíí'vɛ̄ cuerpo yeⁿ'e nī nguéɛ́ ti
catecai nī? [26] Cuin'diichí nī 'yaada yeⁿ'ē
nanguuvi. Nguéɛ́ ngiinú tī ndaata, ndíí
nguéɛ́ ngii cosecha yeⁿ'e tī, ndíí nguéɛ́ ndúú
ín'guain'daí tī yeⁿ'e tī. Chiida yú chi cánéé
ná va'ai chɛɛti nguuvi ngá'a yā chi nge'e tī.
¿'Áá nguéɛ́ yaⁿ'ai cá chii'vɛ̄ ndís'tiī nguéɛ́ ti

'yaada? 27 ¿Chɛɛ́ ndís'tiī chí nééné n'dai tiíⁿ
nī cúúví iintiineeⁿ nī 'áámá yuūchí yeⁿ'ē chi
yaācu nī?
28 ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chí ínadicádíínuuⁿ nī yeⁿ'ē
catecai nī? Nadacádíínuuⁿ nī yeⁿ'e naāndā
cuɛ́ɛ̄ yeⁿ'ē cuɛɛti táácā chí n'giita. Nguɛ́ɛ́
diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idin'dáí
hilo. 29 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī,
chi rey Salomón miiⁿ ní ndúúcū tandu-
cuéⁿ'ē catecaí yā chi n'dɛ́ɛ́vɛ́ n'dai ndii tu-
unu ngii 'yáⁿ'ā naati nguɛ́ɛ́ neené n'dɛɛvɛɛ́
tan'dúúcā yeⁿ'e naāndā s'eeⁿ. 30 Ndúútí chí
Ndyuūs idiíⁿ yā cuidado yeⁿ'ē yáatā chi
vɛɛ cuɛɛti chí maāⁿ ní canee ní cavyaaⁿ ní
nti'ī ní n'nee yaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ diiⁿ
cá Ndyuūs cuidado yeⁿ'e ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ
chi duū'vīi i'téénu nī Ndyuūs? 31 Nguɛ́ɛ́
nadicádíínuuⁿ ndís'tiī, ní caaⁿ'maⁿ nī 'tíícā:
¿Dɛ́'ɛ̄ che'é 'nū? o ¿dɛ'ɛ̄ cu'ú 'nū? o
¿dɛ́'ɛ̄ 'cuɛɛtinúu 'nū? 32 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e ndaata Israel in'nuúⁿ yā dendu'ū
chi 'túúcā. Chiida yú chi cánéé yā ná
va'āī chɛɛti nguuvi déénu yā tanducuéⁿ'ē
dendú'ū chi necesidades neⁿ'e yú. 33 Naati
ndís'tiī ní canee chi in'nuúⁿ nī vmnááⁿ vm-
naaⁿ yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā ndúúcū vaadī cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs, ní
'íícú tanducuéⁿ'ē dendu'ú 'cūū ní ntiineeⁿ
yā yeⁿ'é nī. 34 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ nī
yeⁿ'ē cavyaaⁿ caati cavyaaⁿ ní táámá nguuvi
ndúúcū yeⁿ'ē, ní 'íícú nguuvi ní 'āā vɛɛ́ nūuⁿ
chi vɛɛ́. Dámaāⁿ nadacádíínuuⁿ nī yeⁿ'ē
maaⁿnguuvi, 'āā 'tiicá nūuⁿ.

7

'Túúcā ngaⁿ'a Jesús: Nguɛ́ɛ́ tun'daá nī
nuuⁿndi yeⁿ'e táámá 'iiⁿ'yāⁿ
(Lc. 6.37-38, 41-42)
1 Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ
néeⁿ nī yeⁿ'e táámá 'iiⁿ'yāⁿ maaⁿ ní 'íícú
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e
nī. 2 Caati ndúúti chí ndís'tiī caaⁿ'maⁿ nī
nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs
caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī. Nduuti
chi n'deee n'dáí caaⁿ'máⁿ nī, 'tiicá ntúūⁿ
caaⁿ'máⁿ Dendyuūs yeⁿ'e nī. Nduuti chi
duu'ví nūuⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs caaⁿ'máⁿ
yā yeⁿ'e nī. 3 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī chi maaⁿ nch'ɛɛtɛ́
nūuⁿ n'gíínu nī nuūⁿndī chi diiⁿ tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́ inaaⁿ nī nuuⁿndī ch'ɛɛtɛ chi
diíⁿ nī? 4 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e chi diíⁿ yā chi nguɛɛ n'daācā nduuti
chi ndís'tiī diíⁿ nī cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā?
'Caandivéeⁿ nī. Vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī chi
ch'ɛɛtɛ chi nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí nī yeⁿ'ē.
5 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ 'uūvī naaⁿ 'uuvī cheendi
nī. Dííⁿ cā maáⁿ nī ndaacadaamí nī yeⁿ'e
nuuⁿndi chi diíⁿ nī ní 'íícú cuuvi caaⁿ'máⁿ
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé chí din'daācá yā ní
ndaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ yā.
6 Nguɛ́ɛ́ ca'a nī dendu'ū chí yeⁿ'e Ndyuūs
'yaānā s'eeⁿ ti 'yaānā s'eeⁿ cuuvi contra
yeⁿ'e nī. Ní caⁿ'á tī che'e tī ndís'tiī chi
pedazos cánéé nī. Nguɛ́ɛ́ 'cuíi nī cosas yeⁿ'e
nī chi dichíí'vɛ̄ tan'dúúcā perlas nanááⁿ
puercos ti cuuvi nanguɛɛcúndii tī ní ca'a
ta'á tī ní ndís'tiī canée nī maaⁿ ca'a tī.

Caacá nī, in'nuúⁿ nī, ní yaa'ví nī cheendī
va'ai
(Lc. 11.9-13; 6.31)
7 Caⁿ'a Jesús: Caacá nī Ndyuūs, ní Ndyuūs
tée yā yeⁿ'e nī. In'nuúⁿ nī ní ndaāca nī.
Yaa'ví nī cheendi va'āī ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é
nī. 8 Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiica
Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā yeⁿ'e yā. Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuuⁿ yā, ní in-
ndaaca yā. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí yaa'vi
yā cheendi va'āī, ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é yā.
9 ¿Chɛɛ́ yeⁿ'e ndís'tiī taachi caaca daiya
nī 'aama pan, ca'a nī 'áámá tuūu? 10 O
nduuti chi caaca daiyá nī 'áámá 'yaācā, ¿'áá
ca'á nī 'áámá cúú? 11 Nduuti chi ndís'tiī
chi cúⁿncheeⁿ nī deenú nī ca'a nī cosa chi
n'daācā daiya nī, ndii 'tɛɛ cá Chiida yú chi
canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi ca'á yā cosas
chi n'dáácā n'dai cá 'iiⁿ'yāⁿ chi caaca yā
Ndyuūs.
12 'Tíícā chi tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'é nī chi
diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu nī, chuū ntúūⁿ diíⁿ nī
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Chuū chi ley yeⁿ'e Moisés
ndúúcū chi canéé nguūⁿ yeⁿ'e profetas
s'uuⁿ ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ.

Cheendi va'āī chi 'tuūcuú
(Lc. 13.24)
13 Caⁿ'a Jesús: Cundáa nī chééndí va'āī chí
'tuucuú, tí cheendi va'ai ch'ɛɛ̄'nū ndúúcū
yúúní ch'ɛɛ̄'nū, chiiⁿ chi candɛ́ɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ chí
caⁿ'a yā na infierno. Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chí ndaa yā chééndí va'ai chi ch'ɛɛ̄'nū miiⁿ.
14 Naati chééndí va'āī 'tuucúū miiⁿ ní yúúní
cuéēⁿ miiⁿ chi candɛ́ɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a yā na
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní duu'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí
nndaāca yā chééndí va'āī miiⁿ.

Yáⁿ'á ní cucáávā n'gui'i yeⁿ'ē tu-
umicádíínuuⁿ nī
(Lc. 6.43-44)

15 Caⁿ'a Jesús: Diíⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ profetas chi falsos yā chi ngaⁿ'a yā
chi ndɛɛ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
naati nguɛɛ 'tíícā. Taachi nndaa yā nanááⁿ
ndís'tiī cuaaⁿ dáámí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā
catecai 'iiti cuūchī naati cuááⁿ chɛɛ̄ti yā
tan'dúúcā 'yááⁿyāaⁿ ngaātáā chí taaⁿ tī. 16 Ní
yeⁿ'e chi diíⁿ yā tuumicádíínuuⁿ nī yeⁿ'e
yā. ¿'Áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ uvas yeⁿ'e yááⁿ?
o ¿'áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ n'guiidīi yaaⁿ nguuvi
yeⁿ'e yááⁿ? Nguɛɛ 'tíícā. 17 'Tíícā, nducyaaca
yáⁿ'á chi n'dáí, n'daācā ngíí n'gui'i n'dáacā
yeⁿ'ē, naati yáⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ní
nguɛ́ɛ́ n'dai n'gui'i yeⁿ'ē. 18 'Áámá yáⁿ'á
chí n'dáacā nguɛ́ɛ́ 'cuūndi n'gui'i chí nguɛ́ɛ́
n'daācā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā 'cuūndī n'gui'i chi n'daācā yeⁿ'ē.
19 Nducyaaca yáⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ngií
n'gui'i yeⁿ'ē, 'iiⁿ'yāⁿ ní 'cááca yā ní 'cuiī
yā na yaⁿ'ā. 20 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī tuumi-
cadíínuuⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ cáávā cosas chi
diíⁿ yā yeⁿ'e chi n'daacā o yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā.

Nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
na va'ai chɛɛti nguuvi

(Lc. 13.25-27)

21 Jesús ngaⁿ'a yā 'tíícā: Nguɛ́ɛ́ nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē 'úú: N'díí Señor,
Señor, ní cuuví cundaa yā naachí Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā, dámaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ
yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Chiidá chi canee yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. 22 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'úú nguuví yeⁿ'é juicio
N'díí Señor, Señor, ¿'áá nguɛ́ɛ́ caⁿ'a 'nū
nduudu cuaacu ndúúcū chi duuchí nī ní
tun'dáa 'nū yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
ndúúcū chi duuchí nī? Ní nééné n'deēe
vaadī n'gíínú idííⁿ 'nū ndúúcū chi duuchí nī.
23 Tuu'mi ní 'úú Cristo caaⁿ'máⁿ cuaacú cu-
uví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nguɛ́ɛ́ n'diichí tandií
ndís'tiī. Cuvíi nī yeⁿ'ē 'úú, ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
n'daācā dííⁿ nī.

Yeⁿ'ē ndúú 'uūví cimiento yeⁿ'é va'aī
s'eeⁿ

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 Ní caⁿ'a ntúūⁿ Jesús: 'Āā du'ú nūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā ndúúdú 'cūū
yeⁿ'é níícú idííⁿ yā chɛɛ chi 'úú ngaⁿ'á,
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chí
n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ nadicádíínuuⁿ sa. Saⁿ'ā miiⁿ
din'dái sa vaacu sá na 'áámá yáává. 25 Níícú
chééⁿ cúúví naⁿ'ā ní ch'iita yíícú. Ní
chéenū 'yúúné taaⁿ contra yeⁿ'é va'āī miiⁿ
ní nguɛ́ɛ́ chindɛɛvɛ caatí n'daacā chééndii
na yáává miiⁿ. 26 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'giindiveéⁿ yā nduudú 'cūū yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́
idííⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ní tan'dúúcā 'aama saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
inadicádíínuuⁿ sa. Saⁿ'ā miiⁿ ní din'dái sa
vaacu sa na yáⁿ'āa ndúútīi. 27 Ní cheeⁿ cuuvī
naⁿ'ā ní ch'iita yíícú miiⁿ. Ní chéenū 'yúúné
taaⁿ contra yeⁿ'é va'āī miiⁿ ní va'āī chidɛɛvɛ
ní ntuūvīi.

28 Taachí Jesús miiⁿ ch'iinu caⁿ'a yā
ndúúdú 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ cheⁿ'e yiinú yā
yeⁿ'e chííⁿ chí ngi'cueeⁿ Jesús. 29 Caati Jesús
miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí déénu o 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā 'áámá
maestro chi ngi'cueeⁿ ley yeⁿ'e yā.

8

Jesús idiiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'ē 'áámá
saⁿ'ā yeⁿ'e ca'āī chi nguuvi lepra chí
ín'duuti yuūtē yeⁿ'ē sa

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Taachí Jesús cuch'eeⁿ yā na 'áámá yiīcū,
nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'é yā ndúúcu yā.
2 N'diichí nī. Nanááⁿ Jesús ndaā 'áámá saⁿ'ā
chi ndíí sa 'áámá ca'ai chi nguuvi lepra
chí índuuti yuūtē yeⁿ'ē sa. Ní chíntii'ya sa
nanáaⁿ yā ní s'teenu sá ní caⁿ'a sa chii sa
'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Señor, nduuti chi neⁿ'e nī, ní
diíⁿ nī chi nduūvā yeⁿ'é.

3 Jesús ní n'doó yā ta'á yā ní tuu'ví yā
saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Úú
neⁿ'é. Nduūvā yeⁿ'ē di. Tuu'mí nūuⁿ
ndúuvā n'daācā yeⁿ'ē sa ní nduūvī dɛɛvɛ
sa. 4 Tuu'mi ní Jesús ní caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'ā miiⁿ: Cuéⁿ'e di ní 'cuuⁿ'miⁿ dí cuerpo
yeⁿ'ē di nanááⁿ chiiduú ní ca'a di ofrenda
nanááⁿ Ndyuūs tan'dúúcā chí ngaⁿ'a na
ley chi dinguuⁿ Moisés. 'Tíícā ní chi-
iduú caaⁿ'maⁿ cuaacú yā yeⁿ'ē di nanááⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ'miⁿ di
yeⁿ'ē chí chiī ndúúcu di mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'aama
mozo yeⁿ'e capitán romano

(Lc. 7.1-10)

5 Taachí Jesús cáámá ndaa yā na yáāⁿ
Capernaum, ndaā 'áámá saⁿ'ā capitán yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ romanos nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
ndaata Israel. Ní ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ
ní di'cuíítu sa 'iiⁿ'yāⁿ. 6 Ní caⁿ'a sa chii sa

Jesús: N'dií Señor, mozo yeⁿ'é candíítí sá
na cama ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo
yeⁿ'ē sa. Néené ya'āī ngiītā sa.
7 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Úú ní caⁿ'á
ní diíⁿ chí saⁿ'ā ní nduūvā yeⁿ'ē sa.
8 Saⁿ'ā capitán nan'guɛɛcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a
sa chii sa Jesús miiⁿ: N'dií Señor, 'úú nguɛ́ɛ́
neené n'dai 'úú chí cundaa nī chɛ́ɛ́tí va'āī
yeⁿ'é. Dámaāⁿ chí caaⁿ'maⁿ núuⁿ nī ní
saⁿ'ā mozo yeⁿ'é ndúuvā yeⁿ'ē sa. 9 'Úú
ní saⁿ'ā chí vɛ́ɛ́ saⁿ'ā ndíí tiīⁿ yeⁿ'é, ní
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē 'úú. 'Úú ntúūⁿ
ní ngaⁿ'á ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'ē cien soldados chi
maaⁿ poder yeⁿ'é. 'Úú ní ngaⁿ'á ngií 'aama
sa: Cúnaⁿ'ā di, ní inaⁿ'ā sa. Ní ngaⁿ'á ngií
taama sa: Cuchíi di, ní chii sa. Ní ngaⁿ'á
ngií mozo chi diiⁿ mandado yeⁿ'é: Diiⁿ di
ntiiⁿnyúⁿ 'cūū, ní diiⁿ sa.
10 Taachi Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū cheⁿ'é
yiinú yā. Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ndúúcu yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií
ndis'tiī chí 'úú nguɛ́ɛ́ īndaacá 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu n'dai yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
ndaata Israel tan'dúúcā saⁿ'á 'cūū. 11 Ní
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi neené 'yaaⁿ yā chi
caaca yā cuaaⁿ ná ícan'daa 'yáⁿ'ā ndúúcū
cuaaⁿ na ngiiya 'yáⁿ'ā ní 'cuɛ̄ɛtɛ́ yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi ndúúcū Abraham, ndúúcū
Isaac, ndúúcū Jacob. 12 Naati n'deee n'dáí
daiyá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí canéé
chi 'cuɛɛtinée yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yā ná va'ai chɛɛti nguuví, Ndyuūs
tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chuva'āī naachí
maāiⁿ. Mííⁿ ní cuɛɛcu yā ní che'e 'diiⁿ'yuⁿ
yā ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs.
13 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā
capitán miiⁿ: Cunaⁿ'ā di. Tan'dúúcā chi
i'téénu di chi 'úú idiíⁿ chi nduūvā yeⁿ'e
mozo yeⁿ'ē di, 'tíícā cuuví ndúúcū mozo
yeⁿ'ē di. Ní hora mííⁿ nūuⁿ nduūvā yeⁿ'e
mozo yeⁿ'ē sa.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e indáⁿ'ā
Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Cuayiivi ní ndaā Jesús ná va'ai yeⁿ'ē
Pedro miiⁿ ní n'diichí yā chí indáⁿ'ā Pedro
miiⁿ candiiti yā na cama. Ndɛ̄ɛ̄ 'iīⁿ'nūⁿ
taáⁿ táⁿ'ā miiⁿ. 15 Jesús tuu'ví yā ta'ā tá ní
'iiⁿ'nūⁿ mííⁿ ní chivii. Tuu'mi ní táⁿ'ā miiⁿ
ní nducueeⁿ tá ní diiⁿ ta mandado yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'a ta chi che'e yā.

Jesús diiⁿ yā chi nanduūvā yeⁿ'ē n'deee
n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Taachi chi 'da'a nguuvi miiⁿ, tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ndaa yā chi ndɛ́ɛ
yā 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nanáāⁿ Jesús. Ndɛɛ
yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū espíritus
yeⁿ'e yáāⁿn'guiinūuⁿ. Jesús caⁿ'a yā 'áámá
nduudu nūuⁿ ní tun'dáa yā espíritus yeⁿ'e
yáāⁿn'guiinuuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diíⁿ yā
chi nduuva yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi ngííta yā. 17 'Tíícā ní cuuví cuaacu chí
caⁿ'a saⁿ'ā profeta Isaías ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ
taachí caⁿ'a yā 'túúcā: 'Iiⁿ'yāⁿ maáⁿ yā sta'á
yā ca'āī yeⁿ'e yú ní candɛ́ɛ yā vaadī ya'ai
yeⁿ'e yú.

'Iiⁿ'yāⁿ 'āā neⁿ'e yā caⁿ'a yā ndúúcū
Jesús

(Lc. 9.57-62)

18 Taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ cuaaⁿ 'diitú yā caⁿ'a yā chii yā
discípulos yeⁿ'e yā chí cho'ó yā táámá
lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 19 'Áámá saⁿ'ā
chi ngi'cueeⁿ ley ndaā sa nanáāⁿ Jesús ní
caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií Maestro, caⁿ'á
ndúúcu nī 'āā tií nūuⁿ naachi cáⁿ'a nī.
20 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: 'Yu-
unéēⁿ ní vɛ́ɛ́ yiivi yáává yeⁿ'e tī. 'Yáádá
yeⁿ'ē nanguuvi vɛ́ɛ́ 'dɛ́ɛ́cɛ tī naati 'úú chi
Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs nguɛ́ɛ́ va'ai chi
vaacú naachi cundiītí tiíⁿ.
21 Táámá discípulo yeⁿ'é yā caⁿ'a sá chii sa
Jesús: N'dii Señor, vmnáāⁿ vmnaaⁿ tée nī
lugar 'úú ti caⁿ'á 'cuūchí chiidá ní caⁿ'a yú.
22 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuchíi di
ndúúcū 'úú. Cu'neeⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā chí 'cuuchí yā tináⁿ'ā chi chiida
di. Tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā tináⁿ'ā 'tííca
yā.

Jesús chi'neeⁿ 'diíⁿ yā olas yeⁿ'ē
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā nduūcū 'yúúné chi táāⁿ

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Jesús sndaa yā na 'áámá barco ní dis-
cípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'e yā ndúúcu yā ni
sndaa yā na barco miiⁿ. 24 Hora mííⁿ nūuⁿ
ní ndaā 'áámá 'yúúné táāⁿ chí olas yeⁿ'e
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'a miiⁿ ní ch'ɛɛtɛ cá chí ndaā
nuūⁿnīⁿ chɛɛti barco miiⁿ. 'Tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nūuⁿ
nguɛ́ɛ́ cánduūu ná barco. Jesús miiⁿ ní
cyaadu yā. 25 Discípulos yeⁿ'é yā ndaa yā
nanáāⁿ Jesús ní nanduūchí yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ní ngaⁿ'a yā ngii yā Jesús: N'dii Señor,

nadanguáⁿ'ai nī s'uūúⁿ caati 'cuūvi yú. 'Āā 'cuɛɛchi yú cuaaⁿ maaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

26 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'é yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'va'á ni? Ndís'tiī ní dúú'vīi i'téénu nī. Tuu'mi ní Jesús nducueeⁿ yā ní yaa'vi yā 'yúúné mííⁿ ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chí cu'nééⁿ 'diīiⁿ. Ní hora mííⁿ nūuⁿ canee 'diīiⁿ. 27 Discípulos ní cheⁿ'e yiinú yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ vi'ī: ¿Du'u sáⁿ'ā chi 'túúcā, ti ndii 'yúúné ndíí nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā n'giindiveēéⁿ yeⁿ'ē sa?

Saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi vɛ́ɛ́ espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūūⁿ ndúúcu sa

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Taachi Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā cho'ó yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ ní ndaá yā niiⁿnuúⁿ na yáⁿ'āa Gadara miiⁿ, snéé na 'uuvi saⁿ'ā chi snéé sa ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní nacan'dáa sa na yiivɛ yáává chi nguaaⁿ yáinyāⁿ. Ní nééné taaⁿ sa chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ngíí ngo'ó yā yúúní miiⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús. 29 Ní 'cai yiicu sa: N'dii Jesús Daiya Dendyuūs, ¿dɛ́'ɛ̄ canéé yeⁿ'é nī ndúúcū nús'uu? ¿'Áá ndaá nī 'muuⁿ chi di'vaachí nī yeⁿ'ē nús'uu taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cúúnú ca'a tiempo taachi Dendyuūs ca'a yā castigo?

30 Ní naachi snéé saⁿ'ā s'eeⁿ ní yaⁿ'ai 'tɛ́ɛ́ na 'áámá yiicū. Ní niiⁿnuúⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ snéé 'yaaⁿ n'dáí puercos, chi nge'é tī. 31 Ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ ní di'cuíítu sa Jesús miiⁿ: N'diī Jesús, ndúúti chi tun'dáa nī nús'uu yeⁿ'e saⁿ'ā s'uuⁿ, 'cuáaⁿ nī chi cundaa 'nū chɛɛti puercos miiⁿya. 32 Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ: Cuéⁿ'e nī. Tuu'mi ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ cán'daa sa ní cueⁿ'e sa chɛɛti puercos. Cuin'diichí nī. Nducyaaca puercos chéénu tī na yiicū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní ch'íī nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

33 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ cuidado puercos miiⁿ cunaⁿ'á yā ngéénu yā na yáāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā tanducuéⁿ'ē chí chii tan'dúúcā chí chó'ōo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. 34 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ cheⁿ'e yā n'diichi yā Jesús. Taachí ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chí cuɛɛvíi yā yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú yā.

9

Jesús diiⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví sá

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ sndáa yā na barco, ní cueⁿ'é yā táámá lado yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní cueⁿ'e yā ní ndaa yā yáāⁿ vaacú yā. 2 Tuu'mi ní ndaā nanááⁿ Jesús 'iiⁿ'yāⁿ ní ndɛɛ yā 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa. Candúu sa na 'áámá yiivɛ. Taachí Jesús miiⁿ tuumicadíínuuⁿ yā chi saⁿ'ā s'eeⁿ i'téénu sa yeⁿ'é yā, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a miiⁿ: Nduuví tiīnú di daiyá. 'Úú 'āā nadach'ɛɛcú nuuⁿndi yeⁿ'ē di.

3 Tuu'mi ní náⁿ'ā saⁿ'ā s'eeⁿ chi ngi'cueeⁿ ley chi snee sa miiⁿ tucá'a sa nadacadíínuuⁿ sa nguaaⁿ maāⁿ sa: Sáⁿ'a 'cūū ní ngaⁿ'a taaⁿ sa contra yeⁿ'e Ndyuūs. 4 Jesús miiⁿ tuumicádiinuuⁿ yā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'ē sa ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ n'daācā inadicádíínuuⁿ nī na staava yeⁿ'e nī? 5 ¿Chɛɛ cá chi nguɛ́ɛ́ ngíⁿ'īi chi caaⁿ'máⁿ cuuví sáⁿ'a 'cūū: Nuuⁿndi yeⁿ'ē di nch'ɛɛcū o chi caaⁿ'máⁿ: Ndúcuéēⁿ dí ní caaca dí? 6 'Tíícā ngaⁿ'á chi ndís'tiī cadíínuuⁿ nī chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'ē sa na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nadach'ɛɛcú sa nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví sá: Nducueeⁿ di ní nta'a di yiivɛ yeⁿ'e di ní cunaⁿ'ā di na vaacu di.

7 Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ní nducuéēⁿ sá ní cúnaⁿ'ā sa na vaacu sa. 8 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chuū cheⁿ'e yiinú yā ní caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs chí ca'á yā poder 'cūū saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí cūū.

Jesús yaa'vi yā saⁿ'ā chi nguuvi Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Jesús cho'ó yā miiⁿ, ní cachiicá yā ní n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā chi nguuví sa Mateo. Mateo miiⁿ ní vɛɛ sa na cuarto naachi nadíí'vɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí, cuchíi di caⁿ'ā di nduucú. Ní Mateo miiⁿ nducueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús.

10 Taachí Jesús vɛɛ yā na mesa ná va'āī yeⁿ'e Mateo miiⁿ, hora mííⁿ nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ publicanos chi cobradores chí inn'guɛɛ yā yeⁿ'e impuesto ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿndíī ní ndaa yā ní ch'ɛ̄tɛ́ yā na mesa ndúúcū Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā.

11 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ fariseos n'diichí yā chuū,
caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e Jesús:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nge'e maestro yeⁿ'e nī
ndúúcū saⁿ'ā publicanos chi cobradores chí
inn'guɛɛ yā yeⁿ'e impuesto ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
nuūⁿndíī?
12 Taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā chuū, caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
ngiitā nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā 'aama médico, dá-
maaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiītā. 13 Cueⁿ'e nī ní
tuumicádiinuuⁿ nī dɛ'ɛ chi canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū chí neⁿ'ē
caaⁿ'maⁿ chi 'tíícā: 'Úú neⁿ'é chi 'iiⁿ'yāⁿ
nduuvi ya'āī 'iinú yā ndúúcū vi'ī. 'Úú ní
nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti ní ca'á
yā 'iiti tan'dúúcā ofrenda cucáávā 'úú. Ní
'úú ní nguɛ́ɛ́ cuchīi iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí yaa'ví
'iiⁿ'yāⁿ chi nadacádíínuuⁿ yā chi n'dááca yā
ti nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā, naati 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní 'íícú ndaacadaamí yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ ntiinguuneeⁿ yā yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
ca'diiⁿnúⁿ yā ti caaⁿ'maⁿngua'a yā
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Juan chi
chɛɛdínuūⁿniⁿ yā ndaá yā nanááⁿ Jesús
miiⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī Jesús, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví
chí nús'uu ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos nééné
n'deee cuūví nguɛ́ɛ́ nga'diiⁿnúⁿ 'nū ní dis-
cípulos yeⁿ'e nī nga'dííⁿnúⁿ yā?
15 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿'Áá cuuví 'cuɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū cate-
cai 'cuáīⁿ tinaⁿ'ā taachí caⁿ'á yā naachi
n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e chí saⁿ'ā chi
n'giīndīvaacu miiⁿ canéé sá? Naati ndaá
nguuvi chí isaⁿ'ā yeⁿ'e yā ní cuavíi sa yeⁿ'é
yā ti 'cuūvī sa; tuu'mi ní nguɛɛ ca'diiⁿnúⁿ
yā.
16 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cúúví cuta'á
yā 'áámá tiinūuⁿ ngai chi nguɛ́ɛ́ naaⁿnu yā
chi n'dyaatá yā na catecai ndiicúū yeⁿ'e
yā. Nduuti chi 'tíícā diíⁿ yā, caātā ndu'ū
tiinūuⁿ ndiicúū. Ní cuuvi ch'ɛɛtɛ ca naachí
ndíí nteeⁿ tiīnūuⁿ ndiicúū. 17 Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú caaⁿ'yúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ vino ngai chɛ́ɛ́tí bolsa
yiiⁿmaⁿ ndiicúū tan'dúúcā chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
tiempo chi chó'ōo caati yiiⁿmaⁿ ndiicúū
miiⁿ ní cúteeⁿ ní vino miiⁿ ní cungéē. Ní
cuuvi ndáí yiiⁿmaⁿ. Caaⁿ'yúⁿ yā vino ngai
chɛɛti bolsa yiiⁿmaⁿ ngai; ní cuaví'ī nduu
'uūví n'dáacā canéé yeⁿ'ē.

*Jesús dii*ⁿ yā chí nanduūvā yeⁿ'e 'uūvī
n'daataá
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Taachí Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ndúúdu
'cūū, 'áámá saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
yeⁿ'e yáacū sinagoga ndáa sa nanááⁿ Jesús,
ní chiintii'ya sá ní chi'teenu sa. Ní caⁿ'a sa
chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, miniiⁿyuⁿ ch'iī
daiyá; naati cuchií nī ní cun'duu nī ta'a nī
vmnaaⁿ yeⁿ'ē tá ní nnduuchi tá.
19 Ní Jesús nducueeⁿ yā ní cueⁿ'e yā
ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ní ndáa yā
ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ na vaacu sá. 20 Tuu'mi
ní 'áámá n'daataa chi canéé ndúúcū 'áámá
ca'ai, chí ican'dáā yuúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē
tá 'āā ndiichúúví nduūyū ndaa niiⁿnuⁿ
tá cuaaⁿ dáámí Jesús. Tuū'vi tá naachí
ndɛɛtúú yeⁿ'e catecai Jesús miiⁿ. 21 Ti
taⁿ'ā miiⁿ maāⁿ tá nadicádiinuuⁿ tá 'tíícā:
Ndúúti chi 'úú tuū'ví dámaaⁿ catecai yā,
tuu'mi ní nduūvā yeⁿ'é. 22 Tuu'mi ní Jesús
nguɛɛcúndii yā ní n'diichi yā táⁿ'ā, ní caⁿ'a
yā chii yā táⁿ'ā: Cúúví dítiīnú di, díí daiyá;
'āā nanduuvā yeⁿ'ē di ti i'tééenu di 'úí. Hora
mííⁿ nūuⁿ táⁿ'ā miiⁿ nánduūvā yeⁿ'ē tá.
23 Taachí Jesús miiⁿ sndaa yā na va'ai yeⁿ'ē
sáⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e yáacū
sinagoga tuu'mi ní n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'tiiví yā flauta, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gai
yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngɛɛcú yā ní snéé
yā naachi candíítí tináⁿ'ā. 24 Ní Jesús caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuvíi nī; ti ta'díí
miiⁿ nguɛ́ɛ́ n'dii tá, cyaadu tá. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní ch'ííⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. 25 Taachi
tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chɛɛti va'āī, Jesús
ndaa yā va'āī ní sta'á yā ta'ā n'daataa 'lííⁿ
miiⁿ, ní n'daata 'lííⁿ miiⁿ ní nducueeⁿ tá.
26 Chuū chí diiⁿ Jesús ní ndōō fama miiⁿ
nuuⁿmaⁿ ná yáāⁿ naachí chiī chuū.

*Jesús dii*ⁿ yā chi nanduūvā 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngueenááⁿ

27 Taachi Jesús cho'ó yā yeⁿ'ē miiⁿ, ní 'uuvī
saⁿ'ā chi ngueenááⁿ can'dáa sa 'iiⁿ'yāⁿ. 'Cai
yiicú sá ní caⁿ'a sa: N'dií Daiya David, cunéé
ya'ai 'iinu nī nús'uu.
28 Taachi Jesús cueⁿ'é yā ndaa yā na va'ai
tuu'mi ní ndaa ndúú 'uūvī saⁿ'ā ngueenááⁿ
miiⁿ nanááⁿ Jesús. Jesús caⁿ'a yā chiī yā
saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿'Áá i'tééenu nī chi 'úú cuuvi diíⁿ
chi nanduūvā yeⁿ'é nī? Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a
sa: 'Tíícā Señor.

29 Tuu'mi ní Jesús tuū'ví yā nduutináánⁿ
saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 'Tíícā cuuví
tan'dúúcā chi i'téénu nī yeⁿ'é.
30 Nduutináánⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ ní n'guaaⁿ ní
nduuvā yeⁿ'ē sa. Ní Jesús caⁿ'a yā chii
yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Nguɛ́ɛ́ ca'a nī chi cadíínúuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chuū.
31 Naati saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa núúⁿmáⁿ
ná yáⁿ'āa miiⁿ, ní caⁿ'a sa nducuéⁿ'ē chí
Jesús miiⁿ diíⁿ yā.

Jesús diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'ē 'áámá
'díí'mī
32 Taachi Jesús ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nan'daa yā na va'ai miiⁿ, ndaa saⁿ'ā
s'eeⁿ nanáánⁿ Jesús ní ndɛ́ɛ sa 'áámá
'díi'mī chi canee sa ndúúcū espíritu yeⁿ'e
yáánⁿn'guiinūuⁿ. 33 Ní taachi Jesús miiⁿ
tun'dáa yā espíritu yeⁿ'e yáánⁿn'guiinūūⁿ
miiⁿ, tuu'mi ní 'díí'mi miiⁿ ní chíí caⁿ'a sa.
'Iiⁿ'yāⁿ ní cheⁿ'e yiinú yā ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́
in'diichí dendu'ū chi 'túúcā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e Israel.
34 Naati 'iiⁿ'yāⁿ fariseos caⁿ'a yā:
Saⁿ'ā miiⁿ ní tun'dáa sa espíritu yeⁿ'e
yáánⁿn'guiinūuⁿ cáávā saⁿ'ā chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e espíritus yeⁿ'e
yáánⁿn'guiinūuⁿ.

Jesús ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ
35 Jesús cachiica yā nuuⁿmáⁿ na yáāⁿ
n'gɛɛtɛ ndúúcū yaāⁿ n'gaiyáā, ní ngi'cueeⁿ
yā na yáacū sinagogas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael. Ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē
naachí Ndyuūs ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai
chɛɛti nguuvi. Ní diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'ē
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naaⁿ
ca'ai yeⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ya'ai yeⁿ'é
yā. 36 Ní taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní yá'ai 'iinú yā caava
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ti iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndicúúnu yā
ni snée yā tan'duucā 'iiti cuūchī chi nguɛ́ɛ́
du'ū chi idiiⁿ cuidado 'iiti. 'Tiicá yā.
37 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā dis-
cípulos yeⁿ'e yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ngíí
yeⁿ'ē nééné n'deēe chi diiⁿ yú cosechar
naati 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ nguɛ́ɛ́ 'yaaⁿ
yā. 38 Cáávā chuū cáácá nī Ndyuūs chí vɛ́ɛ́
cosecha yeⁿ'e yā chí dicho'ó yā mozos ní
nadidáámá yā cosecha yeⁿ'é yā.

10

Jesús yaa'vi yā ndu'u ndiichúúví discípulos
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā ndu'ū ndi-
ichúúví discípulos yeⁿ'e yā chi ndaa yā
nanáaⁿ yā. Ní Jesús miiⁿ ca'a yā poder
discípulos chí tun'daá yā espíritus yeⁿ'e
yáánⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ, ní diíⁿ yā chi
nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē naaⁿ ca'ai yeⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
ya'ai yeⁿ'é yā.
2 'Túúcā duūchi ndu'u ndiichúúví após-
toles; Simón chi nguuvi Pedro ndúúcū An-
drés 'díinu sa, Jacobo ndúúcū Juan 'diinū sa
chi daiya Zebedeo; 3 ndúúcū Felipe, ndúúcū
Bartolomé, ndúúcū Tomás, ndúúcū Mateo
chi sáⁿ'a publicano chi cobrador; ndúúcū
Jacobo saⁿ'ā daiya Alfeo; ndúúcū Lebeo chi
nguuvi Tadeo; 4 ndúúcū Simón yeⁿ'e yáⁿ'āa
Caná; ndúúcū Judas Iscariote saⁿ'a miiⁿ chi
cuayiivi ch'iⁿ'i sá du'u chí Jesús miiⁿ chi
cuuvi 'caaⁿ'núⁿ ya 'yā.

Ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē ndiichúúví apóstoles
(Mr. 6.7-13; Lc. 9. 1-6)
5 Jesús dicho'ó yā ndu'ū ndiichúúví após-
toles ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ taacā chi
canee chi diíⁿ yā. Ní Jesús caⁿ'a yā:
Nguɛɛ caⁿ'á nī cuaaⁿ yúúní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ ndaata yeⁿ'ē Israel chi judíos.
Nguɛ́ɛ́ cundaa nī yáāⁿ vaacú 'iiⁿ'yāⁿ Samar-
itanos. 6 Naati ndís'tiī ní caⁿ'a nī nanáánⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā
'ííti cuuchi chi níndái tī na icyáⁿ'ā, 'tííca
yā. 7 Ní taachi caⁿ'á nī 'túúcā caaⁿ'maⁿ nī
nduudu cuaacu ní caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'ē naachí
Dendyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai
chɛɛti nguuvi chí 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ. 8 Diíⁿ
nī chi nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngíita. Diíⁿ
nī chí nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí chi tináⁿ'ā.
Diíⁿ nī chi nduūvā ní nduuví dɛɛvɛ cuerpo
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ vaadī ya'ai chi nguuvi
lepra chi in'duuti yuūtē yeⁿ'e yā. Ní diíⁿ nī
chí divíi nī espíritus yeⁿ'ē yáánⁿn'guiinūuⁿ
chi snéé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Ndís'tiī ndaacá
nī poder 'cūū yeⁿ'é Dendyuūs, ní nguɛ́ɛ́
cuta'a nī tuumī cáávā chuū. Chuū chi diíⁿ
nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi cún'di'i yeⁿ'é
yā.
9 Nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ nī 'dííⁿnguaaⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'dííⁿnguɛɛ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tuūmī
cheēyé ra. 10 Nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ nī morral yeⁿ'e
nī cuaaⁿ cyúúní chi cáⁿ'a nī. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'uūvī ra catecai nī candɛ́ɛ nī. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú canduu ndaācuú yeⁿ'é nī, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú in'daacuú rá yeⁿ'e nī, ti 'iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ, na ntiiⁿnyúⁿ chi diíⁿ yā ní

ndaācā chi ché'e yā ndúúcū necesidades chí
neⁿ'e yā.
11 'Āā tií nūuⁿ yáāⁿ n'gɛɛtɛ ndúúcu yáāⁿ
n'gaiyaá naachí cundáa nī tíínguuneeⁿ nī
du'ú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ chí n'dai yā
ní cunée nī na vaacú yā ndii n'dáá cá nī.
12 Taachí ndaá nī na vaacu 'iiⁿ'yāⁿ: Ndaí
ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī, tan'dúúcā costumbre
yeⁿ'e nī. 13 Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é va'āī
miiⁿ n'dai yā tuu'mi ní vaadī 'diííⁿ yeⁿ'e nī
cunéé ndúúcu yā. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'dai yā
o nguɛ́ɛ́ vaadī 'diííⁿ ndúúcu yā, nacan'dáa
nī va'āī miiⁿ ndúúcū 'áámá nduudu n'dai.
14 Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ yā
ndís'tiī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'caandiveeⁿ ra yā
nduudu yeⁿ'e nī nan'dáa nī va'ai miiⁿ o
yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní n'dáádi nī iyaācáa yeⁿ'e
ca'á nī ti nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'é nī.
15 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á
ngīi ndís'tiī chi taachi ndaá nguuvi chi
Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e yáāⁿ, cas-
tigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáaⁿ 'cūū cunncáā
ca chí cuuví castigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Sodoma ndúúcū yáāⁿ Gomorra chi yáāⁿ
s'eeⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā chi n'dai
ndíí nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel yā.

Ndáá nguuvi chi 'iiⁿ'yāⁿ din'gíínu yā
nduucú nī
16 Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó ndís'tiī
tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'iiti cuūchī
náávtaⁿ'ā yeⁿ'ē 'yáaⁿyāaⁿ n'gaātáā, 'tiicá
nī. Canéé chí diíⁿ nī chi listo nī tan'dúúcā
'aama cúú. Ní canéé chí din'daacá nī ní
canéé manso nī tan'dúúcā 'áámá paloma.
'Tíícā diíⁿ nī. 17 Candɛ́ɛ nī cuidado caati
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nca'á yā ndís'tiī nanááⁿ
'iiⁿntyeⁿ'ē yeⁿ'e yaacū sinagoga. Ní cúúví
'cueⁿ'é yā ndís'tiī na yaacū sinagoga
miiⁿ. 18 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ candɛ́ɛ yā ndís'tiī
nanááⁿ gobernadores ndúúcū nanááⁿ reyes
cucáávā 'úú. Ní 'íícú ndís'tiī cuuví caaⁿ'máⁿ
nī nduudu cuaacu yeⁿ'ē 'úú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata
Israel. 19 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā ndís'tiī
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ
nī yeⁿ'e chi caaⁿ'máⁿ nī ti hora mííⁿ nūuⁿ ní
Ndyuūs tée yā nduudu chí caaⁿ'máⁿ nī. 20 Ti
nguɛ́ɛ́ ndís'tiī chí caaⁿ'máⁿ nī naati Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs Chiida yú. Espíritu
miiⁿ caaⁿ'máⁿ yā cáávā ndís'tiī ti canée yā
nduucú nī.
21 Nguaaⁿ 'díínū sa caⁿ'a sa caaⁿ'maⁿ sa
contra yeⁿ'ē ví'ī chi canéé chí 'cuūvī sa.
'Tiicá ntúūⁿ chiidá yā caⁿ'a yā caaⁿ'maⁿ yā
contra yeⁿ'ē daiya yā chi canéé chí 'cuūvi
yā. 'Tiicá ntúūⁿ daiyá yā ní caⁿ'á yā diiⁿ
yā ndúúcū chiidá yā ti ndís'tiī candɛ́ɛ nī
nduudu yeⁿ'é. 22 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti
cueⁿ'é nī nduucú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā
tanducuéⁿ'ē chuū nducuéⁿ'ē nguuvi yeⁿ'é
yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nanguaⁿ'ai yā. 23 Taachí
'iiⁿ'yāⁿ can'daá yā ndís'tiī chí neⁿ'e yā
chi ndís'tiī 'cueenú nī cuuvi, na 'áámá
yáāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'ā nī cáánu nī ná taama
yáāⁿ ti cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī
chi Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ nndaa sá
taama vmnéⁿ'ēe vmnaaⁿ chí ndís'tiī cuuvi
caaⁿ'maⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é nuuⁿmaⁿ
na yáⁿ'āa Israel.
24 Mar 'áámá discípulo ní nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtɛ
ca ntiiⁿnyuⁿ sá chi cuuvi maestro yeⁿ'ē
sa, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú mar 'áámá mozo ní
ng'ɛɛtɛ ca sa chí cuuvi 'iivi sa. 25 N'dáacā
chí discípulo miiⁿ diiⁿ sa tan'dúúcā chi
īdiiⁿ maestro yeⁿ'e sa ní mozo miiⁿ diiⁿ sa
tan'dúúcā chi diiⁿ 'iivi sa. Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e va'ai chi ngu-
uví Beelzebú chi yááⁿn'guiinūuⁿ, tuu'mi ní
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e familia yeⁿ'e
Beelzebú miiⁿ cunncáā caⁿ'a yā caaⁿ'máⁿ yā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Beelzebú.

Du'ū chí cuuvi 'va'ā yú
(Lc. 12.2-9)
26 Tuu'mi ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'va'á nī 'iiⁿ'yāⁿ
ti nguɛ́ɛ́ 'áámá chí canúúⁿ n'de'ei chi
nguɛ́ɛ́ cuuví snaaⁿ yú, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
canee 'áámá secreto chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
cadíínuuⁿ yā. 27 'Iicu chiiⁿ chi 'úú ngaⁿ'á ngií
ndís'tiī yeⁿ'e nduūdū n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ itu-
umicádíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ndís'tiī caaⁿ'maⁿ nī
nduudu chi túúmícádiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Níícú
dɛ'ɛ chí ngaⁿ'á ngií ndís'tiī ní 'cuai nī
ndii na yaacū yeⁿ'ē tiiⁿ va'āī ní túúmícádi-
inuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduudú 'cūū. 28 Nguɛ́ɛ́ 'va'á
ni 'iiⁿ'yāⁿ chí 'caāⁿ'nūⁿ cuerpo yeⁿ'e nī ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā alma yeⁿ'e nī.
Di'va'á ca nī Dendyuūs chí cuuvi 'caaⁿ'núⁿ
yā alma yeⁿ'e nī ndúúcū cuerpo yeⁿ'e nī chí
caⁿ'á nī na infierno.
29 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ in'díícui yā na 'uūvī 'yaada
cáávā 'aama tuūmī? Mar 'áámá 'yáádá s'éénⁿ
nguɛ́ɛ́ 'cuuvá tī na yáⁿ'āa 'cūū núúⁿmáⁿ
neⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ déenu Ndyuūs Chiida yú.
30 Níícú nducyaaca yuudu tiíⁿ nī ní ndii

dúúché ndúúcū Ndyuūs. 31 Nguɛ́ɛ́ di'vá'a
ndís'tiī caati ch'ɛɛtɛ cá nī chi cuuvi 'yaaⁿ
n'dáí 'yaada.

'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā iintiiⁿnaáⁿ yā
Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
(Lc. 12.8-9)

32 'Āā du'ú nūuⁿ chí ngaⁿ'a chi iintiiⁿnaaⁿ
'úú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, 'úú ntúūⁿ ní caāⁿ'máⁿ
chi iintiiⁿnaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ Chiidá
chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi. 33 'Āā
du'ú nūuⁿ chí caāⁿ'máⁿ chi nguɛ́ɛ́ in'diichi
'úú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, 'úú ntúūⁿ ní caāⁿ'máⁿ
chi nguɛ́ɛ́ in'diichí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ chi-
idá chi canée yā na va'āī chɛɛti nguuví.

Cáávā Jesús miiⁿ vɛ́ɛ́ divisiones nguaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ nī chi 'úú, Jesús,
ndaá chi ndɛɛ́ vaadī 'diīiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguɛ́ɛ́ ndaá chi ndɛɛ́ vaadī
'diīíⁿ caati ndɛɛ́ vaadī 'caa'va ní tan'dúúcā
chi candɛɛ́ 'áámá machete chi 'caāīⁿ nduu
'uuvī lados. 35 Tí ndaá chí 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yā chiidá yā, ní n'daataá
nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi tá chɛɛcu tá, n'daataá
nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi ntúūⁿ tá indáⁿ'a tá.
36 Caati 'áámá 'áámá yā ní enemigos yā yeⁿ'e
yā ví'i na vaacu yā.

37 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e cá yā chiidá yā o
chɛɛcu yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú, nguɛ́ɛ́ neene n'dai
yā chi cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e
cá yā daiyá yā saⁿ'ā o daiyá yā n'daataá
nguɛ́ɛ́ ti 'úú, nguɛ́ɛ́ neene n'dai yā chi cuuvi
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. 38 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā
'cueenú yā cuuvi cucáávā 'úú chi tan'dúúcā
chi cuta'á yā cruz yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā ndu-
ucú, nguɛ́ɛ́ neené n'dai yā chi cuuvi yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ. 39 'Iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e cá yā vida yeⁿ'e
yā cáávā cosas chi vɛ́ɛ́ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
nguɛ́ɛ́ ti 'úú, tuu'mi ní táámá vida ní dindaí
yā. 'Iicú 'iiⁿ'yāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿ'e yā
na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cucáávā 'úú, ti diíⁿ yā chi
'úú neⁿ'é ní ndaacá yā táámá vida yeⁿ'é yā.

Yeⁿ'e chi ndaācā yeⁿ'ē yú
(Mr. 9.41)

40 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'cuaaⁿ yā ndís'tiī, 'cuaaⁿ yā
'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gúuⁿ yā 'úú, n'gúuⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú. 41 'Iiⁿ'yāⁿ chi
n'gúuⁿ yā 'áámá saⁿ'a profeta caati pro-
feta miiⁿ chií yā lado yeⁿ'e Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ
ní cuta'á yā premio chí ndaacā yeⁿ'ē chi
tunéé'ⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi profeta. 'Iiⁿ'yāⁿ chí
n'gúuⁿ yā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai caati
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ni n'dai yā, 'iiⁿ'yāⁿ ní cuta'á
yā premio chí tunéé'ⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai.
42 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ca'a 'áámá vaso
nuūⁿnīⁿ 'iichɛ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caati i'téénu
yā 'úú, cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī
chi vɛ́ɛ́ premio yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi cuuvi
ndaāca yā yeⁿ'e yā.

11

Juan chí chɛɛ̄dínuūⁿnīⁿ sa dichó'o sa
'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Jesús
(Lc. 7.18-35)

1 Taachí Jesús ch'íínú chii yā ndu'u ndi-
ichúúví discípulos yeⁿ'e yā táácā chí canéé
chi diíⁿ yā tuu'mi ní Jesús chiicá yā yáāⁿ
miiⁿ ní cueⁿ'é yā na tanáⁿ'ā yáāⁿ s'eeⁿ chí
ca'cueeⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ yā nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs.

2 Juan chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ
canúúⁿ sá vácūū. Ní taachí ch'iindiveeⁿ
sá taacā idiiⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní dichó'o
sa ná 'uuvi discípulos yeⁿ'e sa nanááⁿ Jesús.

3 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndáa yā ní ntiinguuneeⁿ
yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá n'diī chi Cristo chi canee
chí ndaa o cunee ngíínú 'nū taama yā?

4 Jesús miiⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī cúnaⁿ'a
nī ní cuuvi nī Juan miiⁿ yeⁿ'é dendu'ū chí
inaaⁿ nī ndúúcū chí n'giindiveeⁿ nī. 5 'Iiⁿ'yāⁿ
chi ngueenááⁿ ní inaaⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
ngii ngiicá ní ngiicá yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíí
ca'ai lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿ'e yā ní
nduuva dɛɛvɛ yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi chɛɛtúū
ní n'giindiveéⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí ní nndu-
uchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, níícú 'iiⁿ'yāⁿ
chi ndaachíí snee yā ch'iindiveéⁿ yā ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi nadanguáⁿ'ai
'iiⁿ'yāⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ candɛɛ yā nduudu cuaacu
miiⁿ nanáaⁿ yā. 6 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ cunncáā ch'ɛɛnú yā 'úú ndúúcū
nduudu yeⁿ'é.

7 Taachi cuinaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Jesús
tucá'a yā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Juan
chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ miiⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cheⁿ'e ndís'tiī
n'diichi nī na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá 'áámá ndúú chí
n'giīdī 'yúúné? 8 O ¿dɛ'ɛ̄ tuu'mi cheⁿ'e nī
n'diichí nī? ¿'Áá 'áámá saⁿ'ā chi cánuuⁿ
sa catecáí n'dai sa? Cuin'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi snúuⁿ yā catecai n'dai yā snee yā ná
va'ai yeⁿ'ē rey. 9 Tuu'mi ní ¿dɛ́'ɛ̄ cheⁿ'é nī

n'diichi nī? ¿'Áá 'aama profeta chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs? 'Tíícā nduudu cuaacu. Ní 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī 'tíícā. Cheⁿ'é nī n'diichi nī 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ɛɛtɛ ca yā chí cuuvi profeta. 10 Chuū cánéé nguūⁿ yeⁿ'e Juan miiⁿ náⁿ libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ:

Cuin'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó 'áámá saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sa nduudu cuaacu yeⁿ'é nanáaⁿ di. Saⁿ'ā miiⁿ ní nuūⁿ'nūⁿ cuaacú sa yúúní cáávā di.

11 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nguááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiyáaⁿ yā yeⁿ'ē n'daataá nguéɛ́ taama yā chi ch'ɛɛtɛ ca yā ti Juan miiⁿ chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicuúⁿ ca yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ní ch'ɛɛtɛ ca yā nguéɛ́ ti Juan miiⁿ.

12 Caati ndíí tiempo chi ch'iindiyaāⁿ Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa ndíí maaⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs ní n'geenu cá yā ngii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguⁿ'u yā contra yeⁿ'e Ndyuūs neⁿ'e yā caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 13 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ profetas ndúúcū ley yeⁿ'e Moisés ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ndíí tiempo chi ndaā Juan miiⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 14 Ndúúti chi ndís'tiī neⁿ'e nī 'caandiveeⁿ nī nduudu yeⁿ'e profetas ndúúcū nduudu yeⁿ'e ley miiⁿ, tuu'mi ní cadíínuuⁿ nī chi Juan miiⁿ ní saⁿ'ā chí profeta Elías dinguuⁿ yā chi canéé chí ndaa sa. 15 Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veéⁿ nī 'caandiveeⁿ nī yeⁿ'é.

16 ¿Dɛ'ɛ́ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū maaⁿ? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā saⁿ'ā n'gaiyáā chí n'gɛ̄tɛɛ nii'vɛ̄ɛ̄ ní duūchi sa ní n'gai sa compañeros yeⁿ'e sa. 17 Ní ngaⁿ'a sa: 'Tiiví 'nū flauta cáávā baile naati nguéɛ́ inde'éí nī. Ní chiita 'nū canción chi ndaachií tan'dúúcā canciones cáávā tináⁿ'ā naati nguéɛ́ chɛɛ̄cu nī. 18 Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa ndaā sa. Nguéɛ́ che'e sa pan, nguéɛ́ chi'i sa vino ní ndís'tiī ngaⁿ'á nī chí saⁿ'ā miiⁿ ní canee sa ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. 19 'Úú ní ndaá, 'úú chí Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í. Tuu'mi ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī yeⁿ'é: Cuin'dííchí nī. 'Áámá saⁿ'ā chí n'deēe n'dáí nge'e sa ní ngi'i taavi sá vino. Ní ngaⁿ'á nī chi 'úú ní saⁿ'ā chi n'dai ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ publicanos chi cobradores chí inn'guɛɛ yā yeⁿ'e yáⁿ'āa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndi yā. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ deenu yā chí vaadī deenu miiⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ch'iⁿ'í yā vaadī deenu miiⁿ cáávā dendu'ū chi n'daāca chi diíⁿ yā ti yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.

Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ naachi nguéɛ́ indaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā

(Lc. 10.13-15)

20 Jesús tucá'a yā diíⁿ yā regañar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ s'eeⁿ naachi diiⁿ yā néené n'deēe vaadī n'giinu ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'āā cuéɛ́ ndaacadaamí yā yeⁿ'ē núúⁿndí yeⁿ'e yā. Ní ngaⁿ'a yā 'tíícā: 21 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī yeⁿ'é ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corazín. Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī yeⁿ'ē ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Betsaida ti ndúúti chi chiī vaadī n'giinu na yáāⁿ Tiro ndúúcū yáāⁿ Sidón tan'dúúcā chí chiī nguaaⁿ ndís'tiī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa s'eeⁿ 'āā 'naaⁿ tiempo ndaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é yā chi neené ya'ai yā. Ní ch'ɛɛtinúuⁿ yā catecaí yā yeⁿ'e chi díínūuⁿ ní ch'ɛɛtɛ́ yā nguaaⁿ yaiyáā. 22 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī ti nguuvi chí Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ya'āī ca 'cueenú yā cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa Tiro ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Sidón nguéɛ́ ti ndís'tiī. 23 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Capernaum, ¿'áá cuuvi caⁿ'á nī na va'ai chɛɛti nguuvi? Nguéɛ́ cuuvi. Caⁿ'á nī infierno ti nguéɛ́ i'téénu nī nduudu cuaacu yeⁿ'é ndúúcū vaadī n'giinu chi diiⁿ Ndyuūs. Ndúúti chi chiī vaadī n'giinu na yáāⁿ Sodoma tan'dúúcā chí chiī nguaaⁿ ndís'tiī tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáaⁿ 'cūū 'āā i'téénu yā. Ní yáaⁿ 'cūū 'āā canéé ndíí maaⁿ. 24 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī ti nguuvi chi Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ya'āī ca 'cueenú yā cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Sodoma nguéɛ́ ti ndís'tiī.

Cuchií nī nanaaⁿ 'úú ní ntaavi'tuunúúⁿ nī

(Lc. 10.21-22)

25 Ní tiempo miiⁿ ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá chi 'iiví nī yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū yáⁿ'āa 'cúū, 'úú ca'á gracias n'diī caati snuuⁿ n'dé'ei nī nduudu 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi

déénu ca yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deee n'dáí
tuumicádíínuuⁿ yā, ní ca'a nī chí cadíínuuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúuⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'deee cá
déénu yā. [26] 'Tíícā diíⁿ nī Chiidá ti 'tíícā neⁿ'e
nī chi n'daācā diiⁿ nī ti n'daācā.
[27] Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos
yeⁿ'e yā: Chiidá ní teé yā 'úú tanducuéⁿ'ē
dendu'ū. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ deenu
yā táácā 'áámá n'dyáⁿ'ā Daiya Dendyuūs,
dámaāⁿ Chiidá yā. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
deenu yā táácā Dendyuūs Chiida yú, dá-
maāⁿ 'áámá n'dyáⁿ'ā Daiyá yā ndúúcū 'āā
du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi Daiyá Ndyuūs neⁿ'é yā
'cuuⁿ'miⁿ yā Chiida yā. [28] Cuchíi nī nanáaⁿ
'úú, ndís'tiī, chi vɛ́ɛ́ n'deēe n'dáí cuidado
yēⁿ'e nī chi tan'dúúcā 'áámá carga yeⁿ'é nī
ní 'úú ní diíⁿ chí ntaavi'tuunúúⁿ nī. [29] Ní
diíⁿ nī tan'dúúcā chi can'dɛ́ɛ nī yugo yeⁿ'é
chi 'tííca. 'Cueeⁿ nī yeⁿ'ē 'úú caati 'úú ní
ndiicúūⁿ 'úú ní nééné n'dai staava yeⁿ'é,
tuu'mi ní ndaācá nī vaadī ntaavi'tuunúuⁿ
yeⁿ'e alma yeⁿ'e nī. [30] Caati yugo yeⁿ'é chí
teé ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ngiⁿ'īi. Candɛ́ɛ nī chɛɛdí
yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́ cuuví n'gii yeⁿ'e nī.

12

*Discípulos yeⁿ'e Jesús sta'á yā trigo ngu-
uvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel*
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

[1] 'Áámá nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel, Jesús cueⁿ'e yā ndúúcū
discípulos yeⁿ'e yā cuaaⁿ naachí 'iiⁿ'yāⁿ
'āā ñdííⁿ ntiiⁿnyú yā ní mííⁿ ní vɛ́ɛ́ trigo.
Discípulos yeⁿ'e Jesús miiⁿ chii cuiicú yā ní
sta'á yā trigo ní che'e yā. [2] 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos
n'diichí yā chuū, ní caⁿ'a yā chii yā Jesús
miiⁿ: Cuin'diichí nī, discípulos yeⁿ'e nī ní
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e
nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.
[3] Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geeⁿ nī táácā diīiⁿ David miiⁿ
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'e ndúúcu sa taachi
chii cuiicú yā? [4] David miiⁿ sndáa yā ná
yáacū yeⁿ'e Ndyuūs ní sta'á yā pan chi
canéé na mesa yeⁿ'ē nátai. Ní che'é yā ní
ca'a yā chi che'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nduucú yā. Pan
miiⁿ dámaāⁿ chiiduú s'eeⁿ cuuvi che'é yā.
Ní tan'dúúcā chí ngaⁿ'a na ley miiⁿ nguɛ́ɛ́
canéé chí che'e rey David ní nguɛ́ɛ́ cánéé
chí che'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ndúúcu yā. [5] ¿'Áá nguɛ́ɛ́
n'geeⁿ ndís'tiī na ley yeⁿ'e Moisés chi diīiⁿ
chííduú s'eeⁿ? Nguɛ́ɛ́ ntaavi'tuunúúⁿ yā
yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū tíínūuⁿ nguuvi
chi ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Chiidu s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e
Moisés ní nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [6] 'Úú
ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
ch'ɛɛtɛ ca yā chi yaācū templo ní canee
yā ndúúcū ndís'tiī. [7] Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu
nī dɛ'ɛ chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e chuū: Neⁿ'é
chi 'iiⁿ'yāⁿ ya'āī 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ caavā 'úú.
Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti ní tée
yā 'iiti caavā ofrenda yeⁿ'ē 'úú. Nduuti
chí cadíínuuⁿ nī tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
condenar 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e
yā. [8] 'Tíícā Saⁿ'ā chi Daīyá Dendyuūs miiⁿ
vɛ́ɛ́ ntúūⁿ poder yeⁿ'e sa yeⁿ'e nguuvi chí
ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Saⁿ'ā chi ntí'i ta'ā sa
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

[9] Cuayiivi ní Jesús cheⁿ'e yā na yáacū
sinagoga yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ.
[10] Cuin'diichí nī. Miiⁿ ní canéé 'áámá saⁿ'ā
chi ntí'i ta'ā sa. Snéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi tiingu-
unéeⁿ yā Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: ¿'Áá canéé
na ley yeⁿ'e yú chí nduuvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ
nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ? Chuū
ní caⁿ'a yā ti neⁿ'é yā cuuvi caaⁿ'maⁿ yā
núúⁿndí yeⁿ'e Jesús miiⁿ.
[11] Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿Dú'u 'aama saⁿ'ā nguaaⁿ ndís'tiī chi vɛ́ɛ́
'áámá 'iiti cuūchī yeⁿ'ē sa? Ní ndúúti chi
cun'daa nuúⁿ tī na 'áámá yiivi yáⁿ'āa ngu-
uvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá nguɛ́ɛ́
ntuun'dáa sa 'iiti nguuvi miiⁿ? [12] ¿'Áá nguɛ́ɛ́
yaⁿ'ai ca chiī'vɛ̄ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ti
'áámá 'iiti cuūchī? 'Tíícā diiⁿ yú chí n'daācā
nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.
[13] Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā
chí ya'āī yeⁿ'ē sa: N'doo dí ta'a di. Saⁿ'ā
miiⁿ ní n'doō sá ta'ā sa ní ta'ā sa nduūvī
n'dáácā tan'dúúcā taama. [14] 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos
nan'dáa yā chɛɛti yaācū ní nduuvidaamá yā
chí caⁿ'a yā contra yeⁿ'e Jesús miiⁿ ti neⁿ'é
yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

'Áámá nduudu chí caaⁿ'maⁿ yeⁿ'e Jesús

[15] Taachí Jesús chicadíínuuⁿ yā chuū
nan'daa yā miiⁿ. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e
yā ndúúcū Jesús miiⁿ ní Jesús miiⁿ idííⁿ yā
chi nduūvā yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. [16] Ní
caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́
caaⁿ'maⁿ yā cuuví yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ du'u

yā. [17] Ní 'iicu cuaacu chí profeta Isaías miiⁿ
caⁿ'a yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí dinguuⁿ
yā 'tíícā. Ndyuūs ngaⁿ'a yā:
[18] Sáⁿ'a 'cūū ni idichíí'vɛ̄ 'úú. 'Úú
chínndɛ̄vé saⁿ'á 'cūū chi neⁿ'é ní
neene yeenú ndúúcu sa. 'Úú ní
cu'neéⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é vmnááⁿ
yeⁿ'e sa. Saⁿ'á 'cūū caaⁿ'maⁿ sa
yeⁿ'e ley yeⁿ'é nanááⁿ nducyáácá
naciónes na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
[19] Nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ'maⁿ sa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'cuāi
ra sa. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ na yúúní
nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ yā nduudú yeⁿ'e
sa ti nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yúúdu sa cuaaⁿ
na yúúní.
[20] Saⁿ'á 'cūū nginnee sa 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́
ca cuidados yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi
tan'dúúcā 'áámá taaⁿ ndúú chí 'aa
ndɛ̄tuú 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́, 'tiicá yā. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú chí ntuūvi sa 'aama
mecha yeⁿ'e quinque chí ican'dáā ca
'yaāⁿ'míⁿ yeⁿ'e. Ndíí nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ
sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndii
taachi a fuerza 'āā cuɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi
cuchɛɛ sa ndúúcū vaadī cuaacu miiⁿ
yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē.
[21] Ní 'íícú nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cūnee ngíínú yā
yeⁿ'e saⁿ'á 'cūū chi cu'téénu yā yeⁿ'e
sa.

'Iⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi Jesús vɛ́ɛ́ poder
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcu yā
(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)
[22] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā nanááⁿ
Jesús ní ndɛɛ yā 'áámá saⁿ'ā chi canee sa
ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'ē
chi ngueenáaⁿ sa ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ ngii
ngaⁿ'a sa. Jesús miiⁿ diíⁿ yā chi nduūvā
yeⁿ'ē sa. Ní saⁿ'ā chi ngueenáaⁿ miiⁿ ní
inaaⁿ sa ní ngíí ngaⁿ'ā sa. [23] Nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ngeⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā: ¿'Áá
sáⁿ'a 'cūū Daiya 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaataá yeⁿ'ē
David?
[24] Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ch'iindiveéⁿ
yā chuū ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū nitun'dáa
sa espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ cáávā
Beelzebú, chí Satanás chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ
sa yeⁿ'e espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ.
[25] Jesús miiⁿ déénu yā chi nadacadíínūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: 'Áámá gobierno chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿ'e yáⁿ'āa chi vɛ́ɛ́ 'uūvī partido yā
chí nguⁿ'u yā 'áámá yā ndúúcū taama yā,
tuu'mi ní nguɛɛ cuuvi 'naaⁿ chi 'iiⁿntyéⁿ'e
yā. Ní nducuéⁿ'ē yáⁿ'āa o va'ai naachi
'iiⁿ'yāⁿ vɛ́ɛ́ 'uūvī vaanīcadíínūuⁿ yeⁿ'e yā
nguɛ́ɛ́ cuuvi nduuvidaamá yā. [26] 'Tiicá ntúūⁿ
nduuti chi yááⁿn'guiinūuⁿ tun'dáa sa es-
píritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ vɛ́ɛ́ 'uūvī vaan-
icádiinūuⁿ yeⁿ'ē sa ní cuáácú chi nguⁿ'u sa
yeⁿ'ē maaⁿ sa ní vɛ́ɛ́ 'uūvī partido yeⁿ'e sa
ní 'cuiinu sa. [27] Ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī chi
'úú itun'daá espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū poder yeⁿ'e Beelzebú
chi Satanás chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e
espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ndúúti chi
'tíícā tuu'mi ní, ¿ndúúcū du'ū rá poder
yeⁿ'ē tun'daá 'iiⁿ'yāⁿ chi ndúúcu nī espíritu
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ? Chííⁿ chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi ndúúcu nī n'giⁿ'i yā chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā
chi ngaⁿ'á nī. [28] Ndúúti chi 'úú itun'daá
espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ cáávā poder
yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs, cuaacu
nííⁿnyúⁿ naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
ndaā nanááⁿ ndis'tiī.
[29] Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ cuuví cundaa
yā va'ai yeⁿ'e 'aama saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ fuerzas
yeⁿ'e sa ní divíi yā chi vɛɛ yeⁿ'e sa. ¿Canéé
chí cachiichí yā saⁿ'a vmnááⁿ vmnaaⁿ?
Cuayiivi ní cuuví diíⁿ yā tun'dáa yā dendu'ū
chi snúūⁿ va'ai yeⁿ'ē sa.
[30] 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ canée yā lado yeⁿ'é,
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canée yā contra yeⁿ'é. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ dáámá diíⁿ yā cosechar nduucú,
tuu'mi ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi ingée tan-
ducuéⁿ'ē cosecha.
[31] Chííⁿ chí nduudu cuaacu chí 'úú ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī: Tanducuéⁿ'ē nuuⁿndi chí diíⁿ
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu taaⁿ chí nguɛ́ɛ́
n'dáacā chí ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e Ndyuūs,
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'e yā. Naati
'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu taaⁿ chí nguɛ́ɛ́
n'dáacā chi contra yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ nch'ɛ̄ɛcū yēⁿ'e yā maaⁿ
ní tiempo chi cuchiī. [32] 'Āā du'ú nūuⁿ
chí caaⁿ'maⁿ nduudu chí nguɛ́ɛ́ n'dáacā
contra yeⁿ'e Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs ní
cuuvi nach'ɛɛcu yeⁿ'e yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ
chí nguɛ́ɛ́ n'daācā ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e
Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cu-
uvi nach'ɛ̄ɛcū yeⁿ'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú táámá
iⁿ'yeeⁿdi chí cuchiī.

'Áámá yáⁿ'á ní ngiⁿ'i cucáávā n'gui'i

yeⁿ'ē

(Lc. 6.43-45)

33 'Tiicá ntúūⁿ caⁿ'a Jesús: Ndúúti chi vɛ́ɛ́ 'áámá yáⁿ'á chi n'dáacā yeⁿ'é nī tuu'mi ní cuuvi n'gui'i n'dáacā yeⁿ'ē. Níícú ndúutī chi vɛ́ɛ́ 'áámá yáⁿ'á chí nguɛ́ɛ́ n'daācā yeⁿ'é nī nguɛɛ n'dáacā cuuvi n'gui'i yeⁿ'ē. Cáávā n'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á ituumicadíínuuⁿ yā táácā yáⁿ'á nduuti chí n'dai o nduuti chí nguɛ́ɛ́ n'dai. 34 Ndís'tiī, tan'dúúcā ndaata yeⁿ'ē cúú 'tiicá nī. ¿Táácā ngaⁿ'a nī cosas chi n'daācā ní idiíⁿ nī chi nguɛɛ n'daācā? Ti chííⁿ chi ngaⁿ'a nī ndúúcū cheendí nī ngiica na staava yeⁿ'é nī. 35 Saⁿ'ā chi n'dáí idiiⁿ sa dendú'ū chi n'daācā chi nadacadíínuuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa chi n'daācā. Saⁿ'a chi cunncáā idiiⁿ sa tanducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daācā nadacadíínuuⁿ sa caati staava yeⁿ'e sa nguɛ́ɛ́ n'dáacā. Nduudu chi ngaⁿ'ā sa ngiica sa yeⁿ'ē chi ndiituú na staava yeⁿ'e sa. 36 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nducuéⁿ'ē nduudu chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chíí'vɛ̄ chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā, nducyááca yā ní cánéé chí nca'á yā cuenta yeⁿ'e nduudu chi nguɛɛ n'daācā chi caⁿ'a yā nguuvi chí Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 37 Ti cáávā nduudu yeⁿ'e nī chi n'daācā nduuví n'dai nī ní 'iicu cáávā nduudu yeⁿ'é nī nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā cuuví nī castigo.

'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daācā néⁿ'e yā snaaⁿ yā señales

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Tuu'mi ní n'duuvi maestros yeⁿ'e ley ndúúcū n'duuvi saⁿ'ā fariseos ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'dií maestro, néⁿ'e 'nū snaaⁿ 'nū 'áámá señal chi diíⁿ nī.

39 Jesús nán'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ cunncáā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs neⁿ'e yā snaaⁿ yā señal naati señal nguɛ́ɛ́ snaaⁿ yā. Dámaaⁿ snaaⁿ yā señal yeⁿ'e profeta Jonás chi ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ canee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs. 40 Ti tan'dúúcā Jonás canúúⁿ sá chɛɛti 'yaācā ch'ɛɛtɛ 'iīnū nguuvi 'iīnū n'gaaⁿ 'tíícā canee chí cūnee Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs mááⁿ yáⁿ'āa 'cúū 'iīnū nguuvi 'iīnū n'gaaⁿ. 41 Na nguuvi yeⁿ'e juicio 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ɛɛtinée yā na yáāⁿ chi nguuvi Nínive nducuéeⁿ yā contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé maaⁿnguuvi taachí Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ní cuuví yā condenado. 'Tíícā tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Nínive ní ndaacadaamí yā taachi profeta Jonás miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ caⁿ'a sá nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Cuin'diichí nī 'áámá saⁿ'ā chi ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ tí profeta Jonás miiⁿ canee sa 'muuⁿ na lugar 'cūū. 42 'Tiicá ntúūⁿ nguuvi yeⁿ'e juicio n'daataá reina chí tiempo chi chó'ōo ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ tá yeⁿ'e lado yeⁿ'e Sur caⁿ'a tá nducueeⁿ tá contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿnguuvi taachi Ndyuūs caāⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní táⁿ'ā miiⁿ ní diīⁿ tá condenar 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿnguuvi ti táⁿ'ā miiⁿ ndaā tá ndíí na yaⁿ'ai taaví yeⁿ'ē yáⁿ'āa. Ní ngiica tá ní ch'iindiveeⁿ tá yeⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'e rey Salomón. Cuin'dííchí nī 'áámá saⁿ'ā chi ch'ɛɛtɛ ca vaadī deenu yeⁿ'e sa canee sa 'muuⁿ nguɛ́ɛ́ ti Salomón miiⁿ.

Espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chí nanguɛɛcunée na saⁿ'ā

(Lc. 11.24-26)

43 Caⁿ'a Jesús: Taachí espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ nacan'daa na 'áámá saⁿ'ā cachiica na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛɛ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ ní n'nuūuⁿ naachi cuuvi ntaavi'tuunúuⁿ ní nguɛ́ɛ́ ndaācā. 44 Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ngaⁿ'a: Nanguɛɛcuneeé na vaacú naachi chiīcá. Taachí nguɛɛ̄cūnéee ní ndaā na vaacu miiⁿ ndaācā saⁿ'a miiⁿ ní tan'dúúcā 'aama va'āī chi n'dai ní nduuvi dɛɛvɛ́ ndúúcū nducuéⁿ'e na lugar yeⁿ'ē. 45 Tuu'mi ní espíritu miiⁿ cueⁿ'e ní in'nuuⁿ tá ná ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus chi cunncáā ca chí cuuví maāaⁿ. Ní ndaā espíritu miiⁿ ndúúcū ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus ní ch'ɛɛtinée na saⁿ'ā miiⁿ. Cuayiivi ní n'geenu sa ngiī taavi ca ní cunncáā ca canee sa nguɛ́ɛ́ ti vmnaaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ 'cueenú yā cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿ ti nguɛɛ n'dáacā idiíⁿ yā.

Chɛɛcú Jesús miiⁿ ndúúcū 'díínu yā

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Taachí Jesús miiⁿ índeé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní ndaā niiⁿnuúⁿ chɛɛcú yā ndúúcū 'díínu yā ní snée yā chuva'āī. Ní neⁿ'e yā ndeé yā ndúúcū Jesús miiⁿ. 47 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'diī Jesús, cuin'dííchí nī. Chɛɛcú nī ndúúcū 'díínu nī snée yā chuva'āī ní neⁿ'e yā ndee yā ndúúcu nī.

48 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a miiⁿ: ¿Dú'ū chí chɛɛ̄cú miiⁿ? o ¿dú'ū chí 'diinú miiⁿ?

49 Ní n'doó yā ta'á yā naachi snéé discípulos ní caⁿ'a yā: Cuin'diichí nī, 'iiⁿ'yāⁿ s'ūuⁿ ní tan'dúúcā chí chɛɛcú ndúúcū 'diīnú, 'tííca yā. 50 Tí 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Chiidá chi canée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'diinú ndúúcū vi'í ndúúcū chɛɛcú.

13

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē sáⁿ'ā chi ngiīnū ndaata

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Nguuvi miiⁿ Jesús can'dáa yā va'āī miiⁿ ní ch'iīndi yā niiⁿnuúⁿ ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 2 Ní nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ndúúvidaamá yā naachi canéé Jesús. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā na 'áámá barco ní ch'iīndí yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ snée yā 'diituu núuⁿnīⁿ naachi vɛɛ yáⁿ'āa ndúútiī. 3 Ní Jesús caⁿ'a yā nééné n'deēe nááⁿ ndúúcū parábolas chí ejemplos tan'dúúcā dendu'ū chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní caⁿ'a yā chuū: 'Áámá saⁿ'ā chi ngiīnū ndaata can'dáa sa chiīnū sa ndaata. 4 Taachí chiīnū sa, 'áámá duutu ndaata mííⁿ ní chiiya cyúúní. Ndaā 'yaadá ni ch'iinu che'e tī. 5 Náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiiya na tuūu naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ yáⁿ'āa. Maaⁿnchɛɛtɛ́ nūuⁿ can'dáā ti nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ yáⁿ'āa yeⁿ'ē. 6 Can'dáā 'yáⁿ'ā ní yaata miiⁿ ní ti'i ti nguɛ́ɛ́ dii'yu yeⁿ'ē. 7 'Iicu náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiiya nguaaⁿ yááⁿ. Yááⁿ miiⁿ ní ch'iita ní di'vaāchí yeⁿ'ē yaata miiⁿ. 8 'Iicu náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiiya na yáⁿ'āa n'dáacā ní n'dáacā chiī cosecha yeⁿ'ē. 'Áámá ní chiī 'áámá ciento yeⁿ'ē, taama ní chiī 'iīnū ngɛɛcu yeⁿ'ē, ni táámá ní chiī ndíícú ndiichi yeⁿ'ē. 9 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é.

Chííⁿ chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ

(Mr. 4.10-20; Lc. 8.9-15)

10 Tuu'mi ní discípulos ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ cáávā chi ndúúcū ejemplos ngi'cueeⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ?

11 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Āā ndís'tií nūuⁿ ndaācā chicadíínuuⁿ nī dendu'ū chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ná va'ai chɛɛti nguuvi, naatí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ canéé chí cadíínuuⁿ yā. 12 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, 'áárá chí dúú'ví nūuⁿ chi nadacádíínuuⁿ yā chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā chuū ní Ndyuūs ndivíi yā yeⁿ'e yā. 13 Cáávā chííⁿ chí ngaⁿ'á ngií 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ejemplos caati inaaⁿ yā naati n'gɛɛtinée yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yā. Ní n'giindiveéⁿ yā naati n'gɛɛtinee yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tuumicadiinuuⁿ yā. 14 Ní 'íícú cuuvi cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chííⁿ chi caⁿ'a profeta Isaías ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachi caⁿ'a yā 'túúcā ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

Ndúúcū veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā ni nguɛɛ tuumicadíínuuⁿ yā; ní snaaⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ ca'a yā cuenta yeⁿ'ē.

15 Caati staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chɛɛchi. Ndúúcū veéⁿ yā n'giindiveéⁿ yā naati nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ yā n'daācā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gaadí yā nduutinaaⁿ yā caati nguɛ́ɛ́ snaaⁿ yā ndúúcū nduutinaáⁿ yā; ní nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ yā ndúúcū veéⁿ yā, ndii nguɛɛ ndúú ituumicadiinúúⁿ yā ndúúcū staava yeⁿ'é yā, ndii nguɛ́ɛ́ ndúú ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā chi 'úú cuuví nadich'ɛɛ̄cú nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

16 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī ti vɛ́ɛ́ nduutinaaⁿ nī chí inaaⁿ nī ní veéⁿ nī chí n'giindiveéⁿ nī. 17 Ti cuaacu nííⁿnyúⁿ 'úú Jesús ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ profetas ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai neⁿ'é yā snaaⁿ yā chííⁿ chí ndís'tiī inaaⁿ nī naati nguɛ́ɛ́ n'diichi yā. Neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā chííⁿ chí ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī naati nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ yā.

18 'Caandiveeⁿ ndís'tiī ejemplo yeⁿ'e saⁿ'ā chí ngiīnū ndaata. 19 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi ní nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuuⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā duutu ndaata chí chiiya cuaaⁿ cyúúní. Ndaa yááⁿn'guiinūuⁿ ní sta'ā sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé na staava yeⁿ'é yā. 20 Ndaata chí chiiya nguaaⁿ tuūu ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní taachí n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ ní yeenú n'dai yā, 21 naati nguɛ́ɛ́ 'áámá cānee na staava yeⁿ'é yā ní nguɛ́ɛ́ 'nááⁿ tiempo cūnee. Taachí n'géénu yā ngii ti 'iiⁿ'yāⁿ cán'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ

cáávā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mí nūuⁿ divíi yā nduudu miiⁿ ní nguéɛ́ canée na staava yeⁿ'é yā. 22 Ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ naati neⁿ'e cá yā nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū chi vɛ́ɛ́. Ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní vaadī 'cuiica miiⁿ di'vaachií yeⁿ'ē nduudu miiⁿ ní diiⁿ chí nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 23 Ndaata chí chiiya na yáⁿ'āa n'dáacáā chííⁿ chí tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní tuumicadiinúúⁿ yā ní i'téénu yā nduudu miiⁿ. Ní n'daācā idiíⁿ yā. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúcā chi chiī 'aama ciento yeⁿ'ē o chi chiī 'iīnū ngɛɛcu yeⁿ'ē o chi chiī ndiicú ndi-ichi yeⁿ'ē. 'Tíícā chii cosecha yeⁿ'ē nduudu miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'é yaātā chi nguéɛ́ n'daācā chi vɛ́ɛ́ nguaaⁿ trigo

24 Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuuví ndís'tiī táámá ejemplo. Ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chí ngiīnū sa ndaata yeⁿ'e trigo chi n'daācā na campo yeⁿ'ē sa. 25 Taachí mo-zos cyaadu sa, tuu'mi ní saⁿ'ā chi enemigo yeⁿ'ē sa ndaā sa ni chiīnū sa 'daaⁿ'nuⁿ trigo na campo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ trigo chi n'daācā miiⁿ, ní cúnaⁿ'a sa. 26 Taachí can'daa yaata yeⁿ'ē ní chiī trigo, tuu'mi ní can'daā nguuvi 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ. 27 Tuu'mi ní mozos chi idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ na campo miiⁿ ndaa sa nanááⁿ saⁿ'a chi 'iivi yeⁿ'e campo miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa 'iivi: N'dií Señor, ¿'áá nguéɛ́ chiīnū ndaata yeⁿ'e trigo chi n'daācā na campo yeⁿ'e nī? ¿Tií chiīcā ndaata 'daaⁿ'nuⁿ trigo? 28 Saⁿ'ā 'iivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa mozos chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ: 'Áámá saⁿ'ā enemigo yeⁿ'é niīnū sa. Mozos ní caⁿ'a sa chii sa 'iivi sa: ¿'Áá neⁿ'e nī chi caⁿ'a 'nū ní tiicu 'nū yaātā miiⁿ chi nguéɛ́ n'daācā? 29 'Iivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa mozos chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ: Nguéɛ́ tiīcū di 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ caati cuuví tiicú ntúuⁿ di trigo chí n'daācā miiⁿ. 30 Ca'a di lugar chi dáámá 'cuiita ndíí taachi ndaa tiempo yeⁿ'e cosecha miiⁿ, tuu'mi ní 'úú caaⁿ'máⁿ cuūví 'iiⁿ'yāⁿ chi 'caacá yā trigo miiⁿ chi 'caacá yā vmnááⁿ vmnaaⁿ 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ ní dichiichí yā caadī ticuaá ní 'neeⁿ yaⁿ'a yā. 'Cuiinu maaⁿ ní nandéɛ yā trigo miiⁿ ní 'cuíi yā chɛɛti díínūuⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'ē yiivɛ̄ ntíí'yāa

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Táámá ejemplo Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'aama nduutií yeⁿ'e yiivɛ̄ ntíí'yāa chi 'áámá saⁿ'ā sta'ā sa ní chiīnū sa na yáⁿ'āa yeⁿ'ē sa. 32 Ndaata yiivɛ̄ ntíí'yāa 'cūū ní 'liiⁿ ca nguéɛ́ ti tanducuéⁿ'ē ndaata. Taachí n'giita yaātā miiⁿ, tuu'mi ní ch'ɛɛtɛ ca chi cuuvi tanáⁿ'ā yaātā. Ní chiī yáⁿ'á. Ní ndaá 'yáádá yeⁿ'ē nanguuvi ní din'dái tī 'dɛɛcɛ tī na dúuⁿnɛ̄ yáⁿ'á miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e levadura yeⁿ'e pan

(Lc. 13.20-21)

33 Táámá ejemplo Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá tááⁿ levadura yeⁿ'e pan. 'Áámá n'daataá sta'a tá levadura miiⁿ ní chistaⁿ'ā tá nguaaⁿ 'iīnū medida yeⁿ'e harina ndíí chí nan'guiita tanducuéⁿ'ē yaāchī yeⁿ'ē.

Chuū chí ngaⁿ'ā Jesús miiⁿ ndúúcū ejemplos

(Mr. 4.33-34)

34 Tanducuéⁿ'ē chuū ngi'cueeⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū ejemplos. Ni nduuti chi nguéɛ́ ndúúcū ejemplos yeⁿ'e chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cuū, nguéɛ́ ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 35 Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí caⁿ'a profeta ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí caⁿ'a yā 'túúcā. Ní canéé nguūⁿ ná libro yeⁿ'é Ndyuūs 'túúcā:

Caaⁿ'máⁿ ndúúcū ejemplos. Ca'cueéⁿ dendu'ū chi canúúⁿ n'de'ei ndíí taachi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdī.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi neⁿ'e caaⁿ'māⁿ ejemplo yeⁿ'e trigo

36 Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cunaⁿ'á yā na vaacú yā. Jesús ntúūⁿ cunaⁿ'a yā ní sndaa yā 'áámá va'ai. Discípu-los yeⁿ'e yā nndaa yā nanááⁿ Jesús, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī, Jesús, ca'cuéeⁿ nī chí neⁿ'e caāⁿ'maⁿ ejemplo yeⁿ'e 'daaⁿ'nuⁿ trigo chi vɛ́ɛ́ nguaaⁿ trigo na campo.

37 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngiīnu

ndaata chi trigo chi n'dáacā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs. 38 Campo
miiⁿ ní tan'dúúcā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndaata
chi n'dáacā miiⁿ ní tan'dúúcā nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi daiya Ndyuūs ní yeⁿ'ē naachi
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Yaātā yeⁿ'e
ndaata chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ní tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi daiya yááⁿn'guiinūūⁿ. 39 Saⁿ'ā chi
chiinū sa 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ ní tan'dúúcā
maāⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní cosecha yeⁿ'ē miiⁿ
ní tan'dúúcā chí 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī. Saⁿ'ā
s'eeⁿ chi ita'a sa cosecha miiⁿ ní tan'dúúcā
ángeles. 40 Tan'dúúcā chí tiīcú yā 'daaⁿ'nuⁿ
trigo ní nadidáámá yā ní 'neeⁿ yaⁿ'a yā,
'tíícā cuuvi tiempo taachi 'cuiīnū iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. 41 Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs ní dichó'o yā
ángeles yeⁿ'e yā chi nadidáámá yā 'iiⁿ'yāⁿ
chí yeⁿ'ē naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā. Niicú tun'dáa yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
diíⁿ yā chi náⁿ'a yā idiiⁿ nuuⁿndí yā ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi idiíⁿ chi nguɛɛ n'daācā. 42 Ní
cu'nuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na nguuchí yaⁿ'ā. Mííⁿ
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuɛɛcú yā ní che'e 'diiⁿ'yúⁿ
yā. 43 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dáí nanááⁿ
Ndyuūs cuuvi dɛɛvɛ́ yā ngii tan'dúúcā 'yáⁿ'ā
taachi 'āā snée yā naachi Ndyuūs Chiidá yā
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi.
Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veéⁿ nī 'caandiveéⁿ nī ndu-
udu yeⁿ'é.

Ejemplo yeⁿ'e vaadī 'cuiica chi canúúⁿ
n'de'ei

44 Caⁿ'a ca Jesús miiⁿ táámá ejemplo:
Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē
va'ai chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā vaadī 'cui-
ica chí canúúⁿ n'de'ei na 'áámá campo.
'Áámá saⁿ'ā ní ndaācā sa vaadī 'cuiica
miiⁿ ní cunuuⁿ n'dé'ei ntúūⁿ sa lugar miiⁿ.
Yeenú taavi sa. Cunaⁿ'a sa ní n'diicui sa tan-
ducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē sa ni cuái sa campo
miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'ē 'áámá perla chi yaⁿ'ai
taavi chii'vɛ̄

45 'Tiicá ntúūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi ní
tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chí n'diicui sa chí
in'nuuⁿ sa perlas chi yaⁿ'ai taavi chíí'vɛ̄.
46 Taachí ndaācā sa 'áámá perla chi n'dɛɛvɛ́ɛ́
ní yaⁿ'ai taavi chíí'vɛ, tuu'mi ní cuinaⁿ'ā sa
ní n'diicui sa tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē sa
níícú cuai sa perla miiⁿ.

Yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e yaānā

47 'Tiicá ntuūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi ní
tan'dúúcā 'áámá yaānā chí saⁿ'ā n'gaa nuúⁿ
sa na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní ita'āa nducuéⁿ'ē naaⁿ
'yaācā. 48 Taachí 'āā ndiituú yaānā miiⁿ, in-
tun'dáa yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ.
Ní n'daaviyaí yā ní nan'guaáⁿ yā 'yáacā chi
n'daācā. N'giī yā 'iiti 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ. Ní 'iiti
chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā miiⁿ nginngée yā 'iiti.
49 'Tíícā cuuvi taachi 'cuiīnū iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
Nandaā ángeles ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ chí
n'dai yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛɛ n'dáacā
idiíⁿ yā. 50 Ní 'cuíi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́
n'daācā ná nguuchi yaⁿ'ā. Mííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cuɛɛcú yā ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
ché'é 'diiⁿ'yuⁿ yā.

Ejemplo yeⁿ'ē vaadī 'cuíícá ngai ndúúcū
chí ndiicúū

51 Jesús tiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿'Áá tuumicádíínuuⁿ ndís'tiī tanducuéⁿ'e
dendu'ū chí 'túúcā? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
n'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Tíícā Señor.

52 Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
'Áámá 'aama maestro yeⁿ'ē ley chí'neeⁿ yā
yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na
va'ai chɛɛti nguuvi, maestro miiⁿ ní cuuví
yā tan'dúúcā 'áámá patrón chi vɛ́ɛ́ vaadī
'cuiica yeⁿ'e sa na va'ai yeⁿ'ē sa. Ní deenu
sa táácā tun'dáa sa yeⁿ'e vaadī 'cuiica yeⁿ'ē
sa dendu'ū cosa chi ngaī ndúúcū cosa chi
ndiicúū.

Jesús canee yā na yáāⁿ Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Taachí Jesús miiⁿ ch'íínú caⁿ'á yā ndu-
udu 'cūū, cueⁿ'é yā yeⁿ'ē miiⁿya. 54 Ní ndaá
yā yáāⁿ vaacú yā chi nguuvi Nazaret ní
ngi'cueeⁿ yā yaācū sinagoga miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní cheⁿ'e yiinú yā yeⁿ'e chi chi'cueeⁿ
Jesús. Ní ngaⁿ'a yā: ¿Tií ndiicaá vaadī déenu
yeⁿ'ē saⁿ'á 'cūū? ¿Táácā cuuvi diiⁿ sa vaadī
n'giinu chí idiiⁿ sa? 55 Sáⁿ'a 'cūū chí daiya
'viichiyáⁿ'ā ní María nguūvī chɛɛcu sa. Ni
'díinū sa ní Jacobo, ndúúcū José, ndúúcū
Simón, ndúúcū Judas. 56 Ví'i ntúuⁿ sa snee
yā ndúúcu yú. ¿Tií ndiicaá tanducuéⁿ'ē
vaadī deenú 'cūū chí ngí'cuééⁿ sa? 57 Ní
cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ cunncáā
caⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ, ní nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā yeⁿ'e yā. Naati Jesús ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá profeta
chi candɛɛ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ

yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā dinéⁿ'e yā profeta miiⁿ.

58 Jesús miiⁿ nguɛ́ɛ́ neené n'deēe vaadī n'giinu diíⁿ yā miiⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ s'téénu yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ.

14

Ch'iīⁿ'núⁿ yā Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Tiempo 'cūū saⁿ'a rey Herodes, chi gobernador yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ch'iindiveeⁿ sá tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. 2 Ní rey miiⁿ caⁿ'a sa chii sa mozos yeⁿ'ē sa: Sáⁿ'ā Jesús 'cūū ní Juan chí ngɛɛdínuūⁿnīⁿ chí nnduuchi sá yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní cáávā chuū vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'ē sa chi idiiⁿ sa vaadī n'giinu.

3 Rey Herodes miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chi soldados sta'a sa Juan miiⁿ ní cāchiichí sa Juan ndúúcū cadenas ní chi'nuuⁿ sa Juan vácūū. 'Tíícā diíⁿ rey miiⁿ cucáávā n'daataá yeⁿ'e yā chi nguuvi Herodías ti vmnááⁿ vmnaaⁿ n'daataá miiⁿ ní n'daataá yeⁿ'ē Felipe chi 'díínu rey miiⁿ. Ní divíi rey miiⁿ táⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'e Felipe. 4 'Tíícā diíⁿ rey ndúúcū Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ ti Juan miiⁿ ngaⁿ'a sá ngii sa Herodes miiⁿ chi tan'dúúcā chi ngaⁿ'a na ley, nguɛ́ɛ́ canee chí cuuvi n'daataá yeⁿ'é yā n'daataá miiⁿ.

5 Rey Herodes miiⁿ ní neⁿ'e yā 'caaⁿ'nuⁿ yā Juan miiⁿ, naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ; ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní s'téénu yā chí Juan miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ profeta chi dichó'o Ndyuūs. 6 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā 'viicu yeⁿ'ē cumpleaños yeⁿ'e Herodes miiⁿ, n'daataá 'lííⁿ daiya táⁿ'ā Herodías miiⁿ nde'ei tá naavtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní rey Herodes miiⁿ ní chiī yeenú yā chi nde'ei tá ní caⁿ'a yā: 7 Dii, n'daataá 'lííⁿ. 'Úú ngaⁿ'á ndúúcū nduudu, "por Dios", chi teé dii 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chí neⁿ'e di. 8 Chɛɛcu tá ni caⁿ'a yā chii yā n'daataa 'lííⁿ miiⁿ dɛ'ɛ̄ chí caaca tá. Ní n'daata 'lííⁿ caⁿ'a ta chii tá rey miiⁿ: N'diī rey, tée nī 'úú tiīⁿ Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ cu'nuúⁿ chɛɛtī 'áámá cu'u.

9 Tuu'mi ní rey Herodes miiⁿ s'neeⁿ ndaachii yiinú yā; naati rey miiⁿ caati 'āā caⁿ'a yā ndúúcū nduudu, "por Dios", ní ch'iindiveéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcu yā na mesa miiⁿ, caⁿ'a yā chí 'āā ca'a núúⁿ yā chííⁿ chí ngiica táⁿ'ā miiⁿ. 10 Caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí 'caātā daandu Juan chi ngɛɛdinuūⁿnīⁿ chi canúuⁿ sa vácuū. 11 Ní ndɛɛ sa tiiⁿ yā miiⁿ sn'núúⁿ chɛɛti cu'u ní ca'a sa n'daata 'lííⁿ miiⁿ. Ní táⁿ'ā miiⁿ ní ca'a tá chɛɛcu tá.

12 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ ndaá yā ní sta'á yā cuerpo yeⁿ'e Juan miiⁿ ní ch'iīchi yā. Ní cheⁿ'e yā chīi yā Jesús miiⁿ tan'dúúcā chí chiī.

Jesús ca'á yā che'e nyuⁿ'u mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Taachí Jesús miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, cueⁿ'é yā ní sndáa yā na 'áámá barco, ní cueⁿ'e yā na 'áámá lugar cuɛɛti naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, can'dáa yā yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcū Jesús. 14 Ní taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā ná barco miiⁿ, n'diichí yā n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ, ní nnee ya'ai 'iinu yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngíitā chi ndaā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi candɛɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 15 Ní taachí 'āā chiinu discípulos yeⁿ'e Jesús miiⁿ ndaá yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: 'Āā chi chíínū maaⁿ, ní 'muuⁿ nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Yaa'ví nī 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī chí caⁿ'á yā cuááⁿ na yáāⁿ n'gaiyáā ní cuái yā chi che'e yā.

16 Jesús caⁿ'a yā chīi yā discípulos: 'Iiⁿ'yāⁿ s'tíī nguɛ́ɛ́ cánéé chí náⁿ'a yā. Ndís'tiī ca'a nī chi che'e yā.

17 Discípulos ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ tunééⁿ chi che'e yā. Dámāāⁿ nyuⁿ'u panes ndúúcū na 'uūvī 'yaācā vɛ́ɛ́.

18 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Candɛ́ɛ nī panes ndúúcū 'yaācā 'muuⁿ.

19 Cuayiivi ní Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ch'ɛɛtɛ́ yā ná yaātā miiⁿ. Jesús ní sta'á yā nduu nyúⁿ'ú panes miiⁿ ndúúcū 'uūvī 'yaaca ní n'diichí yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs Chiidá yā. Cuayiivi ní n'deee yā panes ní ca'a yā discípulos yeⁿ'e yā. Discípulos miiⁿ ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ. 20 Nducyáácá yā che'e yā ní chiitu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní discípulos nān'guaáⁿ yā chí nángaāva panes yeⁿ'e miiⁿ ndúúcū 'yaācā miiⁿ ní chiitu tá ndiichúúví 'cuɛ̄tɛ̄ɛ. 21 'Iiⁿ'yāⁿ chí che'ē miiⁿ nyuⁿ'u mil ngii yā, ndii nguɛ́ɛ́ chiduūchɛ n'daataá, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú da'caīyāa ra.

Jesús ngiicá yā cuááⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Cuayiivi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā dis-
cípulos yeⁿ'e yā chi cundaa yā na barco ní
caⁿ'á yā táámá 'díítuú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, 'naaⁿ
chi Jesús miiⁿ diíⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ.
23 Jesús diíⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
divíi yā yeⁿ'e yā ní cuchɛɛ yā na 'áámá yiīcū
ní caⁿ'angua'á yā. Taachí chiī 'da'a, 'āā dá-
maaⁿ Jesús canée yā miiⁿ. 24 Barco miiⁿ ní 'āā
cánduūu naavtaⁿ'ā yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ
naachi olas yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ neⁿ'e 'cu-
uchii na yaānūuⁿ yeⁿ'e nuūⁿnī miiⁿ. 'Yúúné
ní ngeēnū taaⁿ ní diitu n'dáí n'geⁿ'e na
barco miiⁿ. Ní barco miiⁿ nguéɛ́ ngii ngíícá.
25 Taachi 'da'a ca táámá nguuvi tan'dúúcā
n'gɛɛcu cuūuⁿ o n'gɛɛcu nyuⁿ'u, Jesús ndaá
yā nanááⁿ discípulos ní ngíícá yā cuaaⁿ vm-
naaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ. 26 Taachí discípulos
ní n'diichí yā Jesús miiⁿ chi ngiicá yā cuaaⁿ
vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ ní dii'yá yā chiī.
Ní chistaⁿ'a vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'é yā. Ní 'cai
yā: Chuū ní 'áámá bulto. Ní caⁿ'á yā ndúúcū
vaadī 'va'a.

27 Cuayiivi miiⁿ ní Jesús yaa'ví yā discípu-
los ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī cúúví ditiinú nī caati
'úú. Nguéɛ́ di'va'á nī.

28 Tuu'mi ní Pedro nán'guɛɛcútaⁿ'a sa
ní caⁿ'a sa: N'dií Señor, ndúúti chí n'diī
caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ nī chi caⁿ'á naachi canee
nī ní caacá cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

29 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā: Pedro,
cuchíi di. Pedro miiⁿ ní nan'dáa sa na barco
miiⁿ ni tucá'a sa ngiica sa cuaaⁿ vmnaaⁿ
nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní cueⁿ'ē sa naachi canéé
Jesús miiⁿ. 30 Taachí Pedro miiⁿ n'diichi
sa 'yúúné taaⁿ miiⁿ di'vá'a sa ní 'āā tucá'ā
chɛɛchi sa nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Tuu'mi ní
'cáí yiicu sa ní caⁿ'a sa: Señor, nadanguáⁿ'ai
nī 'úú.

31 Hora mííⁿ nūuⁿ, Jesús miiⁿ n'doó yā ta'a
yā ní sta'á yā ta'a Pedro ní caⁿ'a yā chii
yā Pedro: Dii saⁿ'ā chi dúú'vīi i'téénu di,
¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí nadi'uūvī di staava yeⁿ'ē di
ní nguéɛ́ i'téénu di?

32 Ní taachí Jesús ndúúcū Pedro sndáa
yā na barco miiⁿ, canee 'diíⁿ 'yúúné mííⁿ.
33 Tuu'mi ní discípulos chi snúuⁿ yā na barco
miiⁿ ní ndaá yā nanááⁿ Jesús ní s'téénu yā
'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a yā: N'diī Jesús, cuaacu
nííⁿnyúⁿ chí Daiya Ndyuūs n'dii.

Jesús diíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáⁿ'āa Genesaret
(Mr. 6.53-56)

34 Tááchí ch'iinu cho'ó yā táámá lado
yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ ní ndaá yā na
yáⁿ'āa Genesaret. 35 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e
yáⁿ'āa miiⁿ taachi tuumicádíínuuⁿ yā chí
Jesús canée yā miiⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
caⁿ'á yā ní chii yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ
cuaaⁿ yáāⁿ n'gaiyáā chi snéé niiⁿnuúⁿ chi
Jesús canée yā miiⁿ. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
cándɛ́ɛ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngííta
yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. 36 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chi 'cuáaⁿ yā chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'ví yā naachi n'dɛ́ɛ́tií yeⁿ'ē
catecái yā. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí tuu'ví
yā catecai Jesús miiⁿ ní nduūvā yeⁿ'e yā.

15

Yeⁿ'e chi diiⁿ chí vɛɛ nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ
(Mr. 7.1-23)

1 Tuu'mi ní duu'vi maestros chi ngi'cueeⁿ
ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chi chiicá yā
yáāⁿ Jerusalén ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ,
ní caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ: 2 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
discípulos yeⁿ'e nī nguéɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā
costumbre yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū? ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nguéɛ́ inaaⁿnu yā ta'á yā taachi 'āā
cuéɛ́ che'e yā pan?

3 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chiī
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ndís'tiī
ní nguéɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley
yeⁿ'é Ndyuūs ní diíⁿ nī tan'dúúcā costum-
bre yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū? 4 Ti Ndyuūs ní
ca'á yā ley yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Diíⁿ nī
honrar chiidá nī ndúúcū chɛɛcú nī. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi nguéɛ́ n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chiidá
yā o yeⁿ'ē chɛɛcú yā ní 'cuūvi yā. 5 Naati
ndis'tiī ní ngaⁿ'a nī chi 'āā du'ú nūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā chiidá yā
ndúúcū chɛɛcú yā 'tíícā: Ndducuéⁿ'ē chi teé
n'diī maaⁿ ní ca'á lado yeⁿ'é Ndyuūs caava
ofrenda yeⁿ'e yā. 6 'Iiⁿ'yāⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ idiíⁿ yā
chi neⁿ'é yā chiida yā ndúúcū chɛɛcú yā.
'Tíícā caavā costumbre yeⁿ'é nī diíⁿ nī chi
'āā ntɛ́ɛ́ idichíí'vɛ̄ ley yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e
yú. 7 Ndís'tiī 'uūvī naaⁿ 'uuvi cheendí nī.
N'daācā caⁿ'a profeta Isaías miiⁿ yeⁿ'é nī
taachi caⁿ'a sa ndíí vmnaaⁿ ní canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tííca:

8 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ní i'téénu yā 'úú ndúúcū
nduudu yeⁿ'e yā, naati staava yeⁿ'é
yā yaⁿ'ai canee yeⁿ'ē 'úú.

9 Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chi i'téénu yā 'úú,
caati chi ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿ'e
saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéɛ́ yeⁿ'é
Ndyuūs.

10 Jesús n'gai yā n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chí
ndaa yā nanáaⁿ yā. Ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Caandivéeⁿ nī ní tuumi-
cadíínuuⁿ nī. 11 Nguéɛ́ tanducuéⁿ'ē chi nge'e
saⁿ'ā chi ndaā cheendi saⁿ'ā idivaatí saⁿ'ā
naati nduudu chíican'daā cheendi saⁿ'ā,
chííⁿ chí diiⁿ chí vɛ́ɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'ē saⁿ'ā.

12 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā
nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá
nguéɛ́ déénu nī chí 'iiⁿ'yāⁿ fariseos taachí
ch'iindiveéⁿ yā nduudú 'cūū nduuvi taáⁿ
yā?

13 Naatí Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā: Taanduvɛ́ɛ́ yaāta chi nguéɛ́ chiīchi
Chiidá chi canéé yā na va'ai chɛɛti nguuvi
canee chí tiīcūu ndii díí'yú. 14 'Āā s'néé́ⁿ
rá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngueenááⁿ chi candɛɛ yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngueenááⁿ ndúúcu yā. Nduuti chi 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ candɛɛ yā táámá
'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ ndúúcu yā, nduu
'uuví yā cungéē nuúⁿ yā na yiivi yáⁿ'āⁿ.

15 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a
sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: Cúúví nī
nús'uu dɛ'ɛ néⁿ'é caāⁿ'māⁿ ejemplo 'cūū.

16 Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áá 'tiicá ntúūⁿ nguéɛ́
ituumicadíínuuⁿ nī? 17 ¿'Áá nguéɛ́ itu-
umicadíínuuⁿ nī chi tanducuéⁿ'ē chí in-
daā cheendi saⁿ'ā ngeⁿ'e chɛ̄ɛ̄tī sa ní
cungéē cuaaⁿ chuva'āī? 18 Naati nduudu
chi ícan'daa cheendi sa chí níngiica na
staava yeⁿ'ē sa, chuū idiīiⁿ chi vɛ́ɛ́ núúⁿndí
yeⁿ'ē sáⁿ'ā. 19 Caati yeⁿ'e na staava yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ ngiicá dendú'ū chi nguéɛ́ n'dáacā
chi inadicádíínuuⁿ yā. Chuū ní inadicádi-
inúúⁿ yā yeⁿ'ē chi 'caāⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ,
ndúúcū yeⁿ'ē chi caⁿ'á yā ndúúcū isaⁿ'ā o
n'daataá chi nguéɛ́ yeⁿ'e yā, ndúúcū chi
n'diichí yā 'aama saⁿ'ā o n'daataá chi du-
uchí vi'ī, ndúúcū yeⁿ'ē chi ididuucú yā,
ndúúcū yeⁿ'ē chi testigo yā ní caaⁿ'máⁿ yā
nduudu yaadi, ndúúcū yeⁿ'ē chi caaⁿ'maⁿ
taáⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs. 20 Dendú'u 'cūū
chi ídiīiⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa naati chi
che'e sa taachi nguéɛ́ naaⁿnú sa ta'a sa, chiiⁿ
ní nguéɛ́ idinuuⁿndi sa.

Yeⁿ'e 'áámá n'daataá chi nguɛɛ yeⁿ'e
ndaata Israel ní i'téénu tá Jesús
(Mr. 7.24-30)

21 Jesús chiicá yā yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e
yā na yáⁿ'āa yeⁿ'e Tiro ndúúcū Sidón.
22 Cuin'dííchí nī. 'Áámá n'dáátāa yeⁿ'e
yáⁿ'āa Canaán chí can'daā tá yeⁿ'e yáāⁿ
vaacu tá. N'gaī yiicu tá ní ngaⁿ'a tá ngii
tá Jesús miiⁿ: N'dií Señor chi Daiya David,
nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú. 'Áámá espíritu yeⁿ'e
yáāⁿn'guiinūuⁿ idindú'ū taaví táⁿ'ā daīyá.
23 Jesús nguéɛ́ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē tá.
Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'ē Jesús miiⁿ ndaá
yā nanáaⁿ yā ní di'cuíítu yā Jesús ní caⁿ'a yā
chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, diíⁿ nī despedir
yeⁿ'ē ta ti táⁿ'a 'cūū ní n'gaī tá cūchiitá
cuaaⁿ daami yú.
24 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā:
Dendyuūs dicho'ó yā 'úú cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e Israel chi tan'dúúcā 'iiti cuūchī chí
nindáí, 'tiicá yā.
25 Tuu'mi ní taⁿ'ā miiⁿ ndaā ta nanááⁿ
Jesús ní chiintiī'ya tá ní caⁿ'a tá chii tá
'iiⁿ'yāⁿ: N'dií Señor, cunneé nī 'úú.
26 Jesús miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'á yā yeⁿ'ē
tá ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Nguéɛ́ n'daācā
chí divií pan yeⁿ'ē daiyá 'nū ní ca'á chi che'e
'yaānā.
27 Táⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā ta: 'Tíícā Señor, naati
'yáanā miiⁿ ngé'e tī yeⁿ'ē cheeyéē chi ngéē
yeⁿ'ē na mesa yeⁿ'ē 'iiví tī.
28 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā
ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Dií n'daataá, dɛ́'ɛ
chúúcā ch'ɛɛtɛ vaadī i'téénú yeⁿ'ē di. Cuuví
ndúúcu di tan'dúúcā chi neⁿ'ē di. Daiya tá
miiⁿ ní hora mííⁿ nūuⁿ nduuva yeⁿ'ē ta.

Jesús idiíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'yaaⁿ
n'dai 'iiⁿ'yāⁿ

29 Jesús chiicá yā yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ ní ndaá
yā 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā Galilea. Cuayi-
ivi ní cuchɛ́ɛ yā ná yiīcū miiⁿ ní ch'iīndi
yā. 30 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaā niiⁿnuúⁿ yā
nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ndɛɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngaā yó'ōo, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ,
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ 'díí'mī, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
ló'ō ta'á yā o ca'a yā, ndúúcū 'yaaⁿ n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ cá tanáⁿ'ā ca'ai chi ndíi yā. Ní
s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní
Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
31 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cheⁿ'e yiinú yā taachí
n'diichi yā chí 'iiⁿ'yāⁿ 'díí'mī ní ngíí ngaⁿ'a,
ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ló'ō ta'á yā o ca'a yā nduuva
yeⁿ'e yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ ngii ngiicá,

ngiica yā; ní 'iiⁿ'yāⁿ ngueenááⁿ, inaaⁿ yā; ní tucá'a yā caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúca ch'ɛɛtɛ Ndyuūs yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel.

Jesús ca'a yā chi che'e cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mr. 8.1-10)

32 Jesús 'caí yā discípulos yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Ya'áí cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí ti 'āā 'iīnū nguuvī snée yā nduucú ní 'muuⁿ ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi che'e yā. Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nadicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ che'e yā. 'Áátiī cuuví cúúnu yā cuaaⁿ cyúúní chi náⁿ'a yā.

33 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā chīi yā Jesús: ¿Tií cáⁿ'a 'nū nguaí 'nū pan chi n'deee n'dáí chi ché'é nducyaaca 'iis'tíī na lugar 'cūū naachi nguɛɛ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ?

34 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿'Áá 'yaaⁿ ca pan yeⁿ'é nī vɛɛ? Discípulos caⁿ'a yā: Ndɛɛ̄chɛ̄ panes ndúúcū n'duuvi 'yaācā n'gaiyáā vɛɛ.

35 Jesús ca'a yā orden 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'cuɛɛté yā na yáⁿ'āa miiⁿ. 36 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ndu'ū ndɛɛ̄chɛ̄ panes miiⁿ ndúúcū 'yaācā miiⁿ. Ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáávā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'a yā discípulos yeⁿ'e yā. Ní discípulos ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ. 37 Nducyááca yā che'e yā ní chiitu 'iiⁿ'yāⁿ. Discípulos ní nān'guaáⁿ yā chí nángaāva ní chiitu tá ndɛɛ̄chɛ̄ 'cuɛɛ́tɛ̄ɛ. 38 'Iiⁿ'yāⁿ chí che'e yā miiⁿ ní taanduu cuūuⁿ mil ngii sáⁿ'ā. Nguɛ́ɛ́ diduuchɛ yā n'daataá ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú da'caīyāa. 39 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cunaⁿ'á yā. Ní Jesús ndaá yā na barco miiⁿ ní cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa yeⁿ'e Magdala.

16

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngiica yā vaadī n'giinu
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús chí neⁿ'e n'diichíneeⁿ yā Jesús. Ní chiica yā Jesús 'áámá vaadī n'giinu yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi.

2 Naati Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Taachí ngii chíinū ní nanguuvi ní ndíí cuá'āa, ndís'tii ní ngaⁿ'á nī chi n'dáacā diīiⁿ tiempo. 3 Ní cuááⁿ ná nguɛɛtyaaⁿ taachí meēeⁿ ngíí cuá'aá, ndís'tii ngaⁿ'a nī chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā diīiⁿ tiempo maaⁿ. Ndís'tii 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī chi déénu nī dɛ'ɛ̄ chi cúúví yeⁿ'ē nanguuvi naati nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ nī dɛ'ɛ̄ chi cuuvi tiempo 'cūū ndúúcū señales chí inaaⁿ nī. 4 'Iiⁿ'yāⁿ chi cunncáā idiíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿ'e yā snaaⁿ yā 'áámá vaadī n'giinu naati señal miiⁿ nguɛ́ɛ́ ndaāca yā. Dámaāaⁿ cánéé señal yeⁿ'e profeta Jonás chi ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ chi canéé nguuⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs. Jesús s'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā.

Levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos
(Mr. 8.14-21)

5 Discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā táámá lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní chinaáⁿ yā chi cāndɛɛ yā pan. 6 Jesús ca'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cundɛ́ɛ̄ ndís'tii cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ti levadura miiⁿ ní chiiⁿ chí chi'cueeⁿ yā.

7 Discípulos ní tuca'á yā caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā. ¿'Áá chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ yú pan chiiⁿ chi 'tíícā ngaⁿ'a yā?

8 Jesús miiⁿ tuumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē chí inadicádiinūuⁿ discípulos ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí inadacádíínuuⁿ nī 'túúcā na staava yeⁿ'é nī chi cáávā chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ nī pan? Ndís'tii ní dúú'vīi i'téénu nī. 9 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ituumicádíínuuⁿ nī, ndii nguɛɛ ndúú inan'gaacú nī yeⁿ'ē nyuⁿ'u panes chí che'e nyuⁿ'u mil saⁿ'ā? ni ¿'áá n'deēe 'cuɛɛ́tɛ̄ɛ ca panes nángaāva? 10 ¿'Áá ndíí nguɛ́ɛ́ nduu inan'gaacú nī yeⁿ'ē ndɛɛ̄chɛ̄ panes chí che'ē cuūuⁿ mil saⁿ'ā? ni ¿'áá n'deēe 'cuɛɛ́tɛ̄ɛ ca panes nángaāva? 11 ¿Dɛ'ɛ cuuvi chi nguɛɛ ituumicádiinuuⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ cáávā pan miiⁿ chi caⁿ'á chí cundɛɛ nī cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ saduceos?

12 Tuu'mi ní discípulos tuumicadíínuuⁿ yā chi Jesús miiⁿ nguɛ́ɛ́ caⁿ'a yā chii yā chi discípulos nguɛ́ɛ́ cundɛɛ yā cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e pan ti yeⁿ'e chí chi'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ saduceos.

Pedro miiⁿ caⁿ'a sa nduudu cuaacu chi Jesús chi Cristo yā
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Jesús ndaá yā yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Cesarea yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Filipo ní itiinguuneé yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: ¿Du'ú 'úú

ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs 'úú?

14 Discípulos ní caⁿ'a yā: Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí Juan chí chɛɛdinuūⁿnīⁿ díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí profeta Elías miiⁿ díí. Níícú náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chi díí profeta Jeremías o 'āā du'ú nūuⁿ profeta.

15 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'a ndís'tiī?

16 Simón Pedro miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: N'diī ní Cristo chi Daiya Dendyuūs chi cánduuchī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

17 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē sa ní caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai dii Simón, daiya Jonás, ti 'úú nguɛ́ɛ́ ch'iⁿ'í dii ndii nguɛɛ nduu táámá 'iiⁿ'yāⁿ, naati Chiidá chi canée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi ch'iⁿ'í yā dii. 18 'Úú ntúūⁿ ngaⁿ'á ngií dii chi dii ní nguuvi Pedro dii ní nguuvi di neⁿ'e caaⁿ'maⁿ tuūu. Ní vmnaaⁿ 'áámá tuūu ch'ɛɛté 'cūū chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Cristo, ní 'úú din'daí yaācū yeⁿ'é. Ní ndíí mar 'áámá poder yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi din'nú'u tuūu miiⁿ. 19 'Úú teé dii, Pedro, poder tan'dúúcā chi teé dii llaves yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā 'tíícā diíⁿ. Ní tanducuéⁿ'ē chi cachiichí di na iⁿ'yeeⁿdi 'cūū cuchiichi ntúūⁿ ná va'ai chɛɛti nguuvi. Ní tanducuéⁿ'ē chi n'gúuⁿ di na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'cuaāⁿ ntúūⁿ ná va'ai chɛɛti nguuvi.

20 Tuu'mi ní Jesús ca'á yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi Jesús miiⁿ chi Cristo yā.

Jesús caⁿ'a yā chí canee chi 'cuūvi yā
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tucá'a yā chi'cueeⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā. 'Úú cánéé chi caⁿ'á na yáāⁿ Jerusalén ní cánéé chí 'cueenu taaví cuuvi nééné n'deēe dendu'ū yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū miiⁿ, ndúúcū chiiduú n'gɛɛté, ndúúcū yeⁿ'e maestros yeⁿ'e ley. Cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'nú'ⁿ yā 'úú. Ní 'cuūví. Ndiichi ndii 'íínú nguuvi ní 'úú nduūchí yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 22 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús 'áámá lado ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: N'diī Señor, nguɛ́ɛ́ 'cuáaⁿ nī Ndyuūs 'iivi yú ndii mar 'áámá naaⁿ chi cuuvi chuū ndúúcu nī.

23 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Divíi di nanaáⁿ, dii chi tan'dúúcā yááⁿn'guiinūuⁿ. Dii ní nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ di tan'dúúcā Ndyuūs nadicadíínuuⁿ yā ti nadicádíínuuⁿ di yeⁿ'e dendú'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

24 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ néⁿ'e yā caⁿ'á yā nduucú, canéé chi cu'neeⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní cuta'á yā cruz yeⁿ'e yā chi tan'dúúcā chi 'cueenu taaví yā cuuvi cucáávā 'úú. Ní 'íícú caⁿ'a yā nduucú. 25 Tí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā nadanguáⁿ'ai maáⁿ yā vida yeⁿ'e yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí yā táámá vida yeⁿ'e yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi dindaí yā vida yeⁿ'e yā cucáávā 'úú ní nandaācá yā táámá vida yeⁿ'e yā nanááⁿ Ndyuūs. 26 ¿Dɛ'ɛ dichíí'vɛ̄ yeⁿ'e saⁿ'ā ndúúti chi diiⁿ sa ganar nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí sa alma yeⁿ'e sa? ¿'Áá n'deēe cuuvi nadíí'vɛ sa 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā alma yeⁿ'e sa? 27 Naati 'úú chí Saⁿ'á chi Daiya Dendyuūs 'úú ní ndaá ndúúcū dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai yeⁿ'e Chiidá chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní ndaá ndúúcū ángeles yeⁿ'é. Tuu'mi ní 'úú diiⁿ chi nadíí'vɛ ca'áámá ca'áámá yā tuunu tuunu ca chi ñdiíⁿ yā. 28 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ náⁿ'a nī chi snée nī 'muuⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'cuūvi nī taanduvɛ́ɛ́ ndíí snaaⁿ nī Saⁿ'a chi Daiya Dendyuūs ndaa sá chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē.

17

Jesús ñ'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maaⁿ yā
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

1 Chó'ōo jaāⁿ nguuvi, ní Jesús candɛ́ɛ yā Pedro ndúúcū Jacobo ndúúcū Juan chi 'díínū Jacobo. Ní Jesús cueⁿ'é yā ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ na 'áámá yiīcū yaacu. 2 Ní Jesús ñ'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā nanááⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní chín'gai naaⁿ yā tan'dúúcā 'yáⁿ'ā 'iicu catecai yā ní nduuvi cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā dɛɛvɛ. 3 Cuin'diichí nī. Tuu'mí nūuⁿ che'enaāaⁿ Moisés ndúúcū profeta Elías. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'díí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ ní nndeé yā ndúúcū Jesús miiⁿ. 4 Tuu'mi ní Pedro caⁿ'a sá chii sa Jesús: Señor, dɛ'ɛ chúúcā n'dáacā yeⁿ'e yú chí 'cuɛɛtinée yú 'muuⁿ. Ndúútī chí neⁿ'é nī din'daí 'nū ná

'iīnū va'ai n'gaiyáā, 'áámá ní yeⁿ'é n'diī, táámá ní yeⁿ'e Moisés, táámá ní yeⁿ'e profeta Elías.

5 Taachí Pedro ngaⁿ'a sá chuū, 'áámá meēeⁿ cuɛ́ɛ̄ chí ngii yáⁿ'āa ndii sn'díī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní discípulos ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu ná meēeⁿ miiⁿ chí ngaⁿ'ā: Sáⁿ'a 'cūū Daiyá chí neⁿ'e taaví ní yeenú cáávā sáⁿ'a 'cūū. 'Cu'neeⁿ veéⁿ nī yeⁿ'ē sa.

6 Taachí discípulos ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū candiitín'dii yā ní dii'yaa n'dái yā chiī. 7 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ndaa niiⁿnuúⁿ yā ní tuu'ví yā discípulos ní caⁿ'a yā: Nducueeⁿ nī. Nguɛ́ɛ́ 'va'a nī.

8 Taachí nducueeⁿ discípulos 'āā ntɛ́ɛ́ n'diichí yā du'ū vɛɛ caati 'āā dámaāaⁿ Jesús miiⁿ n'diichi yā.

9 Taachi nangua'á yā yeⁿ'e yiīcū miiⁿ ní na yúúní naachí cunaⁿ'a yā, Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuví yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi n'diichí yā ndíí taachi Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs nduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

10 Tuu'mi ní discípulos ntiinguunéeⁿ yā Jesús ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngaⁿ'a maestros yeⁿ'e ley chi canéé chí profeta Elías miiⁿ nndaa sa vmnaaⁿ?

11 Jesús miiⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuaacu nííⁿnyúⁿ profeta Elías miiⁿ nndaá sá vmnááⁿ vmnaaⁿ ní 'cuundiyāaⁿ sa tanducuéⁿ'ē. 12 Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi profeta Elías miiⁿ ní 'āā ndaá yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'e yā du'u chi Elías miiⁿ naati dííⁿ yā ndúúcū Elías miiⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'e yā ní n'geenu sá ngii. 'Tiicá ntúūⁿ Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs 'cueenu sá cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ.

13 Tuu'mi ní discípulos tuumicádíínuuⁿ yā chí Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ.

Jesús idiíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ chí ndii sa ataques

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Taachí ndaá Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā naachi snéé n'deee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní ndaā 'áámá saⁿ'ā nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sá ní caⁿ'a sá: 15 Señor, nnéé ya'ai 'iinú nī daiyá ti sta'a ataques daiyá ní neené n'geenu sá ngii. Nééné n'deee cuūvi in'dáa nuūⁿ sa na yaⁿ'ā ní 'āā neené n'deēe cuūví chí in'dáa nuūⁿ sa nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ. 16 Ní 'āā chi nguú saⁿ'ā nanááⁿ discípulos yeⁿ'e nī naati nguɛ́ɛ́ ngii dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e sa.

17 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ i'téénu nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idiiⁿ n'daacá nī. ¿'Áá 'naaⁿ tiempo cánéé chi cuneé ndúúcu nī? ¿'Áá 'naaⁿ cuchɛɛ́ ndúúcū ndís'tiī? Candɛɛ nī 'muuⁿ saⁿ'ā 'dííⁿ.

18 Jesús miiⁿ yaa'vi neeⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní espíritu miiⁿ nan'dáa yeⁿ'e saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ní tuu'mí nūuⁿ ndúuvā yeⁿ'e sa.

19 Tuu'mi ní discípulos ní ndaa yā nanááⁿ Jesús na 'áámá lado naachi nguɛ́ɛ́ snéé 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nús'uū nguɛ́ɛ́ chiī tun'dáa 'nū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā 'díí?

20 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ vaadī i'téénu yeⁿ'e nī. Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nduuti chi vɛ́ɛ́ vaadī i'téénú yeⁿ'e nī ní tan'dúúcā 'áámá duuti yeⁿ'é yiīvɛ̄ ntíi'yaá chi 'lííⁿ ca cuuvi nī yiīcū 'cúū: Yiīcū, cuvíi ndii 'muuⁿ ni cuéⁿ'é ndíí taama lugar. Ní yiīcū ní caⁿ'ā. Tanducuéⁿ'ē cuuvi dííⁿ nī nduuti chi cuaacu chi i'téénu nī. 21 Naati tanducuéⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi 'túúcā nguɛ́ɛ́ nan'daā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'tiicá nūuⁿ caati dámaāⁿ ndúúcū chi ngaⁿ'angua'a yā ndúúcū chi nguɛɛ 'āā ca'diiⁿnúⁿ yā nguuvi chi ngaⁿ'angua'á yā.

Jesús caⁿ'a ntuúⁿ yā táámá yeⁿ'ē chí 'cuūvi yā

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée yā na yáⁿ'āa Galilea Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi ca'a yā saⁿ'ā na tá'ā 'iiⁿ'yāⁿ. 23 Ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ naati saⁿ'a miiⁿ ndii chííⁿ ndii 'íínú nguuvi nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Discípulos ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā.

Yeⁿ'ē chi nadíí'vɛ yā yeⁿ'ē yáacū templo

24 Taachí ndaa Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā na yáāⁿ Capernaum, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi indaaca tuumī yeⁿ'e yaācū templo ní ndaá yā nanááⁿ Pedro miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ maestro yeⁿ'é nī tuūmī chi cáávā yeⁿ'ē yaācū templo?

25 Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa chi 'tíícā va. Taachí sndaa yā va'ai yeⁿ'e sa Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ndúúcū Pedro: ¿Táácā chi ngíí

yeⁿ'e di, díí Simón Pedro? ¿Du'ú nadíí'vɛ̄ impuestos yeⁿ'ē yánⁿ'āa nanááⁿ reyes yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? ¿'Áá daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yánⁿ'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nadíí'vɛ sa o 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchii táámá lado?

26 Pedro miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: 'Liⁿ'yāⁿ chi chiica táámá lado nadíí'vɛ yā. Jesús caⁿ'a yā chii yā Pedro: Daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yánⁿ'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā miiⁿ ní nguéɛ́ canéé chí nadíí'vɛ sa. 27 Nguéɛ́ neⁿ'e yú chi nduuvi taaⁿ yā. Maaⁿ ní cueⁿ'e di ná nuūⁿnīⁿ'yánⁿ'ā ní ca'nuuⁿ di 'áámá gancho yeⁿ'ē 'yaacā nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ. 'Yaācā chí ndaācā di vmnááⁿ vmnaaⁿ cutá'a di ní nn'guaaⁿ di cheendí tī. Mííⁿ ní ndaāca di 'aama tuūmī. Ndúúcū tuūmī miiⁿ ní caⁿ'a di cá'ā di yeⁿ'ē 'úú ndúúcū yeⁿ'e maaⁿ di chí nadíí'vɛ yú yeⁿ'e yaācū templo.

18

¿Du'u 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca yā?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

1 Nguuvi mííⁿ discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'diī Jesús, ¿du'u cá chi ch'ɛɛtɛ cá naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi?

2 Jesús 'cai yā 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ ní ch'ííndi yā saⁿ'ā 'lííⁿ náávtaⁿ'a yeⁿ'e discípulos. 3 Ní caⁿ'a yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī. Ndúúti chi ndís'tiī nguéɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ nguéɛ́ cuuvi ndaa nī naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi. 4 'Tíícā 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúūⁿ maáⁿ yā tan'dúúcā saⁿ'a 'lííⁿ 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi ch'ɛɛtɛ ca yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi. 5 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuaáⁿ yā 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ ndúúcū chi duuchí, tuu'mi ní 'cuaáⁿ yā 'úú.

Dendu'ū chi idiīiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndi yā

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

6 Ní caⁿ'a Jesús: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chí 'áámá chɛɛ chí n'gaiyáā chi i'téénu yā 'úú dinuuⁿndí yā n'daācā ca cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdú chí íngúú 'iiⁿ'yāⁿ na daandú yā ní canúúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ naachi yáanūuⁿ yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yánⁿ'ā ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cun'dáá nuúⁿ yā. 7 Dɛ'ɛ chúúcā ndaachií yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cáávā dendu'ū chi 'túúcā chi diiⁿ chí cuuvá yā na nuuⁿndi. 'Āā vɛ́ɛ́ nūuⁿ cosas chi 'tíícā naati dɛ'ɛ chúúcā ndaachií yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi táámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuva yā na nuuⁿndi.

8 Ní nduuti chi ta'a di o ca'a di idiīiⁿ chí dinuuⁿndí nī, 'caacá nī ta'a di o ca'a di ní divíi di. N'dáacā ca chi ndaa di ló'ō ta'a di o ló'ō ca'a di na vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní nguéɛ́ chi caⁿ'a di ndúúcū 'uūvi ta'a di o nduu 'uūvi ca'a di na infierno naachí nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá cūnee. 9 Nduutí chí nduutináaⁿ di idiīiⁿ chi idinuuⁿndí di, tun'dáa di ní divíi di. N'daācā ca chí cunee di ndúúcū 'áámá nduutináaⁿ di nguéɛ́ ti chí cunee di ndúúcū nduu 'uūvi nduutináaⁿ di ní caⁿ'a di ná nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá cānee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'iiti cuūchī chi nindáí

(Lc. 15.3-7)

10 Ní caⁿ'a Jesús: Tandii ra diíⁿ nī ndúúcū mar 'áámá da'caiyāa n'gaiyáā ní diíⁿ nī chi cuuvi dinuuⁿndí nī. Nguéɛ́ cunncáā diíⁿ nī yeⁿ'ē ti 'úú ngaⁿ'á ngií ndis'tiī chi ángeles yeⁿ'ē da'caīyaá snée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi nanááⁿ Chiidá ni īnaaⁿ yā cucáávā da'caīyaá. 11 Ti Saⁿ'ā Daiyá Ndyuūs miiⁿ ní ndaa sa chi nadinguáⁿ'ai sa chííⁿ chí níndáí.

12 ¿Dɛ'ɛ̄ inadicádiinuuⁿ ndís'tiī? Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā vɛ́ɛ́ 'áámá ciento 'iiti cuūchī yeⁿ'ē sa ní cuuvi ndáí 'áámá tī ¿'áá nguéɛ́ cū'neeⁿ sa 'iiti chí cuūⁿ ngɛɛcú ndítiiⁿ'yuⁿ cuúⁿ tī ní caⁿ'a sa cuááⁿ yiicū miiⁿ ní cun'nuuⁿ sa 'áámá 'iiti chi nindáí miiⁿ. 13 Ndúúti chí ndaācā sa 'iiti, cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī ti yeenú taavi sa cáávā 'iiti chi níndai nguéɛ́ ti ndu'ū chí cuūⁿ ngɛɛcú ndítiiⁿ'yuⁿ cuúⁿ tī chi nguéɛ́ chi nindaí tī. 14 'Tíícā Chiidá yú chi canée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi nguéɛ́ neⁿ'e yā chi mar 'áámá chi n'gaiyáā s'ūuⁿ cuuvi ndáí.

'Iiⁿ'yāⁿ canee chi nadich'ɛɛcú yā yeⁿ'ē vi'i

(Lc. 17.3)

15 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Ndúúti chi 'díínū di diiⁿ sa chi nguéɛ́ n'daācā ndúúcu di, cueⁿ'e di ní ndee di ndúúcu sa nguaaⁿ maáⁿ nī yeⁿ'e chi nguɛɛ n'daācā chi diiⁿ sa. Nduuti chi cu'neeⁿ veeⁿ sa yeⁿ'e di, 'āā nan'dáā n'daí di ndúúcū 'díínū di. 16 Naati nduuti chi nguéɛ́ cu'neeⁿ veeⁿ sa yeⁿ'e di 'cuai di ná 'uūvi o 'iīnu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chīi yā na 'uūvi yā o na 'iīnu yā chi

'caandiveeⁿ yā tanducueⁿ'ē chí caaⁿ'maⁿ di
ní vɛ́ɛ́ testigos yeⁿ'é di tan'dúúcā chi canéé
nguūⁿ na ley. 17 Ndúúti chi 'díinu di nguɛ́ɛ́
cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿ'é yā ndúúcu yeⁿ'e di
cúúví dí 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs. Ndúúti chi
'díinu di miiⁿ nguɛ́ɛ́ cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Ndyuūs, cu'neeⁿ di 'díinū di
tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ndiica yáⁿ'áí chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'e di o tan'dúúcā chi
'aama saⁿ'ā chi inn'guɛɛ sa yeⁿ'ē yáⁿ'āa.
18 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī:
Tanducueⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ nī chi 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū Ndyuūs chi canéé
ná va'ai chɛɛti nguuvi nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ ntuúⁿ
yā. Tanducueⁿ'ē chi 'cuáaⁿ nī chi 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū Ndyuūs chi canéé
ná va'ai chɛɛti nguuvi 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā.
19 Taama vmnéⁿ'ēe ngaⁿ'á ngií ndís'tiī:
Nduuti chi ná 'uūvi ndís'tiī nduuvidaamá nī
ná yáⁿ'āa 'cūū yeⁿ'e 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chi caacá
nī yeⁿ'ē Chiidá chi canée yā na va'ai chɛɛti
nguuvi, Chiidá tée yā ndís'tiī. 20 Tiī naachí
snéé 'uūvī o 'iīnu 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuvidaama
yā cucáávā chi duuchí, miiⁿ caneé nduucú
yā.
21 Tuu'mi ní ndaā Pedro miiⁿ nanááⁿ Jesús
ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií Señor, ¿'áá
n'deēe cuūví caneé chí nádich'ɛɛ̄cú yeⁿ'ē
'diīnú chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idiiⁿ sa nduucú?
¿'Áá ndɛɛ̄chɛ̄ cuūví?
22 Jesús caⁿ'a yā chii yā Pedro: Nguɛ́ɛ́
ngaⁿ'á ngií dii chi ndɛɛ̄chɛ̄ cuuvi tiī 'iīnū
ngɛɛcu ndiichi veces chi ndɛɛ̄chɛ̄ ngaⁿ'á
ngií dii.

*Ndúú 'uūví 'ii*ⁿ'yāⁿ chí sn'diicu yā

23 Ní caⁿ'a Jesús: 'Tíícā naachí Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ná va'ai chɛɛti nguuvi
ní tan'dúúcā 'áámá rey chí neⁿ'e yā tun'dáa
yā cuenta ndúúcū mozos yeⁿ'é yā. 24 Taachí
neⁿ'e yā tuca'a yā tun'daa yā cuenta, candɛ́ɛ
yā 'áámá mozo yeⁿ'é rey nanáaⁿ yā chi
can'diicū sa n'deee n'dáí mil tuūmī. 25 Mozo
miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ sá nadíí'vɛ̄ sa.
Tuu'mi ní rey chi 'iiví sa caⁿ'a yā chii
yā táámá mozo miiⁿ chí n'diicui sa mozo
ndúúcū n'daatāá yeⁿ'ē sa ndúúcū daiya sa
ndúúcū tanducueⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē sa ní
nadíí'vɛ̄ mozo miiⁿ chi can'díícū sa yeⁿ'é
yā. 26 Tuu'mi ní mozo miiⁿ candiitin'díī
sa nanááⁿ 'iivi sa ní di'cuíítu sa 'iiⁿ'yāⁿ ní
caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií Señor, cunee
ngíínú nī 'áámá tiempo ní 'úú ní nadíí'vɛ́
tanducueⁿ'ē yeⁿ'é nī. 27 'Iivi sa miiⁿ ní
nneé ya'ai 'iinu yā saⁿ'ā ní caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'ā: Cunaⁿ'ā di ní 'āā ntɛ́ɛ́ cun'diīcū di
yeⁿ'é. 28 Sáⁿ'a 'cūū cuínaⁿ'a sa ní nan'daā
sa ní ndaācā sa mozo chi daama idiiⁿ sa
ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū sa. Táámá mozo miiⁿ
can'díícu ntúūⁿ sa 'aama ciento tuūmī yeⁿ'ē
sa. Ní mozo miiⁿ chita'ā sa daandu sáⁿ'ā
miiⁿ ní tucá'a sa chiī sa yaācū sa ní caⁿ'a
sa: Nadíí'vɛ̄ di chi can'díícu di. 29 Tuu'mi ní
mozo miiⁿ candiitín'diī sa nanáaⁿ sa ní caⁿ'a
sa chii sa: Cunee ngíínú dí 'tɛ́ɛ́ ní nadii'vɛ́
yeⁿ'ē di. 30 Naati saⁿ'ā miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ sa.
Cheⁿ'e sa chiica sa nuūⁿndī yeⁿ'e mozo miiⁿ
ndúúcū sa ní s'nuúⁿ yā mozo vácūū ndíí
nadíí'vɛ̄ sa chi cán'díícū sa. 31 Tanáⁿ'ā mozos
ndúúcū sa n'diichi yā chi chiī ní s'neeⁿ
ndaachi yiinú yā. Ní cheⁿ'e yā nanááⁿ 'iivi
yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiví yā tanducueⁿ'ē chí
chiī. 32 Tuu'mi ní 'iiví mozos 'cai yā mozo
'cūū chi ndaa sa nanáaⁿ yā. Ní caⁿ'a yā
chii yā mozo miiⁿ: Dii mozo, nguɛ́ɛ́ n'daācā
di. Tanducueⁿ'ē chí can'díícū di yeⁿ'é 'āā
chií dii chi 'āā ntɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ di ti di'cuíítu di
'úú. 33 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ nnee ya'āī 'iinu di mozo
ndúúcū di tan'dúúcā chi 'úú nneé ya'ai 'iinú
dii? 34 Tuu'mi ní nduuvi taáⁿ 'iivi sa ní
chiicá yā nuūⁿndī yeⁿ'ē sa. Ní cueⁿ'e sa
vácūū chi ch'eⁿ'é yā saⁿ'ā ní miiⁿ canee sa
ndii nadíí'vɛ̄ sa tanducueⁿ'ē chi can'díícū sa
yeⁿ'e yā.
35 'Tiicá ntúūⁿ Chiidá chi canéé na va'ai
chɛɛ̄ti nguuvi 'tíícā diíⁿ yā ndúúcū ndís'tiī
nduuti chi ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú
nī ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'e nī yeⁿ'e
'áámá 'áámá 'díínu nī yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ñdiíⁿ yā ndúúcu nī.

19

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'ē chi 'tɛɛchí vi'i
'iiⁿ'yāⁿ

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Taachí Jesús ch'íínú caⁿ'a yā ndúúdú
'cūū chiicá yā na yáⁿ'āa Galilea ní cueⁿ'e
yaⁿ'ai cá yā na yáⁿ'āa yeⁿ'e Judea chi táámá
lado yeⁿ'e yíícú Jordán. 2 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
cueⁿ'é yā n'daa yā Jesús miiⁿ ní Jesús diíⁿ yā
chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngiītā.
3 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndaá
yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ti neⁿ'é yā chi
n'diichíneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿ'a yā

ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, ¿'áá canéé ná ley chí saⁿ'ā ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ dɛ'ɛ̄ chi ñdiiⁿ tá?

4 Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geeⁿ nī naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachí ngaⁿ'ā chi Ndyuūs din'dái yā taanduvɛ́ɛ́ cosas ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ní din'dái yā saⁿ'ā ndúúcū n'daataá? 5 Ní caⁿ'a yā: Chííⁿ chí saⁿ'ā cu'neeⁿ sá chiida sa ndúúcū chɛɛcu sá ní ndūūvidaama sa ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē sa ní nduu 'uuví yā ní nduūvī 'aama yā nduucū vi'ī. 6 Tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ 'uuvī ngii yā tí 'āā 'aama núúⁿ yā. Chííⁿ chí Ndyuūs nádaama yā, 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ cánéé chí idivíi yā.

7 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ cáávā chi Moisés caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa chí ca'á yā carta chí i'tɛɛchi vi'i yā ní cu'neéⁿ yā n'daataá yeⁿ'e yā?

8 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ fariseos: Moisés miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chi s'neeⁿ saⁿ'ā n'daataá yeⁿ'e sa cucáávā chi staava yeⁿ'e sa ní néené chɛɛchi. Naati cuááⁿ vmnaaⁿ naachí chi nga'a, nguɛɛ 'tíícā chiī. 9 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chí 'āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chi cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ndúúti chi nguɛ́ɛ́ cáávā chí cueⁿ'e tá ndúúcū taama saⁿ'ā ní saⁿ'ā miiⁿ cunee sa ndúúcū taama tá, vɛ́ɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'ē sa. Sáⁿ'ā chi 'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá chi s'neeⁿ tá isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá, vɛ́ɛ́ ntúūⁿ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa chi adulterio.

10 Tuu'mi discípulos yeⁿ'e Jesús ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: Ndúúti chi saⁿ'ā miiⁿ cú'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa tuu'mi ní n'daācā ca chi nguɛ́ɛ́ 'caandavaacu sa.

11 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā discípulos: Nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenu yā chuū naati 'āā dámaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs nca'a yā chuū. 12 Vɛ́ɛ́ 'yaaⁿ razones chi nguɛ́ɛ́ 'caandavaacu saⁿ'ā. Vɛ́ɛ́ saⁿ'a chí ndii taachi n'giindiyáaⁿ sa yeⁿ'ē chɛɛcu sa 'āā nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caandavaacu sa. Ní vɛ́ɛ́ ntúūⁿ saⁿ'ā eunucos chi 'iiⁿ'yāⁿ idiíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caandavaacu sa. Vɛ́ɛ́ ntúūⁿ saⁿ'ā chi maaⁿ sa nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa 'caandavaacu sa cáávā chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi ca'cueeⁿ yā nduudú 'cūū tuu'mi ní 'āā deenú yā.

Jesús idi'viicú yā dá'caiyāa
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Tuu'mi ní ndaa 'iiⁿ'yāⁿ chi ndɛɛ yā da'cáíyāa nanááⁿ Jesús. Ní 'íícú Jesús miiⁿ cun'du'ú yā ta'a yā vmnááⁿ yeⁿ'ē da'caīyāa s'eeⁿ ní caⁿ'angua'á yā yeⁿ'ē dá'caīyāa. Discípulos yaa'vi néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí índaa ndúúcū dá'caīyāa. 14 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: 'Cuaáⁿ nī chí chiī da'caīyāa nanaáⁿ. Nguɛ́ɛ́ caaca taaⁿ nī yeⁿ'ē da'caiyāa s'tíī ti naachí Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní yeⁿ'ē da'caiyāa s'tíī. 'Tííca chiī.

15 Ch'iinu chin'du'ū ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē da'caiyāa s'eeⁿ ní chiicá yā lugar miiⁿ.

Saⁿ'ā 'dííⁿ chí 'cuiīca ní indeē sa ndúúcū Jesús
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 Tuu'mi ní ndaā 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: N'diī maestro chí n'dai, ¿dɛ'ɛ̄ chi n'dáacā chi cuuví diíⁿ ní cuuví ndaācá vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi cuuvi yeⁿ'é?

17 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngaⁿ'ā di chi n'dai 'úú? Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'dai yā ti dámaáⁿ Ndyuūs. Naati ndúúti chi neⁿ'e di cundaā di na va'ai chɛɛti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā, idiiⁿ di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a mandamientos.

18 Saⁿ'ā 'dííⁿ mííⁿ ní caⁿ'a sa: ¿Chɛɛ́ chííⁿ? Jesús caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'caāⁿ'nūⁿ di. Nguɛ́ɛ́ caⁿ'a di ndúúcū 'aama n'daatáá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē di. Nguɛ́ɛ́ diduucú di. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ di nduudu yaadi yeⁿ'é mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. 19 Dinéⁿ'e di chɛɛcu di ndúúcū chiida di. Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúcā chi neⁿ'e di maāⁿ di.

20 Saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Tanducuéⁿ'ē chuū 'āā idiíⁿ ndíí taachi saⁿ'ā 'lííⁿ 'úú. ¿Dɛ'ɛ̄ cá indai yeⁿ'é?

21 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Ndúúti chi neⁿ'e di chi cúúví n'dai ca di tuu'mi ní cueⁿ'e di ní n'diicui di tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē di ní ca'a di 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā. Tuu'mi ní ndaācā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica yeⁿ'ē ná va'ai chɛɛti nguuvi chi cuuví yeⁿ'ē di. Ní cuchíi di ní caⁿ'a di nduucú.

22 Taachí saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cunáⁿ'a sa ní s'neeⁿ ndaachi yiinú sa ti neené 'cuiica sa.

23 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií

ndís'tiī chí ngíⁿ'īi chí cundaā 'áámá saⁿ'ā
'cuiica naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. [24] Táámá cosa ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī chi 'ááma iti camello chí ch'ɛɛtɛ
ca nguɛ́ɛ́ ti 'yuudūu 'tiicá tī, nguɛ́ɛ́ ngíⁿ'īi ca
chi cho'ó tī na nduutinááⁿ 'iini chi cheendi
va'ai 'lííⁿ nguɛ́ɛ́ ti 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica
cu'téénu yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti
nguuvi.

[25] Taachí ch'iindiveéⁿ discípulos yeⁿ'é yā
chuū, nééné nadicádíínuuⁿ yā ní caⁿ'a yā
nguááⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u cuuví nanguaⁿ'āī?

[26] Jesús ch'íínu yā discípulos ní caⁿ'a yā:
Saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní nguɛ́ɛ́ cuuví
diiⁿ sa chuū naati Ndyuūs cuuví dííⁿ yā
tanducuéⁿ'ē.

[27] Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a
sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: N'diī Señor,
cuin'diichí nī. Nús'ūū ní sn'néeⁿ 'nū
tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é 'nū ní cuchií 'nū
ndúúcū n'diī. ¿Dɛ'ɛ́ ndaācā yeⁿ'é 'nū?

[28] Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ, ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi tiempo
chí cuchiī taachí nducuéⁿ'ē nduuví ngai ní
Saⁿ'a chi Daiyá Dendyuūs 'cuūndī sa na
trono yeⁿ'ē sa ndúúcū dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e
maaⁿ sa ní 'cuai sa ndís'tiī chi cueⁿ'e nī
ndúúcu sa. Ní ndís'tiī ní 'cuɛɛté nī na
ndiichuuvi tronos ní dííⁿ nī juzgar ndu'u
ndiichúúví ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi
judíos yā. [29] 'Āā du'ú nūuⁿ chi cu'neeⁿ ná
vaacu yā o 'díínu yā o ví'i yā o chiidá yā
o chɛɛcú yā o n'daataá yeⁿ'e yā o daiya yā
o yáⁿ'āa yeⁿ'e yā cáávā chi duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ndaāca cá yā táámá ciento más cá.
Ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yā ná va'ai chɛɛti nguuvi.
[30] Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ snée yā cuááⁿ
chi vmnaaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuɛɛtinée yā
cuaaⁿ chi cuayiivi ní nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
maaⁿ snée yā cuaaⁿ chi cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ 'cuɛɛtinée yā cuaaⁿ chi vmnaaⁿ.

20

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ

[1] Caⁿ'a Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi
ní tan'dúúcā 'áámá dueño chi vɛ́ɛ́ yáⁿ'āa
yeⁿ'e yā. Dueño miiⁿ ní can'dáa yā cuaaⁿ
ná nguɛɛtiyaaⁿ chí in'nuuⁿ yā mozos chi
diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ naachi vɛ́ɛ́ díí'yú uvas yeⁿ'é
yā. [2] Ní indeé yā ndúúcū mozos taaca chi
nadíí'vɛ yā mozos. Ní caⁿ'a yā chi ca'a yā
'aama caadi plata nguuvi miiⁿ ní dicho'ó
yā mozos miiⁿ chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ naachi
vɛ́ɛ́ díí'yú uvas yeⁿ'é yā. [3] Dueño miiⁿ
can'dáa yā na vaacu yā taandúú cuááⁿ nááⁿ
n'gɛɛcú nuuuⁿ nguɛɛtiyaaⁿ ní cuéⁿ'e yā
cuaaⁿ nii'vɛ̄ɛ̄ ní n'diichi yā ta n'duuvi sáⁿ'ā
chi snée sa chi nguɛ́ɛ́ ndaācā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
sa. [4] Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī,
cuéⁿ'e nī dííⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é naachi vɛ́ɛ́
díí'yú uvas yeⁿ'é. 'Úú ní nadíí'vɛ́ ndís'tiī
tan'dúúcā chí tuumicadiinúúⁿ chí n'daācā.
Saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿnyúⁿ
miiⁿ. [5] Ní can'dáá ntuuⁿ yā taandúú cuááⁿ
naaⁿ ingyáⁿ'ā. 'Tiicá ntúūⁿ cun'daa yā
táánduu cuaaⁿ nááⁿ n'gɛɛcú 'íínú chiīnū,
'tiicá ntúūⁿ dííⁿ yā n'nuúⁿ yā mozos chi
diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ. [6] Ní taandúū n'gɛɛcu juⁿ'u
chiīnū cueⁿ'e ntúuⁿ yā ní ndaācá yā taan-
duu 'uuvi saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ índaācā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e sā. Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ndís'tiī snée nī 'muuⁿ ní
núúⁿmáⁿ nguuvi chi nguɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ chi
didíⁿ nī? [7] Saⁿ'ā s'eeⁿ caⁿ'a sa: Ti mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ tee yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
'nū. Dueño miiⁿ caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ:
Ndís'tiī, cueⁿ'é nī dííⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ naachi
vɛ́ɛ́ díí'yú uvas yeⁿ'é ní nadii'vɛ́ ndís'tiī
tan'dúúcā chi ituumicádiīnúúⁿ chi n'daācā.
[8] Taachí cueⁿ'e yā 'yáⁿ'āa, dueño miiⁿ naachí
vɛ́ɛ́ díí'yú uvas miiⁿ caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e mozos: 'Cuai
dí mozos ní nadíí'vɛ̄ di mozos chi ndaa
sa cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadíí'vɛ̄ di
mozos chi ndaa sā cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní
nadíí'vɛ̄ di mozos chi ndaa sā cuayiivi 'tɛɛ
'tɛ́ɛ́. 'Cuiinu maaⁿ ní nadíí'vɛ̄ di mozos chi
ndaa sā vmnaaⁿ. [9] Ndaa mozos chi cheⁿ'e sā
na ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ taanduu na n'gɛɛcú juⁿ'u
chiīnū ní nadíí'vɛ̄ sa mozos. 'Áámá 'áámá
sā ndaāca sā 'áámá caadi plata yeⁿ'é sā.
[10] Taachí ndaa mozos chi cheⁿ'e sā vmnaaⁿ
ná ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ, nadacádiinuuⁿ sā n'deēe
cá tuūmī ndaāca sā. Mozos ntúūⁿ ndaāca
sā 'áámá caadi tuūmī yeⁿ'e sā. [11] Taachí
nadíí'vɛ sā mozos ní neené n'deee caⁿ'a
mozos yeⁿ'e dueño yeⁿ'e naachi vɛ́ɛ́ díí'yú
uvas miiⁿ. [12] Mozos ní caⁿ'a sa: Sáⁿ'a s'tīī
ti 'āā 'ai chiīnū ndaā sa ní 'áámá hora nūuⁿ
diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ní dáámá nūuⁿ nadíí'vɛ nī
sáⁿ'a s'tīī ndúúcū nús'uū. Nús'uū ní dííⁿ
'nū ntiiⁿnyuⁿ ní ch'ɛɛtinée 'nū na 'yáⁿ'ā.

13 Dueño miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'á yā ní caⁿ'a
yā chii yā 'áámá chɛɛ mozos: Ndís'tiī
saⁿ'ā chí n'dai nduucú, nguéɛ́ nduuví taaⁿ
di nduucú. Nguéɛ́ cunncáā idiíⁿ nduucú
ndís'tiī. ¿'Áá nguéɛ́ ndeé ndúúcu nī chí
nadii'vɛ́ ndís'tiī 'áámá caadi plata ní 'āā
canéé yiinú nī? 14 Cuta'á nī chí tunéénⁿ
ndis'tiī ní cunaⁿ'a nī. 'Úú ní nadicádiīnúúⁿ
chí nadii'vɛ́ mozos chí ndaā sa cuayiivi
tan'dúúcā chí nadii'vɛ́ ndís'tiī. 15 ¿'Áá nguéɛ́
cuuvi diiⁿ 'úú tan'dúúcā chi neⁿ'é ndúúcū
tuūmī yeⁿ'é? ¿'Áá ngíí nguee nī ti 'úú
ní n'daí? 16 'Túúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé cuááⁿ
vmnááⁿ 'cuɛɛtinée yā ndii cuaaⁿ cuayiivi.
'Iiⁿ'yāⁿ chi snéé cuayiivi ní 'cuɛɛtinée yā
cuáaⁿ vmnaaⁿ ti nééné 'yaaⁿ n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ
chi 'cai Ndyuūs naati duu'vii 'iiⁿ'yāⁿ chi
ndɛɛvɛ Ndyuūs.

Jesús ngaⁿ'a ntuuⁿ yā yeⁿ'ē chí 'cuūvi yā
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jesús cuchɛɛ yā na yáāⁿ Jerusalén ní
cueⁿ'é yā ndúúcū ndu'ū ndiichúúví discípu-
los yeⁿ'é yā 'áámá lado. Ní Jesús caⁿ'a yā chii
yā discípulos taachi ngiicá yā: 18 Ndís'tiī ní
maaⁿ ní cuchɛɛ yú na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ.
'Úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ nca'á yā 'úú tá'āa chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní diíⁿ yā condenar 'úú ní 'cuūví.
19 Ní nca'a yā 'úú ta'a 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
'cááⁿnyuⁿneeⁿ yā 'úú ní 'cueⁿ'e yā 'úú ní
cu'neeⁿnga'á yā 'úú. Ní 'úú chí Saⁿ'ā chi
Daiya Ndyuūs miiⁿ nanduuchí ndiichi ndii
'íínú nguuvi yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Chí chɛɛcu Jacobo ndúúcū Juan chiica tá
yeⁿ'ē 'áámá naaⁿ
(Mr. 10.35-45)

20 Tuu'mi ní ndaā n'daataá yeⁿ'e saⁿ'ā
Zebedeo nanááⁿ Jesús miiⁿ ndúúcū daiya
tá ní chiintii'ya tá nanááⁿ Jesús miiⁿ ní
dich'ɛɛtɛ tá 'yā ní chiica ta 'áámá favor.
21 Jesús ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ́'ɛ neⁿ'ē di? Táⁿ'ā miiⁿ
ní caⁿ'a tá: Taachí ndaa di naachí caaⁿ'maⁿ
ntiiⁿnyuⁿ di, caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ di chi ndúú
'uūvī saⁿ'ā daiyá 'cuɛɛtɛ sa 'diituu dí, 'aama
sa ní lado tá cuaacu di ní taama sa ní lado tá
'cuée di.

22 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Nguéɛ́ déénu nī
dɛ'ɛ̄ chi ngiica nī. ¿'Áá cuuvi diiⁿ nī chí
cú'u nuúⁿ nī yeⁿ'e chi n'geeⁿ yeⁿ'e vaso chi
yeⁿ'ē chi 'cueenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á
nī maaⁿ ngɛɛ̄dínuūⁿnīⁿ chi cuta'á? Juan
ndúúcū Jacobo miiⁿ ní ngaⁿ'a yā chi cuuvi
diíⁿ yā. 23 Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ canéé chí cu'ú nī
yeⁿ'e vaso yeⁿ'é yeⁿ'e chi 'cueenú cuuvi ní
canéé chí cuta'á nī chí chɛɛ̄dínuūⁿnīⁿ chi
'úú ita'á. Naati nguéɛ́ tunéénⁿ 'úú chí ca'á
du'ū chi 'cuundi lado tá cuaācú o lado tá
'cuēe. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi Ndyuūs 'cuundiyaáⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ.

24 Taachí ndu'u ndííchí discípulos
ch'iindiveéⁿ yā chuū, nduuvi taáⁿ yā yeⁿ'e
nduu 'uūvi discípulos chí daiya saⁿ'ā
Zebedeo. 25 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā
discípulos ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
'Āā deenu ndís'tiī chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ vɛɛ poder yeⁿ'é yā
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones yeⁿ'é yā.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gɛɛtɛ cá yeⁿ'ē naciones ní
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tanáⁿ'a yā. 26 Naati
nguéɛ́ 'tíícā cuuvi nguaaⁿ ndis'tiī. Saⁿ'ā
chí neⁿ'e sa cúúví ch'ɛɛtɛ sa nguaaⁿ ndís'tiī
canéé chí dichíí'vɛ sa ndís'tiī. 27 Saⁿ'ā chi
neⁿ'e sa cūnee cuaaⁿ vmnaaⁿ ca yeⁿ'e
ndís'tiī canéé chí dichíí'vɛ ca sa ndís'tiī.
28 Naati Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs nguéɛ́ ndaā
sa chi 'ííⁿ'yāⁿ dichíí'vɛ yā saⁿ'ā ti maāⁿ
sa dichíí'vɛ sa 'iiⁿ'yāⁿ, ní chi ca'a sa vida
yeⁿ'ē maaⁿ sa tan'dúúcā chi precio yeⁿ'ē
nuuⁿndi cáávā chi nadanguaⁿ'ai yā 'yaaⁿ
n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ.

'Uūvī chi ngueenááⁿ nduūvā yeⁿ'ē sa
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Taachí Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā
can'daa yā yeⁿ'e yáāⁿ Jericó nééné 'yaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ can'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 30 'Uuvi
saⁿ'ā chi ngueenááⁿ chi vɛɛ̄tɛ sa niiⁿnuúⁿ
cyúúní taachí ch'iindiveeⁿ sa chi Jesús
cho'ó yā miiⁿ, 'cai yiicú sa ní caⁿ'a sa:
N'diī Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī
nús'uu.

31 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yaa'vi neeⁿ yā saⁿ'a
s'eeⁿ chi cunēē 'diiiⁿ cheendi sa naati saⁿ'a
s'eeⁿ ní n'gaī yiicú cá sa: N'dii Señor, Daiya
David, nnéé ya'āī 'iinu nī nús'uu.

32 Jesús miiⁿ cheendii yā ní 'cai yā saⁿ'ā
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄
neⁿ'é nī chi 'úú diíⁿ ndúúcu nī?

33 Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: N'diī Señor, diíⁿ
nī chí snaaⁿ 'nū.

34 Tuu'mi ní Jesús, Daiya David, nnéé ya'ai
'íínu yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní tuu'ví yā nduutinááⁿ

sa. Ní hora míí^{n} nūu^{n} nduutináa^{n} sa nnguaa^{n} ní chiī snaa^{n} sa. Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní cue^{n}'e sa ndúúcū Jesús.

21

Jesús sndaa yā na yáā^{n} Jerusalén tan'dúúcā 'áámá rey

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Taachi Jesús ndaa nii^{n}nuú^{n} yā na yáā^{n} Jerusalén ní ndaa yā ná yiīcū chi nguuvi Olivos chí ye^{n}'ē yáā^{n} 'líí^{n} chi nguuvi Betfagé, dichó'o yā na 'uūvī discípulos ye^{n}'é yā. 2 Ní ca^{n}'a yā chii yā discípulos: Cue^{n}'e nī na yáā^{n} 'líí^{n} chi canéé nii^{n}nuú^{n}. Mii^{n} ní ndaaca nī 'áámá burra chí n'dɛɛ̄chiichí tī ndúúcū daiya tī. Ndís'tiī ní n'daatí nī 'iiti ní candɛ́ɛ nī 'iiti 'muu^{n}. 3 Ní ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} yaa'vi yā ndís'tiī ye^{n}'e 'iiti mii^{n}, caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi nī 'ii^{n}'yā^{n} ti Señor ye^{n}'e yú ne^{n}'e yā 'iiti mii^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} caama nadīcho'ó yā 'iiti.

4 Tanducué^{n}'ē 'túúcā chiī ní 'iicu cuuví cuaacu chí ca^{n}'a profeta chi ndɛɛ yā nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} taachí dinguú^{n} yā chuū na libro ye^{n}'e Ndyuūs:

5 Cuuví nī 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na yáā^{n} Sión 'tíícā. Cun'diichí nī, Rey ye^{n}'e nī cuchií yā nanáa^{n} nī. Rey mii^{n} ní ndicuú^{n} yā ní canduú yā burra 'líí^{n}. Ní burra 'líí^{n} ní daiya 'iitī chi candéé.

6 Discípulos cue^{n}'e yā ní dií^{n} yā tan'dúúcā chi Jesús mii^{n} dichó'o yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 7 Ní candɛɛ yā burra mii^{n} ndúúcū daiyá tī. Ní sn'duú yā cotón ye^{n}'é yā vmnáá^{n} ye^{n}'ē burra 'líí^{n}. Ní Jesús mii^{n} ní canduú yā 'iiti. 8 'Ii^{n}'yā^{n} chí n'deee n'dáí n'doo yā cotón ye^{n}'é yā cuaa^{n} cyúúní. Taná^{n}'a yā ch'iica yā dúu^{n}nɛ̄ yá^{n}'á ní n'doo yā cuaa^{n} cyúúní. 9 'Ii^{n}'yā^{n} chí cue^{n}'e yā cuáá^{n} vmnaa^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi cue^{n}'e yā cuaa^{n} dáámí yā tucá'a yā 'cai yiicú yā, ní ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi Daiya rey David. Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chí cuchii ndúúcū chi duuchi Señor mii^{n}. Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chi snée ná va'ai chɛɛ̄tī nguuvi.

10 Taachí Jesús mii^{n} sndaa yā na yáā^{n} Jerusalén nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} tuumicadíínuu^{n} yā ní ca^{n}'a yā nguaa^{n} maa^{n} yā: ¿Du'u rá sá^{n}'a 'cūū?

11 'Ii^{n}'yā^{n} míí^{n} nga^{n}'a yā: Sá^{n}'a 'cūū sa^{n}'a profeta Jesús chí cuchiī sá cuaa^{n} na yáā^{n} Nazaret ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea.

Jesús inadidɛɛvɛ́ yā yaācū templo

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Jesús mii^{n} sndáa yā ná yaācū templo ye^{n}'é Ndyuūs ní tun'dáa yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chí in'diicui yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngái yā na yaācū mii^{n}. Ní chɛɛcundaa yā mesas ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ñ'dáa^{n} yā tuūmī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. Ní chɛɛcú yā sillas ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi in'diicui yā 'yáádá palomas. 13 Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Na libro ye^{n}'e Ndyuūs naachi canéé nguū^{n} 'túúcā nga^{n}'a: Vá'ai ye^{n}'é canéé chi duuchi va'ai naachi 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā, naati ndís'tiī ní dií^{n} nī chí yiivi yáává ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi díduucu.

14 Ní chɛɛti yaācū mii^{n} ndaá nanáá^{n} Jesús 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngaā yó'ōo, ní Jesús mii^{n} dií^{n} yā chí nduūvā ye^{n}'e nducyaaca yā. 15 Naati chiiduu n'gɛɛtɛ́ɛ̄ ndúúcū maestros ye^{n}'e ley nduuvi taá^{n} yā taachí n'diichi yā chi 'tíícā idii^{n} Jesús mii^{n} ní ch'iindiveé^{n} yā chuū. Ní sa^{n}'ā dá'caīyāa n'gai sa ní ca^{n}'a sa: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ sa^{n}'ā chi Daiya rey David mii^{n}. 16 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a yā chii yā Jesús mii^{n}: ¿'Áá n'giindiveé^{n} nī chí sa^{n}'ā da'caīyāa nga^{n}'ā sa? Jesús ca^{n}'a yā: N'giindiveé^{n}. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gee^{n} ndís'tiī Nduudu ye^{n}'e Ndyuūs naachi canéé nguū^{n}? Ní nga^{n}'a 'túúcā:

'Āā dii^{n} di chi da'caīyaá ndúúcū dacua'aá caata yā chi n'daāca n'dai ye^{n}'é Ndyuūs.

17 Jesús ní nan'daa yā ye^{n}'e yaācū mii^{n}. Ní nan'daa yā ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní cue^{n}'e yā na yáā^{n} 'líí^{n} chi nguuvi Betania. Ní míí^{n} canee yā nguīinū mii^{n}.

Jesús nga^{n}'a yā chi nguɛɛ n'dáacā yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi chi nguɛ́ɛ́ n'gui'i ye^{n}'ē

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Chídɛ́ɛ́vɛ́ táámá nguuvi, ní Jesús ndaa ntúu^{n} yā ná yáā^{n} mii^{n} ní chiī cuiicú yā. 19 Cuaa^{n} cyúúní ní n'diichi yā 'áámá yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi nii^{n}nuú^{n} cyúúní, ní cue^{n}'e yā naachí cutá'a yā n'guiidii mii^{n}, ní nguɛ́ɛ́ ndaaca yā n'gui'i ye^{n}'ē, dámaā^{n} tá'āa. Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā yá^{n}'á 'túúcā: Dii yá^{n}'á, 'āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunéé 'cuūndī n'gui'i ye^{n}'ē di. Tuu'mí nūu^{n} ya^{n}'á mii^{n} nti'i. 20 Taachí discípulos n'diichí yā chuū, nge^{n}'ē yiinú yā ye^{n}'ē ní ca^{n}'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví

chi maāⁿnchɛɛté nuūuⁿ nti'i n'guíídīi yaaⁿ nguuvi?
[21] Jesús nán'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, ndúúti chi ndís'tiī i'téénu nī ní nguɛ́ɛ́ n'deēe nadicádíínuuⁿ nī, nguɛ́ɛ́ dá-maāⁿ chuū cuuvi dííⁿ nī yeⁿ'ē n'guíídīi yaaⁿ nguuvi naati cuuvi dííⁿ nī ndúúcū yiīcū 'lííⁿ 'cūū chí caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī: Dii yiīcū, cuvíi dí 'múúⁿ ní cueⁿ'e di cundáá nuūⁿ di ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, ní cuuvi. [22] Tanducuéⁿ'ē chi caaca nī naachí caaⁿ'maⁿngua'á nī, ndúúti chí cu'téénu nī, ní ndaācā yeⁿ'e nī.

Jesús ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā tan'dúúcā 'iiⁿntyéⁿ'ē

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

[23] Taachí Jesús miiⁿ ndaá yā chɛɛti yaācū templo miiⁿ, chiiduú n'gɛɛté ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ taachí ngi'cueeⁿ yā, ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿Du'ú 'ííⁿntyeⁿ'ē ngaⁿ'a yā chi 'túúcā idiíⁿ nī? ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ tee yā poder chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ nī 'túúcā?
[24] Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ntúūⁿ ní intiinguuneéⁿ ndís'tiī. Nduuti chi nan'guɛɛcútaⁿ'a nī yeⁿ'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyeⁿ'ē tee yā poder 'úú chi idiíⁿ dendú'u chuū. [25] Yeⁿ'ē chí chɛɛdinúuⁿnīⁿ Juan, ¿tií chiīcā? ¿'Áá yeⁿ'e Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi o yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndeé yā nguááⁿ maáⁿ yā ní caⁿ'a yā: Nduuti chi caaⁿ'maⁿ yú chi yeⁿ'ē nanguuvi, tuu'mi ní Jesús caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā s'uūuⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvíī chi nguɛ́ɛ́ s'teenu nī yeⁿ'e chi ngaⁿ'a Juan miiⁿ? [26] Ní nduuti chi caaⁿ'maⁿ yú chi yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'va'a yú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ ti nducyaaca yā ní déénu yā chi Juan chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ ní 'aama profeta yeⁿ'é Ndyuūs.
[27] Ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ déénu 'nū. Jesús miiⁿ ní caⁿ'a ntúuⁿ yā: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní nguɛ́ɛ́ cuuví ndís'tiī du'u 'ííⁿntyeⁿ'ē tee yā poder 'úú chí idiíⁿ chuū.

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē 'uuví daiya yā

[28] Jesús caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ inadacadiinúúⁿ ndís'tiī yeⁿ'e chuū? Caⁿ'á caaⁿ'mánⁿ ndúúcū ndís'tiī yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ 'uūvī daiya sa. Ndaā sa nanááⁿ 'áámá daiya sa ní caⁿ'a sa: Díí daiyá, cuéⁿ'é di ní diiⁿ dí ntiiⁿnyuⁿ naachi vɛ́ɛ́ díí'yú uvas yeⁿ'é. [29] Daiya sa ní nan'guɛɛcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é. Ch'iinu maaⁿ ní nadicádíínuuⁿ sa chi nguɛ́ɛ́ n'daācā diiⁿ sa ní cuéⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ. [30] Ní cueⁿ'e ntúuⁿ saⁿ'ā miiⁿ ní yaa'vi sa táámá daiya sa, ni 'tiicá ntúūⁿ caⁿ'a sa chii sa daiya sa. Ní daiya sa mííⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa: 'Tíícā, n'diī chiidá, caⁿ'á. Naati nguɛ́ɛ́ cueⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ. [31] ¿Dɛ'ɛ̄ inadicadiinuuⁿ ndís'tiī? Naachi 'uūvī daiya yā ¿chɛɛ chí diīiⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'e chiidá yā? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: Saⁿ'ā chi yaa'ví yā vmnaaⁿ. Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guɛ́ɛ́ yeⁿ'e impuestos ndúúcū n'daataá chi vɛ́ɛ́ cá saⁿ'ā yeⁿ'e tá caⁿ'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'é nī naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. [32] Ti Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ ndaā sa vmnááⁿ ndís'tiī. Chiica sá na 'áámá yúúní cuaacu ní ngaⁿ'a sa yeⁿ'e yúúní cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ s'téénu nī yeⁿ'ē sa. Naati saⁿ'ā publicanos chí inn'guɛ́ɛ́ yeⁿ'e impuestos ndúúcū n'daataá chi vɛ́ɛ́ saⁿ'ā s'ee ndúúcu tá s'téénu yā nduudu yeⁿ'e sa. Ndís'tiī, taachí n'diichí nī chuū chí 'āā diiⁿ Juan, nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní nguɛ́ɛ́ s'téénu nī chiiⁿ chi ngaⁿ'a Juan miiⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'dáácā idiiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

[33] Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: 'Caandiveéⁿ nī táámá ejemplo chi 'tɛɛ nguɛɛ dáámá. Canéé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yáⁿ'āa yeⁿ'e yā ní chiīnu yā dii'yu yeⁿ'e uvas na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Ní din'dái yā 'áámá cheeⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'á 'lííⁿ núúⁿmáⁿ cuaaⁿ 'diituú. Din'dái yā 'aama tanque naachi cuuví tun'dáa yā nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ dii'yu uvas naachi mozos yeⁿ'e yā 'cuɛɛtinéeⁿ sa diiⁿ sa cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Dueño miiⁿ ca'a yā yáⁿ'āa yeⁿ'e yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e yā táámá país. [34] Taachí snuū ca'a yeⁿ'ē tiempo yeⁿ'e n'gui'i uvas miiⁿ chí túúmá yā, dueño dicho'ó yā mozos yeⁿ'e yā chí saⁿ'ā s'eeⁿ nca'a sa n'gui'i uvas yeⁿ'e yáⁿ'āa, parte yeⁿ'e n'gui'i chi tuneeⁿ dueño. [35] Saⁿ'ā chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ sta'a sa mozos. 'Áámá ní ch'eⁿ'e sa, táámá ní ch'iiⁿ'nuⁿ sa ní táámá ní chiītuu sa. [36] Dueño

miiⁿ dicho'ó yā taandúú 'uūvī mozos, 'āā vi'í mozos chí cheⁿ'ē vmnaaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ sa ndúúcū mozos.

37 Cuayiivi mííⁿ dichó'o yā daiya yā ti
dueño miiⁿ ní ngaⁿ'a yā: Saⁿ'ā s'eeⁿ ní diiⁿ sa
honrar daiyá. 38 Taachí saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ sa
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ n'diichi sa daiya
dueño miiⁿ, caⁿ'a sa nguááⁿ maaⁿ sa: Sáⁿ'a
'tīī chi cuuví yeⁿ'ē sa yáⁿ'āa 'cūū. 'Caaⁿ'nuⁿ
yú sáⁿ'ā miiⁿ ní ndúúcū chi vɛ́ɛ́ naaⁿ chi
cuuví yeⁿ'ē sa ní cuuví yeⁿ'ē yú. 39 Ní sta'ā sa
daiya dueño miiⁿ ní tun'daa sa saⁿ'ā 'áámá
lado yeⁿ'e chéēⁿ yeⁿ'e díí'yú uvas miiⁿ ní
ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā.

40 Taachí ndaā dueño yeⁿ'e díí'yú uvas
¿dɛ'ɛ̄ diíⁿ yā ndúúcū saⁿ'ā chí ídiīiⁿ
ntííⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é ya?

41 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Dueño miiⁿ ní
'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā chi cúúncheeⁿ sa diiⁿ sa.
Ní ca'á yā yáⁿ'āa yēⁿ'e yā naachi vɛ́ɛ́ díí'yú
uvas táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ na
yáⁿ'āa miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí ntée yā uvas chí
tuneéⁿ yā na tiempo yeⁿ'ē n'gui'i.

42 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ n'geēⁿ ndís'tiī naachi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'e Ndyuūs chí ngaⁿ'a 'túúcā:

Tuūu chí 'iiⁿ'yāⁿ chi idin'dái yā va'ai sta'á
yā ní ch'ɛɛ̄cú yā 'áámá lado ti nguɛ́ɛ́
neⁿ'e yā. Tuūú 'cūū tuūú ch'ɛɛtɛ
ní dichíí'vɛ̄ ca ní canéé tuūu ch'ɛɛté
esquina yeⁿ'é va'āī. Chuū ní Señor
Ndyuūs diíⁿ yā. Chuū ní 'áámá
chí ngeⁿ'e yiinu yú taachí inaaⁿ yú
yeⁿ'ē.

43 Chííⁿ chí 'túúcā nga'á ngií ndís'tiī, chí
naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā divíi yā
yeⁿ'ē ndís'tiī ní ca'á yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
ca'á yā n'gui'i chí tuneeⁿ lado yeⁿ'é Ndyuūs.
44 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cun'dáá nduú
yā vmnaaⁿ na tuūu 'cúū ní caātū 'ííní yeⁿ'e
yā. Naati 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cun'dáá
nduūu tuūu 'cúū vmnaaⁿ yeⁿ'e yā, 'cuíínú
ndúúví yuūni yā.

45 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gɛɛté ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ fariseos ch'iindiveéⁿ yā chuū,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuumicadíínuuⁿ yā chi yeⁿ'é
yā ngaⁿ'a Jesús miiⁿ. 46 Nadicádíínuuⁿ yā
taācā chi cuta'á yā Jesús miiⁿ naatí 'va'a yā
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ i'téénu yā
Jesús miiⁿ tan'dúúcā chi 'áámá profeta chí
ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.

22

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē 'viicu chí n'giindivaacú yā

1 Jesús tuca'á yā ndee yā taama vmnéⁿ'ēe
ndúúcū ejemplos, ní caⁿ'a yā: 2 Naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē va'ai
chɛɛti nguuvi tan'dúúcā 'áámá rey chí chi-
ica yā 'viicu chí ch'iindivaacu saⁿ'a daiya
yā. 3 Ní dichó'o yā mozos yeⁿ'e yā chí
yaa'vi sa 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíi yā invitado naati
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ néⁿ'e yā caⁿ'a yā. 4 Ní
dichó'o yā tan'duuvi mozos ní caⁿ'a yā chii
yā mozos: Caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ chí
ndíi yā invitado 'tíícā. 'Āā vɛ́ɛ́ yaāaⁿ comida
miiⁿ. 'Āā ch'iīⁿ'núⁿ i'tiindu yeⁿ'é ní 'iiti chi
'viichɛɛ́. Tanducuéⁿ'ē 'āā vɛ́ɛ́ yaāaⁿ. Cuchií
nī 'viicu. 5 Naatí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ diiⁿ yā
cuenta. 'Áámá yā ní cueⁿ'e yā cuɛ́ɛ́tí yeⁿ'e
yā. Taama yā ní cueⁿ'e yā negocio yeⁿ'e
yā. 6 Tanáⁿ'a yā ní sta'á yā mozos. Cuⁿ'u yā
ndúúcū sa ní ch'iiⁿ'nuⁿ yā mozos. 7 Taachi
rey miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, ndúúvi taaⁿ
yā. Ní dichó'o yā soldados yeⁿ'é yā ní
caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí 'caaⁿ'nuⁿ sá 'iiⁿ'yāⁿ
chí ch'iiⁿ'nuⁿ yā mozos yeⁿ'é yā. Ní 'neeⁿ
yaⁿ'ā sa yáāⁿ vaacú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 8 Tuu'mi
ní caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿ'é yā: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ 'viicu miiⁿ ní 'āā vɛ́ɛ́ yaāáⁿ caavā
'iiⁿ'yāⁿ chi chii yā invitado naati nguɛ́ɛ́
n'dai taaví yā chí cuchii yā. 9 Maaⁿ ní cueⁿ'e
nī na yúúní chí can'daā yeⁿ'e yáⁿ'āa yáāⁿ ní
diíⁿ nī invitar 'iiⁿ'yāⁿ chí chii yā na 'viicu,
'iiⁿ'yāⁿ chí ndaāca nī. 10 Mozos ní can'daa
sa ní cueⁿ'e sa cuaaⁿ cyúúní ní nadaama sa
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaāca sa, 'iiⁿ'yāⁿ chí
cúúncheeⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai yā.
Ní ndaā nducyaacá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi mozos
'cai sa ní n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā 'viicu
miiⁿ.

11 Ní rey miiⁿ cheⁿ'e yā n'diichi yā 'iiⁿ'yāⁿ
chí ndii yā invitado ní ndaācá yā 'áámá
saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ cánúúⁿ sá catecai sa yeⁿ'ē
naachi n'giindivaacu yā. 12 Ní caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'ā: N'diī amigo, ¿taācá chi ndāa nī 'muuⁿ
chi nguɛ́ɛ́ canúuⁿ nī catecai nī yeⁿ'ē chí
n'giindivaacú 'iiⁿ'yāⁿ? Saⁿ'ā miiⁿ ní nguɛ́ɛ́
nan'guɛɛcútaⁿ'a sa yeⁿ'e yā. 13 Tuu'mi ní
rey miiⁿ caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿ'e yā:
'Caāchiichí nī ca'a sa ndúúcū ta'a sa ní divíi
nī saⁿ'ā ndii 'múúⁿ ní 'cuɛɛcú nī saⁿ'ā cuaaⁿ
chuvá'āī na maāiⁿ. Mííⁿ cuɛɛcu sa ní ché'é
'diiⁿ'yuⁿ sa cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 14 Jesús caⁿ'a
ntúuⁿ yā chuū: Nééné 'yaaⁿ yā chí Ndyuūs

'cuai yā naati duu'ví yā chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā.

Chíínⁿ chí ntiinguuneeⁿ yā yeⁿ'e asunto yeⁿ'e impuestos
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ fariseos cueⁿ'é yā ní nduuvidaamá yā. Ní ndeé yā nguaaⁿ maánⁿ yā táácā cuuvi diíⁿ yā chi Jesús miiⁿ cástaⁿ'a nduudú yeⁿ'e yā chi caaⁿ'mánⁿ yā 'áámá nduudu yaadi. 16 Ní fariseos dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Herodes miiⁿ chí caaⁿ'mánⁿ yā Jesús: N'diī maestro, déénu 'nū chí n'diī ní 'áámá saⁿ'ā chí n'dai. N'diī ní diíⁿ nī chí n'dáácā. Ní cuaacu nííⁿnyúⁿ ngi'cueeⁿ nī yúúní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ 'va'a nī 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ indɛɛ nī cuidado tááca 'iiⁿ'yāⁿ. 17 Maaⁿ ní cúúví nī nús'uu: ¿Dɛ'ɛ̄ inadacádíínuuⁿ nī? ¿'Áá canéé nguūⁿ na ley chí nadíí'vɛ 'nū emperador César tuūmī yeⁿ'é 'nū o nguɛ́ɛ́?

18 Jesús tuumicádíínuuⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí neⁿ'e nī n'diichineéⁿ nī 'úú? Ndís'tiī ní vɛɛ 'uūvī chí nadacadíínuuⁿ nī. 19 Tée nī tuūmī chi nadíí'vɛ nī yeⁿ'e impuesto. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'iⁿ'i yā 'áámá tuūmī Jesús miiⁿ. 20 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Du'u nááⁿ chi canéé ná tuūmī? ¿Du'ū chi ngúúví cánéé nguūⁿ?

21 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Naaⁿ emperador César cānee. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nca'a nī tuūmī emperador César chííⁿ chí yeⁿ'ē sa ní ca'a nī Ndyuūs chí yeⁿ'e Ndyuūs.

22 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿ'e yiinu yā ní cueⁿ'e yā.

Chiiⁿ chi ntiinguuneéⁿ yā yeⁿ'e chí 'iiⁿ'yāⁿ nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Nguuvi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ saduceos ngaⁿ'a yā chí nguɛ́ɛ́ índuuchi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús, 24 ní caⁿ'a yā: N'diī maestro, Moisés miiⁿ caⁿ'a sá chi 'āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí 'cuūvī sa ní nguɛ́ɛ́ ch'iīndī daiya n'daataá yeⁿ'ē sa tuu'mi ní 'diīnū sa 'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá mííⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuūndī daiya sá lado yeⁿ'ē 'díínu tináⁿ'ā. 25 Maaⁿ ní vɛɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ sáⁿ'a nūuⁿ yeⁿ'ē chɛɛcú sa yeⁿ'ē chiidá sa. Sáⁿ'ā vmnaaⁿ miiⁿ ní ch'iindivaacu sa ní ch'iī sa. Ní nguɛ́ɛ́ daiya n'daataá yeⁿ'ē sa. Ní canee n'daataá yeⁿ'ē sa. Ní 'díínu sa ní canee sá ndúúcū tá. 26 'Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿ'ē ndii chiiⁿ ndii 'uuvi saⁿ'ā. 'Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿ'e saⁿ'ā chi ndii 'iīnū. 'Tiicá ntúūⁿ chó'ōo yeⁿ'ē saⁿ'a s'eeⁿ nduu ndɛɛ̄chɛ̄ sa. 27 Ndíí ná ch'iinú ní ch'iī ntúūⁿ n'daataá miiⁿ. 28 Taachí nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, naachí ndɛɛ̄chɛ̄ saⁿ'ā s'eeⁿ ní ¿chɛɛ sa chí n'daataá yeⁿ'ē sa táⁿ'ā caati nducyaaca sá canee sá ndúúcu tá?

29 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ n'daācā nadicádiinuuⁿ nī, ti nguɛ́ɛ́ déénu nī taacā ngaⁿ'a na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú déénu nī poder yeⁿ'é Ndyuūs. 30 Ti naachí nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, nguɛ́ɛ́ 'caandavaacú yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ca'a ra yā chí 'caandavaacu daiya yā ti cuuví yā tan'dúúcā ángeles chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs chi canée yā na va'ai chɛɛtí nguuvi. 31 Naati yeⁿ'ē chí nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, ¿'áá nguɛ́ɛ́ n'geeⁿ nī chi maáⁿ Ndyuūs caⁿ'a yā yeⁿ'ē taachí caⁿ'a yā 'túúcā?: 32 'Úú ní Ndyuūs yeⁿ'ē Abraham ndúúcū Isaac ndúúcū Jacob. Ndyuūs miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ Ndyuūs yeⁿ'e tináⁿ'ā ti yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi snduuchi.

33 Taachí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ tan'dúúcā chi ngi'cueeⁿ yā.

Mandamiento chi ch'ɛɛtɛ ca
(Mr. 12.28-34)

34 Tuu'mi ní saⁿ'ā fariseos taachí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e chi Jesús diíⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ saduceos 'āā ntɛ́ɛ́ caⁿ'a yā ndúúcū Jesús miiⁿ, fariseos miiⁿ nduuvidaamá yā. 35 'Áámá saⁿ'a fariseo abogado chí ngi'cueeⁿ sa chí ngaⁿ'ā ley miiⁿ neⁿ'e sa n'diichinéeⁿ sa Jesús ní ntiinguunéeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a sá chii sa Jesús: 36 N'diī Maestro, ¿chɛɛ́ mandamiento chí ch'ɛɛtɛ n'dai ca yeⁿ'ē na ley yeⁿ'ē Moisés?

37 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Dinéⁿ'e di Señor Ndyuūs yeⁿ'ē di ndúúcū núúⁿmáⁿ stáává yeⁿ'ē di ndúúcū núúⁿmáⁿ alma yeⁿ'ē di ndúúcū núúⁿmáⁿ vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'ē di. 38 Chuū chí vmnaaⁿ ní ch'ɛ́ɛ́tɛ̄ ca chi cuuvi tanáⁿ'ā mandamientos. 39 Ndiichi ndii 'úúví tan'dúúcā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ: Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúcā chí neⁿ'e dí maāⁿ di. 40 Yeⁿ'ē

ndúú 'uūvī mandamientos miiⁿ canee tanducuénⁿ'ē yeⁿ'e ley Moisés miiⁿ ndúúcū nduudu chí ngaⁿ'a profetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

¿Du'u 'iiⁿ'yāⁿ chíí daiya Cristo?
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndiidáámá yā Jesús ntiinguuneeⁿ yā fariseos, 42 ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ nadicádíínuuⁿ ndís'tiī yeⁿ'e Cristo? ¿Du'ū daiyá 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū? Ní fariseos caⁿ'a yā chii yā: Daiya David miiⁿ.

43 Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā fariseos: ¿Táácā cuuvi David miiⁿ na espíritu yeⁿ'e sa ní caⁿ'a sa chi Cristo ní Señor? Ní caⁿ'a yā chuū:

44 Caⁿ'a Señor Ndyuūs miiⁿ chii yā Señor Cristo yeⁿ'é: 'Cuūndi di lado tá cuaacú chi lado yeⁿ'e honor ndíí 'úú cu'neéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'ē di cuaaⁿ ndii yā na ca'a di tan'dúúcā chi enimigos ní 'áámá banco 'lííⁿ.

45 Maaⁿ ní nduuti chi David miiⁿ caⁿ'á yā yeⁿ'e Cristo chi Señor yeⁿ'é yā, ¿táácā cuuvi chiī chi Señor miiⁿ ní daiya David 'iiⁿ'yāⁿ?

46 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Ndíí nguuvi miiⁿ s'neeⁿ naaⁿ yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ.

23

Jesús ngaⁿ'a yā chi dííⁿ yā cuidado yeⁿ'e maestros chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

1 Jesús yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: 2 Maestros chi ngí'cueeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ deenu n'dai yā ní ngi'cueéⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ cuaacú yā ley yeⁿ'e Moisés. 3 'Tiicá ntúūⁿ cu'téénu ndís'tiī ní diíⁿ nī tan'duucā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā, naati nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ idiíⁿ yā tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e ley naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā idiíⁿ yā. 4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi 'caachiichí yā chɛɛdi chi n'gii taaví chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuchɛ́ɛ yā ní ngaⁿ'á yā chi 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí cuchɛ́ɛ yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ maáⁿ yā ndíí nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā 'neeⁿ nduutitá'a yā chi tuu'vi yā chɛɛdi miiⁿ ní diíⁿ yā. 5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní idiíⁿ yā nducuénⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā caati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ snáaⁿ yā ní n'diichí yā táácā idiíⁿ yā. Neⁿ'é yā candɛɛ yā chi canéé nguuⁿ chi yeⁿ'ē Nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ní s'neeⁿ yā 'áámá caja 'lííⁿ ní dich'iichí yā 'áámá yiiⁿmaⁿ ní s'neeⁿ yā maaⁿ ta'a yā ní nchɛɛtɛ́ yā. Ní n'gɛɛ̄ti núuⁿ yā vestido yeⁿ'e yā chí n'geē 'nūuⁿ ca. 6 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'e yā 'cuundí yā sillas chí yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ch'ɛɛtɛ taachi caⁿ'á yā 'áámá 'viicu chí che'é yā. Ní neⁿ'e yā 'cuundí yā sillas yeⁿ'e honor chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ná yáacu sinagogas. 7 Ní neⁿ'e yā chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ n'daacá yā ní diiⁿ yā saludar 'iiⁿ'yāⁿ taachi sneé yā cuaaⁿ nii'vɛ̄ɛ̄ ní neⁿ'e yā chi 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā, maestro, maestro, taachi diíⁿ yā saludar 'iiⁿ'yāⁿ.

8 Naati ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e nī chí caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nī maestro ti 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nūuⁿ chí maestro ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Cristo. Ní nducyaaca ndís'tiī ní hermanos yeⁿ'e nī vi'ī. 9 Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cúū: N'diī chiduú padre, ti dámaāⁿ 'áámá chi Chiida yú chí Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi. 10 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú caaⁿ'maⁿ rá yā yeⁿ'e nī: Maestro, ti 'áámá chi maestro yeⁿ'e nī chi Cristo. 11 'Iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca yā yeⁿ'é nī canee chi dichíí'vɛ yā ndís'tiī. 12 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi cuuví ch'ɛɛtɛ maáⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuví ndiicúúⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiíⁿ yā chí maáⁿ yā ndiicúúⁿ yā, cuuví ch'ɛɛté yā.

Jesús caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos
(Mk. 12.40; Lc. 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Naati dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'é ndis'tiī, maestros chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, ndís'tiī 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti nguɛ́ɛ́ ngi'cueeⁿ nī yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú maaⁿ ndís'tiī cundáa nī va'ai chɛɛti nguuvi. Ndíí nguɛ́ɛ́ n'guúⁿ nī tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e ndaá yā chí cūndaa yā.

14 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'ē ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi dingúūⁿ ní ngi'cueeⁿ nī ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, ti ndís'tiī 'uūvī nááⁿ 'uūvī cheendí nī, ti ndivíí nī va'ai yeⁿ'ē n'daataá nguá'āa. Ní nééné n'deēe ngaⁿ'a nī taachi ngaⁿ'angua'á nī nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 'Úú ngaⁿ'á chi ch'ɛɛtɛ ca castigo yeⁿ'e nī nguuvi yeⁿ'e juicio.

15 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'ē ndís'tiī, maestros chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ti ndís'tiī 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī ní chiicá nī ndíí yáⁿ'āa

yaⁿ'ai táámá lado nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní diíⁿ nī chi
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā tan'dúúcā ndís'tiī.
Ní taachí 'iiⁿ'yāⁿ cu'téénu yā tan'dúúcā
ndís'tiī neⁿ'é nī, idiíⁿ nī chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
'uūvī tanto cuuví yā yeⁿ'ē daiya infierno
nguɛ́ɛ́ ti chi ndís'tiī. 16 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai
yeⁿ'e ndís'tiī, chi ngi'cueénⁿ nī tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenáánⁿ. Dɛ'ɛ inadacádíínuuⁿ
ndís'tiī. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā
chi diíⁿ yā 'áámá cosa ní 'cuaí yā, "cáávā
yaācū templo", tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nacádíínuuⁿ nī yeⁿ'e chuū, naati nduuti
chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuai yā, "cáávā 'diiⁿnguaaⁿ" chi
vɛ́ɛ́ chɛɛti yaācū templo miiⁿ, tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee cuuⁿmiⁿ chi diíⁿ yā chi
caaⁿ'máⁿ yā chi caⁿ'a yā chi diiⁿ yā. 17 Ndís'tiī
ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ deenu ti tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ ngueenáánⁿ 'tiicá nī. ¿Chɛɛ cá ch'ɛɛtɛ
ca? ¿'Áá 'dííⁿnguāāⁿ miiⁿ o yáacū miiⁿ chí
diīiⁿ chi didɛɛvɛ 'dííⁿnguāāⁿ miiⁿ cucááva
Ndyuūs? 18 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī: Ndúúti
chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chi diíⁿ yā 'áámá
cosa, ní n'gaí yā, "cáávā nátai", nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ nacadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē. Naati ndúúti chi
'iiⁿ'yāⁿ n'gaí yā, "cáávā ofrenda" chi can-
dúú vmnáánⁿ yeⁿ'ē nátaī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ canee cúúⁿmíⁿ chi diíⁿ yā chi caⁿ'a yā
chi diiⁿ yā. 19 Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi
chɛɛchí tiīiⁿ o 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenáánⁿ, 'tiicá
nī ti ¿chɛɛ́ ca chi ch'ɛɛtɛ ca? ¿'Áá ofrenda
miiⁿ o nátaī chi diīiⁿ chí ofrenda miiⁿ ní
didɛɛvɛ cucáávā Ndyuūs? 20 'Tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ
chí n'gai yā, "cáávā nataī", n'gai yā cáávā
nátaī ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi cánduū nátaī.
21 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'gaí yā, "cáávā yaācū templo",
nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ ngaⁿ'a yā cáávā yaācū tem-
plo miiⁿ naati cáávā maáⁿ Ndyuūs chi canéé
na yaācū templo miiⁿ. 22 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gaí yā,
"cáávā va'ai chɛɛti nguuvi", n'gaí yā cáávā
trono yeⁿ'e Ndyuūs ní cáávā Ndyuūs chi vɛ́ɛ
yā na trono miiⁿ.

23 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'e ndís'tii, mae-
stros chi ngi'cueénⁿ yā ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos, ndis'tiī 'uuvi naaⁿ 'uūvī cheendí
nī. Ndís'tiī ní nga'á nī Ndyuūs 'áámá ndiichi
parte yeⁿ'e yaātā chí yiivií, ndúúcū yaāta
anís, ndúúcū yaātā comino. Ní ndís'tiī ní
s'néeⁿ nī 'aama lado cosas chi n'gɛɛtɛ ca
yeⁿ'e na ley, chííⁿ chí n'diichí nī nuuⁿndi
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū vaadī cuaacu ndúúcū
vaadī ya'ai 'iinu ndúúcū vaadī i'téénu.
Chuū canee chi diíⁿ nī ní diíⁿ nī táámá naaⁿ
dendu'ū. 24 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi tan'dúúcā
chi ngueenáánⁿ chi candɛɛ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Diíⁿ
nī tan'dúúcā chi i'yaáⁿ nī 'áámá 'yaācū
yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ chi cu'ú nī naati cu'ú nī 'iiti
camello chi ch'ɛɛtɛ.

25 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'ē ndís'tiī, mae-
stros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos,
ndís'tiī ní 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti
inadɛɛvɛ́ nī cuaaⁿ daami yeⁿ'e vaso ndúúcū
cu'u, chi tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī,
naati cuáánⁿ chɛɛ̄tí nī ní ndiituú ndúúcū chi
diduucú nī ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi nguɛɛ
n'daācā. 26 'Caandiveéⁿ nī ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos chi tan'dúúcā chí ngueenáánⁿ. Diiⁿ
cá nī chi didɛɛvɛ́ nī chí cuaaⁿ chɛɛti vaso ní
'tiicá ntúūⁿ cu'u, tuu'mi ní cuuvi dɛɛvɛ́ nī
cuaaⁿ chuváⁿ'āī vaso miiⁿ.

27 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai yeⁿ'e ndís'tiī, mae-
stros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos,
ndis'tiī 'uuvi naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti
ndís'tiī ní tan'dúúcā yaīnyāⁿ 'cuɛ́ɛ̄ chí cuaaⁿ
daami mííⁿ n'dɛɛvɛ́ chí nneⁿ'ē yaāchī
caaca, ti cuaacu nííⁿnyúⁿ cuáánⁿ chɛɛ̄tī miiⁿ
ndiituú 'iini yeⁿ'ē tináⁿ'ā ndúúcū taanduvɛ́ɛ́
cosas chí vaati. 28 'Tíícā ndís'tiī ti cuaacu
nííⁿnyúⁿ n'giⁿ'i nī 'iiⁿ'yāⁿ chi ndís'tiī ní
saⁿ'ā chi n'dai ndís'tiī naati cuaaⁿ chɛɛ̄tí
nī ndiituú ndúúcū nduudu yaadi ndúúcū
nuuⁿndi.

29 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'ē ndís'tiī, mae-
stros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos,
'iiⁿ'yāⁿ 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti
idin'dái nī yaīnyāⁿ yeⁿ'ē profetas ní n'dɛɛvɛ
nī yaīnyāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai taachi
snēe yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 30 Ndís'tiī ní ngaⁿ'á
nī 'tíícā: Ndúúti chi nús'uu ch'ɛɛtinée 'nū
tiempo chí ch'ɛɛtinéé chiidá 'nū cuáánⁿ vm-
naaⁿ, nguɛ́ɛ́ chinnee 'nū ch'iīⁿ'núⁿ 'nū pro-
fetas taachi cungéē yuūuⁿ yeⁿ'e yā. 31 'Tíícā
ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī nduudu cuaacu yeⁿ'ē
maáⁿ nī ti ndís'tiī ní dáíyá 'iiⁿ'yāⁿ chí
ch'iiⁿ'nuⁿ yā profetas. 32 Ndís'tiī ní canéé chí
diíⁿ nī tan'dúúcā chiidá nī.

33 Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú 'tíícā ndáátá
yeⁿ'e nī. ¿Táácā cuuvi nguáⁿ'ai nī yeⁿ'e
castigo yeⁿ'e infierno? 34 Cáávā chuū 'úú ní
dicho'ó nanáánⁿ ndís'tiī profetas chi candɛɛ
yā Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi déenū, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cueeⁿ ley.
N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndís'tiī ní chita'á
nī 'iiⁿ'yāⁿ ní chi'neeⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Tá
n'duuvi yā ní ch'eⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū
sinagogas yeⁿ'e nī ní can'dáa nī 'iiⁿ'yāⁿ ndii

na 'áámá yáāⁿ táámá yáāⁿ chí ch'eenú yā chii. [35] Ní ndís'tiī ní ca'á nī cuenta yeⁿ'ē nducuéⁿ'e yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é nī ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa 'cūū ndii yuūúⁿ yeⁿ'ē Abel chí saⁿ'ā n'dai ndii yuūúⁿ yeⁿ'e Zacarías daiya saⁿ'ā Berequías chí ndís'tiī ch'iiⁿ'nuⁿ nī náávtaⁿ'ā yeⁿ'ē yaācū miiⁿ ndúúcū nátaī miiⁿ. [36] Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Castigo yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chuū canee vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿ tiempo 'cūū.

Jesús ngɛɛcu yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

[37] Ní ngaⁿ'a Jesús: Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén, ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén, chí ch'iīⁿ'núⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ profetas ní chi chiītuú nī 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs dicho'ó yā nanáaⁿ nī. Nééné n'deēe 'cuūví neⁿ'é nadaamá daiya nī tan'dúúcā tú'ū chi inadáámá tī daiya tī maaⁿ ngɛɛchi tī ní nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ nī. [38] Ndís'tiī, n'diichí nī. Ndyuūs chi'neeⁿ yā ndís'tiī ndúúcū vaacú nī dámaāaⁿ. [39] Ti 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, ti ndii maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ snaaⁿ nī 'úú ndíí ndaā tiempo taachí caaⁿ'maⁿ nī: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúúcū chi duuchi Señor chí Daiyá Dendyuūs miiⁿ.

24

Jesús ngaⁿ'a yā chí yaācū templo miiⁿ ní ntuuvií

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

[1] Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā yeⁿ'e yaācū templo cueⁿ'é yā. Discípulos yeⁿ'é yā ní ndaa yā nanáaⁿ yā ní n'giⁿ'i yā Jesús miiⁿ va'ai s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū templo miiⁿ. [2] Jesús miiⁿ ní n'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: ¿'Áá inaaⁿ ndís'tiī nducyáácá chuū? Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi nguɛ́ɛ́ cunee tuūu cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ví'ī chí nguɛ́ɛ́ ntuuvií.

Jesús ngi'cueeⁿ yā dɛ'ɛ̄ chí cuuvi taachi 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ nguuví chi 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdi

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

[3] Jesús vɛ́ɛ yā ná yiīcū chí nguuvi Olivos. Discípulos ndaa yā nanááⁿ yā taachi caneé yā damáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: Cúúví nī nús'uu tií cuaⁿ'ā cuuví chuū. ¿Dɛ'ɛ señal 'cuuⁿ'miⁿ nī taachi 'āā ndaa nī taama vmnéⁿ'ēe ní taachí 'cuiinu iⁿ'yeeⁿdī?

[4] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Cundɛ́ɛ nī cuidado chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cannche'éí yā ndís'tiī. [5] 'Yááⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndáa yā ndúúcū chi duuchí ní caaⁿ'maⁿ yā 'tíícā: 'Úú chi Cristo 'úú. Ní cannche'éí yā 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. [6] Ní 'caandiveéⁿ nī chi vɛ́ɛ́ caandaá ní 'caandiveéⁿ nī chi 'cuūndī caandaá. Cundɛ́ɛ nī cuidado chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ castaⁿ'a vaanicádiinúúⁿ yeⁿ'e nī ti canéé chi chííⁿ nducuéⁿ'ē dendu'ū chi 'túúcā cuuvi, naatí 'āā cuɛ́ɛ́ chí 'āā 'cuiinu iⁿ'yeeⁿdī. [7] Ti 'áámá nación 'cuuⁿ'maⁿ ndúúcū taama nación, ní 'áámá rey ndúúcū nducuéⁿ'e país naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā contra yeⁿ'e taama rey ndúúcū nducuéⁿ'e país naachi chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Ndaá tiempos chi cuiicu ndúúcū tiempos chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cueenú yā cuuvi cáávā chi ya'ai yeⁿ'é yā, ní ndúúcū tiempos chí inuⁿ'u yáⁿ'āa n'deee cuááⁿ n'dai. [8] Taachí cuuví dendú'ū chí 'túúcā ní chīi tuu'mi ní cáámá cúūⁿnga'a vaādī ya'ai.

[9] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nca'a yā ndís'tiī na ta'a 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueenu nī cuuvi ní 'caaⁿ'núⁿ yā ndís'tiī. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuaaⁿ yā ndís'tiī caavā chi ngaⁿ'a nī chi duuchí. [10] Ní tiempo miiⁿ neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā i'téénu yā yeⁿ'e 'úú ní 'cueenú yā cuuvi. Ní 'áámá yā caaⁿ'máⁿ yā contra yeⁿ'e taama yā chi i'téénu yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ neⁿ'é yā vi'ī. [11] Ní nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ profetas falsos chí nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndaa yā ní cannche'éí yā 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. [12] Ní cáávā chi 'iiⁿ'yāⁿ neené dinuuⁿndí yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ neⁿ'e yā 'áámá yā táámá yā vi'ī. [13] 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā ní 'áámá i'téénu yā yeⁿ'é Ndyuūs ndii tiempo chi 'cuūvi yā ní nguáⁿ'ai yā. [14] Ní nduūdū cuaacú 'cūū chi ngai yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyú yā 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí caaⁿ'maⁿ yā nanááⁿ nducuéⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdī. Ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní cūnee chi 'caandiveéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī tuu'mi ní ndaa chi 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī.

[15] Taachí ndís'tiī snaaⁿ nī tanducuéⁿ'ē chi cunncáā ca tan'dúúcā chí dinguuⁿ profeta Daniel ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachi cheendíí yā na cuaaⁿ chi santo tuu'mi ní ndís'tiī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí n'geeⁿ yā túúmícádíínuuⁿ yā yeⁿ'ē. [16] Ní tiempo yeⁿ'e chúū, 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa Judea

cáánu yā caⁿ'á yā cuaaⁿ yiīcū. 17 Ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi sndúu yā tiíⁿ va'āī nguéɛ́ ngua'áí yā
chí cuta'á yā 'tɛɛ chi snúūⁿ chɛɛti va'āī ti
cáánu yā. 18 'Iiⁿ'yāⁿ chi canée yā cuɛɛti
nguéɛ́ nguɛɛcundíi yā na vaacu yā chi cuta'á
yā tiīnuuⁿ yeⁿ'e yā ti cáánu yā. 19 Dɛ'ɛ
chúúcā ya'ai yeⁿ'ē n'daataá chí vɛ́ɛ́ daiya
tá chɛɛti tá ndúúcū n'daataá chi ngiicu
dacua'āa yeⁿ'ē tá nguuvi s'eeⁿ chi cáánu
yā. 20 Caaⁿ'maⁿngua'á nī chi taachí ndaa
nguuvi chí cáánu nī, nguéɛ́ tiempo chi
'iichɛ ndíí nguéɛ́ ndúú nguuvi sábado chí
ntaavi'tuunúúⁿ nī. 21 Tuu'mi ní ndaá nguuvi
chi nééné 'cueenu cá nī cuuvi chi nguéɛ́
n'diichi nī, ndíí nguéɛ́ ndúú ndíí naachi
chinga'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī, ndíí mááⁿ, ndíí
nguéɛ́ ndúú snaaⁿ ra nī cuayiivi. 22 Ndúúti
chí Ndyuūs nguéɛ́ 'āā diduu'ví yā tiempo
chi 'cueenu cá nī cuuvi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguéɛ́ nguaⁿ'ai yā. Naati cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
chí Ndyuūs dɛɛvɛ yā, Ndyuūs diduu'ví yā
tiempo miiⁿ.
23 Tuu'mi ní ndúútī chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī: Cuin'diichí
nī, 'muuⁿ canee Cristo, o cuin'diichí nī,
miiⁿ canéé Cristo miiⁿya, nguéɛ́ cu'teenú
nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 24 Ti ndaá 'yaaⁿ n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chi Cristo yā naati
nguéɛ́ Cristo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ndaá 'yaaⁿ
n'dáí profetas falsos chi nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ yā
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ idiíⁿ yā señales chí n'gɛɛtɛ ndúúcū
vaadī n'giinu. Ní cannche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ ndíí
'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā nduuti chi
cuuví yā. 25 'Caandiveéⁿ nī. Āā ndíí vmnaaⁿ,
'āā ngaⁿ'á ngií chuū ndís'tiī. 26 Ndúúti chi
'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī 'tíícā:
Cuin'diichí nī, Cristo canée yā na yáⁿ'āa
cuūⁿmáⁿ, nguéɛ́ caⁿ'á nī miiⁿ. O nduuti chi
caaⁿ'máⁿ yā: Cuin'diichí nī, Cristo canée
yā ná 'aama cuarto chɛɛti va'ai, nguéɛ́
cu'téénu nī. 27 Tan'dúúcā 'cuai chí ngiiya
cuááⁿ naachi ican'daa 'yáⁿ'ā ní inaaⁿ yú ndíí
taachi ndaā cuaaⁿ na ngiiya 'yáⁿ'ā, 'tiicá
ntúūⁿ cuuvi taachí 'úú nndaá, 'úú chi Saⁿ'ā
chi Daiya Ndyuūs. 28 Tí 'āā tií nūuⁿ naachi
candiiti cuerpo yeⁿ'e tináⁿ'ā, mííⁿ nduuvi-
daama luutí.

Taaca ndaá Saⁿ'a chi Daiya Ndyuūs
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-28)

29 Jesús caⁿ'a yā: Tuu'mi ní taachi 'cui-
inu 'cueenu yā cuuvi ni chó'ōo tiempo
miiⁿ, tuu'mi ní 'yáⁿ'ā ní cuuví maāiⁿ, ní
'iiyū miiⁿ ní nguéɛ́ cunuūⁿ dɛɛvɛ. 'Iiⁿnyuⁿ
ní cun'daā yeⁿ'ē nanguuvi ní nanguuvi ní
nuⁿ'u ndúúcū poder yeⁿ'ē. 30 Tuu'mi ní
snaáⁿ yā señales nanguuvi chi yeⁿ'e Saⁿ'ā
chi Daiya Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nación yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdī ní
cuɛɛcú yā ní snaaⁿ yā chí ndaá Saⁿ'ā chi
Daiya Ndyuūs na meēéⁿ yeⁿ'ē nanguuvi
ndúúcū poder yeⁿ'e yā ndúúcū chídɛɛvɛ́
n'dai yeⁿ'e maáⁿ yā. 31 Taachí dichó'o yā
ángeles yeⁿ'e yā, tuu'mí nūuⁿ áámá yā ní
di'cuɛɛcú yā trompeta yeⁿ'e yā. Ní ángeles
miiⁿ nadáámá yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo
chí Cristo ndɛɛvɛ yā yeⁿ'ē cuaaⁿ núúⁿmáⁿ
yáⁿ'āa 'cūū ndii 'áámá 'diituú ndii táámá
'diituú yeⁿ'ē nanguuvi.
32 Cuayiivi miiⁿ ní Jesús caⁿ'a yā: 'Cueéⁿ
nī ejemplo yeⁿ'ē yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídii yaaⁿ
nguuvi taachí ínnguaaⁿnu duūⁿnɛ̄ n'gaiyáā
ní ican'daā tá'āā 'āā déénu nī chi 'āā cuchii
yáāaⁿ. 33 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī, taachí snaaⁿ
nī tanducuéⁿ'ē chúū, 'āā deenú nī chi 'āā
cháā ndaa Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. Ní 'āā
neené niiⁿnuúⁿ cánéé tiempo chi ndaa sa.
34 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi
'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿ nguéɛ́ 'cuūvi yā
neⁿ'e chi 'āā cuéɛ́ cuuvi tanducuéⁿ'ē chuū.
35 Nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa 'cūū chó'ōo naati
nduudu yeⁿ'é nguɛɛ chó'ōo.
36 Naati nguuvi miiⁿ ndúúcū hora miiⁿ
taachí ndaa Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs,
nguɛɛ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi deenú yā
yeⁿ'ē, ndíí nguéɛ́ ndúú ángeles yeⁿ'e va'ai
chɛɛti nguuvi, ti dámaaⁿ Ndyuūs Chiidá
deenú yā.
37 Tan'dúúcā chí chiī tiempo chi 'āā
chó'ōo taachi canéé Noé miiⁿ tiempo taachi
chó'ōo diluvio, 'tíícā cuuvi taachí ndaā
Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. 38 Ní tiempo
taachi 'āā cuéɛ́ chó'ōo diluvio chi cueeⁿ
taaⁿ cuūvī, 'iiⁿ'yāⁿ ní ngé'e yā, ní ngi'i yā,
ní n'giindivaacu yā, ní nga'a yā daiya yā
chí n'giindivaacu, ndíí nguuvi chi Noé miiⁿ
sndaa yā na arca chi barco ch'ɛɛtɛ ca chí
din'dái yā. 39 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tiempo yeⁿ'e
Noé nguéɛ́ s'neeⁿ veéⁿ yā ndíí taachi cheeⁿ
taaⁿ cuūvī ní ch'iīnū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ti
ch'īi yā. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi taachí ndaa
Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs. 40 Tuu'mi ní nguuvi
taachi nndaa Daiya Ndyuūs snéé 'uūvī saⁿ'ā
na cuɛɛti. 'Aama saⁿ'ā ní Cristo candɛ́ɛ
yā saⁿ'ā, taama saⁿ'ā ní cūnee sa. 41 Ní na

'uūvī n'daataá snee ta ingúú tá 'áámá va'aī naachi inguú yā. 'Aama tá ní candɛɛ yā tánⁿ'ā, taama ta ní cūnee ta.
42 Ndís'tiī cundɛɛ nī cuidado, ti nguɛɛ
déénu nī dɛ'ɛ̄ hora chi nndaá Señor yeⁿ'e
nī. 43 Naati déénu nī chuū. Ndúúti chi
saⁿ'ā n'dai chi vaacu sa miiⁿ déénu sa dɛ'ɛ̄
hora ndaa chí duucu tuu'mi ní canduuchi
sa. Ní nguɛ́ɛ́ ca'a sa lugar chí diduucú yā
chi vɛ́ɛ́ chɛɛti vaacu sa. 44 Chííⁿ chí ndís'tiī ní
'cuɛɛtinéé yaaⁿ nī ti Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs
miiⁿ ndaa yā hora chi ndís'tii nguɛ́ɛ́ déénu
nī.

Ejemplo yeⁿ'e mozo chi n'daācā ní yeⁿ'e
mozo chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
(Lc. 12.41-48)
45 Caⁿ'a Jesús: ¿Du'ú dueño caⁿ'a yā
ntiiⁿnyuⁿ chi s'nee yā vmnaaⁿ yeⁿ'e va'ai
yeⁿ'é yā nduuti chi nguɛ́ɛ́ 'aama mayor-
domo chi n'daācā n'dai ní deenu sa ní ca'a
sa chi che'e mozos yeⁿ'é yā hora chi che'e
sa? 46 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai mayordomo miiⁿ
chí diíⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ taachi dueño miiⁿ ní
ndāa yā ní ndaaca yā mayordomo chí diiⁿ
sa tan'dúúcā chi neⁿ'e yā. 47 Cuaacu nííⁿnyúⁿ
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chí dueño miiⁿ cu'néeⁿ
yā mayordomo miiⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ
sa yeⁿ'ē chí vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā. 48 Ndúúti chi
mayordomo miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'dáacā idiiⁿ sá
ní 'íícú nacádíínuⁿ sa na staava yeⁿ'ē sa chi
dueño cuuvi 'náaⁿ yā ní ndaa yā. 49 Ní tucá'a
sa ch'eⁿ'e sa mozos chi idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ
ndúúcu sa ní ngé'e sa ní ngi'i sa ndúúcū
amigos yeⁿ'e sa ní cuu'vi sa. 50 Dueño miiⁿ
ní ndaá yā nguuvi chi nguɛɛ canéé ngíínú sa
ní hora chi nguɛɛ deenu sa. 51 Ní dueño miiⁿ
ní ca'á yā 'aama castigo ch'ɛɛtɛ mayordomo
miiⁿ. Ní 'caacá yā mayordomo chi cheeyēī
ní cu'neeⁿ yā mayordomo miiⁿ chuva'āī
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ 'uuvi nááⁿ 'uūvī cheendi yā.
Lugar miiⁿ ní cuɛɛcu sa ní che'e 'diiⁿ'yuⁿ sa
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

25

Ejemplo yeⁿ'e ndiichi n'daataá chi
cuíínuú
1 Jesús caⁿ'a yā taama ejemplo: Naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti
nguuvi tan'dúúcā ndiichi n'daataa chi
cuíínuú chi sta'á yā lámparas yeⁿ'e yā ní
can'dáa yā. Ní cueⁿ'e yā ndaāca yā saⁿ'ā
chi 'caandavaacú sa. 2 Ní nyuⁿ'u yā candɛ́ɛ̄
n'daāca yā cuidado ti lista yā. Tá nyuⁿ'u
yā nguɛ́ɛ́ candɛɛ yā cuidado ní diíⁿ yā
tan'dúúcā chi n'daataá tonta yā. 3 N'daataa
chi cuíínuú chi nguɛ́ɛ́ candɛɛ yā cuidado,
candɛɛ yā lámparas yeⁿ'e yā ní nguɛ́ɛ́
candɛɛ yā petróleo yeⁿ'ē. 4 Ní nyuⁿ'u yā
ní candɛɛ n'daacá yā cuidado, candɛɛ yā
botellas yeⁿ'e petróleo ndúúcu yā ndúúcū
lámparas yeⁿ'e yā. 5 Ní chi'naaⁿ saⁿ'ā miiⁿ
chi ndaa sa chi 'caandavaacu sa. Ní taachi
'āā cuɛ́ɛ́ ndaa sa, n'daataá s'eeⁿ chi ndaā
yááⁿ nááⁿ yā ní ch'ɛɛti yaadú yā. 6 Chí maⁿ'ā
yaaⁿ, ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu chí 'caī.
Ní ngaⁿ'a yā: Ndaa sáⁿ'ā chi 'caandavaacu
sa. Can'dáa nī ní diíⁿ nī recibir saⁿ'ā.
7 Tuu'mi ní nducyaaca chi cuíínuú s'ééⁿ
nducueeⁿ yā ní nuuⁿ'mí yā lámparas yeⁿ'e
yā. 8 Chi cuíínuú chi nguɛ́ɛ́ lista yā caⁿ'a yā
chii yā chi cuíínuú chi lista yā: Tée nī 'tɛ́ɛ́
petróleo yeⁿ'é nī nús'uu ti lámparas yeⁿ'é
'nū 'āā cháā 'āā n'tuuvi. 9 Chí cuíínuú chi
candɛɛ yā petróleo n'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a
yā chii yā tanáⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ cuuvi teé 'nū
ndís'tiī. Nús'uū ní neⁿ'e cá 'nū petróleo chi
candɛɛ́ 'nū ní 'íícú 'áátiī nguɛ́ɛ́ cuuvi falta
yeⁿ'e yú. N'dáaca ca yeⁿ'e ndís'tiī chi caⁿ'a
nī naachí in'diicuí yā petróleo ní cuái nī
yeⁿ'é nī. 10 Neⁿ'e chi n'daātā s'eeⁿ chi nguɛɛ
lista yā cueⁿ'e yā cuái yā petróleo miiⁿ, saⁿ'ā
chi 'caandavaacu sa ndaa sa ní chi cuíínuú
chi candɛɛ n'daacá yā cuidado cueⁿ'é yā
ndúúcū saⁿ'ā naachí n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní saⁿ'ā miiⁿ nan'gaādí sá cheendi va'āī
miiⁿ. 11 Cuayiivi miiⁿ ní ndaā tanáⁿ'ā chi
cuíínuú s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī Señor, Señor,
nan'guaaⁿ nī yeⁿ'é 'nū. 12 Naati saⁿ'ā miiⁿ chi
'caandavaacu sa ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī,
'úú ní nguɛ́ɛ́ n'diichí ndís'tiī.
13 Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tiī candɛ́ɛ nī
cuidado ti nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ̄ nguuvi o dɛ'ɛ̄
hora chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs nndaa sa.

Ejemplo yeⁿ'e tuūmī
14 Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: Naachí Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi
tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chi caⁿ'ā yaⁿ'áí yā
ndii táámá yáⁿ'āa ní 'cai yā mozos yeⁿ'e yā
ní nca'a yā mozos miiⁿ dendú'ū chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e
yā, chi diiⁿ sa cuidado yeⁿ'ē.
15 'Aama mozo ní ca'a yā nyuⁿ'u mil caadi,
táámá mozo ní 'uūvī mil caadi, táámá mozo
ní 'aama mil caadi. Ní ca'a yā 'áámá 'áámá
mozo tan'dúúcā chi chɛɛ sa. Ní cueⁿ'ē

yaⁿ'áí yā. [16] Mozo chí sta'ā nyuⁿ'u mil caadi cunaⁿ'ā sa ní diīⁿ sa negocio ndúúcū tuumī miiⁿ. Ní ndaācā sa tá nyuⁿ'u mil caadi yeⁿ'e daiya túumī miiⁿ. [17] 'Tiicá ntúūⁿ mozo chí sta'a sa ná 'uūvī mil caadi miiⁿ ndaācā sa ná 'uūvī mil caadi yeⁿ'ē daiya tuumi miiⁿ. [18] Mozo chi sta'ā sa 'aama mil caadi cheⁿ'e sa ní s'neeⁿ sa tuūmī miiⁿ chɛɛti 'áámá 'cuutií cuéeé ní ch'ii sa maaⁿ yáⁿ'āa. 'Tíícā chinuuⁿ n'dé'ei sa tuumī yeⁿ'e 'iiví sa.

[19] Chi 'naáⁿ ní ndaā 'iivi mozos miiⁿ ní tun'dáa yā cuenta ndúúcū mozos. [20] Ndaā mozo chi nca'a yā nyuⁿ'u mil caadi nanáaⁿ yā. Ndɛ́ɛ sa ta nyuⁿ'u mil caadi yeⁿ'ē daiya tuūmī miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chii sa 'iiví sa: N'diī señor, nyuⁿ'u mil caadi tee nī 'úú. 'Ííngaā. Ndaācá ta nyuⁿ'u mil caadi daiya tuūmī yeⁿ'e nī. [21] 'Iivi mozo miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Dii mozo yeⁿ'é chí n'daācā ní n'dai, n'daācā n'dai ñdíiⁿ di. Maaⁿ ti 'āā n'daācā diiⁿ di ndúúcū chí duū'vi, maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ di yeⁿ'e n'deēe cá teé dii. Cho'o di cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cuuvi yeenú di nduucú. [22] Ndaā ntúūⁿ nanáaⁿ yā mozo chi nca'a yā na 'uūvī mil caadi. Mozo miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa 'iivi sa: N'diī señor, 'ūūvi mil caadi tee nī 'úú. 'Ííngaā tuumi yeⁿ'e nī. Ndaācá ta na 'uuvi mil caādī daiya tuūmī miiⁿ. [23] 'Iivi sá caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí mozo yeⁿ'é chi n'daācā ní n'dai, ní n'daācā idiiⁿ di. Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ teé dii ní n'daācā diíⁿ di. Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e n'deēe ca chi teé dii. Cho'o di cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cuuvi yeenú di nduucú. [24] Ndaa nanáaⁿ yā mozo chí nca'á yā 'áámá mil cáádí, ní caⁿ'a sa chii sa 'iivi sa: N'diī Señor, deenú tí n'diī ní chɛɛchí nī, ní diíⁿ nī cosechar ndúúcū tuumī yeⁿ'é nī chi nguɛ́ɛ́ ngiinu nī, ní 'naaⁿ trigo ngaáⁿ nī naachí nguɛ́ɛ́ ngiinu nī ti yeⁿ'e nī. [25] Chííⁿ chí diíⁿ ti 'va'á. Ní cheⁿ'é ní s'nuuⁿ n'deⁿ'ei tuūmī yeⁿ'e nī na 'áámá yiivi yáává maaⁿ yáⁿ'āa. 'Ííngaā tuūmī yeⁿ'e nī chi tee nī 'úú. [26] 'Iivi sa mííⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā mozo miiⁿ: Díí mozo chi nguɛɛ n'dáacá ní 'daān'dī dii. Ní nguɛ́ɛ́ n'dáacá ídiīiⁿ. Díí ní déénu di chí ntā'a cosecha naachi nguɛ́ɛ́ ñdiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní nnⁿ'guaáⁿ trigo naachi nguɛ́ɛ́ ngiinú ti yeⁿ'é. [27] ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi nguɛ́ɛ́ s'neeⁿ di tuūmī yeⁿ'é na banco? Ní taachi 'úú ndaá cuuvi ntee di tuūmī yeⁿ'é ndúúcū daiya tuūmī miiⁿ. [28] 'Iivi miiⁿ caⁿ'a yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ: N'diī, divíi nī tuūmī yeⁿ'ē sa ní ca'a nī tuūmī mozo chi ndɛɛ̄ ndiichi mil caadi. [29] Ti 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, ní ndaācā ca yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'deēe cá vɛɛ yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, ta 'lííⁿ duū'vi chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní diví yā yeⁿ'e yā. [30] Mozo chi nguɛɛ dichíí'vɛ̄ ní cuta'á nī ní cu'nuuⁿ nī cuaaⁿ chuva'āī ná maaíⁿ. Mííⁿ cuɛɛcu sa ní che'e 'dííⁿ'yúⁿ sá cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

*N'diichí Jesús nuu*ⁿndi yeⁿ'ē naciones

[31] Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ndaa Saⁿ'ā chi Daiyā Dendyuūs tan'dúúcā Rey chí ch'ɛɛtɛ ca ní n'dɛɛvɛ taavi ndúúcū tanducuéⁿ'ē ángeles yeⁿ'e yā, tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ 'cuūndi sa na trono yeⁿ'e sa. [32] Ní nduuvidaama nanááⁿ Rey miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyaaca naciones ní Rey miiⁿ diví yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'áámá yā yeⁿ'e táámá yā tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ pastor chi idiiⁿ yā cuidado yeⁿ'e 'iiti cuūchī diví yā chiivu nguaaⁿ 'iiti cuūchī. [33] Ní cu'neeⁿ yā 'iiti cuūchī lado tá cuaacú yā ní chiivú miiⁿ lado ta 'cueé yā. [34] Tuu'mi ní Rey miiⁿ caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ lado ta cuaacu yā: Ndís'tiī chi Chiidá ngaⁿ'a yā yeⁿ'e nī n'dáí taavi nī. Cuchíi nī. 'Ííngaā parte chi ituneeⁿ ndís'tiī yeⁿ'ē naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní nguaiⁿn'dai yā yeⁿ'ē ndís'tiī ndíí taachi Ndyuūs 'āā cuɛ́ɛ́ din'dái yā iⁿ'yeeⁿdī. [35] Tí taachí cuiīcú, ní tee nī chi che'é. Ní taachí chi yaācá, ní tee nī chí chi'í. Ní taachí canuúⁿ yúúní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí ndiicá yā táámá yáāⁿ, ndís'tiī 'cuúⁿ nī 'úú. [36] Ní taachi 'āā ntɛ́ɛ́ catecaí, ní tee nī catecaí. Ní taachi chíítā 'úú, dicuéénaaⁿ nī 'úú. Ní taachi cheⁿ'é vácūū, ní ndaa nī n'diichi nī 'úú. [37] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dáí yā nan'guɛɛcútaⁿ'a ní caⁿ'a yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī señor, ¿tií cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'diī chí cuiicu nī ní tee 'nū chi che'é nī, o yaacá nī ní tee 'nū chi chi'i nī? [38] ¿Tií cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'diī cuaaⁿ cyúúní ní nta'á 'nū n'diī na vaacú 'nū, o nguɛ́ɛ́ catecaí nī ní tee 'nū catecai nī? [39] O ¿tií cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'diī chi ngííta nī o vácūū canuuⁿ nī, ní níndaá 'nū nanáaⁿ nī? [40] Rey miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ 'úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, ti taachi diíⁿ nī 'tíícā ndúúcū 'áámá hermano 'áárá chi ndíícúúⁿ cá yā, tuu'mi ní 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ nī nduucú.

[41] Tuu'mi ní Rey caaⁿ'maⁿ ntúuⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée lado ta 'cueé yā: Cuvíi nī yeⁿ'ē 'úú, ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ condenado chi

nguéɛ́ n'daācā idiíⁿ nī. Ní caⁿ'a nī ná nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá ngiichi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Lugar 'cūū ní n'dai cááva yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcū ángeles yeⁿ'e sa. 42 Tí taachí cuiicú, nguéɛ́ tee nī chi che'é. Chiī yaācá, ndíí nguéɛ́ ndúú tee nī chi chi'í. 43 Canuúⁿ yúúní, ndíí nguéɛ́ ndúú 'cuúⁿ nī 'úú. 'Āā ntɛ́ɛ́ catecaí, ndíí nguéɛ́ ndúú tee nī catecaí. Chíítā 'úú ní canuúⁿ vácūū, ndíí nguéɛ́ ndúú dicuéénaaⁿ nī 'úú. 44 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: N'diī señor, ¿tií cuáⁿ'ā n'diichí 'nū n'diī chi cuiicú nī, o yaācá nī, o canúuⁿ nī yúúní, o nguɛɛ catecai nī, o ngííta nī, o vácūū cánuuⁿ nī, ní nguéɛ́ dichíí'vɛ 'nū n'diī? 45 Tuu'mi ní Rey miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, tan'dúúcā chi nguéɛ́ diíⁿ nī ndúúcū 'áámá chi ndíícúúⁿ cá 'tiicá ntúūⁿ 'úú, nguéɛ́ diíⁿ nī nduucú. 46 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā na 'áámá castigo chi 'áámá canee ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dáí yā caⁿ'á yā ná vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

26

'Iiⁿ'yāⁿ ní n'nuuⁿ yiinú yā táácā cuta'á yā Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Taachí Jesús ch'iinu caⁿ'a yā tanducuéⁿ'ē nduudú 'cūū, caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: 2 'Āā déénu ndís'tiī ná 'uūvī nguuvi maaⁿ cuūvā 'viicu yeⁿ'ē pascua. 'Íícu 'úú Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú ní cu'nééⁿnga'a yā 'úú.

3 Tuu'mi ní chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yaācū nduuvidaamá yā na palacio yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca chí nguuvi Caifás. 4 Ní ndeé yā taācā cuuvi cannche'éí yā Jesús ní cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 5 Ní caⁿ'a yā: Nguéɛ́ diiⁿ yú nguuvi 'viicu ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ didáⁿ'a yā ní diíⁿ yā vaadī 'caa'va ndúúcū nús'uu.

Ch'eēndáa yā aceite vmnaaⁿ tiiⁿ Jesús na yáāⁿ Betania

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Jesús canée yā na yáāⁿ Betania ná va'ai yeⁿ'e Simón chi canéé ca'ai lepra chi in'duuti yuūtē yeⁿ'ē sa. 7 Ní ndaā 'áámá n'daataá nanááⁿ Jesús miiⁿ chi ndɛ́ɛ̄ tá 'áámá frasco tuūu alabastro chi s'néēⁿ aceite perfume chí yaⁿ'ai n'dai chíí'vɛ̄. Ní ch'eēndáa ta perfume miiⁿ na tíīⁿ Jesús taachí vɛɛ yā na mesa. 8 Ní discípulos taachi n'diichí yā chūū nduuvi taáⁿ yā. Ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí chingéē aceite 'cūū? 9 Cuuví n'diicui ta chuū ti yaⁿ'ai n'dai chíí'vɛ̄ chuū ní ca'a tá tuūmī miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'e yā.

10 Jesús tuumicadíínuuⁿ yā chi discípulos ngaⁿ'a yā 'tíícā, ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ cúúví chí n'gaa'va nī ndúúcū n'daataá 'tíī? Táⁿ'a 'tīī n'dáacā diiⁿ tá nduucú. 11 Ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā ní 'áámá cánée yā nduucú nī, naati 'úú ní nguéɛ́ 'aama cuneé nduucú nī. 12 Taachi tá 'tīī ch'eēndáā ta perfume vmnááⁿ cuerpo yeⁿ'é, ndaā ta 'úú tí taachí 'cuūví 'āā canee listo cuerpo yeⁿ'é chí 'cuɛ̄chí. 13 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chí 'āā tií nūuⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā ndúúdú ngai yeⁿ'e chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ na núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī, caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ yā chi tá 'tīī diiⁿ tá chuū ní n'gaacu yā yeⁿ'e tá.

Judas miiⁿ ngaⁿ'a maaⁿ sa chí nca'a sa Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Tuu'mi ní 'áámá discípulo yeⁿ'ē naachi ndiichúúví yā chí nguuvi sa Judas Iscariote, cheⁿ'e sá nanááⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́. 15 Ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ tée nī 'úú ní 'cuuⁿ'míⁿ ndís'tiī du'u chi Jesús? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chi nadii'vɛ́ yā Judas miiⁿ ndiīcū ndiichi caadi 'dííⁿnguɛɛ. 16 Ndíí tuu'mí nūuⁿ in'nuuⁿ yíínú Judas miiⁿ dɛ'ɛ̄ tiempo ní táácā chí nca'a sa Jesús miiⁿ.

Jesús yaa'ví yā yeⁿ'ē chí che'e nguiinú yā 'viicu pascua

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicu pascua, nguuvi yeⁿ'e pan chi nguéɛ́ levadura yeⁿ'ē, discípulos ní ndaa yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Tií neⁿ'e nī chi in'nuúⁿ 'nū chi che'e nguiīnū yú mááⁿ yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua?

18 Níícú Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cueⁿ'é nī na yáāⁿ Jerusalén ni ndaacá nī 'áámá saⁿ'ā ní caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī saⁿ'ā: Maestro yeⁿ'e yú caⁿ'a yā 'túúcā: Tiempo yeⁿ'e chí 'cuūví 'āā snee niiⁿnuúⁿ ní neⁿ'é diíⁿ 'viicu yeⁿ'e pascua ndúúcū discípulos yeⁿ'é na va'ai yeⁿ'é nī.

19 Discípulos diíⁿ yā tan'dúúcā chi Jesús
dicho'ó yā chi diiⁿ yā. Ní in'nuúⁿ yā chi
che'e yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua.
20 Taachi 'āā chii chiīnū miiⁿ, Jesús
ch'iindi yā na mesa ndúúcū ndu'u
ndiichúúví discípulos. 21 Ní taachí vɛɛté yā
ní nge'e yā Jesús caⁿ'a yā: Cuaacu níí^{n}nyúⁿ
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī
dií nī entregar 'úú.
22 Discípulos s'neeⁿ ndaachi yiinú yā.
'Áámá 'áámá yā ní tucá'á yā caⁿ'a yā: N'dií
Señor, ¿'áá 'úú?
23 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nduucú ní di'caandá yā
pan yeⁿ'é yā na cú'ú 'cūū nduucú, 'iiⁿ'yāⁿ
'cúū ní nca'a yā 'úú. 24 Cuaacu níí^{n}nyúⁿ
cuuvi ndúúcū Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs
tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ yeⁿ'ē sa na libro
yeⁿ'é Ndyuūs, naati dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e
saⁿ'ā chí nca'a sa 'úú chí Saⁿ'ā chi Daiya
Dendyuūs. N'dáacā ca yeⁿ'ē sa nduutī chi
nguɛ́ɛ́ ch'iīndiyáaⁿ sa.
25 Tuu'mi ní Judas, saⁿ'a chi neⁿ'e nca'a sa
Jesús, ní caⁿ'a sa: ¿'Áá 'úú, Maestro? Jesús
caⁿ'a yā chii yā Judas: Díí, ngaⁿ'a di 'tíícā.
26 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ nge'e yā, Jesús miiⁿ
sta'á yā pan ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā
pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípu-
los yeⁿ'e yā. Ní caⁿ'a yā: Cuta'á nī, che'e nī
pan caati tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é 'tíícā.
27 Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū jugo
yeⁿ'e uvas ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā
nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ, ní ca'a yā discípulos
yeⁿ'e yā. Ní caⁿ'a yā: Nducyaaca ndís'tiī,
cu'u nī nuūⁿnīⁿ uvas yeⁿ'e taza 'cūū, 28 ti jugo
nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ ní tan'dúúcā yuūuⁿ yeⁿ'é
ní yeⁿ'ē compromiso chi ngai yeⁿ'é. Yuūú
yeⁿ'é chi cungéē cáávā 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ,
'tíícā. Yuūúⁿ yeⁿ'é chííⁿ chi nch'ɛɛ̄cú
nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 29 'Úú ní
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chí 'āā ntɛ́ɛ́ cu'ú jugo
nuūⁿnīⁿ yeⁿ'ē uvas na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndii
nguuvi chi cu'ú ndúúcū ndís'tiī naachi Chi-
idá ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā Pedro miiⁿ chí cuééⁿdíítu
sa chi nguɛ́ɛ́ n'diichi sa Jesús
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)
30 Taachí ch'iinu chiita yā 'áámá can-
ción yeⁿ'é Ndyuūs nan'dáa yā va'āī ní
cueⁿ'é yā na yiīcū chi nguuvi Olivos.
31 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos:
Nducyáácá ndís'tiī cuuví 'cuináaⁿ nī yeⁿ'e
'úú maaⁿnguíinū. Caati ngaⁿ'a naachi canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'é Dendyuūs 'túúcā: 'Úú
Ndyuūs 'nuūcá'ai ní 'caaⁿ'núⁿ saⁿ'ā chí idiiⁿ
sa cuidado 'iiti cuūchī, ní 'iiti s'eeⁿ ní caⁿ'á
'múúⁿ caⁿ'á miiⁿ tī ní cuuví ndai tī. 32 Taachí
'úú nduuchí nguaaⁿ tináⁿ'ā, caⁿ'á vmnaaⁿ
yeⁿ'e ndís'tiī na yáⁿ'āa Galilea.
33 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a
sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: 'Áárá chi
nducyaaca yā cuuví 'cuinaaⁿ yā cáávā n'diī
'úú nguɛ́ɛ́ cuuví 'cuinaáⁿ mar 'aamá naaⁿ.
34 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā Pe-
dro: Cuaacu níí^{n}nyúⁿ ngaⁿ'á ngií dii chi
maaⁿnguíinū taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuaī túsaⁿ'ā,
dii ní 'āā 'iinū cuuvi cueeⁿdiītū di yeⁿ'ē 'úú
chi nguɛ́ɛ́ in'diichi di 'úú.
35 Naati Pedro miiⁿ caⁿ'a sa: Ndúúti chi
canéé chí 'cuūví nduucú nī maestro ní
'cuūví. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'diichí
n'diī. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicá
ntúūⁿ caⁿ'a yā.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chi ngu-
uvi Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)
36 Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcū discípulos
yeⁿ'é yā na 'áámá cuaaⁿ chi nguuvi Getse-
maní ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā:
'Cuɛɛté nī 'muuⁿ. 'Úú ní caⁿ'a niiⁿnuúⁿ miiⁿ
ní caaⁿ'maⁿngua'á.
37 Jesús miiⁿ cueⁿ'e yā ndúúcū Pedro
ndúúcū nduu 'uuvi saⁿ'ā daiya Zebedeo.
Tuu'mi ní Jesús s'neeⁿ ndaachi yiinú yā.
38 Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Alma yeⁿ'é
ní nééné ndaachí yiīnú chi ya'āī chí 'cuūví.
'Cuɛɛtinée nī 'muuⁿ ní 'cuɛɛti nduuchí nī
nduucú.
39 Jesús ní cueⁿ'é yā ta 'lííⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ.
Candiitin'dii yā ní caⁿ'angua'a yā ní caⁿ'a
yā: N'diī Chiidá, ndúúti chi cuuvi, nguɛ́ɛ́
diíⁿ nī chi 'cueenú cuuvi prueba 'cūū naati
nguɛ́ɛ́ cuuvi tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é naati
tan'dúúcā chi n'diī neⁿ'é nī.
40 Tuu'mí nūuⁿ ndaá yā naachi snéé dis-
cípulos yeⁿ'e yā ní ndaāca yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
stiyaadú yā. Ní caⁿ'a yā chii yā Pedro: ¿'Áá
'tíícā nguɛ́ɛ́ íchɛ́ɛ́ dí chi induūchi dí nduucú
'áámá hora? 41 Ndís'tiī ní candɛ́ɛ nī cuidado
ní caaⁿ'maⁿngua'á nī níícú nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
nuuⁿndi. Cuaacu níí^{n}nyúⁿ espíritu yeⁿ'e nī
neⁿ'e diiⁿ n'daacáā naati cuerpo yeⁿ'é nī 'āā
dūūvā.
42 Jesús cheⁿ'e chi ndii 'úúví cuuvi ní
caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá,

ndúútī chi neⁿ'é nī, diíⁿ nī chi nguéɛ́ 'cueenú cuuvi prueba 'cuu chi n'daācā tuu'mi ní 'tíícā diíⁿ nī, naati cuuvi tan'dúúcā chi neⁿ'e nī.

43 Jesús nndaa ntuuⁿ yā táámá vmnéⁿ'ēe naachi snéé discípulos yeⁿ'é yā ní ndaaca ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ stiyaadú yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéɛ́ ichɛɛ yā nduutinááⁿ yā chi yaāⁿnnááⁿ yā. 44 Jesús miiⁿ ní nguéɛ́ yaa'vi yā discípulos ní s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí stiyaadú yā. Ní cueⁿ'e ntúuⁿ yā ní caⁿ'angua'á ntúuⁿ yā ndii chii ndiiⁿ 'íínú cuuvi ní caⁿ'a ntuuⁿ yā tan'dúúcā chi 'āā ngaⁿ'a yā. 45 Cuayiivi ní ndaa ntuuⁿ yā nanááⁿ discípulos ní cáⁿ'a yā chii yā discípulos: 'Cuɛɛtiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. Cuin'diichí nī tī 'āā ndaā hora yeⁿ'e 'úú chí Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú tá'a saⁿ'ā s'eeⁿ chi véɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e sā. 46 Nducueeⁿ ndís'tiī ní cúⁿ'u yú. 'Āā cuchii niiⁿnuúⁿ saⁿ'ā chi nca'a 'úú.

Sta'á yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ presos
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 'Naaⁿ chí Jesús indeé yā, ndaā Judas miiⁿ, 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'ē ndu'u ndiichúúví discípulos. Ní nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā ndúúcū Judas miiⁿ ndúúcū machetes 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á. Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 48 Judas miiⁿ chi nca'a sá Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ca'a sa 'áámá seña ní 'túúcā caⁿ'a sa: 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'úú chi'neeⁿ cheendí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ chi cuta'a nī chi preso yā.

49 Tuu'mi ní Judas miiⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: Tavacho'onoó nī, n'diī Maestro. Ní 'neeⁿ cheendi sá Jesús. 50 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Judas: Díí, amigo yeⁿ'é, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi cuchiī di? Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní sta'á yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ preso.

51 Naati 'áámá saⁿ'ā chi canéé sá ndúúcū Jesús miiⁿ ní tun'dáa sa machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ná chɛɛ̄tī vaacu ní 'nuūcá'ai sa 'áámá mozo yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca ní ch'iica sa veēeⁿ mozo miiⁿ. 52 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Nuūⁿ di machete 'uūvī lados 'caāiⁿ yeⁿ'ē di vaacu. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ita'á yā machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ní ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ 'cuūvī. 53 ¿'Áá nguéɛ́ déénú dí chi 'úú cuuví caaⁿ'maⁿnguā'á ní caacá Chiidá ní miⁿnííⁿyúⁿ miⁿniiⁿyuⁿ cho'ó yā nanááⁿ 'úú taanduu ngo'oó ndiichúúví taāⁿ ángeles ní chiidá cuuvi diíⁿ yā? 54 Naati maaⁿ ní nduuti chi diíⁿ chuu ¿táácā cuuvi cúúnú ca'a naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs, chi canéé chí cuuvi 'tíícā?

55 Hora miiⁿ Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí can'daa nī ndúúcū machetes 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á s'eeⁿ tan'dúúcā chi 'úú 'iiⁿ'yāⁿ chi duucu 'úú chi sta'á nī 'úú? Nguuvi nguuvi ch'iindí ndúúcū ndís'tiī na yaācū templo ní ngi'cueeⁿ ndís'tiī ní nguéɛ́ sta'á nī 'úú. 56 Tanducuéⁿ'ē chuū cuuví ní cúúnú ca'a yeⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs cáávā profetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Tuu'mi ní nducyaaca discípulos s'néeⁿ yā Jesús miiⁿ ní chéénu yā.

*Jesús nanáá*ⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū templo
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 'Iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā Jesús miiⁿ candɛɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nanááⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca chí nguuvi Caifás. Mííⁿ nduuvidáámá maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū s'eeⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyú yā yeⁿ'e yaācū. 58 Pedro miiⁿ cueⁿ'e ntúuⁿ sa ní n'dáa yaⁿ'ai sa cuaaⁿ dáámí Jesús ndíí chuva'āī yeⁿ'ē va'ai ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ cá. Ní ndaa sa na patio ní ch'iīndī sa ndúúcū policías chi diíⁿ yā cuidado yeⁿ'e va'āī miiⁿ. Pedro neⁿ'e sa snaaⁿ sa táácā chi diíⁿ yā ndúúcū Jesús miiⁿ.

59 Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e yaācū ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā in'nuúⁿ yā 'áámá testigo chi nguéɛ́ ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. Ní 'íícú cuuvi nca'a yā Jesús miiⁿ chí 'cuuvi yā. 60 Nguéɛ́ ndaaca yā mar 'áámá naaⁿ taācā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús miiⁿ. 'Áárá chi neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā nduudu yaadi yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní ndaa ntúūⁿ tanaaⁿ 'uūvī testigos chí ngaⁿ'a yā nduudu yaadi. 61 Testigos ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū ní caⁿ'a sa: 'Úú ní cuuvi diíⁿ chuū. Natuūví yáacū templo 'cūū chi yeⁿ'é Ndyuūs naati chɛɛtī 'iīnū nguuvi nadan'daí.

62 Chiiduú ch'ɛɛtɛ cá miiⁿ ní ncueeⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿'Áá nguéɛ́ nan'guɛɛcútaⁿ'a nī mar 'áámá nduudu yeⁿ'e dɛ'ɛ̄ chí ngaⁿ'a 'íís'tiī yeⁿ'e nī?

63 Naati Jesús nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ caⁿ'a yā.
Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ cá miiⁿ caⁿ'a yā:
'Úú ní n'gaí, “por Ndyuūs chi canduuchí”.
Cuuvi nī nús'uu ndúúti chi n'diī chí Cristo,
Daiya Ndyuūs chi cánduuchi.
64 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā chiiduú
ch'ɛɛtɛ cá miiⁿ: 'Úú tan'dúúcā chi n'dīī
ngaⁿ'a nī. Ngaⁿ'á ca ngií ndís'tiī, chí
ndii maaⁿ snaaⁿ nī Saⁿ'á chi Daiya Ndyuūs
'cuūndī sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs
chi véé tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'é yā ní ndaa
sa na meēeⁿ yeⁿ'ē nanguuvi.
65 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ cá miiⁿ
chíín'cuúⁿ yā catecai yā ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a
'cūū ní ngaⁿ'ā sa contra yeⁿ'é Ndyuūs.
¿Dɛ'ɛ̄ ca diiⁿ yú testigos chi in'nuuⁿ
yú? Cuin'dííchí nī. Maaⁿ ní ndís'tiī ní
n'giindiveéⁿ nī táácā ngaⁿ'a sa contra yeⁿ'e
Ndyuūs. 66 ¿Dɛ'ɛ̄ nadacádíínuuⁿ ndís'tiī?
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a
yā: Véé nuuⁿndi yeⁿ'e sa chi canéé chí
'cuūvī sa.
67 Tuu'mi ní ca'a nee daiⁿ yā naaⁿ Jesús
miiⁿ ní ch'eⁿ'é yā Jesús. Ní n'gaadi yā
nduutináaⁿ sa ndúúcū tiinūuⁿ. Ní tanáⁿ'a yā
ch'eⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ta'á yā. 68 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'dii chi Cristo, cuuví nī
nús'uu, ¿du'ū chí ch'eⁿ'é n'diī?

Pedro miiⁿ ní ngaⁿ'a sa chí nguéé n'diichi sa Jesús miiⁿ

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Pedro miiⁿ ní vɛɛ sa na patio yeⁿ'e va'āī
ch'ɛɛtɛ chiiduú ch'ɛɛtɛ cá ní ndaa niiⁿnuúⁿ
'áámá táⁿ'ā chi canéé caadi 'iīyū. Ní táⁿ'ā
miiⁿ ní caⁿ'ā tá chii tá Pedro miiⁿ: Diī
ntúūⁿ ni canee di ndúúcū Jesús yeⁿ'e yáⁿ'āa
Galilea.
70 Naati Pedro miiⁿ ní chééⁿdiītu sa
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Nguɛɛ
deenú chí ngaⁿ'ā di.
71 Ní taachí ndaā Pedro miiⁿ cheendi va'āī
yeⁿ'e patio miiⁿ, táámá táⁿ'ā chi canéé caadi
'iiyu n'diichi ntuūⁿ tá saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a tá
chii tá 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ: 'Tiicá ntúūⁿ
sáⁿ'a 'cūū ní canee sa ndúúcū Jesús yeⁿ'e
yáāⁿ Nazaret.
72 Pedro miiⁿ ní cheeⁿdiītu ntúūⁿ sa, ndíí
túúnú 'caī sa, “por Ndyuūs”. Ní caⁿ'a sa: 'Úú
ní nguéé in'diichí sáⁿ'a 'cūū.
73 Cuayiivi 'tɛɛ 'téé ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā
cuaaⁿ na niiⁿnuúⁿ miiⁿ ndaa yā nanááⁿ Pe-
dro miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chii yā Pedro: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ dii ntúūⁿ ní cachiica dí ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti tan'dúúcā chi ngaⁿ'a di ní
n'giⁿ'i di yeⁿ'e di chi dii ní nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ.
74 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tucá'a sa caⁿ'a
taaⁿ sa, ní 'caī sa, “por Ndyuūs”, ní caⁿ'a
sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ: Nguéé in'diichí sáⁿ'a
'cūū. Tuu'mí nūuⁿ 'caī tusáⁿ'ā. 75 Tuu'mi
nūuⁿ ní Pedro miiⁿ ní n'gaācū sa nduudu
yeⁿ'é Jesús taachí caⁿ'a yā 'túúcā: Taachi
'āā cuéé 'cuaī tusáⁿ'ā, 'āā cheeⁿdiītū di 'iīnū
cuuvi chi nguéé n'diichi di 'úú. Ní Pedro
miiⁿ ní can'daa sa na lugar 'cūū ní chɛɛcu
taaví sa ti ya'ai staava yeⁿ'e sa.

27

Jesús nanááⁿ Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Taachí 'āā chīdɛɛvɛ, nducyáácá chiiduú
n'gɛɛtɛ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū nduuvidaamá yā chí
ndeé yā taācā diíⁿ yā ndúúcū Jesús miiⁿ
ni nca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuūvi yā. 2 Ní
n'dɛéchiichí yā Jesús miiⁿ ní candɛɛ yā ní
nca'a yā Jesús miiⁿ Poncio Pilato, 'iiⁿ'yāⁿ
gobernador.

Judas miiⁿ ch'iī sa

3 Tuu'mi ní Judas miiⁿ, saⁿ'a chí nca'a
Jesús miiⁿ, taachí n'diīchī sa chí Jesús miiⁿ
chií yā condenado chi 'cuuví yā, ndaa-
cadaamí sá yeⁿ'e nuuⁿndi chí diīⁿ sa. Ní
cheⁿ'e sa nanááⁿ chiiduú n'gɛɛté ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
yaācū ní nca'a sa ndu'ū ndiicu ndííchí caadi
'diiⁿnguɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 4 Ní caⁿ'a sa chii
sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní diíⁿ 'áámá nuuⁿndi.
Ncā'á 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé nuuⁿndi yeⁿ'e
yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: ¿Dé'ɛ̄ ínneeⁿ
nús'uū chiiⁿ? Chuū chí maaⁿ di can'díícu di.
5 Tuu'mi ní Judas chingée sa tuūmī miiⁿ
chɛɛti yaācū ní cunaⁿ'a sa. Ní dicuái yaacu
sa maaⁿ sa. Ní Judas ní ch'iī sa.
6 Chiiduú n'gɛɛté n'guáaⁿ yā tuūmī ní
caⁿ'a yā: Na ley miiⁿ ní ngaⁿ'ā chi nguéé
'cuiī yú túúmi 'cūū na caja yeⁿ'e ofrendas
yeⁿ'e yaācū, ti túúmi 'cūū ní túumī yeⁿ'ē
yuūúⁿ yeⁿ'e 'aama 'iiⁿ'yāⁿ.
7 Ch'iinu chuū ní nduuvidaama yā chi
cái yā 'áámá tááⁿ yáⁿ'āa ndúúcū tuūmī
chí cuuvi panteón cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi snúúⁿ
yúúní. Miiⁿya yaⁿ'āa chi nguuvi Alfarero
chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ
din'dái 'cuūtīí cueēe. 8 Chííⁿ chí yáⁿ'āa chi

panteón cánéé chí dúúchí ndíí máánⁿ, Yánⁿ'āa yeⁿ'e Yuūuⁿ. [9] 'Tíícā ní cuunúū ca'a chi profeta Jeremías caⁿ'a yā chuū ndii cuáánⁿ vmnaaⁿ taachí dinguúⁿ yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā: Ní sta'á yā ndu'ū ndiicu ndííchí caadi 'diiⁿnguɛɛ. Tuūmī miiⁿ ní saⁿ'ā s'eeⁿ canéé yiinu sa chi ca'a sa Judas cucáávā chi ch'iīⁿ'nūⁿ sa Cristo. [10] Ní ca'a yā tuūmī miiⁿ yeⁿ'e yánⁿ'āa chí nguuvi Alfarero, tan'dúúcā Señor yeⁿ'e yú caⁿ'a yā chii yā 'úú.

Pilato intíínguuneeⁿ yā Jesús
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

[11] Jesús chééndii yā nanáánⁿ gobernador Pilato ní gobernador íntíínguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿'Áá díí chí Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos? Jesús caⁿ'a yā chii yā gobernador: N'diī ngaⁿ'a cuaacú nī ti 'tíícā.

[12] Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū caⁿ'a yā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús naati Jesús miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā mar 'áámá nduudu. [13] Tuu'mi ní Pilato miiⁿ caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ di tanducuéⁿ'e chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē di?

[14] Naati Jesús miiⁿ nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā mar 'áámá nduudu. Tuu'mi ní gobernador miiⁿ cheⁿ'e yiinu taavi yā yeⁿ'e Jesús ní nguɛ́ɛ́ déénu yā táácā nadacádíínuuⁿ yā yeⁿ'ē.

Jesús canéé chí 'cuūvi yā
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

[15] Maaⁿ ní ngúúví 'viicu miiⁿ vɛ́ɛ́ 'áámá costumbre chi gobernador miiⁿ canéé chí ín'dɛ́ɛ́chí yā 'áámá saⁿ'ā chi canúuⁿ sa vácūū 'viicu yeⁿ'e pascua 'aama saⁿ'ā chi preso sa chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel neⁿ'e yā. [16] Ní canúuⁿ 'aama saⁿ'ā vácūū chi nguuvi Barrabás. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní déénu yā táácā idiiⁿ Barrabás miiⁿ. [17] Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ nduuvidaamá yā, gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Du'ū neⁿ'e nī chi 'úú n'dɛɛchií? ¿'Áá neⁿ'e nī Barrabás o Jesús chi nguuvi Cristo chi 'úú caⁿ'á libre 'iiⁿ'yāⁿ?

[18] Pilato miiⁿ ní deenu yā chi cáávā vaadī ngueee 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nca'a yā Jesús chi preso yā.

[19] Taachí Pilato miiⁿ ní vɛɛ yā na silla yeⁿ'e juez miiⁿ, n'daataá yeⁿ'e yā ní dichó'o tá 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a yā chii yā Pilato miiⁿ nduudú 'cūū: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diíⁿ nī ndúúcū saⁿ'ā n'dáí 'cūū ti taachí cyaadú nééné n'deēe ch'eenú chii taachí ch'iīnú cáávā sáⁿ'a 'tīī.

[20] Naati chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū nééné n'deēe caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ chi caaⁿ'maⁿ yā chi Pilato miiⁿ n'dɛ́ɛ́chii yā Barrabás miiⁿ ní 'cuūvī Jesús miiⁿ. [21] Gobernador miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Naachí na 'uuvi yā ní chɛ́ɛ́ yā chi neⁿ'e nī chi n'dɛɛ̄chií? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Barrabás.

[22] Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ diíⁿ ndúúcū Jesús chi nguuvi yā Cristo? Nducyaaca yā nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní 'cai yā: Cu'néénga'á yā.

[23] Gobernador miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ nuuⁿndi yeⁿ'e yā vɛɛ? Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gáí yiicú yā ní caⁿ'a yā: Cu'néénga'á yā.

[24] Taachi Pilato miiⁿ n'diichí yā chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi diíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ti yuudu n'dáí ca n'gai yā, tuu'mi ní sta'á yā nuūⁿnīⁿ ní naaⁿnu yā ta'a yā nanáánⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ní ngaⁿ'a yā: Limpia canéé 'úú yeⁿ'ē asunto 'cūū. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é chi 'cuūvī sáⁿ'a 'cūū ti n'dai sa. Ndís'tiī deenu nī táácā diiⁿ nī ndúúcu sa.

[25] Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Yuúúⁿ yeⁿ'ē sáⁿ'a 'cūū 'āā cūnee dáámí rá 'nū ndúúcū daiya 'nū.

[26] Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ní n'dɛɛ̄chii yā Barrabás miiⁿ ní caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā chi soldados ch'eⁿ'é yā Jesús. Ch'íínú ch'eⁿ'e yā ní nca'a Pilato miiⁿ Jesús miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'neeⁿnga'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

[27] Tuu'mi ní soldados romanos yeⁿ'e gobernador can'dɛ́ɛ sa Jesús na vaacuyáāⁿ yeⁿ'e gobernador ní nducyáácá soldados nduuvidaama sa nanáánⁿ Jesús miiⁿ. [28] Ní divíi sa catecaī vmnaaⁿ Jesús ní s'nuuⁿ sa tíínūuⁿ morado cuá'āa Jesús miiⁿ. [29] Ní s'nuuⁿ sa tiiⁿ Jesús 'áámá corona chi ndeenyú ndúúcū yaaⁿ. Ní sn'duuⁿ sa 'áámá taaⁿ ndúú ná ta'ā cuaacú Jesús. Tuu'mi ní chiīntii'ya sa nanáánⁿ Jesús miiⁿ ní ch'íínⁿnyuⁿneeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a sa: Cūnduuchí nī n'diī Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel.

[30] Ní ca'a nee daiⁿ sa cuerpo yeⁿ'ē Jesús ní sta'a sa 'áámá táánⁿ ndúú chí ndɛɛ sa ní ch'eⁿ'e sa tiiⁿ Jesús. [31] Ch'íínú

ch'iīⁿnyuⁿneeⁿ sa Jesús miiⁿ ní ndivíi sa tíínūuⁿ yā chi morado cuá'āa ní chi'nuuⁿ sa catecai yā. Ní candɛɛ sa Jesús chi cu'néénga'a sa 'iiⁿ'yāⁿ.

S'néénga'á yā Jesús miiⁿ ní ch'īi yā
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Taachí can'daa yā ní cueⁿ'e yā na yúúní naachi cu'néénga'á yā ndaaca yā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáāⁿ Cirene chí nguuvi sa Simón. Ní a fuerza soldados di'cuiītu sa Simón 'cūū chí candɛɛ sa cruz yeⁿ'e Jesús.

33 Ní taachi ndaá yā na táámá lado yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén lugar chi nguuvi Gólgota chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ, Lugar yeⁿ'ē 'Iini Nga'ai Tiīiⁿ, 34 saⁿ'ā ca'a sa Jesús vinagre ndístaⁿ'a ndúúcū nuuⁿníⁿ yeⁿ'ē yáatā yaāa cáávā chi nguɛɛ cueenu cá cuuvi Jesús chí chi'i Jesús miiⁿ. Taachí Jesús n'diichineeⁿ yā, nguéɛ́ 'cuuⁿ yā chi'i yā.

35 Taachí 'āā s'neeⁿnga'a sa Jesús, soldados ní tun'dáa sa suertes na catecai Jesús miiⁿ chi ca'a sa 'áámá sa nduūcū taama sa. Ní 'iicu cúúnúú ca'a tan'dúúcā chí caⁿ'a profeta ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ní canéé nguúⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'túúcā: Tun'daá yā suerte na catecai Jesús miiⁿ ní nca'á yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 36 Miiⁿ ch'ɛɛ̄tɛ̄ɛ soldados ní diiⁿ sa cuidado 'iiⁿ'yāⁿ chi s'néénga'a. 37 Ni 'áámá nduudu naaⁿ tíīⁿ cruz miiⁿ chi canéé nguūⁿ 'túúcā: Jesús miiⁿ chi Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. Ní nduudu miiⁿ ngaⁿ'ā dɛ'ɛ cáávā chi ch'iī Jesús miiⁿ.

38 Tuu'mi ní miiⁿ ntúūⁿ s'neeⁿnga'á yā ndúúcū Jesús miiⁿ 'uūvī chi duucu, 'áámá ní lado ta cuaacú yā, taama ní lado tá 'cuee yā. 39 'Iiⁿ'yāⁿ chí cho'ó yā naachi canee cruz miiⁿ ch'iīⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní idiⁿ'núⁿ'u yā tiíⁿ yā. 40 Ní caⁿ'a yā: N'diī chi ngaⁿ'á nī chi maáⁿ nī cuuvi nada'tuūví nī yaācū templo ní chɛɛ̄tī 'iīnū nguuvi nadan'dái nī, nadinguáⁿ'āī maáⁿ nī maaⁿ. Ndúúti chi Daiya Dendyuūs n'diī, nch'éeⁿ nī yeⁿ'ē na cruz.

41 'Tiicá ntúūⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chí dingúuⁿ yā ní ngi'cueeⁿ ley, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū templo ch'ííⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā: 42 Tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní nadinguáⁿ'ai yā naati nguéɛ́ cuuvi maaⁿ yā nguáⁿ'ai yā. Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel maaⁿ ní nch'éeⁿ yā yeⁿ'e na cruz ní cu'téénu 'nū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 43 Jesús miiⁿ ní i'téénu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ nduuti chí cuaacu chí 'cuaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā 'tíícā ti Jesús ngaⁿ'a yā: 'Úú ní daiya Dendyuūs 'úú.

44 'Tiicá ntúūⁿ ch'iīⁿnyuⁿneeⁿ chí duucu s'eeⁿ chi s'néénga'a sa dáámá ndúúcū Jesús.

Jesús ch'īi yā
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ndíí maⁿ'a nguuvi miiⁿ ndíí taanduū n'gɛɛcu 'iinu chiīnū chíí maāiⁿ núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī. 46 'Āā táánduū n'gɛɛcu 'iinu, Jesús 'caī yiicú yā: Elí, Elí, ¿lama sabactani? Nduudu hebreo 'cūū ní neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ Ndyuūs yeⁿ'é, Ndyuūs yeⁿ'é, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi s'neéⁿ nī 'úú damaáⁿ?

47 N'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā 'miiⁿ taachí ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'a Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū n'gaī sa profeta Elías.

48 Hora mííⁿ nūuⁿ 'áámá chéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chéⁿ'e yā ngeenu yā sta'a yā 'áámá esponja ní di'caāndá yā ndúúcū vinagre ní s'neeⁿ yā esponja miiⁿ na 'áámá tááⁿ ndúú ní ca'a yā chí chi'i Jesús miiⁿ. 49 Tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā: 'Āā canee ra yā. N'diichi yú ¿'áá chiī Elías miiⁿ nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ?

50 Naati Jesús miiⁿ 'caī ntúuⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe ní maaⁿ yā nca'a yā espíritu yeⁿ'e yā na ta'a Ndyuūs ní ch'īi yā. 51 Hora mííⁿ nūuⁿ chi ch'iī Jesús, cortina yeⁿ'e yaācū templo s'teeⁿ naavtáⁿ'ā ndii cuaaⁿ 'niiⁿnuúⁿ ndíí cuááⁿ ndiiyā. Ní n'nuⁿ'u yáⁿ'āa ní tuūu ní índee. 52 Tuu'mi ní yáinyāⁿ s'eeⁿ ní nguaaⁿ ní néené 'yaaⁿ cuerpos yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí chi i'téénu yā Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ nan'dáa yā chɛɛti yaīnyāⁿ s'eeⁿ. 53 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chi 'āā n'dii miiⁿ taachi 'āā nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ní nan'daa yā chɛɛti yaīnyāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā cachiica yā na yáāⁿ Jerusalén chi Ndyuūs dɛɛvɛ yā. Ní 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chinaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'dii.

54 Saⁿ'a capitán ndúúcū soldados chi snée yā ndúúcu yā ní diíⁿ yā cuidado yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Jesús taachi s'neeⁿ yā na cruz. Soldados miiⁿ, taachi n'diichí yā chi n'nuⁿ'u yáⁿ'āa ndúúcū dendu'ū chí chiī, neené di'va'á yā ní caⁿ'a yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ, sáⁿ'a 'cūū ní Daiya Dendyuūs saⁿ'ā.

55 'Yaaⁿ n'dáí n'daataá snéé yaⁿ'ai yā ní
n'gíínu yā tanducuéⁿ'ē chi chó'ōo yeⁿ'e
Jesús. N'daataá s'eeⁿ cachiica yā ndúúcū
Jesús ndii na yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea ní dichíí'vɛ
yā Jesús miiⁿ. 56 Ní nguaaⁿ n'daataá s'eeⁿ,
miiⁿ canéé ta María Magdalena ndúúcū
María chi chɛɛcu Jacobo ndúúcū José. Ní
canéé ntúuⁿ tá chɛɛcuú da'cáíyā yeⁿ'e sáⁿ'ā
Zebedeo.

Ch'iīchí yā cuerpo yeⁿ'e Jesús chɛɛti
yáinyāⁿ
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Taachí chiīnu nguuvi miiⁿ ndaā 'áámá
saⁿ'ā chi nguuvi José chi yeⁿ'ē yáāⁿ Ari-
matea. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuiica sa ní dis-
cípulo yeⁿ'e Jesús. 58 Sáⁿ'a 'cūū ní cheⁿ'e
sa nanááⁿ Pilato miiⁿ ní chiica sa cuerpo
yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Pilato caⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā chí caⁿ'a capitán yeⁿ'e sol-
dados chi ca'á yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ
José miiⁿ. 59 Tuu'mi ní José sta'ā sa cuerpo
yeⁿ'e Jesús ní ch'ɛɛ̄cū sa 'áámá sábana dɛɛvɛ
tan'dúúcā chi costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
60 Ní s'nuūⁿ sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na 'áámá
yáinyāⁿ yeⁿ'e maaⁿ sa chí ngai chi maaⁿ sa
nííⁿnuⁿ sa na 'aama yaava. Ch'íínú ch'iīchi
sa cuerpo yeⁿ'e Jesús, s'neeⁿ sa 'áámá tuūu
chi néené ch'ɛɛtɛ naachí níndaa yā yeⁿ'e
cheendi yaīnyāⁿ miiⁿ. Ní cunáⁿ'a sa. 61 Mííⁿ
véé María Magdalena ndúúcū táámá María
niiⁿnuúⁿ ná yainyāⁿ.

Soldados ní idiiⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ

62 Chó'ōo nguuvi chi in'nuúⁿ yā yeⁿ'e 'vi-
icu yeⁿ'e pascua ní chidɛɛvɛ táámá ngu-
uvi chi sábado ní chiiduú n'gɛɛté ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní nduuvidaamá yā ní
cheⁿ'e yā nanááⁿ Pilato miiⁿ. 63 Ní caⁿ'a
yā chii yā Pilato: N'diī Pilato, n'gaacú 'nū
chí saⁿ'ā chi n'diī chí chinnche'ei sa taachí
canee sa iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní caⁿ'a sa 'túúcā:
'Cuíinū 'iinu nguuvi ní nduūchí nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 64 Maaⁿ ní dichó'o nī soldados chí
diiⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ ndíí 'cuiinu
'iīnū nguuvi. ¿'Áátīī ndaá discípulos yeⁿ'e
yā n'gaaⁿ ní diīⁿ iduucú yā cuerpo yeⁿ'e
Jesús? Ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
sáⁿ'ā miiⁿ ní nanduuchi sá yeⁿ'e nguaaⁿ
tináⁿ'ā. Ní cunncáā ca nduudu yaadi miiⁿ
nguéé ti chi 'āā chó'ōo.

65 Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: 'Ingaā 'áámá taaⁿ soldados. Cueⁿ'e
nī ní diiⁿ nī cuidado yáinyāⁿ miiⁿ tan'dúúcā
chi déénu nī chi n'daācā.

66 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cheⁿ'e yā
yáinyāⁿ miiⁿ ní diíⁿ yā cuidado yáinyāⁿ
miiⁿ. S'neeⁿ yā 'áámá sello na tuūu ch'ɛɛté
ní s'neeⁿ yā soldados chí diiⁿ sa cuidado
yáinyāⁿ miiⁿ.

28

Jesús nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Chó'ōo nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ
yā ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi chi domingo,
nguuvi chi ngaⁿ'a yú chi nguuvi vmnááⁿ
vmnaaⁿ yeⁿ'e ndɛɛtɛ̄, ní tá María Mag-
dalena ndúúcū taama tá María cheⁿ'e ta
n'diīchī tá na yaīnyāⁿ yeⁿ'e Jesús. 2 Ní
néené díítūu nuⁿ'u yáⁿ'āa ti 'aama ángel
yeⁿ'e Señor Ndyuūs chiiya yā yeⁿ'ē va'ai
chɛɛti nguuvi. Ní taachi ndaa yā, divíi yā
tuūu ch'ɛɛtɛ miiⁿ yeⁿ'e cheendi yaīnyāⁿ ní
ch'iindi yā vmnaaⁿ yeⁿ'e tuūú miiⁿ. 3 Angel
miiⁿ tan'dúúcā chi inááⁿ 'cuai 'tíícā máaⁿ
yā chi dɛɛvɛ yā. Ní catecai yā ní cuéɛ̄
tan'duucā yaāⁿ. 4 Soldados chí idiiⁿ yā
cuidado yáinyāⁿ miiⁿ in'dúúví yā chi 'va'a
yā. Ní nduuví yā tan'dúúcā chí ch'īi yā.
5 Naati ángel miiⁿ caⁿ'a yā chii yā n'daataá
s'eeⁿ: Nguéé 'va'a ndís'tiī; ti 'úú ní deenú
ti in'nuúⁿ nī Jesús chí cā'neeⁿnga'ā. 6 'Āā
ntéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ti nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā tan'dúúcā chi caⁿ'a yā. Cuchíí
nī ní n'diichí nī naachí cānuuⁿ cuerpo
yeⁿ'e Señor miiⁿ. 7 Cuayiivi ní ngaⁿ'a
ángel chii yā n'daataá s'eeⁿ: Cuinaⁿ'a núuⁿ
nī maāⁿnchɛɛ̄té ní caaⁿ'mán nī cuuvi nī
discípulos yeⁿ'e yā chí nduuchi Jesús miiⁿ
yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Cuin'diichí nī. Jesús
miiⁿ caⁿ'a yā vmnááⁿ ndís'tiī na yáⁿ'āa
Galilea. Mííⁿ snaaⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Chúū chí
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī.

8 Tuu'mi ní n'daata s'ééⁿ nan'dáa yā
chɛɛti yáinyāⁿ miiⁿ ní dii'yá yā chiī ní
duuvi yeenú yā. N'daata s'ééⁿ ní cueⁿ'e
yā ngéenū yā ní caⁿ'a yā chii yā discípu-
los yeⁿ'e Jesús tan'dúúcā chí n'diichí yā.
9 Tuu'mi ní taachi cueⁿ'é yā chi yaa'ví yā
discípulos cuin'diichí nī, Jesús miiⁿ ndaá yā
chí nndaacá yā n'daata s'eeⁿ ní caⁿ'a yā:
Tavacho'onoó nī ndís'tiī n'daata s'eeⁿ. Ní
n'daata s'eeⁿ ní ndáá niiⁿnúⁿ yā Jesús miiⁿ
ní túmaⁿ'a yā ca'a Jesús miiⁿ ní s'téénu yā
'iiⁿ'yāⁿ. 10 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā

n'daataá s'éénˀ: Nguéɛ́ 'va'a nī. Cuénˀe nī cuuví nī hermanos yenˀé chi n'diichí nī 'úú. Ní hermanos canˀa yā na yánˀāa Galilea ní miin snáán yā 'úú.

*Soldados ngan*ˀa yā ngii yā chiiduú n'gɛɛtɛ s'een tanˀdúúcā chí chiī

11 Nchó'ōo n'daata s'uun cunanˀá yā ní n'duuvi soldados chi diín yā cuidado yenˀe yáinyān chenˀé yā na yáān Jerusalén ní canˀa yā chii yā chiiduú n'gɛɛtɛ yenˀé tánducuenˀē chí chiī. 12 Chiiduú n'gɛɛtɛ nadidaamá yā ndúúcū 'iinˀyān ndíícuū chi ngan'a ntiinnyun yenˀe yaācū. Ní nduuvidaamá yā ní nééné n'deēe túumī ca'a yā soldados. 13 Ní canˀa yā chii yā soldados: Ndís'tiī ní 'túúcā caanˀman nī: Taachi yaan stiyaadú 'nū discípulos yenˀe Jesús ndaá yā ní diduucú yā cuerpo yenˀe Jesús. 14 Ní nduuti chi gobernador 'caandíveén yā chíín chí ndís'tiī caanˀman nī, nús'uu yaa'vi nee 'nū 'iinˀyān ní nguanˀāī ndís'tiī.

15 Soldados ní sta'á yā tuūmī miin ní diín yā tan'dúúcā chi chiiduú n'gɛɛtɛ canˀá yā chii yā soldados. Chíín chí ndii maan ní 'iinˀyān yenˀe ndaataá Israel ngan'á yā 'tíícā.

*Jesús idichó'o yā discípulos ye*nˀe yā
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Ndu'ū ndiicháámá discípulos cuenˀé yā na yánˀāa Galilea ní ndaá yā ná yiīcū naachí Jesús miin dichó'o yā 'iinˀyān s'een. 17 Taachí discípulos n'diichí yā Jesús miin, s'téénu yā 'iinˀyān 'áárá chí nánˀa yā ní 'uūvī vaanicádi-inūun yenˀe yā. 18 Jesús ní ndaa niinnún yā ní yaa'vi yā discípulos ní canˀa yā: Chiidá ní tee yā 'úú nducuénˀe poder chí caanˀman ntiinnyún na va'āī chɛɛti nguuvi ndúúcū na inˀyeendí 'cūū. 19 Maan ní cuenˀe nī ni ca'cueén nī nuunman naciones, ní cuuvi nī discípulos yenˀé. 'Iinˀyān chi i'téénú yā nduudu cuaacu yenˀé, ndís'tiī cuɛɛdínuūnnin nī 'iinˀyān miin ndúúcū chi duuchi Ndyuūs Chiida yú, ndúúcū Daiya yā, ndúúcū Espíritu N'dai yenˀé Ndyuūs. 20 Cá'cueen nī 'iinˀyān s'een chí diín yā tanducuénˀē dendu'ū chi 'úú nganˀá ngií ndís'tiī. Ní cadíínuun nī chi 'úú ní caneé ndúúcū ndís'tiī nducuénˀē tiempo ndíí ntuuví inˀyeēndī. 'Tíícā cuuvi.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGÚŪⁿ APOSTÓL MARCOS

Yeⁿ'e chi ngaⁿ'a Juan chi ngɛɛdínuūⁿniⁿ
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 'Túúcā chí ngaⁿ'a nduudu ngai yeⁿ'e
Jesucristo chí Daiya Dendyuūs.
2 'Iiⁿ'yāⁿ profeta Isaías miiⁿ chí ngaⁿ'a
nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ
dinguúⁿ yā tan'dúúcā chí caⁿ'a Ndyuūs,
'tíícā:
'Úú dicho'ó 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā
nduudu yeⁿ'é nanááⁿ ndís'tiī.
3 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā ndúúdú ngai
na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a yā:
Cuundiyaáⁿ nī yúúní yeⁿ'e Señor
Ndyuūs caati cuchii yā. Nan'guáaⁿ
nī yúúní cuaacu caavá yā Didɛɛvé
nī staava yeⁿ'é nī ní cuuvi 'cuaáⁿ nī
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi ndaa yā.
4 'Tíícā Juan miiⁿ ní chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a cuáácú sá
chi 'iiⁿ'yāⁿ ndaacadáámí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi
yeⁿ'é yā ní cuɛɛdínúuⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e sa, naati
Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é
yā. 5 Ní n'deee 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén can'dáa
yā chí 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'a Juan miiⁿ.
Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā nuuⁿndi
yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs níícú Juan miiⁿ
ní chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ na yíícú
Jordán.
6 Catecai Juan miiⁿ ní nín'dai ndúúcū
yuūdū yeⁿ'e 'iiti camello. Ní cinturón
yeⁿ'ē sa ní dííⁿmáⁿ 'iiti. Ní chí che'ē sa
ní 'iiti langostas ndúúcū ñ'di'i yeⁿ'ē 'iití
'yáaiⁿ chi vɛ́ɛ́ cuɛɛti. 7 Juan miiⁿ ngaⁿ'a
sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní caⁿ'a
sa: Cuayiivi yeⁿ'e 'úú cuchii 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chí ch'ɛɛtɛ taavi cá poder yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ ti
'úú. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ neené n'dai 'úú chí cuuví
diíⁿ n'daatií yííⁿmáⁿ yeⁿ'ē ndaacuú yeⁿ'e
yā. 8 'Úú ní ngɛ̄dínuūⁿníⁿ ndís'tiī ndúúcū
nuūⁿnīⁿ naati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuɛ̄dinuūⁿniⁿ
yā ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

Juan miiⁿ chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Nguuvī s'eeⁿ Jesús miiⁿ chiicá yā yeⁿ'e
yáāⁿ Nazaret yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ní ndaá
yā na yíícú Jordán. Ní Juan miiⁿ ní
chɛɛdínuūⁿnīⁿ sa Jesús miiⁿ na yíícú Jordán.
10 Taachi Jesús can'daa yā na nuūⁿnīⁿ miiⁿ,
cuin'diichí nī. N'diichí yā chí nanguaāⁿ
nanguuvi ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní
cuch'ééⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúcā 'áámá
paloma 'tíícā. 11 Ch'iindiveéⁿ Jesús 'áámá
nduudu chi chiīcā yeⁿ'ē nánguuvi chi caⁿ'a:
Díí Daiyá chi neⁿ'e taaví ní yeenú taavi
cáávā dii.

Yááⁿn'guiinūuⁿ neⁿ'e sa n'diichineeⁿ sa Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Cuayiivi miiⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs candɛ́ɛ̄ Jesús na 'áámá yáⁿ'āa
cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ.
13 Jesús miiⁿ ní canée yā miiⁿ 'uuvi ngɛɛcu
nguuvi naachi vɛ́ɛ́ 'iiti chi taaⁿ. Ní
yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ ní n'diichineeⁿ sa Jesús
chi díiⁿ yā nuuⁿndi naati nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí
yā. Níícú ángeles ndaá yā ní díiⁿ yā cuidado
Jesús miiⁿ.

Jesús tucá'a yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Galilea
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Cuayiivi taachi s'nuúⁿ yā Juan chi
chɛɛdinuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ vácūū, Jesús miiⁿ
ndāa yā na yáⁿ'āa Galilea, ní caⁿ'a yā ndu-
udu cuaacu chí ngai yeⁿ'e naachi Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. 15 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a
yā: 'Āā snuū ca'a tiempo naachí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs ní 'āā ndaā niiⁿnuúⁿ.
Nandaacadaamí nī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é nī
ní cu'teenú nī nduudu cuaacu chi ngai chi
yeⁿ'e Cristo.

Jesús yaa'ví yā cuūúⁿ saⁿ'ā chí itungááⁿ 'yaācā
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Jesús miiⁿ ní cachiicá yā cuaaⁿ 'diituú
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi nguuvi Galilea, taachí
n'diichí yā Simón ndúúcū 'díínū sa An-
drés. Sáⁿ'ā s'eeⁿ ní saⁿ'ā chi itungaáⁿ
'yaācā, ní ngiī sa yaānā yeⁿ'ē sa chɛɛti
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ti saⁿ'ā s'eeⁿ itungáaⁿ sa
'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 17 Ní Jesús ngaⁿ'a
yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchíi nī, caⁿ'á
nī nduūcú ní 'úú ní díiⁿ chi in'nuúⁿ nī
'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi caⁿ'á yā nduucú. Ní
tan'dúúcā chi ndís'tiī tungaáⁿ nī 'yaācā

yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā 'tíícā ngaⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā nduūcú.
18 Hora mííⁿ nūuⁿ saⁿ'a s'uuⁿ s'neeⁿ sa yaānā yeⁿ'ē sa ni cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús.
19 Tuu'mi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'é yā 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ní ndaacá yā saⁿ'a chi nguuvi Jacobo ndúúcū Juan chi 'diinū sa. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní daiya Zebedeo ní snee sa na 'aama barco ní n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa. 20 Jesús 'caí yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nan'dáa sa na barco naachi snée sa ndúúcū chiida sa n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa. Ní s'neeⁿ sa chiida sa Zebedeo ndúúcū mozos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús.

'Áámá saⁿ'ā chi vɛɛ espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
(Lc. 4.31-37)
21 Jesús miiⁿ ní ndaá yā na yáāⁿ Capernaum ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní ca'áámá ca'áámá sábado, nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Jesús cueⁿ'é yā na yaacū sinagoga ní chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 22 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chí Jesús ngaⁿ'a yā; tí ngí'cueeⁿ yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā, nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā 'áámá maestro yeⁿ'ē ley. 23 Ní chɛɛti yaacū sinagoga mííⁿ canéé 'áámá saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcu sa. Ní espíritu miiⁿ n'gai yeⁿ'ē sā: 24 N'diī Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret, cu'néeⁿ nī nús'uu. ¿Dɛ́'ɛ̄ canéé yeⁿ'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndaá nī chi di'cuiīnú nī nús'uu? 'Úú ní n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chi daiya Dendyuūs n'diī.
25 Jesús miiⁿ ní yaa'vi néeⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ, ní caⁿ'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi di, níícú nan'dáa di yeⁿ'e saⁿ'á tīī.
26 Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ diííⁿ chí chitá'āa 'áámá ataque sáⁿ'a 'cūū. Ní 'cai yiicú espíritu miiⁿ, ní nan'daā espíritu miiⁿ ná cuerpo yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū. 27 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cheⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chuū ní tiingūūneeⁿ yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúúcū vi'ī: ¿Dɛ́'ɛ̄ chuū? ¿Dɛ́'ɛ̄ chí ngai chí ngi'cueeⁿ 'ííⁿ'yaⁿ 'cúū? 'Ííⁿ'yaⁿ 'cúū ní vɛ́ɛ́ poder ca yeⁿ'é yā ní ngíí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní n'giindivéeⁿ espíritus yeⁿ'é yā.
28 Maāⁿnch'ɛɛté nuūuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e chi diiⁿ Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ ná yáⁿ'āa yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea.

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'é indáⁿ'ā Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)
29 Taachí n'daā Jesús na yaacū sinagoga Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan ná vaacu Simón ndúúcū Andrés. 30 N'daataá chí indáⁿ'ā Simón miiⁿ ní ngííta yā. Ndɛ́ɛ̄ 'ííⁿ'nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní candiití yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ chí n'daataá miiⁿ ní ngííta yā. 31 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ndaa yā nanááⁿ n'daataá mííⁿ ní sta'á yā ta'ā tá ní nadicuéeⁿ yā táⁿ'ā. Níícú chiviī 'iiⁿ'nūuⁿ miiⁿ hora miiⁿ taachi nadicuéeⁿ yā n'daataa miiⁿ, ní tucá'a tá diíⁿ tá mandados yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi che'e yā.

Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā chi nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduūvā yeⁿ'e yā
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)
32 Cuayiivi taachí 'āā chiiya 'yáⁿ'ā ní 'āā 'da'a miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngííta yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcu yā. 33 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní ndaá yā na cheendi va'āī naachi canéé Jesús miiⁿ. 34 Ní Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā chi nanduuva yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ n'deee nááⁿ n'dai ca'ai yeⁿ'é yā. Ní divíi yā n'deee n'dáí espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinuuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā chi espíritus s'uuⁿ caāⁿ'maⁿ, caati espíritus s'uuⁿ ní deenu du'ū chí Jesús miiⁿ.

Jesús ngaⁿ'a yā nduudu cuaacú yeⁿ'e Dendyuūs na yáⁿ'āa Galilea
(Lc. 4.42-44)
35 Táámá nguɛɛtiyaaⁿ 'da'ā ca, Jesús miiⁿ ní ncuéeⁿ yā ní can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cueⁿ'e yā 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ní miiⁿ caaⁿ'maⁿngua'á yā. 36 Simón miiⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā compañeros yeⁿ'ē sa cheⁿ'e yā n'nuúⁿ yā Jesús. 37 Taachí ndaaca yā Jesús miiⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'diī Jesús, nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ in'nuúⁿ yā n'diī.
38 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Caⁿ'ā yú tanáⁿ'ā yáāⁿ chi snéé na niiⁿnuúⁿ, ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'maⁿ yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ ti cáávā chuu chi cuchií.

39 Jesús miiⁿ ní cachiicá yā núúⁿmáⁿ yáāⁿ
cuaaⁿ na yáⁿ'āa Galilea. Ní ngaⁿ'a yā ndu-
udu cuaacú yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ na yáacū sin-
agogas yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ. Ní divíi yā espíritus
yeⁿ'e yaaⁿn'giinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá
saⁿ'ā ndúúcū ca'ai lepra
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 'Áámá saⁿ'ā chi canéé ca'ai chí ín'duuti
yuutɛ̄ yeⁿ'ē sa ndaa sa nanááⁿ Jesús, ti
neⁿ'e sa caaca sa 'áámá favor yeⁿ'é yā. Ní
chíintii'ya sa ní caⁿ'a sa: N'diī Jesús, ndúútī
chi n'diī neⁿ'e nī, diíⁿ nī chí nduūvā yeⁿ'é.
41 Jesús ní nduuvi ya'āī 'íínu yā saⁿ'ā miiⁿ,
ní tuu'ví yā saⁿ'ā ndúúcū ta'a yā ní caⁿ'a
yā: Táácā nguéɛ̄. 'Úú neⁿ'é. Dii saⁿ'ā, 'āā
nduuvá yeⁿ'ē di.
42 Taachí caⁿ'a Jesús 'tuucā, chivii ca'ai chi
in'duuti yuutɛ yeⁿ'ē sa ní nduūvā yeⁿ'ē sa,
ní dɛɛvɛ sa. 43 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi
yā saⁿ'ā miiⁿ chí cunaⁿ'a sa na vaacu sa,
naatí néé ca'á yā cuidado saⁿ'a miiⁿ ní yaa'ví
yā saⁿ'a miiⁿ: 44 Díí, cun'dííchí dí, nguéɛ́ cu-
uvi di mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nanduūvā yeⁿ'e
di. Cueⁿ'e di ní 'cuuⁿ'miⁿ di maaⁿ cuerpo
yeⁿ'e di nanááⁿ chiiduú chi nduūvā yeⁿ'ē di.
Ní ca'a di ofrenda tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley
yeⁿ'e Moisés miiⁿ cáávā chi nduūvā yeⁿ'ē di
ní cáávā chi dɛɛvɛ cuerpo yeⁿ'ē di. 'Tíícā
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā chí 'āā nduuvá
yeⁿ'ē di.
45 Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ní cunaⁿ'a sa
ní caⁿ'a sa chii sa n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ
tan'dúúcā chi chiī ndúúcu sa. Ní cáávā chi
diiⁿ sa 'túúcā, Jesús miiⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ cheⁿ'e
nguūvi yā mar 'áámá yáāⁿ, ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
snaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Jesús cueⁿ'é yā yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ, ní cachiicá yā 'áámá lado yeⁿ'e
yáāⁿ s'eeⁿ naachi nguéɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ;
naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē yáāⁿ ní n'dáa
yā chi n'diichi yā Jesús miiⁿ.

2

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá
saⁿ'ā chi nguéɛ́ ngii inuⁿ'u sa
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Cho'ōo nguuvi s'uuⁿ, Jesús miiⁿ ní
nguɛɛcunée yā nndaa yā na yáāⁿ Caper-
naum. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi Jesús canéé
yā na va'ai miiⁿ. 2 Maaⁿnch'ɛɛtɛ́ nūuⁿ
na va'ai naachi canéé Jesús miiⁿ nduuvi-
daamá 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'āā ntɛ́ɛ́ tunéé
cheendi va'āī miiⁿ chí ch'ɛɛti núūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. Ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā nduudu
yeⁿ'e Ndyuūs. 3 Tuu'mi ní ndaā na cuūuⁿ
sáⁿ'ā ndɛɛ yā 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'āī
chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa. 4 Nguéɛ́ chii
sndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ ti neené
n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ snúuⁿ yā. Cuchɛ́ɛ yā cuaaⁿ
tiíⁿ va'ai ni nadivíi yā na n'duuvi táátá
tiíⁿ va'āī miiⁿ. Ch'íínú n'guaaⁿ yā miiⁿya
dichó'o yā saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo yeⁿ'e sa na yiivɛ yeⁿ'ē sa ní ndɛɛ̄ sa
naachi cheendii Jesús miiⁿ. 5 Taachi Jesús
n'diichí yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vɛ́ɛ́ vaadī i'téénu
nanáaⁿ yā, caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā ndúúcū
ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa: Díí, daiyá,
núúⁿndí yeⁿ'ē dī 'úú ní nch'ɛɛ̄cú.
6 N'duuvi maestros yeⁿ'e ley miiⁿ chí
vɛɛtɛ́ yā miiⁿ, nadacádíínuuⁿ yā 'tíícā na
staava yeⁿ'é ya. 7 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā
ngaⁿ'a sáⁿ'a 'tīī? Ngaⁿ'a sa yeⁿ'e dendu'ū
chi nguéɛ́ n'daācā chi contra yeⁿ'e Ndyuūs,
ti mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuví diíⁿ yā
nadach'ɛɛcú yā nuūⁿndī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ti
dámaaⁿ Ndyuūs. 8 Jesús miiⁿ ní deenu yā
dɛ'ɛ̄ chi nadacádíínuuⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ, ní caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā
nadacádíínuuⁿ ndís'tiī na staava yeⁿ'é nī?
9 ¿'Áá nguéɛ́ ngiⁿ'īi ca chi caaⁿ'máⁿ cuuvi
saⁿ'a ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e
sa: Nuuⁿndi yeⁿ'ē di ní 'āā nchɛɛcú yeⁿ'ē di,
o 'úú caaⁿ'máⁿ: Ndúcuéɛ́ⁿ di, ní nadīcuéeⁿ
di yiivɛ yeⁿ'ē di ní caaca di? 10 Ní caāvā
chi ndís'tiī inaáⁿ nī chuū, níícú cadiinuuⁿ nī
chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ní vɛ́ɛ́ poder
yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nadach'ɛɛcú
ya nuuⁿndi. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā
ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa:
11 Díí saⁿ'ā, nducuéeⁿ di, ní nadacuéeⁿ di
yiivɛ yeⁿ'e di ní cunaⁿ'a di na vaacu di.
12 Saⁿ'a chi ngiītā miiⁿ nducueeⁿ sa, ní
nadacuéeⁿ sa yiivɛ yeⁿ'e sa, ní nan'daa sa
miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū
ní cheⁿ'e yiinú yā ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs.
Ní ngaⁿ'a yā: Mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéɛ́
n'diichi yú dendu'ū chi 'tuucā.

Jesús yaa'ví yā 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi
Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Cuayiivi Jesús miiⁿ cheⁿ'e yā cuaaⁿ 'díí-
tuú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní taachi nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā, ní Jesús miiⁿ ní

chí'cuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [14] Ní taachi cachi-
icá Jesús miiⁿ, n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā chi
nguuvi Leví, chi daiya Alfeo. Vɛ́ɛ́ sá naachi
vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi ínn'guɛɛ yeⁿ'e impuestos. Ní
Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: Díí saⁿ'ā,
cuchíi di caⁿ'ā di nduucú. Tuu'mi ní Leví
miiⁿ nducueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús
miiⁿ.

[15] Tuu'mi ní Leví miiⁿ diiⁿ sa invitar Jesús
miiⁿ chí caⁿ'á yā na vaacu sa ní che'e yā
ndúúcū sa. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ínn'guɛɛ
yeⁿ'e impuestos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yā ndaā ntúuⁿ yā. Ní 'yaaⁿ
n'dáí yā ch'ɛɛtɛ́ yā na mesa daama ndúúcū
Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ti neené
'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'e yā ndúúcu yā. [16] Ní
taachi maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos n'diichí yā chi Jesús ní nge'e yā
ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní
caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí maestro yeⁿ'é nī vɛ́ɛ yā nge'e yā
ní ngi'i yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guɛɛ yeⁿ'e
impuestos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi?

[17] Taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū,
tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngííta yā nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā
'aama médico. Dámaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā
neⁿ'e yā chi cuuvi yíícú yā. 'Úú ní nguɛ́ɛ́
cuchií chi yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ
yā chi ch'ɛɛtɛ maaⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí
yā caati chí yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi
yeⁿ'e yā.

'Iiⁿ'yāⁿ nítiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ
yeⁿ'e chí nguɛɛ ca'diinú yā
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

[18] 'Áámá tiempo taachi discípulos yeⁿ'e
Juan miiⁿ ndúúcū fariseos ca'diinúⁿ yā,
nánⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ
ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chí
ca'diinúⁿ discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ fariseos miiⁿ naati discípulos yeⁿ'é
nī nguɛ́ɛ́ ca'diinúⁿ yā?

[19] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿'Áá ca'diinúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ndií yā invi-
tado naachí n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ 'naaⁿ
chi sáⁿ'ā chi n'giindivaacu sa canéé sá
ndúúcu yā? Ndúúti chi canéé saⁿ'ā chi
n'giindivaacu sa miiⁿ, nguɛ́ɛ́ cuuví ca'diinúⁿ
yā. [20] Naati cuchii tiempo taachí ch'iī
saⁿ'ā chi n'giindivaacu sa tuu'mi ní cuuvi
ca'diinúⁿ yā.

[21] Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuta'á yā
'áámá tááⁿ tiinūuⁿ ngaī chi 'āā nguɛ́ɛ́
naaⁿnu yā chi 'iindi'yaatá yā yeⁿ'ē na cate-
cai ndiicúú yeⁿ'e yā. Ndúúti chi diíⁿ yā
'tííca, maáⁿ tiinūuⁿ ngaī miiⁿ ní cáancuūⁿ
cú'teeⁿ tiinūuⁿ ndiicúú miiⁿ. Níícú cuuví
ch'ɛɛtɛ ca naachí ndíí n'teeⁿ. [22] 'Tiicá ntuūⁿ
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ caaⁿn'yúⁿ yā vino
ngai na bolsa yííⁿmáⁿ ndiicúū yeⁿ'e vino
tan'dúúcā chi diīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū. Nduuti
chi diíⁿ yā 'tííca vino ngai miiⁿ ní di'cuūní
yííⁿmáⁿ ndiicúū miiⁿ ní cuuvi ndai vino miiⁿ
ndúúcū yííⁿmáⁿ. Chííⁿ chi vino miiⁿ canéé
chi 'cueēⁿ na bolsa yííⁿmáⁿ ngai.

Discípulos yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní tiicú yā
trigo nguuvi sábado chí ntaavi'tuunúúⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

[23] 'Áámá nguuvi chí sábado chi
ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel Jesús miiⁿ
ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā cho'ó yā 'áámá
campo naachi vɛ́ɛ́ trigo ní discípulos yeⁿ'é
yā ní tucá'a yā tiicú yā yááⁿ miiⁿ yeⁿ'e
trigo taachi cho'ó yā. [24] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'diī
cuin'dííchí nī, ¿dɛ́'ɛ̄ cúúví chí diíⁿ discípulos
yeⁿ'e nī chi nguɛɛ canéé chi diiⁿ yú nguuvi
chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ?

[25] Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'ā fariseos: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geēⁿ ndís'tiī chi
diiⁿ David miiⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi cachiica
ndúúcu yā taachi cuiicu yā? [26] David miiⁿ
ní sndáa yā ná yáacū yeⁿ'é Ndyuūs taachi
saⁿ'ā chi nguuvi Abiatar ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa
yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ ca. Ní David che'é yā
panes yeⁿ'e nátai yeⁿ'é Ndyuūs chi dámaāⁿ
chiiduú s'eeⁿ cuuvi che'é yā. Ní David miiⁿ
ca'a yā pan miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé ndúúcu yā.
Ní che'e yā.

[27] Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ:
Nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ yā canéé chí
cuuví yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
naati nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā chi cuuvi yeⁿ'ē nguuvi
chi ntaavi'tuunúuⁿ saⁿ'ā. [28] Cáávā chuū
chííⁿ chí Saⁿ'ā chi Daiyá Dendyuūs cuuví
caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ ntúuⁿ sa yeⁿ'ē nguuvi
chi ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

3

Saⁿ'ā chi ntí'i ta'a sa
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Jesús miiⁿ ní chindáā ntúuⁿ yā na yáacū
sinagoga. Ní miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā ndúúcū
ta'ā sa chi ntí'i. 2 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos ní neⁿ'é yā
n'diichi yā nduuti chi Jesús miiⁿ chi ndúuvā
yeⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ caati nguuvi sábado chi
ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní fariseos cuuví
caaⁿ'mánⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús. 3 Tuu'mi
ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā chí ntí'i
ta'ā sa miiⁿ: Nducuéénⁿ dí ní cueendii di
naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.
4 Jesús miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Dé'ɛ̄ diiⁿ yú nguuvi chi
ntaavi'tuunúuⁿ yú? ¿'Áá cuuvi chi diiⁿ
yú cosas chi n'daācā o cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daācā? ¿'Áá n'daācā chí nguaⁿ'āī yú vida
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ o chi 'caaⁿ'nūⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ?
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'ɛɛtinéé 'diíⁿ yā. 5 Tuu'mi
ní Jesús miiⁿ ní n'diichi yuudú yā saⁿ'ā s'eeⁿ
ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā ti nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
cu'téénu sá yeⁿ'e yā. Ní Jesús caⁿ'a yā chii
yā saⁿ'ā miiⁿ: N'doō di ta'a di. Ní saⁿ'ā miiⁿ
n'doō sa ta'ā sa, ní ta'ā sa ní nduūvā n'daacā
tan'dúúcā taama. 6 Tuu'mi ní can'dáā
'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní ndeé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e Herodes ní 'íícú n'diichí yā táácā diíⁿ
yā ní 'íícú cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús miiⁿ.

*Nééné 'yaa*ⁿ 'iiⁿ'yāⁿ snée yā na 'diituú
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā

7 Jesús miiⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā
cueⁿ'é yā cuaaⁿ na 'díítuú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.
Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea
ndúúcū yáⁿ'āa Judea cheⁿ'e yā can'dáa yā
Jesús miiⁿ. 8 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Galilea chicadíínuuⁿ yā yeⁿ'é dendu'ū
chi n'gɛɛtɛ n'dai chi Jesús diíⁿ yā, nééné
'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā n'diichi yā Jesús
miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Judea, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén,
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Idumea,
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e táámá 'diituú yíícú
Jordán, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Tiro
ndúúcū yáⁿ'āa Sidón. 9 Cáávā chi ndaā
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús caⁿ'a yā chii yā
discípulos yeⁿ'e yā chi cu'nee yaáⁿ yā 'áámá
barco yeⁿ'e yā, níícú cuuví cuchɛ́ɛ yā barco
miiⁿ chi 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛti
núūⁿ chiichi yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. 10 Ní Jesús
diíⁿ yā chi 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nduūvā yeⁿ'e
yā. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā neⁿ'é
yā tuu'ví yā Jesús. 11 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi canee
yā ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ,
espíritu miiⁿ diīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ndaa yā
nanááⁿ Jesús ní espíritu ní 'cai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ:
Díí ní Saⁿ'a chi Daiya Dendyuūs.
12 Jesús caⁿ'a yuudu yā espíritu s'uuⁿ
'túúcā: Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ dí du'u 'iiⁿ'yāⁿ 'úú.

Jesús ndɛɛvɛ yā ndu'u ndiichúúví dis-
cípulos

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cuchɛ́ɛ yā na
'áámá yiīcū, naachí yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chí
neⁿ'e yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndáa yā nanááⁿ
Jesús miiⁿ. 14 Ní nduuvidaamá ndu'ū ndi-
ichúúví discípulos chi canee yā ndúúcu yā.
Ní dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí caaⁿ'mánⁿ yā
nduudú yeⁿ'e Ndyuūs chi nduudu cuaacu
yeⁿ'e yā. 15 Ní Jesús ca'a yā poder discípu-
los yeⁿ'e yā chí cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní chí divíi yā espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. 16 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní ndiichúúví discípulos: Simón, chí duuchi
ntúuⁿ sa Pedro, 17 ndúúcū Jacobo ndúúcū
Juan 'diinū sa ní 'uūvī sáⁿ'a s'eeⁿ chi daiya
Zebedeo, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní Jesús s'neeⁿ yā
nguuvi sa Boanerges chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ
Daiya Dɛɛvɛ́; 18 tanáⁿ'a yā ní nguuvi Andrés,
ndúúcū Felipe, ndúúcū Bartolomé, ndúúcū
Mateo, ndúúcū Tomas, ndúúcū Jacobo chi
daiya Alfeo, ndúúcū Tadeo, ndúúcū táámá
Simón chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Canaan,
19 ndúúcū Judas Iscariote, saⁿ'ā chi cuayiivi
mííⁿ ch'iⁿ'i sá du'u chi Jesús miiⁿ chi cuuvi
'caaⁿ'núⁿ yā 'yā. Ní Jesús ndúúcū ndiichu-
uvi discípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'e yā ní sndaa yā
na 'áámá va'āī.

Ngaⁿ'a yā chi Jesús canée yā ndúúcū
poder yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

20 Cuayiivi ní Jesús cueⁿ'e yā na vaacu
yā. Táámá vmnéⁿ'ēe nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ
ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
yaāⁿ chí che'e yā pan. 21 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
familia yeⁿ'e Jesús chicadíínuuⁿ yā yeⁿ'e
Jesús, yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi Jesús ní
nduuví loco yā, ndaa yā chi nandɛ́ɛ yā Jesús.
22 'Tiicá ntúūⁿ maestros chí ngi'cueeⁿ ley
chí chiicá yā yeⁿ'e na yáāⁿ Jerusalén ní
caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū canéé sá ndúúcū es-
píritu chi nguuvi Beelzebú chi Satanás chí
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ, ní cáávā poder yeⁿ'e es-
píritu miiⁿ chí tun'daá yā espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ.

23 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní s'neeⁿ yā 'áámá ejemplo. Ni caⁿ'a
yā: ¿Táácā cuuví diiíⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ di-
víi sa yááⁿn'guiinūuⁿ? 24 Ndúúti chi 'áámá
gobernador chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e
yáāⁿ naachi vɛ́ɛ́ 'uūvī partido chi n'guⁿ'u ná
'aamá yā ndúúcū yeⁿ'e taama yā 'iiⁿntyéⁿ'ē
miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi 'nááⁿ yā chí 'iiⁿntyéⁿ'e
yā. 25 Ndúúti chi n'deēe nadacádíínuuⁿ yā
na 'áámá familia chi vɛ́ɛ́ partido yeⁿ'ē, fa-
milia miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nduuvidáámá yā.
26 'Tiicá ntúūⁿ, ndúúti chi yááⁿn'guiinūuⁿ
diiⁿ sa contra yeⁿ'e maaⁿ sa, nguɛ́ɛ́ cuuví
cūnee sa ti chúū diiiⁿ chí 'cuiinu sa.
27 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi cundaa
yā na vaacu 'áámá saⁿ'ā chí vɛ́ɛ́ fuerzas
yeⁿ'ē sa ní divíi yā dendu'u yeⁿ'ē sa. Canéé
chí caāchiichí yā saⁿ'ā vmnááⁿ vmnaaⁿ.
Cuayiivi ní cuuvi diíⁿ yā divíi yā dendu'ū chi
snúūⁿ va'ai yeⁿ'ē sa.
28 Nduudu cuaacu 'úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī.
Tanducuéⁿ'e nuuⁿndi chí diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū nduudu taaⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e Ndyuūs,
Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndí yeⁿ'é yā.
29 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu taaⁿ
chi nguɛɛ n'dáacā yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ nch'ɛɛ̄cū yeⁿ'é yā maaⁿ ní
tiempo chi cuchiī.
30 'Tíícā Jesús ngaⁿ'a yā ti náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
ngaⁿ'a yā chi Jesús mííⁿ ní vɛ́ɛ́ espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ nduucú yā.

Chɛɛcú Jesús ndúúcū 'díínu yā
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Cuayiivi ní ndaā chɛɛcuú Jesús miiⁿ
ndúúcū 'díínu yā, ní ch'ɛɛtinée yā cuaaⁿ
chuva'āī. Ní dichó'o yā 'áámá saⁿ'ā chi
yaa'vi sa Jesús chi cuchií yā nanáaⁿ yā.
32 'Yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní vɛɛté yā cuaaⁿ 'diituú Jesús
miiⁿ ní caⁿ'a yā: Chɛɛcú nī ndúúcū 'diinú nī
ní in'nuúⁿ yā n'diī cuaaⁿ chuva'āī.
33 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ:
¿Dú'ū chí chɛɛcú miiⁿ? o ¿dú'ū chí 'diinú
miiⁿ?
34 Tuu'mi ní Jesús n'gíínu yā 'iiⁿ'yāⁿ chí
vɛɛté yā cuaaⁿ 'diitúú yā ní ngaⁿ'a yā ngii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: N'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi snée
yā nduucú miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chí
chɛɛcú ndúúcū 'diinú. 35 Ní 'āā du'ú nūuⁿ
chi diiiⁿ chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi diíⁿ
yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chíí vi'í, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chíí
'diinú, ndúúcū chɛɛcú.

4

'Aama ejemplo yeⁿ'e 'aama saⁿ'ā chi
ngiīnū sá ndaata
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Taama vmnéⁿ'ēe Jesús miiⁿ ní tucá'a yā
chi'cueeⁿ yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní
nduuvidáámá n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ naachi
canéé Jesús miiⁿ ndíí 'āā ntɛ́ɛ́ lugar chí
cuééndii Jesús. Ní chindáa yā na 'aama
barco chi canuuⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
miiⁿ. Ní miiⁿ ch'iīndí yā chi ca'cueeⁿ yā.
Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ch'ɛɛtinée yā na 'diituú
nuūⁿnīⁿ miiⁿ. 2 N'deēe n'dáí parábolas
caⁿ'a Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ejemplos chi
tan'dúúcā dendu'u chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
Ní taachí ngi'cueeⁿ yā caⁿ'a yā ndúúcū
'iiⁿ'yā s'eeⁿ 'tíícā. 3 Ndís'tiī ní 'caandiveéⁿ
nī chuū. 'Áámá saⁿ'ā chi ngiīnū ndaāta ní
cuéⁿ'e sá cuūnū sa ndaata miiⁿ. 4 Taachi
chiīnū sa ní 'áámá duutu ndaata mííⁿ chiiya
na 'diituú yúúní ní ndaā 'yáádá ní che'e
tī. 5 Náⁿ'ā duutu ndaata ní chiiya nguaaⁿ
tuūú naachi nguɛ́ɛ́ dáana n'deēe yáⁿ'āa
vɛ́ɛ́. Duutu ndaata miiⁿ núúⁿ cān'daa tí
yáⁿ'āa miiⁿ nguɛɛ daanáá yáanūuⁿ. 6 Ní
taachi can'daā yaatū miiⁿ ní ti'i caati nguɛ́ɛ́
yaānūuⁿ snúū díí'yú. 7 Náⁿ'ā duutu ndaata
miiⁿ chiiya nguaaⁿ yááⁿ. Yááⁿ s'eeⁿ ní
ch'iīta ní di'vaāchi yéⁿ'ē. Chííⁿ chí ndaata
miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ dichií'vē. 8 Náⁿ'ā duutu ndaata
mííⁿ na yáⁿ'āa n'dáacā chiiyā. Can'dáā ní
ch'iita n'deee n'dáí cosecha yeⁿ'ē. N'duuvi
ní ch'ɛɛtinéé tanduu ndiicu ndiichi ndaata
yeⁿ'ē. Tan'duuvi ní 'iīnū ngɛɛcu ndiichi
ndaata yeⁿ'ē ní tan'duuvi ní 'áámá ciento
ndaata yeⁿ'ē.
9 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veéⁿ nī, 'caandiveéⁿ
nī.

Chíiⁿ chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ
(Mt. 13.10-23; Lc. 8.9-15)

10 Cuayiivi taachí nduūvī dámaáⁿ yā ndaa
nanááⁿ Jesús náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé niiⁿnúⁿ
yā ndúúcū ndiichúúví discípulos ní ntiin-
guunéeⁿ yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ
ejemplo 'cūū?
11 Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Ndís'tiī ní canéé chí cadiinuuⁿ nī chi
canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā. Naati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ sneé yā nduucú, 'úú ní ngaⁿ'á ngií

tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū ejemplos. 12 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snaaⁿ yā naati ch'ɛɛtinée yā tan'dúúcā chí nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yā, ní 'caandiveéⁿ yā naati ch'ɛɛtinée yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ yā, ni nguɛɛ tuumicadíínuuⁿ yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndaacadáámí yā ní cu'tééⁿu yā Ndyuūs ní nch'ɛ̄ɛ̄cū nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

13 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē ejemplo 'cūū? ¿Táácā, túú'mí, cádíínuuⁿ nī yeⁿ'ē tanáⁿ'ā ejemplo? 14 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngiinú yā ndaata miiⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi candɛɛ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 15 N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ ní tan'duūcā ndaata chí chiiya cyúúní mííⁿ, 'tiicá yā ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi taachí ch'iindivéeⁿ yā, chiī yááⁿn'guiinūuⁿ ní divíi sa nduudu chi ch'iindiveéⁿ yā chi canéé na staava yeⁿ'e yā. 16 Tán'duuvi yā ní tan'dúúcā ndaata chí chiiya nguaaⁿ tuūú, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní yeenú n'daí yā nduūcū. 17 Naati nguɛ́ɛ́ 'áámá cānee na staava yeⁿ'e yā ní nguɛ́ɛ́ 'nááⁿ tiempo cūnee. Taachi ndaa tiempo chi 'cueenu yā cuuvi o neⁿ'e chi n'gííⁿnyuⁿneeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā cáávā nduudu cuaacu miiⁿ, 'āā ntɛ́ɛ́ candii yā chí n'daacā miiⁿ. 18 Tán'duuvi yā ní tan'dúúcā ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ miiⁿ, 'tiicá yā. N'giindiveeⁿ n'daacá yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 19 Naati neené neⁿ'e cá yā dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū chi vɛ́ɛ́. Ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dineⁿ'e yā cosas chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e taama 'iiⁿ'yā. Tanducuéⁿ'ē chuū ní ndaá ní di'vaachií yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní diiíⁿ chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 20 Naati tán'duuvi yā ní tan'dúúcā ndaata chi chiiya na yáⁿ'āa n'daacā, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'teenu n'daaca yā, ní vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē. N'duuví yā ní tan'dúúcā ndaata chi chiī ndiīcū ndiichi yeⁿ'ē yeⁿ'e 'aama 'aama. N'duuví yā tan'dúúcā chí chiī 'iinu ngɛɛcu ndiichí yeⁿ'ē, o tan'dúúcā chi chiī 'aama ciento yeⁿ'ē.

Tanducuéⁿ'ē chi cunuúⁿ n'de'ei cunduú nguuvi

(Lc. 8.16-18)

21 'Tiicá ntúūⁿ caⁿ'a Jesús táámá ejemplo chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá. ¿'Áá ndɛɛ yā 'áámá lámpara chí cu'neeⁿ yā maaⁿ 'aama caja o maaⁿ 'aama cama? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿ yā lámpara miiⁿ na yaacu, 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi snaaⁿ yā? 22 Mar 'áámá cosa chí canúúⁿ n'de'ei nguɛ́ɛ́ cunee chi nguɛ́ɛ́ snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'áámá cosa chi cánúúⁿ n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ cadíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 23 Du'ū chi vɛ́ɛ́ veéⁿ ní 'caandiveéⁿ.

24 Ní Jesús caⁿ'a ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cunndɛ̄ɛ̄ ndís'tiī cuidado yeⁿ'e chi n'giindiveéⁿ nī. Ndúúcū caādī chi ndís'tiī idiíⁿ nī juzgar 'iiⁿ'yāⁿ, caadi mííⁿ ntúū Dendyuūs idiíⁿ yā juzgar ndís'tiī. Ní n'deēe cá n'daācā yeⁿ'ē ndís'tiī taachi Ndyuūs idiíⁿ yā juzgar ndís'tiī. 25 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā Ndyuūs ca'a cá yā 'yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ca yeⁿ'e yā, Ndyuūs ndivíi yā 'tɛ́ɛ́ chi 'āā vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e ndaata chí ngiita

26 Jesús caⁿ'a ntúuⁿ yā: Naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chi ngiīnu sa ndaata na yáⁿ'āa yeⁿ'e sa. 27 Saⁿ'ā miiⁿ ngiīnū sa ndaata na yáⁿ'āa. Ni chii maāíⁿ ní cyaadú sa ní nducueeⁿ sa taachí chidɛɛvɛ. Cuayiivi ní cho'ōo nguūvī cho'ōo n'gááⁿ ní ndaata miiⁿ ní can'daa ní ch'iita naati saⁿ'ā miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ deenu sa táácā ch'iita. 28 Yáⁿ'āa miiⁿ ngii maāⁿ yéⁿ'ē. Vmnááⁿ vmnaaⁿ ican'dáā ta'ā n'gaiyáā. Cuayiivi ní can'daā yááⁿ miiⁿ yeⁿ'e. Cuayiivi ní n'giita ní ngii trigo chí ndiitūu n'daāca na yááⁿ miiⁿ. 29 Taachí trigo miiⁿ 'āā ntí'i, tuu'mi ní ngeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'ē ní n'giica yā, ti 'āā snuū ca'a chí 'caātā.

Tan'dúúcā ejemplo nduutií yeⁿ'e yíivɛ̄ ntíí'yāa

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Jesús miiⁿ ní ca'a ntúuⁿ yā: ¿Dɛ'ɛ́ tan'dúúcā naachí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs miiⁿ? o ¿dɛ'ɛ́ nduucū chi nadīdáámá yú? 31 Chuū tan'dúúcā nduutií yeⁿ'e yiivɛ̄ ntíí'yāa chi 'lííⁿ cá yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē nduutií chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Chííⁿ chi chiinu 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā. 32 Taachí 'āā niīnú yā ndaata miiⁿ ní ngíí n'gɛɛtɛ yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē yaātā. Ní dúuⁿnɛ̄ miiⁿ ní n'gɛɛtɛ n'dáí ngii chi 'yáádá ngíí í'neeⁿ tī 'dɛ́ɛ́cɛ tī na 'cuutí yeⁿ'ē.

Taama ejemplo chi ngi'cueeⁿ Jesús
(Mt. 13.34-35)

33 'Tíícā ngi'cueeⁿ Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū n'deee n'dáí ejemplos tan'dúúcā chuū, tanducuéⁿ'ē chi cuuvi cadiinuuⁿ yā. 34 Ní ngaⁿ'a yā ngii yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ejemplos, naati taachi canee yā dámaāⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā tanducuéⁿ'ē miiⁿ n'giⁿ'i yā discípulos yeⁿ'e yā dɛ'ɛ chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ ejemplos chi 'āā caⁿ'a yā.

Jesús chi'neeⁿ 'diíⁿ yā 'yúúné ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Taachi chi'da'á nguuvi miiⁿ, Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e yā: Caⁿ'ā yú táámá 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

36 Tuu'mi ní s'neeⁿ yā miiⁿ ní discípulos ní candɛ́ɛ yā Jesús miiⁿ na barco chí 'āā canéé na 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní cueⁿ'é yā. Miiⁿ ntúūⁿ canéé tanáⁿ'ā barcos. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā barcos cueⁿ'é ntúūⁿ yā. 37 Tuu'mi ní chéenū 'áámá 'yúúné taaⁿ ní nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ sndaa yaacú. Ní sndaā yaanūuⁿ barco miiⁿ, ní chiitūu nuūⁿnīⁿ barco naachi canéé Jesús miiⁿ. 38 Ní Jesús miiⁿ ní cyáádu yā cuaaⁿ 'diituú barco miiⁿ, ní candiitinee yā na cojín. Ní discípulos ní nanduūchí yā Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā: N'dii Maestro, ¿'áá nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ inee nī chi 'cuūvi yú?

39 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní nducueeⁿ yā ní yaa'vi yā 'yúúné miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ 'túúcā: 'Diiíⁿ nūuⁿ cunee di. Hora mííⁿ nūuⁿ 'yúúné miiⁿ ní canee 'diiíⁿ ní nducuéⁿ'ē canee 'diiíⁿ 'diiíⁿ. 40 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi tátiī 'va'a nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nguɛ́ɛ́ cu'téénu cá nī?

41 Ní discípulos yeⁿ'é yā neené dii'yá yā chiī, ní ngaⁿ'a yā ngii yā nguaaⁿ maáⁿ yā ndúúcū vi'ī: ¿Du'u rá 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū, chí ndii 'yúúné ndíí nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ch'iindiveéⁿ yeⁿ'e yā?

5

Saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Jesús ndúúcū discípulos ndaa yā na táámá lado 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa chi nguuvi Gadara. 2 Tuu'mi ní Jesús nan'daá yā na barco miiⁿ, ní ndaa 'áámá saⁿ'ā chi canéé ndúúcū espíritus yeⁿ'ē yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní ngiicá sa ná vaacu sa chi 'áámá yiivi yáává chi canéé nguaaⁿ yaïnyāⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús. 3 Saⁿ'ā miiⁿ ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ chi cuuví cuta'á yā saⁿ'ā ní cachiichí yā saⁿ'ā, ndii nguɛ́ɛ́ ndúúcū cadenas. 4 Nééné n'deēe cuuví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cachiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū cadenas ca'a sa ndúúcū ta'ā sa, náátí ch'iica sa cadenas miiⁿ, ní dicheēyéi sa cadenas miiⁿ. Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ichɛ́ɛ yā ndúúcu sa. 5 Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ cachiica sá n'gaī sa cuaaⁿ ná yiīcū ndúúcū cuaaⁿ nguaaⁿ yáinyāⁿ ndíí nguuvi ndíí n'gaaⁿ, ní 'nuu cá'ai maāⁿ sa sáⁿ'ā ndúúcū tuūu. 6 Ní taachi n'diichi yáⁿ'áí sa Jesús miiⁿ, cueⁿ'e sa ngéénu sā nanáaⁿ yā ní chiīntii'ya sa nanáaⁿ yā. 7 Ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ ní 'cáí yiicu sá: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi ndaa nī nanaáⁿ, n'dii Jesús, Daiya Dendyuūs chi canee yā na va'ai chɛɛti nguuvi? Ngiicá cáává chi dúúchí Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ tée nī vaadī 'caa'va 'úú.

8 Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa chuū caati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chiī yā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ: Ndís'tiī, nan'dáa nī yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū.

9 Jesús miiⁿ tiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ nguuví dí? Ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi canéé ndúúcū sáⁿ'a 'cūū nan'guɛɛcútaⁿ'a sa: Legión nguūví, caati neené 'yaaⁿ 'nū.

10 Ní espíritus neené di'cuíítuū ca Jesús miiⁿ chi nguɛ́ɛ́ tun'dáa yā espíritus chi caⁿ'ā yaⁿ'ai yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ. 11 Ní neené n'deēe puercos nge'e tī cuaaⁿ na nííⁿnúⁿ yiīcū miiⁿ. 12 Ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ idi'cuiitu Jesús: N'dii, dicho'ó nī nús'uu chi caⁿ'a 'nū chɛɛti puercos miiⁿ.

13 Tuu'mi ní Jesús ní ca'a yā permiso, ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chínan'dáa sa yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ chí ndáa sa chɛɛti puercos. Ní vɛ́ɛ́ tan'duu 'uūvi mil puercos miiⁿ. Ní taachi espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ sndáa sa chɛɛti puercos tuu'mi ní cheenu nducyaaca tī ní chingéé nuúⁿ tī chɛɛti yaāi miiⁿ. Ní chingée tī nguaaⁿ nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā. Ní chiitu nuūⁿnīⁿ veéⁿ tī duutu tī cheendi tī ní ch'ii tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

14 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ cuidado puercos cueⁿ'e yā ngéenu yā chi cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ ná yáāⁿ miiⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na cuɛ̄tí chí chiī miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'daa yā n'diichi yā chí chiī. 15 Taachí ndaa yā niiⁿnuúⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní taachí n'diichí yā

saⁿ'ā chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi maaⁿ ní vɛɛ sa 'diīiⁿ ndúúcū catecai sa ní 'āā n'daācā sa tuu'mi ní dí'va'a yā. 16 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'diichí yā chi diiⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā táácā chiī ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ, ní tan'duucā chí chiī ndúúcū puercos. 17 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chi cáⁿ'a yā táámá lado yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya.

18 Jesús cueⁿ'e yā. Ní taachi ndaa yā na barco miiⁿ ndaa saⁿ'ā chi vmnaaⁿ canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ chiica sa Jesús chi caⁿ'a sa ndúúcu yā na barco miiⁿ. 19 Jesús ní nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ yā naatí caⁿ'a yā: Cunaⁿ'a dí ná vaacu di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di, ní cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ n'dai dendu'ū chi Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ diíⁿ yā ndúúcū dii, ní tan'dúúcā Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ chí nduuvi ya'āī 'iinú yā dii.

20 Saⁿ'ā miiⁿ ní cunaⁿ'ā sa, ní tucá'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿmaⁿ yáāⁿ cuaaⁿ 'diituú chi nguuvi Decápolis yeⁿ'e dendu'ū chí n'gɛɛtɛ n'dai chi Jesús diíⁿ yā ndúúcu sa. Ní nducyaaca yā che'e yiinú yā.

*Tá*ⁿ'ā daiya sáⁿ'ā Jairo, ndúúcū n'daataá chí tuū'vi tá catecai Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Taachí Jesús miiⁿ nanguɛɛcunée yā ní cho'ó yā táámá lado yeⁿ'ē nuūⁿnūⁿ'yáⁿ'ā ní ndaa yā na yáⁿ'āa 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā naachi Jesús canee yā. 22 Ní ndaā 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi sa Jairo, saⁿ'a chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e yáacū sinagoga. Taachí n'diichi sa Jesús miiⁿ candiitin'díi sa na ca'a yā. 23 Ní neené di'cuíítu sa Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: Daiyá ní neⁿ'ē 'cuūvi tá. Cuchíi nī ní cún'du'u tá'a nī vmnaaⁿ yeⁿ'ē tá, ní cuuví nduūvā yeⁿ'e tá ní nguɛ́ɛ́ 'cuūvi tá.

24 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní cuéⁿ'e yā ndúúcu sa. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ can'daa yā Jesús ní nééné chiiⁿ'nu chiichí yā Jesús. 25 Ní nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé 'áámá n'daataá chí ngítā tá, chí 'āā ndiichúúví nduūyū canee tá ndúúcū ca'ai chí nguuvi nguuvi ngee yuuúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e tá. 26 Nééné n'geenu tá ngii ndúúcū médicos, ní 'āā ch'iinu diīⁿ tá gastar tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē tá, naati nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ dichií'vɛ̄ yeⁿ'ē tá ti dáyíícándíí cá ca'ai yeⁿ'ē ta cuaaⁿ vmnaaⁿ. 27 'Āā ch'iindiveeⁿ tá yeⁿ'e Jesús miiⁿ chi diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā. Ní cueⁿ'e tá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuaaⁿ daamí Jesús ní tuū'vi tá catecai yā. 28 Caati nadicádíínuuⁿ tá maāⁿ tá 'tíícā. Ndúútī chí dámaāⁿ tuū'ví catecai yā, ní nduūvā yeⁿ'é. 29 Hora mííⁿ nūuⁿ chi tuū'vi tá catecai Jesús miiⁿ 'tíícā canéé naaⁿ chí ngɛ̄ɛ̄ yuuúⁿ yeⁿ'ē tá. Ní chicadiinuuⁿ tá na cuerpo yeⁿ'e tá chí 'āā nduūvā yeⁿ'ē tá. 30 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tuumicádíínuuⁿ yā chí 'āā nduūvā yeⁿ'ē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū poder yeⁿ'é yā. Ní nguɛɛcundíí yā ní n'diichi yā náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā: ¿Du'u túu'vīi catecaí?

31 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā: Cuin'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ chí i'nūuⁿ chiichí yā s'uūúⁿ miiⁿ ní maaⁿ ní ntiinguuneeⁿ nī: ¿Du'u tuū'vīi 'úú?

32 Naati Jesús ní nguɛɛcúndii yā n'giinu yā 'áámá lado taama lado, ní 'iicu cuuvi snaaⁿ yā du'ū tuu'vī 'iiⁿ'yāⁿ. 33 Tuu'mi ní n'daataá miiⁿ, ní in'duuvi tá chi 'va'ā tá. Deenū tá dɛ'ɛ̄ chí chiī. Cheⁿ'e tá ní chiīntii'ya tá nanááⁿ Jesús. Ní caⁿ'a tá chii tá 'iiⁿ'yāⁿ tanducuéⁿ'ē chi nduudu cuaacu. 34 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā táⁿ'ā: Díí daiyá, nduūvā yeⁿ'ē dí cáávā chi i'téénu di 'úú. Díí 'diííⁿ nūuⁿ cunáⁿ'a di, ní ndúuvā yeⁿ'ē di yeⁿ'ē ca'ai chi ndii di.

35 Ngaⁿ'a Jesús miiⁿ ndúúcū táⁿ'ā miiⁿ, taachí ndaa yā ná va'ai yeⁿ'e saⁿ'ā Jairo chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē va'ai miiⁿ ní caⁿ'a yā Jairo: Daiya dí 'āā n'diī tá. ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuví chi idindú'ū ca di maestro?

36 Naati Jesús miiⁿ, ní ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'á yā yeⁿ'ē saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa. Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga: Nguɛ́ɛ́ 'va'a di naati cu'téénu dí.

37 Jesús nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'e ca yā cuaaⁿ chɛɛti va'ai ndúúcu yā, ti dámaāⁿ Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, saⁿ'ā 'diinū Jacobo. 38 Taachí ndaa yā va'ai yeⁿ'e sáⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū sinagoga miiⁿ, n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iindiveéⁿ yā chí n'gai yā ní ngɛɛcu yā. 39 Tuu'mi ní taachi sn'daa yā cuaaⁿ chɛɛti va'āī miiⁿ, caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ tátiī yuudu idiíⁿ nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí

ngɛɛcu nī? Tá'díīⁿ nguɛ́ɛ́ n'dii tá, tí cyaadu tá.

40 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gíiⁿnyūⁿneeⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ diíⁿ yā chi can'daā nducyaaca yā. Ní Jesús can'dɛɛ yā chiida tá ndúúcū chɛɛcu tá ndúúcū discípulos chi canéé ndúúcu yā ní sndaa yā naachi candíítí ta'dííⁿ chí n'dii tá ní tináⁿ'ā. 41 Ní sta'á yā ta'ā tá ní caⁿ'a yā: Talita cumi, chi neⁿ'e caāⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, díí n'daata 'lííⁿ, 'úú ngaⁿ'á ngií dii, ndúúcueeⁿ di.

42 Hora mííⁿ nūuⁿ ta'dííⁿ miiⁿ ní nduucueēⁿ tá ní cachiīca tá. N'daata 'lííⁿ miiⁿ ní ngii tá ndiichuuvi nduūyū. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yiinú yā. 43 Jesús mííⁿ yaa'vi yuudú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā chííⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a Jesús chi ca'a yā yuūndū chi che'e n'daata 'lííⁿ miiⁿ.

6

Jesús canee yā na yáāⁿ Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Jesús ní ndaācá yā miiⁿ ní cunaⁿ'á yā na yáāⁿ Nazaret chi yáāⁿ vaacú yā, ní discípulos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e yā ndúúcu yā. 2 Taachí ndaā nguuvi sábado chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús tucá'a yā chi'cueeⁿ yā na yaācū sinagoga miiⁿ. Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chi caⁿ'a Jesús, ní cheⁿ'e yiinú yā. Ní caⁿ'a yā: ¿Tíí ch'eēⁿ sáⁿ'a 'cūū tanducuéⁿ'ē chuū? ¿Dɛ'ɛ́ vaadī déénú chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ndúúcū vaadī n'giinu chi diíⁿ yā chūū? 3 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sáⁿ'a 'cūū daiya saⁿ'ā 'viichiyáⁿ'á miiⁿ, daiya María miiⁿ, saⁿ'ā chí 'diínū Jacobo, ndúúcū José, ndúúcū Judas, ndúúcū Simón, ndúúcū ví'i yā chi snée yā miiⁿ nguaaⁿ s'uūuⁿ? Cáávā chi yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chííⁿ chi nguɛ́ɛ́ s'teenu yā 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā profetas naati nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e yā 'áámá profeta yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú yā. Ní nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā profeta miiⁿ. 5 Jesús ní nguɛ́ɛ́ chidííⁿ yā mar 'áámá vaadī n'giinú miiⁿ, dámaaⁿ chi sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'e n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíítā ní nduūvā yeⁿ'é yā. 6 Ní cheⁿ'e yiinu Jesús tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ s'téénu yā. Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cachiicá yā cuaaⁿ na yáāⁿ na niiⁿnuúⁿ ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús dichó'o yā discípulos yeⁿ'e yā chi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Ní Jesús yaa'vi yā ndu'ū chi ndiichuuvi discípulos, ní tucá'a yā dicho'o yā 'iiⁿ'yāⁿ 'uuvi yā 'áámá 'áámá yáāⁿ. Ní ca'a yā poder discípulos chi tun'dáa yā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. 8 Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ candɛ́ɛ yā chi cuuví yeⁿ'ē yúúní yeⁿ'e yā, dámaāⁿ in'daacuú. Nguɛ́ɛ́ canéé chí candɛ́ɛ yā ndii mar 'áámá moral, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú pan ra, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tuūmī ra na bolsa. 9 Cunúúⁿ ca'a yā ndaacuú ndaachíī, ní 'áámá nūuⁿ catecai yā, nguɛ́ɛ́ 'uūvī. 10 Ní caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī, taachi cúndaa nī chɛɛti 'áámá va'āī, 'cuɛɛtinée nī miiⁿ taanduvɛ́ɛ́ ndii taachí nan'dáa nī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. 11 Nduuti chi ndaá nī 'áámá yáāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuaáⁿ yā 'cuɛɛtinée nī miiⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú neⁿ'e ra yā chi 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní nan'dáa nī yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ. Ní n'dáádi nī yaācáā yeⁿ'ē ca'a nī. Chuū ní 'áámá señal chi 'cuuⁿ'miⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idíiⁿ yā ti contra yeⁿ'é nī. Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi nguuvi yeⁿ'e juicio duu'vi cá castigo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Gomorra, chi ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ, ní nguɛ́ɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ naachí nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā ndís'tiī.

12 Tuu'mi ní discípulos ican'dáa yā, chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē chí ndaacadáámí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní chi n̄'daaⁿ yā chí cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daāca yā. 13 'Tuucá ntúūⁿ discípulos divíi yā neené n'deee espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'ii yā aceite n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chi ngíitā ní nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.

Juan chi ngɛɛ̄dinuūⁿnīⁿ ní ch'iī sa
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Rey Herodes ch'iindiveéⁿ ntúuⁿ yā chuū chi núúⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdī miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā chí diiⁿ Jesús miiⁿ. Rey Herodes mííⁿ caⁿ'a yā: 'Āā nduūchi Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ nguaaⁿ tináⁿ'ā, chííⁿ chí saⁿ'ā ní vɛ́ɛ́ taavi poder yeⁿ'ē sa.

15 Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní Elías chi profeta ndíí vmnaaⁿ. Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní 'áámá

profeta tan'dúúcā profetas chi ch'εεtinéé
ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ.
16 Taachí Herodes miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā
chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā: Juan sáⁿ'a 'cūū, chi
'úú chi caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ chi chiicá yā daandu
sá ní 'āā nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
17 Ti Herodes miiⁿ caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā sol-
dados chí sta'a sa Juan ní chiicā chiichi sa
ndúúcū cadenas ní chi'nuuⁿ sa saⁿ'ā vácūū
cáávā n'daataá Herodías. Táⁿ'ā miiⁿ chí
chiī n'daataá yeⁿ'ē Felipe cuááⁿ vmnaaⁿ ní
canéé tá ndúúcū sa. Ní Felipe miiⁿ ní 'diinu
Herodes. 18 Juan miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa
Herodes miiⁿ: N'diī rey nguɛ́ɛ́ canéé chi
cunee nī ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē 'diinu nī.
19 N'daataá yeⁿ'e Herodes miiⁿ nguɛ́ɛ́ ca-
nee yiīnū tá ndúúcū chi caⁿ'a Juan miiⁿ. Ní
neⁿ'e tá 'caaⁿ'nuⁿ tá Juan miiⁿ naati nguɛ́ɛ́
ngii diiⁿ tá. 20 Herodes miiⁿ ní deenu yā
chi Juan ní n'dai sa ní yeⁿ'e Ndyuūs saⁿ'ā
miiⁿ. Ní rey miiⁿ 'va'á yā Juan miiⁿ. Chííⁿ
chi nguɛ́ɛ́ n'guuⁿ rey miiⁿ chi táⁿ'ā miiⁿ diiⁿ
daño tá ndúúcū Juan. Ní rey miiⁿ s'neeⁿ
veéⁿ yā n'daacā ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē
nduudu Juan 'áárá chi nguɛ́ɛ́ tuumicadi-
inúuⁿ yā nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a Juan miiⁿ.
21 Naati n'daataá yeⁿ'e rey miiⁿ nguuvi tá
Herodías ní ndaāca tá táácā chi diiⁿ tá.
Herodes miiⁿ diíⁿ yā 'áámá 'viicu nguuvi
cumpleaños yeⁿ'é yā. Diíⁿ yā 'áámá 'vi-
icu yeⁿ'ē chi nge'é yā chi che'é 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ, ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ
chi 'neéⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e soldados, ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ yuudu yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. 22 Ní
taachí nge'e yā n'daatāa 'lííⁿ daiya táⁿ'ā
Herodías miiⁿ sndaā tá naachi nge'e yā. Ní
nde'ei tá. Rey Herodes ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā ndúúcu sa chiī yeenú yā chi nde'ei
tá. Ní miiⁿ caⁿ'a yā chii yā n'daataa 'lííⁿ miiⁿ:
Dii, n'daataa 'lííⁿ, caaca di 'úú chí neⁿ'e dí ní
'úú ní teé dii.
23 Ní caⁿ'a yā, "por Ndyuūs" chi ca'a yā
n'daatāa 'lííⁿ miiⁿ 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chi neⁿ'e tá,
'áárá chí ná maⁿ'a yeⁿ'ē yáⁿ'āa chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā. 24 N'daatāa 'lííⁿ mííⁿ ní can'daā
tá ní caⁿ'a tá chii tá chɛɛcu tá: Mamá, ¿dɛ́'ɛ̄
caacá? Ní chɛɛcu tá ní caⁿ'a yā chii yā tá'ā:
Caaca di tííⁿ Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ.
25 Maaⁿnchɛɛ̄té nūuⁿ sndaā ta'dííⁿ miiⁿ
naachi canúúⁿ rey miiⁿ, ní caⁿ'ā tá: Neⁿ'é
chi maaⁿnguuví nūuⁿ teé nī 'úú chɛɛti
'áámá cu'u tiiiⁿ Juan chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ.
26 Tuu'mi ní rey miiⁿ ní s'neeⁿ ndaachi nuúⁿ
yā naati cáávā chi caⁿ'a yā, "por Ndyuūs",
ni cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū rey
miiⁿ, nguɛ́ɛ́ chi diiⁿ nuuⁿ yā cheeⁿdiitú yā
yeⁿ'ē chi ngiica ta'dííⁿ miiⁿ. 27 Hora mííⁿ
nūuⁿ caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ rey miiⁿ 'áámá soldado
chí cheⁿ'e sa 'caāca sa daandu Juan chí
chɛɛdínuūⁿnīⁿ ní nguaī sa tiíⁿ yā. 28 Soldado
miiⁿ ní cheⁿ'e sa ná vácūū ní ch'iica sá
daaⁿndu Juan miiⁿ. Ní sn'nuuⁿ sa tiīiⁿ Juan
miiⁿ chɛɛti 'áámá cu'u. Ní ndɛɛ soldado
miiⁿ ní ca'a sa ta'dííⁿ miiⁿ. Ní ta'dííⁿ miiⁿ
ní ca'a tá chɛɛcu tá.
29 Taachí discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ
ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿ'é yā chi nguai
yā cuerpo yeⁿ'e Juan miiⁿ. Ní candɛ́ɛ yā chí
'cuuchi yā.

*Jesús ca'a yā chi che'e nyu*ⁿ'u mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Cuayiivi miiⁿ ní apóstoles ní nduuvi-
daamá yā ndúúcū Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii
yā Jesús tanducuéⁿ'ē chí dīiⁿ yā, ndúúcū chí
chi'cueeⁿ yā. 31 Jesús caⁿ'a yā chii yā após-
toles: Cuchíi nī, ní caⁿ'a yú ntaavi'tuunúuⁿ
yú na 'aama lugar chi 'aama lado yeⁿ'e yáāⁿ
naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yā. Ngaⁿ'a yā 'tíícā, caati
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ indaá yā nanááⁿ Jesús
ndúúcū n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chí inaⁿ'a, ndíí
maaⁿ rá chi nge'e yā, nguɛ́ɛ́ ngii. 32 Tuu'mi ní
Jesús miiⁿ ndúúcū apóstoles yeⁿ'e yā cueⁿ'é
yā dámaáⁿ yā na 'áámá barco na 'áámá
lugar chi nguɛ́ɛ́ snéé 'iiⁿ'yāⁿ. 33 Naati nééné
'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā Jesús ndúúcū após-
toles, ní déénu yā du'u yā ní taachí cueⁿ'e
yā. Ní nducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ
cueⁿ'e yā chiicá yā na yáⁿ'āa naachi ndaá
Jesús ní vmnaaⁿ cá ndaa yā. Ní cuayiivi
ndaa Jesús miiⁿ ndúúcū apóstoles yeⁿ'e yā.
34 Taachí Jesús nan'dáa yā na barco, n'diichí
yā neené n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ ní neené ya'ai 'iinú
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ti sneé yā tan'dúúcā 'iiti
cuūchī chi nguɛ́ɛ́ du'ū chí idiiⁿ cuidado 'iiti,
'tííca yā. Ní Jesús tucá'a yā chi'cueeⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'deee n'dáí dendu'ū. 35 Taachí
chi chiīnū, discípulos yeⁿ'é yā ní ndaá yā
nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā: N'dii Jesús, 'āā chiīnū
ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ snée yā na
yáⁿ'āa 'cūū. 36 Yaa'ví nī 'iiⁿ'yāⁿ, ní caⁿ'á yā
yáāⁿ n'gaiyáā ndúúcū yaāⁿ n'gɛɛtɛ chi snéé
na niiⁿnuúⁿ ní cuái yā pan, ti nguɛ́ɛ́ ndɛ́ɛ yā
chi che'e yā.

37 Naati Jesús ní nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'e
yā ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī, ca'á nī che'e yā. Dis-
cípulos ní ca^{n}'a yā: ¿'Áá cuuvi dii^{n} nús'uu
chi ca^{n}'a 'nū cuái 'nū 'uuvi ciento caadi pan,
ní ca'á 'nū che'e yā?
38 Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos: ¿'Áá
n'deee panes ye^{n}'ē ndís'tiī vɛɛ? Cué^{n}'e nī
n'diichi nī. Taachí 'āā n'diichí yā, tuu'mi ní
yaa'ví yā: Véé nyu^{n}'u panes ndúúcū 'uuvī
'yaācā.
39 Tuu'mi ní ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} Jesús chí
ch'ɛɛté 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} caadi cuáá^{n} caadi cuáá^{n}
naachí vɛɛ yuuni cueēe. 40 Ní naachí ch'ɛɛtɛ
yā 'áámá ciento yā ní naachi ch'éétēɛ tá
'uūvī ngɛɛcu ndiichí yā. 41 Tuu'mi ní Jesús
mii^{n} ní sta'á yā ndu'ū nyu^{n}'u panes mii^{n}
ndúúcū 'uuvi 'yáacā. Ní chɛɛnaa^{n} yā nan-
guuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan
mii^{n} ndúúcū 'yaācā. Ni ch'iinu ní n'dee yā
panes mii^{n} ní nca'a yā discípulos ye^{n}'e yā
chi ca'a yā che'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Discípulos
ca'a yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'yaācā mii^{n}
ndúúcū pan mii^{n}. 42 Nducyáácá yā che'e
yā ní chiitu 'ii^{n}'yā^{n}. 43 Ní nanngaá^{n} yā chí
ningaavā mii^{n} ní chiitu ndiichúúví 'cuɛɛ̄tɛ̄ɛ
ndúúcū chí ningaāva mii^{n} ye^{n}'e pan ndúúcū
'yaācā mii^{n}. 44 Nducyaaca sa^{n}'ā chí che'ē sa
panes mii^{n} ní ngii nyu^{n}'u mil sa.

Jesús ngííca yā vmnáá^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Tuu'mi ní ca^{n}'a Jesús chii yā discípu-
los ye^{n}'e yā chí cundaa yā na barco mii^{n}
ní ndaá yā táámá lado ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
mii^{n} vmnaa^{n} yē^{n}'e yā chí ca^{n}'a yā na yáā^{n}
Betsaida, nuu^{n}ma^{n} ne^{n}'e chi Jesús dii^{n} yā
despedir 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 46 Taachí Jesús dii^{n}
yā despedir ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, cue^{n}'é yā na
yiicū mii^{n} chi caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā. 47 Taachí
chii 'da'a mii^{n}, barco mii^{n} ndúúcū discípu-
los 'āā cachíícá vmnaa^{n} ye^{n}'ē nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
mii^{n} ní náávta^{n}'a nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} canéé.
Ní 'āā dámaā^{n} Jesús mii^{n} canee yā na yá^{n}'āa
mii^{n}. 48 Ní Jesús n'diichí yā chi discípulos
ní ch'eenu yā chiī chí dii^{n} yā chí chiica
barco mii^{n} ti 'yúúné mii^{n} ní contra ye^{n}'ē
naachí cachiica barco mii^{n}. Na nguɛɛtiyaa^{n}
'da'a ca, Jesús ndaa yā nanáá^{n} discípulos, ní
ngiicá yā vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n} mii^{n}. Ní ne^{n}'é yā
cho'o daamá yā. 49 Taachí discípulos ye^{n}'e yā
n'diichí yā Jesús chi ngiica yā cuaa^{n} vmnaa^{n}
nuū^{n}nī^{n} mii^{n}, discípulos nadacádíínuu^{n} yā
chi 'áámá bulto ch'ɛɛtɛ ní 'cai yiicu yā.
50 Ti nducyáácá discípulos n'diichí yā Jesús,
ní dii'yá yā chiī. Naati Jesús ní yaa'ví yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī sa^{n}'ā, nguéé
'va'á nī ti 'úú.
51 Ní Jesús mii^{n} cuchéɛ yā na barco mii^{n}
naachi snúu^{n} discípulos. Ní canéé 'diíí^{n}
'yúúné. Ní discípulos nadicádíínuu^{n} yā.
Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní che'e yi-
inú yā. 52 Vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e discípulos
ní chɛɛchí caati nguéé tuumicádíínuu^{n} yā
vaadī n'giinu ye^{n}'e panes mii^{n}.

Jesús dii^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngíítā na yá^{n}'āa Genesaret
(Mt. 14.34-36)

53 Cho'ó barco mii^{n} ndúúcu yā táámá
lado ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} ní ndaá yā ná
yá^{n}'āa Genesaret, naachí cachiichí yā barco
mii^{n} cuaa^{n} 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'āa. 54 Ní
taachi nacan'daa yā na barco mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi 'āā ndaá yā mii^{n} ní ntiinaá^{n} yā
Jesús mii^{n}. 55 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'á yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n} cuaa^{n} na yáā^{n}
n'gaiyáā chi snéé nii^{n}nuú^{n} chi Jesús canée
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chinguai yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngíítā. Ní tuca'a yā ndaa yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngíítā na cama ye^{n}'é yā ní candɛɛ yā
'ii^{n}'yā^{n} nanáá^{n} Jesús mii^{n}. 56 Ní 'āā dɛ'ɛ́ nūu^{n}
lugar naachí cue^{n}'e Jesús mii^{n}, nduuti chi
na yáā^{n} n'gaiyáā, o na yáā^{n} n'gɛɛtɛ, o na
campo, 'ii^{n}'yā^{n} ní í'nee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíitā
cuaa^{n} cyúúní. Ní di'cuíítu yā Jesús chi ca'á
yā lugar 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíítā chi cuuví tuu'ví
yā maa^{n} rá naachí ndɛɛtií ye^{n}'ē catecai
Jesús. Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chí tuū'ví yā
tiinūu^{n} ye^{n}'e yā, nduūvā ye^{n}'e yā.

7

Chíí^{n} chí diī^{n} chí ngii nuu^{n}ndi 'ii^{n}'yā^{n}
(Mt. 15.1-20)

1 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} fariseos ndúúcū
n'duuvi maestros ye^{n}'e ley n'daa yā na yáā^{n}
Jerusalén, ní ndaa yā nanáá^{n} Jesús. 2 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní n'diichí yā chí discípulos ye^{n}'e Jesús
mii^{n} ngé'e yā ndúúcū ta'a yā chí vaatíí, ní
vɛɛ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā ti nguéé inaa^{n}nu yā
ta'a yā taachí āā cuéé che'e yā tan'duucā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é yā. 3 Chúū chii caati
'ii^{n}'yā^{n} fariseos ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
Israel candíi yā costumbres ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
ndiicúú s'ee^{n} chi nguéé che'e yā ndúúti
chi nguéé n'deēe cuuví nnaa^{n}nú yā ta'a
yā. 4 Taachí indáa yā nii'vɛ̄ɛ̄, nguéé che'e yā

nduuti chi nguɛ́ɛ́ nnaaⁿnu yā ta'a yā n'deēe cuūví. Vɛ́ɛ́ cá costumbres chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ icandiica yā, chi nnaaⁿnu yā vasos chi n'geē chí ngi'i yā, ndúúcū jarros, ndúúcū taza yeⁿ'e cūū, ndúúcū mesas. [5] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū maestros yeⁿ'e ley miiⁿ itiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nguɛ́ɛ́ candíí discípulos yeⁿ'e nī costumbres yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ? Nge'é yā ndúúcū ta'a yā chi vaatíī.

[6] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: N'dáacā caⁿ'a profeta Isaías miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chí 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī. Chuū caⁿ'a yā taachí dingúuⁿ yā 'túúcā:

'Iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ ní dich'ɛɛté yā 'úú ndúúcū cheendi yā, naati staava yeⁿ'e yā yaⁿ'āī canee yeⁿ'e 'úú.

[7] Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chí diiⁿ yā chi dich'ɛɛté yā 'úú, ti chííⁿ chí ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

[8] Naati ndís'tiī ní chi'néeⁿ nī leyes yeⁿ'e Ndyuūs ní candíi nī costumbres yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Chííⁿ chi neené n'deee cuūví nnaaⁿnu yā jarros ndúúcū vasos naachi ngi'i nuúⁿ yā, ndúúcū chí diíⁿ yā ndúúcū neené n'deēe cá dendu'ū. Tanducuéⁿ'ē chuū ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄.

[9] 'Tíícā caⁿ'a Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní cándii nī costumbres maáⁿ nī ní cáávā chuū i'neéⁿ nī 'áámá lado ley yeⁿ'é Ndyuūs. [10] Moisés caⁿ'a yā ley 'cūū: Diíⁿ nī honrar chiidá nī ndúúcū chɛɛcú nī ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chiidá yā o yeⁿ'ē chɛɛcú yā canéé chi 'cuūvi yā. [11] Naati ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī chí nga'a nī permiso 'aama saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sá cuuvi sa chiida sa o chɛɛcu sa, 'tíícā: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nneé n'diī, caati nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'é ní Corbán. (Nduudu Corbán miiⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi ca'á yā Ndyuūs.) [12] Ndúúti chi saⁿ'ā ngaⁿ'a sa 'túúcā, tuu'mi ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī chi 'āā ntɛ́ɛ́ nga'a nī lugar chi cunnee sá chiida sá ndúúcū chɛɛcu sá. [13] Ndís'tiī ní diíⁿ nī chi 'āā ntɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs cáávā costumbre chi ngo'ó yeⁿ'ē 'áámá nī taama nī. Nééné n'deēe dendú'ū diíⁿ nī tan'dúúcā chuū.

[14] Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ taama vmnéⁿ'ēe ní caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ veeⁿ nducyaaca nī yeⁿ'é, ní tuumicadiinuuⁿ nī. [15] Mar 'áámá dendu'ū chi nge'e saⁿ'ā chi 'āā cuɛ́ɛ́ che'e sa cuuví diīiⁿ chi 'āā ntɛ́ɛ́ dɛɛvɛ sa. Chííⁿ chi nadicádíínuuⁿ saⁿ'a na staava yeⁿ'ē sa ní ican'daā na staava yeⁿ'ē sa chííⁿ idiīíⁿ chi 'āā ntɛ́ɛ́ dɛɛvɛ sa. [16] Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veéⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī.

[17] Taachí Jesús s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní sndaa yā va'ai yeⁿ'é discípulos yeⁿ'e yā, discípulos yeⁿ'é yā ní itiinguuneeⁿ yā: ¿Dɛ'ɛ néⁿ'é caaⁿ'maⁿ ejemplo 'cūū?

[18] Ní caⁿ'a Jesús chii yā discípulos: ¿'Áá 'tiicá ntuūⁿ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuuⁿ nī? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu nī chi tanducuéⁿ'ē chi nge'e saⁿ'ā ní cungɛ́ɛ cuaaⁿ chuva'āī ní nguɛ́ɛ́ cuuví diīiⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ ní vaati sa, [19] ti nguɛ́ɛ́ indaā na staava yeⁿ'ē sa naati na chɛɛ̄tī sa? Ní cuayiivi mííⁿ nan'daā na cuerpo yeⁿ'ē sa. 'Tíícā ní nducuéⁿ'ē chi ngé'é saⁿ'ā ní dɛɛvɛ. Ní nguɛ́ɛ́ diīiⁿ chi dinuuⁿndí yā. [20] Ní caⁿ'a Jesús: Chííⁿ chí can'daā na staava yeⁿ'ē sa chííⁿ chi diīiⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. [21] Ti chiiⁿ cuaaⁿ chɛɛ̄tī sáⁿ'ā chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi yeⁿ'ē na staava yeⁿ'ē sa, ican'dáā yeⁿ'ē vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e sa chi nguɛ́ɛ́ n'daācā. Nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e chi caⁿ'a sa ndúúcū 'aama n'daataá o isáⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, ndúúcū yeⁿ'e chi n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā o n'daataá ní duuchinééⁿ vi'i yā, ní ndúúcū chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, [22] ndúúcū yeⁿ'ē chi ididuucú yā, ndúúcū yeⁿ'e chi neⁿ'e yā cosas chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē taama yā, ndúúcū yeⁿ'ē dendú'ū chi yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ, ndúúcū yeⁿ'e chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū vicios, ndúúcū n'daataá chi caⁿ'ā tá ndúúcū n'daataá chi duuchinee tá vi'ī, ndúúcū yeⁿ'ē sáⁿ'ā chi caⁿ'a sa ndúúcū saⁿ'ā chi duuchinee sa vi'ī, ndúúcū yeⁿ'ē chi n'diichí yā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā, ndúúcū yeⁿ'ē chi caaⁿ'maⁿ taáⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs, ndúúcū yeⁿ'e chi dich'ɛɛté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū nduudu chi nadicádíínuuⁿ yā tan'duucā chi loco yā. [23] Tanducuéⁿ'ē dendú'u 'cūū chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ican'daā yeⁿ'ē na staava yeⁿ'é yā. Chííⁿ chi diīiⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

'Áámá n'daataá chi nguɛ́ɛ́ n'daataá Israel tá chi i'teenu tá Jesús

(Mt. 15.21-28)

[24] Nan'dáā Jesús miiⁿ ní cunaⁿ'a yā na yáⁿ'āa Tiro ndúúcū Sidón. Ní chindáa yā na 'áámá va'ai. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cadíínuuⁿ yā naachi cánéé yā naati nguɛ́ɛ́ chii canúúⁿ n'de'ei yā. [25] Maaⁿnchɛɛté

tuumicadiinuuⁿ 'áámá n'daataá chi vɛ́ɛ́ 'áámá n'daataá 'lííⁿ daiya tá chi cánéé ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. N'daata miiⁿ ní ndaā tá ní chiintii'yā tá ná ca'a Jesús miiⁿ. [26] N'daata mííⁿ ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel naati yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Sirofenicia. Ndaā tá ní chiica tá Jesús miiⁿ chí tun'dáa yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'ē n'daataá 'lííⁿ daiya tá. [27] Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā n'daataá miiⁿ: Ca'a di lugar chi che'e daiyá 'iiⁿ'yāⁿ Israel vmnááⁿ vmnaaⁿ ti nguɛ́ɛ́ cánéé chí divií pan yeⁿ'e daiyá 'nū ní ca'á 'nū chi che'e 'yaānā.

[28] Táⁿ'ā miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā tá: 'Tíícā, Señor, naati 'yaānā chi snée tī maaⁿ mesa miiⁿ nge'é tī cheeyéī pan chi ngéē yeⁿ'ē da'caīyāá.

[29] Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Dii n'daataá n'daācā ngaⁿ'a di. 'Āā cuuví naⁿ'a di. Espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ 'āā nan'dáā yeⁿ'ē daiya di.

[30] Taachí ndaā tá na vaacu tá, n'daataá 'lííⁿ miiⁿ yeⁿ'ē tá canee tá na cama ní candiiti tá. Ní espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní 'āā nan'dáā yeⁿ'ē n'daata 'lííⁿ miiⁿ.

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá sáⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a sa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú n'giindiveeⁿ rá sá

[31] Jesús nan'daa ntuuⁿ yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Tiro ndúúcū yáⁿ'āa Sidón ndúúcū na yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Decápolis. Ní ndaa yā na yáⁿ'āa chi 'díítūu nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā Galilea. [32] Miiⁿ ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'áámá saⁿ'ā chi chɛɛtúū chi nguɛ́ɛ́ ngii ngaⁿ'ā sa n'dáacā. Ní chiicá sá Jesús chi cun'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē sa. [33] Jesús candɛɛ yā saⁿ'ā miiⁿ 'áámá lado naachi 'āā ntɛ́ɛ́ snée 'iiⁿ'yāⁿ ní tingúúⁿ ndutá'a yā na veeⁿ sá ní chiīdaiⁿ yā ní s'neeⁿ nduta'á yā na ch'iiya sa. [34] Ní ch'íínu yā nanguuvi, ní nndaa niiⁿnúⁿ yā ní caⁿ'a yā: Efata, chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'é, n'guaaⁿ di.

[35] Ndúúcū chuū ní n'guaaⁿ veeⁿ sá ndúúcū ch'iiya sa ní nduūvā yeⁿ'ē sa. Ní 'āā chí caⁿ'a n'dáacā sā. [36] Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áárá chi neené ca'a cuidado yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. [37] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neene cheⁿ'e yiinú yā, ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tanducuéⁿ'ē idin'daacá yā, ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chi chɛɛtúū ní idiíⁿ yā chí n'giindiveéⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á yā ní diíⁿ yā chí ngíí ngaⁿ'a yā.

8

Jesús ca'á yā che'e cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 15.32-39)

[1] Tiempo 'cūū neené 'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaama yā ndúúcū Jesús. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ē chi ca'á yā chí che'e 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. Tuu'mi Jesús 'caí yā discípulos yeⁿ'e yā, ní caⁿ'á yā chii yā discípulos: [2] 'Úú ní ya'áí cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī, tí 'āā 'iinu nguūvī snée yā nduucú na lugar 'cūū ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ē vɛɛ chi che'é yā. [3] Ndúúti chi nadicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā ní nguɛ́ɛ́ che'é yā, 'áátiī cuuvi cúúnú yā cuaaⁿ cyúúní chi naⁿ'a yā ti náⁿ'a yā ní yaⁿ'āī ndiicá yā.

[4] Discípulos ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: ¿Taacá ca'á nī chi ché'é 'iiⁿ'yāⁿ na lugar naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ?

[5] Jesús miiⁿ ntiinguunéeⁿ yā discípulos: ¿'Áá n'deee cá panes yeⁿ'é nī vɛ́ɛ́? Discípulos ní caⁿ'a yā: Tá ndɛɛ̄chē vɛɛ.

[6] Tuu'mi ní chii Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'cuɛɛté yā na yáⁿ'āa miiⁿ. Ní Jesús sta'á yā ndɛɛ̄chē panes miiⁿ. Ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'á yā discípulos yeⁿ'é yā. Ní discípulos ca'á yā che'e 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. [7] Vɛ́ɛ́ ntúūⁿ n'duuvi 'yaācā. Jesús sta'á yā 'yaācā ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā 'yaācā ní ca'a yā discípulos chi ca'a ntúuⁿ yā 'yaācā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. [8] Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ che'e yā ní chiitu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nin'guaáⁿ yā tá ndɛɛ̄chē 'cuɛɛ̄tɛ̄ɛ chí nángaava. [9] 'Iiⁿ'yāⁿ chi che'e yā ní ngii yā tan'dúú cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. [10] Ní Jesús ndaa yā na 'aama barco ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'é yā na yáⁿ'āa chi nguuvi Dalmanuta.

'Iiⁿ'yāⁿ fariseos chiica yā Jesús chi ch'iⁿ'i yā 'aama vaadī n'giinu
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

[11] Tuu'mi ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní tucá'a yā caⁿ'a yā n'deee n'dáí ndúúcū Jesús. Neⁿ'é yā n'diichi yā táacā caaⁿ'maⁿ Jesús. Chiica yā Jesús 'áámá vaadī n'giinu yeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi. [12] Jesús nandaa yiinú yā tí ndaachíī 'iinu yā na staava yeⁿ'é yā, ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ē cúúví chí ngiica 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ 'áámá señal yeⁿ'ē vaadī n'giinu? 'Úú

ngaⁿ'á cuaacu chi nguéɛ́ ca'á mar 'áámá
señal 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ.
13 Cuayiivi chi caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'uuⁿ chuū, Jesús nanguɛɛcunée yā sndaa
yā na barco miiⁿ. Ní cueⁿ'e yā taama lado
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ.

Levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos
(Mt. 16.5-12)

14 Discípulos chinaáⁿ yā chi candɛɛ yā
chi che'e yā, naati ndɛɛ yā 'aama n'dyáⁿ'ā
pan ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na barco miiⁿ.
15 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'á yā chii yā dis-
cípulos: Cuin'diichí nī, cundɛɛ nī cuidado
yeⁿ'e levadura yéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcū
levadura yeⁿ'e rey Herodes. Levadura miiⁿ
ní chííⁿ chí diíⁿ yā chi nguéɛ́ n'daācā.
16 Discípulos ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguaaⁿ
maáⁿ yā: ¿'Áá chi nguɛɛ ndɛɛ́ yú pan chiiⁿ
chi 'tiicā ngaⁿ'a yā?
17 Jesús miiⁿ ní déénu yā chí ngaⁿ'ā dis-
cípulos nguaaⁿ maáⁿ yā ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí ngaⁿ'a nī chi cáávā chi nguéɛ́ ndɛɛ́
nī pan? ¿'Áá cuéɛ́ tuumicadiinúúⁿ nī? ¿'Áá
cuéɛ́ i'téénu nī na staava yeⁿ'e nī? 18 ¿'Áá
nguéɛ́ inaaⁿ ndís'tiī ndúúcū nduutináaⁿ nī,
ndíí nguéɛ́ ndúú n'giindiveeⁿ rá nī ndúúcū
veéⁿ nī? ¿'Áá nguéɛ́ inan'gaacú nī? 19 Taachí
n'deé ndu'u nyuⁿ'u panes miiⁿ chí che'e
nyuⁿ'u mil 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá n'deēe 'cuéɛ́tɛ̄ɛ ca
pan nángaāva? ¿'Áá nin'guaáⁿ nī? 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ta ndiichuuví.
20 Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ca'á ndɛɛ̄chɛ̄
panes miiⁿ che'e cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá
n'deēe 'cuɛɛ̄tɛ̄ɛ ca nin'guaáⁿ nī? Discípulos
ní caⁿ'á yā: Tá ndɛɛ̄chɛ̄.
21 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áá cuéɛ́
tuumicadiinúúⁿ nī?

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ na yáāⁿ Betsaida

22 Cuayiivi miiⁿ mí ndaā Jesús ndúúcū
discípulos yeⁿ'e yā na yáāⁿ Betsaida. Náⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ní ndɛɛ yā 'áámá chi ngueenááⁿ
nanááⁿ Jesús ní ngiicá yā Jesús chi tuu'vi yā
'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ. 23 Jesús sta'á yā ta'ā
chi ngueenááⁿ ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá
lado yeⁿ'e yáāⁿ 'lííⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā nuuⁿnīⁿ
daíⁿ yā na nduutinááⁿ sa ní snduu tá'a yā
vmnaaⁿ yeⁿ'e saⁿ'āⁿ miiⁿ ní itiinguunéeⁿ yā
saⁿ'ā ndúúti chi 'āā inaaⁿ sa 'tɛɛ. 24 Chi
ngueenááⁿ miiⁿ ní ch'iinu sa, ní caⁿ'ā sa:
Inaáⁿ 'áámá saⁿ'ā tan'dúúcā chi 'áámá yáⁿ'ā
'tíícā saⁿ'ā, naati ngiicá sá.
25 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sn'duu ntúuⁿ
yā ta'a yā na nduutináaⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Saⁿ'ā
miiⁿ ní ch'íínu n'daācā sa ní nduuvī n'dai
nduutináaⁿ sa. 'Āā tanducuéⁿ'ē inaaⁿ
n'dáacā sa. 26 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ dichó'o
yā saⁿ'ā chí cuinaⁿ'a sa na vaacu sa. Ní caⁿ'a
yā: Díí, nguéɛ́ cundaā di núúⁿmáⁿ na yáāⁿ
miiⁿ ní cuuvi di chuū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

Pedro ní caⁿ'ā cuaacu sá chí Jesús chi
Cristo yā
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Cuayiivi miiⁿ Jesús ndúúcū discípulos
yeⁿ'é yā cheⁿ'é yā na yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Cesarea ndúúcū yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Fil-
ipo. Taachí snúuⁿ yā yúúní ntiinguuneeⁿ
Jesús miiⁿ discípulos yeⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā:
¿Du'ū 'úú ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ?
28 Discípulos nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Náⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā chi díí chí Juan chi
chɛɛdínuūⁿnīⁿ díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chi
díí chí profeta Elías díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a
yā chi díí chí 'áámá profeta díí.
29 Tuu'mi ni Jesús ntiinguunéeⁿ yā dis-
cípulos: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'á ndís'tiī? Tuu'mi
ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī chí Cristo chi
yeⁿ'e Ndyuūs.
30 Jesús ní caⁿ'a yā chí nguéɛ́ cuuvi yā mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chuū.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e vaadī n'gii yeⁿ'e
maáⁿ yā
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Tuu'mi ní Jesús tuca'á yā chi'cueeⁿ yā
yeⁿ'ē Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. Ní neené
'cueenu sa cuuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē yáacu miiⁿ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley,
'āā ntɛɛ́ neⁿ'e yā saⁿ'ā. Ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā, naati
saⁿ'ā miiⁿ ní chɛɛti 'iīnū nguuvi nduuchi sa
yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 32 'Úú ní ngaⁿ'á cuaācú
chuū. Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿ'e sa
ndúúcū Jesús 'áámá lado ní tucá'a sa yaa'vi
neeⁿ sa Jesús. 33 Naati Jesús nan'guɛɛcundií
yā ní n'diichí yā discípulos ní yaa'vi neeⁿ
yā Pedro ní caⁿ'a yā: Díí, Pedro, tan'dúúcā
yááⁿn'guiinūuⁿ, 'tíícā dii. Cuvíi di yeⁿ'ē 'úú,
ti dii ní nguéɛ́ nadicádíínuuⁿ di tan'dúúcā
Ndyuūs nadicádiinuuⁿ yā, ti nadicádíínuuⁿ
di yeⁿ'e dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

34 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā discípulos
yeⁿ'e yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, ní caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Ndúúti chi 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā caⁿ'a yā nduucú, canéé
chi cu'néénⁿ maánⁿ yā tanducuéⁿ'e dendu'ū
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní cuta'á yā cruz yeⁿ'é
yā chí tan'dúúcā chi 'cueenu taaví yā cu-
uvi cucáávā 'úú 'iicu caⁿ'á yā nduucú.
35 Tí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā nadan-
guáⁿ'āī yā vida yeⁿ'e maánⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū ní dindaí taama vida yeⁿ'é yā nanáánⁿ
Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi dindaí yā
vida yeⁿ'e yā cucáávā 'úú ní cucáávā ndu-
udu cuaacu chí nguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní
nandaacá yā vida yeⁿ'e yā nanáánⁿ Ndyuūs.
36 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ yeⁿ'e saⁿ'ā ndúúti chi diiⁿ
sa ganar nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní
dindaí sa alma yeⁿ'ē sa? 37 ¿'Áá n'deēe cu-
uvi nadíí'vɛ sa 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā alma
yeⁿ'ē sa? 38 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
'cuináánⁿ yā yeⁿ'e 'úú ndúúcū nduudu yeⁿ'é
nanáánⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā, ní
nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ yā, 'tiicá ntúūⁿ 'úú chi
Saⁿ'a chi Daiyá Ndyuūs, cuuví 'cuinaánⁿ yeⁿ'e
yā taachi ndaá ndúúcū dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai
yeⁿ'ē Chiidá ndúúcū ángeles chí dɛɛvɛ yā.

9

1 Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á, chi vɛ́ɛ́ ná'a nī chi
snée nī 'muuⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'cuuví nī taan-
duvɛ́ɛ́ ndii snaaⁿ nī naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē chi ndaa yā ndúúcū
poder yeⁿ'é yā.

*Jesús ñ'daa*ⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maánⁿ yā
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Cho'ó jaāⁿ nguuvi, ní Jesús candɛ́ɛ yā Pe-
dro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan. Ní cheⁿ'e
yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na 'áámá yiīcū
yaacu. Ní miiⁿ ní Jesús ñ'daaⁿ yā cuerpo
yeⁿ'e yā nanáánⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 3 Catecai yā
nguɛɛcundáā ngii n'gai ní cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā
nieve. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi naáⁿnú yā 'áámá tíínūuⁿ
táátiī cuɛ́ɛ̄. 4 Ní che'enaāaⁿ sáⁿ'ā profeta
Elías ndúúcū Moisés, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ch'iī
ndíí cuáánⁿ vmnaaⁿ. Ní ndeé yā ndúúcū
Jesús. 5 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sá chii
sá Jesús: N'dií Maestro, dɛ'ɛ chúúcā n'daācā
yeⁿ'e yú chi 'cuɛɛtinée yú 'muuⁿ. Din'dái
'nū 'iīnū va'ai 'lííⁿ: 'Áámá yeⁿ'é nī, táámá
yeⁿ'e Moisés, táámá yeⁿ'e profeta Elías.

6 Discípulos ní di'yáá yā chiī. Ní Pedro
miiⁿ nguɛɛ deenu sa dɛ'ɛ̄ chi ngaⁿ'a sa.
7 Tuu'mi ní ndaā vmnáánⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
'áámá meēeⁿ ní sn'dii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní dis-
cípulos ch'iindiveénⁿ yā 'áámá nduudu chi
ngaⁿ'a nguaaⁿ meēeⁿ miiⁿ chí ngaⁿ'ā: Sáⁿ'a
'cūū Saⁿ'ā Daiyá chí neⁿ'e n'dáí. Cu'neeⁿ
veénⁿ nī yeⁿ'ē sa.
8 Hora mííⁿ nūuⁿ, taachi discípulos
n'diichí yā, 'āā ntɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ snéé ndúúcu
yā, 'āā dámaāⁿ Jesús miiⁿ nduucú yā.
9 Taachí nangua'á yā yeⁿ'e yiīcū miiⁿ na
yúúní miiⁿ naachi cunaⁿ'a yā Jesús caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'mánⁿ
yā yeⁿ'e chi n'diichi yā, ndíí taachi Saⁿ'a
chi Daiya Ndyuūs nduuchi sa yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 10 Cáávā chuū nanguáín'daí yā chi
canúúⁿ n'de'ei nguaaⁿ maánⁿ yā, naati nti-
inguunéeⁿ yā nguaaⁿ maánⁿ yā ¿dɛ'ɛ̄ chi
'túúcā chi nduuchi sa yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā?
11 Tuu'mi ní discípulos ntiinguunéeⁿ yā
Jesús ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngaⁿ'ā
maestros yeⁿ'e ley chí Elías miiⁿ canéé chi
ndaa vmnaaⁿ sa?
12 Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a
yā chii yā discípulos: Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí
Elías miiⁿ 'āā ndaá sá vmnáánⁿ vmnaaⁿ ní
diiⁿ sa n'nɛɛ sa tanducuéⁿ'ē yeⁿ'é Ndyuūs.
¿Dɛ'ɛ́ ngaⁿ'ā naachi canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs?
Ngaⁿ'a chí canéé chi 'cueenu sá cuuvi ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā despreciar saⁿ'ā ní
nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā saⁿ'ā. 13 Naati maaⁿ ní ngaⁿ'á
chi 'āā ndaā profeta Elías miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ 'āā diíⁿ yā chi neⁿ'e yā ndúúcū sa,
tan'dúúcā chí ngaⁿ'a naachi canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē chi canéé chi
chó'ōo.

*Jesús divii yā espíritu ye*ⁿ'e yáánⁿn'guiinūuⁿ
yeⁿ'ē 'aama saⁿ'ā 'dííⁿ
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Cuayiivi mííⁿ Jesús ndaa yā naachi snéé
discípulos yeⁿ'e yā. N'diichí yā neené
n'deee 'iiⁿ'yāⁿ cuaaⁿ 'diituú discípulos yeⁿ'é
yā. Vɛ́ɛ́ ntúūⁿ maestros yeⁿ'e ley miiⁿ
chí ndeé yā n'deēe n'dáí ndúúcū discípu-
los. 15 Ní taachi n'dííchi nducyaaca yā Jesús
miiⁿ cueⁿ'e yiinu yā ní ngéénu yā ní ndáa
yā nanáánⁿ Jesús chí diiⁿ yā saludar Jesús.
16 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ́ ngaⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí?

17 'Áámá chɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snée yā
miiⁿ nn'guaacútaⁿ'a yā: N'dií Maestro, ndɛɛ́
'aama daiyá, chi canéé sá ndúúcū 'áámá
espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chí diiⁿ chi
nguɛ́ɛ́ ngíí ngaⁿ'ā sa. 18 'Āā tií nūuⁿ naachi
canéé sá espíritu 'cūū ní sta'a sáⁿ'ā ní
n'gɛɛ̄cu sáⁿ'ā ná yáⁿ'āa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní
ican'dáā yáīⁿ cuaaⁿ cheendi sa. Ní n'gɛɛcu
r'iii 'dííⁿ'yúⁿ sá. Chííⁿ chí neené nduuví
duūvā sa. 'Āā ngií discípulos yeⁿ'e nī chí
tun'dáa yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ,
naati nguɛ́ɛ́ cuuvi díiⁿ yā.

19 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī.
¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cuneé ndúúcū
ndís'tii? ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cuchɛɛ́
ndúúcu nī? Candɛɛ nī 'muuⁿ saⁿ'ā 'dííⁿ.

20 Cheⁿ'e yā nguai yā saⁿ'ā 'dííⁿ
miiⁿ. Ní taachí n'diichi espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ Jesús miiⁿ, yááⁿn'guiinūuⁿ
miiⁿ chindɛɛvɛ saⁿ'a 'dííⁿ miiⁿ. Chɛɛcu
ndáā sa ní n'gee yáīⁿ cuááⁿ cheendi sa.
21 Tuu'mi ní Jesús ntiinguunéeⁿ yā chiida
saⁿ'ā 'dííⁿ: ¿'Áá 'naaⁿ canee sa ndúúcū ca'ai
'cūū? Chiida sa miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndii chi
'lííⁿ sa. 22 Nééné n'deēe cuuví espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ ní n'gaanuuⁿ sáⁿ'ā
nguaaⁿ nguuchi yáⁿ'ā ní nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ
va, chí neⁿ'e 'caāⁿ'nūⁿ saⁿ'ā. N'diī Jesús,
ndúúti chi cúúví diiⁿ nī 'tɛɛ dɛ'ɛ̄ chi cunnee
nī nús'uu, ní nuuⁿ nnee ya'āī 'iinú nī nús'uu
ní cunnee nī nús'uu.

23 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: Nduuti
chi cuuvi cu'téénu di, tuu'mi ní tandu-
cuéⁿ'ē ní cuuvi cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā.

24 Tuu'mi ní chiida sa nééné 'caī ní ngɛɛcú
yā. Ní caⁿ'a yā: 'Úú cu'teenú. Cunnee nī 'úú
ní cuuvi cu'teenú ca.

25 Taachí Jesús n'diichí yā chi neené
n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā, ngaⁿ'a di-
itú yā ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
ní caⁿ'a yā: Dii espíritu chi diiⁿ chi nguɛ́ɛ́
ngii ngaⁿ'a ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ 'úú cuuví
dii chi nan'dáa di yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā
'dííⁿ 'cūū, ní 'āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunée di cundaā
di na cuerpo yeⁿ'ē sa.

26 Espíritu miiⁿ ní chindɛɛvɛ saⁿ'ā 'dííⁿ
miiⁿ ní chɛɛ̄cundáa saⁿ'ā taama vmnéⁿ'ēe
ní nan'daā yeⁿ'ē sa. S'neeⁿ saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ
tan'dúúcā chi ch'ii sa. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ
n'diichí yā saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ neené 'yaaⁿ yā
caⁿ'a yā chi n'díí sá. 27 Naati Jesús miiⁿ ní
sta'á yā ta'ā sa, ní nadicuéeⁿ yā saⁿ'ā. Saⁿ'ā
'díí miiⁿ ní chééndii sa.

28 Cuayiivi ní Jesús sndaa yā na 'áámá
va'ai, ní discípulos yeⁿ'e yā ntiinguunéeⁿ yā
Jesús taachi snée yā 'áámá lado: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí nús'uu nguɛ́ɛ́ chitun'dáa 'nū espíritu
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā 'dííⁿ?

29 Ní Jesús caⁿ'a yā: Espíritu 'cūū chí
'túúcā nguɛ́ɛ́ nan'daā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'ti-
icá nūuⁿ caati dámaāⁿ chí ngaⁿ'angua'á yā
ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ 'āā ca'diinú yā nguuvi chi
ngaⁿ'angua'á yā.

*Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā yeⁿ'e vaadī n'gii
yeⁿ'e yā*

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Taachí can'daā Jesús ndúúcū discípulos
na yáāⁿ miiⁿ, cho'ó yā na yáⁿ'āa Galilea.
Jesús miiⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā chi cadiinuuⁿ mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi canee yā miiⁿ, 31 ti Jesús
miiⁿ ní ngi'cueeⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā chi
Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs miiⁿ ní canéé chí
ca'a yā sáⁿ'ā na ta'āa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canéé chi
'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā. Ní taachí 'āā 'cuuví sa
chɛɛtí 'iinū nguuvi canéé chí nduuchi sa
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 32 Naati discípulos ní
nguɛ́ɛ́ túúmícádíínuuⁿ yā chi ngaⁿ'a Jesús.
Ní 'va'a yā chí ntíínguuneeⁿ yā yeⁿ'e chúū.

¿Du'ū cá chí ch'ɛɛtɛ ca?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Tuu'mi ní ndaa Jesús ndúúcū discípulos
yeⁿ'e yā na yáāⁿ Capernaum; ní taachí ndaa
yā 'áámá va'ai, Jesús ntiinguuneéⁿ yā dis-
cípulos: ¿Dɛ'ɛ́ ngaⁿ'a ndís'tiī cuaaⁿ cyúúní?

34 Discípulos ní 'āā ntɛ́ɛ́ caⁿ'á yā mar
'áámá ti cuaaⁿ cyúúní mííⁿ ntíínguuneeⁿ vi'i
yā chɛɛ́ ca yā chí ch'ɛɛtɛ ca yā. 35 Tuu'mi
ní Jesús miiⁿ ch'iindí yā ní yaa'ví yā ndi-
ichúúví discípulos yeⁿ'é yā chi cuchii yā
nanáaⁿ yā. Ní cāⁿ'a yā: Ndúúti chi
'áámá ndís'tiī neⁿ'e nī cuuví nī cuááⁿ vm-
naaⁿ, canéé chí cuuví nī ndii cuayiivi yeⁿ'ē
nducyáácá yā ní ndiicuuⁿ ca nī. Ní canéé chí
dichíí'vɛ̄ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

36 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ
ní s'neeⁿ yā naavtáⁿ'ā yeⁿ'e discípulos. Ní
sta'á yā saⁿ'a 'lííⁿ miiⁿ ní ca'nuúⁿ yā saⁿ'ā. Ní
caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: 37 'Iiⁿ'yāⁿ
chí 'cuaáⁿ yā saⁿ'ā 'lííⁿ 'túúcā, nduūcū chi
duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'cuaáⁿ yā 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ
chí 'cuaáⁿ yā 'úú, nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ 'úú cuaáⁿ
yā, naati 'cuaáⁿ ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o
yā 'úú.

*Ye*ⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi lado yeⁿ'e Jesús
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Tuu'mi ní Juan miiⁿ ní caⁿ'a sa chii
sa Jesús: N'dií Maestro, n'diichí 'nū
'áámá saⁿ'ā chi divíi sa espíritus yeⁿ'e
yáán'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū chi
dúúchí nī, naati sáⁿ'ā miiⁿ ní nguéɛ́ cachiicá
sá ndúúcū nús'uu. Nguéɛ́ 'cuúⁿ 'nū chi diiⁿ
sa 'tíícā.
39 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Ndís'tiī
'cuáaⁿ nī chi diiⁿ sa 'túúcā; ti nguéɛ́
véɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā vaadī
n'giinu ndúúcū chi duuchí, ní cuayiivi
cúúví caaⁿ'máⁿ yā chi 'úú ní nguéɛ́ n'daācā
'úú. 40 Ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ idiíⁿ yā contra
yeⁿ'e s'uūuⁿ, ní yeⁿ'é yā favor yeⁿ'ē yú. 41 'Āā
du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi tée yā ndís'tiī 'áárá
chi 'áámá vaso nuūⁿnīⁿ ndúúcū chi du-
uchí, ti ndís'tiī yeⁿ'e Cristo ndís'tiī, cuaacu
nííⁿnyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní véɛ́ chí ndaācā chi
cuuvi yeⁿ'e yā ná va'ai chɛɛti nguuvi.

*Ye*ⁿ'e dendu'ū chi diiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ
nuuⁿndí yā
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: 'Āā du'ú nūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi 'áámá chɛɛ chi
n'gaiyáā chi i'téénu yā 'úú diíⁿ yā nuuⁿndi,
n'daācā ca cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdú chí
inguú 'iiⁿ'yāⁿ na daandu yā ní canuúⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ naachí yaānuúⁿ yeⁿ'e
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 43 Ní ndúúti chi ta'ā di idiīiⁿ
chí dinuuⁿndi di, n'daacā ca chí 'caaca di
ta'a di ní divíi di. N'daacā ca chí ndaā di
ndúúcū 'aama ta'á nūuⁿ di ná vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ, ní nguéɛ́ chi caⁿ'ā di ndúúcū 'uūvī
ta'a di na infierno, naachí nguūchī yaⁿ'ā
miiⁿ ní nguéɛ́ ín'tuūvī. 44 Lugar miiⁿ naachi
nguéɛ́ n'giī n'daāa ní nguuchi yaⁿ'ā miiⁿ ní
'āā ntéɛ́ n'tuūvī. 45 Ndúúti chi ca'a di idiīiⁿ
chí dinuuⁿndi di 'caaca ntúuⁿ di ní divíi di.
N'daacā ca chí ndaa di lo'ō di na vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ miiⁿ, nguéɛ́ ti chí caⁿ'ā di ndúúcū
'uuvī ca'a di na infierno naachí nguuchi
yáⁿ'ā miiⁿ chi nguéɛ́ ín'tuūvī. 46 Lugar miiⁿ
ní naachi nguéɛ́ n'gii n'daāa ní nguuchi
yáⁿ'ā miiⁿ 'āā ntéɛ́ ín'tuūvī. 47 Ndúúti chi
nduutináaⁿ di diīiⁿ chí idinuuⁿndí di, tuu'mi
ní tun'dáa di; ti n'dáácā ca chi ndáa di
ndúúcū 'áámá nduutináaⁿ naachí Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, nguéɛ́ ti chi caⁿ'a
di ndúúcū nduu 'uuvi nduutináaⁿ di na
infierno, 48 naachi n'daāa mííⁿ nguéɛ́ n'giī
tī ní nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ 'āā ntéɛ́ ín'tuūvī
tan'díí nūuⁿ.
49 Ti nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
canéé chí n'diichi néeⁿ yā 'cueenú yā cu-
uvi tan'dúúcā chi cho'ó ná nguuchi yaⁿ'ā,
ní tanducuéⁿ'ē 'iiti chi 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ
yā cáávā ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs, diíⁿ yā
preparar 'iiti miiⁿ ndúúcū yiīmā. 50 Yiīmā
ní n'dai. Ní nduuti chi nguɛɛ ndaācā sabor
yeⁿ'ē, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi diíⁿ nī, ní cuuvi nndaācā
sabor yeⁿ'ē? Ndís'tiī cuneé nī tan'dúúcā chi
yiīmā, 'tííca cuneé nī, ní canéé n'daaca nī
'aama nī taama nī ndúúcū vi'ī.

10

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'e divorcio chi
i'tɛɛchií vi'i 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Jesús can'daa yā yeⁿ'e yáāⁿ Capernaum,
ní cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa Judea ndúúcū yáⁿ'āa
chi canee táámá lado yeⁿ'ē yíícú Jordán.
Miiⁿ ní nduuvidaama ntúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ naachi
canéé Jesús miiⁿ. Jesús tuca'a yā chi'cueeⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e
yā. 2 Tuu'mi ní n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndaá
yā nanááⁿ Jesús ti neⁿ'é yā n'diichíneeⁿ yā
Jesús miiⁿ. Ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús ndúúti
chi n'daācā chí saⁿ'ā n'tɛɛchi sá n'daataá
yeⁿ'ē sa. 3 Jesús miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā:
¿Dɛ́'ɛ caⁿ'a Moisés chii sa ndís'tiī na ley
yeⁿ'e yú?
4 Fariseos ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: Moisés
miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chi ca'a sá n'daataa miiⁿ
'áámá caaca yéⁿ'e chí i'tɛɛchi vi'i yā.
Tuu'mi ní cu'neeⁿ sa táⁿ'ā sa.
5 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā fariseos:
Moisés miiⁿ tee sa mandamiento 'cūū,
ndís'tiī, caati ndís'tiī ní neené chɛɛchi
staava yeⁿ'é nī. 6 Naati ndíí cuaaⁿ vm-
naaⁿ, taachi Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū, din'dái yā sáⁿ'ā ndúúcū n'daataá.
7 Chííⁿ chi saⁿ'ā miiⁿ cun'nééⁿ sa chiida
sa ndúúcū chɛɛcu sá ní ndūūvidaama sa
ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē sa, 8 ní nduu 'uuví yā
ní nduūvī 'aama yā ndúúcū ví'ī. Chííⁿ chí
'āā ntéɛ́ 'uūvi yā tí 'āā 'aama núúⁿ yā. 9 Chííⁿ
chí saⁿ'ā miiⁿ nguéɛ́ canee chí nadivíi sa chí
Ndyuūs nadaamá yā.
10 Cuayiivi miiⁿ taachí 'āā snée Jesús
ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā chɛɛtí 'áámá
va'āī, miiⁿ discípulos nguɛɛcunée yā ntiin-
guuneeⁿ yā Jesús yeⁿ'e nduudu 'cūū. 11 Jesús
caⁿ'a yā chiī yā discípulos: Saⁿ'ā chi cu'neeⁿ

sá n'daataá yeⁿ'ẽ sa ní 'caandivaacu sa
ndúúcū táámá n'daataá, saⁿ'ã miiⁿ ní id-
inuuⁿndi sa chi vɛ́ɛ́ táámá n'daataá yẽⁿ'e
sa. 12 Ní ndúúti chi 'áámá n'daataá cu'neeⁿ
ta isáⁿ'ã yeⁿ'e tá ní 'caandivaacu tá ndúúcū
táámá saⁿ'ã, 'tiicá ntúūⁿ n'daataá miiⁿ id-
inuuⁿndi tá chi vɛ́ɛ́ taama isáⁿ'ã yeⁿ'e tá.

Jesús di'viicú yã dá'caīyãa
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yãⁿ s'eeⁿ níndɛɛ́ yã
da'caīyãa nanááⁿ Jesús, chi Jesús tuu'ví yã
da'caīyãa miiⁿ; naati discípulos ní yaa'vi
néeⁿ yã 'iiⁿ'yãⁿ s'eeⁿ chí ndɛ́ɛ̃ da'caīyãa
s'eeⁿ. 14 Taachí Jesús n'diichi yã chuū,
yaa'vi néeⁿ yã ní caⁿ'a yã chiī yã discípu-
los: 'Cuaaⁿ nī chiī da'caīyãa nanááⁿ, ní
nguɛ́ɛ́ ndivíi nī yeⁿ'é, ti na va'ai chɛɛti
nguuvi naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yã
ní yeⁿ'ẽ da'caīyãa s'tíī, 'tíícã. 15 Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, 'iiⁿ'yãⁿ chi
nguɛ́ɛ́ cu'téenu yã yeⁿ'e naachi Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yã tan'dúúcã chi i'teenú
'aama dá'caiyãa, nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa yã
naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yã.
16 Ní Jesús sta'á yã da'caīyãa miiⁿ ní
ca'nuú yã ní di'viicú yã. Ní s'neeⁿ yã sn'duū
tá'a yã vmnaaⁿ yeⁿ'ẽ.

*Ye*ⁿ'e saⁿ'a 'dííⁿ chi 'cuiica
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Taachí Jesús candií yã yúúní yeⁿ'é yã,
ndaã 'áámá sáⁿ'ã. Ngeenu sa nanááⁿ Jesús
ní chííntii'ya sa nanáaⁿ yã ní ntíínguuneẽⁿ
sa: N'diī Maestro chí n'dáí nī, ¿dɛ'ɛ dííⁿ
ní ndaacá vida cueⁿ'e daãⁿmaⁿ chi cuuvi
yeⁿ'é?
18 Jesús caⁿ'a yã chii yã saⁿ'ã: ¿Dɛ'ɛ̃ cúúví
chí ngaⁿ'ã dí chí n'dai 'úú? Mar 'áámá
'iiⁿ'yãⁿ nguɛ́ɛ́ n'dai yã tí dámaaⁿ Ndyuūs.
19 Dii ní deenu di chí canéé nguūⁿ na ley
chí 'tuucã: Nguɛ́ɛ́ caⁿ'a di ndúúcū tááma
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e di. Nguɛ́ɛ́ 'caãⁿ'nuⁿ
di. Nguɛ́ɛ́ diduucú di. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ ndu-
udu yaadi yeⁿ'ẽ mar 'áámá 'iiⁿ'yãⁿ. Nguɛ́ɛ́
cannche'ei di 'iiⁿ'yãⁿ. Dinéⁿ'e di chiida di
ndúúcū chɛɛcu di.
20 Saⁿ'ã miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'ã sa: N'diī
Maestro, tanducuéⁿ'ẽ chuū 'ãã idííⁿ ndíí
taachi saⁿ'ã 'lííⁿ 'úú.
21 Jesús ní ch'iinu yã saⁿ'ã 'dííⁿ ní dinéⁿ'e
yã saⁿ'ã. Ní caⁿ'a yã: Vɛ́ɛ́ táámá chi indáí
yeⁿ'ẽ di. Cuéⁿ'é dí n'diīcuí dí tanducuéⁿ'ẽ
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ẽ di, ní ca'a di 'iiⁿ'yãⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e yã. Tuu'mi ní ndaãcã chi vɛ́ɛ́ vaadi
'cuiica yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi chi cuuvi
yeⁿ'ẽ di. Tuu'mi ní cutá'a di cruz yeⁿ'ẽ di
chi yeⁿ'ẽ chi 'cueenu di cuuvi ní cuchii di ní
caⁿ'a di nduucú.
22 Naatí taachi ch'iindiveeⁿ sá chuū,
nééné s'neeⁿ ya'ãī 'iinu sa ní neene ndaachi
'iinú sa. Ní cunaⁿ'a sa ti neené 'cuiica sa.
23 Tuu'mi ní Jesús ch'iinu yã cuaaⁿ 'diitúú
yã ní caⁿ'a yã chii yã discípulos yeⁿ'e yã:
Dɛ'ɛ̃ chúúcã ngíⁿ'īi chi cundaã 'iiⁿ'yãⁿ 'cui-
ica naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yã.
24 Discípulos ní nge'e yiinu yã yeⁿ'e ndu-
udu yeⁿ'e yã; naati Jesús ní caⁿ'a ntúuⁿ
yã: Ndís'tiī daiyá, dɛ'ɛ chúúcã ngíⁿ'īi chi
'iiⁿ'yãⁿ chi idinéⁿ'e ca yã chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yã chí
cundaa yã naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yã. 25 Nguɛ́ɛ́ ngíⁿ'īi cá chi 'áámá 'iiti camello,
chi ch'ɛɛtɛ cá nguɛ́ɛ́ ti 'yúúdūu chi cho'ó tī
na nduutinááⁿ 'iini, chi cheendi va'ai 'lííⁿ
nguɛ́ɛ́ ti 'áámá 'iiⁿ'yãⁿ 'cuiica i'téénu yã
Ndyuūs ní cundáa yã naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yã.
26 Taachí discípulos ch'iindiveéⁿ yã chuū,
nadicádíínuuⁿ taavi ca yã ní nguaaⁿ maaⁿ yã
ntíínguunéeⁿ yã vi'ī. Tuu'mi ní ngaⁿ'a yã:
¿Du'ú cuuví nanguaⁿ'ãī?
27 Jesús miiⁿ ch'iinu yã discípulos ní caⁿ'a
yã: Saⁿ'ã iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ
sa chuū, naati Ndyuūs cuuvi dííⁿ yã caati
nanááⁿ Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̃ vɛɛ chi nguɛ́ɛ́
cuuvi dííⁿ yã.
28 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ tuca'a sa caⁿ'a sa
ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yãⁿ: Nús'uu ní s'neéⁿ
'nū tanducuéⁿ'ẽ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é 'nū, ní cuchií
'nū nduucú nī.
29 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yã: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī. 'Ãã du'ú nūuⁿ
'iiⁿ'yãⁿ chí cu'neéⁿ yã vaacu yã, o 'díínu yã,
o ví'ī, o chɛɛcú yã, o chiidá yã, o n'daataá
yeⁿ'é yã, o daiya yã, o yáⁿ'ãa yeⁿ'e yã, cáávã
'úú ní cáávã chi candɛɛ yã nduudu chi
nguaⁿ'ai 'iiⁿ'yãⁿ, 30 cuta'á yã na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū 'áámá ciento cúúví cá chí n'deee ca
dendu'ū yeⁿ'e va'ai s'eeⁿ ndúúcū 'díínu yã
ndúúcū 'cɛɛ'vɛ yã ndúúcū vi'i yã, ndúúcū
chiidá yã, ndúúcū chɛɛcú yã, ndúúcū daiya
yã, ní yeⁿ'ẽ yáⁿ'ãa yeⁿ'e yã. Ní canéé chí
n'géénú yã ngii chí 'iiⁿ'yãⁿ idííⁿ yã naati
ná iⁿ'yeẽⁿdī chí cuchiī ndaãcã vida cueⁿ'e
daãⁿmaⁿ yeⁿ'e yã. 31 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yãⁿ chí
maaⁿ snée yã cuaaⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yãⁿ s'eeⁿ
'cuɛɛtinée yã cuaaⁿ chi cuayiivi. Ní neené

'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ snée yā cuaaⁿ chí cuayiivi, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuɛɛtinée yā vmnaaⁿ.

Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā yeⁿ'e chí 'cuūví yā
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā snúúⁿ yā yúúní ní cuchɛɛ yā na yáāⁿ Jerusalén. Jesús cueⁿ'é yā vmnááⁿ discípulos. Ní discípulos nadicádíínuuⁿ yā ní cueⁿ'e yiinú yā ní 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nguɛɛcunée yā ní yaa'vi ndiichúúví discípulos yeⁿ'e yā ní tuca'a yā caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e chi canéé chi 'cuūví yā. 33 Ní caⁿ'a yā Cun'diichí nī, caa yú na yáāⁿ Jerusalén, naachí 'úú chi Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caacá yā yeⁿ'e 'úú chí 'cuūví. Ní nca'á yā 'úú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ndaata yeⁿ'ē Israel. 34 Ní 'caaⁿnyuⁿ néeⁿ yā 'úú. Ní 'cueⁿ'é yā 'úú ní ca'a neeⁿ daiⁿ yā 'úú. 'Cuiinu chuū ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. Naati ndiichi ndii 'íínú nguuví miiⁿ, nduuchí yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Jacobo ndúúcū Juan ngíícá sá 'áámá favor
(Mt. 20.20-28)

35 Tuu'mi ní Jacobo ndúúcū Juan, chí daiya Zebedeo, ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'diī Maestro, neⁿ'é 'nū chi diíⁿ nī 'áámá favor chí ngiica 'nū.

36 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneéⁿ yā: ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'e nī chi diíⁿ?

37 Tuu'mi ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: 'Cuááⁿ dí chi 'cuɛɛ̄té 'nū 'áámá 'nū lado tá cuaācú di ní táámá 'nū ní lado tá 'cueēe di taachi 'āā ndaá hora yeⁿ'e chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ dí yeⁿ'e nducuéⁿ'ē.

38 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ̄ chi ngiica nī. ¿'Áá cuuvi diiⁿ di cu'u nuúⁿ nī yeⁿ'ē chí n'geēⁿ chɛɛti vaso chi yeⁿ'e chi 'cueenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á nī maaⁿ chi ngɛɛdínuūⁿnī chi cuta'á?

39 Juan ndúúcū Jacobo miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Cuuvi diíⁿ 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ canéé chí cu'ú nī yeⁿ'e vaso chi yeⁿ'e chi 'cueenú cuuvi ní canéé chi cuta'á nī chi ngɛɛ̄dínuūⁿnīⁿ chi 'úú ita'á. 40 Caati nguɛ́ɛ́ ituneeⁿ 'úú chi ca'á du'ū chi 'cuūndī lado tá cuaacú o lado ta 'cueēé. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs diíⁿ yā 'cundiyaáⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ.

41 Taachí ch'iindiveéⁿ ndu'u ndiichí discípulos chuū, nduuvi taáⁿ yā ndúúcū Jacobo ndúúcū Juan miiⁿ. 42 Jesús ní yaa'vi yā discípulos ní caⁿ'a yā: Tan'dúúcā chi ndís'tiī deenu nī, 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e naciones vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación yeⁿ'e yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gɛɛtɛ cá yeⁿ'ē naciones ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 43 Naati nguaaⁿ ndís'tiī, nguɛɛ 'tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e cuuvi ch'ɛɛtɛ yā nguaaⁿ ndís'tiī canéé chi dichíí'vɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 44 'Āā du'ú nūuⁿ ndís'tiī chi neⁿ'e nī cunee nī cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndís'tiī canéé chí dichíí'vɛ nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 45 Naati Sáⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ndaā sa chi 'iiⁿ'yāⁿ dichíí'vɛ yā saⁿ'ā, ti maaⁿ sa dichíí'vɛ sa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní ca'a sa vida yeⁿ'e maāⁿ sa tan'dúúcā precio yeⁿ'ē nuuⁿndi cáávā chí nanguaⁿ'ai yā n'deee n'daí 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús n'guaáⁿ yā nduutinááⁿ saⁿ'ā Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcū discípulos na yáāⁿ Jericó. Ní taachí can'daa yā yáāⁿ Jericó ndúúcū 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá sáⁿ'ā chí ngueenááⁿ chi nguuvi Bartimeo, daiya Timeo, vɛ́ɛ́ sá niiⁿnuúⁿ cyúúní ní ngiica sá limosnas. 47 Ní taachí ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret cho'o yā miiⁿ, saⁿ'a ngueenááⁿ miiⁿ tuca'a sa 'caī sa ní caⁿ'a sa: Jesús, Daiya David, nnéé ya'āī 'iinú nī 'úú.

48 Nééné 'yaaⁿ yā yaa'vi neeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ chí cunēē 'díiⁿ sa cheendí sa, naati saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaī yiicú cá sá: N'diī Daiya David, nnéé ya'āī 'iinu nī 'úú.

49 Tuu'mi ní Jesús cheendii yā ní caⁿ'a yā: Yaa'vi nī saⁿ'ā chi cuchii sa 'muuⁿ. Ní cheⁿ'é yā ní chii yā saⁿ'ā chi ngueenááⁿ miiⁿ: Canéé diitu di ní cáániīcū di ndúcueeⁿ di ti Jesús n'gaí yā dii.

50 Tuu'mi ní sn'dáa sa cotón yeⁿ'ē sa ní nadacueeⁿ sa ní chéⁿ'é sa ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. 51 Tuu'mi ní Jesús ntiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'é di chi diíⁿ ndúúcū dii? Sáⁿ'ā chi ngueenááⁿ miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'diī Maestro diíⁿ nī chi snaáⁿ.

52 Jesús caⁿ'a yā: Cunaⁿ'ā di. 'Āā inaaⁿ di, ti s'téénu di. Hora 'cūū nūuⁿ chi ngueenááⁿ miiⁿ ní snaaⁿ sa ní cueⁿ'e sá ndúúcū Jesús miiⁿ na yúúní.

11

Jesús ndaa yā na yáāⁿ Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Taachí Jesús ndúúcū discípulos ndaa yā niiⁿnuúⁿ na yáāⁿ Jerusalén, ndaa yā na yáāⁿ Betfagé, ndúúcū yáāⁿ Betania, niiⁿnuúⁿ na yiīcū chi nguuvi Olivos. Ní Jesús dichó'o yā na 'uūvī discípulos yeⁿ'e yā. 2 Ní caⁿ'a yā: Cuéⁿ'e nī na yáāⁿ 'lííⁿ chi canéé niiⁿnuúⁿ ní taachí ndaa nī miiⁿ ndaaca nī 'áámá burro n'dɛɛ̄chiīchí tī. Burro miiⁿ ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā cuéɛ́ cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candɛ́ɛ nī 'iiti 'múúⁿ. 3 Ndúúti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ tíínguuneeⁿ yā ndís'tiī: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā idiíⁿ nī? Caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ tí Señor yeⁿ'e yú neⁿ'e yā 'iiti miiⁿ. Ní caama nadicho'ó yā 'iiti.

4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'tíícā cheⁿ'e yā, ní ndaāca yā burro miiⁿ n'dɛɛ́chiīchí tī na cyúúní niiⁿnuúⁿ cheendiva'āī. Ní n'daātí yā 'iiti. 5 N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ̄ idiíⁿ nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí in'daatí nī burro?

6 Tuu'mi ní discípulos ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā tan'dúúcā chi Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'cuuⁿ yā chi discípulos cueⁿ'e yā ndúúcū burro miiⁿ. 7 Tuu'mi ní cueⁿ'e yā ndaá yā ndúúcū burro miiⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní sn'duú yā cotón yeⁿ'e yā vmnááⁿ yeⁿ'ē burro miiⁿ ní Jesús canduú yā 'iiti. 8 Taachí 'āā cueⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúní miiⁿ, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'doó yā cotón yeⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúní miiⁿ. Taná'a yā ch'iicá yā dúuⁿnɛ̄ yáⁿ'á ní chintaaví yā cuaaⁿ cyúúní.

9 Nééné 'yaaⁿ ca yā chí cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ yeⁿ'e Jesús ndúúcū 'yaaⁿ n'daí yā chí cuchii yā cuaaⁿ daami yā 'caí yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ndyuūs di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchii yā ndúúcū chi dúúchí Señor miiⁿ. 10 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs. Cúchiī tiempo maaⁿ chí tan'dúúcā yeⁿ'ē chiida yú David ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Hosanna. Nduudu miiⁿ ní nduudu Israel chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, chi ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs chí canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.

11 'Tíícā sndaā Jesús na yáāⁿ Jerusalén. Ní ndaá yā na yaacū templo yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ch'íínu yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū nuuⁿmáⁿ cuaaⁿ 'diituú yā. Cueⁿ'e ntúuⁿ yā na yáāⁿ Betania ndúúcū ndu'ū ndiichuuví discípulos caati 'āā chi chiiⁿnū.

Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā yáⁿ'á n'guíídīi yaaⁿ nguuví miiⁿ
(Mt. 21.18-19)

12 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi miiⁿ, taachí Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā can'daa yā na yaāⁿ Betania, Jesús miiⁿ chí cuiicu yā. 13 Ní n'diichi yaⁿ'áí yā 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídīi yaaⁿ nguuvi chi vɛɛ́ tá'āa. Ní cueⁿ'é yā n'diichi yā chí 'áá snéé n'gui'i yeⁿ'ē. N'diichí yā chi nguéɛ́ ndaācā n'gui'i yeⁿ'ē ti ta'á nūuⁿ, ti nguéɛ́ tiempo yeⁿ'ē. 14 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā yáⁿ'á mííⁿ, 'túúcā: Dii yáⁿ'á, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ché'e yā n'gui'i yeⁿ'ē di, tanducuéⁿ'ē tiempo. Discípulos yeⁿ'e yā ch'iindiveéⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi caⁿ'a yā.

Jesús nadɛɛvɛ́ yā yaācū ch'ɛɛtɛ
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Cuayiivi mííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaá yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Taachí Jesús ndaá yā na yáacū templo miiⁿ, tucá'a yā tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi in'diicui yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngai yā. Ch'ɛɛcundáa yā mesas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ñ'dáaⁿ yā tuūmī. Ní ch'ɛɛcundáa yā sillas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí in'diicui yā palomas. 16 Ní diíⁿ yā chí 'āā ntɛɛ́ candɛ́ɛ 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū miiⁿ mar 'áámá cosa. 17 Ní chi'cuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ní 'túúcā ngaⁿ'ā: Va'ai yeⁿ'é canéé chí duuchi va'ai naachi caaⁿ'maⁿngua'á 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē nación. Naati ndís'tiī ní diíⁿ nī chí yiivɛ yáává yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí diduucu.

18 Chiiduú n'gɛɛtɛ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley ch'iindiveéⁿ yā chuū, ní tucá'a yā n'nuuⁿ yiinú yā taacā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús, naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngeⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē chi ngi'cueeⁿ Jesús miiⁿ. 19 Taachí chi 'da'a, Jesús miiⁿ can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cueⁿ'é yā táámá yáāⁿ 'lííⁿ chi niiⁿnuúⁿ.

Yáⁿ'á in'guíídīi miiⁿ ntí'i
(Mt. 21.20-22)

20 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi, ní Jesús ndúúcū discípulos cho'ó yā na yúúní ní n'diichí yā 'áámá yáⁿ'á n'guíídii yaaⁿ nguuvi chí 'āā ntí'i ndii díí'yú yeⁿ'ē. 21 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nn'gaacu sa chi

'āā chó'ōo ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: N'dii Maestro, cuin'diichí nī. N'guíídii chi nguéé n'daācā caⁿ'a nī yeⁿ'ē 'āā ntí'i.

22 Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī, cuuvi cūnee chi véé confianza yeⁿ'e nī ndúúcū Ndyuūs. 23 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā yiīcū 'cúū 'tíícā: Dii yiīcū, cuvíi di 'muuⁿ ní cundaā di nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní nduuti chi nguéé 'uūvī vaanicádiīnūuⁿ yeⁿ'e yā ní i'téénu yā chi chííⁿ chi ngaⁿ'á yā chí cuuví cuaacu, tuu'mi ní cuuvi 'tíícā. 24 Chííⁿ chí maaⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Tanducuéⁿ'ē chi ndís'tiī ngiicá nī Ndyuūs taachi ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chi cu'téénu nī chí ndaācā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní tanducuéⁿ'ē ní ndaāca nī. 25 Ní taachí ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ idinuuⁿndí yā contra yeⁿ'é nī, nadach'ɛɛcú nī yeⁿ'e yā, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi nádich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī. 26 Ndúúti ndís'tiī nguéé nadich'ɛɛcú nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi nguéé nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī.

Jesús ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Tuu'mi ní Jesús ndúúcū discípulos nndaa yā na yáāⁿ Jerusalén. Taachí Jesús chiicá yā na yaācū templo, chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros chi ngi'cuéeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ chindaá yā n'diichí yā Jesús. 28 Ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿Du'ú 'iiⁿntyeⁿ'ē diīⁿ nduucú nī chuū? O ¿du'ū tee poder dii chí idiiⁿ nī chuū?

29 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Úú ntúūⁿ ní tiinguuneéⁿ ndís'tiī, ní ndúúti chi cuuví n'guɛɛcútaⁿ'a nī yeⁿ'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyeⁿ'ē tee yā poder 'úú chi idiíⁿ dendú'u 'cūū. 30 Chí ngɛ̄dínuuⁿnīⁿ Juan miiⁿ ¿tií chiīcā chiī? ¿'Áá yeⁿ'e sáⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi? Nan'guɛɛcútaⁿ'a nī yeⁿ'é.

31 Tuu'mi ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguááⁿ maáⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā vi'i: ¿Taacá caaⁿ'maⁿ yú? Ndúúti chí caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'ē nanguuvi, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē yú 'tíícā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nguéé i'téénu nī? 32 Ní ndúúti chi caaⁿ'maⁿ yú, chí yeⁿ'ē saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní 'va'a yú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ deenu yā chi Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ miiⁿ ní 'áámá profeta chí cuaacu. 33 Ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé cuuví nī n'diī. 'Tíícā caⁿ'a yā chiī yā Jesús: Nguéé deenú 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú nguéé cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyéⁿ'ē idiiⁿ ndúúcū chuū.

12

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daācā diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū ejemplos chi 'téé nguéé dáámá. Ní caⁿ'a yā: Véé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí chiīnu yā díí'yú uvas na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā. Ní din'dái yā 'áámá cheēⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'lííⁿ. Ní din'dái yā 'áámá tanque naachí cuuvi tun'dáa yā nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ yáⁿ'āa uvas naachi mozos yeⁿ'é yā 'cuɛɛtinée sa diiⁿ sa cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Cuayiivi ní ca'a ya yáⁿ'āa miiⁿ mozos chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa, ní cueⁿ'e yáⁿ'áí yā. 2 Taachí ndaā tiempo yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yā 'aama mozo yeⁿ'é yā nanááⁿ mozos chi idiíⁿ sa ntiiⁿnyu yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'é yā chi nguai nca'a sa n'gui'i uvas parte yeⁿ'e cosecha chí ítuneeⁿ dueño miiⁿ. 3 Mozo miiⁿ ní cueⁿ'e sa, naati mozos ní sta'a sa mozo miiⁿ ní ch'eⁿ'e sa ní nadacho'o sa mozo miiⁿ ní nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a sa mozo. 4 Tuu'mi ní dueño yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ nguɛɛ̄cunée yā dichó'o yā taama mozo. Mozos ní chiī tuu sa mozo miiⁿ ní 'nuūca'ai sa tiīⁿ sa ní chii taaⁿ sa saⁿ'ā miiⁿ. 5 Dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ dichó'o yā táámá mozo. Mozo miiⁿ, mozos chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ ch'iiⁿ'nuⁿ sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'yaaⁿ n'dáí mozos dichó'o yā. Mozos ní náⁿ'a mozos miiⁿ ní ch'eⁿ'e sa saⁿ'ā, tanáⁿ'ā sa ní mozos miiⁿ ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā.

6 Cánéé cá daiya yā chí neⁿ'e taavi yā. Cuayiivi mííⁿ ní dueño miiⁿ dichó'o yā daiya yā ní nadicadíínuuⁿ yā 'tíícā. Saⁿ'ā daiyá ní diiⁿ sa honrar daiyá. 7 Naati mozos chi idiíⁿ sa ntííⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā caⁿ'a sa nguaaⁿ maaⁿ sa: Sáⁿ'a 'cūū chi canee chi cuuví yeⁿ'ē sa yá'āa herencia 'cūū. 'Caāⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā ní cúúví yeⁿ'ē yú yáⁿ'āa ndúúcū chi véé yeⁿ'ē. 8 'Tíícā ní sta'a sa saⁿ'ā ní

ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā ní tun'daa sa cuerpo yeⁿ'ē
sa 'áámá lado yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ.
9 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ ra diīⁿ dueño yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'cúū?
Ndaá yā ní 'caāⁿ'núⁿ yā mozos chi idiiⁿ
ntiiⁿnyuⁿ, ní ca'á yā yáⁿ'āa tánaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ.
10 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geeⁿ ndís'tiī naachi canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs? Ngaⁿ'a
'túúcā:
Tuūu chi 'iiⁿ'yāⁿ din'dái yā va'ai miiⁿ ní
sta'á yā ní ch'ɛɛcú yā 'áámá lado ti
nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā. Tuūu 'cúū chí tuūu
ch'ɛɛtɛ ní canéé tuūu ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē
na esquina yeⁿ'e va'ai.
11 Chuū ní Señor Ndyuūs diíⁿ yā, chuū
ní 'áámá cosa chí ngeⁿ'e yiinu yú
taachi inaaⁿ yú yeⁿ'ē.
12 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadacádíínuuⁿ
yā chi cuta'á yā Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā preso
'iiⁿ'yāⁿ ti déénu yā chi Jesús miiⁿ caⁿ'a yā
ejemplo 'cūū chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá chi yeⁿ'e
yā. Naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya,
ní s'néeⁿ yā Jesús ní cueⁿ'e yā.

Chúū chi yeⁿ'ē impuestos
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Cuayiivi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e Herodes ndúúcū n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní neⁿ'é yā
chi Jesús castáⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e yā ní
caaⁿ'máⁿ yā 'áámá nduudu yaadi. 14 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā:
N'diī Maestro, déénu 'nū chí n'dii ní ngaⁿ'a
nī nduudu cuaacu ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī cuenta
yeⁿ'e chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē. Ní nguɛ́ɛ́ ndɛɛ́
nī cuidado táácā idinááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ iⁿ'yeeⁿdí
'cūū naati ngi'cueeⁿ nī ndúúcū nduudu
cuaacu yúúní yeⁿ'é Ndyuūs. ¿'Áá canéé
chí nadíí'vɛ 'nū na emperador César tuūmī
yeⁿ'e recaudación yeⁿ'e yáⁿ'āa o nguɛ́ɛ́?
15 Jesús miiⁿ ní déénu yā chi nguɛ́ɛ́
n'daācā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā. Ní caⁿ'a yā
chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi neⁿ'é
nī chí castaⁿ'á nī nduudu yeⁿ'é? Candɛ́ɛ nī
'áámá tuūmī, chi snaáⁿ.
16 'Iiⁿ'yāⁿ ndɛɛ́ yā tuūmī. Ní Jesús miiⁿ
n'diichí yā ní tiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
¿Dú'u naaⁿ chuū? ¿Du'ū chí duuchi canéé
nguūⁿ? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guɛɛcútaⁿ'a yā:
Nááⁿ emperador César cānee.
17 Tuu'mi Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nca'á nī tuūmī yeⁿ'e recau-
dación o impuestos chi yeⁿ'e emperador
César miiⁿ chííⁿ chí yeⁿ'ē sa, ní nca'a nī
Ndyuūs chí yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e
yiinú yā yeⁿ'ē chí n'guɛɛcútaⁿ'a Jesús miiⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ ntííngúúneeⁿ Jesús yeⁿ'ē chi
iiⁿ'yāⁿ nnduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'a
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Tuu'mi ní ndaā n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ sa-
duceos nanááⁿ Jesús. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́
s'teenu yā chí tináⁿ'ā ní nduuchi yā. Ní
ntiinguuneeⁿ yā Jesús chuū: 19 N'dií Mae-
stro, Moisés miiⁿ ní s'neeⁿ nguuⁿ yā yeⁿ'e
s'uuúⁿ tí chuū: Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā
'cuūvī sa ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ní
nguɛ́ɛ́ daiya sa, tuu'mi ní 'díínu sā cuuví
'caandavaacu sá ndúúcū n'daataá miiⁿ. Ní
saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuūndī daiya sa lado yeⁿ'ē
'díínū tináⁿ'ā. 20 'Áámá saⁿ'ā vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄
'díínū sa ndúúcū sa. Saⁿ'ā miiⁿ chí vm-
nááⁿ vmnaaⁿ ch'iidivaacu sá ní ch'iī sa ní
nguɛ́ɛ́ ch'iīndī daiya sa ndúúcú n'daataá
yeⁿ'ē sa. 21 Saⁿ'ā ndii chííⁿ ndii 'úúví
mííⁿ ch'iindivaacu sa ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē
tináⁿ'ā ní saⁿ'ā miiⁿ ch'iī ntúuⁿ sa ní nguɛ́ɛ́
ch'iindi daiya sá ndúúcū n'daata miiⁿ. 'Ti-
icá ntúūⁿ ch'ɛɛnu saⁿ'ā ndii chííⁿ ndii 'íínú.
22 Ndu'ū ndɛɛ̄chɛ sá ch'iindivaacu sá ndúúcu
tá ní mar 'áámá sá nguɛ́ɛ́ s'neeⁿ sa daiya sa
ndúúcu tá. Cuayiivi ní ch'iī ntúūⁿ n'daataá
miiⁿ. 23 Tuu'mi ní taachí nduuchí yā nguaaⁿ
tináⁿ'ā, ¿chɛɛ́ yā chí n'daataá yeⁿ'é yā taⁿ'ā
miiⁿ, caati ndu'u ndɛɛ̄chɛ yā ch'iindivaacú
yā ndúúcu tá?
24 Tuu'mi ní Jesús mííⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ déénu nī
chí ngaⁿ'a nī, ti nguɛ́ɛ́ n'diichí nī naachi
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é
chuū, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú n'diichi rá nī poder
yeⁿ'é Ndyuūs. 25 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ nanduuchí
yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
n'daataá rá, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú saⁿ'ā rá 'caan-
davaacu sa. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuɛɛtinée yā
tan'dúúcā ángeles yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi
chi nguɛ́ɛ́ ch'iindivaacu yā. 26 Chuū chi
yeⁿ'ē tináⁿ'ā miiⁿ chí nanduuchi yā nguaaⁿ
tináⁿ'ā, ¿'áá nguɛ́ɛ́ n'geēⁿ ndís'tiī na libro
yeⁿ'é Ndyuūs chí dinguuⁿ Moisés tan'dúúcā
Ndyuūs yaa'ví yā Moisés, ndíí taachi canee
sa nanááⁿ yáⁿ'á 'lííⁿ chí ngiichi? Ní 'túúca
caⁿ'a Ndyuūs chii yā Moisés miiⁿ: 'Úú
ní Ndyuūs yeⁿ'e Abraham, ndúúcū Isaac,
ndúúcū Jacob. 27 Ndyuūs miiⁿ nguɛ́ɛ́ Ndyuūs
yeⁿ'ē tináⁿ'ā ti yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snduuchi.

Chíí^{n} chí ndís'tiī nguéɛ́ déénu nī chi nga^{n}'a nī.

*Mandamiento chí ch'*ɛɛtɛ ca
(Mt. 22.34-40)

[28] 'Áámá maestro ye^{n}'e ley chí ch'iindiveé^{n} yā chí ndeē 'ii^{n}'yā^{n} saduceos s'ee^{n}, déénu yā chi Jesús mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a n'daaca yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ntiinguunee^{n} yā Jesús: ¿Chɛɛ́ mandamiento chi canee nguū^{n} chí ch'ɛɛtɛ n'dai ca?

[29] Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: Mandamiento vmnáá^{n} vmnaa^{n} mii^{n} ní chuū: 'Caandiveé^{n} nī, ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel mii^{n}, Señor Ndyuūs ye^{n}'ē yú ní 'áámá n'dyá^{n}'ā Señor mii^{n}. [30] Canéé chí dine^{n}'é nī Señor Ndyuūs ye^{n}'é nī ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é nī, ndúúcū nuu^{n}ma^{n} alma ye^{n}'e nī, ndúúcū nuu^{n}ma^{n} vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e nī, ndúúcū nducué^{n}'ē fuerzas ye^{n}'e nī. Chuū chi mandamiento chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}. [31] Mandamiento chí canéé nguū^{n} chi ndii chíí^{n} ndii 'úúví míí^{n} tan'dúúcā chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'āā 'tiicá ntúū^{n}: Diné^{n}'e di 'ii^{n}'yā^{n} na nii^{n}nuú^{n} vaacú di tan'dúúcā chi ne^{n}'e dí maā^{n} di. Nguéɛ́ 'áámá mandamiento chí canéé nguū^{n} chí ch'ɛɛtɛ ca nguéɛ́ ti mandamientos s'uu^{n}.

[32] Tuu'mi ní maestro ye^{n}'e ley ca^{n}'a yā chii yā Jesús mii^{n}: N'diī Maestro, cuáácú nga^{n}'a nī. Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí nga^{n}'a nī chi vɛɛ 'aama n'dyá^{n}'ā Ndyuūs. Nguéɛ́ táámá 'āā tanduu rá 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. [33] Níícú 'ii^{n}'yā^{n} canéé chi diné^{n}'e yā Ndyuūs ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'e yā, ndúúcū nuu^{n}ma^{n} vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e yā, ndúúcū nuu^{n}ma^{n} alma ye^{n}'e yā, ndúúcū tanducué^{n}'ē fuerzas ye^{n}'e yā. Ní dine^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n} na nii^{n}nuú^{n} vaacú yā tan'dúúcā chi ne^{n}'é yā maá^{n} yā. Chuū chi n'daācā ca nguéɛ́ ti n'gii^{n}'nú^{n} 'iiti chí nga'a yā 'iiti lado ye^{n}'e ofrenda ye^{n}'é Ndyuūs ní ye^{n}'é tanducué^{n}'ē ofrenda chí ngicyá^{n}'ā nátai.

[34] Tuu'mi ní taachi ch'iindivee^{n} Jesús tan'dúúcā chi n'guɛɛcuta^{n}'a cuaacu sa chí ca^{n}'a sa, Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā mii^{n}: Nguéɛ́ ya^{n}'ai canee di ye^{n}'ē naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā. Cuayiivi mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} 'āā ntɛɛ candii cá yā ntiinguunee^{n} ca yā Jesús mar 'áámá.

¿Du'u chií Daiya Cristo mii^{n}?
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

[35] Jesús ngi'cuee^{n} yā chɛɛti yaācū templo ní nga^{n}'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí maestros ye^{n}'e ley nga^{n}'á yā chi Cristo mii^{n} ní daiya David? [36] Caati maa^{n} David mii^{n} ca^{n}'a sá taachi yaa'vi Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs chuū chi canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs:

Señor mii^{n} ca^{n}'a yā chiī yā Señor ye^{n}'é:
'Cuundi dí lado ta cuaācú chi lado ye^{n}'e honor, ndíí taachi 'úú cu'neé^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí contra ye^{n}'ē di ndiī cuaa^{n} ndiiya maa^{n} ca'ā di tan'dúúcā chi 'aama banco 'líí^{n}, 'tiicá yā.

[37] David mii^{n} nga^{n}'a sa chuū ye^{n}'e Señor ye^{n}'é yā. Maa^{n} ní ¿táácā cuuví chiī chí Cristo mii^{n} ní daiya David mii^{n}? Néené n'deēe 'ii^{n}'yā^{n} ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'e Jesús ndúúcū vaadī yeenú.

Jesús nga^{n}'a yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ngi'cuée^{n} yā ye^{n}'e ley
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

[38] Jesús nga^{n}'a yā chuū taachi ngi'cuee^{n} yā: Cundɛ́ɛ di cuidado ye^{n}'e maestros ye^{n}'e ley. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní n'gɛɛ̄tinéé yiinú yā chí n'geenūu catecai yā. Ní taachi chiicá yā cuaa^{n} cyúúní ne^{n}'e yā chí 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā saludar 'yā ndúúcū respeto n'daācā. [39] Ní ne^{n}'é yā sillas vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e honor taachí 'cuundí yā na yaācū sinagogas ndúúcū lugar chi ch'ɛɛtɛ taachi che^{n}'e yā naachi vɛɛ́ 'viicu chi che'é yā. [40] Ní ndivíi yā va'ai ye^{n}'ē n'daataá nguá'āa. Ní 'íícú cuunuu^{n} n'dé'ei yā chí idií^{n} yā mii^{n} nduucú néené n'deēe nga^{n}'angua'á yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ch'ɛɛtɛ ca castigo ye^{n}'é yā nguuvi ye^{n}'e juicio.

Ofrenda ye^{n}'e n'daataá nguá'āa
(Lc. 21.1-4)

[41] 'Áámá vmné^{n}ēe Jesús vɛɛ́ yā na yáacū templo nii^{n}nuú^{n} na cajas naachí 'ii^{n}'yā^{n} n'gíi yā ofrendas. N'gíínu yā tan'dúúcā chi dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n} táácā n'gíi yā tuumī lado ye^{n}'e ofrenda na cajas. N'diichí yā chi 'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica neené n'deēe tuūmī ca'a yā. [42] Tuu'mi ní ndaā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neene ndaachíí canee tá. Tá^{n}'ā mii^{n} ní s'nuū^{n} tá na caja mii^{n} na 'uūvī centavos chi cobre. [43] Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī chí n'daataá nguá'āa 'cúū ch'ɛɛtɛ ca nga'ā tá, nguéɛ́ ti tená^{n}'a yā chí s'nuú^{n} yā tuūmī na cajas. [44] Tí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nga'a

yā yeⁿ'e chí ngaava yeⁿ'e yā; naati n'daataá
mííⁿ ní neené ndaachíī canee tá ní ca'ā tá
tanducuéⁿ'ē chí yeⁿ'ē tá chi che'e tá.

13

Jesús ngaⁿ'a yā chí yaācū templo miiⁿ ní ntúúvíí

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā yaācū tem-
plo miiⁿ 'áámá discípulo yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā
chii yā Jesús: N'dií Maestro, n'diichí nī dɛ'ɛ̄
chúúcā n'gɛɛtɛ tuūu s'eeⁿ ní dɛ'ɛ chúúcā
n'gɛɛtɛ va'ai s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū templo.

2 Jesús nán'guɛɛcútaⁿ'a yā: ¿'Áá inaaⁿ
nī va'ai templo? 'Muuⁿ ní nguéɛ́ cunee
mar 'áámá tuūu cuaaⁿ vmnááⁿ yeⁿ'e vi'ī ti
tanducuéⁿ'ē ní cundɛɛvɛ.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē chííⁿ chí 'cuuⁿ'miⁿ taachí 'āā cuéɛ́ 'cuiinu iⁿ'yēēⁿdī

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Tuu'mi ní cheⁿ'é yā 'áámá yiīcū chi
nguuvi Olivos, chi canéé niiⁿnuúⁿ na yaācū
templo miiⁿ. Ní taachi Jesús vɛɛ́ yā miiⁿ, Pe-
dro ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū
Andrés ndaa yā nanáaⁿ yā chi caⁿ'a n'de'ei
yā 'áámá nduudu ndúúcū Jesús. 4 Ní caⁿ'a
yā: N'diī Señor, néⁿ'e 'nū chi cuuví nī
nús'uu ¿tií cuaⁿ'ā cuuví chuū? ¿Dɛ'ɛ̄ senal
'cuuⁿ'míⁿ nī nús'uu yeⁿ'e tiempo chi cuuvi
tanducuéⁿ'ē 'túúcā?

5 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Cundɛɛ nī
cuidado chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ can-
nche'éí yā ndís'tiī. 6 Ti néené 'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chii yā ndúúcū chi duuchí ní cannche'éí
yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caaⁿ'máⁿ yā: 'Úú Cristo 'úú.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cannche'éí yā 'yaaⁿ n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ.

7 Taachi ndís'tiī 'caandiveéⁿ nī caandaá
ní 'iiⁿ'yāⁿ 'va'a yā chí chiī caandaá nguéɛ́
idii'yá nī cuuvi ti 'tíícā canéé chi cuuvi.
Naati chiiⁿ ní 'āā 'cuéɛ́ tiempo chi ntuuvií
íⁿ'yeēⁿdī. 8 Ti 'áámá nación ní 'cuuⁿ'maⁿ
ndúúcū táámá nación ni 'áámá gobierno
ní 'cuuⁿ'maⁿ yā ndúúcū táámá gobierno.
Ní néené n'deee cuaaⁿ nuⁿ'u yáⁿ'āa. Ní
ndaā vaadī 'cuiicu ndúúcū dendu'ū chi
di'vaachií. Taachí cuuví dendu'ū chi 'túúcā
ní chiiⁿ ní cáámá cuunngá'á vaadī ya'ai.

9 Diíⁿ nī cuidado maáⁿ nī ndís'tiī ti 'iiⁿ'yāⁿ
nca'a yā ndís'tiī tá'āa 'iiⁿntyéⁿ'ē. Tuu'mi
ní 'cueⁿ'é yā ndís'tiī na yaācū sinagogas.
Ndís'tiī ni canee chi caⁿ'á nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ndúúcū reyes cáávā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é. Ní 'íícú cuuvi caaⁿ'máⁿ
nī yeⁿ'é ní 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu.
10 Taachí 'āā cuéɛ́ ndaa chí 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī,
nduudu cuaacu 'cūū canéé chi caaⁿ'maⁿ
nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones
yeⁿ'e núúⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdī. 11 Taachí candɛɛ
yā ndís'tiī chi nca'a yā ndís'tiī vmnááⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē, nguéɛ́ nadicádíínuuⁿ nī yeⁿ'ē
chi caaⁿ'maⁿ nī. Nguéɛ́ diiⁿ núúⁿ yiiⁿnuⁿ
nī yeⁿ'ē. Caaⁿ'maⁿ nī tan'dúúcā Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs caaⁿ'maⁿ cuuvi ndís'tiī
hora miiⁿ; ti nguéɛ́ ndís'tiī chi caaⁿ'máⁿ
nī ti Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 12 Ní
yeⁿ'e tiempo miiⁿ nguaaⁿ 'díínu yā nca'a
vi'i yā chí 'cááⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'íícú
chiidá yā ní ca'a yā daiya yā. Ní daiya
yā ní ca'a yā chiidá yā ndúúcū chɛɛcú
yā ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 13 Nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cunee yiinú yā chi ndís'tiī
diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ caavā 'úú. Naati 'iiⁿ'yāⁿ
chi cuchɛ́ɛ yā ní 'aama canée yā ndúúcū
chi i'teenu yā yeⁿ'e Ndyuūs ndíí tiempo
chi 'cuūvi yā ní nnguáⁿ'ai yā. 14 Taachí
ndís'tiī 'āā snaaⁿ nī dendu'ū chi 'túúcā chi
saⁿ'ā profeta Daniel dinguúⁿ yā na libro
yeⁿ'e Ndyuūs tiempo chi chó'ōo tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa Judea canéé chi
caⁿ'á yā caanu yā ná yiīcū n'gɛɛtɛ. ('Iiⁿ'yāⁿ
chi 'cueēⁿ chuū canéé chi cuuvi deenú yā
yeⁿ'e chuū.) 15 Nguuvi miiⁿ ní ndúúti chi
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ canduú yā tííⁿ va'āī ní nguéɛ́
cuuvi núúⁿ nch'eeⁿ yā ní ndaa yā va'ai ní
tun'dáa yā dendu'ū yeⁿ'e yā. 16 Ní ndúúti chi
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ canée yā na campo, ní nguéɛ́
cuuvi núú ndaa yā va'ai yeⁿ'e yā ní nta'a yā
cotón yeⁿ'e yā. 17 Dɛ'ɛ chúúcā yaⁿ'ai yeⁿ'e
n'daataá chi vɛɛ́ daiya tá chɛɛti tá ndúúcū
n'daataá chí ngiicu dacuá'āa yeⁿ'e tá nguuvi
chi cáánu yā. 18 Ndís'tiī, caaca nī Ndyuūs
chi nguéɛ́ chó'ōo chuū tiempo chi 'iichɛ.
19 Ti nguuvi miiⁿ ní néené 'cueenu 'iiⁿ'yāⁿ
cuuvi tan'dúúcā chi mar 'áámá vmnéⁿ'ēe
'āā cuéɛ́ cuuvi 'tíícā ndíí taachí Ndyuūs
din'dái yā íⁿ'yeēⁿdī. 'Āā ntéɛ́ ndúú cuayiivi
ra chí snaaⁿ yā dendu'ū chi 'tíícā. 20 Ndúúti
chi Señor miiⁿ nguéɛ́ nadidúú'vi yā tiempo
miiⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ nnguaⁿ'ai yā.
Naati ñdiiⁿ nadidúú'vi yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi
yeⁿ'é yā ti 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ Señor ndɛɛvɛ yā.

21 Tuu'mi ní ndúútī chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī: Cuín'dííchí
nī, 'íngaā Cristo miiⁿ, o cuín'dííchí nī, miiⁿ
canee Cristo miiⁿya, nguéɛ́ cu'téénu nī

'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 22 Ti ndaá 'iiⁿ'yāⁿ chi cristos
chi falsos yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi profetas
chi falsos yā. Ní diíⁿ yā señales ndúúcū
vaadī n'giinu. Ní 'íícú cuuvi cannche'éí
yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs ndɛɛvɛ
yā ndúútī chi chuū cuuvi diíⁿ yā. 23 Naati
ndís'tiī ní 'cuɛɛtinéé yaaⁿ nī. Ngaⁿ'á ngií
ndís'tiī tanducuéⁿ'ē chuū 'nááⁿ chí 'āā cuéé
ndaa.

Táácā ndáá Saⁿ'a chi Daiya Ndyuūs
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 Cho'ōo chúū ní nguuvi miiⁿ chi 'cueenu
nī cuuvi, 'yáⁿ'āa miiⁿ ní cúúví maāiⁿ ní 'iīyū
miiⁿ ní 'āā ntéé cuuví dɛɛvɛ. 25 'Iiⁿnyuⁿ miiⁿ
ní cun'dáa yeⁿ'ē nanguuvi ní nducuéⁿ'ē
chi vɛ́é nanguuvi ní nuⁿ'u. 26 Tuu'mi ní
snaaⁿ yā Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs chí ndaa
sa nguaaⁿ meēeⁿ ndúúcū poder yeⁿ'ē sa chí
ch'ɛɛtɛ taavi ní ndɛɛvɛ́ n'dai ngíí n'gai maāⁿ
sa. 27 Tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā ángeles
yeⁿ'e yā chí nadidáámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi
Ndyuūs ndɛɛvɛ yā yeⁿ'ē núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī,
ndii na yáⁿ'āa nducuéⁿ'ē n'dai yeⁿ'e yáⁿ'āa
ndúúcū ndii na nducueⁿ'e nanguuvi.

28 Maaⁿ ní 'cueéⁿ nī yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e
n'guíídii yaaⁿ nguuvi: Taachí inguaaⁿnu
duūⁿnɛ̄ n'gaiyáā ní ican'daā tá'āa, 'āā déénu
nī chí 'āā cuchiī tiempo yaāáⁿ. 29 'Tiicá ntúūⁿ
taachi snaaⁿ ndís'tiī chi cuuvi dendú'ū
chi 'túúcā, 'āā deenú nī chí 'āā sneeⁿ
niiⁿnuⁿ tiempo chi ndaā Saⁿ'ā chi Daiya
Ndyuūs. Ní 'āā nééné niiⁿnuúⁿ cánee
tiempo 'cūū. 30 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií
ndís'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snée yā maaⁿ 'āā
cuéé 'cuūví yā neⁿ'e chi 'āā cuéé cuuví
tanducuéⁿ'ē chuū. 31 Nánguuvi ndúúcū ná
yáⁿ'āa 'cūū ní chó'ōo, naati nduudu yeⁿ'é
nguéé cho'oó.

32 Naati yeⁿ'ē nguuvi miiⁿ ndúúcū hora
miiⁿ nguéé vɛ́é mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu
yeⁿ'ē. Ndíí nguéé ndúú ángeles, yeⁿ'e va'ai
chɛɛti nguuvi ndíí nguéé ndúú Sáⁿ'ā chi
Daiya Dendyuūs deenú yā yeⁿ'ē. Dámaāⁿ
Chiida yú chi canée yā na va'ai chɛɛti ngu-
uvi deenu yā.

33 Chííⁿ chí ndís'tiī ní 'cuɛɛtinéé yaaⁿ
nī. Dicuéénaaⁿ nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī, ti
nguéé déénu nī tií cuaⁿ'ā ndaa hora miiⁿ.
34 Ejemplo chuū tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí
caⁿ'a yā yaⁿ'ai. Taachi 'āā cuéé can'dáa
yā na vaācu yā, caⁿ'a yā chii yā mozos
yeⁿ'é yā chí ca'a yā ntiiⁿnyuⁿ 'áámá 'áámá
mozo yeⁿ'ē sa. Ní cuuvi yā saⁿ'ā chí idiiⁿ
cuidado yeⁿ'e cheendi va'āī miiⁿ chi cunéé
yaaⁿ sa. Ní cueⁿ'e yā. 35 Maaⁿ ní ndís'tiī
'cuɛɛtinéé yaáⁿ nī, ti nguéé déénu nī tií
cuaⁿ'ā ndaa dueño yeⁿ'e va'āī miiⁿ. Nguéé
déénu nī nduuti chi ndaá yā n'gaaⁿ, o
yaaⁿ chɛɛtɛ, o taachí 'cuaī tú'u, o cuaaⁿ na
nguɛɛtiyaaⁿ. 36 'Áá tiī dácanaaⁿ ndaá yā ní
nndaāca yā ndís'tiī chí styaadu nī. 37 Chííⁿ
chí ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, ní ngií nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ: 'Cuɛɛtinéé yaáⁿ yā.

14

Saⁿ'ā s'eeⁿ nadacádiinūūⁿ sa taacā
cuta'a sa Jesús
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Ná 'uūvī nguūvī ní cuuvā 'viicu yeⁿ'e
pascua chi 'viicu yeⁿ'ē pan chi nguéé
levadura yeⁿ'ē. Chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
maestros yeⁿ'e ley 'nuúⁿ yā taacā chi cuuvi
cannche'éí yā Jesús ní cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ ní
'caaⁿ'núⁿ yā 'yā. 2 Naati caⁿ'a yā: Nguéé
diiⁿ yú nguuvi 'viicu tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Jerusalén miiⁿ didáⁿ'a yā ní diíⁿ yā vaadī
'caa'va ndúúcū nús'uu.

'Áámá n'daataá n'giī tá aceite na cuerpo
yeⁿ'e Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Jesús canee yā na yáāⁿ Betania na
vaacu Simón chi canéé sá ndúúcū ca'ai chi
nguuvi lepra chi in'duuti cuerpo yeⁿ'ē sa.
Taachí Jesús miiⁿ vɛ́é yā na mesa, ndaā
'áámá n'daataá nanáaⁿ yā. Táⁿ'ā miiⁿ ní
ndɛ̄ tá 'áámá frasco yeⁿ'e alabastro ndi-
ituú ndúúcū aceite perfume yeⁿ'e nardo chí
ndɛɛvɛ ngeeⁿ ní neené ya'ai chíí'vɛ̄. Ní
'cuūⁿ tá frasco miiⁿ ní ch'eendáa tá aceite
miiⁿ na tiīⁿ Señor Jesús miiⁿ. 4 N'duuvi
discípulos chi snée yā miiⁿ nduuvi táaⁿ yā
ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví chí
chingéeⁿ ta aceite 'cūū? 5 Ti cuuvi n'diicui
yú ní ngo'o 'iinū ciento caadi ní cuuvi ca'a
yú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'e yā. Ní nduuvi taáⁿ
yā ndúúcu tá.

6 Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Āā canee
ra tá. Nguéé yaa'vi nī táⁿ'ā. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chi yaa'ví nī táⁿ'ā? Tá 'tiī ní n'daācā idiiⁿ
tá nduucú. 7 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'e yā ní
'aama ca cánée yā ndúúcu nī. Ní ndís'tiī ní
cuuvi din'daacá nī nduucú yā taachi neⁿ'e
nī; naati 'úú nguéé 'aama cuneé ndúúcu
nī. 8 Tá 'cūū ní diīⁿ tá tan'dúúcā chi ch'iī
tá perfume cuerpo yeⁿ'é maaⁿ chi 'āā cuéé

'cuūví, 'tíícā diiⁿ tá. Ní 'āā nnee 'cuiī ta chuū 'úú taachí 'āā cuéé 'cuɛɛchí. [9] Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Āā tií nūuⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai yeⁿ'é yeⁿ'ē chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ na núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ yā chi diīⁿ n'daataá 'cūū ní n'gaacú yā yeⁿ'ē tá.

Judas Iscariote nca'a sa Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

[10] Tuu'mi ní Judas Iscariote, 'áámá chéé 'iiⁿ'yāⁿ naachi ndiichuuvi discípulos, cheⁿ'e sá nanááⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ. Ní ngaⁿ'a sa táácā chi cuuvi nca'ā sa Jesús miiⁿ ná ta'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [11] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, neené yeenú yā, ní caⁿ'a yā chi ca'a yā tuumī Judas miiⁿ cáávā chuū. Judas ní in'nuuⁿ sa dɛ'ɛ̄ hora chi nca'a sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Jesús miiⁿ.

Naachí che'e nguiīnū yeⁿ'e Señor Jesús miiⁿ
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

[12] Ndaā nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicu chi che'é yā pan chi nguéé levadura yeⁿ'ē, 'viicu taachi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti cuūchī yeⁿ'e pascua miiⁿ. Ní discípulos yeⁿ'e Jesús miiⁿ ntiinguuneéⁿ yā Jesús: ¿Tií neⁿ'e di chi caⁿ'á 'nū in'nuúⁿ 'nū chi che'e nguiīnū yú yeⁿ'e 'viicu pascua?

[13] Tuu'mi ní Jesús dicho'ó yā na 'uūvī discípulos yeⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Ndís'tiī cueⁿ'é nī yáāⁿ Jerusalén. Miiⁿ ní nndaacá nī 'áámá sáⁿ'ā chí ndéé sa 'áámá 'cuuti cuéeé nuūⁿnīⁿ. Can'dáa nī saⁿ'ā. [14] Naachí ndaa sa va'ai miiⁿ, ní cuuví nī sáⁿ'ā chi yeⁿ'ē va'ai miiⁿ: Maestro yeⁿ'e yú ngaⁿ'a yā 'tíícā: ¿Tiī canéé cuarto naachi che'e nguiinuú yeⁿ'e pascua ndúúcū discípulos yeⁿ'é? [15] Tuu'mi ní ch'iⁿ'i yā 'áámá cuarto ch'ɛɛtɛ ná ndiichi ndii 'úúví piso miiⁿ chi 'áá vɛ́é yaāaⁿ. Miiⁿ ní in'nuúⁿ nī chi che'e yú.

[16] Discípulos cueⁿ'e yā ní ndaa yā ná yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní ndaāca yā tanducuéⁿ'ē tan'duucā chi Jesús ngaⁿ'a yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ in'nuúⁿ yā chí che'e nguiīnú yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua miiⁿ.

[17] Taachí 'āā chiī chiīnū mííⁿ ndaā Jesús ndúúcū ndiichuuvi discípulos yeⁿ'e yā. [18] Taachí vɛɛtɛ́ yā na mesa miiⁿ chi che'e yā Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'áámá chéé ndís'tiī chi nge'é nī nduucú diíⁿ nī entregar 'úú.

[19] Tuu'mi ní discípulos ní s'nee ndaachi núúⁿ yā ní tuca'a yā tiinguunéeⁿ yā Jesús ca'áámá ca'áámá yā: ¿'Áá 'úú? Ní táámá yā ngaⁿ'a ntúuⁿ yā: ¿'Áá 'úú rá?

[20] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Áámá chɛɛ naachi ndiichúúví chí di'caāndá yā pan yeⁿ'é yā na cú'ú 'cūū nduucú caⁿ'á yā diiⁿ yā 'tíícā. [21] Cuaacu, chi Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs caⁿ'a sa 'cueenú sa cuuvi tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yeⁿ'é yā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'e saⁿ'ā chi nca'a sa 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs. N'dáácā ca yeⁿ'ē sa ndúúti chi nguɛɛ ch'iindiyaāⁿ sa.

[22] Taachí vɛɛtɛ́ yā nge'e yā, tuu'mi ní Jesús sta'á yā pan, ní nca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos. Ní caⁿ'a yā: Che'é nī pan caati tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é 'tíícā.

[23] Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas. Ní taachi nca'a yā gracias Ndyuūs, ca'a yā discípulos yeⁿ'é yā. Ní caⁿ'a yā. Nducyaaca ndís'tiī cu'ú nī nuūⁿnīⁿ uvas yeⁿ'e taza 'cūū. [24] Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ tan'dúúcā yuūuⁿ yeⁿ'é, ní yeⁿ'e 'áámá compromiso chi ngai yeⁿ'é. Yuūuⁿ yeⁿ'é chí cungeeⁿ ní cáávā 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. [25] Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chí 'āā ntéé cu'ú nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí nguuvi chi cu'ú naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā chi Pedro ní caaⁿ'maⁿ sa chi nguéé in'diichi sa Jesús
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

[26] Taachí ch'iinu chiita yā himno, chi canción yeⁿ'e Ndyuūs nan'dáa yā va'āī ní cueⁿ'é yā na yiīcū chi nguuvi Olivos. [27] Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Nducyaaca ndís'tiī cuuví 'cuinaáⁿ nī yeⁿ'ē 'úú maaⁿnguíinū caati ngaⁿ'a naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'túúcā: 'Nuūcá'ai yā 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā chi idiiⁿ sa cuidado 'iiti cuūchī ní 'iiti cuūchī s'eeⁿ ní caⁿ'á 'muuⁿ caⁿ'á miiⁿ tī. [28] Taachi 'úú nduuchí yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, caⁿ'á vmnaaⁿ yeⁿ'é ndís'tiī na yáⁿ'āa Galilea.

[29] Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: 'Áárá chí nducyaaca yā cuuví 'cuinaáⁿ yā, 'úú ní nguéé cuuví 'cuinaáⁿ.

[30] Tuu'mi ní Jesús ní caⁿ'a yā chiiya Pedro: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií dii chi maaⁿnguiinu taachi 'āā cuéé 'cuaī tusáⁿ'ā

'uūvī cuuvi, 'iinū cuuvi cueeⁿdíítu di ngaⁿ'a di yeⁿ'ē 'úú chi nguéɛ́ in'diichi di 'úú.

31 Naati Pedro miiⁿ ní cheeⁿdiītū caⁿ'a sa: 'Áárá chí 'cuūví ndúúcu nī, Maestro, nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ in'diichí N'diī. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicá ntúūⁿ caⁿ'a yā.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Tuu'mi ní ndaá yā na 'áámá jardín chi nguuvi Getsemaní, ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Cuɛɛté nī 'muuⁿ, neⁿ'e chi 'úú caⁿ'á caaⁿ'māⁿngua'á.

33 Ní Jesús candɛ́ɛ yā Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan. Ní neené nadicádiinuuⁿ Jesús ní nééné s'neeⁿ ndaachí yiinú yā. 34 Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Alma yeⁿ'é neené ndaachi yiinú chi ya'āī chi 'cuūví. 'Āā snéé núúⁿ nī 'muuⁿ, ní nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛti yaadú nī.

35 Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e yā ta 'lííⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ, ní candiitín'dii yā na yáⁿ'āa ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, ndúúti chi cuuví ní nguɛ́ɛ́ dííⁿ nī yeⁿ'e chi 'cueenú cuuvi yeⁿ'e prueba 'cūū chi canéé chi cuuvī hora chí cuchiī. 36 Tuu'mi ní naachí caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, n'diī cuuvi dííⁿ nī tanducéⁿ'ē. Nadinguáⁿ'ai nī 'úú yeⁿ'e chi 'cueenú cuuvi prueba 'cūū. Naati nguɛ́ɛ́ cuuví tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é, naati tanⁿ'dúúcā chí n'diī neⁿ'e nī.

37 Tuu'mi ní ndaa ntúuⁿ yā naachi snee discípulos yeⁿ'é yā, ní ndaāca yā discípulos chí stiyaadú yā. Ni Jesús caⁿ'a yā chiī yā Pedro miiⁿ: Díí Simón, ¿'Áá cyaadu di? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ichɛē di cánduuchi di mar 'áámá hora? 38 Ndís'tiī 'cuɛɛti nduuchí nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī ní nguɛ́ɛ́ dííⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu nííⁿnyúⁿ espíritu yeⁿ'e nī neⁿ'e diīiⁿ n'daacáā, naati cuerpo yeⁿ'é nī ní 'āā duūvā.

39 Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e ntúuⁿ yā ní ngaⁿ'angua'a yā, ní caⁿ'a ntúuⁿ yā tan'dúúcā chí caⁿ'a yā vmnaaⁿ. 40 Ní nguɛɛcunée yā ndaa ntúuⁿ yā naachi snéé discípulos, ní ndaaca ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ stiyaadú yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ ngii ichɛɛ yā ndúúcū yaaⁿ ti nduutináaⁿ yā chi yaaⁿ náaⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ déénu yā chí n'guɛɛcútaⁿ'a yā. 41 Cueⁿ'é yā ndii chiiⁿ ndii 'íínú cuuvi, ní ngaⁿ'angua'á yā. Ní taachi ndaa yā naachi snee discípulos, caⁿ'a yā: Ndís'tiī 'cuɛɛtiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. 'Āā tiiní cā. 'Āā ndaā hora chi 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs na tá'ā saⁿ'ā s'eeⁿ chi dinuuⁿndi. 42 Nducueeⁿ ndís'tiī ní cuⁿ'ū yú. 'Āā cuchiī niiⁿnuúⁿ saⁿ'ā chí nca'a 'úú.

Chiichí yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ preso

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Naaⁿ chi Jesús indée yā ndaa Judas chi saⁿ'ā 'áámá yeⁿ'ē ndiichuuvi discípulos. Ní ndaa sa ndúúcū n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á. Chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 44 Judas miiⁿ chí nca'a sa Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní ca'a sa 'aama seña. Ní caⁿ'a sa 'túúcā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'úú chi'neeⁿ cheendí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chíí. Cuta'á nī 'iiⁿ'yāⁿ ní candɛ́ɛ nī 'iiⁿ'yāⁿ ní din'daacá nī seguro 'iiⁿ'yāⁿ.

45 Taachí ndaā Judas nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro, Maestro. Ní 'neeⁿ cheendi sa 'iiⁿ'yāⁿ. 46 Tuu'mi ní sta'á yā Jesús ní candɛ́ɛ yā preso 'iiⁿ'yāⁿ. 47 Naati 'áámá chɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ itun'dáa yā machete chi 'uuvi lados 'caāiⁿ yeⁿ'e yā ní 'nuucá'ai yā mozo yeⁿ'e chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ní ch'iica sa veēeⁿ mozo miiⁿ. 48 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá can'daā ndís'tiī ndúúcū machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á chí cuta'á nī 'úú tan'dúúcā chi 'úú 'áámá duucu 'úú? 49 Nguuvi nguuvi caneé na yáacū templo miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chi ngi'cueéⁿ ní ndís'tiī ní nguɛɛ sta'á nī 'úú. Chúū canéé chí cuuvi ní cuuvi cunnuū ca'ā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs.

50 Tuu'mi ní nducyaaca discípulos s'néeⁿ yā Jesús miiⁿ dámaáⁿ yā ní cheenu yā.

Saⁿ'ā 'díí chí cueⁿ'e ngéenū

51 Naati 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ ndaā sa ní cueⁿ'e sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ndɛɛcu sa 'áámá n'dyáⁿ'ā sábana. 'Áámá yā sta'á yā saⁿ'a 'díí miiⁿ. 52 Naati saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ní s'neeⁿ sa sábana ní cueⁿ'ē sa dácaa yuūcú sa.

Jesús nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē chí n'gɛɛtɛ ca yeⁿ'e yaācū

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā Jesús miiⁿ nanááⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ ca. Ní miiⁿ nduuvidaamá yā nducyaaca chiiduú n'gɛɛté ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ

ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū ndúúcū maestros yeⁿ'e ley. 54 Pedro miiⁿ ní cueⁿ'ē yaⁿ'ai sa n'dáa sa Jesús miiⁿ. Ní ndaa sa ndii chuva'āī yeⁿ'e va'ai chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ní ch'iīndī sa ndúúcū policías ní in'taavi cuutú sa dáámá ndúúcu yā ti miiⁿ ní ngiichi yaⁿ'ā yeⁿ'é yā.

55 Chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū nducyaaca yā chí nduuvidaama in'nuúⁿ yā 'áámá prueba contra yeⁿ'e Jesús miiⁿ chí diíⁿ yā condenar Jesús chi 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús; naati nguɛ́ɛ́ ndaaca yā. 56 Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā nduudu yaadi yeⁿ'e Jesús miiⁿ naati mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ dáámá ngaⁿ'a yā. 57 N'duuví yā ní ncueeⁿ yā ní caⁿ'a yā nduudu yaadi, ní caⁿ'a yā: 58 Nús'uu ní ch'iindiveéⁿ 'nū chí Jesús caⁿ'a yā 'túúcā: 'Úú ní nadituūví yáacu 'cūū chi saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū din'dái sa. Ní chɛɛti 'iinū nguuvi nadin'daí taama chi nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū din'dái sa.

59 Naati nguɛ́ɛ́ nduuvidáámá nduudu yā yeⁿ'e chí ngaⁿ'a yā.

60 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā chiidūu, ndúcueeⁿ yā nguaaⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nti-inguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nan'guɛɛcútaⁿ'a nī? ¿Dɛ'ɛ̄ chí ngaⁿ'á yā yeⁿ'e nī? ¿Dɛ'é ngaⁿ'a nī maáⁿ nī yeⁿ'e nī?

61 Jesús mííⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ caⁿ'a yā. Ní nguɛ́ɛ́ n'guɛ́ɛ́cútaⁿ'a yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Chiiduú ch'ɛɛtɛ ca miiⁿ ntiinguunééⁿ ntúúⁿ yā Jesús, ní caⁿ'a yā: ¿'Áá dii Cristo, Daiya Dendyuūs chí n'dai taavi?

62 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tíícā 'úú. Ndís'tiī ní caⁿ'a nī snaaⁿ nī Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs chí 'cuūndī sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs chí vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e yā. Ní ndaa sa nguaaⁿ meēéⁿ yeⁿ'ē nanguuvi.

63 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chíín'cuūⁿ sa catecai sa, ní caⁿ'ā sa: ¿Dɛ'ɛ̄ ca diiⁿ yú testigos chí n'nuuⁿ yú? 64 'Āā ch'iindiveéⁿ nī dendu'ū chi ngaⁿ'ā sa contra Ndyuūs. ¿Táácā tuumicadíínuuⁿ nī? Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi condenado Jesús chi 'cuuví yā.

65 Tuu'mi ní n'duuví yā ní ca'a nee daíⁿ yā Jesús ní n'gaadí yā nduutináaⁿ yā ndúúcū tíínūuⁿ. Ní policías ndúúcū ta'á yā ch'eⁿ'e yā naaⁿ Jesús. Ní caⁿ'a yā: Caaⁿ'maⁿ dí ¿du'ū ch'eⁿ'e dii?

Pedro miiⁿ ní ngaⁿ'ā sa chi nguɛ́ɛ́ n'diichi sá Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Pedro miiⁿ ní canee sa chuva'ai cuaaⁿ ndiiyā. Ní ndaā 'áámá n'daataá chí diíⁿ mandado yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ ca nanááⁿ Pedro miiⁿ. 67 Ní n'diichi tá chí in'taavi cúutū sa na yaⁿ'ā. Ní cānee táⁿ'ā miiⁿ ní ch'iīnu tá Pedro. Tuu'mi ní caⁿ'a tá: Diī ntúūⁿ di canee dí ndúúcū Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret.

68 Naati Pedro miiⁿ cheeⁿdiītū sa, ní caⁿ'ā sa: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ in'diichí 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ deenú chí ngaⁿ'ā di. Ní can'dáa sa cuaaⁿ chuva'āī naachi indaa yā. Tuu'mi ní 'caī tusáⁿ'ā. 69 Táⁿ'ā chi idiiⁿ mandado miiⁿ ch'íínú ntuūⁿ ta sáⁿ'ā, ní caⁿ'a tá chiī tá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā miiⁿ: Sáⁿ'a 'cūū 'áámá chɛ́ɛ́ saⁿ'ā chi cachiica ndúúcū Jesús.

70 Naati Pedro miiⁿ ní nnguɛɛ̄cunée sa cheeⁿdíítu sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā miiⁿ ní caⁿ'a ntúuⁿ yā Pedro: Cuaacu chí dii ní dáámá chi cachiica di ndúúcū Jesús ti dii ní yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea, ní nduudu yeⁿ'ē di tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

71 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní 'caa'va sa, ní cunncáā caⁿ'ā sa. Ní 'cái sa "por Ndyuūs": Nguɛ́ɛ́ n'diichí 'ííⁿ'yaⁿ 'cúū.

72 Tuu'mi ní túsaⁿ'ā miiⁿ 'cai ntúuⁿ tī ndii 'úúví cuuvi. Ní Pedro miiⁿ ní n'gaācu sa chi Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Naaⁿ chi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuaī túsaⁿ'ā 'uūvī cuuvi, 'āā 'íínú cuuvi cheeⁿdiītu di chí ngaⁿ'a di chi nguɛ́ɛ́ n'diīchi di 'úú. Taachi nádicādíínuuⁿ sa chuū, ní chɛɛ̄cū sa.

15

Jesús nanááⁿ Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Taachí chidɛɛvɛ, chiiduú n'gɛɛtɛ́ ní nduuvi daamá yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū, ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛɛtɛ. Ní ndɛɛ̄ chiichí yā Jesús ní candɛɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ gobernador Pilato. 2 Tuu'mi ní Pilato miiⁿ intiin-guuneeⁿ yā Jesús: ¿'Áá díí Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos? Ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: N'diī ngaⁿ'a cuaacú nī ti 'tíícā. 3 Chiiduú n'gɛɛtɛ ní neené n'deee nááⁿ chi ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e Jesús naati Jesús nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē mar 'áámá. 4 Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ní

nan'guɛɛcunée yā ntiinguunée^{n} yā Jesús
mii^{n}: ¿'Áá nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ nán'guɛɛcúta^{n}'á
nī? 'Cuin'dííchí nī ye^{n}'é tanducué^{n}'ē chí
nguéé n'daacā nga^{n}'á yā ye^{n}'e nī.
5 Naati Jesús mii^{n} ní nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nan'guɛɛcúta^{n}'á yā. Chíí^{n} chí Pilato mii^{n}
che^{n}'e yiinú yā ní nguéé déénu yā dɛ'ɛ̄
nadicádíínuu^{n} yā.

Pilato ca^{n}'a yā chi 'íí^{n}'yā^{n} s'ee^{n} candéé yā
Jesús chi 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Canéé 'áámá costumbre ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} chí n'dɛɛchi yā 'áámá sa^{n}'ā chi
canuu^{n} vácūū nguuvi 'viicú ye^{n}'e pascua.
'Áámá sa^{n}'ā chi preso sa chi 'ii^{n}'yā^{n} Is-
rael ne^{n}'e yā, 'tíícā canee chí diii^{n} Pilato
mii^{n}. 7 Ní canuu^{n} 'áámá sa^{n}'ā vácūū chí
nguuvi Barrabás ndúúcū ta n'duuvi sa^{n}'ā
chi 'niin'nu^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n} taachi 'āā dii^{n} caandá
yā contra gobierno mii^{n}. 8 Ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} ní ndaa yā nanáá^{n} Pilato mii^{n}, ní chiica
yā chi Pilato ní dií^{n} yā tan'dúúcā costumbre
ye^{n}'e yā. 9 Ní Pilato mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a yā:
¿'Áá ne^{n}'e nī chí n'dɛɛ̄chí Rey ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
Israel?
10 Tí Pilato mii^{n} deenu yā chí chiiduú
n'gɛɛtɛ nca'á yā Jesús mii^{n} cáávā vaadī
ngueēé. 11 Naati chiiduú n'gɛɛtɛ chinuú yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén chí caaca yā
Barrabás ti n'dáacā chí n'dɛɛchii yā sa^{n}'ā
chi nguuvi Barrabás. 12 Tuu'mi ní Pilato
mii^{n} intiinguunée^{n} yā: ¿Dɛ'ɛ́ ne^{n}'e nī chi
dií^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí ndís'tiī nga^{n}'a nī Rey
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel?
13 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní 'cai
yiicú yā: Cu'nee^{n}nga'á nī 'ii^{n}'yā^{n}.
14 Pilato mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ chi nguéé n'daacā ñdíi^{n} sá^{n}'a
'cūū? Naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nan'guɛɛcúnée
yā 'cai yā: Cu'nee^{n}nga'á nī 'ii^{n}'yā^{n}.
15 Tuu'mi ní Pilato mii^{n} chi nguéé ne^{n}'e
yā chi nduuvi táa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'é yā,
n'dɛɛchii sá Barrabás mii^{n}. Cuayiivi ní
ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa chi 'cue^{n}'é yā Jesús mii^{n}.
Ch'iinu ch'e^{n}'é yā Jesús mii^{n} ní nca'a sa
Jesús mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí cu'nééⁿnga'á yā.
16 Tuu'mi ní soldados romanos candée
sa Jesús vaacuyáā^{n} na cuarto ye^{n}'e pala-
cio mii^{n} chi nguuvi Pretorio, ní yaa'ví yā
taná^{n}'ā soldados ní nduuvidaamá yā mii^{n}.
17 Ní s'nuú^{n} yā catecai morado cuá'āa Jesús
mii^{n}. Ní s'nuú^{n} yā tii^{n} Jesús mii^{n} 'áámá
corona chi ndeenyú ndúúcū yaa^{n}. 18 Tuu'mi
ní tucá'a yā 'cai yā: Cunduuchi nī n'diī, Rey
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel.
19 Ní ch'e^{n}'é yā tií^{n} yā ndúúcū 'áámá
taa^{n} nduu. Ní ca'a nee dái^{n} yā Jesús ní
nchiintii'yá yā nanáa^{n} yā, ní dií^{n} yā honrar
'ii^{n}'yā^{n}. 20 Ch'iinu ch'ii^{n}nyu^{n}née^{n} yā ye^{n}'e
Jesús 'tííca, ndivíi yā catecai chi morada
ní 'nuu^{n} 'nuū^{n} ntúu^{n} yā catecai maá^{n} yā.
Cuayiivi tun'dáa yā Jesús ní s'nee^{n}nga'á yā
'ii^{n}'yā^{n}.

*S'nééⁿ*nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 'Áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yá^{n}'āa Cirene chi ngu-
uvi sa Simón, chí chiidá Alejandro ndúúcū
Rufo, ndáa sa che^{n}'e sa cuɛɛti. Taachí cho'o
sa cyúúní mii^{n}, soldados a fuerza di'cuíítu
yā sa^{n}'ā chi candɛɛ sa cruz ye^{n}'e Jesús mii^{n}.
22 Ní candée yā Jesús 'áámá lado ye^{n}'e
yáā^{n} Jerusalén na lugar chi nguuvi Gólgota
chi ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} nduudu ye^{n}'e yú, Lugar
ní 'Iini Nga'ai Tiií^{n}. 23 Ní ca'á yā chí chi'i
Jesús vino chi sta^{n}'a yā ndúúcū yaātā yaāa
chi nguuvi mirra, naati Jesús nguéé chi'i
yā. 24 Tuu'mi ní chi'nee^{n}nga'á yā Jesús.
Ní soldados ní tun'dáa yā suertes ye^{n}'é yā
ndúúcū na catecai Jesús mii^{n}, ní n'diichí yā
chɛɛ̄ chí candɛɛ̄ 'aama 'aama yā.
25 N'gɛɛcú nuu^{n} ye^{n}'ē ngɛɛtiyaa^{n} mii^{n}
taachí s'nee^{n}nga'á yā 'ii^{n}'yā^{n}. 26 Ni s'née^{n}
yā 'áámá letrero na tiii^{n} cruz ye^{n}'e Jesús
mii^{n}. Ní letra chi cánéé nguū^{n} na tabla mii^{n}
ní nga^{n}'ā ye^{n}'e nuū^{n}ndī ye^{n}'e yā. Ní cánéé
nguū^{n} chuū: Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel. 27 Dáámá ndúúcū Jesús s'nee^{n}nga'á
yā 'uūvī sá^{n}'ā chí duucu. 'Áámá ní lado tá
cuaacú yā táámá ní lado ta 'cueé yā. 28 'Tíícā
ní chi cuaacu naachi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā: Chídidúúchɛ́ yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā.
29 'Ii^{n}'yā^{n} chí ngo'ó yā nanáá^{n} cruz mii^{n}
cunncáā nga^{n}'a yā ye^{n}'ē Jesús. Idi'nú^{n}'u yā
tii^{n} yā ní cunncáa n'dai cheendi yā ní nga^{n}'a
yā: Díí chí ndiītuū'ví di yaācū ní nadacueé^{n}
di chɛɛti 'iīnū nguuvi, 30 nadanguá^{n}'āī maā^{n}
di. Dii ní nch'ee^{n} di na cruz.
31 'Tiicá ntúū^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
maestros ye^{n}'e ley duuchinée^{n} yā Jesús. Ní
nga^{n}'a yā nguaa^{n} maá^{n} yā: 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nadinguá^{n}'ai yā táámá 'ii^{n}'yā^{n} naati maa^{n} ní
nguéé ngíí nadinguá^{n}'ai yā maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
32 Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chí Cristo mii^{n}

snaaⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ nch'éeⁿ yā na cruz maaⁿ. Tuu'mi ní cu'téénu yú. Ní ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chi ca'neeⁿnga'á yā daama ndúúcū Jesús miiⁿ ní cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā.

Jesús ch'ii yā
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Taachí chii maⁿ'a nguuvi miiⁿ chi maāíⁿ
núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī ndii ná n'gɛɛcu 'íínú
chiīnū. 34 'Āā táánduū n'gɛɛcu 'iinu Jesús
miiⁿ ní 'cai yiicú yā: Eloi, Eloi, ¿lama sabac-
tani? (chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿ'ē
yú: N'diíí Ndyuūs yeⁿ'é, n'diíí Ndyuūs yeⁿ'é,
¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chí s'neé nī maaⁿ 'úú dámaáⁿ?)
35 N'dúú'ví 'iiⁿ'yāⁿ chi snee yā miiⁿ ní
ch'iindiveéⁿ yā ní caⁿ'a yā: 'Caandiveéⁿ nī,
n'gaí yā yeⁿ'e profeta Elías miiⁿ.
36 Ní ndaā 'áámá soldado ngeenu yā ní
taachi chiītu 'áámá esponja yeⁿ'e vinagre
s'néeⁿ yā esponja miiⁿ na 'áámá ndúú ní
ca'a yā chí chi'i Jesús. Ní caⁿ'a yā: 'Āā canee
rá yā. N'diichi yú nduuti chi 'áá chiī profeta
Elías miiⁿ ní nádich'eēⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ.
37 Tuu'mi ní Jesús 'cai yiicú yā ní ch'iī.
38 Ní cortinas yeⁿ'e yaācū templo chiī 'uuvi
taāⁿ, steēⁿ naavtáⁿ'ā ndíí cuáāⁿ 'niiⁿnúⁿ
ndíí cuáāⁿ ndiiyā. 39 Ní 'áámá saⁿ'ā ro-
mano chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē cien solda-
dos chéendii sa nanáāⁿ Jesús miiⁿ. Taachí
n'diīchī sa ní ch'iindiveēⁿ sa taacá 'cai Jesús
ní taacá ch'ii yā, soldado miiⁿ ní caⁿ'a sa:
Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí sáⁿ'a 'cūū ní Dáíyá
Dendyuūs saⁿ'ā.
40 Snée ntúūⁿ n'duuvi n'daataá n'giinu
yaⁿ'ai tá. Ní ndúúcū n'daata s'eéⁿ mííⁿ ca-
nee ta María yeⁿ'e yáāⁿ Magdala, ndúúcū tá
María chi chɛɛcuú José ndúúcū Jacobo chí
nguuvi Menor, ndúúcū n'daataá chi nguuvi
Salomé. 41 N'daata s'ééⁿ ní can'dáa yā Jesús
miiⁿ ní dichíí'vɛ yā Jesús taachi cachiicá yā
yáⁿ'āa Galilea. Ní neené 'yaaⁿ ca n'daataá
snée yā miiⁿ, n'daataá chí ngaⁿ'a yā daama
ndúúcū Jesús miiⁿ na yáāⁿ Jerusalén.

Ch'iichí yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Taachí chiinū nguuvi miiⁿ chi viernes
chí ch'iindiyáāⁿ yā cáávā 'viicu pascua
miiⁿ nguuvi chí cuuvi dɛɛvɛ nguuvi chi
ntaavi'tuunúúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, 43 ndaā José yeⁿ'e
yáāⁿ Arimatea. Saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'a ch'ɛɛtɛ
yeⁿ'e Junta Ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní
cunee ngiinu sa nguuvi chi Ndyuūs ndaa
yā ni ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Ní ndúúcū valor
ndaā sa nanáāⁿ gobernador Pilato miiⁿ. Ní
caⁿ'a sa Pilato miiⁿ chí nca'a yā cuerpo
yeⁿ'e Jesús. 44 Pilato miiⁿ ní cueⁿ'e yiinú
yā chí 'āā ch'iī Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā
saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e soldados
chi cuchii sa nanáāⁿ yā. Taachí ndaa sa
ní 'iicu tiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā: ¿'Áá cuaacu
chi ch'iī Jesús? 45 Taachí soldado centurión
miiⁿ ngaⁿ'a sa chi cuaacu, tuu'mi ní Pilato
miiⁿ ca'a yā orden chi ca'a sa cuerpo yeⁿ'e
Jesús miiⁿ José miiⁿ. 46 Cuayiivi ní José cái
sa 'áámá sábana chi fina ní nadīcheeⁿ sa
cuerpo miiⁿ ní sta'a sa ní ch'ɛ̄ɛ̄cū sa cuerpo
miiⁿ ná sábana miiⁿ. Ch'iinu maaⁿ ní s'nuūⁿ
sa chɛɛti 'áámá yáinyāⁿ ní nííⁿnuúⁿ canee
'áámá tuūu ch'ɛɛté. Ní s'nuúⁿ yā tuūu
ch'ɛɛtɛ cheendi yáinyāⁿ miiⁿ. 47 Tá María
Magdalena ndúúcū María chi chɛɛcuú José
cueⁿ'é yā ní n'diichí yā naachí ch'ɛ̄ɛ̄chi
Jesús miiⁿ.

16

Jesús nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Taachi chó'ōo sábado, nguuvi chi
ntaavi'tuunúúⁿ yā, María yeⁿ'e yáāⁿ
Magdala, ndúúcū María chí chɛɛcuú Jacobo,
ndúúcū n'daata chi Salomé cai yā perfumes
chi cueendái yā vmnáāⁿ yeⁿ'ē cuerpo yeⁿ'ē
Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā. 2 Neené tyaaⁿ yeⁿ'ē
nguuvi vmnáāⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é ndɛ̄ɛ̄tɛ chi
domingo taachí can'dáá 'yáⁿ'ā n'daatā s'eeⁿ
ndaá yā na yáinyāⁿ miiⁿ. 3 Ní ngāⁿ'a yā
nguáāⁿ maāⁿ yā: ¿Du'ū ndivíi tuūu yeⁿ'ē
yú taachí ndaā yú cheendi yáinyāⁿ?
4 Taachí ndaa yā, tuu'mi ní n'diichi yā
chi tuūu ch'ɛɛté n'dai miiⁿ 'āā ntéé canéé
na lugar yeⁿ'ē. 5 Ní taachí ndáa yā chɛɛti
yáinyāⁿ, miiⁿ n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ
vɛɛ sa lado tá cuaācú ní canúúⁿ sá catecai
ch'éenūu sa ní cuɛ́ɛ̄. Ní n'daata s'eeⁿ dii'yá
yā chiī. 6 Sáⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguɛ́ɛ́
dii'yá nī cuuvi. Ndís'tiī ní in'nuúⁿ nī cuerpo
yeⁿ'e Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret, 'iiⁿ'yāⁿ chí
iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'néénga'a yā. Nááti 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ní 'āā ndúúchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā
ní nguɛ́ɛ yā 'muuⁿ. Cuin'diichí nī naachí
canuúⁿ yā. 7 Ndís'tiī cuinaⁿ'á nī ní cuuvi nī
discípulos yeⁿ'e yā, ndúúcū Pedro, chi Jesús
miiⁿ ní caⁿ'á yā vmnáāⁿ ndís'tiī na yáⁿ'āa
Galilea. Mííⁿ snaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi
Jesús caⁿ'a yā chii yā ndís'tiī ndúúcū tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ.

8 N'daata s'eeⁿ ní cunaⁿ'á yā ngeenu yā
yeⁿ'e na yáinyāⁿ, ti neené cueⁿ'e yiinú yā ní
yiinduuví yā. Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ caⁿ'á yā chii yā
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ, ti 'va'á yā.

Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿ'e ta María Mag-
dalena
(Jn. 20.11-18)

9 Taachí Jesús nduuchi yā chidɛɛvɛ
nguuvi domingo chi nguuvi vmnááⁿ
vmnaaⁿ yeⁿ'e ndɛɛ̄tɛ̄ miiⁿ, vmnááⁿ vmnaaⁿ
che'enaáⁿ yā nanááⁿ María Magdalena,
n'daataá chí nn'divií yā ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'ē ta. 10 Táⁿ'ā miiⁿ
ní caⁿ'a tá ní chii tá 'iiⁿ'yāⁿ chí chiicá yā
ndúúcū Jesús miiⁿ. Ní ngɛɛcú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chí neené ndaachií yiinu yā. 11 Ní taachí
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chi Jesús miiⁿ
nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā ní chí táⁿ'ā
miiⁿ n'diichi tá Jesús, nguéɛ́ s'teenú yā.

Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē 'uūvī discípulos
yēⁿ'e yā
(Lc. 24.13-35)

12 Cho'ōo chúū, ní Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē
'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'é yā na yúúní. Ní
Jesús diíⁿ yā tan'dúúcā chi nguɛɛ déénu yā
yeⁿ'e chi chó'ōo. 13 Ní cuayiivi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní cúnaⁿ'á yā ní caⁿ'a yā chii yā tanáⁿ'ā
discípulos. 'Tiicá ntúūⁿ discípulos ní nguéɛ́
s'teenú yā.

Jesús idichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ apóstoles yeⁿ'e
yā
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Chiī ch'íinū nguuvi domingo miiⁿ, ní
Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē ndu'ū ndiicháámá
discípulos yēⁿ'e yā, taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
vɛɛ̄tɛ́ yā na mesa. Ní Jesús tuūvi iinú yā
ndúúcu yā ti discípulos nguéɛ́ s'teenu yā ní
chɛɛchi staava yeⁿ'é yā ti discípulos nguéɛ́
s'teenú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā chí n'diichí
yā Jesús chí 'āā nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tínáⁿ'ā. 15 Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos:
Cuéⁿ'e nī núúⁿmáⁿ nación yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī
ní caaⁿ'máⁿ nī ndúúdú cuaacu yeⁿ'ē chí
nanguáⁿ'ai yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
16 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā ní ngɛɛdínuúⁿniⁿ
yā, ní nanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e
yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ i'téénu yā cuuví
yā condenado. 17 Níícú señales yeⁿ'e poder
miiⁿ canéé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
'úú. Ndúúcū chi duūchí tun'daá yā espíritus
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní cuuví
caⁿ'á yā táámá davaacu chí ngai. 18 Ní nduuti
chi cuta'á yā ndúúcū ta'a yā 'áámá cúú ní
nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ daño diíⁿ tī ndúúcu yā. Ní nduuti
chi cu'ú yā dɛ'ɛ̄ chí veneno miiⁿ nguéɛ́ diiⁿ
daño 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cun'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi ngíítā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
nduūvā yēⁿ'e yā.

Jesús cundáa yā va'ai chɛɛti nguuvi
(Lc. 24.50-53)

19 Ch'íínú caⁿ'a Señor Jesús ndúúdú 'cūū
ndúúcū discípulos yēⁿ'e yā ní cundáa yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní ch'iindí yā lado
yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs. 20 Discípulos ní
cueⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē
chí nanguaⁿ'ai yā ndu'ū cuaaⁿ. Maaⁿ Señor
Jesucristo ngiinnee yā discípulos 'íícú ca-
nee n'daācā ndúúdú yeⁿ'e yā cáávā señales
ndúúcū vaadī n'giinu chi diíⁿ yā. 'Tíícā chiī.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪⁿ APÓSTOL LUCAS

*Ye*ⁿ'e cáávā chí idingúuⁿ yā carta 'cūū

1 Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ s'uuúⁿ neⁿ'é
yā idingúuⁿ yā dendú'ū chí chiī, chííⁿ chi
s'uuúⁿ deenu yú chi nduudu cuaacu. 2 'Tíícā
tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā tan-
ducuéⁿ'ē ndíí taachí chi nga'ā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní chi'cueeⁿ yā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ candɛ́ɛ
yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á
yā nduudu miiⁿ. 3 'Úú, Lucas, idinguúⁿ
yeⁿ'é díí Teófilo cáávā chi deenú chi díí
ní n'dai di. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní nadicádi-
inúúⁿ chi idinguúⁿ yeⁿ'ē di tanducuéⁿ'ē chí
chiī. Diiⁿncā n'diichí tanducuéⁿ'ē ndúúcū
cuidado ndíí taachí nga'ā. 4 'Túúcā idin-
guúⁿ ní tuumicadíínuuⁿ di chɛɛ chí nduudu
cuaacu yeⁿ'ē dendú'ū chi 'iiⁿ'yāⁿ chi'cuéeⁿ
yā dii.

*Ye*ⁿ'e chi ángel yaa'vi yā chí
ch'iindiyaāⁿ Juan

5 Tiempo miiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ Herodes miiⁿ chí
chīi yā rey yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea, canéé 'áámá
chiiduú chi nguuví yā Zacarías. Chiiduú
miiⁿ ní yeⁿ'e grupo yeⁿ'e Abías. Ní n'daataá
yeⁿ'e Zacarías ní nguuvi tá Elisabet. Ní
Elisabet miiⁿ ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Aarón.
6 Ndúú 'uuví yā ní n'dai taaví yā nanááⁿ
Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dííⁿ
yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ caati
s'neeⁿ veéⁿ yā nducuéⁿ'ē nduudu chi ngaⁿ'a
'iivú Ndyuūs. 7 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ daiyá yā,
ti Elisabet miiⁿ nguɛ́ɛ́ taaví yā daiyá yā. Ní
nduu 'uuví yā ní 'āā ndiicú yā.

8 'Áámá nguuvi, taachi tuneeⁿ turno yeⁿ'e
grupo yeⁿ'e Zacarías chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e chiiduú chi dichíí'vɛ yā na yáacū
templo yeⁿ'é Ndyuūs, 'tíícā dííⁿ Zacarías
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e chiiduú nanááⁿ Ndyuūs.
9 Ní tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e chiiduú
s'eeⁿ, tuneeⁿ Zacarías miiⁿ chí cunndaa yā
na yáacū templo yeⁿ'e Ndyuūs ní 'neeⁿ
yaⁿ'a yā incienso. 10 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
snée yā cuaaⁿ chuva'āī yáacū templo ní
ngaⁿ'angua'á yā neⁿ'e chi ngiichi incienso
chɛɛti yaācū templo. 11 Zacarías miiⁿ canee
yā na yaacū. Ní che'enaāaⁿ yeⁿ'e Zacarías
miiⁿ 'áámá ángel chi Ndyuūs dichó'o yā.
Ní ángel mííⁿ chééndii yā lado tá cuaacu
yeⁿ'ē nátai naachi n'giichi incienso miiⁿ.
12 Ní taachi Zacarías miiⁿ n'diichí yā ángel
miiⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ deenú yā dɛ'ɛ̄ chi dííⁿ yā ní
dii'ya taaví yā chiī. 13 Naati ángel miiⁿ ní
caⁿ'a yā: N'diī Zacarías, nguɛ́ɛ́ 'va'á nī, ti
Ndyuūs ní ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'angua'á
nī. Ní 'cuūndiyáāⁿ 'áámá daiya n'daataá
yeⁿ'é nī Elisabet miiⁿ, ní cu'neéⁿ nī nguuvi
sa Juan. 14 Ní cuuvi yeenu taaví nī cáávā
saⁿ'ā 'lííⁿ. Ní 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
yeenú yā cáávā chi 'cuundiyaāⁿ dacua'ā
miiⁿ. 15 Caati daiyá nī miiⁿ ní cuuvi ch'ɛɛtɛ
sa nanááⁿ Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ cu'u sa vino ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú cu'u sa dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi cuuvi cuū'vī
sa. 'Āā canee sa ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs ndíí taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyaāⁿ
sa. 16 Saⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ sa chi 'yaaⁿ taavi
ca daiyā 'iiⁿ'yāⁿ Israel nguɛɛcuneé yā ní
i'téénu yā Ndyuūs yeⁿ'e yú. 17 Daiyá nī,
Juan 'cūū, ní caⁿ'a sa vmnaaⁿ yeⁿ'ē Señor
Jesucristo. Ní canee sa ndúúcū espíritu
ndúúcū poder tan'dúúcā chi canee profeta
Elías ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní
diiⁿ sa chi 'cuɛɛtinéé n'daācā 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'gɛɛtɛ ndúúcū daiya yā. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ
cuuvi cu'téénu yā tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é
yā chi cu'téénu yā, ní tan'dúúcā tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai i'téénu yā. Ní 'tíícā caⁿ'a
sa diiⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuɛɛtinéé yaáⁿ
yā chi cuuvi cu'téénu yā Señor Jesús taachi
ndaa yā.

18 Tuu'mi ní Zacarías miiⁿ ní tiinguunéeⁿ
yā ángel miiⁿ: ¿Táácā cu'teenú chi ngaⁿ'a
nī? caati 'úú ní 'āā ndiīcúú 'úú, 'tiicá ntúūⁿ
n'daataá yeⁿ'é.

19 Angel miiⁿ n'guɛɛcútáⁿ'a yā ní caⁿ'á yā:
'Úú ángel chi nguuvi Gabriel chi caneé chi
dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Dendyuūs
dichó'o yā 'úú. Ní 'úú yaa'ví n'diī ní cuuví
nduudu n'dáí 'cūū n'diī. 20 Maaⁿ ní cuuvi
'díí'mi nī ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ nī
ndii chó'ōo chúū taachi cunuuⁿ ca'ā tiempo
yeⁿ'ē, ti nguɛ́ɛ́ chi'teenú nī nduudu yeⁿ'é
taachi ngaⁿ'á chi chuū chí cuuvi.

21 Neⁿ'e chí chiī chuū, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
snée yā chuva'ai yáacū templo chi snéé
ngiinu yā Zacarías miiⁿ cueⁿ'e yíínú yā chí
Zacarías miiⁿ ní chi'naáⁿ yā chɛɛti yaacū
templo yeⁿ'é Ndyuūs. 22 Taachi Zacarías
miiⁿ ní nan'dáa yā chɛɛti yaācū 'āā ntɛ́ɛ́ ngii
ngaⁿ'a yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tuumicadíínuuⁿ
yā chi vɛ́ɛ́ 'áámá visión chi n'diichí Zacarías

miiⁿ taachí canée yā chɛɛtí yaācū templo. Zacarías miiⁿ díta'á yā dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e caaⁿ'máⁿ yā ti chiī 'díi'mí yā.

23 Taachí ch'iīnū turno chi 'áámá ndɛɛtɛ yeⁿ'e servicio chi diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chɛɛti yaacū templo Zacarías miiⁿ ní cunaⁿ'á yā na vaacu yā. 24 Cho'ō tiempo 'cūū ní n'daataá yeⁿ'é yā chi Elisabet miiⁿ ní ch'iindi dácua'a yeⁿ'é yā ní 'áámá canúuⁿ ta na vaacu ta nyuⁿ'u 'iīyū. Ní neené nacadíínuuⁿ ta. Ní ngaⁿ'a ta maaⁿ ta: 25 Chuū chi Señor Ndyuūs miiⁿ ní diíⁿ yā nduucú na nguuví 'cūū ní diíⁿ yā chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'cuinaáⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

*Angel ca*ⁿ'á yā chi 'cuundiyáāⁿ Jesús

26 Cuayiivi chí ch'íínú jaaⁿ 'iiyū chi Elisabet miiⁿ ch'iindi dácua'a yeⁿ'e tá ní Ndyuūs dicho'ó yā ángel Gabriel taama vmnéⁿ'ēe. Ní cueⁿ'é yā na 'áámá yáāⁿ chi nguuvi Nazaret chi yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. 27 Ndyuūs dicho'ó yā ángel Gabriel miiⁿ nanááⁿ 'áámá n'daataá chi cuiinú chi nguuvi tá María. María miiⁿ ní caⁿ'á yā chi 'caandavaacú yā ndúúcū 'aama saⁿ'ā chi nguuvi José. Saⁿ'á 'cuū ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e rey David chi ndíí tiempo chi 'āā chó'ōo. 28 Angel miiⁿ ní sndaa yā naachi canéé María ní caⁿ'a yā: N'diī, María, yeenú taavi nī chi Ndyuūs neⁿ'e taaví yā n'diī. Señor Ndyuūs caneé yā ndúúcū n'diī. Ndyuūs di'viicu cá yā n'diī nguaaⁿ nducyaaca n'daataá yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

29 Taachi María miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, cueⁿ'ē yiinú yā ní chistaⁿ'a vaadī cadíínuuⁿ yeⁿ'é yā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e ángel miiⁿ. Ní nadicádiinuuⁿ yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudú 'cūū? 30 Tuu'mí ángel miiⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī, María, nguɛ́ɛ́ 'va'a nī, ti vɛ́ɛ́ taavi favor yeⁿ'é nī nanááⁿ Ndyuūs, ti Ndyuūs dineⁿ'é yā n'diī. 31 Ní cuuvi daiyá nī ní 'cuūndī 'áámá saⁿ'ā daiyá nī, ní cuuvi nguuví yā JESÚS. 32 Daiyá nī cuuvi ch'ɛɛtɛ n'daí yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi daiyá nī ní Daiyá Dendyuūs chi ch'ɛɛtɛ taavi ca. Ní Señor Ndyuūs caⁿ'a yā diíⁿ yā chi daiyá nī ní cuuví yā rey lado yeⁿ'e rey David tan'dúúcā nguuvi chí 'āā cho'oó. 33 Ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā ní 'áámá cūnee.

34 Tuu'mi ní María caⁿ'á yā chii yā ángel: ¿Taaca cuuví chuū, ti 'úú ní nguɛ́ɛ́ isaⁿ'ā yeⁿ'é?

35 Angel miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'á yā: Ndúúcū poder yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní ndaá yā vmnaaⁿ yeⁿ'é n'diī. Ní cu'neéⁿ yā 'daaⁿ'núⁿ yā tan'dúúcā meēéⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é n'diī ní 'iicu cuuvi chó'ōo yeⁿ'é nī chí dacua'ā 'lííⁿ chi 'cuundiyaāⁿ miiⁿ 'tíícā cunée yā yeⁿ'é Ndyuūs ní cuuvi nguuví yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dɛɛvɛ chi Daiya Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. 36 Ní n'diichí nī. Prima yeⁿ'e nī chí nguuví Elisabet miiⁿ, 'cuundii ntúūⁿ 'áámá daiyá yā maaⁿ chí 'āā ndiicú yā. 'Āā jaaⁿ 'iiyu daiyá yā chɛɛtí yā, n'daataa miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chi nguɛɛ 'cuūndī daiya yā. 37 'Tíícā diiⁿ Ndyuūs caati 'iivú Ndyuūs cuuvi díiⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā díiⁿ yā.

38 Tuu'mi ní María miiⁿ ní caⁿ'á yā: 'Úú criada chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ 'iivú Ndyuūs yeⁿ'é. Maaⁿ ní Ndyuūs díiⁿ yā nduucú tan'dúúcā chí caⁿ'a yā chi díiⁿ yā. Taachi ch'iinu caⁿ'a yā chuū, ángel miiⁿ ní cunaⁿ'a yā.

*María mii*ⁿ cheⁿ'é yā n'diichi yā Elisabet

39 Nguuvi s'eeⁿ María miiⁿ nūuⁿ cueⁿ'é yā na yúúní ní ndāa yā na yáāⁿ Judá. 40 Ní ndāa yā na vaacu Zacarías miiⁿ ní yaa'ví yā Elisabet. 41 Taachi Elisabet miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e María dacuá'āá miiⁿ ní nuⁿ'u chɛɛti Elisabet miiⁿ. Ní Elisabet mííⁿ chiitu Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs táⁿ'ā. 42 Ní caⁿ'a yā ndúúcū nduudu díítuú: Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai n'diī nguaaⁿ nducyaaca n'daataá. Ní n'dai taavi daiyá nī chí 'cuūndi yā. 43 ¿Du'ū 'úú chí ndaā chɛɛcu Señor Ndyuūs yeⁿ'é chí yaa'ví yā 'úú? 44 Ti taachí ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e nī, dacua'ā yeⁿ'é nuⁿ'u chɛɛ̄tí tan'dúúcā chi yeenu taavi yeⁿ'ē. 45 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai dii chí chi'téénu di caati cúúví cuaacu tan'dúúcā chi Señor Ndyuūs caⁿ'a yā.

46 Tuu'mi María ní caⁿ'a yā:

Alma yeⁿ'é i'teenú taavi Ndyuūs ní dich'ɛɛté Ndyuūs.

47 Ní staava yeⁿ'é ní yeenú n'dai chi i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é.

48 Ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú chi pobre 'úú ní dichii'vé Ndyuūs, ti ndíí maaⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e 'úú: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'úú.

49 Ti Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ taaví poder yeⁿ'é yā diíⁿ
yā nduucú cosas chí ch'ɛɛtɛ n'dai.
Ní Ndyuūs ní dɛɛ̄vɛ̄ taaví yā.
50 Ní Ndyuūs ya'ai 'iinu taaví yā caavā
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
yeⁿ'e yā tiempo chi chó'ōo, 'tiicá
ntúūⁿ tiempo maaⁿ, ní 'tiicá ntúūⁿ
tiempo chi cuchiī.
51 Dendyuūs 'āā diiⁿ yā vaadī n'dai ch'ɛɛtɛ
ndúúcū poder yeⁿ'é yā, níícú diíⁿ yā
ganar yeⁿ'e staava yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi
dich'ɛɛtɛ́ yā maáⁿ yā.
52 Ndyuūs divíi yā 'iiⁿntyéⁿ'ē chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e trono yeⁿ'é yā, ní
dich'ɛɛtɛ́ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúúⁿ.
53 Ndyuūs ca'á yā cosas chi n'dai taavi
'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e yā.
Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ cáávā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi
Ndyuūs nneé yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
54 Ndyuūs chinneé yā s'uuúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
Israel ti dichíí'vɛ yú 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
nn'gaacú yā yeⁿ'e s'uuúⁿ ní nduuvi
ya'áí taaví yā yeⁿ'e s'uuúⁿ.
55 Ndyuūs cueⁿ'e daāⁿmaⁿ idiíⁿ yā tan'dúúcā
chi caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata
yeⁿ'e yú, ní ndúúcū chiida yú Abra-
ham ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā ndíí
cuaaⁿ vmnaaⁿ.
'Túúcā ngaⁿ'a María miiⁿ.
56 Tuu'mi ní María miiⁿ canée yā ndúúcū
Elisabet tan'dúúcā 'íínú 'iiyū. Cuayiivi ní
cunaⁿ'á yā na vaacu yā.

Yeⁿ'ē chí ch'iindiyaāⁿ Juan chi
chɛɛdínuūⁿnīⁿ
57 Taachí snuū ca'ā 'iīyū yeⁿ'e dacua'ā
miiⁿ, Elisabet miiⁿ ch'iindiyaāⁿ 'áámá
daiya yā chi saⁿ'ā. 58 'Iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ
va'āī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā yeenú n'dai
yā ndúúcu yā taachí ch'iindiveéⁿ yā chi
Ndyuūs ní ya'ai taaví yā Elisabet miiⁿ.
59 Ch'iinū dacua'ā 'lííⁿ niiⁿníⁿ nguuvi, ní
'iiⁿ'yāⁿ ndāa yā na vaacú Elisabet chi diiⁿ
yā circuncidar dacua'ā miiⁿ. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ neⁿ'é yā cu'neeⁿ yā chi cuuvi nguuvi
sá Zacarías tan'dúúcā chi nguuvi chiida sa
Zacarías. 60 Naati chɛɛcu sa mííⁿ caⁿ'a yā:
Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Juan cuuvi ngúúví sá.
61 Tuu'mi caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chíi yā chɛɛcu
sá miiⁿ: ¿Dɛ'ɛ cáávā? Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e nī nguɛ́ɛ́ nguuví yā 'tíícā.
62 Ndúúcū chi ditá'a yā ntiinguunéeⁿ yā
chiida sa taacā néⁿ'e yā chi cuūvī ngúúví sá.
63 Zacarías miiⁿ ní 'neeⁿ ta'á yā naachi canee
'áámá caaca ní dingúuⁿ yā chuū: Chí Juan
duuchi sa. Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní
cueⁿ'e yiinú yā. 64 Caati hora mííⁿ nūuⁿ,
Zacarías miiⁿ nacan'dáā nduudu yeⁿ'e yā.
Níícū tuu'mi tuca'á yā caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Dendyuūs. 65 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
niiⁿnuúⁿ va'aī 'dii'ya taavi cá yā chiī. Ní
yeⁿ'e chi chó'ōo, chuū ní caⁿ'a nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ chi snúūⁿ cuaaⁿ yaⁿ'āī yeⁿ'e
chi snéé na yiīcū s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea.
66 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi cadiinuuⁿ yā
yeⁿ'e chuū ní nacádiinuuⁿ yā na staava yeⁿ'e
yā. Ní caⁿ'a yā 'áámá yā ndúúcū taama yā:
¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi ndúúcū dacua'a 'lííⁿ chi 'tíícā?
Caati 'tíícā Dendyuūs miiⁿ ní canéé ndúúcū
dacua'ā miiⁿ.

Zacarías caⁿ'a yā yeⁿ'e chi Dendyuūs
caⁿ'á yā diiⁿ yā ndúúcū dacua'āa miiⁿ
67 Zacarías, chiídāa dacua'āa miiⁿ, chiitúú
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
ní caⁿ'a Zacarías nduudu chí caⁿ'a Ndyuūs
chí caaⁿ'máⁿ yā. Ní caⁿ'a yā tan'dúúcā
'áámá profeta chi candɛɛ nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs:
68 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai Señor Ndyuūs yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel chi ndāa yā nanaaⁿ
s'uuúⁿ chi nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ, ní
yeⁿ'é yā s'uuúⁿ.
69 Ní tee yā s'uūúⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nééné
vɛɛ poder yeⁿ'e yā chi nadinguáⁿ'ai
yā s'uūúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'e rey David chi dichíí'vɛ̄
Ndyuūs ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ.
70 Ní Ndyuūs diíⁿ yā chí cuaacu tan'dúúcā chi
caⁿ'a yā cáávā nduudu yeⁿ'e profe-
tas chí caⁿ'a yā tiempo chi 'āā 'naaⁿ
n'dai.
71 Ní caⁿ'a yā chi Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā
s'uuúⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi taáⁿ yā yeⁿ'e
yú. Ní nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngii
n'diichí yā s'uuúⁿ.
72 Ní neene ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yú ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, ní nan'gaacú
yā yeⁿ'ē chi caⁿ'a yā chi diiⁿ yā chi
n'daacā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.
73 Chuū ní compromiso chi Ndyuūs caⁿ'ā
cuaacu yā ndúúcū chiida yú Abra-
ham chi tee yā s'uuúⁿ.
74 Taachi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuvi tááⁿ yā yeⁿ'ē

yú, diíⁿ yā 'túúcā caati dichíí'vɛ̄
yú Ndyuūs ní nguéɛ́ nduūcū vaadī
'va'a.
75 Tanducuéⁿ'ē vida yeⁿ'e yú ní dichíí'vɛ yú
Ndyuūs, ní diiⁿ yú tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
chi dɛɛvɛ ní n'dai nanááⁿ Ndyuūs.
76 Díí, saⁿ'ā 'lííⁿ chi daiyá, cūnee chi dúúchí
dí profeta yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ
n'dai chi canéé na va'ai chɛɛti ngu-
uví caati caⁿ'ā di cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e
Señor Jesucristo. Ní 'cuūndiyāaⁿ di
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'cuɛɛtinéé ngiinu
yā taachi ndaa Jesús.
77 Ní diiⁿ di chi 'iiⁿ'yāⁿ cadiinúúⁿ yā yeⁿ'e chí
nguaⁿ'ai yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní
Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā yeⁿ'e yā.
78 Ní cucáávā Ndyuūs yeⁿ'ē yú nééné ya'ai
'iinú yā s'uuúⁿ tee yā 'áámá dɛɛvɛ
yeⁿ'e yā s'uuúⁿ, dɛɛvɛ chi chiīcā
yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi.
79 Ní chi dɛɛvɛ miiⁿ chíi Ndyuūs ní cuuvi
dɛɛvɛ́ yā yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā na maāiⁿ ndúúcū nuuⁿndi
yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs nacandɛ́ɛ yā
s'uuúⁿ na yúúní yeⁿ'e vaadī 'diííⁿ.
80 Ní saⁿ'ā 'lííⁿ ní ch'iita sa ní 'āā deenū
sa ní ditiīnú sa na espíritu yeⁿ'ē sa. Ní
taachi 'āā ch'ɛɛtɛ sa, saⁿ'ā miiⁿ ní cueⁿ'e sa
cuɛɛti ní canee sa miiⁿ ndii ndaa tiempo
taachi caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel.

2

Yeⁿ'e chi ch'iindiyáaⁿ Jesús
(Mt. 1.18-25)

1 Nguuvi s'eeⁿ emperador Augusto César
caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chi 'cuɛɛtinéé nguūⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa
naachi caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 2 Ní taachi Cirenio
ní gobernador yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria, 'āā
diíⁿ yā chuū chí n'gɛɛtinéé nguuⁿ yā. 3 Ní
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snaⁿ'a yā na yáāⁿ naachi
ch'iindiyáaⁿ yā ní ca'a yā chi ngúúví yā.
4 'Tíícā chiī José miiⁿ ní n'dāa yā na yáāⁿ
Nazaret miiⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea ní ndaá yā
na yaāⁿ Belén yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea. Yáāⁿ miiⁿ
ní duuchi Yáaⁿ yeⁿ'e David caati José miiⁿ
ní na ndaata yeⁿ'ē rey David miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.
5 Cueⁿ'e José miiⁿ ndúúcū María ti chiida
tá ndúúcū chɛɛcu tá dīiⁿ yā prometer chi
'caandavaacu tá ndúúcū José miiⁿ. María
miiⁿ ní vɛ́ɛ́ daiya tá chɛɛti tá. Miiⁿ ní ndaá
yā ca'a yā ngúúví yā. 6 Taachi miiⁿ snée yā,
snuū ca'a nguuví yeⁿ'ē María miiⁿ chi 'cu-
undiyāāⁿ daiya yā. 7 Miiⁿ ch'iindiyāāⁿ saⁿ'a
'lííⁿ, daiya tá chi vmnááⁿ vmnaaⁿ, ní chɛɛcú
yā tíínūuⁿ saⁿ'a 'lííⁿ, ní sn'diití yā saⁿ'ā 'lííⁿ
miiⁿ naachi snúúⁿ 'iiti. Ní ch'ɛɛtinee yā miiⁿ
caati nguéɛ́ ndaacá yā va'āī chi n'dai.

Angeles ndeé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ
cuidado 'iiti cuūchī

8 Ná campo yeⁿ'ē yáāⁿ Belén miiⁿ vɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ chi snéé cuidado 'iiti cuūchī. Ní
n'gɛɛtí nduuchí yā n'gaaⁿ na cuɛɛti cucáávā
'iiti cuūchī miiⁿ. 9 Ní n'gaāⁿ miiⁿ 'áámá án-
gel chi Señor Ndyuūs dichō'o yā che'enaáⁿ
yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snéé cuidado
'iiti cuūchī. Ní chi dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai yeⁿ'é
Ndyuūs chiiya nanáaⁿ yā ní 'dii'yā n'dái
yā chii. 10 Angel miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī, nguɛɛ 'va'á nī ti 'úú
nindɛɛ́ 'áámá nduudu chí n'dai níícú cu-
uvi yeenu taavi ndís'tiī ndúúcū nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. 11 Tí maaⁿ ní na yáāⁿ yeⁿ'e David
ch'iindiyáāⁿ cááva ndís'tiī 'áámá saⁿ'a 'lííⁿ
chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi
yeⁿ'e yā. Saⁿ'ā 'lííⁿ mííⁿ ní CRISTO chi
Señor chi Ndyuūs dicho'ó yā. 12 Ní deenú
nī chi cuaacu ndúúcū señal 'cūū. Ndís'tiī
ní nndaaca nī dacua'ā mííⁿ ndɛɛcu tíínūu ní
candiiti sa na lugar naachí snúúⁿ 'iiti.
13 Hora mííⁿ nūuⁿ n'deee n'dáí ánge-
les yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi che'enaáⁿ yā
naachi canéé ángel miiⁿ. Angeles ní ngaⁿ'a
yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs miiⁿ. 'Tíícā
ngaⁿ'a yā:
14 Ch'ɛɛtɛ n'dáí Ndyuūs chi canée na va'ai
chɛɛti nguuvi. Ni vɛ́ɛ́ vaadī 'diííⁿ
na yáⁿ'āa nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cunéé
n'daacā n'dai ti snée yā ndúúcū fa-
vor yeⁿ'é Ndyuūs.
15 Cho'ōo chúū ní ángeles s'eeⁿ cunaⁿ'á yā
va'ai chɛɛti nguuvi. Saⁿ'a chi snéé cuidado
'iiti cuūchī miiⁿ caⁿ'a sa chii sa vi'ī: Cú'u yú
maaⁿ na yáāⁿ Belén ní n'diichi yú chuū chi
Señor Ndyuūs miiⁿ chii yā s'uūúⁿ.
16 Maaⁿnch'ɛɛté nūuⁿ cueⁿ'e yā. Ní ndaacá
yā María ndúúcū José, ndúúcū saⁿ'ā 'lííⁿ
dacua'a miiⁿ cándiiti sa na lugar naachi
snúūⁿ 'iiti. 17 Ní taachi n'diichí yā saⁿ'ā
'lííⁿ mííⁿ, caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā
ángel caⁿ'a yā chii yā maáⁿ yā yeⁿ'é dacua'a
miiⁿ. 18 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ
yā chuu chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé cuidado
'iiti cuūchī cueⁿ'ē yiinu taaví yā yeⁿ'e

chuū. [19] Naati María miiⁿ ní nguain'dai
yā nducuéⁿ'ē chuū na staava yeⁿ'e tá. Ní
nacadíínuuⁿ yā dɛ'ɛ̄ cuuvi. [20] 'Iiⁿ'yāⁿ chi
snéé cuidado 'iiti cuūchī cuínaⁿ'a yā ní
ngaⁿ'a yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai Dendyuūs. Ní
s'téénu yā Ndyuūs yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi
ch'iindiveéⁿ yā ní n'diichi yā ti tan'dúúcā
chi ángel miiⁿ caⁿ'á yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Yeⁿ'e saⁿ'ā chi nguuvi Simeón ní yeⁿ'e 'áámá n'daataá chi nguuvi tá Ana

[21] Ch'iinu dacua'ā miiⁿ nííⁿníⁿ nguuvi ní
ndaā nguuvi chi diíⁿ yā circuncidar dacua'ā
miiⁿ. Ní s'néeⁿ yā chi nguuvi JESÚS,
tan'dúúcā chi caⁿ'a ángel miiⁿ cuááⁿ vm-
naaⁿ ndíí taachi 'āā cuɛ́ɛ sa chɛɛti María.
[22] Taachí snuū ca'a niiⁿniⁿ nguuvi chi
'aama n'daataá ní canéé dɛɛvɛ taachi vɛ́ɛ́
dacua'a 'lííⁿ yeⁿ'e tá tan'dúúcā chi canéé
nguūⁿ na ley yeⁿ'e Moisés, tuu'mi ní José
ndúúcū María candɛ́ɛ yā dacua'ā miiⁿ na
yáāⁿ Jerusalén. Candɛ́ɛ yā chi diíⁿ yā
presentar dacua'ā miiⁿ nanááⁿ Señor 'iivú
Ndyuūs. [23] 'Tíícā caⁿ'a yā diíⁿ yā ti canéé
nguūⁿ na ley yeⁿ'e 'iiví Ndyuūs chi tan-
ducuéⁿ'ē dacuá'āa, chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi
'cuundiyáāⁿ yeⁿ'ē chɛ́ɛ́cūu chi sáⁿ'ā canéé
lado yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tííca chiiⁿ chi diíⁿ yā
chuū. [24] Ní cheⁿ'e yā ca'a yā ofrenda yeⁿ'e
'áámá n'daataá chi 'cuundiyáāⁿ daiya tá
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Señor 'iivú
Ndyuūs. Ofrenda miiⁿ ní ná 'uūvī 'yaada
palomas o na 'uūvī 'yaada pichones.
[25] Na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ canee 'aama
saⁿ'ā chi nguuvi sa Simeón. Sáⁿ'a 'cūū
ní nééné n'dai sa ní chiⁿ'i sá chi i'téénu
sa Ndyuūs, ní yeⁿ'é Ndyuūs saⁿ'ā. Canéé
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū sa.
Ní cánéé ngiinu sa 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
nadanguáⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel.
[26] Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chii yā saⁿ'á
'cūū chi nguɛ́ɛ́ canéé chi 'cuūvī sa neⁿ'e chí
'āā cuɛ́ɛ́ n'diichi sá Cristo chi Señor Ndyuūs
dichó'ó yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [27] Ní Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs canéé ndúúcū Simeón miiⁿ.
Ní diiiⁿ guiar Simeón miiⁿ. Ní cueⁿ'é yā
na yaācū templo taachi José miiⁿ ndúúcū
María ndāa yā na yaacū templo ndúúcū
saⁿ'a 'lííⁿ Jesús miiⁿ. Ní 'íícú cuuvi diíⁿ
yā presentar dacua'a miiⁿ nanááⁿ Ndyuūs
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. [28] Tuu'mi ní
Simeón miiⁿ ca'nuúⁿ yā Jesús ní caⁿ'a yā chi
ch'ɛɛtɛ n'dai Dendyuūs. 'Túúcā caⁿ'a yā:
[29] Maaⁿ ní n'diī Señor Ndyuūs, diíⁿ nī chi
cuaacu tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ndu-
udu yeⁿ'e nī. Maaⁿ ní diíⁿ nī chí
cuuví 'cuūví nduucú n'dai, 'úú chí
dichii'vé n'diī.
[30] Caati 'āā n'diichí ndúúcū nduutinaáⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o nī chi inadan-
guáⁿ'āī nús'uu.
[31] 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chííⁿ chí s'néeⁿyaáⁿ nī chi
cáávā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí nadan-
guáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndí
yeⁿ'é yā.
[32] 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí dɛɛvɛ ní cuuví dɛɛvɛ yeⁿ'ē
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē
ndaata Israel. Ní ca'a yā honor
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nī chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel yā.
[33] José ndúúcū María ngeⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e
chi Simeón ngaⁿ'a yā yeⁿ'e saⁿ'ā 'lííⁿ Jesús
miiⁿ. [34] Simeón miiⁿ di'viicú yā María
ndúúcū José. Ní caⁿ'a yā chii yā chɛɛcu
sa María: 'Caandiveéⁿ nī. Saⁿ'ā 'lííⁿ 'cūū
ndaā sa chi neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní 'tiicá ntúūⁿ 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
cu'téénu yā. Ní saⁿ'a 'lííⁿ 'cūū 'áámá seña
ti nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā contra
yeⁿ'ē sa. [35] Chuū ní diīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
cádiinuuⁿ yā yeⁿ'e ca'áámá cā'aama 'iiⁿ'yāⁿ
taacā nadicádiinuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā.
Chuū ní tan'dúúcā 'áámá machete 'uūvī la-
dos 'caāiⁿ chi cho'ōo alma yeⁿ'e n'diī María.
[36] Ná yaacú templo 'cūū, mííⁿ ntúūⁿ canee
'áámá n'daataá n'dai chi nguuvi Ana. Ní
ngaⁿ'a tá dendu'ū chi cuchiī. N'daataá miiⁿ
ní daiya Fanuel, chí yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'e
Aser. Ní Ana miiⁿ 'āā neené ndiicúú ta.
Ch'iindivaacu tá taachi 'lííⁿ tá ní ndɛ̄ɛ̄chɛ̄
ndúuyū nūuⁿ cánee tá ndúúcū isaⁿ'ā yeⁿ'e
tá. Maaⁿ ní 'āā n'daataá nguá'ā tá. [37] 'Āā
cuūuⁿ ngɛɛcú cuūuⁿ nduuyúū chi nduuví
tá n'daataá nguá'āa. 'Áámá canee tá na
yáacū templo yeⁿ'é Ndyuūs ní canée tá ndíí
nguuvi ndii n'gaaⁿ ní dichíí'vɛ tá Ndyuūs.
Ní ndii nguɛɛ nga'diinú tá ti dámaāⁿ chí
ngaⁿ'āngua'a tá. [38] Hora mííⁿ nūuⁿ Ana miiⁿ
cheⁿ'e tá yaacū templo ní ndee tá nduucú
Dendyuūs, 'tíícā ngaⁿ'a ta: N'dii, Ndyuūs
teé gracias n'dii cáávā dacua'a 'lííⁿ miiⁿ.
Cuayiivi ní caⁿ'a ta chiī ta nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi canéé ngiinu 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nadin-
guáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel yā yeⁿ'ē saⁿ'ā 'lííⁿ
miiⁿ.

José ndúúcū María ndúúcū dacua'a 'lííⁿ nandaá yā na yáāⁿ Nazaret

39 Taachi José ndúúcū María ch'iinu diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e
Señor Dendyuūs, tuu'mi ní cueⁿ'e ntuúⁿ
yā ndúúcū saⁿ'ā 'lííⁿ na yáāⁿ vaacú yā chi
nguuvi Nazaret yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea. 40 Saⁿ'ā
'lííⁿ Jesús miiⁿ ngiita sa ní ngii ditiīnu sa.
Néené deenu sa. Ní Ndyuūs di'viīcú taavi
cá yā saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ.

Saⁿ'ā 'lííⁿ Jesús chɛɛti yáacū yeⁿ'e
Ndyuūs ndúúcū maestros

41 Nduuyu nduuyu taachi ndaā tiempo
yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua, tuu'mi ní chi-
ida Jesús ndúúcū chɛɛcu sa ngeⁿ'e yā yáāⁿ
Jerusalén. 42 Ní taachi Jesús chii yā ndi-
ichúúví nduūyū, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e ntúuⁿ
yā na yáāⁿ Jerusalén ndúúcū Jesús miiⁿ
tan'dúúcā chi 'āā ngeⁿ'e yā nduuyu ndu-
uyu cáávā 'viicú mííⁿ. 43 Cho'ōo 'viicú
miiⁿ, ní José ndúúcū María miiⁿ ní cunaⁿ'a
yā. Nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ yā chi saⁿ'ā
'lííⁿ Jesús miiⁿ canee sá na yáāⁿ Jerusalén.
44 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nadicadíínuuⁿ yā chi Jesús
miiⁿ ní cunaⁿ'a sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ parientes
yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ núúⁿmáⁿ nguuvi ní
chiica yā. Tuu'mi nan'nuúⁿ yā Jesús nguaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai
nduucú yā, 45 naati nguɛ́ɛ́ ndaacá yā saⁿ'ā
'lííⁿ Jesús miiⁿ. Ní nguɛɛcunée yā snaⁿ'a yā
na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ chi n'nuúⁿ yā Jesús
miiⁿ.

46 Ndíí ch'iinu 'iīnū nguuvi ní ndaacá yā
Jesús na yáacū templo. Vɛ́ɛ́ sá ndúúcū
maestros chí ngi'cuéeⁿ yā ley. Jesús miiⁿ
ní í'neeⁿ veeⁿ sa chí ngaⁿ'a yā ní tiin-
guuneeⁿ sá maestros yeⁿ'e chi ngaⁿ'a yā.
47 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā chí
ngaⁿ'ā saⁿ'a 'lííⁿ Jesús miiⁿ ngeⁿ'e yíínú yā
yeⁿ'e sa chi déénu sa ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa
chí ítiingúúneeⁿ yā saⁿ'a 'lííⁿ miiⁿ. 48 Taachí
chíídá sá ndúúcū chɛɛcu sa n'diichí yā Jesús
miiⁿ cueⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē sa. Tuu'mi ní
chɛɛcu sa ní caⁿ'á yā chiī yā saⁿ'ā 'lííⁿ: Díí,
daiyá, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi 'tíícā diīⁿ di nduucú
'nū? Cuin'dííchí dí. Chiida di ndúúcū 'úú
ya'āī n'dai staava yeⁿ'é 'nū 'íícú chiicá 'nū
in'nuúⁿ 'nū dii.

49 Tuu'mi ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā:
¿Dé'ɛ̄ vɛɛ? ¿Dé'ɛ̄ cúúví chi in'nuúⁿ nī 'úú?
¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī chi 'úú ní canéé
chí cūneé ndúúcū dendu'ū yeⁿ'e Chiidá?

50 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ tuūmīcadiinúúⁿ
yā nduudu chí caⁿ'a daiyá yā Jesús miiⁿ chii
sá 'iiⁿ'yāⁿ.

51 Tuu'mi ní cunaⁿ'a Jesús nduucú yā na
yáāⁿ Nazaret miiⁿ ní 'neeⁿ veeⁿ sa yeⁿ'e yā.
Chɛɛcu sa miiⁿ ní nadacadiinúúⁿ yā tandu-
cuéⁿ'ē na staava yeⁿ'e yā. 52 Jesús miiⁿ ní
n'giita sa ndúúcū n'deee n'dáí vaadī deenu,
níícú vɛ́ɛ́ favor yeⁿ'ē sa nanááⁿ Ndyuūs ní
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Níícú 'āā
ngɛ́nū nduuyu yeⁿ'ē sa.

3

Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ sa ngaⁿ'a sa chi
ndaacadaamí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

1 Saⁿ'a chi nguuvi Tiberio César, 'āā
ndíítiiⁿ'yuⁿ nduūyū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
chi emperador yā. Ní saⁿ'ā chi nguuvi
Poncio Pilato, ní gobernador yā yeⁿ'e yáⁿ'āa
Judea. Saⁿ'ā chi nguuvi Herodes ní rey yā
yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea. 'Íícú 'diīnū Herodes
miiⁿ chi nguuvi Felipe ní rey yā yeⁿ'ē
yáⁿ'āa Iturea ndúúcū yáⁿ'āa Trachonite Ní
saⁿ'ā chi nguuvi Lisanias ní rey yā yeⁿ'e
yáⁿ'āa Abilinia. 2 Ní saⁿ'a Anás ndúúcū
Caifás, saⁿ'ā s'uuⁿ ní chiiduú n'gɛɛtɛ ca
yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Tiempo
miiⁿ ní Ndyuūs ní ca'á yā 'áámá nduudu
n'dai Juan, chí daiya Zacarías. Juan miiⁿ
canee sa na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. 3 Juan miiⁿ ní cachiī ca
sa nducuéⁿ'ē yáⁿ'āa chi snéé niiⁿnuúⁿ ná
yíícú Jordán. Ní Juan miiⁿ chii sá 'iiⁿ'yāⁿ
chi canéé chi cuɛɛdínuūⁿniⁿ yā níícú ndaa-
cadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā, níícú
Ndyuūs nadich'ɛɛ̄cú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā.
4 Chuū ní chiī tan'dúúcā chi profeta Isaías
dingúuⁿ yā ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e
Ndyuūs yeⁿ'ē:

'Caandiveeⁿ yú nduudu yeⁿ'ē 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā yuudū
na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā 'tuuca:
Cuundiyaáⁿ nī yúúní yeⁿ'e Señor
Ndyuūs caati cuchii yā; nan'guáaⁿ
nī 'aama yúúní cuaacu caavá yā.
Didɛɛvɛ́ nī staava yeⁿ'é nī ní cuuvi
'cuaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi ndaa
yā.

5 Naachi yaanúū ní nduūtī, núúⁿmáⁿ icyaⁿ'ā
ndúúcū nducyaaca yiīcū nduuví

ne^{n}'e, yúúní 'cuéē nduuvī cuaacu,
yúúní chi nguéé ne^{n}'e ní nduuví
ne^{n}'e.
6 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} snaa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} chí nadinguá^{n}'ai yā
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
7 Juan mii^{n} ní nga^{n}'a sá ngii sa 'ii^{n}'yā^{n}
chí ndaá yā chí cuɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}:
Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú 'tíícā ndís'tiī.
¿Du'ú chi 'cuee^{n} ndís'tiī chi cuuvi cáánu
nī ye^{n}'e castigo taa^{n} chí cúchiī? 8 Dí^{n} nī
dendu'ū chi n'dáacā maa^{n} níícú 'cuu^{n}'mí
nī 'ii^{n}'yā^{n} chí 'āā ndaacadaamí nī ye^{n}'e
nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī. Nguɛɛ tucá'a nī caa^{n}'ma^{n}
nī nguaa^{n} maa^{n} nī chi Abraham mii^{n} ní
chiidá nī caati 'úú nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi
Ndyuūs ní cuuvi dí^{n} yā chi tuūu s'ee^{n} ní
chi cuuvi daiya Abraham. 9 Ní cutiīi^{n} mí^{n}
ní 'āā canéé na dii'yu yá^{n}'á. Nducyaaca
yá^{n}'á chi nguéé ngii n'gui'i n'daacā ye^{n}'ē
canee chi 'caaca yá^{n}'á mí^{n} ní cūnuu^{n} na
ya^{n}'ā. 'Tiicá ntúū^{n} Ndyuūs dí^{n} yā juzgar
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
10 'Ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} ntiinguunee^{n} yā Juan mii^{n}:
¿Dɛ'ɛ̄ cuuví dí^{n} 'nū?
11 Juan mii^{n} ní nan'guɛɛ̄cúta^{n}'ā sa: 'Ii^{n}'yā^{n}
chi 'uuvī catecai yā, canéé chi ca'a yā 'áámá
catecai 'ii^{n}'yā^{n} chi nguéé ye^{n}'e yā. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ chi nge'e yā, canéé chi ca'a yā
'ii^{n}'yā^{n} chi nguéé ye^{n}'é yā.
12 Ndaá ntúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi inn'guɛɛ ye^{n}'e
yá^{n}'āa chi Juan mii^{n} cuɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa
'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a yā chii yā Juan:
N'dií, maestro, ¿dɛ'ɛ̄ cuuví dí^{n} 'nū?
13 Juan mii^{n} ní ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}:
Nguéé caaca nī chi mar 'aama ndo'o
tan'dúúcā chí nga^{n}'a na ley.
14 Tuu'mi ní soldados tiinguunéé^{n} sá Juan:
Nús'uu, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi dí^{n} 'nū? Ní Juan
ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}: Nguéé diduucú nī
ye^{n}'ē mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}. Nguéé cunncáā
caa^{n}'ma^{n} nī ye^{n}'ē taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}. Níícú
'cuɛɛtinéé nī ndúúcū vaadi yeenú ndúúcū
chi inadíí'vɛ yā ndís'tiī.
15 'Ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} snee yiinu yā Juan ní
nducyaaca yā ní nadicádíínuu^{n} yā na staava
ye^{n}'e yā chi ¿'áá nguéé Juan chí Cristo?
16 Tuu'mi ní Juan mii^{n} ní ca^{n}'a sa chii
sa nducyaacá yā: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'úú
ní ngɛɛdínuū^{n}ní^{n} ndúúcū nuū^{n}nī^{n}; naati
cuayiivi cuchiī taamá yā chí n'dáácā n'dai
ca ndúúcū poder ye^{n}'é yā chí ch'ɛɛtɛ taavi
nguéé ti 'úú. Ní 'úú ní nguéé n'daācā ca chi
cuuvi dí^{n} n'daatií yíí^{n}má^{n} ye^{n}'e ndaacuú
ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní cuɛɛdínuū^{n}ni^{n}
yā ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū ya^{n}'ā. 17 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ndɛɛ yā ní
dii^{n} yā tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi didɛɛvé yā
trigo. 'Tíícā dí^{n} yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. Ndáa
yā ndúúcū zaranda na ta'a yā. Naachí
nadɛɛvɛ́ yā trigo mii^{n}, divíi yā trigo mii^{n} ní
nguain'dai yā chɛɛti díínūu^{n}. Ní 'nee^{n} yá^{n}'a
yā dɛɛcú mii^{n} na nguuchí ya^{n}'ā chí 'āā ntɛɛ
n'tuūvi. Dɛɛcú mii^{n} ní tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chí
nguéé i'téénu yā Ndyuūs.
18 'Túúcā ní ndúúcū n'deee n'dáí ca chi
ca^{n}'ā Juan mii^{n}, ca^{n}'a sá chi 'cuee^{n} sa ndu-
udu n'dai chí ngai 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 19 Tiempo
mii^{n} Juan mii^{n} ní yaa'vi nee^{n} sa rey Herodes
mii^{n} chi canéé sá ndúúcū n'daataá ye^{n}'ē
'díinū sa ní ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi nguɛɛ
n'daācā chi dí^{n} yā. N'daataá mii^{n} ní nguuvi
tá Herodías. 20 Tuu'mi ní rey Herodes mii^{n}
ní dí^{n} yā táámá nuu^{n}ndi chi ch'ɛɛtɛ ca ní
s'nuū^{n} chiichí yā Juan vácūū.

Juan mii^{n} chɛɛdinúū^{n}ni^{n} yā Jesús
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Cuayiivi taachí Juan ngɛɛdínuū^{n}ni^{n}
yā n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}, chɛɛ̄dinúū^{n}ni^{n}
ntúū^{n} yā Jesús mii^{n}. Ní taachi Jesús mii^{n}
nga^{n}'angua'á yā nánguuvi ní nánguaā^{n}. 22 Ní
ndaā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs vmnaa^{n}
ye^{n}'é yā tan'dúúcā 'áámá paloma. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ch'iindivée^{n} yā 'áámá nduudu ye^{n}'ē
va'ai ch'ɛɛti nguuvi chí nga^{n}'ā: Díí, daiyá
chi ne^{n}'e taaví ní yeenú taavi cáávā dii.

'Ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndaata
ye^{n}'ē Jesús
(Mt. 1.1-17)

23 Jesús mii^{n} ní chií yā ndíícú ndiichi
ndúuyū taachí tucá'a yā ntíí^{n}nyú^{n} ye^{n}'é
yā. Ndaata ye^{n}'e Jesús ní 'tíícā: 'Ii^{n}'yā^{n}
nadicádíínuu^{n} yā chi Jesús mii^{n} ní daiya
José. José mii^{n} ní daiya Elí. 24 Elí mii^{n}
ní daiya Matat. Matat mii^{n} ní daiya Leví.
Leví mii^{n} ní daiya Melqui. Melqui mii^{n} ní
daiya Jana. Jana mii^{n} ní daiya José. 25 José
mii^{n} ní daiya Matatías. Matatías mii^{n} ní
daiya Amós. Amós mii^{n} ní daiya Nahum.
Nahum mii^{n} ní daiya Esli. Esli mii^{n} ní daiya
Nagai. 26 Nagai mii^{n} ní daiya Maat. Maat
mii^{n} ní daiya Matatías. Matatías mii^{n} ní
daiya Semei. Semei mii^{n} ní daiya José. José
mii^{n} ní daiya Judá. 27 Judá mii^{n} ní daiya
Joana. Joana mii^{n} ní daiya Resa. Resa mii^{n}

ní daiya Zorobabel. Zorobabel miiⁿ ní daiya
Salatiel. Salatiel miiⁿ ní daiya Neri. 28 Neri
miiⁿ ní daiya Melqui. Melqui miiⁿ ní daiya
Adi. Adi miiⁿ ní daiya Cosam. Cosam miiⁿ
ní daiya Elmodam. Elmodam miiⁿ ní daiya
Er. 29 Er miiⁿ ní daiya Josué. Josué miiⁿ ní
daiya Eliezar. Eliezar miiⁿ ní daiya Jorim.
Jorim miiⁿ ní daiya Matat. 30 Matat miiⁿ
ní daiya Leví. Leví miiⁿ ní daiya Simeón.
Simeón miiⁿ ní daiya Judá. Judá miiⁿ ní
daiya José. José miiⁿ ní daiya Jonán. Jonán
miiⁿ ní daiya Eliaquim. 31 Eliaquim miiⁿ ní
daiya Melea. Melea miiⁿ ní daiya Mainán.
Mainán miiⁿ ní daiya Matata. Matata miiⁿ
ní daiya Natán. 32 Natán miiⁿ ní daiya David.
David miiⁿ ní daiya Isaí. Isaí miiⁿ ní daiya
Obed. Obed miiⁿ ní daiya Booz. Booz miiⁿ
ní daiya Salmón. Salmón miiⁿ ní daiya
Naasón. 33 Naasón miiⁿ ní daiya Aminadab.
Aminadab miiⁿ ní daiya Aram. Aram miiⁿ
ní daiya Esrom. Esrom miiⁿ ní daiya Fares.
Fares miiⁿ ní daiya Fares. Fares miiⁿ ní daiya
Judá. 34 Judá miiⁿ ní daiya Jacob. Jacob
miiⁿ ní daiya Isaac. Isaac miiⁿ ní daiya
Abraham. Abraham miiⁿ ní daiya Taré.
Taré miiⁿ ní daiya Nacor. 35 Nacor miiⁿ ní
daiya Serug. Serug miiⁿ ní daiya Ragau.
Ragau miiⁿ ní daiya Peleg. Peleg miiⁿ ní
daiya Heber. Heber miiⁿ ní daiya Sala.
36 Sala miiⁿ ní daiya Cainán. Cainán miiⁿ ní
daiya Arfaxad. Arfaxad miiⁿ ní daiya Sem.
Sem miiⁿ ní daiya Noé. Noé miiⁿ ní daiya
Lamec. 37 Lamec miiⁿ ní daiya Matusalén.
Matusalén miiⁿ ní daiya Enoc. Enoc miiⁿ ní
daiya Jared. Jared miiⁿ ní daiya Mahalaleel.
Mahalaleel miiⁿ ní daiya Cainán. 38 Cainán
miiⁿ ní daiya Enós. Enós miiⁿ ní daiya Set.
Set miiⁿ ní daiya Adán. Adán miiⁿ ní yeⁿ'e
Dendyuūs.

4

Yááⁿn'guiinūuⁿ neⁿ'ē sá tuu'vineeⁿ sa Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Jesús ní ndiituú yeⁿ'e Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daa yā na yíícú
Jordán. Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs candɛ́ɛ
yā Jesús na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. 2 'Uūvī ngɛɛcu nguuvi
caneé yááⁿn'guiinūuⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ chí
n'diichineeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ che'é
Jesús nguuvi s'eeⁿ. Cuayiivi míí'ⁿ chiī cuiicú
yā. 3 Tuu'mi ní yááⁿn'guiinūuⁿ caⁿ'a sa chii
sa Jesús: Dii Jesús, ndúútí chi dii chi Daiya
Dendyuūs dii caaⁿ'maⁿ dí cuuvi dí tuūu 'cúū
chi nduuví pan. Ní nduuví pan ní cuuvi
che'e di.

4 Jesús nan'guɛɛcútáⁿ'a yā: 'Túúcā cánéé
nguūⁿ ná libro yeⁿ'é Dendyuūs: Nguɛ́ɛ́
dámaāⁿ pan chɛ'ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ní cunduūchí
yā caati ndúúcū tanducuéⁿ'ē nduudu chi
ngaⁿ'á Ndyuūs cunduuchí yā nduuti chi
cu'téénu yā.

5 Yááⁿn'guiinūuⁿ candɛ́ɛ sa Jesús na
'áámá yiīcū yáácú. Maaⁿ nch'ɛɛté nūuⁿ
ch'iⁿ'i sa Jesús tanducuéⁿ'ē naciones yeⁿ'ē
íⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 6 Tuu'mi ní yááⁿn'guiinūuⁿ
caⁿ'a sa chii sa Jesús. 'Úú ní teé dii
nuuⁿmaⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cuū chi cuuví yeⁿ'ē di
chi caaⁿ'maⁿ ntíí'ⁿnyuⁿ dí yeⁿ'ē ndúúcū
nuuⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ naciones 'cūū ndúúcū
chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē caati poder 'cūū
yeⁿ'é. 'Āā du'ú nūuⁿ chi neⁿ'é chíí'ⁿ chí
ca'á. 7 Ndúútī chi caantii'ya di nanaá'ⁿ níícú
cu'téénu di 'úú cuuví yeⁿ'ē di tanducuéⁿ'ē
chuū.

8 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: Dii
yááⁿn'guiinūuⁿ cuvíi di nanaáⁿ caati 'túúcā
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs:
Cu'téénu di Señor Ndyuūs yeⁿ'ē di, ní dá-
maāⁿ 'caandiveeⁿ di yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ míí'ⁿ nūuⁿ.

9 Cuayiivi candɛ́ɛ yááⁿn'guiinūuⁿ Jesús
miiⁿ na yáāⁿ Jerusalén ní cuchɛɛ sá ndúúcu
yā na yáácú yeⁿ'ē yáacū templo. Ní caⁿ'a
sa: Nduuti chi dii chi Daiya Dendyuūs dii,
cáávā di ndii 'múúⁿ ndii na yáⁿ'āa. 10 Caati
'túúcā canéé nguūⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs:

Ndyuūs dichó'o yā ángeles yeⁿ'e yā chi diíⁿ
yā cuidado yeⁿ'ē di.

11 Ní ángeles cundɛ́ɛ yā dii ndúúcū ta'á yā, ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi ya'ai ca'a di na tuūu.

12 Jesús miiⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Tu-
ucá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́ diiⁿ di mar 'áámá cosa chí
n'diichineeⁿ di Señor Ndyuūs yeⁿ'ē di.

13 Taachí ch'iinu chi diiⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ
chi n'diichineeⁿ sa Jesús divíi sa yeⁿ'é yā
'áámá tiempo.

Jesús tucá'a yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Jesús miiⁿ nnguɛɛcúnée yā na yáⁿ'āa
Galilea ní caneé poder yeⁿ'e Espíritu N'dai

yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcu yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chicadíínuuⁿ yā na nuuⁿmáⁿ na yáⁿ'āa cuaaⁿ 'diituú yeⁿ'e chi n'daācā n'dai idiíⁿ Jesús. [15] Ní Jesús ngi'cueeⁿ yā na yaācū sinagogas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e nducuéⁿ'ē yáāⁿ ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ idich'ɛɛté yā Jesús.

Jesús canee yā na yáāⁿ Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

[16] Ndaá Jesús na yáāⁿ Nazaret naachí ch'iita yā. Ní tan'dúúcā chi costumbre yeⁿ'é yā, nguuvi sábado chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndáa yā na yaācū sinagoga miiⁿ ní Jesús chééndii yā ní ch'eeⁿ yā yeⁿ'e libro yeⁿ'e Ndyuūs. [17] Ní nan'guáaⁿ yā libro miiⁿ naachi ngaⁿ'a yeⁿ'ē profeta Isaías. Taachí nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ, ndaacá yā naachi canéé nguūⁿ chúū:

[18] Espíritu yeⁿ'é Ndyuūs canée yā nduucú, tí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'úú chi 'úú ní caaⁿ'máⁿ nduudu chí ngai yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaachíī sneeⁿ ndúúcū nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Dicho'ó yā 'úú chi diíⁿ chi nduūvā yenⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yaⁿ'ai staava yeⁿ'e yā, ní caaⁿ'máⁿ chi nánguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā chi tan'duucā chi ca'á libertad 'iiⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ vácūū, ní diíⁿ chi inaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cosa chi n'daacā chi nguéé déénu yā yeⁿ'ē caati maaⁿ canee yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ, 'tiicá yā. Ní nadan'guaí 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā idiiⁿ ndúúcu yā caati cuuvi n'daacā idiiⁿ ndúúcu yā.

[19] Ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e tiempo chi n'dai taavi chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā chi caaⁿ'máⁿ, yeⁿ'ē vaadī n'dai taavi yeⁿ'é yā.

[20] Tuu'mi ní Jesús nan'gaadí yā libro yeⁿ'é Ndyuūs ní nanca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū sinagoga miiⁿ. Ní cuayiivi Jesús ch'iindí yā. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snee yā n'gíínu yā yeⁿ'e Jesús. [21] Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Maaⁿ cunuuⁿ ca'a chuū chi canee nguūⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ chi yeⁿ'e ndís'tiī, chuū chi ch'iinu ch'iindiveéⁿ nī.

[22] Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ n'dáácā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús. Ngeⁿ'e yíínú yā yeⁿ'ē nduudu chí n'dai chí ngaⁿ'a Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā: ¿'Áá nguéé sáⁿ'a 'cūū daiya José?

[23] Ní caⁿ'a Jesús miiⁿ: Ndís'tiī ní cuuví nī nduudu 'cūū 'úú. N'diī 'iiⁿ'yāⁿ chi déénu nī diiⁿ yiicú nī 'iiⁿ'yāⁿ, diiⁿ yiicú maáⁿ nī n'diī. Tanducuéⁿ'ē chi ch'iindiveéⁿ 'nū chi diíⁿ nī na yáāⁿ Capernaum, 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ nī 'muuⁿ yáāⁿ vaacú nī.

[24] Naati 'uu ní caⁿ'á chií ndís'tiī: Cuaacu nííⁿnyúⁿ mar 'áámá profeta ní nguéé ngíí inee yā na yáāⁿ vaacú yā. [25] Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī: Tiempo chi chó'ōo neené 'yaaⁿ n'daataá nguá'āa vɛɛ tá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel taachi profeta Elías cāneé yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūu ní 'āā ntéé cheeⁿ cuuvi 'iinu ndúuyū canéé maⁿ'a tiempo miiⁿ. Ní ch'iīdī cuiicu nuuⁿmáⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. [26] Ní Ndyuūs nguéé dichó'o yā Elías miiⁿ nanááⁿ nducyaaca n'daataá nguá'āa, dámaāⁿ 'áámá n'daataá nguá'āa yeⁿ'e táámá nación. Ní canee tá na yáā�n Sarepta chi niiⁿnuúⁿ na yáⁿ'āa Sidón. [27] Ní tiempo taachi canéé profeta Eliseo na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'tiicá ntúūⁿ nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ca'ai chi lepra chí in'duuti yúutē yeⁿ'e yā naati nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuva yeⁿ'e yā, dámaāⁿ saⁿ'ā Naamán yeⁿ'e táámá nación chi yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria.

[28] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū nducyaaca yā na yaācū sinagoga miiⁿ neené nduuvi taaⁿ yā. [29] Ní ch'ɛɛti ndii yā tí neⁿ'é yā tun'daa yā Jesús cuaaⁿ chuva'āī yáāⁿ miiⁿ ní candéɛ yā Jesús miiⁿ ndii na yaacu n'dai yeⁿ'e yiīcū chi yaacú ca yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní 'iicu cuuví cun'dáa yā Jesús miiⁿ. [30] Naati nguéé cuuví diíⁿ yā ti Jesús miiⁿ ní cho'ó yā náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cunaⁿ'a yā na vaacu yā.

'Áámá saⁿ'ā chi canéé sa ndúúcū espíritu chi nguɛɛ n'daācā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
(Mr. 1.21-28)

[31] Cuayiivi Jesús nangua'áí yā na yáāⁿ Capernaum yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ní miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ nguuvi sábado chi nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ yā. [32] Ní 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ miiⁿ ngeⁿ'e yiinú yā yeⁿ'e chi ngi'cueeⁿ Jesús, ti ngi'cueéⁿ yā ndúúcū poder tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā.

[33] Ní taachi snee Jesús na yaacu sinagoga mííⁿ canee 'áámá saⁿ'ā ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Espíritu miiⁿ diiⁿ chi saⁿ'ā miiⁿ neené yuudu 'caī sa. [34] Ní espíritu miiⁿ ní caⁿ'ā: N'diī, Jesús, yeⁿ'e

yáāⁿ Nazaret, cu'néeⁿ nī nús'uu. ¿Dɛ́'ɛ̄ canee yeⁿ'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndāa nī chi di'cuiīnú nī nús'uu? 'Úú n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'Iiⁿ'yāⁿ chí N'dai chi Daiya Dendyuūs n'diī.

35 Jesús ní yaa'vineeⁿ yā ní caⁿ'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi di ní nan'dáa di yeⁿ'e sá 'tīī. Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chíndɛ̄vɛ sa sáⁿ'a 'cūū náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nan'daā sa yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diīⁿ sa ndúúcū sáⁿ'a 'cūū. 36 Nducyaaca yā ní ngeⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā vi'ī: ¿Dɛ́'ɛ̄ nduudu chi 'túúca? 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcū poder tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē. Ngaⁿ'á yā chí nan'daā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní nacan'daā.

37 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ nducuéⁿ'ē cuaaⁿ nducuéⁿ'ē yáāⁿ cuááⁿ 'diituú.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e indáⁿ'a Simon Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'dáa yā yaācū sinagoga miiⁿ ní ndaa yā va'ai yeⁿ'ē Simón Pedro. Ní indáⁿ'ā Simón Pedro miiⁿ ndɛ́ɛ̄ 'aama 'iiⁿ'nūⁿ taaⁿ n'daataá ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e vaacu tá di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chi cunée yā ní nanduūvā yeⁿ'ē tá. 39 Jesús can'dii yā naachi canéé n'daataa miiⁿ ní caⁿ'a yā chi cuavii 'iiⁿ'nūⁿ miiⁿ. Hora miiⁿ 'iiⁿ'nūⁿ miiⁿ chivii yeⁿ'ē tá. N'daataa miiⁿ ní hora miiⁿ ncueeⁿ nuuⁿ tá ní diiⁿ tá mandados yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'a tá chi che'e yā.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiītā

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Taachí chiiya 'yáⁿ'ā, 'yááⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā nanááⁿ Jesús. Néené n'deee naaⁿ ca'ai ndii yā. Jesús miiⁿ ní yiin'duu tá'a yā vmnaaⁿ ca'áámá ca'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní 'tíícā nduuvā yeⁿ'e yā. 41 Ní yeⁿ'ē 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngííta yā yinan'dáā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi 'caí yā ní ngaⁿ'a yā: N'diī ní Daiya Dendyuūs n'diī. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vineeⁿ yā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā chí caaⁿ'maⁿ sa ti espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní deenu sá chí Jesús miiⁿ chi Cristo.

Jesús ní caⁿ'a yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na yáⁿ'āa Judea

(Mr. 1.35-39)

42 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā chuva'ai yáāⁿ miiⁿ na 'áámá lugar naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya in'nuúⁿ yā Jesús ní ndaá yā naachi canéé Jesús miiⁿ. Ní di'cuiitú yā chi nguɛ́ɛ́ cuvii Jesús yeⁿ'e yā. 43 Naati Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Canéé chíiⁿ chi 'úú ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e nduudu ngai yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā yáāⁿ ti yeⁿ'ē chúū chí Dendyuūs dicho'ó yā 'úú.

44 Ní Jesús miiⁿ cueⁿ'é yā yáāⁿ ndíí yáāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ní ngaⁿ'á yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na yaācū sinagogas naachi cueⁿ'é yā.

5

Ndúúcū vaadī n'giinu yeⁿ'ē chi itungaáⁿ yā 'yaācā

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 'Áámá tiempo taachi Jesús canée yā niiⁿnuúⁿ ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi nguuvi Genesaret, néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā ní chiitu yā chi cuuvi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. 2 Jesús n'diichi yā ná 'uūvī barcos chi snéé nííⁿnuúⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi itungaaⁿ 'yaācā miiⁿ 'āā nan'daá yā na barco s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā naaⁿnú yā yáanā yeⁿ'e 'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 3 Tuu'mi Jesús sndáa yā na 'áámá barco chi yeⁿ'e Simón Pedro miiⁿ ní chii yā Simón Pedro chí 'āā caⁿ'a rá barco miiⁿ ndíí niiⁿnuúⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús ch'iindii yā na barco miiⁿ ní chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Taachi Jesús ch'iinu chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā Simón: Cueⁿ'e di ndúúcū barco ndíí ná yáanūuⁿ ní 'caanuuⁿ dí yaanā yeⁿ'e di nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ní tungaáⁿ dí 'yaācā.

5 Simón miiⁿ ní nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dii Maestro, 'āā núúⁿmáⁿ yaaⁿ ch'ɛɛti nduuchí 'nū ní diíⁿ ntiiⁿnyúⁿ 'nū ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaāca 'nū; naati ndúúcū nduudu yeⁿ'e nī 'caanuúⁿ 'nū yaānā yeⁿ'é 'nū chɛɛti nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

6 Taachi 'caanuúⁿ yā yaānā miiⁿ chiitu 'yaācā chɛɛti yaānā miiⁿ chí yaānā miiⁿ ndiituú nūuⁿ chíítееⁿ. 7 Tuu'mi ní dita'a yā yeⁿ'ē tanáⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi snúuⁿ yā chɛɛti

taamá barco miiⁿ chí caⁿ'a yā ní cunneé yā Simón. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā ní chiitu 'yaācā nduu 'uuvi barcos chí nduu 'uuvi barcos neⁿ'e 'cuɛɛchi ndii mááⁿ nuūⁿnīⁿ. [8]Taachi Simón Pedro n'diichí yā chuū chíín-tii'yá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'diī Señor, 'úú nguɛ́ɛ́ n'daācā 'úú chí cuchií nanááⁿ n'diī, ti 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿndī 'úú.

[9]Simón Pedro miiⁿ ní nééné ngeⁿ'e yiinú yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū sa ngeⁿ'e yiinú yā cáávā yeⁿ'ē chi diiⁿ Jesús chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ itúngaáⁿ yā 'yaācā chi 'yaaⁿ taaví tī. [10]'Tiicá ntúūⁿ Jacobo ndúúcū Juan, chi daiya Zebedeo, chi dáámá diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū Simón, dii'yá yā chiī. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā Simón: Díí, Simón, nguɛ́ɛ́ 'va'a di; ndii maaⁿ ní tan'dúúcā chi ituungaaⁿ di 'yaācā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ, 'tíícā maaⁿ ní 'úú idiíⁿ chi in'nuuⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi caⁿ'á yā nduucú.

[11]Taachi ndaa yā ndúúcū barco miiⁿ niiⁿnuúⁿ 'diitúú nuūⁿnīⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ s'neeⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ndúúcū barco miiⁿ ndúúcū nducuéⁿ'ē chi snúūⁿ chɛɛti barco miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcū Jesús.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'ai lepra

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

[12]Taachi Jesús miiⁿ ndaa yā na 'áámá yáāⁿ ní canée yā miiⁿ, ndaa nanááⁿ Jesús 'áámá saⁿ'ā chi ndii sa 'áámá ca'ai chi nguuvi lepra chi ín'duuti yuūtē yeⁿ'ē sa. Taachí saⁿ'ā miiⁿ n'diichi sa Jesús miiⁿ, chííntii'ya sa can'diī sa ndii na yáⁿ'āa nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní chiica sa Jesús: N'dií Señor, ndúúti chi n'diī neⁿ'e nī, ní diíⁿ nī chí nduūvā yeⁿ'é.

[13]Tuu'mi ní Jesús miiⁿ n'doo ta'á yā ní tuu'ví yā saⁿ'ā ní caⁿ'a yā: 'Úú ní neⁿ'é chi nduūvā yeⁿ'ē di. Tuu'mí nūuⁿ ndúuvā yeⁿ'ē sa ní nduūvī dɛɛvɛ sá. [14]Ní Jesús caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'ā miiⁿ: Nguɛ́ɛ́ cuuvi di mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuva yeⁿ'ē di. Cueⁿ'e di ní 'cuuⁿ'miⁿ di maaⁿ cuerpo yeⁿ'e di nanááⁿ chiiduú. Ní ca'a di nanááⁿ Ndyuūs ofrenda yeⁿ'ē di yeⁿ'e chi nanduuva yeⁿ'ē di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. Ní 'iicu cadíínuúⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nduūvā yeⁿ'e di.

[15]Yeⁿ'e chí diíⁿ Jesús miiⁿ dándoō ca, ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā chi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. [16]Jesús cueⁿ'e yā na lugar naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'maⁿngua'á yā.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

[17]'Áámá nguuvi Jesús ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní miiⁿ vɛ́ɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chi dingúuⁿ leyes ndúúcū maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngiicá yā yeⁿ'e táámá yáāⁿ ní yeⁿ'ē nducyáácá yaāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ndúúcū yáⁿ'āa Judea, níícú yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén. Jesús miiⁿ cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti poder yeⁿ'e Ndyuūs canéé nduucú yā. [18]Tuu'mi ní ndaa ntúūⁿ n'duuvi saⁿ'ā chi n'diichí yā Jesús. Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní ndɛɛ yā 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa na 'áámá camilla. Ní ñdiíⁿ yā chi ndaā saⁿ'ā miiⁿ chɛɛti va'āī nanááⁿ Jesús miiⁿ. [19]Nguɛ́ɛ́ ndaāca yā taacā cundáa yā ndúúcū saⁿ'a miiⁿ ti neené n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ snuuⁿ yā. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chɛɛ yā tiíⁿ va'āī ni divíi yā n'duuvi táátá tiíⁿ va'āī. Ní di'cua'áí yā saⁿ'ā na yiivɛ naachi candíítí saⁿ'ā miiⁿ nanááⁿ Jesús. [20]Taachí Jesús miiⁿ tuumicadíínuuⁿ yā chi vɛ́ɛ́ vaadī i'teenu yeⁿ'é saⁿ'ā s'eeⁿ caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'ā: Díí saⁿ'ā, 'úú nadach'ɛɛcú nuuⁿndí yeⁿ'e di.

[21]Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos tuca'a yā nadi-cadíínuuⁿ yā ní caⁿ'a yā: ¿Du'u sáⁿ'a 'cūū chi duuchineeⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs? ¿Du'ū nadich'ɛɛcu nuuⁿndi yeⁿ'ē yú? Dámaaⁿ Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā 'tíícā.

[22]Jesús tuūmicadiinúúⁿ yā chi nadicádíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī, ¿dɛ́'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā inadicádíínuuⁿ ndís'tiī na staava yeⁿ'é nī? [23]¿Chɛɛ cá nguɛ́ɛ́ ngíⁿ'īi chi caaⁿ'máⁿ: 'Āā nuuⁿndi yeⁿ'e di ní nch'ɛɛ̄cū o ndúúncuéénⁿ dí ní caaca dí? [24]'Túúcā caⁿ'á chií saⁿ'ā chi ndís'tiī cuuvi déénu nī ti 'úú ní Saⁿ'a chi Daiyá Dendyuūs 'úú. Ní vɛ́ɛ́ poder iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi inadach'ɛɛ̄cú nuuⁿndi. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'a miiⁿ: Ncueeⁿ di, nta'a di yiivɛ yeⁿ'ē di ní cunaⁿ'ā di na vaacu di.

[25]Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ chí ndii chi ca'āī sa 'āā ndúúvā yeⁿ'ē sa ní sta'ā sa yiivɛ yeⁿ'ē sa naachi cándiiti sa ní ngaⁿ'a sa: Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs. Ní cunaⁿ'ā sa naavtaⁿ'ā

yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [26] Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
cheⁿ'e yiinú yā ní neene di'va'á yā ní caⁿ'a
yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs. Ní caⁿ'a
yā: Maaⁿ ní n'diichi yú dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
ta nn'diichi yú chi caⁿ'a yiinu yú.

Jesús yaa'ví yā saⁿ'ā chi nguuvi Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

[27] Cho'ōo chúū, ní Jesús miiⁿ can'daa yā
cachiicá yā ní n'diichi yā 'áámá saⁿ'ā chí
ínn'guɛɛ yeⁿ'ē impuestos yeⁿ'e yáⁿ'āa chí
nguuvi sa Leví. Saⁿ'ā miiⁿ ní vɛɛ sa naachí
n'gɛɛtɛɛ́ saⁿ'ā chí ínn'guɛɛ yeⁿ'ē impuestos.
Jesús miiⁿ ní yaa'ví yā: Dii, sáⁿ'ā, cuchíi di
caⁿ'a di nduucú.

[28] Tuu'mi ní s'neeⁿ sá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē sa
ndúúcū nducuéⁿ'ē dendu'ū ní ndúcueeⁿ sá
ní cueⁿ'ē sa ndúúcū Jesús.

[29] Saⁿ'a Leví miiⁿ caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sá chí
in'nuūuⁿ 'áámá comida ch'ɛɛtɛ n'dai na
vaacu sa. Na vaacu sa miiⁿ vɛ́ɛ́ 'yááⁿ
saⁿ'ā chí inn'guɛɛ yeⁿ'e impuestos ndúúcū
tanáⁿ'ā saⁿ'ā. Nducyaaca yā ní vɛɛ̄tɛ́ yā
ndúúcū Leví na mesa miiⁿ. [30] Tuu'mí mae-
stros chi ngi'cueeⁿ ley miiⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos chi diíⁿ yā ley cunncáā caⁿ'a yā
yeⁿ'e discípulos yeⁿ'e Jesús ní caⁿ'a yā:
¿Dɛ́'ɛ̄ cúúví chí ndís'tiī ndúúcū Jesús nge'é
nī ní ngi'i nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guɛɛ
yeⁿ'e impuestos ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi?
Chuū nguɛ́ɛ́ n'daācā.

[31] Jesús ní n'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ ngiitā nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā chi cuuvi yíícú
yā. Dámaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā neⁿ'e yā chi
cuuvi yíícú yā. [32] 'Úú nguɛ́ɛ́ cuchií chi yaa'ví
'iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā chi n'dááca yā
chi nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā naati 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní 'íícú ndáácádáámí yā
yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ ca'diinú
'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

[33] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tiingūūnéeⁿ yā
Jesús: ¿Dɛ́'ɛ̄ cúúví chí discípulos yeⁿ'e Juan
chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'e
fariseos nééné n'deēe cuūví ní ca'diiⁿnúⁿ yā
ní ngaⁿ'angua'á yā ní discípulos yeⁿ'e nī ní
nge'e yā ní ngi'i yā?

[34] Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Chɛɛ
yeⁿ'ē maáⁿ nī cuuvi diíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ che'e
'iiⁿ'yāⁿ chí nandaa naachi n'giindivaacu
saⁿ'ā neⁿ'e chi canéé saⁿ'ā chi n'giindivaacu
sa miiⁿ ndúúcu yā? Nguɛ́ɛ́ cuuvi nī. [35] Naati
ndaá nguuvi chí 'cuūvī sā ní 'āā ntɛ́ɛ́ sa
ndúúcu yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ca'diiⁿnúⁿ yā
nguuvi miiⁿ.

[36] Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ táámá
ejemplo chí 'tɛɛ nguɛɛ daama: Mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ 'caaca yā 'áámá 'taaⁿ tiinūuⁿ
ngai chi nguɛ́ɛ́ 'āā naaⁿnu yā chí n'dyaatá
yā 'áámá catecaí yā ndicúū caati tiinūuⁿ
ngai miiⁿ ní cū'teeⁿ tíínūuⁿ ndiicúú. Ní ndi-
icúú miiⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā dinááⁿ diīiⁿ naachi
nn'dyaatá ndúúcū chi ngai miiⁿ. [37] 'Tiicá
ntúūⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ca'nuúⁿ yā
vino ngai chɛɛti bolsa dííⁿmáⁿ 'iiti chi ndi-
icúū tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū ti
vino ngai miiⁿ ní chó'ōo yaadi yeⁿ'ē ní diiⁿ
chi 'cááncuūⁿ yííⁿmáⁿ ndiicúū. Ní vino miiⁿ
ní cungéē ndíí yííⁿmáⁿ miiⁿ tuuvií. [38] Cáávā
chuū ca'nuúⁿ yā vino ngai miiⁿ chɛɛti bolsa
dííⁿmáⁿ ngai ní nduu 'uuvi ní n'daācā canee
yeⁿ'ē. [39] Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngi'i yā vino
ndiicúū neⁿ'é yā cu'u yā vino ngai cuayiivi
caati ngaⁿ'a yā chi vino chi ndiicúū chííⁿ chí
n'dai nguɛ́ɛ́ ti vino ngai.

6

Discípulos yeⁿ'e Jesús sta'á yā trigo ngu-
uvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

[1] 'Áámá nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel, Jesús cho'ó yā ndúúcū
discípulos yeⁿ'é yā 'áámá campo naachi vɛ́ɛ́
trigo. Discípulos yeⁿ'e yā ní sta'á yā trigo
ní chii yā tiīiⁿ ndúúcū ta'á yā ní che'e yā
trigo. [2] Tuu'mi ní n'duuvi fariseos caⁿ'a yā
chiī yā discípulos yeⁿ'e Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí ndís'tiī diíⁿ nī cosas chi nguɛ́ɛ́ canee chi
diíⁿ nī ti contra yeⁿ'e ley yeⁿ'e nguuvi chi
cánéé chí ntaavi'túúnúūuⁿ?

[3] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
n'geēⁿ ndís'tiī na libro yeⁿ'é Ndyuūs
tan'duucā chi diiⁿ rey David ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi snéé ndúúcu yā taachi cuīīcu yā? [4] David
sndáa yā yaācū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé
ndúúcu yā ní David sta'a yā pan chi canéé
nátaī yeⁿ'e Ndyuūs ní che'e yā ní ca'á yā
chi che'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé ndúúcu yā. David
miiⁿ nguɛ́ɛ́ canee chi che'e yā pan ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi snéé ndúúcu yā ti dámaāⁿ
chiiduú s'eeⁿ canee chi che'e yā pan miiⁿ.

[5] Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
'Úú ní Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ní 'úú

ngií ngaⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús diiⁿ chi nduuvā yeⁿ'e saⁿ'ā chi ndíí chɛɛchi ta'ā sa
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Táámá nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel, Jesús miiⁿ ní ndaa yā na yaācū sinagoga ní chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Mííⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chi ntí'i ta'a sa ta cuaācú sa. 7 Maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ngeenu yā Jesús miiⁿ caati neⁿ'e yā n'diichi yā nduuti chi idiiⁿ Jesús chí nduuva yeⁿ'e sa nguuvi chi intaavi'tuūnúúⁿ yā, ni 'tíícā cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús miiⁿ. 8 Naati Jesús miiⁿ déénu yā yeⁿ'ē chi nadicádiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a chi ntí'ī 'áámá ta'ā sa: Dií saⁿ'ā, nducueeⁿ dí ní cuééndii di náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní cuééndiī sa náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 9 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú intiinguuneéⁿ ndís'tiī. ¿Dɛ'ɛ̄ chí cuuvi diiⁿ yú nguuvi chi ntaavi'tuūnúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá diiⁿ yú cosas chi n'daacā o cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā? ¿'Áá n'daacā chí nanguaⁿ'āī yú vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ o 'caaⁿ'nuⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ?

10 Jesús ch'iinu yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā cuaaⁿ 'diitú yā ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: N'doo di ta'ā di. Saⁿ'ā miiⁿ ní n'doo ta'ā sa ní ta'ā sa mííⁿ 'āā nduūvā yeⁿ'ē sa. 11 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'duuvi taaⁿ n'daí yā ní yaa'vi yā vi'i: ¿Dɛ́'ɛ diiⁿ yú chi cuuvi tun'daa yú nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús miiⁿ?

Jesús ndɛɛvɛ yā ndu'u chí ndiichúúví discípulos yeⁿ'e yā
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 Nguuvi s'eeⁿ Jesús cueⁿ'e yā 'áámá yiīcū chi caaⁿ'maⁿngua'á yā ní Jesús miiⁿ ní núúⁿmáⁿ yaaⁿ caⁿ'angua'á yā. 13 Ní taachí chidɛɛvɛ Jesús yaa'vi yā discípulos yeⁿ'e yā ní ndɛɛvɛ yā ndiichúúví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ discípulos s'uuⁿ ní caⁿ'a yā chi ndiichúúví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi apóstoles. 14 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'túúcā nguuvi yā: Simón chi nguuvi ntúuⁿ yā Pedro; ndúúcū Andrés chi 'díinū Simón Pedro miiⁿ, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Felipe, ndúúcū Bartolomé, 15 ndúúcū Mateo, ndúúcū Tomás, ndúúcū Jacobo chi saⁿ'a daiya Alfeo, ndúúcū Simón chi nguuvi sa Zelote, 16 ndúúcū Judas chi 'díinū Jacobo ndúúcū Judas Iscariote chi cuayiivi chiⁿ'i sá du'ū chí Jesús miiⁿ chi cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā.

Jesús chi'cuéeⁿ yā 'yaaⁿ tááví 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 4.23-25)

17 Jesús nangua'áí yā yeⁿ'e yiīcū miiⁿ ndúúcū apóstoles yeⁿ'é yā ní ndúúcū n'deēe n'dáí discípulos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e yā 'áámá yáⁿ'āa chi yúúdūu. Ní canee ntúūⁿ nduucú yā n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea ndúúcū yáāⁿ Jerusalén ní yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní yeⁿ'e yáⁿ'āa Tiro ndúúcū yáⁿ'āa Sidón. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'āā ndāa yā chi 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'ē chi ngi'cueeⁿ Jesús miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngííta yā neⁿ'é yā chi Jesús diiⁿ chi nduūvā yeⁿ'e yā. 18 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní Jesús diiⁿ yā chi nacan'dáā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'ɛɛnuu chiī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvā yeⁿ'é yā. 19 Ni nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiītā neⁿ'e yā tuu'vi yā Jesús miiⁿ ti vɛ́ɛ́ cá poder yeⁿ'e yā chi diiⁿ yā chi nanduūvā yeⁿ'e yā.

Yeⁿ'é vaadī yeenú ndúúcu yeⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ vaadī yeenú
(Mt. 5.1-12)

20 Tuu'mi ní Jesús n'diichí yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Dɛ́'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e nī ti yeⁿ'ē ndís'tiī cuuví naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi.

21 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ndís'tiī chi 'cueeⁿ cá nī libro yeⁿ'é Ndyuūs chi n'daācā ca canee staava yeⁿ'é nī. Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī chi maaⁿ ní nngɛɛcu nī nanááⁿ Ndyuūs ti neⁿ'e diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi cuaacu ti Ndyuūs ya'āī 'iinú yā ndís'tiī.

22 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ndís'tiī taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi snaaⁿ yā ndís'tiī ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuvíi yā yeⁿ'e ndís'tiī. Ní cunncáā diíⁿ yā ndúúcū ndís'tiī. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā chi duuchí nī. Caaⁿ'máⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daaca ndís'tiī cucáávā 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs. 23 Ndís'tiī canéé chí yeenú n'dai nī ní nguuvi miiⁿ cuuví yeenú n'dai ca nī caati Ndyuūs tée yā chi cuuvi yeⁿ'é nī dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ n'dai taachi ndaa nī na va'ai chɛɛti nguuvi. Ti ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cosas chi nguɛ́ɛ́

n'daācā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi candéɛ yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs.

24 Dɛ'ɛ chúúcā ndaachiī yeⁿ'ē ndís'tiī chi véɛ́ cá yeⁿ'e nī caati 'āā yeenú nī yeⁿ'e nducuénⁿ'ē yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

25 Dɛ'ɛ chúúcā ndaachiī yeⁿ'e ndís'tiī chi nadacádíínuuⁿ nī chí n'daācā canee nī nanááⁿ Dendyuūs ní nguéɛ́ n'giindiveénⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti cuayiivi naachi neⁿ'é nī 'caandiveénⁿ nī ní nguéɛ́ cuuví 'caandiveénⁿ nī. Dɛ'ɛ̄ chúúcā ndaachiī yeⁿ'e ndís'tiī chi maaⁿ ní n'gíínyuⁿ nī ti cuayiivi ní cuɛɛcú nī ti ndaāchii nī.

26 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ndaachiī yeⁿ'e ndís'tiī taachi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ n'daācā yeⁿ'e nī. Caati ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíícā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi falso yā ní nguéɛ́ profetas yeⁿ'é Ndyuūs, ní nguéɛ́ candɛɛ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.

Dineⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ yā nduucú yú
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Úú, Jesús, ní ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi n'giindiveénⁿ nī nduudu chi ngaⁿ'á: Dinéⁿ'e ntúūⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chi taāⁿ yā yeⁿ'e nī. Ní diiⁿ n'daacá nī ntúūⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chi nguéɛ́ neⁿ'e yā ndís'tiī. 28 Di'viicú nī 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chi caⁿ'a cunncáa yā ndúúcu nī. Ní caaⁿ'maⁿngua'a nī caavā 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chi nguéɛ́ n'daacā diíⁿ yā ndúúcu nī. 29 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ duuchineeⁿ yā yeⁿ'e nī ní n'geⁿ'e yā 'áámá tiicuaa náaⁿ nī, 'cuúⁿ nī chi diíⁿ yā táámá vmnéⁿ'ēe nduuti chi neⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi divíi yā cotón yeⁿ'e nī, ca'ā ntúuⁿ nī catecai nī. 30 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caaca yā cosa yeⁿ'é nī caavā necesidades yeⁿ'e yā, ca'á nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuta'á yā chi yeⁿ'e nī, 'āā ntéɛ́ nguɛɛcunée nī ndaaca nī. 31 Tan'dúúcā chi ndís'tiī neⁿ'e nī chi tanáⁿ'ā saⁿ'ā miiⁿ n'dáacā diiⁿ sa nduucú nī, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ ndís'tiī ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ.

32 Ndúúti chi ndís'tiī dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e ndís'tiī, ¿dé'ɛ̄ chi n'daacā idiíⁿ nī? Caati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'daācā, 'tiicá ntúúⁿ idiíⁿ yā. 33 Ndúúti chi ndís'tiī n'daacā idiíⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi din'daācā nduucú nī, ¿dé'ɛ chi n'daacā idiíⁿ nī? Caati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'daacā, 'tiicá ntuūⁿ idiíⁿ yā. 34 'Tiicá ntúūⁿ, nduuti chi diíⁿ nī prestar chiiⁿ chi yeⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ ní cunee ngiinú nī chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caⁿ'á yā tee yā chiiⁿ chi yeⁿ'é nī, ¿dé'ɛ̄ cuuvi chi 'iiⁿ'yāⁿ tée yā gracias ndís'tiī? 'Tiicá ntúūⁿ idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daācā. 35 Ndís'tiī dineⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi taáⁿ yā yeⁿ'e nī. 'Tíícā din'daacá nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ ngii n'diichí yā ndís'tiī. Diíⁿ nī prestar cosa chi yeⁿ'é nī ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadacadiinuuⁿ cá nī yeⁿ'ē. Ní Ndyuūs tée yā ndís'tiī cosas chi dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'é yā taachi caⁿ'a nī na va'ai chɛɛti nguuvi ní cuuví ndís'tiī daiyá Dendyuūs chi ch'ɛɛtɛ taavi ca. 'Tíícā Ndyuūs tée yā cosas chí n'daaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cunncáā chi nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ yā: N'dii Ndyuūs gracias. 36 'Tiicá ntúūⁿ yá'ai 'iinú nī cááva 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā Chiidá nī Ndyuūs ya'áí 'iinú yā ndís'tiī.

Nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ nī nuuⁿndī yeⁿ'e mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 7.1-5)

37 Nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nī nuuⁿndī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ní Ndyuūs ní nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ ntúuⁿ yā yeⁿ'é nī. Nguéɛ́ diíⁿ nī condenar 'iiⁿ'yāⁿ ní Ndyuūs nguéɛ́ diíⁿ yā condenar ndís'tiī. Nadich'ɛɛcú nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī. 38 Ca'á n'daacá nī 'iiⁿ'yāⁿ chi véɛ́ necesidades yeⁿ'é yā ní 'íícú Ndyuūs tée yā ndís'tiī ní dicaadi n'dááca yā chi cúúnú chiichi ndíí tuunu cungéē na morral yeⁿ'é nī, caati Ndyuūs dicaadí yā ndís'tiī ndúúcū maaⁿ caadi chí dicaadí nī.

39 Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá ejemplo yeⁿ'e 'áámá nduudu chi 'téɛ́ nguɛɛ daama. ¿'Áá cúúví diiⁿ 'áámá chi ngueenááⁿ candɛɛ̄ táámá chi ngueenááⁿ? ¿'Áá nguɛɛ cun'dáá nūuⁿ nduu 'uuví yā na yiivi yáⁿ'āa? 40 'Áámá discípulo miiⁿ ní nguéɛ́ ch'ɛɛtɛ cá yā nguéɛ́ ti maestro yeⁿ'e yā. 'Āā du'ú nūuⁿ chí neⁿ'e cuuvi Maestro, canee chí 'cuiinu 'cueeⁿ yā din'daaca yā ní cuuví yā tan'dúúcā maestro yeⁿ'e yā.

41 Táácā cuuví chi maaⁿ nch'ɛɛtɛ́ nūuⁿ n'gíínu nī nuūⁿndī chi diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ inaaⁿ nī nuuⁿndī ch'ɛɛtɛ chi diíⁿ ni. 42 Nguéɛ́ n'daacā chi caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi diíⁿ yā chi nguéɛ́ n'daacā nduuti chi ndís'tiī diiⁿ nī cosas chi nguɛɛ n'daacā. N'daacā ca chi ndaacadaamí nī yeⁿ'ē nuuⁿndi chi diiⁿ nī ní 'íícú cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé chí din'daacá yā.

'Áámá yáⁿ'á ní ngíⁿ'í cucáávā n'gui'i yeⁿ'ē

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 N'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á chi n'dai, n'daacā chi cuuví n'gui'i yeⁿ'ē ní yáⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ n'dai ní nguɛ́ɛ́ n'daacā n'gui'i yeⁿ'ē. Naati yáⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ n'daacā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'gui'i chí n'daacā yeⁿ'ē. 44 'Tíícā ti tuunu tuunu ca yáⁿ'á n'giⁿ'i n'gui'i yeⁿ'ē. Nguɛ́ɛ́ n'giichi yā yaaⁿ chi 'cuūndī n'guíídīi yaaⁿ nguuvi yeⁿ'ē, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tuūⁿmá yā uvas yeⁿ'ē dii'yu nduuti yaaⁿ. 45 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā chi n'dai idiiⁿ sa dendu'ū chí n'daacā chi nadacadíínuuⁿ sa na staava yeⁿ'ē sa chí n'daacā. Saⁿ'ā chí cunncáā idiiⁿ sa tanducuéⁿ'ē chi nadacadíínuuⁿ sa na staava yeⁿ'ē sa caati staava yeⁿ'ē sa nguɛ́ɛ́ n'daaca. Nduudu chi ngaⁿ'ā sa ngiica yeⁿ'e chi ndiituu na staava yeⁿ'ē sa.

Yeⁿ'ē ndúú 'uūví cimientos yeⁿ'é nduu 'uuvi va'āī

(Mt. 7.24-27)

46 Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús: ¿Dɛ'ɛ cúúví chí ndís'tiī ngaⁿ'á nī ngiiⁿ nī 'úú: N'diī, Señor yeⁿ'é, n'diī, Señor yeⁿ'é, ní nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ nī chi ngaⁿ'á? 47 'Úú cuuví ndís'tiī, du'ū 'iiⁿ'yāⁿ chí chiī nanaáⁿ ní n'giindiveēⁿ nduudu yeⁿ'é ní n'daacā idiíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á, 48 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chí din'dái sa vaacu sá. Chiinú yáanūuⁿ n'daaca sá ní s'nuūⁿ sa cimiento yeⁿ'ē vmnaaⁿ 'áámá yáává. Ní taachi chiiya 'áámá cuuvi naⁿ'ā ní ch'iita yíícú ní diītūu n'dái cheⁿ'ē nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní nuūⁿnīⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi diiiⁿ di'núⁿ'u va'āī miiⁿ ti n'daacā candúūu na yáává miiⁿ. 49 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chi din'dái sa vaacu sa na yaⁿ'á ndúútīi ní nguɛ́ɛ́ ndúúcū cimiento. Ní díítūu n'dai cheⁿ'é nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní va'āī miiⁿ maaⁿnch'ɛɛté nūuⁿ chindɛɛvɛ ní cunncáā ntuūvīi va'āī miiⁿ.

7

Jesús idiíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e 'áámá mozo yeⁿ'e capitán romano

(Mt. 8.5-13)

1 Taachí Jesús ch'íínú ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní cueⁿ'é yā na yaāⁿ Capernaum. 2 Ná yáāⁿ miiⁿya canéé 'áámá saⁿ'ā capitán romano yeⁿ'ē soldados. Ní na vaacu capitán miiⁿ cánéé 'áámá saⁿ'ā mozo chi idiiⁿ mandado yeⁿ'ē sa. Nééné neⁿ'e sa mozo yeⁿ'ē sa ni nééné ya'āī 'iinu sa ti mozo ní neené ya'āī ngíítā sa. 'Āā cháā 'cuūvī sa. 3 Taachi capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chi Jesús miiⁿ diíⁿ yā vaadī n'giinu, capitán miiⁿ dicho'o sa n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā na yaacū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuíítu yā Jesús miiⁿ chi caⁿ'a yā na vaacu sa ní dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e mozo yeⁿ'ē sa. 4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní di'cuíítu yā Jesús, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, 'caandiveéⁿ nī caati capitán yeⁿ'é 'nū ní neené n'dai yā chi dííⁿ nī chí nduūvā yeⁿ'e mozo yeⁿ'e yā. 5 Caati capitán romano miiⁿ ní idinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú chi yeⁿ'e ndaata Israel, ní din'dái yā yáacū sinagoga yeⁿ'e yú.

6 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ cueⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní taachi 'āā cháā ndaa niiⁿnuúⁿ yā ná va'ai yeⁿ'ē sa, capitán miiⁿ dicho'o sa n'duuvi amigos yeⁿ'e sa chi caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā Jesús mii: N'diī, Señor, nguɛ́ɛ́ tuuviīnúuⁿ nī ti 'úú nguɛ́ɛ́ neené n'dai 'úú chi cundaa nī chɛɛti va'ai yeⁿ'é. 7 Maaⁿ ní deenú chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní neené n'dai chi cuuvi ndaá nanáaⁿ nī. Dámaāⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ núúⁿ nī ní nduūvā yeⁿ'e mozo chi diiⁿ mandado yeⁿ'é. 8 'Āā dɛ'ɛ nuūⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ nī yeⁿ'ē tuu'mi ní cuuvī chó'ōo. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'é. 'Úú ní capitán ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e soldados chi canee maaⁿ poder yeⁿ'é. Ngaⁿ'á ngií 'áámá sa: Cunaⁿ'a di, ní inaⁿ'a sa. Ní ngaⁿ'á ngií taama sa: Cuchíi di, ní chii sa. Ní ngaⁿ'á ngií mozo chi diiⁿ mandado yeⁿ'é: Diiⁿ di ntiiⁿnyúⁿ cūū, ní diiⁿ sa.

9 Ní taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē sa chi ngaⁿ'a amigos yeⁿ'e capitán miiⁿ chéⁿ'é yiinu yā yeⁿ'e capitán. Ní nguɛɛcundíi yā n'diichi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā cuaaⁿ daami yā ní caⁿ'a yā. 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Úú nguɛ́ɛ́ indaacá mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chi i'teenú n'dai cá yā Ndyuūs tan'dúúcā capitán miiⁿ.

10 Taachí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ va'ai chi capitán miiⁿ dichó'o sa, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chí mozo miiⁿ chi nééné ngííta sa ní 'āā nduuvá yeⁿ'ē sa.

Jesús nadanduuchí yā daiya 'áámá n'daata nguá'āa chi 'āā tinánⁿ'ā sa

11 Cuayiivi, Jesús miiⁿ cheⁿ'e yā na yáāⁿ
Naín ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ndúúcū
'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'e ndúúcu yā. Ní
chúū chiī. 12 Taachí Jesús ndaá yā niiⁿnuúⁿ
ná cheendi va'āī yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ, n'diichí yā
chi ndɛē 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá caja tináⁿ'ā canuúⁿ
yúúní chí cueⁿ'e yā cuɛɛchi yā. Tináⁿ'ā
miiⁿ 'áámá n'dyáⁿ'ā sa yeⁿ'ē chɛɛcú sá. Ní
n'daata miiⁿ ní n'daataá ngua'a yā. Ní
neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ snee
yā ndúúcu yā. 13 Taachí Jesús n'diichi yā
n'daataá miiⁿ, néené ya'ai 'iinú yā n'daataá
ní caⁿ'a yā chii yā n'daataá miiⁿ: Nguéé
cuɛɛcú di.
14 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e ndaa yā
ní tuu'ví yā caja yeⁿ'e tinaⁿ'ā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi
ndɛɛ yā caja miiⁿ ch'ɛɛtindii yā. Ní Jesús
caⁿ'a yā: Saⁿ'ā 'dííⁿ 'úú yaa'ví dii, nducueeⁿ
di.
15 Tuu'mi ní 'nuūⁿndi saⁿ'ā 'dííⁿ chi n'dii
ní tucá'a sa ndeē sa. Ní Jesús miiⁿ ní nca'á
yā saⁿ'a 'dííⁿ chɛɛcu sa. 16 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
di'va'á yā yeⁿ'e chi n'diichi yā ní caⁿ'a yā:
Dɛ'ē chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā
chi 'áámá profeta ch'ɛɛtɛ ndāa yā nguaaⁿ
nús'uu chí Ndyuūs dicho'ó yā caati ya'ai
'iinú yā yeⁿ'ē s'uúúⁿ chi nación yeⁿ'é yā.
17 'Tíícā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e Jesús
miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chuū núúⁿmáⁿ na yáⁿ'āa
Judea ndúúcū nuuⁿmáⁿ yáāⁿ cuaaⁿ 'diituú.

Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ dichó'o yā nduu 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Jesús

(Mt. 11.2-19)

18 Discípulos yeⁿ'e Juan chi ngɛē̄dínuūⁿnīⁿ
caⁿ'a yā chii yā Juan miiⁿ yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē
dendu'ū chi diiⁿ Jesús. Tuu'mí Juan miiⁿ
yaa'vi yā 'uuvi discípulos yeⁿ'e yā nanááⁿ
yā. 19 Ní dichó'o yā discípulos s'eeⁿ chí
ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ chuū: ¿'Áá n'diī
Cristo chi canéé chí ndaā o 'āā cūnee ngíínú
'nū taama yā? 20 Discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ
cueⁿ'e yā ní ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní
caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'diī Señor, Juan
chí ngɛɛdínuūⁿnīⁿ dichó'o yā nús'uu chí
ntííngúúneeⁿ 'nū n'diī: ¿'Áá n'diī chi canéé
chí ndaā o 'āā cūnee ngíínú 'nū taama yā?
21 Tiempo miiⁿ Jesús diíⁿ yā chi nnduūvā
yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ca'ai chi ndíi
yā ní yeⁿ'e ca'ai chi véé espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcu yā. 'Tiicá ntúūⁿ
diíⁿ yā chi snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ.
22 Tuu'mi Jesús nán'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e
nduu 'uuvi discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ní
caⁿ'a yā: Ndís'tiī, cunaⁿ'a nī ní cuuvi nī Juan
miiⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'diichi nī ndúúcū
chi n'giindiveéⁿ nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ
ní inaaⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé ngii ngíícá
yā ní ngiica yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíí ca'ai chí
lepra chi in'duuti yuūtē yeⁿ'é yā ní nduuva
yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi chɛɛtúū ní n'giindiveéⁿ
yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí ní nnduuchí yā yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā, ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachíī snee
yā 'úú ní ngaⁿ'á nanáaⁿ yā nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, nduudu ngai chí yeⁿ'ē chí nan-
guaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. 23 Dɛ'ē chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguéé cunncáā ch'eenú yā 'úú ndúúcū
nduudu yeⁿ'é.
24 Taachi cueⁿ'e discípulos yeⁿ'e Juan chi
dicho'ō Juan miiⁿ, tuu'mi ní Jesús tucá'a
yā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snee yā
ndúúcu yā yeⁿ'e Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ
miiⁿ: ¿Dɛ'ɛ cheⁿ'e nī n'diichi nī na yáⁿ'āa
cuuⁿmaⁿ naachi nguéé ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ?
¿'Áá 'áámá ndúú chí idin'núⁿ'u 'yúúné?
Nguɛɛ 'tíícā. 25 ¿Du'ú cheⁿ'e nī n'diichi nī
tuu'mi? ¿'Áá 'aama saⁿ'ā chi canúuⁿ sa
catecai n'dai sa? Deenu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'daācā catecai yā nguéé n'geenu yā ngii ní
snée yā na va'ai yeⁿ'ē rey. 26 ¿Du'ú cheⁿ'é nī
n'diichí ni tuu'mi? ¿'Áá 'áámá profeta chí
ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs? 'Úú
ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi 'tíícā. Cheⁿ'é nī
n'diichí nī 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ch'ɛɛtɛ ca yā nguéé
ti tanáⁿ'ā profetas. 27 Chuū canéé nguūⁿ
yeⁿ'e Juan miiⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii
cuááⁿ vmnaaⁿ:

Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó 'áámá saⁿ'ā chi caaⁿ'maⁿ sā nduudu cuaacu yeⁿ'é nanááⁿ dii. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'cu-undiyaáⁿ sa yúúní cáávā dii.

28 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguaaⁿ
nducyaaca saⁿ'ā chi ch'iindiyaāⁿ sa na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé táámá saⁿ'ā chi ch'ɛɛtɛ
ca sa ti 'āā Juan miiⁿ chí chɛɛdínuūⁿnīⁿ
sa. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicuú ca yā naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní ch'ɛɛtɛ cá yā
nguéé ti Juan miiⁿ.
29 Neené n'dai 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí
inn'guɛɛ yeⁿ'ē yáⁿ'āa ch'iindiveéⁿ yā ndu-
udu chi ngaⁿ'a Jesús. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi'téénu yā nduudu yeⁿ'e Juan miiⁿ ní diíⁿ
yā tan'duucā Ndyuūs neⁿ'e yā. Ní Juan miiⁿ

chɛɛdínuūⁿniⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 30 Naati 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos miiⁿ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ neⁿ'e yā Juan ndíí nguéɛ́
s'téénu yā nduudu yeⁿ'e Juan miiⁿ. Ní nguéɛ́
chɛɛdinuūⁿniⁿ yā. 31 Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuví nadidaamá ndúucu
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé yā na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū maaⁿ? ¿Dɛ'ɛ́ tan'duucá yā? 32 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ tan'dúúcā saⁿ'ā ngaiyáā chí n'gɛ̄tɛɛ
sa nii'vɛ̄ɛ̄ ní duūchī sa ndúúcū vi'i ní n'gai
sa compañeros yeⁿ'e sa. Ní ngaⁿ'á sa ngii
sa vi'ī: Tiiví 'nū flauta cáávā baile ní nguéɛ́
nde'éí nī. Ngiita 'nū canciones chí ndaachií
ní nguéɛ́ chɛ̄ɛcu nī. 33 Ní ndaā Juan chí
ngɛɛdínuūⁿnīⁿ chí 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
che'e yā pan ní nguéɛ́ chi'i yā vino ní ndís'tiī
ní ngaⁿ'a nī yeⁿ'e yā: Juan miiⁿ ní cánée yā
ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿnˈguiinūuⁿ. 34 'Úú
ní ndaá, 'úú Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs 'úú.
Ní nge'é ní ngi'í ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī yeⁿ'e
'úú: 'Cuin'dííchí nī, 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deēe nge'é
yā ní yaāⁿ n'dáí ngi'í taaví yā vino. Ní
ngaⁿ'a ntuúⁿ nī chi 'úú 'áámá amigo yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi ínn'guɛɛ yeⁿ'e yáⁿ'āa ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ nuuⁿndi. 35 Caati nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ deenu yā chi vaadī deenu miiⁿ ní
yeⁿ'e Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ch'iⁿ'í yā vaadī
deenu miiⁿ cáávā dendu'ū chi n'daācā chi
diíⁿ yā ti yeⁿ'e Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.

*Jesús cue*ⁿ'e yā na vaacu Simón chi saⁿ'ā fariseo

36 'Áámá saⁿ'ā fariseo di'cuíítu sa Jesús
chi ché'é yā ná váácu sá. Tuu'mi ní Jesús
sndaa yā ná va'ai yeⁿ'e saⁿ'ā fariseo miiⁿ ní
ch'iindi yā na mesa ndúúcū sa. 37 Tuu'mi
ní 'áámá n'daataá chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e
ta chí canee tá yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ, taachí
chicádíínuuⁿ tá chi Jesús miiⁿ canée yā na
va'áí yeⁿ'e saⁿ'ā fariseo ní vɛɛ yā na mesa,
n'daataá mííⁿ ndaa ta ní ndɛ́ɛ ta 'áámá
caja yeⁿ'ē aceite perfume. 38 N'daataa mííⁿ
chííntii'ya tá na ca'a Jesús ní ngɛɛcu tá.
Ní ndúúcū nuūⁿnīⁿ nduutináaⁿ tá naaⁿnu
tá ca'a yā ní nadīdɛɛ̄vɛ tá ca'a yā ndúúcū
yuūdū tiīⁿ tá. Ní 'neeⁿcheendi ta ca'a yā ní
chiī tá aceite perfume ca'a yā. 39 Taachí sáⁿ'ā
fariseo miiⁿ n'dííchi sa chi diiⁿ n'daataá
miiⁿ, tuu'mi nadīcádíínuuⁿ sa ní caⁿ'ā sa
nguááⁿ maāⁿ sa 'tíícā: Ndúútī chi sáⁿ'a 'cūū
profeta sa, tuu'mi ní deēnū sa du'ū n'daātaa
'cúū chi ituu'vī tá saⁿ'ā ti vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē
tá. 40 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā
saⁿ'a fariseo miiⁿ: Dii, Simón, vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi
cuuví dii. Simón miiⁿ ní n'guɛɛcútaⁿ'a sa ní
caⁿ'a sa: Maestro, caaⁿ'maⁿ nī.
41 Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū: 'Uūvī
'iiⁿ'yāⁿ can'díícu yā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā.
'Áámá yā ní can'díícu yā nyuⁿ'u ciento
caadi, taama yā ní 'uūvī ngɛɛcu ndiichi
caadi. 42 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéɛ́ tuūmī
miiⁿ yeⁿ'e yā chí nadíí'vɛ yā. 'Āā ntɛ́ɛ́
ndaaca yā tuūmī. Sáⁿ'ā chí chinnee miiⁿ ní
nadach'ɛɛcú sa yeⁿ'ē ndúú 'uuvi sa. Maaⁿ ní
cuuvi di 'úú, ¿chɛɛ̄ cá saⁿ'ā s'eeⁿ neⁿ'e cá yā
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ?
43 Simón miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: 'Úú
inadacádiinúúⁿ chi dinéⁿ'e ca yā saⁿ'ā
chí n'deēe ca can'díícū miiⁿ. Jesús
nan'guaacútaⁿ'a yā: N'daācā inada-
cadíínuuⁿ di.
44 Tuu'mi ní nguɛɛcundíī Jesús naachi
canéé n'daataá mííⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
Simón: ¿'Áá ínaaⁿ di chi diiⁿ n'daātāa
'cúū? 'Úú indaá na vaacu di ní nguéɛ́
tee di nuūⁿnīⁿ chi naaⁿnú ca'á tan'dúúcā
costumbre yeⁿ'ē yú naati n'daātāa 'cúū ní
cheendáa tá nuūⁿnīⁿ nduutinaaⁿ tá ca'á
ní nadidɛɛvɛ tá ca'á ndúúcū 'yuūdū tiīⁿ
ta. 45 Taachí ndaá ní nguéɛ́ 'neeⁿcheendi
di 'úú tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e yú naati
n'daātāa 'cúū 'áámá i'neeⁿcheendi tá ca'á,
ndíí taachi sndaá. 46 Ndíí nguéɛ́ ndúú
cheendáa di aceite perfume tiíⁿ tan'dúúcā
costumbre yeⁿ'e yú naati n'daātāa 'cúū
cheendaa tá aceite perfume na ca'á chi
diiⁿ tá honrar 'úú. 47 Chuū ngaⁿ'á ngií, dii
Simón; ti tanducuéⁿ'e nuuⁿndi chi n'deēe
n'dáí yeⁿ'e tá nadach'ɛɛcú yeⁿ'ē tá caati
neené neⁿ'e ta 'úú, ní diiⁿ tá 'túúcā cáávā chi
nadach'ɛɛcú yeⁿ'ē tá. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí duū'vī
neⁿ'e yā 'úú ní duū'vī nadich'ɛɛcú yeⁿ'e yā.
48 Tuu'mi Jesús caⁿ'á yā chiī yā táⁿ'ā: Díí
n'daataá 'úú nadich'ɛɛcú nuuⁿndi yeⁿ'ē di.
49 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ̄tɛ́ yā na mesa miiⁿ tucá'a
yā caⁿ'a yā chiī yā vi'ī: ¿Du'u sáⁿ'ā chuū chi
nadicadíínuuⁿ sa chí cuuvi nadīch'ɛɛcu sa
nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ?
50 Tuu'mí Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chiī yā
n'daataá míí: Cáávā chi i'téénu di 'úú,
ñdiiⁿ chí nanguáⁿ'ai di. Maaⁿ ní cunaⁿ'ā di
ndúúcū vaadī 'diiíⁿ.

8

N'daataa s'eeⁿ chí chinneé yā Jesús

[1] Cuayiivi miiⁿ, ní cheⁿ'e Jesús nuuⁿmáⁿ
yáāⁿ n'gɛɛtɛ ndúúcū nuuⁿmáⁿ yáāⁿ 'lííⁿ ní
ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā. Ní ndu'u ndiichúúví apóstoles yeⁿ'e
Jesús miiⁿ cueⁿ'e yā ndúúcu yā. [2] 'Tiicá
ntúūⁿ n'duuvi n'daataá chi Jesús diíⁿ
yā chi nanduūvā yeⁿ'e ca'ai yeⁿ'e yā ní
chi diíⁿ yā chi nacan'dáā espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e náⁿ'ā n'daataa s'eeⁿ.
Ní nguaaⁿ n'daataa s'eeⁿ canee María yeⁿ'e
yáāⁿ Magdala. N'daata miiⁿ ní Jesús diíⁿ
yā chi nán'daā ndɛɛ̄chē espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'ē ta. [3] Cueⁿ'e ntúūⁿ
Juana chi n'daataa yeⁿ'e saⁿ'ā chi nguuvi
Chuza chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sá yeⁿ'e cosas
yeⁿ'e rey Herodes, ndúúcū táⁿ'ā Susana,
ndúúcū 'yaaⁿ n'dáí ca n'daataá chí ca'a tá
tuumī yeⁿ'ē tá ní cuaī tá 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chi
neⁿ'e Jesús.

'Áámá ejemplo chi nguuvi parábola chi yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chí ngiīnū sa ndaata

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

[4] Taachí nduuvidaama 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ
chi chiica yā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dai yáāⁿ tuu'mi
ní ndaa yā nanááⁿ Jesús. Ní Jesús yaa'vi
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū 'áámá ejemplo
tan'dúúcā 'áámá dendu'ū chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yéénⁿdi
'cūū. Ní caⁿ'a yā 'tíícā: [5] 'Áámá saⁿ'ā
chi cuūnū ndaata mííⁿ cuéⁿ'e sa cuūnū sa.
Taachí chiīnū sa 'áámá duutu ndaata chiiya
'diituú cyúúní ní ch'iinca'a 'iiⁿ'yāⁿ ní 'yaada
ní che'e tī. [6] Duutu ndaata ní chiiya naachi
vɛ́ɛ́ n'deee n'dáí tuūu. Taachí can'daā, ní ti'i
ti nguɛ́ɛ́ ya'ai yeⁿ'ē. [7] Duutu ndaata ní chiiya
nguaaⁿ yááⁿ. Yááⁿ miiⁿ chi dáámá ch'iita
ndúúcū yaatá ní di'vaāchí yeⁿ'ē vi'ī. [8] Náⁿ'ā
duutu ndaata ní chiiya na yáⁿ'āa n'dáacā
ní taachí can'daā n'deee n'dáí cosecha chii
yeⁿ'ē. Ní yeⁿ'ē 'áámá ndaata ní chiī 'aama
ciento ndaata yeⁿ'ē. Taachí Jesús caⁿ'a yā
nduudú 'cūū, yuūdū n'dáí caⁿ'a yā, ní caⁿ'a
yā: Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veéⁿ nī, ní 'caandiveéⁿ
nī.

Jesús caⁿ'a yā yeⁿ'e chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ

(Mt. 13.10-23; Mr. 4.10-20)

[9] Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Jesús caⁿ'a yā
chii yā Jesús: ¿Dé'ɛ̄ néⁿ'é caaⁿ'maⁿ nduudú
'cūū?
[10] Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī ní maaⁿ
ní cuuvi déénu nī chí cánuuⁿ n'de'ei yeⁿ'e
Ndyuūs naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā naati 'úú
ní ngaⁿ'á ndúúcū nduudu chí 'tɛɛ nguɛɛ
dáámá. Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snaaⁿ yā
nguɛ́ɛ́ cuuvi snaaⁿ n'daaca yā, ní taachí
'caandiveeⁿ yā nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ yā
yeⁿ'ē.
[11] Chuū chí neⁿ'e caāⁿ'māⁿ ejemplo
miiⁿ. Ndaata miiⁿ ní chííⁿ chi tan'dúúcā
nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. [12] Duutu ndaata
chí chiiya ná 'diītūu cyúúní, chííⁿ chi
tan'dúúcā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí
'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Daacá nūuⁿ ndaa
yááⁿn'guiinuuⁿ miiⁿ ní divíi sa nduudu
miiⁿ na staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́
cuuvi cu'téénu yā ní nguɛ́ɛ́ ndúú cuuví
nnguaⁿ'ai yā. [13] Ndaata chí chiiya nguaaⁿ
tuūu chi nguɛ́ɛ́ dii'yu yeⁿ'ē ni tan'dúúcā
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ
n'giindiveeⁿ yā ní yeenú taavi yā. Cánéé
yā tan'dúúcā 'áámá milpa chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
dii'yu yeⁿ'ē. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ni 'áámá tiempo
nūuⁿ i'téénu yā ní taachí ndaa nguuvi chí
chííⁿnyúⁿnéénⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā chi 'cuináaⁿ
yā cáávā nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
divíi yā nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e yā.
[14] Dúútú ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ
tan'dúúcā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ damáāⁿ nadacadiinúúⁿ yā yeⁿ'e vaadī
'cuiica ndúúcū dendu'ū chi idi'vaachí yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū dendu'ū chi vicio
yeⁿ'e yā. Nducuéⁿ'ē di'vaachi nduudu miiⁿ
ní diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ nduudu miiⁿ
na vida 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [15] Duutu ndaata chí
chiiya na yáⁿ'āa n'dáacā chííⁿ chí tan'dúúcā
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ
ch'iindiveéⁿ yā ní din'daacá yā ndúúcū
'viich'ɛɛtíínūuⁿ. Ní i'téénu yā nduudu miiⁿ
na staava yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā nduudu cuaacu miiⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'áámá lámpara

(Mr. 4.21-25)

[16] Ní Jesús chi'cueeⁿ yā 'túúcā: 'Áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ngi'i yā 'áámá lámpara ní
cu'nuuⁿ yā maaⁿ 'áámá 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ o cu'nuúⁿ
yā maaⁿ 'áámá cama ti cu'nuúⁿ yā na 'áámá
mesa ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cundáa yā ní snaaⁿ yā.
[17] 'Tiicá ntúūⁿ, nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ deenu
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi cunúúⁿ n'de'ei nguɛ́ɛ́
cunee chi nguɛ́ɛ́ snaaⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ chi
cunúúⁿ n'de'ei chi nguɛɛ cadíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'ē.

18 'Caandiveeⁿ n'daacá nī cáávā chi cuuvi deenu nī ti 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā 'áárá chi dúú'ví nūuⁿ chi nadacádiinúúⁿ yā chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, chuū ní Ndyuūs divíi yā yeⁿ'e yā.

Chɛɛcu Jesús miiⁿ ndúúcū 'díínu yā chi ndāa yā

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Tuu'mi ní 'díínu Jesús ndúúcū chɛɛcú yā neⁿ'e yā ndaá yā nanááⁿ Jesús naati nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa yā caati neené 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ snéé yā miiⁿ. 20 Ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā: N'diī Jesús, chɛɛcú nī ndúúcū 'díínu nī snée yā cuaaⁿ chuva'āī ní neⁿ'e yā snaaⁿ yā n'diī.

21 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'ee: 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chíí chɛɛcú ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chíí 'diinú.

Jesús chin'neeⁿ 'diíⁿ yā 'yúúné ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Chúū chii. 'Áámá nguuvi Jesús miiⁿ sndaa yā na 'áámá barco ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cho'o yú táámá 'díítuú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní cueⁿ'e yā. 23 Taachí chiica yā na barco miiⁿ, Jesús miiⁿ ní cyaadu yā. Chéenū 'aama 'yúúné taaⁿ ní diiⁿ chí chindaā nuūⁿnīⁿ chɛɛti barco miiⁿ ti barco miiⁿ neⁿ'e 'cuɛɛchi nguááⁿ nuūⁿnīⁿ. Ní discípulos 'va'a yā. 24 Tuu'mi ní discípulos s'eeⁿ ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ ní nadin'duuchí yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: N'dii Maestro, n'dii Maestro, 'cuɛɛchi yú nguááⁿ nuūⁿnīⁿ. Taachi Jesús miiⁿ nduuchi yā, tuu'mi ní caⁿ'a yā chi cūnéé 'diīiⁿ 'yúúné miiⁿ ndúúcū nūuⁿnīⁿ, ní canéé 'diīiⁿ. Tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ chéenū 'yúúné miiⁿ ní canéé 'diiíⁿ ní n'daacā cueⁿ'e yā ndúúcū barco miiⁿ. 25 Jesús ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ cúúvī chi nguɛ́ɛ́ cu'téénu cá nī? Discípulos ní 'va'a n'daí yā ní cheⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā vi'ī: ¿Du'u sáⁿ'a 'cūū chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē 'yúúné ndúúcū nuūⁿnīⁿ ní n'giindiveéⁿ yeⁿ'ē sa?

Jesús diíⁿ yā chi nanduūva 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa Gadara. Yáⁿ'āa miiⁿ ní canee 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā Galilea. 27 Taachí Jesús nacan'dáa yā na barco miiⁿ ní ndaa yā na yáⁿ'āa, ndaā niiⁿnuúⁿ Jesús miiⁿ 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ. 'Āā 'naaⁿ tiempo canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Nguɛ́ɛ́ catecai sa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú canúúⁿ rá sá va'āī ti na yiivi yáává cānuuⁿ sa. Ní ndaā sa ní ndaāca sa Jesús miiⁿ. 28 Ní taachi sáⁿ'a 'cūū n'dííchi sa Jesús miiⁿ chiintii'ya sá nanáaⁿ yā ní 'caī yiicú sa: N'dii Jesús, Daiya Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ n'dai poder yeⁿ'e nī, ¿dɛ'ɛ̄ diíⁿ nī nduucú? 'Úú di'cuiitú n'diī chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chi diíⁿ sufrir.

29 'Túúcā caⁿ'a sa ti Jesús caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí nan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e sáⁿ'ā miiⁿ. 'Āā nééné 'naaⁿ tiempo chi espíritus ichɛ́ɛ́ ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní ngaā chiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū cadenas naati ch'iica sá cadenas ní espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūu�n candɛ́ɛ sa saⁿ'ā naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ. 30 Tuu'mi ní Jesús tiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ: ¿Dɛ́'ɛ̄ nguuvi di? Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa: Legión nguūví. 'Tíícā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa ti neené 'yaaⁿ espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ canee ndúúcu sa. 31 Ní espíritus idi'cuíítū Jesús chi nguɛ́ɛ́ dichó'o yā na abismo chi canéé cuaaⁿ maaⁿ yáⁿ'āa. 32 Ní niiⁿnuúⁿ ná snée yā nééné n'deēe cuuchí vɛɛ tī 'cuɛɛti miiⁿ chi in'nuúⁿ ti chi ché'e ti. Ní espíritus di'cuíitū Jesús miiⁿ chí ca'á yā lugar chi cundáā cheɛ̄tī cuuchí s'eeⁿ. Jesús miiⁿ ní 'cuúⁿ yā. 33 Tuu'mi ní espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ nan'dáā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ ní sndaā na cuerpo yeⁿ'e cuuchi s'eeⁿ. Ní 'iiti s'eeⁿ ní chéénu tī na yiivi yaavā yeⁿ'e yiīcū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ní ch'íī nuúⁿ tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

34 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ cuidado cuuchí s'eeⁿ taachí n'diichí yā chuū, cueⁿ'é yā ngéénu yā ní cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na 'cuɛɛti nducuéⁿ'ē chi chiī. 35 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní cheⁿ'e yā n'diichi yā chi chiī. Ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní n'diichí yā saⁿ'a chi nacan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní vɛ́ɛ́ sa na ca'a Jesús. Canúúⁿ sá catecai sa ní 'āā n'daāca idiiⁿ sa. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dii'yá yā chiī. 36 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'diichí yā nducuéⁿ'ē chi chó'ōo caⁿ'a yā

'iiⁿ'yāⁿ chi caama ndaa yā táácā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ nan'dáā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. [37] Tuu'mi ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara di'cuíítu yā Jesús chi cuɛɛvíi yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti neené 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā barco miiⁿ. [38] Ní saⁿ'ā chí nān'daa espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ di'cuíítu sa Jesús miiⁿ chi cundáa sa na barco miiⁿ ndúúcu yā. Jesús yaa'vi yā saⁿ'a miiⁿ ní caⁿ'a yā: [39] Cunaⁿ'ā di ná vaacu di ní caaⁿ'maⁿ di cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ dendu'ū chí ch'ɛɛtɛ n'dai chí Ndyuūs diíⁿ yā ndúúcū di. Saⁿ'ā miiⁿ ní cunaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ núúⁿmáⁿ na yáāⁿ dendú'ū chi ch'ɛɛtɛ n'dai chí Jesús diíⁿ yā ndúúcū sa.

Yeⁿ'e daiya Jairo chí ngíitā ní yeⁿ'e n'daataá chí tuu'vi tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

[40] Taachí Jesús cueⁿ'e yā cho'o yā táámá 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, ní ndaa yā yáāⁿ miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ 'cuúⁿ yā Jesús ndúúcū vaadī yeenú ti n'deee n'daí 'iiⁿ'yāⁿ ní snee ngiinu yā Jesús miiⁿ. [41] Miiⁿ cánéé 'aama saⁿ'a chí nguuvi sa Jairo. Saⁿ'a miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē yaācū sinagoga ní ndaā sa nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sa na ca'a Jesús miiⁿ. Ní di'cuíítú sa 'iiⁿ'yāⁿ chi cundáa yā na vaācū sa, [42] caati 'áámá n'dyáⁿ'ā daiya sa 'āā 'nááⁿ tá tan'duu ndiichúúví nduūyū tá 'āā cháá 'cuuvi tá. Taachí cueⁿ'e Jesús miiⁿ neené n'deee 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e yā ndúúcu yā ní ndii tuunúúⁿ ngɛɛnúū chiichi yā.

[43] Nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé 'áámá n'daataá chí 'āā ndiichúúví ndúuyū canee tá ndúúcū 'áámá ca'āī chi ngéē yuuúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē ta. 'Āā diiⁿ tá gastar ndúúcū médicos tanducuéⁿ'ē chi vɛɛ yeⁿ'ē tá. Mar 'áámá médico nguéɛ́ ngii diyiicú yā táⁿ'ā miiⁿ. [44] Ndaā niiⁿnuⁿ tá cuaaⁿ daami Jesús ní tuū'vi tá naachi n'dɛɛ tií yeⁿ'e catecai Jesús miiⁿ. Tuu'mí nūuⁿ caneé naaⁿ chi ingéē yuuúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e tá.

[45] Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: ¿Du'u tuū'vi 'úú? Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Nguɛɛ 'úú. Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'dii Maestro, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní i'nuuⁿ chiichí yā n'diī ní táácā chi ngaⁿ'a nī: ¿Du'ú tuū'vī 'úú?

[46] Jesús caⁿ'a yā: Vɛ́ɛ́ du'ū chi tuū'vī 'úú. 'Úú ní deenú chi ndúúcū poder yeⁿ'é nduūvā yeⁿ'e 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

[47] Taachi n'daata mííⁿ tuumicádiinuuⁿ tá chi Jesús deenú yā in'duuví n'dai tá ní ndaā tá nanááⁿ Jesús miiⁿ ní chiintiī'yā ta nanáaⁿ yā. Ní caⁿ'a cuaacu tá nanááⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄ cáávā chí tuū'vi tá catecai Jesús. Ní hora mííⁿ nūuⁿ chí tuu'vi ta nduūvā yeⁿ'ē tá. [48] Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Díí, daiyá, cáávā chi i'teenú di 'úú, ní nduūvā yeⁿ'ē di. Maaⁿ ní cunaⁿ'a di na vaacu di ndúúcū vaadī 'diiíⁿ.

[49] Ní taachi Jesús ngaⁿ'a yā chuū ndaā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e na vaacu saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē yaācū sinagoga. Ndaā sa nanááⁿ Jairo ní caⁿ'a sa: 'Āā ch'iī daiya di. 'Āā ntɛ́ɛ́ yaa'vi di Maestro.

[50] Jesús miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'va'ā di. Cu'téénu di 'úú ní nanduūchi ta yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

[51] Tuu'mi ní Jesús sndaa yā na vaacu Jairo. Nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ sndaá yā ndúúcu yā cuaaⁿ chɛɛti va'āī miiⁿ, dámaāⁿ Pedro ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū chɛɛcu n'daata 'lííⁿ, ndúúcū chiida tá. [52] Nducyaaca yā cuaaⁿ chuva'āī ch'ɛɛtinée yā ní ngɛɛcu yā ní n'gai yā ti ya'áí yā caavā tá. Ní Jesús caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ cuɛɛcú nī. Nguɛ́ɛ́ n'diī tá ti cyaadu tá.

[53] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní taachi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ ch'ííⁿnyuⁿneeⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ ti 'āā deenú yā chí 'āā n'diī tá. [54] Tuu'mi ní Jesús ndaa yā cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní sta'á yā ta'ā tá ní caⁿ'a yuudú yā: Dii, ta'dííⁿ, nducueeⁿ di.

[55] Hora mííⁿ nūuⁿ espíritu yeⁿ'ē ta'dííⁿ mííⁿ nnguɛɛcunéé ndúúcū ta. Tuu'mí nūuⁿ nducueⁿē tá. Jesús caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí ca'á yā chi che'e tá. [56] Chiida tá ndúúcū chɛɛcu tá neené ngeⁿ'e yiinu yā ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuví nī chi nnduuchi tá yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

9

Jesús dichó'o yā ndu'u ndiichúúví discípulos yeⁿ'e yā

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

[1] Jesús yaa'ví yā ndu'u ndiichúúví discípulos yeⁿ'é yā ní ca'a yā poder. Ní caⁿ'a yā chí tun'dáa yā espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngíitā. [2] Ní Jesús dichó'o yā discípulos chí caaⁿ'maⁿ yā nduudu n'dai yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní diíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e

'iiⁿ'yāⁿ chi ngíitā. 3 Ní caⁿ'a yā chii yā
discípulos yeⁿ'e yā: Ndís'tiī nguéɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ candɛ́ɛ nī cuaaⁿ cyúúní. Nguéɛ́ ndúú
in'daacuú, ndíí nguéɛ́ ndúú morral, ndíí
nguéɛ́ ndúú pan ra, ndíí nguéɛ́ ndúú tuūmī
ra, ndíí nguéɛ́ nduu candɛ́ɛ nī 'uūvī cate-
cai. 4 Ní 'āā tií nūuⁿ va'ai naachi ndaa nī
'cuɛɛtinée nī miiⁿ ní ndíí taachi ndaá nī ndíí
taachi nan'dáa nī yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ. 5 Ní naachi
ndaa nī 'áámá yáāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ 'cuaáⁿ
yā ndís'tiī, tuu'mi ní nan'dáa nī yeⁿ'e yáāⁿ
miiⁿ ní n'dáádi nī yaācáā yeⁿ'e ca'a nī. Chuū
ní 'áámá señal chi 'cuuⁿ'míⁿ nī chi nguéɛ́
n'daacā idiíⁿ yā ti contra yeⁿ'é nī.
6 Discípulos ican'dáa yā ní cheⁿ'é yā
nuuⁿmáⁿ cuaaⁿ yáāⁿ s'eeⁿ ní nduu cuááⁿ
ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'é Ndyuūs,
nduudu chi nanguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diíⁿ yā
chi nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiītā.

Rey Herodes nguéɛ́ s'teenu yā yeⁿ'e Jesús
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ch'iindiveeⁿ rey Herodes tanducuéⁿ'ē
chí Jesús miiⁿ idiíⁿ yā ní 'āā ntɛɛ déénu yā
dɛ'ɛ̄ nadicadíínuuⁿ yā. Ní vɛ́ɛ́ 'uūvī vandi-
icádiinúúⁿ yā caati náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā
chi Jesús chi Juan miiⁿ chí nduuchi yā yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā. 8 Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chi
profeta Elías miiⁿ ní 'āā che'enaáⁿ yā. Náⁿ'a
yā ní ngaⁿ'a yā chi 'áámá profeta chí n'díi yā
ndíí yeⁿ'e tiempo chí 'āā 'naaⁿ nandúúchi yā
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 9 Ní rey Herodes miiⁿ
ní caⁿ'a yā: 'Úú caⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ chi 'chiītá
daandu saⁿ'ā chi Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ
sa. ¿Dú'ū chi saⁿ'ā miiⁿ chi ch'iindiveéⁿ
tanducuéⁿ'ē yeⁿ'ē sa? 'Úú neⁿ'é cadiinúúⁿ
ní neⁿ'é snaáⁿ sáⁿ'a 'cūū.

*Jesús ca'a yā che'e nyu*ⁿ'u mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Taachi discípulos ndaá yā naachí ca-
nee Jesús, tuu'mi ní caⁿ'a yā Jesús tandu-
cuéⁿ'e chi diiⁿ yā. Cuayiivi ní Jesús cueⁿ'é
yā ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā nííⁿnuúⁿ na
yáāⁿ Betsaida ní cueⁿ'é yā cuɛɛti yeⁿ'ē yáāⁿ
miiⁿya. 11 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ cadíínuuⁿ yā yeⁿ'e
Jesús miiⁿ, cueⁿ'é yā n'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
Jesús 'cuuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā. Ní diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chí ngiita yā.
12 Taachí chi chiīnū, ndu'u chi ndiichúúví
yā ndaá yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā
Jesús: Yaa'vi nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí caⁿ'a yā
cuaaⁿ yáāⁿ s'eeⁿ, ní cuaaⁿ yáāⁿ 'lííⁿ naachi
snéé 'iiⁿ'yāⁿ ní vɛ́ɛ́ naachi 'cuɛɛtinée yā ní
ndaaca yā chí che'e yā, ti nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
naachi snée yú.
13 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Ndís'tiī
ní ca'a nī chi che'e yā. Discípulos ní caⁿ'a yā:
'Āā ntɛ́ɛ́ n'deēe yeⁿ'é 'nū vɛ́ɛ́ ti táá nyuⁿ'u
nūuⁿ pan ndúúcū 'uūvī 'yaācā. Nguéɛ́ cuuvi
diíⁿ 'nū cuái 'nū chi che'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
s'tíī.
14 Miiⁿ ní snéé taanduu nyuⁿ'u mil saⁿ'ā.
Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'á yā chii yā discípu-
los yeⁿ'e yā: Caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chí 'cuɛɛté yā 'uūvī ngɛɛcu ndiichí yā
'aama 'áámá cuaaⁿ.
15 'Tíícā diíⁿ discípulos ní ch'ɛɛté
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 16 Tuu'mi ní Jesús
miiⁿ sta'á yā ndu'u nyuⁿ'u pan ndúúcū
nduu 'uuví 'yaācā. Ní 'iicu n'diichí yā
nanguuvi ní ca'á yā gracias Dendyuūs
cáávā pan ndúúcū 'yaācā miiⁿ. Cuayiivi
ní Jesús n'deé yā pan ndúúcū 'yaācā ní
ca'a yā discípulos yeⁿ'e yā. Ch'iinu ní
discípulos ca'a ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
che'e yā. 17 Che'e nducyaaca yā ní chiituú
'iiⁿ'yāⁿ. Cuayiivi ní discípulos nan'gaáⁿ
yā chí ningaavā ní chiituú tá ndiichuuvi
'cuɛ̄tɛ̄ɛ chí ningaāvā.

*Pedro mii*ⁿ ní caⁿ'ā cuaacu sa chi Jesús
miiⁿ chi Cristo yā
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 'Áámá nguuvi taachí Jesús ndúúcū dis-
cípulos yeⁿ'é yā canée yā 'aama lado ní
ngaⁿ'āngua'á yā, tuu'mi ní Jesús itiingu-
unéeⁿ yā discípulos: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'a
'iiⁿ'yāⁿ?
19 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guɛɛcútaⁿ'a yā:
Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chi díí Juan chi
chɛ̄dínuūⁿnīⁿ sa díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a
yā chi díí ní profeta Elías díí; ní náⁿ'a yā ní
ngaⁿ'a ntuúⁿ yā chí díí ní 'aama profeta chi
'āā 'naaⁿ tiempo chi n'dii ní nnduuchí yā
yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā.
20 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī, tuu'mi,
¿du'ū 'úú ngaⁿ'a nī? Tuu'mi ní Simón Pedro
nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: N'diī chí
Cristo yeⁿ'é Ndyuūs.
21 Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́
cuuvi yā chuū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

*Jesús nga*ⁿ'a yā yeⁿ'ē chí taācā 'cuūvi yā
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

22 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā: Cánéé chí
'úú chí Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs n'deee n'dáí
'cueenú cuuvi ní 'íícú saⁿ'ā ndiicúū chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē yaācū ndúúcū chi-
iduú n'gɛɛtɛ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndúúcū
maestros yeⁿ'e ley ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā snaaⁿ
yā 'úú chí Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs. Ní canéé
chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. Ní 'úú nduuchí yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā ndii 'cuíínú 'iīnū nguuvi.
23 Cuayiivi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ: Ndúútí chi 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā caⁿ'a yā nduucú, canéé chí
cu'néénⁿ maáⁿ yā tanducuénⁿ'ē dendu'ū chi
vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, ní nguuvi nguuvi cuta'á yā
cruz yeⁿ'e yā chí tan'dúúcā chi 'cueenu
taaví yā cuuvi cucáávā 'úú ní caⁿ'a yā
nduūcú. 24 Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e
cá yā nadanguáⁿ'ai yā vida yeⁿ'e maaⁿ yā na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū dindaí yā táámá vida yeⁿ'e yā
nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
dindaí yā vida yeⁿ'e yā cucáávā 'úú ndaāca
yā táámá vida yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs.
25 ¿Dɛ'ɛ dichíí'vɛ̄ saⁿ'ā ndúúti chi diiⁿ sa
ganar nducuénⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ní diiⁿ sa chi dindaí sa vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
chi táámá vida yeⁿ'e yā ní idituuví sa maāⁿ
vida yeⁿ'e sa? 26 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi 'cuináaⁿ
yā yeⁿ'ē 'úú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu
yeⁿ'é tuu'mi ní 'úú chi Saⁿ'a chi Daiya
Dendyuūs cuuví 'cuinaáⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū
taachi 'úú ndaá taama vmnéⁿ'ēe tan'dúúcā
Rey ndúúcū poder yeⁿ'ē Chiidá ndúúcū
poder yeⁿ'ē maáⁿ ní ndúúcū ángeles. 27 'Úú
ngaⁿ'a cuaacú ndúúcū ndís'tiī, chi vɛɛ
náⁿ'a nī chi snee nī 'muuⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'cuūvi
nī taanduvɛ́ɛ́ ndíí snaaⁿ nī yeⁿ'e naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús nī'daaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Ch'íínú nííⁿníⁿ nguuvi chí Jesús caⁿ'a
yā nduudu 'cūū, Jesús cueⁿ'e yā ndúúcū
Pedro, ndúúcū Juan ndúúcū Jacobo ní chɛɛ
yā na yiīcū chí caaⁿ'maⁿngua'á yā. 29 Ní
taachi Jesús ngaⁿ'angua'á yā, nⁿ'dááⁿ naaⁿ
yā ní catecai yā nduuvī cuɛ́ɛ̄ ní ngii n'gaī.
30 Ní tuu'mí nūuⁿ che'enaāaⁿ na 'uuvi saⁿ'ā
ndúúcū Jesús. Saⁿ'ā s'eeⁿ chiiⁿ Moisés
ndúúcū profeta Elías chí 'āā 'naaⁿ tiempo
chi n'dīi yā. 31 Nduu 'iinú yā ní na chidɛɛvɛ
chi ngíí n'gai yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi snée
yā. Ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē chí 'cuūvī Jesús ní
'cueenu taaví yā na yáāⁿ Jerusalén. 32 N'dáá
rá chí cyaadu Pedro ndúúcū Juan ndúúcū
Jacobo nadacueéⁿ yā ní n'diichi yā chí ngíí
n'gai naaⁿ Jesús ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ chi ca-
nee ndúúcu yā. 33 Ní taachí Elías ndúúcū
Moisés chivíi yā yeⁿ'e Jesús ní 'āā cuɛ́ɛ́ caⁿ'a
yā, tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā chiī yā
Jesús: N'diíí Maestro, dɛ'ɛ chúúcā n'daācā
yeⁿ'e yú chi 'cuɛɛtinée yú 'muuⁿ. Ní din'dái
'nū 'iīnū va'ai n'gaiyáā; 'áámá yeⁿ'e nī,
'áámá yeⁿ'ē Moisés, ni 'áámá yeⁿ'ē Elías. Pe-
dro miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ déénu yā dɛ'ɛ̄ chí ngaⁿ'a
yā. 34 Ní neⁿ'e chi ngaⁿ'a Pedro miiⁿ ndaā
'áámá meēeⁿ ní sn'díī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'va'a
yā chi ndaa meēeⁿ vmnaaⁿ yā. 35 Tuu'mi
ní ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu chí ngaⁿ'ā
nguaaⁿ meēeⁿ: Sáⁿ'a 'cūū ní Daīyá chí neⁿ'e
taaví. Cu'neeⁿ veéⁿ nī nducuénⁿ'ē chi ngaⁿ'a
sa.

36 Ch'íínú ch'iindiveéⁿ yā nduūdū miiⁿ ní
discípulos n'diichí yā chi Jesús miiⁿ caneé
yā dámaaⁿ yā nduucú yā. Ní discípulos
ch'ɛɛtinee 'diīiⁿ cheendí yā nguuvi s'eeⁿ ní
nguɛ́ɛ́ chii yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē chí
n'diichi yā.

Jesús diíⁿ yā chi nanduūvā yeⁿ'e
'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ yeⁿ'e espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Táámá nguuvi cuayiivi, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní nangua'á yā yeⁿ'e yiīcū miiⁿ ní nééné
'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ can'dáa yā na yáāⁿ ní cueⁿ'é
yā chí ndaacá yā Jesús. 38 Tuu'mi ní 'áámá
saⁿ'ā chi canéé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cái sa:
N'diíí Maestro di'cuíítūu n'diī chí snaaⁿ nī
daiyá tí 'áámá n'dyáⁿ'ā daiyá. 39 Ti 'áámá
espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ita'a saⁿ'ā ní
ndááca naāaⁿ nn'gaī sa ní 'caí diitú sa ní
ican'daā yáīⁿ cuaaⁿ cheendi sa ní n'deee
n'dáí tiempo chi nééné taaⁿ idiiⁿ espíritu
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcū sa ní nguɛ́ɛ́
ngii vii espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e
sa. 40 Ní 'āā diíⁿ 'cuíítuú discípulos yeⁿ'e nī
chi divií yā espíritu miiⁿ yeⁿ'ē daiyá naati
nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā.

41 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Ndís'tiī,
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
idiiⁿ n'daacá nī. ¿'Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí
cuneé ndúúcū ndis'tiī? ¿'Áá 'naaⁿ tiempo ní
canéé chí cuchɛɛ́ ndúúcū ndis'tiī? Ní ngaⁿ'a
yā ngii yā sáⁿ'ā miiⁿ: Cuchíi di nanaáⁿ
ndúúcū daiya di.

42 Taachí saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ndaa niiⁿnuúⁿ
sá nanááⁿ Jesús miiⁿ, espíritu yeⁿ'e

yáánn'guiinūun miin chindɛɛ̄vɛ sanˈā 'díí miin ní ch'ɛɛcundáā sanˈā. Ní Jesús yaa'vinéen yā espíritu yenˈe yáánn'guiinūun chí divíi yenˈe sanˈa 'díín miin, ní nanduūvā yenˈē sa. Tuu'mi ní Jesús nca'á yā sanˈā 'díín miin chiida sa. 43 Nducyáácá 'iinˈyān ngenˈe yiinu yā yenˈē poder yenˈe Dendyuūs chí ch'ɛɛtɛ n'dai. Ní taachi nducyaaca yā chenˈe yiinu yā yenˈe tanducuenˈē chí diīn Jesús miin, Jesús canˈa yā.

Jesús can'a yā táámá cuuvi yenˈē chi 'cuuvi yā

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

44 Ní chii yā discípulos yenˈe yā: 'Caandiveéen nī n'daācā yenˈe tanducuénˈē nduudu chi caanˈmán ní nguɛ́ɛ́ cuuvi naán nī yenˈē. 'Úú Sanˈā chi Daiya Ndyuūs 'úú ní 'iinˈyān canee chí naca'a yā 'úú ta'ā 'iinˈyān.

45 Discípulos ní nguɛ́ɛ́ tuumicádiinuun yā nduudu chi ngan'a Jesús. Canúún n'de'ei nduudú 'cūū yenˈe yā. Ní nguɛ́ɛ́ túúmícádiinuun yā. Ní 'va'á yā chi ntiinguuneen yā Jesús dɛ'ɛ̄ nenˈe caanˈman nduudú 'cūū.

Nduudu yenˈe du'ū chi ch'ɛɛtɛ ca

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Tuu'mi ní discípulos yenˈe yā tucá'a yā canˈa yā ndúúcū vi'ī: ¿Du'ū ca chi ch'ɛɛtɛ ca nguaan s'uūún? 47 Jesús tuumicadíínuun yā táácā chi discípulos nadicádiinuun yā na staava yenˈe yā ní sta'á yā 'áámá sanˈā 'líín ní s'neen yā sanˈā nanáan yā. 48 Ní canˈa yā chii yā discípulos yenˈe yā: 'Āā du'ú nūun 'iinˈyān chi 'cuaan yā sanˈā 'líín 'cūū ndúúcū chi duuchí 'cuaán yā 'úú. 'Āā du'ú nūun 'iinˈyān chi 'cuaán yā 'úú 'cuaán yā 'iinˈyān chi dichó'o yā 'úú. 'Iinˈyān chí ndiicuun ca yā nguaan ndis'tiī ní 'iinˈyān 'cúū, ní ch'ɛɛtɛ ca yā nguaan ndis'tiī.

'Iinˈyān chi nguɛ́ɛ́ contra yenˈē yú ní snée yā favor yenˈē yú

(Mr. 9.38-40)

49 Tuu'mi ní Juan canˈa yā chii yā Jesús: N'dií, Maestro, 'āā n'diichí 'nū 'áámá sanˈā chi divíi sa espíritus yenˈē yáánn'guiinūun yenˈe 'iinˈyān ndúúcū chi duuchí nī; ní nguɛ́ɛ́ cuún 'nū ti nguɛ́ɛ́ canee sa ndúúcu yú.

50 Jesús canˈa yā chii yā Juan: 'Cuaán nī chi diin sa 'túúcā; ti 'iinˈyān chi nguɛ́ɛ́ díín yā contra yenˈe s'uūún, 'iinˈyān miin snée yā favor yenˈē yú.

Jesús yaa'vinee yā 'uūvī discípulos yenˈe yā

51 Taachi snuū ca'a nguuvi miin chí Jesús miin canéé chí canˈá yā na va'ai chɛɛti nguuvi, Jesús 'āā deenú yā dɛ'ɛ̄ chi díín yā ní cuenˈe yā ndúúcū valor na yáān Jerusalén. 52 Ní dicho'ó yā na 'úúví sanˈā vmnáán yenˈe yā. Sanˈā s'een ní cuenˈē sa ní sndaā sa na 'áámá yáān yenˈe yánˈāa Samaria chi in'nuun sa nááchí 'cuɛɛtinée yā. 53 Ní 'iinˈyān samaritanos nguɛ́ɛ́ 'cuun yā Jesús miin ti chicadiinuun yā chi Jesús canˈa yā yáān Jerusalén. 54 Taachí discípulos yenˈe yā n'giindiveén yā chuū, Jacobo ndúúcū Juan canˈa yā: N'dií, Señor, ¿'áá nenˈe nī chí caanˈman ntiinnyun yú chi cun'geē yanˈā yenˈē nanguuvi ní di'cuiīnú yú 'iinˈyān 'muun tan'dúúcā chi diin profeta Elías miin tiempo chi chó'ōo caati 'iinˈyān s'een nguɛ́ɛ́ nenˈé yā 'cuaān yā s'uūún?

55 Tuu'mi ní Jesús miin yaa'vinee yā Jacobo ndúúcū Juan ní canˈa yā chii yā sanˈā s'een: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ tuumicádiinuun nī dɛ'ɛ espíritu yenˈē chi ngan'a nī. 56 'Úú, ní Sanˈā chi Daiyá Ndyuūs. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cúchií chí dindaí vida yenˈe 'iinˈyān s'een naati chí nadinguanˈaí vida yenˈe 'iinˈyān s'een. Tuu'mi ní cho'ó yā yáān miin ní cuenˈe yā táámá yáān.

Yenˈe 'iinˈyān chi nenˈe yā canˈa yā ndúúcū Jesús

(Mt. 8.19-22)

57 Taachi snúun yā yúúní, 'áámá sanˈā ní canˈa sa chii sa Jesús miin: N'dií, Señor, canˈá nduucú nī 'āā tií nūun naachi canˈa nī.

58 Jesús canˈa yā chii yā sanˈā miin: 'Yunéē ni vɛ́ɛ́ yiivi yáává yenˈe tī ní 'yaada ní vɛ́ɛ́ 'dɛ́ɛ́cɛ tī; naati 'úú, Sanˈā chi Daiya Dendyuūs, nguɛ́ɛ́ mar 'áámá cuaan naachi cundiītí tiín.

59 Ní canˈa yā chii yā 'áámá sanˈā: Cuchíi nī nduucú. Ní sanˈā miin ní canˈa sa: N'díín Señor, tée nī lugar 'úú ti canˈá 'cuūchí chiidá ní canˈā yú.

60 Jesús canˈa yā: Cu'neen dí 'iinˈyān chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi 'cuūchí yā tinanˈā yenˈe yā ti 'iinˈyān s'een chi tan'dúúcā tinanˈā miin, 'tiicá yā. Dii ní cuenˈe di ní caanˈman di nduudu yenˈé Ndyuūs yenˈe naachi Ndyuūs ngan'a ntiinnyún yā.

61 Tuu'mi ní táámá sanˈā canˈa sa chii sa Jesús miin: N'dií, Señor, 'úú nenˈé canˈá nduucú nī naati tée nī lugar 'úú ti canˈá

yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chi snúuⁿ yā ndavaacú chi caⁿ'á ndúúcu nī.
62 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: 'Ā̄ā du'ú
nūuⁿ saⁿ'ā chi cuūndū tá'a sa na laatú ní
'cuíínu sa cuaaⁿ dáámí sá, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
sa chi cuuvi sa caⁿ'a sa nduucú ní diiⁿ
sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā.

10

Jesús dichó'o yā 'iīnū ngɛɛcu ndiichí discípulos yeⁿ'e yā chí ngaⁿ'ā nduudu cuaacu
1 'Cuiinú chúū ní Jesús nandɛɛvɛ yā tá
'iīnū ngɛɛcu ndiichi discípulos yeⁿ'e yā
ní dichó'o yā cá'uūvī ca'uuví yā. Ní
cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e Jesús cuaaⁿ
nducyáácá yáāⁿ ndúúcū nduu cuaaⁿ naachi
Jesús canéé chi caⁿ'a yā. 2 Ní Jesús ngaⁿ'a
yā ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Cuaacu nííⁿnyúⁿ
chi nééné n'deēe cosecha vɛ́ɛ́ chi nééné
n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé chi 'caandiveeⁿ
yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs naati saⁿ'ā chi
idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ nguɛ́ɛ́ 'yaaⁿ sa. Cáávā chuū
di'cuíítu nī 'iiví Ndyuūs chí dichó'o yā
'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'maⁿ yā nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs ní nadacuéeⁿ yā cosecha yeⁿ'é
Ndyuūs. Cosecha miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
chi cu'téénu yā Ndyuūs. 3 Ndís'tiī cueⁿ'e nī
caati 'úú dicho'ó ndís'tiī chi ndís'tiī ní caⁿ'a
nī tan'dúúcā 'iiti cuūchī caⁿ'a tī nguaaⁿ lo-
bos. 4 Nguɛ́ɛ́ candɛɛ nī bolsa ndúúcū tuūmī,
ndíí nguɛ́ɛ́ nduu morral, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
ndaacuú yeⁿ'e nī. Ní taachi diíⁿ nī salu-
dar 'iiⁿ'yāⁿ cuaaⁿ cyúúní, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'naaⁿ nī. 5 Ní tanducuéⁿ'ē va'āī chi ndaá nī
caaⁿ'máⁿ nī vmnááⁿ vmnaaⁿ 'túúcā: Cuneé
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'áí 'cūū ndúúcū vaadī 'diīíⁿ.
6 Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ ní ndiicúuⁿ yā na va'ai
miiⁿ, tuu'mi ní vaadī 'diīíⁿ cunéé ndúúcu yā.
Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúūⁿ na
va'ai miiⁿ, vaadī 'diīíⁿ nguɛ́ɛ́ cunéé ndúúcu
yā. 7 'Cuɛɛtinée núúⁿ nī va'āī naachí 'iiⁿ'yāⁿ
'cuáaⁿ yā ndís'tiī. Che'é nī ní cu'u nī chi
tée yā caati 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntíⁿnyuⁿ canéé
chi nduuvi 'íí'vɛ yā. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ caⁿ'a nī
nduu va'āī nduu va'āī. 8 'Ā̄ā tií nūuⁿ yáāⁿ
naachi cūndaa nī ní 'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ 'cuáaⁿ yā,
che'é nī 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chi tée yā chi che'é nī.
9 Idiíⁿ nī chi índuūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiītā
chi sneé yā na yáāⁿ. Ní cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní 'āā
ndaā niiⁿnuúⁿ naachi snée yā. 10 Naati 'āā
tií nūuⁿ yáāⁿ naachi ndaá nī ní 'iiⁿ'yāⁿ ní
nguɛ́ɛ́ 'cuáaⁿ yā ndís'tiī, tuu'mi ní can'daa
nī cuaaⁿ cyúúní ní caaⁿ'maⁿ nī 'túúcā:
11 Ndíí yaācáā yeⁿ'ē yáaⁿ 'cūū chí caī na
ca'á 'nū n'dáádi 'nū ti nguɛ́ɛ́ cu'teenu nī
yeⁿ'é 'nū. Naati cadíínuuⁿ nī chuū chi
yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní
'āā ndaā niiⁿnuúⁿ naachi snée nī. 12 'Úú,
Jesús, ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguuvi taachi
Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ,
castigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'tiī ní diītu
cá ní nguɛ́ɛ́ ti chi cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ din'daācā yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma.

Yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ naachi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ i'téénu yā Ndyuūs

(Mt. 11.20-24)

13 Caⁿ'a Jesús: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corazín. Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ya'ai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Betsaida. Ti
ndúútī chi 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa Tiro ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa Sidón n'diichí yā vaadī
n'giinu chí chiī nguaaⁿ ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáⁿ'āa s'eeⁿ 'āā 'naaⁿ ndaācādaamí yā yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní ch'ɛɛtinúuⁿ yā catecai
yā tan'dúúcā díínūuⁿ ní ch'ɛɛté yā nguaaⁿ
yaiyáā tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ndíí vmnaaⁿ taachi chiⁿ'i yā chi neené
yaⁿ'ai yā. 14 Cáávā chuū ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáⁿ'āa Tiro ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Sidón 'duū'vī cá castigo yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́
ti yeⁿ'e ndís'tiī taachí ndaā nguuvi chí
Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.
15 Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Capernaum,
neⁿ'é nī diíⁿ nī chi maáⁿ nī n'gɛɛté nī naati
caⁿ'á nī na infierno.
16 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē
ndis'tiī ní nduudu yeⁿ'ē 'úú n'giindiveéⁿ yā.
'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā ndís'tiī, nguɛɛ
neⁿ'e yā 'úú. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā Ndyuūs ti
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dichó'o yā 'úú.

*Nanguɛɛ*cuunéé 'iīnū ngɛɛcu ndíichí discípulos yeⁿ'é Jesús

17 Nguɛɛcuunéé ndu'ū 'iīnū ngɛɛcu
ndíichí discípulos ndúúcū vaadī yeenú.
Ní caⁿ'a yā: N'dií, Señor, espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ n'giindiveeⁿ sa yeⁿ'e 'nū chi
caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ 'nū ndúúcū chiduuchí
nī.
18 Jesús caⁿ'a yā: Cuáácú 'úú ní inaáⁿ
yááⁿn'guiinūuⁿ tan'dúúcā chi sn'daā sa
yeⁿ'ē nánguuvi tan'dúúcā 'cuai. 19 Ní Jesús
caⁿ'a yā chiī yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Úú

ní teé poder ndís'tiī chí cunnca'á nī cúú ndúúcū 'iiti dáⁿ'āi, níícu cuchɛ́ɛ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ cuuvi cuchɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ idiiⁿ daño ndís'tiī. [20] Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ngii yeenú nī taachi caaⁿ'máⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní n'giindiveēⁿ yeⁿ'e nī naati yeenú nī chi canéé nguūⁿ chi dúúchí nī na libro yeⁿ'é Ndyuūs na va'ai chɛɛti nguuvi.

Jesús chiī yeenú yā
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

[21] Hora mííⁿ nūuⁿ Jesús yeenú n'dai yā cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní caⁿ'a yā: N'diī, Chiidá, 'úú ní teé gracia n'diī chi 'iiví nī yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū yáⁿ'āa 'cúū caati snuuⁿ n'dé'ei nī nduudú 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi déénu ca yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deēe n'dáí túúmícádíínuuⁿ yā. Ní ca'á nī chi cadíínūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúuⁿ yā chí nguɛ́ɛ́ n'deēe cá déénu yā caati 'tíícā neⁿ'e nī diiⁿ nī ti n'daācā.

[22] N'diī Chiidá, 'āā tee nī tanducuéⁿ'ē 'úú. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ déénu yā du'ū chi 'aama n'dyaⁿ'ā Daiya Dendyuūs, dámaaⁿ n'dii Chiidá. Mar 'aama 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ déénu yā du'ū chi n'dii Chiidá dámaāⁿ 'áámá n'dyaⁿ'ā daiyá nī, ndúúcū 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi Daiyá Dendyuūs neⁿ'é yā 'cuuⁿ'míⁿ yā.

[23] Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e yā: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī chí ngii naaⁿ nī dendu'ū chi ndís'tiī n'gíínu nī. [24] 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi neené 'yaaⁿ profetas ndúúcū reyes chi yeⁿ'ē ndii cuááⁿ vmnaaⁿ néⁿ'e yā snaaⁿ yā chí ndís'tiī ínaaⁿ nī naati nguɛ́ɛ́ n'diichí yā. Ní neⁿ'é yā 'caandiveeⁿ yā chí ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī naati nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ yā.

Saⁿ'ā samaritano chí n'dai

[25] 'Áámá maestro yeⁿ'e ley chi neⁿ'e sa n'diichineeⁿ sa Jesús ndaa sa nanáaⁿ yā ní ntiinguuneeⁿ sa Jesús: N'dií, Maestro, ¿dɛ'ɛ̄ chi canee chi diíⁿ chí ndáácāa vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ?

[26] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: ¿Taacā canéé nguuⁿ na ley yeⁿ'é chuū? ¿Dɛ'ɛ̄ tuumicadiinuuⁿ di yeⁿ'e ley yeⁿ'e chuū?

[27] Maestro yeⁿ'e ley miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa: 'Túúcā canéé nguūⁿ: Dinéⁿ'e di Señor Ndyuūs yeⁿ'ē di ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'ē di, ndúúcū núúⁿmáⁿ alma yeⁿ'ē di, ndúúcū tanducuéⁿ'ē fuerzas yeⁿ'ē di, ndúúcū tanducuéⁿ'ē vaadī cadíínūuⁿ yeⁿ'ē di. Ní dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ va'āī yeⁿ'e di tan'dúúcā chí neⁿ'e di maāⁿ di.

[28] Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: N'dáácā nan'guɛɛcútaⁿ'ā di. Diiⁿ di chuū, ní cunduūchi di cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

[29] Saⁿ'ā miiⁿ neⁿ'e sa cunéé n'daāca sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: ¿Dú'ū chi 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé chí neⁿ'é chi niiⁿnuúⁿ va'āī yeⁿ'é?

[30] Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'ā yeⁿ'ē sa ndúúcū 'áámá cuento chi ejemplo chi 'tíícā: 'Áámá saⁿ'ā ngua'āī sa yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cúnaⁿ'a sa na yáāⁿ Jericó. Taachi canúúⁿ sá yúúní 'iiⁿ'yāⁿ duucu ní sta'á yā saⁿ'ā miiⁿ ní divíi yā ndii catecai sa ní ch'eⁿ'e yā saⁿ'ā ndíí chi ya'āī ca yeⁿ'ē sa ní 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ ch'ii sa ní cunaⁿ'a yā. [31] Tuu'mi ní 'áámá chiiduú cho'ó yā yúúní miiⁿ ní taachi n'diichi yā saⁿ'ā miiⁿ, divíi yā cuááⁿ 'diituú yúúní ní cho'ó yā ní cueⁿ'é yā. [32] 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā levita chi chiiduú chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nátai cho'ó yā naachi candíítí saⁿ'ā miiⁿ. N'diichí yā saⁿ'ā miiⁿ ní divíi yā cuaaⁿ 'diituú yúúní. Ní cho'ó yā ní cueⁿ'é yā. [33] Cuayiivi ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Samaria cho'ō sa yúúní miiⁿ. Taachí ndaa niiⁿnuúⁿ sa naachi candíítí saⁿ'ā miiⁿ, n'diichi sa saⁿ'ā nnee ya'āī 'iinu sa saⁿ'ā. [34] Ní ndaā sa naachi candíítí saⁿ'ā miiⁿ ní idiiⁿ yiícú sá naachi ya'āī ndúúcū aceite ndúúcū vino ní ch'ɛɛcu sa tíínūuⁿ naachí ya'āī yeⁿ'ē sa. Ní sn'duū sa saⁿ'ā 'yúudūu yeⁿ'e sa ní candɛ̄ sa saⁿ'ā na yáāⁿ. Ní 'nuūⁿ sa 'áámá va'ai naachí cuuvi cu'neeⁿ sa saⁿ'ā miiⁿ naachi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā cuidado saⁿ'ā miiⁿ. [35] Chidɛɛvɛ táámá nguuvi, taachi neⁿ'e caⁿ'a sa tun'dáa sa na 'uūvī caadi yeⁿ'e bolsa ní ca'ā sa saⁿ'ā vaacu miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chii sa saⁿ'ā: N'dii, diíⁿ nī cuidado saⁿ'ā, ti 'āā taa vɛ́ɛ́ nūuⁿ chi diíⁿ nī gastar ndúúcū sa, taachí nguɛɛcuneé nadíí'vɛ́ yeⁿ'e nī. [36] Maaⁿ ní Jesús ntiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ: Naachi 'iinū saⁿ'ā s'eeⁿ ¿chɛɛ sá chi saⁿ'ā chi neⁿ'e sa saⁿ'ā na niiⁿnuúⁿ ya'āī chi 'nuū cá'ai chi duucu miiⁿ?

[37] Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Saⁿ'ā chi nnee ya'āī 'iinu sa. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Díí, cueⁿ'e di, ní diiⁿ ntúuⁿ di 'túúcā.

Jesús canée yā na vaacu Marta ndúúcū María

38 Cuayiivi ní cueⁿ'e Jesús na 'áámá yáāⁿ
'lííⁿ ní ndaa yā na vaacu 'áámá n'daataá
chi nguuvi tá Marta. Ní 'cuūⁿ tá chi canee
yā na vaacu tá. 39 Ní Marta miiⁿ ní vɛ́ɛ́
'aama ví'i yā chi nguuvi tá María. Ní María
miiⁿ ch'iīndī tá ná ca'a Señor Jesús miiⁿ,
ní n'giindiveeⁿ tá nduudu chí chi'cueeⁿ yā.
40 Marta miiⁿ ní nééné n'deēe ntiiⁿnyuⁿ idiīⁿ
tá ní ndaā tá nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a tá: N'dií
Señor, ¿'áá nguɛ́ɛ́ inadicádiinūūⁿ yeⁿ'é chi
dámaaáⁿ n'nééⁿ vi'í 'úú chí diíⁿ mandado?
Cuuvi nī táⁿ'ā ní cunnee tá 'úú.
41 Jesús caⁿ'a yā: Dii, Marta, Marta, nééné
n'deēe dendu'ū chi nadicádíínuuⁿ di yeⁿ'ē
déndu'ū chí idi'vaachií. 42 Vɛ́ɛ́ 'áámá nūuⁿ
dendu'ū chi n'daacā ca. Tá María miiⁿ
ndɛɛvɛ tá chí n'daācā ca. Ní chuū nguɛ́ɛ́
ndivíí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē tá.

11

Jesús ngi'cueeⁿ yā táácā chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
caaⁿ'maⁿngua'á yā

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 'Áámá vmnéⁿ'ēe ní Jesús ngaⁿ'angua'á
yā 'áámá cuaaⁿ, ní taachí ch'iinu
caⁿ'angua'á yā, discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a
yā chii yā Jesús: N'dií Señor, ca'cuéeⁿ nī
nús'uu taacá chi cuuvi caaⁿ'maⁿngua'á
'nū tan'dúúcā chi Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ
chi'cueeⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā.
2 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chiī yā discípu-
los yeⁿ'e yā: Taachí ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'á
nī 'túúcā caaⁿ'maⁿ nī:
N'diī, chi Chiidá 'nū chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi. N'daācā n'dai chi
'iiⁿ'yāⁿ dich'ɛɛté yā n'diī. Cuchiī
tiempo chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ nī yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē. Cúúví tan'dúúcā chi
n'diī neⁿ'e nī tan'dúúcā ná va'ai
chɛɛti nguuvi, 'tiicá ntuūⁿ ná yáⁿ'āa
'cúū.
3 Tée nī chi cuuvi che'é 'nū maaⁿnguuvi.
4 Nadich'ɛɛcú nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'nū,
tan'dúúcā chi nús'ūū nadach'ɛɛcú
'nū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daācā
diíⁿ yā nduucú 'nū. Nguɛ́ɛ́ 'cuááⁿ
nī chi ndaā nanaáⁿ 'nū cosas chi
chɛɛchi ca chi diiⁿ chi diíⁿ 'nū
nuuⁿndi naati cunneé nī nús'uu chi
nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'nū nuuⁿndi ní cuchɛɛ́
'nū.
5 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā 'áámá ejemplo.
¿Du'ú ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ amigo yeⁿ'e nī ní caⁿ'á
nī nduu vaacu amigo ná maⁿ'a yaaaⁿ ní
caaⁿ'máⁿ nī: N'dií amigo, teé nī 'iinū panes
yeⁿ'e nī 'úú, 6 caati 'áámá amigo yeⁿ'é chi
canuuⁿ sa yúúní ndaā sa na vaacú ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi ca'á chi che'e sa? 7 Ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi canúuⁿ yā va'ai miiⁿ nán'guɛɛcúta'a
yā: Nguɛ́ɛ́ diíⁿ ndu'ú nī 'úú. 'Āā nduudí
cheendi va'āī ní dá'caīyáā yeⁿ'é ní candiití
yā nduucú na cama. 'Úú nguɛ́ɛ́ cuuví ndu-
cueéⁿ ní teé n'diī chiiⁿ chi neⁿ'e nī. 8 Jesús
ngaⁿ'á yā: 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī. 'Áárá
chi nguɛ́ɛ́ nducueeⁿ amigo yeⁿ'ē sa chi ca'a
yā pan saⁿ'ā miiⁿ cááva chi amigo yeⁿ'ē sa,
naati nducueeⁿ yā ní ca'a yā amigo miiⁿ
ti amigo miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuinaaⁿ sa chi ngiica
sa n'deee n'dáí vueltas. 9 Ní 'úú ní ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī: Cáácá nī ní Ndyuūs ní tée yā
yeⁿ'é nī, in'nuúⁿ nī ní ndaāca nī, 'yáávi
nī cheendi va'āī ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é nī.
10 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiica yā Ndyuūs
ní Ndyuūs ca'á yā yeⁿ'e yā. Ní nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi in'nuúⁿ yā ní ínndaaca yā. Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi yaa'vi yā cheendi
va'ai, ní nan'guaaⁿ yeⁿ'e yā.
11 Maaⁿ ní chɛɛ́ ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ daiya nī,
ndúúti chi daiya nī caaca pan, ¿'áá ca'á nī
lado yeⁿ'e pan 'áámá túūu? O ndúútí chi
caaca daiyá nī 'aama 'yaācā, ¿'áá ca'a nī
lado yeⁿ'e 'yaācā miiⁿ ní 'áámá cúú?
12 O ndúútí chi caaca 'áámá dūtu'u, ¿'áá ca'á nī
lado yeⁿ'e dūtu'u 'áámá 'iitidaⁿ'āī?
13 Ndúúti chi ndís'tiī chi cúnnchee nī déénu nī ca'a
nī dendu'ū chi n'dáacā daiya nī, tuu'mi ní
Chiidá nī chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi
n'deēe cá cá'a yā caati cá'a yā Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ chí caaca yā chiida yú.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chi Jesús miiⁿ vɛ́ɛ́
poder yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcu yā

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Jesús miiⁿ tun'daa yā yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'ā
'lííⁿ 'áámá espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi
diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngii ngaⁿ'ā sa. Ní taachí
nan'daa espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ saⁿ'ā
'díí'mī miiⁿ, ní caⁿ'a sa. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
n'diichí yā chuū ní chéⁿ'é yiinú yā yeⁿ'ē.
15 Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū ní
nitun'dáa sa espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
cáávā poder yeⁿ'ē Beelzebú chi Satanas chí
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ.
16 Tanáⁿ'a yā ní neⁿ'e n'diichineeⁿ yā
Jesús ní ngiica yā Jesús chi diíⁿ yā 'áámá
señal yeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi chi

cuuvi n'diichí yā. 17 Jesús déénu yā chi
nacádíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Áámá gobernador chi
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi
vɛ́ɛ́ 'uuvī partido yā chi nguⁿ'u 'aamá yā
ndúúcū táámá yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'naaⁿ tiempo chi 'iiⁿntyéⁿ'ē yā. 'Tiicá ntúūⁿ
naachi 'áámá familia yā ndúútí chi n'deēe
nadacadíínuuⁿ yā chi vɛ́ɛ́ partido yeⁿ'e
familia miiⁿ nguɛɛ cuuvi nduuvidaamá yā.
18 'Tiicá ntúūⁿ nduuti chi yááⁿn'guiinūuⁿ
'cuuⁿ'maⁿ sa ndúúcū maaⁿ sa, ¿táácā canee
naachí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa? Caaⁿ'mánⁿ nī
'úú: ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi ngaⁿ'a ndís'tiī chi
caavā yááⁿn'guiinūuⁿ chi duuchi Beelzebú
chi Satanás itun'daá espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ? 19 Nduuti chi
'úú idivií espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
cáávā Beelzebú, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu
nī ní ¿du'ū poder itun'dáa yā espíritus
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ? Chiiⁿ chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi ndúúcu nī n'giⁿ'í yā chi nguɛɛ 'tíícā
chi ngaⁿ'a nī. 20 Ndúúti chi cáávā poder
yeⁿ'é Ndyuūs 'úú itun'daá espíritus yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní
cuaacu nííⁿnyúⁿ chi naachi Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā nndaā nanááⁿ ndís'tiī.
21 Taachi saⁿ'ā dítiīnú diiⁿ cuidado sa ná
vaacu sa ndúúcū íngaatu, tuu'mi ní na
vaacu sa canéé seguro. 22 Taachí ndaa táámá
saⁿ'ā chí vɛ́ɛ́ fuerzas yeⁿ'e sa ní ichɛɛ sa
nduucú yā ní idiví sa tanducuéⁿ'ē íngaatu
yeⁿ'é yā chi ngii chɛɛtinúuⁿ yā yeⁿ'e va'āī
miiⁿ tuu'mi ní diiⁿ sa repartir íngaatu s'eeⁿ
ndúúcū compañeros yeⁿ'ē sa.
23 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ canée yā lado yeⁿ'é,
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní canée yā contra yeⁿ'é.
'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ daama diíⁿ cosechar ndu-
ucú tuu'mi ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi ingéē
tanducuéⁿ'ē cosecha.

Espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi
inguɛɛcunéé na saⁿ'ā

(Mt. 12.43-45)

24 Caⁿ'a Jesús: Taachí espíritu yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ nacan'daa na 'áámá saⁿ'ā,
cachiica na yáⁿ'āa cuuⁿmaⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinee 'iiⁿ'yāⁿ ní in'nuūuⁿ naachi cuuvi
ntaavi'tuunuuⁿ ní nguɛ́ɛ́ ndaācā. Tuu'mi
espíritu miiⁿ nadicádíínuuⁿ ní ngaⁿ'a:
Nanguɛɛcuneé na vaacú naachi chiicá.
25 Taachí nndaa na vaacu miiⁿ ndaācā chi
saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā 'áámá va'ai chi 'āā
dɛ́ɛ́vɛ́ n'dai ndúúcū nducuéⁿ'e na lugar
yeⁿ'ē. 26 Tuu'mi ní espíritu miiⁿ cueⁿ'e ní
in'nuūⁿ tá ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus chi cunncáā
ca chí cuuví maāaⁿ. Ní ndaā espíritus
ní ch'ɛɛtinée na saⁿ'ā miiⁿ. Cuayiivi ní
n'geenu sa ngiī ca ní cunncáā ca canéé sá
nguɛ́ɛ́ ti cuááⁿ vmnaaⁿ.

Vɛ́ɛ́ vaadī yeenú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu yā Ndyuūs

27 Taachí Jesús ngaⁿ'a yā dendú'u 'cūū
'áámá n'daataá 'caī yuudu tá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai n'daataá chi
ch'iindiyáaⁿ nī ní ntaavi tá n'diī.
28 Jesús ní caⁿ'a yā: N'daacā ca yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, ní i'téénu yā nduudu miiⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daāca yā ngiica yā
'áámá señal

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Taachí nduuvidaama 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū
Jesús, Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā nduudu miiⁿ:
'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā ngúúví 'cūū néené cún-
ncheeⁿ yā. In'nuúⁿ yā señales naati nguɛ́ɛ́
ndaācā táámá señal caati dámaāaⁿ snaaⁿ
yā señal chi diiⁿ Ndyuūs ndúúcū profeta
Jonás tiempo chi 'āā chó'ōo. 30 Tan'dúúcā
Ndyuūs diíⁿ yā señal ndúúcū profeta Jonás
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ Nínive, 'tiicá ntuūⁿ
Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs cuuvi cunée yā lado
yeⁿ'e señal tiempo 'cūū. 31 Taachi ndaá
nguuvi yeⁿ'e juicio chi Ndyuūs caaⁿ'mánⁿ yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ, n'daataá reina
chi tiempo chi chó'ōo ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ tá
yeⁿ'ē lado yeⁿ'e sur chi caⁿ'a ta ní ndu-
cueeⁿ tá contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā
maaⁿnguuvi. Ní táⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ tá con-
denar 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿnguuvi caati
táⁿ'ā miiⁿ yaⁿ'āī n'dai ngiica tá chi neⁿ'e tá
ch'iindivee tá yeⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'e rey
Salomón. Maaⁿ ní 'muuⁿ canéé 'áámá yā
chi ch'ɛɛtɛ ca vaadī deenu yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́
ti rey Salomón. 32 'Iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtinéé na
yáāⁿ Nínive ndii cuááⁿ vmnaaⁿ nducueeⁿ
yā ní caaⁿ'mánⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi snée yā maaⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Nínive ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é
yā cáávā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs chi caⁿ'a
profeta Jonás miiⁿ. 'Tíícā caⁿ'á yā diíⁿ yā
nguuvi chi Jesús caaⁿ'mánⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ. 'Caandiveéⁿ nī. 'Múúⁿ ní vɛ́ɛ́ 'áámá
saⁿ'ā chi ch'ɛɛtɛ ca sa nguɛ́ɛ́ ti profeta Jonás.

'Áámá ejemplo chi tan'dúúcā 'áámá dɛɛvɛ
yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú

(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 Caⁿ'a Jesús: Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé
cunuuⁿ n'dé'ei yā 'aama lámpara chí ngiichi
ní nguéé ndúú i'nuūⁿ ra yā maaⁿ 'aama
caja naati s'nuúⁿ yā na 'áámá mesa ní
'iiⁿ'yāⁿ chí cundaa yā ní snaaⁿ yā dɛɛvɛ miiⁿ.
34 Ndúútináaⁿ yú chiiⁿ chí tan'dúúcā 'aama
lámpara yeⁿ'ē cuerpo yeⁿ'e yú. Taachí n'daí
nduutináaⁿ nī 'tiicá ntúūⁿ n'daí cuerpo
yeⁿ'é nī ní inaaⁿ chí dɛɛvɛ. Naati taachí
nguɛɛ n'daacā nduutináaⁿ nī tan'dúúcā
lámparas chi nguéé ngiichi ní 'tiicá ntúūⁿ
cuerpo yeⁿ'e nī cunee ná maāiⁿ. 35 N'diichi
nī, cundɛé nī cuidado nduutináaⁿ nī chí
dɛɛvɛ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é nī chí nguéé canee
nī na maāiⁿ. 36 'Tiicá ntúūⁿ inaaⁿ n'dááca
nī ní nguéé maāiⁿ naachi canee nī nduuti
chi candɛɛ nī cuidado nduutinaaⁿ nī. Ní véé
dɛɛvɛ nanáaⁿ nī tan'dúúcā 'áámá lámpara
ngiichi ní naáⁿ nī chí dɛɛvɛ yeⁿ'ē.

Jesús ngaⁿ'a nuuⁿndi yeⁿ'e maestros
yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Taachí Jesús miiⁿ ch'iinu cāⁿ'a yā chuū,
'áámá saⁿ'ā fariseo ndaa sá nanááⁿ Jesús
ní di'cuíítu sa Jesús chí ché'e yā ndúúcū
sa. Ní cueⁿ'e yā ndúúcū sa. Ní ndaa
yā na vaacu sa ní chɛɛté yā na mesa.
38 Taachí ndaa tiempo chi che'e yā ní saⁿ'a
fariseo miiⁿ n'diichi sa chi nguéé naāⁿnū
Jesús ta'á yā, (tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel) tuu'mi ní cueⁿ'ē yiinu sa.
39 Ní Señor Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a
fariseo: Díí ndúúcū tanáⁿ'ā saⁿ'ā fariseos
inadɛ́ɛ́vé nī cuāāⁿ daami vaso ndúúcū cu'u
chi tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'e nī naati cuááⁿ
chɛ̄ɛ̄tī chi tan'dúúcā staava yeⁿ'é nī ndi-
ituú ndúúcū vaadī 'caa'va ndúúcū dendú'ū
chi nguɛɛ n'daacā. 40 Ndís'tiī chi chɛɛchi
tiíⁿ nī, ¿'áá nguéé deenú nī chi Ndyuūs
din'dái yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū staava yeⁿ'é yā
ndúúcū cuerpo yeⁿ'e yā, ní neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi nadɛɛvé cuerpo yeⁿ'é yā ndúúcū staava
yeⁿ'e yā ndúúcū taanduvéé chí vɛɛ chɛɛti
cuerpo yeⁿ'é yā? 41 Ndís'tiī canéé chi ca'á nī
limosnas yeⁿ'é nī ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava
yeⁿ'é nī caati chuū ní cosa chi n'daācā.
42 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ
fariseos caati nadicádíínuuⁿ nī chi n'daāca
nī chi diíⁿ nī chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs
ti ca'a nī Ndyuūs décima chi ndiichi parte
yeⁿ'e nducuéⁿ'ē cosecha yeⁿ'e nī chi yi-
ivií ndúúcū 'iicudaáⁿ ndúúcū tanducuéⁿ'ē
yaātā ngaiyáā. Nguéé véé vaadī neⁿ'e
yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu nī ndíí nguéé diíⁿ
nī dendu'ū chi cuaacu. Canéé chi diíⁿ nī
tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs
ní dinéⁿ'e nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ca'á nī
décima dendu'ū.
43 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e ndís'tiī chí neⁿ'e
nī 'cuɛɛté nī na silla yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū sinagogas. Ní ndís'tiī
neⁿ'é nī chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā saludar ndís'tiī
taachi snée nī na yúúní.
44 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e ndís'tiī chi
ngi'cueeⁿ nī ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos.
Ndís'tiī ngaⁿ'a nī chi n'daacā idiíⁿ nī ní
nguéé n'daacā idiíⁿ nī. Ndís'tiī ní tan'dúúcā
'áámá yáinyāⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ nguéé inaaⁿ yā ní
nguéé déénu yā yeⁿ'ē ní chiicá yā vmnááⁿ
yeⁿ'e yáinyāⁿ, 'tiicá nī.
45 Tuu'mi ní nan'guɛɛcútaⁿ'a 'áámá abo-
gado, chi maestros yeⁿ'e ley. N'diī, Maestro,
taachí ngaⁿ'a nī chuū, ídiiⁿ nī chí induuvi
táaⁿ 'nū.
46 Naati Jesús caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī
ntúūⁿ yeⁿ'e ndís'tiī, abogados, maestros
yeⁿ'e ley. Ndís'tiī idiíⁿ nī n'deee cá leyes chí
chɛɛchi cá ní nga'a nī tan'dúúcā chi chɛ̄ɛ̄dī
chi saⁿ'ā nguéé cuuvi candɛɛ sa. Ní ndís'tiī
ní ndii mar 'áámá ta'a nī ní nguéé ituu'ví
nī chéédí miiⁿ. Ní nguéé diíⁿ nī, ní nguéé
nginnee nī 'iiⁿ'yāⁿ.
47 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e ndís'tiī chi
nadin'dái nī yaīnyāⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā profetas chi
'āā candɛɛ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs tiempo
chi 'āā chó'ōo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é
nī ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ch'iiⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā
profetas. 48 Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ndís'tiī ní
n'giⁿ'i nī chi yeenú nī yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
nī ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ti cuaacu nííⁿnyuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e nī ch'iiⁿ'núⁿ yā
saⁿ'ā profetas ní maaⁿ ní ndís'tiī idin'dái nī
yaīnyāⁿ yeⁿ'e profetas.
49 Ní cáávā chuū ní cáávā chi Ndyuūs
deenú yā tanducuéⁿ'ē, Ndyuūs caⁿ'a yā
'tíícā: 'Úú dicho'ó profetas ndúúcū após-
toles ní náⁿ'a yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní
tanáⁿ'a yā can'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'geenú yā ngii. 50 Ndyuūs
caⁿ'á yā diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ
snéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata
yeⁿ'é yā ch'iīⁿ'núⁿ yā profetas ndíí tiempo
taachí Ndyuūs din'dái yā íⁿ'yeeⁿdī. 51 Ní ndii

tiempo taachi ch'iīⁿ'nuⁿ yā Abel ní chingéē yuuúⁿ yeⁿ'e sa, ndíí taachi ch'iīⁿ'nuⁿ yā Zacarías miiⁿ naavtaⁿ'ā yeⁿ'ē nátai ndúúcū yeⁿ'é yaacu templo. Chuū ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, caati Ndyuūs caⁿ'á yā diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ snee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cáávā yuuúⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

[52] Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī yeⁿ'e ndís'tiī chi 'cuéeⁿ nī ley ní nguɛ́ɛ́ ca'cueeⁿ nī chi cadíínúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ vaadī deenu yeⁿ'é Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā chi deenu nī chi canéé chi diíⁿ nī.

[53] Taachí Jesús ch'iinu caⁿ'a yā dendu'u 'cūū, tuu'mi ní maestros yeⁿ'e ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos nduuvi taáⁿ yā yeⁿ'e Jesús ní tucá'a yā itiinguunéeⁿ yā n'deee n'dáí ní caⁿ'a yā chii yā Jesús. [54] Ní n'diichineeⁿ yā Jesús ndúúcū nduudu yeⁿ'e yā. Ní canéé ngiinu yā Jesús miiⁿ chi cucáávā nduudu yeⁿ'e yā ní Jesús cásta'a yā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā nduudu chi nguɛ́ɛ́ cuaacu. Ní 'íícú cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'é Jesús.

12

Levadura yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ fariseos

[1] Tuu'mi ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaama yā chi tá tīī n'deee 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chingúúⁿndai yā 'aamá yā taamá yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Diíⁿ nī cuidado yeⁿ'e chi ca'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ti tan'dúúcā levadura yeⁿ'e pan. Nguɛ́ɛ́ diiⁿ n'daaca yā yeⁿ'e chi ngi'cueeⁿ yā. [2] Ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nin'díī naaⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi nánguaāⁿ naaⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ 'áámá dendú'ū chi cánúuⁿ n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ cuuvi cadíínuuⁿ yā. [3] 'Tiicá ntúūⁿ dendu'ū chí ngaⁿ'a n'de'ei ndís'tiī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caandiveéⁿ yā. Ní chííⁿ chí ndís'tiī ngaⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chɛɛti va'āī tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndíí na yaacū yeⁿ'e va'āī.

Du'ū di'va'a yú
(Mt. 10.28-31)

[4] Caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī chi n'dai nduucú, 'úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'va'á nī 'iiⁿ'yāⁿ chí 'caaⁿ'nuⁿ yā cuerpo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ti 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ca ti chuū. [5] 'Úú ní cuuví ndís'tiī du'ū chi diíⁿ 'va'á nī: Ndís'tiī ní 'va'á nī Ndyuūs chi taachí 'āā n'dií 'iiⁿ'yāⁿ, Ndyuūs cuuví diíⁿ yā 'caanuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ infierno. 'Túúcā ngaⁿ'á ngií ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí di'va'a nī.

[6] ¿'Áá nguɛ́ɛ́ in'diicuí yā na 'uūvī 'yáádā cáávā 'uūvī taaⁿ tuūmī? Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ngiinaáⁿ yā mar 'áámá 'yáádá. [7] Níícú ndíí nducyaaca yuūdū tīīⁿ ndís'tiī ndii dúúché ndúúcū Ndyuūs. Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ 'va'á ndís'tiī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ya'ai ca chíí'vɛ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ti 'aama 'yáádá?

Yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Cristo ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chuū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

[8] Caⁿ'a Jesús: 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā chi yeⁿ'ē 'úú nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs caaⁿ'máⁿ nanááⁿ ángeles yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e 'úú. [9] Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yā chi yeⁿ'ē 'úú nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú Sáⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs caaⁿ'máⁿ nanááⁿ ángeles yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'úú.

[10] Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā nduudu taaⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi contra yeⁿ'e 'úú chi Sáⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs, Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'e yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā nduudu taaⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi contra yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, Ndyuūs nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'e yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú táámá iⁿ'yeeⁿdi chi cuchiī.

[11] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ ndɛ́ɛ yā ndís'tiī na yaācū sinagogas nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcū jueces, nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ nī dɛ'ɛ̄ chí nan'guɛɛcúta'a nī o dɛ'ɛ̄ chi caaⁿ'maⁿ nī. [12] Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs cuuvi ndís'tiī hora mííⁿ nūuⁿ dɛ'ɛ̄ chi caaⁿ'maⁿ nī.

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'ē peligro yeⁿ'ē vaadī 'cuiica

[13] 'Áámá saⁿ'ā caⁿ'a sa ngii sa Jesús: N'dií, Maestro, cuuví nī 'diinú chi ntée sa vaadī n'gua'aá yeⁿ'ē chiidá 'nū cuuvi yeⁿ'é.

[14] Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: N'dii, sáⁿ'ā, ¿du'ú s'neēⁿ 'úú vmnaaⁿ yeⁿ'ē n'dii tan'dúúcā juez chi nca'á chi cuuvi yeⁿ'é nī yeⁿ'ē 'taa chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē chiidá nī?

[15] 'Úú ní ngaⁿ'á ngií nducyáácá ndís'tiī: Cuin'diichí nī ní cundɛ́ɛ nī cuidado yeⁿ'e chi neⁿ'é nī yeⁿ'e vaadī 'cuiica caati 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ndaaca yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cáávā chi vɛ́ɛ́ n'deee n'dáí yeⁿ'e yā.

16 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chiī yā
ejemplo 'cūū 'iiⁿ'yāⁿ: 'Áámá saⁿ'ā 'cui-
ica vɛ́ɛ́ yáⁿ'āa yeⁿ'ē sa chi neené n'deee
chiīnu sa. 17 Sáⁿ'ā miiⁿ ní nadicádíínuuⁿ sa
ní caⁿ'ā sa: ¿Táácā diíⁿ ti nguɛ́ɛ́ cuescо-
mate ch'ɛɛtɛ naachi nadidaamá cosecha
yeⁿ'é? 18 Ní caⁿ'a sa: 'Túúcā diíⁿ. Cúndɛɛvɛ́
cuescomate yeⁿ'é ní ñdiiⁿ taama chi ch'ɛɛtɛ́
ca ní miiⁿ nadaamá tanducuéⁿ'ē cosecha
yeⁿ'é ndúúcū dendú'ū yeⁿ'é. 19 Tuu'mi ní
caaⁿ'máⁿ māaⁿ cuuví alma yeⁿ'é. Dii alma
yeⁿ'é dɛ'ɛ chúúcā n'dai dii. Nééné n'deēe
vɛɛ yeⁿ'ē di chi nguáín'daí chí 'nááⁿ n'dai
cuchéɛ́. Maaⁿ ní ntaavi'tuunúūⁿ cuché'é,
cu'u, ní cuuvi yéénú. 20 Naatí Ndyuūs caⁿ'a
yā chii yā saⁿ'ā: Díí saⁿ'ā chi chɛɛchi tiiⁿ di.
Maaⁿnguiinú 'cūū caⁿ'a di 'cuūvī di. Ní chííⁿ
chí nnguáín'daī di chi vaadī 'cuiica yeⁿ'ē
di, ¿du'ū cuuvi yeⁿ'ē? 21 Ní Jesús ngaⁿ'a yā:
'Tíícā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguain'dai yā chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e
maáⁿ yā cáávā maaⁿ yā naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs.

Ndyuūs idiíⁿ yā cuidado nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi daiyá yā
(Mt. 6.25-34)

22 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e
yā: Cáávā chuū chí ngaⁿ'á ngií ndís'tiī.
Nguɛ́ɛ́ nadicádiinuuⁿ nī yeⁿ'e vida yeⁿ'e
maaⁿ nī yeⁿ'ē chí nge'e nī cáávā vida yeⁿ'e
nī ndii nguɛɛ ndúú cáávā catecaí nī yeⁿ'ē
cuerpo yeⁿ'é nī. 23 Vida ní ya'ai ca chíí'vɛ̄
nguɛ́ɛ́ ti chi nge'é nī. Ní cuerpo ní ya'ai ca
chíí'vɛ̄ nguɛ́ɛ́ ti catecaí nī. 24 Nadicádíínuuⁿ
nī yeⁿ'e 'yaādā chí nguuvi tī cuervos. 'Yaada
s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ ngiīnu tī ndaata; ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ingii cosecha yeⁿ'é tī chi che'e tī; ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú vɛ́ɛ́ ra vaacú tī chí nguain'dai
tī; ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuescomates yeⁿ'e tī.
Ní Ndyuūs nga'a yā chi nge'e tī. ¿'Áá
yaⁿ'ai ca chii'vɛ̄ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ tí 'yaada
s'eeⁿ? 25 ¿Du'u 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī cuuví
cundɛɛ́ nī cuidado ní n'deee n'dáí nacadi-
inúúⁿ nī ní ntiinee nī maⁿ'a metro yeⁿ'ē chí
yaacu nī? 26 Ndúúti chi nguɛɛ cuuvi diíⁿ
nī chuū chi 'lííⁿ ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chi indɛɛ́ nī
cuidado ní n'deee n'dáí nadicádíínuuⁿ nī
yeⁿ'e dendu'ū chi n'gɛɛtɛ cá?

27 Cuin'diichí nī naāndā táácā n'giita.
Nguɛ́ɛ́ din'dái tíínūuⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
idin'dáí hilo. 'Úú ngaⁿ'á ngií n'dís'tiī ti rey
Salomón canúuⁿ yā catecái yā chi n'dɛɛvɛ́ɛ́
n'dai yeⁿ'e rey nguɛ́ɛ́ neené n'dɛɛvɛ́ɛ́
tan'dúúcā 'áámá naāndā s'eeⁿ. 28 Nduuti chi
Ndyuūs nga'a yā catecai n'daacā naāndā
chi maaⁿ ní snéé cuɛɛti ní cavyaaⁿ ní nti'ī
ní 'iiⁿ'yāⁿ 'neeⁿ yáⁿ'a yā, n'deēe cá Ndyuūs
tée yā ndís'tiī ti Ndyuūs diíⁿ yā cuidado
yeⁿ'e ndís'tiī chi dúu'vīi i'téénu nī Ndyuūs.
29 Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ nī chi che'e nī
o cu'ú nī. Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ nī yeⁿ'ē ní
'cuɛɛtinéé 'diiíⁿ nī. 30 Ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e ndaata Israel o judíos in'nuúⁿ yā
tanducuéⁿ'ē dendu'ú 'cūū. Naati ndís'tiī ni
vɛ́ɛ́ 'aama Chiidá nī chi 'āā déénu yā yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi necesidades yeⁿ'e
ndís'tiī. 31 Vmnááⁿ vmnaaⁿ ndís'tiī ní cánéé
chí in'nuúⁿ nī Ndyuūs ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
yeⁿ'e chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, ní
'íícú Ndyuūs tée yā ndís'tiī tánducueⁿ'ē
déndu'ū.

Vaadī 'cuiica chi vɛ́ɛ́ na va'ai chɛɛti nguuvi
(Mt. 6.19-21)

32 Caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī chi tan'dúúcā 'iiti
cuūchī yeⁿ'é 'tiicá nī. Nguɛ́ɛ́ 'va'á nī ti
Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā tée yā ndís'tiī
dendu'ū yeⁿ'e naachí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.
33 Cuin'díícui nī chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e nī ní ca'á nī
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā. Diiⁿ n'daacá
nī caati cuuvi yeⁿ'é nī vaadī 'cuiica yeⁿ'ē
va'ai chɛɛti nguuvi naachi 'iiⁿ'yāⁿ duucu
nguɛ́ɛ́ cuuvi cundaa yā, ndii nguɛɛ nduu
í'yɛ́ɛvɛ̄ cuuvi di'tuuví tī. 34 Caati naachi
canéé vaadī 'cuiica yeⁿ'é nī, miiⁿ canee
staava yeⁿ'é nī chí nadicadiinúúⁿ nī yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē.

Canéé chi candɛɛ́ nī cuidado yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē

35 'Cuɛɛtinee chiichi n'daācā ndúúcū cate-
cai nī. Cuɛɛchiichí nī paño chɛɛ̄ti nī 'íícú
candɛɛ nī lámparas yeⁿ'e nī chí ngiichi.
36 'Cuɛɛtinéé ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā
chí snéé ngiinu sa chí ndaa patrón yeⁿ'ē
sa naachi n'giindivaacú 'iiⁿ'yāⁿ. Ní maaⁿ
nda'ai sa cheendi va'āī ní taachi ndaá yā
chi di'cuɛɛcú yā tuu'mí nūuⁿ nn'guaāⁿ sa
yeⁿ'e yā. 37 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai mozos chi
diiⁿ mandado ní taachi ndaa Señor miiⁿ ní
ndaaca yā mozos chí snduuchí yā. Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi Señor miiⁿ
ní cuɛɛchiichí n'daacá yā paño chɛɛ̄ti yā. Ní
Señor miiⁿ ní diíⁿ yā chi mozos 'cuɛɛtɛ sa
na mesa. Tuu'mi ní Señor miiⁿ 'cuíi yā cu'u
che'e mozos. 38 'Áárá chi Señor miiⁿ ndaa
yā maⁿ'a yaaaⁿ o taachi 'āā cuɛ́ɛ́ chidɛɛvɛ

nguuvi ní ndaacá yā mozos chí snduuchi sa. Dɛ'ɛ chúúcā n'dai mozos ti snduuchí yā. 39 Ndís'tiī ní cadíínuuⁿ nī chuū. Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ vaacu déénu yā dɛ'ɛ̄ hora chí ndaa chí duucu, cuaacu nííⁿnyúⁿ 'cuɛɛtí nduuchí yā ní nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ yā chí duucu na vaacú yā. 40 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī 'cuɛɛtinéé yaáⁿ nī ti hora chi nguɛ́ɛ́ inacádiinuuⁿ nī 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiyá Dendyuūs ní ndaá taama vmnéⁿ'ēe.

Yeⁿ'e mozo chi din'daacáā ndúúcū mozo chi nguɛɛ din'daacáā

(Mt. 24.45-51)

41 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá caⁿ'a nī ejemplo 'cūū caavā nús'uu o caavā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ?

42 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Du'ú dueño ca'a yā ntiiⁿnyuⁿ chi s'neeⁿ yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē va'ai yeⁿ'e yā 'áámá mayordomo nduuti chi nguɛɛ ca'a sa chi che'e mozos yeⁿ'é yā hora chi che'e sa? 43 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai mayordomo chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ taachí dueño miiⁿ ní ndaa yā ní nandaaca yā mayordomo chi diiⁿ sa tan'dúúcā chi neⁿ'e yā. 44 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi dueño miiⁿ ní cu'néeⁿ yā mayordomo miiⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē tanduvéé chi vɛɛ yeⁿ'e yā. 45 Ndúúti chi mayordomo miiⁿ nadicádiinuuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa chí dueño cuuvi 'náaⁿ yā nndaa yā tuu'mi ní tuca'a sa 'cueⁿ'e sa mozo ndúúcū n'daataá chi snéé caadi 'iiyū ní nge'e sa ní ngi'i sa ndúúcū amigos yeⁿ'e sa ní cuu'vi sa. 46 Tuu'mi ní dueño miiⁿ ní ndáa yā nguuvi chi mayordomo nguɛ́ɛ́ cānee ngíínu sa ní 'áámá hora chi nguɛ́ɛ́ déénu sa. Ní dueño miiⁿ ca'á yā castigo ch'ɛɛtɛ ca mayordomo miiⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs ca'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'yā. 47 Mayordomo chi deenu sa chí neⁿ'e dueño yeⁿ'e sa naati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yaaⁿ sa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú diiⁿ sa chi ngaⁿ'a dueño yeⁿ'e sa cuuvi sa castigado ndúúcū neené n'deee cuūví 'cueⁿ'é yā saⁿ'ā. 48 Naati mayordomo chi nguɛ́ɛ́ déénu sa taacā neⁿ'e dueño yeⁿ'e sa chi diiⁿ sa, ní diiⁿ sa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi cuuví sa castigado, tuu'mi ní cuuvi sa castigado ndúúcū 'tɛ́ɛ́ nūuⁿ cuūví cueⁿ'é yā saⁿ'ā. 'Āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí n'deeé nga'a dueño yeⁿ'e sa, dueño miiⁿ ní n'deēe cá caaca yā cuenta yeⁿ'ē chi diiⁿ sa. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nga'a n'deēe cá táámá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'deēe cá caaca yā cuenta yeⁿ'e chi diiⁿ taamá yā.

Vɛ́ɛ́ 'áámá 'uūví taaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cáávā Jesús miiⁿ

(Mt. 10.34-36)

49 'Úú Jesús ní ndāa chi cu'neéⁿ yaⁿ'ā ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Dɛ'ɛ̄ ca neⁿ'é diíⁿ nduuti chí 'āā ngiichi. 50 Canéé chí 'úú 'cueenú cuuvi n'deee n'dáí ní neⁿ'é chi 'cueenú cuuvi ndíí taachi 'āā cuuví cuaacu tanducuéⁿ'ē. 51 ¿'Áá nadicadíínuuⁿ nī chi 'úú ndaá chi ndɛɛ́ vaadī 'diíí́ⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ cuaacu caati ndɛɛ́ vaadī 'caa'va, ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caa'vá yā ndúúcū táámá 'iiⁿ'yāⁿ. 52 Ndíí tiempo miiⁿ ndíí tiempo chi cuchiī, nduuti chi nyuⁿ'u 'iiⁿ'yāⁿ na 'áámá va'āī ndúúcū vaadī 'caa'va 'cuɛɛtinée yā, 'iinu yā ní caⁿ'a yā contra yeⁿ'ē na 'uuvi yā ní 'uuvi yā ní caⁿ'a yā contra yeⁿ'ē ná 'iinú yā. 53 Saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ daiya sa ní 'caa'va sa ndúúcū daiya sa, 'íícú daiya sa ní 'caa'vá sa ndúúcū chiidá sa. Ní 'áámá n'daataá nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi tá daiya tá, 'íícú daiya ntúūⁿ tá nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi tá chɛɛcu tá. Ní taⁿ'ā indá'ā tá ní 'caa'vá yā ndúúcū dicuūnú ta, ní dicuūnú ta ní 'caa'vá yā ndúúcū táⁿ'ā indá'a tá.

Señales yeⁿ'e tiempo 'cūū

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Taachí ndís'tiī inaaⁿ nī méēeⁿ chi ínee^n naachí ngiiya 'yáⁿ'ā, tuu'mi ní ngaⁿ'a nī chi 'cueeⁿ cúúvī. Ní 'tíícā ngii. 55 Ní taachí ngéenū 'yúúné cuááⁿ ndiiyā ngaⁿ'a nī chi cuuvi yáāaⁿ 'iicu ní ngii. 56 Ndís'tiī chí 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendi nī déénu nī taaca canéé nánguuvi ndúúcū na yaⁿ'á, taachi ndaā 'íí'nūuⁿ ni taachi cuuvi 'cueeⁿ cuuvi. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nguɛ́ɛ́ déénu nī yeⁿ'e señales chí inaaⁿ nī yeⁿ'e tiempo 'cūū?

*Diiⁿ*nú yiiⁿnu di tun'dáá n'dai di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi táaⁿ yā yeⁿ'ē di

(Mt. 5.25-26)

57 Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: ¿Dɛ́'ɛ̄ cúúví chí nguɛ́ɛ́ indɛ́ɛ̄ ndís'tiī cuidado chɛɛ chi n'daāācā chi diíⁿ nī? 58 Taachi caⁿ'á nī ndúúcú sáⁿ'ā chi táāⁿ ndúúcu nī nanááⁿ juez, n'diichí nī chi indee nī ndúúcū vi'ī cuaaⁿ cyúúní ní diíⁿ nī chi 'cuɛɛtinéé n'dááca nī ndúúcū vi'ī ni 'iicu nguɛ́ɛ́ caⁿ'a nī nanááⁿ juez. Ní juez miiⁿ nca'á yā ndís'tiī ta'ā policía, ní policía miiⁿ ní cu'nuūⁿ sá ndís'tiī

vácūū. 59 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī ti nguéé
nan'dáa nī vácūū neⁿ'e chí nguéé 'cuiinu
nadíí'vɛ̄ tanducuéⁿ'ē chi ndiicuí nī.

13

N'dáácā n'dai chi ndaacadaamí nī yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'e nī

1 Ndáa n'duuvi saⁿ'ā nanááⁿ Jesús ní
caⁿ'a sa chii sa Jesús tan'dúúcā chi diiⁿ
gobernador Pilato. Ca'a yā orden chí
ch'iīⁿ'nuⁿ sa n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Galilea ní staⁿ'a yā yuuúⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'ē 'iiti chi 'āā 'nííⁿ'núⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi ca'a yā ofrenda
yeⁿ'é Ndyuūs. 2 Jesús ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá nadicádíínuuⁿ ndís'tiī chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ch'eenu yā
'tíícā ti véé ca nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguéé ti
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea? 3 'Úú
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nguéé 'tíícā. Ndúúti
chi ndís'tiī nguéé ndaacadaamí nī yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'e nī, tuu'mi ní nducyaaca
ndís'tiī 'cuūvi ntúuⁿ nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
4 ¿Dɛ'ɛ̄ nadicádíínuuⁿ ndís'tiī yeⁿ'é ndu'ū
ndítiiⁿ'yu 'iinu 'iiⁿ'yāⁿ chi ndíí cuaaⁿ vm-
naaⁿ sndaā nduūu torre na yáāⁿ Siloé vm-
nááⁿ yā ní nducyáácá yā ch'iī yā? ¿'Áá
nadicádíínuuⁿ ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ véé
ca nuūⁿndī yeⁿ'e yā nguéé ti tanáⁿ'a yā
chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén? 5 'Úú ní
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguéé 'tíícā. Nduuti
chi ndís'tiī ntúūⁿ nguéé ndaacadaamí nī
yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é nī, tuu'mi ní nducyaaca
ndís'tiī 'cuūvi nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídīi yaaⁿ
nguuvi chi nguéé n'gui'i yeⁿ'ē

6 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū:
'Áámá saⁿ'ā ní catá'āī 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'ē
n'guíídīi yaaⁿ nguuvi yeⁿ'e sa naachi véé
yáⁿ'āa chɛɛti chéēⁿ yeⁿ'ē sa. Chó'ōo tiempo
ní cheⁿ'e sa in'nuuⁿ sa n'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á
yeⁿ'e sa ní nguéé ndaācā sa n'gui'i yeⁿ'ē.
7 Tuu'mi ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e sa: 'Āā 'iinu
nduūyū chí ichīi ní nguéé indaāca n'gui'ī na
yáⁿ'á 'cūū. 'Caaca nī yáⁿ'á. ¿Dɛ'ɛ cuuvi chi
yáⁿ'á di'vaachi na yáⁿ'āa naachi snéé yáⁿ'á
'cūū? 8 Naati saⁿ'ā chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na
yaⁿ'ā miiⁿ nán'guɛɛcútaⁿ'ā sa: N'dií, señor,
'āā canéé rá nduuyú 'cūū ní 'úú nadidɛɛvé
yáⁿ'á yeⁿ'ē ní ca'á taavi abono yeⁿ'ē. 9 Ní
nduuti chi 'cuūndī n'gui'i yeⁿ'ē ní n'daacā.
Nduuti chi nguéé, ní 'caaca nī.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá
n'daataá chí neené n'guutíī

10 Nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ, Jesús ngi'cueeⁿ yā na
'áámá yaācū sinagoga. 11 Miiⁿ ní canéé
'áámá n'daataá chí 'āā ndítiiⁿ'yu 'iinu
ndúuyū chí ndii n'guuti ta cáávā chi diiⁿ
espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ 'tíícā ndúúcū
ta. Ndíí mar 'áámá naaⁿ nguéé ngií ndaa
cuaacú ta. 12 Taachí Jesús n'diichí yā n'daata
miiⁿ yaa'ví yā táⁿ'ā ní caⁿ'a yā chiī yā táⁿ'ā:
N'dií, n'daataá, ¿'áá neⁿ'e nī chi nduuvi
cuaacú nī?

13 Jesús sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'e
n'daātā miiⁿ. Tuu'mí nūuⁿ ndaā cuaacu
n'daataá mííⁿ ní n'daataá mííⁿ ní ngaⁿ'a
yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. 14 'Iiⁿ'yāⁿ
chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē yaacu sina-
goga nduuvi taáⁿ yā ti Jesús miiⁿ ní diyi-
icú yā n'daataá mííⁿ nguuvi chi 'iiⁿ'yāⁿ
ntaavi'tuunúúⁿ yā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ: Jaāⁿ nguuví nūuⁿ ca-
nee chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní nguuvi
s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi chií yā nanááⁿ Jesús
miiⁿ ní cuuvi diiⁿ yiicú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ,
naati nguéé cuuvi dííⁿ yā 'tíícā nguuvi chi
ntaavi'túúnūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

15 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā
yeⁿ'ē sa: Ndís'tiī saⁿ'ā 'uūvī naaⁿ 'uūvī
cheendí nī, ¿'áá nguéé in'daatíī ndís'tiī
'iiti yeⁿ'e nī naachi snéé 'ii'yu tī ní
ngeⁿ'é nī nga'a nī nuūⁿnīⁿ 'iiti nguuvi chi
ntaavi'tuunúuⁿ nī? 16 N'daataa 'cūū ní yeⁿ'ē
ndaata yeⁿ'e Abraham. 'Āā ndítiiⁿ'yu 'iinu
nduūyū ncachiichí yááⁿn'guiinūuⁿ táⁿ'ā.
¿'Áá nguéé canee chi n'daatií táⁿ'ā miiⁿ
yeⁿ'e ca'ai nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ nī?

17 Taachí Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chuū, taan-
duvéɛ yā chi taaⁿ yā yeⁿ'e yā ní 'cuinááⁿ
yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya
yeenú n'dai yā yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chí n'gɛɛtɛ chí diiⁿ Jesús miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'ē nduuti yéⁿ'ē yíivɛ̄ ntí'yāa
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Jesús caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ tan'dúúcā naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā? ¿Dɛ'ɛ̄ nadí-
daamá nduūcū? 19 Tan'dúúcā nduutií yeⁿ'ē
yiivɛ̄ ntíí'yaá chi 'áámá saⁿ'ā ní sta'ā sa ní
chiīnū sa na yáⁿ'āa yeⁿ'ē sa. Yaāta miiⁿ
ní ch'iīta tan'dúúcā 'áámá yáⁿ'á ch'ɛɛtɛ.

'Yáádá yeⁿ'ē nanguuvi din'dái tī 'dɛɛcɛ́ tī na dúuⁿnɛ̄.

Ejemplo yeⁿ'e levadura yeⁿ'e pan
(Mt. 13.33)

20 Jesús ní caⁿ'a ntúūⁿ yā: ¿Dɛ'ɛ̄ tan'dúúcā naachí Ndyuūs ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā? 21 Tan'dúúcā 'aama tááⁿ levadura yeⁿ'e pan chi 'áámá n'daataá chistaⁿ'ā tá nguaaⁿ 'iinū medidas harina ndíí chí nan'guiita tanducueⁿ'ē yaāchī yéⁿ'ē.

Cheendi va'āī 'tuucuú
(Mt. 7.13-14; 21-23)

22 Taachi Jesús canúúⁿ yā yúúní chi cho'ó yā na yáāⁿ Jerusalén cueⁿ'é yā tanáⁿ'ā yáāⁿ n'gɛɛtɛ ndúúcū yáāⁿ n'gaiyáā ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 23 Tuu'mi ní 'áámá saⁿ'ā ndaā sa nanáaⁿ yā ní ntiinguuneeⁿ sa: N'dií, Señor, ¿'áá duū'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí nngaⁿ'ai yā? Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: 24 Diíⁿ nī tanducueⁿ'ē chi cuuví nī chi cundaá nī cheendi va'āī 'tuucuú caati ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā cundaá yā cheendi va'ai 'tuucuú chi candɛ́ɛ̄ naachi Ndyuūs nadanguaⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ naati nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā. 25 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai nducueeⁿ yā ní n'gaadí yā cheendi va'āī yeⁿ'ē ndís'tiī, tuu'mi ní ndís'tiī snee nī cuaaⁿ chuva'āī. Ní di'cuɛɛcú nī cheendi va'āī ní caaⁿ'máⁿ nī: Señor, Señor, nn'guaáⁿ nī yeⁿ'e 'nū. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai ní nan'guɛɛcutaⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ in'diichí ndís'tiī ndii nguɛɛ deenú tiī ndiicá nī. 26 'Áárá chí ndís'tiī ni tucá'a nī caaⁿ'maⁿ nī 'tíícā: Che'é 'nū ní chi'i 'nū ndúúcu nī taachi n'diī ní chi'cueeⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ na yúúní yeⁿ'e yáāⁿ vaacú 'nū. 27 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ in'diichí ndís'tiī ndíí nguɛ́ɛ́ deenú tií ndiica nī. Cueevii nī yeⁿ'é nducyaaca ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ nī. 28 Cuaacu chi ndís'tiī snaaⁿ nī chiida yú s'eeⁿ Abraham, ndúúcū Isaac, ndúúcū Jacob, ndúúcū nducyaaca profetas chi ndii cuááⁿ vmnaaⁿ snée yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ. Ní ndís'tiī ní 'cuɛɛtinée nī cuááⁿ chuva'āī. Miiⁿ ní cuɛɛcú nī ní che'é nī 'diiⁿ'yúⁿ nī. 29 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chii yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē cuaaⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs. Chii yā ndíí cuaaⁿ na ican'dáā 'yáⁿ'ā, ndii cuaaⁿ na ngiiya 'yáⁿ'ā, ndíí cuaaⁿ 'nííⁿnúⁿ, ndíí cuaaⁿ ndiiya, ní 'cuɛɛté yā na mesa yeⁿ'e banquete naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 30 Tuu'mi ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gɛɛtɛ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā maaⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní cuuvi ndiicuuⁿ cá yā naachi snéé Ndyuūs ní naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicuuⁿ cá maaⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní cuuvi n'gɛɛté yā naachi snéé Ndyuūs.

Jesús chɛɛcú yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

31 Nguuví 'cuú nūuⁿ 'áámá chɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndáa yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā: N'diī, Jesús, cueⁿ'e nī ti rey Herodes neⁿ'é yā 'caaⁿ'núⁿ yā n'diī.

32 Naati Jesús caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cunaⁿ'á nī nanááⁿ rey miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī: N'diī rey, tan'dúúcā 'yuūnéē, 'tiicá nī. Cuin'diichí nī, Jesús miiⁿ ngaⁿ'á yā 'túúcā: 'Úú itun'daá espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ maaⁿnguuvi ndúúcū cavyaaⁿ, tuu'mi ní 'cuiinu ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é damáíⁿ. 'Tíícā canee chi diíⁿ ná 'iīnū nguuvi. 33 Naati 'úú ní canéé chi caacá cuaaⁿ cyúúní ní diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é maaⁿ ndúúcū cavyaaⁿ ndúúcū damáíⁿ, caati nguɛ́ɛ́ canéé chí 'cuuvī 'áámá saⁿ'ā profeta ch'ɛɛtɛ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén ti na yáāⁿ Jerusalén chi 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā profetas.

34 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén: Ndís'tiī chi 'muuⁿ n'giiⁿ'nuⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ profetas ní ngíítuú nī 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs dicho'ó yā chi ndɛɛ yā nduudu yeⁿ'é yā. Ní Jesús caⁿ'a yā: Neené n'deēe cuūví neⁿ'é nadaamá daiyá 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ Jerusalén miiⁿ tan'dúúcā 'áámá tú'u nadaamá tī daiya tī mááⁿ ngɛɛ̄chi tī, ní nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ nī. 35 'Túúcā caⁿ'a yā: N'diichí ndís'tiī. Vaacú nī cu'néénⁿ maāaⁿ. Ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi 'āā ntɛ́ɛ́ snaaⁿ nī 'úú ndíí ndáá tiempo chi caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'é: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúúcū chi duuchi Señor 'iivú Ndyuūs ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

14

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā

1 'Áámá sábado, nguuvi chi ntaavi'túúnuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús sndaa yā ní cheⁿ'e yā 'áámá va'ai yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā fariseo chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa. Ní tanáⁿ'ā saⁿ'ā fariseos canee

ngiinu sa Jesús dɛ'ɛ̄ chi caⁿ'á yā chi diiⁿ yā. [2] Tuu'mi ní ndaā nanááⁿ Jesús 'áámá saⁿ'ā chí ngiītā ní ndiituú núúⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ sa. [3] Jesús caⁿ'a yā chii yā maestros yeⁿ'e ley ndúúcū saⁿ'ā fariseos: ¿'Áá 'cuaaⁿ ley miiⁿ chí cuuví diíⁿ chi nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ yā?

[4] Saⁿ'ā s'eeⁿ ní 'diiiⁿ 'diíⁿ ch'ɛɛtinee sa ní nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcutaⁿ'a sa. Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ta'a saⁿ'ā chi ndiituú ní diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. Ni yaa'vi yā saⁿ'ā chi cunaⁿ'a sa. [5] Cuayiivi ní Jesús yaa'vi yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Chɛɛ̄ ndís'tiī ndúúti chi 'áámá burro o 'áámá itiindu yeⁿ'e nī cun'dáá nuúⁿ tī na 'áámá viini ní nguɛ́ɛ́ tuu'mí nūuⁿ ntun'dáa ni 'iiti 'áárá chí nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ?

[6] Saⁿ'ā s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ chiī nan'guɛɛcútaⁿ'a sa cucáávā nduudu chi ngaⁿ'a yā.

'Iiⁿ'yāⁿ chi invitado yā naachi n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ

[7] Taachí Jesús n'diichí yā táácā diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi invitados chi ndɛɛvɛ yā silla yeⁿ'e mesa chi lugar chí n'daacā ca, tuu'mi ní caⁿ'a yā 'áámá ejemplo chi 'tɛɛ nguɛɛ dááma ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā invitados. [8] Ngaⁿ'a yā 'tíícā. Taachi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā invitar dii naachí n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuūndī di na silla vmnááⁿ vmnaaⁿ caati cuuvi ndaa táámá 'iiⁿ'yāⁿ invitado chi ch'ɛɛté yā nguɛ́ɛ́ ti dii. Ní silla miiⁿ ní caava 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. [9] Ní taachí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā invitar di ndaa yā nanáaⁿ di ní caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā dii: Cu'neeⁿ di lugar 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū. Tuu'mi ní cuuví 'cuináaⁿ di ní 'cuūndī di na silla n'díí naaⁿ n'giinu. [10] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā invitar dii caⁿ'a di 'cuūndī di na silla ndíí naaⁿ n'giinu. Ní taachi ndaá nanááⁿ dii 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā invitar dii, tuu'mi ní caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā dii: Díí sáⁿ'ā chi n'dai nduucú, caaca dí cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ. Ní 'āā n'daacā cuuvi yeⁿ'ē di nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛté yā na mesa. [11] 'Iiⁿ'yāⁿ chi dich'ɛɛté maáⁿ yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā chi ndiicuuⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ yā diiⁿ chi ndiicuuⁿ yā tááma 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā chi ch'ɛɛté yā.

[12] Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā chi diiⁿ invitar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Dii taachí in'nuuⁿ di chí che'e nguaiⁿ di o chi che'e nguíinū di, nguɛ́ɛ́ 'cuai di 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai ndúúcu di, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ví'i rā di, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ va'āī yeⁿ'ē di chi 'cuííca yā caati 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ní diíⁿ ntúuⁿ yā invitar dii chi che'e di nduucú yā. 'Tíícā ní nadíí'vɛ yā diiⁿ cáávā chi ca'a di chi che'e yā. [13] Naatí taachi idin'dái di 'aama comida n'dai, 'cuai dí 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachí snee yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá yā, ndúúcū chi ngaī yó'o, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenáaⁿ. [14] Ní caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē di: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai di. Ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ nteé yā dii. Naati Ndyuūs nadíí'vɛ yā dii taachí ndaa nguuvi chi 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi che'e yā cena chi ch'ɛɛtɛ

[15] Taachi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā na mesa miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, caⁿ'a yā chii yā Jesús: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai chi caⁿ'á yā che'e yā pan naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

[16] Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū: 'Áámá saⁿ'ā ca'ā sa chi din'dái yā 'áámá chi che'e nguíinū 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní idiiⁿ sa invitar n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. [17] Ní taachi 'āā chaa che'e nguiinú yā dicho'o yā 'áámá mozo chi caⁿ'a sa cuuvi sa 'iiⁿ'yāⁿ chi ndii yā invitado: Cuchíi nī. 'Āā vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē chí che'e nguiinu yú. [18] Nducyaaca yā ní tucá'a yā caⁿ'a yā 'tíícā: Ch'ɛɛtinúuⁿ nī yeⁿ'é. Ní 'áámá saⁿ'ā ní caⁿ'ā sa: Cáámá ch'iīnū 'caí 'áámá finca ní cánéé chí caⁿ'á n'diīchí finca, chiiⁿ chi ch'ɛɛtinúuⁿ nī yeⁿ'é. [19] Táámá yā ní caⁿ'a yā: 'Caí nyuⁿ'u yáandā itiindu ní neⁿ'é diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu tī. Ngiicá favor. Ch'ɛɛtinúuⁿ nī yeⁿ'é. [20] Táámá yā ní caⁿ'a yā: Cáámá ch'iinu ch'iindivaacú chi chiiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caⁿ'á. [21] Taachí nguɛɛcunéé mozo, caⁿ'a sa chuū chii sa 'iivi sa. Tuu'mi ní 'iivi miiⁿ nduuvi taáⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā mozo miiⁿ: Cueⁿ'e di cuaaⁿ níí'vɛ̄ɛ̄ ndúúcū cuaaⁿ cyúúní yeⁿ'e yáāⁿ ní candɛɛ di 'iiⁿ'yāⁿ ndaachíī, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaī yó'o, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenáāaⁿ. [22] Sáⁿ'ā mozo ní cueⁿ'ē sa. Cuayiivi ní ndaā sa ní caⁿ'ā sa chiī sa 'iivi sa: N'dií, señor, 'āā diíⁿ tan'dúúcā chí ngaⁿ'a nī ní vɛ́ɛ́ cá lugar chi 'cuɛɛ̄tɛɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ na mesa. [23] Caⁿ'a señor miiⁿ chiī yā saⁿ'ā mozo miiⁿ: Cueⁿ'e di cuaaⁿ cyúúní n'gɛɛtɛ ndúúcū yúúní chi vɛ́ɛ́ chi neēeⁿ cuááⁿ 'diītū ní di'cuíítu di 'iiⁿ'yāⁿ chí chii yā na vaacú

ní 'íícú cuuvi diituú na vaacú. [24] Ti 'úú ní
ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi mar 'áámá saⁿ'ā chí
diíⁿ invitar saⁿ'ā vmnaaⁿ nguéɛ́ 'cuúⁿ ndáa
sa che'ē nguiinú sa nduucú na mesa yeⁿ'é.

'Iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a yā ndúúcū Jesús canee
chi 'cuéénu yā cuuvi

[25] Cuayiivi mííⁿ nééné n'deee 'iiⁿ'yāⁿ
cueⁿ'e yā ndúúcū Jesús. Ní Jesús miiⁿ ní
caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá ejem-
plo: [26] Ndúúti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e ca yā
chiidá yā o chɛɛcú yā o n'daataá yeⁿ'e yā
o daiya yā o 'díínu yā o vi'i yā o vida yeⁿ'ē
maáⁿ yā nguéɛ́ ti 'úú chi Jesús, nguéɛ́ cuuvi
discípulo yeⁿ'é. [27] 'Āā du'ú nūuⁿ chi caⁿ'a
yā nduucú ní nguéɛ́ ndéɛ yā cruz yeⁿ'e yā
chi tan'dúúcā nducuéⁿ'ē chi 'cueenu taavi
yā cuuvi cucáávā 'úú nguéɛ́ cuuvi discípulo
yeⁿ'é. [28] ¿'Áá chɛɛ́ nūuⁿ 'áámá ndís'tiī taachí
neⁿ'e nī din'dái nī 'áámá torre, ¿'áá nguéɛ́
n'gɛɛté nī ní ididuuché nī? ¿'Áá n'deēe diíⁿ
nī gasto ndúúti chi tu'néé chí'vɛɛ yeⁿ'e nī
chí 'cuiinu din'dái nī torre yeⁿ'e nī? [29] Ní
nduuti chi cu'nuúⁿ nī cimientos yeⁿ'ē torre
ní cuayiivi nguéɛ́ cuuvi din'daí nī torre
yeⁿ'e nī, tuu'mi ní nducyaaca yā chi snaaⁿ
yā 'cáíⁿnyūⁿneeⁿ yā ndís'tiī. [30] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní caaⁿ'maⁿ yā: Sáⁿ'a 'cūū tucá'a sa din'dái
sa ní nguéɛ́ ch'iinu di'cuiīnú sa. [31] Ní Jesús
ngaⁿ'a yā 'tíícā: ¿Du'ú rey ndúúti chi canee
chi diíⁿ yā caandaá ndúúcū táámá rey, 'áá
nguéɛ́ n'giindi yā ndúúcū táámá saⁿ'ā ní
ididuuché yā? Nduuti chi tunééⁿ ndiicu
mil soldados ní 'iicu ndúúcū chuú nūuⁿ
cuuvi 'cuuⁿ'maⁿ yā ndúúcū soldados chi
ndiichi mil yeⁿ'ē táámá rey. [32] Ní nduuti
chi nguéɛ́ cuchɛɛ yā, taachi cuchií yā táámá
rey ndúúcū soldados yeⁿ'e yā chi diíⁿ yā
caandaá ní canéé yaⁿ'ai ca yā miiⁿ tuu'mi
ní rey miiⁿ dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ chi candéɛ̄
nduudu miiⁿ. Ní 'iicu caaca yā taama rey chi
'cuɛɛtinéé 'diiíⁿ yā. Ní nguéɛ́ diíⁿ yā caan-
daá ndúúcū rey yeⁿ'e yā. [33] 'Tiicá ntúūⁿ. 'Āā
chɛɛ́ nūuⁿ ndís'tiī nduuti chi nguéɛ́ cu'nee
nī tanducuéⁿ'ē chi vɛɛ́ yeⁿ'e nī, nguéɛ́ cuuví
cuuvi ndís'tiī discípulos yeⁿ'é.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'é yiima chi nguéɛ́
n'daācā sabor yeⁿ'ē

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

[34] Jesús ngaⁿ'a yā: Yiima ní n'dai. Nduuti
chí nguéɛ́ n'daācā sabor yeⁿ'ē, ¿dɛ'é ca'ā
sabor yeⁿ'ē? [35] Nguéɛ́ dichíí'vɛ̄, ndii nguɛɛ
cáávā yáⁿ'āa, ndii nguɛɛ ndúú naachi
vɛɛ́ abono, caati canangée yā yiima miiⁿ.
'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛ́ veéⁿ yā, 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'é.

15

Ejemplo yeⁿ'ē 'íítí cuūchī chi nindai

[1] Nducyáácá saⁿ'ā chí ínn'guɛɛ sa yeⁿ'e
yáⁿ'āa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi ndaá yā
nanááⁿ Jesús chí 'caandiveéⁿ yā nduudu
yeⁿ'e yā. [2] Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos
ndúúcū maestros chi ngi'cueeⁿ ley ngaⁿ'a
yā n'de'ei yā nguááⁿ maáⁿ yā contra yeⁿ'e
Jesús. 'Túúca ngaⁿ'á yā: Jesús miiⁿ n'gúuⁿ
yā chí ndaá nanáaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngé'e yā
ndúúcu yā.

[3] Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā 'aama
chi 'tɛɛ́ nguɛɛ daama ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
[4] Cheɛ́ ndís'tiī ndúúti chi vɛɛ́ 'áámá ciento
'iiti cuūchī yeⁿ'e nī ní nduuti chí 'áámá
chɛɛ 'iiti s'uuⁿ cuuví ndái tī, ¿'áá nguéɛ́
cu'nee nī ndu'u chí cuūⁿ ngɛɛcú nditiiⁿ'yú
cuuúⁿ tī na 'cuéétí? Ní caⁿ'á nī in'nuúⁿ nī
'iiti chi nindáí mííⁿ ndíí taachí nndaacá nī
'iiti miiⁿ. [5] Ní taachí ndaacá nī 'iiti miiⁿ
cun'duú nī 'iiti ná 'diimi nī ní candéɛ nī
'iiti cuūchī miiⁿ naachi canéé tanáⁿ'ā 'iiti
cuūchī. Ní yeenú n'dai nī. [6] Ní taachi nndaa
nī na vaacu nī, tuu'mi ní nadidaama nī
'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai ndúúcu nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
na niiⁿnuúⁿ na va'ai yeⁿ'e nī. Ní caaⁿ'maⁿ
nī cuuvi nī, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī cuuvi
yeenú n'dai nī nduucú ní di'viicu yú ti
'āā n'daacá 'iiti cuūchī yeⁿ'é chi nīndaí.
[7] Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'á ntúuⁿ yā, 'úú ngaⁿ'á
ngīi ndís'tiī: 'Tíícā vɛɛ́ vaādī yeenú taavi
na va'ai chɛɛti nguuvi yeⁿ'ē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi vɛɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní ndaacadaami yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguéɛ́ ti yeⁿ'ē cuūⁿ
ngɛɛcú nditiiⁿ'yu cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai
chi nguéɛ́ canee cuumi chi ndaacadaami yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'ē 'áámá cáádí chí níndái

[8] Ní caⁿ'a Jesús: Du'u 'áámá n'daataá
chi vɛɛ́ ndiichi cáádí yeⁿ'ē ta nduuti chi
dindai tá 'áámá ¿'áá 'cuuⁿ'miⁿ tá lámpara
ní n'daaca tá va'āī, ní in'nuuⁿ tá ndúúcū
cuidado taanduvɛɛ́ ndíí ndaācā ta tuūmī
miiⁿ? [9] Taachí ndaācā tá nadaama tá 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'dai ndúúcu ta ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ na
niiⁿnuúⁿ va'ai yeⁿ'e ta ní caⁿ'a tá: Cuuvi
yeenú nī nduucú ní di'viicu yú ti 'āā ndaācá
'áámá cáádí yeⁿ'é chí chindāi miiⁿ. [10] 'Úú

ngaⁿ'á ngií ndís'tiī caati 'tiicá ntúūⁿ vɛ́ɛ́ vaadī yeenú nguaaⁿ ángeles yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi chí nandaa-cadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e saⁿ'ā n'gaiyáā pródigo chi s'neeⁿ sa chiida sa

11 Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā ejemplo 'cūū: 'Áámá saⁿ'ā vɛ́ɛ́ 'uūvī daiya sa. 12 Saⁿ'ā n'gaiyáā daiya sa chi 'lííⁿ ca miiⁿ caⁿ'a sá chii sá chiida sa: N'diī, chiidá, tée nī parte chi ituneeⁿ 'úú yeⁿ'e vaādi ngua'aá yeⁿ'e nī. Chiida sa ní nacaⁿ'á yā ní nca'a yā saⁿ'ā chi parte yeⁿ'e sa. 13 Nguɛ́ɛ́ chi 'naaⁿ, saⁿ'ā 'lííⁿ ca miiⁿ ní nadīdaamá sá tanducuéⁿ'ē déndu'ū yeⁿ'ē sa. Ní cueⁿ'e yaⁿ'ai sa táámá país. Mííⁿ ch'iinu diiⁿ sa gastar tanducuéⁿ'ē ti diiⁿ sa nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā. 14 Ní taachi ch'iinu tuūmī yeⁿ'ē sa tanducuéⁿ'ē chi ca'a chiida sa, ndaā 'áámá cuiicu ch'ɛɛtɛ na país miiⁿ. Sáⁿ'ā miiⁿ ní ch'eenū n'dai sa chiī caati nguɛ́ɛ́ chí che'e sa. 15 Saⁿ'ā miiⁿ ní ndaā sa nanááⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chi neⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a miiⁿ chi cueⁿ'e sa tan'dúúcā mozo yeⁿ'é yā ní diiⁿ sa cuidado cuūchí s'eeⁿ yeⁿ'é yā. 16 Saⁿ'ā miiⁿ ní nacádiinuuⁿ sa chí neⁿ'ē sa che'e sa chi yeⁿ'ē cuuchí s'eeⁿ caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ca'a yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ saⁿ'ā. 17 Tuu'mi ní n'gaācu sa ní caⁿ'ā sa nguaaⁿ maaⁿ sa: N'deee n'dáí mozos yeⁿ'e chiidá chí nge'e yā pan ní neené n'deee chí nge'e yā vɛɛ, 'iicu 'muuⁿ 'úú ní idííⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní neⁿ'ē 'cuūvi chi cuiicú. 18 N'daa cá 'muuⁿ. Naⁿ'á n'diichí chiidá ní caaⁿ'máⁿ cuuví 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī chiidá vɛ́ɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'é nanááⁿ Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi ní nanááⁿ n'diī. 19 'Āā ntɛ́ɛ́ n'dai ca 'úú chi tuneeⁿ 'úú chi caaⁿ'maⁿ nī chi daiya nī 'úú. Cu'neéⁿ nī 'úú tan'dúúcā 'aama mozo yeⁿ'e nī. 20 Tuu'mi ní cunaⁿ'ā sa ndaā sa nanááⁿ chiīdā sa. Taachi indái ca nndaa sa, tuu'mi ní chiida sa ní n'diichí yā saⁿ'ā ní nnee ya'āī 'iinú yā saⁿ'ā. Chiida sa ní cueⁿ'e yā ngeenu yā naachi canéé sá ní tumaⁿ'á yā daiyá yā ní tuu'vi yā cheendi sa. 21 Daiya yā miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa chiida sa: N'diī, chiidá, vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nanááⁿ Ndyuūs chi canee na va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū nanááⁿ n'diī. 'Āā n'tɛ́ɛ́ n'dai ca 'úú chí ituneeⁿ 'úú chi caaⁿ'máⁿ nī chi daiya nī 'úú. 22 Naati chiida sa mííⁿ ní caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿ'e yā: Dii mozos, maaⁿ nch'ɛɛtɛ́ nūu tun'dáa di tíinūuⁿ chí n'dai ca ní cu'nuúⁿ di saⁿ'ā daiyá. Ní ca'a di chiīnūta'āa cunuuⁿ ta'ā sa ndúúcū ndaacuú chi cunuuⁿ ca'ā sa. 23 Cuéⁿ'e di canguaiⁿ di itiindu 'lííⁿ chi 'viichɛ́ɛ́. Ní 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiti chi che'é 'nū. Ní diíⁿ 'nū 'viicu. 24 Ti sáⁿ'a 'cūū daiyá cueⁿ'e sa yaⁿ'ai ní 'āā tan'dúúcā chi n'dií sá. Maaⁿ ní navaacunée sa ní nduuchi sa. Ní tan'dúúcā chí nīndáí sá ní ndaācā sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeenú taavi yā ní diíⁿ yā 'áámá 'viicu.

25 Ní saⁿ'ā daiyá yā chí vmnaaⁿ canee sa cuɛɛti. Ní taachí ndaā nííⁿnūuⁿ sa ná va'ai, ch'iindiveeⁿ sa chí itiivi saⁿ'ā flauta ní 'iiⁿ'yāⁿ nde'ei yā. 26 Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'caī sa 'aama mozo ní itiinguuneeⁿ sa mozo miiⁿ dɛ'ɛ̄ chi vɛ́ɛ́. 27 Mozo miiⁿ ní caⁿ'ā sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: 'Āā ndáā 'díínu nī. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'ē sa. Ní chiidá nī ní caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā chí ch'iī itiindu 'lííⁿ chi 'viichɛ. 28 Saⁿ'ā miiⁿ ní nduuvi taaⁿ sa. Nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ sa nndaā sa va'āī. Tuu'mi ní chiida sa miiⁿ ní cun'dáa yā va'āī ní di'cuíítu yā daiya yā chí nuūⁿ ndaā sa va'āī. 29 Naati saⁿ'ā miiⁿ ní nán'guɛɛcútaⁿ'ā sa yeⁿ'e chi-ida sa: 'Āā 'naaⁿ n'dáí idichíí'vɛ̄ 'úú n'diī, ní diíⁿ tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a nī ní mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguɛ́ɛ́ tee nī mar 'áámá 'iiti cuūchī 'lííⁿ chi 'caaⁿ'núⁿ ní diíⁿ 'viicu. Ní 'úú cuuvi yeenú ndúúcū amigos yeⁿ'é. 30 Naatí taachi ndaā daiya nī sáⁿ'a 'cūū, 'nííⁿnuúⁿ 'tuū'vī sa tanducuéⁿ'ē chí vaadī n'guá'āa yeⁿ'ē sa ndúúcū n'daataa s'eeⁿ chi vɛ́ɛ́ saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e. Ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ nī chi mozos ch'iiⁿ'núⁿ yā itiindu 'lííⁿ chi 'viichɛ́ɛ́ chi che'e sa. 31 Tuu'mi ní chiida sa miiⁿ caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí, daiyá, 'áámá canee di nduucú ní tanducuéⁿ'ē dendu'ū chiī yeⁿ'é ní yeⁿ'ē di. 32 Canéé chí diiⁿ yú 'viicu ti saⁿ'ā 'diinu di chi 'úú nacadiinú chi tan'duucā chi 'āā n'dií sá ní nduuchí sa. 'Āā nindáa sa na vaacu yú ní maaⁿ ní ndaācā yú saⁿ'ā.

16

Ejemplo yeⁿ'e 'áámá patrón chi nguɛ́ɛ́ n'daācā diiⁿ yā ndúúcū mozos yeⁿ'e yā

1 Jesús ní caⁿ'a ntúuⁿ yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Áámá dueño 'cuiica s'nééⁿ 'áámá mayordomo yeⁿ'ē yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Náⁿ'ā mozos ndaa sa nanááⁿ dueño ní tun'dáá nuuⁿndi sa yeⁿ'ē mayordomo miiⁿ ní ngaⁿ'ā sa dɛ'ɛ̄ chi diiⁿ mayordomo chi nguɛɛ n'daācā ndúúcū dendu'ū chi yeⁿ'ē dueño. 2 Tuu'mi ní dueño miiⁿ ní yaa'vi

yā mayordomo yeⁿ'e yáⁿ'āa ní caⁿ'a yā chii yā sáⁿ'ā: N'diī, ¿dɛ'ɛ 'túúcā n'giindiveé^n yeⁿ'e nī? Teé nī cuenta 'úú yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ nī tí 'āā ntéɛ́ cuuví nī mayordomo. [3] Saⁿ'ā mayordomo yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ nadicádíinuuⁿ sa 'túúcā: ¿Taācā diíⁿ maaⁿ caati dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa ndivíi yā 'úú yeⁿ'e chi mayordomo 'úú yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ? Nguéɛ́ ditiīnu 'úú chí diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi n'gii ní nduuti chi caācá limosnas, 'cuinaáⁿ. [4] 'Āā deenú dɛ'ɛ̄ chi diíⁿ ní taachi 'āā ntéɛ́ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e mayordomo tuu'mi ní amigos yeⁿ'é 'cuaáⁿ yā 'úú na vaacu yā. [5] Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ yaa'vi sa nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cán'díícu yā yeⁿ'e dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e yā ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ: ¿'Áá n'deēe cán'díícu di yeⁿ'e dueño? [6] Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa: 'Úú can'diicú 'áámá ciento toneles aceite. Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ ní caⁿ'a sa saⁿ'ā: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguūⁿ yeⁿ'ē di. Cuundi dí ní n'nee nguūⁿ di 'uūvī ngɛɛcu ndiichí toneles aceite. [7] Ch'iinu maaⁿ ní caⁿ'a sa chii sa taama saⁿ'ā: Díí, ¿'áá n'deēe cán'díícu di? Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa: 'Úú can'diicú 'áámá ciento maquilas yeⁿ'ē trigo. Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ caⁿ'a sa: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguūⁿ yeⁿ'ē di ní 'neeⁿ ngūuⁿ di cuūuⁿ ngɛɛcú maquilas. [8] Tuu'mi ní dueño miiⁿ tuumicádiinuuⁿ yā yeⁿ'ē mayordomo chi nguéɛ́ n'daacā ní chuuné listo sa ndúúcū asuntos yeⁿ'ē sa. Ní dueño mííⁿ caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Tiempo miiⁿ sáⁿ'ā chi snéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéɛ́ n'daaca sa ní neene listo ca sa ndúúcū asuntos yeⁿ'ē sa ndúúcū vaadī 'cuiica chi véɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi snée yā na dɛɛvɛ.

[9] Cáávā chuū 'úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Ndúúcū vicios yeⁿ'e vaadi 'cuiica chi véɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ nī n'daācā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ti véɛ́ amigos yeⁿ'e nī caati taachi 'cuūvi nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nnee nī ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī ¿'áá cuuvi ndaa nī na va'ai chɛɛti nguuvi 'tíícā?

[10] 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'daacā idiíⁿ yā ndúúcū cosas chi 'lííⁿ 'tiicá ntúūⁿ n'daacā idiíⁿ yā ndúúcū cosas chi n'deee n'dáí ní n'gɛɛtɛ. [11] Nduuti chi ndís'tiī nguéɛ́ n'daacā idiíⁿ nī ndúúcū tuūmī chi véɛ́ íⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ¿du'ú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi teé yā ndís'tiī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē vaadi 'cuiica chi véɛ́ chi yeⁿ'é Ndyuūs? [12] Ndúúti chi ndís'tiī nguɛɛ n'daacā idiíⁿ nī ndúúcū dendu'ū chi véɛ́ yeⁿ'e taamá yā, ¿du'ú 'iiⁿ'yāⁿ tée yā chi véɛ́ yeⁿ'e nī?

[13] Mar 'áámá saⁿ'ā nguéɛ́ cuuvi diiⁿ sa mandados yeⁿ'e 'uūvī 'iivi sa; ti neⁿ'e ca sa 'aama yā nguéɛ́ ti taama yā, o n'daacā ca diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'aama yā nguéɛ́ ti taama yā. Ndís'tiī ní nguéɛ́ cuuvi dichíí'vē Ndyuūs nduuti chi neⁿ'e ca nī vaadī 'cuiica chi véɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

[14] 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos n'giindiveé^n ntúuⁿ yā dendu'ū chi 'túúcā ngaⁿ'a Jesús miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dinéⁿ'e n'dai yā tuūmī ní yaa'vi neeⁿ yā Jesús. [15] Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ fariseos: Ndís'tiī ní nadicádiinuuⁿ nī chi ndís'tiī ní 'iiⁿ'yāⁿ n'dai ndís'tiī nanááⁿ saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati Ndyuūs ní n'diichí yā staava yeⁿ'e ndís'tiī. Chííⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ nadicádiinuuⁿ yā chí ch'ɛɛtɛ ca, chiiⁿ chi Ndyuūs dííⁿ yā cuenta chi nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ.

Jesús ngaⁿ'a yā chí ley ní n'daācā

[16] Ley yeⁿ'e Moisés ndúúcū chííⁿ chí chi'cueeⁿ profetas canee nanááⁿ ndís'tiī ndíí taachi ndaā Juan chi chɛɛdínuūⁿnīⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndíí tiempo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā nduudú n'dai chí ngai yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā cu'téénu yā nduudu miiⁿ.

[17] Ngíⁿ'īi ca chí 'cuiīnu nanguuvi ndúúcū na yáⁿ'āa nguéɛ́ ti 'cuiīnū 'áámá letra 'lííⁿ yeⁿ'e ley.

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'e divorcio
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

[18] 'Āā du'ú nūuⁿ sáⁿ'ā chí cū'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ní 'caandivaacu sá ndúúcū taama tá diiⁿ nuuⁿndí sa. Sáⁿ'ā chi cunee sá ndúúcū n'daataá chi s'neeⁿ tá isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá 'āā dinuuⁿndí ntúuⁿ sa.

Yeⁿ'ē sáⁿ'ā 'cuiica ndúúcū saⁿ'ā chi nguuvi Lázaro

[19] Caⁿ'a Jesús: Tiempo chi chó'ōo canéé 'áámá saⁿ'ā 'cuiica chí 'nuuⁿ sa catecai n'dai sa ní diiⁿ sá 'viicu. Ní nge'e sa cosas chi n'dai nguuvi nguuvi. [20] Canéé ntúūⁿ 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi sa Lázaro chí ngiica limosnas. Ní diituú n'duu'vi núúⁿmáⁿ chɛɛtɛ sa. Ní vɛɛ sa cheendi va'āī yeⁿ'é saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ. [21] Saⁿ'ā miiⁿ ní neⁿ'e sa che'e sa cosas chi ingéē yeⁿ'e mesa yeⁿ'e saⁿ'a 'cuiicá miiⁿ. Ndaā 'yaānā s'eeⁿ naachi véɛ sa ní yaā'vi née tī naachí ya'āī yeⁿ'e Lázaro miiⁿ.

22 Cuayiivi miiⁿ ní ch'iī Lázaro. Ángeles yeⁿ'é
Ndyuūs candɛ́ɛ yā Lázaro naachi canéé chi-
ida yú Abraham na lugar paraíso chi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi n'dáí. Ch'iī ntúūⁿ saⁿ'a 'cuiica
miiⁿ ní ch'iichi yā saⁿ'ā. 23 Taachi sáⁿ'ā 'cui-
ica miiⁿ ch'eenu sa chiī na infierno n'diichi
sa cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ ní n'diichi sa chiida yú
Abraham ndúúcū Lázaro miiⁿ. 24 Tuu'mi ní
'caī saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ: N'dií, chiidá Abra-
ham, inneé ya'ai 'iinú nī 'úú, ní dichó'o
nī Lázaro chi di'caandá yā tiī nduuti tá'ā
nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ní cun'duú yā na ch'iīyá ní
di'caanda ch'iīyá ti neené n'geenú ngii ná
nguuchi yaⁿ'ā 'cúū. 25 Abraham miiⁿ ní caⁿ'a
yā chiī yā saⁿ'ā: Díí, daiyá, n'gaacú di tí
taachí canee dí iⁿ'yeēⁿdī miiⁿ ch'iīndī ndii
n'deee n'dáí chi n'daācā yeⁿ'ē di. Lázaro
miiⁿ nguɛ́ɛ́ vɛɛ yeⁿ'ē sa naati maaⁿ ní 'muuⁿ
ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛ̄ɛ̄tíínūuⁿ yeⁿ'ē sa ní díí ní
'cuéénú dí cuuvi miiⁿ. 26 Mííⁿ vɛ́ɛ́ 'áámá
yíívi yáⁿ'āa chi neene ch'ɛɛtɛ nguaaⁿ nús'uu
ndúúcū ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yā chó'o
yā ndii 'muuⁿ ndíí naachi snéé ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ cúúví diíⁿ yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā taa nguɛ́ɛ́ cuuví cho'o
yā ní ndaá yā naachi snée 'nū. 27 Tuu'mi
ní saⁿ'ā 'cuiica mííⁿ ngaⁿ'ā sa: N'diī, chi-
idá Abraham, idi'cuítú n'diī chí dichó'o nī
Lázaro iⁿ'yeēⁿdī ndii vaacu chiidá, 28 ti vɛ́ɛ́
nyuⁿ'u 'diinú chi saⁿ'ā miiⁿ ní Lázaro cuuvi
sa 'diinú chi nguɛ́ɛ́ ndaa yā lugar 'cūū chí
'cueenu yā cuuvi. 29 Abraham miiⁿ ní caⁿ'a
yā chii yā saⁿ'a: Canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs naachi canee nguūⁿ yeⁿ'e Moisés
miiⁿ ndúúcū profetas ní cuuví yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
'caandiveéⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 30 Tuu'mi
ní saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī, chiidá
Abraham, nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yā.
Ndúúti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'dii caⁿ'a
yā nanááⁿ 'diinú, tuu'mi ní 'caandiveéⁿ yā
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿ'ē
nuuⁿndi chi diíⁿ yā. 31 Abraham miiⁿ ní
caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a 'cuiica: Ndúúti chi
nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā chi canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e Moisés ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
profetas ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ, nguɛ́ɛ́ cu'téénu
ntúuⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi cuuví yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áárá chí 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ncuéeⁿ yā
yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

17

Jesús ngi'cueeⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ canee chi
diiⁿ yú nuuⁿndi

(Mt. 18.6-7; 21-22; Mr. 9.42)

1 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e
yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ chi vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ cáávā chí
diīíⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndi yā naati dɛ'ɛ
chúúcā ya'ai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi
taama 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndi yā. 2 N'daacā ca chí
cuuvi 'túúcā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ caāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdú chi
inguúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ na daandu 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
'caanuú yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ naachi yáānūuⁿ
yeⁿ'ē nuuⁿni'yáⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi taama da'caiyáā idinuuⁿndi
yā.
3 Cundɛ́ɛ ndís'tiī cuidado. Ndúúti 'díínu
nī dinuuⁿndí sa contra yeⁿ'e 'aama nī, yaa'vi
neéⁿ nī saⁿ'ā. Ndúútī chi ndaacadaami sa
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē sa nadich'ɛɛcú nī yeⁿ'ē
sa. 4 'Áárá chí ndɛ̄ɛ̄chē cuuvi idinuuⁿndí sa
contra yeⁿ'e nī 'áámá nguuvi ní ndɛ̄ɛ̄chē
cuuvi ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ
sa cuuvi sá ndís'tiī: Ndaacadaāmí yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'é, tuu'mi ní nadich'ɛɛ̄cu nī
yeⁿ'ē sa.

Poder yeⁿ'ē vaadī i'teenu

5 Apóstoles caⁿ'a yā chii yā Señor Jesús:
N'diī, Señor, diíⁿ nī chi nús'uu cuuvi
cu'téénu cá 'nū.
6 Tuu'mi Jesús caⁿ'a yā chii yā após-
toles: Ndúútí chi ndís'tiī duu'vi i'téénu nī,
tuu'mi ní vaadī i'teenu yeⁿ'é nī ní tan'dúúcā
'áámá nduutí yeⁿ'ē yiīvē ntíí'yaá. Ní cuuvi
caaⁿ'maⁿ nī 'tíícā ndúúcū yáⁿ'á: Díí yáⁿ'á
cuvíi dí 'muuⁿ ní cueⁿ'e di ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.
Ní 'caandiveeⁿ yáⁿ'á miiⁿ yeⁿ'e dii.

Yeⁿ'e táácā cuuvi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ
ndúúcū Ndyuūs 'iivu yú

7 Ngaⁿ'a Jesús: Du'u ndís'tiī ndúútī chi
vɛɛ 'áámá mozo chi di'cuūndú 'iiti o diiⁿ
sa cuidado 'iiti cuūchī yeⁿ'e nī taachi
nguɛɛcunée sa yeⁿ'e campo miiⁿ, ¿'áá hora
mííⁿ nūuⁿ caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī saⁿ'ā?: Cho'o
di 'cuūndī di na mesa. 8 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ vmnááⁿ
vmnaaⁿ caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī mozo miiⁿ
'tíícā?: N'nuuⁿ di chi che'e nguiīnu yú.
Ní 'cuiinduū di yeⁿ'é na mesa, 'cuiī di ní
'úú cu'ú che'é. 'Cuiinu che'é 'cuiinu cu'ú
tuu'mi ní dii cuuvi ché'e di cu'u di. 9 ¿'Áá
aama patrón nca'a yā gracias mozo miiⁿ
ti diiⁿ sa mandados chi cāⁿ'a patrón yeⁿ'ē
sa? Nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā 'tíícā. 10 'Tiicá ntúūⁿ,
ndís'tiī, taachí 'cuiinu diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē
ntiiⁿnyuⁿ chí ngaⁿ'á Ndyuūs ndís'tiī, tuu'mi

ní caaⁿ'maⁿ nī 'tiicā: Ndyuūs, nús'uu ní
mozos yeⁿ'e nī naati nús'uu ní diíⁿ 'nū
dámaāaⁿ chi canee chi diíⁿ 'nū.

Jesús idiíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e ndiichi
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ca'āī lepra chi ín'duuti yuūtɛ̄
yeⁿ'e yā
11 Taachí Jesús miiⁿ canúuⁿ yā yúúní
chí cueⁿ'e yā na yáāⁿ Jerusalén, cho'ó yā
naavtaⁿ'ā yeⁿ'e na 'uuvī yáⁿ'āa chi Samaria
ndúúcū Galilea. 12 Ní taachí Jesús sndaa
yā 'áámá yáāⁿ 'lííⁿ snéé ndiichi saⁿ'ā chí
induuti yuūtɛ̄ yeⁿ'ē sa chi ndii sa ca'ai lepra.
Ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ch'ɛ́ɛ́tíndii
yaⁿ'ai sa. 13 Ní 'cai sa: N'diī, 'iivú Jesús, nnéé
ya'ai 'iinu nī nús'uu.
14 Taachí Jesús n'diichi yā saⁿ'ā s'eeⁿ,
tuu'mi ní yaa'vi yā: Ndís'tiī, cueⁿ'e nī ní
'cuuⁿ'miⁿ nī nanááⁿ chiiduú s'eeⁿ. Ch'íínú
caⁿ'a Jesús ndúúdú 'cūū saⁿ'ā s'eeⁿ ní ndu-
uvá yeⁿ'e sa. 15 Tuu'mí 'áámá chɛ́ɛ́ saⁿ'ā s'eeⁿ
taachí n'diichi yā chi 'āā nduuvá yeⁿ'e yā,
nguɛɛcunée yā ní cheⁿ'e yā naachi canéé
Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yuudu yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. 16 Ní chiintii'yá yā nanááⁿ
Jesús ní chi snaaⁿ na yáⁿ'āa, ní ca'a yā gra-
cias 'iiⁿ'yāⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e
yáⁿ'āa Samaria. 17 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a
yā: ¿'Áá nguɛɛ ndiichi saⁿ'ā chí nduūvā
yeⁿ'ē sa? Ta nuuⁿ sa, ¿tii snéé sa? 18 ¿'Áá
nguɛɛ táámá yā chí canéé chi caaⁿ'maⁿ yā
chi ch'ɛɛtɛ Dendyuūs? Dámaāⁿ saⁿ'ā miiⁿ
chi canuuⁿ yúúní chi ca'a sa gracias.
19 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā chi
ngiīta miiⁿ: Ndcueeⁿ dí. Cúnaⁿ'ā di. 'Āā
nanduuva yeⁿ'ē di caati i'téénu nī.

Yeⁿ'e taaca Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ fariseos intíínguúneeⁿ
yā Jesús miiⁿ: ¿Tií cua'a ndáá naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā? Jesús miiⁿ ní
nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā nguɛ́ɛ́ ndaa tan'dúúcā 'áámá
manera chi ndís'tiī cunee ngiinú nī yeⁿ'ē.
21 Ní nguɛ́ɛ́ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ ra yā
'tíícā: 'Muuⁿ canee o miiⁿ canee ti Ndyuūs
'āā ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguaaⁿ ndís'tiī.
22 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā dis-
cípulos yeⁿ'e yā: Tiempo miiⁿ ndaa nguuvi
taachi ndís'tiī neⁿ'e nī snaaⁿ nī taachi canéé
Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs, naati nguɛ́ɛ́
snaaⁿ nī saⁿ'ā miiⁿ. 23 Ní 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ
yā cuuvi yā nduudu yaadi ndís'tiī: 'Muuⁿ
canéé Saⁿ'a chi Daiya Dendyuūs, o miiⁿ
canee sa. Nguɛ́ɛ́ caⁿ'a nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
can'dáa nī 'iiⁿ'yāⁿ cuayiivi. 24 Tan'dúúcā
chi inaaⁿ yú chí ngéⁿ'é 'cuai maaⁿ nchɛɛtɛ́
nūuⁿ ngiiyā, 'tiicá ntúūⁿ cuuvi taachi 'úú
chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ndaá ngu-
uvi miiⁿ. 25 Naati vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú chi
Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs ní neené 'cueenú
cuuvi. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ snéé iⁿ'yeeⁿdí
'cūū diíⁿ yā condenar 'úú. 26 Tan'dúúcā chi
canee tiempo chi 'āā chó'ōo taachí canee
saⁿ'ā Noé iⁿ'yééⁿdi 'cūū, 'tiicá ntúūⁿ cu-
uvi tiempo yeⁿ'ē Saⁿ'a chi Daiyā Dendyuūs
taachi ndaa sa. 27 Tiempo yeⁿ'e Noé 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ngé'e yā ngi'i yā ní n'gííndivaacu yā.
Ní ca'a yā daiya yā chí n'giindivaacu ndii
nguuvi chi Noé sndaá yā na arca. Tuu'mi
ní chee taaⁿ cuūvī ní chiitu iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ndúúcū nuūⁿnīⁿ ní ch'iī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
28 'Tiicá ntúūⁿ chiī tiempo chi 'āā chó'ōo
taachi canee saⁿ'a Lot iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ nge'e yā ngi'i yā. Ngai yā ní n'diicui
yā. Ní ngiinú yā ní idin'dái yā vaacu yā.
29 Taachi can'daā saⁿ'ā Lot miiⁿ ná yáāⁿ
Sodoma chi cheeⁿ nguuchi yaⁿ'ā ndúúcū
azufre chí tuūú chí ngiichi chí yeⁿ'e nangu-
uvi. Cáávā chuū ch'iī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ na
yáāⁿ miiⁿ. 30 'Tíícā cuuvi nguuvi miiⁿ taachi
'úú Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ndaá taama
vmnéⁿ'ēe.
31 Ní nguūvī chi ndaá, taachí 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā tiíⁿ va'āī n'daacā ca chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ní nguɛ́ɛ́ nch'éeⁿ yā ní cuta'a yā dendu'ū
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā chɛɛtí va'āī. 'Tiicá ntúūⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā cuɛɛti n'daacā ca chi
nguɛ́ɛ́ naⁿ'a yā nduvaacu yā. 32 Nan'gáácú
nī tan'dúúcā chí ch'iī n'daataá yéⁿ'ē saⁿ'ā
Lot. 33 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e cá yā
vida yeⁿ'e yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú, dindaí yā táámá
vida yeⁿ'e yā. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichíí'vɛ yā 'úú ní díndaí yā vida yeⁿ'e maáⁿ
yā cucáávā 'úú, ní nndaacá yā táámá vida
yeⁿ'e yā.
34 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi nguiīnū miiⁿ
'uuvi yā chi ndiiti yā na 'áámá cama, 'aama
yā ní ndaā naáⁿ ní taama yā ní canée yā.
35 Níícú naachi 'uuvi n'daataá daama snee
ta ingúu tá, 'aama ta ní ndaā naáⁿ tá ní
taama tá ní canee ta. 36 Naachí 'uūvi yā snée
yā cuɛɛti, 'áámá yā ni ndaā naáⁿ yā, níícú
taama yā ní canee yā.
37 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā
chuū itinguuneéⁿ Jesús: Señor, ¿tií cu-

uví chuū? Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā yeⁿ'e tiempo miiⁿ: Naachi candiití cuerpo yeⁿ'e tináⁿ'ā, miiⁿ ní nduuvidaamá luutí ní che'e tī, tuu'mi ní cuuví chuū.

18

Ejemplo yeⁿ'ē n'daataa nguá'āa chi cueⁿ'e tá nanaaⁿ juez ndúúcū 'áámá asunto

1 Jesús caⁿ'a yā 'aama ejemplo chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ daama yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi caaⁿ'maⁿngua'á yā cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'daan'di. 2 Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ejemplo 'cūū: Canéé 'áámá juez na 'aama yáāⁿ chí nguɛ́ɛ́ 'va'a sa Dendyuūs. Ní ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idiiⁿ rá yā respetar 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā asuntos yeⁿ'e yā. 3 Canéé ntúūⁿ na yáāⁿ miiⁿ 'áámá n'daataa nguá'āa chi ndaa yā nguuvi nguuvi nanááⁿ juez miiⁿ ní ngiica tá justicia juez yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ ndúúcu tá. 4 Juez miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ yā 'naaⁿ tiempo naati cuayiivi nadicádiinuuⁿ yā: 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ 'va'á Dendyuūs ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idiiⁿ rá respetar 'iiⁿ'yāⁿ, 5 naati n'daata nguá'āa 'cūū nééné ididú'ū ta 'úú ní maaⁿ ní caⁿ'á diíⁿ n'daacā ndúúcū tá chi 'āā ntɛ́ɛ́ candiī tá dindú'u ta ti 'cuiinu paciencia yeⁿ'é.

6 Naati Señor miiⁿ caⁿ'a yā: 'Caandiveéⁿ nī chi ngaⁿ'ā juez chi nguɛ́ɛ́ n'daacā táácā idiíⁿ yā. 7 ¿'Áá Ndyuūs nguɛɛ nnee ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ndɛɛvɛ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿngua'á yā ndii nguuvi ndíí n'gaaⁿ ní Ndyuūs diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ndɛɛvɛ yā? ¿'Áá cuuvi 'naaⁿ Ndyuūs chi cunnee yā 'iiⁿ'yāⁿ? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 8 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi Ndyuūs maaⁿ nch'ɛɛté nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Naati taachi 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ndaá, ¿'áá nndaaca ntuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū?

Saⁿ'ā fariseo ndúúcu saⁿ'ā chí ínn'guɛɛ yeⁿ'e yáⁿ'āa

9 Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá caava n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ chí idin'gɛɛté maáⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā respetar tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a yā: 10 Na 'úúví saⁿ'ā cheⁿ'e sa yáacū templo chí caaⁿ'maⁿngua'ā sa. 'Aama sa ní saⁿ'ā fariseo, taama sa ní saⁿ'ā chí inn'guɛɛ yeⁿ'e yáⁿ'āa. 11 Saⁿ'ā fariseo chí ndii sa ní 'túúcā caⁿ'angua'a sa: N'dií Señor, nteé gracias n'diī ti 'úú ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā tanáⁿ'ā saⁿ'a 'cūū. 'Úú nguɛ́ɛ́ ididuucú, nguɛ́ɛ́ yáádíí'yā 'úú, nguɛ́ɛ́ caⁿ'á ndúúcū taama n'daataá chi nguɛɛ n'daataá yeⁿ'é, nguɛ́ɛ́ idiíⁿ tan'dúúcā chí idiíⁿ saⁿ'a 'cūū chí inn'guɛɛ sa yeⁿ'ē yáⁿ'āa. 12 'Úú ní nguɛ́ɛ́ nga'diiⁿnúⁿ 'uūvī cuuvi 'áámá ndɛɛtɛ taachi caaⁿ'maⁿngua'á. 'Úú ní teé décima yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é chi lado yeⁿ'e Ndyuūs chiiⁿ chi tunéeⁿ Ndyuūs. 13 Naati saⁿ'ā chí inn'guɛɛ yeⁿ'e yáⁿ'āa yaⁿ'ai canee sa ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa snaaⁿ sa nánguuvi. Dámaāⁿ chí n'geⁿ'e sá niiⁿnuⁿ sa ní ngaⁿ'ā sa: N'dií Ndyuūs, ya'ai 'iinu nī 'úú, ti 'úú 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿndī 'úú. 14 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Sáⁿ'a 'cūū cúnaⁿ'ā sá ndavaacu sa ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. Saⁿ'ā fariseo miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí dich'ɛɛté maāaⁿ, cuuví yā ndicúūⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, Ndyuūs dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

Jesús idi'viicú yā da'caiyāa
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 'Iiⁿ'yāⁿ ní candɛɛ yā da'cáíyāa nanááⁿ Jesús ní 'iicu Jesús tuu'ví yā da'cáíyāa. Taachí discípulos yeⁿ'e Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi née yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí indáa yā ndúúcū dá'caiyāa. 16 Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: 'Cuááⁿ nī chí dá'caīyaá chii yā nanaáⁿ. Nguɛ́ɛ́ 'caaca taaⁿ nī caati naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndicuúⁿ yā tan'dúúcā dá'caiyāa. 17 Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá dá'caiyāa i'téénu yā nguɛ́ɛ́ cuuví ndaa yā naachí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā.

'Áámá saⁿ'ā chí 'cuiica ndeē sa ndúúcū Jesús
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 'Áámá saⁿ'ā chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa itíínguuneeⁿ sa Jesús miiⁿ: N'dií, Maestro chí n'dai, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi diíⁿ ní ndaācá vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi cuuvi yeⁿ'é?

19 Jesús ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngaⁿ'a di ngii di 'úú chi 'úú n'daí 'úú? Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'dai yā, dámaāⁿ Dendyuūs. 20 Dii ní déénu di chi canéé nguūⁿ na ley 'tíícā: Nguɛ́ɛ́ 'caāⁿ'nūⁿ di; nguɛ́ɛ́ caⁿ'a di ndúúcū táámá n'daataá chi nguɛɛ yeⁿ'ē di; nguɛɛ diduucú di; nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ di nduudu yaadi ndúúcū mar

'áámá 'iiⁿ'yāⁿ; dinéⁿ'e di ch'ɛɛcu di ndúúcū chiida di.
21 Saⁿ'ā miiⁿ n'guɛɛcútaⁿ'ā sa ní caⁿ'ā sa: Tanducuéⁿ'ē chuū 'āā idiíⁿ taachi saⁿ'ā 'lííⁿ 'úú.
22 Taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū, caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Vɛ́ɛ́ 'áámá cosa nūuⁿ chi canéé chí diiⁿ di. N'diicui dí tanducueⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē di ní ca'a di 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā, ní nndaācā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica na va'ai chɛɛti nguuvi chi cuuvi yeⁿ'ē di. Ní cuchíi di ní caⁿ'a di nduucú.
23 Taachí saⁿ'ā miiⁿ ch'iindiveeⁿ sá chuū, neené s'neeⁿ ndaachií yiinú sa, ti neené 'cuiica sa. 24 Ní taachí Jesús n'diichi yā saⁿ'ā miiⁿ chi neené s'neeⁿ ndaachi yiinú sa, tuu'mi ní caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ngíⁿ'īi chí cundaa 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 25 Ní tan'dúúcā ejemplo 'cūū 'tíícā. Nguɛ́ɛ́ ngiⁿ'īi cá yeⁿ'e 'áámá 'iiti camello chí ch'ɛɛtɛ cá ti 'yúúdūu chí cho'ó tī nduutinááⁿ 'iini chi cheendi va'ai 'lííⁿ nguɛ́ɛ́ ti 'aama saⁿ'ā chi 'cuiica i'téénu sa Ndyuūs ní cundáa sa na va'ai chɛɛti nguuvi.
26 Taachi discípulos n'giindiveéⁿ yā chuū, caⁿ'a yā: ¿Du'ū cuuví ángua n'āī?
27 Ní Jesús caⁿ'a yā: Saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ ngíí diiⁿ sa chuū naati Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē.
28 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā: Señor, cuin'dííchí nī. Nús'uu ní s'neeⁿ 'nū chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é 'nū, ní cuchií 'nū ndúúcu nī.
29 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'nee yā vaacu yā, o chiidá yā, o chɛɛcú yā, o 'díínu yā, o n'daatáa yeⁿ'e yā, o daiya yā, cáávā chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, 30 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'deēe ca ndaācā yeⁿ'e yā ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cuayiivi ní ndaacá yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ná va'ai chɛɛti nguuvi.

Jesús ngaⁿ'a yā chi 'cuūvi yā
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Jesús cueⁿ'e yā 'áámá lado ndúúcū ndu'ū ndiichúúví discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Maaⁿ ní caⁿ'ā yú na yáāⁿ Jerusalén ní miiⁿ cúnuuⁿ ca'a tanducuéⁿ'ē chi profetas dingúuⁿ yā ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. 32 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā entregar 'úú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ní dūūchinéeⁿ yā 'úú ní diiⁿ taaⁿ yā nduucú níícú ca'a neeⁿ daíⁿ yā 'úú. 33 'Cuíínú 'cueⁿ'é yā 'úú ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú naati 'cuíínū 'īīnū nguuvi ní nnduūchí yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
34 Discípulos s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ tuumicádíínuuⁿ yā yeⁿ'é dendū'u 'cūū ti canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Nguɛ́ɛ́ tuumicádíínuuⁿ yā dɛ'ɛ̄ chi caⁿ'a Jesús.

Jesús diiⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chi ngueenááⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Taachí Jesús ndaā niiⁿnuúⁿ yā na yáāⁿ Jericó, 'áámá saⁿ'ā ngueenááⁿ vɛ́ɛ́ sa niiⁿnuúⁿ cyúúní. Ngiica sá limosnas. 36 Sáⁿ'a 'cūū tááchí ch'iindiveeⁿ sa chí cho'ó n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ, itiinguunééⁿ sá: ¿Dɛ́'ɛ̄ chí chiī?
37 Ní 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā chi ngueenááⁿ chí chó'ōo Jesús chí yeⁿ'ē yáāⁿ Nazaret. 38 Tuu'mi ní saⁿ'ā nguéénaaⁿ miiⁿ 'caī sa: N'dií Jesús, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī 'úú.
39 'Iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'e vmnaaⁿ yeⁿ'e Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā miiⁿ chí 'āā ntɛ́ɛ́ 'cuaī sa, naati saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaī yiicu ca sa: N'diī, Daiya David, nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú.
40 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ chééndii yā ní caⁿ'a yā chi canguai yā saⁿ'a chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ. Taachí saⁿ'ā miiⁿ ndaā sa nanááⁿ Jesús, Jesús miiⁿ ní itiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā: 41 ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'e di chi diíⁿ ndúúcū dii? Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Señor, diíⁿ nī chi snāaⁿ.
42 Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Cáávā chi i'téénu di nduūvā yeⁿ'ē di.
43 Tuu'mí nūuⁿ snaāⁿ sa ní cuéⁿ'e sa ndúúcū Jesús. Ní ngaⁿ'a sa: Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chí n'diichí yā chuū ní caⁿ'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs.

19

Jesús ndúúcū saⁿ'ā chi nguuvi Zaqueo

1 Taachí Jesús sndaa yā na yáāⁿ Jericó, cánúuⁿ yā yúúní ní cho'ó yā náávtaⁿ'ā yáāⁿ Jericó miiⁿ. 2 Na yáāⁿ miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chí 'cuiica sa chi nguuvi sa Zaqueo. Saⁿ'ā miiⁿ, ní saⁿ'ā ndíí tiīiⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guɛɛ yeⁿ'e impuestos yeⁿ'e yáⁿ'āa. 3 Saⁿ'a miiⁿ ní neⁿ'e sa snaaⁿ sa chɛ́ɛ́ yā chi Jesús miiⁿ naati nguɛ́ɛ́ ngiī inaaⁿ sa ti neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ yaacu sá. 4 Tuu'mi ní cueⁿ'e sa ngéenú sa cuááⁿ vmnaaⁿ ní

cuchɛɛ sá 'áámá tiiⁿ yáⁿ'á sicómoro caati cuuvi sa snaaⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ, ti Jesús miiⁿ canee chi cho'ó yā miiⁿ. [5] Taachí Jesús miiⁿ ndaá yā miiⁿ, n'diichí yā Zaqueo miiⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí, Zaqueo, maaⁿ nch'ɛɛté nūuⁿ nch'éénⁿ dí ti maaⁿ ní neⁿ'é cuneé na vaacu dí.

[6] Tuu'mí ní Zaqueo miiⁿ maaⁿ nch'ɛɛté nūuⁿ nch'eēⁿ sa ní 'cuuⁿ sa chí cueⁿ'e Jesús miiⁿ ndúúcu sa na vaacu sa. Ní yeenú taavi sa. [7] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū, nducyaaca yā ní neené n'deēe caⁿ'a yā. Ní caⁿ'a yā chí Jesús miiⁿ ní chinndaá yā chí cunee yā ndúúcū 'aama saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndī yeⁿ'ē sa. [8] Tuu'mi ní taachi ch'iindiveeⁿ Zaqueo chuū, chééndii sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sá chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Señor, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'é. Ná maⁿ'a chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é ca'á 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā. Ndúúti chi dɛ'ɛ̄ ndivií yeⁿ'ē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní n'guɛɛcuneé cuūuⁿ tanto yeⁿ'e yā.

[9] Jesús caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'ā: Maaⁿ ní nnguá'āī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai Zaqueo yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā ti Zaqueo miiⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham. [10] Ti 'úú chí Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ní ndaá chí in'nuúⁿ ní 'úú nadinguaⁿ'áí 'iiⁿ'yāⁿ chi nindáí ndúúcū nuūⁿndī yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e dueño chí ca'a tuumī mozos yeⁿ'é yā chi cuuvi diiⁿ sa negocio

[11] Taachí Jesús miiⁿ 'āā canéé niiⁿnúⁿ yā na yáāⁿ Jerusalén, 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā chuū nadicádíínuuⁿ yā chí 'āā maáⁿ nūuⁿ ndaá naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā 'áámá ejemplo. [12] 'Áámá saⁿ'ā chí n'dai chí yeⁿ'e familia chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ cueⁿ'e sa na 'aama país chí yaⁿ'ai chí cunéé sa rey yeⁿ'ē país miiⁿ. Cueⁿ'e sa ní cuayiivi nguɛɛcunée sa. [13] Taachi 'āā cháā caⁿ'ā sa, yaa'vi sa ndiichi saⁿ'ā mozos yeⁿ'ē sa ní ca'a sa 'áámá cáádí 'diiⁿnguāaⁿ 'áámá 'áámá mozo yeⁿ'ē sa. Ní caⁿ'a sa chii sa mozos: Diiⁿ nī negocio ndúúcū tuumí 'cūū nuuⁿmaⁿ neⁿ'e chí caⁿ'á. [14] 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país chí yaⁿ'ai nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā saⁿ'a miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi cuuví rey yeⁿ'é yā saⁿ'ā. Dichó'o yā n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿ ya 'túúcā: Nguɛ́ɛ́ neⁿ'e 'nū chí saⁿ'á 'cūū ní cúuví sá rey yeⁿ'ē nús'uu. [15] Saⁿ'ā miiⁿ chi rey chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā cueⁿ'e yā ní nguɛɛcunée yā ndāā yā na vaacu yā. Dichó'o sa 'iiⁿ'yāⁿ chi yaa'ví yā mozos chí ca'a sa tuumī miiⁿ chí ndaa sa nanáaⁿ yā ní cuuvi cadíínuuⁿ yā, ¿'áá n'deēe daiyā tuumi ndaacá 'aama 'aama yā? [16] Ndaa saⁿ'ā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díínguāaⁿ yeⁿ'e nī, daiya túumī miiⁿ diiⁿ ganar ndiichi caadi 'díínguāaⁿ. [17] 'Iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā mozo miiⁿ: Díí, n'daacā idiiⁿ di; ní díí 'áámá mozo chi n'dai. Tan'dúúcā chi n'daacā chí diiⁿ di ndúúcū chi 'tɛ́ɛ́ chi teé dii maaⁿ ní díí ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ di yeⁿ'ē ndiichi yáāⁿ. [18] Cuayiivi ndaā táámá sá ní caⁿ'ā sa: N'diī, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díínguāaⁿ yeⁿ'e nī, daiya tuūmī miiⁿ diiⁿ ganar nyuⁿ'u cáádí 'díínguāaⁿ. [19] Tuu'mi ní caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miiⁿ chii yā mozo 'cūū: 'Tiicá ntuūⁿ dii ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ di yeⁿ'ē nyuⁿ'u yáāⁿ. [20] Ndaā táámá mozo ní caⁿ'ā sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miiⁿ: N'diī, señor, ingáā tuumī yeⁿ'e nī chí cachiīchí na pañuelo ní chi'neeⁿ n'dai. [21] 'Úú ní 'va'á n'diī ti neené chɛɛchí n'diī chí nanguai nī cosas naachi nguɛ́ɛ́ idiíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ ní ndúúcū tuūmī yeⁿ'é nī diíⁿ nī cosechar naachi nguɛ́ɛ́ niiⁿnuⁿ nī ti yeⁿ'é nī. [22] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miiⁿ caⁿ'a yā chii yā mozo miiⁿ: Díí, mozo chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ di, cáávā nduudu chi ngaⁿ'a di canee di condenado. Dii ní déénu di chi chɛɛ̄chi 'úú ní nanangaáⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é ni idiíⁿ cosechar chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ti yeⁿ'é. [23] ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nguɛ́ɛ́ s'nuūⁿ di tuūmī yeⁿ'é na banco? Maaⁿ níícú taachi nindaá ni cuta'á tuūmī yeⁿ'é ndúúcū daiya. [24] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snée yā miiⁿ: Divíi nī tuūmī yeⁿ'ē sa ní ca'á nī saⁿ'a chi vɛ́ɛ́ n'diichí caadi 'díínguāaⁿ yeⁿ'ē sa. [25] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī, señor, saⁿ'ā miiⁿ ní 'āā vɛ́ɛ́ ndiichi cáádí 'díínguāaⁿ yeⁿ'ē sa. [26] 'Iiⁿ'yāⁿ 'cuiica nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā cuta'a cá yā chi cuuvi yeⁿ'e yā naati 'iiⁿ'yāⁿ chi dúú'vī vɛɛ yeⁿ'e yā 'tɛ́ɛ́ chí vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní 'iiⁿ'yāⁿ ndivií yā yeⁿ'e yā. [27] 'Tiicá ntúūⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e n'diichí yā chi táaⁿ yā nduucú, ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā chi 'úú cuuvi rey yeⁿ'e yā, tuu'mi ní candɛɛ nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanáaⁿ 'muuⁿ ní 'caaⁿ'nuⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ 'muuⁿ.

Jesús ndáa yā na yáāⁿ Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ch'íínú caⁿ'a yā chuū, Jesús cueⁿ'e yā
cuááⁿ vmnaaⁿ ní cueⁿ'é yā ní ndaa yā na
yáāⁿ Jerusalén. Cuayiivi cueⁿ'e ntúūⁿ dis-
cípulos yeⁿ'e yā. 29 Taachí ndaā niiⁿnúⁿ
yā yeⁿ'e yáāⁿ Betfagé ndúúcū yáāⁿ Beta-
nia niiⁿnuúⁿ naachi canee yiīcū chi ngu-
uvi Olivos, tuu'mi ní Jesús dichó'o yā ná
'uūvī discípulos yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yā. 30 Ní
Jesús caⁿ'a 'túúcā: Cueⁿ'e nī na yáāⁿ 'lííⁿ
chi canéé niiⁿnuúⁿ ní taachí cundaá nī
yáāⁿ miiⁿ nndaacá nī 'áámá burro 'lííⁿ chí
n'dɛ́ɛ́chiichí tī. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā cuɛ́ɛ́
cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candɛ́ɛ nī
'iiti 'muuⁿ. 31 Ní nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
tiinguuneeⁿ yā 'túúcā: Ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví
chí n'daatí nī 'iiti? 'Túúcā nan'guɛɛcútaⁿ'a
nī chi Señor yeⁿ'e yú ní neⁿ'e yā 'iiti.
32 Discípulos chi dicho'ó Jesús cueⁿ'e yā ní
ndaāca yā 'iiti tan'dúúcā chi Jesús miiⁿ caⁿ'a
yā. 33 Taachí n'daātí yā burro 'lííⁿ miiⁿ, 'iiví tī
ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí in'daatí nī burro 'lííⁿ yeⁿ'é?
34 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Señor yeⁿ'e
yú ní neⁿ'e yā 'iiti.
35 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā 'iiti nanááⁿ Jesús.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ sn'dúu yā cotón yeⁿ'e yā vm-
nááⁿ yeⁿ'e tī ní Jesús canduú yā 'iiti miiⁿ.
36 Ní taachí Jesús cho'ó yā cyúúní miiⁿ,
'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ní n'doo yā cotón yeⁿ'e yā
cuaaⁿ cyúúní mííⁿ. 37 Taachí Jesús ndaa
niiⁿnúⁿ yā naachi nga'áí yúúní mííⁿ yeⁿ'ē
yiīcū chí nguuvi Olivos, nducyáácá discípu-
los yeⁿ'e yā ní yeenú taavi yā. Ní tuca'á yā
caⁿ'a yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs cucáávā
chi vaadī n'giinu chi n'diichí yā chi Jesús
diíⁿ yā. Níícú diītūu n'dai 'cai yā ti yeenu
taaví yā. 38 Ní 'cai yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai
Rey chí cuchii yā ndúúcū chi duuchi Señor
Ndyuūs. Ní cuneé vaadī 'diīiⁿ ná va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní caⁿ'á yā ndúúcū vaadī yeenú.
Dɛ'ɛ̄ ch'ɛɛtɛ ca n'dai Ndyuūs chi dɛɛvɛ́ n'daí
yā ndúúcū poder yeⁿ'é yā.
39 Tuu'mi ní n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chi
snée yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chii yā Jesús
miiⁿ: N'diī, Maestro, yaa'vi neeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yā tíícā.
40 Jesús miiⁿ ní nán'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e
fariseos ní caⁿ'a yā: Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ
ní 'tíícā nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yā, tuu'mi ní tuūu
miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ 'tíícā.
41 Taachí ndaa niiⁿnúⁿ yā chí n'diichí
yā yáāⁿ Jerusalén miiⁿ, tuu'mi ní Jesús
chɛɛcú yā cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ
ti ya'ai 'iinu yā caavā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 42 Ní
caⁿ'a yā 'túúcā: Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Jerusalén, nduuti chi incheenaáⁿ nī yeⁿ'ē
nguuví 'cūū chi cuuvi nanguaⁿ'ai nī tuu'mi
ní 'úú cuuví teé ndís'tiī vaadī 'diíⁿ. Naati
maaⁿ ní Ndyuūs canuuⁿ n'de'éí yā yeⁿ'e nī
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi deenu nī. 43 Ti ndaá nguuvi
taachí 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ ndúúcu nī chééndii
yā núúⁿmáⁿ 'diituú yáāⁿ yeⁿ'e nī ní nguɛ́ɛ́
cuuví cáánu nī yeⁿ'e yā. 44 Ní diíⁿ yā chi
cundɛɛ nī ti nguɛɛ cuchɛɛ́ nī ndúúcu yā.
Ní 'caaⁿ'núⁿ yā nducyaaca ndís'tiī ndúúcū
daiyá nī, ní dituuví yā yáāⁿ Jerusalén yeⁿ'e
nī ti 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ deenu yā chi tiempo
maaⁿ ní nguuvi chi Ndyuūs s'neéⁿ yā chi
cuuvi nanguaⁿ'ai yā.

Jesús nadīdɛɛvɛ́ yā yaācū templo
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Tuu'mi ní Jesús sndaá yā na yaācū
templo ní tucá'a yā tun'dáa yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi in'diicui yā ní ngái ntúuⁿ yā miiⁿ.
46 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Túúcā
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Yáacū
yeⁿ'é ní naachi caaⁿ'maⁿngua'a 'iiⁿ'yāⁿ
naati ndís'tiī ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi yiivɛ
yaava yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí diduucu.
47 Jesús miiⁿ nguuvi nguuvi ngi'cueeⁿ
yā ná yáacū templo; naati 'iiⁿ'yāⁿ chi-
iduú n'gɛɛté, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cueeⁿ
ley, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ nduuvidaamá yā ti neⁿ'é
yā n'diichí yā táácā chi cuuvi 'caaⁿ'núⁿ
yā Jesús miiⁿ. 48 Nguɛ́ɛ́ indaacá yā táácā
chi 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús, ti nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
s'nee veeⁿ n'daacá yā yeⁿ'ē chi ngí'cueeⁿ
Jesús miiⁿ.

20

Jesús ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 'Áámá nguuvi taachí Jesús miiⁿ
ngí'cueeⁿ yā chɛɛti yaācū templo ní
ngi'cueeⁿ yā nduudu chí ngai yeⁿ'e Ndyuūs,
ndaā nanááⁿ Jesús miiⁿ chiiduú n'gɛɛté
ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū.
2 Ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿Du'ú caⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ chi ca'cueeⁿ nī déndu'ū chi
'tuucā? O ¿du'ú 'iiⁿntyéⁿ'ē tee yā orden
chi diíⁿ ni 'tíícā?
3 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā:
'Úú ntúūⁿ ní ntiinguuneéⁿ 'áámá ndís'tiī.

Nan'guɛɛcútaⁿ'a nī yeⁿ'é: [4] ¿Dú'u ca'a orden Juan chi chɛɛdínuūⁿniⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá yeⁿ'e Ndyuūs o saⁿ'a iⁿ'yeeⁿdí 'cūū?

[5] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: Ndúúti chi caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'e Ndyuūs, Jesús miiⁿ ní cuuvi yā s'uūúⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ chi'tɛ́énu nī? [6] Nduuti chí caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'e saⁿ'ā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní cuituú yā s'uūuⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadicádíínuuⁿ yā chi cuaacu nííⁿnyúⁿ Juan miiⁿ ní 'áámá profeta chi Ndyuūs dicho'ó yā.

[7] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús chi nguɛ́ɛ́ déénu yā tií ndiicá yeⁿ'ē chí ngɛɛdínuūⁿnīⁿ Juan miiⁿ. [8] Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'úú ra cuuví ndís'tiī du'u 'iiⁿntyéⁿ'ē tee yā orden 'úú chí idiíⁿ chuū.

Yáⁿ'āa yeⁿ'e saⁿ'ā chí diiⁿ cuidado díí'yú uvas

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

[9] Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá ejemplo chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá: 'Áámá saⁿ'ā chiīnū sa díí'yú uvas ná yáⁿ'āa yeⁿ'ē sa. Dueño miiⁿ ca'a yā n'duuvi saⁿ'ā chi idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ní nadíí'vɛ yā saⁿ'ā. Ní chiica yā yáāⁿ vaacú yā ni cueⁿ'e yā chí cuuvi 'náaⁿ yā. [10] Taachí ndaā tiempo yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yā 'aama mozo yeⁿ'é yā chi cueⁿ'e sa cuta'a sa parte yeⁿ'e cosecha chi tuneeⁿ dueño miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa ch'eⁿ'é yā mozo ní nadichó'o yā mozo miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a yā mozo miiⁿ. [11] Dueño nguɛɛcunée yā dichó'o yā táámá mozo nanááⁿ saⁿ'ā chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. 'Tiicá ntúūⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā diiⁿ sa ndúúcū mozo miiⁿ. Ch'éⁿ'é sa saⁿ'a ní nadicáánu sa saⁿ'ā miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a sa saⁿ'ā mozo miiⁿ. [12] Dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ nguɛɛcunée ntúuⁿ yā dicho'ó yā táámá mozo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā naati 'nuucá'a sa saⁿ'a ní nadicaanu sa saⁿ'ā.

[13] Tuu'mī ní dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ caⁿ'a yā: ¿Táácā diíⁿ? Dicho'ó saⁿ'ā daiyá chi neⁿ'e taaví. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ taachí snaaⁿ sa saⁿ'ā diiⁿ sa honrar saⁿ'ā daiyá? [14] 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ taachí n'diichi sa saⁿ'ā daiya dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ nadicádiinuuⁿ sa ní caⁿ'a sa chii sa vi'ī: Sáⁿ'a 'cuu chi cuuví yeⁿ'ē sa yáⁿ'āa 'cūū. 'Caāⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā ni yáⁿ'āa ndúúcū chi vɛ́ɛ́ naaⁿ cuuvi yeⁿ'e yú. [15] Tuu'mí tun'dáa sa saⁿ'ā daiya dueño 'áámá lado yeⁿ'e chéeⁿ yeⁿ'e díí'yú uvas ní ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā. Jesús caⁿ'a yā: Maaⁿ ní, ¿dɛ'ɛ̄ diíⁿ dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa nduucú saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ 'tíícā? [16] Dueño miiⁿ taachi ndaa yā ni diví yā saⁿ'ā chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā ní 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní ca'á yā yáⁿ'āa miiⁿ yeⁿ'e yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā: N'daacā chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ yā chi 'tíícā.

[17] Jesús ch'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs chi 'tuucā?

Tuūu ch'ɛɛtɛ́ chí 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái yā va'āī miiⁿ ní sta'á yā ní ch'ɛɛ̄cú yā 'áámá lado, ní tuūu 'cúū chí tuūu ch'ɛɛtɛ miiⁿ dichíí'vɛ ca ní canéé tuūu ch'ɛɛtɛ́ yeⁿ'e esquina yeⁿ'e va'āī.

[18] 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cun'daa nduú yā vmnaaⁿ na tuūu 'cúū ní caātū 'ííní yeⁿ'e yā. Naati 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cun'dáá nduūu tuūu 'cúū vmnaaⁿ yeⁿ'e yā, 'cuíínú ndúúví yuūni yā.

Yeⁿ'e tuumī chi ca'á yā emperador César

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

[19] 'Iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley neⁿ'é yā cuta'á yā Jesús ní diíⁿ yā chi preso yā naati di'va'a yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Tuu'mí nūuⁿ tuumicádiinuuⁿ yā chi Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ejemplo 'cūū chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá ní yeⁿ'e yā. [20] Tuu'mi ní dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueenuúⁿ Jesús miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaacá yā táácā chi cástaⁿ'a yā nduudu Jesús miiⁿ chi Jesús cuuví caaⁿ'máⁿ yā 'aama nduudu yaadi. 'Tíícā ní cuuvi dichó'o yā Jesús nanááⁿ gobernador. [21] Chiiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús nduudú 'cūū: N'dií, maestro, déénu 'nū chí ngaⁿ'a nī ní ngi'cueeⁿ nī chiiⁿ chi n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī juzgar 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi n'gee nī chi n'daacā o nguɛ́ɛ́, naati ngi'cueeⁿ nī yúúní yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū nduudu cuaacu. [22] Maaⁿ ní cuuví nī chuū: ¿'Áá n'daacā chí nadíí'vɛ 'nū emperador César tuūmī yeⁿ'e yáⁿ'āa o nguɛ́ɛ́?

23 Jesús tuumicadíínuuⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní nguéé n'daacā chi diíⁿ yā ní
caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí neⁿ'e nī castaⁿ'á nī nduudu yeⁿ'é?
24 'Cuuⁿ'miⁿ nī 'áámá tuumī. Jesús n'diichí
yā tuūmī ní caⁿ'a yā: ¿Du'ū naaⁿ ndɛ́ɛ̄ tuūmī
miiⁿ? ¿Du'ū chi nguuví canee ngúūⁿ naaⁿ?
Tuu'mi ní saⁿ'a s'uuⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa:
Naaⁿ emperador César cānee.
25 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Nca'a nī tuūmī emperador César miiⁿ
chííⁿ chi yeⁿ'é yā ní ca'á nī Ndyuūs chííⁿ chi
yeⁿ'é yā.
26 Nguéé cuuvi diíⁿ yā chistaⁿ'a mar 'áámá
nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní cheⁿ'e yiinú yā
yeⁿ'ē chí nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús. Ní 'āā ntéé
caⁿ'a yā mar 'áámá.

'Iiⁿ'yāⁿ itiinguuneeⁿ yā Jesús yeⁿ'ē chi nduuchi tináⁿ'ā

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Cuayiivi ní n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ saduceos
ndaa yā nanááⁿ Jesús. Saduceos nguéé
s'téénu yā chí nduuchi tináⁿ'ā. Ní caⁿ'a
yā chii yā Jesús: 28 N'dií, Maestro, Moisés
dingúuⁿ yā na ley 'tíícā: Ndúúti chi 'áámá
saⁿ'ā 'cuuvi sa ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē
sa ní nguéé daiya tá, tuu'mi ní 'díínu sa cu-
uvi 'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá miiⁿ
ní 'cuundi daiya sa lado yeⁿ'e 'díinū tináⁿ'ā.
29 Maaⁿ ní véé ndɛɛ̄chɛ̄ 'díínu yā. Saⁿ'ā
vmnaaⁿ mííⁿ canee sa ndúúcū n'daataá
yeⁿ'ē sa ní ch'īi sa. Nguéé ch'ɛɛtinéé daiya
sa. 30 Saⁿ'ā 'díínu sa ndiichi ndii 'úúví ca-
nee sá ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē tináⁿ'ā. 'Di-
inu sa miiⁿ ch'iī ntúūⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Nguéé
ch'ɛɛtinée ntuūⁿ daiya sa. 31 Saⁿ'ā 'diīnū sa
ndiichi ndii 'íínú canéé ntúuⁿ sa ndúúcū
n'daataá mííⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ch'īi sa ní
nguéé ch'ɛɛtinée ntúūⁿ daiya sa. Nduu
ndɛɛ̄chɛ yā ch'ɛɛtinée yā ndúúcū n'daataá
mííⁿ ní ca'áámá ca'áámá yā ch'īi yā ní nguéé
ch'ɛɛtinéé mar 'áámá daiya yā. 32 Cuayiivi
miiⁿ ní ch'iī n'daataá mííⁿ. 33 Taachí ndaā
nguuvi chi nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dií, ¿chɛé
saⁿ'ā s'eeⁿ n'daataá yeⁿ'ē sa táⁿ'ā? Tí nduu
ndɛɛ̄chɛ yā ch'ɛɛtinée yā ndúúcū n'daataá
mííⁿ.
34 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guéécútaⁿ'a yā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū n'giindivaacu yā ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā nga'a yā chi n'gíindivaacu
yā. 35 'Iiⁿ'yāⁿ chi túneeⁿ chi ndaá yā
na táámá iⁿ'yeēⁿdī, taachi nduuchí yā
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, na yáⁿ'āa miiⁿya ní
nguɛɛ 'caandavaacu yā, ndíí nguéé ndúú
chi ca'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā chi 'caandavaacu
yā. 36 Yáⁿ'āa miiⁿya 'āā ntéé 'cuūvi yā ti
daama yā ndúúcū ángeles. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
daiya Ndyuūs tí induuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 37 Ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ ndíí taachi
maaⁿ Moisés miiⁿ dingúuⁿ yā yeⁿ'ē yáⁿ'á 'lííⁿ
chí ngiichi iteé cadíínuuⁿ yú caati tináⁿ'ā
ninduuchi yā. Ní Moisés miiⁿ ngaⁿ'á yā
chi Señor Ndyuūs miiⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'e
Abraham, ndúúcū Isaac, ndúúcū Jacob. 38 Ti
Ndyuūs ní nguéé Ndyuūs yeⁿ'e tináⁿ'ā ti
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí snduuchí yā. Caati nanááⁿ
Ndyuūs miiⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní snduuchí
yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
39 Tuu'mi ní n'duuvi maestros chi
ngi'cueeⁿ ley caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ:
N'dií, Maestro, n'daacā ngaⁿ'a nī.
40 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé neⁿ'e yā ntiingu-
uneeⁿ ca yā.

¿Du'ū 'iiⁿ'yāⁿ chi Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Ndís'tiī, ¿táácā chí ngaⁿ'a nī chi Cristo miiⁿ
ní daiya David? 42 Maāⁿ David miiⁿ ní ngaⁿ'a
yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs chi Salmos 'túúcā:
Caⁿ'a Señor Ndyuūs chiī yā Señor yeⁿ'é:
'Cuundi di lado tá cuaācū yeⁿ'é chi
lado yeⁿ'e honor,
43 ndíí taachi 'úú cu'neéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi enemi-
gos chi contra yeⁿ'ē di cuaaⁿ ndii yā
ca'a di tan'dúúcā chi 'aama banco
'lííⁿ.
44 Ndúúti chi David miiⁿ caⁿ'a yā chi Cristo
miiⁿ ní Señor yeⁿ'e yā, ¿táácā cuuvi chiī chi
Cristo miiⁿ ní daiya David?

Jesús ngíícá nuuⁿndi yeⁿ'e maestros chi ngí'cueeⁿ ley

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveéⁿ yā
taachi Jesús caⁿ'a yā ndúúcū discípulos
yeⁿ'e yā ní tuca'á yā caⁿ'a yā chuū: 46 Diíⁿ
nī cuidado, ndís'tiī, yeⁿ'é maestros chi
ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'e yā
'cuɛɛti núuⁿ yā catecai n'geēnúú yā, ní
neⁿ'e yā chi ndís'tiī ní diíⁿ nī saludar 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ taachi snée yā nii'vɛɛ ní neⁿ'é yā chi
diíⁿ nī respetar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní neⁿ'e yā
'cuɛɛté yā na sillas vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē
honor ná yaacū sinagogas ní sillas yeⁿ'e
honor yeⁿ'e 'viicu naachi ché'e yā. 47 'Iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ ní ndivíi yā va'ai yeⁿ'e n'daataá nguá'āa. Ní nééné n'deēe ngaⁿ'angua'á yā ní neⁿ'e yā chi snaaⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā 'tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neene ch'εεtε ca castigo yeⁿ'e yā nguuvi yeⁿ'e juicio.

21

Ofrenda yeⁿ'e n'daataá nguá'āa

(Mr. 12.41-44)

1 Jesús snée yā na yaācu templo ní n'diichi yā chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica ngii yā ofrendas yeⁿ'e yā na cajas naachí inúūⁿ ofrendas. 2 N'diichí ntúuⁿ yā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neene ndaachíí cānee tá. Táⁿ'ā miiⁿ ní s'nuūⁿ tá chεεti caja miiⁿ 'uūvī centavos chi cobre. 3 Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyuⁿ 'úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chí n'daataá nguá'āa 'cūū ch'εεtε ca tuūmī chiī tá, nguéé ti tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nga'a yā yeⁿ'ē chí nngaāva yeⁿ'e yā chi cuuvi ofrenda yeⁿ'e Ndyuūs; naati n'daataá 'cūū chí neené ndaachíī canee tá ní ca'ā tá tanducéⁿ'ē chi véé yeⁿ'e ta chi che'e tá.

Jesús nn'geeⁿ yā táámá ejemplo chi yeⁿ'e yaācá chí ntuvií

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yaācū templo miiⁿ chi yaāva canéé ndúúcū tuūu n'dεē cheeⁿ ndúúcū adornos yeⁿ'ē regalos chí lado yeⁿ'e ofrenda. Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 6 Ndís'tiī ní inaaⁿ nī dendú'ū chi 'túúcā. Ndáá nguuvi taachí nadituuví yā yaācū miiⁿ ní 'āā ntéé cūnee tuūu cuaaⁿ vmnááⁿ yeⁿ'e vi'ī chi nguéé ntuuvií.

Ejemplo yeⁿ'e tiempo taachi 'āā cuéé ndaa nguuvi chi 'cuiīnū íⁿ'yeēⁿdī

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ntiinguunéeⁿ yā Jesús miiⁿ: N'diī, Maestro, ¿tií cuaⁿ'ā cuuví chuū? ¿Dε'ε̄ señal 'cuuⁿ'míⁿ nī taachi 'āā cuuvi chi 'tiicā?

8 Jesús caⁿ'a yā: Cundée nī cuidado chi 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cannche'éí yā ndís'tiī caati neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ chií yā caaⁿ'máⁿ yā ndúúcū chi duuchí 'tííca: 'Úú chí Cristo; ní 'āā snéé nguuvi chi 'cuiīnū íⁿ'yeēⁿdī. Naati ndís'tiī, nguéé caⁿ'á nī ndúúcu yā. 9 Ní taachí 'caandiveéⁿ nī chi vεε caandaá ní 'iiⁿ'yāⁿ 'cuuⁿ'maⁿ yā contra yeⁿ'e taama yā nguéé dii'yá nī cuuvi. Tanducéⁿ'ē chuū canéé chí cuuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ naati 'āā cuεε 'cuiīnū iⁿ'yeēⁿdī.

10 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Áámá nación ní 'cuuⁿ'máⁿ contra yeⁿ'e taama nación ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'áámá país ní 'cuuⁿ'máⁿ yā contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e taama país. 11 Ní n'deēe cuuvi nuⁿ'u taaⁿ yáⁿ'āa, ndúúcū tiempos chi 'cuūndī cuiicu, ndúúcū ca'ai taaⁿ n'deēe cuaaⁿ n'dai, ní 'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā dendu'ū chí vaadī n'giinu yeⁿ'ē va'ai chεεti nguuvi ní dii'yá yā cuuvi.

12 Ni taachi 'āā cuéé cuuvi tanducéⁿ'ē dendu'ū chi 'túúcā, 'iiⁿ'yāⁿ ní cuiítuú yā ndís'tiī ní cuta'á yā ndís'tiī chí presos nī. Ní nca'á yā ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū sinagogas ní 'cuii yā ndís'tiī vácūū. Cuayiivi ní candée yā ndís'tiī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ reyes ndúúcū gobernadores cáávā chí ngaⁿ'a nī chí duuchí. 13 Chuū 'cueenu ndís'tiī cuuvi ti cueⁿ'é nī nduucú ní nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é. 14 Cundée n'daaca nī cuidado ná staava yeⁿ'e nī ní nguéé nadacádíínuuⁿ nī vmnaaⁿ yeⁿ'e taācā nán'guεεcútaⁿ'a nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 15 Ti hora mííⁿ nūuⁿ 'úú ní yaa'ví ndís'tiī nduudu chi caaⁿ'máⁿ nī. Ní teé ndís'tiī vaadī deenu yeⁿ'é ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuchεε yā ndúúcū ndís'tiī, ndíí nguéé ndúú cuuvi caaⁿ'maⁿ yā contra yeⁿ'ē ndís'tiī. 16 Naati chiidá nī, ndúúcū 'díínu nī, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nī, ndúúcū amigos yeⁿ'e nī ní caaⁿ'máⁿ yā contra yeⁿ'e ndís'tiī chí 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā náⁿ'ā ndís'tiī. 17 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti cueⁿ'é nī nduucú. 18 Naati mar 'áámá yuūdū tiíⁿ nī nguéé cuuví ndáí. 19 Nduuti chí ndís'tiī ngiinū ngiinū cuchée nī na staava yeⁿ'é nī ní 'cuεεtinéé n'daāca nī, tuu'mi ní ndáá nguuvi chi ndaaca nī vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e nī.

20 Taachi ndís'tiī snaaⁿ nī soldados nuuⁿmaⁿ ndíívi yā yáāⁿ Jerusalén, tuu'mi ní cadiinuuⁿ nī chi yáāⁿ Jerusalén miiⁿ 'āā ntuvií. 21 Tuu'mi ní n'daacā chi 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa Judea caⁿ'á yā cáánu yā cuaáⁿ yiīcū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní nan'dáa yā miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā campo nguéé nguεεcunee nndaa yā na yáāⁿ Jerusalén. 22 Ti nguuvi s'eeⁿ ní nguuví chí cuchiī 'cueenú yā cuuvi cáávā nuuⁿndí yā. Níícú canéé chí cuuvi cuaacu tanducéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. 23 Naati dε'ε̄ chúúcā ya'āī yeⁿ'e n'daataá chi véé daiya tá chεεti

tá ndúúcū n'daataá chí ngiicú da'cua'āa daiya tá nguuvi chi cáánu yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néené 'cueenu yā cuuvi na yáⁿ'āa 'cúū. [24] Ní 'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní 'cuūvi yā ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ taachi diíⁿ yā caandaá. Ní candeɛ yā 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi presos yā ní caⁿ'á yā ndíí nducyaaca países. Níícú yáāⁿ Jerusalén miiⁿ cūnee ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé yā na yáⁿ'āa miiⁿ ndíí tiempo chi Ndyuūs 'cuaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ gentiles cuuvi yeⁿ'é yā.

Táácā ndaá Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

[25] Tuu'mi ní Ndyuūs 'cuuⁿ'miⁿ yā ndúúcū vaadī n'giinu señales ná yáⁿ'āa, ndúúcū ná 'ii'yu, ndúúcū na 'ííⁿnyúⁿ. Néené ya'āī 'cueenu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones ni nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dii'ya cá yā cuuvi. Ní nguɛ́ɛ́ déénu yā taacā chi idiiⁿ yā cucáávā chi 'yuudu n'dai 'cueɛcu nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní canⁱdáí yaacu nuūⁿnīⁿ miiⁿ. [26] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cúúnu yā chí 'va'á yā ndúúcū dendu'ū chí ndaa vmnááⁿ yáⁿ'āa 'cúū ní cucáávā nducuéⁿ'ē nanguuvi ní 'nuⁿ'u. [27] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ snááⁿ yā 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs chi ndaá na 'áámá meēeⁿ ndúúcū poder ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é ndúúcū chi dɛɛvɛ́ n'dai yeⁿ'e maáⁿ cuerpo yeⁿ'é. [28] Taachí cunga'ā tanducuéⁿ'ē chuū cu'neeⁿ diitú nī na staava yeⁿ'é nī tí ndaā nguuvi chí nnguaⁿ'āī ndís'tiī ní canéé niiⁿnuúⁿ.

[29] 'Úú ní ngaⁿ'á ngií ndís'tiī 'áámá ejemplo: Cuin'diichí nī yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídii yaaⁿ nguuvi ndúúcū nducyaaca yáⁿ'á. [30] Taachí snaaⁿ nī chi 'āā ndaa tá'āa yáⁿ'á mííⁿ, tuu'mi ní 'āā deenú nī ti 'āā snee niiⁿnuúⁿ tiempo chi cuchiī yáāaⁿ. [31] 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi taachi snaaⁿ nī dendu'ū chuū chi ngaⁿ'á, 'āā deenú nī chí naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā 'āa snee niiⁿnuúⁿ.

[32] 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi cuaacu nííⁿnyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā maaⁿ 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuuví yā nenⁿ'e chi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuví tanducuéⁿ'ē chuū. [33] Nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa ní chó'ōo naati nduudu yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ chó'ōo.

[34] Ndís'tiī ní cundɛɛ nī cuidado chi staava yeⁿ'e nī nguɛ́ɛ́ nduuvi chɛɛchí ndúúcū vicios chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguɛ́ɛ́ nadicádiinúúⁿ ca nī yeⁿ'e chi che'é nī o cu'ú nī o yeⁿ'ē n'deee yeⁿ'e vida yeⁿ'e nī ti nguuvi miiⁿ ní dácanaāⁿ ndaá nanááⁿ yeⁿ'e ndís'tiī. Ní canéé chi canéé listo nī. [35] Ti nguuvi s'eeⁿ ní ndaa nanááⁿ ndís'tiī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní nducyaacá yā ní 'cueenú yā cuuvi tí ndaā nguuvi s'eeⁿ tan'dúúcā 'áámá tuūvī dácanaāⁿ índuudi. [36] 'Cuɛɛti nduuchí nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī nguuvi nguuvi chi cuuví nngua'ai nī yeⁿ'e dendu'ū vaadī ya'ai chi cuchiī. Ní cuuvi ndaa nī nanááⁿ 'úú, Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs.

[37] Nguuvi nguuvi Jesús miiⁿ ngí'cueeⁿ yā na yáacū templo ní n'gaaⁿ ní nn'daa yā ná yiicū 'lííⁿ chi nguuvi Olivos. [38] Ní nguuvi nguuvi cuaaⁿ ná nguɛɛtiyaaⁿ ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā na yaācū templo nanááⁿ Jesús miiⁿ chí 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e yā.

22

'Iiⁿ'yāⁿ chi contra Jesús ngaⁿ'a yā táácā chi diíⁿ yā chi cuuvi cuta'á yā Jesús
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

[1] 'Āā snee niiⁿnuúⁿ nguuví yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua chi 'viicu chi che'é yā pan chi nguɛ́ɛ́ levadura yeⁿ'ē. [2] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley nduuvidaamá yā ní ngaⁿ'á yā taacā chi cuuví 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ.

[3] Espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ sndáa na staava yeⁿ'e saⁿ'ā chi nguuvi Judas Iscariote chi 'aama discípulo yeⁿ'e Jesús naachí ndiichuuvi yā. [4] Judas miiⁿ cheⁿ'e sa nanááⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū capitanes ní yaa'vi sá 'iiⁿ'yāⁿ táácā chi cuuví diiⁿ sa chi naca'a sa Jesús miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [5] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeenú n'dai yā ní nduuvidaamá yā chí ca'a yā tuūmī Judas miiⁿ. [6] Judas sta'a sa tuūmī ní caⁿ'a sa. Nadacádiinuuⁿ sa táácā cuuvi nta'a sa Jesús miiⁿ na ta'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ manera chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ nguɛ́ɛ́ ntuumicadiinúúⁿ yā yeⁿ'ē.

N'nuúⁿ yā chi che'e yā cáávā 'víícú yeⁿ'e pascua
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

[7] Ndaā nguuvi yeⁿ'e pascua, 'viicu chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ che'e yā pan chi nguɛ́ɛ́ levadura yeⁿ'ē. Nguuvi miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'áámá 'iiti cuūchī 'lííⁿ chí sacrificio yeⁿ'e pascua. [8] Jesús dicho'ó yā Pedro miiⁿ ndúúcū Juan ní caⁿ'a yā chii yā 'uuvi

yā: Cuéⁿ'é nī ní n'nuúⁿ nī naachi che'e
nguiīnū yú yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua.
9 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús
miiⁿ: ¿Tií neⁿ'e nī chi in'nuúⁿ 'nū chi che'e
nguiīnū yú?
10 Jesús n'guɛɛcútaⁿ'a yā: Taachí cundaa
nī na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ndaāca nī 'áámá
saⁿ'ā chi ndɛ́ɛ sa 'cuuti cuéé nuūⁿnīⁿ. Caⁿ'á
nī ndúúcu sa ndíí ná va'ai naachi ndaā sa.
11 Ní caⁿ'máⁿ nī cuuvi nī saⁿ'ā chi va'ai yeⁿ'ē
miiⁿ: N'diī, señor Maestro yeⁿ'e yú ngaⁿ'á
yā 'túúcā: ¿Tií cánéé cuarto chi che'é ngui-
inú yeⁿ'e pascua ndúúcū discípulos yeⁿ'é?
12 Saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuuⁿ'miⁿ sa ndís'tiī 'áámá
cuarto ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e va'āī chí ndii 'uūvī piso
ní 'aa vɛ́ɛ́ yaāaⁿ. Miiⁿ in'nuúⁿ nī chi che'e
yú yeⁿ'e pascua.
13 Apóstoles ní cueⁿ'e yā ní ndaaca yā
tanducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi Jesús ngaⁿ'a yā
ngii yā, ní n'nuúⁿ yā chí che'e yā yeⁿ'e
pascua.
14 Taachí ndaā snuū ca'a hora chi che'e
nguiinú yā, Jesús miiⁿ ndúúcū apóstoles
yeⁿ'e yā ch'ɛɛté yā na mesa chi che'e ngui-
inú yā. 15 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Dɛ'ɛ chúúcā neⁿ'é che'é ndúúcū
ndís'tiī 'viicu yeⁿ'e pascua 'cūū neⁿ'e chí
'āā 'cuɛ́ɛ́ 'cuūví. 16 Caati ngaⁿ'á ngií ndís'tiī
ti 'úú ní 'āā ntɛ́ɛ́ che'é ndúúcu nī táámá
'viicu pascua ndíí taachi cuuvi cuaacu chi
neⁿ'e caaⁿ'maⁿ yeⁿ'ē naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā.
17 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū
vino ní ca'a yā gracias Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā
chii yā apóstoles yeⁿ'e yā: Cuta'á nī chuū
ní cu'u nī nguaaⁿ nducyaaca nī. 18 Ti 'úú ní
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chi 'āā ntɛ́ɛ́ cu'ú jugo
yeⁿ'e uvas, ndii ndaá nguuvi yeⁿ'e naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.
19 Tuu'mi ní sta'a Jesús pan miiⁿ ní ca'a
yā gracias Ndyuūs. Ní n'deé yā ní ca'a yā
apóstoles ní caⁿ'a yā: Chuū chi tan'dúúcā
cuerpo yeⁿ'é 'tíícā. Ní teé lugar 'iiⁿ'yāⁿ chi
'caaⁿ'núⁿ yā 'úú cáávā ndís'tiī. Diíⁿ nī chuū
taachi n'gaacú nī yeⁿ'e 'úú.
20 'Tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā ndúúcū taza. Taachí
ch'íínú che'e yā ní caⁿ'a yā: Jugo yeⁿ'e
uvas yeⁿ'e taza chí cuuvi cuaacu ní chuū
tan'dúúcā chi yuūuⁿ yeⁿ'é chí cungéē cáávā
ndís'tiī.
21 Maaⁿ ní saⁿ'ā chí naca'ā 'úú vɛɛ sa
ndúúcu yú na mesa. 22 Saⁿ'ā chi Daiya
Dendyuūs chí 'úú cuaacu nííⁿnyúⁿ caⁿ'a sa
'cuūvī sa tan'dúúcā chi neⁿ'e Dendyuūs.
Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai yeⁿ'ē saⁿ'ā chí naca'ā sa
'úú.
23 Tuu'mi ní apóstoles tucá'a yā nti-
ingūūneeⁿ vi'i yā: ¿Du'u ra chí diiⁿ chuū?

Ngaⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Du'ū chi
ch'ɛɛtɛ ca?
24 Tuu'mi ní apóstoles tuca'a yā caⁿ'a yā
nguaaⁿ maaⁿ yā chɛɛ́ yā chi ch'ɛɛtɛ ca yā.
25 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Reyes yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yā tan'dúúcā chi 'iivi chɛɛchi ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones ní ngaⁿ'a yā chi rey
yeⁿ'e yā n'daacā idiíⁿ yā. 26 Naati nguaaⁿ
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca
nguaaⁿ ndis'tíi canéé chi diíⁿ yā tan'dúúcā
saⁿ'ā da'caiyāa chi diiⁿ mandados. 'Iiⁿ'yāⁿ
chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguaaⁿ ndís'tiī ca-
nee chi diíⁿ yā tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichíí'vɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ. 27 Chɛɛ̄ cá yā chi ch'ɛɛté
yā. ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindí yā na mesa o
'iiⁿ'yāⁿ chi n'giī chi cho'o chi cu'u? ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giīndi na mesa? N'diichí
nī. 'Úú ní canee nguaaⁿ ndís'tiī tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ ndíícuūⁿ chi dīchíí'vɛ̄.
28 Ndís'tiī ní ch'ɛɛtinée nī nduucú ngu-
uvi nguuvi taachi 'úú n'geenú ngii tandu-
cuéⁿ'ē. 29 Ní tan'dúúcā Chiidá tee yā 'úú
naachí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú ní
teé ndís'tiī 'áámá chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ
nī. 30 Ní ndís'tiī 'cuɛɛté nī na mesa nduucú
chi che'é nī ní cu'ú nī naachi 'úú ngaⁿ'á
ntiiⁿnyuⁿ. Ní 'cuɛɛté nī na sillas yeⁿ'e
juez ní n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿ'ē ndichúúví
ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos.

*Jesús caa*ⁿ'maⁿ yā chi Pedro caaⁿ'maⁿ yā
chi nguɛ́ɛ́ deenu sa Jesús
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)
31 Jesús yaa'ví yā Pedro ní caⁿ'a yā: N'dii,
Simón Pedro, Simón Pedro, cuin'diichí nī
ti yááⁿn'guiinūuⁿ ngiicá sa yeⁿ'e ndís'tiī
chí cuuvi diiⁿ sa. N'diichineeⁿ sa ndís'tiī
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ ndáádi yā trigo 'tíícā diiⁿ
sa. Ní vɛ́ɛ́ permiso yeⁿ'e sa. 32 Naati 'úú ní
ngaⁿ'angua'á cáávā dii, Pedro, chi cu'téénu
ca di. Ní taachi ndaacadaamí di yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'e di ní cu'téénu ca di tuu'mi
ní cunnee di tanáⁿ'ā hermanos yeⁿ'e di chi
cu'téénu cá yā.
33 Simón caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: Señor,
'āā vɛ́ɛ́ yaáⁿ chí caⁿ'á nduucú nī ndíí vácūū;
ní ndúúti chi 'cuuví nī, 'úú ní 'cuuví ndúúcu
nī.

34 Jesús caⁿ'a yā chii yā Pedro: Ngaⁿ'á
ngií dii chi tusáⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ 'cuai tī ndíí
taanduvɛ́ɛ́ cueᵉⁿdiitú di 'iīnū cuuvi yeⁿ'e
'úú chi nguɛ́ɛ́ in'diichi di 'úú.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí cuchiī.

35 Tuu'mi ní Jesús itiinguunéeⁿ yā após-
toles: Taachí dicho'ó ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cándɛɛ
nī bolsa yeⁿ'e tuumi nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
morral yeⁿ'e nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndaacuú
yeⁿ'e nī, ¿'áá vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi chii faltar yeⁿ'e
nī? Apóstoles ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ.

36 Ní Jesús caⁿ'a yā: Maaⁿ ní ndís'tiī chi
vɛ́ɛ́ bolsa yeⁿ'e nī, candɛɛ nī. 'Tiicá ntúūⁿ
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ morral yeⁿ'e nī, candɛɛ nī.
Ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'aama machete 'uūvī la-
dos 'caāiⁿ yeⁿ'e nī, n'diicuí nī cotón yeⁿ'e nī
ní cuái nī. 37 Ti ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi canéé
chí cuuvi cuaacú tanducuéⁿ'ē chi canéé
nguūⁿ yeⁿ'é: Ní 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chi vɛ́ɛ́
nuūⁿndī yeⁿ'e 'úú tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Tí tanducuéⁿ'ē
chi canéé nguūⁿ yeⁿ'e 'úú canéé chí cuuvi
cuaacu.

38 Tuu'mi ní discípulos ní caⁿ'a yā: N'diī,
Señor, íngáā na 'uuvi machete 'uūvi lados
'caāiⁿ. Jesús ní caⁿ'a yā: Ndúúcū stíī 'āā vɛ́ɛ́.

*Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chi ngu-
uvi Getsemaní*
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Cuayiivi ní can'daā Jesús tan'dúúcā cos-
tumbre yeⁿ'e yā ní cueⁿ'é yā na yiīcū yeⁿ'e
Olivos. Ní discípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'é yā
ndúúcu yā. 40 Ní taachí ndaa yā na lugar
miiⁿ, tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
discípulos yeⁿ'e yā: Ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'á
nī chí yááⁿn'giinūuⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichineeⁿ sa
ndís'tiī chi diíⁿ nī nuuⁿndi.

41 Jesús ní cueⁿ'e yā yeⁿ'e discípulos yeⁿ'e
yā tanduu naaⁿ chi naachi ndaá 'áámá
tuūu chi ngii ya ní Jesús caantii'yá yā ní
caⁿ'angua'á yā. 42 Ní caⁿ'a yā: N'diī, Chiidá,
ndúútí chí neⁿ'e nī ní divíi nī yeⁿ'e chi canee
chi 'cueenú cuuvi yeⁿ'e prueba 'cūū. Naati
nguɛ́ɛ́ cuuví tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é naati
tan'dúúcā chí n'diī neⁿ'e nī.

43 Ní che'enaāaⁿ 'áámá ángel yeⁿ'ē nan-
guuvi ní ca'á yā fuerzas Jesús miiⁿ. 44 Ti
neené ya'ai Jesús miiⁿ ní ndiituu n'dai ca
ngáⁿ'angua'á yā. Ní nuuⁿniⁿyaaⁿ yeⁿ'e yā
tan'dúúcā yuuúⁿ chí ndii na yáⁿ'āa ingéē.

45 Nducueeⁿ yā naachí ngaⁿ'angua'á yā
ní ndaa yā nanááⁿ discípulos yeⁿ'e yā ní
ndaaca yā chi styaadú yā, ti discípulos ní
neené ndaachi núúⁿ yā ti ya'ai yā cáávā
Jesús miiⁿ. 46 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā
chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí styaadú
nī? Nducuéeⁿ nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī
ní yááⁿn'guiinūuⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichineeⁿ sa
ndís'tiī chi diíⁿ nī nuuⁿndi.

Sta'a yā Jesús miiⁿ ní candɛɛ́ yā preso
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Taachí Jesús indée yā neené n'deee
'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā ní saⁿ'ā chi nguuvi Judas
miiⁿ chi 'áámá chɛ́ɛ́ naachí ndiichuuvi dis-
cípulos yeⁿ'é yā cueⁿ'é yā vmnááⁿ yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa niiⁿnuúⁿ yā Jesús miiⁿ
chi 'neeⁿcheendí yā. 48 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ
ní caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'ā: Díí, Judas, ¿'áá
ndúúcū 'áámá beso ínaca'a di 'úú chí Saⁿ'ā
chi Daiya Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ?

49 Discípulos chi snée yā ndúúcū Jesús
taachí snaaⁿ yā chi cuuvi, tuu'mi ní caⁿ'a yā
chii yā Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá 'caaca taaⁿ
'nū ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ yeⁿ'ē
yú?

50 Tuu'mi ní 'áámá chɛ́ɛ́ discípulos
'nuūcá'ai yā 'áámá mozo yeⁿ'ē chiiduú
ch'ɛɛtɛ́ ca ní ch'iica yā veeⁿ sa lado tá
cuaācú sa. 51 Ní Jesús caⁿ'a yā: 'Āā ntɛ́ɛ́
'cuuⁿ'miⁿ dí. 'Āā snéé ra yā. Ní Jesús tuu'ví
yā veeⁿ sa ní nduūvā yeⁿ'ē sa. 52 Cuayiivi
ní Jesús caⁿ'a yā chii yā chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū soldados chi capitanes chi diīⁿ
sa cuidado yaācū templo ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
ndicúū chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū
chi ndaa yā ndúúcū Judas miiⁿ: ¿'Áá ndaā
ndís'tiī ndúúcū machetes 'uūvī lados 'caāiⁿ
ndúúcū yáⁿ'á yeⁿ'e soldados tan'dúúcā chi
caⁿ'a nī cutá'a nī 'áámá chi duūcū? 53 Taachí
caneé ndúúcū ndís'tiī nguuvi nguuvi ná
yaācū templo nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī cuta'á nī
'úú. Naati maaⁿ ní hora 'cūū chí yeⁿ'ē
ndís'tiī ti hora taachí maāiⁿ miiⁿ, chííⁿ chi
yááⁿn'guiinūuⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa.

*Pedro miiⁿ ní ngaⁿ'a sa chi nguɛ́ɛ́
in'diichi sa Jesús*
*(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn.
18.12-18, 25-27)*

54 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ sta'a yā Jesús
miiⁿ ní candɛɛ yā Jesús va'ai yeⁿ'ē chi-
iduú ch'ɛɛtɛ́ ca. Pedro miiⁿ ní ndáá yaⁿ'ai
sa 'iiⁿ'yāⁿ. 55 Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ tiivií yā yaⁿ'ā
náávtaⁿ'ā chuva'ai ní ch'ɛɛ̄té yā cuaaⁿ 'di-
ituú yaⁿ'ā miiⁿ chi dicuutú yā. Pedro miiⁿ

ní ch'iīndi sa ntúuⁿ sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
56 Tuu'mi ní 'áámá táⁿ'ā chí cánéé caadi
'iīyū, n'diichī tá Pedro miiⁿ chí vɛɛ sa 'diituú
na yaⁿ'ā. Ní n'giinu n'dai tá saⁿ'ā ní caⁿ'a
tá: Sáⁿ'a 'cūū ní canee sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
preso yā.
57 Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa n'daātā
miiⁿ: 'Úú nguɛ́ɛ́ in'diichí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
58 Cuayiivi miiⁿ ní 'aama saⁿ'ā n'diichi
n'dai sa ní caⁿ'a sa chii sa Pedro miiⁿ: Dii, ní
ndúúcū di nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Pedro miiⁿ
ní caⁿ'a sa chiī sa saⁿ'ā miiⁿ: Nguɛɛ 'úú.
59 Cho'ōo 'áámá hora, ni táámá yā ní caⁿ'a
yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ sáⁿ'a 'cūū ní canéé sa
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi preso yā ti sáⁿ'a 'cūū ní
yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea ntúūⁿ.
60 Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa chii sa saⁿ'ā miiⁿ:
Díí, sáⁿ'ā, nguɛ́ɛ́ deenú chi ngaⁿ'ā di. Taachí
Pedro miiⁿ 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuiinu sa caⁿ'a sa chúū,
tusáⁿ'ā miiⁿ ní 'cai tī. 61 Tuu'mi ní Jesús
miiⁿ nguɛɛcundíi yā ní n'diichi yā Pedro.
Pedro miiⁿ nán'gaācū sa nduudu chí caⁿ'a
Jesús miiⁿ chii yā saⁿ'ā 'túúcā: 'Āā 'iinu
cúúví caaⁿ'maⁿ dí chi nguɛ́ɛ́ n'diichi di 'úú,
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caī 'áámá vmnéⁿ'ēe tusáⁿ'ā.
62 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní can'dáa sa cuaaⁿ
va'ai, ní chɛɛcu taaví sa ti ya'ai staava yeⁿ'ē
sa.

Saⁿ'ā s'eeⁿ ch'eⁿ'e sa Jesús
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Sáⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ cuidado Jesús miiⁿ
chííⁿnyuⁿnee sa Jesús miiⁿ ní ch'eⁿ'e sá
'iiⁿ'yāⁿ. 64 Ní n'gaadi sa nduutináaⁿ yā
ndúúcū 'aama tíínuuⁿ. Tuu'mi ní ch'eⁿ'e sá
naaⁿ Jesús ní ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Dii,
caaⁿ'maⁿ di, ¿du'ú ch'eⁿ'ē dii?
65 Ní neene cunncáā nduudu ngii sá Jesús.

Jesús nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū tem-
plo
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Taachí chidɛɛvɛ táámá nguuvi, 'yaaⁿ
n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e yaācū, ndúúcū
chiiduú n'gɛɛté, ndúúcū maestros chi
ngi'cueeⁿ ley miiⁿ candɛɛ yā Jesús nanááⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū templo.
67 Mííⁿ íntiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿'Áá díí chí
Cristo? Jesús miiⁿ nan'guɛɛcutaⁿ'a yā yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndúúti chi caaⁿ'máⁿ chi 'tíícā,
ní nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī yeⁿ'é. 68 Nduuti chi 'úú
ntiinguuneéⁿ ndís'tiī, nguɛ́ɛ́ n'guɛɛcútaⁿ'a
nī yeⁿ'é, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú n'dɛɛchi ra nī 'úú.
69 Naati hora chi cuchiī ní Saⁿ'ā chi Daiya
Ndyuūs ní 'cuūndi sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é
Ndyuūs chí vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e yā.
70 Tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: ¿'Áá
dii Daiya Dendyuūs miiⁿ? Ní Jesús ní caⁿ'a
yā: Ndís'tiī maáⁿ nī ngaⁿ'a nī chi 'úú ní
'tíícā.
71 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄
cá nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e
yú? Tí maāⁿ yú ch'iindiveeⁿ cuaacú yú
nduudu chí caⁿ'a sa.

23

Jesús nanááⁿ gobernador Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní candɛɛ
yā Jesús miiⁿ nanááⁿ gobernador Pilato. 2 Ní
tuca'a yā caⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'ē Jesús miiⁿ
ní caⁿ'a yā: Inndaacá 'nū sáⁿ'a 'cūū chi diiⁿ
sa chí 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi ngaⁿ'a ley
yeⁿ'é 'nū. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa chí nadíí'vɛ 'nū
yeⁿ'e yáⁿ'āa emperador César tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'é nī. Ní sáⁿ'a 'cūū ní ngaⁿ'ā sa
chí maāⁿ sa chi Cristo, chí Rey yeⁿ'é 'nū.
3 Tuu'mi ní saⁿ'ā Pilato miiⁿ ní itiingu-
unéeⁿ sa Jesús: ¿'Áá diī chi Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ? Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā: N'diī
ngaⁿ'á cuaacú nī ti 'tíícā.
4 Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā chiiduú
n'gɛɛté ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nguɛ́ɛ́
inndaacá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'e sáⁿ'a
'cūū.
5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diitu n'dáí 'cai yā: Sáⁿ'a
'cūū ní idiiⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛ́ɛ́cú cheendi
yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúúcū chí ngi'cueeⁿ yā
ní ngi'cueeⁿ yā nuuⁿmáⁿ yáⁿ'āa Judea ndíí
na yáⁿ'āa yeⁿ'ē Galilea ndii 'muuⁿ.

Jesús nanááⁿ rey Herodes

6 Tuu'mi ní Pilato, taachi ch'iindiveéⁿ
yā chi Jesús cheⁿ'e yā ndii yáⁿ'āa yeⁿ'e
Galilea, ní ntiinguuneéⁿ yā Jesús nduuti
chi yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea. 7 Ní taachí
Pilato ch'iindiveeⁿ sa chi Jesús miiⁿ ní
yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi
rey Herodes ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, Pilato
miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chi Jesús caⁿ'a yā
nanááⁿ rey Herodes tii canée yā na yáāⁿ
Jerusalén nguuvi miiⁿ.
8 Taachí rey Herodes n'dííchi sa Jesús
miiⁿ, neené yeenú sa ti 'āā 'nááⁿ n'dai
tiempo néⁿ'é sá snaaⁿ sa Jesús. Tí nééné
n'deēe 'nááⁿ chí ch'iindiveeⁿ sa yeⁿ'é yā
ní canéé ngíínú sá chí snaaⁿ sa 'áámá

vaadī n'giinu chi diíⁿ Jesús miiⁿ. [9] Nééné
n'deēe 'naaⁿ chí ntiingūūneeⁿ sa Jesús
miiⁿ, naati nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nan'guɛɛcútaⁿ'a
Jesús. [10] Tuu'mi ní miiⁿ canee ntuuⁿ chiiduú
n'gɛɛté ndúúcū maestros chí ngi'cuéeⁿ ley
miiⁿ chí n'deēe 'nááⁿ n'dai ngaⁿ'a yā chí
nuuⁿndi yeⁿ'ē Jesús. [11] Tuu'mi ní Herodes
ndúúcū soldados yeⁿ'e yā chi'nuuⁿ yā 'áámá
tiīnūuⁿ n'dáí tan'dúúcā catecai rey Jesús
miiⁿ ní chiiⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ ní cun-
ncáā caⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Cuayiivi ní
dicho'o ntúuⁿ yā Jesús nanááⁿ Pilato miiⁿ.
[12] Ndíí nguuvi miiⁿ tuu'mi ní Pilato ndúúcū
Herodes naaⁿ n'daá n'dai yā ndúúcū vi'ī ti
cuááⁿ vmnaaⁿ ní nguéɛ́ n'diichí yā vi'ī.

Pilato nca'a sa Jesús chí 'cuūvī
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

[13] Tuu'mi ní Pilato nduuvidaamá yā chi-
iduú n'gɛɛté ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'e ndúúcū
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ.
[14] Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní
ndaá nī chi 'cúúⁿ nī sáⁿ'a 'cūū chí diiⁿ sa chi
'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ n'gɛɛtinéé 'diīiⁿ yā ndúúcū
chi ngi'cueeⁿ sa. Taachí intiinguuneéⁿ saⁿ'ā
nanááⁿ ndís'tiī nguéɛ́ nindaācá mar 'áámá
nuuⁿndi yeⁿ'ē sa chí ngaⁿ'a ndís'tiī yeⁿ'ē sa.
[15] Ndíí nguéɛ́ ndúú rey Herodes miiⁿ ndaāca
yā nuuⁿndi yeⁿ'ē sáⁿ'a 'cūū chi canéé chí
'cuūvi sa ti Herodes 'āā dicho'ó yā sáⁿ'a 'cūū
nanaáⁿ. Sáⁿ'a 'cūū nguɛɛ diiⁿ sa nuuⁿndi
ch'ɛɛtɛ chi 'cuūvi sa. [16] Maaⁿ ní diíⁿ 'cueⁿ'é
saⁿ'ā miiⁿ ní cuáyíívi n'dɛɛchí saⁿ'ā.

[17] Canéé 'áámá costumbre yeⁿ'é nī chí
gobernador canee chi n'dɛɛchi yā 'áámá
preso 'viicu pascua ní gobernador Pilato
miiⁿ ní canée yā diiⁿ yā 'tíícā. [18] Nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ 'cai yā: N'dɛɛchii nī saⁿ'ā chí ngúúví
Barrabás. Ni 'āā 'cuuvi rá sáⁿ'a 'cūū.

[19] Barrabás miiⁿ canúúⁿ sá vácūū chi diiⁿ
sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ
ní 'cuuⁿ'míⁿ yā contra yeⁿ'e gobierno ní
ch'iīⁿ'nuⁿ sa 'áámá tináⁿ'ā. [20] Gobernador
Pilato miiⁿ ní neⁿ'e sa n'dɛɛchi sa Jesús,
ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taama
vmnéⁿ'ēe chi n'dɛɛchi sá Jesús. [21] Naati
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cai ntúuⁿ yā: Cu'nééⁿnga'á nī
saⁿ'ā, cu'nééⁿnga'á nī saⁿ'ā.

[22] Gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿ'a ntúuⁿ
yā ndii chiiⁿ ndii 'íínú cuuvi: ¿Dɛ́'ɛ̄ chi
nguéɛ́ n'dáacā ñdííⁿ sáⁿ'a 'cūū? 'Úú nguéɛ́
inndaācá mar 'áámá núúⁿndí ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē
sa chi 'cuūvi sa. 'Úú ní ca'á orden chi ch'eⁿ'é
yā sáⁿ'a 'cūū ní n'dɛɛchí sáⁿ'a 'cūū.

S'nééⁿnga'á yā Jesús

[23] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi canndīi cá yā 'cai yā
chí chiica yā chí cu'neeⁿngá'āa Jesús miiⁿ.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū chiiduú n'gɛɛté di-
ituú n'dáí ca 'cai yā. [24] Tuu'mi ní gober-
nador Pilato miiⁿ ní ca'a yā orden chi diíⁿ
yā tan'dúúcā chí neⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [25] Ní
n'dɛɛchi yā saⁿ'ā chi nguuvi Barrabás miiⁿ
chi canúúⁿ vácūū. Sáⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ sa chi
'cuuⁿ'míⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel contra yeⁿ'e
gobierno ní 'niiⁿ'nuⁿ sa 'áámá tináⁿ'ā. Sáⁿ'a
'cūū chi chiica 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'dɛɛchí yā
saⁿ'ā. Ní nca'a yā Jesús miiⁿ chí soldados
cu'neeⁿnga'a sa tan'dúúcā chi neⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ.

Yeⁿ'ē chí cu'neeⁿnga'á yā Jesús
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

[26] Taachí cueⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúní miiⁿ
ndúúcū Jesús miiⁿ, soldados sta'á yā 'áámá
saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Cirene chi nguuvi sa
Simón. Saⁿ'ā miiⁿ ní yúúní canuuⁿ sa chi
cueⁿ'e sa cuɛɛti. Soldados a fuerza di'cuíítu
yā Simón miiⁿ chi candɛɛ sa cruz yeⁿ'e Jesús
miiⁿ ní cueⁿ'e sa cuaaⁿ daami Jesús miiⁿ.

[27] Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén
miiⁿ cueⁿ'e yā n'dáa yā Jesús miiⁿ ndúúcū
n'daataá chí diituu ngɛɛcu yā ní ya'ai yā
cáávā Jesús miiⁿ. [28] Jesús miiⁿ ní ch'íínu yā
n'daataá s'éénⁿ ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā s'eeⁿ:
Ndís'tiī, daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén,
nguéɛ́ cuɛɛcú nī cáávā 'úú, naati cuɛɛcú nī
cáávā maáⁿ nī ní caavā daiya nī. [29] Ti ndaá
nguuvi chí caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ chúúcā
n'dai n'daataá chi nguéɛ́ ncuuvi daiya tá
ní n'daataá chi nguéɛ́ ntaavi daiya tá ní
n'daataá chi nguéɛ́ daiya tá chi ca'a ta daiya
tá chí chiicu? [30] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
tucá'a yā caⁿ'a yā 'tuucā: Díí yiīcū cun'daá
nduú nī vmnaaⁿ yeⁿ'é 'nū. Caⁿ'a ntúuⁿ
yā chii yā yiīcū n'gaiyáā: Cun'díí neeⁿ dí
nús'uu. [31] Caati ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ
yā 'caaca yā yáⁿ'á cueeé chi tan'dúúcā 'úú,
¿'áá nguéɛ́ caniicu cá yā 'caaca yā yáⁿ'á
chí cuuⁿmaⁿ chi tan'dúúcā ndís'tiī? 'Tíícā
ngaⁿ'a Jesús.

[32] Nguuvi miiⁿ ní candɛɛ ntúuⁿ yā na 'uuvi
saⁿ'ā chí n'giiⁿ'nuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'neeⁿnga'a
yā saⁿ'ā s'eeⁿ dáámá ndúúcū Jesús miiⁿ.
[33] Taachí ndaa yā lugar yeⁿ'ē 'áámá yiīcū 'lííⁿ
chí nguuvi Calavera, miiⁿya chi'nééⁿnga'a
yā Jesús miiⁿ ndúúcū nduu 'uūví saⁿ'ā chi
n'giiⁿ'núⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, 'áámá sa lado ta cuaacú

Jesús miiⁿ, ni táámá sá lado tá 'cueé yā.
34 Tuu'mi ní taachi snée yā i'neeⁿnga'á
yā, Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: N'diī, Chiidá,
nadich'ɛɛcú nī yeⁿ'e saⁿ'ā s'uuⁿ caati nguɛɛ
déénu sá dɛ'ɛ̄ chi 'túúcā idiiⁿ sa. Tuu'mi
ní soldados tun'dáa sa suerte na catecai
Jesús chí ca'ā sa 'áámá sá ndúúcū taama sa.
35 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ snée yā
n'giinu yā níícú 'iiⁿntyeⁿ'ē n'giiⁿnyuⁿneéⁿ
yā Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā yeⁿ'e
Jesús: Sáⁿ'a 'cūū ní nadanguáⁿ'ai sa tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ. ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ nadinguáⁿ'ai
maāⁿ sa saⁿ'ā nduuti chi saⁿ'ā miiⁿ chi Cristo
chi Ndyuūs dicho'ó yā?
36 'Tiicá ntúūⁿ soldados n'giiⁿnyuⁿneeⁿ sa
Jesús miiⁿ. Cheⁿ'e niiⁿnúⁿ yā ní ca'a yā
vinagre. 37 Ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ:
Ndúúti chi díí chi Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel,
nadanguáⁿ'ai maāⁿ di díí.
38 Ní canéé nguūⁿ na tiīⁿ cruz yeⁿ'e Jesús
miiⁿ nduudu griego ndúúcū nduudu latín
ndúúcū nduudu hebreo, chí ngaⁿ'a: Sáⁿ'a
'cūū Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel.
39 'Áámá chɛɛ saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē
sa chi ca'nééⁿnga'a yā 'áámá lado yeⁿ'e
Jesús cunncáā caⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chii sa
Jesús: Ndúúti chi dii chi Cristo miiⁿ nadin-
guáⁿ'ai di maaⁿ di ní nadinguáⁿ'ai ntuuⁿ di
nús'uu. 40 Táámá saⁿ'ā chi cu'nééⁿnga'a yā
táámá lado yeⁿ'e Jesús 'caa'va sa ndúúcū
sáⁿ'a 'cūū ní caⁿ'a sa chii sa saⁿ'ā: Díí ¿'áá
nguɛ́ɛ́ 'va'a di Ndyuūs? Dii ní dáámá con-
denado ndúúcū nús'uu. 41 S'uúⁿ ní cuaacu
nííⁿnyúⁿ n'geenu yú ngii ti vɛ́ɛ́ nuuⁿndi
yeⁿ'ē yú chi nadíí'vɛ̄ yú nuuⁿndi yeⁿ'e yú
naati sáⁿ'a 'cūū nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nuuⁿndi diíⁿ
sa.
42 Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ:
N'diī, Jesús, n'gaacú nī yeⁿ'ē 'úú taachí ndaá
nī naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē.
43 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chiī yā
saⁿ'ā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií dii, ti
maaⁿ ní cunee di nduucú na lugar chi ngu-
uvi paraíso.

Jesús ch'iī yā
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Taachí chii maⁿ'a nguuvi chii maāiⁿ
núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdi ndíí taanduū n'gɛɛcu
'íínú chiīnū. 45 'Yáⁿ'ā ní nduuvi maāíⁿ
ní cortina yeⁿ'e yaācū templo nda'ai
náávtáⁿ'ā. 46 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ 'cai yā:
N'diī, Chiidá, na ta'á nī cu'neéⁿ espíritu
yeⁿ'é. Ch'íínú caⁿ'a yā chuū, ní Jesús ch'īi
yā.
47 Taachí saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
soldados romanos n'diichi sa chí ch'iī Jesús,
tuu'mi ní caⁿ'a sa: Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ
Ndyuūs. Cuaacu nííⁿnyúⁿ sáⁿ'a 'cūū saⁿ'ā
chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa.
48 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cheⁿ'e yā ní
n'diichi yā chí chiī, nguɛɛcundíi yā ch'eⁿ'e
niiⁿnuⁿ yā taachi cueⁿ'é yā vaacu yā. 49 Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi n'diichí yā Jesús miiⁿ,
ndúúcū n'daataá chí cheⁿ'e ndúúcū Jesús
miiⁿ ndii yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea, ch'ɛɛtinéé
yaⁿ'ai yā ch'íínu yā dendu'ū chi 'túúcā.

Ch'iichi yā Jesús
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Vɛ́ɛ́ 'áámá saⁿ'ā chí n'dai ní n'daacā
sa chi ngúúví sá José. Sáⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā
ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é 'iiⁿntyéⁿ'ē ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ
Israel. 51 Saⁿ'ā miiⁿ ní yeⁿ'e yáāⁿ Arimatea
chi yáⁿ'āa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní saⁿ'ā
nguɛ́ɛ́ ndúúvídaama sa ndúúcū tanáⁿ'ā
'iiⁿntyeⁿ'ē ti nguɛ́ɛ́ canee yiinú sa ndúúcū
chi diíⁿ yā. Tí saⁿ'ā miiⁿ canee ngíínú sá
tiempo chi Ndyuūs ndaa yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 52 Ní cueⁿ'e sa ndaa
sa nanááⁿ gobernador Pilato ní chiica sa
cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ. 53 Cuayiivi taachi
José ndivíi sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na cruz ní
ch'ɛɛ̄cu sa áámá sábana na cuerpo yeⁿ'e yā
tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní
ch'iichi sa na 'áámá yáinyāⁿ ngai chi din'dái
yā chɛɛti yiivi yaava naachí mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ nnúuⁿ yā. 54 Nguuvi miiⁿ ní
nguuvi viernes chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiyaáⁿ yā
tanducuéⁿ'ē cáávā 'viicu pascua ní cáávā
nguuvi chi cuchiī chi sábado chi nguuvi chi
ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel.
55 N'daata s'eeⁿ chí can'daa Jesús ndii
na yáⁿ'āa Galilea, cueⁿ'e tá ní n'diichi tá
yáinyāⁿ ní táácā canuúⁿ cuerpo yeⁿ'e Jesús.
56 Ní taachí n'daataá s'eeⁿ ndaa tá vaacu
tá, n'nuuⁿ tá perfumes ndúúcū pomadas
chi n'dɛɛvɛ́ ngeeⁿ. Ní nguuvi cuayiivi, ní
nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yā.

24

Jesús nanduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Nguuvi domingo chi maaⁿ ní nguuvi
vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē ndɛɛtɛ, tyaaⁿ n'dái
cueⁿ'e n'daataá s'ééⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcū

tanánⁿ'ā n'daataá. Candɛ́ɛ yā especias chi dɛɛvɛ́ ngeéⁿ chí 'āā vɛ́ɛ́ yaáⁿ yā. 2 Taachí
ndāa yā na yáinyāⁿ miiⁿ, 'āā ntɛ́ɛ́ tuūú
ch'ɛɛté miiⁿ na cheendi yáinyāⁿ ti caneé
'aama lado. 3 Tuu'mi ní taachí sndaa
yā chɛɛti yáinyāⁿ miiⁿ, nguɛ́ɛ́ ndaacá yā
cuerpo yeⁿ'e Jesús. 4 Taachí n'diichí yā
chuū, ní dii'yá yā chiī, tuu'mi ní neēéⁿ na
'uuvi saⁿ'ā 'diituú yā ndúúcū catecai chi
dɛɛvɛ́ ngii. 5 Ní n'daataá s'eeⁿ dii'ya n'dai
yā chiī ní n'diichí yā ndii na yáⁿ'āa.
Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví chí in'nuúⁿ
nī 'iiⁿ'yāⁿ chi candúúchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā? 6 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ canée yā
'muuⁿ. 'Āā nnduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā.
N'gáácú nī yeⁿ'ē nduudu chí caⁿ'a yā taachi
canée yā ndúúcu nī na yáⁿ'āa Galilea taachí
'āā cuɛ́ɛ́ 'cuūvi yā. 7 Ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a
yā chiī yā ndís'tiī: 'Úú Saⁿ'a chi Daiya
Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí nca'á yā 'úú ta'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
cu'neeⁿnga'á yā 'úú; naati ndiichi ndii 'íínú
nguuvi 'úú nduuchí yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

8 Tuu'mi ní n'daata s'eeⁿ n'gaacu tá yeⁿ'ē
nduudu yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. 9 Ní cueⁿ'e tá
yeⁿ'e yáinyāⁿ ní cunaⁿ'ā ta ní caⁿ'ā tá
chiī tá ndu'u ndiicháámá apóstoles ndúúcū
tináⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā miiⁿya. 10 N'daata
s'eeⁿ chi caⁿ'a ta chii tá apóstoles ní
ta María yeⁿ'e yáāⁿ Magdala, ndúúcū ta
Juana, ndúúcū tá María chí chɛɛcuú Jacobo,
ndúúcū tináⁿ'ā n'daata s'eeⁿ. 11 Apóstoles
ní nadicadiinúúⁿ yā chi táⁿ'ā s'eeⁿ ní loca
tá cáávā chi ngaⁿ'a tá. Ní nguɛ́ɛ́ s'téénu yā
nduudu yeⁿ'ē tá.

12 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ncueeⁿ sa ní
cueⁿ'e sa ngéenū sa na yáinyāⁿ. Taachí ndaā
sa, tuu'mi ní n'diichi núúⁿ sa chɛɛti yaīnyāⁿ
ní 'āā dámaāⁿ sábanas canee miiⁿ. Saⁿ'ā ní
cueⁿ'e yiinu sá yeⁿ'e chi chó'ōo ní cunaⁿ'ā
sa na vaacu sa.

*Saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa cuaaⁿ cyúúní chí
ngeⁿ'e cuaaⁿ na yáāⁿ Emaús*

(Mr. 16.12-13)

13 Nguuvi mííⁿ nūuⁿ, 'uuvi saⁿ'ā s'eeⁿ
cueⁿ'é yā 'áámá yáāⁿ 'lííⁿ chí nguuvi Emaús
chi canee taanduū ndiichúúví kilómetros
yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén. 14 Ní taachí cueⁿ'e yā
cuaaⁿ cyúúní ní índeé yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē
dendu'ū chí chiī. 15 'Náāⁿ chí índeé yā ní
itiinguuneeⁿ vi'i yā, maaⁿ Jesús miiⁿ ndaa
niiⁿnúⁿ yā ní cueⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
16 Taachí n'diichí yā Jesús miiⁿ nguɛ́ɛ́ iinti-
inaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 17 Jesús caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ índeé ndís'tii? ¿Dɛ'ɛ̄
cuuví tátiī ndaachi yiinú nī?

18 Saⁿ'ā chi nguuvi Cleofas nan'guɛɛcútaⁿ'a
yā. ¿'Áá díí, 'áámá n'dyáⁿ'ā dii chi canuuⁿ
di yúúní na yáāⁿ Jerusalén chi nguɛ́ɛ́ déénu
di dɛ'ɛ́ chiī nguuvi s'eeⁿ na yáāⁿ Jerusalén
miiⁿ?

19 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ́ chiī yáāⁿ miiⁿya? 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret,
chi 'áámá saⁿ'ā profeta ní diíⁿ yā 'áámá
ntiiⁿnyuⁿ n'dai ndúúcū poder. Ní diíⁿ
yā n'deee n'dáí vaadī n'giinu ní ngaⁿ'a
yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs nanáāⁿ Ndyuūs
ní nanáāⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 20 Chiiduú
n'gɛɛté ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'ē yú tun'dáa
nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús ní nca'a yā Jesús 'iiⁿ'yāⁿ
ní caⁿ'a yā chí 'cuuvi yā. Níícú s'neeⁿnga'á
yā Jesús. 21 Nús'uu ní snéé yúúní 'nū ní
cunee ngiinú 'nū chí sáⁿ'a 'cūū ní nadin-
guáⁿ'ai sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é nación Israel chi
nación yeⁿ'é 'nū. Maaⁿ ní 'iīnū nguuvi chí
chiī chuū. 22 Ní ná n'duuvi n'daataá chí
chiicá yā dáámá nduucú 'nū cheⁿ'é yā tyaaⁿ
na yáinyāⁿ ní cueⁿ'e yíínú 'nū. 23 Ní ndaá
yā nanaáⁿ 'nū ní caⁿ'a yā chi nguɛ́ɛ́ ndaaca
yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní n'diichí yā
n'duuvi ángeles chí caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chí Jesús miiⁿ 'āā nduuchí yā yeⁿ'e
nguaaⁿ tináⁿ'ā. 24 Ni cheⁿ'é n'duuvi saⁿ'ā
chi chiicá nduucú 'nū na yáinyāⁿ ní ndaāca
sa tan'dúúcā chi ngaⁿ'a n'daataá s'eeⁿ naati
nguɛ́ɛ́ n'diichi sa Jesús.

25 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā
s'eeⁿ: Dɛ'ɛ̄ chúúcā vaadicadíínūuⁿ yeⁿ'e
ndís'tiī ndúúcū staava yeⁿ'e nī chí chɛɛchi
chí nguɛ́ɛ́ s'téénu nī tanducuéⁿ'ē chi caⁿ'a
saⁿ'ā profetas. 26 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ canee nguūⁿ na
libro yeⁿ'é Ndyuūs chi Cristo miiⁿ canéé chí
'cueenú yā cuuvi cosas chi 'túúcā ní cuayi-
ivi mííⁿ cunaⁿ'á yā ná va'ai chɛɛti nguuvi?

27 Tucá'a Jesús caⁿ'a yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē
chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíí
taachí dinguuⁿ Moisés ndúúcū chi dingúūⁿ
nducyaaca profetas. Ní ngaⁿ'a Jesús yeⁿ'e
chí dinguúⁿ yā yeⁿ'ē Cristo ndíí cuáāⁿ vm-
naaⁿ yeⁿ'e chi canéé chi chó'ōo yeⁿ'é yā.

28 Tuu'mi ní taachi ndaá yā na yáāⁿ 'lííⁿ
chi cueⁿ'e yā, Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā chi
candiicá ca yā. 29 Saⁿ'ā s'eeⁿ di'cuíítu sa

Jesús chi canee yā ndúúcū sa, ní caⁿ'a sa
chii sa Jesús: N'diī cuneé nī nduucú 'nū,
ti cuuvi chíinū yeⁿ'e nī. 'Āā cuéé cuuvī
'da'ā. Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e yā ndúúcū
saⁿ'ā s'eeⁿ cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní canée yā
ndúúcu sa. 30 Taachí Jesús miiⁿ vɛɛ yā
na mesa ní che'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ,
tuu'mi ní sta'á yā pan ní caⁿ'angua'á yā
ní ca'a yā gracias Ndyuūs caavā pan miiⁿ.
Ní n'dee yā pan ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
31 Tuu'mi nūuⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ iintiinaaⁿ sa Jesús
miiⁿ, naati Jesús ndaanaáⁿ yā yeⁿ'e saⁿ'ā
s'eeⁿ. 32 Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ngaⁿ'a sa ngiī sa vi'ī:
¿'Áá nguéé chicadiinuuⁿ yú na staava yeⁿ'e
yú chi ya'ai taachi snúuⁿ yú yúúní taachí
índeé yā ndúúcu yú, ní ngi'cueéⁿ yā nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ?

33 Hora mííⁿ nūuⁿ nducueeⁿ sa ní cunaⁿ'á
sa na yáāⁿ Jerusalén. Ní ndaaca sa
ndu'ū ndiicháámá apóstoles ndúúvídaama
yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā
ndúúcu yā. 34 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā
nguaaⁿ maáⁿ yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ Jesús
nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā ní che'enaáⁿ yā
yeⁿ'e Simón.

35 Tuu'mi ní 'uuvi saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā
táácā chiī yúúní chi cueⁿ'e yā. Tiī ní iinti-
inaáⁿ Jesús miiⁿ taachí n'deé yā pan.

Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿ'e discípulos yeⁿ'e
yā

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Taachí saⁿ'a s'eeⁿ ngaⁿ'a sa chuū, Jesús
miiⁿ ní cheⁿ'e naáⁿ yā naavtaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'á yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuuví
'diīíⁿ ndúúcū ndís'tiī.

37 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dii'yá yā chiī
ti nadicádíínuuⁿ yā chí n'diichi yā 'aama
espíritu. 38 Naati Jesús miiⁿ caⁿ'á yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí dii'yá nī
chiī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā nadacádíínuuⁿ
nī na staava yeⁿ'e nī? 39 Cuin'diichí nī ta'á
ndúúcū ca'á. 'Úú maáⁿ chuū. Cuituu'ví
nī 'úú. Cuin'diichí nī. 'Úú nguéé 'aama
espíritu tan'dúúcā chí nadacádíínuuⁿ nī.
'Áámá espíritu nguéé 'iini ní nguéé yuūtɛ̄
tan'dúúcā chi inaaⁿ ndís'tiī chi véé yeⁿ'ē
'úú.

40 Taachi Jesús caⁿ'a yā nduudú 'cūū,
ch'iⁿ'i yā ta'a yā ndúúcū ca'a yā. 41 Naati
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'téénu yā ti yeenú
n'dai yā ní ngeⁿ'e yiinu yā. Ní cáávā chuū
Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá
nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ 'muuⁿ chi che'e yú?

42 Tuu'mi ní ca'a yā 'áámá tááⁿ 'yaācā
ndúúcū 'aama taaⁿ va'ai ndi'i. 43 Cristo
miiⁿ ní sta'a yā ní che'e yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. 44 Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Ndúúdú 'cūū caⁿ'á taachi caneé ndúúcū
ndís'tiī. Canéé chí cúúví cuaacu tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū chi canéé nguūⁿ yeⁿ'ē 'úú na
libro yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé nguūⁿ na ley
yeⁿ'ē Moisés ndúúcū yeⁿ'e profetas ndúúcū
yeⁿ'e salmos.

45 Tuu'mi ní Jesucristo diiⁿ yā chi tuumi-
cadiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'é Ndyuūs. 46 Ní caⁿ'a yā chii yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tíícā canéé yeⁿ'ē 'úú chí
Cristo 'úú. 'Tíícā canee chi 'cueenú cuuvi
ní 'cuūví. Ní nduuchí yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
ndii chíí ndii 'íínú nguuvi. 47 Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ canéé chí caaⁿ'maⁿ yā nduudu miiⁿ chi
ndaacadaami 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e
yā vmnaaⁿ núúⁿmáⁿ na yáāⁿ ní Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā cáávā chi
duuchí. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén. Cuayiivi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e núúⁿmáⁿ naciones yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī.
48 Ndís'tiī ní cuuví nī testigos yeⁿ'e chuū
ti n'diichí nī chuū ní canéé chí caaⁿ'máⁿ
nī 'iiⁿ'yāⁿ. 49 Cuin'diichí nī. 'Úú dicho'ó
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi caⁿ'ā Chiidá
chi ndaā nanááⁿ ndís'tiī. 'Cuɛɛtinéé nuúⁿ nī
na yáāⁿ Jerusalén ndíí chí ndaāca nī poder
yeⁿ'e Ndyuūs, poder chí cuchiī yeⁿ'ē cuaaⁿ
'nííⁿnúⁿ.

*Jesús cuna*ⁿ'a yā va'ai chɛɛti nguuvi

(Mr. 16.19-20)

50 Cheⁿ'e Jesús ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na
yáāⁿ 'lííⁿ Betania ní di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
51 Taachí ch'iinu di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ,
cueⁿ'é yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cundaa yā
va'ai chɛɛti nguuvi. 52 Cuayiivi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
dich'ɛɛtɛ yā Ndyuūs ní cunaⁿ'a ntuúⁿ yā na
yáāⁿ Jerusalén. Ní neené yeenu taavi yā.
53 Ní 'áámá chɛɛtinée yā na yaācū templo ní
ngaⁿ'á yā chí ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní i'téénu yā
Ndyuūs. 'Tíícā chiī.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGÚŪⁿ APÓSTOL JUAN

N'diī ní saⁿ'ā chi Nduudu

1 Cuááⁿ nááchí chínga'a 'āā ngaⁿ'a
Dendyuūs ndúúcū Nduudu, ní Nduudu
mííⁿ 'āā ngaⁿ'ā ndúúcū Dendyuūs, ní
Nduudu miiⁿ ní Dendyuūs. 2 Chuū chíí
naachi chínga'a ndúúcū Dendyuūs miiⁿ.
3 Tanducuéⁿ'ē chi vɛɛ ní cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ din'dái yā chi vɛ́ɛ́. Nduuti chi nguɛ́ɛ yā,
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'aama cosa chi vɛ́ɛ́. 4 'Iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ canéé ndúúcū vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
ní vida miiⁿ ní dɛɛvɛ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. 5 Níícú
dɛɛvɛ chīdɛɛvɛ́ na maaíⁿ, chí maaiⁿ mííⁿ
'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ tuumicadíínuuⁿ yā.

6 Dendyuūs nidichó'o yā 'áámá saⁿ'ā, chi
nguuvi sa Juan. 7 Saⁿ'ā miiⁿ ndaa sa chí caⁿ'a
sa nduudu cuaacu. Ní caaⁿ'máⁿ sá nduudu
cuaacu yeⁿ'e chi dɛɛvɛ caati nducyaacá yā
cu'téénu yā cáávā saⁿ'ā miiⁿ. 8 Nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā
miiⁿ chi dɛɛvɛ; naati chi ngaⁿ'ā sa nduudu
cuaacu yeⁿ'ē dɛɛvɛ. 9 Chííⁿ chí nduudu
cuaacu chí dɛɛvɛ. Chííⁿ nga'ā dɛɛvɛ yeⁿ'ē
nducyáácá yā chi sneé yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

10 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi dɛɛvɛ ní canéé yā
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní din'dái yā iⁿ'yeeⁿdī, ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeēⁿdī nguɛ́ɛ́ n'diichi yā
'yā. 11 Ndaá yā caavā ndaata yeⁿ'é yā 'íícú
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā chi canēe
yā. 12 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuúⁿ yā chi
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canée yā nduucú yā, Ndyuūs
ca'a yā poder 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi cuuvi daiya
Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā chi
ngúúví yā. 13 Nguɛ́ɛ́ cuuvi yā daiya yā cáávā
yuūúⁿ, ní nguɛ́ɛ́ caava yuūtē, ní nguɛ́ɛ́ caavā
isáⁿ'ā, caati cáávā 'iivú Ndyuūs.

14 Níícú Nduudu miiⁿ ní ch'iindiyáaⁿ
yā tan'dúúcā s'uuúⁿ ní canée yā ndúúcū
s'uuúⁿ. N'dái taavi yā ndúúcū favor ndúúcū
nduudu cuaacu. Ní n'diichi yú poder yeⁿ'é
yā, poder tan'dúúcā yeⁿ'ē 'áámá n'dyáⁿ'ā
yeⁿ'ē Chiidá yā chi Dendyuūs miiⁿ. Ndi-
ituú taaví yā ndúúcū favor ndúúcū nduudu
cuaacu. 15 Juan caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'é
yā ní 'caī sa ní ngaⁿ'ā sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū:
'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchií yā cuaaⁿ daamí ní vmnaaⁿ
cá yā yeⁿ'ē 'úú caati 'āā 'naaⁿ cá yā niicu 'úú.

16 Níícú nducyaaca yú ita'a yú favor
ndúúcū favor yeⁿ'ē Jesús chi ndiituú yā
ndúúcū favor. 17 Caati vɛ́ɛ́ ley miiⁿ cucáávā
Moisés ca'a yā naati vɛ́ɛ́ favor ndúúcū
nduudu cuaacu cucáávā Jesucristo ca'a
yā. 18 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichí yā
Dendyuūs miiⁿ. Jesús 'áámá n'dyáⁿ'ā yeⁿ'ē
Chiidá yā chi canéé nduucú yā, Jesús mííⁿ
diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā yeⁿ'ē Chiidá yā.

Nduudu cuaacu yeⁿ'e Juan chi
ngɛɛdinuūⁿnīⁿ

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e yáāⁿ
Jerusalén dichó'o yā chiiduú s'eeⁿ ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ levitas s'eeⁿ ní ndaá yā nanááⁿ Juan
miiⁿ chí itiinguunéeⁿ yā: ¿Díí, du'ū dii?
chuū chi nduudu cuaacu chi n'guɛɛcútaⁿ'ā
Juan. 20 Ní Juan miiⁿ ntumiiⁿnúⁿ yā ní nguɛ́ɛ́
cheēⁿdiitú yā ní caⁿ'a cuaacú yā: Nguɛ́ɛ́ 'úú
chi Cristo.

21 Ní natiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā: ¿Du'ū dii,
tuu'mi? ¿'Áá díí profeta Elías? Ngaⁿ'ā Juan:
Nguɛ́ɛ́ 'úú. Ní natiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā: ¿'Áá
díí chi profeta? Ngaⁿ'ā ntúuⁿ sa: Nguɛ́ɛ́ 'úú.

22 Ngaⁿ'ā ntúuⁿ yā ngii yā saⁿ'ā: ¿Du'ū di,
tuu'mi? Ní 'tíícā caaⁿ'máⁿ 'nū cuuvi 'nū
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā nús'uu. ¿Dɛ'ɛ́ ngaⁿ'ā
di yeⁿ'e maāⁿ di?

23 Tuu'mí caⁿ'a Juan: 'Úú nduudu chi caⁿ'a
na yáⁿ'āa naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ:
Nan'guáaⁿ nī yúúní cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs,
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a profeta Isaías miiⁿ
naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs.

24 'Íícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ndaá yā miiⁿ ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē fariseos. 25 Níícú ntiinguuneéⁿ
yā saⁿ'ā ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí ngɛɛdinúuⁿnīⁿ di, ndúúti chi dii
nguɛ́ɛ́ Cristo dii, ní nguɛ́ɛ́ Elías dii, ní nguɛ́ɛ́
profeta 'cūū dii?

26 Níícú Juan nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'é yā
ní caⁿ'a ya: 'Úú ní ngɛɛdinúuⁿnīⁿ ndúúcu
nuūⁿnīⁿ; naati nguaaⁿ ndís'tiī ní canéé
'áámá yā ní nguɛ́ɛ́ ináaⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. 27 'Iiⁿ'yáⁿ
'cūū chi cuchii cuayiivi ní vmnaaⁿ ca yā
yeⁿ'ē 'úú. Niicu 'úú nguɛɛ n'dai 'úú, chi
cuuvi diíⁿ n'daatiií yííⁿmáⁿ yeⁿ'e ndaacuú
yeⁿ'é yā.

28 Cosa 'cūū chi chiī ná yáⁿ'āa Betábara na
táámá lado yeⁿ'e yíícú Jordán, naachi Juan
chɛ́ɛ́dinuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ.

'Iiti cuūchī yeⁿ'e Dendyuūs

29 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ní Juan n'diichi
sa Jesús ndaá yā naachi canee sa, níícú

ngaⁿ'ā sa: Cun'diichí nī. 'Íngaā Jesucristo chi nguuví yā 'Ííti Cuūchī yeⁿ'é Dendyuūs chi nadivíí yā nuūⁿndī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeēⁿdī. [30] Chuū chi ngaⁿ'á yeⁿ'é yā: Cuchii 'áámá saⁿ'ā cuayiivi yeⁿ'e 'úú níícú 'āā vmnaaⁿ sa yeⁿ'ē 'úú, caati 'āā 'naaⁿ ca sa niicu 'úú. [31] 'Úú ní nguɛ́ɛ́ n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ naati deenú chi snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel 'yā. Cáávā chuū 'úú cuchií ní ngɛɛdinuūⁿníⁿ ndúúcū nuūⁿnīⁿ.

[32] Juan mííⁿ ní ngaⁿ'ā sa nduudu cuaacu: 'Úú ní n'diichí Espíritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs chi cuch'ééⁿ nanguuvi tan'dúúcā paloma ní ndaa vmnaaⁿ yeⁿ'é yā ní canéé yā ndúúcu yā. [33] 'Úú nguɛ́ɛ́ n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ naati 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú chí ngɛɛdinuūⁿníⁿ ndúúcū nuūⁿníⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Du'ū chí n'diichí di chi ndɛɛ̄ Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní canée yā nduucú yā, 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū chi ngɛɛdinúuⁿnīⁿ ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. [34] 'Úú ní n'diichí ní ngaⁿ'a cuaacú chi chuū chi Daiya Dendyuūs.

Discípulos chí vmnááⁿ vmnaaⁿ

[35] Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi canéé ntuūⁿ Juan ndúúcū 'uuvi discípulos yeⁿ'ē sa. [36] Ní inaaⁿ sa Jesús miiⁿ chi cachiicá yā cuaaⁿ miiⁿ. Ní ngaⁿ'ā sa: N'diichí nī. 'Íngaā Jesucristo chi nguuví yā 'Ííti Cuūchī yeⁿ'é Dendyuūs.

[37] Ndúú 'uuvī discípulos yeⁿ'e Juan chi ch'iindiveéⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā sa, ní cueⁿ'é yā ndúúcū Jesús. [38] Nguɛɛcundíī Jesús ní n'diichí yā chi n'dáa yā 'yā. Ní ngaⁿ'a yā ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ́'ɛ in'nuuⁿ di? Ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngii yā 'yā: Rabí (nduudu mííⁿ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi Maestro), ¿tií canééⁿ vaacu dí?

[39] Tuu'mi ngaⁿ'a yā ngīi yā saⁿ'ā: Cuchií nī níícú n'diichí nī. Ní ndaá yā ní n'diichí yā tii canée yā. Ní ch'ɛɛtinée yā nduucú yā nguuvi miiⁿ caati 'āā tandúú n'gɛɛcú cuūúⁿ chiīnū.

[40] Ní yeⁿ'e 'uuví yā chi ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē Juan ní cueⁿ'é yā ndúúcū Jesús. 'Áámá saⁿ'ā miiⁿ ní nguuvi sa Andrés 'diīnū Simón Pedro. [41] Ni Andrés miiⁿ nndaacá sa maaⁿ 'díínu sa Simón ní ngaⁿ'a sa ngii sa sáⁿ'ā: Nndaaca 'nū Mesías miiⁿ (neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu miiⁿ chí Cristo).

[42] Ní candɛɛ̄ sa Simón nanááⁿ Jesús. Ní taachi Jesús miiⁿ n'gíínu yā saⁿ'ā miiⁿ, ní ngaⁿ'á yā: Díí Simón Pedro, daiya Jonás miiⁿ. Mááⁿ ní cu'neeⁿ yú chi duuchi Cefas (nduudu mííⁿ neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ tuūú).

Jesús yaa'ví yā Felipe ndúúcū Natanael

[43] Chi dɛ́ɛ́vɛ́ táámá nguuvi Jesús neⁿ'é yā caⁿ'a yā na yáⁿ'āa Galilea, ní cueⁿ'é yā. Ndaaca yā Felipe ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuchíi di nduucú.

[44] Ní yáāⁿ vaacú Felipe ní yeⁿ'ē yáāⁿ Betsaida ní dáámá yáāⁿ vaacú sa ndúúcū Andrés ndúúcū Pedro. [45] Felipe mííⁿ nndaaca sá Natanael, níícú ngaⁿ'ā sa ngii sa sáⁿ'ā: 'Āā nndaacá 'nū Jesús daiya José yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret. Dingúūⁿ Moisés yeⁿ'ē 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū na ley, ní dingúūⁿ profetas yeⁿ'e 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū.

[46] Ní ngaⁿ'a Natanael: ¿'Áá vɛ́ɛ́ cosa chi n'daacā na yáāⁿ Nazaret? Ní ngaⁿ'ā Felipe miiⁿ: Cuchíi di ní n'diichi di.

[47] Jesús miiⁿ ní n'diichí yā Natanael chi cuchii sa nanáaⁿ yā. Ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē sa: N'dííchí nī 'áámá saⁿ'ā chi cuaacu nííⁿnyúⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ ngin-nche'ei sa 'iiⁿ'yāⁿ.

[48] Ngaⁿ'a Natanael ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Tíí n'diichi di 'úú? Ní ngaⁿ'ā Jesús ngií yā saⁿ'ā: Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ yaa'ví Felipe dii ní taachi canéé dí maaⁿ yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídii yaaⁿ nguuvi, 'āā n'diichí díí.

[49] Ní nan'guɛɛcutáⁿ'ā Natanael miiⁿ ni ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Maestro, n'diī chí Daiya Dendyuūs miiⁿ. N'diī chí Rey yeⁿ'e Israel.

[50] Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: ¿'Áá cáávā chí ngaⁿ'á ngií dii chi n'diichí dii maaⁿ n'guíídii yaaⁿ nguuvi chi 'āā i'teenu di 'úú? Ch'ɛɛtɛ n'dai ca n'diichí dí dendú'ū nguɛ́ɛ́ ti chúū.

[51] Ní ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii dii. Ngúúví maaⁿ ní ngúúví chí cuíchiī cunéé chí n'diichi di chí nanguaāⁿ nanguuvi níícú ángeles yeⁿ'é Dendyuūs miiⁿ ní ngɛɛ yā ní ngua'á yā nanááⁿ Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs.

2

Ch'iindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Caná

[1] Chiī ndii chííⁿ ndii 'íínú nguuvi miiⁿ ní ch'iindivaacú 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ Caná yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. Ní miiⁿ cánéé chɛɛcú Jesús. [2] Ní idííⁿ yā invitar Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā nááchí ch'iindivaacú

'iiⁿ'yāⁿ. 3 Ní ch'iinu vino yeⁿ'é yā. Ní chɛɛcú
Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā Jesús: 'Āā ntɛ́ɛ́ vino
yeⁿ'é yā.
4 Ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā chɛɛcú yā: ¿Dɛ'ɛ̄
caneé yeⁿ'é ndúúcū dii n'dataá? 'Āā cuɛ́ɛ́
ndaa hora yeⁿ'é miⁿniiⁿyuⁿ.
5 Chɛɛcú yā miiⁿ ngaⁿ'á yā ngiī yā saⁿ'ā
s'eeⁿ chi diiⁿ mandado: Dii sáⁿ'ā s'eeⁿ, diiⁿ
di tan'dúúcā chi Jesús caaⁿ'máⁿ yā cuuví yā
ndis'tíī.
6 Miiⁿ snéé níyaaⁿ 'cuutií n'gɛɛtɛ chi
nin'dai ndúúcū tuūu chí ngɛɛ nuūⁿnīⁿ.
'Iiⁿ'yāⁿ naaⁿnú yā 'cuutií s'eeⁿ tan'dúúcā
costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 'Aama
'aama 'cuutií ch'ɛɛtɛ tunéēⁿ nn'geēⁿ nduuvi
cuūuⁿ ngɛɛcu ndii 'áámá ciento litros yeⁿ'e
nuūⁿnīⁿ.
7 Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā chi idiiⁿ
mandado: Diīcuutú nī ndúúcū nuūⁿnīⁿ
'cuutií n'gɛɛtɛ chí nin'dai ndúúcū tuūu.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diīcuutú yā ndiituú n'dai
ndúúcū nuūⁿnīⁿ. 8 Ní ngaⁿ'á Jesús ngii
yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi idiiⁿ mandado: Tun'dáa
nī naachi s'néēⁿ nuūⁿnīⁿ, ní tun'dáa nī
nuūⁿnīⁿ, ni candɛɛ nī nanáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
chéēⁿ ndii vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicū. Ní candɛɛ
yā ch'iⁿ'í yā na 'iiⁿ'yāⁿ chí chéeⁿndii vmnaaⁿ
yeⁿ'e 'viicū. 9 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chí chéēⁿndii
vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicū canéé yiinú yā nuūⁿnīⁿ
chi 'āā ndii vino naati nguɛ́ɛ́ déénú yā tii
ngiica vino miiⁿ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ
mandado ní déénú yā caati cheⁿ'é yā nguai
yā nuūⁿnīⁿ. Tuu'mi ní yaa'ví yā saⁿ'ā chi
n'giindivaacu miiⁿ. 10 Ní ngaⁿ'á yā ngii yā
saⁿ'ā chi n'giindivaacu: Tanducuéⁿ'ē saⁿ'ā
miiⁿ dííncā vino chi n'dai ca nga'a sa vm-
naaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní taachi 'āā ndiitú yeⁿ'é yā,
tuu'mi nnga'a sa vino chí nguɛ́ɛ́ n'dai ngi'i.
Naati dii ní nnguaīn'dai di vino chi n'dai
ndíí maaⁿ.
11 Chiiⁿ ní vmnáāⁿ vmnaaⁿ señal chí diīⁿ
Jesús ná yáāⁿ Caná yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea. Ní
ch'iⁿ'i yā poder yeⁿ'é yā. Ní discípulos yeⁿ'é
yā chi'teenú sa 'yā.
12 Cho'o chuū ní cuinaⁿ'á Jesús ndúúcū
chɛɛcú yā, ndúúcū 'díínu yā ndúúcū dis-
cípulos yeⁿ'é yā na yáāⁿ Capernaum. Ní
duu'vī nguuví caneé yā miiⁿ.

Jesús didɛɛvɛ́ yā yáacū templo
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Ní 'āā snee niiⁿnuúⁿ nguuví chi ndaā
'viīcū yeⁿ'ē pascua yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel,
ní cuchɛɛ Jesús na yáāⁿ Jerusalén. 14 Ní
ndaacá yā chɛɛti cheendi chéēⁿ yáacu tem-
plo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ch'ɛɛtɛ́ yā n'diicuí yā
'itiindu ndúúcū 'iiti 'cuūchī ndúúcū palo-
mas, ní ndaacá yā 'iiⁿ'yāⁿ chi inñ'daaⁿ
tuūmī. 15 Taachí Jesús din'dái yā cuerda
ní dichó'o yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chuva'āī
cheendi cheēⁿ yaācū templo miiⁿ, ndúúcū
'iiti 'cuūchi s'eeⁿ ndúúcū 'itiindu s'éénⁿ. Ní
ch'iinu ngéé yā tuūmī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
inñ'daaⁿ tuūmī ní chingúúⁿndaa yā mesas
yeⁿ'é yā. 16 Níícú ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā
chi n'diicuí palomas: Divíi nī chuū 'muuⁿ
ni nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī va'āī yeⁿ'e Chiidá va'ai chi
n'diicui 'iiⁿ'yāⁿ.
17 Tuu'mí ní n'gaacu discípulos yeⁿ'é yā
yeⁿ'e chi cánéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs
chi vaādī n'diité yeⁿ'ē vaacu di, ní di'cuiinú
'úú.
18 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ Israel nan'guɛɛcutaⁿ'á yā
ní caⁿ'a yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ señal chí cu'neeⁿ
di nús'uū chi vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'ē di chi diiⁿ di
'túúcā?
19 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní caⁿ'a yā: Nad-
tuuví nī yáácū templo 'cūū ní 'iīnū nguuvi
'úú nadācueéⁿ.
20 Tuu'mi caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ Israel: Ch'ɛɛti na
'uūvī ngɛɛcu jaaⁿ ndúuyū chi n'dai yáácū
templo 'cūū. Níícú dii, ¿'áá na 'iīnū nguuvi
neⁿ'e di nādācueeⁿ di?
21 Naati Jesús caⁿ'a yā yeⁿ'ē yaācū templo
chi cuerpo yeⁿ'ē maáⁿ yā. 22 Taachi Jesús
nanduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā tuu'mi
discípulos yeⁿ'é yā nan'gaacú yā chí caⁿ'a yā
chuū. Ní i'téénu yā chí canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Dendyuūs ndúúcū nduudu chi ngaⁿ'a
Jesús miiⁿ.

Jesús deenú yā nducyáácá saⁿ'ā

23 Taachi Jesús canée yā yáāⁿ Jerusalén,
nguuvi 'viicú yeⁿ'e pascua neené 'yaáⁿ yā
chi'téénu yā Jesús caati 'āā n'diichí yā
señales chi diíⁿ yā. 24 Naati maaⁿ Jesús
miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ ngíí chɛɛtinuú yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ caati déénú Jesús yeⁿ'e nducyáácá yā.
25 Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi ndii 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
caaⁿ'maⁿ cuaacu yeⁿ'e saⁿ'ā ti deenú yā dɛ'ɛ
chi canéé ndúúcū saⁿ'ā.

3

Jesús ndúúcū Nicodemo

1 Níícú canee 'áámá sáⁿ'ā yeⁿ'ē fariseos
chi nguuvi sa Nicodemo. Saⁿ'ā miiⁿ, saⁿ'ā
chi chéēⁿndii vmnáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 2 Sáⁿ'a
'cūū nndaa sa nanáāⁿ Jesús nguiīnū miiⁿ.

Níícú ngaⁿ'a sa ngii sá 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Maestro, déénú 'nū chi ndaá nī yeⁿ'é Dendyuūs chi lado yeⁿ'e maestro caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi diíⁿ yā señales chi idiíⁿ nī ndúúti chi nguéɛ́ canee Dendyuūs ndúúcu yā.

3 Jesús ní nan'guɛɛcútaⁿ'á yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií dii, du'ū chi nguéɛ́ nguɛɛcundíī 'cundiyaāⁿ táámá vmnéⁿ'ēe nguéɛ́ cuuví n'diichí yā naachi 'iivú Dendyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

4 Ní ngaⁿ'ā Nicodemo ngii sa Jesús: ¿Táácā nanguɛɛcundíī 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ saⁿ'ā ndiicúū 'cuundiyáaⁿ ntuúⁿ yā? ¿Táácā cuuví nuuⁿ ndáá ntuúⁿ yā na chɛɛti chɛɛcú yā ní 'cuundiyáaⁿ ntuúⁿ yā?

5 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií dii, du'ū chi nguéɛ́ 'cuundiyáaⁿ yā cáávā nuūⁿnīⁿ ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs nguéɛ́ cuuvi cundáa yā naachi canéé 'iivú Dendyuūs. 6 Du'u chí ch'iindiyáāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ canee ndúúcū. Níícú du'ū chi ch'iindiyáāⁿ yeⁿ'ē Espíritu, espíritu canee ndúúcū. 7 Nguéɛ́ caⁿ'ā yiinu di chí ngaⁿ'á ngií dii chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cánéé chí 'cuundiyáāⁿ ntúuⁿ yā taama. 8 'Yúúné ní na neⁿ'e miiⁿ ngéenū. Níícú n'giindiveeⁿ di chi ngeēnū. Ní nguéɛ́ déénu di tií chiīcā tií caⁿ'ā. 'Tíícā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi 'niindiyáaⁿ yā yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

9 Ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā Nicodemo yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'a sa ngii sa Jesús: ¿Táácā cuuví chuū?

10 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní ngaⁿ'á yā ngiī yā sáⁿ'ā: ¿'Áá díí maestro yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní nguéɛ́ deenu di chuū? 11 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií dii chi déénu 'nū chii chi ngaⁿ'a 'nū. Níícú chi n'diichí 'nū chii chi ngaⁿ'a cuaacu 'nū ní nguéɛ́ n'diichí 'nu chii chi ngaⁿ'ā cuaacu 'nū. Níícú nguéɛ́ 'caandiveeⁿ di chi caaⁿ'maⁿ 'nū nduudu cuaacu. 12 Nduuti chi ngaⁿ'á cosa chi véɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū niicu nguéɛ́ i'téénu dí, ¿táácā cu'téénu di nduuti chi caaⁿ'máⁿ cosa chi véɛ́ na va'ai chɛɛti nguūvī?

13 Ndii 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ chɛɛ yā na va'ai chɛɛti nguuvi nduuti chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'eēⁿ yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, Sáⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs, chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi. 14 Tan'dúúcā Moisés miiⁿ chinadācuéeⁿ sa cúú na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ 'tíícā canee chí nicueēⁿ Saⁿ'a chi Daiyá Dendyuūs. 15 Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi ndái yā caati cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

'Tíícā Dendyuūs dineⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeēⁿdī

16 Caati chuū díné'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeēⁿdī chí dichó'o yā 'aama n'dyáⁿ'ā Daiya yā, caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi ndái yā. Níícú cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 17 Caati Dendyuūs ní dicho'ó yā Daiyá yā iⁿ'yeeⁿdī chi Daiyá yā nguéɛ́ diiⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé iⁿ'yeeⁿdī, naati chi cuchii yā nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī cááva yā.

18 Du'u chi i'téénu 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ condenado yā, niicu du'u chi nguéɛ́ i'téénu 'iiⁿ'yāⁿ 'āā condenado yā caati nguéɛ́ chi'teenu chi nduuchi 'áámá n'dyáⁿ'ā yeⁿ'ē Chiidá yā chi Dendyuūs. 19 Níícú chuú ní condenación. Chí dɛɛvɛ 'cūū ndaá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diné'e sa na maaiⁿ nguéɛ́ ti chí dɛɛvɛ caati diiⁿ sa chí nguéɛ́ n'daacā. 20 Caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi díiⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā, nguéɛ́ diné'e yā chí dɛɛvɛ. Ní nguɛɛ indaá yā chi dɛɛvɛ miiⁿ caati nguéɛ́ neⁿ'e yā chi cuuvi déénú 'iiⁿ'yāⁿ ní caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nuuⁿndí yā. 21 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā, índaá yā naachi chí dɛɛvɛ caati 'iiⁿ'yāⁿ snáaⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā chi yeⁿ'ē Dendyuūs.

Juan chi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ ngaⁿ'a sa ndúúcū Jesús táámá vmnéⁿ'ēe

22 Choˈōo chúū, ndaā Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Judea. Ní cunée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Níícú Jesús chɛɛdinúūⁿniⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 23 Ní Juan mííⁿ ngɛɛdinuūⁿnīⁿ ntúuⁿ yā na yáāⁿ Enón niiⁿnuúⁿ na yaāⁿ Salim ti mííⁿ neené vɛɛ ca nuūⁿnīⁿ. Ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ ní chɛɛ̄dinúūⁿniⁿ yā. 24 Caati Juan miiⁿ 'āā cuéɛ́ cunúuⁿ yā vácūū.

25 Discípulos yeⁿ'ē Juan ch'ɛɛcu cheendí yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'é táácā 'iiⁿ'yāⁿ nduuvi dɛɛvɛ́ yā. 26 Níícú nndaa sá nanáāⁿ Juan ní ngaⁿ'a sa ngiī sa saⁿ'ā: Dii, Maestro, 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndúúcu di na táámá lado yeⁿ'ē yíícú Jordán 'iiⁿ'yāⁿ chí díí caaⁿ'maⁿ

cuaacu di yeⁿ'é yā; n'diichi di, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ngɛɛdinuūⁿniⁿ yā. Niicu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
ndaa yā nanáaⁿ yā.
27 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Juan ní caⁿ'a sa: Nguɛ́ɛ́
cúúví cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi
nguɛ́ɛ́ cuchiī yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi.
28 Ndís'tiī testigo yeⁿ'é chi caⁿ'á: 'Úú ní
nguɛ́ɛ́ Cristo 'úú, caati dichó'o Dendyuūs
'úú vmnaaⁿ yeⁿ'é yā. 29 Du'ū chi vɛ́ɛ́ n'daataá
yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní isáⁿ'ā yeⁿ'ē tá.
Amigo yeⁿ'ē isáⁿ'ā miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cánéé
ndúúcu yā ní n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'é yā.
Yeenú taavi yā cáávā nduudu yeⁿ'ē isáⁿ'ā
miiⁿ. 'Tíícā vaadi yeenu yeⁿ'é ní 'áámá
ndiituú taaví ca. 30 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní canéé chi
ch'ɛɛté yā, niicu 'úú dánduu'vi 'líiⁿ 'úú.

'Iiⁿ'yāⁿ chí cuchīi yā yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi

31 Du'ū chí nndaā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi
ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Du'ū chi
yeⁿ'e yáⁿ'āa ní yeⁿ'ē yáⁿ'āa ni ngaⁿ'a yeⁿ'ē
cosas yeⁿ'ē yáⁿ'āa. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nndáa yā
yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi, ch'ɛɛtɛ cá yā yeⁿ'ē
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. 32 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a
cuaacú yā yeⁿ'ē chi n'diichí yā ndúúcū
chi ch'iindiveéⁿ yā ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā 'caandiveéⁿ yā nduudu
cuaacu yeⁿ'é yā. 33 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gúuⁿ yā
nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesús nduuvidaamá
yā ndúúcu yā ní ngaⁿ'a yā chi Dendyuūs
miiⁿ chi cuaacu. 34 Du'ū chí Dendyuūs
dichó'o yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngáⁿ'a yā ndu-
udu yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ, caati Dendyuūs
nga'a yā 'iiⁿ'yāⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ndúúcū caadi. 35 Dendyuūs Chi-
ida yú dinéⁿ'e yā Daiyá yā. Níícú tan-
ducuéⁿ'ē dendu'ū ca'á yā ta'ā Daiyá yā.
36 'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Daiya Dendyuūs
miiⁿ canée yā ndúúcū vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Daiya
Dendyuūs miiⁿ nguɛ́ɛ́ snaaⁿ yā vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ miiⁿ naati caⁿ'á yā cuta'á yā cas-
tigo yeⁿ'e Dendyuūs chi diituú n'dai.

4

Jesús ndúúcu n'daataá yeⁿ'e yáⁿ'āa Samaria

1 Tááchí Jesús ituumicádiinuuⁿ yā 'tíícā
chi saⁿ'ā fariseos ch'iindiveeⁿ sa chíiⁿ chí
Jesús diiⁿ yā ní chí chɛɛdinuūⁿniⁿ yā 'yaaⁿ
ca 'iiⁿ'yāⁿ ní vɛ́ɛ́ 'yaaⁿ ca discípulos yeⁿ'é yā
nguɛ́ɛ́ ti Juan miiⁿ; 2 'áárá chí nguɛ́ɛ́ Jesús
chi ngɛɛdinuūⁿniⁿ yā caati discípulos yeⁿ'e
yā ngɛɛdinuūⁿniⁿ yā; 3 Jesús s'néeⁿ yā yáⁿ'āa
Judea ní cheⁿ'e ntuúⁿ yā yáⁿ'āa Galilea.
4 Ni canéé chi cho'ó yā yáⁿ'āa Samaria.
5 Ní ndaá yā na 'áámá yáāⁿ yeⁿ'ē Samaria
chi nguuvi Sicar, niiⁿnuúⁿ ná yáⁿ'āa chí ca'a
Jacob yeⁿ'ē daiya sa José. 6 Ní míiⁿ canéé
vaacunuūⁿnīⁿ yeⁿ'ē Jacob. Jesús chicúúⁿnu
yā chi ngiica yā ní ch'iindí yā niiⁿnuúⁿ
na vaacunuūⁿnīⁿ. Ní 'āā tanduu n'gɛɛcu
ndiichuuvi. 7 Ndaā 'áámá n'daataá yeⁿ'ē
yáⁿ'āa Samaria chi sta'a tá nuūⁿnīⁿ. Ní Jesús
caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Díí n'daataá, téé dí tíí
nuūⁿnīⁿ cu'ú.
8 Discípulos yeⁿ'é yā cueⁿ'ē sa yáāⁿ Sicar
chi cuaī sa chi che'é yā. 9 Ní n'daataá
yeⁿ'ē yáⁿ'āa Samaria ngaⁿ'a tá ngii tá Jesús:
¿Tááca chi ngiica di nuūⁿnīⁿ chi cu'u di
'úú ti dii ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel dii niicu 'úú
yeⁿ'ē yáⁿ'āa Samaria 'úú? Saⁿ'ā Israel s'eeⁿ
ní nguɛ́ɛ́ n'diichi sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Samaria. 10 Ní n'guɛɛcútaⁿ'a Jesús, ní ngaⁿ'a
yā ngii yā táⁿ'ā: Ndúúti chí n'diichi di regalo
yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ, ní du'ū chí ngaⁿ'ā ngii
dii, tee di nuūⁿnīⁿ cu'ú, tuu'mi ní caaca di
nuūⁿnīⁿ yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā teé
yā nuūⁿnīⁿ chi cu'u di, nuūⁿnīⁿ chi diiⁿ chi
canduuchi 'iiⁿ'yāⁿ.
11 N'daataa míiⁿ ní ngaⁿ'a tá ngii tá Jesús:
Señor, nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi cuta'á nduucú nī tíí
vaacunuūⁿnīⁿ yáanūuⁿ. ¿Tií cuuvi canguaí
nuūⁿnīⁿ yeⁿ'é nī chi diiⁿ chi canduuchi
'iiⁿ'yāⁿ? 12 ¿'Áá vmnaaⁿ ca n'diī yeⁿ'ē chiida
'nū Jacob? 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ din'dái yā vaa-
cunuūⁿniⁿ 'cūū cáávā nús'uu. 'Múúⁿ sta'á
yā nuūⁿnīⁿ ndúúcū daiya yā ndúúcū 'iiti
yeⁿ'é yā.
13 Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús ngaⁿ'a yā ngii
yā táⁿ'ā: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'i yā
nuūⁿniⁿ 'cūū canéé chi cuuvi yaaca ntúuⁿ
yā. 14 Naati du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi cú'u yā nuūⁿnīⁿ
chi 'úú chi ca'á, 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi yaacá yā.
Nuūⁿnīⁿ chi 'úú ca'á 'iiⁿ'yāⁿ míiⁿ, nuūⁿnīⁿ
miiⁿ tan'dúúcā chí cuuvi nduucú yā 'áámá
vaacunuūⁿnīⁿ chi ngáāa nuūⁿnīⁿ miiⁿ yeⁿ'é
yā caavā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
15 N'daataá miiⁿ ní ngaⁿ'a tá ngii tá Jesús:
Dii Señor, tée nī 'úú nuūⁿniⁿ 'cūū. Cu'ú ní
'aa ntɛ́ɛ́ cuuvi yaacá, ní 'aa ntɛ́ɛ́ chií cuta'á
nuūⁿnīⁿ.
16 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā táⁿ'ā: Cuéⁿ'é dí
ní cananguaī di isaⁿ'ā yeⁿ'ē di. Ní cuchii di
ndúúcū sa 'muuⁿ.

17 N'guɛɛcútaⁿ'a n'daataa mííⁿ ní ngaⁿ'a tá
ngii tá 'iiⁿ'yāⁿ: Nguɛ́ɛ́ isaⁿ'ā yeⁿ'é. Ngaⁿ'a
Jesús ngii yā táⁿ'ā: N'daacā chi ngaⁿ'a di chi
nguɛ́ɛ́ isaⁿ'ā yeⁿ'e di. 18 Caati nyuⁿ'u isaⁿ'ā
canéé ndúúcū dii, ní saⁿ'ā chi canéé ndúúcū
dii miⁿniiⁿyuⁿ nguɛ́ɛ́ isaⁿ'ā yeⁿ'e di. Chiiⁿ
chuū ní ngaⁿ'ā cuaacú dí.
19 Ngaⁿ'a n'daataá ngii ta Jesús: N'diī
Señor, deenú chi n'diī ní 'áámá profeta
n'diī. 20 Chiida 'nū ní diíⁿ yā adorar ná cuɛ́ɛ́tí
'cūū naati 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos ngaⁿ'ā
ntuuⁿ yā chí na yáāⁿ Jerusalén chi cánéé chi
diíⁿ yā adorar Ndyuūs.
21 Ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā táⁿ'ā: N'daataá,
cu'téénu di 'úú. Ndaā hora taachi ní nguɛ́ɛ́
cuɛɛti 'cūū ní nguɛ́ɛ́ yáāⁿ Jerusalén 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā adorar Chiida yú. 22 Ndís'tiī ní diíⁿ
nī adorar chi nguɛ́ɛ́ deenú nī. Nús'uū ní
idiíⁿ 'nū adorar chi déénu 'nū naati vaadī
nguaⁿ'ai ndaā lado yeⁿ'e 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi
nadanguáⁿ'āī ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 23 Naati
hora miiⁿ ní cúchiī níícú hora miiⁿ ní
ndaā, taachi cuaacu nííⁿnyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
diíⁿ yā adorar Dendyuūs Chiida yú ndúúcū
chidɛɛvɛ yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī cuaacú.
Caati 'tíícā Chiida yú mííⁿ in'nuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ yā adorar 'yā ni cu'téénu yā 'yā.
24 Dendyuūs ní Espíritu 'yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cánéé
chi diíⁿ yā adorar 'yā cánéé chi diíⁿ yā ado-
rar 'yā ndúúcū chidɛɛvɛ yeⁿ'é yā ndúúcū
vaadī cuaacu.
25 N'daataá mííⁿ ngaⁿ'a ta ngiī ta Jesús:
Deenú chí Mesías canéé chí ndaá chi duuchi
Cristo. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndaá yā, tuu'mí
caaⁿ'maⁿ yā nducuéⁿ'ē cosas.
26 Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā táⁿ'ā: 'Úú chi
Cristo chi indeé ndúúcu di.
27 Taachí indeé yā ndúúcū n'daataá mííⁿ,
ndáa discípulos yeⁿ'é yā. Ní cueⁿ'e yíínú
sá chi indeé yā ndúúcū n'daataá miiⁿ. Mar
'áámá saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ natiinguuneeⁿ sa Jesús:
¿Dɛ'ɛ̄ iⁿ'nuuⁿ di? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi ndee di
ndúúcu tá? 28 Ní n'daataá mííⁿ ní s'neeⁿ
tá 'cuuti cuéeé yeⁿ'e tá ní cueⁿ'ē tá ná
yáāⁿ miiⁿ. Ní caⁿ'a tá chii tá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
29 Cuchií nī ní n'diichí nī 'áámá saⁿ'ā chi
caⁿ'a sa chii sa 'úú tanducuéⁿ'ē chi ñdiíⁿ.
¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi Cristo?
30 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'dáa yā na yáāⁿ miiⁿ.
Cueⁿ'e yā n'diichí yā Jesús. 31 Ní taachi
cueⁿ'ē n'daataa mííⁿ na yáāⁿ tuu'mi ní dis-
cípulos yeⁿ'é yā ngaⁿ'a sa ngii sá Jesús: N'diī
Maestro, che'é nī yuūndū nduucú 'nū.
32 Ni Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā
s'eeⁿ: 'Úú ní vɛ́ɛ́ 'áámá comida yeⁿ'é chi
che'é. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī.
33 Níícú discípulos ngaⁿ'a sa ngii sa vi'ī:
¿'Áá ndaā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuú yā chí che'é yā?
34 Ní ngaⁿ'a Jesús ngiī yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Co-
mida yeⁿ'é chííⁿ chí cuuví diíⁿ tan'dúúcā
chí neⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú. Ní
di'cuiinú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. 35 Ngaⁿ'a
ndis'tiī: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ cá tá cuūuⁿ 'iīyū
taachi ndaá tiempo yeⁿ'ē cosecha? N'diichí
nī. 'Úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: N'diichí nī
cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ. Snaáⁿ nī cuɛ́ɛ́tí yeⁿ'é nī. 'Āā
ndaa nguuvi chi diíⁿ nī cosechar. 36 'Iiⁿ'yāⁿ
chi nadacuéeⁿ yā cosecha vɛɛ chii'vɛ̄ɛ yeⁿ'é
yā. Ní vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'é yā chi cūnee cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ chí niīnu yā ndúúcú
'iiⁿ'yāⁿ chi nadacuéeⁿ yā cosecha ní nduu
'uuví yā yeenú taaví yā. 37 Caati chuū
chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi nduudu cuaacu:
'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní ngīīnu yā ni táámá yā ní
nadacuéeⁿ yā. 38 'Úú nidicho'ó ndís'tiī ní
nadacuéeⁿ nī cosecha chi nguɛ́ɛ́ ñdiíⁿ nī
ntiiⁿnyuⁿ. Táámá yā diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ. Ní
ndís'tiī chi ndaá nī tuu'ví nī ntiiⁿnyuⁿ ñdiíⁿ
yā.
39 Ni neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ samaritanos
yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ s'teenú yā Jesús cucáávā
nduudu yeⁿ'e n'daātāa miiⁿ chí caⁿ'a yā
nduudu cuaacu: 'Iiⁿ'yāⁿ mííⁿ ní caⁿ'a yā chii
yā 'úú tanducuéⁿ'ē cosa chi ñdiíⁿ. 40 Ndaa
saⁿ'ā samaritanos nanáāⁿ Jesús. Di'cuíítu
sa 'iiⁿ'yāⁿ chi canée yā ndúúcu sa. Ní
canée yā miiⁿ 'uuvi nguuvi. 41 Neené 'yaaⁿ
cá yā s'teenú yā cucáávā nduudu yeⁿ'e
Jesús. 42 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā
n'daataá miiⁿ: 'Āā ntɛ́ɛ́ cu'teenú 'nū caavā
chi ch'iindiveéⁿ 'nū chi cuaacu nííⁿnyúⁿ
nguɛ́ɛ́ dámaaⁿ yeⁿ'e chi ngaⁿ'ā di. Caati
maáⁿ 'nū n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū
chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū nguuvi
Cristo chi inadan'guáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

Jesús diíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e daiya
'áámá rey

43 Ch'íínú 'uuvi nguuvi ní Jesús cueⁿ'é
yā yáⁿ'āa Galilea. 44 Caatí maaⁿ Jesús miiⁿ
caⁿ'a cuaacú yā chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā
honrar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ profeta taachi ngaⁿ'a
yā yáāⁿ vaacú yā. 45 Ní ndaá yā yáⁿ'āa Galilea
ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea miiⁿ tuu'mi

di'cuúⁿ yā chi caneé yā. 'Āā n'diichí yā tanducéⁿ'ē chi diíⁿ yā na yáāⁿ Jerusalén, nguuvi yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua, caati 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ cheⁿ'e ntuúⁿ yā 'viicu miiⁿ.

46 Ndaa ntúūⁿ Jesús na yáāⁿ Caná yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea naachi din'dái yā vino ndúúcú nuūⁿnīⁿ. Mííⁿ canéé 'áámá rey yeⁿ'e yáāⁿ Capernaum. Ngiītā 'áámá daiya rey miiⁿ. 47 'Iiⁿ'yáⁿ 'cūū mííⁿ ch'iindiveéⁿ yā chí ndaā Jesús yeⁿ'ē yáⁿ'āa Judea na yáⁿ'āa Galilea. Cheⁿ'é yā nanááⁿ Jesús ní di'cuíítu yā 'yā chi caⁿ'a yā n'diichí yā daiya sa chi nanduūvā yeⁿ'ē caati 'aa cháā 'cuuvi. 48 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā: Ndúúti chi nguéɛ́ snaaⁿ di señales ndúúcū milagros chi vaadī n'giinu nguéɛ́ cu'téénu di.

49 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e rey ngaⁿ'á yā ngii yā Jesús: Señor, cú'u yú caati 'āā cuéɛ́ 'cuūvī saⁿ'ā 'lííⁿ yeⁿ'é.

50 Ngaⁿ'ā Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Cúnaⁿ'a di, daiya dí cánduuchi sa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní chi'téénu sa nduudu chí caⁿ'ā Jesús miiⁿ. Ní cuinaⁿ'a sa. 51 Taachi 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ vaacu sa 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ mandado yeⁿ'ē sa can'dáa yā n'diichi yā saⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Daiyá nī miiⁿ candúúchi sa.

52 Tuu'mi ní itiinguunéeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ hora naachi cuaáⁿ yeⁿ'ē sa? Níícú ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'a: 'Iicu taachi n'gɛɛcu 'áámá ní ch'iinu 'iⁿ'nūúⁿ miiⁿ sáⁿ'ā.

53 Tuu'mi ní chiida saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ tuumicádíínuuⁿ yā chi hora miiⁿ chi ngaⁿ'a Jesús ngii yā: Daiya dí ní cánduuchi sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndúúcū nducyaaca familia yeⁿ'e yā s'téénu yā Jesús.

54 Chuū ndii 'úúví señal chí Jesús diíⁿ yā cuayiivi chi ndáa yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea ndii yáⁿ'āa Galilea.

5

Saⁿ'ā chi nguɛɛ ngii ngíícá

1 Chó'ōo tanducéⁿ'ē cosa 'túúcā. Véɛ́ 'áámá 'viicu yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Níícu Jesús cuchéɛ yā yáāⁿ Jerusalén. 2 Mííⁿ canéé 'áámá viini ch'ɛɛtɛ niiⁿnuⁿ cheendi chéēⁿ, cuaaⁿ naachí indáa yā ndúúcū 'iiti cuūchī chí n'diicui yā na yáāⁿ Jerusalén. Viini ch'ɛɛtɛ miiⁿ nguuvi Betesda na nduudu hebreo. Véɛ́ nyuⁿ'u corredor nuuⁿmaⁿ ndiivi viini ch'ɛɛtɛ. 3 Na corredor miiⁿ ndiitú ndúúcū n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ngíitā; 'iiⁿ'yāⁿ ngueenááⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ ngii ngiicá yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ntí'ī ta'á yā o ca'a yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé ngíínú yā chí in'nuⁿ'u nuūⁿnīⁿ. 4 Caati vɛɛ tiempo chi 'áámá ángel nch'eéⁿ yā níícú idi'núⁿ'u yā nuūⁿnīⁿ chi snéē ná viini ch'ɛɛtɛ. Ní cuayiivi 'iiⁿ'yāⁿ chi ndáa yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chɛɛtí viini mííⁿ nanduuva yeⁿ'é yā yeⁿ'ē 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ ca'āī chi ndii yā. 5 Ní miiⁿ canéé 'áámá sáⁿ'ā ndiicú nditiiⁿ'yuⁿ 'iinu ndúuyū chí ngiītā sa. 6 Taachí Jesús n'diichí yā saⁿ'ā chi candíítí sá, níícú 'āā deenú yā chí 'āā 'naáⁿ ngíítā sa, tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā: ¿'Áá néⁿ'é dí chí nduūvā yeⁿ'ē di?

7 Ní saⁿ'ā chi ngiītā miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā: Señor, nguéɛ́ mar 'áámá saⁿ'ā chi cu'nuūⁿ sa 'úú chéɛ́ti viinī taachi í'nuⁿ'u nuūⁿnīⁿ. Caati taachí ndaá, 'āā ndáā taamá yā chɛɛtí viīnī.

8 Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: Nacuéeⁿ di. Nadacuéeⁿ di yiivɛ yeⁿ'ē di ní cúnaⁿ'a di.

9 Tuu'mí nūuⁿ nduūvā yeⁿ'ē sa. Ní nadacuéeⁿ sa yiivɛ yeⁿ'ē sa. Ní cunaⁿ'a sá. Ní nguuvi miiⁿ ní sábado nguuvi chí ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 10 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ Israel ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā chí 'āā nanduuvá yeⁿ'ē sa: Caati maaⁿ ní sábado miiⁿ, tan'dúúcā chi caⁿ'a ley, nguéɛ́ cuuví nandɛɛ di yiivɛ yeⁿ'ē di.

11 Ní n'guɛɛcútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'é, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Nadacuéeⁿ di yiivɛ yeⁿ'ē di. Ní cuinaⁿ'a di.

12 Tuu'mi ní tiinguunééⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel saⁿ'ā: ¿Du'ú chi 'tíícā ngaⁿ'ā ngii di: Nadacuéeⁿ di yiivɛ yeⁿ'e di, ní cuinaⁿ'a di?

13 Níícú saⁿ'ā chi 'āā nduuvá yeⁿ'ē sa nguéɛ́ déénú sá du'ū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, caati Jesús divíi yā yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. Ní neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ snée yā miiⁿ. 14 Cuayiivi Jesús nandaacá yā saⁿ'ā na yáácū templo. Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: Cun'dííchí dí maaⁿ 'āā nduuvá yeⁿ'ē di. 'Aa ntéɛ́ diiⁿ di nuuⁿndi niicu nguéɛ́ cuta'āa táámá ca'ai chi más cā taaⁿ di.

15 Tuu'mí saⁿ'ā miiⁿ cunaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi Jesús chi diíⁿ yā chi ndúúvā yeⁿ'e sa. 16 Ni cáávā chuū ní can'dáā 'iiⁿ'yāⁿ Israel Jesús miiⁿ chí neⁿ'é sa 'caaⁿ'núⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ caati diíⁿ yā cosa chi 'tíícā miiⁿ nguuvi chi sábado chi ntaavi'túúnuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 17 Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē sa: Chiidá ni ndíí

maaⁿ chí idiiⁿ cá yā ntiiⁿnyuⁿ. Ní 'úú idiíⁿ
ntiiⁿnyuⁿ dendu'ū.
18 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel neⁿ'e taaví sa
'caaⁿ'núⁿ sa Jesús, caati nguɛ́ɛ́ damaāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cumplir chi ngaⁿ'ā na ley yeⁿ'e
sábado, caati ngaⁿ'á yā chi Dendyuūs Chiidá
yā, ní diíⁿ yā chi nduuvidáámá yā ndúúcū
Dendyuūs.

Dendyuūs dicho'ó yā Daiya yā

19 Nan'guɛɛcutaⁿ'á Jesús ní ngaⁿ'a yā ngii
yā saⁿ'ā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ
chí ngaⁿ'á ngií ndis'tiī chi nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ
Daiyá Dendyuūs mar 'áámá cosa dámaāaⁿ
ndúútī chi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā chi diiⁿ Chiidá
yā. Caati tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ Chiidá yā,
'tiicá ntúūⁿ diiⁿ Daiyá yā. 20 Caati Dendyuūs
Chiidá ní dinéⁿ'e yā 'úú chi Daiya yā. Ní
n'giⁿ'i yā 'úú tanducuéⁿ'e dendu'ū chi diíⁿ
yā. Niicu Chiidá n'giⁿ'i cá yā 'úú ntiiⁿnyuⁿ
n'gɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ tii chuū. Níícú ndis'tiī
caⁿ'a yíínú nī yeⁿ'ē. 21 Tan'dúúcā Chiidá
nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā n'dii ní nga'a
yā vida yeⁿ'é yā, 'tiicá ntúūⁿ 'úú Daiyá yā ní
nadacuéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'díí ní nga'á vida
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi neⁿ'é nga'á. 22 Caati Chiidá
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā juzgar mar 'aama 'iiⁿ'yāⁿ naatí
ca'á yā 'úú chi Daiya yā chi diíⁿ juzgar
tanducuéⁿ'ē. 23 Caati tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā honrar 'úú chi Daiyá yā tan'dúúcā
tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā honrar Chiidá.
Du'ū chi nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā honrar 'úú chi Daiyá
Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā honrar Chiidá
chi dicho'ó yā 'úú.
24 Cuaacu nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ
ngaⁿ'á ngií ndis'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ
yā nduudu chi ngaⁿ'á, ní i'téénu yā yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi dicho'ō 'úú, vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Niicu nguɛ́ɛ́ condenado
yā. Nguɛ́ɛ́ canee yā dácaā yeⁿ'ē chi
n'gii caati vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é
yā. 25 Cuaacu nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Cuchii hora ní hora
miiⁿ chuū taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'āā
n'dií yā, 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e 'úú
chi Daiyá Dendyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'teenu
yā nduudu yeⁿ'é cunduuchí yā cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. 26 Tan'dúúcā Chiidá vɛ́ɛ́ vida yeⁿ'ē
maáⁿ yā, 'tiicá ntúūⁿ ca'a yā 'úú chi Daiya
yā vida yeⁿ'ē maáⁿ. 27 'Tíícā ca'á yā poder
'úú chi diíⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ caati 'úú Saⁿ'ā
chi Daiya Dendyuus 'úú. 28 Nguɛ́ɛ́ caⁿ'ā
yiinu di yeⁿ'ē chúū, caati cuchii hora taachi
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi chinúu yā maaⁿ
yaⁿ'āa 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. 29 Ní
nadacuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ yā chi n'daacā, ní caⁿ'á yā cuneé yā
ndúúcū vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Ní
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā, caⁿ'á yā
na condenación.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē Jesús

30 Ní caⁿ'a Jesús: 'Úú ní damaáⁿ ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi diíⁿ. Tan'dúúcā chi
n'giindiveéⁿ, 'tíícā diíⁿ juzgar. Ní chi diíⁿ
juzgar ní cuaacu caati nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ chi
neⁿ'é maáⁿ naati chi neⁿ'e maāⁿ Chiidá
chi dichó'o yā 'úú. 31 Ndúútī chi yeⁿ'é
māaⁿ chi ngaⁿ'á cuaacu ní nguɛ́ɛ́ cuaacu.
32 Táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā caaⁿ'maⁿ cuaacú
yā yeⁿ'ē 'úú. 'Úú ní deenú tīi chí ngaⁿ'a
yā yeⁿ'ē 'uú chi cuaacu. 33 Ní ndís'tiī ní
dichó'o nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ Juan. Ní
Juan miiⁿ caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e 'úú.
34 Caati 'úú nguɛ́ɛ́ ita'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē
sáⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati ngaⁿ'á tan-
ducuéⁿ'ē chuū caati ndís'tiī ní cuuvi nan-
guáⁿ'ai nī. 35 Níícú Juan chi chɛɛdínuūⁿniⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'áámá chi dɛɛvɛ
ngiichi ní ngíí n'gai, 'tííca yā. Ní ndís'tiī
ní dinéⁿ'e nī vaadī yeenú yeⁿ'é nī 'áámá
tiempo ndúúcū chi dɛɛvɛ yeⁿ'é yā. 36 Naati
'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu chi ch'ɛɛtɛ
ca chi caⁿ'a Juan miiⁿ caati ntiiⁿnyuⁿ chi
teē Chiidá 'úú, ní chuū idiíⁿ. Tan'dúúcā
maāⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ ní ngaⁿ'ā nduudu
cuaacu yeⁿ'é chi Chiidá dichó'o yā 'úú.
37 Níícú maaⁿ Chiidá chi dichó'o yā 'úú
ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē 'úú. Ndís'tiī
mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ
nī nduudu yeⁿ'e chiidá, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ taacá yā. 38 Ní ndis'tiī
ní nguɛ́ɛ́ 'áámá canée nī ndúúcū nduudu
yeⁿ'é yā caati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ s'téénu nī chi
'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Dendyuūs dichó'o yā.
39 In'nuúⁿ nī naachi cánéé nguū na libro
yeⁿ'e Ndyuūs, níícú cadiinúúⁿ nī chi vɛ́ɛ́
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī. Ní mííⁿ ngaⁿ'ā
cuaacu yeⁿ'ē 'úú. 40 Ndis'tiī nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī
chii nī nanaáⁿ tiī cuūvī vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
yeⁿ'é nī.
41 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cuta'á honra yeⁿ'e saⁿ'ā
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 42 Naati 'úú ideenú
táácā ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī Dendyuūs.
43 'Úú ní cuchií ndúúcū chi duuchi Chiidá.
Ní nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ nī ndís'tiī 'úú. Ndúúti

chi taamá yā cuchií yā ndúúcū nduudu yeⁿ'e maáⁿ yā, tuu'mi ní 'cuaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. [44] ¿Táácā cu'téénú ndís'tiī chi diíⁿ nī honrar 'áámá nī yeⁿ'ē taamá nī ní nguéɛ́ neⁿ'é nī chi Dendyuūs diíⁿ yā honrar n'diī? [45] Nguéɛ́ nadacadíínuuⁿ ndis'tiī chi 'úú ngaⁿ'á nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī nanááⁿ Chiidá. Vɛ́ɛ́ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī chi Moisés chi 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu nī. [46] Ndúúti chi ndís'tiī chi'téénu nī yeⁿ'e Moisés miiⁿ tuu'mi ní cu'téénu nī 'úú caati yeⁿ'ē 'úú chi dingúuⁿ sa. [47] Ndúúti chi nguéɛ́ i'téénu nī chi dingúūⁿ Moisés, ¿tááca cu'téénu nī nduudu yeⁿ'ē 'úú?

6

*Jesús ca'á yā chi che'é nyu*ⁿ'u mil saⁿ'ā
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

[1] Cho'o cosa chuū, ní cueⁿ'e Jesús taama lado yeⁿ'ē nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā Galilea chi nguuvi ntúūⁿ Tiberias. [2] Nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e yā n'dáa yā Jesús caati n'diichí yā señales yeⁿ'é yā chi diíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā. [3] Ní cuchɛɛ Jesús 'áámá cuɛɛti ní mííⁿ ch'iīndí yā ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā. [4] Ní chinee niiⁿnuúⁿ nguuví yeⁿ'e pascua yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. [5] Tuu'mí n'diichi Jesús cuaaⁿ 'niiⁿnuúⁿ níícú snaaⁿ yā chí n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ cuchií yā nanáaⁿ yā. Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā Felipe: ¿Tií caⁿ'a yú cuaī yú pan chi che'e 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī?

[6] Ní chuū Jesús ngaⁿ'a yā ti diíⁿ yā probar saⁿ'ā miiⁿ táácā diiⁿ sá maāⁿ sa, caati Jesús maáⁿ yā deenú yā dɛ'ɛ̄ chi diíⁿ yā. [7] Nan'guɛɛcútaⁿ'a Felipe miiⁿ yeⁿ'é yā: Ndúúcū nyuⁿ'u ciento caadi tuūmī chi caⁿ'á nguaí pan nguéɛ́ tunééⁿ chí cuta'á 'iiⁿ'yāⁿ s'tiī 'aama taaⁿ chí che'e yā.

[8] 'Áámá discípulo yeⁿ'é yā chí ngúúví Andrés chi 'díínu yā Simón Pedro, ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús: [9] 'Áámá saⁿ'ā 'lííⁿ chi canee 'muuⁿ ndɛɛ sa nyuⁿ'u panes cebada ndúúcū na 'uuvi 'yaācā n'gaiyáā. ¿Dɛ'ɛ̄ tunééⁿ chuū chi che'e 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī?

[10] Tuu'mi ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cúúví nī 'iiⁿ'yāⁿ s'tiī ní 'cuɛɛté núúⁿ yā. Nééné vɛ́ɛ́ yuune lugar miiⁿ níícú ch'ɛɛtɛ 'áámá número tan'duucā nyuⁿ'u mil saⁿ'ā. [11] Ní Jesús miiⁿ sta'á yā panes miiⁿ níícú taachi ngaⁿ'a yā ngii yā: Gracias N'dii Ndyuūs, tucá'a yā ca'a yā discípulos, ní discípulos ní ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ̄tɛ́ miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ Jesús ndúúcū 'yaācā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ sta'á yā 'yaācā. Sta'á yā nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā. [12] Taachi 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́ chi neⁿ'e yā, Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'é yā: Nadicuéeⁿ di nducuéⁿ'ē tááⁿ panes chi nángaāva caati nguéɛ́ cuuvi ndáí dɛ'ɛ̄ vɛɛ.

[13] Nadicuéeⁿ yā tanducuéⁿ'ē taaⁿ panes chi nángaāva. Níícú chiitu ndiichúúví 'cuɛɛtɛ̄ɛ naachi nyuⁿ'u pan cebada chi ningaāva naachí che'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [14] Taachi n'diichi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ señal chi diiⁿ Jesús miiⁿ tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngii yā vi'ī: Cuaacu nííⁿnyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi profeta chi canee chi ndaá yā iⁿ'yééⁿdi 'cūū.

[15] Taachí tuumicádíínuuⁿ Jesús chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā cuta'á yā 'yā ní cu'néeⁿ yā 'yā lado yeⁿ'ē rey tuu'mi ní cueⁿ'é máaⁿ yā na 'áámá cuɛɛtī.

*Jesús ngiica yā vmnaa*ⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

[16] 'Āā chii chíínū miiⁿ ní cueⁿ'e discípulos yeⁿ'é yā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. [17] Ní chi ndaa yā 'áámá barco ní cueⁿ'é yā ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ ndaá yā na yáāⁿ Capernaum. 'Āā chii 'da'a ní nguéɛ́ ndáā Jesús naachi snée yā. [18] Ní cho'ō 'aama 'yúúné taaⁿ ní nadācuéénⁿ n'dai nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. [19] Taachí 'āā cueⁿ'é yā tanduu nyuⁿ'u candúū nyaaⁿ kilómetros, tuu'mí n'diichí yā chi cúchiī Jesús miiⁿ. Ngiicá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ. Ní taachi 'aa cháá ndaa Jesús niiⁿnuúⁿ na barco miiⁿ discípulos dii'yā sá chiī. [20] Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Nguéɛ́ 'va'ā ndís'tiī ti 'úú.

[21] Tuu'mí ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús: Cho'ó nī cuaaⁿ chɛɛti barco. Yeenú n'dai sa chi sndaā Jesús na barco. 'Āā nuúⁿ ndaa barco miiⁿ na yáⁿ'āa naachí cuéⁿ'ē.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ inⁿ'nuúⁿ yā Jesús

[22] Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé yā táámá lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā n'diichí yā 'áámá barco nūuⁿ, barco miiⁿ chi 'āā cueⁿ'ē discípulos. Ní n'diichí yā chi nguéɛ́ cueⁿ'e Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā. Ní discípulos yeⁿ'é yā cuinaⁿ'á yā dámaáⁿ yā. [23] Tan'duuvi barcos yeⁿ'ē Tiberias ndaā niiⁿnuúⁿ na lugar naachi ch'ɛɛtɛ́ yā chi che'é yā pan 'iicū cuayiivi chi Jesús ngāⁿ'a yā: Gracias n'dii Dendyuūs Chiidá. [24] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ n'diichi yā chi nguéɛ́ Jesús miiⁿ ndíí nguéɛ́ ndúú discípulos yeⁿ'é yā, tuu'mi ní

chi ndaá yā chɛɛti barcos. Ní cueⁿ'é yā na yáāⁿ Capernaum. N'nuūⁿ yā Jesús miiⁿ.

Jesús tan'dúúcā yuūndū chi ca'a vida

25 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacá yā Jesús
táámá lado yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā tuu'mi ní
ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Maestro, ¿tíí
cuaⁿ'a ndaá nī 'muuⁿ?
26 Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús yeⁿ'e yā ní ngaⁿ'a
yā ngii yā: Ndís'tiī, cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū
niiⁿnyuⁿ nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ nī 'úú ti n'diichí nī
chi diíⁿ señales naati chí teé pan, ní che'é nī
ní chiitu ndis'tiī. 27 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e comida chi chó'ōo ti yeⁿ'e comida chí
cunéé cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, chɛɛ chi tee Saⁿ'ā
chi Daiya Dendyuūs ndís'tiī caati Dendyuūs
Chiidá ca'á yā poder Daiyá yā.
28 Tuu'mi ní ngaⁿ'a saⁿ'ā s'eeⁿ ngii sá
'iiⁿ'yāⁿ: ¿Taacā diíⁿ 'nū chi cuuví diíⁿ
'nū ntiiⁿnyuⁿ chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs
miiⁿ?
29 Nan'guɛɛcutáⁿ'ā Jesús yeⁿ'ē sa ní ngaⁿ'á
yā ngii yā saⁿ'ā: Chuū chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
Dendyúūs miiⁿ chi cu'téénu di yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
chi Ndyuūs dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ.
30 Tuu'mí ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Dɛ'ɛ
señal chí cu'neeⁿ nī chí snaáⁿ 'nū, ní
cu'téénu 'nū n'diī? ¿Dɛ'ɛ ntiiⁿnyuⁿ idiíⁿ
nī? 31 Chiida yú ní che'é yā yuūndū maná
na yáⁿ'āa naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ
tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e
Ndyuūs 'tíícā: Yuūndū yeⁿ'ē nanguuvi
Ndyuūs ca'á yā chi che'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
32 Nan'guɛɛcutáⁿ'ā Jesús yeⁿ'ē sa: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií
ndis'tiī: Nguɛ́ɛ́ teé yā Moisés miiⁿ yuūndū
chi maná chi yeⁿ'ē nanguuvi, naati Chiidá
teé yā n'diī pan chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chí
yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi. 33 Caati pan chi
yeⁿ'é Dendyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi inch'eéⁿ
yā yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ní nga'á yā
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'eⁿ
íⁿ'yeēⁿdī.
34 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā sa ngii sa Jesús: Señor,
tée nī pan 'cūū nús'uu cueⁿ'é daāⁿmaⁿ.
35 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: 'Úú ní
tan'dúúcā pan 'tíícā 'úú ni ca'á vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Du'u chi chii nanaáⁿ nguɛ́ɛ́ cúúví
cuiicú yā. Ní du'ū chi cu'teenu 'úú 'āā
ntɛ́ɛ́ cuuví yaacá yā. 36 Naati 'úú ni ngaⁿ'á
ndis'tiī: 'Āā n'diichí nī 'úú, níícú ndíí nguɛ́ɛ́
s'téénu nī 'úú. 37 Tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi
itée Chiidá 'úú, 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī cuchiī nanaáⁿ.
Du'ū chí chiī nanaáⁿ nguɛ́ɛ́ tun'daá 'iiⁿ'yāⁿ
chuva'aī. 38 Caati 'úú chiicá yeⁿ'ē na va'ai
chɛɛtɛ nguuvi ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ chi 'úú neⁿ'é
maáⁿ, caatí diíⁿ chi neⁿ'e maāaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichó'o yā 'úú. 39 Chuu chi neⁿ'ē Chiidá
chi dichó'o yā 'úú, caati 'úú ní nguɛ́ɛ́ nin-
daí mar 'áámá yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chi tee
yā 'úú. 'Úú ní nadin'duuchí tanducuéⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā nguuvi chi
'cuiīnū iⁿ'yeēⁿdī. 40 Chuū chi neⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi dichó'o yā 'úú: Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'diichí yā Daiya Ndyuūs, ní i'téénu yā
'iiⁿ'yāⁿ, vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā.
Niicu 'úú ní nadicueéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguuvi
chi 'cuiīnū iⁿ'yeēⁿdī.
41 Tuu'mí ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'é yā:
Nguɛ́ɛ́ n'daacā chi ngaⁿ'a yā: 'Úú tan'dúúcā
pan chi cuch'éénⁿ nanguuvi, 'tíícā 'úú. 42 Ní
ngaⁿ'a yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sáⁿ'a 'cūū chi Jesús
daiya José? Ní n'diichi yú chiidá yā ndúúcū
chɛɛcú yā. ¿Taacā chi ngaⁿ'ā sa: 'Úú chi
cuch'eéⁿ yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi?
43 Ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'á yā yeⁿ'ē sa,
ní ngaⁿ'a yā ngií yā saⁿ'ā: Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ
ndís'tiī nguááⁿ maáⁿ nī. 44 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaá yā nanaáⁿ ndúútī chi
Chiidá chi dichó'o yā 'úú nguɛ́ɛ́ nndɛɛ yā
'iiⁿ'yāⁿ. 'Úú nadan'duuchí 'yā nguuvi chi
'cuiīnū iⁿ'yeēⁿdī. 45 Canéé nguūⁿ na li-
bro yeⁿ'ē Ndyuūs naachi ngaⁿ'a profetas
'tíícā: Dendyuūs ca'cueeⁿ yā nducyaaca yā.
Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē
Chiidá ní 'āā cueéⁿ yā yeⁿ'ē Chiidá, cuchií yā
nanááⁿ 'úú.
46 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā n'diichí yā Chiidá,
dámaaⁿ Cristo chi yeⁿ'e Dendyuūs ti Daiyá
Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū dámaāⁿ n'diichí yā
Chiidá. 47 Cuaacu nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ
ngaⁿ'á ngīi ndis'tíī: Du'ū chi i'téénu yā
'úú cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 48 'Úú
tan'dúúcā pan chi canduuchi, 'tíícā 'úú.
49 Chiidá nī che'é yā pan maná na yáⁿ'āa
naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'iī yā. 50 Chúū
chi pan chi cuch'éénⁿ na va'ai chɛɛti nguuvi
caatí 'iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā yeⁿ'ē nguɛ́ɛ́ 'cuūvi
yā. 51 'Úú tan'dúúcā pan chi canduuchi
chi cuch'eéⁿ na va'ai chɛɛti nguuvi. Du'u
'iiⁿ'yāⁿ chi ché'e yā pan 'cūū, cunduuchí yā
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Níícú pan miiⁿ chi 'úú caⁿ'á
ní yuūtē yeⁿ'é maáⁿ. Chuū chi ca'á cáávā
vida yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
52 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel ch'ɛɛcu cheendí
sá nguaaⁿ maāⁿ sa: ¿Táácā cuuvi tée sá

cuerpo yeⁿ'ẽ sa chi che'é 'nũ?
53 Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngii yã saⁿ'ã:
Cuaacu níínyúⁿ, cuããcũ niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á
ngií ndis'tiĩ: Nduuti chi nguɛ́ɛ́ che'e nĩ
cuerpo yeⁿ'e Saⁿ'ã chi Daiya Dendyuũs ní
nduuti chi nguɛ́ɛ́ cu'ú nĩ yuuúⁿ yeⁿ'ẽ sa,
nguɛɛ cũnee vida cueⁿ'e daãⁿmaⁿ ndúúcu
nĩ. 54 Du'u chi che'e cuerpo yeⁿ'é ni cu'u
yuuúⁿ yeⁿ'é, cunéé vida cueⁿ'e daãⁿmaⁿ
ndúúcũ. Níícú 'úú nadicueénⁿ 'iiⁿ'yãⁿ s'eeⁿ
nguuvi chi 'cuiĩnũ iⁿ'yeeⁿdĩ. 55 Caati cuerpo
yeⁿ'é, cuaacu níínyúⁿ yuũtẽ chi che'e yã.
Ní yuuúⁿ yeⁿ'é, cuaacu níínyúⁿ chi yuuúⁿ
chi cu'u yã. 56 Du'u chí che'e cuerpo yeⁿ'é
ní cu'ú yuuúⁿ yeⁿ'é cunee yã nduucú, ní
'úú cuneé ndúúcu yã. 57 Tan'dúúcã chi Chi-
idá canduuchí yã ní dichó'o yã 'úú, ní 'úú
canduuchí cáávã 'iiⁿ'yãⁿ miiⁿ. 'Tiicá ntúũⁿ
'iiⁿ'yãⁿ chi che'e yã 'úú, 'iiⁿ'yãⁿ miiⁿ ní
cunduuchi ntúúⁿ yã cáávã 'úú. 58 Chúũ pan
chi cuch'eénⁿ yeⁿ'ẽ na va'ai chɛɛti nguuvi.
Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcã pan maná chi che'ẽ chiidá
nĩ miiⁿ tiempo chi 'ãã chó'õo ní ch'ĩi yã.
Du'u chi che'e pan 'cũũ cunduuchí yã cueⁿ'e
daãⁿmaⁿ.
59 Chuũ chí caⁿ'a Jesús na yáacũ sinagoga
taachi cueⁿ'é yã na yáãⁿ Capernaum.

*Nduudu ye*ⁿ'e vida cueⁿ'e daãⁿmaⁿ

60 Tuu'mi n'deee n'dáí discípulos yeⁿ'é
yã taachi ch'iindiveénⁿ yã chuũ ní caⁿ'a yã:
Chɛɛchí 'tɛ́ɛ́ nduudu 'cũũ. ¿Du'ũ rá 'caan-
diveeⁿ rá?
61 Taachí déénú maãⁿ Jesús chi discípulos
yeⁿ'é yã indeẽ sa nguááⁿ maãⁿ sa yeⁿ'e chúũ
tuu'mi ní ngaⁿ'á yã ngii yã saⁿ'ã s'eeⁿ: ¿'Áá
chuũ chi nguɛɛ ineénⁿ nũuⁿ ndís'tiĩ? 62 ¿Dɛ'ɛ̃
ca diíⁿ ndis'tiĩ, taachí n'diichí nĩ Saⁿ'ã chí
Daiya Dendyuũs chí ch'ee sa na va'ai chɛɛti
nguuvi naachí canéé sa vmnááⁿ vmnaaⁿ?
63 Espíritu chuũ chí nga'a vida yeⁿ'é 'iiⁿ'yãⁿ
ní 'iiⁿ'yãⁿ canéé ndúúcũ espíritu yeⁿ'é yã.
Yuũtẽ miiⁿ nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̃ vɛɛ idiĩiⁿ. Nduudu
chi ngaⁿ'á ngií ndis'tiĩ, ní yeⁿ'ẽ espíritu ní
ca'a vida 'iiⁿ'yãⁿ. 64 Vɛ́ɛ́ n'duuvi ndís'tiĩ chi
nguɛ́ɛ́ i'téénú nĩ. Caati Jesús ndíí cuaaⁿ
vmnaaⁿ 'ãã deenú yã du'ũ 'iiⁿ'yãⁿ s'eeⁿ chi
nguɛ́ɛ́ cu'téénu yã, níícú du'ũ 'iiⁿ'yãⁿ chí
diíⁿ yã entregar 'iiⁿ'yãⁿ. 65 Ní Jesús ngaⁿ'a
yã: Cáávã chuũ chi ngaⁿ'á ngií ndís'tiĩ, caati
mar 'áámá 'iiⁿ'yãⁿ nguɛ́ɛ́ cuchií yã nanaáⁿ
ndúúti chi nguɛ́ɛ́ cáávã chi Dendyúũs 'cuúⁿ
yã 'iiⁿ'yãⁿ. 66 Ndii tuu'mi, neené 'yaaⁿ dis-
cípulos yeⁿ'é yã ndaacadáámí sá ní 'ãã ntɛ́ɛ́
cachiica sa ndúúcũ Jesús. 67 Tuu'mí ní ngaⁿ'a
Jesús ngii yã saⁿ'ã chi ndiichúúví: ¿'Áá neⁿ'é
nĩ ntuũⁿ ndís'tiĩ ndaacadáámí nĩ yeⁿ'é?
68 Tuu'mi ní nan'guɛɛcútaⁿ'ã Simón Pe-
dro: Señor, ¿du'u chí caⁿ'ã ndúúcu 'nũ?
N'diĩ ní canée nĩ ndúúcũ nduudu yeⁿ'ẽ
vida cueⁿ'e daãⁿmaⁿ. 69 Nús'uu i'téénu 'nũ
ní deenú 'nũ chi n'diĩ chi Cristo, Daiya
Dendyúũs chi canduuchi cueⁿ'e daãⁿmaⁿ.
70 Ní Jesús nan'guɛɛcútaⁿ'á yã: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
'úú chí ndɛɛvɛ́ ndís'tiĩ ndiichúúví nĩ? Ní
'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiĩ ni yááⁿn'guiinũuⁿ.
71 Ní ngaⁿ'a yã yeⁿ'e Judas Iscariote, daiya
Simón caati sáⁿ'a 'cũũ chi canee chí diiⁿ sa
entregar 'iiⁿ'yãⁿ. Saⁿ'ã miiⁿ 'áámá sá yeⁿ'ẽ
naachi ndiichúúví sá.

7

'Diĩnũ Jesús nguɛ́ɛ́ i'teenú yã

1 Cho'õo tanducuéⁿ'ẽ chuũ, Jesús cachiicá
yã na yáⁿ'ãa Galilea. Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yã cuchi-
icá yã na yáⁿ'ãa Judea caati saⁿ'ã Israel s'eeⁿ
canéé ngiinu sa chí 'caaⁿ'núⁿ sa Jesús. 2 Ní
'ãã chinee niiⁿnuúⁿ nguuvi 'viicu yeⁿ'ẽ va'ãĩ
chi 'neeⁿ n'daí yã arco yeⁿ'ẽ testamento
yeⁿ'ẽ 'iiⁿ'yãⁿ Israel s'eeⁿ. 3 Tuu'mí ní ngaⁿ'a
'díínu yã ngii yã 'iiⁿ'yãⁿ: Nan'dáa di 'múúⁿ
ní cueⁿ'e di na yáⁿ'ãa Judea caati discípulos
yeⁿ'ẽ di cuuví snaaⁿ yã dendu'ũ ntiiⁿnyuⁿ
chí idiiⁿ di. 4 Caati ndii 'áámá 'iiⁿ'yãⁿ nguɛ́ɛ́
diíⁿ yã 'áámá chi canúúⁿ n'de'ei. Níícú
maáⁿ yã ní neⁿ'é yã chi 'iiⁿ'yãⁿ n'diichí yã
'yã. Ndúúti chí dii chí diiⁿ di cosa chi
'tíícã tuu'mi ní 'cuuⁿ'miⁿ di maãⁿ di nanááⁿ
'iiⁿ'yãⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cũũ.
5 Ní mar 'áámá 'díínu yã nguɛ́ɛ́ chi'teenú
yã 'iiⁿ'yãⁿ. 6 Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngii yã
saⁿ'ã: 'Aa ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi 'aacu hora yeⁿ'é, caati
tiempo yeⁿ'é nĩ 'ãã canéé. 7 'Iiⁿ'yãⁿ yeⁿ'ẽ
iⁿ'yéeⁿdĩ cuuvi n'diichí yã ndis'tiĩ. Nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yã 'úú caati 'úú ní ngaⁿ'á
cuaacú chɛɛ chi nguɛ́ɛ́ n'daacã idiiⁿ 'iiⁿ'yãⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yéénⁿdi 'cũũ. 8 Ndís'tiĩ caⁿ'a nĩ 'viicú
'cũũ. 'Úú ní nguɛɛ caⁿ'á maaⁿnguuvi, caati
'ãã cuɛ́ɛ́ cunuũⁿ ca'a hora yeⁿ'é.
9 Taachi ch'iinu caⁿ'a yã chii yã nduudú
'cũũ 'díínu yã, tuu'mi Jesús canée ca yã
yáⁿ'ãa Galilea.

*Jesús cue*ⁿ'e yã 'viicu yeⁿ'ẽ va'ãĩ chi 'nee
n'dái yã arco yeⁿ'ẽ testamento

10 Taachi cueⁿ'é saⁿ'a 'díínu yā 'viicu, 'tiicá
ntúūⁿ miiⁿ ní cueⁿ'é Jesús cuayiivi. Nguéɛ́
ch'iⁿ'í yā chi Jesús miiⁿ. Cheⁿ'e n'de'ei núuⁿ
yā. 11 Tuu'mi ní saⁿ'a Israel s'eeⁿ ní in'nuuⁿ
sa 'iiⁿ'yāⁿ na 'viicu miiⁿ. Ní ngaⁿ'a sa: ¿Tíí
cánéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ?
12 'Iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ neené n'deēe ngaⁿ'a
yā yeⁿ'é yā. N'duuví yā ngaⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ n'dai taavi yā. Ta n'duuví yā ngaⁿ'a yā:
Nguéɛ́, caati nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ.
13 Mar 'áámá saⁿ'ā chí cheⁿ'e sa 'viicu
nguéɛ́ caⁿ'a sa yeⁿ'é yā ti 'va'a sa 'iiⁿ'yāⁿ
Israel.
14 Chí maⁿ'ā 'viicu, tuu'mi ní Jesús cuchɛɛ́
yā chɛɛti yáacū templo ní chi'cueeⁿ yā.
15 Níícú saⁿ'a Israel ngeⁿ'e yiinu sa ní ngaⁿ'ā
sa: ¿Táácā déénu sáⁿ'a 'cūū letras caati sáⁿ'a
'cūū nguɛɛ 'néeⁿ sa?
16 N'guɛɛcútaⁿ'a Jesús ní caⁿ'a yā: Chiiⁿ
chí ngi'cueéⁿ chi deenú ní nguéɛ́ yeⁿ'é, ti
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú. 17 Ndúuti
chi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā diíⁿ yā voluntad yeⁿ'é
Dendyuūs, tuu'mi ní deenú yā chi ngi'cueéⁿ
nduuti chi yeⁿ'é Dendyuūs o nduuti chi
'úú ngaⁿ'á yeⁿ'ē maáⁿ. 18 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a
yā yeⁿ'ē maáⁿ yā in'nuúⁿ yā poder yeⁿ'ē
maáⁿ yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi in'nuúⁿ yā poder
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ní cuaacú yā. Ní nguéɛ́ chi nguéɛ́ cuaacu
nduucú yā.
19 ¿'Áá nguéɛ́ ca'a Moisés ndís'tiī yeⁿ'ē
ley? Ní mar áámá ndís'tiī nguéɛ́ idiíⁿ nī
chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chí neⁿ'e
'caaⁿ'nuⁿ ndís'tiī 'úú?
20 N'guɛɛcutáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā Jesús:
Yááⁿn'guiinūūⁿ canéé ndúúcū di. ¿Du'ū
idiiⁿ núúⁿ yiinu chi neⁿ'é 'caaⁿ'nūⁿ dii?
21 Jesús ní n'guɛɛcutáⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā
ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Diíⁿ 'áámá ntiiⁿnyuⁿ ní
nducyaaca ndís'tiī ngeⁿ'e yiinu nī. 22 Cuaacu
chi Moisés miiⁿ tee sa ley yeⁿ'e circuncisión
ndís'tiī. (Nguéɛ́ chííⁿ yeⁿ'ē Moisés miiⁿ
chi yeⁿ'ē chiidá nī.) Ni sábado chi nguuvi
chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel ntaavi'tuunúúⁿ yā, ndís'tiī
idiíⁿ nī circuncidar saⁿ'ā 'lííⁿ. 23 Ndúúti
chi cuaáⁿ nī chi diíⁿ yā circuncidar saⁿ'ā
'lííⁿ nguuvi sábado caati ley yeⁿ'ē Moisés
canéé chi diíⁿ nī cumplir, ¿dɛ'ɛ̄ induuvi táaⁿ
nī nduucú caati sábado idiíⁿ chi nduūvā
n'dáacā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā? 24 Nguéɛ́ diíⁿ
nī juzgar tan'dúúcā chi nadacadíínuuⁿ nī
naati diíⁿ nī juzgar chi cuaacu ndúúcū chi
n'daí miiⁿ.

¿'*Áá saⁿ*'ā miiⁿ chi Cristo?
25 Tuu'mí ngaⁿ'a n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ Jerusalén: ¿'Áá nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chí
neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā? 26 N'diichí nī. Jesús
nguéɛ́ 'va'á yā ngaⁿ'a yā nanááⁿ nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéɛ́ du'ū vɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā
ngii yā 'yā. ¿'Áá cuaacu nííⁿnyúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ
n'gɛɛtɛ chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā ní déénú
yā chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi
Cristo? 27 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū deenu yú tií ndiicá yā
naati taachi ndiicá Cristo miiⁿ, mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ deenú yā tií ndiicá yā.
28 Tuu'mi ní ngaⁿ'a yuudu Jesús taachí
chi'cueeⁿ yā na yáacu templo ní ngaⁿ'a yā:
Ndís'tiī, ní 'āā n'diichí nī 'úú. Ní 'āā deenú
nī tiī yáāⁿ yeⁿ'é. Níícú 'úú ní nguéɛ́ cuchií
yeⁿ'ē maáⁿ, naati 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú
ní cuaacú yā. Ndís'tiī nguéɛ́ n'diichí nī
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 29 Naati 'úú ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ caati 'úú ndiicá yeⁿ'é yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
dichó'o yā 'úú.
30 Tuu'mi ní idiiⁿ núuⁿ yiinu 'iiⁿ'yāⁿ chi
cuta'á yā Jesús naati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguéɛ́ che'ē ta'á yā Jesús, caati 'āā cuéɛ́
ndaa hora yeⁿ'é yā. 31 Níícú 'yaaⁿ n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snéē miiⁿ chi'téénu
yā Jesús. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Taachi ndaá Cristo miiⁿ, ¿'áá nguéɛ́ cuuvi
diíⁿ yā más cā señales chi diiⁿ sáⁿ'a 'cūū?

Saⁿ'ā fariseos dicho'ó yā policías chi
sta'á yā Jesús
32 Tuu'mi ní saⁿ'ā fariseos ch'iindiveeⁿ sa
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi neené n'deee ngaⁿ'a yā
'túúcā yeⁿ'é Jesús miiⁿ. Chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū saⁿ'ā fariseos dicho'ó yā policías chi
cuta'a sa Jesús. 33 Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a
yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: 'Āā ntɛɛ 'nááⁿ cuneé
ndúúcū ndis'tíī ní naⁿ'á n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichó'o yā 'úú. 34 In'nuúⁿ nī 'úú ní 'āā ntéɛ́
ndaacá nī 'úú. Ní naachi 'úú caneé, ndís'tiī
ní nguéɛ́ cuuvi ndaa nī.
35 Tuu'mi ní ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ Israel nguaaⁿ
maáⁿ yā: ¿Tií cáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi nguéɛ́
nindaaca yú 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá caⁿ'á yā n'diichi
'iiⁿ'yāⁿ Israel chi cueⁿ'é yā 'muuⁿ cueⁿ'é
yā miiⁿyā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ yeⁿ'e
ndaata Israel ní ca'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ?
36 ¿Dɛ'ɛ̄ chi ntúūⁿ ngaⁿ'ā Jesús: In'nuúⁿ nī
'úú ní nguéɛ́ nindaāca nī 'úú; ní naachi 'úú
caneé, nguéɛ́ cuuvi cundaā ndís'tiī?

Yíícú yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ chi canduuchi

37 Ngúúví chí ch'iīnū 'viicu ch'εεtε miiⁿ,
Jesús cheendii yā caⁿ'ā diitú yā: Du'u chí
yaaca chiī nanaáⁿ ní 'úú ca'á chi cu'u yā.
38 Du'ū chi i'teenu 'uú, vέέ vida yeⁿ'é yā. Ní
vida canéé tan'dúúcā 'áámá yíícú nuūⁿnīⁿ
chi ca'a vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
Chuū canee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs.
39 Ní chuū ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē Espíritu N'dai
yeⁿ'e Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā Jesús
canéé chi cuta'á yā Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs. Ní Dendyuūs nguέέ ca'a yā Es-
píritu N'dai yeⁿ'e yā ti Jesús miiⁿ ní 'āā cuέέ
cheⁿ'é yā na va'ai chεεti nguuvi.

Vέέ división nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ

40 Tuu'mí ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ taachí
ch'iindiveéⁿ yā chuū ngaⁿ'a yā: Cuaacu
nííⁿnyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi profeta.
41 Ta n'duuví yā ngaⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū
chi Cristo. Naati n'duuví yā ngaⁿ'a yā:
¿'Áá yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea chí cánéé chí ndaa
Cristo? 42 ¿'Áá nguέέ ngaⁿ'ā naachi canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs chi Cristo ní
cuchií yā yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'ē rey David, ní
yeⁿ'e yáāⁿ 'lííⁿ Belén, yáāⁿ chi chiica David
miiⁿ?
43 Tuu'mí neene vεε división nguaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ cucáávā Jesús miiⁿ. 44 N'duuvi
'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā cuta'á yā Jesús naati mar
'áámá saⁿ'ā miiⁿ nguέέ tuu'vi sa 'iiⁿ'yāⁿ.

Mar 'áámá saⁿ'ā ndii tiīiⁿ nguέέ i'téénu
sa Jesús miiⁿ

45 Policías ndaa sa nanáāⁿ chiiduú n'gεεtέ
ndúúcū saⁿ'a fariseos. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
ngaⁿ'a yā ngiī yā policías: ¿Dε'ε̄ cuuvi chi
nguέέ candεέ nī saⁿ'ā?
46 Policías n'guεεcutáⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ: Mar
'áámá saⁿ'ā nguέέ ngaⁿ'a sa tan'dúúcā chi
ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū.
47 Tuu'mí saⁿ'ā fariseos n'guεεcutaⁿ'a sa
policías: ¿'Áá nginnche'éí yā ntúūⁿ ndis'tiī?
48 ¿'Áá i'teenu n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'ā
ntiiⁿnyuⁿ yā o saⁿ'ā fariseos nduudu Jesús
miiⁿ? 49 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguέέ déénu yā chi cánéé
nguūⁿ na ley, 'āā condenado 'iiⁿ'yāⁿ.
50 Sáⁿ'ā miiⁿ nguuvi Nicodemo chi 'āā
ndaa nanáāⁿ Jesús n'gaaⁿ, saⁿ'ā miiⁿ canée
sa ndúúcu yā. Tuu'mí ngaⁿ'a Nicodemo
ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: 51 ¿'Áá ley yeⁿ'ē yú cuuvi
caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúti chi
nguέέ n'diichi di 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'caandiveeⁿ dí
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní túúmícádíínuuⁿ di chi diíⁿ
yā?
52 Nan'guεεcutáⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā
saⁿ'ā: ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ntúūⁿ
dii? In'núúⁿ dí níícú n'diichi di chi canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs caati yeⁿ'ē
yáⁿ'āa Galilea mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguέέ
can'dáā 'áámá profeta.
53 Ní cunaⁿ'a nducyaacá yā na vaacu yā.

8

'Áámá n'daataá chí cueⁿ'e tá ndúúcū
saⁿ'ā

1 Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā cuέέtí chi nguuvi
Olivos. 2 Tyaaⁿ tyaaⁿ chi dεεvε táámá nguuvi
ndáa ntúuⁿ yā yaācū templo. Nuuⁿmáⁿ
yáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáāⁿ yā. Ch'iindí
yā ní ca'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 3 Tuu'mi ní
ndaā n'duuvi saⁿ'ā chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū
n'duuvi saⁿ'ā fariseos. N'dέε sa nanáāⁿ
Jesús 'áámá n'daataá chi cyaadu tá ndúúcū
'aama saⁿ'ā chi 'āā 'niinivaacu. Níícú chi
canee sa chi nuuⁿ sa táⁿ'ā náávtaⁿ'ā yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 4 Ngaⁿ'a saⁿ'ā s'eeⁿ: Maestro,
n'daataá 'cūū ní tunéé 'nū táⁿ'ā ndúúcū
táámá saⁿ'ā. 5 Naachi cánéé nguuⁿ ley
yeⁿ'ē Moisés miiⁿ ní ngaⁿ'ā chí cuíítuú 'nū
n'daataá chi 'tíícā. N'dīī túú'mi, ¿dε'ε̄
ngaⁿ'a n'diī?
6 Chuū ngaⁿ'ā saⁿ'ā s'eeⁿ chi neⁿ'e sá
n'diichi sa táácā diiⁿ Jesús 'iicu tun'dáá
nuuⁿndi sa yeⁿ'é yā. Jesús ní can'dii yā ní
dingúuⁿ yā na yáⁿ'āa miiⁿ ndúúcū nduu-
tita'á yā. Diíⁿ yā tan'dúúcā chi nguέέ
ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 7 Taachí
nitiinguunééⁿ ntuūⁿ sáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mí
nanguaacundii yā ni ngaⁿ'a yā ngii yā: Du'ū
ndís'tiī chi nguέέ nuuⁿndi yeⁿ'é nī, cuta'á nī
vmnáāⁿ vmnaaⁿ 'áámá túūu ní ca'á nī táⁿ'ā.
8 Can'díí ntuuⁿ yā ní dingúūⁿ ntúuⁿ yā
ná yáⁿ'āa. 9 'Iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā
chuu tuumicádíínuuⁿ yā chi vέέ nuuⁿndi
yeⁿ'é yā. Ní ca'áámá ca'áámá inan'daá yā,
'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū 'āā ndíí ná ch'iinuu maaⁿ.
Nan'daā nducyáácá yā. Ní 'aa dámaāⁿ Jesús
canee yā ndúúcū táⁿ'ā chi canéé naavtaⁿ'ā.
10 Nacueeⁿ Jesús ní n'diichí yā 'āā ntέέ du'ū
vεε ti 'āā dámaāⁿ n'daataá miiⁿ. Ní ngaⁿ'a yā
ngii yā táⁿ'ā: Dii n'daataá, ¿tií canéé 'iiⁿ'yāⁿ
chi tun'dáá nuuⁿndi yā yeⁿ'ē di? ¿'Áá ndii
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguεε ngaⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'ē
di?

11 N'daata míínⁿ ní ngaⁿ'ā tá: Señor, mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'á yā
ngii yā táⁿ'ā: 'Úú nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nuūⁿndī
yeⁿ'ē di. Cunaⁿ'ā di ní 'āā ntéɛ́ diiⁿ nuuⁿndí
di.

Jesús chí dɛɛvɛ íⁿ'yeēⁿdī

12 Cuayiivi Jesús ní ngaⁿ'ā ntúuⁿ yā ngii yā
'iiⁿ'yāⁿ: 'Úú tan'dúúcā dɛɛvɛ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū, 'tíícā 'úú. Du'u chi can'daā 'úú nguéɛ́
caⁿ'a yā na maaíⁿ caati cunée yā ndúúcū chi
dɛɛvɛ yeⁿ'ē vida.

13 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā saⁿ'ā fariseos ngii sa
Jesús: Dii ní yeⁿ'ē maaⁿ di nduudu cuaacu
chí ngaⁿ'ā di. Nduudu chí ngaⁿ'ā di nguéɛ́
nduudu cuaacu.

14 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ngaⁿ'a yā ngii
yā saⁿ'ā: 'Úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu
yeⁿ'é maáⁿ. Nduudu chi ngaⁿ'á ní ndu-
udu cuaacu miiⁿ. Deenú tií ndiicá ní tiī
caⁿ'á. Naati ndís'tiī nguéɛ́ déénu nī tií
ndiicá ní nguéɛ́ déénú nī tiī caⁿ'á. 15 Ndís'tiī
ní ngaⁿ'a nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ dacaā
'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'úú nguéɛ́ ngaⁿ'á nuuⁿndi
yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. 16 Ndúúti chi 'úú
ngaⁿ'á nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu yeⁿ'é
ní nduudu cuaacu chii, caati 'úú ní nguɛɛ
damaāáⁿ ti 'úú ní ndúúcū Chiidá chi dichó'o
yā 'úú. 17 Caati naachi canéé nguūⁿ na
ley yeⁿ'é nī naachi ngaⁿ'ā na 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ,
chii chi nduudu cuaacu. 18 'Úú chi ngaⁿ'á
nduudu cuaacu yeⁿ'é māaⁿ. Ní Chiidá chi
dichó'o yā 'úú ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu
yeⁿ'é.

19 Tuu'mí ngaⁿ'ā sáⁿ'ā s'eeⁿ ngii sa Jesús:
¿Tií canéé Chiida di? Nan'guɛɛcútaⁿ'ā
Jesús: Nduuti chi nguéɛ́ 'āā n'diichi nī
'úú, ndíí nguéɛ́ ndúú 'āā n'diichi nī Chiidá.
Ndúúti chi 'āā n'diichi nī 'úú, 'tiicá ntúūⁿ
'āā n'diichi nī Chiidá.

20 Ndúúdú 'cūū ngaⁿ'ā Jesús taachi canée
yā naachi snúūⁿ cajas yeⁿ'e ofrendas.
Tuu'mi ní taachí ngi'cueéⁿ yā chɛɛti yáácū
templo mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ inátuu'vi yā Jesús
caati 'āā 'cuéɛ́ cunuūⁿ ca'a hora yeⁿ'é yā.

*Naachi 'úú ca*ⁿ'á ndís'tiī ní nguéɛ́ cuuvi
ndaá nī

21 Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā ngii yā saⁿ'ā:
'Úú ní caⁿ'á ní ndís'tiī in'nuúⁿ nī 'úú. Ná
nuuⁿndi yeⁿ'é nī 'cūūvi nī. Naachi 'úú caⁿ'á
ndís'tiī ní nguéɛ́ cuuvi ndaá nī.

22 Tuu'mi saⁿ'ā Israel s'eeⁿ ngaⁿ'a sa: ¿'Áá
'caaⁿ'nuⁿ maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ caati ngaⁿ'a yā:
Naachi 'úú caⁿ'á, ndís'tiī nguéɛ́ cuuvi ndaa
nī?

23 Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā:
Ndís'tiī ní yeⁿ'ē cuaaⁿ ndiiyā ndís'tiī niicu
'úú ní yeⁿ'ē cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ 'úú. Ndís'tiī
ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī naati 'úú ní
nguéɛ́ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'úú. 24 Caavā
chúū chi ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi 'cuūvi nī
na nuuⁿndi yeⁿ'e nī. Ndúúti chi nguéɛ́
cu'téénu nī chi 'úú chi Cristo miiⁿ tuu'mi ní
na nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní 'cuūvi nī.

25 Ni ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Díí du'ū
dii? Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngíi yā
saⁿ'ā: Tan'dúúcā nūuⁿ chí ngaⁿ'á ndii cuaaⁿ
vmnaaⁿ, 'tíícā 'úú. 26 Néené n'deēe dendú'ū
chi canéé chí caāⁿ'máⁿ ndúúcū ndis'tíī ní
diíⁿ juzgar ndis'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o
yā 'úú, 'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ chí cuaacu yā. Chííⁿ
chí n'giindiveéⁿ yeⁿ'e yā, chiiⁿ ngaⁿ'á na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

27 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ tuumicádíínuuⁿ yā
chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē Chiidá yā.
28 Tuu'mí ngaⁿ'ā Jesús ngiī yā saⁿ'ā: Taachí
nadacuéeⁿ nī Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs,
tuu'mi ní cuuvi déénu nī chi 'úú. Nguéɛ́
du'ū vɛɛ chi diíⁿ chi yeⁿ'ē maáⁿ naati Chiidá
chi'cueé yā 'úú. Ní chííⁿ chí ngaⁿ'á. 29 Ní
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú canée yā nduucú.
Chiidá ní nguéɛ́ chi'neeⁿ yā 'úú dámaáⁿ.
Naati 'úú ní diíⁿ tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'e yā.

30 Taachí ngaⁿ'á Jesús chuū néené 'yaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi'téénu yā yeⁿ'é yā.

*Nduūdū Cuaacu chi nangua*ⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ

31 Tuu'mí ngaⁿ'ā Jesús ngiī yā saⁿ'ā Israel
seⁿ'e chi i'téénu sa 'yā: Ndúúti chi ndís'tiī
cunée nī ndúúcū nduudu yeⁿ'é tuu'mi ní
cuaacu chí ndis'tiī discípulos yeⁿ'é. 32 Ní
n'diichí nī nduudu cuaacu. Ní caavā ndu-
udu cuaacú miiⁿ ndís'tiī nanguáⁿ'ai nī.

33 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā saⁿ'ā yeⁿ'é yā: Nús'uu
ní ndaata yeⁿ'ē Abraham. Níícú mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ dichii'vɛ 'nū. ¿Táácā chí
ngaⁿ'a di chi ndís'tiī ní canee chí nanguáⁿ'ai
nī?

34 Jesús ní nan'guɛɛcutáⁿ'a yā yeⁿ'ē sa:
Cuaacu nííⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ
yā nuuⁿndi, 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī dichíí'vɛ yā yeⁿ'ē
nuuⁿndi. 35 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ mandado yeⁿ'ē
'iiví yā nguéɛ́ 'áámá ineéⁿ yā ndúúcū familia
yeⁿ'e 'iiví yā naati daiya 'iiví miiⁿ ní 'áámá
cuneéⁿ yā. 36 Ndúúti chi Daiyá yā nadin-
guáⁿ'ai yā, cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ndís'tiī ní

níngua^{n}'ai nī. 37 'Úú deenú chi ndís'tiī chi ndaata ye^{n}'é Abraham. Naati dinúú^{n} yiinu nī chí ne^{n}'e 'caa^{n}'nú^{n} nī 'úú, caati nduudu ye^{n}'é nguéɛ́ ngii neé ndúúcū ndis'tiī. 38 Chii^{n} chi n'diichí ndúúcū Chiidá, chii^{n} chi 'úú nga^{n}'á. Ndís'tiī ní dií^{n} nī chi n'diichí nī chiidá nī.

Ndís'tiī ye^{n}'ē yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi chiidá nī

39 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nan'guɛɛcutá^{n}'a yā ye^{n}'é yā ní nga^{n}'á yā: Chiidá 'nū Abraham. Nga^{n}'a Jesús ngíi yā sa^{n}'ā: Nduuti chi daiya Abraham ndís'tiī tuu'mi ní ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē sa idíi^{n} nī.

40 Naati maa^{n} ní idinúu^{n} yiinu nī chi 'caa^{n}'nu^{n} nī 'úú, caati 'úú sa^{n}'ā chi nga^{n}'a nduudu cuaacu chi ch'iindiveé^{n} ye^{n}'ē Dendyuūs. Abraham nguéɛ́ dii^{n} sa chuū. 41 Ndís'tiī ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e chiidá nī. Tuu'mi ní nga^{n}'a sa ngii sa Jesús: Nús'uū nguéɛ́ ch'iindiyáa^{n} 'nū ye^{n}'ē daiya sa sa^{n}'ā cyúúní. Canéé 'áámá chiidá 'nū chi Dendyuūs mii^{n}.

42 Tuu'mi ní nga^{n}'a Jesús ngiī yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Ndúúti chi chiidá nī chi Dendyuūs mii^{n} cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi diné^{n}'e nī 'úú, caati 'úú ní ye^{n}'é Dendyuūs chiicá ní ndaá. Ní nguéɛ́ ndaá ye^{n}'é maá^{n} ti Ndyuūs maá^{n} yā dichó'o yā 'úú. 43 ¿Dɛ'ɛ cuuvi chi nguɛɛ n'gúu^{n} nī nduudu ye^{n}'é? Ti nguɛɛ n'giindiveé^{n} nī nduudu ye^{n}'é. 44 Ndís'tiī ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} chiidá nī. Ndís'tiī ní ne^{n}'é nī dií^{n} nī tanducué^{n}'ē chi ne^{n}'ē chiida nī. Yáá^{n}n'guiinūu^{n} chí n'giī^{n}'nū^{n} 'āā canéé núu^{n} yā ndíí naachi nga'ā. Nguéɛ́ 'áámá caneé yā na nduudu cuaacu ti nguéɛ́ nduudu cuaacu nduucú yā. Taachí yáá^{n}n'guiinuu^{n} nga^{n}'ā sa nduudu yaadi ye^{n}'ē maa^{n} sa nga^{n}'a sa ti sa^{n}'ā ye^{n}'ē nduudu yaadi ní chiida nduudu yaadi sá^{n}'ā. 45 Naati 'úú ní nga^{n}'á nduudu cuaacu ní nguéɛ́ i'téénu nī ye^{n}'é. 46 ¿Du'ú ye^{n}'ē ndís'tiī nga^{n}'a chi idií^{n} nuu^{n}ndi? Ní nduutī chi 'úú ní nga^{n}'á nduudu cuaacu, ¿dɛ'ɛ̄ chi nguéɛ́ i'téénu nī 'úú? 47 Du'u chí ye^{n}'ē Dendyuūs mii^{n} nduudu ye^{n}'ē Dendyuūs n'giindiveé^{n} yā. Chii^{n} chí ndís'tiī ní nguéɛ́ n'giindiveé^{n} nī ti nguéɛ́ ye^{n}'é Dendyuūs ndís'tiī.

Jesús canée yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi i^{n}'yeē^{n}dī

48 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa^{n}'a Israel s'ee^{n} ní nga^{n}'a sa ngii sa Jesús: ¿'Áá nguéɛ́ cuaacu nga^{n}'ā nús'uū chi samaritano dii, ní cánéé dí ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^{n}?

49 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: 'Úú nguéɛ́ cánéé ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^{n}. 'Úú dií^{n} honrar Chiidá. Ndís'tiī nguéɛ́ i'téénu nī 'úú. 50 'Úú ní nguéɛ́ in'nuú^{n} honra ye^{n}'é māa^{n}. Vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi in'nuú^{n} yā honra ye^{n}'é ní dií^{n} yā juzgar 'ii^{n}'yā^{n}. 51 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}, cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: Du'u chí n'giindiveē^{n} nduudu ye^{n}'é nguéɛ́ n'diichí yā vaadī n'gii taanduvɛ́ɛ́ nguuvi.

52 Tuu'mi ní sa^{n}'a Israel s'ee^{n} nga^{n}'ā sa ngii sa Jesús: Maa^{n} ní tuumicádíínuu^{n} 'nū ye^{n}'ē di. Canee di ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Abraham mii^{n} ní ch'iī ndúúcū profetas 'iicu díí ní nga^{n}'ā di: Du'u chi n'giindiveē^{n} nduudu ye^{n}'é nguéɛ́ n'diichíneé^{n} yā vaadī n'gii taanduvɛ́ɛ́ nguuvi. 53 ¿'Áá vmnaa^{n} ntuū^{n} ca dii ye^{n}'ē chiida yú Abraham chi ch'ïi yā ní ye^{n}'e profetas chí ch'ïi yā? ¿Du'ū nadacádiinuu^{n} di chi máā^{n} di?

54 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: Ndúúti chi 'úú dií^{n} honrar māa^{n} tuu'mi ní honra ye^{n}'é ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ. Chiidá míí^{n} chi idií^{n} yā honrar 'úú. Ní ye^{n}'e chiidá chí nga^{n}'ā ndís'tíī chi Dendyuūs ye^{n}'é nī. 55 Ní nguéɛ́ 'āā n'diichí nī 'ii^{n}'yā^{n} naati 'úú 'āā nin'diichí 'ii^{n}'yā^{n}. Ndúúti chi nga^{n}'á chi nguéɛ́ nin'diichí 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā chí yaadi ndís'tiī, 'tíícā ntúú^{n} 'úú. Caati 'āā n'diichí 'ii^{n}'yā^{n} ní n'giindiveé^{n} nduudu ye^{n}'é yā. 56 Chiidá nī Abraham yéénú taavi sa chi 'āā n'diichī sa nguuvī ye^{n}'é. Ní 'āā n'diīchī sa. Ní yéénú taavi sa.

57 Tuu'mi ní nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}: ¿'Áá 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi 'uuvi ngɛɛcu ndiichi nduūyū ní 'āā n'diichi di Abraham?

58 Ní nga^{n}'a Jesús ngiī yā sa^{n}'a: Cuaacu níí^{n}nyú^{n}, cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi 'úú vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi Abraham.

59 Tuu'mi ní sa^{n}'ā s'ee^{n} sta'á sa tuūu chi ca'a sa Jesús, naati Jesús ní canúú^{n} n'de'éi yā ní nan'dáa yā chɛɛti yáacū templo ní cho'ó yā náavta^{n}'á yā 'íí^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní cuna^{n}'á yā.

9

Jesús ca'á yā vista ye^{n}'e 'áámá sá^{n}'ā chi ngueenáá^{n} ndii taachi chi ch'iindiyaā^{n} sa

1 Níícú taachi cho'ōo Jesús ní n'diichí yā 'áámá sa^{n}'ā chi ngueēe nduutináa^{n} sa ndíí taachí ch'iindiyáa^{n} sa. 2 Níícú discípulos

yeⁿ'é yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús ní ngaⁿ'a
yā ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'dii Maestro, ¿du'u
dínuūⁿndí? ¿'Áá chiida sa ndúúcū chɛɛcu
sa vɛɛ nuuⁿndi yeⁿ'é yā? ¿'Áá maaⁿ sa
'tíícā sa chí ngueēé nduutináaⁿ sa taachí
ch'iindiyáaⁿ sa?
3 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní nguɛ́ɛ́ ndúú
sáⁿ'a cūū ní nguɛ́ɛ́ chiida sa ndúúcū
chɛɛcu sa vɛɛ nuuⁿndí yeⁿ'é yā chi ngueēe
nduutináaⁿ sa. 'Tíícā saⁿ'ā ní 'cuuⁿ'miⁿ chi
diiⁿ Déndyuūs miiⁿ nduucú yā. 4 Cánéé chí
diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi dicho'ó
yā 'úú neⁿ'e chi vɛ́ɛ́ nguuvi. Ndaá chi cuuvi
'da'a taachi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́
diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ. 5 Nuuma neⁿ'e chí cuneé
iⁿ'yeēⁿdī 'úú chi cuneé tan'dúúcā dɛɛvɛ
yeⁿ'ē iⁿ'yeēⁿdī 'úú.
6 Taachí níngaⁿ'a yā chuū chiīdaiⁿ yā
na yáⁿ'āa níícú in'dái yā inchɛɛtí ndúúcū
nuuⁿniⁿ daíⁿ yā. Níícú s'néeⁿ yā nchɛɛtí
nduutináaⁿ saⁿ'ā ngueenááⁿ. 7 Ní ngaⁿ'a yā:
Cúnaⁿ'ā dí. Nááⁿnú dí nduutináaⁿ di na
cheendi yíívɛ yeⁿ'ē Siloé. (Nduudu miiⁿ
neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Dichó'o Yā.) Tuu'mi ní
cunaⁿ'ā sa ní naāⁿnu sa ní nguɛɛcundíi sa
'āā inaaⁿ sa. 8 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ na nííⁿnúⁿ
va'ai yeⁿ'ē sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā ndíí
vmnaaⁿ n'diichí yā saⁿ'ā chi ngueenáaⁿ ní
ngaⁿ'a yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sáⁿ'a 'cūū n'giīndī
ngiica limosna?
9 N'duuví yā ngaⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū. Ta
n'duuví yā ní ngaⁿ'a yā: Tan'dúúcā saⁿ'ā
miiⁿ, 'tíícā saⁿ'ā. Saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'a sa: 'Úú.
10 Ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā: ¿Taaca níngguaaⁿ
nduutináaⁿ di?
11 N'guɛɛcútaⁿ'ā sa ní ngaⁿ'ā sa: Saⁿ'ā
chi nguuvi Jesús miiⁿ din'dái sa nchɛɛtí ní
chi'neeⁿ sa nduutinaáⁿ. Ní ngaⁿ'ā sa ngii sa
'úú: Cueⁿ'e di cheendi yiivɛ nuūⁿnīⁿ yeⁿ'ē
Siloé. Naaⁿnu di nduutináaⁿ di. Níícú
cheⁿ'é, ní naāⁿnu nduutinaáⁿ, ní 'āā inaáⁿ.
12 Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā: ¿Tii
canéé saⁿ'ā miiⁿ? Tuu'mí ngaⁿ'ā sa: Nguɛ́ɛ́
deenú.

Fariseos itiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā ngueenaaⁿ
chi 'āā nduuva yeⁿ'ē sa

13 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā saⁿ'ā chi
ngueenaáⁿ ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ saⁿ'ā
fariseos. 14 Ni sábado miiⁿ nguuvi chí
ntaavi'túúnuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi Jesús
idin'dái yā nchɛɛtí mííⁿ. Ní nin'guáaⁿ yā
nduutinaaⁿ sa. 15 Tuu'mi ní ntiinguuneeⁿ
ntúuⁿ yā fariseos: ¿Táácā 'āā inaaⁿ di?
Tuu'mi ní ngaⁿ'ā sa: S'néeⁿ yā nchɛɛtí na
nduutinaáⁿ, níícú naāⁿnú. Maaⁿ ní inaáⁿ.
16 Tuu'mi ní 'áámá saⁿ'ā fariseo ngaⁿ'a sa:
Sáⁿ'a 'cūū ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é Dendyuūs saⁿ'ā
caati nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa nguuvi sábado tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yú. Ta n'duuvi sa ngaⁿ'a
sa: ¿Táácā saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa
diiⁿ sa señales chi 'tuucā? 'Uuvi nuúⁿ díiⁿ
sa vaanicadíínuūⁿ yeⁿ'ē sa. 17 Nguɛɛcundíí
ntúuⁿ sa ní ngaⁿ'a sa ngii sa saⁿ'ā chi
ngueenáaⁿ sa: Díí, ¿dɛ'ɛ́ ngaⁿ'a di yeⁿ'ē saⁿ'a
chí nan'guaaⁿ nduutináaⁿ di? Saⁿ'ā miiⁿ
ngaⁿ'ā sa: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ profeta.
18 Saⁿ'a Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ i'téénu sa yeⁿ'e
saⁿ'ā chí chingueēnáaⁿ sa ní inaaⁿ sa ndíí
'cai yā chiida sa ndúúcū chɛɛcu sa yeⁿ'ē
sáⁿ'ā chí 'āā inaaⁿ sa. 19 Ní ntiinguunéé́ⁿ
saⁿ'ā s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní ngaⁿ'ā sa: ¿'Áá sáⁿ'a
'cūū daiyá nī, saⁿ'ā chi ngaⁿ'ā ndís'tiī chí
ch'iindiyáaⁿ sa 'āā ngueenáaⁿ sa? ¿Tááca
chi maaⁿ inaaⁿ sa?
20 Nan'guɛɛcutáⁿ'a yā chiida sa ndúúcū
chɛɛcu sa ní ngaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ: Déénu 'nū
daiya 'nū saⁿ'á 'cūū 'āā ngueeé nduutináaⁿ
sa taachi ch'iindiyáaⁿ sa. 21 Maaⁿ ní inaaⁿ
sa. Nguɛ́ɛ́ déénu 'nū táácā ínaaⁿ sa. Du'ú
yā chi nin'guaaⁿ yā nduutináaⁿ sa nús'uu
nguɛ́ɛ́ déénu 'nū. Saⁿ'ā tii 'āā 'naaⁿ sa,
ntiingúúneeⁿ nī saⁿ'ā. Saⁿ'ā tii caaⁿ'maⁿ sa
yeⁿ'ē maaⁿ sa.
22 Chuū chi nan'guɛɛcutáⁿ'a sa chiida sa
ndúúcū chɛɛcu sa, caati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ. Caati 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ 'āā
indeē sa chi du'ū chi caaⁿ'maⁿ chi Mesías
chí Cristo miiⁿ chuū ní tun'daa yā chɛɛti
yaācū. 23 Chii chi 'tíícā caⁿ'ā chiida sa
ndúúcū chɛɛcu sa: Sáⁿ'ā 'caa 'āā 'nāaⁿ sa.
Ntííngúúneeⁿ nī saⁿ'ā.
24 'Tíícā ní 'caī ntúuⁿ yā saⁿ'ā chí
ngueenááⁿ níícú ngaⁿ'a yā ngiī yā saⁿ'ā: Dii,
ní ca'a di honra Dendyuūs. Nús'uu deenu
'nū chí sáⁿ'a 'cūū vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē sa.
25 Tuu'mi ní nan'guɛɛcutáⁿ'a sa ní caⁿ'ā
sa: Ndúúti chi nuuⁿndi yā o nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi
yā nguɛ́ɛ́ deenú. 'Áámá chi deenú chi
ngueeé nduutinaáⁿ ní maaⁿ ní ināaⁿ.
26 Ní ngaⁿ'ā ntúuⁿ yā ngii yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄
diíⁿ yā ndúúcū dii? ¿Táácā 'āā inaaⁿ di?
27 Nan'guɛɛcutáⁿ'a sa yeⁿ'é yā: 'Āā ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ nī. ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chi neⁿ'ē ntúuⁿ nī 'caandiveéⁿ nī?

¿'Áá ne^{n}'é nī ntúu^{n} ndís'tiī chi cuuvi discípulos ye^{n}'é yā ndís'tiī?

[28] Ní 'caa'vá yā ndúúcu sa ní ca^{n}'a yā: Díí, chí discípulo ye^{n}'é yā dii, naati nús'uū discípulos ye^{n}'ē Moisés nús'uu. [29] Nús'uu ní déénu 'nū chi Dendyuūs ní yaa'vi yā Moisés naati nguɛ́ɛ́ déénu 'nū tií ndiica sá^{n}'a 'cūū.

[30] Nan'guɛɛcutá^{n}'a sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'a sa: Chuū ní cuaacu ní cosa chi 'āā nge^{n}'e yiinu yú caati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī tií ndiicá yā ní nn'guaa^{n} yā nduutinaá^{n}. [31] Ní deenu yú chi Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndi. Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'ē Dendyuūs níícú idií^{n} yā chii^{n} chi ne^{n}'ē Dendyuūs, tuu'mi ní Dendyuūs míí^{n} nn'giindiveé^{n} yā ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū. [32] Ní taachi chi nga'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, nguɛ́ɛ́ ch'iindivee^{n} yú chi mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nn'guaa^{n} yā nduutinaá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n} ndíí ch'iindiyáa^{n} yā. [33] Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ cuuvi dií^{n} yā.

[34] Nan'guɛɛcúta^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: Dii ní na nuu^{n}ndi ch'iindiyáa^{n} di. ¿'Áá dii ngi'cuéé^{n} dí nús'uū? Ní tun'daa yā sa^{n}'a chɛɛti yaācū.

Ngueenáá^{n} ye^{n}'ē cosa chi ye^{n}'ē Espíritu

[35] Jesús ch'iindiveé^{n} yā chi 'āā tun'dáa yā sa^{n}'ā chiva'āī yaacu templo. Taachi nindaaca yā sa^{n}'ā ní nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā: ¿'Áá i'téénu dí Daiya Dendyuūs mii^{n}?

[36] Tuu'mi ní nan'guɛɛcutá^{n}'a sa ní ca^{n}'a sa: Señor, ¿du'ū míí^{n}, ní 'tíícā cu'teenú?

[37] Ní nga^{n}'a Jesús ngii yā sa^{n}'ā: In'diichi dí 'ii^{n}'yā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi indeé yā ndúúcū di.

[38] Tuu'mi ní nga^{n}'ā sa ngii sa Jesús: Señor, cu'teenú n'diī. Ní dii^{n} sa adorar yā.

[39] Ní nga^{n}'ā Jesús: 'Úú nindaá i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chí caa^{n}'má^{n} nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} caati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ inaá^{n} yā ní naá^{n} yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chí cuuvi inaá^{n} yā cuuvi ngueenáa^{n} yā.

[40] N'duuvi 'ii^{n}'yā^{n} fariseos chi canée yā ndúúcu yā ch'iindiveé^{n} yā chuū ní ca^{n}'á yā Jesús: ¿'Áá ngueēe ntúu^{n} nduutináa^{n} 'nū tuu'mi?

[41] Tuu'mi ní nga^{n}'a Jesús ngii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Ndúúti ngueenáa^{n} nī nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī. Naati maa^{n} ní nga^{n}'a nī: Inaa^{n} 'nū. Chii^{n} chi nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī 'áámá cunéé nūu^{n}.

10

Cuenta ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ 'iiti ye^{n}'e yā

[1] Cuaacu níí^{n}nyú^{n} cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: Du'u chi nguɛ́ɛ́ indaā cuaa^{n} cheendi chéē^{n} ye^{n}'ē 'iiti cuūchī naati ngɛ'ɛ́ yā na chéē^{n} táámá lado, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū duucú yā ní diduucú yā. [2] Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi indáa yā cuaa^{n} cheendi chéē^{n} mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ineenaá^{n} yā 'iiti. [3] 'Ii^{n}'yā^{n} ineenaá^{n} yā cheendi chéē^{n} ní inin'guaá^{n} yā cheendi chéē^{n} caavā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní 'iití cuūchī n'giindiveé^{n} tī nduudu ye^{n}'é yā. Ní n'gaí yā duuchi 'iiti cuūchī ye^{n}'é yā. Ní n'daá tī sa^{n}'ā. [4] Taachi intuun'dáa yā tanducué^{n}'ē 'iiti ye^{n}'é yā cuaa^{n} dáámí cheē^{n} candɛ́ɛ tī vmnaa^{n} ye^{n}'é tī. Níícú 'iiti cuūchī cue^{n}'é tī cuayiivi 'iiví tī. Caati 'caandiveé^{n} tī nduudu ye^{n}'é yā. [5] Nguɛ́ɛ́ can'dáa tī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ 'iiví tī níícú ngéenu tī ye^{n}'é yā caati nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} tī nduudu ye^{n}'é yā chi nguɛ́ɛ́ 'iiví tī 'ii^{n}'yā^{n}.

[6] Chuū cuenta chi ca^{n}'a Jesús 'ii^{n}'yā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuu^{n} yā dɛ'ɛ̄ chí ca^{n}'ā Jesús mii^{n}.

Jesús chi n'dai ca pastor yā

[7] Nguɛɛcúndíí ntuū^{n} Jesús ní nga^{n}'a yā: Cuaacu níí^{n}nyú^{n}, cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: 'Úú tan'dúúcā cheendi cheē^{n} naachi cho'ō 'iiti cuūchī. [8] Tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chí ndaá yā vmnaa^{n} ye^{n}'ē 'úú, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní duucu yā ní diduucúū ntúu^{n} yā. Caati nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^{n} yā 'iiti cuūchī mii^{n} ye^{n}'é yā. [9] 'Úú tan'dúúcā cheendi cheē^{n} 'úú. Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chí indaā caavā ye^{n}'é, ningua^{n}'ai yā. Ní can'dáa yā. Ní nndaa ntuú^{n} yā. Ní ndaacá yā chi che'é yā.

[10] Duucú míí^{n} taachi ndaa sa mii^{n}, iduucu sa. Ní n'gii^{n}'nu^{n} sa ní nadi'tuuvi sa. 'Úú nindāa chí ca'á vida níícú ca'á vida chi yeenú taavi yā. [11] 'Úú 'iivi 'iiti cuūchī chi n'dai taaví. 'Iiví 'iiti cuūchī chi n'dai taaví yā, nga'á yā vida ye^{n}'e maá^{n} yā caavā 'iiti. [12] 'Ii^{n}'yā^{n} chí canee naá^{n} 'iiti cuūchī chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā 'iiti ní nguɛ́ɛ́ 'iiví tī 'ii^{n}'yā^{n}. Taachí ináa^{n} yā yáá^{n}yāa^{n} ngaātáa chi cuchií tī ní cu'née^{n} yā 'iiti cuūchī ní nge^{n}'e yā ngéénu yā. Ní yáá^{n}yāa^{n} ngaātáa cúchií tī mii^{n} ní cuta'á tī 'iiti cuūchī ní 'iiti cuūchī mii^{n} idii'yáa tī ngii ní ngéénu tī. [13] 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā 'iiti ngéénu yā

caati nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā 'iiti. Ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā cuidado 'iiti cuūchī.
14 'Úú 'iivi n'dai taavi 'iiti cuūchī. Ní canúnaáⁿ 'iiti cuūchī yeⁿ'é. Ní 'iiti cuūchī yeⁿ'é ní canúnaáⁿ tī 'úú. 15 Tan'dúúcā chi Chiidá in'diichí yā 'úú, 'tíícā 'úú in'diichí Chiidá. Ní nga'á vida yeⁿ'é cucaava 'iiti cuūchī. 16 Vɛ́ɛ́ ntúūⁿ ta n'duuvi 'iiti cuūchī yeⁿ'é chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē cheēndī chéeⁿ 'cūū 'iiti. 'Iiti miiⁿ ntúūⁿ ní cánéé chí candɛɛ́ 'iiti. Ní 'caandiveéⁿ tī chí caāⁿ'máⁿ níícú 'áámá cheēⁿ nduuví tī ní 'áámá nūuⁿ 'ííví 'iiti.
17 Caavā chiiⁿ chí neⁿ'e Chiidá 'úú caati 'úú ca'á vida yeⁿ'e maáⁿ chi ní nanguɛɛcundíí ntúúⁿ cuta'á. 18 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú naati 'úú ca'á vida yeⁿ'e maáⁿ. Cuuví diíⁿ cu'neéⁿ vida yeⁿ'é ní cuuví diíⁿ cuta'á. Chuū mandamiento chi diíⁿ chi ngaⁿ'ā Chiidá.
19 Ch'ííndi ntúūⁿ vaadī 'caa'va nguaaⁿ náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ cáávā nduudú 'cūū. 20 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel caⁿ'a yā chuū: Canée yā ndúúcū yááⁿn'guiinūuⁿ ní nguɛɛ nndɛɛ́ yā vaanicadiinúúⁿ yeⁿ'é yā. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'e yā?
21 Tá n'duuví yā ní ngaⁿ'a yā: Ndúúdú 'cāā ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndúúcū yááⁿn'guiinūuⁿ. ¿'Áá cúúví nán'guaaⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ nduutinaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenáāⁿ?

'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ 'cúúⁿ yā Jesús

22 Ch'iindī 'víícú yeⁿ'ē dedicación na yáāⁿ Jerusalén tiempo chi 'iichɛɛ. 23 Níícú Jesús cachiicá yā chɛɛti yaācū templo na corredor chi nguuvi Salomón. 24 'Iicu saⁿ'a Israel s'eeⁿ ní cheⁿ'e sa nduuvidaama sa nanáaⁿ yā ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: ¿Tií cuaⁿ'ā castaⁿ'ā di chídɛɛvɛ yeⁿ'e 'nū? Ndúúti chi dii chi Cristo miiⁿ, caaⁿ'maⁿ cuaacú dí cuuvi dí nús'uū.
25 Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús yeⁿ'ē sa: 'Āā ngií ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ i'teenu nī. Ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ ndúúcū chi dúúchī Chiidá, chuū ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'é. 26 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ i'téénu nī caati nguɛ́ɛ́ 'iiti cuūchī yeⁿ'é ndís'tiī, tan'duucā 'āā ngaⁿ'á. 27 'Iiti cuūchī yeⁿ'é n'giindiveéⁿ tī nduūdū yeⁿ'é ní 'úú in'diichí ntúuⁿ 'iitī. Ní 'iitī miiⁿ can'daa tī 'úú. 28 'Úú ní nga'á vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é tī ní nguɛ́ɛ́ 'cūūvi ti. Ni mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuví cuta'á yā 'iiti s'eeⁿ taachí 'āā canéé ta'á. 29 Chiidá chi tée yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'úú vmnaáⁿ yā yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuví cuta'á yā taachi 'āā canéé ta'ā Chiidá. 30 'Úú ndúúcū Chiidá 'áámá núúⁿ 'nū.
31 Tuu'mi ní sta'ā ntúūⁿ saⁿ'a Israel s'eeⁿ túūu chi neⁿ'e ca'a sa Jesús. 32 Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús 'iiⁿ'yāⁿ: Nééné n'deēe n'daacā ntiiⁿnyuⁿ chí n'giⁿ'i yeⁿ'ē Chiidá. ¿Chɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ chi nguɛ́ɛ́ innéé yiinú ndís'tiī chi ngiituú nī 'úú?
33 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā saⁿ'a Israel s'eeⁿ ní ngaⁿ'ā sa ngii sá Jesús: Nguɛ́ɛ́ caavā ntiiⁿnyuⁿ n'daacā chi ngiituú 'nū dii naati cáávā chi ngaⁿ'ā di chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, ní caati dii chí saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní diiⁿ di chi Dendyuūs dii.
34 Nan'guɛɛcútaⁿ'a Jesús yeⁿ'ē sa: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cánéé nguūⁿ na ley 'tíícā: 'Úú ningaⁿ'á chi ndyuūs s'eeⁿ ndís'tiī? 35 Ndúúti chí ngaⁿ'á yā chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ndyuús s'eeⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs níícú naachi cánéé nguūⁿ canéé chí cuuvi cuaacu. 36 Chiidá indɛɛvɛ nuúⁿ yā 'úú ní dicho'ó yā 'úú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¿'Áá ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'é chi 'úú nduuvidaamá ndúúcū Dendyuūs caati caⁿ'á chi 'úú Daiya Dendyuūs 'úú? 37 Nduuti chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Chiidá, nguɛ́ɛ́ cu'téénu di 'úú. 38 Naati ndúútī chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ 'áárá chi nguɛ́ɛ́ i'téénu di 'úú, cu'téénu di na ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. 'Iicu cuuvi deenu di ní cu'téénu di chi Chiidá canee nduucú níícú 'úú ní canéé ndúúcū Chiidá.
39 Ní neⁿ'e ntuuⁿ sa cuta'a sa Jesús, naati Jesús miiⁿ ní nan'dáa yā na ta'a sa s'uuⁿ.
40 Níícú nguɛɛcúndii yā taama lado yeⁿ'ē yíícú Jordán na yáⁿ'āa miiⁿ naachi vmnááⁿ vmnaaⁿ nachɛɛdinúuⁿnīⁿ Juan. Níícú canée yā miiⁿ. 41 Níícú nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā, ní ngaⁿ'á yā: Nduudu cuaacu tii Juan miiⁿ ní 'áámá señal nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa naati tanducuéⁿ'ē chi caⁿ'ā Juan yeⁿ'é yā, chuū nduudu cuaacu.
42 Níícú nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní chi'téénu yā Jesús na yáⁿ'āa miiⁿ.

11

Lázaro ch'ii yā

1 Vɛ́ɛ́ 'áámá sáⁿ'ā ngiītā sa chi nguuvi sa Lázaro na yáāⁿ Betania. Yáāⁿ miiⁿ vaacú tá María nduucū ví'i tá Marta. 2 Niicu tá María ní vi'i ta Lázaro. N'daataa miiⁿ ch'eendái tá aceite Jesús ní nātí'ī tá ca'a yā ndúúcū

yuūdū tiīⁿ tá. [3] Vi'ī sa miiⁿ ní dichó'o ta
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi yaa'ví yā yeⁿ'ē Jesús miiⁿ
chi caⁿ'a yā: Señor, n'diichí nī. Saⁿ'ā chi
néⁿ'e nī ní ngíítā sa.
[4] Taachi ch'iindiveeⁿ Jesús chuū, ní caⁿ'a
yā: Ca'āī miiⁿ ní nguéɛ́ ca'āī chi 'cuūvi sa,
naati ca'āī chi diiⁿ honrar Dendyuūs, níícú
cuuví yā honrar Daiyá Dendyuūs caava ca'ai
'cūū.
[5] Niicu Jesús ní ya'āī 'iinu yā Marta
ndúúcū vi'i tá María ndúúcū vi'ī tá Lázaro.
[6] Taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā chi ngiitā saⁿ'ā
miiⁿ canée yā tá 'uuvi nguuvi lugar naachi
canée yā. [7] Cho'o 'uuvi nguuvi ngaⁿ'a Jesús
ngii yā discípulos yeⁿ'é yā: Cuⁿ'u ntuūⁿ yú
na yáⁿ'āa Judea.
[8] Ní discípulos ní ngaⁿ'á yā ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ:
N'dii Maestro, ngituūu 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
n'diī. ¿'Áá neⁿ'e ntúuⁿ nī caⁿ'ā ni miiⁿ?
[9] Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: ¿'Áá nguéɛ́ ndɛɛ̄
nguuvi ndiichúúví hora? 'Iiⁿ'yāⁿ chi chiicá
yā nguuvi nguéɛ́ indɛɛ̄ ca'a yā tii inaaⁿ yā
chí dɛɛvɛ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [10] 'Iiⁿ'yāⁿ chí
ngiica na maāiⁿ indɛɛ̄ ca'á yā, ti nguéɛ́ chi
dɛɛvɛ ndúúcu yā.
[11] Caⁿ'a yā chuū, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Lázaro amigo yeⁿ'e yú cyaadu sa.
Caⁿ'á nanduūchí saⁿ'ā chi cyaadu sa.
[12] Tuu'mí caⁿ'á discípulos yeⁿ'é yā: Señor,
ndúútī chi cyaadu sa ní 'āā ningua'āī sa.
[13] Chuū ngaⁿ'ā Jesús miiⁿ yeⁿ'ē vaadī n'dii
yeⁿ'ē Lázaro níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cadíínuuⁿ
yā chi ngaⁿ'a yā chi cyaadu n'dai Lázaro.
[14] Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a cuaacú yā: Lázaro
miiⁿ ch'iī sa. [15] 'Úú ní yeenú cáávā ndís'tiī
chi nguéɛ́ caneé miiⁿ ní 'íícú cu'téénú nī.
Naati caⁿ'ā yú n'diichi yú saⁿ'ā.
[16] Tuu'mi ní caⁿ'ā Tomás, saⁿ'ā chi duuchi
Dídimo chi Gemelo ní ngaⁿ'a sa ngii sa saⁿ'ā
s'eeⁿ chi discípulos ndúúcū sa: Cúⁿ'u ntúúⁿ
s'uúⁿ ní 'cuūvī yú ndúúcu yā.

Jesús chí nanduuchi niicu teé yā vida yeⁿ'é yā

[17] Taachi ndaā Jesús miiⁿ ní 'āā cuūⁿ
nguuví n'dii Lázaro canúúⁿ sa na chɛɛtī
yáinyāⁿ. [18] Ní yáāⁿ Betania 'āā niiⁿnuúⁿ ná
yáāⁿ Jerusalén tan'dúúcā 'iinu kilómetro.
[19] Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā na vaacu
Marta ndúúcū María chí nica'á yā 'vi-
ichɛɛtínūuⁿ n'daata s'eeⁿ yeⁿ'ē vi'i yā
Lázaro. [20] Tuu'mi ní Marta miiⁿ taachí
ch'iindiveéⁿ yā chí ndaā Jesús miiⁿ can'dáa
yā chuva'ai ní nandaaca yā 'iiⁿ'yāⁿ. Naati
María miiⁿ canúuⁿ yā chɛɛti va'ai. [21] Ní
Marta miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā Jesús: Señor,
ndúúti chi canée nī ndúúcu 'nū nguéɛ́ ch'iī
vi'í. [22] Naati maaⁿ deenú chí tanducéⁿ'ē chí
caaca di Dendyuūs miiⁿ ní tée yā dii.
[23] Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngii yā Marta:
Nnduuchi ntuūⁿ ví'i di.
[24] Marta ngaⁿ'a ta ngii ta Jesús: 'Úú ní
deenú chí nduuchi ntúūⁿ sa ní nacueeⁿ sa
nguuvi chi 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī.
[25] Ní ngaⁿ'a Jesús ngiī yā táⁿ'ā: 'Úú chí
nanduuchi niicu 'úú teé vida yeⁿ'é yā. Du'ū
chi i'téénū 'úú 'aara n'díi yā, 'tíícā nduuchi
yā. [26] Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ vida yeⁿ'e
yā chi i'téénu yā 'úú, nguéɛ́ 'cuūvi yā cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. ¿'Áá i'teenu di chuū?
[27] Tuu'mi ní Marta ngaⁿ'a yā: I'teenú
Señor. 'Úú i'teenú dii chi Cristo Daiya
Dendyuūs chi ndaá nī iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

Cuɛɛcu Jesús taachi snée yā na yáinyāⁿ
yeⁿ'ē Lázaro

[28] Taachi Marta ch'iinu caⁿ'a ta chuū
cueⁿ'e tá ní yaa'vi n'dé'ei ta vi'i María ní
ngaⁿ'a ta: Dii María, Maestro caneé yā ní
n'gai yā dii.
[29] Taachi María ch'iindiveeⁿ ta chuū ní
ncueeⁿ ta ngééniicu tá ní ndaa ta nanááⁿ
Jesús. [30] Jesús miiⁿ 'āā cuéɛ́ nindáa yā yaaⁿ
miiⁿ. Naati canée yā miiⁿ naachi nandaaca
María 'iiⁿ'yāⁿ. [31] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel
s'eeⁿ chi snée yā na vaacu tá ndúúcū tá
ní inca'á yā 'viichɛɛtíínūu María. Taachi
n'diichí yā chi María miiⁿ ní nnicueeⁿ tá
ngééniicu tá, tuu'mi ní can'dáa yā cuaaⁿ
chuva'āī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'é yā ndaá yā ní
ngaⁿ'a yā: Táⁿ'ā 'cáā ní caⁿ'a tá na yáinyāⁿ.
Caⁿ'a tá cuɛɛcu ta.
[32] María miiⁿ taachi ndaa ta nanááⁿ Jesús
ní n'diichi ta 'iiⁿ'yāⁿ ní chiin'tiiya tá ná ca'ā
Jesús. Ní ngaⁿ'a ta ngii ta Jesús: Señor,
ndúúti chi caneé nī 'muuⁿ, ní nguéɛ́ ch'iī
vi'í.
[33] Tuu'mi ní taachi n'diichi Jesús miiⁿ chí
ngɛɛcu María ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi
ndaá yā ndúúcū María ngɛɛcu ntuúⁿ yā ní
neené yaⁿ'āī 'iinu Jesús ndii Espíritu yeⁿ'é
yā. [34] Ní ngaⁿ'a yā: ¿Tíí s'neeⁿ yā saⁿ'ā? Ní
ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Señor, cuchíi nī ní
n'diichí nī.
[35] Ní chɛɛ̄cu Jesús. [36] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Cún'dííchí nī
tan'dúúcā chi dinéⁿ'e yā saⁿ'ā.

37 Ní n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ ngii diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi inin'guaáⁿ
yā nduutináaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ, nguɛ́ɛ́
cuuvi diíⁿ yā chi saⁿ'a 'cūū nguɛ́ɛ́ ní ch'ii sa?

Nanduuchi Lázaro yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā

38 Ní Jesús neené ya'ai 'iinu ntuúⁿ yā maáⁿ
yā ní ndaá yā na yáinyāⁿ. Ní yáinyāⁿ miiⁿ
'áámá yiivi yáává. Níícú canee 'aama túūu
vmnaaⁿ yeⁿ'ē. 39 Ngaⁿ'ā Jesús miiⁿ: Ndivíi nī
túūu. Marta vi'i saⁿ'ā chi ch'iī ngaⁿ'a ta ngii
ta Jesús miiⁿ: Señor, 'āā ngeéⁿ sá. 'Āā cuūúⁿ
nguuvi n'dii sa.

40 Jesús ní ngaⁿ'a yā ngiī yā Marta: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ ngií dii chi nduuti chi cu'téénú dí
tuu'mi ní n'diichi di poder yeⁿ'ē Dendyuūs?

41 Tuu'mi ní ndivíi yā túūu naachí canéé
tináⁿ'ā. Níícú Jesús ní n'diichí yā cuaaⁿ
'niiⁿnuⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, 'úú ca'á
gracias n'diī Dendyuūs chí n'giindiveéⁿ nī
yeⁿ'é. 42 'Úú ní deenú chi 'āā cueⁿ'e daaⁿmáⁿ
nūuⁿ n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'é ti cáává 'iiⁿ'yāⁿ
chi snéē nanaáⁿ cuuvi cu'téénu yā chi n'diī
dicho'ó nī 'úú.

43 Ní ch'iinú caⁿ'a yā chuū nééné yuudu
caⁿ'a yā: Lázaro, cuchíi di.

44 Saⁿ'ā chi n'dii miiⁿ ní nan'dáa sa.
Nandɛ́ɛ́cú sá ndíí ta'ā sa ndíí ca'ā sa ndúúcū
cintas tiinūuⁿ. Ndɛɛcuú nuuⁿmáⁿ cuerpo
yeⁿ'ē sa ndii naaⁿ sa. Níícú pañuela canee
naaⁿ sa. Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús mííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ:
Nn'daatíi nī saⁿ'ā ní 'āā naⁿ'ā sa.

Nduuvidaamá yā chi diíⁿ yā 'caaⁿ'núⁿ yā
Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi ndaá
yā ndúúcū María ní n'diichí yā chi diīⁿ Jesús
miiⁿ chi'teenú yā 'iiⁿ'yāⁿ. 46 Taná'a yā ní
cheⁿ'é yā nanááⁿ saⁿ'ā fariseos ní chii yā
saⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ Jesús miiⁿ. 47 Tuu'mi ní
saⁿ'ā chiiduú n'gɛɛté ndúúcū saⁿ'ā fariseos
nduuvidaamá yā ndeé yā. Ní ngaⁿ'a yā:
¿Dɛ'ɛ̄ diiⁿ yú? Tií sáⁿ'a 'cūū caati neené
n'deē chí n'giⁿ'i sa señales nanáaⁿ yú.
48 Ndúúti chi cu'nee yú saⁿ'ā chi 'tííca nūuⁿ
nducyáácá yā ní cu'téénu yā saⁿ'ā. Ní ndaa
saⁿ'ā romanos ní ndivíi yā lugar yeⁿ'ē yáacū
yeⁿ'ē yú ndúúcū nación yeⁿ'ē yú.

49 'Áámá chɛ́ɛ́ saⁿ'ā s'eeⁿ chi nguuvi Caifás
miiⁿ, saⁿ'ā chi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'ē ndu-
uyu miiⁿ caⁿ'a sa chii sa saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī
ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ deenú nī. 50 Ní nguɛ́ɛ́
nacádiinúú'nⁿ nī chi 'áámá saⁿ'ā 'cuūvī sa
yeⁿ'e nducyaacá yā níícú nguɛ́ɛ́ ti nación
yeⁿ'ē yú cuuvi ndái.

51 Chuū ní nguɛ́ɛ́ caⁿ'a yā yeⁿ'ē maáⁿ
yā caati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chiiduú ch'ɛɛté ca
yeⁿ'ē nduuyu miiⁿ. Caⁿ'ā cuaacú sa chi
cuchiī chi 'cuūvī Jesús cáává nación 'cūū.
52 Ní Jesús nduuvidaamá yā nguɛ́ɛ́ damaāⁿ
'iiⁿ'yāⁿ nación miiⁿ naati ndúúcū tanáⁿ'ā
daiyá Dendyuūs miiⁿ chi snéé 'muuⁿ chi
snéé miiⁿ. 53 'Tííca ndíí tuu'mi ndeé yā chi
'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús.

54 Tuu'mi ní 'aa ntɛ́ɛ́ cuchiica nguuvi Jesús
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ naati cueⁿ'é yā na
'áámá yáāⁿ niiⁿnuúⁿ yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ naachi
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi Efraín.
Ní canée yā miiⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā.

55 Ní 'viicu pascua yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
'āā chi néé niiⁿnuúⁿ nguuvi. Nééné 'yaaⁿ
yā cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e yáāⁿ yeⁿ'é yā na yáāⁿ
Jerusalén, vmnaaⁿ tiempo yeⁿ'ē 'viicu pas-
cua. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ didɛɛvɛ́ yā vida yeⁿ'é yā
tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é yā. 56 Ní in'nuúⁿ
yā Jesús miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ indeé yā
ndúúcū vi'ī naachi caneé yā chɛɛti yaācū
templo taacā chí ngii yeⁿ'ē ndís'tiī: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ chii Jesús 'viicu?

57 'Iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gɛɛté ndúúcū saⁿ'ā
fariseos 'āā s'néeⁿ yā caaca 'tíícā. Ndúúti
du'ū chi déénú tií canéé Jesús miiⁿ caaⁿ'maⁿ
yeⁿ'ē chiiduú n'gɛɛté níícú cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

12

Cheēndáa yā aceite Jesús na yáāⁿ Betania

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Níícú indaá cá taaⁿ jááⁿ nguuvi chi ndaa
'viicu yeⁿ'ē pascua. Ndaā Jesús yáāⁿ Beta-
nia naachi canee Lázaro, saⁿ'ā chi 'āā ch'ii
ní n'duuchí ntuūⁿ Jesús miiⁿ saⁿ'ā yeⁿ'e
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dii. 2 Ní miiⁿ ca'a yā
chi che'e nguiīnū Jesús. Marta miiⁿ ní n'gii
yā cu'u na mesa. Ní Lázaro miiⁿ vɛɛ sa
ndúúcū Jesús na mesa. 3 Tuu'mi ní sta'ā
María miiⁿ 'áámá libre yeⁿ'ē aceite perfume
yeⁿ'ē nardo nūuⁿ chi yaⁿ'ai chii'vɛ̄. Ní
cheēndáa tá ca'a Jesús miiⁿ. Ní ndúúcū
yuūndū tiīⁿ tá miiⁿ nadɛɛvɛ tá ca'ā Jesús
miiⁿ. Niicu nuuⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ chɛɛti va'āī
cheēⁿ perfume yeⁿ'e aceite miiⁿ. 4 'Áámá
chɛ́ɛ́ discípulo yeⁿ'é yā chi nguuvi Judas
Iscariote chi daiya Simón chi saⁿ'ā chi canéé
chí diíⁿ sa entregar Jesús, ngaⁿ'a sa: 5 ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nguɛ́ɛ́ n'diīcuī yú aceite 'cūū
ndúúcū ndɛɛ̄chē ciento caadi canéé 'uūvī

ngɛɛcu ndiichi centavo ní ca'a yú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā?

6 Ní caⁿ'a sa chuū ní nguɛ́ɛ́ chi ya'āī sa 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachíī snée yā, naati cáávā chi duucu sa. Ní ndɛɛ̄ sa bolsa miiⁿ snúúⁿ tuūmī. 7 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā Jesús: 'Āā canéé 'nū tá, taachi n'dai tá chuū cáávā nguuvi chi caⁿ'á 'cuɛɛchí. 8 Caati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā 'āā canee núúⁿ nī nduucú yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, naati 'úú ní nguɛ́ɛ́ 'áámá cuneé núúⁿ nduucú nī.

Nduuvidaamá yā contra yeⁿ'e Lázaro

9 Tuu'mí neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel tuumicadíínuuⁿ yā chi Jesús miiⁿ ní cunée yā na yáāⁿ Betania. Ní níndaá yā nguɛɛ cáávā damaāⁿ chi neⁿ'e n'diichí yā Jesús miiⁿ ti neⁿ'e n'diichí yā Lázaro, saⁿ'ā chi 'āā n'dii ní nduuchi. 10 Saⁿ'ā s'eeⁿ chi chiiduú n'gɛɛté nduuvidááma yā chi neⁿ'é 'caaⁿ'nuⁿ ntúuⁿ yā Lázaro. 11 Ti nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ngeⁿ'e yā ní i'téénu yā Jesús miiⁿ caavā Lázaro.

Jesús ndaá yā yáāⁿ Jerusalén lado yeⁿ'e rey

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ni neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā 'viicu taachi ch'iindiveéⁿ yā chi Jesús miiⁿ ndaa yā Jerusalén. 13 Sta'á yā n'duuvi tiicuáá yííⁿyúⁿ ní can'daa yā Jesús. Ní ndaacá yā Jesús ní 'caī yā: Hosanna. N'dáí taavi 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchíi yā ndúúcū chi dúúchí Señor chi Rey yeⁿ'ē Israel ntúūⁿ.

14 Ní ndaācā Jesús 'aama burro 'lííⁿ ni canduú yā 'iiti tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā:

15 Táⁿ'ā daiya Sión nguɛ́ɛ́ 'va'a di. N'dííchí
dí, cuchii Rey yeⁿ'ē di. Canduú yā
'aama daiya burro.

16 Dɛ'ɛ ndúúcū chi 'tuucā nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúúⁿ yā discípulos yeⁿ'é yā nguuvi miiⁿ. Taachi Jesús cánéé yā na va'ai chɛɛti nguuvi tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā nn'gaacú yā tanducuéⁿ'ē dɛ'ɛ̄ chi canee nguūⁿ yeⁿ'é yā, 'íícú diíⁿ yā dɛ'ɛ̄ ndú'ū chi 'túúcā.

17 'Iiⁿ'yāⁿ chi canée yā ndúúcū Jesús ngaⁿ'a cuáácú yā: Taachí yaa'ví yā Lázaro na yáinyāⁿ ní nnduuchi sa nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

18 Cáávā chuū ní n'daā 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caati n'giindiveéⁿ yā chi Jesús ní diíⁿ yā señal miiⁿ. 19 Saⁿ'ā fariseos ní ngaⁿ'a sa nguaaⁿ maāⁿ sa: Inaaⁿ nī ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ idiiⁿ nī aprovechar yeⁿ'e asunto 'cūū. N'dííchí nī. Núúⁿmaⁿ iⁿ'yeēⁿdi ní caⁿ'ā can'dáā Jesús.

Saⁿ'ā griegos in'nuúⁿ yā Jesús

20 'Iicu vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ griegos chí chɛɛ yā yeⁿ'ē 'viīcū miiⁿ ní diíⁿ yā adorar. 21 'Iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ ndaá yā nanáāⁿ Felipe yeⁿ'ē yáāⁿ Betsaida chi yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. Ní di'cuutú yā 'iiⁿ'yāⁿ, ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Señor, neⁿ'é 'nū n'diichí 'nū Jesús.

22 Ndaā Felipe miiⁿ ni ngaⁿ'a yā ngii yā chuū Andrés. Tuu'mi ní Andrés ndúúcū Felipe ngaⁿ'a yā ngii yā Jesús. 23 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcutáⁿ'a yā, ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Hora mííⁿ cuchiī taachi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs cánéé chi caⁿ'á yā na va'ai chɛɛti nguuvi. 24 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: Nduuti chi 'áámá trigo nguɛ́ɛ́ cuuvā na yáⁿ'āa ní 'cuūvī damaāaⁿ canee. Naati ndúúti chi trigo 'cuūvī neené n'deee nduuví trigo 'cúúⁿndī. 25 Du'u chí neⁿ'e vida yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū n'dái yā vida yeⁿ'e yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 26 Du'u 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ yā 'úú ní chii yā can'daa yā 'úú, naachi 'úú chi caneé, mííⁿ ntúūⁿ snée 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ 'úú. Nduuti 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi dichii'vɛ́ yā 'úú, Chiidá ní diíⁿ yā honrar 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús yaa'ví yā yeⁿ'ē vaadī n'gii yeⁿ'é yā

27 Ní caⁿ'a Jesús: Maaⁿ ní neené ndístaⁿ'ā alma yeⁿ'é. ¿Dɛ'ɛ́ caāⁿ'maⁿ? N'diī Chiidá, ¿'áá nadanguáⁿ'ai nī 'úú yeⁿ'e hora 'cūū? Cáávā chuū chi cuchií hora 'cūū. 28 N'diī Chiidá, ch'iⁿ'i nī poder yeⁿ'e chi duuchi yeⁿ'é nī. Tuu'mi ní cuchii 'áámá nduudu yeⁿ'ē nanguuvi chi ngaⁿ'a: 'Úú ní 'āā ch'iⁿ'i poder yeⁿ'é ní cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ poder yeⁿ'é ntúuⁿ taama vmnéⁿ'ēe.

29 'Iiⁿ'yāⁿ chi chinée yā miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu ní ngaⁿ'a yā: Daavi miiⁿ. Ta n'dúúvi yā ní ngaⁿ'a yā: Angel yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ.

30 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́ ndaā nduudu 'cūū caavā 'úú, ti cáávā ndís'tiī. 31 Maaⁿ ní vɛ́ɛ́ chí diiⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Maaⁿ ní 'aama saⁿ'ā chi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdi 'cūū 'cuɛɛcú yā cuaaⁿ chuva'āī. 32 Ndúúti chi 'úú chí ncueéⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'cūū tuu'mi candɛɛ́ nducyaacá yā nanáāⁿ 'úú.

33 Ní chuū ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā dɛ'ɛ́ vaadī n'gii 'cuuví yā. 34 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'é yā:

Nús'uū ní n'giindiveéⁿ 'nū chi canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'e Ndyuūs chi Cristo cuneé
yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ¿Táácā chi ngaⁿ'ā
dii, cánéé chí níncueeⁿ Saⁿ'ā chi Daiya
Dendyuūs? ¿Du'ū chi Saⁿ'ā chi Daiya
Dendyuūs?
35 Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: 'Téɛ́ nūuⁿ chi canéé chi dɛɛvɛ nanáaⁿ
nī. Cúchiicá nī naachi canéé chi dɛɛvɛ neⁿ'e
chi canéé chi dɛɛvɛ nduucú nī, ní nguɛ́ɛ́
ndaā maāíⁿ naachí canée yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí
cachiicá yā na maāíⁿ nguɛ́ɛ́ deenú yā tií
caⁿ'a yā. 36 Naachi canéé chi dɛɛvɛ ndúúcu
nī cu'téénu nī chi dɛɛvɛ miiⁿ ní cuuvi daiya
chi dɛɛvɛ ndís'tiī. Chuū caⁿ'a Jesús, ní
cueⁿ'e yā ní canúúⁿ n'de'ei yā maáⁿ yā yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ i'téénu yā

37 Nééné ch'iⁿ'i Jesús señales dendu'ū
nanáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ naati nguɛ́ɛ́ chi'teenú
yā 'iiⁿ'yāⁿ. 38 'Iicu cuuví cuaacu chí caⁿ'ā
saⁿ'ā profeta Isaías naachí canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā:
Señor, ¿du'ū i'teenu chí ngaⁿ'a yā? ¿Du'ū
n'diichi chi n'giⁿ'i yā poder yeⁿ'e
Señor?
39 Cáávā chuū chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi táámá
vmnéⁿ'ēe caⁿ'a Isaías naachí ndii nguūⁿ na
libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā:
40 Nan'gaadí yā nduutinaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
diiⁿ chɛɛchí yā staava yeⁿ'é yā, caati
nguɛ́ɛ́ inaáⁿ yā ndúúcū nduutináaⁿ
yā, ní nguɛ́ɛ́ deenú yā yeⁿ'ē staava
yeⁿ'é yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cu'téénu
yā, ni 'úú diyiicú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
41 Chuū caⁿ'a Isaías miiⁿ taachí n'diichi sa
Dendyuūs ndúúcū poder yeⁿ'é yā ní caⁿ'a sa
yeⁿ'e yā ní 'āā dinguūⁿ sa yeⁿ'ē.
42 Caavā yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chuū nééné 'yaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chí n'gɛɛtɛ ca chi'téénu yā Jesús
naati nguɛ́ɛ́ ntumiiⁿnúⁿ yā chi chi'téénu yā
ti 'va'a yā chi nan'daa yā yaācū cáávā saⁿ'ā
fariseos. 43 Caati neⁿ'é ca yā honra yeⁿ'e
saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nguɛ́ɛ́ ti honra yeⁿ'ē
Dendyuūs miiⁿ.

Nduudu yeⁿ'ē Jesús diiⁿ juzgar saⁿ'ā
s'eeⁿ

44 Naati Jesús ní caⁿ'a yuudú yā: Du'ū
chi i'téénu 'úú, nguɛ́ɛ́ 'úú i'téénu yā ti
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú. 45 Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ
chi inaaⁿ yā 'úú, inaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o
yā 'úú. 46 'Úú tan'dúúcā dɛɛvɛ ní ndaá
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'iicu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi cu'téénu yā 'úú nguɛ́ɛ́ cunee yā ndúúcū
maāíⁿ. 47 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu
yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu yeⁿ'é, 'úú
nguɛ́ɛ́ diíⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Caatí nguɛ́ɛ́
ndaá diíⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū, ti ndaá chi nadanguaⁿ'áí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeēⁿdī. 48 Du'ū chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'ē 'úú, ní
nguɛ́ɛ́ n'gúuⁿ yā nduudu yeⁿ'é. Vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguuvi chi
'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī. 49 Caati 'úú nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
yeⁿ'e maáⁿ. Chiidá chi dichó'o yā 'úú,
'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ teé yā nduudu cuaacu chi
ngaⁿ'á ní yeⁿ'ē chi canéé chí caaⁿ'máⁿ. 50 'Úú
deenú chi cucáávā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā
cúnduuchi yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā ngaⁿ'ā
'úú, tan'dúúcā chi ngaⁿ'a Chiidá ngii yā 'úú.

13

Jesús naaⁿnú yā ca'a discípulos yeⁿ'é yā

1 Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ 'viicu yeⁿ'e pascua
'āā deenu Jesús chi hora 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa chi
cho'ó yā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí ndaá yā
nanááⁿ Chiidá yā. Tan'dúúcā chi dineⁿ'e
Jesús 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi snée yā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū, 'āā dinéⁿ'e núúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndii cuááⁿ
ná ch'iinu.
2 Ch'íínú che'e nguiinú yā. Yááⁿn'guiinūuⁿ
'āā s'neeⁿ sa na staava yeⁿ'ē Judas
Iscariote chi daiya Simón chi canéé chi
diíⁿ yā entregar Jesús. 3 Déénú Jesús chí
tanducuéⁿ'ē ní ca'a Chiidá yā ta'a daiyá yā
ní chí nan'dáa yā yeⁿ'é Dendyuūs ní duu'vī
tiempo tuu'mí naⁿ'á yā nanááⁿ Dendyuūs.
4 Nadacuéeⁿ yā naachi chi che'e nguiinú yā
ní ndivíi yā catecaí yā. Ní sta'á yā 'aama
toalla chɛɛcu vmnaaⁿ cuerpo yeⁿ'e yā. 5 Ní
ch'iinuúⁿ yā nuūⁿnīⁿ chɛɛti tina ní tucá'a
yā naaⁿnu yā ca'a discípulos. Ní natí'i yā
ndúúcū toalla chi ndɛɛcú yā.

6 Ndaá yā naachi canéé Simón Pedro ní
sáⁿ'a 'cūū ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Señor,
¿'áá n'diī ntúūⁿ naaⁿnú nī ca'á?
7 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní ngaⁿ'a yā ngii
yā saⁿ'ā: 'Úú ní chi diíⁿ nguɛ́ɛ́ deenu di maaⁿ
naati cadíínuuⁿ di cuayiivi.
8 Ngaⁿ'ā Pedro ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī,
nguɛ́ɛ́ nááⁿnú nī ca'á mar 'áámá tiempo.
Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús yeⁿ'ē sa: Ndúúti chi
nguɛɛ naaⁿnú yeⁿ'ē di nguɛ́ɛ́ 'áámá parte
yeⁿ'ē di nduucú.

9 Tuu'mi ní ngaⁿ'a Simón Pedro: Señor,
nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ ca'á ti ndii ta'á ntúūⁿ ndúúcū
tiíⁿ.
10 Tuu'mi ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā:
Du'u chí chiīnē nguɛ́ɛ́ neⁿ'ē sa chi naaⁿnu sa
cuerpo yeⁿ'e sa ti dámaāⁿ ca'a sa caati tan-
ducuéⁿ'ē cuerpo yeⁿ'ē sa ní dɛɛvɛ. Ndís'tiī
ní 'āā dɛɛvɛ́ nī 'āā n'dáá rá chí nguɛ́ɛ́
nducyaaca nī.
11 Ti deenú yā du'u chí diíⁿ entregar
'iiⁿ'yāⁿ ní cáávā chííⁿ chi caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́
nducyaacá nī dɛɛvɛ nī.
12 Taachí ch'iinu naaⁿnú yā ca'a discípu-
los, ní sta'á yā catecaí yā nguɛɛcundíí ntuúⁿ
yā 'cuundi yā. Ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā
s'eeⁿ: ¿'Áá déénú nī dɛ'ɛ̄ chi didíⁿ nduucú
nī? 13 Ndís'tiī ngaⁿ'a nī chi 'úú ni Maestro,
chi 'úú ni Señor. N'daācā ngaⁿ'a nī caati
'tíícā 'úú. 14 'Úú ní Señor yeⁿ'é nī, 'úú
ni Maestro yeⁿ'é nī. 'Úú inaaⁿnú ca'a nī.
Ndís'tiī canéé nī ntúūⁿ chi naaⁿnu nī 'aama
nī ca'a taama nī. 15 Caneéⁿ chi diíⁿ chuū.
Tan'dúúcā chi 'úú chi diíⁿ 'tíícá nī ntúūⁿ diiⁿ
ndís'tiī. 16 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ man-
dado nguɛ́ɛ́ 'āā 'naaⁿ ca yā chi 'iiⁿ'yāⁿ chí
ngaⁿ'a ntiiⁿnyūⁿ yeⁿ'é yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'iiⁿ'yāⁿ chi dicho'ó yā nguɛ́ɛ́ 'āā 'naaⁿ cá yā
chi 'iiⁿ'yāⁿ chi dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ. 17 Nduuti
chi deenu nī taanduvɛ́ɛ́ dendu'ū ní yeenu
taaví nī ndúúti chi diíⁿ nī chuū.
18 Nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á yeⁿ'ē nducyaaca ndis'tiī.
'Úú ní deenú 'iiⁿ'yāⁿ chí ndɛɛvɛ́. Ní 'iicu
canéé chi cuuví cuaacu chí canéé nguūⁿ.
Du'ū chi nge'é pan nduucú, canéé chi
caⁿ'á yā contra yeⁿ'ē 'úú. 19 Ndíí maaⁿ 'āā
ngaⁿ'á 'aara chi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi niiⁿnuúⁿ.
Taachi 'āā cho'ōo chuū cuuví cu'téénu nī
chi 'úú. 20 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ
'úú ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'cuáaⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'úú dicho'ó 'cuáaⁿ yā 'úú. Ní
'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuáaⁿ yā 'úú 'cuáaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
dicho'ó yā 'úú.

Jesús diíⁿ yā anunciar chi Judas diíⁿ yā
entregar 'iiⁿ'yāⁿ

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Taachí ngaⁿ'a Jesús chuū ya'ai 'iinú
yā na espíritu yeⁿ'é yā ní caⁿ'a cuaacú
yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á
ngií ndís'tiī chi 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī diíⁿ nī
entregar 'úú.
22 Tuu'mi discípulos n'gíínú yā na 'áámá
yā na táámá yā. Nguɛ́ɛ́ tuumicádiinúúⁿ
yā du'u yeⁿ'ē chi ngaⁿ'a yā. 23 'Áámá dis-
cípulo, chi nééné neⁿ'é Jesús, candíítí neeⁿ
yā na nííⁿnúⁿ Jesús. 24 Simón Pedro ca'a yā
señas saⁿ'á 'cūū ní ngaⁿ'a yā saⁿ'ā chí nati-
ingúúneeⁿ sa yeⁿ'ē sáⁿ'ā chi ngaⁿ'a Jesús.
25 Níícú taachi candiití neeⁿ yā nííⁿnúⁿ Jesús,
tuu'mí ngaⁿ'á yā: Señor, ¿du'ū chii?
26 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: Caⁿ'á di'caandá
pan ní ca'á 'iiⁿ'yāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chííⁿ. Ní
di'caandá yā pan ní ca'á yā Judas Iscariote,
daiya Simón. 27 Ch'íínú che'e sa pan miiⁿ
ní yááⁿn'guiinūuⁿ ndaa sa na staava yeⁿ'ē
sa. Tuu'mí Jesús ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā:
Chíí chi neⁿ'e di diiⁿ dí miiⁿ, diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu
nuuⁿ di.
28 Naati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ na mesa
miiⁿ nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúúⁿ yā dɛ'ɛ̄ chúú chí
'tíícā caⁿ'a yā. 29 N'duuví yā nnacadíínuuⁿ
yā chi caati Judas ndɛ́ɛ sa bolsa chi Jesús
ní 'āā ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuái di chi
neⁿ'e yú yeⁿ'e 'viicu o cuica'a dí 'tɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ
chi ndaachíí snée yā. 30 Ch'iinú che'é yā pan
can'daā núuⁿ Judas chuva'ai ní 'āā chi 'da'a.

Mandamiento chí ngāī

31 Taachí Judas miiⁿ can'daā sa miiⁿ
tuu'mi ní ngaⁿ'ā Jesús: Maaⁿ ní canéé chí
cuuvi ch'ɛɛtɛ Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs. Ní
Dendyuūs miiⁿ canéé chi ch'ɛɛtɛ ndúúcu yā.
32 Ndúúti chi Dendyuūs canéé chi ch'ɛɛtɛ yā,
'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ maáⁿ yā. Ní
'cuiinu ní diíⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ 'iiⁿ'yāⁿ. 33 N'diī
daiya n'gaiyaá 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nuúⁿ cuneé ndúúcū
ndis'tiī. In'nuúⁿ nī 'úú tan'dúúcā chi 'úú
chi ngaⁿ'á ngií 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Naachi
'úú caⁿ'á ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaá nī.
'Tíícā ngaⁿ'á ndis'tiī maaⁿ. 34 'Áámá ley
ngai iteé ndis'tiī chi diiⁿ yá'āī 'iinu nī vi'ī
'aama nī taama nī tan'dúúcā chi didíⁿ yá'āī
'iinú ndis'tíī. 'Tiicá ntúūⁿ diyá'ai 'iinú nī
vi'ī 'aama nī taama nī. 35 'Íícú chúū tuumi-
cadiinuuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ndís'tiī ní
discípulos yeⁿ'é ndúúti chi neⁿ'é nī 'áámá
nī taama nī.

Jesús ngaⁿ'a yā chi Pedro caaⁿ'máⁿ yā chi
nguɛɛ n'diichí yā Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Tuu'mí ngaⁿ'ā Simón Pedro ngii sa
Jesús: Señor, ¿tií cáⁿ'a di? Nan'guɛɛcútaⁿ'ā
Jesús miiⁿ: Naachi 'úú caⁿ'á nguɛ́ɛ́ cuuví

chiī ndís'tiī can'dáa nī 'úú. Naati canéé chí chii nī can'dáa nī 'úú cuayiivi.

37 Tuu'mí ngaⁿ'ā Pedro miiⁿ: Señor, ¿dɛ'ɛ̄ cuuví chi 'āā ntɛɛ cuuví chi can'daá dii maaⁿ? Vida yeⁿ'é cu'neéⁿ lugar yeⁿ'ē di.

38 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús miiⁿ: ¿'Áá 'cuūvī di lado yeⁿ'e 'úú? Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií dii chi nguéé 'cai tusáⁿ'ā taachí nguéé cueeⁿdíitū di 'úú 'iinū cuuvi vuelta.

14

Jesús ní tan'dúúcā yúúní chí candéɛ 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Chiidá yā

1 Caⁿ'a Jesús: Nguéé ndii 'úúví staava yeⁿ'é nī. Cu'téénu nī Dendyuūs. Cu'téénu nī 'úú dendu'ū. 2 Na vaacu Chiidá véé taavi naachi 'cuɛɛtinée yú. Ndúúti chí nguéé nduudu cuaacu, tuu'mi ní 'úú nguéé caaⁿ'máⁿ 'tiicā. Caⁿ'á nanguain'daí naachi 'cuɛɛtinée ndís'tiī. 3 Ndúúti chi naⁿ'á ní nnguain'daí 'áámá cuaaⁿ yeⁿ'ē ndís'tiī chi 'cuɛɛtineé ndis'tiī, cuchii ntuúⁿ táámá vmnéⁿ'ēe ní candɛé māaⁿ ndís'tiī. Naachí cuneé miiⁿ ndís'tiī ní 'cuɛɛtinée nī ntúuⁿ nī. 4 Ní déénú nī naachi caⁿ'á mííⁿ, ní n'diichí nī yúúní.

5 Tuu'mi ní ngaⁿ'a Tomás ngii sa Jesús: Señor, nguéé déénu 'nū tií caⁿ'á nī. ¿Táácā n'diichí 'nū yúúní?

6 Jesús nan'guɛɛcutáⁿ'a yā yeⁿ'e sa: 'Úú tan'dúúcā yúúní, 'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu, 'úú teé vida. Nguéé du'ū vɛɛ ndaá nanááⁿ Chiidá ndúúti chi nguɛɛ cáávā 'úú. 7 Ndúúti chí n'diichí nī 'úú in'diichí nī ntúuⁿ Chiidá. Ní ndii maaⁿ ní n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí nī ntúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

8 Tuu'mí ngaⁿ'a Felipe miiⁿ ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Señor, 'cuuⁿ'miⁿ nī Chiida yú ní 'cuɛɛtinée 'nū ndúúcū vaadī yeenú.

9 Jesús ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Dii Felipe, 'naaⁿ n'dáí ntúūⁿ caneé ndúúcū ndis'tiī ní ¿'áá nguéé nin'diichi di 'úú, Felipe? Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi n'diichí yā 'úú, n'diichí yā Chiidá. ¿Táácā caaⁿ'maⁿ di: 'Cuuⁿ'miⁿ nī Chiida yú? 10 ¿'Áá nguéé i'téénu di chi 'úú ní caneé ndúúcu Chiidá ní Chiidá caneé yā nduucú? Nduudu chi ngaⁿ'á nanááⁿ ndís'tiī nguéé ngaⁿ'á yeⁿ'é maáⁿ ti yeⁿ'ē Chiidá chi canée yā nduucú. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ. 11 Cu'téénu di 'úú ti 'úú caneé ndúúcū Chiidá ní Chiidá mííⁿ canée yā nduucú, o cu'téénu di 'úú cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. 12 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií ndis'tiī: Du'ū chi i'teenu 'úú, ní ntiiⁿnyuⁿ chi 'úú idiíⁿ, 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā. Ní ch'ɛɛtɛ ca ntiiⁿnyuⁿ nidiíⁿ yā nguéé ti chuū caati 'úú ní caⁿ'á nanááⁿ Chiidá. 13 Ní tanducuéⁿ'ē chi caaca nī Chiidá ndúúcū chi duuchí, chuū 'úú idiíⁿ niicu Chiidá miiⁿ ní 'cuuví 'cuuⁿ'míⁿ yā poder caavā 'úú. 14 Ndúúti chi dɛ'ɛ̄ chi caaca nī ndúúcū chi duuchí, 'úú ní diíⁿ.

*Jesús ca*ⁿ'a yā dicho'ó yā Espíritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs

15 Ndúúti chi neⁿ'e nī 'úú, diíⁿ nī chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é. 16 'Úú di'cuíītu Chiidá ní teé yā taama yā chi teé yā poder ndis'tiī. Ní cuneé yā ndúúcu nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 17 Espíritu ngaⁿ'a yā vaadī cuaacu. Chiiⁿ chi nguéé 'cuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī caati nguéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ inaaⁿ yā ní nguéé ntúūⁿ ní n'diichí yā Espíritu miiⁿ. Naati ndís'tiī n'diichí nī ti Espíritu miiⁿ canéé ndúúcū ndís'tiī ní cunéé ntúūⁿ yeⁿ'ē ndis'tiī. 18 Nguéé cu'neéⁿ ndís'tiī da'caiya nguá'āa. Ndaá nanaáⁿ ndis'tiī. 19 'Tɛɛ 'téé nūuⁿ 'āā ntéé snaāⁿ iⁿ'yeēⁿdī 'úú. Ndís'tiī ní snaáⁿ nī 'úú. Caati 'úú ní canduūchí, ní ndís'tiī canduuchi ntúúⁿ nī. 20 Tuu'mí nguuvi miiⁿ ní canéé chi n'diichí nī 'úú chi caneé ndúúcū Chiidá. Ní ndís'tiī canée nī nduucú. Ní 'úú caneé ndúúcu nī. 21 Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi canée yā ndúúcū ley yeⁿ'é ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi neⁿ'é yā 'úú. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā 'úú, Chiidá neⁿ'e ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'úú ní neⁿ'é ntuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní 'úú 'cuuⁿ'míⁿ maáⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

22 Tuu'mí ngaⁿ'ā Judas ngii sá Jesús (nguéé saⁿ'ā Judas Iscariote): Señor, ¿dɛ'ɛ véé chi 'cuuⁿ'míⁿ nī nanááⁿ nús'uu ní nguéé nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī?

23 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús ní caⁿ'a yā: Dú'ū 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā 'úú, nduudu yeⁿ'é n'giindiveéⁿ yā. Ní Chiidá mííⁿ neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ndaá 'nū nanáaⁿ yā. Ní ndaāca 'nū naachi 'cuɛɛtinée 'nū nduucú yā. 24 Du'u 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé neⁿ'é yā 'úú ní nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. Nduudu chí n'giindivéeⁿ nī nguéé yeⁿ'é caati yeⁿ'ē Chiidá chi dichó'o yā 'úú.

25 Chuū ngaⁿ'á taachi caneé ndúúcū ndís'tiī. 26 'Iiⁿ'yāⁿ chi tée yā poder s'uuúⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Chuū chi dichó'ó Chiidá ndúúcū chi

duuchí. 'Iiⁿ'yāⁿ mííⁿ ca'cueeⁿ yā ndís'tiī tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní nin'gaacú yā ndís'tiī tanducuéⁿ'ē chi caⁿ'á nanááⁿ ndís'tiī.
27 Chí cunee 'diiíⁿ cu'neéⁿ ndúúcū ndís'tiī. Chi cu'neéⁿ 'diiíⁿ yeⁿ'é māaⁿ teé ndis'tiī. Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi iⁿ'yeēⁿdī teē chi 'úú teé ndis'tiī. Nguɛ́ɛ́ 'cuūndi daānā yeⁿ'e staava yeⁿ'é nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'va'a rá nī. 28 Ch'iindiveéⁿ nī chi 'úú ngaⁿ'á: Caⁿ'á ní cuchii ntūuⁿ nanááⁿ ndís'tiī. Ndúúti chí neⁿ'é nī 'úú, tuu'mi ní cuaacu nííⁿnyúⁿ chi yeenú taavi nī ti ngaⁿ'á chi caⁿ'á nanááⁿ Chiidá. Ní Chiidá vmnaaⁿ cá yā ní chi cuuvi 'úú. 29 Maaⁿ ní ngaⁿ'á yeⁿ'e chi cuuvi, ní 'iicu taachi chó'ōo chuū cuuvi cu'téénu nī.
30 'Āā ntɛ́ɛ́ 'yaaⁿ caⁿ'á ndúúcū ndis'tiī caati ndaa saⁿ'ā chi 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūū. Ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ canéé yeⁿ'é yā nduucú. 31 'Iicu cuuví cu'téénú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī chi 'úú neⁿ'é Chiidá. Ní tan'dúúcā chi Chiidá ca'á yā mandamiento 'úú 'tíícā chi diíⁿ. Ncueeⁿ yú ní caⁿ'a yú maaⁿ.

15

Jesús tan'dúúcā 'áámá dii'yu dúnde'e chi cuaacu

1 Caⁿ'a Jesús: 'Úú tan'dúúcā dii'yu dúnde'e chi cuaacu, ní Chiidá diíⁿ yā cuidado yeⁿ'e dii'yu dúnde'e. 2 Tanducuéⁿ'e duuⁿnē yeⁿ'é chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ n'gui'i yeⁿ'ē 'caacá yā ní diví yā. Ní nducuéⁿ'ē duuⁿnē chi vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē ní didɛɛvɛ́ yā 'iicu cuuví n'deēe ca n'gui'i yeⁿ'ē. 3 Ndís'tiī 'āā dɛɛvɛ́ nī cáávā nduudu chí ngaⁿ'á. 4 Ndís'tiī cunée nī nduucú ní 'úú cuneé ndúúcu nī. Tan'dúúcā duúⁿne nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinéē n'gui'i yeⁿ'ē nduūtī chi nguɛɛ canéé na dii'yu dúnde'e, 'tiicá ntúūⁿ ndis'tiī nduuti chi nguɛ́ɛ́ cunée nī nduucú.
5 'Úú tan'dúúcā dii'yu dúnde'e ní ndís'tiī ní dúuⁿnē. 'Iiⁿ'yāⁿ chi canée yā nduucú ní 'úú caneé nduucú yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nééné n'deee n'gui'i candɛ́ɛ yā. Ndúútī chi nguɛ́ɛ́ 'úú nduucú yā ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi diíⁿ yā. 6 Du'u 'ííⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ canée yā nduucú cun'dáa yā tan'dúúcā dúúⁿne chi nguɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē ní ntí'i. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ita'á yā ní ngii yā na yaⁿ'ā. Ní ngiichi.
7 Ndúúti chi canée nī nduucú, ní nduudu yeⁿ'é canéé nduucú nī, caaca nī tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'é nī ní cuuvi. 8 Taachi candɛ́ɛ́ nī n'deēe n'dáí n'gui'i yeⁿ'é nī, ní ch'iⁿ'í nī chi discípulos yeⁿ'é tuu'mi ní ndúúcū chuū ní ch'iⁿ'í nī poder Chiidá. 9 Tan'dúúcā chi neⁿ'e Chiidá 'úú 'tiicá ntúūⁿ 'úú neⁿ'é ndís'tiī. Cunée nī ndúúcū vaadī neⁿ'e yeⁿ'é. 10 Ndúúti chi diíⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é, tuu'mi cunée nī ndúúcū vaadī neⁿ'e yeⁿ'é. Ní chuū tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ ndducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Chiidá ní caneé ndúúcū vaadī neⁿ'e yeⁿ'é yā.
11 Dendú'ū chi 'tuucā ngaⁿ'á. Níícú vaadī yeenú yeⁿ'é cunee nduucú nī. Ní vaadī yeenú yeⁿ'é nī diīⁿ cumplir. 12 Chuū ley yeⁿ'é chi dineⁿ'é nī vi'ī 'aama nī taama nī tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é ndis'tiī. 13 Mar 'áámá saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ vaadī neⁿ'e chi ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'ē chi 'cuuvi 'áámá saⁿ'ā caavā amigo yeⁿ'ē sa. 14 Ndís'tiī ní amigos yeⁿ'é ndís'tiī ndúúti chi diíⁿ nī cosa chi 'úú ngaⁿ'á. 15 'Āā ntɛ́ɛ́ caaⁿ'mánⁿ chi ndis'tiī ní mozos yeⁿ'é ti mozos nguɛɛ deenu sa dɛ'ɛ̄ chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē sa. Naati ngaⁿ'á chi ndís'tiī ní amigos yeⁿ'é ti tanducuéⁿ'ē chi n'giindiveéⁿ yeⁿ'ē Chiidá, ngaⁿ'á ngií ndis'tiī. 16 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndɛɛvɛ nī 'úú, naati 'úú nindɛɛvɛ́ ndís'tiī. Ní 'neéⁿ ndís'tiī caati cuuvi candɛ́ɛ nī n'gui'i. Ní n'gui'i yeⁿ'e nī 'áámá cūnee. Ní tanducuéⁿ'ē chi caaca nī Chiidá ndúúcū chi duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tée yā ndís'tiī. 17 Chuū ní ngaⁿ'á ndis'tiī chi dinéⁿ'e nī vi'ī 'áámá nī táámá nī.

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī nguɛ́ɛ́ n'diichi ndís'tiī

18 Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā ndís'tiī 'āā déénu nī chi vmnááⁿ vmnaaⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā 'úú. 19 Ndúúti chi canée nī ní diíⁿ nī cosas ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī dinéⁿ'e yā ndís'tiī, naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē iⁿ'yeēⁿdī ndís'tiī. Ndɛɛvɛ́ ndís'tiī vmnaáⁿ yeⁿ'ē chi din'dái iⁿ'yeēⁿdī. Cáávā chuū chi iⁿ'yeēⁿdī nguɛ́ɛ́ neⁿ'e ndís'tiī. 20 N'gaacu nī yeⁿ'e nduudu chi 'úú ngaⁿ'á ngií ndis'tiī: Nguɛ́ɛ́ vmnaaⁿ ca 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ mandado ti 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ. Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí ní can'daa yā 'úú 'tiicá ntúūⁿ can'daa yā ndís'tiī. Nduuti chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á nī. 21 Tanducuéⁿ'ē chuū diíⁿ yā ndúúcū ndis'tiī caavā chi duuchí ti nguɛ́ɛ́ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú.

22 Ndúúti chi nguéɛ́ ndaá ndíí nguéɛ́ ndúú
yaa'ví rá 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́
déénu yā chi véɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Maaⁿ
ní nguéɛ́ mar 'áámá yā chi cuuvi caaⁿ'máⁿ
yā chi nguéɛ́ véɛ́ nuuⁿndi yēⁿ'e yā. 23 'Iiⁿ'yāⁿ
chi nguéɛ́ neⁿ'é yā 'úú 'tiicá ntúūⁿ Chiidá
mííⁿ ní nguéɛ́ neⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ. 24 Ndúúti chi
'úú nguéɛ́ diíⁿ nguaaⁿ yā ntiiⁿnyūⁿ chi mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ diíⁿ yā, nguéɛ́ déénú
yā chi véɛ́ nuuⁿndi yēⁿ'e yā. Naati maaⁿ
ní n'diichí yā 'úú, ní nguéɛ́ neⁿ'é yā 'úú
ndúúcū Chiidá. 25 'Iicu cuuví cuaacu nduudu
chi canéé nguūⁿ na ley yēⁿ'e yā: Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄
caavā chi nguɛɛ neⁿ'é yā 'úú.
26 Naati taachi ndaá yā 'iiⁿ'yāⁿ chi Es-
píritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs ní tée yā poder
s'uuúⁿ. Ní 'úú ní dicho'ó Espíritu N'dai chi
yeⁿ'ē Chiidá. Espíritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs
ní cuaacu ní cuchii yeⁿ'ē Chiidá. Espíritu
miiⁿ caaⁿ'maⁿ cuaacú yā yeⁿ'ē 'úú. 27 'Iicu
ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ cuaacú nī yeⁿ'ē 'úú
caati canée nī nduucú ndii cuááⁿ naachi chi
nga'ā.

16

1 Caⁿ'a Jesús: Chuū ngaⁿ'á ngií ndis'tiī
'iicu nguéɛ́ nduuvi taáⁿ nī. 2 'Iiⁿ'yāⁿ ní
'cuɛɛcú yā ndís'tiī cuaaⁿ chuva'āī yaācū.
Ní taachí ndaá hora chi 'caaⁿ'núⁿ yā
ndís'tiī, nacádiinúúⁿ yā chi n'daacā idiíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs. 3 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī
ní 'tíícā idiíⁿ yā ti nguɛɛ n'diichí yā Chiidá,
ndii nguéɛ́ nduu 'úú ra. 4 Maaⁿ ní ngaⁿ'á
ngií chuū ndis'tiī caati taachí ndaa hora
miiⁿ n'gáácú nī ti 'úú ní 'āā caⁿ'á. Chuū ni
nguéɛ́ caⁿ'á ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ ti 'úú caneé
ndúúcū ndis'tiī.

*Ntii*ⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs

5 Caⁿ'a Jesús: Naati maaⁿ ní caⁿ'á n'diichí
'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'ō 'úú. Ní mar 'áámá
ndís'tiī nguéɛ́ ntiinguuneéⁿ nī 'úú: ¿Tíí
caⁿ'a nī? 6 Chiiⁿ chi caⁿ'á chi 'túúcā, ní
nééné chii ndaāchií staava yeⁿ'é nī. 7 'Úú
ngaⁿ'á nduudu cuaacu miiⁿ: N'daacā cáávā
ndís'tiī chi caⁿ'á. Ndúútī chi 'úú nguéɛ́ caⁿ'á
tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Dendyuūs chi
tée yā poder ndís'tiī nguéɛ́ ndai yā nanááⁿ
ndís'tiī. Ndúútī chi 'úú caⁿ'á ní 'úú dicho'ó
'iiⁿ'yāⁿ. 8 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ndāa yā, ní
caaⁿ'máⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī
yeⁿ'ē nuuⁿndi, ní yeⁿ'ē vaadī cuaacu, ní
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ juzgar. 9 Caaⁿ'máⁿ
yā yeⁿ'ē nuuⁿndi chi nguéɛ́ i'téénu yā 'úú.
10 Caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e vaadī cuaacu chi 'úú
caⁿ'á nanááⁿ Chiidá ní 'āā ntéɛ́ n'diichí yā
'úú. 11 Caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'áámá
'iiⁿntyeⁿ'ē ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'āā
canéé juzgado sa.
12 Nééné n'deee dendu'ū chi véɛ́ chi cuuví
ndis'tiī naati maaⁿ ní nguɛɛ cuuví cūnee
ná vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'é nī. 13 Taachí ndaá
Espíritu yeⁿ'é vaadī cuaacu, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
ca'cuéeⁿ yā ndís'tiī na tanducuéⁿ'ē vaadī
cuaacu. Ni nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē maáⁿ yā
ti caaⁿ'máⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi n'giindiveéⁿ
yā. Ní ch'iⁿ'i yā ndis'tiī dɛ'ɛ̄ chí cuchiī.
14 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é ti
cuta'á yā poder yeⁿ'e 'úú ní ch'iⁿ'í yā
ndis'tiī. Ní cuuvi cádiinúúⁿ nī. 15 Nducuéⁿ'ē
chi véɛ́ yeⁿ'ē Chiidá, chuū ní yeⁿ'é. Cáávā
chuū ngaⁿ'á chi Espíritu yeⁿ'e vaadī cuaacu
cuta'á yā yeⁿ'ē 'úú ní ch'iⁿ'í yā ndís'tiī. Ní
cádiinúúⁿ nī.

*Chi ndaachií ye*ⁿ'é nī ní nduuvi vaadī
yeenú

16 Caⁿ'a Jesús: Taa 'lííⁿ ní 'āā ntéɛ́ snaáⁿ nī
'úú. Taama vmnéⁿ'ee, taa 'lííⁿ ní snaáⁿ nī
'úú ti 'úú ní caⁿ'á nanááⁿ Chiidá.
17 Tuu'mí caⁿ'a n'duuvi discípulos yeⁿ'é
yā ngii yā 'áámá yā táámá yā: ¿Dɛ'ɛ chi
'tíícā ngaⁿ'a yā ngii yā s'uuúⁿ taaⁿ 'lííⁿ ní 'āā
ntéɛ́ chinaáⁿ nī 'úú ní taama vmneⁿ'ee taaⁿ
'lííⁿ ní chinaáⁿ nī 'úú, ti 'úú ní caⁿ'á nanááⁿ
Chiidá? 18 Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā. ¿Dɛ'ɛ chi
'tíícā taaⁿ 'lííⁿ? Nguéɛ́ tuumicadiinuuⁿ yú.
19 Ní tuumicádíínuuⁿ Jesús chi neⁿ'e nti-
inguuneeⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ, ní ngaⁿ'a yā: ¿'Áá
ntííngúúneeⁿ vi'í nī chi 'túúcā caⁿ'á chií
taaⁿ 'lííⁿ ní 'āā ntéɛ́ chi naaⁿ nī 'úú, ní
taama vmnéⁿ'ēe, taa 'lííⁿ ní chi naáⁿ nī 'úú?
20 Cuaacu nííⁿnyú cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á
ngií ndis'tiī: Maaⁿ ní cuɛɛcu nī ní ya'ai nī.
Ní iⁿ'yeēⁿdī ní cuuvi yeenú naati ndís'tiī ní
chi ñ'daaⁿ chi yá'ai nī ndúúcū vaadī yeenú.
21 N'daataá chí canee chi 'āā 'cuundiyáāⁿ
daiyā tá, véɛ́ vaadī ya'ai yeⁿ'ē ta, ti 'āā
chéɛ́ ndaa hora yeⁿ'ē tá. Taachí 'āā véɛ́
daiya tá 'āā ntéɛ́ n'gaacu tá yeⁿ'e vaadī ya'ai
yeⁿ'ē tá chi yeenú tá chi véɛ́ 'áámá daiya
tá yeⁿ'é iⁿ'yeēⁿdī. 22 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī
ní canéé vaadī ndaachií nanáaⁿ nī. Naati
taama vmnéⁿ'ēe ní n'diichí ntuúⁿ ndís'tiī.
Ní cuneé nī vaadī yeenú na staava yeⁿ'é nī.
Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ divíi yā vaadī
yeenú yeⁿ'é ndis'tiī.

23 Ní nguuvi miiⁿ nguɛ́ɛ́ ntiinguunéeⁿ nī
du'ū vɛɛ yeⁿ'é. Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū
niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chi tanducuéⁿ'ē
chi caaca nī Chiidá ndúúcū chi duuchí ní
Chiidá tée yā ndís'tiī. 24 Ndii maaⁿ nguɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ ngiica nī ndúúcū chi duuchí. Caaca
nī ní Chiidá tée yā ndís'tiī. Ní vaadī yeenú
yeⁿ'é nī cuuvi yeenu taavi.

Jesús chichɛɛ́ yā ndúúcū íⁿ'yeēⁿdī

25 Chuū chi ngaⁿ'á ndúúcū cuentas yeⁿ'é
ndúúcū ndís'tiī. Maaⁿ ní ndaa hora chi
'āā ntɛɛ́ caⁿ'á yeⁿ'é ndis'tiī ndúúcū cuen-
tas naati caaⁿ'máⁿ cuaacu yeⁿ'ē Chiidá.
26 Nguuvi miiⁿ ní caaca nī ndúúcū chi du-
uchí. Ní 'úú nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á chi 'úú nídi'cuíítú
Chiidá cáávā ndis'tiī. 27 Maaⁿ Chiidá neené
neⁿ'é yā ndís'tiī caati ndís'tiī neⁿ'é nī 'úú.
Ní i'teenu nī chi 'úú chiicá yeⁿ'ē Chiidá.
28 Chiicá yeⁿ'ē Chiidá ní ndaá iⁿ'yeēⁿdí 'cūū.
Cu'neeⁿ ntuúⁿ iⁿ'yeēⁿdī. Ní naⁿ'á n'diichí
Chiidá.

29 Tuu'mí ngaⁿ'a discípulos yeⁿ'é yā:
Cun'dííchí dí maaⁿ ní ngaⁿ'ā cuaacu di
nguɛ́ɛ́ ndúúcū cuentas. 30 Maaⁿ ní tuumi-
cadiinúúⁿ 'nū chi deenú nī tanducuéⁿ'ē
dendu'ū. Ní nguɛ́ɛ́ canee ngiinú nī chi nti-
inguuneeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diī. Cáávā chuū i'teenú
'nū chi chiica nī yeⁿ'é Dendyuūs.

31 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: ¿'Áá i'téénu nī
maaⁿ? 32 Cun'diichí nī. Hora miiⁿ ní cuchiī.
Ní 'āā ndaā chí caⁿ'ā 'muuⁿ caⁿ'ā miiⁿ
ndís'tiī na vaacú nī. Ní cu'neéⁿ nūuⁿ nī
'úú dámaaáⁿ. Naati nguɛ́ɛ́ canee dámaaáⁿ
ti Chiidá canée yā nduucú. 33 Chuū ni
ngaⁿ'á ngií ndis'tiī chi cucáávā 'úú canee
'diíⁿ nī. Iⁿ'yeēⁿdī ní 'cueenú nī cuuvi.
Cuuvi ch'ɛɛ̄tiinúu nī. 'Úú ní chichɛɛ́ ndúúcū
iⁿ'yeēⁿdī.

17

*Jesús ndee yā ndúúcū Chiidá yā caavā dis-
cípulos yeⁿ'é yā*

1 Chuū caⁿ'a Jesús ní n'diichí yā cuaaⁿ
nanguuvi ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, hora
yeⁿ'é ní 'āā ndaā. Diíⁿ nī dich'ɛɛtɛ́ nī
Daiya nī. 'Tiicā ntúūⁿ 'úú chi Daiya nī
cuuvi dich'ɛɛtɛ́ n'diī. 2 Tan'dúúcā chi tee
nī poder 'úú chi Daiya nī yeⁿ'e dɛ'ɛ̄ chi diíⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cáávā chí ca'á vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi tee nī 'úú. 3 Chuū chi
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí n'diichí yā n'diī
chi 'áámá n'dyaⁿ'ā Dendyuūs chi cuaacu
nííⁿnyúⁿ chí Dendyuūs ndúúcū Jesucristo
chí dichó'o nī.

4 'Úú ní dich'ɛɛtɛ́ n'diī na yáⁿ'āa 'cūū. 'Āā
ch'iinú diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi teé nī chi diíⁿ.
5 Maaⁿ ní n'diī, Chiidá, dich'ɛɛtɛ́ nī 'úú,
n'diī ndúúcū maáⁿ nī, ndúúcū poder chi
caneé nduucú maáⁿ taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ cunee
iⁿ'yeēⁿdī.

6 Ngaⁿ'a cuaacú yeⁿ'ē chi duuchi yeⁿ'é nī
nanááⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi
teé yā 'úú. Saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'é nī. Ní teé nī 'úú.
Ní n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é nī. 7 Maaⁿ
ní déénú yā chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi teé
nī 'úú ní yeⁿ'é nī. 8 Ti ndúúdú chi teé nī
'úú ní caⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ. Ní deenu
cuaacu yā chi chiīcá nanááⁿ n'diī. Ní i'téénu
yā chi n'diī dicho'ó nī 'úú.

9 'Úú ngiicá caavā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Nguɛ́ɛ́
nidi'cuíítu cáávā iⁿ'yeēⁿdī ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
chi teé nī 'úú, ti yeⁿ'é n'diī. 10 Ní taanduvɛ́ɛ́
dendu'ū yeⁿ'é ní yeⁿ'é nī. Ní taanduvɛ́ɛ́
dendu'ū yeⁿ'é nī ní yeⁿ'é. Ní chuū ch'iⁿ'i
poder yeⁿ'é.

11 Ní 'āā ntɛɛ́ cūneé iⁿ'yeēⁿdī naati 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ snée yā iⁿ'yeēⁿdī. 'Úú ní cuchií nanáaⁿ
nī. N'diī Chiidá chi dɛɛvɛ, diíⁿ nī cuidado
'iiⁿ'yāⁿ chi teé nī 'úú ndúúcū chi duuchí nī.
Ní chi cuuví 'áámá yā tan'dúúcā s'uuúⁿ ní
'áámá yú. 12 Taachí caneé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
iⁿ'yeēⁿdī ní diīⁿ cuidado 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū chi
duuchi nī, 'iiⁿ'yāⁿ chi nteé nī 'úú. 'Úú
ní diīⁿ cuidado 'iiⁿ'yāⁿ ní mar 'áámá yā
nguɛ́ɛ́ chindāi yā. 'Áámá nūuⁿ saⁿ'ā daiya
yááⁿn'guiinūuⁿ chindai sa. Ní 'iicu naachi
cánéé nguūⁿ ní cúúví cuaacu.

13 Naati maaⁿ ní cuchií nanáaⁿ nī. Ní
ngaⁿ'á chuū taachi cuneé iⁿ'yeēⁿdí 'cūū
caati vaadī yeēnu yeⁿ'é canéé nduucú yā,
ní cuuvi yeenú taavi yā. 14 'Úú ní ca'á
'iiⁿ'yāⁿ nduudu yēⁿ'e nī. Iⁿ'yeēⁿdī nguɛ́ɛ́
dinéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī
'iiⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī
'úú. 15 Nguɛ́ɛ́ di'cuíítūu chi ndivíi nī 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'ē íⁿ'yeēⁿdī. Diíⁿ nī cuidado 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. 16 Nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
iⁿ'yeēⁿdī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī 'úú. 17 Diíⁿ nī didɛɛvɛ́
nī 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā nduudu cuaacu yeⁿ'é
nī. Nduudu yeⁿ'é nī ní nduudu cuaacu.
18 Tan'dúúcā chi dicho'ó nī 'úú iⁿ'yeēⁿdī
'tiicā ntúūⁿ dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ iⁿ'yeēⁿdī.

19 Cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'úú māaⁿ didɛɛvɛ́ maáⁿ.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuví yā dɛɛvɛ na nduudu
cuaacu.
20 Nguɛ́ɛ́ di'cuiituú dámaaⁿ caavā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā 'úú
cáávā nduudu yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 21 Ní
nducyaaca yā ní 'áámá nūuⁿ cuuví yā
tan'dúúcā n'diī canée nī nduucú, ní caneé
nduucú nī. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní canéé
ntúuⁿ yā 'áámá nūuⁿ ndúúcu yú. Ní 'iicu
cu'téénú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī chi n'diī
dicho'ó nī 'úú. 22 Ní poder chi tée nī 'úú,
miiⁿ ni ca'á 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'áámá nūuⁿ cuuví
yā tan'dúúcā chi 'áámá nus'ūu. 23 'Úú ní
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní n'diī ní ndúúcū 'úú.
Níícú 'áámá nūuⁿ chi n'daacā cuuví yā. Ní
iⁿ'yeēⁿdī ní cuuvi deenu chi dicho'ó nī 'úú
ní chí dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi
neⁿ'é nī 'úú.
24 N'diī Chiidá, 'iiⁿ'yāⁿ s'eéⁿ chi teé nī 'úú,
neⁿ'é chi naachi 'úú cuneéⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eéⁿ
cūnée yā nduucú. Ní cuuvi n'diichí yā
poder yeⁿ'é chi teé nī 'úú caati n'diī ní neⁿ'é
nī 'úú ndii taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ iⁿ'yeēⁿdī. 25 N'diī
Chiidá chi dɛɛvɛ, 'aa ntɛ́ɛ́ rá chi iⁿ'yeēⁿdī
nguɛ́ɛ́ n'diichí n'diī 'úú n'diichí n'diī. Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'tíī ní deenú yā chi n'diī dichó'o
nī 'úú. 26 'Úú ní ngaⁿ'á yeⁿ'e chi duuchí nī,
ní caⁿ'á ngāⁿ'aⁿ yeⁿ'e chi duuchí nī. Níícú
maaⁿ vaadī neⁿ'e chi néⁿ'e nī 'úú cuuvi
cunéé ndúúcu yā. Ní 'úú caneé ndúúcu yā.

18

Sta'á yā Jesús
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Taachí Jesús caⁿ'á yā chuū, can'dáa yā
ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā táámá lado yíícú
'lííⁿ chi nguuvi Cedrón naachi canéé 'áámá
cheēⁿ yeⁿ'e naāndā. Ní miiⁿ sndaā Jesús
ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā. 2 Judas chí diiⁿ
sa entregar Jesús ní n'diichi ntúūⁿ saⁿ'ā
na cheēⁿ miiⁿ ti 'āā cánéé n'deee cuuví
nduuvidáámá yā Jesús ndúúcū discípulos
yeⁿ'é yā na cheēⁿ miiⁿ. 3 Saⁿ'ā chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū saⁿ'ā fariseos teé yā Ju-
das Iscariote soldados ndúúcū policías ní
Judas cueⁿ'e sa ndúúcū 'aama taaⁿ solda-
dos ndúúcū policías. Ndaa yā na cheēⁿ
miiⁿ ndúúcū lámparas, ndúúcū antorchas,
ndúúcū armas. 4 Naati Jesús chi déénú yā
tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí cuchiī, cueⁿ'e yā
ní ndaa yā nanáaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā:
¿Du'u in'nuúⁿ nī?
5 Ní nan'guɛɛcutáⁿ'a sa yeⁿ'e yā: Jesús
yeⁿ'ē yáāⁿ Nazaret miiⁿ. Tuu'mí ngaⁿ'a
Jesús ngií yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
Canée ntúūⁿ Judas miiⁿ, saⁿ'ā chí diíⁿ nca'a
sa 'iiⁿ'yāⁿ. 6 Taachí Jesús caⁿ'a yā: 'Úú
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, tuu'mi ní saⁿ'ā s'eeⁿ ndaa-
cadaamí yā ní ch'ɛɛtindiití yā na yáⁿ'āa.
7 Nan'guɛɛcúnéé ntuúⁿ yā tiinguuneeⁿ yā:
¿Du'u ra in'nuúⁿ nī? Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a
yā: Jesús yeⁿ'ē yáāⁿ Nazaret miiⁿ.
8 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: 'Āā ngaⁿ'á ngií
ndís'tiī chi 'úú. Ndúúti chi 'úú chi in'nuúⁿ
nī, 'cuáaⁿ nī chi naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'tíī.
9 Ní cuuvi cuaacu chi 'úú chi caⁿ'á: 'Iiⁿ'yāⁿ
chí teé nī 'úú, mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ chi
ndai yā. 10 Tuu'mi Simón Pedro chi ndɛɛ
sa espada ní tun'dáa sa ní 'nuūcá'ai sa ní
ch'iica sa veeⁿ sa lado tá cuaacu yeⁿ'ē sáⁿ'ā
chi diiⁿ mandado yeⁿ'e chiiduú ch'ɛɛtɛ ca.
Ní saⁿ'ā miiⁿ ní nguuvi sa Malco. 11 Tuu'mí
Jesús ngaⁿ'a yā ngiī yā Pedro: N'nuūⁿ dí
espada vaacu. Prueba chí teē Chiidá 'úú,
¿'áá nguɛ́ɛ́ cánéé chí 'cueenú cuuvi yeⁿ'ē?

Jesús nanááⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ sol-
dado ndúúcū soldado chi yuudu ndúúcū
policías yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní sta'á sa
Jesús ní cachiichí sa 'iiⁿ'yāⁿ. 13 Ní candɛɛ
sa vmnááⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ saⁿ'ā chi nguuvi
Anás, tii sáⁿ'ā miiⁿ ní nchaⁿ'ā ndiīcú Caifás
miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca
nduuyu miiⁿ. 14 Ní Caifás miiⁿ ca'a sá consejo
saⁿ'ā Israel s'eeⁿ chi canéé chí 'cuūvī 'aama
saⁿ'ā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ.

Pedro canée yā chuva'ai yeⁿ'ē Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Ní n'daā Simón Pedro Jesús miiⁿ ní
táámá discípulos. Ní chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca
n'diichí yā discípulos miiⁿ chí sndaá sa
ndúúcū Jesús corredor yeⁿ'ē va'ai yeⁿ'ē chi-
iduú ch'ɛɛtɛ́ ca miiⁿ. 16 Naati Pedro miiⁿ
canéé sá cuaaⁿ dáámí cheendi va'āī. Ní
can'dáā taama discípulo chi chiiduú ch'ɛɛtɛ́
ca n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní yaa'ví yā n'daataá
chi canéé cheendi va'āī. Ní diiⁿyúⁿ yā Pedro
mííⁿ chɛɛti va'āī. 17 Tuu'mi ní n'daataá
chi diiⁿ mandado chí canéé cheendi va'āī
ngaⁿ'a tá: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ díí ntúūⁿ 'áámá
discípulo yeⁿ'ē saⁿ'a 'cūū? Tuu'mí Pedro
ngaⁿ'ā sa: Nguɛ́ɛ́ 'úú.
18 Ní chééndii saⁿ'ā chi dichíí'vɛ̄ ndúúcū
policías, saⁿ'ā miiⁿ tiivi sa yaⁿ'ā yeⁿ'e yíyūu

ti 'áámá 'iichɛɛ. Saⁿ'ā miiⁿ nga'a tavii'nu sa. Ní canée nī ntúūⁿ Pedro ndúúcu sa. Ni chéendii sa nga'a tavii'nu sa ca'a sa.

*Anás tiinguunéé*ⁿ sa Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Ní chiiduú ch'ɛɛté cá miiⁿ nítiinguuneeⁿ sa Jesús yeⁿ'e discípulos yeⁿ'é yā ndúúcū yeⁿ'e chi Jesús chi'cueéⁿ yā. 20 Jesús nan'guɛɛcutáⁿ'a yā yeⁿ'ē sa: 'Úú ní ngaⁿ'á cuaacú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī. 'Úú ní chi'cueéⁿ na yaācū sinagogas ní na yaacū templo ntúūⁿ naachí nduuvidaama nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi ngaⁿ'a n'de'éí. 21 ¿Dɛ'ɛ̄ tííngúúnéeⁿ di 'úú? Tííngúúnéeⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'á chií 'iiⁿ'yāⁿ. N'diichi nī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ déénú yā chi caⁿ'á.

22 Taachí Jesús ch'iinu caⁿ'á yā chuū, 'áámá policía chi canéé miiⁿ ch'éⁿ'e sá Jesús, ní caⁿ'a sa: ¿'Áá 'tíícā nan'guɛɛcutáⁿ'a di yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ ca?

23 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: Ndúúti chi nguɛɛ n'daacā chi ngaⁿ'á caaⁿ'maⁿ di dɛ'ɛ̄ chi nguɛɛ n'daacā chi ngaⁿ'á. Ndúúti chi n'daacā, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi n'geⁿ'ē di 'úú?

24 Anás miiⁿ ní dichó'o sa Jesús ch'ɛɛchiichí yā nanááⁿ saⁿ'ā chi nguuvi Caifás miiⁿ, saⁿ'ā chi chiiduú ch'ɛɛté cá miiⁿ.

*Pedro mii*ⁿ ngaⁿ'a sa taama vmnéⁿ'ēe chí nguéɛ́ n'diichi sa Jesús miiⁿ
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Chéendii Simón Pedro miiⁿ ní nga'a tavii'nu sa saⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: ¿'Áá nguéɛ́ 'tíícā chi díí ní discípulo yeⁿ'é yā? Pedro cheeⁿdíítu sa ní ngaⁿ'ā sa: Nguéɛ́ 'úú.

26 'Áámá saⁿ'ā chi diiⁿ mandado yeⁿ'ē chiiduú ch'ɛɛté cá ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chi chiica Pedro miiⁿ veeⁿ sa. Ngaⁿ'a sa ngii sa saⁿ'ā: ¿'Áá nguéɛ́ n'diichí dii chɛɛti chéēⁿ naāndā miiⁿ ndúúcu yā?

27 Taama vmnéⁿ'ēe ní cheeⁿdiitú táaⁿ Pedro: Nguéɛ́ 'úú. Ní miⁿniiⁿyu miⁿniiⁿyu ní tusaⁿ'ā chiita tī.

*Jesús nanáá*ⁿ Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ní candɛɛ sa Jesús miiⁿ tyaaⁿ tyaaⁿ yeⁿ'ē nanááⁿ Caifás miiⁿ ndii naachi canéé cuarto yeⁿ'ē juzgado. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéɛ́ chi ndaá yā cuaaⁿ chɛɛti va'ai ch'ɛɛtɛ miiⁿ cáávā chi nguéɛ́ neⁿ'e yā chi cuneedáámí yā nuuⁿndi taachi ché'e yā nguiinú yeⁿ'ē pascua. 29 Tuu'mi ní can'daā Pilato chuva'aī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: ¿Dɛ'ɛ̄ nuuⁿndi yeⁿ'ē saⁿ'a 'cūū vɛɛ?

30 Nan'guɛɛcutáⁿ'a yā ní caⁿ'á yā 'iiⁿ'yāⁿ: Ndúúti chi saⁿ'a 'cūū chi nguɛɛ du'ū vɛɛ diiⁿ sa, nguéɛ́ teé 'nū saⁿ'ā n'diī.

31 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā Pilato ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuta'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí yā dɛ'ɛ̄ nuuⁿndi yeⁿ'e yā vɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi canéé na ley yeⁿ'é nī. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Nús'uu ní nguéɛ́ cánéé chí 'caaⁿ'nuⁿ 'nū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

32 Ní cuuví cuaacu chi caⁿ'a Jesús miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chí cadiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ́ vaadī n'gii 'cuuvi yā. 33 Nííⁿnuuⁿ ndáá ntúūⁿ Pilato cuarto yeⁿ'ē juzgado. Ní 'cáí sa Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: ¿'Áá díí chi Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos?

34 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: ¿'Áá ngaⁿ'a dii chuū yeⁿ'e maāⁿ di o 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ch'iⁿ'i yā ní ngaⁿ'a yā n'diī yeⁿ'ē 'úú?

35 Pilato miiⁿ ní n'guɛɛcutáⁿ'a sa: ¿'Áá 'úú chi saⁿ'a Israel 'úú? 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación yeⁿ'ē di ndúúcū chiiduú n'gɛɛté nteé yā dii 'úú. ¿Dɛ'ɛ̄ ñdiíⁿ dí?

36 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: Cuaaⁿ naachi 'úú chi 'iiⁿntyeⁿ'e nguéɛ́ canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndúúti chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ mandado yeⁿ'é ní 'cuuⁿ'maⁿ yā cáávā 'úú ni nguéɛ́ nica'á yā 'úú 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Maaⁿ ní cuaaⁿ naachi 'úú chi 'iiⁿntyeⁿ'e nguéɛ́ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

37 Tuu'mi ngaⁿ'a Pilato ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Tuu'mi, ¿'áá díí chi rey miiⁿ? Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús: Díí ngaⁿ'ā di chi rey 'úú ní 'tíícā 'úú. 'Úú ní cáávā chuū ch'iindiyaáⁿ, ní cáávā chuū chi ndaá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, caavā chi caaⁿ'maⁿ cuaacú yeⁿ'ē nduudu cuaacu. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'ē vaadī cuaacu miiⁿ, n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é.

Jesús canéé chí 'cuūvi yā
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

38 Tuu'mí ngaⁿ'ā Pilato: ¿Chɛɛ chí vaadī cuaacu? Taachí caⁿ'a Pilato chúū ní can'dáá ntuúⁿ sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní caⁿ'a sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: 'Úú ní nguéɛ́ ndaācá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 39 Naati cáávā costumbre yeⁿ'e ndís'tiī ní 'úú caneecúúⁿmíⁿ chí ín'dɛɛchí 'áámá saⁿ'ā chi

preso sa 'viicu yeⁿ'e pascua. ¿'Áá neⁿ'é nī chi in'dɛɛchí Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ?
40 Tuu'mi ní 'cai ntúūⁿ nducyaaca yā, ní ngaⁿ'a yā: Nguéé 'iiⁿ'yáⁿ 'cūū ti Barrabás. Níícú saⁿ'ā Barrabás miiⁿ ní neené duucu sa.

19

1 Tuu'mi ní sta'āa Pilato Jesús miiⁿ ni ch'eⁿ'e sa 'iiⁿ'yāⁿ. 2 Ní soldados ní din'dáa sa 'áámá corona yeⁿ'ē yááⁿ ní chi n'duu sá na tiíⁿ yā. Ní chi'nuúⁿ sa 'áámá catecai morado 'iiⁿ'yāⁿ. 3 Ní caⁿ'a sa: Nééné 'nááⁿ cānee di íⁿ'yeēⁿdi, dii, Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel. Ní n'geⁿ'é sa 'iiⁿ'yāⁿ.
4 Tuu'mí can'dáa ntuūⁿ Pilato chuva'āī. Ní caⁿ'ā sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuin'diichí nī, tun'daá 'iiⁿ'yāⁿ chuva'āī niicu tuumicadiinúúⁿ nī chi nguéé n'diichí mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é yā.
5 Ní can'daā Jesús chuva'āī. Can'dɛ́ɛ yā corona yeⁿ'e yááⁿ ndúúcū catecai morado yā. Ní ngaⁿ'a Pilato miiⁿ: Cun'dííchí nī saⁿ'ā.
6 Taachí n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní chiiduú n'gɛɛté ndúúcū policías n'gaī yiicu sa: Cu'nééⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Cu'nééⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ngaⁿ'ā Pilato ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuta'a ndis'tiī 'iiⁿ'yāⁿ, ní cu'nééⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ, ti 'úú ní nguéé indaacá mar 'áámá nuuⁿndi yēⁿ'e yā.
7 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Nús'uū ní cánéé ley yeⁿ'é 'nū. Ní tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ canee chi 'cuuvī caati caⁿ'a yā chi maáⁿ yā Daiya Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.
8 Taachí ch'iindiveeⁿ Pilato chuū dii'yā ca sá chiī. 9 Chindáa ntuūⁿ sa cuarto yeⁿ'ē juzgado ní caⁿ'á yā chii yā Jesús: ¿Tií 'iiⁿ'yāⁿ dii? Naati Jesús ní nguéé caⁿ'a yā.
10 Tuu'mi ní caⁿ'a Pilato Jesús: Dii, ¿'áá nguɛɛ ngaⁿ'ā di yeⁿ'é? ¿'Áá nguéé deenu di chi 'úú ní cúúví caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ chi cu'nééⁿnga'á nī dii, ní cuuvi n'tɛɛchí ntúuⁿ dii?
11 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Jesús miiⁿ: Nguéé du'ū vɛɛ cuuvi diiⁿ di ndúúcū 'úú ndúúti chi nguéé du'ū vɛɛ ndii ca'a yeⁿ'ē di yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ chi tee yā 'úú chi preso 'úú nanáá n'diī, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dich'ɛɛtɛ ca nuuⁿndi yēⁿ'e yā.
12 Ndíí tuu'mi ní neⁿ'e Pilato n'tɛɛchi sa 'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ n'gai yiicú yā ní ngaⁿ'a yā: Ndúúti chi saⁿ'á 'cūū n'tɛɛchi di, nguéé dii amigo yeⁿ'ē César. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yeⁿ'é yā chi maáⁿ yā rey ngaⁿ'a yā contra César.
13 Tuu'mí Pilato, taachi ch'iindiveeⁿ sa chuū, candɛ́ɛ sa Jesús chuva'āī. Ní ch'iindi sa ná silla yeⁿ'e juzgado chi nguuvi Enlosado, ní nduudu hebreo neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Gabata. 14 Ní nguuvi chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'viicu yeⁿ'ē pascua, tan'dúúcā ndiichúúví na nguuvi. Tuu'mí ngaⁿ'a Pilato 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Cuin'diichí nī Rey yeⁿ'é nī.
15 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caí yā diitú yā: Divíi nī 'iiⁿ'yāⁿ, divíi nī 'iiⁿ'yāⁿ, cu'nééⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mí ngaⁿ'a Pilato: ¿'Áá rey yeⁿ'é nī chi cu'nééⁿnga'á nī? Tuu'mí nan'guɛɛcútaⁿ'ā saⁿ'ā chiiduú n'gɛɛté: Nguéé rey yēⁿ'e 'nū caati 'āā César nuúⁿ.
16 Tuu'mi ní Pilato ca'á yā Jesús miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iicu cu'nééⁿnga'á yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ sta'á yā Jesús miiⁿ ní candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Cu'nééⁿnga'a yā Jesús ní ch'īi yā
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Ní Jesús candɛ́ɛ yā cruz yēⁿ'e yā. Ní can'dáa yā na lugar chi 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén chi nguuvi Calavera chi lugar 'Iini Nga'ai Tiīiⁿ, 'iicu nduudu hebreo neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Gólgota. 18 Naachí cu'nééⁿnga'á yā Jesús ndúúcū taa na 'uuví yā. 'Áámá yā 'áámá 'áámá lado 'iicu Jesús miiⁿ ní naavtáⁿ'ā canuúⁿ yā. 19 Ní 'neeⁿ Pilato miiⁿ 'áámá letra chi n'duu sá nanááⁿ cruz ní canéé nguūⁿ miiⁿ, Jesús yeⁿ'ē yaāⁿ Nazaret, Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel. 20 Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eéⁿ yā letra 'cūū ti nááchí cu'nééⁿnga'a yā Jesús miiⁿ niiⁿnuúⁿ na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Canéé nguūⁿ miiⁿ na nduudu hebreo ndúúcū nduudu griego ndúúcū nduudu latín. 21 Ní ngaⁿ'a saⁿ'ā chiiduú n'gɛɛté yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ngii sa Pilato: Nguéé 'neeⁿ di Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel naati maáⁿ yā ngaⁿ'a yā: 'Úú Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel 'úú.
22 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā Pilato saⁿ'ā miiⁿ: Chiiⁿ 'neéⁿ 'āā 'neéⁿ.
23 Taachi soldados chi'neeⁿnga'ā sa Jesús, sta'á sa catecai yā ní diiⁿ sa repartir catecai yā. Niicu 'áámá 'áámá tááⁿ catecai yā 'aama soldado. Abrigo catecai yā miiⁿ nguéé n'deenyú ndii 'nííⁿnúⁿ ndíí cuaaⁿ ndiiya. 24 Ní caⁿ'a sa nguaaⁿ maáⁿ sa: Nguéé 'canuu cuūⁿ yú naati tun'daī yú suerte yeⁿ'ē yú

nduūcū. Du'ú yeⁿ'ē cuuvi. Ní 'iicu cuuví cuaacu naachí canee nguūⁿ chi ngaⁿ'ā:
Nca'á yā catecaí nguaaⁿ maáⁿ yā, ní na catecaí ch'ií yā suerte.
Ní soldados ní diiⁿ sa chuū.
25 Ní chɛɛcuú Jesús miiⁿ canée yā niiⁿnuúⁿ
ná cruz yeⁿ'e Jesús ndúúcū vi'ī chɛɛcuú yā
chi nguuvi María chi n'daataá yeⁿ'ē Cleofas,
ndúúcū María Magdalena. 26 Taachí n'diichi
Jesús chɛɛcú yā ndúúcū discípulos chi ya'āī
'iinú yā chi caneé niiⁿnuúⁿ tuu'mi ní Jesús
ngaⁿ'á yā ngiī yā chɛɛcú yā: N'diī n'daataá,
cun'dííchí nī daiya nī. 27 Tuu'mi ní ngaⁿ'a
yā ngiī yā discípulo: Cun'diichi di, 'ííngaā
chɛɛcu di. Ndíí tuu'mi ní discípulo miiⁿ ní
dichɛɛcú yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús ch'īi yā
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Cho'ó tanducueⁿ'ē chuū ní déénú Jesús
chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní 'āā chii cuaacu.
Niicu naachi canéé nguūⁿ níícú cuuvi
cuaacu. Ngaⁿ'a Jesús: Yaacá.
29 Mííⁿ canéé 'áámá vaso ndiitu vinagre.
Tuu'mi ní 'áámá soldado dicuutu yā 'áámá
esponja ndúúcū vinagre. Ní chi'neeⁿ yā
na áámá yáⁿ'á hisopo. Ní s'neeⁿ yā na
cheendi Jesús. 30 Taachí Jesús chi'i yā vina-
gre, caⁿ'a yā: Ch'íínú tanducuéⁿ'ē dendu'ū.
Ní nadicua'á yā tiiⁿ yā chi n'nééⁿ maáⁿ yā
espíritu yēⁿ'e yā.

Soldado n'da'ai yā 'iini 'tiicua Jesús ndúúcū 'aama lanza

31 Tuu'mi ní caati nguuvi viernes chi diíⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'viicu pascua miiⁿ, ní
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ di'cuíítu sa Pilato chi
'cúuⁿmāⁿ sa 'ííní ca'a saⁿ'ā s'eeⁿ ní candɛ́ɛ
sa cuerpo yeⁿ'é yā. Caati nguɛ́ɛ́ neⁿ'é sa
chi canée cuerpo yeⁿ'é yā na cruz nguuvi
sábado miiⁿ caatí sábado ní nguuvi ch'ɛɛtɛ
yeⁿ'e 'viicu pascua. 32 Ní ndaā soldados ní
ndaa sa nanááⁿ saⁿ'ā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ.
'Tíícā 'cuúⁿ sa ca'a sa. 'Tíícā 'cuúⁿ ntúūⁿ sa
ca'ā taama sa. 33 Naati taachí ndaa sa nanááⁿ
Jesús miiⁿ, ní caati n'diichí yā chi 'āā n'dii
Jesús nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ sa ca'a yā.
34 Naati 'áámá soldado n'da'ai sa tiicuá
Jesús ndúúcū 'aama lanza ní can'daā yuuúⁿ
ndúúcū nuūⁿnīⁿ. 35 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'diichí yā
ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu. Níícú chiiⁿ chi
ngaⁿ'á yā. Miiⁿ ní cuaacu chííⁿ. 'Iicu
déénu yā chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu níícú
ndís'tiī ntúūⁿ ní cu'teenú nī. 36 Níícú chuū
cho'ōo ní cúúví cuaacu chi canée nguūⁿ na
libro yeⁿ'e Ndyuūs: Mar 'áámá 'iini yeⁿ'é
yā nguɛ́ɛ́ 'cúúⁿ sa. 37 Ní taama naachi canéé
nguūⁿ ní ngaⁿ'ā: N'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
cho'ōo nééⁿ tiicuá yā.

S'nuúⁿ yā Jesús chɛɛti yáinyāⁿ
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Cho'ōo chuū. José yeⁿ'ē yáāⁿ Arimatea
chi 'áámá discípulo yeⁿ'e Jesús n'de'ei
n'de'éí nūuⁿ ti 'va'a sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ,
di'cuíítu sa Pilato miiⁿ chi cuuví candɛɛ sa
cuerpo yeⁿ'ē Jesús. Ní 'cuūⁿ Pilato saⁿ'ā
miiⁿ. Tuu'mi ní ndaā sa ní nadivíi sa cuerpo
yeⁿ'ē Jesús miiⁿ ní candɛ́ɛ sa cuerpo miiⁿ.
39 Ndaa ntúūⁿ Nicodemo, saⁿ'ā chi vmnaaⁿ
indaá sá nanááⁿ Jesús miiⁿ 'aama n'gaaⁿ, ní
ndɛ́ɛ sa 'áámá perfume chi ndístaⁿ'ā per-
fume yeⁿ'ē mirra ndúúcū áloes. Ngíí tan-
duu 'áámá ciento libras. 40 Sta'á yā cuerpo
yeⁿ'e Jesús ní ch'ɛɛcú yā ná tiīnūuⁿ ndúúcū
perfume miiⁿ, tan'dúúcā costumbre yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ taachí n'giichí yā tinaⁿ'ā.
41 Ní lugar miiⁿ naachi chi'neeⁿnga'a yā,
miiⁿ canéé 'áámá chéēⁿ naāndā. 'Íícú
chɛɛti chéēⁿ miiⁿ canéé 'áámá yáinyāⁿ ngai.
Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ yā chɛɛti.
42 Cáávā chi nguuvi viernes chi ch'iindiyaáⁿ
yā yeⁿ'e 'viicú yeⁿ'e pascua yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ, s'nuúⁿ yā cuerpo Jesús miiⁿ
chɛɛti yáinyāⁿ miiⁿ chi canee niiⁿnuúⁿ.

20

Jesús nduuchi yāⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 'Áámá domingo chi nguuvi vmnááⁿ
vmnaaⁿ yeⁿ'e ndɛɛtē miiⁿ tá María Mag-
dalena néené 'da'a ca ndaā tá na yáinyāⁿ.
Ní n'diichi tá tuūu miiⁿ chi ndiiviī na
yáinyāⁿ. 2 Tuu'mi ní n'daataá ngéenū tá
nanááⁿ Simón Pedro ndúúcū táámá dis-
cípulo, 'iiⁿ'yāⁿ chi dinéⁿ'e taavi yā Jesús.
Tuu'mí ngaⁿ'ā tá ngii tá saⁿ'ā s'eeⁿ: 'Āā
ndiivíi yā Jesús miiⁿ ná chɛɛti yáinyāⁿ, ní
nguɛ́ɛ́ deenu yú tií n'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.
3 Ní can'dáā Pedro miiⁿ ndúúcū taama
discípulo ní ndaá yā na yáinyāⁿ. 4 Ngéénū,
ngéénū nduu 'uuví yā. Táámá discípulo
diitu cá chéénu sa nguɛ́ɛ́ ti Pedro, ní ndaá
vmnaaⁿ sa na yáinyāⁿ. 5 Can'díi sa ní n'diichi
sa. Ní n'diichi sá chi 'aa dámaaⁿ tiīnūuⁿ
miiⁿ snúūⁿ naati nguɛ́ɛ́ chi ndaa sa chɛɛti
yáinyāⁿ. 6 Simón miiⁿ ní sndaā sa chɛɛti
yáinyāⁿ. Ní n'diichi sa tiīnūuⁿ miiⁿ naachi

snúuⁿ. 7 Niicu pañuelo ch'εεtε ca tiīiⁿ nguéé
dáámá tiīnūuⁿ lino. Ndéétií nduu cánéé
táámá cuaaⁿ. 8 Tuu'mi ní sndaa ntúūⁿ
táámá discípulo chi ndaā vmnááⁿ vmnaaⁿ
ná yáinyāⁿ ní n'diichí yā ní chi'téénu yā.
9 Tii nguéé déénu yā chi canéé nguūⁿ chí
Jesús miiⁿ cuuví nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 10 Ní nguεεcundií discípulos na
vaacu yā.

Jesús nndaaca yā María Magdalena
(Mr. 16.9-11)

11 Naati tá María canee ta chúva'āī
yáinyāⁿ. Neené ngεεcu tá. Ní di'cua'áí naaⁿ
tá n'diichi tá chεεti yáinyāⁿ. 12 Ní n'diichī
tá na 'uuvi ángeles ndúúcū catecaí yā cuéē.
'Áámá ángel miiⁿ vεε yā cuaaⁿ tiiⁿ naachi
canúúⁿ cuerpo Jesús miiⁿ ní táámá yā vεε
yā cuaaⁿ ndiiya. 13 Ní caⁿ'á yā: Díí n'daataá,
¿dε'ē cúúví chí ngεεcu di? Tuu'mí ngaⁿ'a
tá: Caati candée yā Señor yeⁿ'é, ní nguéé
deenú tií s'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.
14 Taachi caⁿ'a tá chuū, ndaacadaami tá.
Ní n'diichi ta Jesús chi canée yā miiⁿ naati
nguéé deenu tá chi Jesús miiⁿ. 15 Tuu'mí
ngaⁿ'a Jesús ní ngii yā táⁿ'ā: Díí n'daataá,
¿dε'ē cúúví chí ngεεcu di? ¿Du'ū in'nuuⁿ
di? 'Iicu n'daataá miiⁿ ní nacadíínuuⁿ tá
chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ cuidado
yeⁿ'ē chéēⁿ yeⁿ'e naāndā miiⁿ. Ní caⁿ'a tá:
Señor, ndúúti chi dii candée di 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
di 'úú tií chi'neeⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ ni 'úú ní candεé
'iiⁿ'yāⁿ.
16 Tuu'mi ngaⁿ'a Jesús miiⁿ: María.
Nguεεcundíí ntuūⁿ ta ní ngaⁿ'ā ta: Raboni.
(Nduudu 'cūū neⁿ'e caaⁿ'maⁿ, Maestro.)
17 Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús: Nguéé tuū'vī di 'úú
caati 'āā cuéé caⁿ'á nanááⁿ Chiidá. Naati dii,
cuéⁿ'e di n'diichi di hermanos yeⁿ'e yú ní
caaⁿ'maⁿ di cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ: Caⁿ'á nanááⁿ
Chiidá ní nanááⁿ Chiida yú, nanááⁿ Ndyuūs
yeⁿ'é ní nanááⁿ Ndyuūs yeⁿ'é yú.
18 Cheⁿ'e tá María Magdalena nanááⁿ dis-
cípulos ní caⁿ'a tá chi n'diichi tá Jesús miiⁿ.
Caⁿ'a tá chii tá discípulos nduudu chi Jesús
miiⁿ caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā.

Jesús nndaacá yā discípulos
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Chii chí nguiīnū yeⁿ'e maāⁿ nguuvi
domingo mííⁿ, nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ
yeⁿ'ē ndεεtε miiⁿ ní naachi snúūⁿ discípulos
ní nduudí cheendi va'āī miiⁿ caati 'va'á yā
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ndaa Jesús miiⁿ. Ní
canée yā naavtaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní caⁿ'a yā:
Cuuvi 'diiíⁿ ndúúcū ndís'tiī.
20 Taachí caⁿ'a yā chuū, ní ch'iⁿ'i yā ta'á
yā ndúúcū tiicuáá yā. Ní discípulos yeenú
taaví yā chí n'diichí yā Jesús. 21 Tuu'mí
ngaⁿ'ā ntúūⁿ Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Cu-
uvi 'diiíⁿ ndúúcū ndís'tiī. Tan'dúúcā chi
dichó'o Chiidá 'úú, 'tiicá ntúūⁿ 'úú dicho'ó
ndis'tiī.
22 Taachí caⁿ'a yā chuū tiivineeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
ní caⁿ'a yā: Cuta'á nī Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs. 23 'Iiⁿ'yāⁿ chi ndís'tiī nadich'εεcú nī
nuūⁿndī yeⁿ'é yā, ní 'āā nach'εεcu yeⁿ'é yā.
'Iiⁿ'yāⁿ chíí nguéé nadich'εεcu nī nuuⁿndi
yeⁿ'é yā, 'āā nguéé nach'εēcu yeⁿ'é yā.

Nguéé chi'teenú Tomás

24 Naati Tomás 'áámá discípulo chi nguuvi
Dídimo chi Gemelo nguéé cúnéé sá ndúúcū
saⁿ'ā s'eeⁿ taachi Jesús miiⁿ ndaá yā. 25 Chíí
tan'duuvi discípulos miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā
saⁿ'ā: N'diichí 'nū Señor miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ
ní ngaⁿ'a sa ngii sá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní
nguéé cu'teenú ndúúti chi nguéé n'diichí,
ní nguéé tiinguú nduutita'á naachí ch'εεchi
clavos, ní tiinguú ta'á ná tiicuáá yā.
26 Ch'iinu niiní nguuvi vεεtε ntúūⁿ dis-
cípulos snée yā chεεti va'āī. Mííⁿ canéé
Tomás ndúúcu yā. Ní nduudí cheendi va'āī
miiⁿ. Ndaa ntúūⁿ Jesús miiⁿ. Ní canúuⁿ yā
naavtaⁿ'ā ní caⁿ'a yā: Cuuvi 'diiíⁿ ndúúcū
ndís'tiī.
27 Tuu'mí ní Jesús ngaⁿ'a yā ngiī yā
Tomás miiⁿ: Tiingúú nduutitá'a di 'muuⁿ ní
n'diichi di ta'á. Ní tiingúú ta'a di ndii 'muuⁿ
ní tiingúú ta'ā di tiicuáá. Ní nguéé chí nguéé
cu'téénu dí, canéé chi cu'téénu dí.
28 Tuu'mi ní Tomás miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī
Señor yeⁿ'é. N'diī Dendyuūs yeⁿ'é.
29 Tuu'mi ní ngaⁿ'a Jesús miiⁿ: Tomás,
díí ní chi'téénu di tiī n'diichi di 'úú.
N'daí 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'diichi yā 'úú ní
chi'téénu yā.

¿Dε'ε cúúví chi véé libro 'cūū?

30 Ní nééné n'deēe ca señales chi ch'iⁿ'i
Jesús nanááⁿ discípulos yeⁿ'é yā chi nguéé
canéé nguūⁿ na libro 'cūū. 31 Naati chuū
ní canéé nguūⁿ níícú cuuvi cu'téénu di chi
Jesús miiⁿ chi Cristo chi Daiya Dendyuūs.
Ní chi cu'téénu di 'iiⁿ'yāⁿ ní cunee ndúúcū
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cáávā chi duuchi yā.

21

Jesús nndaacá yā ndɛ̄ɛchē discípulos yeⁿ'é yā

1 Cuayiivi chi cho'ōo chuū chiináāaⁿ
ntúūⁿ maaⁿ Jesús miiⁿ yeⁿ'ē discípulos
yeⁿ'é yā niiⁿnuúⁿ ná yaana nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā
chi nguuvi Tiberias ní 'túúcā chiinaáⁿ yā.
2 Ndidaama yā Simón Pedro ndúúcū Tomás
miiⁿ chi nguuvi Dídimo chi Gemelo, ndúúcū
Natanael saⁿ'ā yeⁿ'e yáāⁿ Caná yeⁿ'ē yáⁿ'āa
Galilea, ndúúcū na 'úúví saⁿ'ā daiya Zebe-
deo ndúúcū táá na 'uuvi discípulos yeⁿ'e
Jesús. 3 Tuu'mí ngaⁿ'a Simón Pedro: Caⁿ'á
tungaáⁿ 'yaācā. Tuu'mí ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ngii yā saⁿ'ā: Caⁿ'ā ntúuⁿ nús'uu ndúúcu di.
Ní cueⁿ'e yā ní chindáa yā na 'áámá barco.
Nguiīnū miiⁿ nguɛ́ɛ́ sta'á yā mar 'áámá tī.
4 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi, Jesús ní caneé
yā cuaaⁿ 'diitú yā yaana nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā naati
discípulos nguɛ́ɛ́ túúmicadíínuuⁿ yā chi
Jesús miiⁿ. 5 Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ:
Ndís'tiī, saⁿ'ā n'gaiyáāⁿ ¿'áá vɛ́ɛ́ chi tungaaⁿ
di chi che'e yú? Nan'guɛɛcutáⁿ'a yā yeⁿ'e
yā: Nguɛ́ɛ́.
6 Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ:
Ca'nuúⁿ nī yaāna lado ta cuaacu yeⁿ'ē barco
miiⁿ ní ndaacá nī. Tuu'mi ní chi'nuúⁿ yā
yaāna tií ní 'āā ntɛɛ ngii dííⁿ yā tun'dáa
yā chi neené tááⁿ n'gii 'yaācā. 7 Tuu'mi
ní discípulo chi neené diya'āī 'íínu Jesús
ngaⁿ'ā sa ngii sa Pedro: Señor miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'tíí. Ní Simón Pedro, taachi ch'iindiveeⁿ
sa chi Jesús miiⁿ nuⁿnuúⁿ sá catecai sa ti
dámaāⁿ ngáaⁿ sa, ní chindáa sa chɛɛti yaana
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 8 Ni tanduu 'uuvi discípulos
ndaá yā ndúúcū barco ti nguɛ́ɛ́ dáanā yaⁿ'āī
chi chinée yā yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ ti tandúú na
cuūúⁿ ngɛɛcu ndiichi metros. Ngíí n'daā
yā yaāna yeⁿ'e 'yaāca. 9 Taachí n'cheéⁿ yā
yáⁿ'āa miiⁿ n'diichí yā n'giichi yáⁿ'ā. Ní
'áámá 'yaācā nduú tī nanááⁿ nduucyáⁿ'ā. Ní
n'diichí yā pan. 10 Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngiī
yā saⁿ'ā: Teé nī ta n'duuvi 'yaācā chí caama
sta'á nī maaⁿ.
11 Cuchɛɛ Simón Pedro ní nandɛ́ɛ sa yaāna
na yáⁿ'āa miiⁿ ndiituú 'yaācā n'gɛɛtɛ́, ngii
'áámá ciento 'uuvī ngɛɛcu n'diichi 'íínú,
ní yaāna miiⁿ nguɛ́ɛ́ chi teēⁿ n'dáá rá chi
n'deee taaví 'yaācā. 12 Tuu'mi Jesús ngaⁿ'a
yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchií nī ca'diinú
nī. Mar 'áámá discípulo miiⁿ nguɛ́ɛ́ tiingu-
uneéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Du'u rá díí? Ti 'āā deenú
yā chi Jesús miiⁿ. 13 Ndaā Jesús miiⁿ ní sta'á
yā pan ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tíícá nī ntúūⁿ diíⁿ
yā ndúúcū 'yaāca.
14 'Āā chií 'iinu cuuvi chi n'geenaāaⁿ Jesús
yeⁿ'ē discípulos yeⁿ'é yā taachí 'āā nndu-
uchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā.

*Ca'a di chi ché'é 'iiti cuūchī ye*ⁿ'é

15 Taachí ch'iinu ca'diinú yā, Jesús ngaⁿ'a
yā ngii yā Simón Pedro: Simón, díí daiya
Jonás, ¿'áá neⁿ'e ca di 'úú, nguɛ́ɛ́ ti chuū?
Tuu'mí ngaⁿ'a sa ngii sa Pedro: 'Tííca,
Señor, n'diī ní déénú nī chi neⁿ'é n'dīī.
Ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Ca'á di 'iiti cuūchi
'lííⁿ yeⁿ'é chí che'é tī.
16 Jesús ní ntiinguuneeⁿ ntuúⁿ yā yeⁿ'e
saⁿ'ā naachi ndii 'uuvi cuuvi: Simón,
díí daiya Jonás, ¿'áá neⁿ'e di 'úú?
Nan'guɛɛcútaⁿ'a sa yēⁿ'e yā: 'Tííca, Señor,
n'diī ní déénú nī chi neⁿ'é n'dīī. Tuu'mí
ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Ca'á dí 'iiti cuūchī
yeⁿ'é chi che'é tī.
17 Tuu'mí ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā naachi
ndii chííⁿ ndii 'íínú cuuvi: Simón, dii saⁿ'ā
daiya Jonás, ¿'áá neⁿ'e di 'úú? Canéé
ndaachi yiinú Pedro chí 'āā naachi ndii chííⁿ
ndii 'íínú cuuvi yaa'ví yā saⁿ'ā: ¿'Áá neⁿ'e
di 'úú? Tuu'mí ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ:
Señor, n'diī déénú nī tanducuéⁿ'ē dendu'ū.
Maaⁿ ní deenu nī chi neⁿ'é n'diī. Tuu'mí
ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: Ca'á dí 'iiti cuūchi
yeⁿ'é, chi che'é tī. 18 Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuāācū
niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngií dii: Taachi saⁿ'ā 'lííⁿ
dii in'nuuⁿ canúúⁿ dí catecai di ní cheⁿ'e
di naachi neⁿ'e di. Naati taachí 'āā cuuvi
ndiicú di ndoo tá'a di ni táámá 'iiⁿ'yāⁿ
in'nuúⁿ yā catecai di ní candɛ́ɛ yā dii naachi
nguɛ́ɛ́ neⁿ'ē di.
19 Ní chuū Jesús caⁿ'a yā ní ngá'a yā chi
cádiinuuⁿ sa dɛ'ɛ́ vaadī n'giī diīiⁿ honrar
Dendyuūs miiⁿ. Ch'iinu caⁿ'a yā chuū,
tuu'mí ngaⁿ'a yā ngiī yā Simón Pedro:
Can'dáa di 'úú.

*Discípulo chi ne*ⁿ'e taavi Jesús

20 Nguɛɛcundíī Pedro miiⁿ n'diichi sá dis-
cípulo chi dineⁿ'é Jesús, discípulo chi cueⁿ'e
sa ndúúcū Jesús. Sáⁿ'ā chi candiitínee sa
'iiⁿ'yāⁿ taachi 'āā caama chi che'e nguiinú
yā. Ní 'āā caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Señor, ¿du'ū
chi canéé chí diiⁿ entregar n'diī? 21 Taachi
Pedro miiⁿ n'diichi sa discípulo miiⁿ tuu'mí
ngaⁿ'a yā ngii yā Jesús: Señor, ¿dɛ'ɛ idiiⁿ
sáⁿ'ā tíí?
22 Tuu'mí ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā:
Ndúúti chi 'úú chi neⁿ'é chi cunee sá ndii

taachi nindaá, ¿dɛ'ɛ́ ineeⁿ di chííⁿ? Díí
can'dáa di 'úú.
[23] Caāvā nduudu 'cūū tuumicadiinuuⁿ vi'ī
s'eeⁿ chi discípulo miiⁿ nguɛ́ɛ́ canéé chi
'cuūvī sa. Naati Jesús ní nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā chi
nguɛ́ɛ́ 'cuūvī sa, naati Jesús caⁿ'a yā: Ndúúti
chi 'úú chi neⁿ'é chi cunee sá ndii taachi
nindaá, ¿dɛ'ɛ́ ineeⁿ di chííⁿ?
[24] Saⁿ'á 'cūū discípulo chi ngaⁿ'ā cuaacu sa
yeⁿ'ē chúū. Ní idingúuⁿ sa chuū. Ní deenu
yú chi chiiⁿ chi ngaⁿ'a sa ní nduudu cuaacu
ní cuaacu nííⁿnyúⁿ chi nduudu cuaacu.
[25] Neené n'deēe n'dáí cosa chi diíⁿ Jesús
miiⁿ. Ndúúti chi canéé nguūⁿ 'áámá
'áámá cosa 'úú nadacadíinúúⁿ chi maaⁿ rá
iⁿ'yeēⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ tunééⁿ libros chi canéé
nguūⁿ yeⁿ'e chuū. 'Tíícā chiī.

CHUŪ CHI DIIⁿ APÓSTOLES

Dendyuūs caⁿ'a yā chi tée yā Espíritu N'dai

1 Dii Teófilo, taachí vmnááⁿ vmnaaⁿ dinguúⁿ yeⁿ'e di, caⁿ'á yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi
'túúcā diiⁿ Jesús ní ca'cueéⁿ yā, 2 ndii nguuvi chí cunaⁿ'ā Jesús va'ai chɛɛti nguuvi.
Vmnááⁿ vmnaaⁿ chi cunaⁿ'ā Jesús miiⁿ ch'íínú ca'a yā orden yeⁿ'é yā apóstoles
caava Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Jesús ndɛɛvé yā ní dichó'o yā apóstoles. 3 Jesús
ch'eenú yā chiī ní ch'īi yā. Cuayiivi taachi 'āā ch'īi yā nééné n'deee nááⁿ chííⁿ ch'iⁿ'i
maáⁿ yā yeⁿ'é yā tan'dúúcā chí 'āā cuɛē 'cuūvi yā vmnááⁿ apóstoles caati apóstoles cuuvi déénu yā chi cánduuchi ntuuⁿ yā. Canée yā ndúúcū apóstoles yeⁿ'é yā
'uuvi ngɛɛcu nguuvi ní caⁿ'a yā yeⁿ'ē chi Dendyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 4 Taachí ndii
dáámá yā tuu'mi ní Jesús caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā apóstoles. Nguɛ́ɛ́ náⁿ'a nī yeⁿ'e yáāⁿ
Jerusalén naati cunee ngíínú nī yeⁿ'ē chi caⁿ'a Chiida yú chi tée yā. Chuū chi 'āā
ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'ē 'úú. 5 Juan cuaacu
nííⁿnyúⁿ chi ndúúcū nuūⁿnīⁿ chɛɛdinuūⁿnīⁿ
sa naati ndís'tiī ní cuɛɛdinuūⁿniⁿ nī ndúúcū
Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

Jesús cuchéɛ yā

6 Tuu'mi ní saⁿ'a chi ndúúvídáámá
nitiinguunéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'á yā:
Señor Jesús, ¿'áá nadicuééⁿ ntuuⁿ nī taama
saⁿ'ā Israel chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel maaⁿ nguuví 'cūū? 7 Ní ngaⁿ'a
Jesús ngiī yā 'iiⁿ'yāⁿ: Nguɛ́ɛ́ ituneeⁿ ndís'tiī
chi cadíínuuⁿ nī dɛ'ɛ tiempo o dɛ'ɛ nguuvi
yeⁿ'ē chuū chí Chiida yú s'neeⁿ yā na poder
yeⁿ'e maáⁿ yā. 8 Naati cuta'á nī poder chi
diitú nī taachi 'āā ndaa Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs vmnaaⁿ yeⁿ'é nī. Ní ndís'tiī ní
caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é na yáāⁿ
Jerusalén ndii nuuⁿmaⁿ yáⁿ'āa Judea, ndii
yáⁿ'āa Samaria, ndii núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī. 9 Ní
ch'íínú caⁿ'a yā chuū taachi n'diichi saⁿ'ā
s'eeⁿ Jesús cuchéɛ yā ní che'enaāⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ
ná meēeⁿ. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ snaaⁿ saⁿ'a s'eeⁿ
'iiⁿ'yāⁿ.

10 Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní n'gíínú sá nanguuvi.
Taachí 'āā cuchéɛ Jesús, n'diichi sa na 'uuvi
saⁿ'ā chi ángel chineē ndúúcu sa ndúúcū
catecai cuɛ́ɛ̄ sa. 11 'Úuvi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī saⁿ'a
yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ¿dɛ'ɛ n'gíínú nī nanguuvi? Maāⁿ Jesús chí cunaⁿ'a yā yeⁿ'e ndís'tiī
nanguuvi 'tíícā ndaa túuⁿ yā tan'dúúcā chí
n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ cuinaⁿ'á yā nanguuvi.

Ndɛɛvɛ yā saⁿ'ā lado yeⁿ'e Judas

12 Can'dáa yā ná yiīcū 'lííⁿ chi nguuvi
Olivos chi canéé niiⁿnuⁿ ná yáāⁿ Jerusalén
ní ndáá yā na yáāⁿ Jerusalén. Distancia 'cūū
chí ngaⁿ'a ley chi cuuvi caacá yā sábado
nguuvi chi ntaavi'tuunuú'n yā. 13 Ndaá yā na
yáāⁿ miiⁿ. Chɛɛ́ yā na cuarto yaacu naachi
cānee Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan,
ndúúcū Andrés, ndúúcū Felipe, ndúúcū
Tomás, ndúúcū Bartolomé, ndúúcū Mateo, ndúúcū Jacobo dáiyā saⁿ'ā chi nguuvi
Alfeo, ndúúcū Simón Zelote, ndúúcū Judas chi 'diīnū Jacobo. 14 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ndúúcū n'daata s'eeⁿ ndúúcū María
chi chɛɛcu Jesús ndúúcu 'díínu Jesús nduuvidaamá yā ní 'áámá vaādī cadiinúúⁿ
yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'angua'á yā ní di'cuititú
yā Dendyuūs. 15 'Iiⁿ'yāⁿ chi nduuvídaama
miiⁿ ngíi yā tan'dúúcā 'áámá ciento canee ndiicú yā. Hora miiⁿ nacueéⁿ Pedro
naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā
Cristo ní caⁿ'a sa: 16 Ndís'tiī hermanos,
canee cuuⁿmiⁿ chí cuuvi cuaacu Escritura
chí Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a David
cuaaⁿ vmnaāⁿ ní David miiⁿ dinguúⁿ yā
yeⁿ'e Judas. Judas miiⁿ ch'iⁿ'i sá du'u chí
Jesús. Maaⁿ níícú chiī chita'á yā Jesús.
17 Judas miiⁿ ní ndúúcū nús'uu ní diiⁿ sa
ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū nús'uu.

18 Sáⁿ'a miiⁿ ní cái sa 'áámá tááⁿ yáⁿ'āa
ndúúcū tuūmī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē sa.
Ní chin'daā sa dácaā n'díi sa ní nda'ai
naavtaⁿ'a cuerpo yeⁿ'ē sa ní tanducueⁿ'ē
ngɛɛti sa ch'iinu cān'daa. 19 Nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén chicadíínuuⁿ yā
chuū. Ní yáⁿ'āa miiⁿ ní 'tíícā canee chi
duuchi Acéldama davaacu yeⁿ'é yā chí neⁿ'e
caaⁿ'maⁿ campo yeⁿ'ē yuūúⁿ.

20 Ti canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs
naachi chi duuchi Salmos:
Naachí navaacu sa mííⁿ nduuvi díyáaí. Ndíí
nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuɛɛtinée yā miiⁿ.
Níícú canéé nguūⁿ:
Cuta'a taamá yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā ndíí
tiiiⁿ.

21 'Iiⁿ'yāⁿ sáⁿ'ā miiⁿya canee cuuⁿmiⁿ chi
canéé yā ndúúcu 'nū nducueⁿ'e tiempo chi

Señor Jesús canéé yā ndúúcu 'nū. 22 'Iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ canee cuuⁿmiⁿ chi canéé yā ndúúcu
'nū taachi tucá'a yā chɛɛdinuūⁿnīⁿ Juan
ndíí nguuvi chi Jesús cunaⁿ'á yā cuaaⁿ
'niiⁿnuⁿ nanguuvi. 'Túúcā canee cuuⁿmiⁿ
chi 'áámá yā caaⁿ'maⁿ yā ndúúcū nús'uu
nduudu cuaacu yeⁿ'ē chí nduuchi Jesús
ngaaⁿ tináⁿ'ā. 23 Ní 'neeⁿ ndutá'a yā ná
'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áámá saⁿ'ā miiⁿ ní nguuvi
sa José Barsabás chi nguuvi Justo ndúúcū
taama saⁿ'ā miiⁿ chi nguuvi sa Matías.
24 Ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī,
Señor Ndyuūs, chi n'diichi nī staava yeⁿ'ē
nducyáácá yā, 'cuuⁿ'míⁿ nī nús'uu 'áámá
chéé sáⁿ'ā s'ūuⁿ chí 'āā ndɛɛvé nī. 25 Níícú
cunee ndúúcū sa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū após-
toles lado yeⁿ'e Judas. Ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē Judas ntiiⁿnyuⁿ chi nguéé diiⁿ sa
cumplir cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. 'Tíícā
ní Judas cúnaⁿ'a sa na lugar naachí tuneeⁿ
saⁿ'ā. 26 Níícú dinguúⁿ yā na 'úúví caaca
ndúúcū 'uuvī chi nguuví 'iiⁿ'yāⁿ, José miiⁿ
ndúúcū Matías. Ní tun'dáá yā 'áámá chi
nguuvi Matías ní Matías miiⁿ tuneeⁿ. Ní
nduuvidaama sa chíí ndicháámá apóstoles
chi 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'ó Dendyuūs.

2

Ndaa Espíritu N'dai

1 Nducyáácá yā nduuvidaamá yā taachi
ndaā nguuvi yeⁿ'e Pentecostés chi 'vi-
icu yeⁿ'e cosecha. 2 Tuu'mí nūuⁿ tucá'ā
ch'ɛ̄ɛcu ruuⁿ cuchiī nanguuvi tan'dúúcā
'áámá 'yúúné tááⁿ chí ngéenū. Ch'iindiveéⁿ
yā ruūⁿ miiⁿ chí chíítú va'āī naachi snée
yā miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ vɛɛté yā. 3 Ní
che'enaāáⁿ n'deee n'dai cosas tan'dúúcā
ch'ííyā yeⁿ'e yaⁿ'ā n'gaiyáā. Ní ch'ɛɛtɛ
ndúūu vmnaaⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Níícú canée
yā nducyááca yā chiitu ndúúcū Espíritu
N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Níícú Espíritu N'dai
miiⁿ diíⁿ yā chi tucá'a yā caⁿ'a yā táámá
naaⁿ davaacu s'eeⁿ tan'dúúcā nduudu chí
ca'ā Espíritu N'dai miiⁿ.
5 Tuu'mi ní na yáāⁿ Jerusalén ch'ɛɛtinéé
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chi saⁿ'ā chí i'téénú
Dendyuūs yeⁿ'ē nducyaaca naciones yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 6 Taachí ndaā chí 'ɛɛcu
ruuⁿ mííⁿ nduuvidaamá n'deee n'dáí yā ní
chidáanā yeⁿ'é yā ti ca'áámá ca'áámá yā
ch'iindiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā davaacu yeⁿ'e
maáⁿ yā. 7 Nducyáácá yā 'áámá cheⁿ'e yiinu
yā ní 'áámá nínacadíínuuⁿ yā, ní ngaⁿ'á
yā: N'diichí nī, ¿'áá nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē yáⁿ'āa
Galilea nducyaaca saⁿ'ā s'eeⁿ chí ngaⁿ'ā sa?
8 ¿'Taacā chííⁿ n'giindiveeⁿ yú nduudu yeⁿ'ē
yú tan'dúúcā naachí ch'iindiyaāⁿ yú? 9 Vɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país Partia, 'iiⁿ'yāⁿ país Me-
dia, país Elam, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā
na país Mesopotamia, 'iiⁿ'yāⁿ yáⁿ'āa Judea,
yáⁿ'āa Capadocia, yáⁿ'āa Ponto, yáⁿ'āa Asia,
10 'iiⁿ'yāⁿ yáⁿ'āa Frigia ndúúcū país Panfilia,
país Egipto, yáⁿ'āa s'eeⁿ yeⁿ'e Africa chi
canee cuaāⁿ 'diituú 'áámá lado cuaaⁿ yeⁿ'ē
yáⁿ'āa Cirene, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Roma chí snée yā miiⁿ. Tan'dúúcā ntúūⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
'āā maaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 11 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ
isla Creta, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ país Arabia snée
yā miiⁿ. Nducyaaca yú n'giindiveeⁿ yú
davaacu yeⁿ'e yú. Ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē chi
ch'ɛɛtɛ taavi cá yeⁿ'é Dendyuūs.
12 Nducyaacá yā ní 'áámá cheⁿ'é yeⁿ'é yā,
ní ñdiiiⁿ 'uuví yā vaanicadiinuuⁿ yeⁿ'é yā.
Ní ngaⁿ'á yā 'aamá yā ndúúcū taamá yā:
¿'Dɛ́'ɛ́ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chuū? 13 Tanáⁿ'a yā ní
sta'á yā tan'dúúcā 'áámá duuchi ní ngaⁿ'a
yā: 'Āā chi'í yā.

Chuū ngaⁿ'a Pedro vmnááⁿ vmnaaⁿ

14 Tuu'mi ní Pedro mííⁿ cheendii sa
ndúúcū ndicháámá yā ní caⁿ'a yuudu sá ní
ngaⁿ'a sā ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Ndís'tiī saⁿ'ā s'eeⁿ
yeⁿ'e Israel ndúúcū nducyaaca chi snée yā
na yáāⁿ Jerusalén. Ní cánéé chi 'cuuⁿ'míⁿ
ndís'tiī ní tumicadíínuuⁿ nī chuū. Ní 'caan-
diveéⁿ nī nduudu yeⁿ'ē 'úú. 15 Sáⁿ'ā s'uuⁿ
nguɛ́ɛ́ cúú'ví sá tan'dúúcā chí nadacádi-
inúúⁿ ndís'tiī caati maaⁿ ní n'gɛɛcu nuuⁿ
'yáⁿ'ā. 16 Chuū canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e
Ndyuūs naachi caⁿ'a profeta Joel chi ngaⁿ'a
chi cuchiī:

17 Ndyuūs ní caⁿ'a yā taachi ndaā nguuvi
cuayiivi chí cuchiī, chi teé Espíritu
yeⁿ'é vmnaaⁿ nducyaacá 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní daiyá nī saⁿ'ā ndúúcū daiyá nī
n'daataá caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'é.
Ní saⁿ'ā n'gaiyáā n'deēe nááⁿ chi
'cuuⁿ'míⁿnáāaⁿ yeⁿ'ē sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
ndiicúū yeⁿ'é nī n'deee nááⁿ chi
'cuíínu yā.

18 'Tíícā yeⁿ'e nguuvi miiⁿ, 'úú teé Es-
píritu yeⁿ'é vmnaaⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chí
dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū n'daataa chí
dichíí'vɛ̄ 'úú. Ní caaⁿ'maⁿ yā ndu-
udu yeⁿ'é.

19 Níícú 'cuuⁿ'míⁿ vaadi n'giinu yeⁿ'é
cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ nanguuvi, ndúúcū
señales yeⁿ'é cuaaⁿ ndiiyā na yáⁿ'āa,
ndúúcū yuūúⁿ, ndúúcū yaⁿ'ā,
ndúúcū yaaⁿ'mi,
20 'iicu 'yáⁿ'ā miiⁿ nduuvi maāiⁿ. Níícú 'iiyū
mííⁿ ndúúví yuūúⁿ, taachi 'aa cuɛ́ɛ́
ndaa nguuví yeⁿ'ē Señor. Nguuvi
miiⁿ ch'ɛɛtɛ ní chi 'cuuⁿ'miⁿ yā.
21 Níícú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi caaca: Señor
'iivú, ní Ndyuūs nanguáⁿ'ai yā.
22 Ndís'tiī saⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel,
'caandiveéⁿ nī nduudu 'cūū: Jesús yeⁿ'e
yáāⁿ Nazaret ní 'áámá saⁿ'ā chi Dendyuūs
n'diichí yā chi n'daācā sa nguaaⁿ ndís'tiī.
Ní Dendyuūs diíⁿ yā vaadī n'gíínú ndúúcū
señales ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ ch'ɛɛtɛ cáávā
saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī tan'dúúcā ndís'tiī
deenú nī. 23 Sáⁿ'a 'cūū Ndyuūs ní ca'a
yā saⁿ'ā cáávā voluntad yeⁿ'e maaⁿ yā
tan'dúúcā chi déénú n'dai yā ndíí vmnaaⁿ.
Ndís'tiī ní chiicá nī chi sta'á yā sáⁿ'a 'cūū
chi'neéⁿnga'á yā saⁿ'ā. Ní ch'iiⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā
cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguɛ́ɛ́ n'daacā.
24 Sáⁿ'a 'cūū Ndyuūs nadacuéeⁿ yā saⁿ'ā
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Sáⁿ'a 'cūū nguɛ́ɛ́
cuuví cunée sa nguaaⁿ tináⁿ'ā. Cáávā chuū
ní Dendyuūs nadacuéeⁿ yā saⁿ'ā nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 25 David caⁿ'a sá yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū:
Ti cueⁿ'e daāⁿmaⁿ inaáⁿ Señor 'iivú Ndyuūs
vmnááⁿ yeⁿ'é. Ní canée yā lado yeⁿ'e
honor, ní mar 'aamá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
cuuví di'vaachí yā 'úú.
26 Cáávā chuū caaⁿ'máⁿ ndúúcū 'áámá vaadī
yeenú yeⁿ'ē staava yeⁿ'é ndúúcū
vaadī yeenú yeⁿ'e cheendí. 'Iicu
cuerpo yeⁿ'é 'intaavi'tuunúūuⁿ
ndúúcū chi canee ngiinú yeⁿ'é
Ndyuūs.
27 Ti nguɛ́ɛ́ cu'néeⁿ nī alma yeⁿ'é na lugar
Hades chi lugar yeⁿ'ē alma. Ní
nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ nī 'úú chi daiyá nī 'úú
chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi 'úú chí
choō cuerpo yeⁿ'é.
28 Diíⁿ nī chí n'diichí chí yúúní cuaacu yeⁿ'e
vida. N'diī dích'ɛɛtɛ́ nī vaadi yeenú
'úú ti caneé nī nduucú.
29 Ndís'tiī vi'í, cuuví caaⁿ'maⁿ cuaacú
ndís'tiī yeⁿ'e chiida yú David. Ch'īi yā
ní níchʼɛɛchí yā na yáinyāⁿ. Ní yáinyāⁿ
yeⁿ'é yā canee ndúúcu yú ndii nguuví 'cūū.
30 Saⁿ'a miiⁿ saⁿ'ā profeta miiⁿ chi ngaⁿ'a
nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. Ní deenū sa chi
Ndyuūs ngaⁿ'a cuaacú yā ndúúcū nduudu
cuaacu chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchiī na
ndaata yeⁿ'é yā. Ní Dendyuūs nadacuéeⁿ
yā Cristo chi 'cuundi yā na trono yeⁿ'é yā
ni caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā. 31 David déénu
sa chi cuaaⁿ vmnaaⁿ ní caⁿ'a sa chi Cristo
nanduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Nguɛ́ɛ́
cunee alma yeⁿ'é yā na lugar Hades chi
lugar yeⁿ'ē alma ní nguɛ́ɛ́ yúutɛ yeⁿ'é yā
chí choo. 32 Ndyuūs nadin'duuchí yā Jesús
yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
nducyaaca 'nū cuuví caaⁿ'maⁿ 'nū nduudu
cuaacu yeⁿ'é yā. 33 'Tíícā Jesús canée yā ná
yaacu na lado yeⁿ'e honor yeⁿ'e Dendyuūs
ní diíⁿ yā recibir yeⁿ'ē Chiidá yā miiⁿ yeⁿ'e
chi caⁿ'ā Chiidá yā chí ca'a yā Espíritu N'dai.
Chuū ní Jesús teé yā ndís'tiī ní inaáⁿ nī
ní n'giindiveéⁿ nī. 34 Ti David miiⁿ nguɛ́ɛ́
cuchɛɛ sa nanguuvi; ti maāⁿ sa ngaⁿ'a sa:
Caⁿ'a Señor chií yā Señor yeⁿ'é: 'Cuundi dí
lado yeⁿ'e honor,
35 ndíí cu'neéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi táaⁿ yā yeⁿ'e di chi
tun'dáá n'dai di ndúúcu yā ní cunée
yā na poder yeⁿ'ē di.
36 Cuaacu niiⁿnyuⁿ cádiinuuⁿ nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí Jesús chi
ndís'tiī ní chi'néeⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ, Ndyuūs
diíⁿ yā chi Señor ní Cristo yā ní 'iiⁿ'yāⁿ
ch'ɛɛtɛ taavi.
37 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū ní nééné
ya'ai chiī staava yeⁿ'é yā. Ní caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Pedro ndúúcū taa na 'uuvi
apóstoles: Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í, ¿dɛ'ɛ̄ diíⁿ 'nū?
38 Pedro miiⁿ ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Nguɛɛcúndií nī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é
nī ní cuɛɛdinúuⁿnīⁿ ca'áámá ca'áámá nī
cucáávā chi chi duuchi Jesús. Níícú Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndí yeⁿ'e ndís'tiī; ni
cuta'á nī chi tee Ndyuūs miiⁿ chi Espíritu
N'dai yeⁿ'é yā. 39 Caati Espíritu N'dai caⁿ'ā
Chiida yú chi teé yā cucáávā ndís'tiī ndúúcū
daiya nī ní cucáávā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā yaⁿ'ai, ni cucááva nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi 'cuaī Señor 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú
'iiⁿ'yāⁿ.
40 Pedro miiⁿ ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu
nanááⁿ na 'uuví yā ndúúcū n'deee taaví
nduudu ní ngaⁿ'a diitú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
ngaⁿ'a yā: Nanguáⁿ'ai nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā.

41 'Tíícā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuúⁿ yā nduudu yēⁿ'e
yā chɛɛdinúūⁿniⁿ yā, ní chi 'yaáⁿ yā nguuvi
miiⁿ tan'dúúcā 'iiⁿnūⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ. 42 Ní
'áámá caneé yā ndúúcū chí chi'cueeⁿ após-
toles ní nduuvidaama yā ní n'dee yā pan ní
caⁿ'angua'á yā.

Vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e Evangelio
yeⁿ'e Jesucristo vmnááⁿ vmnaaⁿ

43 Ní vaadī 'va'a níndaā nanááⁿ nducyaaca
yā. Nééné n'deēe vaadī n'giinu ndúúcū
señales chí diíⁿ apóstoles chí dichó'ó
Dendyuūs. 44 Ní nducyaacá yā chi i'téénu
yā nduuvidaama yā. Ní nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́
yeⁿ'é yā canéé yeⁿ'ē nducyaaca yā. 45 Ní
n'diicuí yā yáⁿ'āa yeⁿ'é yā ndúúcū chi vɛɛ
yeⁿ'e yā ní nga'a yā 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ tuunu tuunu cá chi ngi'vaachí
'iiⁿ'yāⁿ. 46 'Áámá ninduuvidaamá yā na
yáacu nguuvi nguuvi. Ní ninduuvidaamá
yā ní yeenú taaví yā staava yeⁿ'é yā ndúúcū
'áámá vaanicadiinúúⁿ yeⁿ'e yā taachi n'deé
yā pan ní taachí che'é yā na vaacú yā.
47 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dich'ɛɛtɛ́ yā Dendyuūs. Ní
vɛ́ɛ́ favor yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ. Ní Señor Ndyuūs nguuvi nguuvi
idi'yáaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā 'iiⁿ'yāⁿ.

3

Saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ ngii ngíícá sá ní nān-
duūvā yeⁿ'ē sa

1 Pedro mííⁿ ndúúcū Juan dáámá cueⁿ'e yā
cuchɛɛ yā na yaacū templo cuaaⁿ nan'gɛɛcú
'ííⁿnúⁿ chiīnu, hora chi caⁿ'angua'á yā.
2 Ní ná'a yā ndɛɛ yā 'áámá saⁿ'ā chi ndii
dúúvá sá ndíí chɛɛti chɛɛcu sa. Saⁿ'ā miiⁿ
ni ngúúví ngúúví i'néeⁿ yā saⁿ'ā cheendi
yaācū chi nguuvi Hermosa o N'dɛɛvɛ́ɛ́.
Saⁿ'a miiⁿ ngiica sa limosna 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngeⁿ'e yaācū templo. 3 Sáⁿ'a 'cūū taachi
n'diīchī sa Pedro ndúúcū Juan chí chindáa
yā yáacū ch'ɛɛtɛ, chiica sá limosna 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. 4 Pedro ndúúcū Juan ch'ɛɛtinée yā
ch'íínu yā saⁿ'ā miiⁿ, ní caⁿ'á yā chii yā saⁿ'ā:
Cun'diichi dí nús'uu.

5 Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ch'íínu sa 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi canee ngíínu sá dɛ'ɛ̄ ca'á yā saⁿ'ā.
6 Naati Pedro miiⁿ caⁿ'á yā: Nguɛ́ɛ́ tuūmī
'dííⁿnguɛɛ yeⁿ'é ni nguɛ́ɛ́ 'diiⁿnguāaⁿ yeⁿ'é
chí canéé yeⁿ'é chi teé dii, cucáávā Jesu-
cristo yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret miiⁿ, nacuéēⁿ dī ní
caaca di.

7 Ní sta'á yā ta'ā sa lado tá cuaācū sa ní
nadacuéeⁿ yā saⁿ'ā. Hora mííⁿ nūuⁿ ní ndaā
dítiīnú ca'a sa ndúúcū 'ííní ruundi ca'a sa.
8 Ní caī yaācú sa, ní chééndii sá, ní chiīcā
sa. Sndáa sa ndúúcū Pedro ndúúcū Juan
chɛɛti yaācū templo miiⁿ. Ngiica sá ní ngáí
yaācú sa ní i'téénu sá Dendyuūs. 9 Núúⁿmáⁿ
yáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā saⁿ'ā chi ngiica sa
ní i'téénu sa Dendyuūs. 10 Ní nntíínaaⁿ yā
chi saⁿ'ā miiⁿ chi saⁿ'ā chi n'giīndī cheendi
yaācū templo chi nguuvi Hermosa, ní ngi-
ica sa limosnas. Ní cheⁿ'e yiinu yā ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ dii'yá yā chiī chi 'tíícā nanduuvá yeⁿ'ē
sa.

Pedro ngaⁿ'á yā na corredor chi nguuvi
Salomón

11 Saⁿ'ā chí nguɛɛ ngiica ní chi nduūvā
yeⁿ'ē sa sta'ā sa Pedro ndúúcū Juan ní
nuuⁿmaⁿ yáaⁿ yā ngeⁿ'e yiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
cueⁿ'é yā na corredor chi nguuvi Salomón
chi 'áámá corredor yeⁿ'e yaācū ch'ɛɛtɛ.
12 Taachi Pedro n'diichi sa 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ Pe-
dro nan'guɛɛcútáⁿ'a sa yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ:
Ndís'tiī saⁿ'ā yeⁿ'e Israel, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi
ngeⁿ'e yiinú nī yeⁿ'e chúū? O ¿dɛ'ɛ cu-
uví chi n'gíínu nī nús'uū? ¿'Áá caava chi
diitú 'nū o chí n'dáí 'nū chi dííⁿ 'nū chi
ngíícá sáⁿ'a 'cūū? 13 Ndyuūs yeⁿ'e saⁿ'ā
s'eeⁿ, Abraham ndúúcū Isaac ndúúcū Jacob
ní Ndyuūs yeⁿ'ē chiida yú, Ndyuūs dííⁿ yā
honrar Daiyá yā Jesús. Ndís'tiī ní ca'á nī
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cheeⁿdiitú nī nanááⁿ Pilato
miiⁿ taachi Pilato neⁿ'é yā ca'á yā libertad
yeⁿ'é yā. 14 Ndís'tiī ní cheeⁿdiitú nī chi Jesús
chí n'daaca yā, Jesús chí n'dai taaví yā, ní
chiica nī chi canéé libre 'áámá saⁿ'ā chi
'nííⁿ'núⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 15 Ní ch'iiⁿ'nuⁿ nī Jesús
chi cā'a yā vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ní nadin'dūūchí Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā ní nús'uú caaⁿ'maⁿ cuaacú
'nū yeⁿ'é yā. 16 Sáⁿ'a 'cūū chi nguɛɛ ngiica
chi ndís'tiī inaáⁿ nī ní n'diichí nī, sáⁿ'a
'cūū ní ditiinú sa cucáávā chi i'téénu sa
Jesús. Ndúúcū vaadī i'téénú chi ca'a Jesús,
sáⁿ'a 'cūū 'āā nduuvī n'dáí sá tan'dúúcā chi
n'diichī nducyaacá ndis'tiī.

17 Naati maaⁿ ní, ndís'tiī vi'í, deenú chí
ndís'tiī dīiⁿ nī chuū cucáávā chi nguɛɛ
déénu nī tan'dúúcā chi dííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē ndís'tiī. 18 'Tíícā
Dendyuūs ní snuūⁿ ca'a chi caⁿ'a yā vmnááⁿ
vmnaaⁿ cáávā cheendi nducyaaca profetas
chi n'dai chí caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs

yeⁿ'e chi Cristo Daiyá yā. Ní cánéé chí
Cristo ní 'cueenú yā cuuvi. 19 'Tíícā maaⁿ
ní nacadíínuuⁿ nī ní ndaacadáámí nī yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní cu'téénú nī. Níícú
Ndyuūs nadivíi yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Níícú
ndaa tiempo chí ntaavi'tuunúúⁿ nī nanááⁿ
Señor 'iivú Ndyuūs. 20 Ndyuūs ní ndɛɛvɛ́ yā
Jesucristo ndíí vmnaaⁿ níícú caⁿ'a yā chi
dichó'o yā Jesucristo tan'dúúcā chi caⁿ'a
yā ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ. 21 Cuaacu níínyúⁿ
chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee cúúⁿmíⁿ chi canéé yā
va'āī chɛɛti nguuvi ndíí taachi ndáá nguuvi
chi Dendyuūs dííⁿ yā taanduvɛ́ɛ́ dendú'ū chi
Dendyuūs caⁿ'á yā vmnááⁿ vmnaaⁿ cucáávā
cheendi profetas yeⁿ'e yā. Profetas chi
n'dai caⁿ'a yā chi cuchiī ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ.
22 Caati Moisés miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā chi-
ida yú s'eeⁿ ndíí vmnaaⁿ: Señor Ndyuūs
yeⁿ'ē yú nadacuéeⁿ yā 'áámá profeta nguaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yú tan'dúúcā 'úú. Ní yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'ē taanduvɛ́ɛ́
dendu'ū chi caaⁿ'maⁿ yā ndúúcū ndís'tiī.
23 Ní cuuví chí nducyaaca yā chi nguɛ́ɛ́ 'caan-
diveéⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ profeta miiⁿ canéé
chí can'dáa yā yeⁿ'ē nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

24 Tanducuéⁿ'e profetas ní ndii tiempo
yeⁿ'e Samuel ndii tiempo chi cuchíī 'yaaⁿ
n'dáí yā ní caⁿ'a yā, ní 'āā caⁿ'a ntúuⁿ yā
yeⁿ'ē nguuvi 'cūū. 25 Ndís'tiī daiya profetas
chí caⁿ'a nduudu yeⁿ'é Dendyuūs ní yeⁿ'e
compromiso chí Dendyuūs caⁿ'a cuaacú yā
ndúúcū chiida yú s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
Abraham: Ná ndaatá yeⁿ'ē di cuchiī 'áámá
saⁿ'ā cuayiivi, caati sáⁿ'ā miiⁿ cúúví di'viicú
sa tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
26 Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Daiyá yā vmnááⁿ
vmnaaⁿ cáávā ndís'tiī. Ní dichó'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ chí di'viīcú yā ndís'tiī chi 'áámá 'áámá
nī ndaacadaamí nī yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'é nī.

4

Pedro ndúúcū Juan nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē Concilio

1 Taachi Pedro ndúúcū Juan yaa'ví yā
nanaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nduuvidáámá yā
tuu'mí ndaá nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chiiduú
s'eeⁿ yeⁿ'é Israel ndúúcū soldados ndíí tiīiⁿ
yeⁿ'ē soldados chi diiⁿ cuidado yeⁿ'e yáacū
templo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndúúcū 'ii'yāⁿ
saduceos chi nguɛ́ɛ́ i'teenú yā chi nnduuchí
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 2 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
miiⁿ ya'āī chíī yeⁿ'e staava yeⁿ'é yā taachi
ch'iindiveéⁿ yā chííⁿ chi Pedro ndúúcū Juan
caⁿ'a yā chí chi'cuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ.
Ní caⁿ'a yā chí Dendyuūs nadacuéeⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáávā
Jesús miiⁿ. 3 Ch'íínū nguuvi mííⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chita'á yā Pedro ndúúcū Juan ní
chinuúⁿ yā saⁿ'a s'eeⁿ vácūū ndíí chidɛɛvɛ
miiⁿ. 4 Naati nguaaⁿ tanducuéⁿ'e yā neené
'yaaⁿ yā chi ch'iindiveéⁿ yā ní n'deee taaví
yā chi chi'teenú yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngii
yā taanduu nyuⁿ'u mil.

5 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi miiⁿ nduuvi-
daamá na yáāⁿ Jerusalén 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē yáacū ndúúcū mae-
stros yeⁿ'e ley, 6 ndúúcū chiiduú ch'ɛɛtɛ cá
yeⁿ'ē Israel chi nguuvī Anás, ndúúcū Caifás,
ndúúcū Juan, ndúúcū Alejandro, ndúúcū
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia chiiduú
ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'e Israel. 7 Ní ch'iinú yā Juan
ndúúcū Pedro naavtaⁿ'ā, ní ntiinguunééⁿ
yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿Dɛ'ɛ̄ poder, o dɛ'ɛ̄ duuchí
'iiⁿ'yāⁿ chi teē poder chi diíⁿ nī chuū?

8 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní diituú Es-
píritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā
chii yā saⁿ'a: Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē yáacū yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
Israel; 9 ndúúti chi ndís'tiī maaⁿ ní diíⁿ nī
juzgar nús'uu yeⁿ'e saⁿ'ā chi ngiītā miiⁿ ní
n'daacá 'nū ndúúcū sa, ní sáⁿ'a 'cūū miiⁿ
nanduuva yeⁿ'ē sa, 10 cadíínuuⁿ nducyaaca
ndís'tiī ndúúcū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē Is-
rael miiⁿ chi sáⁿ'a 'cūū chi canéé sá ndúúcu
yú nanduuvá yeⁿ'ē sa cucáávā Jesucristo
yeⁿ'ē yáāⁿ Nazaret. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndís'tiī
ní s'néénga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ ní Dendyuūs
nadicuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
11 Jesús tan'dúúcā tuūu 'cúū chi ndís'tiī
'iiⁿ'yāⁿ chi din'dáī va'ai ní nguɛ́ɛ́ canee
yiinú nī, naati maaⁿ ní Ndyuūs chi cu'néeⁿ
yā tuuú 'cūū yeⁿ'ē lado tuūu ch'ɛɛtɛ́ yeⁿ'ē
esquina yeⁿ'e va'ai. 12 Vɛ́ɛ́ dámaāⁿ 'áámá
n'dyáⁿ'ā sáⁿ'a 'cūū chi cuuvi nadanguáⁿ'ai
sa 'aa du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Neⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ níngua'ā yú, ti
nguɛ́ɛ́ táámá 'iiⁿ'yāⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi
nadanguáⁿ'ai yā s'uúⁿ.

13 Tuu'mi ní taachí n'diichi yā chi Juan
ndúúcū Pedro ditiinú taavi sa, nguɛ́ɛ́ di'vá'a
sa ní cudéénu yā chi nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā chi deenu
sa letra ti tonto sa, cheⁿ'e yiinú yā chiī.
Ní deenú yā chi saⁿ'ā s'eeⁿ ch'ɛɛtinéé

sa ndúúcū Jesús. [14] Taachí n'diichí yā
chi chééndii saⁿ'ā chi 'āā nnduuvá yeⁿ'ē
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ ngíí ngaⁿ'a yā
contra yeⁿ'e sa. [15] Tuu'mi ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ miiⁿ chí nacan'dáa
sa nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí
nndeé yā nguaaⁿ maáⁿ yā. [16] Ní ngaⁿ'a yā:
¿Dɛ'ɛ̄ diiⁿ yú ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ? Cuaacu
nííⁿnyúⁿ chi vɛɛ 'aama señal caavā saⁿ'ā
s'eeⁿ diiⁿ sa 'tíícā ní cadíínuuⁿ nducyaaca
yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuɛɛcutáⁿ'a yú yeⁿ'e chúū. [17] Naati chi 'aa
ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ sa chi 'yaaⁿ cá chuū nguaaⁿ
yáāⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a yā: Yáá'ví yúúdu
yú yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ chí 'aa ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ sa
mar 'áámá yeⁿ'e Jesús ndii mááⁿ ndíí nguuvi
chi cuchiī.

[18] Ní 'cai yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yúúdú
yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi 'āā ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ
sa ní 'aa ntɛ́ɛ́ ca'cuéeⁿ sa yeⁿ'ē Jesús miiⁿ.
[19] Naati Pedro ndúúcū Juan nán'guɛɛcutáⁿ'a
sa yeⁿ'e yā ní caⁿ'ā sa yeⁿ'e yā: Canéé chí
tuumicadiinuuⁿ nī nanááⁿ Dendyuūs. ¿'Áá
canéé chi cu'téénu 'nū yeⁿ'e ndís'tiī vmnááⁿ
vmnaaⁿ o cu'teenú 'nū yeⁿ'ē Dendyuūs? [20] Ti
nguɛ́ɛ́ cuuvi chi 'aa ntɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nús'uū
dɛ'ɛ chí n'diichi 'nū o chííⁿ chí ch'iindiveéⁿ
'nū.

[21] Tuu'mi ní taachi yaa'vi yuudú yā saⁿ'ā
s'eeⁿ ní nadichó'o yā saⁿ'ā s'eeⁿ cáávā
nducyáácá yā i'téénu yā Dendyuūs cucáávā
chíí 'āā chiī. Ní nguɛ́ɛ́ indaacá yā mar 'áámá
nuuⁿndi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ chi cuuvi
diíⁿ yā castigar saⁿ'ā s'eeⁿ cáávā chí 'va'á
yā 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ. [22] Níícú diíⁿ yā 'áámá
milagro ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ chí nduūvā yeⁿ'ē
sa. Saⁿ'ā miiⁿ 'āā ngo'o sá 'uūvī ngɛɛcu
nduūyū yeⁿ'ē sa.

'Iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu caacá yā confianza
ndúúcū ánimo

[23] Taachí 'āā nduuví yā libre cueⁿ'é yā
nanááⁿ compañeros yeⁿ'é yā. Tuu'mi
ní caⁿ'á yā nducuéⁿ'ē chi ncaⁿ'a chiiduú
n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndi-
icúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacū.
[24] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní taachí ch'iindiveéⁿ
yā chuū, nduuvidaamá yā ní caⁿ'a yā
ndúúcū Dendyuūs: N'díī, Señor Dendyuūs
chi ch'ɛɛtɛ n'dai ca, n'diī 'iiⁿ'yāⁿ chi
din'dái nī nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa ndúúcū
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́.

[25] Caati ndúúcū cheendi David, saⁿ'ā chi n'diī
chí 'āā diiⁿ mandado yeⁿ'é nī ní 'āā caⁿ'a nī:
¿Dɛ'ɛ̄ cuchíí chi rebelde 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel? Níícú
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē naciones miiⁿ inacádi-
inúúⁿ yā cosa chi nguɛ́ɛ́ dichii'vɛ̄.
[26] Nduuvidaamá reyes yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'cúū, 'íícú
saⁿ'ā n'gɛɛtɛ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā
nduuvidaamá yā contra yeⁿ'e Señor
Dendyuūs, ndúúcū Cristo yeⁿ'é yā.

[27] Maaⁿ ní cuaacu nííⁿnyúⁿ chí nduu-
vidaamá yā Herodes ndúúcū Poncio Pi-
lato, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
ndaata Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel
na yáaⁿ 'cūū contra yeⁿ'e Jesús chi Daiya
nī chi n'dai. Ní n'dií ca'á nī ntiiⁿnyuⁿ chi
diíⁿ yā. [28] 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā chi cuuvi
tan'dúúcā chi neⁿ'é nī vmnááⁿ vmnaaⁿ chí
cuuvi 'tíícā. [29] Maaⁿ ní n'diī Señor, n'diichí
nī chi tan'dúúcā chi chiiduú n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'ē
Israel ngaⁿ'a taáⁿ yā ndúúcū nús'uu. N'diī
Señor, teé nī nús'uu chi idiiⁿ mandado
yeⁿ'é nī chí nguɛ́ɛ́ 'va'á 'nū ní caaⁿ'máⁿ 'nū
nduudu yeⁿ'é nī. [30] Ch'íⁿ'í maáⁿ nī chi diitú
nī chí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi nánduūvā yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ, ní diíⁿ yā señales ndúúcū vaadī
n'giinu cucáávā Daiyá nī chi Jesús chi n'dai
taavi.

[31] Taachí ch'iinu caⁿ'ángua'á yā naachi
nduuvidáámá yā, nuⁿ'u va'āī miiⁿ. Ní
nducyaaca yā ní chiitu Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Nguɛ́ɛ́ 'va'á yā chí caⁿ'a yā
nduudu yeⁿ'e Dendyuūs.

Nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ

[32] 'Iiⁿ'yāⁿ n'deee n'dáí chí chi'téénu yā
nduuvidaamá yā ní 'áámá staava yeⁿ'é yā,
'áámá alma yeⁿ'é nducyaaca yā. Mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ caⁿ'a yā chi yeⁿ'é yā
dendu'ū chi vɛɛ yeⁿ'é yā ti nducuéⁿ'ē chi
vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'ē nducyááca yā. [33] Apóstoles chi
dichó'ó Ndyuūs ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu
ndúúcū poder ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē Señor Jesús chi
nadacuéeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Níícú
favor ch'ɛɛtɛ taavi cá yeⁿ'é Dendyuūs cánéé
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [34] Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛɛ ngii 'vaachí yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē chiidá yā chí yeⁿ'e yā ndúúcū
dendu'u yeⁿ'é yā ín'diicuí yā. Ní ndɛɛ yā chi
ndāāca yā chi n'diicui yā chiiⁿ. [35] Ní 'neeⁿ
yā na ca'a apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs.
Ní nga'á yā ca'áámá 'iiⁿ'yāⁿ tuunu tuunu

ca ngii 'vaachí 'iiⁿ'yāⁿ. 36 Tuu'mi ní José,
ní 'iiⁿ'yāⁿ chi s'neeⁿ apóstoles chi duuchi
Bernabé (chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ, 'Iiⁿ'yāⁿ chi
ngaⁿ'a 'viich'ɛɛtíínūuⁿ). José miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e levita ní ch'iindiyáaⁿ yā
na isla Chipre. 37 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ véɛ́ 'áámá
vaadī ngua'aá yeⁿ'é yā. N'diicui yā ní ndɛ́ɛ
yā tuumi yeⁿ'ē miiⁿ, ní s'néeⁿ yā na ca'a
apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs.

5

Ananías ndúúcū Safira

1 Véɛ́ 'áámá saⁿ'ā chi nduuvi sa Ananías
ndúúcū Safira n'daataá yeⁿ'ē sa chi n'diicui
sá 'áámá vaadī ngua'aá yeⁿ'ē sa. 2 Nguɛ́ɛ́
tanducuéⁿ'ē tuumi chi sta'a sa yeⁿ'e yáⁿ'āa
ndɛɛ sa, ní n'daatáá yeⁿ'ē sa chicadíínúúⁿ
tá chuū. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'tɛ́ɛ́ nūu ndɛ́ɛ sa
chi 'neeⁿ sa na ca'ā apóstoles chi dichó'ó
Dendyuūs. 3 Tuu'mí ngaⁿ'ā Pedro miiⁿ:
Díí, Ananías, ¿dɛ'ɛ̄ cuuví chi yááⁿn'guiinūuⁿ
chistaⁿ'a sa na staavá yeⁿ'ē di, ní nguɛ́ɛ́
caⁿ'a cuaacú dí nanááⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ ndɛɛ di tanducuéⁿ'ē tu-
umī yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ? 4 'Naaⁿ chi cánéé ta'ā
di, ¿'áá nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē di? Ni taachi 'āā n'dīīcuī
di, ¿'áá nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē di dendu'ū? ¿Dɛ'ɛ cúúví
chí chi'neeⁿ di na staava yeⁿ'ē di? Nguɛ́ɛ́
caⁿ'a di nduudu yaadi miiⁿ ná saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū naati nanááⁿ Dendyuūs.

5 Taachi Ananías ch'iindiveeⁿ sa nduudú
'cūū sndɛɛvɛ sá ní ch'iī sa. Ní nducyááca yā
chi ch'iindiveéⁿ yā chuū dii'yā taaví yā chiī.
6 Ní saⁿ'ā da'cáiyāa chi s'nééⁿ miiⁿ nadicuéeⁿ
sa 'iiⁿ'yāⁿ, ní ch'ɛɛcu sa tíínūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní
tun'dáa sa 'iiⁿ'yāⁿ chuva'āī. Ní ch'iichi sá
'iiⁿ'yāⁿ na panteón.

7 Cho'ōo tan'dúúcā 'iiⁿnūⁿ hora chi ndáā
n'daataá yeⁿ'ē sa chɛɛti yaācū. Táⁿ'a 'cūū
ní nguɛ́ɛ́ deenū tá dɛ'ɛ̄ chi chiī. 8 Tuu'mi
ní Pedro ngaⁿ'a sa ngii sa táⁿ'ā: Cuuvi
di 'úú, ¿'áá n'deēe tuumí sta'a di yeⁿ'e
yáⁿ'āa miiⁿ chí n'diicui sa? Ní tá miiⁿ
ní caⁿ'a tá: 'Tíícā. 9 Pedro miiⁿ ngaⁿ'a
sa ngii sa táⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi diiⁿ di
ndúúcū isaⁿ'a yeⁿ'ē di chi chinnche'ei dí
Espíritu yeⁿ'e Señor 'iivú Ndyuūs? N'diichí
dí. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cheⁿ'e chí n'guuchi isaⁿ'ā
yeⁿ'ē di sneé yā cheendi yaācū ní canéé
chí tun'dáa ntúuⁿ yā dii. 10 Tuu'mi ní chi
nndɛɛvɛ́ túūⁿ tá 'cūū na ca'a Pedro ní ch'iī
tá. Taachi ndáa saⁿ'ā s'eeⁿ yáacū ní nndaaca
sa táⁿ'a 'āā n'dii ntúūⁿ tá. Ní tun'dáa
nī ntúūⁿ saⁿ'ā da'caiyāa s'eeⁿ táⁿ'ā. Ní
ch'iichi sa táⁿ'ā niiⁿnuúⁿ ná yáinyāⁿ yeⁿ'ē
saⁿ'a yeⁿ'ē tá. 11 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
yáacū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā
chuū neené dii'yá yā chiī.

N'deee taaví señal s'eeⁿ ndúúcū vaadī
n'giinu s'eeⁿ

12 Cáávā ta'a apóstoles neené n'deee nááⁿ
señales ndúúcū vaadī n'giinu s'eeⁿ diíⁿ yā
na yáāⁿ miiⁿ. Ní nducyáácá yā 'áámá
nduuvidaamá yā corredor chi nguuvi Sa-
lomón yeⁿ'e yaācū templo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael. 13 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ nduuvidaamá yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū 'va'á yā chi ndu-
uvidāāma yā nduucú yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ diiⁿ yā honrar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū.
14 'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénú Señor 'iivú Ndyuūs
chi 'yaaⁿ cá yā tan'dúúcā chi 'yaaⁿ sáⁿ'ā
'tiicá ntúūⁿ n'daataá; 15 tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi ngííta miiⁿ cyuuni. Ní sn'duú yā
'iiⁿ'yāⁿ na cama, ní sn'duú yā 'iiⁿ'yāⁿ na
colchones, ti taachi cho'o Pedro miiⁿ ní 'aa
cunee 'cuutií yeⁿ'ē Pedro miiⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē
'áámá chɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 16 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ
yáāⁿ na niiⁿnuúⁿ mííⁿ neené 'yáaⁿ yā ndaá
yā yáāⁿ Jerusalén ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiítā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí sta'ā 'yúúné chí nguɛ́ɛ́
n'dāācā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Nducyáácá
yā nduuva yeⁿ'é yā.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'dáa yā chi n'nuuⁿ cá'ai
yā Pedro ndúúcū Juan

17 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e Israel
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcu yā chi
yeⁿ'ē saduceo s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
chi nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ tináⁿ'ā diíⁿ yā
contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diíⁿ ngueé
yā. 18 Ní sta'á yā apóstoles chi dichó'ó
Ndyuūs ní s'nuúⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ vácūū yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ. 19 Naati 'áámá ángel yeⁿ'e Señor
'iivú Dendyuūs miiⁿ ní nn'guaaⁿ yā cheendi
vácūū miiⁿ n'gaaⁿ, ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 20 Cunaⁿ'á nī, ní 'cueetíndií
nī na yáacū templo ní caa'maⁿ nī tandu-
cuéⁿ'ē nduudu yeⁿ'e vida ngaí 'cūū nanááⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ.

21 Taachí ch'iindiveé�n yā chuū ní sndaa yā
yaācū templo miiⁿ tyaaⁿ tyaaⁿ ní ca'cueeⁿ
yā. 'Naaⁿ chi snée yā chɛɛti yaācū miiⁿ ní
nduuvidáámá chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e Is-
rael ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé nduucú yā. Ní
'cai yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū

nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndicúū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní dichó'o yā soldado s'eeⁿ chi caⁿ'ā sa na vácūū chí canguái sa 'iiⁿ'yāⁿ. [22] Taachi ndáā soldado s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ indaāca sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vácūū tuu'mi ní nguɛɛcundíi sa ní yaa'vi sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [23] Ní ngaⁿ'ā sa: Cuaacu nííⁿnyúⁿ taachí ndaá 'nū, ní nduudí vácūū ní canéé candado, ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé cuidado vácūū snéé yā cheendi vácūū. Taachí nan'guaaⁿ 'nū mííⁿ, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ yā chɛɛti vácūū miiⁿ. [24] Taachi chiiduú ch'ɛɛté ca yeⁿ'e Israel miiⁿ ndúúcū soldado ndíítiiⁿ yeⁿ'e soldado s'eeⁿ chi idiiⁿ cuidado yaācū templo miiⁿ ndúúcū chiiduú n'gɛɛtɛ ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū, nééné nadacadíínuuⁿ yā chi chiī chuū. [25] Naati 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā ní chií yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chuū: Cun'diichí nī, sáⁿ'ā chi s'nuúⁿ nī vácūū miiⁿ yáacū templo snúuⁿ sa. Ní ngi'cuéeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ.

[26] Tuu'mi ní cueⁿ'ē soldado ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e soldado s'eeⁿ chi diiⁿ cuidado yeⁿ'ē yáacū ndúúcū soldado s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī caa'va chi nguái yā saⁿ'ā, ti 'va'á yā chí cuíítuūu 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ. [27] Taachi ndɛɛ yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní diíⁿ yā presentar saⁿ'ā s'eeⁿ nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'e yeⁿ'e concilio tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'e Israel miiⁿ ntiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ.

[28] Ní ngaⁿ'a yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ caⁿ'a 'nū chii 'nū diituú ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ ca'cueéⁿ nī yeⁿ'e Jesús? Maaⁿ ní 'āā dicutúu ntúuⁿ nī na yáāⁿ Jerusalén ndúúcu nduudu náⁿ'á yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'e cu'neéⁿ nī nuuⁿndi nús'uu ndúúcū nuuⁿndi yeⁿ'ē vaadī n'gii yeⁿ'ē sáⁿ'a 'cūū. [29] Nanguɛɛcútaⁿ'ā Pedro ndúúcū apóstoles ní caⁿ'a yā: Canee chi diíⁿ 'nū o cu'téénu 'nū yeⁿ'é Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ chi 'cuiinu ní cu'téénu 'nū yeⁿ'é saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [30] Dendyuūs yeⁿ'ē chiida yú nadācuéeⁿ yā Jesús. Ní ndís'tiī ní ch'iiⁿ'núⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ ní dicuái nī 'iiⁿ'yāⁿ ná 'áámá yáⁿ'á. [31] Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Jesús lado yeⁿ'e honor. Ní chi'nééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ɛɛtɛ ní Salvador chi nadach'ɛɛcu Jesús 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní chuū ní cáávā chí Jesús ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi cuuvi ndaacadáámí yā yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'e yā. Níícú Dendyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [32] Níícú nús'uū ní testigo 'nū yeⁿ'é yā yeⁿ'e cosa 'cūū ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Dendyuūs miiⁿ ca'a yā Espíritu N'dai miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'é yā.

[33] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū neené nduuvi taáⁿ yā ní neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ. [34] Tuu'mi ní nguaaⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e concilio ncueeⁿ 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ fariseo s'eeⁿ chi nguuvi sa Gamaliel, chi saⁿ'ā chi déénú taavi yeⁿ'ē ley. Saⁿ'ā miiⁿ 'áámá sá chi neené induuví 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ sáⁿ'ā. Caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa chi can'daa apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs chuva'ai miiⁿ 'áámá rato 'lííⁿ. [35] Tuu'mi ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ Israel, cuin'dííchí nī chi diíⁿ nī ndúúcū sáⁿ'a s'eeⁿ. [36] Caati nguuvi chí 'āā chó'ōo nācueeⁿ saⁿ'ā chi nguuvi Teudas chi caⁿ'a sá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ch'ɛɛtɛ. Ní nduuvidaamá 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā cuuⁿ ciento 'iiⁿ'yāⁿ. Sáⁿ'a 'cūū ní ch'iī sa, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē sa, tuunu tuunu ca na vaacú yā cuináⁿ'a yā. Mar 'áámá yā 'āā ntɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinée yā. [37] Chó'oo chúū ní nācueeⁿ Judas, saⁿ'ā yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea taachí nduūvī duuché 'iiⁿ'yāⁿ. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'dáa yā saⁿ'ā. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'ii ntúuⁿ sa ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā cueⁿ'e 'múúⁿ cueⁿ'e miiⁿ yā. [38] Maaⁿ ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Cuvíiⁿ nī yeⁿ'ē sáⁿ'ā s'eeⁿ. Ní 'āā snée ra sa ti ndúúti chi consejo 'cūū o ntiiⁿnyuⁿ 'cūū yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄. [39] Nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ nī chí nadituuví nī chuū ndúúti chí yeⁿ'e Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chí cuuví cuuⁿ'máⁿ nī ndúúcū Dendyuūs.

[40] Canee yiinú yā chi caⁿ'a sa. Ní 'cai yā apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs ní cheⁿ'é yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní yaa'vi yuudu yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ sa yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní n'dɛɛchí yā saⁿ'ā s'eeⁿ. [41] Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nan'dáa sa nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ concilio s'eeⁿ, ní yeenú taaví sa caati Dendyuūs 'cuúⁿ yā chi ch'ɛɛnu sa chiī cucáávā Jesús. [42] Nguɛ́ɛ́ i'neeⁿ naaⁿ yā chi ndii ngi'cueeⁿ yā, ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ chɛɛti yáacū templo ndúúcū ná vaacú 'iiⁿ'yāⁿ nguuvi nguuvi.

6

Diíⁿ yā votar ndɛɛ̄chɛ̄ sáⁿ'ā diáconos

[1] Nguuvi miiⁿ chi'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Jesús. Ch'iindiveéⁿ yā nduudú vaadī caa'va nguáaⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi

griego yā caⁿ'a yā chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta ndii nguɛɛ ca'á yā
nguuvi nguuvi n'dáátaa nguá'aā chi cuta'ā
tá chɛ̄ɛ̄ chi che'ē tá. 2 Tuu'mi ní ndi-
ichúúví apóstoles nadidaama yā nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesús, ní caⁿ'a yā:
Nguɛ́ɛ́ n'daacā chí cu'neeⁿ 'nū chi caaⁿ'máⁿ
'nū yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ní ca'á
'nū chi che'é 'iiⁿ'yāⁿ. 3 Ndís'tiī hermanos,
in'nuúⁿ nī nguaaⁿ s'uuúⁿ ndɛ̄ɛ̄chɛ̄ saⁿ'ā
chi n'daacā vida yeⁿ'e yā ní chi diītú
yā ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs
ndúúcū vaadī cadíínūuⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ca'ā yú
ntííⁿnyúⁿ 'cūū saⁿ'ā. 4 Ní nús'uū 'cuɛɛtinée
'nū caaⁿ'maⁿngua'á 'nū ní 'cuɛɛtinée 'nū
lado yeⁿ'ē chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu yeⁿ'e
Dendyuūs.

5 Nducyáácá yā ní canee yiinú yā chuū.
Ní diíⁿ yā votar Esteban saⁿ'ā chi i'teenu
taavi ní ndiituú ndúúcū Espíritu N'dai
yeⁿ'e Ndyuūs, ndúúcū Felipe, ndúúcū Pró-
coro, ndúúcū Nicanor, ndúúcū Timón,
ndúúcū Parmenas, ndúúcū Nicolás 'aama
chi i'teenu yeⁿ'e yáāⁿ Antioquía ní maaⁿ
ní 'āā saⁿ'ā Israel. 6 Nducyaacá yā chi'néeⁿ
yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa nanááⁿ após-
toles chi dichó'ó Dendyuūs. Ní cuayíívi chi
caⁿ'angua'á yā tuu'mi ní sn'dúu yā ta'á yā
vmnááⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ cáávā ntiiⁿnyūⁿ chí
ca'a yā saⁿ'ā.

7 Níícú chiī 'yaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí chi'teenú
yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ. Ní 'iicu
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'teenú yā Jesús neené chii
'yaaⁿ taaví sá ná yáāⁿ Jerusalén. Neené
'yáāⁿ chiiduú s'úúⁿ yeⁿ'ē Israel chi'téénu yā
tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi'téénu yā.

Sta'á yā Esteban

8 Esteban miiⁿ ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú
taavi yā níícú chi diitú yā ndúúcū poder. Ní
neene n'gɛɛtɛ vaadī n'giinu ndúúcū señales
diíⁿ yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ. 9 Tuu'mi ní
taná'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā yaacū sina-
goga yeⁿ'e yáāⁿ yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngu-
uvi Libertos, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ
Cirene, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Alejan-
dría, ndúúcū dendu'ū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Cilicia, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Asia,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'ɛɛcu cheendí yā ndúúcū
Esteban. 10 Naati nguɛ́ɛ́ chi chɛɛ́ yā ndúúcū
Esteban cáávā vaadī deenu yeⁿ'é yā ndúúcū
chii Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a chi
caaⁿ'maⁿ Esteban. 11 Tuu'mi ní n'de'ei
n'de'ei caⁿ'a yā chii yā náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
caaⁿ'máⁿ yā chi 'āā n'giindiveéⁿ yā chi Es-
teban miiⁿ caⁿ'a yuudú yā contra Moisés
ndúúcū Dendyuūs. 12 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chi-
cadiinuuⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ ní néené ch'ɛɛcu cheendí yā
ní ndástaⁿ'a vaadī cadiinúúⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ
ndicúū ndúúcū maestros yeⁿ'e ley. Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacá yā Este-
ban, ní sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ, ní ndɛ́ɛ yā nanááⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē concilio. 13 Ní 'nēeⁿ yā testigos
chí ngaⁿ'a nduudu yaadi ní ngaⁿ'a sa: Este-
ban 'cūū ní nguɛ́ɛ́ í'nēēⁿnaaⁿ sa chí ngaⁿ'a
taaⁿ sá yeⁿ'e lugar 'cūū yeⁿ'é Dendyuūs ní
contra yeⁿ'e ley. 14 N'giindiveéⁿ 'nū chi
ngaⁿ'a sa chi Jesús miiⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret
nadatuuví yā lugar 'cūū ní ñ'daáⁿ yā cos-
tumbre chi teē Moisés s'uūúⁿ.

15 Tuu'mi ní nducyaacá 'iiⁿntyéⁿ'ē con-
cilio vɛɛtɛ́ yā ní n'diichí yā saⁿ'ā miiⁿ.
N'diichí yā naaⁿ sa tan'dúúcā naaⁿ ángel
chi saⁿ'ā yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi diiⁿ
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

7

Esteban caⁿ'á yā yeⁿ'ē maáⁿ yā nī ch'iī yā

1 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā chiiduú ch'ɛɛtɛ cá miiⁿ
yeⁿ'ē Israel: ¿'Áá 'tíícā chuū? 2 Ní Esteban
miiⁿ ní ngaⁿ'ā sa: Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í ndúúcū
chiida yú s'tiī, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'ē 'úú:
Chiida yú Abraham n'diīchí yā Ndyuūs chi
dɛɛvɛ taavi ca taachi canée yā na yáⁿ'āa
Mesopotamia taachí 'āā cuɛ́ɛ́ cuneé yā na
yáāⁿ Harán. 3 Ní Ndyuūs caⁿ'a yā chiī yā
'iiⁿ'yāⁿ: Can'dáa di yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú di
ndúúcū yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di, ní cuchii di na
yáⁿ'āa chi 'cuuⁿ'míⁿ dii. 4 Tuu'mi ní Abra-
ham miiⁿ nan'dáa yā yeⁿ'ē ná yáⁿ'āa yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Caldea ní canée
yā na yáāⁿ Harán. Cuayiivi chi ch'iī chiidá
yā, tuu'mi ní Ndyuūs nadachó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ná yáⁿ'āa 'cúū naachi snée ndís'tiī
maaⁿ. 5 Tiempo miiⁿ Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ca'a yā
Abraham dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e
na yáⁿ'āa miiⁿ, mar 'aama naachi 'canca'á
yā naati caⁿ'a Ndyuūs chi ca'á yā cuayiivi
yáⁿ'āa 'cúū chi yeⁿ'ē Abraham, ní yeⁿ'ē
daiyá yā chi cuchiīca ndíí cuayiivi ca taachi
'āā cuɛ́ɛ́ daiya yā. 6 Ní Ndyuūs ní 'túúcā caⁿ'a
yā chii yā: Daiyá nī chi cuchiī ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi snúúⁿ yúúní caⁿ'á yā yáāⁿ vaacú 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ yáⁿ'āa miiⁿ ní cuta'á yā daiyá yā

chi dichíí'vɛ 'iiⁿ'yāⁿ yáⁿ'āa miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yáⁿ'āa miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ti 'cueenu yā cuuvi chɛɛti cuūuⁿ ciento nduūyū. 7 Tuu'mí caⁿ'a Ndyuūs: 'Úú ca'á castigo 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa chi cuuví yā mozos yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ. Ní cuayiivi chi chó'oo chúū, ní nan'dáa yā. Níícú cu'téénu yā 'úú na lugar 'cūū ní dííⁿ yā chɛɛ̄ chi neⁿ'é. 8 Ní Ndyuūs dííⁿ yā 'áámá compromiso yeⁿ'ē circuncisión ndúúcū Abraham. Circuncisión miiⁿ 'áámá señal chi 'caacá yā na cuerpo. Ní Abraham miiⁿ vɛ́ɛ́ daiyá yā chi nguuvi Isaac, ní dííⁿ yā circuncidar daiyá yā Isaac nguuvi chi niiní nguuvi sa. 'Tiicá ntúūⁿ Isaac ndúúcū daiyá yā Jacob, ní Jacob ndúúcū ndichúúvi daiyá yā chi saⁿ'ā patriarcas chi chiida yú s'eeⁿ.

9 Ní chiida yú s'eeⁿ chinn'gueé yā yeⁿ'e 'díínu yā José. Ní n'diicui yā 'díínu yā José miiⁿ na 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto. Ní cueⁿ'ē José na yáⁿ'āa Egipto naati Dendyuūs canée yā ndúúcu yā. 10 Dendyuūs nadanguáⁿ'ai yā saⁿ'ā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē chi ch'eēnu sa chiī na yáⁿ'āa Egipto. Ní Dendyuūs dííⁿ yā chi rey Faraón yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto n'diichí yā José chí saⁿ'ā n'dai ní saⁿ'ā chi déénu taavi ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ vaadī deenu chí ca'a Dendyuūs. Ní cucáávā chuū rey Faraón chi'neeⁿ yā José lado yeⁿ'e gobernador nanááⁿ yeⁿ'ē yán'āa Egipto ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ chi vɛ́ɛ́ na vaacú yā.

11 Ndaā cuiicú ní nuuⁿmáⁿ na yáⁿ'āa Egipto ndúúcū yáⁿ'āa Canaán, ní nch'eenu n'dáí yā chii. Chiida yú s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ índaāca yā chi che'e yā. 12 Taachí ch'iindiveeⁿ Jacob miiⁿ chi vɛ́ɛ́ trigo ná yáⁿ'āa Egipto, dichó'o yā daiyá yā chi chiida yú s'eeⁿ ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní cueⁿ'é yā 'áámá viaje. 13 Ndiichi ndii 'úúví viaje ntiinaaⁿ sá chi José miiⁿ ní 'diīnū sa cáávā chi José ch'iⁿ'i maāⁿ sa chi 'diīnū sa. Tuu'mi ní rey Faraón miiⁿ ní n'diichí yā ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē José saⁿ'ā s'eeⁿ. 14 José miiⁿ ní diiⁿ sa chí ndaā chiidá sa Jacob ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa ní ngii yā 'iiⁿnūⁿ ngɛɛcu ndítiiⁿ'yu yā. 15 'Tíícā cueⁿ'e Jacob na yáⁿ'āa Egipto naachí ch'ií yā ndúúcū chiida yú s'eeⁿ. 16 Ní cuerpo yeⁿ'ē tináⁿ'ā s'eeⁿ candɛ́ɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ Siquem ní ch'iichí yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáinyāⁿ chi caī Abraham. Abraham miiⁿ ní ndúúcū túumī yeⁿ'é yā caī yā yáⁿ'āa miiⁿ na yáāⁿ Siquem yeⁿ'ē daiya saⁿ'ā s'eeⁿ Hamor yeⁿ'ē yáāⁿ Siquem miiⁿ.

17 Ní taachi 'āā snee niiⁿnuúⁿ nguuví chi Dendyuūs dííⁿ yā chi cā'a yā chii yā Abraham, ch'iitá 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní chiī 'yáaⁿ yā na yáⁿ'āa Egipto. 18 Ní nducueēeⁿ táámá rey na yáⁿ'āa Egipto chi nguɛ́ɛ́ in'diichí yā José. 19 Ní rey miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'daacā dííⁿ sa ndúúcū ndaata yeⁿ'e yú ndúúcū chiida yú s'eeⁿ. Ní chí cu'neeⁿ sa daiyá yā na peligro chi 'cuūvī. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'yáaⁿ yā. 20 Tiempo miiⁿ ní ch'iindiyáāⁿ Moisés, ní Ndyuūs n'diichí yā saⁿ'ā 'lííⁿ chi n'daacā sa. Ch'iita sá na vaacu chiida sa 'iiⁿnuⁿ 'iiyū taaví yā saⁿ'ā. 21 Ní taachí chiida Moisés chi cu'néeⁿ yā saⁿ'a 'lííⁿ na peligro chi 'cuūvī sa, tuu'mi ní táⁿ'ā 'díí daiya rey Faraón chinguaī tá saⁿ'ā 'lííⁿ ní taavī tá saⁿ'ā tan'dúúcā 'áámá daiya tá. 22 Ní Moisés miiⁿ ní ch'eēⁿ sa yeⁿ'ē taanduvɛ́ɛ́ vaadī deenu yeⁿ'ē yáⁿ'āa Egipto. Ní diītinú taavi sa ndúúcū nduudu yeⁿ'ē sa ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē sa.

23 Taachi chii sá 'uuvi ngɛɛcu ndúuyū, nacádiinuuⁿ sa na staava yeⁿ'ē sa chi caⁿ'a sa n'diichi sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa chi saⁿ'ā Israel miiⁿ. 24 Taachí n'diichí yā 'áámá saⁿ'a yeⁿ'ē yáⁿ'āa Egipto chi nguɛɛ n'daacā idiiⁿ sa ndúúcū 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'é yā, Moisés miiⁿ ní dííⁿ yā nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'eⁿ'e ca yā ní 'nuūcá'ai yā saⁿ'ā Egipto 'cūū ní ch'iī sa. 25 Moisés miiⁿ nacadíínuuⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa tuumicadiinúúⁿ yā chi Dendyuūs caⁿ'á yā ca'a yā libertad 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā ta'ā sa. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúúⁿ yā chi 'tíícā. 26 Táámá nguuvi miiⁿ ní Moisés cueⁿ'ē sa naachí nguⁿ'u 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa. Neⁿ'e sa chi ntun'dáá n'dai yā ndúúcū paz. Ní ngaⁿ'a sa ngiī sa 'iiⁿ'yāⁿ: Ndís'tiī saⁿ'ā 'diinú, nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ'máⁿ nī, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi nguⁿ'u nī ndúúcū vi'ī? 27 'Áámá saⁿ'ā Israel chí n'geⁿ'e ví'ī miiⁿ chingúúⁿ ndaā sa Moisés ní nadivíi sa 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá lado ní ngaⁿ'a sá ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Du'ú s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'iiⁿntyéⁿ'ē o juez nanááⁿ nús'uū? 28 ¿'Áá neⁿ'é nī 'caāⁿ'nuⁿ nī 'úú tan'dúúcā chi ch'iīⁿ'nuⁿ nī saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto 'iicu? 29 Tááchí Moisés ch'iindiveéⁿ yā nduudú 'cūū, chéénu yā ní chindaa sa na yáⁿ'āa Madián. Cánéé yā tan'dúúcā 'áámá sáⁿ'ā canuuⁿ yúúní. Ní ch'iīndī na 'uūvī daiyá yā.

30 Cho'ōo 'úúvi ngɛɛcu ndúuyū, ni 'áámá ángel che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē Moisés ní 'cai yā 'iiⁿ'yāⁿ naachi ngiichi yaⁿ'a 'lííⁿ na yiīcū 'lííⁿ chi nguuvi Sinaí. 31 Moisés miiⁿ n'diichí

yā ní cueⁿ'ē yíínu yā yeⁿ'ē chi n'diichi yā miiⁿ. Ndaa niiⁿnúⁿ yā chi cuuvi n'diichi yā. Saⁿ'ā miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē Dendyuūs miiⁿ chi ngaⁿ'ā: [32] 'Úú Ndyuūs yeⁿ'ē chiidá nī s'eeⁿ, Ndyuūs yeⁿ'ē Abraham, Ndyuūs yeⁿ'e Isaac, ní Ndyuūs yeⁿ'e Jacob. Moisés miiⁿ ní nééné diiʼyá yā chiī ndíí 'āā ntéé nēⁿ'e yā n'diichi yā. [33] Ní caⁿ'a Señor Ndyuūs chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Tun'dáá ca'a di ndaacuú yeⁿ'ē di caati naachi canéé dí chíí chééndiī di nanááⁿ Dendyuūs. [34] Cuaacu nííⁿnyuⁿ chí n'diīchí chi ch'eēnu taavi chiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é chi snée yā yáⁿ'āa Egipto. N'giindiveéⁿ chi n'gai ya'áí yā. Ní caⁿ'á chi nadinguaⁿ'áí 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní cuchíi di. 'Úú dicho'ó dii na yáⁿ'āa Egipto.

[35] Moisés miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi saⁿ'a diiⁿ sa chi cheenú yā chuva'āī yáⁿ'āa miiⁿ taachi caⁿ'a sa: ¿Dú'ū s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'iiⁿntyéⁿ'e o juez? Maaⁿ ní Moisés miiⁿ Ndyuūs dichó'o yā chi cuuví yā saⁿ'a ntyéⁿ'ē, ní nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Dendyuūs diiⁿ yā chi canéé Moisés ndúúcū nduudu yeⁿ'é yā cucáávā ángel chí che'enaáⁿ yā yeⁿ'e Moisés na yáⁿ'á 'lííⁿ. [36] Moisés cuayiivi taachi diíⁿ yā vaadī n'gíínú ndúúcū señales na yáⁿ'āa Egipto, na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi nguuvi Cuá'ā, ní na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ chɛɛti 'uuvi ngɛɛcu ndúuyū, ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ. [37] Moisés miiⁿ chiiⁿ chi ngāⁿ'a yā ngíi yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel: Señor Dendyuūs yeⁿ'ē yú caⁿ'á yā s'neéⁿ yā profeta chi caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿ'é yā nguaaⁿ vi'ī yú. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'úú. Ní 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ profeta miiⁿ. [38] Sáⁿ'a 'cūū Moisés 'cūū chí canee sa naati nduuvidaamá yā na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ ndúúcū ángel chi yaa'vi yā saⁿ'ā na yiīcū chi nguuvi Sinaí, ní canee sa ndúúcū chiida yú. Ní Dendyuūs ca'á yā nduudu yeⁿ'ē vida chi tee sa s'uúúⁿ. [39] Chiida yú ní nguéé ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē Moisés miiⁿ ní chi'neéⁿ yā saⁿ'ā 'áámá lado, ní divíi yā vaanicadíínuuⁿ yeⁿ'e yā, ní neⁿ'é yā nanguɛɛcúndíi yā yáⁿ'āa Egipto. [40] Ní caⁿ'á yā chii yā Aarón 'iiⁿ'yāⁿ chi chiida yú: Din'dái nī nús'uu dendyuūs s'eeⁿ chi cuuvi caⁿ'a yā vmnááⁿ yeⁿ'e yú caati Moisés 'cūū chi tun'dáa sa nús'uu yeⁿ'ē yáⁿ'āa Egipto, nguéé deenu yú dɛ'ɛ̄ chíī ndúúcū sa. [41] Tuu'mi ní din'dái yā 'áámá ídolo 'itiindu 'lííⁿ yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ chi n'duúⁿ yā 'iiti nátai ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cuūchī 'lííⁿ ní ca'a yā ídolo miiⁿ tan'dúúcā sacrificio. Ní yeenú taaví yā caavā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē ta'ā saⁿ'ā s'eeⁿ. [42] Níícú Ndyuūs chivíi yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní chi'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'teenú yā tanducuéⁿ'ē cosa chi vɛ́ɛ́ nanguuvi tan'dúúcā 'yáⁿ'ā ndúúcū 'iīyū, ndúúcū 'ííⁿnyúⁿ. 'Tíícā canee ngúūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi ngúūⁿ profetas:

N'diī 'iiⁿ'yāⁿ Israel miiⁿ, ¿'áá tee nī 'úú 'iiti sacrificio chí 'āā 'nííⁿ'núⁿ nī ndúúcū dendú'ū na yaⁿ'āa cuuⁿmáⁿ chɛɛtí 'uuvi ngɛɛcu ndúuyū?

[43] Nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ tee nī 'úú. Candéɛ nī yaācū tíínūuⁿ yeⁿ'ē ídolo Moloc, ndúúcū 'ííⁿnyúⁿ yeⁿ'e ndyuūs yeⁿ'é nī chi nguuvi Renfán, ndúúcū cosa chuū chííⁿ chi din'dái nī chi cu'téénu nī. Níícú 'úú dichó'ó ndis'tiī táámá lado yeⁿ'e yáⁿ'āa Babilonia.

[44] Chiida yú s'eeⁿ ní canéé yeⁿ'é yā na yáacū tiinūuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs chi caⁿ'ā nduucú yā na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ. Ní caⁿ'a Ndyuūs chīi yā Moisés miiⁿ chí din'dái sa yáácū tiinūuⁿ tan'dúúcā chi n'diichi sa. [45] Chííⁿ yáácū tiinūuⁿ miiⁿ ní sta'a chiida yú s'eeⁿ ní candéɛ yā ndúúcū Josué tiempo miiⁿ taachi sta'á yā yáⁿ'āa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. Ndyuūs nadacaanú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé 'iiⁿ'yāⁿ yéⁿ'ē ndaata Israel nanááⁿ chiida yú s'eeⁿ. Ní yaācu tíínūuⁿ snee ndúúcu yā ndii nguuvi yeⁿ'ē David miiⁿ. [46] David miiⁿ nandaāca sa favor nanááⁿ Dendyuūs ní chiica sa chi din'dái sa yaācū ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é Ndyuūs chi i'téénú Jacob miiⁿ. [47] Salomón nídin'dái sa yaācū ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e Dendyuūs. [48] Naati Ndyuūs chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi, nguéé canée yā na yaācu chi din'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ta'á yā, ti tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā profeta nduudu Dendyuūs tiempo chi chó'ōo:

[49] Nángúúví mííⁿ chí tan'dúúcā trono yeⁿ'é, ní yáⁿ'āa miiⁿ ní tan'dúúcā banco yeⁿ'ē ca'á. ¿Dɛ́'ɛ́ va'āī idin'dái dí yeⁿ'é? ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs. O ¿dɛ'ɛ lugar chi ntaavi'tuūnuúⁿ?

[50] ¿'Áá nguéé 'úú din'daí ndúúcū ta'á tanducuéⁿ'ē dendu'ū?

[51] Chééchí tiíⁿ nī ní chɛɛchí staava yeⁿ'é nī ní nduudí veéⁿ nī. Ndís'tiī ní nguéé diīⁿ díveéⁿ nī yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Tan'dúúcā chiidá nī 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī. [52] ¿Du'u profeta chi caⁿ'a

nduudu yeⁿ'e Dendyuūs chi chiidá nī nguéɛ́ can'dáa yā chi ya'áí yā 'iiⁿ'yāⁿ? Ní ch'iiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi cuchiī 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai taavi. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi n'dai taavi ndís'tiī ní sta'á nī 'iiⁿ'yāⁿ ni ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. [53] Ndís'tiī ní sta'á nī ley chí tee ángeles ní nguéɛ́ diíⁿ nī cumplir.

[54] Taachi ch'iindiveeⁿ saⁿ'ā s'uuⁿ chuū chi caⁿ'a Esteban nduuvi taaⁿ n'dáí sa na staava yeⁿ'e sa ní ndiitunuúⁿ ngé'é 'diiⁿ'yuⁿ sa contra yeⁿ'e Esteban. [55] Naati Esteban miiⁿ ndiitu Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs che'enaáⁿ yā nanguuvi ní n'diīchi yā Dendyuūs chi neené ngii 'yáⁿ'ā ní n'diīchi yā Jesús miiⁿ chi canée yā lado yeⁿ'ē honor yeⁿ'e Dendyuūs. [56] Tuu'mi ní Esteban caⁿ'a yā: Cuin'dííchí nī, inaáⁿ nanguuvi canda'āī 'íícú Daiyá Dendyuūs canéé lado yeⁿ'e honor yeⁿ'e Dendyuūs. [57] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caī yiicú yā ní n'gaadí yā veéⁿ yā ní tanducuéⁿ'e yā ndaá yā nanááⁿ Esteban. [58] Ní tun'dáa yā saⁿ'ā yáāⁿ miiⁿ ní chíítuú yā saⁿ'ā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ testigos s'nééⁿ yā cotón ná ca'a 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ chi nguuvi Saulo. [59] Tuu'mi ní nga'a yā tuūu Esteban. 'Iicu Esteban miiⁿ ní 'cai sá Ndyuūs ní ngaⁿ'ā sa: Señor Jesús, nánguáí nī espíritu yeⁿ'é.

[60] Chiintii'ya sá ní 'caī yiicu sá: Señor, nguéɛ́ diiⁿ cuenta nī núúⁿndí 'cūū yeⁿ'ē 'iis'tíī. Ní taachi caⁿ'ā sa chuū, ní ch'iī sa.

8

Saulo diiⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū chéénu yā

[1] Ní Saulo miiⁿ canee yiinú sa chi 'cuūvī Esteban miiⁿ. Nguuvi miiⁿ n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ní nduuvi taáⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ná yáacū chi canéé yáāⁿ Jerusalén ni nducyaaca yā chi i'teenu Jesús cueⁿ'ē 'muuⁿ cueⁿ'é miiⁿyā. Chéénu yā cuaaⁿ na yáⁿ'āa Judea ndúúcū yáⁿ'āa Samaria. Dámaaⁿ apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs nguɛɛ chéénu yā. [2] Saⁿ'ā s'eeⁿ chi n'dai nanááⁿ Dendyuūs candéɛ sa Esteban. Ní ch'iichi sá 'iiⁿ'yāⁿ ní chɛɛcu taavi sá yēⁿ'e yā. [3] Saulo mííⁿ ní can'dáa sa 'iiⁿ'yāⁿ chí ngeⁿ'e yaācū chi n'nuūⁿ cá'ai sa 'iiⁿ'yāⁿ. Cheⁿ'e sa ndúú va'ai nduu vā'āī ní candéɛ sa 'iiⁿ'yāⁿ ndíí n'daataá ndíí saⁿ'ā. Ní n'gíi sa 'iiⁿ'yāⁿ vácūū.

Caⁿ'a yā ndúúdú ngai na yáāⁿ Samaria

[4] 'Iiⁿ'yāⁿ chi chéenū miiⁿ cheⁿ'é yā nduu yáāⁿ nduu yáāⁿ ní caⁿ'a yā ndúúdú ngai yeⁿ'e Jesucristo chi evangelio. [5] Tuu'mi ní Felipe miiⁿ can'dáa sa na yáāⁿ Samaria ní ngaⁿ'a sa yeⁿ'e Cristo. [6] Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ niiⁿnyúⁿ yā dɛ'ɛ ndu'ū chi ngaⁿ'ā Felipe miiⁿ. Ch'iindiveéⁿ yā ní inaaⁿ yā señales chiiⁿ idiiⁿ sa. [7] Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā ndúúcū 'yúúné chi espíritus chi nguɛɛ n'daacā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ taachí can'daa 'yúúné na cuerpo yeⁿ'é yā néené 'cai espíritus. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ ngíícá ní nducyaacá yā nanduūvā yeⁿ'é yā. [8] 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ ní yeenú taaví yā.

[9] Cánéé 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Simón chi déénu sa magia chi cuaaⁿ vmnaaⁿ neené diiⁿ sa na yáāⁿ miiⁿ. Ní nginnche'ei sá 'iiⁿ'yāⁿ na yáāⁿ Samaria. Ngaⁿ'ā sá ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ sa. [10] Chi'neeⁿ veeⁿ ndii n'gaiyáā ndii n'gɛɛtɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'á yā: Chuū poder ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e Dendyuūs.

[11] Ní s'neeⁿ veéⁿ yā yeⁿ'ē sa ti ndúúcū artes magias yeⁿ'ē sa neené 'nááⁿ chinnche'ei sá 'iiⁿ'yāⁿ. [12] Taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi'téénu yā yeⁿ'ē Felipe miiⁿ chi ngaⁿ'á yā ndúúdú ngai yeⁿ'e chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā ntiiⁿnyuⁿ ní yeⁿ'ē ndúúdu ngaī yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ, tuu'mí chɛɛ̄dinúuⁿnīⁿ ndii n'daataá ndii sáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. [13] S'teenú ntúūⁿ Simón. Chɛɛ̄dinúuⁿnīⁿ sa. 'Áámá cānee sa ndúúcū Felipe. Taachi n'diichi sa señales ndúúcu vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ chi diiⁿ Felipe miiⁿ tuu'mi ní cheⁿ'e yiinu sá.

[14] Taachi ch'iindiveéⁿ apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs chí snée yā yáāⁿ Jerusalén chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Samaria i'téénu yā nduudú yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ, dicho'ó yā Pedro ndúúcū Juan miiⁿ. [15] Taachí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'mi caⁿ'angua'á yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi diíⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs, [16] ti Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ 'āā cuéɛ́ caⁿ'ā nanááⁿ ndii 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Dámaāⁿ chi chɛɛdinuūⁿniⁿ núuⁿ yā ndúúcū chi duuchi Jesús miiⁿ. [17] Apóstoles sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

[18] Taachi Simón n'diichī sa chi cáávā chi sn'duu tá'ā apóstoles diíⁿ yā recibir Espíritu

N'dai yeⁿ'e Ndyuūs, tuu'mi ní caⁿ'a sa chi
ca'a sa tuumī. [19] Ní caⁿ'ā sa: Tée ntúuⁿ nī
poder 'cūū 'úú ní 'āā du'ú nūuⁿ chi cun'duū
ta'á vmnaaⁿ yeⁿ'ē, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cunéé yā
ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.
[20] Tuu'mi ní Pedro mííⁿ caⁿ'a sá chii sa
'iiⁿ'yāⁿ: Túumī yeⁿ'ē di 'cuiinú ndúúcū
di caati nacádiinuuⁿ di chi regalo yeⁿ'é
Ndyuūs ní ndúúcū tuūmī cuai di. [21] Nguéɛ́
ítuneeⁿ di ndíí nguéɛ́ ndúú suerte yeⁿ'ē
di na asunto 'cūū ti staava yeⁿ'ē di nguéɛ́
n'daacā nanááⁿ Dendyuūs. [22] Ndáácádáámí
dí yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē di, ní caaca di
Dendyuūs ti neⁿ'e Ndyuūs nadāch'ɛɛcú yā
yeⁿ'ē di chí nacádiinuuⁿ di na staava yeⁿ'ē
di. [23] Ti 'úú inaáⁿ dii ní cunee di na vaadī
ngueēe yeⁿ'ē di. Ní n'dɛɛ̄ chiichí di ndúúcū
nuuⁿndi yeⁿ'ē di.
[24] Tuu'mi ní Simón nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa
yeⁿ'é yā ní caⁿ'ā sa: N'diī caacá nī Señor
caavā 'úú chi nadach'ɛɛcú yā nuūⁿndi yeⁿ'é
ti mar 'áámá chi ngaⁿ'a nī nguéɛ́ chiī nanááⁿ
yeⁿ'ē 'úú.
[25] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a cuaacú yā nduudu
yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ. Ní caⁿ'a yā yeⁿ'ē evan-
gelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'e Cristo. Ní
cueⁿ'e yā ndíí nééné n'deee yáāⁿ yeⁿ'e
yáⁿ'āa Samaria. Ní ndaa ntúuⁿ yā na yáāⁿ
Jerusalén miiⁿ.

*Felipe ndúúcū sa*ⁿ'a yeⁿ'e yáⁿ'āa Etiopía

[26] 'Áámá ángel yeⁿ'e Señor miiⁿ yaa'vi yā
Felipe ní caⁿ'a yā: Nducuéénⁿ dí ní cuéⁿ'é dí
ndii cuaaⁿ ndiiya sur na yúúní chi nga'ai
yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén ndii yáāⁿ Gaza. Yúúní
miiⁿ ní cho'ō na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ. [27] Tuu'mi
ní Felipe miiⁿ nducueeⁿ sá ní cueⁿ'e sa. Ní
chó'ōo chi 'áámá saⁿ'a yeⁿ'ē yáⁿ'āa Etiopía
canuuⁿ sa yúúní ní sáⁿ'ā miiⁿ eunuco. Saⁿ'ā
miiⁿ chi idiiⁿ sá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e n'daataá
reina chi duuchi Candace. Saⁿ'ā miiⁿ ní
diiⁿ sa cuidado nducuéⁿ'ē tuūmī yeⁿ'e reina.
Ndaa sa yáāⁿ Jerusalén miiⁿ chi diiⁿ sa chi
cu'teenu sá Ndyuūs. [28] Nanguɛɛcunéeⁿ sá
yáāⁿ yeⁿ'é yā ní ch'iīndī sa na carreta yeⁿ'ē
sa. Ní n'geeⁿ sa libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi
profeta Isaías chi caⁿ'a nduudu Dendyuūs
tiempo chi chó'ōo. [29] Ní Espíritu miiⁿ ní
ngaⁿ'a yā ngii yā Felipe miiⁿ: Cueⁿ'e di ní
ndaa niiⁿnūⁿ di na carreta 'cūū.
[30] Ní Felipe miiⁿ cueⁿ'ē sa ngeēnū sa ni
ch'iindiveeⁿ sa chi n'geēⁿ saⁿ'a miiⁿ naachi
dinguūⁿ profeta Isaías miiⁿ. Ní caⁿ'a sa:
¿'Áá túúmícádiinuuⁿ nī chi n'geēⁿ nī?
[31] Saⁿ'ā miiⁿ caⁿ'a sa: ¿Taacā cuuvi diíⁿ ti
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ngi'cueeⁿ yā 'úú?
Ní neⁿ'e sa chi Felipe miiⁿ caa sa ní 'cuūndī
sa ndúúcu sa.
[32] Naachí n'geēⁿ sa yeⁿ'ē Escritura, chuū
chii:
Tan'dúúcā 'iiti cuūchī candɛ́ɛ yā 'iiti ní
'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti. Tan'dúúcā 'iiti
cuūchī 'lííⁿ nguéɛ́ ngii n'gai tī taachi
ngií yā duudú tī 'tíícā nguéɛ́ n'dai yā
cheendi yā.
[33] Caati ndiicuuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ n'dáí yā ní
nguéɛ́ ca'a sa justicia yeⁿ'é yā; ¿du'u
caaⁿ'maⁿ yeⁿ'e ndaatá yeⁿ'é yā?
Caati divíi 'iiⁿ'yāⁿ vida yeⁿ'é yā na
iⁿ'yeēⁿdī.
[34] Saⁿ'ā eunuco nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa ní
caⁿ'a sa chii sa Felipe miiⁿ: Ngiicá chi cuuvi
nī 'úú: ¿Du'ú yeⁿ'ē chi caⁿ'a profeta 'túúcā?
¿'Áá yeⁿ'ē maáⁿ yā o yeⁿ'ē taama 'iiⁿ'yāⁿ?
[35] Tuu'mi ní Felipe miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā
sa. Tucá'ā sa yeⁿ'ē libro 'cūū ní caⁿ'a sa
yeⁿ'ē evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'ē Jesús.
[36] Canúuⁿ yā yúúní chíí cueⁿ'é yā ndaá yā
naachi vɛɛ nuūⁿnīⁿ. Ní caⁿ'a saⁿ'ā eunuco:
'Muuⁿ ní vɛɛ nuūⁿnīⁿ. ¿Dɛ'ɛ̄ cucáávā chi
nguéɛ́ cuɛɛdinúūⁿniⁿ?
[37] Felipe miiⁿ ngaⁿ'ā sa: Nduuti chi i'téénú
nī ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī tuu'mí
cuuvi cuɛɛdinuūⁿniⁿ nī. Nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa
yeⁿ'é yā ni ngaⁿ'ā sa: I'teenú chi Jesucristo
miiⁿ ní Daiyá Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.
[38] Ní caⁿ'a sa chi cuééndii carreta. Nduu
'uuví yā, Felipe ndúúcū eunuco cueⁿ'e yā
naachi vɛ́ɛ́ nuūⁿnīⁿ ní chɛɛdinuūⁿnīⁿ sa.
[39] Taachí cuíchɛɛ yā naachi vɛ́ɛ́ nuūⁿnīⁿ
Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs candɛɛ̄ Felipe
miiⁿ. Ní saⁿ'ā eunuco 'āā ntéɛ́ n'diichi
sa saⁿ'ā. Ní cuinaⁿ'ā sa ní yeenú taavi
sa. [40] Felipe miiⁿ ndaaca sa na yáāⁿ Azoto.
Cho'o sá nduu yáāⁿ nduu yáāⁿ ndii ndaā
sa yáāⁿ Cesarea ní caⁿ'a sa yeⁿ'ē evangelio
chi ndúúdú ngai yeⁿ'e Jesucristo nanááⁿ
tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ.

9

*Saulo ndaacadaami sa ye*ⁿ'e nuūⁿndī
yeⁿ'ē sa ní i'téénu sa

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

[1] Taachi Saulo taaⁿ sa ní yaā'vī yuudu sa
yeⁿ'e chí 'cuūvī 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor
Jesucristo, ndaa sá nanááⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ
cá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. [2] Ní chiica sa carta

s'eeⁿ chí 'cuuⁿ'miⁿ sá nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācu sinagogas yeⁿ'e yáāⁿ Damasco chí ndúútī chi ndaācā sa saⁿ'ā o n'daataá miiⁿ yeⁿ'e Yúúní yeⁿ'ē vaadī i'téénú yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ cúúví diiⁿ sa nandɛ́ɛ sa 'iiⁿ'yāⁿ chi preso yā ní nndaa yā na yáāⁿ Jerusalén. 3 Taachi canúuⁿ sá yúúní mííⁿ taachi 'āā cháā ndaa sa yaāⁿ Damasco dácānaāaⁿ chiiya 'áámá dɛɛvɛ́ yeⁿ'ē nanguuvi naachi canée sa. 4 Taachí sndɛɛvɛ sá ná yaⁿ'āa miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa 'áámá nduudu chi ngaⁿ'ā: Saulo, Saulo, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí nn'daā di 'úú?

5 Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: ¿Du'ú n'diī, Señor? Tuu'mi ní ngaⁿ'á yā: 'Úú Jesús chi n'daā dī. Nguɛ́ɛ́ n'daacā chi diiⁿ di ti diiⁿ di tan'dúúcā 'iiti chi ca'a ca'a tī na yáⁿ'á cuiiⁿnyuⁿ.

6 Saulo miiⁿ ní in'duuvi sa, ní 'va'a sa, ní caⁿ'a sa: Señor, ¿dɛ'ɛ̄ néⁿ'e nī chi diíⁿ? Señor Jesús miiⁿ ngaⁿ'á yā ngiī yā saⁿ'ā: Nducueeⁿ dí ní cueⁿ'e di yáāⁿ, ní cuuví yā dii dɛ'ɛ̄ diiⁿ di.

7 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cuéⁿ'ē ndúúcū Saulo neé yā n'giīnu yā. N'giindiveéⁿ cuaacú yā nduudu ti nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ inaaⁿ yā. 8 Tuu'mi ní Saulo nducueēⁿ sá ná yáⁿ'āa miiⁿ naachi chí ndɛɛvɛ sá. Nán'guaaⁿ sa nduutináaⁿ sa naati nguɛ́ɛ́ inaaⁿ sa. Candɛ́ɛ́ neeⁿ yā ta'ā sa, ní ndaā sa yáāⁿ Damasco. 9 Miiⁿ ní canee sa 'iīⁿnūⁿ nguuvi ní nguɛ́ɛ́ inaaⁿ sa, ní nguɛ́ɛ́ che'e sa, ní nguɛ́ɛ́ chi'i sa.

10 Na yáāⁿ Damasco canéé 'áámá saⁿ'ā chí n'geeⁿ chi i'téénū sa Jesucristo chi nguuvi sa Ananías. Tuu'mi ní Señor Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā na visión yeⁿ'ē sa: Dii Ananías. Ananías miiⁿ nan'guɛɛcutáⁿ'a sa: Señor, 'úú caneé.

11 Ní Señor Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Nadacueeⁿ di ní cueⁿ'e di yúúní chi nguuvi Cuaācú miiⁿ ní in'nuuⁿ dí vaacu Judas. Miiⁿ canéé 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi sa Saulo ní sáⁿ'ā yeⁿ'ē yáāⁿ Tarso. N'diichí nī, saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'angua'ā sa. 12 Ní Saulo miiⁿ n'diichi sa na visión yeⁿ'ē sa 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi sa Ananías. Ní Ananías miiⁿ cho'o sá cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní chi n'duūⁿ sá tá'a sá vmnááⁿ yeⁿ'e Saulo, ní ninguaāⁿ nduutináaⁿ sa. 'Tíícā n'diichi Saulo miiⁿ na visión yeⁿ'ē sa.

13 Naati Ananías miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa: Señor Jesús, n'giindiveéⁿ chí neené ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū. Saⁿ'ā miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénú Jesucristo na yáāⁿ Jerusalén. 14 Chiiduú n'gɛɛtɛ yeⁿ'e Israel ca'á yā poder Saulo miiⁿ chi cuta'a sa ní candɛ́ɛ sa vácūū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'angua'á yā ndúúcū chi duuchi Cristo.

15 Señor miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cunaⁿ'ā di. Saⁿ'ā miiⁿ 'úú ndɛɛ̄vé saⁿ'ā chi cándɛɛ sa chi duuchí nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel ndúúcū rey s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 16 Ti 'úú 'cuuⁿ'míⁿ naaⁿ sa chi cánéé chí 'cueenu sa cuuvi caavā 'úú.

17 Tuu'mi ní cueⁿ'ē Ananías ní chindaā sa va'ai ní sn'duū sa ta'a sa vmnááⁿ yeⁿ'ē Saulo. Ní caⁿ'a sa: Díí, Saulo hermano, Señor Jesús miiⁿ chi che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē di na yúúní chí cuchiī di. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dichó'o yā 'úú 'íícú cuuvi nanguaāⁿ nduutináaⁿ di. Ní cuuvi cuūtū di ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

18 Hora miiⁿ chiiya na nduutináaⁿ sa cosa tan'dúúcā dííⁿmáⁿ 'yaācā ní inguaāⁿ nduutináaⁿ sa. Nacueeⁿ sá ní chɛɛ̄dinuūⁿnīⁿ sa. 19 Taachí che'ē sa yuūndū miiⁿ nndaaca tiīnú sa. Saulo miiⁿ cánéé sá nguuvi chi ch'ɛɛtinee sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'teenú yā Cristo chi snée yā yáāⁿ Damasco.

Saulo ngaⁿ'ā sa nduudu cuaacu na yáāⁿ Damasco

20 Cuayiivi mííⁿ chi'cueéⁿ sa yeⁿ'e Cristo na yaācū sinagoga. Ní ngaⁿ'ā sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi Cristo ní Daiya Dendyuūs. 21 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā cheⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'á yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sáⁿ'a 'cūū chi n'gaā'vā sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'āngua'á yā ndúúcū chi duuchi Cristo na yáāⁿ Jerusalén? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cáávā chiīⁿ chí cuchiī sáⁿ'a 'cūū chí candɛ́ɛ́ sa 'iiⁿ'yāⁿ 'cuɛɛ chiichí yā nanááⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e Israel?

22 Saulo miiⁿ ditiīnú taavi sa. Ní vɛ́ɛ́ 'uuvi nadacádiinūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel yeⁿ'ē yáāⁿ Damasco. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'iⁿ'i sá chi Jesús miiⁿ chí Cristo.

Saulo nanguáⁿ'ai yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ

23 Cheēnū n'deēe nguuví ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní nndeé yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā Saulo. 24 Saulo 'āā deenu sa dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e diíⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'ɛɛtinée yā cuidado cheendi va'aī yeⁿ'e pared yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ndii nguuvi ndíí n'gaaⁿ ti cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā sáⁿ'ā. 25 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'teenú yā Cristo ní tun'dáa yā saⁿ'ā chɛɛti va'ai n'gaaⁿ. Ní s'núuⁿ yā saⁿ'ā chɛɛti

'áámá 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ. Tun'dáa yā saⁿ'a na tiiⁱⁿ pared yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ i'cuáa yā saⁿ'ā ndúúcū 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ.

Saulo na yáāⁿ Jerusalén

26 Taachi ndaā Saulo na yáāⁿ Jerusalén neⁿ'e sa nduuvidaama sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo. Nducyáácá yā ní 'va'a yā saⁿ'ā ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi i'teenu saⁿ'ā miiⁿ. 27 Tuu'mi ní Bernabé ndáa yā ndúúcū sa nanááⁿ apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs. Ní chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ táácā n'diichi Saulo miiⁿ Señor Jesús na yúúní. Ní Señor yaa'vi yā saⁿ'ā. Ní 'túúca caⁿ'ā Saulo miiⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesús miiⁿ na yáāⁿ Damasco, ní nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'ā. 28 Saulo miiⁿ canee sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. 29 Caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Jesús nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'ā. Ní n'deee n'dáí ngaⁿ'ā sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ndaata Israel naati 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ nacádiinúúⁿ yā chi 'caaⁿ'núⁿ yā Saulo. 30 Taachi hermanos chicádiinuuⁿ yā chuū, candɛ́ɛ yā Saulo ndii yáāⁿ Cesarea, ní dichó'o yā saⁿ'ā yáāⁿ Tarso.

31 Tuu'mi ní nducyaaca yáacū canéé 'dííⁿ tan'dúúca ná yáⁿ'āa Judea ndúúcū yáⁿ'āa Galilea ndúúcū yáⁿ'āa Samaria. Ní ngi'cueeⁿ yā ná nduudu cuaacu ní chi chiicá yā ná vaadī i'teenu yeⁿ'ē Señor Jesús miiⁿ. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ ca'á yā vaadī diituú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní chi'yaaⁿ yā.

Saⁿ'ā Eneas nanduuvá yeⁿ'ē sa

32 Chiī chúū Pedro miiⁿ ní cueⁿ'e yā nduu cuáāⁿ ndaa yā ntúuⁿ yā naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu na yáāⁿ Lida. 33 Ní ndaaca yā 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi sa Eneas. 'Āā nííⁿníⁿ nduūyū chi canee sa na cama. Ní saⁿ'ā canee sa ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa. 34 Ní caⁿ'a Pedro miiⁿ: Eneas, Jesucristo miiⁿ ní diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'ē di. Nacueeⁿ di ní cuta'a di yiivɛ̄ yeⁿ'ē di. Hora mííⁿ nūuⁿ nacueeⁿ sá. 35 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ Lida ndúúcū yáāⁿ Sarón n'diichí yā sáⁿ'a 'cūū. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā ní chi'téénu yā Ndyuūs Señor.

Nadacuéeⁿ yā táⁿ'ā Dorcas yeⁿ'e nguaaⁿ tínáⁿ'a

36 Canéé 'áámá n'daataá chi i'teenu Jesucristo na yáāⁿ Jope chi nguuvi tá Tabita chi neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ ndúúcū dávaacu griego Dorcas. Tá 'cūū neené n'daacā diiⁿ tá ní ca'ā tá limosnas. 37 Nguuvi miiⁿ ní chiitā tá ní ch'iī ta. Ch'iinu naaⁿnú yā cuerpo yeⁿ'ē táⁿ'ā ní chin'diiti yā cuerpo yeⁿ'e táⁿ'ā na 'áámá sala. 38 Yáāⁿ Lida miiⁿ canéé niiⁿnuúⁿ ná yáāⁿ Jope. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téénú Jesucristo ch'iindiveeⁿ yā chi Pedro canéé sá miiⁿ. Dichó'o yā na 'uuvi sáⁿ'ā chi caⁿ'a sa cuuvi sa Pedro. Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naaⁿ di ní chiī di naachi sneé 'nū.

39 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ncueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcu yā. Taachi ndaā sa miiⁿ candɛ́ɛ yā saⁿ'ā na sala naachi ndúúvídaama nducyaaca n'daataá nguá'āa. Ngɛɛcu yā ní n'giⁿ'i yā ntúuⁿ yā camisas yeⁿ'e yā ndúúcū vestidos yeⁿ'é yā chi Dorcas miiⁿ din'dái tá taachí canduūchi tá. 40 Tun'dáá Pedro nducyaaca yā chuva'āī. Pedro miiⁿ chiīntii'yá yā ní caⁿ'angua'á yā, ní nguɛɛcundíi yā naachi canéé cuerpo yeⁿ'ē tináⁿ'ā ní caⁿ'a yā: Tabita, nacuéé̱ⁿ di. Taⁿ'ā miiⁿ ní nn'guaāⁿ tá nduutinaaⁿ tá ní taachi n'diichi tá Pedro, 'nuūⁿ ndii tá. 41 Pedro miiⁿ ní ca'ā sa ta'ā sa táⁿ'ā miiⁿ ní nadacuéeⁿ sa táⁿ'ā. Tuu'mi ní n'gaī sa 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs miiⁿ ndúúcū n'daataá nguá'āa. Ní ch'iⁿ'i sa táⁿ'ā nááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā cánduūchī ta. 42 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ Jope ch'iindiveéⁿ yā chuū. Ní neené 'yaáⁿ yā s'téénu yā Señor miiⁿ. 43 Ní chó'ōo chí Pedro miiⁿ canée yā 'áámá tiempo na yáāⁿ Jope na vaacu 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Simón chi idicuuⁿnuⁿ sa dííⁿmáⁿ 'iiti.

10

Pedro ndúúcū Cornelio

1 Cánéé 'áámá saⁿ'ā na yáāⁿ Cesarea chi nguuvi sa Cornelio. Saⁿ'ā miiⁿ capitán yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ soldado chi nguuvi Italiano. 2 Saⁿ'ā miiⁿ ní n'dai taavi sa ní i'téénu sa Dendyuūs ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu sá. Saⁿ'ā miiⁿ nééné nga'a sa limosnas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguá'āa yeⁿ'e na yáāⁿ. Cueⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'angua'ā sa Ndyuūs. 3 Sáⁿ'a 'cūū ní claro n'diichi cuaacú sa ná 'áámá visión tan'dúúcā chi n'gɛɛcu 'iiⁿnuⁿ yeⁿ'ē nguuvi miiⁿ. 'Áámá ángel yeⁿ'ē Dendyūs chindáa yā naachi cánéé sa miiⁿ. Ní ngaⁿ'a ángel ngii yā saⁿ'ā: Díí, Cornelio.

4 Sáⁿ'ā miiⁿ ní ch'íínú cuaacú sa ndúúcū vaadi 'va'ā, ní caⁿ'a sa: ¿Du'u n'diī, Señor? Ní ngaⁿ'a ángel ngiī yā saⁿ'ā Cornelio: Chííⁿ chi ngaⁿ'āngua'a di ndúúcū limosnas chi nga'ā di, Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā ní

nan'gaacú yā dii. 5 Ángel ngaⁿ'a yā ngiī yā
Cornelio: Dicho'ó di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ
Jope ní diiⁿ di chi cuchiī saⁿ'ā Simón chi
nguuvi sa Pedro. 6 Sáⁿ'a 'cūū ní canee sa
na vaacu sáⁿ'ā chi nguuvi Simón, saⁿ'ā chi
idicuúⁿnuⁿ sa dííⁿmáⁿ 'iiti. Va'ai yeⁿ'e saⁿ'ā
miiⁿ canéé niiⁿnuúⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Saⁿ'ā
miiⁿ cuuvi sa díí dɛ'ɛ̄ chi diiⁿ di.

7 Cueⁿ'e ángel chi caⁿ'a yā ndúúcū Cornelio, níícú Cornelio miiⁿ ní 'cai sa 'uuvī saⁿ'ā chí diiⁿ mandado yeⁿ'ē sa ndúúcū 'áámá soldado chi i'téénú Dendyuūs chí snéé ndúúcu sa. 8 Dichó'o sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yáāⁿ Jope taachī ch'íínú caⁿ'a sa tanducuéⁿ'ē chi chó'ōo.

9 Chidɛɛvɛ tááma nguuvi taachí snúuⁿ yā yúúní ní taachí snee niiⁿnuúⁿ yā yáāⁿ miiⁿ Pedro miiⁿ nchɛɛ sa tiiⁿ va'āī chí caaⁿ'maⁿngua'ā sa tan'dúúcā chi n'gɛɛcu ndichúúví nguuvi. 10 Saⁿ'ā miiⁿ ndaa cuiicú sá. Ní neⁿ'e sa che'e sa naati nuuⁿmáⁿ ne'ē chi idin'dái yā chi che'e sa miiⁿ, n'diīchi sa 'áámá visión. 11 N'diichi sá nanguuvi chi candá'āī ní cuich'éénⁿ nanguuvi 'áámá cosa tan'dúúcā 'áámá tiinūuⁿ ch'ɛɛtɛ chi n'dɛ́ɛ́ chiīchí nduū cúūuⁿ esquinas cuch'éénⁿ cuaacu na yáⁿ'āa miiⁿ. 12 Ní miiⁿ ní n'diichi sa nducyaaca naaⁿ 'iiti chi cuuúⁿ ca'a tī chi vɛ́ɛ́ ná yáⁿ'āa ndúúcū nducyaaca naaⁿ cúú ndúúcū 'yaada chi vɛ́ɛ́ nanguuvi. 13 Ní ndaā 'áámá nduudu ní caⁿ'a: Díí Pedro, nducueeⁿ di, 'caaⁿ'nuⁿ di ní che'e di.

14 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguɛ́ɛ́, Señor. Mar 'áámá chi vaatíī ndúúcū chi nguɛɛ n'daacā, nguɛ́ɛ́ che'é.

15 Yáá'ví ntuūⁿ nduudu miiⁿ ndiichi ndii 'úúví cuuvi ni ngaⁿ'ā: Chuū chí nadindɛɛvɛ́ Ndyuūs miiⁿ, nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ di yeⁿ'ē chi vaatíī.

16 Chuū ní chiī 'iīⁿnūⁿ cuuvi ní tiīnūuⁿ miiⁿ cuinaⁿ'ā ntúūⁿ nanguuvi. 17 Naachí Pedro miiⁿ nadācadíínuuⁿ sa yeⁿ'ē visión dɛ'ɛ chí neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nadicho'ó Cornelio, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ itiingúúnéeⁿ yā tií va'ai yeⁿ'e Simón. Ní ndaa yā cheendi va'āī. 18 Ní 'cai yā ní ntíínguuneeⁿ yā: ¿'Áá miiⁿ canee Simón chi nguūvī sa Pedro? 19 Taachi 'āā chicadíínuuⁿ Pedro yeⁿ'ē visión chí n'diichi sa Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ ngaⁿ'a ngii saⁿ'ā: Cun'diichí dí. 'Iiⁿnūⁿ saⁿ'ā in'nuuⁿ sá dii. 20 Nducueeⁿ dí ni nangua'ai di ní nguɛ́ɛ́ n'deēe nacadíínuuⁿ di chí caⁿ'ā di nduucú yā, ti 'úú dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ.

21 Tuu'mi ní ca'āī Pedro miiⁿ ní cueⁿ'ē sa naachí snéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dicho'ó Cornelio, ní caⁿ'a sa: N'diichi nī. 'Úú saⁿ'ā chi in'nuúⁿ nī. ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chí cuchií nī?

22 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Cornelio, capitán romano, 'áámá saⁿ'ā chi n'dáí taavi ní i'téénu sa Dendyuūs. Sáⁿ'ā miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ déénu yā chi saⁿ'ā miiⁿ n'daacā n'dai sa. Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a 'áámá ángel yeⁿ'ē Ndyuūs chii yā saⁿ'ā, chí neⁿ'e yā chí ndaa nī na vaacú yā ni 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é nī.

23 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ 'cai yā saⁿ'ā na vaacú yā ní canee sa ndúúcu yā. Chidɛɛvɛ táámá nguuvi miiⁿ nacueeⁿ sá ni cueⁿ'e sa ndúúcu yā. Ní cueⁿ'e n'duuvi hermanos yeⁿ'e yáāⁿ Jope miiⁿ ndúúcu sa.

24 Táámá nguuvi mííⁿ ndaá yā yáāⁿ Cesarea. Ní Cornelio cunee ngíínú yā. Ní 'cai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi amigo chi n'dai ndúúcu yā ní nduuvidaama nducyaaca yā. 25 Taachí ndaā Pedro miiⁿ, can'daā Cornelio miiⁿ ní dííⁿ yā recibir saⁿ'ā s'eeⁿ. Chintiī'yá yā na ca'a Pedro mííⁿ ní chi'téénú yā 'iiⁿ'yāⁿ. 26 Pedro miiⁿ nadacuéeⁿ sa Cornelio miiⁿ ní caⁿ'a sá chiī sa 'iiⁿ'yāⁿ: Nacueeⁿ dí. 'Úú saⁿ'ā ntúūⁿ 'úú.

27 Ní neⁿ'e chí indeé yā ndúúcu sa ní candɛ́ɛ yā saⁿ'ā chɛɛti va'āī. Nééné 'yaaⁿ yā nduuvidáámá yā miiⁿ. 28 Ní caⁿ'ā Pedro: Ndís'tiī ní deenu nī chí nguɛ́ɛ́ n'daacā chi 'áámá saⁿ'ā Israel nduuvidáámá sá o ndaa niiⁿnuúⁿ sá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ndyuūs ní ch'iⁿ'i yā 'úú chi nguɛ́ɛ́ canéé chi caaⁿ'maⁿ yā mar 'áámá saⁿ'ā vaatíī sa o chí nguɛ́ɛ́ n'daacā sa. 29 Taachí Dendyuūs 'cai yā 'úú, núúⁿ ndaá. Maaⁿ ní intíínguuneéⁿ ndís'tiī: ¿Dɛ'ɛ̄ neⁿ'é nī 'úú chí cuchii? 30 Tuu'mi ní Cornelio caⁿ'á yā: Maaⁿ cuūuⁿ ngūūví chí 'āā hora 'cūū nūuⁿ chi n'gɛɛcu 'iiⁿnúⁿ chiīnū taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ca'diinú, cucáávā chi ngaⁿ'angua'á na vaacú. N'dííchí 'áámá saⁿ'ā. Neené ngii 'yáⁿ'ā catecai sa. 31 Ní ngaⁿ'ā sa ngii sa 'úú: Díí Cornelio, chííⁿ chí caⁿ'angua'a di ndúúcū limosnas yeⁿ'ē di Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā ní nan'gaacu yā. 32 Díí, dichó'o di saⁿ'ā na yáāⁿ Jope ní diiⁿ di chí chiī Simón chi nguuvi Pedro miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ cánéé sa na vaacu sa Simón, saⁿ'ā chi idicuúⁿnuⁿ dííⁿmáⁿ 'iiti. Vaacu sa niiⁿnuúⁿ ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Taachí ndaa saⁿ'ā miiⁿ ní

yaa'vi sa díí. 33 Tuu'mi ní Cornelio ngāⁿ'a
yā ngii yā Pedro: Hora miiⁿ dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ
cáávā di. N'dááca diiⁿ di chi cuchiī di. Maaⁿ
ndúcyaacá 'nū ní snéé 'nū 'muuⁿ ndúúcū
Dendyuūs. Ní sneé 'nū chi 'caandiveéⁿ 'nū
tanducuéⁿ'ē chi Dendyuūs caⁿ'á yā chii yā
dii.

34 Tuu'mi ní Pedro ngaⁿ'a sa ngii sa:
Maaⁿ ní, 'úú tuumicadiinúuⁿ chi Ndyuūs ní
neⁿ'e yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ daama daama.
35 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nducyaaca yáⁿ'āa
chi i'téénu yā Dendyuūs ní diíⁿ yā n'daacā
ní Ndyuūs ní 'cuaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 36 Ndyuūs ní
dicho'ó yā 'áámá nduudu yeⁿ'e yā nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é Israel. Caⁿ'a yā nduudú
ngai yeⁿ'ē evangelio ní vɛ́ɛ́ vaadi 'diíⁿ
cucáávā Jesucristo. 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū Señor 'iivú
Ndyuūs yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. 37 Ndís'tiī
ní déénú nī nduudu chí caⁿ'a yā nuuⁿmáⁿ
yáⁿ'āa Judea. Tucá'a yā ndii yáⁿ'āa Galilea,
cuayiivi ch'iinu chí caⁿ'a Juan yeⁿ'e chí
chɛɛdinuūⁿníⁿ yā. 38 'Tíícā Dendyuūs tee
yā Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret Espíritu N'dai
ndúúcū poder. Jesús miiⁿ ní chiica yā
diíⁿ yā chi n'daacā. Ní diíⁿ yā chi ndu-
uvā yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi caneé yā
ndúúcū espíritus yeⁿ'e yáánⁿ'guiinūuⁿ caatí
Ndyuūs miiⁿ canée yā ndúúcū Jesús. 39 Ní
nús'uū ní testigo 'nū yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē
chi Jesús diíⁿ yā na yáⁿ'āa Judea ndúúcū
na yáāⁿ Jerusalén. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ní
ch'iiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chi'néénga'á yā
'iiⁿ'yāⁿ na 'áámá yáⁿ'á. 40 Jesús 'cūū Ndyuūs
nadicuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
ndiichi ndii 'íínúⁿ nguuvi miiⁿ ní diíⁿ yā
chí che'enaáⁿ yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 41 Nguɛ́ɛ́
che'enaáⁿ yā yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ caati
yeⁿ'ē testigo chí Dendyuūs ndɛɛvɛ yā cuááⁿ
vmnaaⁿ. Nús'uū ní che'é 'nū ní chi'í 'nū
nduucú yā cuayiivi taachí nducueeⁿ yā
yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 42 Ní dichó'o yā nús'uū
chi caaⁿ'máⁿ 'nū evangelio chi nduudú ngai
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ngaⁿ'a cuaacú 'nū chi
Cristo miiⁿ ní s'neéⁿ Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ lado
yeⁿ'e Juez yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuchi ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. 43 Nducyaaca profeta s'eeⁿ
chi caⁿ'a nduudú yeⁿ'e Dendyuūs caⁿ'a yā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi
cu'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ, vɛ́ɛ́ vaadī nadich'ɛɛcú
nuūⁿndī yeⁿ'é yā cucaavā Jesús miiⁿ.

44 Taachi ngaⁿ'ā Pedro nduudú 'cūū, Es-
píritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní ndaā vmnaaⁿ
yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ
yā nduudu 'cūū. 45 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Is-
rael chi'téénú yā chi ndaá yā ndúúcū Pe-
dro, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'ɛɛtinéé n'giinu yā
chí vmnaaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chi nguɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel, Dendyuūs ca'a
ntuúⁿ yā regalo yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs, 46 caatí ch'iindiveéⁿ yā chi ngaⁿ'a
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tanáⁿ'ā davaacu. Ní ngaⁿ'á
yā chí ch'ɛɛtɛ taaví Dendyuūs. 47 Tuu'mi
ní nan'guɛɛcútaⁿ'ā Pedro: ¿'Áá cúúví chi
'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'cuáaⁿ yā
yeⁿ'é nuūⁿnīⁿ chí cuɛɛdinúuⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí
dīiⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs
tan'dúúcā s'uūúⁿ?

48 Ní dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuɛɛdinuūⁿniⁿ
yā ndúúcū chi duuchi Jesús. Tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chiica yā Pedro chi cunée yā
'áámá tiempo ndúúcu yā.

11

*Pedro ca*ⁿ'a yā chuū ná yaācū templo
yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén

1 Ch'iindiveeⁿ apóstoles chi dichó'ó
Dendyuūs ndúúcū hermanos chi snée yā
na yáⁿ'āa Judea chi 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yéⁿ'ē ndaata Israel chí dīiⁿ
yā recibir nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. 2 Taachí
Pedro miiⁿ cuchɛɛ sa yáāⁿ Jerusalén,
hermanos yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ch'ɛɛcu
cheendí yā ndúúcū Pedro. 3 Ngaⁿ'á yā:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí sndáa di va'ai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel, ní che'e di
ndúúcu yā?

4 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tuca'a sa chii sa
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ táácā chiī. Ní caⁿ'a sa: 5 Caneé
na yáāⁿ Jope ní ngaⁿ'anguā'á ní nnduūchí
ní n'diichí 'áámá visión dácaā 'áámá tīīnūuⁿ
ch'ɛɛtɛ́ cuch'éénⁿ nanguuvi n'dɛ́ɛ́ chiīchí
nduū cúūuⁿ esquinas ndaā ndii vmnááⁿ.
6 Taachi n'diichí, nacádiinúúⁿ. Tuu'mi ní
n'diichí yeⁿ'é icyáⁿ'ā 'iiti chí cuūuⁿ cá'a
tī ndúúcū 'iiti taaⁿ ndúúcū cúú ndúúcū
'yaada yeⁿ'ē nanguuvi. 7 Ní ch'iindiveéⁿ
'áámá nduudu chi caⁿ'ā chiī 'úú: Díí Pedro,
nacueeⁿ di. 'Caaⁿ'nuⁿ dí 'iiti, ní ché'é dí
'iiti. 8 Ní caⁿ'á chuū: Señor, nguɛ́ɛ́; ti
mar 'áámá chi vaatíī chí nguɛɛ n'daacā
che'é. 9 Tuu'mi ní nduudu yeⁿ'ē nanguuvi
caⁿ'a ntuūⁿ ndiichi ndii 'úúví: Chííⁿ chi
Ndyuūs nádindɛɛvɛ́ yā, nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ di
yeⁿ'ē chi vaatíī. 10 Chuū ní 'iiⁿnuⁿ cúúví
chiī. Cuinaⁿ'ā ntúūⁿ tanducuéⁿ'ē nandɛɛ

yā cuáánⁿ 'niiⁿnuⁿ nanguuvi. [11] Ní n'diichí
nī. Hora miiⁿ ndaā na 'iiⁿnuⁿ saⁿ'ā na va'āī
naachi 'úú caneé. 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi
Cornelio dichó'o yā saⁿ'ā yeⁿ'e yáāⁿ Cesarea
ndíí naachi caneé. [12] Ní Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs ngaⁿ'a ngii 'úú chi caⁿ'á ndúúcu sa.
Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadicádiinúúⁿ. Cheⁿ'é
ndúúcū niyaaⁿ hermanos ní sndáa 'nū
vaacu Cornelio. [13] Saⁿ'ā miiⁿ caⁿ'a sá chii sá
nús'uū, tááca n'diichi sa 'áámá ángel vaācū
sa chí cheendii yā ní cāⁿ'a yā: Díí Cornelio,
dicho'ó dí saⁿ'ā s'eeⁿ yáāⁿ Jope ní diiⁿ dí
chí ndaa sáⁿ'ā Simón chi nguuvi Pedro mííⁿ.
[14] Saⁿ'ā miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ sá nduudu chí nan-
guaⁿ'āī dii ndúúcu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
di na vaacu di. [15] Ní taachí tucá'á caⁿ'á,
ndaā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e
cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dendu'ū, tan'dúúcā chí chii
ndúúcū s'uūúⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ. [16] Tuu'mi ní
nn'gaācú chi caⁿ'a Señor miiⁿ, chi caⁿ'a yā:
Juan mííⁿ chɛɛdinuūⁿníⁿ yā ndúúcū nuūⁿnīⁿ
naati ndís'tiī ní cuɛ́ɛ́dinuūⁿníⁿ nī ndúúcū
Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. [17] Nduuti chi
Dendyuūs chi ca'a yā regalo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
tan'dúúcā chi teé yā s'uūúⁿ chi i'teenu yú
Señor Jesucristo, ¿du'ū 'úú chi di'vaachí
yeⁿ'ē Dendyuūs miiⁿ?

[18] Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ
ní ch'ɛɛtinéé 'diíⁿ yā ní cāⁿ'a yā chi ch'ɛɛtɛ́
yā Ndyuūs, ní caⁿ'a yā: 'Tiicá ntúūⁿ ca'a
Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata Israel chi ndaacadaamí yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní nndaāca yā vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

*Yáacū ye*ⁿ'e yáāⁿ Antioquía

[19] Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cueⁿ'ē 'múúⁿ cueⁿ'e
miiⁿ yā cucáávā chiiⁿ chi diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū
Esteban, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cho'ó yā ndii yáⁿ'āa
Fenicia, ndúúcū isla Chipre, ndii yaāⁿ An-
tioquía. Ní nguɛ́ɛ́ cāⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e
Dendyuūs ndúúcū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ, dá-
maāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ caⁿ'a yā nduucú
yā. [20] Nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ni snéé saⁿ'ā yeⁿ'e
isla Chipre yeⁿ'e yáāⁿ Cirene. Saⁿ'ā s'eeⁿ
ní taachi ndaā sa yáāⁿ Antioquía yaa'vi sá
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yéⁿ'ē ndaata
Israel dendú'ū ní caⁿ'a sa evangelio chi
ndúúdú ngai yeⁿ'ē Señor Jesús. [21] Ní ta'ā
Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ canéé ndúúcū sa.
Chii 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chi'téénu yā Señor
miiⁿ. Ní can'dáa yā Señor miiⁿ.

[22] Cho'ōo chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū chi snée
yā yáāⁿ Jerusalén ch'iindiveéⁿ yā chuū.
Ní dichó'o yā Bernabé chi caⁿ'a sa yáāⁿ
Antioquía. [23] Sáⁿ'a 'cūū taachi ndaā sa
ní n'diichi sa favor ch'ɛɛtɛ taavi yeⁿ'ē
Dendyuūs miiⁿ, yeenú taavi sa. Ní chi'cueeⁿ
sa chí nducyáácá yā 'cuɛɛtinéé yā ndúúcū
nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é yā ndúúcū Señor 'iivú
Dendyuūs miiⁿ. [24] Saⁿ'ā Bernabé miiⁿ ní
n'dai sa, ní ndituú saⁿ'ā Espíritu N'dai
yeⁿ'e Ndyuūs ní i'téénu sá ndúúcū núúⁿmáⁿ
staava yeⁿ'e sa. Chii 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ
chi'téénu yā Señor miiⁿ.

[25] Cuayiivi miiⁿ ní cueⁿ'ē Bernabé na yáāⁿ
Tarso chi in'nuuⁿ sa Saulo miiⁿ; ní ndaācā
sa saⁿ'ā ní nandɛɛ̄ sa saⁿ'ā na yáāⁿ Antio-
quía. [26] Ní nduuvidaamá yā 'áámá nduuyu
na yaācū miiⁿ, ní chi'cuéé́ⁿ yā neené 'yaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ. Chíí vmnááⁿ vmnaaⁿ na yáāⁿ Antio-
quía 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā chi
duuchí cristiano s'eeⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu
Cristo.

[27] Nguuvi s'uúⁿ tanáⁿ'ā profetas chi ngaⁿ'ā
nduudu yeⁿ'e Dendyuūs can'dáa yā na yáāⁿ
Jerusalén. Ndaá yā na yáāⁿ Antioquía.
[28] Nadacueeⁿ 'áámá yā chi nguuví yā Agabo
ní diíⁿ yā chí inadacádiinūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chí ndaa
'áámá cuiicu ch'ɛɛtɛ núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa chi vɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ. Cho'ōo chuū nguuvi yeⁿ'e saⁿ'ā
Claudio. [29] Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénú
Cristo diíⁿ yā chí dicho'ó yā ofrendas yeⁿ'ē
hermanos chi snée yā yáⁿ'āa Judea. 'Áámá
'áámá yā tuunu tuunu ca tan'dúúcā chi
cuuvi ca'á yā. [30] Chuū ní diíⁿ yā ní ca'á yā
'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū dichó'o
yā limosna ndúúcū Bernabé ndúúcū Saulo.

12

*Herodes 'caa*ⁿ'núⁿ yā Jacobo, ní s'nuúⁿ yā
Pedro vácūū

[1] Tiempo miiⁿ ní rey Herodes diiⁿyuⁿ ta'á
yā chi neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngeⁿ'e yaācū. [2] Níícú ch'iiⁿ'nuⁿ rey miiⁿ
ndúúcū machete chí 'caāíⁿ ndúú 'uuvī lados
Jacobo chi 'díínū Juan. [3] N'diichí yā chi
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ canee yiinú yā chuū.
Dichó'o yā saⁿ'a s'eeⁿ chi cuta'ā ntúuⁿ sa
Pedro dendu'ū. Nguuvi mííⁿ ní nguuvi
yeⁿ'ē pan chi nguɛ́ɛ́ yiinūuⁿ levadura miiⁿ.
[4] Sta'á yā Pedro ní s'nuúⁿ yā saⁿ'ā vácūū
naachi snéé cuūuⁿ taáⁿ soldado, 'áámá tááⁿ
soldado miiⁿ cuūuⁿ ngíi sa. Soldado s'eeⁿ

cunun'dai sa Pedro ní cho'ó yeⁿ'ē pascua ní
rey Herodes tun'dái yā saⁿ'ā. 5 Cunun'dai
sa Pedro miiⁿ chi canuuⁿ sa vácūū. 'Iiⁿ'yāⁿ
chí ngeⁿ'e yaācū miiⁿ ngáⁿ'ánguā'á yā ní
ngíícá yā Dendyuūs ndii nguuvi ndíí n'gaaⁿ
cucáávā Pedro miiⁿ.

*Nangua*ⁿ'ai Pedro yeⁿ'e vácuū

6 Taachi neⁿ'e ntun'dáa Herodes miiⁿ Pe-
dro miiⁿ, nguiinū mííⁿ nūuⁿ ní cyaadu Pedro
miiⁿ naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'uuvī soldado s'eeⁿ.
Ndɛɛ̄ chiīchí sa ndúúcū 'uuvī cadena s'eeⁿ.
Saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ cuidado vácūū mííⁿ snée
sa cheendi vacūū miiⁿ. 7 'Caandiveéⁿ nī,
ndaā 'áámá ángel yeⁿ'ē Señor. Ní 'áámá
dɛɛvɛ́ canéé na vácūū. Tuu'vi yā tíícuaa
Pedro ní nanduuchí yā Pedro. Ní caⁿ'a
yā: Nacueeⁿ di cániicū di. Cadena s'ūuⁿ ní
chivíi na ta'ā sa. 8 Tuu'mi ní ngaⁿ'a ángel
miiⁿ ní ngii yā saⁿ'ā: Cu'neeⁿ di cinto yeⁿ'ē
di ní cunuūⁿ cá'a di ndaacuú yeⁿ'ē di ní diīⁿ
chiichí di cinta yeⁿ'ē. 'Tíícā diiⁿ sa. Ní caⁿ'a
yā: Nunúúⁿ dí catecai vmnaaⁿ di ní cuchíi
di, ní can'daā di 'úú.
9 Ní n'daa sa ní cueⁿ'e sa n'daā sa 'iiⁿ'yāⁿ.
Pedro miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ deenu sa chi cuaacu
chi diiⁿ ángel miiⁿ. Nadacádiinuuⁿ sa chi
'áámá visión chi n'gííⁿnuⁿ sa nguaaⁿ na
'yúúduyaāⁿ yeⁿ'ē sa. 10 Cho'ó yā, yeⁿ'ē 'áámá
tááⁿ soldado s'eeⁿ, ní cho'ó yā ndii chiiⁿ
ndii 'úúví tááⁿ soldado s'eeⁿ. Ní ndaá yā
ná cheendi va'áí cūū chí canéé cuaaⁿ na
yáāⁿ miiⁿ. Chii ní nánguááⁿ máāaⁿ cheendi
va'ai yeⁿ'é yā. Can'dáa yā ní cho'ó yā
'áámá yúúní, ní ángel miiⁿ ní chivíi yā yeⁿ'e
yā. 11 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nduuchi sa.
Ní caⁿ'ā sa: Maaⁿ ní ituumicadiinúuⁿ chí
Ndyuūs miiⁿ nidicho'ó yā ángel yeⁿ'é yā ní
nanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'ē ta'a rey Herodes.
Níícú yeⁿ'ē tanducueⁿ'ē yáāⁿ chí yáāⁿ yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi snéé ngiinu yā chi
'cuūvi 'úú.
12 Taachí Pedro nacadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē chuū
cueⁿ'é yā, ní ndaa yā na vaacu María chɛɛcu
Juan, chi ngúúví ntúūⁿ sa Marcos, naachí
neení 'yaaⁿ yā snée yā chi nduuvidáámá
yā ní ngaⁿ'angua'á yā. 13 Taachí di'cuɛɛ̄cú
Pedro cheendi va'āī yeⁿ'e patio, can'dáā
'áámá n'daataá chi nguuvi tá Rode. 14 Tá
'cūū ní 'naanaveeⁿ tá nduudu yeⁿ'ē Pedro ní
chiī yeenú tá. Ní nguɛ́ɛ́ nn'guaaⁿ tá cheendi
va'āī. Cunaⁿ'ā tá ngeēnū tá chɛɛti va'āī ní
caⁿ'a tá chi Pedro miiⁿ canee sa cheendi
va'āī. 15 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'á yā ngiī yā
táⁿ'ā: Loca dii. Taⁿ'ā miiⁿ dicuaācu tá saⁿ'ā
miiⁿ. Tuu'mí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: Angel
chi diíⁿ cuidado saⁿ'ā.
16 Pedro miiⁿ ní iyaa'vi ca sá. Taachí
nn'guaaⁿ yā ní n'diichi yā saⁿ'ā dii'yá yā
chiī. 17 Pedro miiⁿ ní ditá'a sa yeⁿ'é yā
chi 'cuɛɛtinéé 'diíⁿ cheendi yā. Ní chii sa
'iiⁿ'yāⁿ táácā ángel yeⁿ'e Señor ntun'dáa yā
saⁿ'ā vácūū. Pedro ní caⁿ'a sa: Diíⁿ nī chi
cadiinuuⁿ Jacobo ndúúcū hermanos. Pedro
can'dáa sa ní cueⁿ'e sa taama lugar.
18 Chi dɛɛvɛ mííⁿ ní dii'yā n'dáí soldado
s'eeⁿ chi chii ndúúcū Pedro. 19 Herodes miiⁿ
ní n'nuúⁿ yā saⁿ'ā. Nguɛ́ɛ́ ndaaca yā saⁿ'ā.
Ch'iinu maaⁿ ní tiinguuneéⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ
chi diiⁿ cuidado. Caⁿ'a yā chi 'cuūvī saⁿ'a
s'eeⁿ. Cuayiivi cueⁿ'e Herodes miiⁿ yáⁿ'āa
Judea ná yáāⁿ Cesarea ní canee yā miiⁿ.

Ch'iī rey Herodes

20 Herodes miiⁿ taaⁿ n'dai yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
yáāⁿ Tiro ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ Sidón. Naati
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ ní ndaá yā nanááⁿ
rey Herodes miiⁿ chí neⁿ'e taaví yā chi
canéé 'diíⁿ, ti chí nge'é yā chi yeⁿ'ē yáⁿ'āa
yeⁿ'e rey. Cuta'á yā tan'dúúcā amigo yeⁿ'é
yā saⁿ'ā chi nguuvi Blasto chi diiⁿ cuidado
va'ai yeⁿ'e rey, cuarto naachi cyaadú yā.
Neⁿ'é yā chi cuuví caaⁿ'maⁿ sa ndúúcū rey
cááva yā. 21 'Áámá nguuvi chí diiⁿ señalado
cáávā chuū, Herodes canuuⁿ yā catecai rey.
Ch'iindí yā na trono yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá nduudu. 22 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ
miiⁿ 'cai yiicú yā ní caⁿ'a yā: Ndúúdú miiⁿ
yeⁿ'ē Dendyuūs, nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū.
23 Hora miiⁿ ní 'áámá ángel yeⁿ'e Señor
miiⁿ n'nuuⁿ cá'ai yā saⁿ'ā Herodes caati
nguɛ́ɛ́ caⁿ'a sa chi yeⁿ'e Dendyuūs chí
ch'ɛɛtɛ taavi chi ngaⁿ'a sa. Ní che'ē taavi
n'dáá rey miiⁿ ní ch'iī sa.
24 Nduudú yeⁿ'ē Señor Jesucristo miiⁿ ndíí
ch'ɛɛtɛ ca ní 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu ngíí 'yaaⁿ cá
yā.
25 Bernabé ndúúcū Saulo miiⁿ nndaá
ntúuⁿ yā yáāⁿ Jerusalén ti 'āā diíⁿ yā
cumplir ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ndɛɛ̄ ntúuⁿ yā
Juan chi nguuvi Marcos.

13

*Bernabé ndúúcū Saulo tuca*ⁿ'á yā viaje
vmnááⁿ vmnaaⁿ

1 Vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi caaⁿ'maⁿ ndu-
udu yeⁿ'e Dendyuūs ndúúcū maestros yeⁿ'e

yaācū yeⁿ'e yáāⁿ Antioquía. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní Bernabé, ndúúcū Simón chi nguuvi sa
Niger, ndúúcū Lucio yeⁿ'ē yáāⁿ Cirene,
ndúúcū Manaén saⁿ'ā chi dáámá chiita
sá ndúúcū rey Herodes, ndúúcū Saulo.
2 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní taachí snée yā i'téénu
yā Señor Jesucristo. Ní taachí 'āā cuéɛ́
che'é yā tuu'mí Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs
caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ ví'i nī 'āā vi'ī Bernabé
ndúúcū Saulo cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi 'úú ca'á
saⁿ'ā s'eeⁿ. 3 Taachi 'āā cuéɛ́ che'é yā ní
ngaⁿ'āngua'á yā níícú sn'duúⁿ yā ta'á yā
vmnaaⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ ní diíⁿ yā despedir
yeⁿ'ē sa.

*Apóstoles ca*ⁿ'a yā nduudu cuaacu na isla
Chipre

4 Espíritu N'dai dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní cueⁿ'é yā yáāⁿ Seleucia. Ndii miiⁿ ní
cueⁿ'é yā na barco isla Chipre. 5 Ndaá yā
na yáāⁿ Salamina ní ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e
Dendyuūs miiⁿ na yáacū sinagogas yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní canéé ntúuⁿ yā
ndúúcū Juan miiⁿ chí nginnee sá 'iiⁿ'yāⁿ.
6 Ní ch'iinu snee yā cheⁿ'e yā núúⁿmáⁿ yáāⁿ
yeⁿ'e isla Chipre ní ndaá yā na yáāⁿ Pafos,
ní nndaacá yā 'áámá saⁿ'ā Israel chi nguuvi
Barjesús. Saⁿ'ā miiⁿ saⁿ'ā chí idin'dái magia
ní profeta chi nguéɛ́ ngaⁿ'ā nduudu cuaacu
yeⁿ'e Dendyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 7 Saⁿ'ā miiⁿ
canéé sá ndúúcū saⁿ'ā gobernador Sergio
Paulo ní 'áámá saⁿ'ā chi déénu sa. Sergio Paulo miiⁿ ní 'cai sa Bernabé ndúúcū
Saulo. Neⁿ'e sa 'caandiveeⁿ sa nduudú
yeⁿ'e Dendyuūs. 8 Sáⁿ'ā Elimas (nguuvi
sá neⁿ'e caaⁿ'māⁿ davaacú 'cūū saⁿ'ā chi
idin'daí magia) nguéɛ́ 'cūūⁿ sa saⁿ'ā. Neⁿ'e
sa divíi sa chi i'teenu Sergio Paulo chi
gobernador. 9 Tuu'mi ní Saulo chi nguuvi Pablo dendú'ū, ndiituú sa ndúúcū Espíritu N'dai ní n'gíínu sa saⁿ'ā Elimas miiⁿ.
10 Pablo caⁿ'a sa: Dii, sáⁿ'ā diitú yeⁿ'e tanducueⁿ'ē vaadī nginnche'éí ndúúcū nducueⁿ'ē
chi nguɛɛ n'daācā, daiya yááⁿn'guiinūuⁿ
ní contra yeⁿ'ē tanducueⁿ'ē vaadī cuaacu.
¿'Áá nguéɛ́ cu'nēēⁿ 'naaⁿ di chi di'vááchí di
yeⁿ'e yúúní cuaacu yeⁿ'ē Señor Jesucristo?
11 Maaⁿ ní ta'ā Señor miiⁿ canee contra
yeⁿ'e di ni cúúví nngueenáaⁿ di. Nguéɛ́
n'dííchi di 'yáⁿ'ā 'áámá tiempo. Tuu'mí
nūuⁿ chi nngueenáaⁿ sa ní 'áámá chi maāi
yeⁿ'ē sa. Ní cachiica 'múúⁿ cachiicá miiⁿ
sa ní in'nuūⁿ sa du'ū chi cundéɛ́ neeⁿ ta'ā
sa. 12 Tuu'mi ní gobernador Sergio Paulo
n'diichi sa chí chiī, ní s'teenu sa. Ngeⁿ'e
yíínú sá yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'ē Señor Ndyuūs.

*Pablo ndúúcū Bernabé cuē*ⁿ'e yā na yáāⁿ
Antioquía yeⁿ'ē distrito Pisidia

13 Pablo ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ndúúcu sa
cueⁿ'é yā na barco yeⁿ'ē yáāⁿ Pafos ní
cueⁿ'é yā na yáāⁿ Perge yeⁿ'ē país Panfilia.
Naati Juan miiⁿ ní cueⁿ'e sa yēⁿ'e yā na
yáāⁿ Jerusalén. 14 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā
yeⁿ'ē yáāⁿ Perge ní ndaá yā yáāⁿ Antioquía
yeⁿ'ē distrito Pisidia. Ní ndaa yā na yaācu
sinagoga nguuvi sábado, 'áámá nguuvi chí
ntaavi'tuunúúⁿ yā tiempo miiⁿ. Ní ch'ɛɛté
yā na silla. 15 Cuayiivi chi saⁿ'a ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē
yaācū sinagoga ch'eeⁿ sa ná libro yeⁿ'e ley
ndúúcū ná libro yeⁿ'e profetas, saⁿ'ā ch'ɛɛtɛ
dichó'o sa saⁿ'ā s'eeⁿ chí caāⁿ'māⁿ sa ní
caⁿ'a sa: Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í, ndúúti chi canee
'áámá nduudu yeⁿ'ē chi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ
'cūū, caaⁿ'maⁿ di.
16 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sa. Diīⁿ
sá ndúúcū ta'a sa chi cuuvi 'diííⁿ. Ní caⁿ'a sa:
Ndís'tiī saⁿ'ā yeⁿ'e Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénú Ndyuūs, 'caandivéeⁿ nī. 17 Ndyuūs
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú Israel ndɛɛvɛ yā chiida yú s'eeⁿ ní diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'ɛɛtɛ.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snéé yā yáⁿ'āa Egipto
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ snúúⁿ yúúní. Ní Ndyuūs
ndúúcū poder yeⁿ'e yā ndúúcū ta'á yā ní
tunⁿ'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ. 18 Ní taandúú 'úúví
ngɛɛcu nduūyū diíⁿ yā cuidado 'iiⁿ'yāⁿ na
yáⁿ'āa cuūⁿmaⁿ. Ní chi chɛɛ́ yā taanduvéɛ́
chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā. 19 Ní taachí Ndyuūs
diiⁿ tuuví yā ndɛɛ̄chē nación yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguéɛ́ ndaata Israel na yáⁿ'āa Canaán,
ca'á yā yáⁿ'āa miiⁿ chí cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
Israel. 20 Cho'ó chuū chɛɛti cuūuⁿ ciento
canéé 'uūvī ngɛɛcu ndiichi ndúuyū ca'a yā
juez yeⁿ'é yā ndii nguuvi profeta Samuel
miiⁿ chi caⁿ'a nduudu Ndyuūs. 21 Tuu'mi
ní tiempo miiⁿ chiica yā rey ní Ndyuūs ní
ca'á yā Saúl miiⁿ chi cuuvi sa rey. Chɛɛtí
'uuvi ngɛɛcu nduūyū Saúl miiⁿ rey miiⁿ.
Saúl miiⁿ saⁿ'a daiya Cis, 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē Benjamín. 22 Divíi yā saⁿ'ā ní
Ndyuūs nadicuéeⁿ yā táámá rey chi David
chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní
Ndyuūs ngaⁿ'á yā: 'Úú ndaacá David daiya
Isaí miiⁿ 'áámá saⁿ'ā tan'dúúcā chi neⁿ'e
staava yeⁿ'é. Saⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ sa tanducueⁿ'ē chi neⁿ'é. 23 Yeⁿ'e ndaata sáⁿ'a 'cūū
miiⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs ngaⁿ'a chi cā'a

yā, Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Jesús yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel lado yeⁿ'e Salvador chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [24] Taachí 'aa cuɛ́ɛ́ ndaá Jesús miiⁿ, caⁿ'ā Juan miiⁿ chi cuɛɛdinuūⁿniⁿ yā yeⁿ'ē chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'e yā. [25] Juan miiⁿ taachi ch'iinu diiⁿ sa ntííⁿnyūⁿ yeⁿ'ē sa, caⁿ'a sa: ¿Du'ū 'úú nadicádiinuuⁿ ndis'tiī? Nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'úú. Cun'diichí nī. Cuchii 'áámá na cuaaⁿ daami 'úú ni 'úú nguɛ́ɛ́ n'daācā 'úú chi cuuví diíⁿ n'daatií yííⁿmáⁿ naaⁿ ndaacuú yéⁿ'ē chí cánúúⁿ ca'a.

[26] Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í, daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Abraham ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū ndis'tiī chi i'téénú yā Ndyuūs, caavā ndís'tiī dicho'ō Ndyuūs nduudu chí nnguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. [27] 'Iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ndúúcū nducyáácá yā chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Jesús ní nguɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'e profetas chi n'geeⁿ yā nducuéⁿ'ē nguuvi sábado chi intaavi'tuunúúⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā condenar Jesús. [28] 'Íícu ní nguɛ́ɛ́ ndaacá yā falta yeⁿ'e yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Chiica 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Pilato miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chi Pilato 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús ní 'cuūvi yā. [29] Taachí ch'iinu chiī tánducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ diví yā Jesús na yáⁿ'á cruz ní s'nuú yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáinyāⁿ. [30] Ndyuūs nadicueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā. [31] Jesús miiⁿ ch'iⁿ'í maáⁿ yā nééné n'deēe nguuvi nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí dáámá cuchɛ́ɛ́ yā ndúúcu yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ní ndaá yā yáāⁿ Jerusalén. 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ testigos yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

[32] Nús'uú ntuūⁿ ngaⁿ'á 'nū ndúúdú ngai. Chuū chi nduudu chi Ndyuūs ca'a yā chiida yú s'eeⁿ taachi Ndyuūs caⁿ'a yā chi diíⁿ yā. [33] Chuū chí Ndyuūs miiⁿ ní dicuaacú yā ní Ndyuūs diíⁿ yā cáávā s'uuúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ daiyá chiida yú s'eeⁿ yeⁿ'e Israel tááchí Ndyuūs nadacueéⁿ yā Jesús miiⁿ. Chuū chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'ē Ndyuūs naachi nguūⁿ salmo ndii 'úúví chí ngaⁿ'ā: Dii daiyá dii, maaⁿ nguuvi 'úú n'giⁿ'í chi daiyá dii 'tíícā. [34] Ndyuūs nadacueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunéé choó yā. 'Túúcā caⁿ'a yā: 'Úú teé dii cosa chi n'dai chi cāⁿ'a chi ca'á David. Chuū chi cuaacu. [35] Cáávā chuū ngaⁿ'á yā na táámá salmo: Nguɛ́ɛ́ 'cuaáⁿ nī chi Daiyá nī chi n'dai chí nguɛɛcunéé choō cuerpo yeⁿ'é yā. [36] Cuaacu nííⁿnyúⁿ chi David miiⁿ tááchí dichíí'vɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ yēⁿ'e yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Dendyuūs, ch'īi yā níícú ch'ɛɛchí yā naachi ch'ɛɛchi chiidá yā. Ní choo yā. [37] Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí Dendyuūs nadacuéeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ choo yā. [38] Nadacadíínuuⁿ nī chuū, ndís'tiī saⁿ'ā vi'í. Caⁿ'a 'nū ndís'tiī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū. [39] Cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Dendyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní diíⁿ yā chi nduuvī n'dai dii nanááⁿ Dendyuūs, naati ley yeⁿ'e Moisés nguɛ́ɛ́ cuuví nach'ɛɛcu nuūⁿndī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. [40] Cuin'dííchí nī chi nguɛ́ɛ́ chiī nanááⁿ ndís'tiī chí cánéé nguūⁿ cáávā profetas chi caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs, ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

[41] Cuin'dííchí nī ndís'tiī chi taaⁿ nī, ní ngeⁿ'e yiiⁿnúúⁿ nī, ní 'cuuví nī; caati 'úú ní diíⁿ 'áámá ntiiⁿnyuⁿ neⁿ'e chí ndís'tiī snée nī iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'Áámá ntiiⁿnyuⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī ndúúti chi du'ū 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e chuū.

[42] Taachí nan'daa yā na yaācū sinagoga yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel di'cuíítu yā 'iiⁿ'yāⁿ, chi cúúví dɛɛvɛ táámá nguuvi sábado, nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ nī chi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e chuū. [43] Ní taachi 'āā diíⁿ yā despedir 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū sinagoga neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daacā chi 'āā maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ, can'dáa yā Pablo ndúúcū Bernabé. Pablo ndúúcū Bernabé ní caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'áámá 'cuɛɛtinéé yā na favor ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é Dendyuūs.

[44] Chidɛɛvɛ táámá nguuvi sábado, nguuvi chi ntaavi'túunúúⁿ yā, nduuvidáámá yā n'deee taaví 'iiⁿ'yāⁿ 'tɛ́ɛ́ nuuⁿmaⁿ yáaⁿ yā chi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. [45] Naati 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ taachi n'diichí yā chi n'deee n'daí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ndiitú yā ndúúcū vaadī ngueēe, caⁿ'a yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chí ngaⁿ'ā Pablo miiⁿ. Ní caⁿ'a taáⁿ yā contra yeⁿ'é yā ní contra yeⁿ'e Dendyuūs. [46] Tuu'mi ní Pablo ndúúcū Bern-

abé miiⁿ caⁿ'a yā nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'a
caⁿ'a yā: Ndís'tiī cuaacu nííⁿnyúⁿ cánéé chí
caaⁿ'máⁿ 'nū ndúúcū ndís'tiī nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ naati ndís'tiī
ní divíi nī yeⁿ'ē veéⁿ nī. Ní túúmícadi-
inúúⁿ maáⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacá nī chi
tuneeⁿ nī vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Cáávā chi
diíⁿ nī, Ndyuūs nguɛ́ɛ́ teé yā ndís'tiī vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ndís'tiī. Cuin'diichí nī.
Nguɛɛcunée 'nū caⁿ'a ntuúⁿ 'nū ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel.
47 Caati 'tíícā chidichó'ó Señor 'iivú Ndyuūs
miiⁿ nús'uu, ní Ndyuūs cáⁿ'a yā chii yā
nús'uu:

'Úú chí'neéⁿ ndís'tiī tan'dúúcā chídɛɛvɛ
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
ndaata Israel, chi cuuvi caaⁿ'máⁿ nī
nduudu chí nanguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ ndii
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī.

48 Taachí ch'iindiveéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chuū ndiitú yā
ndúúcū vaadī yeenú ní caⁿ'a yā chi ch'ɛɛtɛ
taavi Ndyuūs cáávā nduudu yeⁿ'e Señor
Ndyuūs miiⁿ. Ní s'teenú yā nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs chíndɛɛvɛ yā ní
tee yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 49 Ní nduudu
Señor miiⁿ 'āā chi chiicadíínuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ti
cheⁿ'e núúⁿmáⁿ yáāⁿ estado miiⁿ. 50 Naati
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ snéé
'diíⁿ yā n'daataá chí n'dai taaví chí n'dááca
taavi ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndúúcū
n'daataá ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē nadacuéeⁿ yā
vaadī 'caa'va contra yeⁿ'e Pablo ndúúcū
Bernabé ní ndivíi yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē na yáāⁿ
naachí snée yā. 51 Pablo ndúúcū Bernabé
ní n'dáádi yā iyaacá yeⁿ'e ca'a yā ti 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní contra yā. Cueⁿ'e yā
ní ndaa yā yáāⁿ Iconio. 52 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
i'téénu yā Cristo ní yeenú taavi yā ndúúcū
vaadī yeenú ndúúcū Espíritu N'dai.

14

Pablo ndúúcū Bernabé na yáāⁿ Iconio

1 Chiī na yáāⁿ Iconio chi Pablo ndúúcū
Bernabé sndaa yā daama daama na yaācū
sinagoga yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní 'túúcā
caⁿ'a yā. Ní neené n'dai 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
s'téénu yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. 2 Naati 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā, n'gɛɛcu
cheendí yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'ē ndaata Israel ní diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel nguɛ́ɛ́
nacadíínuuⁿ yā n'daacā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu yā. 3 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ndúúcū
Bernabé 'naaⁿ n'dáí ch'ɛɛtinée yā miiⁿ ní
Señor Jesucristo diíⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ 'va'á yā caⁿ'a yā yeⁿ'ē Señor Jesu-
cristo. Señor Jesucristo miiⁿ ní ch'iⁿ'i yā
chi nduudu cuaacu miiⁿ chi nduudú yeⁿ'é
yā yeⁿ'ē favor ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é yā. Ní Señor
miiⁿ diiⁿ yā chuū ní cā'a yā poder chi Pablo
ndúúcū Bernabé diíⁿ yā señales ndúúcū
vaadī n'giinu. 4 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē
yáāⁿ miiⁿ ní 'uūvī vaanicadiinúúⁿ yeⁿ'é yā.
Náⁿ'a yā ní lado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
ní tanáⁿ'a yā ní lado yeⁿ'ē apóstoles chi
dichó'ó Dendyuūs. 5 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata
Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyūⁿ
in'núúⁿ yā vaadī 'caa'va chi tun'dáa yā
Pablo ndúúcū Bernabé ní chí cuituú yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 6 Taachí chicadíínuuⁿ saⁿ'ā
s'eeⁿ chuū, cueⁿ'é yā ngeenu yā na yáāⁿ
Listra ndúúcū yáāⁿ Derbe chi distrito yeⁿ'e
Licaonia ndúúcū nducyaaca yáāⁿ nuuⁿmaⁿ
ndiiviíná yáⁿ'āa. 7 Ní miiⁿ caⁿ'a yā evangelio
chí ndúúdú ngaī yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ.

'Iiⁿ'yáⁿ ca'ā tuú yā Pablo na yáāⁿ Listra

8 Cánéé 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáāⁿ Listra chí
vɛ́ɛ́ sá ti mar 'áámá fuerza yeⁿ'ē ca'a sa.
Nguɛ́ɛ́ ngiica sa ndíí ch'iindiyaāⁿ sa. 9 Sáⁿ'a
'cūū ní ch'iindiveeⁿ sa chi caⁿ'a Pablo. Ní
Pablo miiⁿ ní n'gíínu yā saⁿ'ā miiⁿ ní nacádi-
inúúⁿ yā yeⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ ti i'téénu sa chi
cuuví nduūvā yeⁿ'ē sa. 10 Ní caⁿ'a yuudú yā:
Nducueeⁿ cuaacú di ndúúcū ca'a di. Hora
miiⁿ ní saⁿ'ā miiⁿ nducueeⁿ sa ní chiica sa.
11 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'diichí yā chi diīⁿ Pablo 'cai
diitú yā ní caⁿ'á yā ndúúcū davaacu yeⁿ'e
yáⁿ'āa Licaonia chi ndyuūs s'eeⁿ ndáa yā
nanáāⁿ yā tan'dúúcā saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

12 Caⁿ'a yā yeⁿ'e Bernabé chi Júpiter, ní
Pablo miiⁿ ní Mercurio ti Pablo miiⁿ ní
chindɛɛ yā nduudu. 13 Yáacū yeⁿ'ē Júpiter
cánéé chuva'āī yáāⁿ miiⁿ. Chiiduú yeⁿ'ē
Júpiter ndɛɛ yā itiindu s'éé̱ⁿ ndúúcū corona
s'eeⁿ yeⁿ'e naāndā nanáāⁿ chééndí cheēⁿ
yáāⁿ miiⁿ. Ní neⁿ'e yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iití
chi ca'a yā sacrificios. 'Tiicá ntúūⁿ n'deee
taaví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ neⁿ'e yā diiⁿ yā.
14 Ní naachí ch'iindiveéⁿ apóstoles Bernabé
ndúúcū Pablo chuū chíín'cuuⁿ yā catecai yā
tí neené ndachíī ní cueⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Ní 'cai yā. [15] Ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī saⁿ'ā, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi 'tíícā idiíⁿ nī? Nús'uū sáⁿ'ā ntuuⁿ nús'uu tan'dúúcā ndís'tiī. Ní ngaⁿ'a 'nū nduudu cuaacu chí diví nī yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē dendu'ū ní cu'téénu nī Ndyuūs chi cánduuchi chi din'dái yā nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū nducyáácá dendu'ū chi vɛ́ɛ́. [16] Nguuvi chí 'āā cho'ōo Ndyuūs s'neeⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cáⁿ'a yā yúúní damaáⁿ yā. [17] Nguɛ́ɛ́ s'neeⁿ yā ti nguɛ́ɛ́ cosa chí ch'iⁿ'i dú'ūu 'iiⁿ'yāⁿ yā. Din'daacá yā. Ní teé yā cuuvī yeⁿ'é nanguuvi ndúúcū tiempo yeⁿ'ē n'deēe taaví n'gui'i o cosecha. Ní di'cuiitá yā staava yeⁿ'ē yú ndúúcū vaadī yeenú ti teé yā chi neⁿ'ē cuerpo yeⁿ'ē yú.

[18] Caⁿ'a yā chuū, ngii n'dái naati idiíⁿ yā chi 'iiⁿ'yáⁿ yáāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā sacrificio.

[19] Tuu'mi ní ndaā náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Antioquía ní yeⁿ'ē yáāⁿ Iconio chi yaa'ví yā nducyáácá yā contra yeⁿ'e Pablo. Ní ca'a tuú yā saⁿ'ā ní chíí n'dai yā saⁿ'ā 'áámá lado chuva'ai yáāⁿ miiⁿ ní 'áácú yā chí 'āā n'diī sa. [20] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téénu yā Cristo ní nuuⁿmaⁿndiiví nanáaⁿ yā. Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sá ní nuuⁿ ndáá tuuⁿ sa na yaāⁿ miiⁿ. Ni chidɛɛvɛ táámá nguuvi cueⁿ'e sa ndúúcū Bernabé na yáāⁿ Derbe.

[21] Ní caⁿ'a yā evangelio chí ndúúdú ngaī yeⁿ'e Jesucristo yáāⁿ miiⁿ. Ní diíⁿ yā chi nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu. Pablo ndúúcū Bernabé nguɛɛcunée yā yáāⁿ Listra, yáāⁿ Iconio, ndúúcū yáāⁿ Antioquía. [22] Ní diíⁿ yā chí ditiinú yā ndúúcū vaadī i'teenu na alma yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo ndúúcū staava yeⁿ'é yā. Ní ngi'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá cunee yā ndúúcū vaadī i'teenu. Ní caⁿ'a yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cánéé chí nééné n'deēe chí cho'o núuⁿ yú maaⁿ níícú ndaā yú va'ai chɛɛti nguuvi. [23] S'nééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndīīcúū chí saⁿ'a ndii tíiiⁿ yeⁿ'ē 'áámá 'áámá yaācū ní caⁿ'angua'á yā taachi 'āā cuɛɛ ca'diinú yā. Ní s'néeⁿ yā na ta'a Señor 'iivú Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu.

*Nguɛ́ɛ́*cundií yā ní cueⁿ'é yā yáāⁿ Antioquía yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria

[24] Cuayiivi chi cho'ó yā distrito yeⁿ'ē Pisidia ní ndaá yā yáⁿ'āa Panfilia. [25] Taachi caⁿ'a yā nduudu cuaacú miiⁿ na yáāⁿ Perge cunaⁿ'á yā na yáāⁿ Atalia. [26] Yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ cunaⁿ'á yā na barco na yaāⁿ Antioquía. Miiⁿ ní naachí hermanos s'eeⁿ vmnáāⁿ vmnaaⁿ tucá'a yā Pablo ndúúcū Bernabé na ta'a Dendyuūs ndúúcū favor yeⁿ'e Dendyuūs cáávā ntiiⁿnyūⁿ chi 'āā diíⁿ yā. [27] Ní ndaá yā na yáāⁿ Antioquía. Ní taachi nduuvidaamá yā na yaacū caⁿ'a yā tanducuéⁿ'ē cosa ch'ɛɛtɛ chi 'āā diíⁿ Dendyuūs ndúúcu yā. Ní táácā Dendyuūs ca'á yā permiso 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel chi cu'téénu yā nduudu yēⁿ'e yā. [28] 'Náāⁿ tiempo canéé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo.

15

Concilio na yáāⁿ Jerusalén

[1] Tuu'mi ní náⁿ'a yā chi nndaá yā yeⁿ'ē yáⁿ'āa Judea chi'cueéⁿ yā hermanos chuū: Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi ngaⁿ'a 'áámá ley yeⁿ'e Moisés tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cuuvi níngua'ai di. [2] Pablo ndúúcū Bernabé ch'ɛɛcu cheendí yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya ní nééné n'deēe caⁿ'a yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā chi caⁿ'a Pablo ndúúcū Bernabé ndúúcū tan'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ Jerusalén. Ní caⁿ'á yā ní tiinguuneeⁿ yā yeⁿ'ē chuū nanáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e yaācū ndúúcū apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs.

[3] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū ch'ɛɛtinúúⁿ yúúní yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáⁿ'āa Fenicia ndúúcū yáⁿ'āa Samaria. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā taacā chi i'teenu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní nducyaaca hermanos miiⁿ yeenu taaví yā.

[4] Ní ndaá yā na yáāⁿ Jerusalén. Ní apóstoles ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū miiⁿ diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā tanducuéⁿ'ē chi Dendyuūs diíⁿ yā ndúúcu yā. [5] Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e fariseos chi s'teenu yā ní diíⁿ yā costumbre yeⁿ'é yā nacuéeⁿ yā ní caⁿ'a yā: Canéé chí diiⁿ yú circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ ní canee cúúⁿmíⁿ yā diíⁿ yā chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e Moisés.

[6] Ní nduuvidaamá yā apóstoles ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi 'iiⁿntyéⁿ'e yeⁿ'e yaācū chí n'diichí yā yeⁿ'e chuū. [7] Ní ch'iinu caⁿ'a yā n'deee n'dái, ní Pedro miiⁿ ní ncueeⁿ sá ni caⁿ'ā sa: Ndís'tiī, saⁿ'ā hermanos, deenú nī tan'dúúcā 'āā 'naaⁿ tiempo chi Dendyuūs ndɛɛ̄vé yā 'úú nguaaⁿ s'uūúⁿ ni cáávā cheendí ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́

yeⁿ'ē ndaata Israel ch'iindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ní s'téénu yā. [8] Ní Ndyuūs chi inaaⁿ yā staava yeⁿ'ē yú ch'iⁿ'i yā chi i'téénu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'a yā Espíritu N'dai 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel tan'dúúcā s'uūúⁿ. [9] Dáámá nducyaaca yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chi i'téénu yā. [10] Maaⁿ ní ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi di'vaachi nī yeⁿ'e Ndyuūs, ní s'néeⁿ nī na tiiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo tan'dúúcā 'áámá yugo chi s'uuúⁿ nguéɛ́ cuuvi candɛ̄ɛ yú ndii nguɛɛ chii candɛɛ yā chiida yú s'eeⁿ dendú'ū? [11] Maaⁿ ní i'téénu yú cucáávā favor ch'ɛɛtɛ taavi yeⁿ'e Señor Jesús cuuví nanguaⁿ'āī yú dáámá dáámá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel.

[12] Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'aa ntéɛ́ caⁿ'á yā mar 'áámá. Ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e Bernabé ndúúcū Pablo chi caⁿ'a yā n'deee n'dáí señales ndúúcū vaadī n'giinu chí Ndyuūs diíⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. [13] Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ snéé 'diíⁿ yā tuu'mi Jacobo nan'guɛɛcutaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī saⁿ'ā hermanos cu'neeⁿ veeⁿ nī yeⁿ'é. [14] Simón miiⁿ 'āā caⁿ'a sá tááca Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel ní sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā cáávā chi i'téénu yā Jesucristo. [15] Ndúúcū nduudu 'cūū ní ndíí tiempo vmnaaⁿ cunee yiinú profetas chi caⁿ'a chi cuchiī tan'dúúcā chi cunee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

[16] Cho'ōo chúū nanguɛɛcúndií ní nadin'daí va'ai yeⁿ'e David chí sndɛɛvɛ ní nadin'daí to'o ndiicúū, ní va'aī miiⁿ nanguɛɛcuneé nādacuéɛ́ⁿ ntuúⁿ.

[17] Ní tanáⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ n'nuuⁿ ntuúⁿ yā Señor Jesucristo, ní yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel miiⁿ chi Dendyuūs caⁿ'a yā chi cuuvi déénu yā.

[18] Chuū ngaⁿ'a Señor miiⁿ chi din'dái tuuū ndɛɛvéɛ́ ní dendú'ū diíⁿ yā chi cadiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chúū ndíí tiempo ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ.

[19] Maaⁿ ní 'úú diíⁿ inacádiinúúⁿ yeⁿ'e chuū, chi nguéɛ́ di'vaachi yú yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chi cu'téénú yā Dendyuūs. [20] Mííⁿ dingúuⁿ yú yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi cūvii yā yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chi yeⁿ'ē ídolos ndúúcū yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'ā 'áámá n'daataá chi nguéɛ́ sneé yā ndúúcū vi'ī ní nguéɛ́ n'giindivaacu yā, ndíí nguéɛ́ che'é yā yuūtɛ̄ yeⁿ'ē 'áámá 'iiti chi idi'núú yā daandú tī, ndíí nguéɛ́ che'é yā ingée yā yuuúⁿ yeⁿ'é tī. [21] Ndíí tiempo yeⁿ'ē Moisés miiⁿ ní ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ndíí nducyáácá yáāⁿ vɛ́ɛ́ 'aama yā chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē Dendyuūs na yaācū sinagoga naachí n'geeⁿ yā libro yeⁿ'e Dendyuūs nguuvi nguuvi chi intaavi'tuunúúⁿ yā chi sábado.

[22] Apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacu ndúúcū nducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū canéé yiinú yā chí n'daacā chí níndɛɛvɛ yā yeⁿ'ē nguááⁿ yā 'uuvi saⁿ'ā. Ní dicho'ó yā saⁿ'ā s'eeⁿ ndúúcū Pablo ndúúcū Bernabé na yáāⁿ Antioquía. Ní ndɛɛvɛ yā Judas chi nguuvi sa Barsabás, ndúúcū Silas. Saⁿ'ā s'eeⁿ n'gɛɛtɛ sá nguaaⁿ hermanos. [23] Ní dicho'ó yā caaca ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Apóstoles ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndicúū ndúúcū hermanos níngúuⁿ yā chuu yeⁿ'ē hermano chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel chi snée yā na yáāⁿ Antioquía, na yáⁿ'āa Siria, ndúúcū na yáⁿ'āa Cilicia: N'dai n'diī. [24] Nús'uū ní n'giindiveéⁿ 'nū chi náⁿ'a yā cueⁿ'é yā yeⁿ'é 'nū ní diíⁿ yā chi ndís'tiī nguéɛ́ ch'ɛɛtinéé 'diíⁿ nī ndúúcū nduudu yeⁿ'é yā. Ní nguéɛ́ caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ 'nū chi can'dáa yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā chí staⁿ'a yā alma yeⁿ'é nī ní chi'cueeⁿ yā chi diiⁿ circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. [25] N'daacā n'dai canéé nus'ūu chi 'āā ndúúvídaama nducyáácá 'nū chí dɛɛvɛ 'nū saⁿ'ā s'eeⁿ ní dicho'ó 'nū nanááⁿ ndís'tiī saⁿ'a s'eeⁿ ndúúcū Bernabé ndúúcū Pablo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi neⁿ'e taavi yú. [26] Saⁿ'ā s'eeⁿ n'deēe cuūví cueⁿ'é yā naachi deenú yā chi vɛɛ peligro chi 'cuūvi yā cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [27] Chííⁿ chi dicho'ó 'nū Judas ndúúcū Silas. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'máⁿ yā chi cuuvi deenú nī. [28] Chuū ní n'daacā canee ndúúcū Espíritu N'dai ndúúcū nús'uu diíⁿ 'nū chi nguéɛ́ i'neeⁿ 'nū vmnaaⁿ ndís'tiī mar 'áámá carga chí ngo'o ca ndís'tiī caati 'āā chí neⁿ'e nūuⁿ. [29] Nguéɛ́ tuu'ví nī cosa chi nga'á yā na ídolos ndíí nguéɛ́ yeⁿ'e yuūúⁿ ndíí nguéɛ́ yuutɛ yeⁿ'e 'iiti chi nge'e yíícú ndíí nguéɛ́ diiⁿ nī chí cunee nī ndúúcū 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ

chi nguɛ́ɛ́ n'giindivaacu ndúúcu nī. Ndúúti chi diíⁿ nī chuū tuu'mi ní n'daacā idiíⁿ nī. N'dáácā cho'ó nī. Chuū chi ngaⁿ'á.

30 'Tíícā chi 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā cueⁿ'ē na yáāⁿ Antioquía. Ní nduuvidaamá yā ndúúcū nducyaaca hermanos. Ní nica'á yā carta 'iiⁿ'yāⁿ. 31 Taachí ch'eeⁿ yā carta miiⁿ ní yeenú taavi yā cáávā nduudu 'vich'ɛɛtínūuⁿ. 32 Judas ndúúcū Silas chí profetas ntúūⁿ chi caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ní ca'a yā 'viich'ɛɛtínuuⁿ ní didiitú yā hermanos ndúúcū neene n'dáí nduudu. 33 Canéé yā 'áámá tiempo miiⁿ ní hermanos diíⁿ yā despedir 'iiⁿ'yāⁿ ní neⁿ'é yā chi n'daacā canée yā chí 'cuɛɛtinéé 'diíⁿ yā ndúúcū vaadī 'diíⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛɛcunéeⁿ yā na yáāⁿ naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā. 34 Silas miiⁿ canéé yíínu sa chi canéé sa miiⁿ. 35 Pablo ndúúcū Bernabé miiⁿ canee yā na yáāⁿ Antioquía. Ngi'cuéeⁿ yā nduudu Dendyuūs miiⁿ ní ngaⁿ'a yā evangelio chi ndúúdú ngaī yeⁿ'e Jesucristo ndúúcū náⁿ'ā 'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Pablo diví yā yeⁿ'ē Bernabé ní cueⁿ'é yā ndii 'uuvi viaje

36 Cuayiivi chi cho'ō tan'duuvi nguuvi, Pablo ngāⁿ'a yā ngii yā Bernabé: Nanguɛɛcunéé ntuūⁿ yú, caⁿ'ā yú n'diichi yú hermano s'eeⁿ yeⁿ'ē nducyaaca yáāⁿ naachí cheⁿ'e yú, ní caⁿ'a yú nduudu yeⁿ'ē Señor. Ní n'diichi yú táácā snée yā.

37 Ní Bernabé miiⁿ neⁿ'ē sa chi caⁿ'á Juan chi nguuvi Marcos ndúúcu sa. 38 Naati Pablo miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ canee yíínu sa chi candɛ́ɛ sa 'iiⁿ'yāⁿ chí diví yā yeⁿ'ē saⁿ'ā s'eeⁿ ndii yáⁿ'āa Panfilia. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ cheⁿ'é yā chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ. 39 Nguɛ́ɛ́ canéé yiīnú yā nguaaⁿ maáⁿ yā ní ndaacādaamí yā hermanos Bernabé ndúúcū Marcos ní cueⁿ'é yā isla Chipre na barco. 40 Pablo miiⁿ ní ndɛɛvɛ sa saⁿ'ā Silas ní náⁿ'ā hermanos caⁿ'a yā chiī yā chi vaadī ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e Dendyuūs cunée ndúúcū Pablo ndúúcū Silas miiⁿ. 41 Ní cuayiivi cho'ó yā yáⁿ'āa Siria ndúúcū yáⁿ'āa Cilicia. Ch'ɛɛtinéé chiichi yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū.

16

Timoteo cueⁿ'é yā ndúúcū Pablo ndúúcū Silas

1 Cuayiivi miiⁿ índaa sa yáāⁿ Derbe ndúúcū yáāⁿ Listra, ní 'caandiveéⁿ nī. Canee 'áámá saⁿ'ā discípulo chí ch'eēⁿ chi nguuvi sa Timoteo, daiya 'áámá n'daataá 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi i'téénu tá Dendyuūs, ní chiidá sa miiⁿ nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 2 Ní hermanos chí snée yā yáāⁿ Listra ndúúcū yáāⁿ Iconio ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē sáⁿ'ā miiⁿ chi neené n'dai sa. 3 Pablo miiⁿ ní neⁿ'e yā chi caⁿ'a sa nduucú yā. Ní sta'á yā saⁿ'ā ní diíⁿ yā circuncidar saⁿ'ā miiⁿ caavā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ti déénú yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chi saⁿ'ā miiⁿ daiya sa saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. 4 Ní taachi cho'ó yā yáāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā orden chi nn'gaacú yā chí caⁿ'a apóstoles chi caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacū chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén chi diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chuū. 5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ 'āā neē chiichí yā ndúúcu vaadī i'teenu. Ní ngíí 'yaaⁿ ca yā 'áámá nguuvi taama nguuvi.

Pablo n'diichí yā na visión yeⁿ'é yā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedonia

6 Ní cho'ó yā yáⁿ'āa Frigia ndúúcū yáⁿ'āa Galacia. Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ chi caⁿ'á yā caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu na yáⁿ'āa Asia. 7 Ndaá yā yáⁿ'āa Misia ní neⁿ'e caⁿ'a yā yáⁿ'āa Bitinia naati Espíritu miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ. 8 Ní cho'ó yā 'diituú yáⁿ'āa Misia ní cueⁿ'é yā na yáāⁿ Troas. 9 Nguiinū miiⁿ ní Pablo miiⁿ ní ch'iⁿ'i 'yúúdiyaaⁿ sáⁿ'ā na yaāⁿ yeⁿ'e sa. Ní n'diichi sa 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedonia chééndii sa ní di'cuíítu sa Pablo ní caⁿ'a sa: Cho'o dí yáⁿ'āa Macedonia miiⁿ ní cunnee di nús'uū. 10 Ní Pablo miiⁿ taachi n'diichi sa na 'yúúdiyaaⁿ yeⁿ'ē sa, cuayiivi mííⁿ nacádíínuuⁿ 'nū chi caⁿ'a 'nū yáⁿ'āa Macedonia. Déénú 'nū chi Dendyuūs ndɛɛvɛ́ yā nús'uu chi caaⁿ'maⁿ 'nū yeⁿ'ē evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'e Jesucristo.

Cueⁿ'é yā vácūū na yáāⁿ Filipos

11 Cheⁿ'é 'nū na barco yeⁿ'e yáāⁿ Troas ní ndaá 'nū yúúní cuaacu na isla Samotracia. Chidɛɛvɛ táámá nguuvi ní ndaá 'nū yáāⁿ Neápolis. 12 Ndii mííⁿ cueⁿ'é 'nū na yáāⁿ Filipos chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ romanos ní yáāⁿ miiⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa Macedonia. Ní ch'ɛɛtinée 'nū 'aama tiempo yáāⁿ miiⁿ. 13 'Áámá nguuvi sábado chi

intaavi'tuunuúⁿ yā tan'dúúcā ley yeⁿ'é yā can'daa 'nu cuaaⁿ dáámí cheendi va'āī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ niiⁿnuuⁿ yíícú naachi caⁿ'angua'á yā ní ch'εεtέ 'nū. Ní caⁿ'a n'deeé 'nū ndúúcū n'daataá chí nduuvidaama.

14 Miiⁿ canéé 'áámá n'daataá chí nguuvi tá Lidia. N'diicui tá tíínūuⁿ morada cua'aá yeⁿ'ē yáāⁿ Tiatira. Ní i'téénu tá Dendyuūs. Táⁿ'ā miiⁿ ní n'giindiveeⁿ tá. Ní Señor miiⁿ ní nnda'ai yā vaanicadiinúuⁿ yeⁿ'ē tá chí cu'neeⁿ veeⁿ tá chi caaⁿ'maⁿ Pablo. 15 Ní taachí chεεdinuūⁿnīⁿ tá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē tá, di'cuíitu tá nús'uu ní ngaⁿ'a tá: Ndúúti chi deenu nī chi 'úú 'áámá caneé ndúúcū Dendyuūs, cundáa nī vaacú ní 'cuεεtinée nī. Ní di'cuíítu tá nús'uu ní ch'εεtinée 'nū. 16 Taachí cueⁿ'e 'nū na lugar chi caⁿ'angua'a 'nū tuu'mi ní ndaacá 'nū 'áámá n'daata 'lííⁿ chi canee tá ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi diiⁿ adivinar. Ní ndaā tá nanáaⁿ 'nū. N'daata mííⁿ nééné n'deēe idiiⁿ tá ganar yeⁿ'ē 'iivi tá ndúúcū espíritu yeⁿ'ē chi diiⁿ adivinar. 17 Tá 'cūū ni cán'daā tá Pablo ndúúcū nús'uu ní n'gai yiicu ta ní caⁿ'a tá: Saⁿ'ā s'uuⁿ ní saⁿ'ā chi dichíí'vε̄ Dendyuūs chi ch'εεtε n'dai chi canéé na va'ai chεεti nguuvi. Saⁿ'ā s'eeⁿ n'giⁿ'i sa yúúní chi nanguaⁿ'āī yú.

18 N'daata miiⁿ diiⁿ tá 'túúcā neené 'yaaⁿ nguuvi. Pablo miiⁿ ní nguéέ canéé yiīnū sa ní caⁿ'a sá chii sa espíritu miiⁿ: 'Úú dicho'ó dii ndúúcū chi duuchi Jesucristo chi nan'dáa di yeⁿ'ē tá 'tiī. Ní nan'dáa espíritu miiⁿ hora miiⁿ. 19 Taachí n'diichī 'iivi tá chi cueⁿ'e espíritu yeⁿ'ē adivinanza chí diiⁿ tá ganar cááva yā, tuu'mi sta'á yā Pablo ndúúcū Silas. Ní candεε yā saⁿ'ā s'eeⁿ na vaacūyáāⁿ nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'e. 20 Ní ch'iⁿ'i yā saⁿ'ā s'eeⁿ nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'e ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a s'uuⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ diíⁿ yā chi véέ vaadī 'caa'va na yáāⁿ yeⁿ'e yú. 21 Ní ngi'cueeⁿ yā s'uúúⁿ costumbre chí nguεε 'cuaaⁿ yú ní nguéέ canéé chi diīⁿ yú, caati s'uúúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ romanos s'uúúⁿ.

22 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ nduuvidááma yā ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'e. Ní 'iiⁿntyéⁿ'e s'eeⁿ chíín'cuúⁿ yā catecai sa ní ca'á orden yā chi 'cueⁿ'é yā saⁿ'ā ndúúcū nduucu. 23 Ch'íínú ch'eⁿ'é yā saⁿ'ā s'eeⁿ n'deee taaví vueltas ní s'nuúⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ vácūū. Ní chii yā saⁿ'ā chííⁿ idiíⁿ yā cuidado chééndí vácūū chi diíⁿ yā cuidado n'daacā saⁿ'a s'eeⁿ. 24 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū s'nuúⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ vácūū chí yáanūu ca ní snuuⁿ chiichí yā ca'a sa na cepo.

25 Maⁿ'a yáāⁿ mííⁿ taachi Pablo ndúúcū Silas ngáⁿ'ángua'á yā ní ngiita yā canciones yeⁿ'é Dendyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ vácūū miiⁿ ní n'giindiveéⁿ yā. 26 Hora miiⁿ diituú nuⁿ'u yáⁿ'āa ní cimientos yeⁿ'ē vácūū miiⁿ ní nuⁿ'u. Ní hora mííⁿ nūuⁿ nducyaaca cheendi vácūū mííⁿ ní nánguaāⁿ. Ní ndaatíi ca'a yā ndúúcū ta'a yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ vácūū. 27 Saⁿ'ā soldado chi canéé cuidado vácūū miiⁿ taachí nduuchi sa chí cyaadu sa, ní n'diichi sa chi sdá'aī nducyaaca cheendi vácūū. Tuu'mi ní nntun'dáa sa espada yeⁿ'ē sa ní neⁿ'e sa 'caaⁿ'nuⁿ maaⁿ sa saⁿ'ā, caati nadacadíínuuⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ vácūū miiⁿ cheenú yā. 28 Pablo miiⁿ 'cai yiicu sa ní ngaⁿ'ā sa: Nguéέ diiⁿ di ndúúcū di 'tíícā. Nducyaacá 'nū snée 'nū.

29 Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ngiica sa dεεvε. Chindáa sa ngeēnū sa chεεti cuarto miiⁿ. Ní yinduuvi sa ní chííntii'ya sa na ca'a Pablo ndúúcū Silas. 30 Ní tun'dáa sa saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī Señores, ¿táácā diíⁿ ní 'iicu nanguaⁿ'áí?

31 Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Cu'téénú dí Señor Jesucristo níícú nanguaⁿ'āī di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di ná vaacu di.

32 Ní caⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e Señor saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ná vaacu sa. 33 Saⁿ'ā miiⁿ ní hora mííⁿ nūuⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ sta'a sa 'iiⁿ'yāⁿ ní naāⁿnū sa chi ya'āī yeⁿ'e yā. Cuayiivi miiⁿ ní chεεdinuūⁿnīⁿ saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa. 34 Ní candεε sa 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu sa ní ca'a sa chi che'e yā. Nducyáácа yā navaacu sa yeenú taavi yā chi s'téénu yā Dendyuūs miiⁿ.

35 Chidεεvε táámá nguuvi miiⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ dichó'o yā policía chi yaa'vi sa saⁿ'ā ní caⁿ'a sa: N'dεεchi yā saⁿ'ā s'eeⁿ. 36 Ní saⁿ'ā soldado chi canee cuidado cheendi vácūū chii sa Pablo nduudú 'cūū: 'Iiⁿntyéⁿ'ē yaa'ví yā 'úú chi 'úú tun'daá ndís'tiī. Maaⁿ ní cho'ó nī ní caⁿ'á nī ndúúcū cuidado. 37 Naati Pablo miiⁿ ní ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Cuayiivi chí ch'íínú ch'ēⁿ'e yā nús'uu nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndíí nguéέ itiinguuneéⁿ yā yeⁿ'e asunto miiⁿ dε'ε̄ chi caaⁿ'máⁿ 'nū ní candεε yā nús'uu vácūū, ¿'áá ntun'dáá n'de'éí yā nús'uu, ti nús'uu

'iiⁿ'yāⁿ romanos s'uuuⁿ ní s'nuúⁿ yā nús'uu vácūū?
38 Ní soldado s'eeⁿ ní ca'a sa chi cádiinuuⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē. Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū ní
dii'yá yā chiī taachi chicadiinúúⁿ yā chi
romanos 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 39 Ní 'iiⁿntyéⁿ'ē ndaá
yā ní di'cuiitú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní tun'dáa yā
'iiⁿ'yāⁿ vácūū. Ní chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi
nan'daa sa na yáāⁿ miiⁿ. 40 Tuu'mi ní taachi
nan'dáa yā vácūū sndaa yā na vaacu 'áámá
n'daataá chi nguuvi Lidia. Ní n'diichí yā
hermanos ní chii yā 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā
ndúúcū cuidado. Ní cunaⁿ'a yā.

17

Nduuvitaáⁿ yā na yáāⁿ Tesalónica

1 Cho'ó yā yáāⁿ Anfípolis, cho'ó yā yáāⁿ
Apolonia ní ndaá yā na yáāⁿ Tesalónica.
Naachi vɛ́ɛ́ 'áámá yaācū sinagoga yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. 2 Ní Pablo miiⁿ ti 'āā ndii
nííⁿnuⁿ yā chēⁿ'e yā naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní 'iiⁿnuⁿ sábado chi ntaavi'tuunúuⁿ yā,
caⁿ'a yā ndúúcū nducyaaca yā nduudú yeⁿ'e
Dendyuūs. 3 Chi'cueeⁿ sá ní caⁿ'a sa yeⁿ'ē
chi neené nguūⁿ na Escrituras. Ngaⁿ'ā sa
chi canéé chi Cristo 'cuūvi yā ní nnduuchí
yā nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Jesús yeⁿ'e chi 'úú
chi ngaⁿ'á, Jesús miiⁿ chi Cristo chi Ndyuūs
dɛɛvɛ yā.
4 Náⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ s'téénu yā ní ndu-
uvidaamá yā ndúúcū Pablo ndúúcū Silas
ndúúcū n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'ē ndaata Israel chi 'iiⁿ'yāⁿ n'dai taavi,
ndúúcū n'deee n'dáí n'daataá chi n'dáí
taavi, nguɛ́ɛ́ duu'ví yā. 5 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní ngueé
yā sta'á yā náⁿ'ā saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
saⁿ'ā chi 'daān'dī. Ní n'deeé nduuvidaamá
yā ní nduuvi taáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ ní
ndaa staⁿ'a vaadicadiinuuⁿ yeⁿ'é yā. Ní
sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e vaacu Jasón. Ní
neⁿ'é yā tun'dáa yā Pablo ndúúcū Silas
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ. 6 Naati nguɛ́ɛ́
nindaāca yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Candɛ́ɛ yā Jasón
ndúúcū náⁿ'ā hermanos nanááⁿ 'iiⁿntyeⁿ'ē
yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní 'cai yiicú yā: Sáⁿ'ā
s'ūūⁿ nidi'vaachi sā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī ní ndaa sa ndii 'múúⁿ.
7 Ní Jasón miiⁿ snée yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na
vaacu sa. Ní nducyaaca yā nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā
tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā César. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ngaⁿ'á yā ti vɛ́ɛ́ táámá rey chi Jesús.
8 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e
yáaⁿ 'cūū nduuvi taáⁿ yā taachí ch'iindiveéⁿ
yā chuū. 9 Tuu'mi ní sta'á yā tuumi
yeⁿ'ē Jasón ndúúcū náⁿ'a yā ní n'dɛɛchi yā
'iiⁿ'yāⁿ.

Pablo ndúúcū Silas na yáāⁿ Berea

10 Tuu'mí nūuⁿ hermanos dichó'o yā
Pablo ndúúcū Silas ndii yáāⁿ Berea. Ní
taachí ndaá yā miiⁿ ní sndaa yā na yaacū
sinagoga yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. 11 'Iiⁿ'yāⁿ
s'uuⁿ n'daacá yā nanááⁿ Dendyuūs nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yaāⁿ
Tesalónica. Sta'á yā nduudu miiⁿ ndúúcū
vaadī yeenú ní ch'eeⁿ yā nguuvi nguuvi
Escrituras. Neⁿ'é yā n'diichí yā, ¿'áá
cuaacu chi 'tíícā? 12 Neené 'yaaⁿ yā s'téénu
yā, n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel
chi táⁿ'ā n'dai taavi ndúúcū nééné 'yaaⁿ
saⁿ'ā. 13 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ Tesalónica chicadíínuuⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ Berea 'aa deenú ntúuⁿ yā yeⁿ'ē
nduudu yeⁿ'e Dendyuūs cáávā chi ngaⁿ'a
Pablo, tuu'mi ní cheⁿ'é yā miiⁿ. 'Tíícá ntúūⁿ
ca'á yā vaadī 'caa'va 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 14 Hora
mííⁿ nūuⁿ hermanos dichó'o yā Pablo ndíí
na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní Silas ndúúcū Timoteo
ch'ɛɛtinée yā miiⁿ. 15 'Iiⁿ'yāⁿ chí cánéé chi
can'dáa yā Pablo, candɛ́ɛ yā saⁿ'a miiⁿ na
yáāⁿ Atenas. Ní Pablo ca'a sa orden 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi dichó'o yā Silas ndúúcū Timoteo
naachí cunée sa chinúúⁿ cueⁿ'é 'nūūⁿ. Ní
cueⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

Pablo na yáāⁿ Atenas

16 Pablo miiⁿ canee ngiinu sa 'iiⁿ'yāⁿ na
yáāⁿ Atenas. Ní neené ndaachi ndíí es-
píritu yeⁿ'ē sa taachí n'diichi sa nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ chi nééné i'téénu yā ído-
los. 17 Caⁿ'a yā n'deee n'dáí ná yaācū sin-
agoga ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā chi maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
Israel. Ní nguuvi nguuvi caⁿ'a ntuúⁿ yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi sneé yā nii'vɛ̄ɛ̄. 18 Ní
náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'eēⁿ chi neené n'dáí
tiiiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ epicúreos,
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ estoicos ní n'gɛɛcú cheendí
yā ndúúcu yā. Ní n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á
yā: ¿Dɛ'ɛ neⁿ'é caaⁿ'maⁿ sáⁿ'a 'cūū chí tá'tiī
n'deēé ngaⁿ'ā sá? Ní náⁿ'a yā ní caⁿ'a yā:
Ngaⁿ'ā sa tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
yeⁿ'é ndyuūs ngai. Pablo miiⁿ caⁿ'a yā yeⁿ'ē
evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'ē Jesucristo

ní yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí nnduuchí yā nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 19 Ní sta'á yā saⁿ'ā ní ndaá yā nanááⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcu sa yiīcū chi nguuvi Areó-
pago. Ní caⁿ'a yā: ¿'Áá cuuvi cádíínuuⁿ 'nū
dɛ'ɛ̄ chi ca'cueéⁿ nī chí ngai chí ngaⁿ'a nī?
20 Ngaⁿ'a nī dendu'ū chi ñ'daaⁿ ní neⁿ'é 'nū
cadiinuuⁿ 'nū dɛ'ɛ neⁿ'e caaⁿ'māⁿ chuū.
21 (Naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Atenas ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi snúuⁿ yúúní chi snée yā miiⁿ,
nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē taama naaⁿ,
caati dámaāⁿ neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā ní
caaⁿ'maⁿ yā cosa chí ngai.)
22 Tuu'mi ní Pablo mííⁿ chééndii sa
náávtaⁿ'ā 'iiⁿntyéⁿ'ē yiīcū chi nguuvi
Areópago, ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī saⁿ'a yeⁿ'e
yaāⁿ Atenas, 'úú tuumicadiinúúⁿ yeⁿ'e nī
chí neené i'téénu nī ndyuūs s'eeⁿ. 23 Cho'ó
ní n'diichí lugar naachi cu'téénu nī ndyuūs
s'eeⁿ yeⁿ'é nī. Ndaacá 'áámá na santo
naachi canéé nguūⁿ nduudu 'cūū, NDYUŪS
CHI NGUɛ́ɛ́ N'DIICHI YÚ. Ndyuūs chi
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ n'diichí nī ní i'téénu nī,
Ndyuūs miiⁿ chi 'úú ní ngaⁿ'á.
24 Ndyuūs chi din'dái yā iⁿ'yeeⁿdī ndúúcū
tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeēⁿdī, Señor miiⁿ
chí yeⁿ'é yā nanguuvi ndúúcū yeⁿ'ē na
yáⁿ'āa miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ canúuⁿ yā yaācū chi
nín'dai ta'ā 'iiⁿ'yāⁿ. 25 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú chí
neⁿ'é yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ní ca'a yā vida nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī ndúúcū 'yúúné chi yíícú yā
ndúúcū tanducuéⁿ'ē dendu'ū.
26 Ndyuūs diiⁿ yā chi 'áámá ndaata
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuɛɛtinée yā vmnaaⁿ
yáⁿ'āa. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ dííⁿ yā señalar
yáⁿ'āa naachi 'cuɛɛtinée yā ndúúcū tiempo
chí 'cuɛɛtinée yā na yáⁿ'āa. 27 Dendyuūs
s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa chi n'nuúⁿ
yā Dendyuūs miiⁿ ndúúti chi cuuvi ndaā
niiⁿnúⁿ yā níícú ndaacá yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'áárá
chi cuaacu nííⁿnyúⁿ nguɛ́ɛ́ yaⁿ'ai canée
yā yeⁿ'e ca'áámá ca'áámá s'uūuⁿ. 28 Ní
cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canduuchi yú ní inuⁿ'u
yú ndúúcu yā ní s'uuúⁿ 'cuɛɛtinée yú
ndúúcu yā. Tan'dúúcā chi caⁿ'a tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ poetas yeⁿ'é nī: Tí ndáátá yeⁿ'ē
Ndyuūs s'uuúⁿ. 29 Canee yú na ndaata yeⁿ'é
Dendyuūs. Nguɛ́ɛ́ cánéé chi nadacadíínuuⁿ
yú chi Dendyuūs miiⁿ tan'dúúcā 'dííⁿnguaaⁿ
'iiⁿ'yāⁿ, tan'dúúcā 'dííⁿnguɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ,
tan'dúúcā tuūú 'iiⁿ'yāⁿ, tan'dúúcā chi
saⁿ'ā din'dái ndúúcū vaadi cadiinūuⁿ yeⁿ'ē
sa. 30 Tuu'mi ní Dendyuūs nguɛ́ɛ́ dííⁿ
cuenta yeⁿ'ē tiempo yeⁿ'e vaadī tonto yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní Ndyuūs ca'á yā orden
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nducuéⁿ'ē cuaaⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ ndaacadáámí yā yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'é
yā. 31 Cáávā chuū Dendyuūs 'cuuⁿ'miⁿ yā
'áámá nguuvi chi dííⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdī ndúúcū justicia cucáávā saⁿ'ā miiⁿ
chí ndɛɛvɛ. Cáávā saⁿ'ā miiⁿ Dendyuūs
dííⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā chi
cuaacu chi Dendyuūs nadacuéeⁿ yā saⁿ'ā
nguaaⁿ tináⁿ'ā.
32 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chi nnduuchi
yā nguaaⁿ tináⁿ'ā, náⁿ'ā yā diīⁿ duuchí yā
'iiⁿ'yāⁿ. Níícú náⁿ'a yā caⁿ'a yā: 'Āā 'caan-
diveeⁿ ntúuⁿ 'nū yeⁿ'é nī ndii táámá.
33 Pablo miiⁿ nan'daa sa naavtaⁿ'ā yeⁿ'é
yā. 34 Náⁿ'a yā chi'téénu yā ní nduuvidaamá
yā ndúúcū Pablo miiⁿ. Nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
canee 'áámá saⁿ'ā Dionisio yeⁿ'ē 'iiⁿntyéⁿ'ē
concilio chi nduuvidaamá yā na lugar Areó-
pago ndúúcū 'áámá n'daataá chí nguuvi
tá Dámaris, ndúúcū táámá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

18

Pablo na yáāⁿ Corinto

1 Cuayiivi chi chó'ōo chúū Pablo miiⁿ ní
nan'dáa sa yeⁿ'ē yáāⁿ Atenas ní cueⁿ'e sa
na yáāⁿ Corinto. 2 Ní nndaaca sa 'áámá
saⁿ'ā Israel chí nguuvi sá Aquila. Saⁿ'ā
miiⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Ponto chi cáámá ndaā sa
yeⁿ'e yáⁿ'āa Italia ndúúcū táⁿ'ā sa chi ngu-
uvi Priscila ti Claudio miiⁿ chi rey ch'ɛɛtɛ
ní ca'a sa orden chí nan'daā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Roma. Pablo
cueⁿ'e sa naachi canéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 3 Saⁿ'ā
miiⁿ ní dáámá diiⁿ sa ntiiⁿnyūⁿ ní canéé sá
ndúúcu yā. Dáámá nūu dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ.
Ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi din'dái yā
va'ai tíínūuⁿ. 4 Ní nguuvi nguuvi sábado
miiⁿ Pablo n'deee indeé yā na yáacū sina-
goga. Ní dííⁿ yā chi nduuvidaamá yā 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'ē ndaata Israel lado yeⁿ'é yā.
5 Taachi Silas ndúúcū Timoteo ndaá
yā yeⁿ'ē yáⁿ'āa Macedonia, Pablo miiⁿ
'aama canéé sá chi ngaⁿ'ā sa nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs. Ní ngaⁿ'ā sa nduudu cuaacu ní
ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi Jesús
miiⁿ chi Cristo. 6 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā
contra yeⁿ'e Pablo ní 'caa'va yā yeⁿ'ē sa.

Pablo ch'íidī sa tiinuúⁿ yeⁿ'ē sa. Ní Pablo caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Ndís'tiī ní canéé chí 'āā maáⁿ nī can'díícu nī chi cuuvi ndúúcu nī. 'Úú nguɛ́ɛ́ can'diicú yeⁿ'ē chuū. Maaⁿ ní caⁿ'á ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel.

7 Nan'dáa sa miiⁿ ní cueⁿ'e sa na vaacu 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Justo chi i'téénu sa Dendyuūs. Vaacu sa canéé sá na niiⁿnuúⁿ na yaācū sinagoga. 8 Níícú saⁿ'ā Crispo saⁿ'ā chi ndii tiiiⁿ yeⁿ'ē yáacū sinagoga s'téénu sa Señor 'iivú Ndyuūs ndúúcū nducyaacá yā na vaacu sa. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corinto miiⁿ ch'indiveéⁿ yā. Ní s'téénu yā ní chɛɛdinuūⁿniⁿ yā. 9 Tuu'mi ní Señor caⁿ'a yā ndúúcū Pablo na 'yúúdūyaaⁿ yeⁿ'ē sa: Nguɛ́ɛ́ 'va'a di caāⁿ'māⁿ di. Nguɛ́ɛ́ cunēē 'diiⁿ cheendí di. 10 Caati 'úú caneé ndúúcu di ni mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ diíⁿ n'gíínu yā ndúúcu di. Ti 'úú neené n'deee 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'é na yáaⁿ 'cūū.

11 Ní canee sá miiⁿ 'áámá nduūyū canee maⁿ'ā. Chi'cueeⁿ sa nduudu yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

12 Taachi saⁿ'ā Galión canéé sá 'iiⁿntyéⁿ'ē gobernador yeⁿ'e yáⁿ'āa Acaya, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní nducueeⁿ yā ti nduuvidaamá yā contra Pablo. Ní candɛ́ɛ yā saⁿ'ā nanááⁿ silla yeⁿ'e juez miiⁿ. 13 Ní caⁿ'a yā: Saⁿ'a 'cūū ngaⁿ'a sa chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cu'téénu yā Dendyuūs nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley.

14 Taachí Pablo miiⁿ ní tuca'a sa caⁿ'a sa, tuu'mí saⁿ'a Galión ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ, ndúúti chi 'áámá cosa chi ya'ai n'dai chii o 'áámá tinaⁿ'ā n'dīi yā tuu'mi ní cuaacu cuchɛ́ɛ́ ndúúcu nī. 15 Ndúútí chí vaadī tiinguuneéⁿ yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é nī ndúúcū chi duuchi 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū yeⁿ'ē ley yeⁿ'é nī, tuu'mi ní, ndís'tiī, diíⁿ nī juzgar chuū. Ti 'úú nguɛ́ɛ́ neⁿ'é diíⁿ juzgar chi 'túúcā.

16 Tuu'mi ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ chuva'aī yeⁿ'e cuarto yeⁿ'e juez. 17 Tuu'mi ní nducyaacā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel sta'á yā saⁿ'ā Sóstenes chí chééndii vmnaaⁿ yeⁿ'ē yáacū sinagoga ní ch'eⁿ'é yā saⁿ'ā nanááⁿ silla yeⁿ'ē juez. Naati Galión miiⁿ nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū.

18 Níícú Pablo miiⁿ neené 'naaⁿ canee sa miiⁿya ní caⁿ'a sa hermanos: Cuidado 'cuɛɛtinée nī. Cueⁿ'e sa na barco na yáⁿ'āa Siria ndúúcū 'áámá táⁿ'ā chi nguuvi Priscila ndúúcū 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Aquila. Vmnááⁿ vmnaaⁿ na yáāⁿ Cencrea Pablo miiⁿ 'chiica sa yuūdū tiīⁿ sa ti 'áámá seña chi diiⁿ sa compromiso ndúúcū Dendyuūs. 19 Tuu'mi ní ndaā sa yáāⁿ Efeso ní Pablo s'neeⁿ sá 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní sndaa maāⁿ sa na yáacū sinagoga miiⁿ. Ní caⁿ'a sa ní n'deēé ndeē sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. 20 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuíítu yā saⁿ'ā chi 'nááⁿ cunee sa ndúúcu yā naati nguɛ́ɛ́ chiī 'tuucā. 21 Naatí yaa'vi sá 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a sa: Cánéé chí nguɛɛcúndií na yáāⁿ Jerusalén cáávā 'viicu chi cuchíī. Nguɛɛcunéé ntuúⁿ n'diichí ndis'tiī ndúúti chi Dendyuūs neⁿ'e yā. Ní chiica sá yeⁿ'ē yáāⁿ Efeso ní cueⁿ'e sa ná barco.

Pablo ndaá yā yáāⁿ Antioquía ní cueⁿ'e yā ndii chi 'iiⁿnūⁿ viaje

22 Cuchɛɛ sá na yáāⁿ Cesarea ní cheⁿ'e sá diiⁿ sa saludar hermanos chi caⁿ'á yā na yaācū. Tuu'mi ní cueⁿ'e sa na yáāⁿ Antioquía. 23 Canéé sá mííⁿ 'áámá tiempo. Cun'dáa sa ní cueⁿ'e sá na orden yeⁿ'ē nducyaaca yáⁿ'āa Galacia ndúúcū yáⁿ'āa Frigia. Ní s'neeⁿ chiichi sa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ná vaadī i'teenu.

Apolos ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu na yáāⁿ Efeso

24 'Áámá saⁿ'ā Israel chi nguuvi sa Apolos ndáa sa yáāⁿ Efeso yeⁿ'e yáāⁿ vaacú sa chi nguuvi Alejandría. Saⁿ'ā miiⁿ saⁿ'ā chi deenú taavi sa. Neené n'dɛɛvɛ nduudu yeⁿ'ē sa ní vɛ́ɛ́ valor sa chi caāⁿ'māⁿ sa Escrituras chi canéé nguūⁿ. 25 Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cueéⁿ yā saⁿ'a yúúní yeⁿ'ē Señor miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ sa ndúúcū núúⁿmáⁿ espíritu yeⁿ'ē sa. Ní ngaⁿ'a sá ngí'cueéⁿ sa cuéⁿ'e daāⁿmaⁿ nduudu yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ, 'áárá chí dámaāⁿ deenu sa yeⁿ'ē chi chɛɛdinuūⁿnīⁿ Juan. 26 Ní Apolos miiⁿ tucá'a sa caⁿ'a sa nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'a chɛɛti yaācū sinagoga taachí saⁿ'ā Aquila ndúúcū táⁿ'ā sa Priscila ch'iindiveéⁿ yā, s'nééⁿ vi'i yā saⁿ'ā ní chi'cuééⁿ cá yā saⁿ'ā más ca yeⁿ'ē yúúní cuaacu yeⁿ'ē Ndyuūs. 27 Apolos neⁿ'e sa cho'o sa yáⁿ'āa Acaya, ní hermanos ní caⁿ'a yā chi caⁿ'ā sáⁿ'ā miiⁿya. Ní hermanos dingúuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo chi 'cuaáⁿ yā saⁿ'ā.

Tuu'mi ní ndaā sa miiⁿ ní chinnee taaví sa 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā cáávā favor ch'εεtε yeⁿ'e Dendyuūs. [28] Ndúúcū nducuéⁿ'ē poder n'deēé ch'éécū cheendi sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'giⁿ'i sa chi Jesús miiⁿ chi Cristo chí nndεεvε Dendyuūs cáávā Escrituras.

19

Pablo na yáāⁿ Efeso

[1] Taachí canéé Apolos miiⁿ yáāⁿ Corinto, Pablo miiⁿ ch'íínú cheⁿ'e sa yáⁿ'āa yeⁿ'e distrito cuaaⁿ niiⁿnuúⁿ ní ndaa sá yáāⁿ Efeso. Ní nndaaca sá n'dúúví saⁿ'ā chi i'téénu yā Cristo. [2] Ní caⁿ'a sa: ¿'Áá diiⁿ di recibir Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs taachí chí'teenu di? Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé n'giindiveeⁿ 'nū chi véé Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

[3] Tuu'mi ní caⁿ'a sa: ¿Du'u chεεdinuūⁿnīⁿ dii? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cāⁿ'a yā: Chεεdinúūⁿniⁿ 'nū cucáávā nduudu Juan.

[4] Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: Juan miiⁿ chεεdínúuⁿnīⁿ sa chi cuεεdínúuⁿníⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē chi indaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā, ní Juan ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchii yā cuaaⁿ dáámí sá. 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū chi Cristo Jesús miiⁿ.

[5] Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū chεεdinúūⁿniⁿ yā ndúúcū chi duuchi Señor Jesús miiⁿ. [6] Taachí Pablo sn'duuⁿ ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'mi ní ndaá vmnaaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā davaacu chi ñ'dááⁿ ní caⁿ'a yā chiiⁿ chi Dendyuūs yaa'vi yā. [7] Saⁿ'ā s'eeⁿ ní ngii sa tan'dúúcā ndiichúúví sá.

[8] Sndáá Pablo miiⁿ na yaācū sinagoga miiⁿ ní caⁿ'a cuaacú sá taandúú cuuví 'iiⁿnuⁿ 'iiyū, nguéé ndúúcū vaadī 'va'a. Ní n'cueeⁿ sa ní ngaⁿ'a sa ndíí neⁿ'e sa chi cu'téénu yā yeⁿ'ē chi Dendyuūs ngaⁿ'a yā ntiiⁿnyuⁿ. [9] Naatí diiⁿ chεεchí náⁿ'a yā na staava yeⁿ'é yā ní nguéé chi'téénu yā. Nguéé caⁿ'a yā n'daacā yeⁿ'e yúúní yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ nanaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ndaacadaamí Pablo yeⁿ'é yā ní snee vi'i sa 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Cristo. Ngi'cueeⁿ sá nguuvi nguuvi ná escuela chi nguuvi Tiranno. [10] Canéé sá taanduu 'úúvi nduūyū. 'Tíícā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa Asia, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē Señor Jesús. [11] Dendyuūs miiⁿ diíⁿ yā vaadī n'giinu ch'εεtε n'dai cáávā ta'a Pablo miiⁿ. [12] Manera chi 'tíícā sta'á yā paños ndúúcū delantales chi tuu'vi cuerpo yeⁿ'e Pablo ní candéε yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ngiita. 'Iicu ndiivíí ca'ai yeⁿ'é yā ndúúcū 'yúúné s'eeⁿ chi nguéé n'daacā yeⁿ'é yááⁿn'guiinūuⁿ.

[13] Tuu'mi ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi ngiicá yā ndíí miiⁿ ndíí 'muuⁿ chí ngaⁿ'a yā ndúúcū espíritu chi nguéé n'daacā yeⁿ'ē yááⁿn'guiinūuⁿ neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā chi yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿ'á yā: 'Úú ní caacá cáávā Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a Pablo yeⁿ'ē chi can'daā na cuerpo miiⁿ.

[14] 'Áámá saⁿ'ā chi nguuvi Esceva véé ndεēchē daiya sa chi saⁿ'ā s'eeⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā Israel ní saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e chiiduú s'eeⁿ yeⁿ'ē Israel. Ní daiya sa diíⁿ yā chuū. [15] Nan'guεεcútaⁿ'ā espíritu chi nguéé n'daacā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní caⁿ'á yā: 'Úú ní n'diīchi Jesús miiⁿ ní deenú ntúūⁿ du'ū chi Pablo. Ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī?

[16] Ní 'iicu saⁿ'ā chi canee sa ndúúcu espíritu chi nguéé n'daacā cúⁿ'u sá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní chíchεε sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diiⁿ ca sá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chéénu yā yeⁿ'é va'āī miiⁿ. 'Āā ntéé snúúⁿ yā catecai vmnáaⁿ yā ní nca'áí yā. [17] Chuū chicadiinúúⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snee na yáāⁿ Efeso, tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé yeⁿ'e ndaata Israel. Ní nducyaaca yā dii'yá yā chii. Ní chíí ch'εεtε ca Señor Jesús miiⁿ.

[18] Neené 'yaaⁿ yā chi s'téénu yā ní ndaá yā. Ní caⁿ'a yā chi véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [19] Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ēeⁿ yā cosas magias ndéε yā libros yeⁿ'é yā ní chicyáⁿ'a yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ntun'dáa yā cuenta yeⁿ'e libros ní chicadiinúúⁿ yā chí ngíí 'uūvī ngεεcu ndiichi mil tuūmī yeⁿ'e 'dííⁿnguεε. [20] 'Tíícā chiī 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi chi'teenu nduudu yeⁿ'e Señor 'iivú Dendyuūs miiⁿ. Ní 'áámá canéé chiichi yā nduudú Dendyuūs miiⁿ.

[21] Cho'ōo chúū ní Pablo miiⁿ nacadiinu sa na staava yeⁿ'ē sa chi cho'ō sa na yáⁿ'āa Macedonia ndúúcū yáⁿ'āa Acaya ní cuayiivi caⁿ'ā sa na yáāⁿ Jerusalén. Ní ngaⁿ'ā sa: Cuayiivi chí 'āā cheⁿ'é yáāⁿ s'eeⁿ canee chi

n'diichí ntúūⁿ yáāⁿ Roma. [22] Ní dicho'o
na yáⁿ'āa Macedonia 'uūvī saⁿ'a, Timoteo
ndúúcū Erasto chi cunnée yā 'iiⁿ'yāⁿ. Pablo
miiⁿ canee sa 'áámá tiempo na yáⁿ'āa Asia.

'Caa'vá yā na yáāⁿ Efeso

[23] Tiempo miiⁿ ch'iīndī 'áámá vaadī
'caa'va ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē yúúní yeⁿ'e Dendyuūs
miiⁿ. [24] Caati cunee 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi
sa Demetrio chi din'dái sa yaācū n'gaiyáā
yeⁿ'e imagen chi nguuvi Diana. Dámaāⁿ
'diiⁿnguɛɛ din'dái sa. Ní diiⁿ sa ganar
n'deee taaví tuūmī yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē
sa ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ chidin'dái yā yaācū
n'gaiyáā s'eeⁿ. [25] Demetrio mííⁿ ní diiⁿ sa chí
nduuvidaamá saⁿ'ā s'eeⁿ chi idiiⁿ ntííⁿnyuⁿ
miiⁿ. Caⁿ'a Demetrio: Ndís'tiī saⁿ'ā, déénu
nī chi vɛ́ɛ́ tuumī yeⁿ'ē yú yeⁿ'ē ntiiⁿnyúⁿ
'cūū. [26] Naati inaáⁿ nī ní n'giindiveénⁿ nī
chi Pablo 'cūū taanduvɛ́ɛ́ diiⁿ sa chi neené
n'dai 'iiⁿ'yāⁿ s'téénu yā. Nguɛ́ɛ́ dámaaⁿ yáāⁿ
Efeso ti nuuⁿmaⁿ yáⁿ'āa Asia. Ní ngaⁿ'ā sa
chi nguɛ́ɛ́ dendyuūs s'eeⁿ chi din'dái yā
ndúúcū ta'á yā. [27] Nguɛɛ dámaāⁿ negocio
yeⁿ'ē yú chi vɛ́ɛ́ peligro yeⁿ'ē chi 'aa ntɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ. 'Tiicá ntúūⁿ yáacū yeⁿ'ē imagen
Diana chi ch'ɛɛtɛ mííⁿ, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
'āā ntɛ́ɛ́ neⁿ'e yā. Ní tuca'á yā natuuví
yā chi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē Diana miiⁿ chi i'teenu
nuuⁿmaⁿ nación yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia ndúúcū
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

[28] Taachí ch'iindiveénⁿ yā chuū nduuvi taáⁿ
yā ní 'cai yā, ngaⁿ'a yā: Ch'ɛɛtɛ n'dai tá táⁿ'ā
imagen Diana yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Efeso.

[29] 'Iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ chiīdáánā yeⁿ'é yā. Ní
sta'á yā saⁿ'ā chi nguuvi Gayo ndúúcū saⁿ'ā
chi nguuvi Aristarco ní candɛ́ɛ yā saⁿ'ā s'eeⁿ
na teatro. Saⁿ'ā miiⁿ ní yeⁿ'ē yáⁿ'āa Mace-
donia ní compañeros yeⁿ'e Pablo. [30] Pablo
miiⁿ neⁿ'e sa can'dáa sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ
miiⁿ naati 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ chi i'téénu yā Cristo
nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā. [31] Dendú'ū náⁿ'a 'iiⁿntyéⁿ'ē
saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia, saⁿ'ā chi amigo yeⁿ'ē
Pablo dichó'o yā caaca yeⁿ'ē chí ngaⁿ'á yā
chi nguɛ́ɛ́ caⁿ'ā sa na teatro. [32] Náⁿ'a yā
n'gaí yā 'áámá cosa, náⁿ'a yā táámá cosa ti
ngiidáánā yeⁿ'é yā. Náⁿ'a yā miiⁿ ní nguɛ́ɛ́
déénú yā dɛ'ɛ̄ cáávā nduuvidaamá yā. [33] Ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel tun'dáa yā Alejandro
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deee n'dáí. 'Iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ ingúúndaí yā saⁿ'ā. Tuu'mi ní
Alejandro mííⁿ ca'a sa ndúúcū ta'a sa chi
cunee 'diiíⁿ. Neⁿ'e sa caaⁿ'maⁿ sa yeⁿ'ē
maaⁿ sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ. [34] Taachí
tuumicadiinúúⁿ yā chi saⁿ'a Israel saⁿ'a miiⁿ
nducyáácá yā 'caī yā taanduu 'uuvī hora:
Ch'ɛɛtɛ n'dai imagen ndyuūs Diana yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Efeso.

[35] Tuu'mi ní saⁿ'ā 'iiⁿntyéⁿ'ē chi idingúūⁿ
diiⁿ sa chí 'caadií nducyaaca yā cheendi
yā ní caⁿ'a sá: Ndís'tiī saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ Efeso, ¿du'u saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ deenu sa
chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Efeso diiⁿ yā cuidado
yaācū yeⁿ'e táⁿ'ā ch'ɛɛtɛ n'dai chi imagen
Diana ní imagen yeⁿ'ē tá chí ndaā yeⁿ'e
nanguuvi? [36] Deenu yú chuū chí mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā contra
yeⁿ'e chuū. Ndís'tiī canéé chi 'cuɛɛtinéé
'diíⁿ nī ní inadacadiinúúⁿ nī. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ
nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ. [37] Naatí candɛ́ɛ nī saⁿ'ā s'eeⁿ
ti nguɛ́ɛ́ diīⁿ duucú sá 'áámá cosa yeⁿ'ē
yáacū ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ngaⁿ'a rá yā chi
nguɛɛ n'daaca lado yeⁿ'e imagen dendyuūs
n'daataá yeⁿ'e yú. [38] Nduuti chi Demetrio
miiⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va ndúúcu
sa o dendú'ū contra 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi
ní, can'dɛ́ɛ yā saⁿ'ā vaacuyáāⁿ ní vɛ́ɛ́ saⁿ'a
'iiⁿntyéⁿ'ē. Mííⁿ ní cuuvi caaⁿ'maⁿ 'áámá
yā táámá yā. [39] Ndúúti chi ngiicá nī yeⁿ'ē
táámá naaⁿ dendu'ū 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ cuuví
cāāⁿ'maⁿ yā chɛ́ɛ́ chí cuaacu. [40] Tí cáándá
yeⁿ'e yú chi caaca nuuⁿndí yā yeⁿ'e yú ní
cadiinúúⁿ yā yeⁿ'ē chí 'caī yú 'maaⁿ. Nguɛ́ɛ́
mar 'áámá nduudu chi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'é
chuū.

[41] Taachí caⁿ'á yā chuū ní diíⁿ yā despedir
ducyaaca yā.

20

*Pablo cue*ⁿ'é yā yáⁿ'āa Macedonia
ndúúcū yáⁿ'āa Grecia

[1] Taachí canee 'dííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, yaa'vi Pablo
miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Cristo. Ní
taachí Pablo ca'a sa consejo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní 'cuɛɛtinéé n'daāca yā ndúúcū Dendyuūs
miiⁿ. Ní diiⁿ sa despedir yeⁿ'é yā ní tu'maⁿ'á
sá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Tuu'mí can'dáa sa ní cueⁿ'ē
sa yáⁿ'āa Macedonia. [2] Cuayiivi mííⁿ cheⁿ'e
ntúuⁿ sa yáāⁿ s'eeⁿ chi chi'cueeⁿ taavi sa
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndúúdú yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ
ní ndaā sa yáⁿ'āa Grecia. [3] Cuayiivi taachi
'āā cānee sa 'iiⁿnuⁿ 'iīyū miiⁿ ní cuayiivi
taachí nadicadíínuuⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel
s'eeⁿ chi diíⁿ n'gíínu yā ndúúcu sa hora chi

ne^{n}'e sa tucá'a sa sndáa sa na barco mii^{n} na yá^{n}'āa Siria, tuu'mi ní nadacadíínuu^{n} sa chuū chi cho'o ntúu^{n} sa na yá^{n}'āa Macedonia. [4] Ní sá^{n}'ā s'ūu^{n} che^{n}'e sá ndúúcū Pablo ndii yá^{n}'āa Asia. Sá^{n}'ā s'uu^{n} ní Sópater ye^{n}'e yáā^{n} Berea, ndúúcū Aristarco ní sa^{n}'ā chi nguuvi Segundo sa^{n}'ā s'ee^{n} ye^{n}'ē yáā^{n} Tesalónica, ndúúcū sa^{n}'ā chi nguuvi Gayo ye^{n}'e yáā^{n} Derbe, ndúúcū Timoteo, ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Asia chi sá^{n}'ā Tíquico ndúúcū sá^{n}'ā Trófimo. [5] 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} néé can'dáa naa^{n} yā ní canéé ngíínú yā nús'uu^{n} na yáā^{n} Troas chi nii^{n}nuú^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. [6] Taachi 'aa chó'ōo nguuví ye^{n}'ē pan chi nguɛ́ɛ́ levadura, tuu'mi cue^{n}'é 'nū na barco ye^{n}'ē yáā^{n} Filipos. Cho'ōo nyu^{n}'u nguuvi ní ndaá 'nū ní nduuvidaamá 'nū ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'ē na yáā^{n} Troas. Ní ch'ɛɛtinée 'nū ndɛ̄chɛ̄ nguuvi mii^{n}.

Pablo na yaā^{n} Troas

[7] Nguuví domingo vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'ē ndaata mii^{n} nduuvidaamá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi i'téénu yā Cristo chi n'deé yā pan. Pablo mii^{n} ní ngi'cuee^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}. Canéé chi can'dáa sa nguuvi chi cuchiī. Ní chi'cuee^{n} sa taanduu ndíí ma^{n}'a yaa^{n}. [8] Ní na cuarto yáacū naachi nduuvidaama yā nééné n'deēe lámparas vɛɛ. [9] 'Náá tiempo ca^{n}'a Pablo mii^{n} ní 'áámá sa^{n}'a 'díí^{n} chi nguuví sá Eutico chí vɛ́ɛ́ sá na ventana, cyaadú n'dai sa. Sa^{n}'ā mii^{n} chin'dáa sa ndiichí ndii 'ii^{n}nu^{n} piso. Taachí nadacuée^{n} yā sa^{n}'ā mii^{n} ní 'āā n'dii sa. [10] Tuu'mi ní nangua'āī Pablo mii^{n} ni tu'ma^{n}'á yā sa^{n}'ā ní can'nuu yā sa^{n}'ā. Ní ca^{n}'a Pablo chiī yā sa^{n}'ā s'uu^{n}: Nguɛ́ɛ́ 'va'á nī. Canduuchi ntúū^{n} staava ye^{n}'ē sa taama vmné^{n}'ēe. [11] Ch'iinu maá^{n} ní Pablo cuindáá tuu^{n} yā cuaa^{n} 'nii^{n}nuú^{n}. Ní n'dee yā pan. Ní che'é yā ndúúcu yā chi candií yā chi'cuee^{n} ntúu^{n} yā nuu^{n}má^{n} yaa^{n} ndii chīdɛɛvɛ. Níícú cuē^{n}'e yā. [12] Candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā 'díí^{n} mii^{n} ní candúúchi sa. Ní yéénú n'dai yā ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūu^{n} ch'ɛɛtɛ.

Cue^{n}'é yā ye^{n}'e yáā^{n} Troas ndii yáā^{n} Mileto

[13] Nús'uū ni can'dáá naa^{n} 'nū ní cue^{n}'e 'nū na barco na yáā^{n} Asón chi ndaacá 'nū Pablo yáā^{n} mii^{n}. Pablo mii^{n} 'āā ne^{n}'e sa chí caaca sa na yá^{n}'āa. [14] Taachí Pablo nduuvidaama sa nduucú 'nū na yáā^{n} Asón mii^{n}, ní cue^{n}'é 'nū na barco mii^{n}, ní ndaá 'nū na yáā^{n} Mitilene. [15] Cue^{n}'é 'nū na barco mii^{n} ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi ndaa 'nū nii^{n}nuú^{n} na isla Quío. Ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi chi ndaa 'nū isla Samos. Ní cue^{n}'é 'nū ndaa 'nū na yáā^{n} Trogilio. Ch'ɛɛtineé 'nū nguiinū mii^{n}. Chidɛɛvɛ táámá nguuvi cue^{n}'é 'nū na barco ní ndaa 'nū yáā^{n} Mileto. [16] Pablo mii^{n} nacadíínuu^{n} sa chi chó'o sa yá^{n}'āa Asia. Canéé chi cacyiinu sa chi cunee ngiinu sa nguuvi ye^{n}'ē Pentecostés chi 'viicu ye^{n}'e cosecha na yáā^{n} Jerusalén ndúúti chi cuūvi.

Pablo nga^{n}'a sa nduudu cuaacu ní dii^{n} sa despedir 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Mileto

[17] Pablo dichó'o sa 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yáā^{n} Mileto ndii yáā^{n} Efeso chi 'cáí yā 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē yaācū. [18] Taachí ndaa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanáá^{n} Pablo, ca^{n}'a sá chii sa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī deenú nī ti ndii nguuví vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi ndaá yá^{n}'āa Asia táácā dií^{n} ní caneé nduucú nī tanducué^{n}'ē tiempo. [19] Dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Señor ndúúcū vaadī ndicúú^{n} taavi. Ch'eenú chiī taanduvɛ́ɛ́ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} nduucú. Chɛɛ̄cú níícú tun'daa nuū^{n}nī^{n} nduutinaá^{n}. [20] Ní 'áámá nga^{n}'á tanducué^{n}'ē dendú'ū chi n'daacā ye^{n}'é nī. Ní chi'cueé^{n} nanáá^{n} nducyaacá 'ii^{n}'yā^{n} nduu va'ai nduu va'āī. [21] Ni ca^{n}'á nduudu cuaacu 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel ye^{n}'ē chi ndaacādaamí yā ye^{n}'é nducué^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā nanáá^{n} Dendyuūs. Ní cu'téénu yā ye^{n}'ē Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. [22] Maa^{n} ní cun'diichi nī. Canéé chi dií^{n} cucaava espíritu ye^{n}'é. Ca^{n}'á na yáā^{n} Jerusalén ní nguɛ́ɛ́ deenú dɛ'ɛ̄ 'cueēnú mii^{n}. [23] Maa^{n} deenú chi Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs mii^{n} nga^{n}'a yā ngii yā 'úú na nducyáácá yáā^{n} chi ca^{n}'á cunee ngíínú chi 'cueēnú cuuví ní ca^{n}'á vácūū. [24] Naati mar 'áámá naa^{n} nguɛ́ɛ́ idií^{n} cuenta ndii nguɛ́ɛ́ ndúú ya'áí 'úú vida ye^{n}'é maá^{n}. Canee ngiinú chi di'cuiīnú ntiī^{n}nyū^{n} ye^{n}'é, ntii^{n}nyu^{n} chi teē Señor Jesús 'úú chi caa^{n}'má^{n} nduudu cuaacu ye^{n}'é yā ye^{n}'ē evangelio chí ndúúdú ngai ndúúcū vaadī yeenú. Nduūdū mii^{n} ye^{n}'e favor ch'ɛɛtɛ ye^{n}'é Dendyuūs. [25] Maa^{n} ní 'caandiveé^{n} nī. 'Úú ní deenú ti mar 'áámá ndís'tiī nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} naachí chō'o ní ca^{n}'á ye^{n}'e chi Dendyuūs nga^{n}'a yā ntii^{n}nyu^{n} mar 'áámá nī 'aa ntɛ́ɛ́ n'diichí nī naá^{n}. [26] Tanducué^{n}'ē chuū nga^{n}'á ngií ndís'tiī maa^{n}nguuvi caati

'úú nguɛ́ɛ́ canee chi diíⁿ responder yeⁿ'ē
mar 'áámá nī yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē vida yeⁿ'ē
tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ. 27 Nguɛ́ɛ́ cheeⁿdiitú ti
caⁿ'á tanducuéⁿ'ē consejo yeⁿ'e Dendyuūs
ndúúcū ndís'tiī. 28 Tuu'mi ní cundɛɛ nī
cuidado yeⁿ'ē maáⁿ nī ndúúcū nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā ti Espíritu N'dai
yeⁿ'e Ndyuūs chi'neéⁿ yā ndís'tiī cáávā
chi cuuvi diiⁿ nī cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénú Señor, 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā yaācū
yeⁿ'e Señor. Señor miiⁿ ní cai yā 'iiⁿ'yāⁿ
ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'ē maáⁿ yā. 29 'Úú ní
deenú chi cuayiivi taachí 'āā ntɛ́ɛ́ canduuchí ní ndaa 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā lobos nguaaⁿ
ndís'tiī ní diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ n'daāca
nī ndúúcū tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ. 30 Nguaaⁿ
ndís'tiī nūuⁿ nacueeⁿ sáⁿ'ā s'eeⁿ chi ngaⁿ'a
nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi cuuvi candɛ́ɛ́
sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téénu yā Cristo ndúúcu
sa. 31 Cáávā chuū cuin'diichi n'daaca nī.
N'gáácú nī ti chɛɛti 'iiⁿnūⁿ nduuyū ndii
nguuvi ndii n'gaaⁿ nguɛ́ɛ́ chi'neéⁿ naáⁿ
caⁿ'á ndúúcū nuūⁿnīⁿ nduutinaáⁿ 'áámá
'áámá ndís'tiī. 32 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos,
i'neéⁿ ndis'tiī yeⁿ'e Dendyuūs ndúúcū nduudu yeⁿ'ē favor ch'ɛɛtɛ taavi yeⁿ'é yā. Nduudu miiⁿ diitu ch'ɛɛté chi 'cuiitá ndis'tiī
ní teē ndís'tiī 'áámá cosa chi vɛ́ɛ́ chi cuuví yeⁿ'e nī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
Dendyuūs didɛɛvɛ́ yā. 33 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ ngueēe
ndíí nguɛ́ɛ́ tuumi 'dííⁿnguɛɛ ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú tuumi 'dííⁿnguāaⁿ ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
catecai 'iiⁿ'yāⁿ. 34 Ndís'tiī ní deenú nī
chi ta'á dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
snéé nduucú yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é 'nū.
35 Tanducuéⁿ'ē chuū chi'cueéⁿ ndís'tiī chi
diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ 'túúcā. Canee chi cuuvi cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chí ngi'vaachí. Ní
nn'gaacu yú nduudu yeⁿ'ē Señor Jesús miiⁿ
chí caⁿ'a yā: N'daí taavi ca chi ca'a yú nguɛ́ɛ́
ti chí cuta'ā yú.

36 Taachi caⁿ'a yā chuū chiintii'yá yā ní
caⁿ'angua'á yā ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
s'uúⁿ. 37 Tuu'mi ní nducyaaca yā chɛɛcu
taaví yā ní tú'maⁿ'á yā Pablo, maaⁿ ní 'neeⁿ
cheendi yā 'iiⁿ'yāⁿ. 38 Nééné ya'ai taaví yā
cáávā nduudu chi caⁿ'ā Pablo miiⁿ chí 'āā
ntɛ́ɛ́ nanguɛɛcuneé n'diichi nī naáⁿ. Ní
cueⁿ'e yā canguu yúúní yā saⁿ'ā ndii na
barco.

21

Pablo cueⁿ'e sa na yáāⁿ Jerusalén

1 Cuayiivi chi n'daā cá 'nū yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ, cueⁿ'e 'nū na barco ní cueⁿ'e 'nū
yúúní cuaacu ní ndaá 'nū na isla Cos.
Chidɛɛvɛ táámá nguuvi cueⁿ'e 'nū na barco
ní cho'ó 'nū na isla Rodas ní ndii yeⁿ'ē
isla miiⁿ ndaá 'nū na yaāⁿ Pátara. 2 Ní
ndaaca 'nū 'áámá barco chi caⁿ'a na yáⁿ'āa
Fenicia, cuch'ɛ́ɛ́ 'nū cueⁿ'é 'nū na barco.
3 Ní n'diichí 'nū isla Chipre chi snee lado
tá 'cueēe. Ní cueⁿ'é 'nū na yáⁿ'āa Siria,
ní ndii miiⁿ ndaá 'nū na yaāⁿ Tiro ti barco
miiⁿ mííⁿ cu'neeⁿ carga yeⁿ'ē. 4 Nndaacá
'nū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénú Cristo ní canéé
'nū miiⁿ ndɛɛ̄chē nguuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
ngaⁿ'a yā ngiī yā Pablo miiⁿ cáávā Espíritu
N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ caⁿ'a sa yáāⁿ
Jerusalén. 5 Taachi snuūⁿ ca'a nguuvi miiⁿ
nan'dáa 'nū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā chi
cunee ngíínú yā nús'uu ndúúcū n'daataá
yeⁿ'e yā ndúúcū daiya yā ndii 'áámá lado
yeⁿ'ē yáāⁿ. Ní nducyaaca yā chiintii'yá yā
na 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 6 Ní tu'maⁿ'a 'nū
hermanos 'áámá 'nū taama 'nū ní cueⁿ'é 'nū
na barco. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cunaⁿ'a yā na
vaacu yā.

7 Nús'uū ní ch'iinu cheⁿ'é 'nū na barco.
Cueⁿ'é 'nū yeⁿ'ē yáāⁿ Tiro ní ndáa 'nū
yáāⁿ Tolemaida. Ní taachí yaa'vi hermanos
nús'uu ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcu yā 'áámá
nguuvi. 8 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi miiⁿ ni
Pablo ndúúcū nús'uu chi snéé 'nū ndúúcu
sa, can'dáa 'nū. Cueⁿ'é 'nū na yáāⁿ Cesarea.
Ní sndāa 'nū va'āī yeⁿ'e Felipe chí ngaⁿ'a sa
evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'e Jesucristo.
Felipe miiⁿ 'áámá saⁿ'ā naachi ndɛɛ̄chē diáconos. Ní canéé 'nū ndúúcu sa. 9 Saⁿ'ā
miiⁿ cuūuⁿ n'daataá n'gáíyāa daiya sa chi
ngaⁿ'ā tá chi Ndyuūs yaa'ví yā. 10 Ch'ɛɛtinéé
'nū n'deee nguuví. Cuch'éénⁿ 'áámá saⁿ'ā
profeta chi caaⁿ'maⁿ chi cuchíī chí yeⁿ'e
yáⁿ'āa Judea. Saⁿ'ā miiⁿ nguuvi sa Agabo.
11 Saⁿ'ā miiⁿ ní n'diichi sá nús'uū. Sta'ā sá
cinta yeⁿ'ē Pablo miiⁿ ní ca'ā chiichi sá ca'a
Pablo ndúúcū ta'á yā. Ní caⁿ'ā sá: Chuū
ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs: 'Tíícā
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén ca'ā
chiichí yā saⁿ'a yeⁿ'e cinta 'cūū. Ní nca'á yā
sa'ā ta'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata
Israel.

12 Taachí ch'iindiveéⁿ 'nū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
yáāⁿ miiⁿ nducyáácá 'nū chiica 'nū Pablo
miiⁿ chi nguɛ́ɛ́ cáⁿ'a sa yáāⁿ Jerusalén.
13 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa:

¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngɛɛcú ndís'tiī ní nééné i'neeⁿ ya'ai nī staāvā yeⁿ'é? Ti 'úú ní nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ chi 'caāchiichí yā 'úú caati canéé chi 'cuuví na yáāⁿ Jerusalén cucáávā Jesús miiⁿ.

14 Nguɛ́ɛ́ cuuvi di'cuíitu 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'neeⁿ 'nū 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'á 'nū: Cuuví tan'dúúcā chi neⁿ'e Señor.

15 Cho'ōo ngúúví miiⁿ cúchɛɛ 'nū na yáāⁿ Jerusalén ndúúcū dendu'ū yeⁿ'é 'nū. 16 Ní ndaa ntúuⁿ yā ndúúcū nús'uu náⁿ'a yā chi i'téénú Jesucristo yeⁿ'e yáāⁿ Cesarea. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndɛ́ɛ yā nús'uu na vaacu 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Mnasón chi yeⁿ'e isla Chipre. Saⁿ'ā miiⁿ i'teenu sa cuaaⁿ vmnaaⁿ ní nús'uu ch'ɛɛtinée 'nū ndúúcu sa.

Sta'á yā Pablo na yaācū templo

17 Taachí ndaá 'nū na yáāⁿ Jerusalén, hermanos yeenú taavi yā taachi sndaa 'nū. 18 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi Pablo miiⁿ cueⁿ'e sa ndúúcu 'nū ní snaáⁿ 'nū Jacobo ndúúcū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū s'eeⁿ chi 'āā nduuvidaama yā. 19 Taachi diiⁿ sa saludar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Pablo caⁿ'a sá chii sa 'iiⁿ'yāⁿ ca'áámá ca'áámá nducuéⁿ'ē dendu'u chi Dendyuūs dííⁿ yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel caavā ntiiⁿnyúⁿ yā. 20 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, s'téénu yā Dendyuūs ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Caandiveéⁿ nī, hermanos. Vɛ́ɛ́ cá 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi s'téénu yā tan'duucā 'yaaⁿ millares. Ní nducyaaca yā ní neené chi'téénu yā ley yeⁿ'e Moisés. 21 Naati 'āā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē ndís'tiī chi ndís'tiī ca'cuéeⁿ nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi snée yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ca'cueéⁿ nī chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cánéé chí diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Moisés ndíí nguɛ́ɛ́ dííⁿ yā circuncidar daiya yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú dííⁿ yā costumbres yeⁿ'e Moisés. 22 ¿Dɛ́'ɛ chiī tuu'mī? Neené n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā ní nduuvidáámá yā taachi ch'iindiveéⁿ yā chi nndaá nī. 23 Dííⁿ dí chuū chi ngaⁿ'a 'nū ndúúcū dii: Vɛ́ɛ́ cuūuⁿ saⁿ'ā nguaaⁿ nús'uū chí vɛ́ɛ́ compromiso yeⁿ'ē sa ndúúcū Dendyuūs. 24 Candɛ́ɛ di saⁿ'ā s'eeⁿ. Tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e religión yeⁿ'ē di, nínduuví dɛɛvɛ́ di ndúúcu yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Niicú cuayiivi nadíí'vɛ di saⁿ'ā chí cuū tiī sa. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ tuumícadiinúúⁿ yā ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi caⁿ'á yā cucaavā yeⁿ'ē di. Ní tuumícadiinúúⁿ yā chí ngíícá cuaacu di ní chi diiⁿ di chi ngaⁿ'a ley. 25 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chí i'téénu yā nguɛ́ɛ́ canéé chi dííⁿ yā chúū. Nús'uū ní idingúuⁿ 'nū chi nguɛ́ɛ́ du'ū chi canéé chí diiⁿ chuū. Dámaāⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuta'á yā yuutɛ yeⁿ'ē 'iiti chi 'caaⁿ'núⁿ yā caavā ídolos, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yuuúⁿ yeⁿ'é tī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yuuúⁿ yeⁿ'e 'iiti chi nduuchi díí'nú yā daandu tī. Ní nguɛ́ɛ́ cánéé chí cunéé sa ndúúcū 'áámá n'daatāa chi nguɛ́ɛ́ n'daataá yeⁿ'ē sa.

26 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ nícāndɛɛ sa 'iis'uūⁿ. Ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é yā Pablo 'āā nididɛɛvɛ́ sa maaⁿ sa ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní sndáa yā yaācū templo chí caaⁿ'máⁿ yā chí cúúnú ca'ā nguuvi yeⁿ'ē compromiso yeⁿ'é yā, chi cánéé chí ca'a yā 'áámá 'aama yā ofrenda yeⁿ'é yā.

27 Taachi cánéé chí cúúnú ca'ā chí ndɛ̄ɛ̄chē nguuvi, taachí 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'ē yáⁿ'āa Asia n'diichí yā Pablo chɛɛti yaācū templo n'gaā'vá yā ndúúcu sa. Ní diíⁿ yā chi nduuvi taáⁿ yā nducyaaca yā. Ní sta'á yā Pablo. 28 N'gaī yiicú yā: Ndís'tiī saⁿ'ā Israel, cúnnéé nī. Sáⁿ'a 'cūū chí nduu cuaaⁿ ngi'cueeⁿ sa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ contra yáāⁿ miiⁿ ndúúcū yeⁿ'ē contra yeⁿ'e ley ndúúcū yeⁿ'ē contra yeⁿ'e lugar 'cūū. N'déee ca nguɛ́ɛ́ ti chuū. Ní candɛɛ sa 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chɛɛti yaācū templo. Ní divaatí sa yaācū templo chí dɛɛvɛ.

29 Tii cuááⁿ vmnaaⁿ ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā ndúúcu sa sáⁿ'ā chi nguuvi Trófimo yeⁿ'ē yáāⁿ Efeso. Ní nadacádíínuuⁿ yā chi Pablo miiⁿ nicandɛɛ sa saⁿ'ā chɛɛti yaācū templo. 30 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'gɛɛcú cheendí yā ní ch'ii dáanā yeⁿ'é yā. Ní din'gíínu yā ní sta'á yā Pablo miiⁿ ní tun'dáa yā saⁿ'a chɛɛti yaācū templo. Ní hora mííⁿ nūuⁿ n'gaadí yā cheendi va'aī yáacū templo. 31 Ní diiⁿnú yiinu yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā Pablo. 'Áámá yā caⁿ'a yā yeⁿ'ē comandante, chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ Jerusalén nguɛɛ 'diiiⁿ snée yā. 32 Tuu'mí nūuⁿ comandante sta'á yā soldado s'eeⁿ ndúúcū capitán ní chéénu yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ naachi canéé Pablo miiⁿ. Taachí nducyaaca yā n'diichí yā comandante ndúúcū soldado s'eeⁿ tuu'mi s'neeⁿnaaⁿ yā chi n'geⁿ'é yā

Pablo miiⁿ. 33 Taachí ndaā comandante
tuu'mi ní sta'á yā Pablo ní caⁿ'á yā orden
chí chɛ̄ chiichí sá ndúúcū 'uuvi cadenas.
Ní comandante tiinguuneéⁿ yā: ¿Du'u rá
saⁿ'ā miiⁿ ní dɛ'ɛ̄ vɛɛ miiⁿ ní dɛ'ɛ̄ idiiⁿ sa?
34 Naachi n'deee n'dai 'iiⁿ'yāⁿ, náⁿ'a yā ní
n'gaí yā 'aama naaⁿ, náⁿ'a yā n'gaí yā taama
naaⁿ, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ itumicádiinúúⁿ
yā yeⁿ'ē sa chi tátiī n'gaí yā. Ca'á yā orden
chi cho'ó yā saⁿ'ā na vácūū naachi sneé
soldado s'eeⁿ. 35 Taachi Pablo miiⁿ cúchɛɛ sa
nandɛ̄, candɛ́ɛ yā yaācū soldado s'eeⁿ saⁿ'a
cáávā chi taāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu sa. 36 Ti
n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ cueⁿ'e
yā cuaaⁿ dáámí saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaī yā: 'Cuuvi
sa.

Pablo ngaⁿ'a sa yeⁿ'ē maaⁿ sa na yáāⁿ Jerusalén

37 Taachí tucá'a yā diiⁿyú yā na vácūū
tuu'mi ní Pablo miiⁿ ngaⁿ'a sa ngii sa co-
mandante: ¿'Áá 'cuááⁿ nī chi caaⁿ'máⁿ 'tɛɛ
ndúúcū n'diī? Ní comandante caⁿ'ā sa: ¿'Áá
déénú dí davaacu griego? 38 ¿'Áá nguéɛ́
díí saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto chi diiⁿ di chí
nduuvi taáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e nguuvi
miiⁿ ní tun'dáa di cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ chi
duucu na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ?
39 Tuu'mi ní caⁿ'ā Pablo: 'Úú ní saⁿ'ā Israel
yeⁿ'ē yáāⁿ Tarso, saⁿ'ā yeⁿ'ē 'áámá yáāⁿ
ch'ɛɛtɛ̄ yeⁿ'e yáⁿ'āa Cilicia. Ngiicá nanáaⁿ
nī, 'cuaaⁿ nī chi yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ.
40 Taachí saⁿ'ā miiⁿ ca'a sa lugar, Pablo
miiⁿ chééndii sa nāndɛɛ ní ca'a sa señal
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ta'ā sa, ní taachí 'diiiⁿ ní
caⁿ'a sa ndúúcū davaacu hebreo. Ní caⁿ'a
sa:

22

1 Ndís'tiī saⁿ'ā ní ndís'tiī vi'í ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ ndicúū, 'caandiveéⁿ nī chi ngaⁿ'á
yeⁿ'ē maáⁿ nanááⁿ ndis'tiī.
2 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā sa
davaacu hebreo, ch'ɛɛtinéé 'diiiⁿ cá yā.
Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa: 3 Cuaacu nííⁿnyúⁿ
saⁿ'ā Israel 'úú. Ch'iindiyaáⁿ na yáāⁿ Tarso
yeⁿ'ē yáⁿ'āa Cilicia, naatí ch'iitá na yaáⁿ
'cūū. Ch'eéⁿ ndúúcū maestro Gamaliel
miiⁿ. Tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā na ley yeⁿ'ē
chiida yú. 'Úú chí dííⁿ ndúúcū núúⁿmáⁿ
staava yeⁿ'é tan'dúúcā chi maaⁿ nducyaaca
nī dííⁿ nī ndúúcū Dendyuūs. 4 'Iiⁿ'yāⁿ chi
cuéⁿ'ē Yúúní 'cūū 'úú can'daá 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
Ní sta'á ndii n'daataá ndíí saⁿ'ā ní nca'á
'iiⁿ'yāⁿ chi cuɛɛtinúúⁿ yā vácūū chí 'cuūvi
yā. 5 'Tiicá ntúūⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'e
Israel miiⁿ testigo yeⁿ'é ndúúcū nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú sta'á carta
ndúúcū orden chi 'cuuⁿ'míⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
cueⁿ'é naachi snéé hermanos. Ní cueⁿ'é
yáāⁿ Damasco ní cueⁿ'é chi candɛɛ́ presos
hermano s'eeⁿ ndii yáāⁿ Jerusalén. 'Tiicá
ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi sneé yā miiⁿ ní cuuví yā
castigados.

Pablo ngaⁿ'a yā taacā i'teenú yā
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 Naatí chiī taachi yúúní canuúⁿ, ndaá
niiⁿnuúⁿ yáāⁿ Damasco tan'dúúcā maⁿ'a
nguuvi dáácánaāaⁿ nndaā 'áámá dɛɛvɛ
yeⁿ'ē nanguuvi naachi 'úú caneé. 7 Ní
sndɛɛvɛ́ ná yáⁿ'āa. Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá
nduudu chi ngaⁿ'a ngiī 'úú: Saulo, Saulo,
¿dɛ'ɛ̄ cúú chi nn'daā dī 'úú chi nééné ya'ai
'úú? 8 Tuu'mi nan'guɛɛcutaⁿ'á: ¿Du'ú n'diī,
Señor? Ní caⁿ'a yā chīi yā 'úú: 'Úú Jesús
yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret miiⁿ chí n'daā di 'úú ní
nguéɛ́ neⁿ'ē di n'diichi di 'úú. 9 'Iiⁿ'yāⁿ chi
snéé nduucú cuaacu nííⁿnyúⁿ n'diichí yā
dɛɛvɛ miiⁿ. Ní dii'yá yā chii. Naati nguéɛ́
ch'iindiveéⁿ yā nduudu chí ngaⁿ'a Señor
Jesús nduucú. 10 Ní caⁿ'á: ¿Dɛ'ɛ̄ dííⁿ, Señor?
Señor miiⁿ ngaⁿ'á yā ngiī yā 'úú: Ndducueeⁿ
dí ní cueⁿ'e di na yáāⁿ Damasco. Miiⁿ
cadiinuuⁿ di tanducuéⁿ'ē chi canee chi diiⁿ
di. 11 'Úú ní nguéɛ́ inaáⁿ cáávā chí ch'ɛɛdi
nduutinaáⁿ yeⁿ'ē vaadī dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ ca chi
dɛɛvɛ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi snée yā nduucú
candɛɛ́ nee yā ta'á ní ndaá yáāⁿ Damasco.

12 Tuu'mi ni miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chi
nguuvi Ananías, saⁿ'ā chi diiⁿ sa tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. Ní nguaaⁿ nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi snée yā, ngaⁿ'á yā
chi saⁿ'ā miiⁿ n'dai taavi sa. 13 Ndaá yā
nanaáⁿ ní ndaa niiⁿnúⁿ yā ní caⁿ'a yā: Dii
hermano Saulo, nan'guaāⁿ nduutináaⁿ di.
Ní hora miiⁿ nūuⁿ n'guaaⁿ nduutinaáⁿ ní
snaáⁿ. 14 Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Ndyuūs
yeⁿ'ē chiida yú ndɛɛvɛ yā dii chí cuuvi
déénú dí chí neⁿ'e yā. Ní cuuvi n'diichí di
Jesús chi n'dai taavi. Ní 'caandiveeⁿ di chí
ngaⁿ'a yā. 15 Ti cuuví di caaⁿ'maⁿ di nduudu
cuaacu yeⁿ'é yā yeⁿ'ē cosa chi 'aa n'diīchi
di ndúúcū chi 'aa ch'iindiveeⁿ di nanááⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 16 Maaⁿ ní ¿dɛ'ɛ̄ ínee
ngiinu di? Cuéendii di ní cuɛɛdinuūⁿnīⁿ

di ní didɛɛvé di dii yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē di. Caaⁿ'maⁿngua'a di nanááⁿ Señor Jesús.

*Dicho'ó yā Pablo nanaa*ⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel

17 'Túúcā chiī. Taachí nanguɛɛcúndií na yaāⁿ Jerusalén miiⁿ ní taachí caⁿ'angua'á na yaācū templo n'diichí 'áámá visión, cosa tan'dúúcā chiiⁿ ch'iiⁿnú. 18 Ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'á yā chii yā 'úú: Diinú yiiⁿnu di ní cueenu di yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén, ti nguɛ́ɛ́ 'cúaaⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é. 19 'Úú ní caⁿ'á: Señor 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ deenú yā yeⁿ'ē nducyáácá yā chi snúuⁿ yā yaācū sinagoga s'eeⁿ ti 'úú ní ch'ií 'iiⁿ'yāⁿ vácūū ní ch'eⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā n'dii. 20 Ní taachi ch'iī Esteban saⁿ'ā chi caⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é nī, 'úú ntúūⁿ ni caneé nanáaⁿ sa. 'Úú ní 'cuúⁿ chi ch'iī sa. Ní nguain'daí cotón yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iiⁿ'nūⁿ saⁿ'ā. 21 Tuu'mi caⁿ'a Jesús chii yā 'úú: Cuéⁿ'é dí, ti 'úú idicho'ó dii yáⁿ'áí n'dai ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel.

*Pablo nanáá*ⁿ comandante

22 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā ndii nduudú 'cūū tuu'mi ní caⁿ'a yuudú yā: Diví di sáⁿ'a 'cūū na yáⁿ'āa ti nguɛ́ɛ́ canéé chí cunduuchi sa.

23 Taachí 'cai yā ní chíín'cuuⁿ yā catecai yā ní chingée yā iyaācá na 'yúúné, 24 comandante chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ caⁿ'ā sa chi cu'nuúⁿ yā Pablo vácūū. Ní caⁿ'ā orden chi caⁿ'á yā tiingúúneeⁿ yā Pablo ní ch'eⁿ'é yā Pablo, maaⁿ niicu cadíínuuⁿ yā dɛ'ɛ̄ cáávā chi n'gāi yā contra yeⁿ'ē sa. 25 Taachí dichiichí yā Pablo ndúúcū yiiⁿmaⁿ, Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa capitán chi sneé yā miiⁿ: ¿'Áá canéé chi 'cueⁿ'é nī 'áámá saⁿ'ā romano ndúúti chi nguɛ́ɛ́ ndaaca nī nuuⁿndi yeⁿ'ē sa?

26 Taachí capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cueⁿ'e sa níícú caⁿ'a sa yeⁿ'e comandante ní yaa'vi sa: N'diichí nī, ¿dɛ'ɛ̄ diíⁿ nī caati sáⁿ'a 'cūū ní saⁿ'ā romano sa?

27 Ndaa comandante ní caⁿ'a sa: Cuuvi di 'úú. ¿'Áá díí saⁿ'ā romano? Pablo miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Tíícā.

28 Nan'guɛɛcútaⁿ'ā comandante: 'Úú caí māaⁿ 'úú. N'deēé tuūmī ca'á ní ndii chíí saⁿ'ā romano 'úú. Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: 'Úú ní ch'iīndīyaáⁿ na yáⁿ'āa romano 'tíícā.

29 Ní cueⁿ'é yā yeⁿ'ē sa 'iiⁿ'yāⁿ chi sta'a orden chi 'cueⁿ'é yā saⁿ'ā. Taachí comandante tuumīcádiinuuⁿ sa chi saⁿ'ā romano sa, tuu'mi dii'yá ntúuⁿ sa chiī, chi dichiīchí sa Pablo.

*Pablo nanáá*ⁿ concilio

30 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi sáⁿ'ā miiⁿ neⁿ'e sa cadíínuuⁿ sa dɛ'ɛ̄ cáávā chi tun'dáá nuuⁿndi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Diví yā cadenas yeⁿ'ē Pablo miiⁿ ní ca'a yā orden chi cho'ó yā Pablo nanááⁿ chiiduú n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e Israel ndúúcū nducuéⁿ'ē 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e concilio. Ní tun'dáa yā Pablo miiⁿ. Ní ch'iⁿ'i yā saⁿ'ā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

23

1 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ch'íínú cuaacu sa saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'ē concilio. Ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í, Ndyuūs ní n'diichí yā taanduvɛ́ɛ́ chi 'úú diíⁿ ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'uūvī staava yeⁿ'é yeⁿ'e cosa chi diíⁿ.

2 Ananías, saⁿ'ā chi chiiduú ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'e Israel caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ chi canee daama yā ndúúcu sa chí 'cueⁿ'e yā cheendi sa. 3 Tuu'mi ní Pablo mííⁿ ní caⁿ'a sa: Ndyuūs 'cueⁿ'é yā dii, saⁿ'ā chi tan'dúúcā 'aama chɛɛti cuɛ́ɛ̄. ¿'Áá diiⁿ di juzgar 'úú tan'dúúcā ley miiⁿ, 'iicu nguɛ́ɛ́ idiiⁿ di cumplir chi ngaⁿ'ā ley, níícú maaⁿ ní ngaⁿ'ā di chi 'cueⁿ'é yā 'úú?

4 'Iiⁿ'yāⁿ chi snée yā nanááⁿ Pablo caⁿ'a yā: ¿'Áá chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'é Dendyuūs ngaⁿ'ā taaⁿ di ngii di 'tíícā?

5 Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī vi'í, 'úú ní nguɛ́ɛ́ deenú chi sáⁿ'a 'cāā chi chiiduú ch'ɛɛtɛ cá yeⁿ'e Israel. Naati cánéé nguūⁿ. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ taaⁿ di yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'ā ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e Israel yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di.

6 Tuu'mi Pablo miiⁿ tuumicádiinuuⁿ sa chi 'áámá taaⁿ yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ saduceo s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi nanduuchi 'iiⁿ'yāⁿ ni táámá táaⁿ yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chi i'téénu chí nanduuchi 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'cai yuudu sa nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē concilio: Ndís'tiī saⁿ'ā vi'í, 'úú ní saⁿ'ā fariseo 'úú ní daiyá saⁿ'ā fariseo 'úú. Diíⁿ yā juzgar 'úú yeⁿ'ē chi canee ngíínú yā chí nadacuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

7 Taachí caⁿ'a yā chuū vɛ́ɛ́ 'uuvī vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā fariseos ndúúcū saⁿ'ā saduceos. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diví yā 'áámá taaⁿ táámá taaⁿ. 8 Caati 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ngaⁿ'á yā chi nguɛ́ɛ́ iniduuchi 'iiⁿ'yāⁿ ndii

nguɛ́ɛ́ nduu ángel ra ndíí nguɛɛ nduu espíritus. 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos ngaⁿ'á yā ti vɛ́ɛ́ 'tíícā. [9] Ní n'deee n'dái caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nacuéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi déénú taavi ley lado yeⁿ'ē fariseos ní caⁿ'a yā chi chuū chi cuaacu. Ní ngaⁿ'a yuudu yā: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nguɛɛ n'daacā inndaācá 'nū yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. Ndúúti 'áámá espíritu o 'áámá ángel yaa'vi yā Pablo miiⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā chi 'cuuⁿ'maⁿ yú ndúúcū Dendyuūs.

[10] Taachi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va chi ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní comandante 'va'á yā chí 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo. Ní comandante miiⁿ dicho'ó yā soldado s'eeⁿ chi cueⁿ'ē sa ní cuta'a sa Pablo miiⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní candɛ́ɛ sa Pablo na vácūū. [11] Táámá nguiinū miiⁿ ndaā Señor Jesús nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā: Pablo, nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿ duuva di. Tan'dúúcā chi ngaⁿ'a di nduudu cuaacu yeⁿ'e 'úú na yáāⁿ Jerusalén 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'maⁿ di yeⁿ'ē 'úú na yáāⁿ Roma.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā compromiso chí 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo

[12] Chidɛɛvɛ táámá nguuvi, náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nduuvidaamá yā ni diíⁿ yā compromiso chí nguɛ́ɛ́ che'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ cu'ú yā neⁿ'e chí 'āā cuɛ́ɛ́ 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo miiⁿ. [13] Ngo'o 'úúvi ngɛɛcu 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuvidaamá yā yeⁿ'e chúū. [14] 'Iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ ní cheⁿ'é yā nanááⁿ chiiduú n'gɛɛté yeⁿ'e Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū ní caⁿ'a yā: Nús'uu ní nduuvidáámá 'nū ní diíⁿ 'nū compromiso chi diíⁿ 'nū sufrir ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ 'nuú 'nū che'é 'nū taanduvɛ́ɛ́ ndíí 'caaⁿ'núⁿ 'nū Pablo. [15] Maaⁿ ní ndís'tiī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e concilio, cavyaaⁿ cáácá yā nanááⁿ comandante chi candɛ́ɛ yā Pablo ní chicuú yā nanááⁿ nús'uū. Diíⁿ nī tan'dúúcā chi neⁿ'e di tiinguuneeⁿ di cosa chi cuaacu yeⁿ'é yā. Niicu nús'uu, 'aa snéé ngiinú 'nū chi 'caaⁿ'núⁿ 'nū saⁿ'ā taachí ndaa sa.

[16] Tuu'mi ní 'áámá saⁿ'ā daiya táⁿ'ā vi'ī Pablo, taachí ch'iindiveéⁿ sá chí caⁿ'a yā dɛ'ɛ chi diíⁿ yā, cheⁿ'e sa ní chi ndaa sa chɛɛti vácūū miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa Pablo miiⁿ. [17] Pablo miiⁿ 'cai sa capitán ní caⁿ'a sa: Candɛ́ɛ di saⁿ'ā 'dííⁿ 'cūū nanááⁿ comandante ti canéé chi cuuvi sa 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄ chi deenu sa.

[18] Saⁿ'ā miiⁿ sta'a sa saⁿ'ā 'dííⁿ ní candɛɛ sa saⁿ'ā nanááⁿ comandante ní caⁿ'a sa: Pablo chi canúúⁿ vácūū di'cuíítu sā 'úú chí candɛ́ɛ saⁿ'ā 'dííⁿ 'cūū nanáaⁿ nī. Vɛ́ɛ́ chí déénú sá chí caaⁿ'maⁿ sa ndúúcu nī.

[19] Comandante miiⁿ ní sta'á yā ta'ā sa ní cueⁿ'é yā taama lado ndúúcu sa ní ntiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ chí cuuvi di 'úú?

[20] Ní caⁿ'a sa chii sá 'iiⁿ'yāⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní chií yā ní caacá yā nanáaⁿ nī chi cavyaaⁿ ní candɛɛ nī Pablo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e concilio. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní itiingúuneéⁿ yā Pablo miiⁿ 'áámá chi cuaacu nííⁿnyúⁿ yeⁿ'ē sa. [21] Naati n'diī, nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī. Ngo'ō 'uuvi ngɛɛcu saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi 'cuɛɛtinúú n'de'ei yā 'diituú cyúúní. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvidaama yā chi diíⁿ yā compromiso ní cadíínuuⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi nguɛ́ɛ́ ndúú che'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cu'u ra yā taanduvɛ́ɛ́ ndii yā chi 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo. Maaⁿ ní listos canee yā ní canee ngíínú yā cáávā chi caaⁿ'máⁿ n'diī.

[22] Tuu'mi ní comandante dichó'o sa saⁿ'a 'dííⁿ chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ sa cuuvi sa mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē chúū.

Dicho'ó yā Pablo nanááⁿ Félix saⁿ'a gobernador

[23] Comandante miiⁿ 'cai yā na 'uuvi capitán. Ní caⁿ'á yā chiī yā saⁿ'a soldados chi nduuvidáamá sá taanduu n'gɛɛcu nuúⁿ yaaaⁿ na 'uuvi ciento soldado s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿnūⁿ ngɛɛcu ndiichí soldados chi sndúuⁿ sa 'yúūdūu ndúúcū 'uuvī ciento soldado chi vɛ́ɛ́ lanza yeⁿ'é yā. Ní cho'ó nducyaaca yā yáāⁿ Cesarea. [24] Ní cundiyaáⁿ nī 'iiti ti cunduū Pablo ní candɛɛ nī saⁿ'ā ndúúcū cuidado nanááⁿ Félix chi gobernador. [25] Ní dingúuⁿ sa 'áámá carta ndúúcū nduudú 'cūū:

[26] 'Úú Claudio Lisias idinguúⁿ yeⁿ'é nī Félix saⁿ'ā gobernador chi n'dai taavi: N'dáí nī. [27] Saⁿ'a 'cūū ní sta'a 'nū saⁿ'ā caava 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí neⁿ'e 'caaⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā. 'Úú ninguáⁿ'áí saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū soldado s'eeⁿ tí deenú chí saⁿ'ā romano saⁿ'ā miiⁿ. [28] Ní neⁿ'é deenú dɛ'ɛ̄ cáávā tun'dáa yā nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. Candɛ́ɛ saⁿ'ā nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'ē concilio yeⁿ'é yā. [29] Ní táácā chí tun'dáá nuuⁿndí yā yeⁿ'ē sa caavā ley yeⁿ'é yā naati mar 'áámá nuuⁿndi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē sa chi 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā o cunúúⁿ sa vácūū. [30] Taachí 'úú chicadiinúúⁿ chi nduuvidaamá yā contra yeⁿ'ē saⁿ'á 'cūū, hora miiⁿ dicho'ó saⁿ'ā nanááⁿ n'diī. Ní

ngaⁿ'á ngií saⁿ'ā chi tun'dáá nuuⁿndi yeⁿ'ē
sa chi chīi yā nanáaⁿ nī. Ní cuuví yā n'diī
dɛ'ɛ̄ chi canée yā ndúúcu sa. N'dáácā canée
nī.
31 Soldado s'eeⁿ sta'á yā Pablo tan'dúúcā
chi caⁿ'a yā chīi yā saⁿ'ā ní nguiinū
miiⁿ candɛ́ɛ yā saⁿ'ā ná yáāⁿ Antípatris.
32 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi ní soldado chi
sndúū 'yuúdūu cueⁿ'é yā ndúúcū Pablo ní
náⁿ'a yā nguɛɛcunée yā na va'āī ch'ɛɛtɛ
naachi canéé vácūū. 33 Taachí ndaá yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ Cesarea, ca'á yā carta
gobernador Félix ní diíⁿ yā presentar ntúuⁿ
Pablo nanááⁿ gobernador. 34 Gobernador
miiⁿ ch'eéⁿ yā carta ní tiinguunéeⁿ yā: ¿Tií
yáⁿ'āa saⁿ'ā? Ní tumicadíínuuⁿ yā chi saⁿ'ā
ní yeⁿ'e yáⁿ'āa Cilicia. 35 Ní caⁿ'a yā chii yā
Pablo: Cu'neeⁿ veéⁿ yeⁿ'ē di taachi ndaa sa
chi tun'dáá nuuⁿndi yeⁿ'ē di. Ní dicho'ó yā
'áámá saⁿ'ā soldado chi diiⁿ cuidado saⁿ'ā na
váácū Herodes naachi diiⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ.

24

Pablo caⁿ'a sa yeⁿ'ē maaⁿ sa nanááⁿ Félix
1 Cho'ō nyuⁿ'u nguuvi ní ca'aí chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e Israel chi nguuvi Ananías
ndúúcū náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū ndúúcū 'áámá
saⁿ'ā chi nguuvi sa Tértulo. Saⁿ'ā miiⁿ
neené n'dɛɛvɛ́ indee sa. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chiī yā
nanááⁿ gobernador ní caaⁿ'máⁿ yā contra
yeⁿ'e Pablo miiⁿ. 2 Taachí gobernador Félix
'cai yā Pablo miiⁿ tuu'mi ní saⁿ'ā chi nguuvi
Tértulo caⁿ'a sa nuuⁿndí yeⁿ'ē Pablo miiⁿ ní
caⁿ'a sa: Déénu 'nū ti cááva nī, n'diī Félix,
vɛ́ɛ́ vaadī yeenú 'nū ní 'āā nin'guɛɛtinée 'nū
ndúúcū vaadī 'diíⁿ ch'ɛɛtɛ. Nééné n'deee
n'dáí déndu'ū chi n'dai na yáāⁿ vaacú
'nū cáávā vaanicadiinúuⁿ n'dáí yeⁿ'é nī.
3 N'diī, Félix chi n'dai taavi n'diī, nús'uū ní
ch'iindiveéⁿ 'nū nduudu yeⁿ'é nī nducuéⁿ'ē
tiempo nducuéⁿ'ē cuaaⁿ ní caⁿ'á 'nū Ndyuūs
nadíí'vɛ n'diī cáávā chi diíⁿ nī. 4 Chi 'āā ntɛ́ɛ́
tee 'nū vaadī 'caa'va n'diī 'naaⁿ tiempo ngi-
icá nanááⁿ n'diī chi n'dai chi 'caandiveeⁿ nī
yeⁿ'e 'nū ndúúcū vaadī n'dai yeⁿ'é nī. 5 Sáⁿ'a
'cūū nééné itee sa vaadī 'caā'vā nús'uū yáāⁿ
vaacú 'nū. Níícú ididáⁿ'a sa 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi snée yā
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī. Ní saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'ā
ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi nazarenos chi
i'téénu yā Jesús. 6 Ní neⁿ'e ntúuⁿ sa divaatí
sa yaācū templo. Sta'á 'nū saⁿ'ā ní neⁿ'é 'nū
cadíínuuⁿ 'nū yeⁿ'ē sa tan'dúúcā ley yeⁿ'é
'nū. 7 Comandante yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ soldado
chi nguuvi Lisias ndáa sa naachi snée 'nū
ni sta'a sa Pablo ndúúcū vaadi diituú yeⁿ'ē
sa ni divíi sa Pablo na ta'á 'nū. 8 Dicho'ó yā
saⁿ'ā s'eeⁿ chi tun'dáá nuuⁿndi yeⁿ'e Pablo
chi ndáa sá nanááⁿ n'diī. Maaⁿ ní taachi
diiⁿ nī juzgar cadíínuuⁿ nī yeⁿ'é nducuéⁿ'ē
dendu'ū dɛ'ɛ̄ cáávā chi tun'dáá 'nū nuūⁿndī
yeⁿ'ē sa.
9 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi 'tíícā
chi caⁿ'a Tértulo miiⁿ. 10 Tuu'mi ní ca'a
gobernador señal Pablo chi caaⁿ'maⁿ sa.
Pablo miiⁿ n'guɛɛcútaⁿ'ā sa: 'Úú deenú
ti 'āā nééné 'āā 'naaⁿ canee nī juez yeⁿ'ē
nación 'cūū. 'Úú ngaⁿ'á yeⁿ'ē maáⁿ
ndúúcū confianza. 11 Ti ní deenu nī maaⁿ
taandúū ndichúúví nguuvi chí chɛ́ɛ na yáāⁿ
Jerusalén chi cuuvi cu'teenú Dendyuūs.
12 Nguɛ́ɛ́ ndaāca yā 'úú chi nguⁿ'ú ndúúcū
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ, ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ chi n'deee
n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ snéé 'diíⁿ yā, ní nguɛ́ɛ́
ndúú ná yáacū templo miiⁿ, ní nguɛ́ɛ́ ndúú
ná yaācū sinagoga, ní nguɛ́ɛ́ na yáaⁿ 'cūū.
13 Ní nguɛ́ɛ́ cuuví caaⁿ'máⁿ yā chi chuū idiíⁿ.
14 Chuū ngaⁿ'á ngií n'diī. Tan'dúúcā chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi nguɛ́ɛ́ cuaacu,
'tíícā 'úú i'teenú Ndyuūs yeⁿ'ē chiidá 'nū
s'ééⁿ. Ní 'úú i'teenú tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chi cánéé nguūⁿ na ley ndúúcū nduudu
yeⁿ'ē profetas chi caⁿ'a nduudu yeⁿ'e
Ndyuūs. 15 Vɛ́ɛ́ chi cānee ngiinú 'áámá
cosa yeⁿ'é Dendyuūs tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ canee ngiinu ntúuⁿ yā, chi Dendyuūs
nduuchí yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā,
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai taaví ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'dai taavi. 16 Cáávā
chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ deenú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuuⁿndi na staava yeⁿ'é nanááⁿ Dendyuūs
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.
17 Cho'oó 'áámá na 'uuvi nduūyū ndaá
ní nga'á limosnas 'iiⁿ'yāⁿ vaācú ní nga'á
ofrenda. 18 Cuneé na yaācū templo taachi
náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia
ndáácá yā 'úú ná yaācū templo ndúúcū
compromiso chi nadidɛɛvɛ́ tan'dúúcā
costumbre yeⁿ'ē religión yeⁿ'é. Nguɛ́ɛ́
diíⁿ ndúúcū n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́
n'deēe n'dáí 'caí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 19 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ cánéé chí cuuvi yā n'diī ní caaⁿ'maⁿ yā
nuuⁿndi yeⁿ'é, ndúúti vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi canée yā
nduucú. 20 Ní canéé cúúⁿmíⁿ yā chi caaⁿ'máⁿ
maáⁿ yā ndúúti chí nndaacá yā chí nguɛ́ɛ́
n'daacā chi diíⁿ taachí caneé ndúúcū saⁿ'ā

'iiⁿntyéⁿ'ē concilio s'eeⁿ. 21 Ndúúti chi chuū
chi 'caī yiicú, caⁿ'á yeⁿ'ē chi nduuchí yā
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā taachí canee nanaáⁿ
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Cáávā chuū maaⁿnguuvi diíⁿ
yā juzgar 'úú.
22 Tuu'mi ní Félix ch'iindiveéⁿ yā chuū.
Déénú cuaacú yā yeⁿ'ē Yúúní cuaacu yeⁿ'e
Ndyuūs ní s'nééⁿ ca yā chi caāⁿ'māⁿ sa
ní caⁿ'a yā: Taachí ndaa Lisias miiⁿ chi
comandante 'cuiinu tuumicádiinuúⁿ yeⁿ'ē
asunto yeⁿ'e di.
23 Félix cho'ó yā chii yā capitán chi diiⁿ sa
s'neeⁿ sa Pablo preso ní ca'a sa duu'vi liber-
tad yeⁿ'ē sa naati s'néeⁿ sa Pablo arrestado.
Ní capitán miiⁿ cuuvi yā Pablo chi cuchiī
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa nanááⁿ sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi dichíí'vɛ yā yeⁿ'ē sa ní ca'á yā chi neⁿ'e
sa.
24 N'duuvi nguuvi cuayiivi ndaā Félix
ndúúcū n'daataá yeⁿ'é yā chi nguuvi
Drusila chi ndaataá yeⁿ'ē Israel. 'Caī sa
Pablo ní ch'iindiveeⁿ sa yeⁿ'e vaadī i'teenu
yeⁿ'ē Jesucristo. 25 Taachí caⁿ'a Pablo yeⁿ'ē
nduudu cuaacu yeⁿ'e chi diíⁿ yā chi nguéɛ́
n'daacā ní yeⁿ'ē juicio chí cuchiī, tuu'mi ní
Félix miiⁿ dii'yā sá chii ní caⁿ'a sa: Cunaⁿ'a
di maaⁿ. Ní taachí véɛ́ cuaáⁿ tuu'mi ní 'cuaí
díí.
26 Félix canee ngíínú yā chuū chi Pablo
miiⁿ ni ca'a sa tuūmī yeⁿ'é yā tuu'mi ní
n'dɛɛchi yā saⁿ'ā. Caavā chuū chi neene
n'deeé cuuvi 'cai yā ní ndaā sa ní ndee sa
nduucú yā. 27 Ch'iinu 'uūvī nduuyū miiⁿ ní
nan'daā Félix miiⁿ yeⁿ'ē lado gobernador ní
sndaā saⁿ'ā chí nguuvi Porcio Festo. Naati
Félix miiⁿ ní neⁿ'e sa cunée sa chi ch'ɛɛtɛ sa
lado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní snuūⁿ ntuūⁿ
sa Pablo vácūū.

25

Pablo ngaⁿ'a sa chí caⁿ'ā sa nanááⁿ César

1 Taachí ndaā saⁿ'ā Festo na yáⁿ'āa yeⁿ'é
yā cho'ōo 'iiⁿnūⁿ nguuvi ní cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'ē
yáāⁿ Cesarea ní ndaa yā na yáāⁿ Jerusalén.
2 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e chiiduú
n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e Israel ndúúcu 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ cheⁿ'e yā nanááⁿ Festo
miiⁿ ní ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e Pablo miiⁿ. Ní
chiicá yā saⁿ'ā. 3 Ngaⁿ'á yā contra Pablo miiⁿ
ní ngiica yā 'áámá favor chi nandɛ́ɛ yā Pablo
na yáāⁿ Jerusalén. Ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní canéé
listo yā ní nadicadíínuuⁿ yā chi 'caaⁿ'núⁿ
yā saⁿ'ā cuaaⁿ cyúúní. 4 Naati Festo mííⁿ
nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa chi Pablo miiⁿ canuuⁿ
sa vácūū na yáāⁿ Cesarea ní 'úú cáámá
can'daá yeⁿ'ē yáāⁿ 'cūū. 5 Tuu'mi ní ngaⁿ'ā
sa: Ndís'tiī chi ngii diíⁿ nī, caⁿ'á nī nduucú
na yáāⁿ miiⁿ ní nduutī chi véɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'ē
saⁿ'á 'cūū tuu'mi caaⁿ'máⁿ nī chɛɛ̄ nuuⁿndí
yeⁿ'ē sa.
6 Ní canéé chi Festo cuuví 'náaⁿ yā ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā nííní nguuvi ndííchí
nguuvi. Ní ndaá yā na yáāⁿ Cesarea.
Chidɛɛvɛ táámá nguuvi ní Festo ch'iindí yā
na silla yeⁿ'ē juez ní caⁿ'á yā chi cunguai yā
Pablo. 7 Sáⁿ'a 'cūū taachí ndaā sa, 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ chi ndaá yā yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nanguɛɛcundií yā Pablo miiⁿ
ní caⁿ'a yā neené n'deēe nuuⁿndi yeⁿ'ē sa.
Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi ngaⁿ'a yā chɛɛ̄ chi
cuaacu. 8 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní caⁿ'a maāⁿ
sa yeⁿ'ē sa: Nguɛɛ nuūⁿndī yeⁿ'é mar 'áámá,
ndii nguéɛ́ ndúú yeⁿ'ē ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael s'eeⁿ ndii nguéɛ́ ndúú yeⁿ'ē costumbre
yeⁿ'ē yaācū templo ndíí nguéɛ́ ndúú yeⁿ'ē
rey César.
9 Naati Festo miiⁿ neⁿ'e sa caⁿ'a sa
favor yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ni
nan'guɛɛcútaⁿ'ā sa yeⁿ'ē Pablo, ní caⁿ'ā sa:
¿'Áá neⁿ'e di caⁿ'ā di na yáāⁿ Jerusalén ní
mííⁿ 'cuundicaadi yeⁿ'ē di dɛ'ɛ ndu'ū miiⁿ
nanááⁿ 'úú níícū cádiinuuⁿ dɛ'ɛ falta yeⁿ'ē
di?
10 Pablo miiⁿ ni caⁿ'a sa: Nanááⁿ saⁿ'ā
ntyeⁿ'ē caneé na juzgado yeⁿ'e César naachi
canéé, chi 'cuūndīcaadi yeⁿ'é. 'Iiⁿ'yāⁿ Is-
rael s'eeⁿ nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ñdiíⁿ ndúúcu yā,
tan'dúúcā chi n'dai deenú nī. 11 Caati nduutí
chi dɛ'ɛ̄ chi 'áámá ch'ɛɛ̄tɛ̄ ñdiíⁿ o n'niiⁿ'núⁿ
tinaⁿ'ā, nguéɛ́ 'va'á chí 'cuūví. Ndúúti chi
nguéɛ́ dɛ'ɛ vɛɛ ñdiíⁿ yeⁿ'ē chí ngiica 'iiⁿ'yāⁿ
s'tíī, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi ca'a
yā 'úú saⁿ'a s'tiī. 'Úú neⁿ'é caⁿ'á caaⁿ'máⁿ
nanááⁿ César.
12 Tuu'mi ní Festo miiⁿ taachí caⁿ'a sá
chii sa saⁿ'ā ntyeⁿ'e yeⁿ'ē concilio, ní
n'guɛɛcútaⁿ'ā sa: Ngaⁿ'a ntúuⁿ di chí naⁿ'a
di nanááⁿ César miiⁿ tuu'mi ní naⁿ'a di.

Pablo nanááⁿ Agripa ndúúcū Berenice

13 Cho'ōo 'áámá nduu 'úúví nguuvi ní rey
Agripa ndúúcū táⁿ'ā Berenice ndaá yā yáāⁿ
Cesarea chi diíⁿ yā saludar Festo. 14 'Naaⁿ
'tɛɛ ch'ɛɛtinée yā ndúúcu Festo miiⁿ ní
Festo miiⁿ caⁿ'a cuáácú sá rey yeⁿ'ē nuuⁿndi
yeⁿ'ē Pablo ni ngaⁿ'ā sa: 'Áámá saⁿ'ā canúúⁿ
sa vácūū caavā Félix miiⁿ. 15 Chuū chi

yeⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ. Taachí cheⁿ'é na yáāⁿ
Jerusalén tuu'mi ní chiiduú n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e
Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
Israel s'eeⁿ ndaá yā nanaáⁿ ní chiica yā chi
'úú diíⁿ condenar saⁿ'ā. 16 Nan'guɛɛcutaⁿ'á
yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Nguéɛ́ costumbre yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ romano s'eeⁿ chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e chí 'āā cuéɛ́ 'cuūndīcaadí
yeⁿ'é yā ní caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē maáⁿ yā
nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiica nuuⁿndi yeⁿ'é yā.
17 Nguéɛ́ chi 'naáⁿ. Nduuvidaamá yā 'muuⁿ.
Chidɛɛvɛ táámá nguuvi 'úú ch'iīndí na silla
yeⁿ'e juez ní ca'á orden, ní dicho'ó chi can-
guaī saⁿ'ā miiⁿ. 18 'Āā snéé saⁿ'ā chi ngiica
nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. Nguéɛ́ caⁿ'a yā mar 'áámá
nuuⁿndi tan'dúúcā chi 'úú nacádiinuúⁿ. 19 Ti
vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va yeⁿ'é yā ndúúcu sa lado
yeⁿ'ē religión yeⁿ'e 'áámá Jesús chí 'āā n'dii
yā. Ní Pablo miiⁿ ngaⁿ'a cuaacu sa chi nguéɛ́
n'díi yā. 20 'Úú nguéɛ́ deenú dɛ'ɛ ra idiíⁿ
yeⁿ'é chuū ní tiinguūneéⁿ saⁿ'ā miiⁿ: ¿'Áá
neⁿ'e di chi caⁿ'a di na yáāⁿ Jerusalén ní miiⁿ
'cuundicaadi yā nuūⁿndī yeⁿ'ē di? 21 Naati
Pablo miiⁿ chiica sa chí 'cuɛɛtinéé ngíínú sa
saⁿ'ā Augusto ní saⁿ'ā miiⁿ ní cadíínuuⁿ sa
nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. 'Úú ní chiicá chi cu'núuⁿ
yā saⁿ'ā vácūū neⁿ'e chí caⁿ'á dicho'ó saⁿ'ā
nanááⁿ César Augusto.

22 Tuu'mi ní Agripa ngaⁿ'ā sa ngii sa Festo:
'Úú ní neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'ē sa. Saⁿ'ā
miiⁿ ngaⁿ'a sa ngii sa saⁿ'ā: Cavyaaⁿ ní
'caandiveeⁿ di.

23 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi Agripa ndúúcū
táⁿ'ā Berenice ndaá yā tan'dúúcā costum-
bre yeⁿ'ē rey. Ní sndaa yā naachi snée
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū comandante ndúúcū saⁿ'ā
n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ. Ní Festo miiⁿ
caⁿ'a yā chi dicho'ó yā Pablo miiⁿ, ní
caⁿ'á yā nguaí yā saⁿ'ā. 24 Tuu'mi ní Festo
miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī rey Agripa ndúúcū
nducyáácá ndis'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi snée nī ndu-
ucú 'nū. 'Muuⁿ canéé sáⁿ'a 'cūū. Nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén ní
yeⁿ'ē yáaⁿ 'cūū ngiicá yā nuūⁿndī yeⁿ'ē sáⁿ'a
'cūū. N'gai yuudú yā chi 'cuūvi sa. Ní
'āā ntɛ́ɛ́ cunéé sá. 25 Nguéɛ́ ndaacá mar
'áámá falta yeⁿ'ē sa chi 'cuūvi sa. Maaⁿ
sa ngiica sa chi caⁿ'ā sa nanááⁿ yeⁿ'ē sáⁿ'ā
Augusto César. Ní 'úú dicho'ó saⁿ'ā. 26 'Úú
nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi deenú chi dinguúⁿ yeⁿ'ē
Augusto César yeⁿ'é saⁿ'ā miiⁿ. Candɛɛ́ saⁿ'ā
nanááⁿ ndis'tiī ní vmnááⁿ vmnaaⁿ nanaáⁿ
n'diī saⁿ'ā rey Agripa ti taachí 'cuiinu tas-
caadí yeⁿ'ē sa, canee chi dinguúⁿ. 27 Caati
deenú chi nguéɛ́ n'daacā chi 'úú dicho'ó
saⁿ'ā ndíí nguéɛ́ cadiinuúⁿ nuūⁿndī yeⁿ'e sa
chi diiⁿ nguúⁿ tandii ra.

26

Pablo caⁿ'a sa yeⁿ'e maaⁿ sa nanááⁿ rey Agripa

1 Tuu'mi ní rey Agripa ngaⁿ'a sa ngii
sa Pablo: Teé lugar chi caaⁿ'maⁿ di yeⁿ'ē
maaⁿ di. Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ndo'ō sa
ta'a sa. Tucá'a sa caⁿ'a sa yeⁿ'é maāⁿ sa:
2 N'diī rey Agripa, dɛ'ɛ̄ chúúcā n'daacā chi
cuuví caaⁿ'máⁿ yeⁿ'é maáⁿ nanáaⁿ nī yeⁿ'ē
tanducuéⁿ'e nuuⁿndi chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael s'eeⁿ. 3 N'diī ní deenú nī tanducuéⁿ'ē
costumbre ndúúcū chi itiinguuneeⁿ yeⁿ'ē
chi vɛ́ɛ́ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní ngiicá
n'diī chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'é ndúúcū n'dai.

Vida yeⁿ'ē Pablo

4 Ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ndii saⁿ'ā 'lííⁿ 'úú
canéé na yáāⁿ Jerusalén ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
Israel. N'diichi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ 'úú.
5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ntúūⁿ déénu yā yeⁿ'é ndíí
cuaaⁿ vmnaaⁿ. Ní nduuti chi neⁿ'e yā
caaⁿ'maⁿ cuaacú yā, caneé tan'dúúcā saⁿ'ā
fariseo chi chɛɛchi taavi yeⁿ'ē religión yeⁿ'é
'nū ndúúcū costumbre yeⁿ'é 'nū. 6 Maaⁿ ní
caavā chi 'úú i'teenú chi Dendyuūs caⁿ'á yā
nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yā ngii yā chiida
'nū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'gai yā 'úú nanááⁿ juez.
7 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndiichúúví daiyá yā 'iiⁿ'yāⁿ
Israel yeⁿ'é 'nū i'teenu yā chi Ndyuūs caⁿ'a
yā chi diiⁿ yā. Ní cáávā chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
idííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs ndii ngu-
uvi ndii n'gaaⁿ. N'diī rey Agripa, caati
cáávā chuū chi cunee ngíínú ntuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
Israel ngiicá yā yeⁿ'é. 8 ¿Dɛ'ɛ̄ nacadiinúúⁿ
nī yeⁿ'ē chúū? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chí ndís'tiī
nadacadiinúúⁿ nī chi Dendyuūs nguéɛ́ cu-
uvi nadin'duuchí yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā?

Pablo ditaáⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ

9 'Úú ní cuaacu nííⁿnyúⁿ s'teēnú chi cánéé
chi n'deēe n'dáí diíⁿ contra yeⁿ'e Jesús yeⁿ'e
yáāⁿ Nazaret. 10 'Tiicá ntúūⁿ diíⁿ na yáāⁿ
Jerusalén. 'Úú ch'ií 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénú Jesús
vácūū. Chiiduú n'gɛɛtɛ́ yeⁿ'e Israel tee yā
poder 'úú. Ní taachí ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ,
'úú caⁿ'á ti 'tíícā. 11 Nééné n'deee cuūvi

ch'ií 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'teenu na nducyáácá yaācū sinagoga na vácūū. Diíⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuví caaⁿ'maⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesús. Neené taaⁿ diíⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téénu yā Jesús. Ní can'daá 'iiⁿ'yāⁿ ndíí na yáāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'diichí.

*Pablo ca*ⁿ'a yā taacā chi i'téénu yā *(Hch. 9.1-19; 22.6-16)*

12 Taachí diíⁿ chuū cueⁿ'é na yáāⁿ Damasco ní candɛɛ́ caaca ndúúcū orden yeⁿ'ē chiiduú n'gɛɛté yeⁿ'e Israel. 13 N'diī rey, taachi canuúⁿ yúúní taanduu ná maⁿ'a nguuvi n'diīchí 'áámá dɛɛvɛ nanguuvi chi ch'ɛɛtɛ n'dáí cá dɛɛvɛ nguɛ́ɛ́ tii dɛ́ɛ́vɛ yeⁿ'ē 'yáⁿ'ā. Dɛɛvɛ́ miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivii 'úú ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chi sneé yā nduucú. 14 Chindɛɛvɛ nducyaaca nús'ūu na yáⁿ'āa. 'Úú ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chi yaā'vī 'úú ndúúcu davaacu hebreo chi ngaⁿ'ā: Saulo, Saulo, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā n'daā di 'úú? Chɛ́ɛ́chí taavi chí diiⁿ di tan'dúúcā 'áámá 'iiti ca'a ca'a tī na yáⁿ'á cuiiⁿnyuⁿ. 15 'Úú ní caⁿ'á: ¿Du'ú n'diī, Señor? Ní Señor miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Úú Jesús chi n'daā dī. 16 Naati nacuééⁿ di, ní cueendiī di. Cáávā chuū che'enaaáⁿ yeⁿ'ē di. Ní cu'neéⁿ dii lado yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiiⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é ní caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'e dendú'ū chi n'dííchi di yeⁿ'e dendú'ū chi 'úú diíⁿ chi 'cuuⁿ'míⁿ náāaⁿ yeⁿ'ē di. 17 Maaⁿ ní 'úú ní dicho'ó dii nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e di ndúúcū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní taachi neⁿ'é yā sta'a yā dii ní 'úú nneé dii. 18 Ní cuuví diiⁿ di chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ snaaⁿ yā ní snaaⁿ yā ní tun'dáa di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ná maāíⁿ ní naⁿ'á yā na dɛɛvɛ. Ní tun'dáa di 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e poder yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní naⁿ'á yā lado yeⁿ'ē Dendyuūs. Ní ndaācá yā 'úú ní 'úú inadach'ɛɛcú nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní caavā chi cu'téénu yā yeⁿ'é. Ní vɛ́ɛ́ herencia yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi Dendyuūs dindɛɛvɛ yā.

Pablo diíⁿ yā tan'dúúcā visión

19 Cáávā chuū, n'diī rey Agripa, nguɛ́ɛ́ diíⁿ chi cheeⁿdiitú diíⁿ n'diichí cosa yeⁿ'ē Dendyuūs. 20 Naati caⁿ'á vmnaaⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na yáāⁿ Damasco, ní cuayiivi caⁿ'á na yáāⁿ Jerusalén ndúúcū nuuⁿmaⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'e Judea ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel chi canee cuuⁿmíⁿ yā chi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā níícu cu'téénu yā Dendyuūs. Ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí n'daacā n'dai ní ch'iⁿ'í yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 21 Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ sta'á yā 'úú na yáacū templo ní nadacadíínuuⁿ yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. 22 Ndyuūs chinnee yā 'úú chi chɛɛ́ ndíí maaⁿ ní caⁿ'á nduudu cuaacu ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúūⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Nguɛ́ɛ́ n'deēe cá caⁿ'á yeⁿ'e dendu'ū chi caⁿ'a profetas ndúúcū Moisés yeⁿ'é dendu'ū chi canéé chí chiī. 23 Caati Cristo miiⁿ cánéé chi 'cueenu yā cuuvi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē dɛɛvɛ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'é ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel.

Pablo ngaⁿ'a sa Agripa chi canéé chi cu'téénú yā

24 Caⁿ'a Pablo chúú cáávā maāⁿ sa. Festo gobernador miiⁿ ní caⁿ'a yuudu sa: Loco dii, Pablo. Cáávā chi n'geēⁿ taaví dí chííⁿ chi nduuví loco di.

25 Naati saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguɛ́ɛ́ loco 'úú, n'diī Festo, chi n'dai taavi. Ngaⁿ'á nduudu cuaacu chi n'dai. 26 Rey Agripa miiⁿ deenú ntúuⁿ yā chuū. 'Úú ngaⁿ'á nduucú yā yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē ndúúcū confianza. 'Úú nadacadiinúúⁿ chi déenu yā chuū. Nguɛɛ chó'ōo chuū ná n'de'ei. 27 N'diī rey Agripa, ¿'áá i'téénu nī 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs? 'Úú deenú chi i'téénu nī.

28 Tuu'mi ní Agripa miiⁿ caⁿ'a sa chii sa Pablo: 'Tɛɛ 'tɛɛ nūuⁿ diiⁿ di chi cu'teenú ndaacá Dendyuūs.

29 Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa: 'Úú ngiicá Dendyuūs ndii ta'lííⁿ o ndii ch'ɛɛtɛ, nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ n'diī ti 'tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'é, cuuví cu'téénu ntuuⁿ yā Ndyuūs miiⁿ tan'dúúcā 'úú, naati nguɛ́ɛ́ cuneé yā ndúúcū cadenas 'cūū.

30 Taachí caⁿ'a sa chuū ncueeⁿ rey ndúúcū gobernador ndúúcū Berenice ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi caneé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 31 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ cueⁿ'é yā 'áámá lado caⁿ'á yā nguaaⁿ maáⁿ yā: Mar 'áámá nuuⁿndi ch'ɛɛtɛ nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē sa 'cūū nguɛɛ chi 'caaⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā, ndíí nguɛ́ɛ́ chi caⁿ'a sa vácūū.

32 Níícú Agripa ngaⁿ'ā sa ngii sa Festo:
Sá 'cūū cúúví nguáⁿ'ai sa nduuti chi nguɛ́ɛ́
caⁿ'ā sa 'tíícā: 'Úú caⁿ'á nanááⁿ César.

27

Dicho'ó yā Pablo na yaāⁿ Roma

1 Taachí Festo ca'á yā orden chi cueⁿ'é
'nū na barco na yáⁿ'āa Italia, diíⁿ yā entre-
gar Pablo ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi preso
yā capitán chí nguuvi sa Julio. Capitán
miiⁿ chí yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ soldados chi
nguuvi Augusto. 2 Cueⁿ'ē ntúuⁿ 'nū na
'aama barco yeⁿ'e yáāⁿ Adramitio chi caama
cáácá ní caⁿ'ā ná cheendi va'ai s'eeⁿ yeⁿ'ē
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā na yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa
Asia. Sndaá 'nū na barco ní cueⁿ'é 'nū.
Ní canée sa ndúúcū nús'uu 'áámá saⁿ'ā chi
nguuvi Aristarco yeⁿ'ē yáⁿ'āa Macedonia
chi yeⁿ'ē yáāⁿ Tesalónica. 3 Táámá nguuvi
ndaá 'nū cheendi va'ai yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
niiⁿnuúⁿ na yáāⁿ Sidón. Julio miiⁿ diíⁿ yā
ndúúcū Pablo miiⁿ tan'dúúcā amigo n'dai.
'Cuúⁿ yā chi cueⁿ'e sa naachi canee amigos
yeⁿ'ē sa. Amigos ca'á yā chi neⁿ'ē Pablo
miiⁿ. Ní Pablo miiⁿ ntaavi'tuunúúⁿ sa. 4 Ní
cueⁿ'e ntúuⁿ 'nū na barco ní cho'ó 'nū
cuaaⁿ ndiiya lado sur yeⁿ'ē isla Chipre caati
'yúúné ní contra yeⁿ'ē barco miiⁿ. 5 Taachi
cho'ōo cuaacú 'nū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā cueⁿ'é 'nū
niiⁿnuúⁿ yáⁿ'āa Cilicia ndii yáⁿ'āa Panfilia.
Ndaá 'nū na yáāⁿ Mira chi 'áámá yáāⁿ yeⁿ'ē
yáⁿ'āa Licia.

6 Ní capitán chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
nndaaca yā 'áámá barco yeⁿ'ē yáāⁿ Alejan-
dría chi naⁿ'ā yáⁿ'āa Italia. Cuchɛɛ́ 'nū na
barco miiⁿ ní cuinaⁿ'a 'nū. 7 Ní ngíínū ngiīnū
cueⁿ'é 'nū na barco chi 'nááⁿ taavi n'deēe
nguuví. Ní cueⁿ'é 'nū ndúúcū nééné n'deēe
peligro na barco niiⁿnuúⁿ ná yaāⁿ Gnido ní
'āā ntɛ́ɛ́ 'cuūⁿ 'yúúné chi caⁿ'á 'nū cuááⁿ
vmnaaⁿ. Tuu'mi ní cueⁿ'é 'nū na nduu 'uuvi
isla, isla Salmón chi canee niiⁿnuúⁿ ndúúcū
isla Creta caati nguɛ́ɛ́ 'yúúné taaⁿ miiⁿ.
8 Níícú a fuerza diíⁿ 'nū ndaá 'nū niiⁿnuúⁿ
'áámá yáāⁿ chi nguuvi Buenos Puertos ní
niiⁿnuúⁿ yáāⁿ miiⁿ canéé yáāⁿ Lasea.

9 Taachí cho'ōo 'naaⁿ tiempo cueⁿ'é 'nū
na barco ndúúcū nééné n'deēe peligro. 'Āā
cho'ōo nguuvi yeⁿ'ē 'viicu chi nguɛ́ɛ́ che'é
'nū. Tuu'mi ní Pablo caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'uuⁿ. 10 Ní cāⁿ'a yā: Ndís'tiī saⁿ'ā, 'úú inaáⁿ
chi 'āā nééné n'deēe peligro cueⁿ'ē ndúúcu
yú chi cuuvi ndaa yú. Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ carga
yeⁿ'ē barco cuuvi ndáí caati ndii s'uuúⁿ
cuuvi ndai yú.

11 Naati capitán miiⁿ ní n'giindiveéⁿ yā
nduudu yeⁿ'ē saⁿ'ā chi ndɛɛ̄ barco ndúúcū
saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē barco
miiⁿ ti 'āā chí caaⁿ'maⁿ 'nūū Pablo miiⁿ.
12 N'deee n'dáí ináaⁿ yā chí 'āā ntɛ́ɛ́ n'daacā
chi canee barco na cheendi va'āī yeⁿ'e
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ tiempo chi 'iichɛ. Ní
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā chí
caⁿ'a yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'ē miiⁿ. Ní neⁿ'é
yā chi ndaá yā na yáāⁿ Fenice chi 'áámá
cheendi va'āī yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'e isla
Creta chi canee cuaaⁿ ndiiya sur, cuaaⁿ
naachi n'giiya 'yáⁿ'ā. Ní miiⁿ cánéé tiempo
chi 'iichɛ.

*'Yúúné táá*ⁿ na nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā

13 Ndaā 'yúúné ngíinu yeⁿ'ē cuaaⁿ ndiiya
tan'dúúcā chi nacadiinuuⁿ yā chí n'daāca.
Candɛɛ yā anclas cūū chi 'caanu barco
miiⁿ ní cueⁿ'é yā canéé diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
niiⁿnúuⁿ isla Creta. 14 Nguɛ́ɛ́ neé 'naaⁿ ndaā
táámá 'yúúné taāⁿ taavi chi nguuvi Euro-
clidón tan'dúúcā ciclón chi contra yeⁿ'ē
barco miiⁿ. 15 Taachi 'yúúné mííⁿ diiⁿ chi
barco 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi caⁿ'a barco miiⁿ con-
tra yeⁿ'ē 'yúúné, tuu'mí s'neeⁿ maáⁿ 'nū
candɛ́ɛ̄ 'yúúné barco miiⁿ naachi neⁿ'ē. Ní
nús'uu cueⁿ'é 'nū 'tíícā. 16 Ndaá 'nū na 'áámá
isla chi nguuvi Clauda naachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
'yúúné taaⁿ. 'Āā nééné ngíⁿ'ii candɛɛ yā
barco 'liiⁿ vmnaaⁿ barco ch'ɛɛtɛ ní dichiichí
yā barco 'lííⁿ miiⁿ. 17 Taachi 'āā chí n'daí yā
dichiichí yā barco 'lííⁿ ndúúcū 'ii'yū cuaaⁿ
náávtaⁿ'ā, tuu'mi ní 'va'á yā chi ndáa yā
Sirte chi 'áámá cuaaⁿ chɛɛti nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
naachi canéé yáⁿ'āa dúúⁿ naachí 'āā ntɛ́ɛ́
cuuvi caaca barco miiⁿ. Tuu'mi di'cua'á yā
tíínūuⁿ yeⁿ'e barco miiⁿ. Tuu'mi ní chi 'néeⁿ
yā barco miiⁿ chi cueⁿ'e maāⁿ ntúūⁿ. 18 Ní
diiⁿ 'yúúné miiⁿ chi cueⁿ'ē barco ndúúcū
peligro ti 'yúúné tááⁿ. Chidɛɛvɛ táámá ngu-
uvi tucá'a yā ndaavi yaí yā carga yeⁿ'ē barco
na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 19 Ndiichí ndii 'ííⁿnúⁿ ngu-
uvi miiⁿ ndúúcū ta'á yā chií yā nducuéⁿ'ē
dendú'ū chi ndɛɛ̄ barco na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.
20 Nguuvi nguuvi s'eeⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ n'diichí 'nū
'yáⁿ'ā ndii nguɛɛ ndúú 'ííⁿnyúⁿ cucáávā
'yúúné tááⁿ mííⁿ chi nuuⁿmaⁿ ndiiví 'nū.
Tuu'mí 'āā ntɛ́ɛ́ nacadiinúúⁿ 'nū chi nan-
guáⁿ'ai 'nū.

21 'Āā 'náánⁿ nguuvi chi nguɛ́ɛ́ nge'é 'nū.
Tuu'mi Pablo miiⁿ cheendii yā naavtaⁿ'ā
yeⁿ'é nducyaaca 'nū ní caⁿ'a yā: Ndúúti
chi ndís'tiī chí chi'téénu nī yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́
cueⁿ'ē yú na barco yeⁿ'ē isla Creta chi
cuta'ā yú peligro miiⁿ ndúúcū dendu'ū chi
dindɛɛ̄ yú. 22 Maaⁿ ní cuuví ndis'tiī. Canee
cúúⁿmíⁿ nī más cā ánimo caati nguɛ́ɛ́ mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi dindaí yā vida yeⁿ'é yā
nguaāⁿ yú, dámaāⁿ barco miiⁿ chi cuuvi
ndáí. 23 Caati maaⁿ nguiinú 'cūū canéé
ángel yeⁿ'e Dendyuūs nduucú. 'Úú ní
yeⁿ'e Dendyuūs 'úú ni 'úú dichii'vé 'iiⁿ'yāⁿ.
24 Caⁿ'a ángel miiⁿ chii yā 'úú: Pablo, nguɛ́ɛ́
'va'ā di. Canee chi cuééndii di nanááⁿ César.
Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā na barco
ndúúcu di cunduūchí 'iiⁿ'yāⁿ. 25 N'diichí
nī compañeros. Cunee ngíínú nī ánimo
caati 'úú i'teenú Dendyuūs. Canéé chi cuuvi
tan'dúúcā chi chīi yā 'úú. 26 Canéé chí ca'ā
naaⁿ yú na 'áámá isla.

27 Chiī ndiichí cuūuⁿ yaaⁿ níícú tan'dúúcā
chi cuchií 'nū na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi ngu-
uvi Adriático, ní cúchiī ná maⁿ'a yaaⁿ ní
saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ manejar barco chí tu-
umicádíínuuⁿ sa chi 'āā snée 'nū niiⁿnuúⁿ
na yáⁿ'āa. 28 Tuu'mi ní ca'a nuuⁿ sá sonda ní
ndaaca sa ngii ndiicú 'ya'āa chí yáánūuⁿ ní
cho'ō ca ta'lííⁿ cuaaⁿ vmnaaⁿ nnguɛɛcunée
sa ca'a nuuⁿ ntúuⁿ sa sonda. Ndaaca ntuuⁿ
sa ndítiiⁿ'yu 'ya'āa chí yáánūuⁿ. 29 'Va'á
yā chi ca'a naáⁿ yā na 'vaachií. Tuu'mi
ní ca'ā nuúⁿ ya ná cuūúⁿ ancla cūū yeⁿ'ē
cuaaⁿ dáámí, cosa chi cueendii barco miiⁿ
ní 'āā ntɛ́ɛ́ caaca. Ní snee ngíínú yā chi
cúúví dɛɛvɛ. 30 Tuu'mi ní saⁿ'a chi diíⁿ yā
manejar barco ch'ɛɛti yaaⁿ sá chi cáanu sa
yeⁿ'ē barco. Ní ca'a nuúⁿ yā barco 'lííⁿ na
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Diíⁿ yā tan'dúúcā chi cangúu
yā ancla cūū yeⁿ'e cuaaⁿ vmnaaⁿ barco miiⁿ.
31 Pablo miiⁿ caⁿ'a yā chii yā capitán: Ndúúti
chi saⁿ'ā s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ canee sa na barco miiⁿ
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nanguaⁿ'ai nī.

32 Tuu'mi ní soldados ch'iica sa lazo yeⁿ'ē
barco 'lííⁿ. Diiⁿ sá chí cueⁿ'e maāaⁿ ní
chindai.

33 Taachí caama chidɛɛvɛ Pablo caⁿ'a yā
chii yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā. Ní
caⁿ'a yā: Maaⁿ ní ndiichi cuūúⁿ nguuvi chí
'āā ntɛ́ɛ́ ché'e nī ní 'cuɛɛtinée nī ndúúcū
cuidado. Ní nguɛ́ɛ́ che'é nī mar 'áámá
yuūndū. 34 'Úú ngiicá ndis'tiī chi ché'e nī
maaⁿ níícú vɛ́ɛ́ fuerza yeⁿ'é nī ti mar 'áámá
yuūdū tiíⁿ nī nguɛ́ɛ́ cuuvi ndai.

35 Taachí caⁿ'a yā chuū, sta'á yā pan.
Ca'á yā gracia Ndyuūs nanááⁿ nducyaaca
yā ní taachi n'deé yā pan tucá'a yā che'é
yā. 36 Tuu'mi ní nducyaaca yā canee
cúúⁿmíⁿ yā más ca ánimo ní che'é ntuúⁿ
yā. 37 Nducyáácá 'nū chi snúuⁿ 'nū na barco
tan'dúúcā 'uūvī ciento canéé 'iīⁿnūⁿ ngɛɛcu
nditiiⁿ'yu 'áámá 'nū. 38 'Āā nduuví ditiinú
yā. Diíⁿ yā chi nan'daa ca'áí barco miiⁿ.
'Canuúⁿ yā trigo chi ndɛ́ɛ̄ barco miiⁿ na
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

Chindaí barco

39 Taachí chidɛɛvɛ táámá nguuvi nguɛ́ɛ́
'ííntinaáⁿ 'nū tií yáⁿ'āa naachí snée 'nū
naati n'diichí 'nū 'áámá lugar naachi vɛɛ
'áámá playa o yáⁿ'āa ndúútīi. Nduuvidáámá
'nū neⁿ'e 'nū cundaa 'nū na playa miiⁿ
ndúúcū barco. 40 Ní chiica ntúuⁿ yā 'ii'yu
yeⁿ'ē cucáávā chi ancla cūū chi canuúⁿ na
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Tuu'mi ní cuaaⁿ dáámí barco
miiⁿ nadatíi yā remos chi tan'dúúcā 'áámá
tabla chi diiⁿ guiar barco miiⁿ. Ní ch'eeⁿ
yā tiīnūuⁿ miiⁿ yeⁿ'é cuaaⁿ vmnaaⁿ barco
miiⁿ na 'yúúné ni cueⁿ'é 'nū na playa chi
yáⁿ'āa ndúútiī. 41 Caⁿ'a 'naaⁿ 'nū naachi
'áámá lugar chí 'uūvī nuūⁿnīⁿ ní diíⁿ yā
chi ndaā barco miiⁿ na yáⁿ'āa cuaaⁿ diituú
chɛɛti nuūⁿnīⁿ. Diíⁿ yā chi nacan'dáā barco
'iicu cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē barco miiⁿ chi
canúúⁿ ca nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ 'āā na yáⁿ'āa
canéé chɛɛchi. Chééndii chi 'āā ntɛ́ɛ́ chiīcā
'iicu cuaaⁿ dáámí barco miiⁿ neⁿ'e nda'ai
ndúúcū fuerza yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ miiⁿ. 42 Tuu'mi
ní soldado s'eeⁿ caⁿ'a yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā
preso s'uuⁿ níícú mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ cuuvi
cáaⁿ'yuuⁿ yā nuūⁿnīⁿ níícú cunaⁿ'a yā na
yáⁿ'āa. 43 Naati capitán miiⁿ neⁿ'e sa din-
guáⁿ'ai sa Pablo miiⁿ. Tuu'mí chícataáⁿ yā
chí neⁿ'e soldado s'uuⁿ. Tuu'mi ní capitán
chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ caⁿ'á sa chi nducyáácá
yā chi cuuvi 'caaⁿ'yuuⁿ yā nuūⁿnīⁿ níícú chi
cun'daa yā vmnaāaⁿ nuūⁿnīⁿ ní 'caaⁿ'yuuⁿ
yā ní nandaá yā na yáⁿ'āa ní nnguaⁿ'áí yā.
44 Níícú tanáⁿ'a yā ní na tablas yeⁿ'ē barco
ndúúcū yáⁿ'á yeⁿ'ē barco cuuví nacan'dáa
yā. 'Tíícā chiī nducyááca yā nanguáⁿ'ai yā
nandáa yā na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ.

28

Pablo snée yā na isla Malta

1 Taachi 'āā nnguaⁿ'áí 'nū chicadíínuuⁿ
'nū isla miiⁿ nguuvi Malta. 2 'Iiⁿ'yāⁿ chi
snéé na isla miiⁿ diíⁿ yā tratar nús'uu
n'daacā caati tiiví yā yáⁿ'ā ní diíⁿ yā recibir
nducyaaca 'nū cáávā chí 'iichɛ miiⁿ ndúúcū
chi ngeeⁿ cúúvī. 3 Tuu'mi ní Pablo miiⁿ nan-
guáiⁿ yā nduuvi táāⁿ dúuⁿnɛ̄ yáⁿ'á cuuⁿmaⁿ
ní ch'íi yā na yáⁿ'ā. Ní 'áámá cúú cueⁿ'e
tī chéénu tī caavā chi 'íí'nūuⁿ ní chɛɛcú
tī na tá'a Pablo miiⁿ. 4 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi
snéé miiⁿyā n'diichí yā cúú can'díícu tī na
ta'ā Pablo tuu'mi ní caⁿ'a yā nguááⁿ maáⁿ
yā: Nduudu cuáácú sáⁿ'a 'cūū 'nííⁿ'núⁿ
sa 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áárá chi nanguáⁿ'āī sa na
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā nguéɛ́ 'cuááⁿ chí cunduūchi
sa.
5 Naati Pablo miiⁿ ch'íidi sa cúú miiⁿ na
yaⁿ'ā. Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diíⁿ tī ndúúcu sa.
6 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ snéé ngíínú yā chi n'diichí
yā chi cundiitu ta'ā sa o cundɛ́ɛ́vɛ́ sá chi
'cuūvī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'éénⁿ ní ch'ɛɛtinéé ngíínú
yā dɛ'ɛ̄ cuuví ndúúcu sa. Ní n'diichí yā chi
nguɛɛ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chiī ndúúcu sa. Tuu'mi ní
na'dááⁿ yā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā cucáávā
chi n'diichí yā. Tuu'mi ní caⁿ'a yā: Pablo
miiⁿ ní dendyuūs saⁿ'ā.
7 Na yáāⁿ miiⁿ vɛ́ɛ́ yáⁿ'āa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí
ngaⁿ'ā ntíiⁿnyúⁿ yā chi ngúúví yā Publio.
'Iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ miiⁿ diiⁿ yā recibir nus'uū. Ní
tee yā naachí ch'ɛɛtinée 'nū 'iiⁿnūⁿ nguuvi.
8 Ní chiida Publio canée yā na cama chi
ngííta yā yeⁿ'ē ca'ai 'ííⁿ'nūuⁿ ndúúcū ca'āi
yuúúⁿ. Tuu'mí chi ndaā Pablo ní n'diichí
yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'íínú caⁿ'angua'á yā niicu
s'nééⁿ Pablo miiⁿ ta'á yā cuerpo yeⁿ'é yā.
Níícú nnduuva yeⁿ'é yā. 9 Ch'íínú chí diíⁿ yā
chuū tuu'mi ní cuchiī tanáⁿ'a yā chi snée yā
na isla chi vɛɛ ntúūⁿ ca'ai yeⁿ'é yā. Ndaá yā
naachi canéé Pablo ní nduuva ntúuⁿ yeⁿ'e
yā. 10 'Iiⁿ'yāⁿ s'úūⁿ dinéⁿ'e yā nús'uu ni diíⁿ
yā n'daacā nduucú 'nū. Taachí chi ndaá 'nū
na barco tee yā taanduvɛ́ɛ́ cosa chi neⁿ'e
'nū.

Pablo ndaá yā na yáāⁿ Roma

11 Ch'ɛɛtinéeⁿ 'nū 'iiⁿnūⁿ 'iiyu miiⁿ ní
cueⁿ'é 'nū na barco chi yeⁿ'ē yáāⁿ Ale-
jandría chi ch'ɛɛtinéé 'áámá tiempo 'iichɛ
na isla miiⁿ. Barco miiⁿ ní cuaaⁿ vm-
naaⁿ canéé imágenes yeⁿ'e Cástor ndúúcū
Pólux chi dendyuūs s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
12 Ní ndaa ntúuⁿ 'nū na yaāⁿ Siracusa ní
ch'ɛɛtinéé ntuuⁿ 'nū yáāⁿ miiⁿ na 'iīⁿnūⁿ
nguuvi. 13 Yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ cueⁿ'e ntuúⁿ 'nū
na barco niiⁿnuúⁿ ná 'diituú nuūⁿnīⁿ'yaⁿ'ā
miiⁿ. Ndaa ntúuⁿ 'nū niiⁿnuúⁿ na yaāⁿ
Regio. Táámá nguuvi cuayiivi chi ndáā
'yúúné yeⁿ'ē cuaaⁿ ndiiya sur ni ndii chiiⁿ
ndii 'úúví nguuvi ndaa ntúuⁿ 'nū na yáāⁿ
Puteoli. 14 Miiⁿ ní naachi ndaāca 'nū her-
manos chi i'téénu yā Cristo di'cuíítu yā
nús'uu ní 'cuɛɛtinéé 'nū ndúúcu yā ndɛɛ̄chɛ̄
nguuvi. Ch'iinu ní cueⁿ'e 'nū chiicá 'nū
yáāⁿ Roma. 15 Taachi ch'iindiveeⁿ hermano
s'uuⁿ yeⁿ'é 'nū ní can'dáa yā ní diíⁿ yā
recibir nús'uu ndíí yáāⁿ Apio naachi vɛɛ
nii'vɛ̄ɛ̄ ní ndii yáāⁿ chi nguuvi Tres Taber-
nas. Taachí Pablo n'diichi yā 'iiⁿ'yāⁿ, ca'á yā
gracias Ndyuūs níícú vɛɛ ca ánimo yeⁿ'e yā.
16 Taachí ndaá 'nū yaāⁿ Roma, capitán diiⁿ
sa entregar preso s'eeⁿ jefe. Níícú jefe miiⁿ
'cuuⁿ yā chi cunéé 'āā vi'i Pablo ndúúcū
'aama soldado chi diiⁿ sa cuidado 'iiⁿ'yāⁿ.

Pablo ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu na yáāⁿ
Roma

17 Ch'íínú tá 'iīⁿnūⁿ nguuvi Pablo miiⁿ ní
ca'á yā chi cádiinuuⁿ saⁿ'ā n'gɛɛtɛ yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Níícú taachi nduu-
vídaama sa Pablo miiⁿ caⁿ'á yā chii yā
saⁿ'ā: Ndís'tiī vi'í, 'úú ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
diíⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú contra
yeⁿ'e costumbre yeⁿ'e chiidā yú chi yeⁿ'ē
ndíí vmnaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā entregar
'úú ndíí yáāⁿ Jerusalén na ta'ā saⁿ'ā romano
s'uuⁿ. 18 Saⁿ'ā s'eeⁿ, ní taachi tuumicadi-
inúúⁿ sa yeⁿ'é chi nguɛ́ɛ́ nuūⁿndī ch'ɛɛtɛ
yeⁿ'é neⁿ'e sa nn'dɛɛchii sa 'úú caati nguɛ́ɛ́
indaaca sa mar 'áámá nuūⁿndi yeⁿ'é chi
'cuūví. 19 Naati 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ snéé yā
contra yeⁿ'é, chií obligado chi canéé chi
caⁿ'á n'diichí saⁿ'ā chi rey César. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
caavā chi caacá contra 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é. 20 Chííⁿ
chi cucáávā 'úú chiicá n'diichí ndis'tiī maaⁿ
níícú snaaⁿ nī, níícú ndee nduucú nī. Caati
cucáávā chi canee ngiinú cosa yeⁿ'ē Israel,
caneé chi diíⁿ sufrir ndúúcū cadena 'cūū.
21 Tuu'mí caⁿ'a sa chii sa Pablo: Nús'uu
ní nguɛ́ɛ́ ñdíⁿ 'nū recibir carta yeⁿ'e yáⁿ'āa
Judea cucáávā dii, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú chiiⁿ
ndaá mar 'áámá vi'i yú chi caaⁿ'mánⁿ yā
nuuⁿndi yeⁿ'ē di. 22 Naati neⁿ'é 'nū 'caandi-
veéⁿ 'nū chí nadicadiinuuⁿ di caati cucáávā
chí i'téénú dí. Nús'uu ní déénu 'nū chi
nducuéⁿ'e cuaaⁿ ngaⁿ'a yā contra cosa chi
i'téénu di.

23 Tuu'mi ndɛɛvɛ yā 'áámá nguuvi ní ndaā
taaví 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu sa. Ní Pablo miiⁿ
caaⁿ'maⁿ cuaacú yā ní ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e chi Ndyuūs ngaⁿ'a yā ntiiⁿnyúⁿ yā
ndíí naachi ngíí ndɛɛvɛ ndíí naachi ngíí
'da'a. Ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é
Jesús tan'dúúcā chi yeⁿ'ē Moisés. 'Āā 'tííca
nūuⁿ yeⁿ'ē profetas chi ca'ā nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs. 24 'Iicu náⁿ'a yā ní i'téénu yā chi
caⁿ'a sa. Niicu náⁿ'a yā nguɛ́ɛ́ i'téénu yā.
25 Naati nguɛ́ɛ́ nduuvidaamá yā. Ní cuin-
daacadáámí yā naati vmnááⁿ vmnaaⁿ chi
cuindaacadaamí yā Pablo miiⁿ caⁿ'a sa ndu-
udu 'cūū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi
caⁿ'a cuaacu Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs
cucáávā profeta Isaías ndúúcū chiidá yú. Ní
cāⁿ'a Espíritu N'dai chuū:
26 Cueⁿ'e di yáaⁿ 'cūū níícú cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ:
N'giindiveéⁿ di ndúúcū veeⁿ di ní
nguɛ́ɛ́ tuumicadiinuuⁿ di; inaaⁿ di
ndúúcū nduutináaⁿ di ní nguɛ́ɛ́
i'téénu di;
27 caati staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yáaⁿ 'cūū
néené chɛɛchi, níícú nguɛ́ɛ́ cuuvi
tuumicadíínuuⁿ yā ndúúcū staava
yēⁿ'e yā ndúúcū veéⁿ yā nguɛ́ɛ́
n'dáácā ch'iindiveéⁿ yā, ndíí nguɛ́ɛ́
n'giindiveéⁿ yā ndúúcū veéⁿ yā,
nduutináaⁿ yā ní nnduudí maaⁿ, tí
nguɛ́ɛ́ chinaáⁿ yā ndúúcū nduuti-
naáⁿ yā, ndíí nguɛ́ɛ́ nanguɛɛcundií
yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā caatí 'úú
idiíⁿ chi nduuví n'dáí yā nanduūvā
yeⁿ'é yā.
28 Maaⁿ ní cádiinúúⁿ nī chiiⁿ chi Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel
cáávā chi 'tííca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caandiveéⁿ yā
yeⁿ'e chuū.
29 Níícú taachi caⁿ'a sa nduudu 'cūū,
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ caⁿ'a yā. Néené n'deeé
caⁿ'a yā nguaaⁿ maáⁿ yā.
30 Pablo miiⁿ ní canée yā 'uūvī ndúuyū na
'áámá va'ai chí nadíí'vɛ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ mííⁿ diíⁿ
yā recibir ndúcyáácá yā chi nndaā na vaacú
yā. 31 Caⁿ'á yā yeⁿ'ē chi Dendyuūs ngaⁿ'ā
ntiiⁿnyúⁿ yā níícú chi'cueeⁿ yā yeⁿ'ē Señor
Jesucristo. Caⁿ'a yā ndúúcū nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ chiicatáaⁿ
yā yēⁿ'e yā.

PABLO IDINGUÚⁿ YĀ CARTA 'CŪŪ YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ CHI SNÉE YĀ YÁĀⁿ ROMA

*Pablo idinguú*ⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e yáāⁿ Roma

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú dichíí'vɛ̄ Señor Jesucristo. Ndyuūs yaa'ví yā 'úú ni ndɛɛvɛ́ yā 'úú. Ní dichó'o yā 'úú chi cuuví apóstol chi candɛɛ́ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi nduudu yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. 2 Ndyuūs ní caⁿ'a yā n'deee n'dáí tiempo chi 'āā chó'ōo chi ca'a yā evangelio chí nduudu cuaacu chi nadanguáⁿ'ai yā taachi profetas ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē. Ní dingúuⁿ yā na libro yeⁿ'e Dendyuūs yeⁿ'ē chúū. 3 Nduudu 'cūū chi evangelio ní yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi Daiya Dendyuūs. Cristo ní ndāa yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū cuerpo tan'dúúcā s'uuúⁿ cáávā na ndaata yeⁿ'ē rey David. 4 Ní cucááva Espíritu chi n'dai taavi yeⁿ'e Cristo, Cristo dicuaacú yā chí Daiyá Ndyuūs ndúúcū poder yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ taavi ca taachi nducuéeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. 5 Ní cáávā Cristo miiⁿ Ndyuūs tee yā 'aama favor 'úú ti dicho'ó yā 'úú chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿ'é yā cáávā chi duuchi Cristo. Ní cáávā chi 'úú cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndducuéⁿ'ē nación táácā cuuvi cu'téénu yā Ndyuūs. Ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e yā. 6 Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo caati Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é Cristo ndís'tiī.

7 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e ndducyáácá ndís'tiī chi snée nī na yáāⁿ Roma, ndís'tiī chi Ndyuūs neⁿ'e yā ní yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuví yeⁿ'é yā ndís'tiī. Neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'é yā.

*Pablo ne*ⁿ'e yā caⁿ'á yā yáāⁿ Roma

8 Vmnááⁿ vmnaaⁿ ca'á gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo cucáávā ndducyaaca ndís'tiī caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī ch'iindiveéⁿ yā tan'dúúcā chi ndís'tiī i'téénū nī Jesucristo ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'e ndís'tiī. 9 'Úú ndúúcū nuuⁿmaⁿ staavā yeⁿ'é dichii'vɛ́ Ndyuūs. Ní candɛɛ́ nduudu ngai yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Daiyá yā. Ndyuūs deenú yā chi 'úú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ nan'gaacú yeⁿ'e ndís'tiī ní taachí ngaⁿ'āngua'á ní ngaⁿ'āngua'á cucáávā ndís'tiī. 10 Ní ngiicá Ndyuūs chi nduuti chi neⁿ'é yā chi tée yā lugar 'úú chi tiempo 'cūū cuuví ndaá nanááⁿ ndís'tiī. 11 Neⁿ'e cá snaáⁿ ndís'tiī ní cunneé ndís'tiī ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi cu'téénu cá nī ní 'íícú ndís'tiī diitūu 'cuɛɛtinée nī ndúúcū chi i'téénu nī. 12 Ní 'íícú ndís'tiī ndúúcū 'úú ca'á díítuu yú 'aama yú taama yú ndúúcū chi i'téénu yú ti daama daama i'téénu yú.

13 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chí cádiinuuⁿ ndís'tiī chi neené n'deee cuuví neⁿ'é chií n'diichí ndís'tiī naati ndii mááⁿ nguɛ́ɛ́ ngii chí chií. Neⁿ'é n'diichí ndís'tiī caati tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'e cosecha 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi tan'dúúcā n'gui'i yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é caati 'tíícā vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'é nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 14 Ní 'úú cánéé chi cunneé 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones, 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ deenū. 15 Ni 'tiicá ntúūⁿ 'úú caneé listo chi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caaⁿ'máⁿ nanááⁿ ndís'tiī chi snee nī na yáāⁿ Roma.

*Poder ye*ⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'é Cristo

16 Ní nguɛ́ɛ́ 'cuinaáⁿ chi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio ti nduudu miiⁿ ní poder yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nanguaⁿ'āī ndducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo, vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judío s'eeⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel. 17 Ní nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio mííⁿ ní n'giⁿ'i chi Ndyuūs ní diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā chi i'téénu yú Jesucristo, ni dámaaⁿ cáávā chí i'téénu yú Jesucristo. 'Tíícā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: 'Iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs diíⁿ yā aceptar chi cuuvi yeⁿ'é yā, 'cuɛɛtineé yā cucáávā chi i'téénu yā.

*Núú*ⁿndí yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū

18 Déénu yú chi Ndyuūs ca'á yā castigo chi neené díítūu ndducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā nguɛɛ n'gúúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuví deenú yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Castigo

yeⁿ'é yā ngíícá ndíí na va'ai chɛɛti nguuvi. [19] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi deenu n'dáí yā cuuvi cadíínuuⁿ yā chí yeⁿ'e Ndyuūs caati Ndyuūs ch'íⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chuū. [20] Dendu'ū chi yeⁿ'é Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú cuuvi déénu yú cucáávā nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs din'dái yā ndúúcū poder yeⁿ'é yā chí 'áámá cānee. Ní chuū cuuví snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndii tiempo chi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdī. Ní deenú yā chi Ndyuūs ní Ndyuūs nuuⁿmáⁿ cuaacu. Ní nguɛ́ɛ́ cuuví caaⁿ'máⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ cuuví n'diichí yā Ndyuūs. [21] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā Ndyuūs naati nguɛ́ɛ́ chí'tēēnu yā Ndyuūs miiⁿ chí ch'ɛɛtɛ yā ní nguɛ́ɛ́ ca'á yā gracias Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ 'tíícā diíⁿ yā. Naati nadicádíínuuⁿ yā yeⁿ'e dendu'u chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chi yeⁿ'e maāiⁿ. Ní cáávā chi necio yā ch'ɛɛtinée yā na maāiⁿ. [22] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā chi deenu ca yā naati diíⁿ yā chi tonto yā. [23] Ní ñ'daáⁿ yā vaadī dɛɛvɛ ngii yeⁿ'é Ndyuūs chi canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cáávā santos ídolos o imágenes chi idin'dái 'iiⁿ'yāⁿ, santos chi tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. 'Tíícā santos miiⁿ ndúúcū ídolos yeⁿ'e 'yáádā, ndúúcū ídolos yeⁿ'ē cúú ndúúcū ídolos yeⁿ'ē 'iiti chi cuūuⁿ cá'a tī.

[24] Ní cáávā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ni nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā tuumicadíínuuⁿ yā ní Ndyuūs s'neéⁿ yā chi diíⁿ yā dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi neⁿ'e diiⁿ cuerpo yeⁿ'é yā. Ní diíⁿ yā ndúúcū cuerpo yeⁿ'é yā nguááⁿ maáⁿ yā dendu'ū chí vaadī 'cuíínuúⁿ. [25] Ní diíⁿ yā 'túúcā ti nguɛ́ɛ́ i'téénú yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ti i'téénu yā nduudu yaadi. Ní dich'ɛɛté yā dendu'ū chi Ndyuūs din'dái yā naati nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛté yā maáⁿ Ndyuūs chi din'dái yā dendu'ū. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canéé chi dich'ɛɛté yā Ndyuūs. 'Tíícā canee chi diíⁿ yā.

[26] Ní cáávā chi diíⁿ yā 'tuucā Ndyuūs diíⁿ yā chi'nééⁿ maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā chi 'cuináaⁿ yā. Ní n'daataá s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā ndúúcū saⁿ'a naati caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú yā ndúúcū vi'ī. [27] 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá naati caⁿ'á yā ndúúcū saⁿ'ā ni diíⁿ yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú yā ndúúcū vi'ī. Diíⁿ yā nguaaⁿ maáⁿ yā cosas chi vaadī 'cuíínūuⁿ ní sta'á yā castigo na cuerpo yeⁿ'é yā yeⁿ'e chi nguɛɛ n'daacā chi diíⁿ yā.

[28] Ní cáávā chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā ntiinaáⁿ yā Ndyuūs, Ndyuūs chi'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā. Ní diíⁿ yā cosas chi nguɛ́ɛ́ canee chi diíⁿ yā. [29] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nééné nadacadiinúúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā. Ní caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá o saⁿ'ā chi nguɛɛ yeⁿ'e yā. Ní neené yaadiī'yá yā ní diíⁿ yā cosas yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní neⁿ'é yā dendú'ū chi nguɛɛ yeⁿ'e yā. Ní neene idiíⁿ yā cosa chi nguɛɛ n'daacā ti neⁿ'e yā diiⁿ yā 'tíícā. Ní neené nngueé yā. Ní n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní neené n'gɛɛcu cheendí yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ, ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nééné nguɛɛ n'daacā staava yeⁿ'é yā. Ní neené n'gɛɛcu cheendí yā yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā yeⁿ'e chi nguɛɛ n'daacā. [30] Ngaⁿ'á yā yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'e taama yā. Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā Dendyuūs. Ngaⁿ'á yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē s'uuúⁿ ní ngii 'cuináāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē s'uuúⁿ. Maáⁿ yā dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní idiyaadí taaví yā ní nadacadíínuuⁿ yā cosa chí ngai chi nguɛɛ n'daācā. Ní nguɛ́ɛ́ i'téénu yā yeⁿ'ē chɛɛcú yā yeⁿ'e chiida yā. [31] Nguɛ́ɛ́ itúúmícádíínuuⁿ yā, nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā chi ngāⁿ'a yā chi diíⁿ yā. Nguɛ́ɛ́ idinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́ déénu yā nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chí ngaⁿ'a yā chi nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'e yā. Ní nguɛ́ɛ́ ya'āī 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. [32] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nééné déénu yā chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi canéé chi diiⁿ yā. Ni déénu yā chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'tíícā, tuu'mí chí 'cuūvi yā naati icandíícá yā chi idiíⁿ yā 'tíícā. Yeenú taaví yā taachi inaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā 'tíícā.

2

Ndyuūs ináaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi ní yeⁿ'e chi cuaacu

[1] Ndís'tiī amigos yeⁿ'é, ¿'áá n'diichí nī dɛ'ɛ̄ chi idiiⁿ taamá yā o 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ? Vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e maáⁿ yā taachi diíⁿ yā 'tíícā. Taachi n'diichí yā nuuⁿndi chi idiiⁿ taamá yā, ní maáⁿ yā diíⁿ yā 'tiicā, tuu'mi ní dich'ɛɛté maáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [2] Deenu yú chi Ndyuūs diíⁿ yā cosa chi cuaacu taachi diíⁿ yā condenar 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi 'túúcā. [3] ¿'Áá 'aacu nī chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi idiíⁿ yā 'túúcā taachi n'diichí yā nuuⁿndi

yeⁿ'e taamá yā? Nguɛɛ 'tíícā. [4] ¿'Áá nguɛ́ɛ́ inee yiinú nī yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā chi ya'ai 'iinú yā ndís'tiī ní ndai yā ndúúcū ndís'tiī ní teé yā ndís'tiī n'deee n'dáí favores yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī 'diiⁱⁿ yeⁿ'e yā? Ní nguɛ́ɛ́ diiⁱⁿ nī cuenta chi Ndyuūs tee yā ndís'tiī favores yeⁿ'e yā ní n'giⁿ'í yā ndís'tiī taaca cuuvi ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndi chi idiiⁱⁿ nī. [5] Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁱⁿ yā 'túúcā ní dichɛɛchi yā staava yeⁿ'e yā. Ní nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Cáávā chi idiiⁱⁿ yā 'tíícā ní nduuvidáámá castigo yeⁿ'e maáⁿ yā nguuvi taachi Ndyuūs diiⁱⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿ'e yú ní tée yā castigo yeⁿ'ē chi diiⁿ yú ndúúcū vaadī cuaacu. [6] Ní Ndyuūs ní ca'a yā ca'áámá cā'aama 'iiⁿ'yāⁿ nadíí'vɛ̄ yā yeⁿ'e chi diiⁱⁿ yā. [7] Ní ca'a yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi chɛ́ɛ́ yā chi diiⁱⁿ yā nducuéⁿ'ē chi n'daacā, ní n'nuúⁿ yā, ní diiⁱⁿ yā nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi, ní diiⁱⁿ yā chi honrado yā. [8] Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e nducuéⁿ'ē yeⁿ'e maáⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs naati diiⁱⁿ yā nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā, Ndyuūs nguɛ́ɛ́ canee yiinú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [9] Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁱⁿ yā canéé chi n'deee n'dáí 'cuéénú yā cuuvi, vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e ndaata Israel chí judíos ní cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel. [10] Naati Ndyuūs diiⁱⁿ yā chi dɛɛvɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ní dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ca'a yā vaadī 'diiⁱⁿ yeⁿ'é nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi din'daacá yā, vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní cuayiivi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel.

[11] Caati nanááⁿ Ndyuūs ní 'āā daamá nūuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [12] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi idinuuⁿndí yā chi nguɛ́ɛ́ ndúúcū ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ ní cuuvi ndái yā nguɛ́ɛ́ ndúúcū ley miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi idinuuⁿndí yā ní ndɛɛ yā ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ tuu'mi ní ley miiⁿ nūuⁿ ní cuuví yā castigo. [13] Caati nguɛ́ɛ́ cuááⁿ Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ chi dámaaⁿ chi n'diichí yā ley miiⁿ naati Ndyuūs cuááⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. [14] Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ déénu yā yeⁿ'ē ley Moisés, naati neⁿ'e yā cadiinúúⁿ yā diiⁿ yā cosa chi cuaacu tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, 'áárá chí nguɛ́ɛ́ ndúúcū ley miiⁿ vɛ́ɛ́ 'aama ley yeⁿ'é yā chi 'āā vi'í cā nguaaⁿ maáⁿ yā. [15] Ní ch'iⁿ'í yā cáávā chi idiiⁿ yā chi ley yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na staava yeⁿ'é yā 'tíícā canéé. Ní chiiⁿ chi diiⁿ yā ní 'áámá prueba yeⁿ'e chuū ní chiiⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā diiⁿ yā condenar maáⁿ yā o caaⁿ'maⁿ cuaacu yeⁿ'é maáⁿ yā. [16] Ní taachi ndaá nguuvi chi Ndyuūs diiⁿ yā juzgar cáávā Jesucristo miiⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ maáⁿ yā canúúⁿ n'de'ei na staava yeⁿ'é yā, tuu'mi ní Ndyuūs diiⁿ yā chuū ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'e yā chi nadanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Chuū ní nduudu cuaacu chi 'úú Pablo ngaⁿ'á.

'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcū ley yeⁿ'e Moisés

[17] Diiⁿ ní ngaⁿ'a di chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel di. Ní ngaⁿ'a di chi i'téénú dí ley yeⁿ'e Moisés ní dich'ɛɛté maāⁿ di dii. Ní dii ngaⁿ'a di chi yeⁿ'é Ndyuūs dii. [18] ¿'Áá déénú di dɛ'ɛ chi neⁿ'e Ndyuūs ní ley chi 'cuuⁿ'miⁿ di chi cuuvi in'nuuⁿ di dendu'ū chi n'daacā ca chi diiⁿ di? [19] ¿'Áá déénu di chi cuaacu chi cuuvi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ o 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ deenu, ní ndɛɛ di nduudu chi tan'dúúcā chidɛɛvɛ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiica yā na maāiⁿ? [20] ¿'Áá i'teenu di chi cuuví diiⁿ di ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ chi tonto yā ní táácā chi ngi'cueeⁿ di da'caiyáā? ¿Ní ndúúcū ley yeⁿ'e di vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē chi diiⁿ chi cuuví deenu di vaadī cuaacu? [21] Díí chi ngi'cueeⁿ di tanáⁿ'a yā, ¿dɛ'ɛ cáávā chi nguɛ́ɛ́ ngi'cueeⁿ maāⁿ di dii? Díí chi ngaⁿ'a di 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ canéé chi diduucú yā, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi diduucú di? [22] Díí saⁿ'ā o n'daataá chi ngaⁿ'a di chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā ndúúcū isaⁿ'ā o n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā, ¿dɛ'ɛ cáávā chí maaⁿ dí caⁿ'a di ndúúcū n'daataá o isaⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e di? Díí chi nguɛ́ɛ́ ngii n'diichí di santos ídolos, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi diduucu di vaadī 'cuiica yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e santos ídolos? [23] Díí chi ngaⁿ'a maaⁿ di yeⁿ'e di chi ch'ɛɛtɛ di cucáávā chi canee di ndúúcū ley yeⁿ'é Ndyuūs ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di honrar Ndyuūs? 'Tiicá diiⁿ di caati nguɛ́ɛ́ diiⁿ di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley chi Ndyuūs tee yā dii. [24] Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tiicā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel nguɛ́ɛ́ n'daacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi duuchi Ndyuūs. Ní chuū ni nuuⁿndi yeⁿ'e di.

25 Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ley yeⁿ'e circuncisión yeⁿ'e saⁿ'a Israel s'eeⁿ ní dichíí'vɛ̄ cáávā di nduuti chi diiⁿ di chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. Ní ndúúti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, tuu'mi ní canee di tan'dúúcā saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ circuncidado di. 'Tíícā canee di. 26 Ní ndúútí chi 'áámá saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel ní nguɛ́ɛ́ circuncidado yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés, naati saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, saⁿ'ā miiⁿ 'aara chi nguɛ́ɛ́ circuncidado sa, Ndyuūs diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ chí tan'dúúcā chi circuncidado, 'tiica sa. 27 Saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ circuncidado na cuerpo yeⁿ'e sa ní diiⁿ sa tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley, saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa condenar dii chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley 'áárá chí vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'e di ní canee circuncidado di na cuerpo yeⁿ'e di. 28 Cuaacu nííⁿnyúⁿ nguɛ́ɛ́ nduudu cuaacu chi 'áámá saⁿ'ā ní saⁿ'ā Israel chi ndíí sa circuncidado ndúúcū seña na cuerpo yeⁿ'e sa. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú chi nduudu cuaacu chi circuncisión chi seña chi canee na cuerpo yeⁿ'e sa diiⁿ chi Israel sa. 29 Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Saⁿ'ā chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi saⁿ'ā Israel miiⁿ, saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā chí circuncidado na staava yeⁿ'e sa. Chuū ní circuncisión chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi cuaacu. Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi canee nguūⁿ na ley yeⁿ'e sa naati chi yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Saⁿ'ā chi circuncidado na staava yeⁿ'e sa, Ndyuūs n'diichinee yā chi saⁿ'a n'dai sa. Nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichinee saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

3

1 Tuu'mi ní ¿dɛ'ɛ̄ chíí'vɛ̄ cáávā chi saⁿ'ā miiⁿ chi saⁿ'ā yeⁿ'e ndaata Israel? ¿O dɛ́'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ nduuti chi saⁿ'ā ní circuncidado sa? 2 N'dáácā n'dai dichíí'vɛ̄ cáávā n'deee n'dáí razones. Vmnááⁿ vmnaaⁿ Ndyuūs s'neeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e ley yeⁿ'é yā vmnaaⁿ ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 3 Ní nduuti chi náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel nandaacadaamí yā yeⁿ'e chi i'téénu yā, ¿'áá cucáávā chiiⁿ chí diíⁿ Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chiiⁿ chi Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi caⁿ'á yā diiⁿ yā? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 4 Ndyuūs ní cuaacu ní diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chi cuaacu naati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'a nduudu yaadi. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'tíícā:

Canee chi 'cuuⁿ'miⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ cáávā nduudu chi ngaⁿ'a di chí díí diiⁿ di chi cuaacu ní naachi n'diichí yā dii, deenú yā chi díí ní diiⁿ di chi cuaacu.

5 Ní taachi diiⁿ yú cosas chi nguɛɛ n'daacā, tuu'mi ní más ca 'cuuⁿ'miⁿ chi Ndyuūs chí cuaacu, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú? ¿'Áá caaⁿ'maⁿ yú chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cosas chi cuaacu taachi diíⁿ yā castigar s'uūuⁿ? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. ('Úú ngaⁿ'á tan'dúúcā chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.) 6 Nduuti chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tanducuéⁿ'e chi n'daacā, ¿táácā cuuvi diiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī? Dííⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ caati diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi n'daacā.

7 Ní ndúúti chi nduudu yaadi miiⁿ yeⁿ'e yú dichíí'vɛ̄ chi cuuvi dich'ɛɛtɛ ca yú Ndyuūs, ¿dɛ'ɛ̄ cúúvī chi Ndyuūs diíⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿ'e yú chi nuuⁿndi yú? 8 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yú 'tíícā? S'uuúⁿ ní diiⁿ yú cosas chi nguɛɛ n'daacā ní cuuvi candɛɛ cosas chi n'daacā yeⁿ'ē. 'Tíícā ngaⁿ'a tanáⁿ'a yā chi s'uuúⁿ ngi'cueeⁿ yú 'tíícā ní nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'e yú. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní canee chi condenado yā.

Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní dinuuⁿndi yā

9 ¿Dɛ'ɛ̄ tuu'mi ngaⁿ'a yú? ¿'Áá n'daacā ca s'uuúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndís'tiī deenú nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'á chí s'uuúⁿ dinuuⁿndi yú tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel dinuuⁿndí yā. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā ní na poder yeⁿ'e nuuⁿndi snée yā. 10 Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs 'tiicā:

Nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dáí yā, nguɛ́ɛ́ mar 'áámá yā.

11 Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi tuumicadíínuuⁿ yā, nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi in'nuúⁿ yā Ndyuūs.

12 Nducyáácá yā ndaacadaamí yā yeⁿ'e Ndyuūs, nducyáácá yā diíⁿ yā cosas chi nguɛɛ n'daacā. Nguɛ́ɛ́ 'áámá yā chi n'daacā idiíⁿ yā, nguɛ́ɛ́ ndíí mar 'áámá yā.

13 Daandú yā canéé tan'dúúcā 'áámá yáinyāⁿ chi candá'āī, 'tíícā daandú yā; ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū cheendi yā. Ní chɛɛti cheendí

yā ní snúū tan'dúúcā chi veneno
yeⁿ'ē cúú 'tíícā cheendí yā ndúúcū
nduudu chi tan'dúúcā veneno,
'tíícā.
14 Dámaāⁿ ngaⁿ'á yā ndúúdú taaⁿ contra
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā.
15 Ní neene nadacádíínuuⁿ yā chi 'caaⁿ'nuⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ.
16 Ní nducuéⁿ'ē cuaaⁿ naachí caⁿ'á yā,
diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ cunncáā 'cueenú
yā cuuvi ní dituūví yā nducuéⁿ'ē
dendu'ū ndúúcū vaadi cadíínūuⁿ
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
17 Ní nguɛ́ɛ́ déénu yā yeⁿ'e yúúní chi candɛɛ̄
na vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.
18 Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yā chi canee chi
'va'a yā Ndyuūs.
19 Maaⁿ ní s'uuúⁿ deenu yú chi tan-
ducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e
Moisés ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gɛɛtinee yā
ndúúcū ley miiⁿ. Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā
ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs chi nguɛɛ
deenú yā yeⁿ'ē. Ní 'íícú ley miiⁿ diiiⁿ chi
Ndyuūs caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'é
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī.
20 Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ
cáávā chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley
miiⁿ caati ley miiⁿ n'g'iⁿ'i s'uuúⁿ chi vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs.

*Ndyuūs nadingua*ⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ caati
i'téénu yā Jesucristo

21 Maaⁿ ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
n'giⁿ'i s'uuúⁿ chi Ndyuūs diíⁿ yā recibir
s'uuúⁿ manera chi 'āā vi'í cā yeⁿ'e ley
miiⁿ. Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é ley
yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e chuū naachi saⁿ'a pro-
fetas ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e chuū.
22 Ndyuūs diíⁿ yā recibir nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
dámaāⁿ cáávā chi i'téénu yā Jesucristo ní
nanááⁿ Ndyuūs nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī 'āā daamá nūuⁿ. Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ñ'dáaⁿ yā. 23 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī ní dinuuⁿndí yā
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dɛɛvɛ
n'dai tan'dúúcā Ndyuūs chi dɛɛvɛ n'dai.
24 Naati Ndyuūs cáávā chi n'dai taaví yā
diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā Jesucristo
chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Jesucristo
nadíí'vɛ yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ lado yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ. 25 Ní Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū lado yeⁿ'e ofrenda chi ch'ii
yā caava nuuⁿndi yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní cáávā chi ch'iī Cristo, Cristo cuuvi
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo. 'Tíícā
Ndyuūs ch'iⁿ'i yā 'iiⁿ'yāⁿ táácā cuuvi ndaa
yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní tiempo chi chó'ōo
ní Ndyuūs chi n'dai taavi ch'iⁿ'i yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi Ndyuūs diíⁿ yā cosas chi cuaacu taachi
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ dicho'ó yā Cristo.
26 Ní 'tiicá ntúūⁿ tiempo 'cūū Ndyuūs cáávā
chi nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
ní ch'iⁿ'i yā chi caⁿ'á yā chi diíⁿ yā recibir
'iiⁿ'yāⁿ chí cuuví yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tíícā
Ndyuūs ch'iⁿ'i yā chi cuaacu yā. Ní diíⁿ yā
chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo
ní yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ.
27 Maaⁿ ní ¿dɛ́'ɛ̄ cúúvī chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
caaⁿ'máⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ́ yā? Nguɛ́ɛ́ cuuví
yā. ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā? ¿'Áá cáávā chi diiⁿ yā
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
Naati maaⁿ ní Ndyuūs diíⁿ yā recibir s'uuúⁿ
dámaāⁿ cáávā chi i'teenu yú Jesucristo.
28 Maaⁿ ní n'diichi yú chi Ndyuūs diíⁿ yā
recibir 'iiⁿ'yāⁿ caati cucáávā chi i'téénu yā
Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ caavā chi diíⁿ yā chi
ngaⁿ'a ley miiⁿ.
29 ¿'Áá Ndyuūs ni dámaāⁿ Ndyuūs yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos? ¿'Áá nguɛ́ɛ́
Ndyuūs ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
ndaata Israel? Cuaacu chi Ndyuūs ní
Ndyuūs dendú'ū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e ndaata Israel. 30 Cuaacu chi vɛ́ɛ́ 'áámá
n'dyáⁿ'ā Ndyuūs. Ní Ndyuūs diíⁿ yā recibir
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo
'iiⁿ'yāⁿ chi Israel s'eeⁿ ní 'tiicá ntuūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel. 31 Maaⁿ ní ¿'áá
cucáávā chi i'téénu yú Jesucristo chi diiⁿ
yú chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveeⁿ yú tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley miiⁿ? Ní ley miiⁿ 'āā vi'i caā yeⁿ'e
yú. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ s'uuúⁿ. Mar 'áámá
naaⁿ, nguɛɛ 'tíícā. N'giindiveeⁿ ca yú chí
ngaⁿ'ā ley miiⁿ.

4

*Tan'dúúcā chí dii*ⁿ Abraham

1 ¿Dɛ'ɛ̄ ngaⁿ'a yú yeⁿ'e chiida yú Abraham
chi chiida ndaata yeⁿ'e yú? ¿Dɛ'ɛ̄ nndaacá
yā nanááⁿ Ndyuūs? 2 Nduuti chi Ndyuūs diíⁿ
yā recibir Abraham miiⁿ cáávā cosa chi diíⁿ
yā, tuu'mi ní Abraham cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
chi ch'ɛɛtɛ maáⁿ yā. Nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ

yā chi ch'εεtε maáⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs.
3 Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs 'tíícā:
Abraham i'téénu yā Ndyuūs ní cáávā chi
i'téénu yā Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ yā recibir
Abraham miiⁿ chi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Maaⁿ
ní 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní sta'a yā
chíí'vɛ̄ yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Nguɛ́ɛ́
nadacadíínuuⁿ yā chi chíí'vɛ̄ yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é yā ní 'aama regalo naati tan'dúúcā
'áámá cosa chi can'diicú yā. 5 Maaⁿ ní
nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā Jesu-
cristo ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ cáávā
chi cuuvi cu'téénu yā. Ní Ndyuūs diíⁿ yā
recibir 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi chi cuuvi yeⁿ'é yā,
tuu'mi ní Ndyuūs diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
caati i'téénu yā Jesucristo. 6 'Tiicá ntúūⁿ
tiempo chi 'āā chó'ōo David ngaⁿ'á yā 'tíícā
yeⁿ'e chuū. N'dai saⁿ'ā chí Ndyuūs diíⁿ yā
recibir chi yeⁿ'é yā saⁿ'a. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní
n'dai sa n'dáá rá chi nguɛ́ɛ́ idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ
chí cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs. 7 'Tíícā ngaⁿ'a sa:

Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs
nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā
ní divíi yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā chi 'āā
ntɛ́ɛ́ vεε.

8 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs diiⁿ
cuenta yā chi nguεε vɛ́ɛ́ nuuⁿndi
yeⁿ'é yā.

9 Ní yeⁿ'e chi ngaⁿ'a David yeⁿ'e chi dɛ'ɛ̄
chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá dámaāⁿ caava
'iiⁿ'yāⁿ Israel chi yeⁿ'e na circuncisión?
Nguεε 'tíícā, ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'e
circuncisión yeⁿ'e yā. 'Āā ngaⁿ'a 'nū chi
canéé nguuⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā.
Abraham i'téénu yā Ndyuūs ní cáávā chi
i'téénu yā Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ yā recibir
Abraham miiⁿ chi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. 10 ¿Dɛ'ɛ̄
tiempo chi Ndyuūs diíⁿ yā recibir Abraham
miiⁿ? ¿'Áá taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi circunci-
dado o cuayiivi taachi chii yā circuncidado?
Ndyuūs 'āā diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ taachi
'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi yā circuncidado. 11 Cuayiivi
chi Abraham i'téénu yā Ndyuūs, tuu'mi ní
chií yā circuncidado. Ní chuū ní 'áámá
seña chi Ndyuūs diíⁿ yā recibir Abraham
miiⁿ cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní chuū
ní diíⁿ yā chi Abraham miiⁿ ní cuuví yā
chiidaá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
Ndyuūs 'áárá chi nguɛ́ɛ́ chií yā circunci-
dado. Ní 'tíícā Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi diíⁿ
yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ circuncidado
yā. 12 Cuaacu chi Abraham ní chiidaá 'iiⁿ'yāⁿ
circuncidado yā chi Israel. Naati 'tíícā chi-
idaá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ cáávā chi
circuncidado yā naati cáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs tan'dúúcā chi Abraham chi'téénu
yā Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi 'āā cuɛ́ɛ́
cuuvi yā circuncidado yā.

Compromiso chi diíⁿ Ndyuūs ní chiī
cucáávā chi chi'teenú 'iiⁿ'yāⁿ

13 Ndyuūs caⁿ'a yā chii yā Abraham chi
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuuvi yeⁿ'e Abraham ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chí cuchii cuayiivi ní
Ndyuūs caⁿ'a yā chii yā Abraham 'tíícā. Ní
nguɛ́ɛ́ cáávā chi idiiⁿ Abraham chi ngaⁿ'a
ley caati cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní
cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ
yā cuenta chi saⁿ'ā Abraham miiⁿ ní yeⁿ'é
yā. 14 Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'e
yā ní diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ ní cuuví
yeⁿ'é yā chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a
yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā chi
cuuvi yeⁿ'é yā cáávā chi i'téénu yā. 15 Naachi
vɛ́ɛ́ ley, vɛ́ɛ́ castigo cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
diíⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā. Naachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ley, 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ yā nuuⁿndi chi
contra ley.

16 Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā compromiso
yeⁿ'é yā, compromiso chi n'dai taavi 'iiⁿ'yāⁿ
chi cuuvi yeⁿ'é yā cucáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs ní nguεε nadíí'vε yā yeⁿ'ē. Ni
'tíícā seguro cānee chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí
ca'a yā chi cuuvi yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'e ndaata Israel ní nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ
caava 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'é yā ní diíⁿ yā
chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, naati cáávā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs tan'dúúcā
chi Abraham chi'téénu yā Ndyuūs. 'Tíícā
Abraham miiⁿ ní cuuvi chiidaá nducyaaca
s'uuúⁿ. 17 Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs 'tíícā. Ndyuūs ngaⁿ'a yā ngii yā
Abraham: Díí Abraham, 'úú idiíⁿ chí díí cu-
uvi chiidaá 'yaaⁿ n'dáí naciones. Ní nanááⁿ
Ndyuūs chuū ní n'daacā canee, ní Abraham
ní i'téénu yā Ndyuūs chi cuaacu ca'á yā vida
'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. Ní caⁿ'á yā din'dai yā cosas
chi 'āā cuɛ́ɛ́ snaaⁿ yú.

18 Abraham miiⁿ taachi 'āā cuɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vεε
chi cānee ngíínú yā, chi'teēnu yā Ndyuūs.
Ní Ndyuūs ní diíⁿ yā chí cūnee ngiinú yā

yeⁿ'ē chi Ndyuūs caⁿ'a yā ca'a yā chi cuuví yeⁿ'e yā. Ní cáávā chuū ni Abraham miiⁿ ní chiī chiidaá 'yaaⁿ n'dáí naciones tan'dúúcā chi Ndyuūs 'āā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā. Ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā: 'Tíícā cuuví 'yaaⁿ taavi ndaata yeⁿ'ē dii. [19] Saⁿ'a Abraham miiⁿ 'āā ngii sa tan'dúúcā 'aama ciento nduūyū yeⁿ'e sa. Ni 'tiicá ntúūⁿ vɛ́ɛ́ nduūyū yeⁿ'e Sara chi n'daata yeⁿ'ē sa. Ní caneé yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'diī caati Abraham ndúúcū Sara miiⁿ nguɛ́ɛ́ ch'iīndī daiya tá. 'Áárá chi 'tíícā ní nguɛ́ɛ́ ch'iindi daiya yā Abraham miiⁿ chi'téénu yā Ndyuūs. [20] Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā 'uūvī vaanicadíínuūⁿ yeⁿ'e yā yeⁿ'e chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi diiⁿ yā cááva yā naati chi'teēnu cá yā ní vɛ́ɛ́ ca confianza yeⁿ'é yā ndúúcū Ndyuūs. Ní dich'ɛɛté yā Ndyuūs. [21] Ní deenú n'dai yā chi Ndyuūs cuuví diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chi caⁿ'a yā chi cuuví diíⁿ yā. [22] Ni cucáávā chi Abraham i'téénu yā 'tíícā Ndyuūs diíⁿ yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ.

[23] Ní nduudu chi canéé nguūⁿ chi Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿ'e Abraham miiⁿ chi diíⁿ yā chi cuuví yeⁿ'é yā cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ caavā Abraham. [24] 'Tiicá ntúūⁿ ní cáávā s'uūuⁿ cánéé nguūⁿ. Ndyuūs diíⁿ yā recibir s'uúúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uúúⁿ chi cu'téénu yú Ndyuūs chi nadicuéeⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. [25] Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo caati ch'īi yā cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní nadicuéeⁿ yā Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā caati Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā recibir s'uúúⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs s'uúúⁿ.

5

Vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'e yú taachi Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yú

[1] Maaⁿ ní chi Ndyuūs diíⁿ yā recibir s'uuuⁿ cáávā chi i'téénu yú Jesucristo vɛ́ɛ́ vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'e yú ndúúcū Ndyuūs caava Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. [2] Ní cáávā Señor Jesucristo ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní Ndyuūs itée yā s'uúúⁿ dendu'ū chi n'dai taavi yeⁿ'é yā. Ní díítú i'téénu yú ndúúcū dendu'ū chi n'dai yeⁿ'é yā chi itée yā s'uúúⁿ. Ní yeenú n'dai yú ní canéé ngiinu yú chííⁿ chí cuuvi yeⁿ'e yú na va'ai chɛɛti nguuvi naachi canéé Ndyuūs chi dɛɛvɛ́ n'dai. [3] Ní 'tiicá ntúūⁿ yeenú taavi yú taachi n'geenu yú ngii caati deenu yú chi taachi n'geenu yú ngii ní n'daacā ca yeⁿ'e yú ti vɛ́ɛ́ cá paciencia yeⁿ'e yú. [4] Ní taachi cuchɛɛ yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē, tuu'mi ní deenu yú chi diiⁿ yú chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ yú 'túúcā. Ní cūnee ngiinu yú chi cuuvi yeⁿ'e yú chi Ndyuūs caⁿ'á yā tée yā s'uúúⁿ. [5] Ní deenu yú chi cuaacu chi cuuvi yeⁿ'e yú chi cūnee ngiinu yú. Ní nguɛ́ɛ́ 'cuináaⁿ yú caati Ndyuūs 'āā tee yā s'uūuⁿ na staava yeⁿ'e yú vaadī neⁿ'e yeⁿ'é yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā chi 'āā tee yā s'uūuⁿ.

[6] Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi nanguaⁿ'āī yú cucáávā maaⁿ yú, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā Cristo tiempo chi neⁿ'e yā caati Cristo ch'īi yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā. [7] Nguɛ́ɛ́ n'gíⁿ'īi chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'cuūvi yā cucáávā táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní n'dáá rá chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'cuūvi yā cáávā táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daāca diíⁿ yā, 'áárá chi 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu chi n'daāca yā. [8] Ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chi neⁿ'é yā s'uúúⁿ taachi dicho'ó yā Cristo iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi ch'īi yā cáávā s'uúúⁿ caati s'uúúⁿ vɛ́ɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'e yú. [9] Maaⁿ ní Ndyuūs diíⁿ yā recibir s'uúúⁿ cáávā Cristo chi ch'īi yā chi nadanguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ. Ní Ndyuūs caⁿ'á yā nadanguaⁿ'ai cá yā s'uúúⁿ yeⁿ'e castigo cucáávā Cristo. [10] Ní taachi s'uúúⁿ 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi yú Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ yā chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uúúⁿ cáávā Jesucristo chi ch'īi yā. Maaⁿ ní s'uúúⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs s'uúúⁿ ní nanguaⁿ'ai cā yú cáávā chi Cristo cánduuchi yā ní yeⁿ'e yā s'uúúⁿ. [11] Ní yeenu ca yú nanááⁿ Ndyuūs nguɛ́ɛ́ damaāⁿ cáávā chuū ti yeⁿ'é Ndyuūs s'uúúⁿ cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní cáávā Cristo miiⁿ vɛ́ɛ́ vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs.

Yeⁿ'e saⁿ'ā Adán ndúúcū Cristo

[12] 'Tíícā caati cáávā 'áámá saⁿ'ā chi duuchi Adán ndaā nuuⁿndi iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cáávā nuuⁿndi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'dīi yā. Maaⁿ ní chííⁿ chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní 'cuūvi yā caati nducyáácа yā ní dinuuⁿndi yā. [13] Ní nuuⁿndī miiⁿ canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ni 'iiⁿ'yāⁿ idinuuⁿndí yā vmnaaⁿ chi ndaā ley yeⁿ'e Moisés. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e nuuⁿndi taachi nguɛ́ɛ́ ley miiⁿ chi ch'iⁿ'i 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi. [14] ¿Dɛ́'ɛ̄ yeⁿ'e chuū? Ndii tiempo chi canéé Adán ní dinuuⁿndi sa ndii tiempo chi canéé Moisés. Ní Moisés ca'á yā ley miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dinuuⁿndí yā ní canéé chi 'cuūvi yā. Ní ch'īi yā 'áárá

chi nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā tan'dúúcā Adán chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yā chi ngaⁿ'a Ndyuūs. Ní cáávā chi Adán miiⁿ dinuuⁿndí yā, chuū ch'iⁿ'i 'iiⁿ'yāⁿ chi Daiyá Ndyuūs canéé chí cúchiī ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.

15 Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nduuvidáámá cosa chi Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ ndúúcū nuuⁿndi chi diiⁿ Adán miiⁿ. Cáávā chi 'áámá saⁿ'ā Adán miiⁿ idinuuⁿndí yā, nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi 'cuūvi yā caati condenado yā. Ní cáávā 'áámá saⁿ'ā Jesucristo, Ndyuūs dátēe yā s'uuúⁿ chi nadinguaⁿ'áí yā s'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ yú yeⁿ'é yā. Ní chuū chi tee Ndyuūs ní n'daacā ca ní cáávā n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. 16 Ní 'āā vi'í cā nuuⁿndi chi diiⁿ Adán yeⁿ'e chiiⁿ chi Ndyuūs tee yā 'iiⁿ'yāⁿ chi nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Cuayiivi chi Adán idinuuⁿndí yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní caneé yā condenado. Maaⁿ ní Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yā s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā ní Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deēe n'dáí nuuⁿndi idiíⁿ yā. 17 Cuaacu chi 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi 'cuūvi yā cáávā chi 'áámá saⁿ'ā dinuuⁿndi sa. Ní maaⁿ ní n'daacā ca chi diiⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi Jesucristo miiⁿ. Ni cucáávā Jesucristo miiⁿ Ndyuūs diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā yeⁿ'e chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu yā chi 'cuɛɛtinéé n'dááca yā na vida yeⁿ'é yā chi ngai.

18 'Tíícā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ canee condenado yā cáávā 'áámá saⁿ'ā Adán chi dinuuⁿndí yā. Naati cáávā Jesucristo miiⁿ chi diíⁿ yā chi neⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ yā recibir nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuví yeⁿ'é yā ni vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. 19 Chuū ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ 'tíícā. Cáávā chi 'áámá saⁿ'ā Adán nguɛ́ɛ́ ch'iindiveeⁿ sa nduudu chi ngaⁿ'a Ndyuūs nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snée yā maaⁿ poder yeⁿ'ē nuuⁿndi. 'Tiicá ntúūⁿ. Cáávā chi 'áámá saⁿ'a Cristo ch'iindiveéⁿ yā nduudu chi ngaⁿ'a Ndyuūs nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cuuví ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs, ní cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

20 Ndyuūs tee yā ley miiⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuví n'diichi cá yā chi dinuuⁿndi cá yā. Ní taachi dinuuⁿndi cá yā Ndyuūs tee yā vaadī n'dai ca yeⁿ'e yā chí ch'ɛɛtɛ ca chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ti nuuⁿndi miiⁿ. 21 Maaⁿ ní cho'ó chuū caati taachi 'iiⁿ'yāⁿ idinuuⁿndí yā ní canéé chi 'cuūvi yā cáávā poder yeⁿ'e nuuⁿndi. 'Tiicá ntúūⁿ vaadī n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcú poder yeⁿ'é yā diiⁿ chi diíⁿ yā aceptar s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ ní diiⁿ chi vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yú cucáávā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

6

N'dii yú cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú naati canduuchi yú cucáávā Cristo

1 Maaⁿ ní ¿dɛ'ɛ́ caaⁿ'māⁿ yú? ¿'Áá dinuuⁿndi yú caati Ndyuūs cuuvi tée yā s'uuúⁿ vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā? 2 Nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú 'tíícā. 'Āā ch'iī yú yeⁿ'e nuuⁿndi chi diīⁿ yú, ¿táácā cuuvi 'cuɛɛtinéé chiichi yú ndúúcū nuūⁿndī chi diiⁿ yú? 3 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénu ndís'tiī chi nducyaaca s'uūuⁿ chi chɛɛ̄dínuūⁿniⁿ yú cáávā chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ, ní vɛ́ɛ́ 'aama parte yeⁿ'e yú ndúúcū Cristo taachi ch'īi yā? 4 Ní caavā chí chɛɛ̄dinuūⁿniⁿ yú tan'dúúcā chi daama ch'ɛɛ̄chi yú ndúúcū Cristo, ní tan'dúúcā chi ch'iī yú ndúúcu yā caati cuuvi nnduuchi yú yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā ndúúcū Cristo. Ní tiicá ntúūⁿ vɛ́ɛ́ vida ngai yeⁿ'e yú ti 'tíícā Cristo nduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā cáávā poder chi ch'ɛɛté ca yeⁿ'e Chiida yú.

5 Ní nduuti chi tan'dúúcā chi daama cueⁿ'e yú ndúúcu yā taachi ch'īi yā, 'tiicá ntúūⁿ cuaacu nííⁿnyúⁿ chi dáámá cunee yú ndúúcu yā. Ní nnduuchi yú tan'dúúcā chí maáⁿ yā nnduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 6 Ní chuū ní deenu yú vida ndiicúū yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi dáámá ca'neeⁿngá'āa na cruz ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú caati vida ndiicúū yeⁿ'e yú ndúúcū chi neⁿ'e chi diiⁿ yú ní canee tan'dúúcā chi n'diī ndúúcū poder yeⁿ'e nuuⁿndi caati nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ vida yeⁿ'e yú chi dinuuⁿndi yú. 7 Deenu yú chi taachi 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ch'īi yā 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi dinuuⁿndí yā. 8 Ní nduuti chi s'uuúⁿ ní 'āā ch'iī yú dáámá ndúúcū Cristo miiⁿ, tuu'mi ní i'téénu yú chi canduuchi yú ní cunee yú ndúúcū Cristo. 9 Deenu yú chi taachi Cristo 'āā ch'ïi yā ní nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, 'āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunée yā 'cuūví yā caati vaadī n'gii mííⁿ nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi diiⁿ ndúúcu yā. 10 Taachi Cristo ch'ïi yā, ch'ïi yā 'áámá vmneⁿ'é nūuⁿ ní cáávā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ

ni cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní nnduuchí yā ní vida yeⁿ'e yā nnduuchi yā cáávā Ndyuūs. [11] 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī diíⁿ nī cuenta chi n'dīi nī ndúúcū nuuⁿndi yeⁿ'e nī ní maaⁿ ní canduuchí nī cáávā Ndyuūs caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Jesucristo ndís'tiī ni Jesucristo ní Señor yeⁿ'e yú.

[12] Ní cáávā chuū ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ca'á nī lugar chi nuuⁿndi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e nī ti ndís'tiī diíⁿ nī nuuⁿndi tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é nī. [13] Ní nguɛ́ɛ́ nca'á nī cuerpo yeⁿ'e maaⁿ nī na poder yeⁿ'ē nuuⁿndi chi cuuvi dinuuⁿndí nī tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é nī. Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'tíícā. Nca'á nī vida yeⁿ'e maáⁿ nī ndúúcū cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī maaⁿ poder yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúcā chi 'āā n'dīi nī ní 'āā nnduuchí nī ndúúcū 'áámá vida ngai. Maaⁿ ní cuuvi din'daacá nī. [14] Ní nuuⁿndi ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'ē nanááⁿ ndís'tiī caati nguɛ́ɛ́ caneé nī maaⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ naati canee nī maaⁿ nducuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

Yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá idiíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs

[15] ¿Tuu'mi ní dɛ'ɛ̄ diiⁿ yú? ¿'Áá diiⁿ yú nuuⁿndi caati 'āā ntɛ́ɛ́ canee yú maaⁿ ley miiⁿ naati canee yú maaⁿ dendu'ū chi n'dai taavi chi yeⁿ'é Ndyuūs? Nguɛɛ yeⁿ'ē mar 'áámá naaⁿ. [16] Ndís'tiī ní deenu nī chi nduuti chi ca'á nī vida yeⁿ'e maáⁿ nī na ta'a 'áámá patrón yeⁿ'e nī ní 'áámá caneé nī chi diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chi ngaⁿ'a 'iiví nī, tuu'mí ndís'tiī ní esclavos ndís'tiī yeⁿ'e 'iiví nī. Ní canéé chí diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a 'iiví nī chi diíⁿ nī. 'Tiicá ntúūⁿ nduuti chi diíⁿ nī chi ngaⁿ'a nuuⁿndi chi diíⁿ nī tuu'mi ní canee nī tan'dúúcā chi nuuⁿndi miiⁿ patrón yeⁿ'e nī. Ní cuuvi 'cuūvi nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní nduuti chi diíⁿ nī chi ngaⁿ'a Ndyuūs, tuu'mi ní n'daacā diíⁿ nī nanááⁿ Ndyuūs. [17] 'Úú ní ca'á gracias Ndyuūs caava ndís'tiī caati ndís'tiī 'áárá chi tiempo chi chó'ōo ní ndís'tiī esclavos yeⁿ'e nuuⁿndi ndís'tiī naati maaⁿ ní ch'iindiveéⁿ nī ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā chi'cueéⁿ yā ndís'tiī. [18] Ní taachi canee libre nī yeⁿ'e poder yeⁿ'e nuuⁿndi, tuu'mi ní ndís'tiī diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā cáávā poder yeⁿ'é Ndyuūs chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī. [19] Ngaⁿ'á ndúúcū ndís'tiī ndúúcū nduudu chi tuumicadiinúúⁿ nī caati ndís'tiī cuuvi tuumicadiinuuⁿ cá nī. Tiempo chi chó'ōo ndís'tiī s'neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'é nī cáávā nuuⁿndi ní dinuuⁿndí nī tan'dúúcā chi maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī neⁿ'e chi diíⁿ nī. Ni diiⁿ cá nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Maaⁿ ní 'āā 'neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'e nī cáávā chi diíⁿ nī cosa chi n'daacā ní nducuéⁿ'ē chi diíⁿ nī, diíⁿ nī cáávā Ndyuūs.

[20] Taachi ndís'tiī canee nī maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi, nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ nī dendu'ū chi n'daacā. [21] Ní ¿dɛ'ɛ̄ chi n'daacā chi diíⁿ nī aprovechar yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ nī chí ngii 'cuináaⁿ nī yeⁿ'ē? Chííⁿ chi diīiⁿ chi caⁿ'á nī 'cuūvi nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [22] Naati maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ caneé nī maaⁿ poder yeⁿ'ē nuuⁿndi caati dichíí'vɛ nī Ndyuūs chi diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi ní vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi yeⁿ'e nī. [23] Chí chii'vɛ̄ yeⁿ'e nuuⁿndi miiⁿ ní diiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'īi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ naati chiiⁿ chi Ndyuūs tée yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní regalo chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo chi Señor yeⁿ'e yú.

7

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacu yā

[1] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'é nī, deenu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi 'caandiveéⁿ yā ley miiⁿ nuuⁿmáⁿ neⁿ'e chí canduuchí yā. [2] Maaⁿ ní ca'á 'aama ejemplo. 'Áámá n'daataá chi n'giindivaacu tá ni vɛ́ɛ́ isaⁿ'ā yeⁿ'e tá, n'daataá miiⁿ ní n'daataá yeⁿ'e isaⁿ'ā tá tanducuéⁿ'ē tiempo chi canduuchi sa tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley. Ní taachi ch'iī isaⁿ'ā yeⁿ'e tá canee tá libre yeⁿ'e ley miiⁿ chi ngaⁿ'a yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá. [3] Naati taachi cánduuchi isaⁿ'ā yeⁿ'e tá ní caⁿ'a tá ndúúcū táámá saⁿ'ā, tuu'mi ní idinuūⁿndí ta. Ní nduuti chi ch'iī isaⁿ'ā yeⁿ'e tá, nguɛ́ɛ́ canee yā maaⁿ ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ní cuuvi 'caandavaacú yā ndúúcū táámá saⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndi tá.

[4] Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi yeⁿ'e Cristo, ley miiⁿ tan'dúúcā esposo yeⁿ'e nī chi 'āā n'díí, ní 'āā n'diī ley miiⁿ cáávā ndís'tiī. Ní maaⁿ ní cuuvi yeⁿ'e táámá yā ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nducuéeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā ní cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dichii'vɛ yú Ndyuūs. [5] Ní tiempo chi chó'ōo taachi diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'e

yú tuumicádíínuuⁿ yú chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e
yú cáávā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ chi diiⁿ yú
'tíícā. Ní nuuⁿndi chi diiⁿ yú diiⁿ chi 'cuūvi
yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [6] Naati maaⁿ ní diiⁿ yú
cuenta chi n'diī yú yeⁿ'e ley miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́
canee yú maaⁿ poder yeⁿ'ē ley miiⁿ. Maaⁿ
ní libre canee yú chi dichii'vɛ yú Ndyuūs
ndúúcū vida yeⁿ'e yú chi ngai. Ní vida yeⁿ'e
yú ní yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.
Ní nguɛ́ɛ́ canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley
ndiicúū chi canéé nguūⁿ.

*Nuu*ⁿndi chi idiiⁿ yú

[7] Maaⁿ ní ¿dɛ'ɛ̄ caaⁿ'maⁿ yú? ¿'Áá ley
miiⁿ chi nuuⁿndi? Nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē mar 'áámá
naaⁿ. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ n'diichí nuuⁿndi nduuti
chi nguɛ́ɛ́ cáávā ley miiⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ,
'úú ní nguɛ́ɛ́ deenú chi nuuⁿndi 'úú nduuti
chi neⁿ'é dendu'ū chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ nduuti chi ley miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'tíícā
ngaⁿ'a: Nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e nī dendu'ū chi vɛ́ɛ́
yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. [8] Ní cáávā ley miiⁿ tu-
umicadiinúúⁿ nuūⁿndi miiⁿ chi cuuvi neⁿ'é
diíⁿ tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi nuuⁿndi. Ní
ndúúti chi nguɛ́ɛ́ cáávā ley miiⁿ, nuuⁿndī
miiⁿ canéé tan'dúúcā chi n'diī. Ní nguɛ́ɛ́
deenú yeⁿ'ē. [9] Tiempo chi chó'ōo 'úú ní
nadacadíínuúⁿ chi n'daacā canéé nguɛ́ɛ́
ndúúcū ley miiⁿ naati taachi n'diichí ley
miiⁿ, tuu'mi n'diichí nuuⁿndi, ní 'úú ní
caneé tan'dúúcā chi ch'īí. [10] Ni 'tíícā ley
miiⁿ ch'iⁿ'i 'iiⁿ'yāⁿ táácā cuuvi cunduuchí
yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, naati cucáávā 'úú n'giⁿ'i
chi idiíⁿ nuuⁿndi tuu'mi ní cuuvi 'cuūví
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [11] Ní cáávā ley miiⁿ deenú
chi nuuⁿndí chi diíⁿ chííⁿ chí chinnche'ei
'úú ti nguɛ́ɛ́ diíⁿ tan'dúúcā chi ch'iindiveéⁿ
ley miiⁿ. Naati cáávā ley miiⁿ, deenú
nuuⁿndī chi diíⁿ ní diiⁿ chi ch'īi cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ.

[12] Ní ley miiⁿ ní dɛɛvɛ ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní
mandamiento yeⁿ'e ley miiⁿ 'tiicá ntúūⁿ ní
dɛɛvɛ ní cuaacu ní n'dáácā. [13] Tuu'mi ní ley
¿'áá cucáávā chi n'daacā diiⁿ chi 'úú 'cuūví
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ? Nguɛ́ɛ́ 'túúcā. Nuūⁿndī
chi diíⁿ, diiⁿ chi 'úú 'cuūvi. Ní 'tíícā cuuvi
deenú nuuⁿndi ti nuuⁿndi miiⁿ ch'iⁿ'i chi
cuáácú chí nuuⁿndi cáávā ley miiⁿ chi cosa
chi n'daacā. Ní cosa chi n'daacā miiⁿ ní
mandamiento chi ch'iⁿ'i chi nguɛɛ n'daacā
chí nuūⁿndī miiⁿ.

[14] Deenu yú chi ley miiⁿ ní yeⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Naati 'úú ní saⁿ'ā yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Úú chi dinuuⁿndí ni caneé
maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi chi idiíⁿ nuuⁿndi.
[15] 'Úú nguɛ́ɛ́ deenú dɛ'ɛ cáávā chi diíⁿ chiiⁿ
chi diíⁿ. 'Úú nguɛ́ɛ́ diíⁿ chi neⁿ'é diíⁿ naati
diíⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é diíⁿ ti nguɛ́ɛ́ neⁿ'é diíⁿ.
[16] Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é diíⁿ ní chííⁿ chí
diíⁿ, tuu'mi ní deenú chi ley miiⁿ ní n'dai.
[17] 'Tíícā nguɛ́ɛ́ 'úú chi diíⁿ, naati nuuⁿndi
chi canéé nduucú chííⁿ diiⁿ chi dinuuⁿndí.
[18] Caati deenú chi maaⁿ 'úú chi cuerpo yeⁿ'é
nguɛɛ vɛɛ mar 'áámá dendu'ū chi n'daacā.
Cuaacu chi 'úú neⁿ'é diíⁿ chi n'daācā naati
nguɛ́ɛ́ deenú táácā cuuvi diíⁿ chi n'daācā.
[19] Dendu'ū chi n'dai chi neⁿ'é diíⁿ, nguɛ́ɛ́
diíⁿ naati chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é
diíⁿ, chííⁿ chí diíⁿ. [20] Maaⁿ ní nduuti chi diíⁿ
chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é diíⁿ, tuu'mi nguɛ́ɛ́ 'úú chi
diíⁿ naati nuuⁿndi ndúúcū poder yeⁿ'ē chi
canéé nduucú chííⁿ diiⁿ chi dinuuⁿndí.
[21] Ní 'tíícā canee nduucú. Taachi neⁿ'é diíⁿ
chi n'daacā miiⁿ, dámaāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
canee nduucú. [22] Cuáácú chi neⁿ'é diíⁿ chiiⁿ
chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs. [23] Naati deenú
chi vɛ́ɛ́ táámá cosa na cuerpo yeⁿ'é chi
nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi 'úú idiíⁿ cosa chi n'daacā
tan'dúúcā chi nadacadiinúúⁿ chi diíⁿ. Chuū
ní ley yeⁿ'e nuūⁿndī chi vɛ́ɛ́ na cuerpo yeⁿ'é.
Ní 'úú caneé tan'dúúcā preso yeⁿ'e ley yeⁿ'e
nuuⁿndi. 'Tíícā 'úú.

[24] Dɛ́'ɛ chúúcā nndaachií yeⁿ'é maaⁿ.
¿Du'ú cuuvi nadanguáⁿ'ai 'úú yeⁿ'e cuerpo
yeⁿ'é chí diiⁿ chi 'cuūví cueⁿ'e daāⁿmaⁿ?
[25] Maaⁿ ní 'úú ní ncā'a gracias Ndyuūs
chi dámaaⁿ Ndyuūs cuuvi nadinguáⁿ'ai yā
'úú cáávā Jesucristo Señor yeⁿ'e yú. 'Úú
ní dichíí'vɛ̄ 'úú ley yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū
núúⁿmáⁿ staāvā yeⁿ'é naati cuerpo yeⁿ'é ní
neⁿ'e dinuuⁿndi cáávā ley yeⁿ'e nuuⁿndi chi
canéé nduucú.

8

Vida chi vɛ́ɛ́ cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs

[1] Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi yeⁿ'e Señor
Jesucristo nguɛ́ɛ́ condenado yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtineé yā chi diíⁿ yā chiiⁿ
chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā naati
n'gɛɛtineé yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. [2] Caati ley yeⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chiiⁿ diiⁿ chi vɛ́ɛ́ vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Je-
sucristo. Ní diiⁿ chi 'úú caneé libre yeⁿ'ē
nuuⁿndi chi diiⁿ chi ch'ií cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

3 Ní Ndyuūs diíⁿ yā chiiⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
diiiⁿ ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ ní
duūvá yā na cuerpo yeⁿ'e yā. Ní Ndyuūs
diíⁿ yā condenar nuuⁿndi chi vɛ́ɛ́ na cuerpo
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū taachi di-
cho'ó yā 'áámá n'dyáⁿ'ā Daiya yā ndúúcū
cuerpo tan'dúúcā s'uuúⁿ cáávā chi diví yā
nuūⁿndī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Ní chúū Ndyuūs
diiⁿ yā cáávā chi s'uūuⁿ cuuvi ch'ɛɛtinee
yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ ti yeⁿ'e
Espíritu N'dai s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú
chiiⁿ chi neⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú ti diiⁿ
yú tan'dúúcā chi neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs.

5 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gɛɛtinée yā ní diíⁿ yā chi
neⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'é yā nacadiinúúⁿ yā
ní diíⁿ yā dendu'ū chi neⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nada-
cadiinúúⁿ yā ní diíⁿ yā chi neⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. 6 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nada-
cadiinúúⁿ yā ní diíⁿ yā dɛ'ɛ̄ chi cuerpo yeⁿ'ē
maáⁿ yā neⁿ'e, ní 'cuūvi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā ni diíⁿ
yā dendu'ū chi neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e
Ndyuūs ní vɛɛ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e
yā ní n'gɛɛtinée yā ndúúcū vaadī 'diiíⁿ.
7 'Iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā dendu'u chi
yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní contra
yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā diíⁿ
yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ
yā. 8 Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi diíⁿ yā
tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yā Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ inee yiinú yā chííⁿ chí diíⁿ yā.

9 Naati maaⁿ ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī
naati diíⁿ nī tan'dúúcā chi neⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ti maaⁿ ní Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs cánée yā ndúúcū ndís'tiī. Ní
nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cánée yā
ndúúcū Espíritu yeⁿ'é Cristo, tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ 'cūū nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e Cristo 'iiⁿ'yāⁿ. 10 Ní
nduuti chi ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī,
'áárá chi cuerpo yeⁿ'é nī cuuvi n'diī cucáávā
nuuⁿndi yeⁿ'é nī, tuu'mi ní canduuchí nī
cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ caati
Ndyuūs diíⁿ yā aceptar ndís'tiī chi yeⁿ'é yā
ndís'tiī. 11 Ní ndúúti chi canée nī ndúúcū
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs chi nadacuéeⁿ yā Cristo yeⁿ'e
nguaaⁿ tináⁿ'ā, tuu'mi ní maaⁿ Ndyuūs miiⁿ
chi nadacuéeⁿ yā Cristo caⁿ'a yā chi tée yā
cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé
nduucú nī vida ngai na cuerpo yeⁿ'é nī chi
'āā n'díí.

12 Ní cáávā chuū, ndís'tiī hermanos yeⁿ'é,
vɛ́ɛ́ chi canéé chi diiⁿ yú naati nguɛ́ɛ́
'cuɛɛtinee yú ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā
chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú. 13 Caati ndúúti
chi diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e
maaⁿ yú, tuu'mi ní cuuvi 'cuūvi yú cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Naati nduuti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú
cuenta chi diiⁿ cuerpo yeⁿ'e yú, tuu'mi ní
cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canee
ndúúcu yú 'cuɛɛtinee yú.

14 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi cuuvi diíⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní daiya Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.
15 Ní Ndyuūs 'āā tee yā s'uúⁿ Espíritu
N'dai yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ cáávā chi diiⁿ yú
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā chi di'va'a yú ley cáávā
chi condenado yú taama vmnéⁿ'ēe naati
cáávā chi s'uúⁿ ní daiya Ndyuūs s'uúⁿ.
'Íícú cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
ní s'uuuⁿ ní cuuvi caaⁿ'maⁿ yú: N'diī,
Ndyuūs ní Chiidá. 16 Ní maaⁿ Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'á yā ndúúdú cuaacu
ndúúcū espíritu yeⁿ'e yú chi s'uūuⁿ ní daiya
Dendyuūs s'uúⁿ. 17 Ní nduuti chi s'uūuⁿ
ní daiyá Ndyuūs s'uūuⁿ, tuu'mi ní vɛ́ɛ́ chi
cuuvi yeⁿ'e yú chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée
yā s'uúⁿ. Ní cuta'a yú chi cuuvi yeⁿ'e yú
ndúúcū Cristo maáⁿ yā nduuti chi s'uūuⁿ
ní 'cueenu yú cuuvi maaⁿ cáávā chi yeⁿ'e
Cristo s'uúⁿ. Cuayiivi ní vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e
yú ndúúcū Cristo ndúúcū vaadī dɛɛvɛ n'dáí
taavi yeⁿ'é yā.

18 Maaⁿ ní inadacadiinúúⁿ chí dendu'ū
chi n'geenu yú ngii maaⁿ nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
chí ch'ɛɛtɛ nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā dendu'ū chi
dɛɛvɛ ca ní ch'ɛɛtɛ ca chi Ndyuūs 'cuuⁿ'míⁿ
yā s'uúⁿ. 19 Tanducuéⁿ'ē yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī
chi din'dái Ndyuūs cuáácú cunee ngiinu
tiempo chi cuuvi n'diichi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
daiya Ndyuūs. 20 Caati tanducuéⁿ'ē chi
din'dái Ndyuūs ndáā nguuvi chi 'āā ntɛ́ɛ́
n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ cucáávā chi maāⁿ néⁿ'e
naati cucáávā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi
'tíícā. Ní maaⁿ ní tanducuéⁿ'ē tiempo miiⁿ
ní tanducuéⁿ'ē dendu'ū cunee ngiinu chi
Ndyuūs diíⁿ yā chi canéé n'daacā cáávā
yeⁿ'ē. 21 Ní tanducuéⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs
canéé chi natuuvií. Naati ndaā tiempo chi
nguɛ́ɛ́ natúúvií caati vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'ē ndúúcū
libertad chí n'dai taavi chi yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ chi daiyá Dendyuūs. 22 Ní s'uūuⁿ ní
deenu yú chi ndíí nguuvi maaⁿ tanducuéⁿ'ē
chi din'dái Ndyuūs ní n'gai ya'āī ngɛɛcū
yeⁿ'ē tan'dúúcā 'áámá n'daataá ndúúcū
vaadī ya'ai yeⁿ'ē chi 'cundiyáaⁿ daiya tá.
23 Ní nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ tanducuéⁿ'ē chi din'dái
Ndyuūs ní n'gáí ya'āī naati 'tiicá ntúūⁿ
s'uúⁿ n'geenu yú ngii. 'Áárá chi canee
yú ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi
Ndyuūs datee yā s'uúⁿ chi vmnááⁿ vm-
naaⁿ sta'a yú yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'cueenu
taavi yú cuuvi 'naaⁿ chi canéé ngiinu yú
tiempo chi Ndyuūs cuta'á yā s'uūuⁿ chi
daiyá Ndyuūs s'uúⁿ. Ní nanguaⁿ'áí yā
s'uūuⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú chi vɛ́ɛ́ maaⁿ.
Ní 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ cuerpo ndíícuū yeⁿ'e yú
naati vɛɛ cuerpo chí ngai yeⁿ'e yú. 24 Ní
s'uúⁿ nguaⁿ'ai yú cáávā chi canee ngiinu
yú chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā s'uúⁿ.
Nduuti chi 'āā inaaⁿ yú dɛ'ɛ̄ chi canee ngi-
inu yú 'āā ntɛ́ɛ́ canee ngiinu yú yeⁿ'ē. Chííⁿ
chi 'āā inaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ canéé ngiinu
yā yeⁿ'ē. 25 Naati nduuti chi canéé ngiinu yú
chi 'āā cuɛ́ɛ́ snaaⁿ yú canéé chi cunee ngiinu
yú ndúúcū 'víích'ɛɛtíínūuⁿ.

26 Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
nnginnée yā s'uūuⁿ taachi dúuvā yú.
S'uúⁿ nguɛ́ɛ́ deenu yú táácā canéé
chí caaⁿ'maⁿngua'a yú tan'dúúcā chi
Ndyuūs neⁿ'é yā, ní maaⁿ ní Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs inneé yā s'uúⁿ taachi
ngaⁿ'angua'a yú nanááⁿ Ndyuūs taachi
n'gai ya'áí yā ní nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú
chuū ndúúcū nduudu. 27 Ní Ndyuūs chi
n'diichí yā staava yeⁿ'e yú deenú yā chi
nadacadiinuuⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
caati Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ngiica yā
dámaāⁿ yeⁿ'e chi neⁿ'e Ndyuūs ní cáávā
'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs.

Cuchɛɛ ca yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē

28 Ní deenu yú chi Ndyuūs diíⁿ yā chi
tanducuéⁿ'ē chi chó'ōo yeⁿ'e s'uūuⁿ chí
yeⁿ'e s'uūuⁿ ní cáávā chi n'daacā yeⁿ'e yú
caati neⁿ'e yú Ndyuūs. Ní Ndyuūs yaa'ví
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. 29 Ní Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
cuuvi yeⁿ'é yā ní divíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ lado
yeⁿ'é yā ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ cuuvi daiyá yā tan'dúúcā Daiyá yā
Jesucristo. Ní 'íícú Cristo chi Daiya Ndyuūs
ní Daiyá yā vmnááⁿ vmnaaⁿ nguaaⁿ n'deee
n'dáí vi'i yā.

30 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs chíndɛɛvɛ
yā ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ Ndyuūs yaa'ví yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
Ní yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chí sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí sta'a yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā ní cuayiivi
dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

31 ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'é dendú'ū
s'eeⁿ? Dámaāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chuū.
Nduuti chi Ndyuūs canée yā ndúúcū s'uúⁿ,
¿du'ū cuchɛ́ɛ́ cūnee contra yeⁿ'e s'uúⁿ?
32 Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diya'āī 'íínu yā Daiya
yā cáávā s'uúⁿ naati dicho'ó yā Daiyá
yā caati ch'iī Daiya yā caavā nducyaaca
s'uúⁿ. Ní nduuti chi 'tíícā diíⁿ yā ndúúcū
Daiya yā, ¿'áá nguɛ́ɛ́ tee Ndyuūs tandu-
cuéⁿ'ē s'uúⁿ daama ndúúcū Daiyá yā ní
n'deee n'dáí yeⁿ'ē? 33 ¿Dú'ū cuuvi caaⁿ'maⁿ
nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ndɛɛvɛ
yā? Ndyuūs maáⁿ yā diíⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'é yā. 34 ¿Dú'u tuu'mi cuuvi diíⁿ yā
condenar s'uúⁿ? Cristo ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ii
yā cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú ní nduuchí yā
yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā. Ni maaⁿ ní Cristo
canee yā na lado yeⁿ'e honor yeⁿ'ē Chi-
idá yā. Ní ngaⁿ'angua'á yā cáávā s'uúⁿ.
35 ¿Du'ū cuuvi divíi yā s'uūuⁿ yeⁿ'e Cristo
chi neⁿ'é yā s'uúⁿ? ¿'Áá chiiⁿ chi n'geenu
yú ngii, 'áá cuuvi nadivíi s'uūuⁿ, o dendu'ū
chi diiiⁿ chi idi'vaachi yú o dendu'ū chi
diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cueenu yú cuuvi o taachi
cuuví cuiica yú o taachi 'āā ntɛ́ɛ́ catecai
yú o cáánda yeⁿ'e yú o taachi ch'iin'núⁿ
yā s'uūuⁿ ndúúcū machete chi 'uūvī lados
'caāiⁿ? ¿'Áá cuuvi diiiⁿ nducuéⁿ'ē chuū
nadivíi s'uúⁿ ná vaadī neⁿ'e yeⁿ'e Cristo?
Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 36 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs:

Cáávā chi s'uúⁿ ní yeⁿ'e di s'uúⁿ nuuⁿmaⁿ
nguuvi canee yú listo chi 'caaⁿ'núⁿ
yā s'uúⁿ cáávā di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ
cuenta yā chi s'uúⁿ tan'dúúcā 'iiti
cuūchī chi caⁿ'á yā 'caaⁿ'nuⁿ yā,
'tíícā s'uúⁿ.

37 Naati yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dendu'ū cuchɛɛ
cá yú cáávā Cristo chi dinéⁿ'e yā s'uúⁿ.
38 'Tíícā 'úú ní deenú chi cuaacu chi mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi divíi yā s'uūuⁿ
yeⁿ'e Ndyuūs chi dinéⁿ'e yā s'uúⁿ. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú vaadī n'gii, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú

chi cunduūchi yú, ndíí nguéé ndúú ángeles, ndíí nguéé ndúú espíritus chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū poder yeⁿ'e espíritus, ndíí nguéé ndúú dendu'ū chi véé maaⁿ, ndíí nguéé ndúú dendu'ū chi cuchiī, [39] ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chi véé chí na yáácú, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chi véé ndii na yáanūuⁿ, ndíí nguéé ndúú táámá naaⁿ chi véé, tanducuéⁿ'ē chuū nguéé cuuví divíi s'uúúⁿ yeⁿ'e Ndyuūs chi dinéⁿ'e yā s'uúúⁿ caati s'uúúⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo s'uúúⁿ.

9

Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judíos chi cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā

[1] 'Úú Pablo ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu ti 'úú ní yeⁿ'é Cristo 'úú, ní nguéé ngaⁿ'á nduudu yaadi. Chííⁿ chi nadacádiinúúⁿ na staava yeⁿ'é ní yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Cáávā chuū cuaacu niiⁿnyúⁿ deenú chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu. [2] Neené ndaachií yiinú ní neené ya'ai staava yeⁿ'é cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é, [3] ndíí chi 'úú maáⁿ neⁿ'é chi cuneé condenado 'úú ní caneé 'aama lado yeⁿ'e Cristo nduuti chi chiiⁿ cuuví dííⁿ, ní cuuví 'cuɛɛtinéé n'daacā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é, ní cuuví yā yeⁿ'e Cristo 'iiⁿ'yāⁿ. [4] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. Ní Ndyuūs sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí dɛɛvɛ n'dáí taavi ca canée yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní dííⁿ yā 'áámá compromiso ndúúcu yā. Ní ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ley yeⁿ'é yā chi ley yeⁿ'e Moisés. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canée yā ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū ní ndúúcū compromiso yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [5] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní daiya chiida yú cuááⁿ vmnaaⁿ ní yeⁿ'e ndaata 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní yeⁿ'e ndaata 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Cristo ní ndaa yā ndúúcū cuerpo tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Cristo miiⁿ ní Ndyuūs, ní ch'ɛɛtɛ taavi yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Cueⁿ'e daāⁿmaⁿ dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. 'Tíícā.

[6] 'Úú nguéé ngaⁿ'á chi compromiso chi ngaⁿ'a Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí nguéé dichíí'vɛ̄. N'daācā ca chi ngaⁿ'á chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel miiⁿ cuaacu chi nguéé yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. [7] Naati nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní daiya Abraham 'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'túúcā ngaⁿ'a Ndyuūs: Dii Abraham, cáávā saⁿ'ā daiya di chi nguuvi Isaac véé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di cuayiivi. [8] Ní cáávā nduudu chi ngaⁿ'a Ndyuūs cuuvi deenú chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi daiya Ndyuūs cáávā chi ch'iindiyáaⁿ yā na ndaata yeⁿ'é Abraham. Nguɛɛ 'tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní daiya Dendyuūs nduuti chi cucáávā compromiso yeⁿ'e Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuaacu chi daiyá Ndyuūs. [9] Nduudú 'cūū nduudu chi canéé nguūⁿ yeⁿ'ē compromiso miiⁿ chi Ndyuūs ca'a yā Abraham: Tiempo chi ch'iⁿ'í, 'úú nndaá ní ch'iⁿ'í poder yeⁿ'é ní Sara chi n'daataá yeⁿ'ē di ní 'cuundi 'aama daiya tá.

[10] Ní nguéé dámaaⁿ chuū. Nduu 'uuvi daiya táⁿ'ā Rebeca mííⁿ ní cuaāchī. Ní nguuvi yā Esaú ndúúcū Jacob ní yeⁿ'ē 'áámá chiidaá ní chiidá yā ní Isaac chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e yú. [11-13] Ní taachi daiyā Rebeca miiⁿ chi cuaāchí 'āā cuéé 'cuɛɛtiyáaⁿ yā ní 'āā cuéé dííⁿ yā cosa chi n'daacā o cosa chi nguéé n'daāca, Ndyuūs yaa'ví yā táⁿ'ā Rebeca miiⁿ 'tíícā: Daiya di chi saⁿ'ā vmnaaⁿ chí Esaú dííⁿ sa servir daiya di chi saⁿ'ā chí cuchiī cuayiivi chi Jacob. Ní chuū ní tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ naachí Ndyuūs ngaⁿ'a yā 'tíícā: 'Úú dineⁿ'é saⁿ'a Jacob miiⁿ, naati sáⁿ'ā Esaú miiⁿ 'úú nguéé neⁿ'é. Déénu yú chi canéé cuaacu chi Ndyuūs cuuvi ndɛɛvɛ yā 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā tan'duucā chi neⁿ'e yā. Ní cuuvi yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'e yā. Ní nguéé dííⁿ yā cuenta chiiⁿ chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi yaa'ví yā. Ní ndɛɛvɛ́ yā Jacob.

[14] ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi caaⁿ'maⁿ s'uūuⁿ yeⁿ'e chi diiⁿ Ndyuūs? ¿'Áá diiⁿ Ndyuūs cosa chi nguéé cuaacu? Nguéé mar 'áámá naaⁿ. [15] Ndyuūs ní caⁿ'a yā chii yā Moisés miiⁿ 'tíícā: 'Úú ní ya'áí cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'úú neⁿ'é chi caⁿ'á chí ya'áí yeⁿ'e yā; ní 'úú ya'āī 'iinú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'úú neⁿ'é chi caⁿ'á chí ya'āī 'iinú cááva yā. [16] Maaⁿ ní nguéé tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā o dííⁿ yā chi cuuví yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ, naati dámaāⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caava 'āā du'ú nūuⁿ chi neⁿ'é yā chi cuuvi yeⁿ'é yā. [17] Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā rey yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto 'tíícā: Dii Faraón, 'úú s'neéⁿ dii rey caati 'úú cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ poder yeⁿ'é cucáávā dii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī cuuvi déénú yā chi du-

uchí ní caaⁿ'máⁿ yā chi duuchí. 18 Ní 'tíícā diiⁿ Ndyuūs. Ya'áí yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi maáⁿ yā neⁿ'é yā, ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs dichɛɛchí yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi maáⁿ yā neⁿ'é yā dichɛɛchí yā.

19 Tuu'mi ní 'aamá nī caⁿ'a nī chīi nī 'úú 'tíícā: Nduuti chi 'tíícā, ¿dɛ'ɛ cúúvī chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi nuuⁿndi ní yeⁿ'e saⁿ'ā? Ní ¿dú'ū cuuvi diiⁿ cosa chi contra yeⁿ'e chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ? 20 'Úú ní ngaⁿ'á ngīi díí saⁿ'ā: ¿Dú'ú dii chi díí cuuvi n'guɛɛcútaⁿ'a di yeⁿ'é Ndyuūs? ¿'Áá cuaacu chi 'áámá 'cúutīi yeⁿ'ē ínchɛɛ̄tí cuuvi caaⁿ'maⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái yā 'cúutīi miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ 'tíícā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī chi din'dái nī 'úú 'túúcā? 21 Deenu yú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái yā 'cúutīi cuuvi din'dái yā yeⁿ'e inchɛɛtí tan'dúúcā chi neⁿ'é yā din'dái yā. Cuuvi din'dái yā yeⁿ'e 'áámá taaⁿ ínchɛɛ̄tí 'uūvī 'cúutīi, 'áámá chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ ni táámá chii nguɛ́ɛ́ yaⁿ'ai chíí'vɛ̄.

22 Ní 'tiicá ntúūⁿ chi diiⁿ Ndyuūs. Ndyuūs neⁿ'é yā 'cuuⁿ'míⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ táácā cuuvi diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā. Ní n'deee 'nááⁿ tiempo Ndyuūs chɛ́ɛ́ yā ndúúcū vaadī ngiinu yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā. Ní Ndyuūs canéé chi diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs dituūví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 23 Ní Ndyuūs neⁿ'é yā ch'iⁿ'í yā s'uūuⁿ chí chɛɛtɛ ca vaadī dɛɛvɛ taavi yeⁿ'é yā ní nééné ya'ai 'iinú yā cááva s'uūuⁿ. Ní ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ diíⁿ yā chi s'uuúⁿ ní vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e yú ndúúcū yā ndúúcū dɛɛvɛ taavi ca yeⁿ'é yā. 24 Ní Ndyuūs yaa'ví yā s'uūuⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uūuⁿ, náⁿ'ā s'uūuⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos s'uūuⁿ ni tanáⁿ'a s'uūuⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos s'uuúⁿ. 25 Tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi dinguūⁿ profeta Oseas ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é, 'úú yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é; 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ dineⁿ'é vmnaáⁿ ti nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'úú maaⁿ ní ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi neené neⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

26 Ní lugar mííⁿ nūuⁿ naachi Ndyuūs caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'túúcā: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é ndís'tiī, mííⁿ nūuⁿ ní ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chi duuchí yā daiya Dendyuūs chí canduuchi.

27 Ní saⁿ'a profeta Isaías caⁿ'a sá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel 'tíícā: 'Áárá chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní n'deee n'dáí yā tan'dúúcā yáⁿ'āa ndúútiī yeⁿ'ē yiicu dámaāⁿ n'duu'vi núúⁿ yā nnguaⁿ'ai yā. 28 Ní Señor Ndyuūs diíⁿ yā chi cuuvi cuaacu nduudu chi 'āā caⁿ'a yā yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū ní nuuⁿ diíⁿ yā nducuéⁿ'ē. 29 Ní 'tíícā ngaⁿ'a profeta Isaías cuaaⁿ vmnaaⁿ:

Nduuti chi Señor chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nguɛ́ɛ́ s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú ndúúcu yú, tuu'mi ní s'uuúⁿ canee yú tan'dúúcā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma ndúúcū yáāⁿ Gomorra chí ch'īi yā cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Tíícā s'uuúⁿ.

*Ye*ⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'ē evangelio

30 ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú tuu'mi? 'Tíícā cuuvi caaⁿ'maⁿ yú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chi judíos 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ in'nuúⁿ yā Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā chi canee n'daāca yā nanááⁿ Ndyuūs. Naati cuayiivi mííⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canee n'daāca yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā chí i'téénu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs diíⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 31 Nguɛ́ɛ́ 'tíícā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e ndaataá Israel. Caneé yā ndúúcū ley yeⁿ'e Moisés chi cuuvi diiiⁿ chi n'daacā caneé yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní 'áárá chi neⁿ'é yā canéé n'daacā nanááⁿ Ndyuūs naati nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā cumplir chiiⁿ chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. 32 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī chi 'tíícā? 'Tíícā canee, caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nguɛ́ɛ́ n'daacā canee yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā cáávā ley yeⁿ'é yā, ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā cu'téénu yā Jesucristo. Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canee tan'dúúcā chi candɛ́ɛ̄ ca'a yā ná tuūu chi Jesucristo chi diīiⁿ chí indɛɛ ca'a 'iiⁿ'yāⁿ. 33 Ní 'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e tuūu miiⁿ:

'Úú Ndyuūs ní cu'neéⁿ na yáāⁿ Sión 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi Jesucristo chi nguuvi tuūu chi cuundɛɛ ca'a 'iiⁿ'yāⁿ ní tuūú miiⁿ ní 'áámá tuūú ch'ɛɛtɛ chi diiiⁿ chi cundɛɛvɛ 'iiⁿ'yāⁿ; ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuináāⁿ yā.

10

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é ndúúcū
núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
Israel yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é cuuvi nnguaⁿ'ai yā.
Ní 'úú ní ngaⁿ'angua'á cáava yā. 2 Deenú
chi cuaacu chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'é
ní neⁿ'é yā dich'ɛɛtɛ cá yā Ndyuūs naati
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs
caati nguɛ́ɛ́ déénu yā táácā cuuvi diiⁿ yā.
3 Ní nguɛ́ɛ́ déénu yā táácā Ndyuūs diíⁿ yā
aceptar 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní diíⁿ yā chɛɛ chi nadacádíínuuⁿ yā chi
n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā diíⁿ yā tan'dúúcā
chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ yā caati n'daacā
caneé yā nanááⁿ Ndyuūs. 4 Ní taachi ndaā
Cristo diíⁿ yā chi 'āā vi'í cā ley yeⁿ'e Moisés.
Ní maaⁿ ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'daacā caneé yā
nanááⁿ Ndyuūs.

5 Ní Moisés miiⁿ dinguuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi neⁿ'é yā canee n'daāca yā nanááⁿ
Ndyuūs cáávā chi diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ.
'Tíícā dinguúⁿ yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés
canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cucáávā ley
miiⁿ. 6 Naati chuū ní ngaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cáávā
chi i'téénu yā Jesucristo. Díí nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a
di na staava yeⁿ'e di 'tíícā: ¿Du'u caⁿ'ā
na va'ai chɛɛti nguuvi? Taachi ngaⁿ'a
di 'tíícā, nadicua'áí di Cristo yeⁿ'é va'āī
chɛɛti nguuvi. 7 Ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ di na
staava yeⁿ'ē di 'tíícā: ¿Du'ū cuuvi caⁿ'á yā
iⁿ'yeēⁿdī chí yáanūuⁿ tan'dúúcā chi cheⁿ'e
Cristo? Taachi diiⁿ di 'tíícā, diiⁿ di chi
Cristo nadacuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.
8 Chuū chi canee chi caaⁿ'maⁿ yú: Nduudu
cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs 'āā niiⁿnuúⁿ canee
yeⁿ'é nī ní canee na cheendí nī ní canee
na staava yeⁿ'é nī. Nduudu cuaacu miiⁿ
ní nduudu chi ngaⁿ'á 'nū nanááⁿ ndís'tiī
cáava chi cuuvi cu'téénu nī. 9 Nduuti chi
caaⁿ'máⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a nī
'tííca chi Jesús miiⁿ chííⁿ chí 'iiví nī ní
i'téénu nī ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī
chi Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Cristo miiⁿ yeⁿ'e
nguaaⁿ tináⁿ'ā, tuu'mi ní díí nanguáⁿ'ai di.
10 Caneé chi cu'teenú nī ndúúcū núúⁿmáⁿ
staava yeⁿ'e nī ní Ndyuūs cuaáⁿ yā ndís'tiī.
Caneé chi caaⁿ'máⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ní
ngaⁿ'á nī chi i'téénu nī Jesucristo ní cuuvi
nanguaⁿ'ai nī.

11 Ní caneé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
'tíícā: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā
Cristo nguɛ́ɛ́ cuuví 'cuináaⁿ yā. 12 Nguɛ́ɛ́
ñ'dáaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones. Maaⁿ Señor Jesu-
cristo miiⁿ ní maaⁿ Señor yeⁿ'e nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ. Ní Señor miiⁿ itée yā yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē chi n'dai yeⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'angua'á yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā
chi duuchi yā. 13 Caati 'tíícā caneé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a yā ngii yā: "N'díí Señor Je-
sucristo yeⁿ'é," ní cuuví nanguaⁿ'ai yā.
14 ¿Táácā cuuvi caaⁿ'máⁿ yā ndúúcū Señor
miiⁿ nduuti chi nguɛɛ i'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ?
¿Ní táácā cuuvi cu'téénu yā yeⁿ'ē 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yā?
¿Ní táácā cuuvi caandiveéⁿ yā nduuti chi
nguɛ́ɛ́ 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā ndu-
udu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs? 15 ¿Ni táácā cuuvi
caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
miiⁿ nduuti chi nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ dicho'ó?
'Tíícā caneé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:
Dɛ'ɛ chúúcā n'daacā chi ndaā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi candɛ́ɛ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e vaadī
'diīiⁿ ni ngaⁿ'á yā nduudu ngai yeⁿ'é Cristo.

16 Naati nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu
yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo. Ní
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a profeta Isaías ndii
cuááⁿ vmnaaⁿ taachi ngaⁿ'a 'tíícā: N'diī
Señor, ¿dú'ū i'téénu nduudu cuaacu chí
ngaⁿ'ā cuaacu yú? 17 'Tíícā tuu'mi, 'iiⁿ'yāⁿ
i'téénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo
cáávā chi n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ, ní
n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo.

18 Naati 'úú itiinguuneéⁿ ndís'tiī: ¿'Áá
cuaacu chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs? Cuaacu chi
n'giindiveéⁿ yā. 'Tíícā caneé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs:

Nduudu cuaacu chi ngaⁿ'a yā, ngaⁿ'a yā na
núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī. Ní nduudu yeⁿ'e
yā ní ngaⁿ'a yā ní ndíí núúⁿmáⁿ
cuaaⁿ chi yaⁿ'ai ca yeⁿ'ē íⁿ'yeēⁿdī.

19 Táámá vmnéⁿ'ēe itiinguuneéⁿ ndís'tiī:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ diíⁿ cuenta 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi
judíos s'eeⁿ yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs? Moisés miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ
vmnaaⁿ nguɛɛcuneé yā yeⁿ'e chuū, ní 'tíícā
caneé nguūⁿ:

'Úú ní diíⁿ chi cuuvi nngueé nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e táámá nación chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́

nación yeⁿ'é Ndyuūs. 'Úú ní diíⁿ chi
nduuví táaⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguéɛ́ yeⁿ'é chí yeⁿ'e táámá nación
caati caⁿ'á diíⁿ cosa chi n'daacā ndu-
ucú yā.

20 Ní profeta Isaías miiⁿ claro ca chi ngaⁿ'á
yā ndúúcū nduudú 'cūū. Ndyuūs ngaⁿ'á yā
'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'nuúⁿ yā 'úú ní indaacá
yā 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ itiingu-
uneéⁿ yā yeⁿ'é, 'úú ní ch'iⁿ'í maáⁿ
'úú nanáaⁿ yā.

21 Ní taachi Isaías miiⁿ ngaⁿ'a yā nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel, 'tíícā ngaⁿ'a yā: Ndyuūs
ngaⁿ'a 'tíícā: Nguuvi nguuvi n'doó ta'á
ní yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'giindiveéⁿ yā
nduudu yeⁿ'é. Ní chɛɛchi staava yeⁿ'é yā.

11

*'Ii*ⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chí nanguáⁿ'ai yā

1 Maaⁿ ní intíínguuneéⁿ ndís'tiī: ¿'Áá diíⁿ
Ndyuūs chi s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'é yā? Nguéɛ́ diíⁿ yā 'tíícā. 'Úú
Pablo maáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel 'úú
ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'ē Abraham 'úú, ní yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Benjamín 'úú. 2 Ndii
cuááⁿ vmnaaⁿ Ndyuūs diíⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi
ndɛ̄ɛ̄vɛ yā chi cuuvi yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
ndís'tiī, ¿'áá nguéɛ́ déénu nī yeⁿ'e chi canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi profeta
Elías ngaⁿ'angua'á yā ní di'cuiitú yā Ndyuūs
contra yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ Israel? Ní caⁿ'a yā
'tíícā: 3 N'díí Señor Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ Israel
s'eeⁿ ní 'niiⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā profetas yeⁿ'é
nī ní dituūví yā nátai s'eeⁿ yeⁿ'e nī, n'diī
Ndyuūs chí canduuchi. Ni maaⁿ dámaāⁿ
'úú caneé ní 'tiicá ntúūⁿ neⁿ'é yā 'caaⁿ'nuⁿ
yā 'úú. 4 Naati Ndyuūs nan'guɛɛcútaⁿ'a yā
yeⁿ'e profeta Elías miiⁿ, 'tíícā: Canéé lado
yeⁿ'é ndɛ̄ɛ̄chɛ̄ mil saⁿ'ā chi nguéɛ́ chiintii'yá
yā nanááⁿ santo ídolo chi nguuvi Baal. 5 Ní
'tiicá ntúūⁿ yeⁿ'e tiempo 'cūū canéé duu'ví
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chi i'téénu yā Ndyuūs ní
Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diíⁿ yā
cosa chi n'dai taavi cááva yā. 6 Ní nduuti
chi yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chi
Ndyuūs ní diiⁿ n'dai taaví yā ní ndɛɛvɛ yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní nguéɛ́ cáávā cosa
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ maáⁿ yā cuuvi diiⁿ yā. Ní
ndúúti chi cáávā cosa chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuví
diíⁿ yā, tuu'mi ní nguéɛ́ cáávā vaadī n'dai
yeⁿ'é Ndyuūs chi yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.

7 ¿Dɛ́'ɛ ra tuu'mi? 'Iiⁿ'yāⁿ Israel nguéɛ́
ndaaca yā dɛ'ɛ̄ chi in'nuúⁿ yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ
chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaaca
yā. Ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ n'giindiveéⁿ yā
nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti ndii chɛɛchí maáⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ. 8 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs: Ndyuūs diíⁿ yā chi nguéɛ́ tu-
umicádíínuuⁿ yā na staava yeⁿ'é yā dendu'ū
yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs; ní diíⁿ yā
chi nduutináaⁿ yā nguéɛ́ snaaⁿ yā ní veéⁿ yā
nguéɛ́ 'caandiveéⁿ yā. Ní 'tíícā 'iiⁿ'yāⁿ Israel
ndii tiempo 'cūū. 9 'Tiicá ntúūⁿ David ngaⁿ'a
yā:

'Viicu yeⁿ'ē chi che'é yā ní nduuvi
tan'dúúcā tuūvī cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. Ní tiempo chi che'é yā ndaā
enemigos yeⁿ'é yā ní nadītuu'ví ya
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'tíícā Ndyuūs cuuvi
diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

10 Ní nduutinaáⁿ yā tan'dúúcā chi cuuvi
ngueēe chí nguéɛ́ snaaⁿ yā. Ní
dáámí yā 'áámá nūuⁿ can'díi yā
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

*Nangua*ⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael

11 Maaⁿ ní itiinguuneéⁿ ndís'tiī: Taachi
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ candéɛ́ ca'a yā chí
cundɛɛvɛ yā caati nguéɛ́ i'téénu yā Ndyuūs,
¿'áá 'áámá canee chi chindɛɛvɛ yā? Nguɛɛ
'tíícā mar 'áámá naaⁿ. Naati chó'ōo chuū
caati 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos s'eeⁿ nguéɛ́
n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
'íícú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel
cuuvi nánguaⁿ'ai yā. Ní diiiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata Israel nngueé yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ní cu'téénu cá yā Ndyuūs. 12 Ní caati
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguéɛ́ ch'iindiveéⁿ yā
nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ní chó'ōo chi tuneéⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī chi cuuvi
cu'teenú yā Ndyuūs. Ní sta'á yā yeⁿ'e
vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nduuti chi
'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel cu-
uvi cu'téénu yā caava 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata
Israel nguéɛ́ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, tuu'mi n'deee ca n'daacā ca yeⁿ'e
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ taachi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
nanguɛɛcúndií yā ní cu'téénu yā nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs taama vmnéⁿ'ēe.

13 Maaⁿ ní neⁿ'é caāⁿ'máⁿ nduucú ndís'tiī
chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī. Maaⁿ chi

Ndyuūs dicho'ó yā 'úú chi 'úú ní apóstol chi candɛɛ́ nduudu yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ Israel s'eeⁿ. Úú deenú chi ch'ɛɛtɛ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é. [14] Ni 'úú neⁿ'é chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é ngueé yā yeⁿ'e ndís'tiī niicu cu'téénu yā Ndyuūs tan'dúúcā chi ndís'tiī i'téénu nī Ndyuūs. Ní 'iicú cuuvi nanguaⁿ'ai n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é tan'dúúcā ndís'tiī nanguaⁿ'ai nī. [15] Ní taachi Ndyuūs s'neéⁿ yā 'áámá lado 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ dīiⁿ yā 'tíícā caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel cuuvi cunee 'diiíⁿ yā ndúúcū Ndyuūs. ¿Táácā cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ taachi Ndyuūs cuaāⁿ ntuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ? Ndyuūs nca'á yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā lugar yeⁿ'e vaadī n'gii cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [16] N'giindiveéⁿ nī yeⁿ'e chuū chi caaⁿ'mánⁿ: Nduuti chi ca'a yú Ndyuūs 'áámá taaⁿ yeⁿ'e masa yeⁿ'é pan cáávā ofrenda, 'tiicá ntúūⁿ nducuéⁿ'ē masa yeⁿ'e pan miiⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nduuti chi ca'a yú Ndyuūs cáávā ofrenda dii'yu yeⁿ'e yáⁿ'á, 'tiicá ntúūⁿ nducuéⁿ'ē yáⁿ'á ní yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel caati 'āā di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā.

[17] Náⁿ'á dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á olivo chi canéé na yáⁿ'āa 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caaca yā ní sta'á yā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á olivo chi canéé icyáⁿ'ā ní diíⁿ yā chi yeⁿ'e yáⁿ'á olivo yeⁿ'é yā. 'Tíícā ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní ndís'tiī tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á olivo yeⁿ'e icyáⁿ'ā miiⁿ 'tiicá nī naati maaⁿ ní vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'é nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi tan'dúúcā yáⁿ'á olivo chi canéé yáⁿ'āa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní maaⁿ ní ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel cuuvi yeⁿ'é nī nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel yā. [18] Maaⁿ ní ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ Israel nī, nguɛ́ɛ́ caaⁿ'mánⁿ nī chi ch'ɛɛtɛ maáⁿ nī ndís'tiī, caati nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel yā chi tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yáⁿ'á. Ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caaca yā dúuⁿnē miiⁿ, 'tííca yā. Ndís'tiī n'gaacú nī chi ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá dúuⁿnē 'tíícā ndís'tiī. Tan'dúúcā dúuⁿnē nguɛ́ɛ́ ca'a fuerzas yeⁿ'e dii'yu yeⁿ'e yáⁿ'á naati yáⁿ'á ca'a fuerzas yeⁿ'e dúuⁿnē, 'tíícā ndís'tiī. Cuta'á nī fuerzas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel yā.

[19] 'Úú nguɛ́ɛ́ deenú nduuti chi ndís'tiī caaⁿ'mánⁿ nī 'tíícā yeⁿ'e chuū: 'Iiⁿ'yāⁿ ch'iicá yā dúuⁿnē s'eeⁿ caati 'úú cuuvi caneé lado yeⁿ'e dúuⁿnē chi ch'iicá yā. 'Úú chi nguɛ́ɛ́ Israel 'úú caneé lado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel yā. [20] N'daacā ngaⁿ'a nī naati deenú nī chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē chi ch'iicá yā, 'tiicá yā, ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo. Ní maaⁿ ní ndís'tiī tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á mííⁿ 'tiicá nī caati i'téénu nī Cristo. Maaⁿ ní ndís'tiī nguɛɛ dííⁿ nguee nī naati cundɛɛ nī cuidado táácā chi 'cuɛɛtinée nī. [21] Caati nduuti chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā perdonar 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi nguɛɛ i'téénu chi tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á, nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī chi vmnááⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē chi yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'e icyáⁿ'ā nduuti chi nguɛ́ɛ́ candɛɛ́ nī cuidado táácā chi 'cuɛɛtineé nī. [22] Cuin'diichí nī, tuu'mi Ndyuūs ní neené n'dai taavi yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā naati neene chɛɛchí ntúuⁿ yā vaa. Chɛɛchí yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. Naati Ndyuūs ní neené n'dai taaví yā ndúúcu nī nduuti chi 'áámá cuneé nī chi cu'téénu nī. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'tuucā, tuu'mi 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā castigar ndís'tiī tan'dúúcā chi ch'iicá yā dúuⁿnē yeⁿ'e maaⁿ yáⁿ'á. [23] Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel cu'téénu yā Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs ní cuta'á yā ní nguɛɛcunéé diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní táámá vmnéⁿ'ēe canee yā tan'dúúcā 'āā dúuⁿnē yeⁿ'e maaⁿ yáⁿ'á mííⁿ 'tííca yā. Ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'e Ndyuūs chi cuuvi diíⁿ yā 'tíícā. [24] Ní nduuti chi ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī, ní Ndyuūs sta'á yā ndís'tiī tan'dúúcā chí n'giicá yā dúuⁿnē yeⁿ'e táámá yáⁿ'á olivo yeⁿ'e icyáⁿ'ā ní diíⁿ yā chi yeⁿ'e yáⁿ'á olivo yeⁿ'é yā, 'tíícā ndís'tiī maaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ n'dáácā n'dai ca diíⁿ Ndyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi vmnááⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'é yā, ní cuuvi diíⁿ yā chi táámá vmnéⁿ'ēe ní yeⁿ'ē maaⁿ yáⁿ'á miiⁿ.

Yeⁿ'e chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e tiempo chi cuchiī

[25] Maaⁿ ní hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chi ndís'tiī cadíínúúⁿ nī chi canúúⁿ n'de'ei. Ní nguɛ́ɛ́ nadicádíínuuⁿ nī chi deenu ca nī. 'Áámá tiempo nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel dichɛɛchí yā staava yeⁿ'é yā dámaāⁿ 'naaⁿ tiempo taachi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní Ndyuūs ndɛɛvɛ yā nducyaaca

'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi neⁿ'é yā chi cuuvi yeⁿ'é yā.
26 Ní taachi cho'ōo tiempo miiⁿ nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ Israel ní caⁿ'a yā cu'téénu yā caati
'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:
'Iiⁿ'yāⁿ chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yā Israel
chiicá yā yeⁿ'e yáāⁿ Sión, ní divíi
yā nducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata Israel.
27 Ní 'úú Ndyuūs dicuaacú compromiso yeⁿ'é
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, taachi 'úú
nadivií nuuⁿndi yeⁿ'e yā.
28 Ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e chi
nadanguáⁿ'ai yā. Ní maaⁿ ní contra yeⁿ'é
Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caati ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī, cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs
ndís'tiī. Ní 'áárá chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo, Ndyuūs dineⁿ'é
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caati Ndyuūs níndɛɛvɛ́
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi
yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā. 29 Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́
ndaacadaamí yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
Ní Ndyuūs di'viicú ntúūⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
30 Ní tiempo chi chó'ōo ndis'tíī chi nguɛ́ɛ́
'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī, nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs naati maaⁿ
ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ
yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs
yá'ai yā caavā ndís'tiī chi nguɛɛ i'téénu
nī. 31 Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs ní diíⁿ yā 'tíícā caati cuayiivi
Ndyuūs cuuvi ya'áí yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
tan'dúúcā chi ya'áí yā cáávā ndís'tiī.
32 Ní Ndyuūs 'āā daamá nūuⁿ s'néeⁿ yā
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ
yā nduudu yeⁿ'é yā cáávā chi Ndyuūs cuuvi
ya'áí yā caavā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
33 Dɛ'ɛ chúúcā n'deee cá vaadī n'dai yeⁿ'é
Ndyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā n'deee cá chi tu-
umicádíínuuⁿ yā ndúúcū chi déénu yā.
S'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú dɛ'ɛ
cuuvi chi tuumicadiinúúⁿ yā 'tíícā; ní nguɛ́ɛ́
cuuvi tuumicadiinuuⁿ yú chiiⁿ chi diíⁿ
yā. 34 Ní 'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs: ¿Dú'ū cuuvi túúmícádiinūūⁿ vaadī
cadíínūuⁿ yeⁿ'e Señor Ndyuūs? ¿Du'ū cuuvi
ca'a consejo Ndyuūs? 35 ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ ca'a
yā algo Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ ní cuayiivi
Ndyuūs ca'á yā tan'dúúcā chi nadíí'vɛ yā
yeⁿ'ē? 36 Tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí vɛ́ɛ́ ní
Ndyuūs din'dái yā ní tee yā s'uúúⁿ tandu-
cuéⁿ'e. Ní cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vɛ́ɛ́ tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū chi yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. 'Tíícā.

12

Ca'a yú vida yeⁿ'e yú Ndyuūs ní diiⁿ yú tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā

1 Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é, cáávā
chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā yeⁿ'e ndís'tiī,
di'cuíítūu ndís'tiī chi ca'á nī vida yeⁿ'e maáⁿ
nī tan'dúúcā 'áámá ofrenda chí cando-
uchi nanááⁿ Ndyuūs cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs. Ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chi neⁿ'é yā
chi diíⁿ nī. Chuū chi diíⁿ nī ní cuaacu
chi n'dai taavi chi inee yiinú Ndyuūs. Ní
canéé chi diíⁿ nī 'tíícā. 2 Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
tan'dúúcā chi neⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū naati cuaáⁿ nī lugar Ndyuūs chi ñ'daáⁿ
yā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é nī ni 'tiicá ntuūⁿ
ñ'daáⁿ yā vida yeⁿ'é nī. Ní 'íícú cuuví deenú
nī chɛɛ́ chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ nī, chɛɛ́
chi n'daacā, chɛɛ́ chi cunee yiinú Ndyuūs ni
chɛɛ́ chi n'dai taavi ca.
3 Ní cáávā chi Ndyuūs tee yā 'úú chi
n'dai taavi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā 'úú ní ngaⁿ'á
ngīi ca'áámá ca'aama ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
nadacádíínuuⁿ nī chi n'gɛɛtɛ cá nī ngo'o
ca chi canéé chi nadacádíínuuⁿ nī naati
nadacádíínuuⁿ nī ní n'diichí nī yeⁿ'e maáⁿ
nī ndúúcū chí i'téénu nī chi Ndyuūs itée
yā ndís'tiī. 4 Caati 'tíícā tan'dúúcā 'áámá
cuerpo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí neené n'deee nááⁿ
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ní nguɛ́ɛ́ dáámá ntiiⁿnyuⁿ
chi yeⁿ'ē n'deee nááⁿ yeⁿ'ē; 5 'tiicá ntúūⁿ
s'uúúⁿ 'áárá chi néené 'yaaⁿ yú ní s'uuúⁿ
ní tan'dúúcā chi 'áámá cuerpo ti yeⁿ'e
Cristo s'uúúⁿ, 'tíícā s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ ní
tan'dúúcā chi nduuvidaama yú 'aama yú
taama yú tan'dúúcā chi n'deee nááⁿ yeⁿ'e
'áámá cuerpo yeⁿ'e maaⁿ yú, 'tíícā s'uuúⁿ.
6 Ní Ndyuūs tee yā yeⁿ'e vaadi n'dai yeⁿ'é
yā ntiiⁿnyuⁿ chi ñ'dááⁿ ca'áámá ca'aama
s'uūuⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'é yā diíⁿ yā. Ní
canee chi diiⁿ yú n'dai ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yú. Ní
nduuti chi Ndyuūs tee yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yú
chi candɛɛ yú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā chi
tee yā s'uúúⁿ canéé chi caaⁿ'maⁿ yú nduudu
miiⁿ tan'dúúcā chi i'téénu yú. 7 Ní nduuti
chi Ndyuūs tee yā s'uúúⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi ngin-
nee yú, tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ canee chi cunnee
yú n'daacā ca. Ní s'uuúⁿ chi vɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e yú chí ngi'cueeⁿ yú canéé chi ca'cueeⁿ

yú n'daacā. [8] S'uūuⁿ chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi yaa'vi née yú 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu cá yā canéé chi diiⁿ yú n'daacā ca. S'uuúⁿ chi vɛ́ɛ́ ca yeⁿ'e yú chi cuuvi ca'a yú taama yā, canéé chi ca'a yú ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú. S'uuúⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā s'uuúⁿ canee chi nga'a ntiiⁿnyuⁿ yú n'daacā ca. S'uuúⁿ chi ca'a yú tanáⁿ'ā s'uuúⁿ chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'é yā canéé chi diiⁿ yú ní yeenu yú.

*Ye*ⁿ'e chi canéé chi diiⁿ yú ti yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ

[9] Canéé chi dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú. Ní nguɛ́ɛ́ dineⁿ'e yú cosa chi nguɛɛ n'daācā naati canéé chi diiⁿ yú tanducuéⁿ'ē chi n'daacā. [10] Canéé chi dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú tan'dúúcā chi 'aama vi'i yú chi cuaacu chi 'áámá yuuuⁿ yú ní dineⁿ'e yú 'aama yú ndúúcū taama yú.

[11] Ní n'daacā idiiⁿ ca yú ntiiⁿnyúⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'daan'dí yú ní diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú ti neⁿ'e yú Señor yeⁿ'e yú.

[12] Ní cáávā chi Ndyuūs caⁿ'á yā chi tée yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú canéé chi yeenu yú. Ní taachi n'geenu yú ngii canéé chi cuchɛ́ɛ yú ngiinū ngiinū. Ní cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canéé chi caaⁿ'maⁿngua'a yú.

[13] Ní canéé chi cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ni tée yú yeⁿ'e necesidades chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā. Canéé chi cuaaⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā visitar s'uuúⁿ.

[14] Canéé chi caaⁿ'maⁿ yú: Dɛ́'ɛ chúúcā n'dai yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā ndúúcū s'uuúⁿ. Ní ngiica yú Ndyuūs chi di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ taaⁿ yú nduucú yā.

[15] Ní canéé chí cuuvi yeenu yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeenú yā. Ní canéé chi cuɛɛcu yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngɛɛcú yā.

[16] Ní 'cuɛɛtinee yú n'daacā ndúúcū 'áámá yú taama yú. Nguɛ́ɛ́ nadacádíínuuⁿ yú yeⁿ'ē maaⁿ yú chi ch'ɛɛté naati ndiicúúⁿ n'dai 'cuɛɛtinee yú ní nguɛ́ɛ́ nadacádíínuuⁿ yú yeⁿ'ē maaⁿ yú chi s'uūuⁿ chí deenu yú.

[17] Nguɛ́ɛ́ nanguɛɛcundii yú ní diiⁿ yú cosa chi nguɛɛ n'daacā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā diíⁿ yā cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ndúúcu yú. Diiⁿ núúⁿ yiiⁿnuⁿ yú chi diiⁿ yú dámaāⁿ chi n'daacā ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [18] Ní diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā chi cuuvi diiⁿ yú caati 'diiíⁿ cuuvi cunee yú nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [19] Ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi, nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú castigar 'iiⁿ'yāⁿ naati cu'neeⁿ yú nanááⁿ Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuinaaⁿ yú. Ní 'íícú Ndyuūs cā'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā: 'Úú chi Señor ní ngaⁿ'á chi 'úú ní diíⁿ castigar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'úú ní nadíí'vɛ yā yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ n'daāca chi diíⁿ yā. [20] Naati s'uuúⁿ ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā: Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi taáⁿ yā yeⁿ'é nī nadich'ɛɛcú nī yeⁿ'e yā. Nduuti chi cuiicu yā, ca'a nī chi che'e yā. Ní nduuti chi yaaca yā, ca'á nī chi cu'u yā. Tí caati diíⁿ nī 'túúcā, tuu'mi ní diíⁿ nī chi 'cuinaáⁿ yā yeⁿ'e chi diíⁿ yā chi taáⁿ yā ndúúcu nī. [21] Maaⁿ ní cuchɛɛ yú cáávā cosa chi nguɛɛ n'daacā chi diiⁿ yú naati cuchɛɛ yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā cáávā chi n'daacā chi idiiⁿ yú.

13

[1] Nducyaaca yú canee chi cu'neeⁿ veeⁿ yú yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē caati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ lugar yeⁿ'é yā chi 'iiⁿntyéⁿ'ē. Ní Ndyuūs s'neéⁿ yā nducuéⁿ'ē 'iiⁿntyéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ na lugar yeⁿ'e yā. [2] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā chi ngaⁿ'a 'iiⁿntyéⁿ'ē 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní contra yeⁿ'e chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā 'túúcā idinuuⁿndí yā ní cuuví yā condenado. [3] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daacā idiíⁿ yā nguɛ́ɛ́ canee chi di'va'á yā yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā 'va'á yā yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē. ¿'Áá neⁿ'é nī chi nguɛ́ɛ́ 'va'á nī yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē? Diíⁿ nī chi n'daacā ní 'iiⁿntyéⁿ'ē miiⁿ ní cuuví ngaⁿ'á yā chi n'daacā idiíⁿ nī, [4] caati 'iiⁿntyéⁿ'ē chi ngaⁿ'a yā ntiiⁿnyuⁿ dichíí'vɛ̄ Ndyuūs cáávā chi cuuvi n'daacā yeⁿ'é nī. Naati nduuti chi idiíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, tuu'mi ní di'va'á nī yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē. Caati cuaacu chi 'iiⁿntyéⁿ'ē cuuvi diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ tiī 'iiⁿntyéⁿ'ē ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'e yā. 'Iiⁿntyéⁿ'ē ní dichíí'vɛ̄ Ndyuūs ní canéé chi diíⁿ yā dendu'ū chi cuaacu. Ní diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ caati Ndyuūs nguɛ́ɛ́ inee yiinú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā. [5] Ni cáávā chuū canee chi 'caandiveéⁿ nī chi ngaⁿ'a 'iiⁿntyéⁿ'ē nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ caavā

chi cuuví nī castigo ti cáávā deenú nī chi
n'daacā chi nacadiinúúⁿ nī na staava yeⁿ'é
nī. 6 Ni 'tiicá ntúūⁿ caavā chúū, ca'á nī tuumī
cobrador yeⁿ'ē gobierno. 'Iiⁿntyéⁿ'ē miiⁿ
dichíí'vē Ndyuūs taachi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é yā.
7 Canee yú chi ca'a yú tuumī cobrador
yeⁿ'e gobierno. Canee yú chi ca'a yú tuumī
yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e yú cobrador miiⁿ. Ca-
nee yú chi diiⁿ yú chí cu'teenu yú 'iiⁿ'yāⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē ní diiⁿ yú estimar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
8 Nguéɛ́ cun'diicú nī yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguéɛ́ du'ū vɛɛ. Dámaāⁿ canee chi dineⁿ'e
yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi dineⁿ'é
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yú. 9 Ní mandamiento yeⁿ'e
ley yeⁿ'e yú ní chuū chiiⁿ: Nguéɛ́ caⁿ'á nī
ndúúcū n'daata o isaⁿ'ā chi nguéɛ́ yeⁿ'é nī.
Nguéɛ́ 'caaⁿ'núⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéɛ́ didu-
ucú nī. Nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ nī nduudu yaadi
yeⁿ'e mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéɛ́ diné'ⁿ'e nī
dendu'ū chi véɛ́ chi yeⁿ'e táámá yā. Ní ndu-
cuéⁿ'ē mandamiento 'cūū ndúúcū tanáⁿ'ā
mandamiento yeⁿ'ē ley yeⁿ'e yú chi véɛ́, ní
cuuví cuaacú nduudu ní tuumicádíínuuⁿ yú
na nduudú 'cūū: Dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿnuúⁿ
vaacú nī tan'dúúcā chi dineⁿ'é nī maáⁿ nī.
10 'Iiⁿ'yāⁿ chi dineⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿnuúⁿ
vaacú yā nguéɛ́ cunncáā idiíⁿ yā ndúúcu yā.
Ni 'tíícā. Taachi dineⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yú
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yú.
11 N'deee cá ní nguéɛ́ dámaāⁿ chúū.
Nadacádíínuuⁿ yú yeⁿ'e nguuvi s'eeⁿ chi ca-
nee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Canéé chi 'cuɛɛtinéé
ngiinu yú caati yeⁿ'e hora chi nguaⁿ'ai
yú ní 'āā snee niiⁿnuúⁿ cá yeⁿ'e s'uuúⁿ
nguéɛ́ ti taachi caama i'téénu yú Cristo.
12 Maaⁿ ní hora miiⁿ tan'dúúcā chi 'āā
chéɛ́ cuuvi dɛɛvɛ ní 'āā cūchii nguuvi
taachi ndaá Cristo maaⁿ. Ní nguéɛ́ ca-
nee chi diiⁿ yú dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā
chi diiⁿ yú tan'dúúcā chi na maaíⁿ, naati
n'daacā 'cuɛɛtinee yú tan'dúúcā chi canee
yú na dɛɛvɛ yeⁿ'é Ndyuūs ní n'daacā canee
cáávā s'uuúⁿ. 13 Ní 'cuɛɛtinee yú n'daacā
tan'dúúcā chi canéé chi diiⁿ yú na dɛɛvɛ
yeⁿ'é Ndyuūs. Nguéɛ́ cuuvi cuu'vi yú ní
nguéɛ́ idiiⁿ yú 'viicu yeⁿ'ē chi che'e yú
ndúúcū n'deee n'dáí ruido. Ní nguéɛ́ 'cuáaⁿ
yú caⁿ'a yú ndúúcū n'daataá o isaⁿ'ā chi
nguéɛ́ yeⁿ'e yú. Ndíí nguéɛ́ ndúú canee
yú ndúúcū vicio yeⁿ'e yú. Nguéɛ́ 'caa'va
yú ní nguéɛ́ ngueē yú yeⁿ'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ.
14 Naati 'cuɛɛtinee yú n'daacā ní diiⁿ yú
tan'dúúcā chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú diíⁿ
yā. Ní nguéɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e
maaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú.

14

Nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'ē chi idiiⁿ her-
mano yeⁿ'é nī
1 Ndís'tiī ní cuta'á nī nguaaⁿ ndís'tiī her-
manos yeⁿ'e yú chí duūva yā yeⁿ'e chi
i'téénu yā; ní nguéɛ́ néené n'deēe caaⁿ'máⁿ
nī nduucú yā yeⁿ'e chi nadacádíínuuⁿ yā
chi nguéɛ́ ituumicádíínuuⁿ yú yeⁿ'ē. 2 Ti
'tíícā, véɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ní
nadicadíínuuⁿ yā chi cuuvi che'é yā ndu-
cuéⁿ'ē chi véɛ́. Ní náⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
i'téénu n'daaca yā ní nguéɛ́ cuuvi che'é yā
nducuéⁿ'ē. Taachi caⁿ'á yā che'é yā níí'vēē
nguéɛ́ che'e yā yuūtɛ cáávā religión yeⁿ'e
yā. 3 'Iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā tanducuéⁿ'ē chi
véɛ́ nguéɛ́ cánéé chi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e chi
nguɛɛ ineeⁿ yiinú yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
nge'é yā nducuéⁿ'ē. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
che'é yā nducuéⁿ'ē nguéɛ́ canéé chí n'diichí
yā 'iiⁿ'yāⁿ chi che'e tanducuéⁿ'ē chi véɛ́
caati Ndyuūs sta'á ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Ndís'tiī, ¿du'ū
ndís'tiī chi n'diichí nī chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichíí'vē táámá yā? nduuti chi diíⁿ yā chi
n'daacā o chi nguéɛ́ n'daacā. Dámaāⁿ 'iiví
yā canéé chi n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ
yā. Ní n'daacā cuuvi canee caavá yā, caati
Señor Ndyuūs yeⁿ'e yú cuuví diíⁿ yā chi
canéé n'daacā yeⁿ'é yā caati Señor Ndyuūs
véɛ́ poder yeⁿ'é yā chi inneé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichíí'vɛ yā.
5 Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nada-
cadíínuuⁿ yā chi 'áámá nguuvi ní ch'ɛɛtɛ
ca nguéɛ́ ti táámá nguuvi. Táámá 'iiⁿ'yāⁿ
nadacadíínuuⁿ yā chi 'āā daamá nūuⁿ ndu-
cuéⁿ'ē nguuvi. Ní ca'áámá ca'aama nī ní
caneé nī tan'dúúcā chi diitu nadicádiinúúⁿ
nī. 6 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā cuenta chi 'áámá
nguuvi ní ch'ɛɛtɛ ca nguéɛ́ ti tanáⁿ'ā ngu-
uvi, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadicadíínuuⁿ yā 'tíícā
cáávā chi dich'ɛɛté yā Señor Ndyuūs yeⁿ'é
yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nadicadíínuuⁿ yā dáámá
nūuⁿ nducuéⁿ'ē nguuvi 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā
cáávā chi dich'ɛɛté yā Señor Ndyuūs yeⁿ'é
yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ che'é yā yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē chi véɛ́ diíⁿ yā 'túúcā cáávā chi
i'téénu yā Señor ní ca'á yā gracias Ndyuūs

cáávā chi che'e yā. Ní 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ diíⁿ yā 'túúcā cáávā chi i'téénu yā Señor ní 'tiicá ntúūⁿ ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi che'e yā.

7 Ní 'tíícā mar 'áámá s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ snduuchi yú cucáávā maaⁿ yú ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'cuūvi yú cucáávā maaⁿ yú. 8 Ndúúti chi snduuchi yú, snduuchi yú cáávā Señor. Ní nduuti chi 'cuūvi yú, 'cuūvi yú cáávā Señor. Maaⁿ ní ndúútī chi snduuchi yú o n'diī yú yeⁿ'e Señor s'uuúⁿ. 9 Ní Cristo ch'īi yā ní nduuchi ntuúⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā caati cuuví yā Señor yeⁿ'e tináⁿ'ā, ní 'tiicá ntuūⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí snduuchi.

10 Maaⁿ ní dii, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí n'dííchí nuuⁿndi yeⁿ'e hermano yeⁿ'ē di? ¿O dɛ́'ɛ̄ cúúví chi nguɛɛ neⁿ'e di hermano yeⁿ'ē di? 'Tíícā nducyaaca yú canee chi naⁿ'a yú nanááⁿ Cristo. Ní Cristo miiⁿ caⁿ'á yā n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 11 Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

Cuaacu nííⁿnyúⁿ tan'dúúcā chi 'úú chí canduuchí, ngaⁿ'a Señor Ndyuūs, nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi cáántii'yá yā nanáaⁿ 'úú, ní nducyaaca yā canee chi caaⁿ'máⁿ yā chi 'úú ní Ndyuūs 'úú.

12 Ní 'tíícā vaa. Ca'áámá ca'aama s'uūuⁿ canee chi ca'a yú cuenta nanááⁿ Ndyuūs yeⁿ'e chi maaⁿ yú diiⁿ yú.

Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chi hermano yeⁿ'é nī dinuuⁿndí yā

13 Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ canéé chi n'diichi yú yeⁿ'e chi diiⁿ hermanos yeⁿ'e yú. Nguɛ́ɛ́ idiiⁿ yú 'túúcā. Canéé chi nadacádíínuuⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ idíⁿ nī mar 'áámá naaⁿ chi hermanos yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́ cūnee yiinú yā ní cuuvá yā na nuuⁿndi. 14 Maaⁿ ní chi 'úú ni yeⁿ'é Jesucristo 'úú, deenú chi cuaacu chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'ē maāáⁿ. Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ nadacádíínuuⁿ yā chi 'áámá dendu'ū nguɛ́ɛ́ n'daacā, tuu'mi ní chuū ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuaacu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 15 Ní nduuti chí cáávā 'áámá dendu'ū chi che'é nī ní diíⁿ nī chi hermano yeⁿ'é nī cuuvi ya'áí yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'túúcā cáávā chi dineⁿ'é nī hermano yeⁿ'é nī. Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chi cuuvi ndaí hermano yeⁿ'e nī cáávā 'áámá dendu'ū chi che'é nī caati Cristo ní ch'īi yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 16 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī cosas chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e chi ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ nī yeⁿ'e chi ndís'tiī deenú nī chi n'daacā. 17 Naati chííⁿ chi yeⁿ'ē Ndyuūs chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē chi nge'e yú ndúúcū chi ngi'i yú. Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē dendu'ū chi cuaacu ndúúcū vaadī 'diīíⁿ ndúúcū vaadī yeenú chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ. 18 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ Cristo ní diíⁿ yā dendú'ū chi 'túúcā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs. 'Tiicá ntuūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'a yā chi n'daācā idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

19 Maaⁿ ní 'tíícā canee chi diiⁿ yú. Canéé chi diiⁿ yú dendu'ū cáávā chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuɛɛtinée yā ndúúcū vaadī 'diīiⁿ ní ndúúcū chi diiⁿ yú cunnee yú 'aama yú taama yú chi cu'téénu ca yú yeⁿ'e Ndyuūs. 20 Ní nguɛ́ɛ́ ñdituuví nī dendú'ū ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ Ndyuūs cáávā 'áámá dendu'ū chi nge'é nī. Cuaacu chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní dɛɛvɛ naati nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ yú. Nduuti chi che'e yú 'áámá dendu'ū, ní cáávā chi che'e yú tuu'mi ní diiⁿ yú chi táámá 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā. 21 N'daacā ca chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú mar 'áámá dendu'ū chi diiⁿ chi hermano yeⁿ'e yú cuuvi dinuuⁿndí yā o diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā n'daacā. Nguɛ́ɛ́ che'e yú yuutɛ̄ o nguɛɛ ngi'i yú vino o nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú 'áámá dendu'ū chi 'túúcā chí diiⁿ chi hermano yeⁿ'e yú nduuví duūva yā yeⁿ'e chi i'téénu yā. 22 Ní yeⁿ'e chi ndís'tiī i'téénu nī yeⁿ'e chi ngaⁿ'a maáⁿ nī canéé chi i'téénu nī yeⁿ'ē nanááⁿ Ndyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā n'dai taavi 'iiⁿ'yāⁿ chi staava yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ diiⁿ condenar maáⁿ yā cáávā cosa chi diiⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 23 'Iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā 'áámá dendu'ū ní n'deee nadicadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē nduuti chi n'daacā o chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cuuví yā condenado caati nguɛ́ɛ́ nge'é yā ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é yā. Ní nducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú taachi nguɛ́ɛ́ deenu yú nduuti chi n'daacā o nguɛ́ɛ́ n'daacā, tuu'mi ní dinuuⁿndi yú.

15

*Diné*ⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿnuⁿ ná vaacu yú nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e yú maāⁿ yú

1 S'uuúⁿ chi i'téénu ca yú Jesucristo canee chi cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vi i'téénu yā Jesucristo. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā

chi neⁿ'e maaⁿ yú chi canee nn'daacā yú.
[2] Ní ca'áámá ca'aama yú canéé chi diiⁿ yú
chi n'daacā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿnuúⁿ vaacu
yú cáávā chi n'daacā caneé yā ní cuuvi
cu'téénu cá yā. [3] Deenu yú chi ní nguɛ́ɛ́
Cristo diíⁿ yā chi neⁿ'e maáⁿ yā ti 'tíícā
tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs. Cristo ngaⁿ'á yā yeⁿ'e maáⁿ yā
nanááⁿ Ndyuūs: Chííⁿ chi nguɛɛ n'daacā
chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yeⁿ'e di ní canéé vmnaaⁿ
yeⁿ'é. [4] Ní nducuéⁿ'ē chi vmnááⁿ vmnaaⁿ
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ní canéé
nguūⁿ caavā chi 'cueēⁿ yú; ní cáávā chi
'áámá canee yú ndúúcū chi i'téénu yú ní
cáávā chi diīⁿ animar s'uuúⁿ chi cunee
ngiinu yú yeⁿ'e chi cuuvi yeⁿ'e yú. 'Tíícā
diiⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs cáávā s'uuúⁿ.
[5] Ndyuūs chi tee yā vaadī yeenú s'uuuⁿ
ndúúcū chi cunee ngiinu yú chi cuuvi yeⁿ'e
yú, Ndyuūs ní inneé yā ndís'tiī chi cuuvi
'diiíⁿ 'diiíⁿ 'cuɛɛtineé nī 'áámá nī ndúúcū
taama nī tan'dúúcā Cristo neⁿ'é yā chi diíⁿ
nī. [6] Tuu'mi ní nducyáácá nī tan'dúúcā
chi 'áámá nī cuuvi dich'ɛɛtɛ́ nī Ndyuūs chi
chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

'Iiⁿ'yāⁿ candɛɛ́ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e
Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata
Israel

[7] Ní 'tíícā 'cuaáⁿ nī ndúúcū núúⁿmáⁿ
staava yeⁿ'é nī 'áámá nī taama nī tan'dúúcā
Cristo 'cuúⁿ yā s'uuúⁿ ní 'iicu cuuvi
dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. [8] Ní chuū maaⁿ
ngaⁿ'á ngií ndís'tiī. Cristo ndaa yā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū chi dichíí'vé yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní
idicuaacú yā chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a
yā chiida yú tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní
'tíícā Cristo ch'iⁿ'í yā chi Ndyuūs ní diíⁿ
yā tanducuéⁿ'ē chi caⁿ'a yā chi diíⁿ yā.
[9] Ní 'tiicá ntúūⁿ ndáí yā cáávā chi tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel cuuvi
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs caati Ndyuūs ya'āī 'iinú
yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ dendú'ū. Ní 'tiicá
ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Cáávā chuū 'úú ní dich'ɛɛtɛ́ n'diī Señor
nguaaⁿ na nducyáácá nación, ní 'úú
ní caatá canciones chi diíⁿ honrar
n'diī.

[10] Ni táámá cuaaⁿ naachi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'e Ndyuūs ngaⁿ'a 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácá nación canéé
chi yeenú yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
Ndyuūs nndɛɛvɛ́ yā chi cuuvi yeⁿ'é
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

[11] Táámá cuaaⁿ yeⁿ'e libro yeⁿ'é Ndyuūs
ngaⁿ'a 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácá nación canee chi
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs, ní nducyáácá
yā ngaⁿ'á yā chí n'diī Ndyuūs ní
ch'ɛɛtɛ n'dai n'diī.

[12] Ní 'tiicá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs naachi profeta Isaías dingúuⁿ yā
'tííca yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi
caⁿ'á yā chi dichó'o yā:

'Úú idiíⁿ chi ndaa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e
saⁿ'ā Isaías, ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ncuéeⁿ
yā chi gobernador chi caaⁿ'maⁿ
ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē
nación. Ní vɛ́ɛ́ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
cūnee ngiinú yā nanáaⁿ yā cáávā
chi caⁿ'a yā chi diiⁿ yā.

[13] Ní Ndyuūs chi ca'á yā ndís'tiī chi vɛ́ɛ́
chi cūnee ngiinú nī nanáaⁿ yā, neⁿ'é chi
tée yā ndís'tiī n'deee n'dáí vaadī yeenú
ndúúcū vaadī 'diiíⁿ, ti ndís'tiī ní i'téénu nī
Jesucristo. Caati cáávā poder yeⁿ'ē Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs cuuvi cá nī cūnee ngiinu
cá nī yeⁿ'e chi cuuví yeⁿ'é nī.

[14] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'úú ní deenú
chi cuaacu chi ndís'tiī ní diíⁿ nī dendu'ū
chi n'dai. Ní ndís'tiī ní 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu
ndís'tiī. Ní deenú nī ca'a nī consejo 'áámá nī
ndúúcū taama nī. [15] Naati maaⁿ ní na carta
'cūū 'úú diitu idinguúⁿ n'deee n'dáí cá yeⁿ'é
nī yeⁿ'e dendu'ú 'cūū caati ndís'tiī ní cuuvi
n'gaacu nī yeⁿ'ē chi 'āā deenú nī. Chuū
ní dinguúⁿ chɛɛchi caati Ndyuūs chí n'dai
taavi nduucú nī tee yā 'úú yeⁿ'e chi n'dai
taavi yeⁿ'é yā chí diíⁿ. [16] Ní 'úú ní dichíí'vē
Cristo 'úú nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ Israel
yā. Ní nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'úú diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e evan-
gelio chi nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo chi
nadanguáⁿ'aī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'tíícā cuuvi candɛɛ́
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ Israel yā nanááⁿ Ndyuūs
tan'dúúcā chi ofrenda n'dai yā chi Ndyuūs
'cuaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, caati Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs s'née yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

[17] Ni 'úú ní cáávā chi i'teenú Jesucristo,
'úú ní yeenú chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ n'dai yeⁿ'é
Ndyuūs. [18] Tí 'úú ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ ngaⁿ'á,
dámaāⁿ chííⁿ chi Cristo diíⁿ yā cáávā 'úú.
Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ Israel yā cu-
uvi cu'téénu yā Ndyuūs. Ní chúū idiíⁿ

cáávā nduudu cuaacu chi ngaⁿ'á ní cáávā
nducuéⁿ'ē chi diíⁿ. 19 Ni 'úú ní ngāⁿ'a
cuaacú tanducuéⁿ'ē yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e
Cristo nducuéⁿ'ē yáāⁿ taachí chō'ó ndíí
yáāⁿ Jerusalén ndii yáⁿ'āa Ilírico. Ni diíⁿ
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é ndúúcū poder yeⁿ'e Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ndúúcū señales
chi inaaⁿ yú ndúúcū vaadī n'giinu. 20 Ní
idiíⁿ ca ntiiⁿnyuⁿ caati cuuvi caaⁿ'máⁿ ndu-
udu cuaacu chi nadanguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ ndii
nducuéⁿ'ē yáāⁿ naachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandi-
véeⁿ yā chi duuchí Cristo, caati 'úú nguɛ́ɛ́
neⁿ'é caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo
naachi táámá yā 'āā candɛɛ́ yā nduudu miiⁿ
ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 21 Naati
neⁿ'é diíⁿ tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ chi 'aa cuɛ́ɛ́ ndaa tááma yā nanáaⁿ
yā chi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e Cristo,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuví cadíínuuⁿ yā
yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi mar 'áámá
vmnéⁿ'ēe nguɛ́ɛ́ n'giindivéeⁿ yā
yeⁿ'e Cristo ní 'caandivéeⁿ yā ní
cuuvi tuumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'e yā.

Pablo neⁿ'é yā caⁿ'a yā na yáāⁿ Roma

22 Neené n'deee cuuví nadicadiinúúⁿ chi
neⁿ'é chií nanááⁿ ndís'tiī naati nguɛ́ɛ́ chiī
ndāa. 23 Naati maaⁿ ní 'āā ch'iīnū ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é na yáāⁿ s'uuⁿ. Nééné n'deee nduūyú
chi neⁿ'é ndaá n'diichí ndís'tiī. 24 Ní neⁿ'é
naⁿ'á ndii yáⁿ'āa España ní taachi caⁿ'á
cyúúní neⁿ'é n'diichí ndís'tiī ní cuneé ndu-
ucú nī 'áámá tiempo nūuⁿ. Ní cuayiivi chi
yeenú chi caneé ndúúcū ndís'tiī neⁿ'é chí
ndís'tii cunneé nī 'úú taachi naⁿ'á ndii yáāⁿ
Roma. 25 Maaⁿ ní caⁿ'á na yáāⁿ Jerusalén
ní ndɛɛ́ ofrenda chí cunneē hermanos Is-
rael yeⁿ'e yú chi i'téénu yā Cristo. 26 Caati
hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedo-
nia ndúúcū hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e yáⁿ'āa
Acaya maáⁿ yā neⁿ'é yā ca'á yā ofrenda ní
nadacadíínuuⁿ n'daaca yā taachi sta'á yā
'aama ofrenda yeⁿ'e tuumī nguaaⁿ yeⁿ'é yā
chi dichó'o yā tuumi miiⁿ yeⁿ'e hermanos
yeⁿ'e yú chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén,
yeⁿ'e hermanos chi pobre yā chi nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'e yā. 27 Ní 'tíícā diíⁿ
yā naati cuaacu nííⁿnyúⁿ hermanos canéé
chi cunneé yā hermanos Israel s'eeⁿ chi
pobre yā chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén caati
hermanos Israel s'uuⁿ ní 'āā diiⁿ yā chi
hermanos chi nguɛ́ɛ́ Israel yā sta'á yā yeⁿ'e
dendú'ū chi n'dai chi yeⁿ'e Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cáávā hermanos Israel
yeⁿ'e yú 'túúcā diíⁿ yā hermanos chi nguɛ́ɛ́
Israel yā ndúúcū chi n'deee n'dáí yeⁿ'é
yā canéé chi cunneé yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi
i'téénu yā Cristo. 28 Maaⁿ ní taachi 'cuiīnū
diíⁿ asunto 'cūū ní taachi nga'á ofrenda
'cūū hermanos Israel, tuu'mi ní naⁿ'á na
yáⁿ'āa España. Ní taachi caⁿ'á cyúúní ní
ndaá na yáāⁿ yeⁿ'é nī, cho'ó n'diichí ndís'tiī.
29 Ní deenú chi taachi ndaá nanáāⁿ ndís'tiī
seguro chi ndaá ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi
n'dai taavi chi vɛ́ɛ́ chi yeⁿ'ē nduudu n'dai
yeⁿ'é Cristo.

30 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é
di'cuiitú ndís'tiī cáávā Señor Jesucristo
yeⁿ'e yú ní cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs chi dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ chi 'tiicá
ntúūⁿ ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'a cá nī cáávā
'úú. Ní 'úú ngaⁿ'angua'á chi Ndyuūs cunnée
yā 'úú. 31 Caaⁿ'maⁿngua'á nī chi Ndyuūs
nadanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e ta'a 'iiⁿ'yāⁿ Israel
chi snée yā na yáⁿ'āa Judea, 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo. Ní caaⁿ'maⁿngua'á
nī chi ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ cáávā hermanos
chi snée yā na yáāⁿ Jerusalén, Ndyuūs
inee yiinú yā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. 32 Ní
'íícú nduuti chi Ndyuūs neⁿ'é yā, 'úú
ní yeenú taachi ndaá nanáāⁿ ndís'tiī ní
cuntaavi'tuūnúú ndúúcū ndís'tiī. 33 Neⁿ'é
chi Ndyuūs tée yā nducyaaca ndís'tiī vaadī
'diīiⁿ chi 'cuɛɛtinéé 'diíⁿ nī. 'Tíícā.

16

Pablo dicho'ó yā, N'dai ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é yā

1 'Úú ní ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi 'cuaáⁿ nī
Febe chi hermana yeⁿ'e yú. N'daata miiⁿ
dichíí'vɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū chi canéé na
yáāⁿ Cencrea. 2 Ní n'daacā 'cuaáⁿ nī n'daata
miiⁿ ndúúcū chi duuchi Señor yeⁿ'e yú,
tan'dúúcā chi canéé chi 'cuaáⁿ nī hermanos
yeⁿ'e yú chi i'téénu yā Cristo. Ní cunneé nī
n'daata miiⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'e tá
ti n'daata miiⁿ neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chinnee
tá 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ chinnee tá 'úú.

3 Ní n'dís'tiī caaⁿ'máⁿ nī hermano Aquila
ndúúcū n'daataá Priscila chi n'daata yeⁿ'é
yā, N'daí ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ idiíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo dáámá
nduucú. 4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'geenú yā ngii
cáávā 'úú ndíí chi cuuvi 'cuūvi yā cáávā chi
cuuvi nadanguáⁿ'ai yā 'úú. Ní 'úú ní ca'á

'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ gracias. Ní nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ 'úú, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ nducyaaca hermanos yeⁿ'e yú chi nguɛ́ɛ́ naⁿ'á yā yaācú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. 5 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū chi nduuvidaamá yā na vaacu táⁿ'ā Priscila ndúúcū isáⁿ'ā yeⁿ'é yā chi Aquila: N'daí ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. Ní Epeneto amigo chi neené neⁿ'é: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. Epeneto miiⁿ saⁿ'a vmnááⁿ vmnaaⁿ chí'teenu sá Cristo na yáⁿ'āa Acaya. 6 Ní tá María chi neené diiⁿ tá ntiiⁿnyuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī: N'daí tá, caaⁿ'máⁿ nī. 7 Ní saⁿ'ā Andrónico ndúúcū sáⁿ'ā Junias canée yā vácūū taachi 'úú caneé vácūū, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní n'gɛɛtɛ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi apóstoles. Ní saⁿ'ā s'eeⁿ i'téénu yā Cristo vmnaaⁿ cá níícu 'úú: N'daí ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī.

8 Ní sáⁿ'ā Amplias chi neené neⁿ'é ti yeⁿ'e Señor saⁿ'a miiⁿ: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. 9 Ní saⁿ'ā Urbano chi dáámá diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Señor nduucú 'nū: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. Ní saⁿ'a Estaquis chi neené neⁿ'é: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. 10 Ní saⁿ'ā Apeles chi neené ch'eenú yā chii cáávā chi i'téénu yā Cristo: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. 'Tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e vaacu Aristóbulo: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. 11 Ní saⁿ'a Herodión chi yeⁿ'e yáāⁿ vaacú: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā yeⁿ'e vaacu Narciso: N'daí ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī. 12 Ní n'daataá Trifena ndúúcū n'daataá Trifosa chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor: N'daí ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī. Ní n'daataá Pérsida, hermana yeⁿ'é chi neené neⁿ'é chi n'deee n'dáí ntiiⁿnyuⁿ diíⁿ tá yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor: N'daí tá, caaⁿ'maⁿ nī. 13 Ní saⁿ'ā Rufo, chi saⁿ'ā ch'ɛɛtɛ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ndúúcū chɛɛcu sa chi tan'dúúcā chɛɛcú dendú'ū: N'dai ndís'tiī, caaⁿ'maⁿ nī. 14 Ní saⁿ'a s'eeⁿ Asíncrito ndúúcū Flegonte ndúúcū Hermas ndúúcū Patrobas ndúúcū Hermes ndúúcū taináⁿ'ā hermanos chi snée yā ndúúcu yā: N'daí ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. 15 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'a Filólogo ndúúcū n'daataá Julia ndúúcū saⁿ'ā Nereo ndúúcū n'daataá ví'i yā, ndúúcū saⁿ'a Olimpas ndúúcū nducyáácá hermanos yeⁿ'e yú chi snée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: N'daí ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī.

16 Maaⁿ ní nguaaⁿ maáⁿ nī chi i'téénu nī Cristo: N'daí dii, caaⁿ'máⁿ nī, ní ca'á nī 'áámá beso 'áámá nī ndúúcū taama nī tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é nī caati néⁿ'e nī vi'ī. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaācū: N'daí ndís'tiī ngaⁿ'a yā.

17 Maaⁿ ní di'cuiitú ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi cundɛɛ nī cuidado yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ 'úúví vaadi cadíínūuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. Ní diíⁿ yā chi ndís'tiī dinuuⁿndí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní contra yeⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ ca'cueéⁿ yā ndís'tiī. Ní contra yeⁿ'ē chí ch'eéⁿ nī. Divíi nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ ndís'tiī. 18 Caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ti diíⁿ yā tan'dúúcā chi neⁿ'e yā. Ní nginnche'éí yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúūⁿ caati ngaⁿ'á yā ndúúcū nduudu cúuⁿnūⁿ yeⁿ'é yā chi cunee ngíínu yā. 19 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā deenú yā tan'dúúcā chí ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ni cáávā chuū 'úú ní yeenú. Neⁿ'é chi ndís'tiī listo canee nī chi diíⁿ nī dendu'ū chi n'daacā. Nguɛ́ɛ́ chi diíⁿ nī cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 20 Ní Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē vaadī 'diīíⁿ nduucú yā maaⁿ nch'ɛɛ̄té cu'néeⁿ yā yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ cuaaⁿ mááⁿ ca'á nī. Neⁿ'é chi Jesucristo tée yā nducyáácá ndís'tiī nducuéⁿ'ē vaadi n'dai yeⁿ'é yā.

21 Saⁿ'a Timoteo chi dáámá idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ nduucú ndúúcū sáⁿ'ā Lucio ndúúcū sáⁿ'ā Jasón ndúúcū sáⁿ'ā Sosípater chi sáⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ vaacú: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

22 Ní 'úú, sáⁿ'ā chi nguuvi Tercio chi dinguúⁿ carta 'cūū cáávā Pablo: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'á ti yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ.

23 Ní 'tiicá ntúūⁿ saⁿ'a Gayo: N'daí ndis'tíī, ngaⁿ'a sa. 'Úú ní caneé na vaacu sa ní nduuvidaamá yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū na vaacu sa. Ní sáⁿ'ā Erasto ntúūⁿ chi sáⁿ'ā tesorero yeⁿ'e yáaⁿ 'cūū, ndúúcū hermano Cuarto: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a yā.

24 Neⁿ'é chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú di'viicú yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíícā.

'Cuíínū carta 'cūū ndúúcū chi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs

25 Maaⁿ ní dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. Ndyuūs cuuvi diiⁿ cá yā chi díítūu canee di ndúúcū chi i'téénu di tan'dúúcā chí 'úú caⁿ'á nduudu cuaacu chi Cristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī. Ní chi'cueéⁿ ndís'tiī yeⁿ'e evangelio chi nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. Chuū chí ngaⁿ'á ní chííⁿ chi Ndyuūs snúúⁿ n'de'éí yā ndii tiempo vmnááⁿ vmnaaⁿ chi canéé iⁿ'yeeⁿdī ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú nduudu yeⁿ'e Cristo. 26 Ní maaⁿ ní deenu yú

chuū cáávā chi profetas dingúuⁿ yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é chuū. Ní diíⁿ yā tan'dúúcā Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chuū. Ní Ndyuūs cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ caneé yā. Ní maaⁿ ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naciones cáávā chi 'caandiveéⁿ yā ní cu'téénu yā.

27 Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canee chi dich'εεtε yú Ndyuūs chi 'aama n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chi deenú yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní diiⁿ yú 'tíícā cáávā Jesucristo Señor yeⁿ'e yú. 'Tíícā diiⁿ yú.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁĀⁿ CORINTO

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū na yáāⁿ Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Dendyuūs yaa'ví yā 'úú
chi cuuvi apóstol yeⁿ'ē Jesucristo tan'dúúcā
chi Ndyuūs neⁿ'é yā. 'Úú ndúúcū her-
mano Sóstenes yaa'ví 'nū ndís'tiī. 2 'Úú
idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ
Corinto. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Ndyuūs yaa'ví yā
'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti
yeⁿ'e Cristo Jesús. Idinguúⁿ dendu'ū yeⁿ'e
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nducyáácá yáāⁿ,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngaⁿ'angua'á yā ndúúcū
Señor Jesucristo. Señor Jesucristo miiⁿ 'iivú
Ndyuūs yeⁿ'é yā ndúúcū s'uūuⁿ. 3 Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo cuuvi
tée yā s'uuúⁿ cosa chí n'dáácā n'dai yeⁿ'é yā,
ní 'íícú cunéé vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é yā na staava
yeⁿ'e yú.

*Pablo caa*ⁿ'maⁿ yā gracias Ndyuūs caava
chi Ndyuūs dateé yā 'iiⁿ'yāⁿ

4 Cueⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'á gracias Ndyuūs
cáávā cosa chi n'daacā n'dai yeⁿ'é Ndyuūs
chi dátee yā s'uūúⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo.
5 Dendyuūs dateé yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā ti maaⁿ ní ndís'tiī ní yeⁿ'e
Cristo ndis'tiī. Ní Ndyuūs chinnee yā
ndís'tiī chi caaⁿ'máⁿ nī nduudu yeⁿ'é yā, ní
teé yā ndís'tiī vaadī deenu. 6 'Tíícā chiiⁿ
chi 'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu miiⁿ yeⁿ'ē
Jesucristo miiⁿ. Ní ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī
ní diíⁿ nī 'tíícā, ní ch'iⁿ'í nī chi nduudu miiⁿ
chi cuaacu. 7 Ní cuuvi yeⁿ'é nī nducuéⁿ'ē chi
dateé Ndyuūs, ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diiⁿ faltar
mar 'áámá. Neⁿ'é chi ndís'tiī 'cuɛɛtinéé
ngiinu nī Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú chi ndaa
yā taama vmnéⁿ'ēe. 8 Ní Cristo miiⁿ ní tée
yā fuerzas ndís'tiī, ní 'cuɛɛtinée nī n'daacā
ndíí nguuvi chí Jesucristo ndaa ntuúⁿ yā.
Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī nguuvi chí
ndaā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. 9 Ndyuūs ní
diíⁿ yā chí caⁿ'a yā chi diíⁿ yā. Ní yaa'ví yā
ndís'tiī chí 'cuɛɛtineé nī ndúúcū daiyá yā
chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.

Vɛ́ɛ́ divisiones nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á
yā na yáacū

10 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'úú ngiicá
ndís'tiī cáávā chi duuchi Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú chi 'cuɛɛtinéé ngíínú nī, ní nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ divisiones nguaaⁿ ndís'tiī. N'dáácā
n'dai 'cuɛɛtinée nī ní daama daamá nī
ndúúcū 'aama vaanicadiinūūⁿ yeⁿ'e ndís'tiī
chi n'daacā ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi diíⁿ
nī. 11 N'duuví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē familia yeⁿ'e
n'daataá Cloé yaa'ví yā 'úú yeⁿ'e ndís'tiī
hermanos yeⁿ'é. Ní ngaⁿ'á yā chi ndís'tiī
n'gɛɛcu cheendí nī. 12 Chuū chí yeⁿ'ē chí
caaⁿ'máⁿ. 'Áámá 'áámá ndís'tiī ngaⁿ'á nī
yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'ā 'tíícā. 'Áámá yā ní ngaⁿ'a
yā: 'Úú yeⁿ'ē saⁿ'a Pablo; taamá yā ní
ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'ē saⁿ'a Apolos; taamá
yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'ē saⁿ'a Pedro;
taamá yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'e Cristo.
13 ¿'Áá cuaacu chi Cristo yeⁿ'ē yú chi 'yaaⁿ
yā? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. ¿'Áá ca'neeⁿngá'āa Pablo
cáávā nuuⁿndi yeⁿ'ē ndís'tiī? Nguɛ́ɛ́. ¿'Áá
chɛɛdinuūⁿniⁿ nī ndúúcū chi duuchi Pablo?
Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 14 'Úú cāⁿ'a: Gracias Dendyuūs,
ti 'úú chi Pablo, nguɛ́ɛ́ chɛɛdinúuⁿníⁿ mar
'áámá ndís'tiī. Dámaāⁿ chɛɛdínuūⁿniⁿ saⁿ'ā
Crispo ndúúcū saⁿ'ā Gayo. 15 Maaⁿ ní
mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ
nī chi ndɛɛdínuūⁿniⁿ ndúúcū chi duūchí.
16 Chɛɛ̄dinuūⁿniⁿ ntúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia
yeⁿ'e saⁿ'ā Estéfanas. Ní yeⁿ'e tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ 'úú nguɛ́ɛ́ deenú chi ndɛɛdínuūⁿniⁿ
du'ū ca táámá 'iiⁿ'yāⁿ. 17 Cristo nguɛ́ɛ́
dichó'o yā 'úú chi cuɛɛ̄dínuūⁿniⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
caati dichó'o yā 'úú chí caāⁿ'máⁿ ndu-
udu yeⁿ'ē evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e
Cristo. 'Úú nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ ndúúcū nduudu
deenu yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní
'iicu nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'á ní yeⁿ'e poder
yeⁿ'ē Cristo chí ch'ii yā na cruz.

*Cristo mii*ⁿ ní poder yeⁿ'ē Ndyuūs
ndúúcū vaadī deenu

18 'Úú deenú chí taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ deenú yā du'ū chi Cristo miiⁿ ní
n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē cruz, 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ nacadíínuuⁿ yā chi 'áámá cosa chí
duuchi. S'uūúⁿ chí nanguaⁿ'āī yú, deenu
yú chí Ndyuūs ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā
cucáávā nduudu yeⁿ'é yā. 19 Naati canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíí vmnaaⁿ
chi ngaⁿ'a 'tíícā:

'Úú dituūví vaadī deenu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
deenu, ní idiíⁿ chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄

nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu taavi.

20 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ vaadī deenu yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi deenu? ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ vaadī
deenu yeⁿ'ē maestro chi deenu taavi?
¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ vaadī deenu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ
chi deenu taavi ní caaⁿ'mánⁿ yā ndúúcū
compañeros yeⁿ'é yā yeⁿ'e cosas chi vɛ́ɛ́
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? Ndyuūs ch'iⁿ'i yā chí vaadī
deenu yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ni dúú'vī vɛɛ ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ. 21 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā Dendyuūs cucáávā
vaadī deenu yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndyuūs
canee yiinú yā ní nadanguaⁿ'áí yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā, naati
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'á yā
chí nduudu cuaacu miiⁿ ní tan'dúúcā 'áámá
cosa chí duuchi.

22 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos ngiicá yā
señales Ndyuūs ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ griegos ní
in'nuuⁿ cá yā vaadī deenu yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. 23 S'uūúⁿ ní ca'cueeⁿ yú yeⁿ'e Cristo
chi ca'nééⁿngaⁿ'āa na cruz cáávā nuūⁿndī
yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
nguɛ́ɛ́ neⁿ'e 'caandiveéⁿ yā nduudú 'cūū,
ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā nduudú 'cūū
tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi. 24 Nduuti
chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ o nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ
griegos, Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Cristo ní poder
yeⁿ'é Ndyuūs ní Cristo miiⁿ vaadī deenu
yeⁿ'é Ndyuūs cucááva nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
25 Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á
yā chi cosa chí duuchi, nduudu miiⁿ ndu-
udu déénú ca nguɛ́ɛ́ tí nduudu yeⁿ'e saⁿ'ā
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cosa chi sta'á yā
tan'dúúcā chi duuvā yeⁿ'é Dendyuūs chííⁿ
chi ditiīnú ca, nguɛ́ɛ́ ti yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 26 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é,
nadacádiinúúⁿ nī yeⁿ'ē maáⁿ nī. Nguɛ́ɛ́
'yaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu taavi, nguɛ́ɛ́
'yaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiīiⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́
'yaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica. 27 Ndyuūs
ndɛɛvé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ deenu taaví yā
ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu taaví yā cuuví
'cuináaⁿ yā. Ní Ndyuūs ndɛɛvé yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi vɛ́ɛ́ duu'vīī fuerzas
yeⁿ'é yā ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ fuerza yeⁿ'é
yā cuuví 'cuináaⁿ yā. 28 Ndyuūs ndɛɛvé yā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndɛɛvé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ inuuⁿndi ní ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
'iicu Ndyuūs diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cosa
chi ch'ɛɛtɛ chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
diíⁿ yā. 29 'Tíícā Ndyuūs idiíⁿ yā ti mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ
nanááⁿ Dendyuūs. 30 'Tíícā Dendyuūs maáⁿ
yā teé yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e ndís'tiī
tí i'teenú nī Cristo Jesús. Ndyuūs dichó'o
yā Jesucristo iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi cuuvi deenu
yú nducuéⁿ'e cáávā Cristo. Ní cáávā Cristo
miiⁿ nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē yú nanááⁿ Ndyuūs
ti Cristo miiⁿ ch'īi yā na cruz cucáávā
nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'iicu
s'uūuⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uūuⁿ. 31 Cáávā
chuū canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
ndíí vmnaaⁿ 'tíícā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a chi
idich'ɛɛté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, nguɛ́ɛ́ n'daacā
idiíⁿ yā. Dámaāⁿ canéé chi dich'ɛɛté yā 'iivú
Ndyuūs.

2

Ngaⁿ'a yā chí Cristo ca'néénga'á yā

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, taachí ndāa
ní caneé ndúúcu nī 'tíícā caⁿ'á nduudu
cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs. Nguɛ́ɛ́ caⁿ'á ndu-
udu miiⁿ ndúúcū núúⁿmánⁿ vadicadíínūuⁿ
yeⁿ'e vaadī deenu. 2 'Tíícā ngaⁿ'á, ti nguɛ́ɛ́
neⁿ'é caāⁿ'maⁿ táámá cosa nanááⁿ ndís'tiī,
dámaaⁿ neⁿ'é caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'ē Jesucristo chi
ca'néénga'á yā. 3 Taachi caneé ndúúcū
ndís'tiī ndii cuūⁿnūⁿ 'úú; ní 'va'ā 'úú; ní
nééné in'duuví vaa. 4 Nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á ndu-
udu miiⁿ ndúúcū vaadī deenu chi cadiinuuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, naati ngaⁿ'á
nduudu cuaacu miiⁿ ndúúcū nduudu chi
nguɛ́ɛ́ ngíⁿ'īi. Ngaⁿ'á chiiⁿ chi Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú ndúúcū poder
yeⁿ'é yā chí nduudu cuaacu miiⁿ ní yeⁿ'e
Dendyuūs. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā
chí nduudu cuaacu miiⁿ ní nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs. 5 'Tíícā ngaⁿ'á ti chííⁿ chi i'teenu
yú nguɛ́ɛ́ chiīcā na vaanīcadiīnuuⁿ yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ti yeⁿ'ē poder
yeⁿ'é Dendyuūs.

Dendyuūs diíⁿ yā chi deenu 'iiⁿ'yāⁿ
cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā

6 Taachi caneé 'nū nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'teenú yā Dendyuūs ní 'áámá caneé yā
ndúúcū Dendyuūs, tuu'mi ní ngaⁿ'á 'nū
ndúúcū nduudu ngiⁿ'īi yeⁿ'e vaanicádi-
inūuⁿ. Nguɛ́ɛ́ ti vaadī deenu chi nadacadi-
inúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs yeⁿ'ē yú.

Ndíí nguɛ́ɛ́ ti yeⁿ'é saⁿ'ā chi ndii tíīiⁿ
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi chó'ōo poder yeⁿ'e
yā. 7 Naati ngaⁿ'á 'nū vaadī déénu yeⁿ'é
Dendyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ deenú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū vaadī deenu miiⁿ, ti Ndyuūs
caⁿ'a yā vaadī deenú 'cūū chi yeⁿ'e maáⁿ
yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi din'dái yā íⁿ'yeeⁿdí
'cūū, ní 'iicu cuuvi nadinguáⁿ'ai yā s'uūúⁿ.
8 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛɛtɛ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí
'cūū déénū yā yeⁿ'e vaadī deenú 'cūū,
ti nduuti chi déénu yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
s'neeⁿnga'á yā Señor Jesucristo chi chīica
yā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguūvī. 9 Canéé nguūⁿ
ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ná libro yeⁿ'é Ndyuūs
'tíícā:

Nducuéⁿ'ē chi din'dái Dendyuūs ní yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenu 'iivú Ndyuūs,
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Jesucristo, ndíí
nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'é yā,
ndíí nguɛ́ɛ́ nadicadiinúuⁿ yā yeⁿ'e
dendu'ū chuū na staava yeⁿ'e yā.

10 Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nducuéⁿ'ē s'uūúⁿ cu-
caavā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. Espíritu N'dai
yeⁿ'é Dendyuūs ní deenú yā nducuéⁿ'ē,
ní deenú yā nducuéⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'é
Ndyuūs. 11 ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā
chi nadacadiinúúⁿ taama 'iiⁿ'yāⁿ? Dámaaⁿ
espíritu yeⁿ'e maáⁿ yā deēnu chi maáⁿ yā
nadacadíínuuⁿ yā. 'Tíícá ntúūⁿ mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ cádíínuuⁿ yā chi Ndyuūs nad-
icadíínuuⁿ yā, ti dámaāⁿ Espíritu N'dai
yeⁿ'é Dendyuūs deenu yā yeⁿ'é Dendyuūs.
12 S'uūúⁿ ní nguɛ́ɛ́ sta'ā yú espíritu chi yeⁿ'ē
iⁿ'yeēⁿdī ti sta'ā yú Espíritu N'dai chí cuchiī
yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní cuuvi deenu yú
nducuéⁿ'ē chí n'daacā n'dai ti Ndyuūs teé
yā s'uūúⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. 13 Ngaⁿ'a
ntúūⁿ yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū. Nguɛ́ɛ́
ngaⁿ'a yú ndúúcū nduudu chi ngi'cueeⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ca'cueéⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi canee ndúúcū Espíritu N'dai miiⁿ.

14 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo
yeⁿ'ē yú nguɛ́ɛ́ ituumicádiinuuⁿ yā dendu'ū
chí yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs, ti
sta'á yā nduudu miiⁿ tan'dúúcā 'áámá cosa
chí duuchi. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadi-
inúúⁿ yā nduudu miiⁿ ti canéé chi cadiinúúⁿ
yā nduudu miiⁿ cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é
Dendyuūs. 15 'Iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndúúcū Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs n'diichí yā tan-
ducuéⁿ'ē dendu'ū, naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Jesucristo nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumi-
cadiinúúⁿ yā táácā idiíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ca-
nee ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs.
16 Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíí
vmnaaⁿ chi ngaⁿ'a tíícā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Jesucristo, ¿táácā cuuvi deenú
yā chi nadacadiinúúⁿ 'iivú Ndyuūs? ¿Du'ú
'iiⁿ'yāⁿ cuuvi ca'cueéⁿ yā Ndyuūs? S'uuúⁿ
chí canee yú ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é
Dendyuūs snee yú ndúúcū vaanicadíínūuⁿ
yeⁿ'é Cristo chi 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú.

3

S'uūúⁿ ní compañeros yeⁿ'ē yú vi'ī ní
diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nguɛ́ɛ́ cuuvi
caaⁿ'máⁿ ndúúcū ndís'tiī tan'dúúcā chi
ndís'tiī ní 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá canéé ndúúcū
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí
n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yā. Naati caⁿ'á nduucú
nī tan'dúúcā chi ndís'tiī daiya yeⁿ'é Ndyuūs
ndís'tiī, tan'dúúcā chi ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi
caama i'téénu yā Cristo ndís'tiī. 2 Tan'dúúcā
da'caīyāa chi ngi'i leche ti 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi
che'é yā, 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī. Ca'cueéⁿ
ndís'tiī ndúúcū dendu'ū nduudu chi nguɛ́ɛ́
ngíⁿ'ii, tí nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 3 Naati
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ yā
chi neⁿ'e maáⁿ yā, 'tíícā idiíⁿ nī. Ndís'tiī
ní 'tɛ́ɛ́ ní nguⁿ'u nī ní nguɛ́ɛ́ nduuvidaamá
nī. Nguɛ́ɛ́ idiiⁿ n'daacá nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā 'iivú Ndyuūs chi idiíⁿ yā, ti
idiíⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'teenú
yā 'iivú Ndyuūs chi idiíⁿ yā 'tíícā, ní idiíⁿ
'tííca nī. 4 Caati náⁿ'ā ndís'tiī ngaⁿ'á nī: 'Úú
ní i'teenú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a Pablo, ní
táámá nī ngaⁿ'a nī: 'Úú i'teenú tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a saⁿ'a Apolos. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
nī tan'dúúcā chi caⁿ'a nī tiempo chi 'āā
chó'ōo taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cu'téénu nī Jesu-
cristo? 5 ¿Du'ú saⁿ'a Pablo 'úú? ¿Du'ú saⁿ'a
Apolos miiⁿ? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ nús'ūu 'iiⁿ'yāⁿ
chi dichíí'vɛ̄ Dendyuūs? Ngaⁿ'á 'nū ndu-
udu chi ch'iⁿ'i Dendyuūs nús'uu ní ndís'tiī
ní i'teenú nī. 6 'Úú ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs nanááⁿ ndís'tiī ní diíⁿ tan'dúúcā
chí chiīnú ndaata na staava yeⁿ'é nī. Sáⁿ'ā
Apolos miiⁿ canee sa ndúúcu nī ní ngi'cueeⁿ
sá ndís'tiī ní diiⁿ sa tan'dúúcā chí ch'iⁿ'yú

sa ndaata miiⁿ. Dendyuūs diíⁿ yā chi 'cuiita ndaata miiⁿ. 7 Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'ē Dendyuūs o 'iiⁿ'yāⁿ chí ca'cueeⁿ nduudu miiⁿ nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ́ yā. Dámaaⁿ Ndyuūs chi 'cuiitá yā nduudu miiⁿ ní ch'ɛɛtɛ cá yā. 8 'Iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ca'cueéⁿ yā nduudu miiⁿ, 'āā daamá nūuⁿ diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā caavā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā chi diíⁿ yā. 9 Nús'uu ní daama dáámá nuúⁿ idiíⁿ 'nū ntiiⁿnyúⁿ ndúúcū Dendyuūs. Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá campo yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs chidi'cuiitá yā 'tíícā ndis'tiī. Tan'dúúcā 'áámá va'ai chi idin'daí Dendyuūs, 'tíícā ndís'tiī. 10 Ndyuūs teé yā 'úú vaadī deenū yeⁿ'é yā ní tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā deenu din'dai sa cimiento yeⁿ'e va'ai, 'tíícā 'úú. 'Úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu chi tan'dúúcā cimiento miiⁿ chi din'dai sa. Táámá 'iiⁿ'yāⁿ 'iicandíí yā ndúúcū va'ai miiⁿ. Ca'áámá ca'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi 'iicandíí yā nduūcū canéé chi 'iicandíí yā ndúúcū va'āī ndúúcū cuidado. 11 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuví cu'neeⁿ yā táámá cimiento chi n̄'daaⁿ yeⁿ'ē chi 'úú chi'neéⁿ, ti tuūú yeⁿ'ē cimiento miiⁿ ní Jesucristo. 12 'Iíⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'iicandíí yā vmnaaⁿ cimiento miiⁿ ndúúcū 'dííⁿnguaaⁿ, o ndúúcū 'dííⁿnguɛɛ, o ndúúcū tuūu ndɛɛ cheeⁿ, o ndúúcū yáⁿ'á, o ndúúcū yaāta o ndúúcū 'í'voōo canéé chí cadiinúúⁿ yā, ti chuū chí ngaⁿ'á. 13 Nguuvi chi Jesucristo diíⁿ yā juzgar ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē ca'áámá ca'áámá 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cádíínuuⁿ yā dɛ'ɛ̄ ntiiⁿnyuⁿ chiiⁿ yeⁿ'ē 'áámá 'áámá yā. Ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní canéé chí cho'ōo naavtaⁿ'ā ngiichí yaⁿ'ā ní deenú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. 14 Nduutī chí cunee ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'iicandíí yā vmnaaⁿ cimiento miiⁿ, ntiiⁿnyuⁿ chi 'āā chó'ōo naavtaⁿ'ā ngiichi yaⁿ'ā ní nguɛɛ chiichi, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'e yā. 15 Ndúúti chi cuucu ntiiⁿnyuⁿ chi 'iicandíí yā ndúúcū yaⁿ'ā, tuu'mi ní di'cuiīnú ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nanguáⁿ'ai yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi chéénu yā yeⁿ'e va'ai yeⁿ'e yā taachí ngiichi va'ai yeⁿ'é yā.

16 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī chi i'teenú nī Jesucristo chi cuerpo yeⁿ'e nī ní yáacū yeⁿ'e Dendyuūs, ní canéé Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū ndís'tiī? 17 Ndúútí chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ dituuví yā yaācū yeⁿ'é Ndyuūs, Ndyuūs ní di'cuiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Yáacū yeⁿ'é Ndyuūs ní dɛɛvɛ. Ndís'tiī ní yaācū yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.

18 Mar 'áámá nī ní nguɛ́ɛ́ nginnche'éí maáⁿ nī ndís'tiī. Taachi 'aamá ndís'tiī nadacadiinuuⁿ nī chi nge'e taaví nī yeⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, tuu'mi ní canee cuuⁿmiⁿ chi diíⁿ nī tan'duucā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ deenu. Ní cuuvi ndaācā vaadī deenu yeⁿ'é nī chí yeⁿ'ē Dendyuūs. 19 Vaadī déénu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi nanááⁿ Ndyuūs. 'Āā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíí vmnaaⁿ 'tíícā: Ndyuūs diíⁿ yā chi vaadī deenu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diííⁿ chi 'cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee yā tan'dúúcā chi cundaí yā na trampa yeⁿ'e maáⁿ yā. 20 Canéé nguūⁿ ntuuⁿ táámá chí 'tuucā: 'Iivú Ndyuūs déénu yā vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūu. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chi nadacadiinūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 21 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi dich'ɛɛtɛ́ yā saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní yeⁿ'e ndís'tiī. 22 Nduuti chi 'úú chí Pablo, o saⁿ'ā Apolos, o saⁿ'ā Pedro, o nduuti chi yeⁿ'ē íⁿ'yeēⁿdī, o yeⁿ'e vida yeⁿ'ē yú, o yeⁿ'e vaadī n'gii, o yeⁿ'e cosa chi 'āā vɛɛ o yeⁿ'ē dendu'ū chí caama cuchiī, tanducuéⁿ'ē chuū ní yeⁿ'e ndís'tiī. 23 Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. Ní Cristo miiⁿ ní yeⁿ'e Dendyuūs chí cánduuchi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

4

*Ntiiⁿ*nyuⁿ yeⁿ'e apóstoles

1 Ndís'tiī ní didúúchɛ́ nī nús'uu tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ ntíiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e Jesucristo. Nús'uu ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanaaⁿ ndís'tiī. Vmnááⁿ vmnaaⁿ ní nguɛ́ɛ́ chi cadíínuuⁿ nī naati maaⁿ ní cádiinuuⁿ nī nduudu cuaacu miiⁿ. 2 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs canee cuuⁿmiⁿ chi diíⁿ yā cumplir tanducuéⁿ'e chí caaⁿ'maⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. 3 Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ tunee 'úú nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā juzgar 'úú, o nduutī chí ndís'tiī, o táámá 'iiⁿ'yāⁿ o 'úú maáⁿ n'diichí nuuⁿndi yeⁿ'é. 4 'Áárá chi staava yeⁿ'é ngɛ́ɛ́ diiⁿ condenar 'úú cáávā chiiⁿ chi diíⁿ, 'úú nguɛ́ɛ́

cuuvi caaⁿ'máⁿ chi nguéɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é. Dámaāⁿ Señor Jesucristo diíⁿ yā juzgar 'úú, ní caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'é. 5 Ndís'tiī nguéɛ́ diíⁿ nī juzgar 'iiⁿ'yāⁿ. Taachí ndáá Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú taama vmnéⁿ'ēe tuu'mi 'cuuⁿ'míⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi cadi-inuuⁿ yú 'aama 'aama yú ndii na staava yeⁿ'ē yú. Tiempo miiⁿ ní 'iivú Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'ē yú caavā ntiiⁿnyuⁿ chí diīⁿ yú.

6 'Úú ngaⁿ'á yeⁿ'ē chi 'úú ndúúcū saⁿ'ā Apolos diíⁿ 'nū. Ní 'íícú ndís'tiī cuuvi 'cueéⁿ nī tan'dúúcā chi cuuvi diíⁿ nī tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ ndíí vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs. Ndís'tiī nguéɛ́ n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nī chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca yā nguéɛ́ ti táámá yā. 7 ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi ngaⁿ'a nī chi naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ yā? ¿'Áá nguéɛ́ tee Ndyuūs tanducuéⁿ'ē chi vɛɛ yeⁿ'é nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi ngaⁿ'a nī chi tanducuéⁿ'e chi vɛɛ chi yeⁿ'é nī ní maáⁿ nī sta'á nī, ní nguéɛ́ diíⁿ nī cuenta yeⁿ'ē chiiⁿ chi tee Ndyuūs ndís'tiī?

8 Ndís'tiī ní nadacadíínuuⁿ nī chí deenú nī nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. Ní diíⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica. Taachi nguéɛ́ ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī, tuu'mi ní ndís'tiī diíⁿ nī tan'dúúcā chi reyes ndís'tiī. Nduuti chi ndaa tiempo chi ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ ti rey ndís'tiī, tuu'mi ní nús'uu caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ 'nū nduucú nī. 9 Tan'dúúcā chí 'úú nadacádiinúúⁿ, nús'uu chí apóstoles ní candɛɛ 'nū nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. Ndyuūs s'neéⁿ yā nus'ūū lugar chi ndii na n'giīnū yeⁿ'e fila. Ní nús'uu caneé 'nū tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi niiⁿnuúⁿ cánee nguuvi chi 'cuūvi yā, ní niiⁿnuúⁿ canéé nguuvi chi ch'iiⁿ'núⁿ yā nús'uu. 'Tíícā snéé nús'uu. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū ángeles yeⁿ'ē nanguuvi n'gíínu yā nús'uu. 10 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'á yā chi nús'uu tonto 'nū ti neⁿ'é 'nū Cristo, naati ngaⁿ'á yā ti ndís'tiī ní saⁿ'ā deenu ndís'tiī. Ngaⁿ'á yā ti nús'uu ní 'va'á 'nū naati ndís'tiī ní ditiinú nī. Ngaⁿ'á yā chi nús'uu ní nguéɛ́ n'dááca 'nū naati ndís'tiī ní n'dááca nī. 11 Ndii nguuvi miiⁿ ní cuiicu 'nū ní yaaca 'nū va. Ní 'āā ntéɛ́ n'deee catécai 'nū chī n'daacā. Ní 'iichɛ yeⁿ'é 'nū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ch'eⁿ'é yā nús'uu. Ní diíⁿ yā chi chéénú 'nū ndii mííⁿ ní ndii 'múúⁿ ní nguéɛ́ vaacu 'nū. 12 Ní diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū ta'á 'nū chi cuuvi che'é 'nū. Taachi 'caa'va yā yeⁿ'é 'nū tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ di'viicú yā nús'uu. Diíⁿ yā chi nééné ch'eenu 'nū chiī ní nús'uu ní chi chɛɛ́ 'nū yeⁿ'é nducuéⁿ'ē. 13 Caⁿ'a yā cunncáā yeⁿ'é 'nū ní chɛɛ 'nū ndúúcū vaadī ngiinu. Ndii nguuvi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nacadiinúúⁿ yā chi nús'uu tan'dúúcā dɛɛcúū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tííca nús'uu.

14 'Úú nguéɛ́ idinguúⁿ yeⁿ'e dendu'ú 'cūū yeⁿ'e ndís'tiī caati chi cuuvi 'cuinaáⁿ nī. Yaa'ví ndís'tiī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū tí ndís'tiī tan'dúúcā daiyá chi nééné neⁿ'é, 'tíícā ndis'tiī. 15 'Áárá chi vɛɛ́ ndiichi mil maestros chi ngi'cueéⁿ yā ndís'tiī yeⁿ'e Cristo, nguéɛ́ nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā tan'dúúcā chiidá nī. 'Úú ní tan'dúúcā chiidá nī na ndaata yeⁿ'é Dendyuūs, ti candɛɛ́ evangelio chi nduudu cuaacu chi ngai yeⁿ'é Cristo nanááⁿ ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní chi'téénu nī ní ch'iindiyáāⁿ ntúuⁿ nī na ndaata yeⁿ'é Ndyuūs. 16 Cáávā chiiⁿ 'úú idi'cuíítú ndís'tiī. Diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ.

17 Cáávā chuū dicho'ó Timoteo nanááⁿ ndís'tiī. Saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā daiyá, 'tííca sa. Ní saⁿ'a chi neⁿ'é. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá canee sa ndúúcū 'iivú Ndyuūs. Saⁿ'ā miiⁿ ní ca'cueeⁿ sa ndís'tiī yeⁿ'e Cristo. Ní n'gaacu nī yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chi cuuvi diíⁿ nī maaⁿ chi i'teenú nī Cristo tan'dúúcā chi 'úú ngi'cueéⁿ nduu cuaaⁿ nducuéⁿ'ē yáacū va. 18 Maaⁿ ní deenú chi náⁿ'ā ndís'tiī ngaⁿ'a nī chi n'gɛɛtɛ ndai maaⁿ nī. Ní nadacádíínuuⁿ nī chí 'úú ní 'aa ntéɛ́ ndaá naachi cánéé nī. 19 Ndaa nuúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī nduuti chí Ndyuūs neⁿ'é yā chi ndaá. Taachi ndaá tuu'mi 'úú cadiinúúⁿ yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a maáⁿ yā chi n'gɛɛtɛ yā. Cadiinúúⁿ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ yā. 20 Nducuéⁿ'ē yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā nguéɛ́ dámaāⁿ yeⁿ'e chi ngaⁿ'a yā, ti chiiⁿ chi diiⁿ yā ti poder yeⁿ'é Ndyuūs. 21 Dɛ'ɛ̄ neⁿ'é ndís'tiī. ¿'Áá neⁿ'e nī chi taachi ndaá ní diíⁿ regañar ndís'tiī, o taachi ndaá caaⁿ'máⁿ nduucú ndis'tiī ndúúcū vaadī néⁿ'é?

5

*Nga*ⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'a chi caⁿ'á yā na yaācū

1 N'giindiveéⁿ 'nū chi nguááⁿ ndis'tiī véɛ́
'áámá saⁿ'ā chí diiⁿ nuuⁿndi ca tí canee sa
ndúúcū n'daataá chi nguéɛ́ yeⁿ'ē sa. Nguéɛ́
'tíícá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi nguɛɛ
i'téénu yā Jesucristo. N'giindiveéⁿ 'nū chi
saⁿ'ā miiⁿ sta'a n'daataá yeⁿ'ē chiida sa ní
canee sá ndúúcū tá. 2 Ní ndís'tiī ngaⁿ'a
maáⁿ nī yeⁿ'e nī chi n'gɛɛtɛ nī n'dáárá
chi idiiⁿ saⁿ'ā miiⁿ nuuⁿndi 'tíícā. ¿Dɛ'ɛ̄
cuuvi chi nguéɛ́ divií nī saⁿ'a miiⁿ na yaacū
yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú? 3 N'dáárá chi 'úú
nguéɛ́ caneé ndúúcū ndís'tiī inacádiinúúⁿ
yeⁿ'é ndís'tiī. 'Úú ní caaⁿ'máⁿ nuūⁿndī
yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'e dendú'u chi idiiⁿ sa
tan'dúúcā chi 'úú caneé ndúúcū ndís'tiī.
4 Taachí nduuvidáámá ndís'tiī ná chi du-
uchi Señor Jesucristo tuu'mi ní poder yeⁿ'ē
Señor Jesucristo canee ndúúcū ndís'tiī. Ní
diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú caneé ndúúcū
ndis'tiī. 5 'Tíícā nadacádiinúúⁿ chi ndís'tiī
canee cuuⁿmiⁿ chi diíⁿ nī. Divíi nī saⁿ'ā
miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī ti saⁿ'ā miiⁿ ní canee sa
yeⁿ'ē na poder yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. 'Tíícā
castigo yeⁿ'ē sa. Ní cuuvi cadíínuuⁿ sa
yeⁿ'e alma yeⁿ'e sa. Ní cuuvi nanguaⁿ'ai
alma yeⁿ'ē sa nguuvi chi ndaa ntúūⁿ Señor
Jesucristo yeⁿ'ē yú.

6 Nguéɛ́ n'dáácā ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī
chi n'dáí ndís'tiī, ní véɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ
yā nuuⁿndi nguaaⁿ ndís'tiī. ¿'Áá nguéɛ́
deenú nī ti ta 'lííⁿ chuundi levadura ichéɛ́
ndúúcū tanducuéⁿ'ē yaāchī? 7 Saⁿ'ā miiⁿ
tan'dúúcā levadura 'tíícā sa. Ndís'tiī divíi
nī saⁿ'ā miiⁿ ní cūnee n'dááca nī. Cuneé
nī tan'dúúcā yaāchī chi nguéɛ́ levadura
yeⁿ'ē, tan'dúúcā pan chí che'e yā yeⁿ'ē
pascua. 'Iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā Cristo. Ní
Cristo miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiti cuūchī chi
ch'iiⁿ'núⁿ yā cáávā 'viicu pascua. Cáávā
s'uūuⁿ ní Cristo miiⁿ ní sta'á yā lugar yeⁿ'ē
'iiti cuūchī yeⁿ'e 'viicu pascua ti ch'ii yā
cucáávā s'uúúⁿ. 8 Maaⁿ ní nguéɛ́ dich'ɛɛtɛ yú
'viicu yeⁿ'e pascua miiⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
chi véɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā ti nguéɛ́ yeⁿ'e
Cristo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nguéɛ́ dich'ɛɛtɛ yú
ndúúcū vaadī n'giinu na staava yeⁿ'ē yú
o ndúúcū cosa chi nguéɛ́ n'daacā, ti chuū
ní tan'dúúcā levadura 'tíícā. Dich'ɛɛtɛ yú
pascua miiⁿ dámaāⁿ ndúúcū nducueⁿ'ē chi
n'dáacā na staava yeⁿ'ē yú ti tan'dúúcā pan
chi nguéɛ́ levadura yeⁿ'ē, 'tíícā canee yú.

9 'Áá dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chi nguéɛ́
cáⁿ'a nī ndúúcū saⁿ'ā chi canee sa ndúúcū
n'daataá chi nguɛɛ yeⁿ'ē sa ndíí nguéɛ́ cáⁿ'a
nī ndúúcū n'daataá miiⁿ. 10 'Úú nguéɛ́ ngaⁿ'á
chi nguéɛ́ n'diichí nī sáⁿ'ā chi véɛ́ n'daataá
yeⁿ'ē sa, o n'daataá chi véɛ́ saⁿ'ā yeⁿ'ē
tá, o 'iiⁿ'yāⁿ chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ, o
'iiⁿ'yāⁿ chi duūcú, o 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā
ídolos. Ndís'tiī nguéɛ́ cuuvi cuneé nī na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní nguéɛ́ n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 11 Naati maaⁿ ní 'āā din-
guúⁿ yeⁿ'é ndis'tiī chi nguéɛ́ cáⁿ'a nī ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngaⁿ'á yā chi hermanos
yeⁿ'é nī ní nguéɛ́ n'daacā idiíⁿ yā, ti saⁿ'ā chi
canee ndúúcū n'daataá chi nguɛɛ yeⁿ'e sa, o
n'daataa chi canee ndúúcū saⁿ'a chi nguɛɛ
yeⁿ'ē tá. Ndíí nguéɛ́ cáⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'teenú yā ídolos. Ndíí nguéɛ́ cáⁿ'a nī
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā nduudu yaadi,
o ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ,
o ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngii cuu'vi, o ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi duucu. Ní nguéɛ́ che'é nī ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 12 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'úú n'diichí
nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ i'téénu
yā Jesucristo yeⁿ'ē yú? Chuū ní nguéɛ́
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é ti yeⁿ'é Dendyuūs. Ndís'tiī
canee chi n'diichi nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi caⁿ'á yā yaacū ndúúcu nī. 13 Jesucristo
n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́
i'téénu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní ndís'tiī divíi nī
saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī.

6

'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor Jesucristo
naⁿ'á yā nanááⁿ juez ndúúcū vaadī 'caa'va
yeⁿ'é yā

1 Nduuti chi 'aama chéɛ́ ndís'tiī véɛ́ vaadī
'caa'va ndúúcū taama chéɛ́ ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄
cúúví chí caⁿ'á nī nanááⁿ juez yeⁿ'e yaāⁿ
vaacú nī, ní nguéɛ́ caⁿ'á nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi chéɛ́ vmnaaⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'é nī? 2 ¿'Áá
nguéɛ́ deenu ndís'tiī ti s'uuúⁿ chi i'teenu
yú Jesucristo ndáá nguuvi chi cuuvi n'diichi
yú nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū? Nduuti chi ndís'tiī caⁿ'á nī n'diichí
nī nuuⁿndi chi idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū, ¿'áá nguéɛ́ cuuvi n'diichí nī ta 'lííⁿ
nuuⁿndi yeⁿ'e nī chí nguaaⁿ ndís'tiī? 3 ¿'Áá
nguéɛ́ deenu ndís'tiī chi s'uuúⁿ caⁿ'a yú
n'diichi yú nuuⁿndi yeⁿ'e ángeles? Ní
nduuti chi cuuvi diiⁿ yú 'tíícā tuu'mi ní
cuuvi n'diichi yú dendu'ū nuuⁿndi chi véɛ́
yeⁿ'e yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 4 Nduuti chi canéé
chi n'diichí nī dendu'ū vaadī 'caa'va nguaaⁿ

ndís'tiī, n'daacā chi caⁿ'á nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū 'aara chi nguéé 'iiⁿ'yāⁿ chí duū'vī néⁿ'e yā vi'ī. [5] Ngaⁿ'á chuū chi cuuvi 'cuinaáⁿ nī. ¿'Áá cadiinuuⁿ nī chi nguéé véɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé cuuvi n'diichí yā du'u hermano chi véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā? [6] Nduuti chi véé 'aama hermano chi deenu ca nguaaⁿ ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chi ngeⁿ'e hermanos ndúúcū vaadī 'caa'va yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú?

[7] Cuaacu nííⁿnyúⁿ nguéé n'giⁿ'i ndís'tiī chi yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī ti véé vaadī 'caa'va yeⁿ'e 'áámá nī táámá nī ndúúcū vi'ī. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi nguéé ichéɛ nī nguaaⁿ ndís'tiī dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā chi hermano diíⁿ yā nduucú nī? N'daacā n'dai chi ichéɛ nī tanducueⁿ'ē ní nguéé caⁿ'á nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā hermanos chi idiíⁿ yā ndúúcu nī. [8] Ndís'tiī, hermanos, ní nguéé n'daacā idiíⁿ nī chi nginnche'éí nī 'áámá nī ndúúcū taama nī chi hermano yeⁿ'e nī.

[9] Ndís'tiī nguéé 'caandiveéⁿ nī chiiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi cuaacu ní nguéé cuaacu. ¿'Áá nguéé deenu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé idin'daacá yā nguéé ndaa yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā? Ní nguéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndíí nguɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā n'daataá yeⁿ'e taama sa, o isaⁿ'ā yeⁿ'e taama ta, ní nguéé n'daataá chi n'diichi tá saⁿ'ā chi nguéé yeⁿ'e tá, ní nguéé saⁿ'ā chi n'diichi sa n'daataá chi nguéé yeⁿ'e sá, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu ídolos chi santos, ndúúcū saⁿ'ā chi iduuchinééⁿ ví'i sa. [10] 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ duucu, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e cá yā dendu'u chi véé yeⁿ'e taama 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngii cúú'ví, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a taá yā yeⁿ'ē taama 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí itá'á yā yeⁿ'ē taama yā. Nducueⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi nndaá yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. [11] 'Tiicá ntúūⁿ diīiⁿ ndís'tiī. Dinuuⁿndí nī tiempo chi 'āā chó'ōo naati maaⁿ ní Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī tan'dúúcā chi 'āā ntɛ́é vɛɛ nuuⁿndi yeⁿ'é nī cáávā Jesucristo. Maaⁿ ní ndís'tiī ní diíⁿ nī nducueⁿ'ē chi n'daacā ti yeⁿ'é Jesucristo ndís'tiī. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú canéé ndúúcu nī.

[12] Tanducueⁿ'ē chi nguéé nuuⁿndi cuuvi diíⁿ, naati nducueⁿ'ē chi n'daacā nguéé neⁿ'é diíⁿ, ti nguɛ́é n'dai chi diíⁿ. Cuuvi diíⁿ tanducueⁿ'ē chi neⁿ'é chi n'daacā, naati nguéé necio caneé yeⁿ'ē mar 'áámá dendu'ū. [13] Cuaacu chi yúutɛ̄ chi che'e yú ní caavā chɛɛti yú. Chɛɛti yú ní neⁿ'e che'e yuūtɛ̄. Naati Ndyuūs di'cuiinú yā yuūtɛ̄ chi che'e yú ndúúcū cuerpo yeⁿ'e yú ndúúcū chi véé yeⁿ'ē. Nguéé cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chi Ndyuūs teé yā cuerpo yeⁿ'e yú chi n'daataá n'diichí yā saⁿ'ā. Ndyuūs diíⁿ yā chi s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā ní cuerpo yeⁿ'ē yú ní yeⁿ'é Dendyuūs. [14] Jesucristo chi 'iivi yú, Ndyuūs nducuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nadacueēⁿ ntúuⁿ yā s'uuúⁿ ndúúcū poder yeⁿ'é yā.

[15] ¿'Áá nguéé deenu ndís'tiī chi cuerpo yeⁿ'é nī ní yeⁿ'e Cristo? ¿'Áá cuta'á nī 'áámá saⁿ'ā chi yeⁿ'e Cristo ní diíⁿ nī chi saⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'ē 'áámá n'dáátāa chi 'yaaⁿ saⁿ'ā yeⁿ'ē tá? Ndyuūs nguéé 'cuáaⁿ yā chi 'tíícā. [16] ¿'Áá nguéé deenu ndís'tiī chi saⁿ'ā chi caⁿ'a sa ndúúcū n'daātāa chí 'yaaⁿ saⁿ'ā yeⁿ'ē tá nduuvi 'aama nú yā? 'Iivú Ndyuūs ngaⁿ'a yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e yā 'tiicā: Naachí na'uuví yā ní nduuvi 'aama cuerpo núú yā. [17] S'uuúⁿ chi i'teenu yú Jesucristo chí 'iivi yú canee yú ndúúcū dáámá espíritu chí yeⁿ'ē Jesucristo.

[18] Ndís'tiī n'daataá, nguéé caⁿ'á nī ndúúcū saⁿ'ā, o saⁿ'ā nguéé caⁿ'á nī ndúúcū n'daataá, chi idinuuⁿndí nī ti idiiⁿ nuuⁿndí nī ndúúcū cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī. Castigo yeⁿ'ē nuuⁿndi miiⁿ 'áámá cūnee na cuerpo yeⁿ'é nī. Tanáⁿ'a ca nuuⁿndi chi idiíⁿ nī ní nguéé contra cuerpo chi yeⁿ'e maáⁿ nī. [19] ¿'Áá nguéé deenú ndís'tiī chi cuerpo yeⁿ'é nī chííⁿ chí yaācū yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé ndúúcū ndís'tiī? Ndyuūs tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā ndís'tiī. Maaⁿ ni cuerpo yeⁿ'e nī nguéé yeⁿ'e maáⁿ nī ti yeⁿ'e Espíritu N'dai chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs tee yā ndís'tiī Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. [20] Chuū ní cáávā Jesucristo cái yā ndís'tiī ndúúcū 'áámá precio chi nééné yaⁿ'ai chii'vɛ̄. Cáávā chuū dich'ɛɛté nī Dendyuūs ndúúcū nuuⁿmáⁿ cuerpo yeⁿ'e nī ti ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.

7

Pablo ca'á yā consejo 'iiⁿ'yāⁿ chí

n'giindivaacu yā

1 Maaⁿ ní idinguúⁿ ní nan'guɛɛcútāⁿ'a
yeⁿ'e preguntas chi dingúuⁿ nī yeⁿ'é.
N'daacā chi 'aama saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ 'caan-
davaacu sa. 2 Naati 'tíícā. Deenú chi saⁿ'ā
neⁿ'e sa cūnee sa ndúúcū n'daataá. Cáávā
chuū n'dááca chi 'caandavaacu sá ní vɛ́ɛ́
n'daataá yeⁿ'ē sa. 'Tiicá ntúūⁿ chi 'aama
n'daataá 'caandavaacu tá ní vɛ́ɛ́ saⁿ'ā yeⁿ'ē
tá. 'Tíícā ní nguɛ́ɛ́ díiⁿ yā nuuⁿndi. 3 Saⁿ'ā
ní canéé chí cun'diití sá ndúúcū n'daataá
yeⁿ'ē sa. 'Tiicá ntúūⁿ n'daata miiⁿ canéé chí
cun'diití tá ndúúcū sáⁿ'ā yeⁿ'ē tá. 4 N'daataá
chi n'gíindivaacu tá, cuerpo yeⁿ'ē tá nguɛ́ɛ́
yeⁿ'ē tá dámaāⁿ tá ti yeⁿ'e sa ndúúcu tá.
'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Cuerpo yeⁿ'ē sa
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē sa dámaāⁿ sa ti yeⁿ'ē sa ndúúcu
tá. 5 Diíⁿ nī cumplir ndúúcū n'daata yeⁿ'e nī
o isaⁿ'ā yeⁿ'é nī. Nduuti chi nduu 'uuví nī
canee yiinú nī yeⁿ'ē 'áámá tiempo chi 'áámá
caaⁿ'maⁿngua'á nī ní ndeé nī ndúúcū 'iivú
Ndyuūs, tuu'mí chuū ní chi diíⁿ nī cumplir
tiempo 'cūū. 'Cuiinū caaⁿ'maⁿngua'á nī
ndúúcū 'iivú Ndyuūs, tuu'mi ní diíⁿ nī
cumplir ndúúcū isaⁿ'ā o n'daataá yeⁿ'e nī.
Nduuti chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'tuucā, tuu'mi ní
cuuvi neⁿ'é nī caⁿ'á nī ndúúcū táámá saⁿ'ā
o n'daataá. Ní yááⁿn'guiinūuⁿ n'diichíneēⁿ
sa ndís'tiī neⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī cumplir
ndúúcū isáⁿ'ā o n'daataá yeⁿ'e nī. Ní cuuvi
diíⁿ nī nuuⁿndi.
6 'Úú nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ ndis'tiī chiiⁿ chi
diíⁿ nī, ndís'tiī chi neⁿ'é nī 'caandavaacú
nī. Nguɛ́ɛ́ teé chuū tan'dúúcā 'áámá ley.
7 Ti neⁿ'é chi nducyaaca saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ 'caan-
davaacu sa ní cūnee sa dámaāⁿ sa tan'dúúcā
chi 'úú caneé, naati nguɛɛ cuuví chi 'tíícā.
'Úú deenu chi Ndyuūs ca'á yā 'áámá 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chiiⁿ chi cuuvi diíⁿ yā.
8 'Úú ngaⁿ'á ngīi saⁿ'ā n'gaiyáa o
n'daataá n'gaiyáa ndúúcū n'daataá
n'guá'āa chi n'daacā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́
'caandavaacú yā ní cunee yā dámaáⁿ yā
tan'dúúcā chi 'úú caneé. 9 Nduuti chi
nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuɛɛtinée yā damaáⁿ yā,
tuu'mi ní 'caandavaacú yā. Ti n'daacā chi
'caandavaacú yā ní nguɛ́ɛ́ cūnee yā ndúúcū
deseo chi saⁿ'ā neⁿ'e sa n'daataá o n'daataá
neⁿ'e tá saⁿ'ā.
10 Chuū ngaⁿ'á yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí
n'giindivaacu yā. Saⁿ'ā miiⁿ nguɛ́ɛ́ divíi
sa n'daataá yeⁿ'ē sa, o táⁿ'ā miiⁿ nguɛ́ɛ́
divii tá isáⁿ'ā yeⁿ'ē tá. Chuū chi ley yeⁿ'e
Ndyuūs. 11 Ndúúti chi 'áámá n'daataá divíi
tá yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'ē ta caati nguɛ́ɛ́ yaaⁿ
yiinú tá ndúúcū isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá, tuu'mi ní 'āā
ntɛ́ɛ́ 'caandavaacu tá ndúúcū taama sáⁿ'ā.
'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'a yeⁿ'ē tá nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿ sá
n'daataá yeⁿ'ē sa cucáávā taama n'daataá.
12 Maaⁿ ní chuū chí ngaⁿ'á ngīi tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ni cosa tan'dúúcā chi deenú chi
n'daacā cááva yā. Ní chuū ní nguɛ́ɛ́ ley
yeⁿ'e Ndyuūs. Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā chi
i'teenu Ndyuūs ní n'daataá yeⁿ'ē sa ní nguɛ́ɛ́
i'teenu tá, tuu'mi nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿ sa n'daataá
yeⁿ'ē sa nduuti chi táⁿ'ā miiⁿ n'daacā canee
tá ndúúcū sa. 13 'Tiicá ntúūⁿ, n'daataá chi
i'teenu tá ní saⁿ'ā yeⁿ'e tá nguɛ́ɛ́ i'téénu
sa ni n'dááca canee tá ndúúcū sa, tuu'mi
nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿ tá isáⁿ'ā yeⁿ'ē tá. 14 Sáⁿ'ā
yeⁿ'ē tá chi nguɛ́ɛ́ i'téénu sa ní cuuvi yeⁿ'é
Jesucristo saⁿ'ā miiⁿ cucáávā n'daataá yeⁿ'ē
sa chi i'teenu tá. 'Tiicá ntúūⁿ, n'daataá chi
nguɛ́ɛ́ i'teenu tá ní cuuvi yeⁿ'é Jesucristo
n'daataá miiⁿ cucáávā isaⁿ'ā yeⁿ'e tá chi
i'teenu sa. Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā, tuu'mi
ní nguɛ́ɛ́ cuuví yeⁿ'e Jesucristo daiyá yā.
Naati 'tíícā, tuu'mi ní cuuví yeⁿ'e Jesucristo
daiyá yā. 15 Naati nduuti chi saⁿ'ā o n'daata
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Señor Jesucristo nguɛ́ɛ́
cūnee n'dááca saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū n'daataá
yeⁿ'ē sa, o n'daataá mííⁿ ndúúcū isaⁿ'a yeⁿ'ē
tá chi i'téénu yā Señor Jesucristo, tuu'mi ní
cuuvi divíi yā yeⁿ'e ví'ī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Jesucristo nguɛ́ɛ́ a fuerza chi cuneé yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ i'téénu yā Señor
Jesucristo. Ndyuūs neⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu yā Señor Jesucristo cunee n'dááca
yā ndúúcū vaadī 'diīiⁿ. 16 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu nī Señor Jesucristo, ¿táácā cuuvi
deenú nī nduuti chi cuuvi dinguáⁿ'ai nī
isaⁿ'a yeⁿ'é nī o n'daataá yeⁿ'é nī? Nguɛ́ɛ́
cuuvi déénu nī chuū chi 'tíícā.
17 Ndyuūs yeⁿ'ē yú yaa'ví yā s'uuúⁿ chi
yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní tee yā 'áámá 'áámá
s'uūúⁿ ntiiⁿnyuⁿ s'uuúⁿ chí yeⁿ'é yā chí
ituneeⁿ s'uūúⁿ. Ní 'íícú vɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs yeⁿ'ē 'áámá 'áámá s'uūuⁿ. Ní ca-
nee chi 'cuɛɛtinee yú n'daacā tan'dúúcā
Ndyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ yú. 'Tíícā
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ 'úú yeⁿ'ē nducyáácá yáacū.
18 Nduuti chi Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá saⁿ'ā
yeⁿ'ē ndaata Israel chi cuuvi yeⁿ'e yā ní
'iiⁿ'yāⁿ 'āā diíⁿ yā circuncidar cuerpo yeⁿ'e
saⁿ'ā miiⁿ ndii chi 'lííⁿ sa tan'dúúcā chí
ngaⁿ'a ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndaata Israel, 'āā

canee sa 'tííca̱. Ndúúti chi Ndyuū̱s yaa'ví
yā ̱ 'áámá saⁿ'ā ̱ chi cuuvi yeⁿ'é yā ̱ ní saⁿ'ā ̱
miiⁿ nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel ní nguéɛ́
diíⁿ yā ̱ circuncidar cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā ̱ miiⁿ,
'āā̱ canee sa 'tííca̱. 19 Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nanááⁿ Ndyuū̱s nduuti chi diíⁿ yā ̱ circun-
cidar cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā ̱ o nguéɛ́. Dámaā̱ⁿ
dichíí'vɛ̄ nduuti chi cu'teenu yú Jesucristo
ní diiⁿ yú tan'dúúca̱ chi Ndyuū̱s neⁿ'é yā ̱.
20 Tan'dúúca̱ chi ndís'tiī 'āā̱ canee nī taachí
Ndyuū̱s yaa'vi yā ̱ 'áámá 'áámá ndís'tiī 'tiica̱
ntúūⁿ cuneé nī. 21 Taachi Ndyuū̱s yaa'ví yā ̱
n'diī chi cuuvi yeⁿ'é yā ̱, nduuti chi n'diī
canéé nī tan'dúúca̱ chi canéé 'iiⁿ'yā̱ⁿ chi
canéé caadi 'iiyu ní nguéɛ́ cuuvi naⁿ'a yā ̱
nguéɛ́ nacádiinúúⁿ nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'ē chúū.
Ní nduuti chí cuuvi canee libre ndís'tii, chí
diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ caadi 'iiyu tuu'mi ní caⁿ'á
nī. Ní cunée nī libre. 22 Taachí Ndyuū̱s yaa'ví
yā ̱ 'iiⁿ'yā̱ⁿ chi canéé caadi 'iiyu ní 'iiⁿ'yā̱ⁿ
miiⁿ i'téénu yā ̱ Jesucristo, 'iiⁿ'yā̱ⁿ canéé yā ̱
tan'dúúca̱ chi libre, tī canee libre yā ̱ yeⁿ'e
nuuⁿndi yeⁿ'é yā ̱. 'Iiⁿ'yā̱ⁿ chi canéé libre
taachí Ndyuū̱s yaa'ví yā ̱ 'iiⁿ'yā̱ⁿ, 'iiⁿ'yā̱ⁿ miiⁿ
nguéɛ́ libre ti dichíí'vɛ yā ̱ Ndyuū̱s. 23 'Iivú
Ndyuū̱s ní cái yā ̱ ndís'tiī ndúúcū 'áámá
precio chi nééné yaⁿ'ai chii'vɛ̄ ti yuuú̱
yeⁿ'e daiyá yā ̱. Maaⁿ ní ndís'tiī ní yeⁿ'é
Ndyuū̱s ndís'tiī. Ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuū̱s. Nguéɛ́ diíⁿ nī tan'dúúca̱ 'iiⁿ'yā̱ⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguɛɛ i'téénu yā ̱
Jesucristo ngaⁿ'a yā ̱ chī diíⁿ nī. 24 Ndís'tiī
hermanos yeⁿ'é, ca'áámá ca'áámá ndís'tiī
canéé nī ndúúcū Ndyuū̱s. Naachi canéé nī
mííⁿ canéé Dendyuū̱s ndúúcu nī.

25 'Úú ca'á 'áámá consejo yeⁿ'ē n'daataá
chi nguéɛ́ n'giindivaacu tá. Deenú chi
ngaⁿ'á tan'dúúca̱ chí Dendyuū̱s néⁿ'é yā ̱,
naati chuū ní nguéɛ́ ley yeⁿ'é yā ̱. 'Úú
Pablo 'úú chi i'teenú Ndyuū̱s. Ní Ndyuū̱s
ch'iⁿ'í yā ̱ 'úú chiiⁿ chi 'úú diíⁿ ní ngaⁿ'á.
26 'Úú nadacadiinúúⁿ chi n'daacā chi saⁿ'ā ̱
s'eeⁿ 'cuɛɛtinée sa damaā̱ⁿ sa. Ti maaⁿ ní
deenu yú chi ndaā tiempo chi n'geenu yú
ngii. 27 Ndís'tiī saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ n'daataá yeⁿ'é
nī, nguéɛ́ cu'neeⁿ nī táⁿ'ā. Ndís'tiī saⁿ'ā ̱
chi nguéɛ́ n'daataá yeⁿ'é nī nguéɛ́ in'nuúⁿ
nī n'daataá chi cuuvi yeⁿ'é nī. 28 Nduuti
chi 'áámá saⁿ'ā ch'iindivaacu sa, nguéɛ́
dinuūⁿndí sa. Nduuti chi n'daataá mííⁿ
'caandavaacú tá, nguéɛ́ dinuuⁿndí tá. 'Úú
nadacádiinúúⁿ chi 'iiⁿ'yā̱ⁿ chi ch'iindivaacu
yā ̱ ní 'cueenu cá yā ̱ cuuvi. Nguéɛ́ neⁿ'é chi
ndís'tiī 'cueenu cá nī cuuvi.

29 Chuū ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī hermanos
yeⁿ'é: Nguéɛ́ 'naaⁿ tiempo 'cuɛɛtinée yú
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ n'daataá yeⁿ'ē
sa ñdiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iivú Ndyuū̱s vm-
nááⁿ vmnaaⁿ nguéɛ́ ti neⁿ'e n'daataá yeⁿ'ē
sa. 30 Nguéɛ́ diíⁿ nī cuenta yeⁿ'e dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi
chó'ōo yeⁿ'é nī. Nduuti chi ngɛɛcú nī yeⁿ'e
'aama tináⁿ'ā ̱ nguéɛ́ 'naaⁿ tiempo cuɛɛcú
nī. Nduuti chi yeenú nī ti vɛ́ɛ́ 'áámá 'vi-
icu nguéɛ́ 'naaⁿ tiempo cunéé vaadī yeenú
nanáaⁿ nī. Nduuti chi ngái nī tuu'mi ní
ngáácú nī chi nguéɛ́ 'naa tiempo cunee. 31 Ní
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ negocio yeⁿ'é nī yeⁿ'ē cosa
chi vɛ́ɛ́ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nguéɛ́ 'cuɛɛtineé
nī dámaā̱ⁿ yeⁿ'e chuū, ti iⁿ'yeeⁿdī ndúúcū
nducuéⁿ'ē chi vɛɛ yeⁿ'ē ní chó'oó.

32 'Úú neⁿ'é chi nguéɛ́ nadacádíínuuⁿ nī
yeⁿ'é dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Saⁿ'ā s'eeⁿ chi
nguéɛ́ n'giindivaacu sa ndɛɛ sa cuidado
yeⁿ'e dendú'ū chi yeⁿ'ē 'iivú Ndyuū̱s. Ní
diiⁿ sa tan'dúúca̱ chi neⁿ'é Ndyuū̱s. 33 Saⁿ'ā ̱
chi n'giindivaacu sa ndɛɛ sa cuidado yeⁿ'ē
chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū táácā cuuvi cunee
yíínūu n'daataá yeⁿ'ē sa. 34 'Tiica̱ ntúūⁿ
diiⁿ n'daataá chí n'gííndíváacu tá. 'Áámá
n'daataá chí nguéɛ́ n'giindivaacu tá ndɛɛ tá
cuidado yeⁿ'e dendu'ū yeⁿ'e 'iivú Ndyuū̱s.
Ní diiⁿ tá ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'ē tá
nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e Ndyuū̱s. Nguéɛ́ 'tííca̱
diiⁿ n'daataa chí n'gīindivaacu tá. Ndɛɛ tá
cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē vaacu tá ni
táácā chi cuuvi cunee yíínūu isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá.

35 Ngaⁿ'á ngīi ndis'tiī chuū: Nguéɛ́ chi
nguéɛ́ 'caandavaacú nī ti neⁿ'é chi ndís'tiī ní
cuuvi cunee n'daaca cá nī. Neⁿ'é chi ndís'tiī
diíⁿ nī ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'e nī chiiⁿ
chi cuuvi dichíí'vɛ̄ ca Ndyuū̱s. Ní cu'neéⁿ
nī nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí cuuví
nī.

36 Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā ̱ nadacádiinuuⁿ
sa chi n'daacā chi daiya sa chi n'daataa
cuiinu 'caandavaacu tá ti vɛ́ɛ́ nduuyu yeⁿ'ē
tá tuu'mi ní cuuvi diiⁿ sa n'daacā caava tá.
Ní 'caandavaacú tá. Chuū ní nguéɛ́ nuuⁿndi.
37 Nduuti chi táámá saⁿ'ā ̱ miiⁿ nguéɛ́ neⁿ'e
sa chi daiya sa 'caandavaacu tá ti canéé
ditiinú sa na staava yeⁿ'ē sa chi nguéɛ́ neⁿ'e
sa 'caandavaacu tá, tuu'mi ní cunee libre sa.
Ní cuuví diiⁿ sa chɛɛ chí neⁿ'ē sa. Ní diiⁿ
sa cuidado táⁿ'ā ̱ daiya sa. Ní n'daacā idiiⁿ
sa. 38 Saⁿ'ā ̱ chi ngaⁿ'a sa chi n'gīindivaacu tá,

o saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa chi 'caandavaacú
tá, nduu 'uuví saⁿ'ā miiⁿ din'daacá sa. Naati
n'daacā ca idiiⁿ saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa chi
'caandavaacú tá.
39 N'daataá chi n'gíídívaacu tá canéé
chi 'cuɛɛtinee tá ndúúcū isaⁿ'ā yeⁿ'ē tá
núúⁿmáⁿ neⁿ'e chí cándúúchi sá. Ndúúti
chi 'cuūvī saⁿ'ā yeⁿ'e tá tuu'mi ní cuuví
'caandavaacu tá ndúúcū táámá saⁿ'ā chi
i'téénu sa Jesucristo. 40 'Úú inadacádiinúúⁿ
chí n'daacā ca yeⁿ'ē tá chi 'aa ntɛ́ɛ́ 'caan-
davaacu tá. Chuū chi ngaⁿ'á nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ
yeⁿ'e chi 'úú nadicádiinúúⁿ ti tan'dúúcā chi
neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

8

*Ye*ⁿ'e yuūtē chi 'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'ē
nátai yeⁿ'e ídolos
1 Maaⁿ ní idinguúⁿ taama chi yeⁿ'e yuūtē
yeⁿ'e 'iiti chi 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā ní cá'a
yā yuūtē miiⁿ yeⁿ'ē nátaī cáávā ídolos.
Deenu yú chi nducyaaca yú deenu yú 'tɛɛ
yeⁿ'e chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā
chi deenú cá yā cuuvi dich'ɛɛté maáⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā Ndyuūs ní
neⁿ'é yā hermanos, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿ'é yā
chi tanáⁿ'ā hermanos chi cuuvi déénu cá yā
yeⁿ'e Ndyuūs. 2 'Iiⁿ'yāⁿ chi nadacádiinúúⁿ
yā chi deenu yā nguɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē deenu
yā tan'dúúcā chi canéé chi cuuví deenu
yā. 3 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā
Ndyuūs, tuu'mi ní Ndyuūs inaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ. 4 Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chi cadiinúúⁿ nī
yeⁿ'e yuūtē chi 'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'e nátaī
yeⁿ'e ídolos. Deenu yú chí ídolos nguɛ́ɛ́
cánduuchi. Deenu yú ti 'áámá n'dyáⁿ'ā
Ndyuūs chi vɛɛ yā ní nguɛ́ɛ́ ca táámá yā.
5 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi néené vɛ́ɛ́ cá ídolos
na yáⁿ'āa 'cūū níícú nanguuvi váá. Ní
'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi cosa s'eeⁿ ní dendyuūs
s'eeⁿ. 6 S'uuúⁿ deenu yú chi vɛ́ɛ́ 'áámá
nuúⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ndyuūs Chiida yú
chi din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní
Ndyuūs diíⁿ yā chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ.
Vɛ́ɛ́ 'áámá n'dyáⁿ'a 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú
chi Jesucristo. Ndyuūs Chiida yú ndúúcū
Jesucristo daiyá yā din'dái yā tanducueⁿ'ē
dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Jesucristo yeⁿ'ē yú tee yā
vida yeⁿ'ē yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
7 Nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Jesucristo deenú yā chi 'aama n'dyáⁿ'ā
Dendyuūs vɛɛ yā. Ndii maaⁿ ní náⁿ'a yā
ní i'téénu yā chi canduuchi ídolos. Taachi
'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yuūtē yeⁿ'ē nátai yeⁿ'e ído-
los, ní i'téénu yā chi ca'a yā yuūtē nátai
yeⁿ'é dendyuūs s'eeⁿ. Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ
chi duu'ví deenú yā yeⁿ'e Ndyuūs che'é
yā yuūtē yeⁿ'e nátai s'eeⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
nadacádíínuuⁿ yā chi vɛ́ɛ́ nuūⁿndī yeⁿ'e yā.
8 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diiⁿ cuenta yā yeⁿ'ē s'uuúⁿ
nduuti chi nge'e yú yuūtē miiⁿ o nguɛ́ɛ́.
Nduuti chi nge'e yú yuūtē miiⁿ nguɛ́ɛ́ idiiⁿ
chi n'daacā ca yú. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ che'e
yú nguɛ́ɛ́ idiiⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ca yú.
9 Ndís'tiī chi déénu nī chɛɛ chi Ndyuūs neⁿ'é
yā chi diiⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī. Nguɛ́ɛ́ diiⁿ
nī dɛ'ē vɛɛ chi 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī déénú yā
yeⁿ'e Jesucristo cuuvi nacádíínuuⁿ yā chi
vɛɛ nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 10 'Úú ngaⁿ'á ngīi
ndís'tiī chi canee diituu cá nī chi i'téénu
cá nī Ndyuūs. Deenú nī chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e nī taachi chi snéé na mesa
yeⁿ'e níí'vɛ̄ɛ̄ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e ídolos. Naati
'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī déénu yā yeⁿ'é Jesucristo
cuuvi n'diichí yā ndís'tii, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā chi ndís'tiī 'tɛɛ
'tɛɛ i'téénu nī ídolos. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi
diíⁿ yā tan'dúúcā ndis'tii idiíⁿ nī. Caⁿ'á yā
che'é yā yuūtē miiⁿ ní diíⁿ yā sentir chi vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 11 'Áárá chi cuuvi che'é
nī yuuté 'cūū ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é
nī nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī chi hermanos chi duu'vī
deenú yā yeⁿ'ē Jesucristo diíⁿ yā 'tíícā, caati
nguɛɛcúndií yā ní 'tɛɛ 'tɛɛ i'téénu yā ídolos.
Ní 'tíícā idiiⁿ hermanos ní Cristo ch'īi yā na
cruz ntúūⁿ caavá yā. 12 Taachí diíⁿ nī 'tuucā
'tíícā idinuuⁿndí nī contra Cristo níícú con-
tra yeⁿ'e hermano chi duū'vī déénu yā yeⁿ'ē
Jesucristo. Caati hermanos miiⁿ 'tɛɛ 'tɛɛ
i'téénu yā ídolos, ní vɛ́ɛ́ nuūⁿndi yeⁿ'e yā.
13 'Úú nacádiinúúⁿ yeⁿ'e chuū 'tíícā. Nduuti
chi 'úú che'é yuūtē miiⁿ, ni 'úú diíⁿ chi her-
mano chi duu'vī deenú yā yeⁿ'ē Jesucristo
che'é yā ní vɛ́ɛ́ nuuⁿndí yā, tuu'mi ní 'āā
ntɛ́ɛ́ che'é yuūtē miiⁿ.

9

*Pablo ca'á yā orden ti 'áámá apóstol ye*ⁿ'é
Jesucristo
1 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'úú Pablo 'áámá apóstol 'úú
ní cuuvi diíⁿ nducueⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi?
¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'úú nngua'ⁿāī 'úú? 'Úú n'diichí
Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. 'Úú candɛɛ́
nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Ni ndís'tiī
i'téénu nī nduudu miiⁿ caavā ntiiⁿnyuⁿ

yeⁿ'é. [2] Nduuti chi tanáⁿ'a yā nguɛɛ i'téénu
yā chi 'úú apóstol 'úú, ndís'tiī i'téénu nī
chi cuaacu. Ndís'tiī ní tan'dúúcā sello 'tiicá
nī, ti i'téénu nī Señor Jesucristo. Ní deenú
nī chi 'úú 'aama apóstol yeⁿ'e Señor Jesu-
cristo. Ndís'tiī ní yeⁿ'e Jesucristo caavā chi
'úú candɛɛ́ nduudu miiⁿ.

[3] 'Iiⁿ'yāⁿ chi ɨtíínguuneeⁿ yā 'úú
yeⁿ'ē chi 'úú chi 'aama apóstol, 'túúcā
nan'guɛɛcútaⁿ'á yeⁿ'e yā. [4] Nús'uu chi
apóstoles ¿'áá nguɛ́ɛ́ tuneéⁿ 'nū chi ché'é
'nū ní cú'ú 'nū ndúúcū ndís'tiī na vaacu
nī? [5] ¿'Áá nguɛ́ɛ́ tuneéⁿ 'nū chi 'áámá
'áámá 'nū candɛɛ́ 'nū n'daataá yeⁿ'e 'nū
taachi caⁿ'a 'nū cuaaⁿ cyúúní? 'Túúcā diīⁿ
taná'ⁿā apóstoles, ndúúcū hermanos chi
yeⁿ'e Jesucristo, ndúúcū hermano Pedro.
[6] Dámaāⁿ 'úú ndúúcū Bernabé diíⁿ 'nū
ntiiⁿnyuⁿ cáávā chi ché'é 'nū. [7] ¿Du'ú
soldado diiⁿ sa gastar tuumi caavā gastos
yeⁿ'e sa taachi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ? ¿Du'ú
saⁿ'ā ngiichi sa díí'yú uvas ní 'áá nguɛ́ɛ́
cuuvi ché'é sá yeⁿ'ē? ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ
cuidado 'áámá taaⁿ 'iiti cuūchī ní 'áá nguɛ́ɛ́
cuuvi cu'ú yā leche yeⁿ'ē 'iiti miiⁿ? [8] 'Úú
nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á chuū tan'dúúcā chi ngaⁿ'a
saⁿ'a chi ca'a orden. Ngaⁿ'á chuū, ti 'tíícā
ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ. [9] Canee nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs chi ley chi Moisés
dinguúⁿ yā chi 'tíícā: Nguɛ́ɛ́ cu'nuúⁿ nī
yaana duutú tī chi inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ
trigo chi nguɛ́ɛ́ cuuvi che'é tī: ¿'Áá ndɛɛ
cuidado Ndyuūs dámaāⁿ 'iiti? Nguɛ́ɛ́ 'túúcā.
[10] Cáávā nús'uu, ní cuaacu nííⁿnyúⁿ canéé
nguūⁿ 'tíícā: 'Iiⁿ'yāⁿ chí di'cuūndú yā 'iiti
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yiinenaáⁿ yā 'iiti chi
inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
cunee ngiinú yā cosechā yeⁿ'e yā. [11] Candɛɛ́
'nū nduudu yeⁿ'é Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ nī nduudu miiⁿ.
¿'Áá nguɛ́ɛ́ tée nī nús'uu necesidades yeⁿ'é
'nū? [12] Nduuti chi taná'ⁿā apóstoles cuuvi
cuta'á yā necesidades yeⁿ'é yā yeⁿ'e ndís'tiī,
¿'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'á 'nu necesidades
yeⁿ'é 'nū dendú'ū? Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ 'nū
chi ndís'tiī tée nī necesidades yeⁿ'é 'nū
naatí chi chɛɛ́ 'nū nducuéⁿ'ē dendu'ū, caati
'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā nduudu yeⁿ'e 'iivú
Ndyuūs. [13] ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī chuū
ndii tiempo chi 'aa chó'ōo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaacū templo?
'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ che'é yā comida yeⁿ'e yaācū.
'Tiicá ntúūⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e nátai, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ che'é ntúuⁿ yā
chi vɛɛ́ nátai chí 'iiⁿ'yāⁿ ndɛɛ yā ndaa yā
nátai. [14] 'Tíícā ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi candɛɛ́ yā nduudu yeⁿ'e
evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'é Jesucristo.
'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'cuɛɛtinée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Señor Jesucristo, ní ca'á yā
'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chi che'é yā. [15] 'Úú nguɛ́ɛ́ sta'á
túumī yeⁿ'é nī, ní nguɛ́ɛ́ che'é dɛ'ɛ̄ vɛɛ, ti
teé túumī ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ dinguúⁿ chuū chi
'tíícā diíⁿ nī nduucú. N'dáácā ca yeⁿ'é chi
'cuūví ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
caaⁿ'maⁿ yā chi 'úú candɛɛ́ ndúúdu cuaacu
yeⁿ'e Dendyuūs cáávā chi nadíí'vɛ yā 'úú.

[16] 'Áárá chi ngaⁿ'á evangelio chí ndúúdú
ngai yeⁿ'é Jesucristo 'úú nguɛ́ɛ́ cuuvi
caaⁿ'máⁿ chi 'úú chi ch'ɛɛté. Canéé chí
caaⁿ'máⁿ yeⁿ'é evangelio, ti cáávā chuū
chííⁿ chi Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. Nééné
'cueenú cuuvi nduuti chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ
yeⁿ'ē evangelio. [17] Ndúúti chi caaⁿ'máⁿ
yeⁿ'e evangelio ti diíⁿ buscar ntiiⁿnyuⁿ
miiⁿ tuu'mi ní Ndyuūs nadíí'vɛ yā 'úú,
naati nguɛɛ 'tíícā. Cáávā chuū canéé chi
caaⁿ'máⁿ evangelio chí ndúúdú ngai yeⁿ'ē
Jesucristo. [18] ¿Dɛ'ɛ́ ndaacā yeⁿ'ē 'úú? Nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaācā yeⁿ'é. Cáávā 'úú nadíí'vɛ
yeⁿ'é chiiⁿ chi ngaⁿ'á ndúúdú ngai. 'Úú
caaⁿ'máⁿ nduudu ngai yeⁿ'é Jesucristo ní
yeenú taavi 'úú ti nguɛ́ɛ́ cutaⁿ'á dendú'ū
yeⁿ'e nī. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ chi ndís'tiī tee nī
'úú dɛ'ɛ̄ vɛɛ cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'aara chi
cuaacu chí canéé chí diíⁿ nī.

[19] N'daacā caneé 'tíícā. Nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
cuuvi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é, ti 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā 'úú. 'Úú dichíí'vɛ
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'iicu cuuvi cu'téénu yā
Jesucristo yeⁿ'ē yú. [20] 'Áárá chi maaⁿ nguɛ́ɛ́
costumbre yeⁿ'é chi idiíⁿ tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Moisés, naati taachi caneé
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ hebreo s'eeⁿ chi diíⁿ yā
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Moisés, 'tíícā
idiíⁿ dendu'ū. Idiíⁿ 'tiicā ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ
hebreo s'eeⁿ cuuvi cu'téénu yā Jesucristo.
[21] Taachi 'úú caneé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā
vi'i cā ley yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ ti ley yeⁿ'ē Moisés
miiⁿ, 'úú idiíⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Naati
nguɛ́ɛ́ idiíⁿ cosa chi Ndyuūs nguɛɛ neⁿ'é
yā chi 'úú diíⁿ. 'Tíícā idiíⁿ, ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ cuuvi cu'téénu yā Jesucristo. [22] Taachi
caneé nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi duūvā tuu'mi 'úú

idiíⁿ tan'dúúcā 'aama chi duūvā, ní 'iicu cuuvi cu'téénu yā Jesucristo. Nduu cuaaⁿ naachi caⁿ'á 'úú idiíⁿ nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi idiíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. Idiíⁿ 'tíícā ní 'iicu diíⁿ chí nanguáⁿ'ai náⁿ'a yā. 23 'Úú idiíⁿ tanducuéⁿ'ē chuū chi 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu yeⁿ'e Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi cuta'a yú cosa chi n'dai chi Ndyuūs tée yā s'uūúⁿ.

24 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénu ndís'tiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngéénu yā na juego? Nducyaaca yā ngéénu yā na juego naati 'áámá núuⁿ yā chi diíⁿ yā ganar ní ndaaca regalo yeⁿ'e yā. Maaⁿ ní ndís'tiī diíⁿ nī tan'duucā 'aama chi ngéénu yā ní diíⁿ nī ganar. 'Tíícā diíⁿ nī chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿ'é yā, ní tunéé ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é nī chɛɛ chí Ndyuūs tée yā ndís'tiī. 25 Ca'áámá ca'aama saⁿ'ā chi ngeēnū sa nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ sa nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e sa. Dámaāⁿ idiiⁿ sa cosas chi n'daācā caavā sa cucáávā chi ditiinú sa. 'Tíícā idiiⁿ sa ni cuuví ndaacā sa 'áámá corona yeⁿ'e naāndā chi ngo'o yéⁿ'ē. S'uūúⁿ ní idiiⁿ cá yú tan'dúúcā chí Dendyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ yú, ní ndaaca yú 'áámá corona chi nguɛ́ɛ́ tuvií yeⁿ'ē chi Dendyuūs tée yā s'uuúⁿ. 26 'Úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá chi ngeenu na juego ní diíⁿ yā ganar. 'Úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ díítūu tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguⁿ'ú yā ndúúcū taamá yā, nguɛ́ɛ́ tan'duucā chi nguⁿ'ú yā ní ngéⁿ'é yā na 'yúúné. 27 'Úú idiíⁿ sufrir cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs, ní diiⁿ n'dai cá ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ. 'Tíícā idiíⁿ, ti nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi cuayiivi chi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ, Ndyuūs cuuvi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e 'úú chi nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e yā.

10

Pablo ca'á yā consejo chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ canee chi i'teenú yā ídolos

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chi ndís'tiī nan'gáácú nī yeⁿ'e tiempo chi 'āā chó'ōo. 'Iiⁿ'yāⁿ hebreos diíⁿ yā seguir 'áámá meēeⁿ chi ngíícá nanguuvi. Ndyuūs dicho'ó yā méeéⁿ miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā tií cueⁿ'ē méeéⁿ miiⁿ. Ní ngíícá yā ní cho'ó yā naavtaⁿ'ā yíícú chí nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi nguuvi Roja naachí Ndyuūs diíⁿ yā chí nduūvī cuuⁿmáⁿ 'áámá yáanūu yeⁿ'ē caavá yā. 2 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní cueⁿ'é yā ndúúcū Moisés. Ní meēéⁿ miiⁿ ch'iⁿ'ī yúúní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cho'ó yā naavtaⁿ'ā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū Moisés miiⁿ. Chuū ní tan'dúúcā chi Ndyuūs chɛɛdínuūⁿniⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū Moisés miiⁿ. 3 Nducyáácá yā che'é yā pan chi Ndyuūs dicho'o. Ní pan miiⁿ chí chiīcā ndii nanguuvi. 4 Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nuūⁿnīⁿ chi can'daā na tuūu, ní nducyáácá yā chi'i yā nuuⁿnīⁿ miiⁿ. Ní tuūu miiⁿ ní tan'dúúcā chi Cristo miiⁿ, 'tíícā. Espíritu yeⁿ'é Cristo cueⁿ'ē ndúúcu yā naachí cueⁿ'e yā. 5 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ canee yiinú yā tan'dúúcā chi idiiⁿ n'deēe n'daí 'iiⁿ'yāⁿ ti nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'īi yā cuaaⁿ naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ.

6 Dendú'ū chuū chi chó'ōo ní 'íícú n'diichi yú, 'íícú s'uūúⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú yeⁿ'e dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí idinéⁿ'e yā. 7 Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ idiiⁿ yú 'viicu cáávā ídolos, tan'dúúcā chi idiiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chi 'āā chó'ōo. Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā: 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā 'viicu cáávā ídolos, ní ch'ɛɛté yā, ní che'e yā, ní chi'í yā ní ch'iinu chuū, ní nacueeⁿ yā, ní nde'ei yā. Cuayiivi ní saⁿ'a s'eeⁿ n'diichí yā n'daataa s'eeⁿ ní dinuuⁿndí yā. 8 Nguɛ́ɛ́ n'diichi yú 'áámá sáⁿ'ā o 'aama n'daataá taachí 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandavaacu yú ndúúcu yā, tan'dúúcā chi idiīiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā, na 'áámá nguuvi nūuⁿ n'diicu 'íínú mil 'iiⁿ'yāⁿ ch'īi yā ná yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ. 9 Nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú chí tuu'vī yú Ndyuūs, ti neⁿ'e yú n'diichí yú nduutī chi Ndyuūs diíⁿ yā castigar s'uūúⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs diíⁿ yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Ndyuūs dichó'o yā cúú taaⁿ chí che'é tī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'īi yā. 10 Ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ taaⁿ yú yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúcā chi diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Cáávā chuū ní Ndyuūs dichó'o yā ángel yeⁿ'é yā ní ch'īi yā.

11 Tiempo chí 'āā chó'ōo ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ, chó'ōo tanducuéⁿ'ē chuū ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní s'uūúⁿ cuuvi deenu yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā chí diíⁿ yā. 12 Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā chi i'teenu diitú yā Ndyuūs canee chi nadacadiinúúⁿ yā chɛɛ chi diíⁿ yā, ní nguɛ́ɛ́ 'cuūvá yā na nuuⁿndi. 13 Ndís'tiī 'caandiveéⁿ

nī yeⁿ'é. Mar 'áámá cosa chi nguéé n'daacā
nguéé ndaā nanááⁿ ndís'tiī nduuti chi nguéé
ndaā nanááⁿ tanáⁿ'a ca 'iiⁿ'yāⁿ. Ndyuūs
ní n'dai ca yā ndúúcū ndís'tiī, ní nguéé
'cuúⁿ yā chi ndaā nanááⁿ ndís'tiī dendu'ū
chi nguɛɛ cuuví cuchéɛ nī. Taachi ndaā
dendu'ū chi nguéé n'daacā nanaaⁿ ndís'tiī
Ndyuūs teé yā fuerzas ndís'tiī chi nguéé díiⁿ
nī dendu'ū chi nguéé n'daacā. Ní 'íícú cuuví
cuchéɛ nī.
14 Cáávā chuū ndís'tiī hermanos chi neⁿ'é
taavi, divíi nī yeⁿ'ē nducyaaca ídolos. 15 'Úú
ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu,
ní ndís'tiī cuuvi deenú nī yeⁿ'ē chíiⁿ chí
ngaⁿ'á nduuti chi nduudu cuaacu o nguéé.
16 Taachi diiⁿ yú 'viicu ní che'e yú Santa Cena
yeⁿ'e Señor Jesucristo ní sta'a yú taza chi
cu'u yú vino, tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ yú gracias
Ndyuūs chi di'viicú yā vino miiⁿ. Diiⁿ yú
chuū ti maaⁿ ní ch'iⁿ'i yú chi yeⁿ'é Cristo
s'uūuⁿ. Ní véé vida yeⁿ'ē yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
cucáávā yuūúⁿ yeⁿ'é Cristo chí n'geeⁿ. Pan
yeⁿ'ē Santa Cena chi n'dee yú, n'dee yú ti
maaⁿ ní yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ. Ní cuerpo yeⁿ'e
yā ca'néénngá'āa na cruz cáávā s'uūúⁿ.
17 S'uūuⁿ ní 'yaaⁿ yú ní nducyaacu yú che'e
yú yeⁿ'ē 'áámá pan nūuⁿ. 'Tíícā s'uuúⁿ ní
tanⁿ'dúúcā 'áámá cuerpo nūuⁿ ti yeⁿ'é Cristo
s'uuúⁿ.
18 Cuin'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Is-
rael tiempo chi 'āā chó'ōo. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti ní tee yā yuūtē vmnaaⁿ
nátai yeⁿ'e Ndyuūs. Ní i'téénu yā 'iivú
Ndyuūs yeⁿ'e yú. Cuayiivi ní che'é yā yuūtē
miiⁿ. 'Tíícā 'iiⁿ'yāⁿ ch'íⁿ'í chi yeⁿ'é Ndyuūs.
19 Neⁿ'é caāⁿ'máⁿ yeⁿ'é yuūtē chi 'iiⁿ'yāⁿ
che'é yā maaⁿ chi yeⁿ'e nátai yeⁿ'e ídolos.
Nguéé véé poder yeⁿ'ē ídolos. Nguéé véé
poder yeⁿ'e yuūtē miiⁿ. 20 Chúū ní ngaⁿ'á.
'Iiⁿ'yāⁿ chi ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiti s'eeⁿ ní tee yā
yuūtē nátai yeⁿ'e ídolos díiⁿ yā chuū cáávā
yááⁿn'guiinūūⁿ s'eeⁿ. Ní nguéé díiⁿ yā cáávā
'iivú Ndyuūs. 'Úú nguéé neⁿ'é chi che'é
nī yuūtē miiⁿ yeⁿ'e nátaī miiⁿ, ni ndís'tiī
ní nguéé caⁿ'á nī lado yeⁿ'e yááⁿn'guinūuⁿ.
21 Ndís'tiī nguéé cuuvi cu'ú nī vino yeⁿ'e
taza ni yeⁿ'e chi véé na mesa yeⁿ'ē Santa
Cena yeⁿ'e Jesucristo nduuti chi cu'ú nī
yeⁿ'ē chi véé na mesa yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ.
Nguéé cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī nduuti
chi yeⁿ'é yááⁿn'guiinūuⁿ ndís'tiī. 22 ¿'Áá
neⁿ'e nī 'cuuⁿ'miⁿ nī 'iivú Ndyuūs chi ca'á
nī lado yeⁿ'ē yááⁿn'guiinūuⁿ? ¿'Áá ditiinú
cá ndís'tiī nguéé ti 'iivú Ndyuūs ti Ndyuūs
nguéé díiⁿ yā castigar ndís'tiī?

*Ye*ⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi díiⁿ yā ti i'teenú
yā Jesucristo ní canee yā ndúúcū vaadī
neⁿ'e yeⁿ'é Ndyuūs
23 Cuuvi diiⁿ yú tanducuéⁿ'e chi n'daacā,
naati nguéé diiⁿ yú cosa chi nguéé n'daacā
ti nguéé véé nuuⁿndi yeⁿ'ē yú. Nguéé
nducuéⁿ'ē chi n'daacā chi diiⁿ yú nginnee
s'uuúⁿ chi yeⁿ'e Cristo. Ní dendu'ū miiⁿ chi
n'daacā, nguéé n'daāca cá caavā s'uuúⁿ chi
i'téénu yú 'iivú Ndyuūs. 24 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'e Cristo damaáⁿ yā nadacadíínuuⁿ
yā déndu'ū chi yeⁿ'e maáⁿ yā, naati nada-
cadíínuuⁿ ntúuⁿ yā yeⁿ'e chi neⁿ'e tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ.
25 Yúútē chi 'iiⁿ'yāⁿ in'diicuí yā níí'vēē
cuuvi che'é nī. Ní nguéé itíínguuneeⁿ nī
yeⁿ'e yuūtē miiⁿ. 'Tíícā díiⁿ nī ní nguéé
dinuuⁿndí nī. 26 Ní yáⁿ'āa ndúúcū nducuéⁿ'ē
chi véé vmnaaⁿ yeⁿ'ē ní yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs.
27 Nduuti chi 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé
i'téénu yā Jesucristo díiⁿ yā invitar ndís'tiī
chi che'é nī ndúúcu yā, ní nduuti chi neⁿ'é
nī tuu'mi ní caⁿ'á nī ndúúcu yā. Tandu-
cuéⁿ'ē chi cun'duú yā na mesa ní che'é
nī. Nguéé tiinguuneeⁿ nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e
chi che'é nī. 'Tíícā nguɛɛ dinuuⁿndí nī.
28 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā
ndís'tii chuu: Yúútɛ 'cūū ní canéé vmnaaⁿ
nátaī yeⁿ'e ídolos, tuu'mi ní nguéé ché'e nī
yuūtē miiⁿ. Ní nguéé díiⁿ nī chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
cuuvi nadacádiinúúⁿ yā chi dinuuⁿndí nī.
Ní yáⁿ'āa ndúúcū nducuéⁿ'ē chi véé vmnaaⁿ
yeⁿ'ē ní yeⁿ'é 'iivú Ndyuūs. 29 'Úú ngaⁿ'á ngīi
ndís'tiī chuū. Nguéé che'é nī yuūtē miiⁿ chi
yeⁿ'ē nátaī taachi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi che'é
nī yuūtē miiⁿ, ti 'iiⁿ'yāⁿ nadacádiinúúⁿ yā
chi véé nuuⁿndi yeⁿ'é nī taachi che'é nī
yuūtē miiⁿ. 'Úú deenú chi cuuvi che'é yuūtē
miiⁿ ní nguéé idinuuⁿndí. 'Iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī
déénu yā yeⁿ'ē Jesucristo nguéé cuuvi ché'e
yā. 'Túúcā yúútɛ 'cūū, ní díiⁿ yā juzgar cosa
chi nguéé ituneeⁿ yā. 'Úú deenú chi nguéé
véé poder yeⁿ'e ídolos. 'Úú caⁿ'á, gracias
Ndyuūs caava yuūtē miiⁿ, ní che'é yuūtē
miiⁿ.
30 Ndúúti chi caⁿ'á, gracias Ndyuūs cáávā
yuūtē chi che'é, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi cunncáā
ngaⁿ'a yā yeⁿ'e 'úú yeⁿ'ē chi che'é? 31 Díiⁿ nī
tanⁿ'dúúcā chi ngaⁿ'á. Ní nduuti chi nge'e
nī, o ngi'i nī, o yeⁿ'ē táámá cosa chi díiⁿ

nī, ndís'tiī diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē cucáávā chi cuuvi dich'ɛɛté n'dai nī Ndyuūs. [32] Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī cosa chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ o 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ ndaata Israel, o 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Jesucristo yeⁿ'ē yú cuuvi nadacadíínuuⁿ yā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī. [33] 'Āā tií nūuⁿ lugar taachi 'úú caneé, 'úú idiíⁿ tanducuéⁿ'ē chi cunéé yiinu 'iiⁿ'yāⁿ na lugar miiⁿ. Nguɛ́ɛ́ idiíⁿ cosa chi neⁿ'é maáⁿ, ti diíⁿ tanducuéⁿ'ē ní 'iicu cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ.

11

[1] Ndís'tiī ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ ti 'úú idiíⁿ tan'dúúcā chi Cristo chi'cueeⁿ yā 'úú.

Yeⁿ'ē n'daata s'éénⁿ chí caⁿ'á yā yaācū

[2] 'Úú ngaⁿ'á n'daacā yeⁿ'e ndís'tiī hermanos yeⁿ'é ti n'gaacú nī yeⁿ'e 'úú, ndúúcū tanducueⁿ'ē dendu'ū. Ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú ngi'cueéⁿ ndís'tiī. [3] 'Úú neⁿ'é chi cadíínūūⁿ ndís'tiī chi Cristo miiⁿ ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē nducyaaca saⁿ'ā. 'Ícú saⁿ'ā ní ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e n'daataá yéⁿ'e sa. 'Ícú Ndyuūs Chiida yú ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e Cristo miiⁿ. [4] Nducyáácá saⁿ'ā chí ngaⁿ'ángua'a sa o ngaⁿ'a sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū sndiīiⁿ yeⁿ'ē sa chi canúúⁿ tiīⁿ sa, ngíí 'cuináaⁿ sa. [5] Nducyáácá n'daataá chi ngaⁿ'angua'a tá o ngaⁿ'a tá nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ndɛɛcu paño yeⁿ'e tá tiīⁿ tá, ngíí 'cuináaⁿ tá ti idiiⁿ tá tan'dúúcā chi ndíí tiīⁿ ta. [6] Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛcu paño yeⁿ'e tá tiīⁿ tá tuu'mi ní cuū tá yuudū tiīⁿ tá. Nduuti chi 'aama n'dáátaá ngíí 'cuináaⁿ tá chi ndíí tiiⁿ tá, tuu'mi ní canéé chi chɛɛcu paño yeⁿ'e tá tíiⁿ tá. [7] Saⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ cánéé chi caaⁿ'maⁿ sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū sndiiⁿ yeⁿ'ē sa chi canuuⁿ tiīⁿ sa, ti Ndyuūs din'dái yā saⁿ'ā tan'dúúcā maáⁿ yā chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa, 'tíícā. Saⁿ'ā s'uūuⁿ, saⁿ'ā ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs. N'daataá nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Idiiⁿ tá chííⁿ chí ngaⁿ'a isaⁿ'ā yeⁿ'e tá, ti saⁿ'ā miiⁿ caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē n'daata miiⁿ. [8] Ti Ndyuūs nguɛ́ɛ́ din'dái yā saⁿ'ā yeⁿ'e n'daataá naati din'dái yā n'daataá yeⁿ'e sáⁿ'ā. [9] Ti Ndyuūs nguɛ́ɛ́ din'dái yā saⁿ'ā chí dichíí'vɛ̄ sa n'daataá, naati din'dái yā n'daataá chi dichíí'vɛ̄ tá saⁿ'ā. [10] N'daataá ní canéé chi ndɛ́ɛcu paño yeⁿ'ē tá tíiⁿ tá ti ch'iⁿ'i tá chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ tá. 'Tiicá ntúūⁿ ángel s'eeⁿ ní chí canúúⁿ tiīnuú náaⁿ yā taachí caneé yā nanááⁿ 'iivú Ndyuūs. [11] Ndyuūs diíⁿ yā chi sáⁿ'ā nguɛ́ɛ́ canēe sa dámāaⁿ sa, ndíí nguɛ́ɛ́ n'daataá canēe tá dámaāⁿ tá. Ndyuūs diiⁿ cuenta chi saⁿ'ā ní n'daataá daama daamá yā nanaáⁿ yā ti Jesucristo ch'ii yā cucáávā nduu 'uuví 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. [12] Vmnááⁿ vmnaaⁿ n'daata miiⁿ ní yeⁿ'e saⁿ'ā. Maaⁿ ní saⁿ'ā ch'iindiyáaⁿ sa yeⁿ'ē n'daataá naati tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní yeⁿ'é 'iivú Ndyuūs.

[13] ¿Dɛ'ɛ̄ nadacadiinúuⁿ nī yeⁿ'e chuū? ¿'Áá n'daacā chi n'daata caaⁿ'maⁿngua'a tá ndúúcū Ndyuūs 'aara chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛcuú paño yeⁿ'ē tá tiīⁿ tá? [14] Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā chi saⁿ'ā chi n'géénūu yuūdū tíiⁿ sa ti 'cuináaⁿ sa. [15] Nduuti chi n'daata n'géénūu tiīⁿ tá n'daacā yeⁿ'ē tá. Ní yuūdū tiīⁿ tá n'daacā chi in'díí tiiⁿ tá chi tan'dúúcā 'áámá paño. [16] Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ taáⁿ yā yeⁿ'e chuū, 'úú nguɛ́ɛ́ cuuvi caāⁿ'maⁿ cá yeⁿ'ē ti 'tíícā costumbre yeⁿ'ē yú. 'Tiicá ntuūⁿ costumbre yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo.

Cosas chi nguɛɛ n'daācā idiíⁿ yā taachi che'é yā Santa Cena yeⁿ'ē Señor Jesucristo

[17] Maaⁿ ní 'úú idinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ nī. Taachi nduuvidaamá nī nguɛ́ɛ́ n'daacā ca idiíⁿ nī ti cunncáā ca idiíⁿ nī. [18] 'Úú n'giindiveéⁿ chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ daama vaadī cadiinuuⁿ yeⁿ'e nī taachi nduuvidaamá nī ná yaācū. Vɛ́ɛ́ 'téɛ́ chi i'teenú chi cuaacu chi ch'iindiveéⁿ. [19] Canéé chi vɛ́ɛ́ chi nduuvidaamá 'āā vi'í caā ndís'tiī chi i'téénu nī Jesucristo, ti cuuvi deenú nī chɛɛ́ hermanos nguaaⁿ ndís'tiī chi 'áámá canee yā chí i'téénu cá yā. [20] Taachi 'āā vi'í caā nduuvidaamá nī ní che'é nī Santa Cena yeⁿ'e Señor Jesucristo nguɛ́ɛ́ che'é nī Cena miiⁿ tan'dúúcā chi Jesucristo caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. [21] Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee ngíínú nī taachí ndaa nducyaaca hermanos naati ca'áámá ca'aamá nī diiⁿ núúⁿ yiinu nī ní caⁿ'á nī na yáacū ní che'é nī Cena yeⁿ'e nī. Ní taachi ndaa tiempo chi che'é nī Santa Cena náⁿ'a nī ní cuiicu nī. Tanáⁿ'a nī ní cuu'vi nī. [22] ¿Dɛ́'ɛ̄ chuū? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ va'ai yeⁿ'e nī naachi cuuvi che'e nī ní cu'u nī? Nduuti chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī repartir Cena yeⁿ'é nī, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuví chí candɛɛ́ nī Cena yeⁿ'é nī chɛɛti yaācū? Nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ nī taachi nduuvidaamá nī na yaācū yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs. Diíⁿ nī cosa chi cuuvi 'cuinááⁿ

'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi che'e yā. ¿Dɛ́'ɛ̄ neⁿ'é nī chi 'úú caaⁿ'mánⁿ ndúúcū ndís'tiī yeⁿ'e chuū? ¿'Áá neⁿ'é nī chi 'úú caaⁿ'mánⁿ ndúúcū ndís'tiī chi n'daacā idiíⁿ nī? Nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'mánⁿ 'tiicā.

Chuū historia yeⁿ'ē Santa Cena yeⁿ'e Señor Jesucristo

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 'Iivú Señor Jesucristo chii yā 'úú chiiⁿ chi 'úú ca'cueéⁿ ndís'tiī. Nguiinū miiⁿ chi 'āā cuɛ́ɛ́ nca'a Judas Iscariote miiⁿ Jesucristo chi ndíi yā preso na ta'á 'iiⁿntyéⁿ'ē, Jesús miiⁿ ní sta'a yā pan. 24 Ch'iinu Jesús nca'a gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ, tuu'mi ní n'deé yā pan. Ní Jesús ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Ndís'tiī cuta'á nī ní che'e nī. Pan 'cūū chi 'úú n'deé tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é 'tíícā. Ní cuerpo yeⁿ'é ca'á chí n'deē cucáávā ndís'tiī. Nadiíⁿ nī chuū, ní taachi nache'é nī pan miiⁿ ní nan'gaacú nī yeⁿ'ē 'úú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 25 Cuayiivi chi che'é nī pan 'cūū Jesús sta'a ntúuⁿ yā taza chi s'néeⁿ vino ní ngaⁿ'a yā: Vino chɛɛti taza 'cūū ní tan'dúúcā yuuúⁿ yeⁿ'é 'tíícā. Ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'é idiíⁿ 'áámá compromiso chí ngai. Nadiíⁿ nī chuū ní taachi nangi'í nī vino miiⁿ nan'gáácú nī yeⁿ'ē 'úú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 26 Maaⁿ ní taachi che'é nī pan 'tíícā, ní cu'ú nī vino yeⁿ'e taza 'tíícā, tuu'mi ní ch'iⁿ'í nī 'iiⁿ'yāⁿ chi Jesucristo ch'īi yā caavā ndís'tiī. Nadiíⁿ nī Cena 'cūū ndii tiempo chi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe.

Yeⁿ'ē táácā cuuvi che'e yú Santa Cena yeⁿ'e Señor Jesucristo

27 'Iiⁿ'yāⁿ chi nge'é yā pan yeⁿ'e Cena 'cūū ní ngi'i ntúuⁿ yā vino yeⁿ'e taza yeⁿ'e Santa Cena yeⁿ'ē Jesucristo, canéé chi canéé ndúúcū staava yeⁿ'é yā dɛɛvɛ nanááⁿ Dendyuūs. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ staava yeⁿ'é yā nanááⁿ Dendyuūs taachi che'é yā Cena miiⁿ, tuu'mi ní diiⁿ nuuⁿndí yā contra cuerpo yeⁿ'e Señor Jesucristo ndúúcú yuuúⁿ yēⁿ'e yā dendu'ū, ti nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā respetar Jesucristo. 28 Caava chúū 'áámá 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā che'é yā yeⁿ'ē Santa Cena yeⁿ'ē Señor Jesucristo, canéé chi n'diichi maáⁿ yā ndúútī chí dɛɛvɛ staava yeⁿ'é yā nanááⁿ Dendyuūs. Taachí dɛɛvɛ staava yeⁿ'é yā nanááⁿ Dendyuūs tuu'mi ní cuuvi che'e yā pan yeⁿ'e Santa Cena yeⁿ'ē Señor Jesucristo, ní cu'ú yā vino yeⁿ'e taza yeⁿ'ē Cena 'cūū. 29 'Iiⁿ'yāⁿ chi nge'é yā ní ngi'i yā yeⁿ'e Cena yeⁿ'ē Señor Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ nacádiinúúⁿ yā yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Jesús chí ch'iī caava s'uūúⁿ, Dendyuūs diíⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iivú Ndyuūs. Maáⁿ yā dinuuⁿndí yā ní diiⁿ yā chi cuuví castigado yā. 30 Cáávā chi diíⁿ nī 'túúcā, 'yaaⁿ n'dáí ndís'tiī ní duuva nī, ní náⁿ'a nī ní ngííta nī, tanáⁿ'ā ní ch'īi nī nguaaⁿ ndís'tiī. 31 Ndúúti chi s'uuúⁿ n'diichi maaⁿ yú chi n'daacā canee yú nanááⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē yú, Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā castigar s'uuúⁿ. 32 Taachi 'iivú Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'ē yú ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ staava yeⁿ'ē yú taachi che'ē yú Santa Cena yeⁿ'ē Jesucristo, tuu'mi ní teé yā 'aama castigo s'uuúⁿ. Níícú nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní 'íícú nguɛ́ɛ́ canee yú condenado tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'iivú Ndyuūs.

33 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, taachi nduuvidaamá nī ní che'é nī Santa Cena yeⁿ'e Jesucristo 'cuɛɛtinee ngiinú nī ti ndaā tanáⁿ'ā hermanos yeⁿ'é nī. 34 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuiicú yā, canéé chí ché'é yā na vaacú yā. Tuu'mi ní nducyaaca nī nduuvidaama nī na yaācū ní che'é nī Santa Cena yeⁿ'e Señor Jesucristo. 'Tíícā cuuvi che'é nī pan ní ngi'í nī vino ní diíⁿ nī respetar Señor Jesucristo. Ní n'diichí Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Tan'dúúcā tanáⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ 'úú caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'ē taachi ndaá ní cuneé ndúúcu nī.

12

Yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ ti yeⁿ'é Señor Jesucristo

1 Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é idinguúⁿ yeⁿ'e chi nca'a Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ. Neⁿ'é chi cadíínuuⁿ nī chuū. 2 Ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndís'tiī, ti taachi 'āā cuɛ́ɛ́ i'teenú nī Señor Jesucristo diíⁿ nī tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é nī ní s'téénu nī ídolos chi nguɛ́ɛ́ cuuví caāⁿ'maⁿ. 3 Neⁿ'é chi ndis'tiī cadiinúúⁿ nī chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ chi canee ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs, nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'mánⁿ yā contra yeⁿ'e Jesucristo. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi Jesucristo ní 'iivú Ndyuūs yeⁿ'e yā, ngaⁿ'a yā 'túúcā ti Espíritu N'dai

yeⁿ'é Ndyuūs diíⁿ yā chi 'túúcā chí ngaⁿ'a yā.

4 Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tee yā
ntiiⁿnyuⁿ s'uūuⁿ chí 'āā vi'i caā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē 'áámá 'áámá s'uūuⁿ. Ní tee yā poder
s'uúúⁿ chi cuuvi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ chí
'āā vi'i caā. Niicu vɛ́ɛ́ 'áámá n'dyáⁿ'ā Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 5 Idiiⁿ yú n'deee
nááⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi 'āā vi'i caā chi yeⁿ'e
'iivú Ndyuūs, naati nducyaaca ntiiⁿnyuⁿ
miiⁿ ní yeⁿ'e 'áámá n'dyáⁿ'ā 'iivú Ndyuūs.
6 N'deee nááⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Dendyuūs vɛ́ɛ́
chi idiiⁿ yú ní Ndyuūs ngínnee yā 'áámá
'áámá s'uúúⁿ. 7 Ndyuūs tee yā Espíritu
N'dai yeⁿ'é yā s'uúúⁿ ní Espíritu miiⁿ ngin-
nee s'uúúⁿ. Ní s'uúúⁿ cuuvi cunnee yú
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor Je-
sucristo chí 'iivi yú. 8 Espíritu N'dai miiⁿ ní
cunnee tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a n'dááca
yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs nginnee naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi cu-
uvi caaⁿ'maⁿ yā ndúúcū vaadī deenú ca.
Dámaāⁿ 'áámá n'dyáⁿ'ā Espíritu N'dai miiⁿ
diiⁿ chuū. 9 Ní Espíritu N'dai miiⁿ ní ngin-
nee nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu cá yā
Dendyuūs. Ní Espíritu N'dai nginnee náⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ ní ca'á poder miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chi ngiītā. 10 Espíritu N'dai miiⁿ ca'á
naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi idiíⁿ yā vaadī n'giinuú ní
nga'a poder náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi candɛɛ́
yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Espíritu
N'dai miiⁿ ní diiⁿ chi náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
déénu yā chɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā caavā Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs o cáávā espíritu
yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní Espíritu N'dai
ca'a náⁿ'a yā poder chi caaⁿ'maⁿ yā n'deee
nááⁿ davaacu, ní náⁿ'a yā chi caⁿ'a yā chííⁿ
chí neⁿ'e caāⁿ'maⁿ nduudu miiⁿ. 11 'Áámá
n'dyáⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tee yā
poder 'áámá 'áámá s'uúúⁿ chi cuuvi diiⁿ yú
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúcā chí néⁿ'e yā.

S'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi s'uúúⁿ ní 'áámá
cuerpo nūuⁿ s'uúúⁿ

12 'Tíícā vɛ́ɛ́ 'áámá cuerpo yeⁿ'ē yú ní
nééné n'deee nááⁿ chí vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē. Ní ndúúcū
n'deee nááⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē, ni yeⁿ'ē 'áámá
cuerpo nūuⁿ, 'túúcā. Cucáávā chi yeⁿ'e Je-
sucristo s'uúúⁿ, tuu'mi s'uúúⁿ ní tan'dúúcā
chi s'uúúⁿ ní 'áámá cuerpo nūuⁿ s'uúúⁿ.
Ní cuerpo miiⁿ ní Jesucristo miiⁿ. 13 Ti
cááva Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ
ngɛɛ̄dinuūⁿnīⁿ yú ní maaⁿ ní s'uūúⁿ ní yeⁿ'ē
'áámá cuerpo s'uúúⁿ. Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ
Israel chi judíos s'uúúⁿ, o 'iiⁿ'yāⁿ griegos
s'uúúⁿ o 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé caadi 'iiyu s'uúúⁿ,
o 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ cáávā maáⁿ yā
s'uúúⁿ, nducyaaca s'uúúⁿ ní yeⁿ'ē 'áámá
Espíritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs.

14 'Tíícā cuerpo yeⁿ'ē yú, ní nguɛ́ɛ́ 'áámá
n'dyáⁿ'ā nūuⁿ ti 'yaaⁿ n'dáí yeⁿ'ē. 15 Ndúúti
chi ca'a yú chí ngíí ngaⁿ'a ní miiⁿ ní
caā'maⁿ: Caati 'úú nguɛ́ɛ́ 'áámá ta'á 'úú
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú. ¿'Áá nada-
cadíínuuⁿ nī chi cáávā chiiⁿ chi caⁿ'a ca'a
yú, ní ca'a yú nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú?
Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 16 Ndúúti chi veeⁿ yú chi ngíí
ngaⁿ'a ní miiⁿ ní caāⁿ'maⁿ: Caati 'úú ní
nguɛ́ɛ́ 'áámá nduutináaⁿ 'úú nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
cuerpo yeⁿ'ē yú. ¿'Áá nadacadíínuuⁿ nī chi
cáávā chiiⁿ chi caⁿ'a veeⁿ yú, ní veeⁿ yú
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē cuerpo yeⁿ'e yú? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
17 Nduuti chi nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿ'ē yú ní
'áámá nduutinaaⁿ yú tuu'mi ní ¿taacā cúúví
'caandiveeⁿ yú? Ní ndúútī chi nuuⁿmáⁿ
cuerpo yeⁿ'ē yú ní veeⁿ yú tuu'mi ní ¿táácā
cuuvi 'táaⁿ'nuⁿ yú? 18 Dendyuūs s'néeⁿ yā
ca'áámá ca'áámá chi canee yeⁿ'ē cuerpo
yeⁿ'ē yú na lugar naachi canee yiinú yā.
19 Nduuti chi cuerpo yeⁿ'ē yú ní 'áámá parte
nūuⁿ ¿tií canéé nducuéⁿ'ē cuerpo yeⁿ'ē yú?
20 'Tíícā Dendyuūs din'dái yā 'áámá cuerpo
yeⁿ'ē yú chi n'deee nááⁿ chi vɛɛ naati vɛ́ɛ́
'áámá cuerpo yeⁿ'ē yú.

21 Nduuti chi nduutinaaⁿ yú chi ngíí
ngaⁿ'a ní miiⁿ ní caāⁿ'maⁿ yeⁿ'e ta'ā yú
'tíícā: Dii ta'ā, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ di. 'Tiicá
ntúūⁿ tiiⁿ ra yú ni caaⁿ'maⁿ yeⁿ'ē ca'ā yú
'tiicā: Díí ca'á, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ dii. Nguɛ́ɛ́
cuuvi 'tíícā. 22 Dendu'ū chi snée na cuerpo
yeⁿ'e yú chi duūvā ni 'lííⁿ chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ
yú cuenta yeⁿ'ē, chííⁿ chi neené dichíí'vɛ̄
s'uúúⁿ. 23 Dendu'u chi yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē yú
chí nacadiinuuⁿ yú chi nguɛ́ɛ́ importante,
chuū ní diiⁿ yú cuidado yeⁿ'ē tan'dúúcā chí
ch'ɛɛtɛ ca. Dendu'ū yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú
chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú chi 'iiⁿ'yāⁿ n'diichi yā chi
n'díi yú ndúúcū catecai yú. 24 Tanáⁿ'ā parte
yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú 'āā n'daacā canee 'āā
tiiní caā. Dendyuūs diíⁿ yā cuerpo yeⁿ'e yú
ní diíⁿ yā chi cundɛɛ̄ ca yú cuidado yeⁿ'ē
nducuéⁿ'ē chi nadacādiinuuⁿ yú chi nguɛ́ɛ́
importante yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú. 25 Chuū
ní diíⁿ Dendyuūs chi nducuéⁿ'ē parte yeⁿ'e
cuerpo n'daacā diííⁿ ntiiⁿnyūⁿ yeⁿ'ē cuerpo

yeⁿ'e yú. Ní nducuéⁿ'ē cuerpo yeⁿ'e yú diiⁿ
yú cuidado 'áámá parte yeⁿ'ē yú ndúúcū
táámá parte yeⁿ'e yú. [26] Nduuti chi diiⁿ
yú cuidado yeⁿ'e 'áámá dendú'ū nūuⁿ yeⁿ'e
cuerpo yeⁿ'e yú ti diiⁿ sufrir, tuu'mi ní
nuuⁿmaⁿ ch'ɛɛtɛ cuerpo yeⁿ'e yú diiⁿ sufrir.
Nduuti chi dich'ɛɛtɛ́ yā 'áámá dendu'ū yeⁿ'e
cuerpo yeⁿ'ē yú tuu'mi ní núúⁿmáⁿ cuerpo
yeⁿ'e yú ní yeenú taavi.
[27] Chuū chi caaⁿ'máⁿ. Maaⁿ ní nducyaaca
ndís'tiī ní yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Cristo Jesús. Ní
ca'áámá ca'áámá nī vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e cuerpo
yeⁿ'e Cristo Jesús. [28] Ndyuūs tee yā ntiiⁿnyuⁿ
ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ chi i'teenu yú Je-
sucristo. Vmnááⁿ vmnaaⁿ ca'a yā ntiiⁿnyuⁿ
chí ch'ɛɛtɛ ca chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e após-
toles chi dichó'ó Dendyuūs. Cuayiivi ní
tee yā tanáⁿ'ā yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e profetas
chi ndɛɛ̄ yú nduudu yeⁿ'ē 'iivú Ndyuūs.
Cuayiivi ní tee yā tanáⁿ'ā yú ntiiⁿnyuⁿ chi
maestros yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
tanáⁿ'ā yú Ndyuūs tee yā ntiiⁿnyuⁿ s'uuúⁿ
chi diiⁿ yú vaadī n'giinu. Tuu'mi ní tee
yā tanáⁿ'ā yú ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ yú chí in-
duūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Tee yā tanáⁿ'ā yú
ntiiⁿnyuⁿ chí cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ. Tee yā
tanáⁿ'ā yú ntiiⁿnyuⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi cunneé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs. Ni teé yā
ntiiⁿnyuⁿ tanáⁿ'ā yú chi ngaⁿ'a yú n'deee
'nááⁿ davaacu. [29] ¿'Áá nadacadíínuuⁿ nī
chi nducyaaca yú apóstoles? ¿'Áá nada-
cadíínuuⁿ nī chi nducyaaca yú profetas chi
ndɛɛ̄ nduudu yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs? ¿'Áá
nadacadíínuuⁿ nī chí nducyaaca yú mae-
stros yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é Ndyuūs? ¿'Áá
nducyaaca yú diiⁿ yú vaadī n'giinu? [30] ¿'Áá
nducyaaca yú cuuvi diiⁿ yú chi nduuvā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá nducyaaca yú ngaⁿ'a yú
n'deee 'naaⁿ davaacu? ¿'Áá nducyaaca yú
cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ táámá
davaacu? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. [31] Canéé chi diiⁿ
yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs tan'dúúcā chi
Dendyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ yú. Ní caavā
s'uuúⁿ ní ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní n'daacā ca. Maaⁿ
ní 'úú 'cuuⁿ'míⁿ ndís'tiī táácā cuuvi chí diiⁿ
yú chí más cā n'daacā ca.

13

*Ye*ⁿ'e vaadī neⁿ'e chí ch'ɛɛtɛ n'daí
[1] Nduuti chi s'uuúⁿ caaⁿ'maⁿ yú
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu,
o tan'duucā chi ngaⁿ'a ángeles, ní nguɛ́ɛ́
neⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní
nduudu yeⁿ'e yú tan'duucā 'áámá cūū 'lííⁿ
chí n'gɛɛcu, o tan'dúúcā 'áámá cu'u lata
chi di'cuɛɛ̄cú yú. [2] Ndúúti chi Ndyuūs tee
yā ntiiⁿnyuⁿ s'uuúⁿ chi cuuvi caaⁿ'maⁿ yú
dendú'ū chi cuchiī, ní nduuti chi cadiinuuⁿ
yú nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'é Ndyuūs chi nguɛɛ
deenu tanáⁿ'a yā, ní nducuéⁿ'e vaadī deenu
chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní chiiⁿ chi
diiⁿ yú nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nanááⁿ Dendyuūs.
Ní nduuti chi i'teenu ca yú Dendyuūs
chi cuuvi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'ē 'áámá yiīcū
'tíícā: N'dii yiīcū, divíi nī yeⁿ'ē 'muuⁿ, ní
yiīcū miiⁿ caⁿ'ā taama lado. Ní nduuti chi
nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi
ní chiiⁿ chi diiⁿ yú nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nanááⁿ
Dendyuūs. [3] Ndúúti chi ca'a yú nducuéⁿ'ē
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā,
ní 'áárá chí ca'a yú maaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú
chi 'iiⁿ'yāⁿ cuucú yā s'uuúⁿ cucáávā chi
ngaⁿ'a yú nduudu cuaacu, ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
chi diiⁿ yú chi dichíí'vɛ̄ nanááⁿ Dendyuūs.

[4] Ndúúti chi s'uuúⁿ ní neⁿ'e yú nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ taaⁿ yú ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ ní cuchɛɛ yú tanducuéⁿ'e tuu'mi ní
neene n'dai yú. Ndúúti chi s'uuúⁿ neⁿ'e
yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́ ngueē yú
chiiⁿ chi naaⁿ yú chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yú chi ch'ɛɛtɛ n'dai
yú. Ní nguɛ́ɛ́ maāⁿ yú caaⁿ'maⁿ yú chi
ch'ɛɛtɛ n'dai maāⁿ yú. [5] Ndúúti chi s'uuúⁿ
neⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ a fuerza
diiⁿ yú dámaāⁿ chiiⁿ chi neⁿ'e yú. Ní nguɛ́ɛ́
nadacadíínuuⁿ yú dámaāⁿ yeⁿ'e maaⁿ yú,
naati nginnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chi di'vaachi. Ní
cuchɛɛ yú taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dí'vaāchí yā
s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'ē
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. [6] Nduuti chi s'uuúⁿ neⁿ'e
yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ yeenu yú taachi
táámá 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā,
ti yeenu yú taachi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā dendu'ū
chi n'daacā. [7] Nduuti chi s'uuúⁿ neⁿ'e yú
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní cuchɛ́ɛ́ yú tan-
ducuéⁿ'ē dendu'ū chi chó'ōo ndúúcu yú.
Ní nguɛ́ɛ́ i'teenu yú tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chi n'giindiveeⁿ yú chí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yeⁿ'e
táámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ
yā. Ní cunee yíínu yú nducuéⁿ'e chi
n'daacā. Ní cuchɛ́ɛ yú yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē

dendu'ū chi diītu n'dáí taachí chó'ōo yeⁿ'ē
yú.
8 Nduuti chi s'uuúⁿ neⁿ'e yú nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní 'áámá canee yú ndúúcū
vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Dendyuūs chi 'áámá cūneé
ndúúcu yú. Ndaā tiempo chi profetas chi
ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Dendyuūs 'āā ntɛ́ɛ́
caaⁿ'maⁿ yā 'tiicā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
yā n'deee 'nááⁿ davaacu 'āā ntɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ
yā 'tíícā. Ní vaadī déenū ntúūⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
ngaⁿ'a ní cho'ōo yéⁿ'ē. Dámaāⁿ canee vaadī
neⁿ'e. 9 Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ yú nduudu yeⁿ'é
Dendyuūs tan'dúúcā chi n'giⁿ'í yā s'uuúⁿ
naati Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ vaadī
déénú yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē. 10 Taachi chó'ōo
tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi canéé chi cuchiī
tuu'mi ní deenu yú nducuéⁿ'ē, nguɛ́ɛ́ dá-
maāⁿ 'tɛ́ɛ́ nūuⁿ.
11 Taachí saⁿ'a 'lííⁿ 'úú, ngaⁿ'á tan'dúúcā
chi ngaⁿ'ā da'cáíyāa ní nadacádiinúúⁿ
tan'duucā da'cáíyāa. Taachí chi ch'ɛɛtɛ 'úú
'āā ntɛ́ɛ́ diíⁿ tan'dúúcā da'cáíyāa. 12 Maaⁿ ní
inaaⁿ yú tanducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi inaaⁿ
yú chɛɛti 'áámá espejo yaāⁿ yáāiⁿ, ní nguɛ́ɛ́
inaaⁿ yú n'daacā. Cuayiivi miiⁿ ní n'diichi
yú 'iivú Señor Jesucristo dánaaⁿ dánaaⁿ yú.
Maaⁿ ní 'tɛ́ɛ́ nuúⁿ deenu yú. Cuayiivi miiⁿ
ní snaaⁿ yú tan'dúúcā 'iivu Señor Jesucristo
n'diichí yā s'uuúⁿ. 'Tíícā snaaⁿ yú. 13 Ná
vida yeⁿ'e s'uuúⁿ vɛ́ɛ́ 'iinū chi n'daacā. Vɛ́ɛ́
chi i'teenu yú Dendyuūs, ní vɛ́ɛ́ chi canee
ngiinu yú chi diiⁿ Dendyuūs ndúúcu yú,
ní vɛ́ɛ́ chi neⁿ'e yú Dendyuūs. Nduu 'iinú
naaⁿ chuū ní chiiⁿ chi ch'ɛɛté n'dai, ní chííⁿ
chi neⁿ'e yú 'iivú Dendyuūs ní neⁿ'e yú
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

14

*Ye*ⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā táámá
davaacu
1 Ndducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú canéé chi diiⁿ
yú chi n'daacā, ti neⁿ'e yú ndducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Vɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é Ndyuūs.
Ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ chuū chi vmnááⁿ vmnaaⁿ
chi ndís'tiī cuuvi neⁿ'é nī chi diíⁿ nī.
Chííⁿ chí caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu chi
Ndyuūs ch'iⁿ'í yā ndís'tiī. 2 'Áámá her-
mano yeⁿ'e yú chi ngaⁿ'a táámá davaacu chi
ñ'dááⁿ chi nguɛ́ɛ́ deēnū yú, hermano miiⁿ
nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ti ngaⁿ'a sa
ndúúcū Ndyuūs. S'uuúⁿ nguɛɛ n'giindiveeⁿ
yú nduudu miiⁿ, naati Ndyuūs n'giindiveéⁿ
yā, ní hermano miiⁿ ngaⁿ'a sa yeⁿ'e espíritu
yeⁿ'ē maaⁿ sa. 3 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs na veedi diíⁿ yā chi hermanos
chi i'téénu cá yā Ndyuūs. Ní ca'cueeⁿ
yā hermanos. Ní cá'a yā 'viich'ɛɛtíínūuⁿ
hermanos. 4 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā ndu-
udu chi ñ'dááⁿ chi nguɛ́ɛ́ deenú tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngi'cueeⁿ maáⁿ yā. Ní
'iiⁿ'yāⁿ chi candɛ́ɛ̄ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs
chí n'giindiveeⁿ tanáⁿ'a yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ngi'cueéⁿ yā tanáⁿ'a yā chi snúūⁿ yaācū.
5 Neⁿ'é chi nducyaaca ndís'tiī cuuvi
caaⁿ'máⁿ nī tanáⁿ'ā davaacu chi ñ'dááⁿ
naati n'daacā ca chi caaⁿ'máⁿ nī nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs na veedi ní n'giindiveéⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā tanáⁿ'a
davaacu chi ñ'dááⁿ chi nguɛ́ɛ́ deenu yú,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ ca'cueéⁿ yā s'uuúⁿ.
Dámaāⁿ n'giindiveeⁿ yú nduuti chi táámá
yā caaⁿ'máⁿ yā dɛ'é neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ nduudu
miiⁿ. 6 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ndúúti
chi 'úú ndaá ní caaⁿ'máⁿ ndúúcū táámá
davaacu chi ñ'dááⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ
nī, ¿táácā cuuvi cunneé ndís'tiī? Naati
nduuti chi caaⁿ'máⁿ na veedi tuu'mi ní
cuuví caaⁿ'máⁿ yeⁿ'ē cosas chi cuchiī, o
yeⁿ'ē nduudu cuaacu chí n'dai chí yeⁿ'é
Ndyuūs. Tuu'mi ní cuuvi 'cueɛtinée nī
tan'dúúcā chi ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é Ndyuūs,
ní ca'cueéⁿ ndís'tiī.
7 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ itii'ví yā 'áámá flauta, o
tuu'ví yā 'áámá guitarra, ní nguɛ́ɛ́ ñ'daaⁿ
tono chi itii'ví yā, o tuu'ví yā tuu'mi ní
¿táácā cuuvi deenú tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄
música chi itii'ví yā o tuu'ví yā? 8 Nduuti
chi 'áámá soldado itii'ví yā trompeta yeⁿ'e
música yeⁿ'e caanda, ní nguɛɛ ñ'daáⁿ tono
chi itii'ví yā, ¿táácā cuuvi deenú tanáⁿ'ā
soldados ní cuundiyaáⁿ yā chi 'āā ndaá
caandaá? 9 'Tiicá ntúūⁿ. Nduuti chi
ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ nī ndúúcū nduudu chi
nguɛ́ɛ́ deenu tanáⁿ'a yā ¿táácā tuumicadi-
inúúⁿ yā chi ngaⁿ'á nī? Ndís'tiī ní diíⁿ nī
tan'dúúcā chi ngaⁿ'á nī na 'yúúné. 10 Nééné
n'deee 'nááⁿ davaacu vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní
'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā maaⁿ na ndu-
udu yeⁿ'e yā ndducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā ní
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caandiveéⁿ yā ndu-
udu yeⁿ'e yā. 11 Nduuti chi 'úú nguɛɛ
n'giindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e tanáⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ
tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canée yā tan'dúúcā
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní. 'Tííca
ntúuⁿ, 'úú ní caneé tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi canúúⁿ yúúní ti nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā

nduudu yeⁿ'é. [12] Ndís'tiī chi neⁿ'é nī diíⁿ
nī ntiiⁿnyuⁿ ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é Ndyuūs, ngi-
icá nī Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi tée
yā ntiiⁿnyuⁿ ndís'tiī, ntiiⁿnyuⁿ chi cuuví
ca'cuéeⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déénu ca yā yeⁿ'e
Ndyuūs.

[13] 'Iiⁿ'yāⁿ mííⁿ chi caaⁿ'maⁿ yā táámá
davaacu chi ñ'dááⁿ canéé chi ngiicá yā
Ndyuūs dɛ'ɛ chi neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ nduudu
chí caⁿ'a yā. Ní cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
taná́ⁿ'a yā nduudú miiⁿ. [14] Nduuti chi 'úú
caaⁿ'máⁿngua'á ndúúcū táámá davaacu chi
ñ'dááⁿ ní nguɛ́ɛ́ deenú chííⁿ chí caaⁿ'máⁿ
tuu'mi ní dámaāⁿ espíritu yeⁿ'é caāⁿ'maⁿ.
Ní 'úú ní nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúúⁿ dɛ́'ɛ̄
vɛɛ chi caaⁿ'máⁿ. [15] ¿Dɛ'ɛ̄ diíⁿ tuu'mi?
Caaⁿ'maⁿngua'á ndúúcū nduudu na veedi
ní espíritu yeⁿ'é ní túúmícádiīnúúⁿ chííⁿ
chi diíⁿ. Ní caatá ndúúcū nduudu na veedi
ní espíritu yeⁿ'é ní túúmícádiīnúúⁿ chííⁿ
chi caātá dendu'ū. [16] Ndúúti chi ndís'tiī
caaⁿ'maⁿngua'á nī ndúúcū táámá davaacu
chi ñ'dááⁿ ní ngaⁿ'á nī 'tíícā: N'dií Ndyuūs,
gracias, ní diíⁿ nī ndúúcū espíritu yeⁿ'é nī,
tuu'mi ní ¿táácā cuuvi caaⁿ'maⁿ taná́ⁿ'a yā
chi 'tíícā chiiⁿ chi ngaⁿ'a nī? [17] 'Áárá chí
n'daacā ngaⁿ'a nī, nguɛ́ɛ́ cunnee nī 'iiⁿ'yāⁿ
chi caⁿ'á yā yaācū. [18] 'Úú Pablo nca'á gracias
Ndyuūs yeⁿ'e yú chi ngaⁿ'á cá n'deee 'nááⁿ
davaacu chi ñ'dááⁿ ndúúcū espíritu yeⁿ'é
nguɛɛ ti ndís'tiī. [19] Taachí ngaⁿ'á na yaācū
n'daacā ca chí caaⁿ'máⁿ nyuⁿ'u nduudu na
veedi chi 'úú cadiinúúⁿ ní 'iicu ca'cueéⁿ
taná́ⁿ'a yā, ti 'úú ngaⁿ'á ta ndiīchi mil
nduudu táámá naaⁿ davaacu chi ñ'dááⁿ chi
nguɛ́ɛ́ itúúmícadiīnuuⁿ taná́ⁿ'a yā.

[20] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nguɛ́ɛ́
nadacadíínuuⁿ nī tan'dúúcā dá'caiyaā,
o tan'dúúcā 'áámá da'cuá'āa chi nguɛ́ɛ́
inadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā
'tíícá nī. Maaⁿ ní nducueⁿ'ē chi diíⁿ nī
ní nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē tan'dúúcā saⁿ'ā
n'gɛɛtɛ nadacadíínuuⁿ sa. [21] Canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ
'tíícā: 'Úú chi 'iivú Ndyuūs ngaⁿ'á chuū.
'Úú dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní chi
ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é ndúúcū
táámá naaⁿ davaacu. Ndaa yā nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā
'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. 'Tíícā ngaⁿ'a
Ndyuūs. [22] Cáávā chiiⁿ ní Ndyuūs ca'á yā
poder 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā n'deee 'naaⁿ
davaacu chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ
yā. Ní chííⁿ chí n'giⁿ'i Ndyuūs ní 'aama
seña chi poder yeⁿ'e yā cááva 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ caavā
s'uuúⁿ chi i'téénu yú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ca'cueéⁿ
yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'a yā cáávā
s'uuúⁿ chi i'teenu yú nguɛ́ɛ́ ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs yeⁿ'ē yú.
[23] Ndúúti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
'iivú Ndyuūs, o 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní,
ndaa yā na yáacū ní nduuvidaamá yā
ndúúcu yú ní nducyaaca yú ngaⁿ'a yú
davaacu chí ñ'dááⁿ. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ
yā chi s'uuúⁿ ní loco yú? [24] Ndúúti chi
nducyaaca nī ca'cueeⁿ nī nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs na veedi ní ndaa 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chɛɛti yaācū, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
'iivú Ndyuūs o nguɛ́ɛ́ déénu yā 'iivú Ndyuūs
yeⁿ'ē yú, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi diíⁿ yā
sentir nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní nadacadiinúúⁿ
yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'é
yā. [25] 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuuvi deenú yā dɛ'ɛ̄ chi
maáⁿ yā nadacadiinúúⁿ yā na staava yeⁿ'e
yā chi nguɛɛ cuuvi n'diichí yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ cundiitín'díí yā ní cu'téénu yā Ndyuūs.
Ní ngaⁿ'á yā 'tiicā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ Ndyuūs
caneé yā ndúúcū ndís'tiī.

Diiⁿ n'daacá nī tanducuéⁿ'e ndúúcū or-
den

[26] Ndís'tiī ní 'tíícā diíⁿ nī taachi nduu-
vidáámá nī. Naⁿ'a ndís'tiī ní candɛɛ nī
'aama canción. Ní naⁿ'a nī ch'eeⁿnee listo
nī chi ca'cueéⁿ nī taná́ⁿ'a yā. Naⁿ'á nī ní
ch'eeⁿnee listo nī chi caaⁿ'máⁿ nī 'áámá
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Naⁿ'á nī ní
caaⁿ'máⁿ nī táámá naaⁿ davaacu chi ñ'dááⁿ
naati n'nuúⁿ nī vmnaaⁿ vmnaaⁿ 'áámá her-
mano chi cuuvi caaⁿ'máⁿ dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e
caaⁿ'maⁿ nduudu s'eeⁿ chi ñ'dááⁿ. 'Tíícā
cuuvi, ní cu'téénu cá nī yeⁿ'ē 'iivú Ndyuūs.
[27] Damaāⁿ 'uuvī o 'iinú nī 'aama 'aamá nī
caaⁿ'máⁿ nī ndúúcū naaⁿ davaacu, nduudú
chí ñ'dááⁿ, naatí táámá nī ch'eeⁿnee listo
chi caaⁿ'máⁿ nī dɛ'ɛ̄ neⁿ'é caaⁿ'māⁿ nduudu
s'eeⁿ chi ñ'dááⁿ. [28] Nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
'áámá yā nguaaⁿ ndís'tiī chi cuuvi caaⁿ'maⁿ
dɛ'ɛ neⁿ'e caaⁿ'māⁿ nduudu s'eeⁿ chí ñ'dááⁿ
tuu'mi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
ndúúcū davaacu chí ñ'dááⁿ naachi nduu-
vidaamá nī. Naati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi ndeé
yā cúūnū cúūnū ndúúcū Dendyuūs ndúúcū
davaacu chi ñ'dááⁿ. [29] Taachí nduuvidaamá

nī, 'uuví nī o 'iinu nī candɛ́ɛ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní ca'aama ca'aama nī caaⁿ'mánⁿ nī nduudu na veedi ní tanaⁿ'á yā nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e nduudu chí ngaⁿ'a nī. 30 Ní nduuti Ndyuūs ní n'giⁿ'i yā 'áámá ndís'tiī chi vɛ́ɛ nī 'áámá nduudu yeⁿ'é yā chi caaⁿ'mánⁿ nī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi candɛ́ɛ yā nduudu miiⁿ canéé chí tée yā lugar chi caaⁿ'mánⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. 31 'Tíícā nducyaaca nī cuuvi caaⁿ'mánⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ca'áámá ca'áámá nī. Tanáⁿ'a nī n'giindiveéⁿ nī. Ní 'tíícā ní cuuvi déénu cá nī yeⁿ'é Ndyuūs ní cu'téénu cá nī yeⁿ'é yā. 32 'Iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'mánⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs deenu yā dɛ'ɛ tiempo chi caaⁿ'mánⁿ yā. 33 Ndyuūs neⁿ'é yā chi vɛ́ɛ orden chɛɛti yáacū yeⁿ'é yā ní vɛ́ɛ vaadī 'diīiⁿ. 'Tíícā ní ch'eeⁿnéé 'diíⁿ nī dendu'ū na staava yeⁿ'é nī. 'Tíícā cānee tanducuéⁿ'ē yaācū yeⁿ'é Ndyuūs. 34 Taachi nduuvidáámá nī n'daataá nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛɛ tá nduudu yeⁿ'e Dendyuūs, naati 'diiⁿ 'diíⁿ nūuⁿ 'cuɛɛtinéé cheendí tá. 'Tíícā canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'é Ndyuūs. 35 Nduuti chi 'áámá n'daataá nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuuⁿ tá yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a yā chɛɛti yaācū, tuu'mi taachi ndaa tá ná vaacu tá cuuvi nítíínguunee ta isaⁿ'ā yeⁿ'e tá. Nduuti chi 'ááma n'daataá candɛɛ tá nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chɛɛti yaācū, tuu'mi 'cuináⁿ tá.

36 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī 'caandiveéⁿ nī chi dinguúⁿ yeⁿ'e nī? ¿Dɛ́'ɛ ra tuu'mi? ¿'Áá yeⁿ'e ndís'tiī nduudu yeⁿ'e Ndyuūs o ndaā dámáāaⁿ nanááⁿ ndís'tiī nduudu miiⁿ? 37 Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā nguaaⁿ ndís'tiī nadacadíínuuⁿ sa chi cuaacu chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē sa chiiⁿ chi caaⁿ'maⁿ sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs, ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ca'cueéⁿ yā saⁿ'a miiⁿ, tuu'mi ní cuuvi deenu sa chííⁿ chi idinguúⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú. 38 Nduuti chi saⁿ'ā miiⁿ nguɛ́ɛ́ 'caandiveeⁿ sa nduudu yeⁿ'é, tuu'mi ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'ē sa.

39 'Tíícā diíⁿ nī, ndís'tiī hermanos yeⁿ'é. Caaⁿ'mánⁿ nī nduudu cuaacu ní ca'á nī lugar chi 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'mánⁿ yā táámá davaacu chi ñ'dááⁿ. 40 Diiⁿ n'daacá nī tanducuéⁿ'ē ndúúcū orden.

15

Jesucristo 'āā nnduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, maaⁿ ní chuū ngaⁿ'a cuaācú ngií ndís'tiī nduudu yeⁿ'e evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'ē Jesucristo. Chííⁿ 'āā ngaⁿ'á, ní ngi'cueéⁿ ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní n'giindiveéⁿ nī ní s'téénu nī. Ní 'aama canee n'daacá nī ná nduudu 'cūū. 2 Cáávā nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs ndís'tiī ní nnguáⁿ'ai nī yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'é nī nduuti chi 'áámá cānee na staava yeⁿ'é nī chííⁿ chi ca'cueéⁿ ndís'tiī. Nduuti chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ i'teenú nī nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu miiⁿ cáávā ndís'tiī.

3 Vmnááⁿ vmnaaⁿ ní chi'cueéⁿ ndís'tiī chɛɛ chi más ca importante tan'dúúcā chi Cristo chi'cueéⁿ yā 'úú. Chuū chiiⁿ chi Cristo ní ch'ii yā cáávā nuuⁿndi yeⁿ'ē yú tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. 4 'Iiⁿ'yāⁿ ní ch'iichi yā Cristo ní cho'ōo ndii 'íínú nguuvi ní Dendyuūs nadin'duuchí yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Dendyuūs. 5 Cuayiivi chi Cristo nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā saⁿ'ā Pedro n'diichi sá Cristo. Cuayiivi chi cho'ōo chuū ní ndichuuvi apóstoles n'diichí yā Cristo. 6 Cuayiivi miiⁿ ní 'áámá tiempo nūuⁿ nyuⁿ'u ciento hermanos nduuvidaamá yā ní n'diichí yā Cristo chi 'āā nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. N'deee cá yā yeⁿ'e nyuⁿ'u ciento hermanos snduuchí yā ndíí maaⁿ, naati duu'ví yā n'dii yā. 7 Cuayiivi miiⁿ ní Jacobo, apóstol chi ndɛ̄ɛ̄ nduudu yeⁿ'é Dendyuūs n'diichi ntúuⁿ yā Cristo. Ní cuayiivi ní nducyaaca apóstoles n'diichí yā Cristo.

8 Cho'ōo 'yááⁿ n'dai nguuvi ni 'úú, Pablo, n'diichi ntúuⁿ Cristo, 'áárá chí 'úú nguɛ́ɛ́ intiinaáⁿ Cristo taachi cánéé yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 9 'Úú, Pablo, nacadiinúúⁿ chi 'úú nguɛ́ɛ́ n'daacā 'úú, tan'dúúcā yeⁿ'e tináⁿ'ā apóstoles chi candɛ́ɛ́ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. 'Úú nguɛ́ɛ́ canéé chi cuuví apóstol ti vmnááⁿ vmnaaⁿ can'daá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'é Dendyuūs, ti neⁿ'é chi 'iiⁿntyéⁿ'ē ca'á yā orden chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi naⁿ'á yā yaacū yeⁿ'é Ndyuūs. 10 Maaⁿ ní 'úú 'aama apóstol 'úú ti Ndyuūs diíⁿ yā n'daacā n'dai nduucú. Caati Ndyuūs diíⁿ yā n'daacā n'dai nduucú maaⁿ ní 'úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní chííⁿ chi Ndyuūs diíⁿ yā nduucú dichií'vɛ̄. Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ 'úú chi diiⁿ ca ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ti Ndyuūs. Ndyuūs chi diíⁿ yā n'daacā n'dai nduucú ní canée yā nduucú ní ngin-

nee yā 'úú. [11] Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndii nduuti
chi 'úú o náⁿ'a yā chi candɛɛ nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, tí nús'ūū ngaⁿ'a 'nū nduudu miiⁿ.
Ní ndís'tiī ní i'téénu nī nduudu miiⁿ.

'Iⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā nnduuchí yā yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā

[12] Ndís'tiī ní i'téénu nī chí ngaⁿ'a 'nū
chi Cristo nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.
¿Táácā cuuvi chí ngaⁿ'á nī chi nguéɛ́ nndu-
uchí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā?
[13] Nduuti chi nguéɛ́ nnduuchi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā Cristo ntúūⁿ ní nguéɛ́
'āā nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní
cuerpo yeⁿ'e Cristo canee na yáinyāⁿ ndíí
maaⁿ. [14] Ndúúti chi Cristo nguéɛ́ 'āā nduuchí
yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā tuu'mi ní nduudu
chi ngaⁿ'á 'nū nguéɛ́ dichíí'vɛ̄. 'Tiicá ntúūⁿ
nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ chiiⁿ chi i'téénu 'nū yeⁿ'e
Cristo. [15] 'Tiicá ntuūⁿ chiiⁿ chi ngaⁿ'á 'nū
chi nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mi ní
nduudu yaadi nduuti chi nguéɛ́ 'tíícā. Naati
ngaⁿ'a cuaacú 'nū chi Ndyuūs diíⁿ yā chi 'āā
nduuchi Cristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Nduuti
chi nguéɛ́ nnduuchí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā 'tiicá ntuūⁿ nguéɛ́ 'āā ndu-
uchí Ndyuūs Cristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tinaⁿ'ā.
[16] Ndúúti chi tanáⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ nndu-
uchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, 'tiica ntúūⁿ,
Cristo nguéɛ́ 'āā nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. [17] Nduuti chi Cristo nguéɛ́ 'āā ndu-
uchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā nguéɛ́ dichíí'vɛ̄
chi i'téénu yú Ndyuūs. Ní s'uuúⁿ canee
yú condenado ndúúcū nuūⁿndī yeⁿ'ē yú.
[18] Nduuti chi 'tíícā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi
'āā i'téénu yā Cristo, ní maaⁿ ní 'āā n'dii
yā, 'āā chindái yā ndúúcū nuuⁿndi yeⁿ'é
yā. [19] Nduuti chi nguéɛ́ nduuchi Cristo yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā tuu'mi ní s'uuúⁿ chi i'teenu
yú Cristo, núúⁿmáⁿ neⁿ'e chi snée yú na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū neené ndaachi yíínu yú nguéɛ́
ti tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.

[20] Naati cuaacu chi Cristo miiⁿ 'āā ndu-
uchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Cristo
miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ chi nduuchí
yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'a yeⁿ'ē nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. [21] Ti cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e
'áámá saⁿ'a Adán, canéé chi nducyaaca yú
'cuūvi yú. Ní cáávā chi diiⁿ 'aama saⁿ'ā
Cristo mííⁿ, canéé chí nduuchi yú yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā. [22] S'uuúⁿ ní yeⁿ'e Adán
chi diiⁿ nuuⁿndi sa. S'uuúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi diiⁿ nuuⁿndi s'uuúⁿ. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ
diiⁿ nuuⁿndí yā tuu'mi canee chi 'cuūvi
yā. S'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ ní 'cuɛɛti
nduuchí yú. [23] Ti 'áámá 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
caⁿ'á yā nnduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā
tan'dúúcā chi itunéénⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Cristo 'āā
nduuchí yā vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ
tináⁿ'ā. Ní cuayiivi taachi ndaá Cristo na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū taama vmnénⁿ'ēe, tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí chi yeⁿ'e Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'á yā nnduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. [24] Tuu'mi ní ndaā nguuvi chi 'cuiīnū
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuayiivi taachi chó'ōo tan-
ducuénⁿ'ē chi Dendyuūs Chiida yú neⁿ'é yā
chi chó'ōo. Ní Cristo caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū poder yeⁿ'ē. Tuu'mi
ní Cristo nca'á yā Chiidá yā tanducuénⁿ'ē
chi yeⁿ'e chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. [25] Ti
maaⁿ ní Cristo miiⁿ canée yā tan'dúúcā
'áámá Rey. Ní taachi chí cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'ē
tanducuénⁿ'ē enemigo yeⁿ'e yā, tuu'mi ní
enemigos yeⁿ'é yā canéé yā tan'dúúcā chi
canéé yā mááⁿ ca'a Cristo; [26] tuu'mi ní chi
'cuiinu enemigo yeⁿ'e Cristo chi vaadī n'gii.
Ní Cristo chichɛɛ yā yeⁿ'ē. [27] Dendyuūs 'āā
ca'a yā nducuénⁿ'ē dendu'u na ta'ā Cristo
ní Cristo ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tandu-
cuénⁿ'ē. Ní nducuénⁿ'ē canee tan'dúúcā chi
canee maaⁿ ca'a Cristo. Cristo miiⁿ nguéɛ́
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē Chiidá yā naati
Chiidá yā 'āā ca'a yā Cristo tanducuénⁿ'ē.
[28] Taachí Cristo chɛɛ́ yā yeⁿ'e tanducuénⁿ'ē,
tuu'mi ní Cristo, chi daiya Dendyuūs, ca'a
yā nducuénⁿ'ē na ca'a Dendyuūs chi Chiidá
yā. Ní Cristo miiⁿ maáⁿ yā caneé yā maaⁿ
poder yeⁿ'ē Chiidá yā.

[29] ¿Dɛ'ɛ rā tuu'mi? Nduuti chi nguéɛ́
nnduuchi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ
tináⁿ'ā, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chi diíⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ndɛ́ɛ̄dínuūⁿniⁿ yā cáávā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi n'diī? ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā idíⁿ yā 'tíícā?
Nduuti chi nguéɛ́ i'téénu yā chi 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'diī caⁿ'á yā nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā.

[30] 'Tiicá dendu'ū. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'úú
cuneé ndúúcū cáándá chi 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ
yā 'úú ndii hora miiⁿ? [31] Cuáácú chi ngu-
uvi nguuvi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú
cucáávā chi i'teenú Cristo. Cuáácú chi
yeenú, ti cáávā Señor Jesucristo chi Señor
yeⁿ'e yú ndís'tiī i'téénu nī Jesucristo ti
'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo

nanáá^{n} ndis'tiī. [32] ¿Dɛ'ɛ̄ chi cuuvi ye^{n}'é chi cuchɛ́ɛ́ ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} Efeso chi dií^{n} yā nduucú tan'dúúcā 'iiti taa^{n} nduuti chi nguɛ́ɛ́ nduuchi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā? Tuu'mi ní nga^{n}'a yú 'tiicā: Che'e yú vaa, cu'u yú vaa, ti cavyaa^{n} ní 'cuūvī yú.

[33] Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī chi 'ii^{n}'yā^{n} cannche'éí yā ndís'tiī. Nduuti chi ca^{n}'á nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^{n} yā tuu'mi ndís'tiī cuuví dií^{n} nī tan'dúúcā chí idii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dií^{n} nī 'tííca. [34] Nadacadíínuu^{n} nī chɛɛ chi dií^{n} nī. Ní dií^{n} nī cosa chi n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí nī. Taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ deenú yā ye^{n}'e Dendyuūs. Chuū ní nga^{n}'á ye^{n}'e ndís'tiī ní cuuví 'cuináa^{n} nī.

Ye^{n}'e tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'á yā nnduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

[35] Nduu'ví 'ii^{n}'yā^{n} ní cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chuu. ¿Táácā chí 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā tiná^{n}'ā chi nnduuchí yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā? Ní vɛɛ cuerpo ngai ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, ¿táácā canéé? [36] Ndís'tiī chi nga^{n}'a nī 'túúcā nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e chí nga^{n}'a nī. Ndís'tiī chi ngiīnu nī ndaata deenú nī chi ndaata mii^{n} canéé chí n'dii vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi dichíí'vɛ̄ ní ndɛɛ̄ n'gui'i ye^{n}'ē. [37] Ndaata mii^{n} chi ndís'tiī ngiīnu nī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā 'áámá planta chi cuchiī, nduuti chi trigo, o nduuti chi niī^{n}nu^{n}, o dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaata chi vɛ́ɛ́? [38] Dendyuūs dií^{n} yā chi 'cuiita ca'áámá ca'áámá ndaata mii^{n} tan'dúúcā chi ne^{n}'e yā, ni 'āā vi'i cā ca'áámá ca'áámá yaata naa^{n} ye^{n}'ē ndaata mii^{n}. [39] 'Tíícá ntúū^{n} na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Nguɛɛ dáámá cuerpo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. 'Āā vi'í caā cuerpo ye^{n}'e 'iiti, 'āā vi'í caā cuerpo ye^{n}'ē 'yáádá, ní 'āā vi'í caā cuerpo ye^{n}'ē 'yáacā. [40] Vɛ́ɛ́ cuerpo ye^{n}'e cosa s'ee^{n} chi vɛ́ɛ́ nanguuvi. Ní vɛ́ɛ́ cuerpo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní cuerpo ye^{n}'e cosa chi vɛ́ɛ́ nanguuvi ní dɛɛvɛ. Ní 'aa vi'í caā cuerpo chi ndɛɛvɛ ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. [41] 'Tiicá ntúū^{n} 'yá^{n}'ā, ní 'iīyū, ní 'iī^{n}nyú^{n}, ni nducyaaca ní dɛɛvɛɛ cá ní 'āā vi'í caā. Nguaa^{n} 'íí^{n}nyu^{n} s'ee^{n} chi dɛɛvɛ́, nguɛɛ dáámá tí 'āā vi'í caā. [42] 'Tiicá ntúū^{n} cuerpo ye^{n}'ē yú, ch'iī yú ní choō cuerpo ye^{n}'ē yú, naati taachi nnduuchi yú ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā, 'āā ntɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi yú. [43] Maa^{n} ní idinuu^{n}ndi yú ni 'cuináa^{n} yú cáávā cuerpo ye^{n}'e yú. Naati taachi nnduuchi yú ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā, tuu'mi ní cuerpo ye^{n}'ē yú ní dɛɛvɛ, ní n'daacā canéé. [44] Maa^{n} ní cuerpo ye^{n}'ē yú ní ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ni 'cuūvi yú. Ní taachi nnduuchi yú ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā, tuu'mi ní cuerpo ye^{n}'e yú ní ye^{n}'e espíritu. Nduuti chi vɛ́ɛ́ cuerpo ye^{n}'ē yú chi ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, tuu'mi ni vɛ́ɛ́ cuerpo ye^{n}'ē yú chi ye^{n}'e espíritu.

[45] Canéé nguū^{n} ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} na libro ye^{n}'é Dendyuūs 'tíícā: Dendyuūs din'dái yā cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā Adán chi sá^{n}'ā chí cunduuchi sá vmnáá^{n} vmnaa^{n}. Naati táámá Adán chí cuayiivi ní nguuvi yā Jesucristo. Ní Jesucristo mii^{n} ní ye^{n}'ē vida chi espíritu chi canduuchi. Ní Jesucristo ca'á yā vida 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi vida chi ye^{n}'e espíritu. [46] Nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e chuū. Vmnáá^{n} vmnaa^{n} vɛ́ɛ́ cuerpo tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'e s'uuú^{n}, ní cuayiivi vɛ́ɛ́ cuerpo chi ye^{n}'ē espíritu. [47] Dendyuūs din'dái yā Adán chi sa^{n}'a vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ya^{n}'á 'cúū. Naati sa^{n}'ā cuayiivi mii^{n} chiīcā sa ná va'ai chɛɛti nguuvi ní sa^{n}'ā mii^{n} chí Jesucristo. [48] Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū canéé ndúúcū cuerpo tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo cuuvi canéé ndúúcū cuerpo tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'e Jesucristo chi ye^{n}'e va'ai chɛɛti nguuvi. [49] Maa^{n} ní cuerpo ye^{n}'e yú tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Cuayiivi ní ndaāca yú 'áámá cuerpo ye^{n}'ē yú tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ na va'ai chɛɛti nguuvi.

[50] Maa^{n} ní chuū nga^{n}'á ngīi ndís'tiī hermanos ye^{n}'é: Ndúúcū cuerpo ye^{n}'ē yú ndúúcū yuūtɛ̄ ye^{n}'ē ndúúcū yuūu^{n} ye^{n}'ē nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa yú na va'ai chɛɛti nguuvi. Ndíí nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá cuaa^{n} dendú'ū chí nchoo ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ nngoō. [51] Cuin'diichí nī. 'Úú ní nga^{n}'á n'gi^{n}'í ndís'tiī ye^{n}'ē 'áámá cosa chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛɛ deenu yā. Nguɛ́ɛ́ nducyaaca yú 'cuūvi yú. Naati Ndyuūs tée yā nducyaaca s'uuú^{n} 'áámá cuerpo chí ngai tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'é yā chi ye^{n}'ē espíritu. [52] Ní 'áámá tiempo 'líí^{n} 'líí^{n} nūu^{n} tan'dúúcā chi 'áámá ingaa^{n} 'áámá in'gaadi nduutinaa^{n} yú, máá^{n} n'chɛɛté nūu^{n}, ní ñ'daa^{n} cuerpo ye^{n}'ē yú, taachi 'cuɛɛcú trompeta chí ndii na 'cuiinu. Ní taachi 'cuɛɛcu trompeta mii^{n}, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Señor Jesucristo chi maa^{n} ní 'āā tiná^{n}'ā ní nducuée^{n} yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā ndúúcū cuerpo ngai ye^{n}'é yā chi 'āā ntɛ́ɛ́ choo. Ní 'tiicá ntúū^{n}. S'uuú^{n}

chi i'teenu yú Jesucristo ní canduuchi yú,
ní ñ'daaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú. 53 Cuerpo yeⁿ'e
yú chí ngoō. Ní Ndyuūs canéé chí ñ'daáⁿ
yā cuerpo yeⁿ'ē yú ní tée yā s'uuúⁿ táámá
cuerpo chí nguɛ́ɛ́ nchoo. Cuerpo yeⁿ'ē yú
chí n'gīī, Ndyuūs canéé chí tée yā s'uuúⁿ
táámá cuerpo chi 'āā ntɛ́ɛ́ ndaa nguuvi chi
'cuūvī. 54 Taachí cuerpo yeⁿ'ē yú chí n'gīī
ní ngoo, 'āā ñ'daaⁿ cuerpo yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
cuuvi n'gīī ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi chōō. Tuu'mi
cuuvi cuaacu chi canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ
vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā: Vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ miiⁿ ní chichɛɛ́ yeⁿ'ē vaadī
n'gii miiⁿ ti 'āā ntɛ́ɛ́ ch'iī 'iiⁿ'yāⁿ. 55 Vaadī
n'gii ni 'āā chó'ōo. ¿Táácā cuuvi cuchɛ́ɛ́
vaadī n'gíí yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuví
'cuūví yā? ¿Táácā cuuví diiⁿ vaadī n'gii
miiⁿ tan'dúúcā chi 'áámá 'iiti chí nga'a tī
'iiⁿ'yāⁿ ní n'gii yā? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 56 Nuuⁿndi
miiⁿ chi diiⁿ yú, chííⁿ chi tee lugar vaadī
n'gii, ní n'gīi yú. Ní vaadī n'gii miiⁿ diiⁿ
tan'dúúcā chí nga'a tī 'iiⁿ'yāⁿ ní n'gīi yā.
Ley miiⁿ chííⁿ chi diiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ deenu yā
chí vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 57 Nca'a yú gracias
Ndyuūs, ti nginneé yā s'uuúⁿ chi ichɛɛ yú
yeⁿ'e nducuéⁿ'e chi yeⁿ'ē yááⁿn'guiinūuⁿ
cáávā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. 58 Cáávā
chuū ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'e
taaví, 'cuɛɛtinééⁿ n'daaca nī ndúúcū chiiⁿ
chi i'téénu nī. Ní nguɛ́ɛ́ ñ'daaⁿ chííⁿ chi
i'téénu nī. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diíⁿ nī
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.
Ní deenú nī chí ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní vɛ́ɛ́ chii'vɛ̄.

16

Yeⁿ'e ofrenda caavā hermanos

1 Maaⁿ ní neⁿ'é caaⁿ'máⁿ ndís'tiī yeⁿ'e
ofrenda yeⁿ'é nī chi ca'á nī 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu yā Jesucristo cáávā 'iiⁿ'yāⁿ ndaachíī
snée yā ní nguɛ́ɛ́ dendu'ū yeⁿ'ē. Diíⁿ
nī tan'dúúcā chi 'úú ngaⁿ'á ngīi 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e tanáⁿ'ā yáacū s'eeⁿ na yáⁿ'āa Galacia.
2 'Tíícā diíⁿ nī. Nguuví vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é
ndɛ̄tɛ̄ chi domingo miiⁿ, ca'áámá ca'áámá
ndís'tiī ní cu'néeⁿ nī 'āā vi'í caā parte yeⁿ'é
nī chi tunééⁿ Ndyuūs chi yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
chi Ndyuūs tee yā ndís'tiī. Ní ndís'tiī ca'a nī
ofrenda yeⁿ'é nī na ta'a 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacū. Ní taachi 'úú ndaá
nguɛ́ɛ́ canéé chi ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī. 3 Ní
taachi ndaá, 'úú dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ chi ndis'tiī
ne'éⁿ nī chi candɛ́ɛ yā ofrenda yeⁿ'é nī ndíí
yáāⁿ Jerusalén. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ candɛɛ́ yā carta
yeⁿ'é ndúúcū ofrenda yeⁿ'e nī. 4 Nduuti chi
'úú caneé chi caⁿ'á yáāⁿ Jerusalén tuu'mi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā nduucú.

Pablo caⁿ'a yā chi caⁿ'á yā yaāⁿ s'eeⁿ

5 Caneé chi cho'ó na yáⁿ'āa Macedonia. Ní
taachi cho'ó na yáⁿ'āa miiⁿ cuayiivi ní ndaá
na yáāⁿ Corinto ní cuneé ndúúcū ndís'tiī.
6 Neⁿ'é chi cūnēe ndúúcū ndis'tiī tiempo
chi 'iichɛɛ. Ní cuayiivi ní ndís'tiī cuuvi
caⁿ'á nī nduucú 'tɛ́ɛ́ nūuⁿ naachi 'úú naⁿ'á
cuaaⁿ cyúúní. 7 Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é n'diichí ndís'tiī
taachi cho'ó yáāⁿ vaacú nī, naati canéé ngi-
inú chi ndaá n'diichí ndís'tiī 'áámá tiempo
nduuti chi Ndyuūs tée yā lugar 'úú. 8 Naati
cuneé na yáāⁿ Efeso ndii tiempo yeⁿ'e 'viicu
yeⁿ'e Pentecostés. 9 Miiⁿ ní vɛ́ɛ́ n'deee
ca ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. Ní yáāⁿ Efeso miiⁿ
tan'dúúcā 'áámá cheendi va'āī chi ch'ɛɛtɛ
n'dai ni ndɛɛvɛ́ɛ́ n'dai caavā 'úú, ti vɛ́ɛ́ cá
ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. Miiⁿ ntúūⁿ neene vɛɛ
'iiⁿ'yāⁿ chi induuví táaⁿ yā yeⁿ'é.

10 Ndúúti chi ndaa saⁿ'ā Timoteo nanááⁿ
ndís'tiī, canéé chi diíⁿ nī recibir saⁿ'ā miiⁿ
tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
sa yeⁿ'é Ndyuūs, ti saⁿ'ā miiⁿ ní idiiⁿ
sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúúcā 'úú.
11 Mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī ndúúcū
Timoteo tan'dúúcā chi saⁿ'ā chi nguɛɛ
n'daacā, ní nguɛ́ɛ́ deenu sa. Cuaviivi taachi
dicho'ó nī Timoteo miiⁿ cuaaⁿ cyúúní, di-
cho'ó nī saⁿ'a miiⁿ ndúúcū n'dai. Canee ngi-
inú chi ndaa sa ndúúcū tanáⁿ'ā hermanos
nanááⁿ 'úú.

12 'Úú neⁿ'é chi hermano Apolos ndaa
sa nanááⁿ ndís'tiī taachi ndaa tanáⁿ'ā her-
manos. Apolos miiⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa ndaa sa
maaⁿ, naatí ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī taachi
vɛ́ɛ́ yaaⁿ sa.

Pablo diíⁿ yā saludar hermanos

13 'Cuɛ́ɛtɛ n'daacá nī ndúúcū cuidado. Ní
'cuɛɛtinéé n'daacá nī ndúúcū chi i'téénu
nī chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní tan'dúúcā saⁿ'ā
n'gɛɛtɛ diíⁿ yā ní 'tíícā diíⁿ nī. Ní cunéé diitú
nī. 14 Tanducuéⁿ'ē chi diíⁿ nī, ní diíⁿ nī ti
neⁿ'e nī Ndyuūs.

15 Ndís'tiī ní deenú nī chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
va'āī saⁿ'a Estéfanas s'téénu yā Jesucristo
vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi snee yā na yáⁿ'āa
Acaya. 'Úú yaa'ví ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
neⁿ'é yā diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi nginnee

nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. 16 'Úú ngiicá ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e chi ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e va'ai Estéfanas ní cunneé nī 'áámá 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí idiīiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs. 17 Yeenú chi ndaa hermano Estéfanas ndúúcū hermano Fortunato ndúúcū hermano Acaico. N'daacā chi canée yā ndúúcu nī na lugar yeⁿ'é. 18 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nduūvī n'daí yā na espíritu yeⁿ'é ní caⁿ'á yā nduūvī n'daí yā na espíritu yeⁿ'e nī dendú'ū. Canéé chi diíⁿ nī aceptar tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

19 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia dicho'ó yā saludos yeⁿ'é nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Saⁿ'a Aquila ndúúcū n'daataá Priscila ndúúcā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū chi snée yā ndavaacú yā dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. 20 Nducyáácá hermanos ní dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ nī 'tíícā yeⁿ'e hermanos: N'daí yā, ngaⁿ'a nī. Ní ca'á nī ta'a nī taachi diíⁿ nī saludar hermanos ti ndís'tiī ní neⁿ'é nī Dendyuūs.

21 'Úú Pablo dinguúⁿ carta miiⁿ ndúúcū ta'á, ní: N'daí nī, ngaⁿ'á.

22 Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā nguéɛ́ idinéⁿ'e yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú 'āā cuuví yā condenado. Niiⁿnuⁿ niiⁿnuⁿ canee tiempo chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú cuuvi ndaa ntúuⁿ yā.

23 Ní Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'daacā yeⁿ'e yā. 24 'Úú neⁿ'é ndís'tiī ti ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo Jesús ndís'tiī. 'Tíícā.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ
CHI SNÉE YĀ YÁĀⁿ CORINTO

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū na yáāⁿ Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Ní Ndyuūs neⁿ'é yā chi
'úú cuuvi 'áámá apóstol chi candɛɛ́ nduudu
cuaacu yeⁿ'ē Jesucristo. 'Úú ndúúcū Tim-
oteo chi hermano yeⁿ'e yú idinguúⁿ carta
'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corinto chi
caⁿ'á yā yáacū yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs, ní yeⁿ'ē
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Jesucristo,
'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e
Acaya. 2 Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo cuuvi tée yā s'uuúⁿ cosa chi
n'daacā yeⁿ'é yā ní 'íícú cunéé vaadī 'diiiⁿ
yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'e yú.

Pablo ch'eenú yā chiī

3 Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ti nééné n'dai
Ndyuūs Chiida yú chi Chiida Señor Jesu-
cristo yeⁿ'ē yú. Ndyuūs Chiida yú ya'ai 'iinú
yā s'uuúⁿ ní tee yā 'viich'ɛɛtínūuⁿ s'uuúⁿ.
4 Ndyuūs yeⁿ'e yú itee yā 'viich'ɛɛtínūuⁿ
nús'uu yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'geenú 'nū
ngii ti nús'uu ní cuuvi ca'á 'nū dáámá
'viich'ɛɛtínūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenú yā ngii
ndúúcū dáámá 'viich'ɛɛ́tiīnūuⁿ chi Ndyuūs
tee yā nús'uu. 5 Nús'uu ní n'geenú 'nū ngii
n'deee ca cáavā chi idíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
Señor Jesucristo. Ní Señor Jesucristo tee ca
yā 'viich'ɛɛtínūuⁿ nús'uu. 6 Maaⁿ ní, nduuti
chi n'geenú 'nū ngii, chuu ní cáávā ndís'tiī
cuuvi cuta'á nī 'viich'ɛɛtínūuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs
ní cuuvi nnguaⁿ'ai nī. Ní nduuti chi Ndyuūs
tee yā nús'uu 'viich'ɛɛtínūuⁿ, chuū ní cáávā
ndís'tiī cuuvi cuta'á nī 'viich'ɛɛtínūuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs, ní cuuvi nnguaiⁿ'ai nī. 'Tiicá
ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi cuchɛɛ nī nducuéⁿ'ē
chi n'geenu nī ngii tan'dúúcā chi nús'uū
n'geenú 'nū ngii. 7 Ní canee ngiinú 'nū
yeⁿ'e ndís'tiī chi cunee n'daaca nī. Ti
deenú 'nū ti taachi ndís'tiī n'geenu nī ngii
tan'dúúcā nús'uu 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs tee
yā, 'viich'ɛɛtínūuⁿ ndís'tiī tan'dúúca chí tee
yā nús'uu.

8 Ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū. Neⁿ'é
'nū chi cadiinuuⁿ nī yeⁿ'e tanduvɛɛ́ vaadī
caa'va chi cho'ō nuúⁿ 'nū na yáⁿ'āa yeⁿ'e
Asia. Chííⁿ chí ch'eenu taaví 'nū chiī ní
nééné n'deee ca, ní nadicadiinúúⁿ 'nū chi
nguɛɛ́ fuerzas yeⁿ'é 'nū chi cuchɛɛ́ 'nū yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē ti cuuví 'cuūvi 'nū. 9 Nacadiinúúⁿ
'nū chí ca'á yā orden chi 'cuūvi 'nū naati
chuū ní chiī chí ch'iⁿ'i nús'uu chi cu'téenu
cá 'nū Ndyuūs chi nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní nguɛɛ i'téénu 'nū
yeⁿ'e maáⁿ 'nū. 10 'Tíícā Ndyuūs nadan-
guáⁿ'ai yā nús'uu yeⁿ'e peligro chi 'āā chɛɛ́
'cuūví 'nū. 'Tiicá ntúūⁿ cunee ngiinu 'nū
Ndyuūs chi nadanguáⁿ'ai yā nús'uu yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē chi n'geenú 'nū ngii ní yeⁿ'ē
chí ch'ɛɛtɛ n'dai. 11 Ní ndís'tiī ní nginnee
ntúuⁿ nī nús'uu ti ngaⁿ'anguā'á nī caavā
nús'uu. Caati ndúútí chí 'yááⁿ ca hermanos
ngaⁿ'angua'á yā yeⁿ'é 'nū, tuu'mi ní ca'á yā
gracias Ndyuūs, ti Ndyuūs diíⁿ yā n'dai ca
cáávā nús'uu.

Pablo chi'naaⁿ yā chi ndaá yā na yáāⁿ
Corinto

12 Ní yeenú 'nū ti deenú 'nū na staava
yeⁿ'é 'nū chi chiiⁿ chi idíⁿ 'nū ní cáávā
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní n'daacā
diíⁿ 'nū. Ní n'daacā diíⁿ 'nū cáávā ndís'tiī.
Ndyuūs chi n'dai taavi chínneé yā nús'uu
chi 'túúcā din'daacá 'nū. Chuū nguɛɛ́ cuuvi
diíⁿ 'nū cáávā vaadī deenu yeⁿ'e maáⁿ
'nū. 13 Chííⁿ chí dinguúⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī
ní ndís'tiī ní cuuvi 'cueéⁿ nī ní intiinaáⁿ
nī. Cunee ngíínú 'nū chi túúmícádiinúúⁿ
nī nducuéⁿ'ē. 14 Tan'dúúcā chi ndís'tiī
túúmícadiinúuⁿ nī 'tɛɛ́ maaⁿ naati taachi
ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe
tuu'mí ndís'tiī cuuvi yeenú nī cáávā nús'uu
tan'dúúcā chi cuuvi yeenú 'nū cáávā
ndís'tiī.

15 Caati vɛɛ́ confianza yeⁿ'é 'nū ndúúcū
ndís'tiī, vmnááⁿ vmnaaⁿ nadacádiinúúⁿ chí
chiī ní ndaá ní caneé nduucú nī 'áámá
tiempo ní cuayiivi ndaá taama vmnéⁿ'ēe
ní cuneé nduucú nī chi cuuvi yeenu cá
nī. 16 Nadacádiinúúⁿ chí cho'ó yaā'ví ndís'tiī
taachi caⁿ'á na yáⁿ'āa Macedonia. Ní cuayi-
ivi mííⁿ taachi n'daá yáⁿ'āa Macedonia miiⁿ
tuu'mi ní nandaa ntuúⁿ yaa'ví ndís'tiī ní
cuneé ndúúcu nī. Ní taachi can'daá yeⁿ'e
nī, ndís'tiī cuuvi cunnee nī 'úú ndúúcū
necesidades yeⁿ'é caati caⁿ'á yáⁿ'āa Judea.
17 'Tíícā nadacádiinúúⁿ chi diíⁿ. 'Úú nguɛɛ́
diíⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā tan'dúúcā
chi maáⁿ yā neⁿ'e yā. Ní ngaⁿ'a yā: Júūⁿ,
júūⁿ chuū chi diíⁿ, ní cuayiivi ngaⁿ'á yā
chi nguɛɛ́ diíⁿ yā ti diíⁿ yā tan'dúúcā chi
neⁿ'é yā. 18 Naatí Ndyuūs deenú yā nduudu
chi ngaⁿ'á 'nū chi nguɛɛ́ ngaⁿ'á 'nū 'tíícā

idiíⁿ 'nū ní cuayiivi nguéɛ́ idiíⁿ 'nū 'tíícā.
19 Ti taachi 'úú ndúúcū saⁿ'ā Silvano ndúúcū
Timoteo candɛɛ́ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'e
Señor Jesucristo chi Daiya Dendyuūs nguéɛ́
ngaⁿ'á 'nū chi Jesucristo miiⁿ ngaⁿ'á yā chi
júūⁿ 'tíícā, ní cuayiivi nguéɛ́ 'tíícā diíⁿ yā.
Cristo ní ngaⁿ'á yā ní diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū chí cuaacu. 20 Ti Cristo miiⁿ ngaⁿ'á
yā chi 'tíícā, yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs
Chiida yú caⁿ'á yā chi tée yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū
s'uuúⁿ chi i'téénu yú Ndyuūs. Cáávā chuū
idich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ti cucáávā Cristo caⁿ'a
yú chi 'tiicā. 21 Ní Chiida yú diíⁿ yā chi
ndís'tiī ndúúcū nús'uu cunee diitu ca yú
ndúúcū chi i'teenu yú yeⁿ'e Cristo. Ní
Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā s'uuúⁿ chi diiⁿ yú
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. 22 Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ
'áámá sello yeⁿ'é yā na cuerpo yeⁿ'e yú ti
yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'é
yā na staava yeⁿ'ē yú. Ní cáávā Espíritu
N'dai yeⁿ'é yā deenu yú chi cuuvi yeⁿ'e yú
chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi téé yā s'uuúⁿ.

23 Nguéɛ́ cueⁿ'é yáāⁿ Corinto ti neⁿ'é
yaa'vi neéⁿ ndís'tiī ní nguéɛ́ neⁿ'é 'caa'vá
cucáávā chi 'cuɛɛtinéé ya'ai nī. Maaⁿ ní
Ndyuūs deenú yā staava yeⁿ'é ní testigo
yeⁿ'é. 24 Nguéɛ́ neⁿ'é 'nū caaⁿ'máⁿ 'nū
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī yeⁿ'ē chiiⁿ chi canee chi
i'téénu nī ti 'āā canee diitú nī ndúúcū chi
i'téénu nī. Naati neⁿ'é 'nū cunneé 'nū
ndís'tiī. Nús'uu diiⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū
ndís'tiī ní cuuvi yeenú nī. Ní ndís'tiī snéé
n'daaca nī caavā chi i'teenú nī Jesucristo.

2

1 'Úú nadicádiinúúⁿ māaⁿ chi nguéɛ́ ndaá
nanááⁿ ndís'tiī chi cuuvi ndaachí nī. 2 'Úú
nguɛɛ neⁿ'é ndaá nanááⁿ ndís'tiī nduuti
chi 'úú idiíⁿ chi ngii ndaachi yiinú ndís'tiī.
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi diíⁿ chi ngii ndaachi yi-
inú ndís'tiī ti nguéɛ́ du'ū chi cuuvi tee yā
'úú vaadī yeenú nduuti chi ndaachi yiinú
ndís'tiī? 3 Chuū idinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī ti
taachi ndaá nguéɛ́ cu'neeⁿ ndaachi nuúⁿ
cucáávā ndís'tiī ti ndís'tiī cuuvi tee nī 'úú
vaadī yeenú. Vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtiinúuⁿ 'cúū
nanááⁿ nducyáácá ndís'tiī chi vaadī yeenu
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é, maaⁿ vaadī yeenú miiⁿ cunéé
ndúúcū nducyaaca nī. 4 Ní taachi dinguúⁿ
yeⁿ'é ndís'tiī neené di'vaachi 'úú ndii ná
staava yeⁿ'é ndíí tuunu chɛ̄ɛ̄cú. Nguéɛ́ diíⁿ
'tuucā ti cu'neeⁿ ndaachi yiinú ndis'tiī ti
neⁿ'é chi ndís'tiī cuuvi déénu nī chi neené
neⁿ'ē taavi cá ndís'tiī.

*Ndyuūs nadach'*ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ

5 Ndúútí chi 'aama 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā 'aama
cosa chi vɛ́ɛ dɛ'ɛ̄ cáávā chi cu'neeⁿ ndaachi
yiinú náⁿ'ā ndís'tiī 'úú ntúūⁿ cu'neeⁿ
ndaachi yiinú 'úú ndúúcū nducyáácá
ndís'tiī dendu'ū 'tɛ́ɛ́ nūuⁿ. 'Úú nguéɛ́
neⁿ'é caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi vɛ́ɛ́
cá nuuⁿndi yeⁿ'é yā yeⁿ'ē chi dinuuⁿndí
yā. 6 Deenú ntúūⁿ chi n'deēe cá ndís'tiī
'āā n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní
nadacádiinúúⁿ chi 'āā vɛ́ɛ́ castigo yeⁿ'ē
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ní nguéɛ́ diíⁿ nī más ca ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 7 Maaⁿ ní canéé chi nca'á nī
'viich'ɛɛtínūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ní nadach'ɛɛcú
yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ní nguéɛ́ neené taaⁿ
cu'neeⁿ ndaachi yiinú yā. 8 Caavā chuū chi
ngaⁿ'á chí ndis'tiī 'cuuⁿ'miⁿ nī chi dinéⁿ'e
ca nī 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū. 9 Níícu taachi idinguúⁿ
chuū yeⁿ'e ndís'tiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū neⁿ'é
cadiinúúⁿ ní n'diichí nduuti chi ndís'tiī ní
diíⁿ nī ndúúcu yā tan'dúúcā chi 'āā ngaⁿ'á
ngii ndís'tiī na carta yeⁿ'é. 10 'Úú dendú'ū
caⁿ'á inadich'ɛɛcú nuuⁿndi yeⁿ'e 'āā dɛ'ɛ́
nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ndís'tiī nadich'ɛɛcú yā
nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní taachi 'úú nadich'ɛɛcú
yeⁿ'é yā, ní 'túúca diíⁿ cucáávā ndís'tiī
ní nanááⁿ Cristo. 11 Nduuti chí diiⁿ yú
'túúcā tuu'mi ní yááⁿn'guiinūuⁿ nguéɛ́
cuuvi cuchɛ́ɛ sa yeⁿ'ē yú ti deenu yú dɛ'ɛ̄
chi nginnche'ei sá.

Pablo nguɛɛ yeenú yā chi ndaa yā na
yáāⁿ Troas

12 Taachi cueⁿ'é cuaaⁿ cyuuni ní ndaá
na yáāⁿ Troas chi caaⁿ'máⁿ nduudu yeⁿ'e
evangelio yeⁿ'e Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs
nn'guaáⁿ yā yáāⁿ miiⁿ tan'dúúcā chi
nn'guaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá cheendi va'āī. 'Tíícā
diíⁿ Ndyuūs cucaavā 'úú chi caaⁿ'máⁿ
nduudu yeⁿ'ē evangelio. 13 Ní neené
nadacadiinúúⁿ na staava yeⁿ'é ti nguéɛ́
nndaācá saⁿ'ā Tito, hermano yeⁿ'ē yú.
Cáávā chuū diíⁿ despedir 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ ní chiīcá ni cueⁿ'é na yáⁿ'āa
Macedonia.

Chɛɛ yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ti yeⁿ'e Cristo
s'uuúⁿ

14 'Úú ní ca'á gracia Ndyuūs caati Ndyuūs
caⁿ'á yā nduucú 'nū 'āā tií nūuⁿ lugar
naachi caⁿ'á 'nū caati nús'uu cuuvi chɛ́ɛ

'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē cucáávā s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ. Níícú Ndyuūs diíⁿ yā cáávā nús'uu chi deenu 'nū yeⁿ'ē Cristo chi cuuvi caaⁿ'máⁿ 'nū yeⁿ'e Cristo nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā yeⁿ'ē Cristo dendú'ū. Ní chuū ní tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngééⁿ chi vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē yáāⁿ naachi cueⁿ'é 'nū. [15] S'uuúⁿ tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngééⁿ chi incienso nanááⁿ Dendyuūs. 'Tíícā s'uuúⁿ chi i'teenu yú Cristo. 'Tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā cu'téénu yā Jesucristo ní caⁿ'á yā na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní caⁿ'á yā ná vaadī n'gii cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, [16] s'uuúⁿ tan'dúúcā 'áámá cosa chi ngééⁿ chi n'díí chí 'āā ntɛɛ n'dáaca, 'tíícā s'uuúⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo. Ní chuū ch'iⁿ'i chi caⁿ'á yā 'cuūvi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní s'uuúⁿ ní tan'dúúcā 'áámá cosa chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngééⁿ ti vɛ́ɛ́ vida yeⁿ'ē. 'Tíícā s'uuúⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā cu'téénu yā Jesucristo ni caⁿ'á yā na va'ai chɛɛti nguuvi. ¿Dú'ū cuuvi diiⁿ yeⁿ'e chuū 'tuucā? [17] Nús'uu ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi 'iiⁿ'yāⁿ nadíí'vɛ yā nús'uu, tan'dúúcā chi diiⁿ n'deēe n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. Naati Ndyuūs dichó'o yā nús'uu ní nús'uu ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu miiⁿ ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é 'nū. Ní Ndyuūs inaáⁿ yā nús'uu ti diíⁿ 'nū tan'dúúcā chi Cristo neⁿ'é yā chi diíⁿ 'nū, ti yeⁿ'é Cristo nús'uu.

3

*Ye*ⁿ'ē Nduudu Ngai yeⁿ'é Ndyuūs

[1] Taachi dinguúⁿ 'nū chuu, ¿'áá nadacadiinúúⁿ nī chi nús'uu caaⁿ'maⁿ cá 'nū chi n'daacā idiíⁿ 'nū? O ¿'áá canee chi ndɛ́ɛ́ 'nū taama carta chi ndɛ́ɛ̄ recomendación, nanááⁿ ndís'tiī, o 'áámá carta chi dinguúⁿ nī chi ngíícá nī recomendación yeⁿ'é nī tan'dúúcā chi ndɛɛ̄ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ? Nguɛɛ 'tíícā. [2] Ndís'tiī ní tan'dúúcā carta yeⁿ'é 'nū 'tíícā ndís'tiī ti yeⁿ'é Cristo ndís'tiī. Ní ndís'tiī tan'dúúcā chi carta yeⁿ'é 'nū chi canéé nguūⁿ na staava yeⁿ'é 'nū 'tíícā ndís'tiī. Ní 'íícú nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi 'cueeⁿ yā níícú cadíínuuⁿ yā chi ndís'tiī i'téénu nī Jesucristo. [3] Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā chi ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá carta chi dingúūⁿ Cristo ní tee yā nús'uu 'tiicā ndís'tiī cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo chi diíⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Carta miiⁿ nguɛ́ɛ́ cánéé nguūⁿ ndúúcū tinta ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tan'dúúcā chi Ndyuūs diiⁿ nguúⁿ yā ley na tabla yeⁿ'e tuūu ti Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canduuchi dinguūⁿ carta 'cūū staava yeⁿ'ē yú.

[4] Ní seguro chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtiinūuⁿ yeⁿ'é 'nū caati Jesucristo innee yā 'úú. Ní deenú chi dichíí'vɛ Ndyuūs ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ n'daacā chi diíⁿ cucááva Cristo. [5] Nguɛ́ɛ́ nadacadiinúúⁿ 'nū chi cuuvi cundɛɛ yú cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú. Ndyuūs nginnee yā nús'uu ní tée yā poder nús'uu ní cuuvi diíⁿ 'nū nducuéⁿ'ē. [6] Ndyuūs tee yā nús'uu ntiiⁿnyuⁿ chi candɛɛ́ 'nū táámá compromiso yeⁿ'é yā chí ngai. Ní compromiso chí ngai miiⁿ nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú chi canéé nguūⁿ ti yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Dendyuūs. Nduudu yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú diiⁿ chi condenado s'uuúⁿ ní 'cuūvi yú naati Espíritu N'dai miiⁿ itee vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ.

[7] Ley yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs dinguúⁿ yā na tabla yeⁿ'e tuūu nanááⁿ Moisés ní dichíí'vɛ chi deenu yú chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yú, ní chīndai yú. Ní taachi ndaā ley miiⁿ chi dɛɛvɛ n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní ngiī na naaⁿ Moisés miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā naaⁿ Moisés miiⁿ cáávā chi neené dɛɛvɛ ngii naáⁿ yā, naati dɛɛvɛ́ miiⁿ na naáⁿ yā 'āā ntuūvī. [8] Taachi ndaā ley miiⁿ ní dɛɛvɛ́ cá ngiī ní chó'ōo dɛɛvɛ yeⁿ'ē ¿'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi ch'ɛɛtɛ n'dáí cá ngiī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ti ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ? [9] Ní nduuti chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ chi dɛɛvɛ́ɛ́ n'dai ní diiⁿ condenar 'iiⁿ'yāⁿ chí ndai yā, tuu'mi ní ¿'áá nguɛ́ɛ́ más cā ch'ɛɛtɛ taavi cá ngiī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū Espíritu N'dai ti diíⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ ti ley miiⁿ? 'Tíícā váá. [10] Caati 'aara chí dɛɛvɛ́ n'dai ley miiⁿ nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ chiī chi cuuvi tan'dúúcā chi dɛɛvɛ́ n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní ley miiⁿ canee tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ɛ́ n'dai. [11] Caati chí ley miiⁿ chí dɛɛvɛ́ɛ́ ní cunee 'áámá tiempo nūuⁿ tuu'mi ní chuunee dɛɛvɛ́ɛ́ taavi cá nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chííⁿ chí 'áámá cūnee.

[12] Cáávā chuū deenú 'nū chi compromiso chi ngai canéé cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní 'tíícā cu-

uví. Maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu ngai
yeⁿ'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ 'va'a 'nū mar 'áámá.
13 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'nū tan'dúúcā chi diiⁿ Moisés
taachi snduú yā 'áámá velo naáⁿ yā ti
'iiⁿ'yāⁿ Israel nguɛ́ɛ́ cuuvi snáaⁿ yā naaⁿ
Moisés miiⁿ cucáávā dɛɛvɛ yeⁿ'e Ndyuūs
chi canéé na náaⁿ yā. Dɛɛvɛ́ miiⁿ nguɛ́ɛ́
chíí 'naaⁿ. 14 Ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguɛ́ɛ́
tuumicadiinúúⁿ yā yeⁿ'e dɛɛvɛ́ɛ́ chi canéé
nááⁿ Moisés miiⁿ. Ndii nguuví 'cūū taachi
'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eeⁿ yā compromiso
ndiicúū miiⁿ, nguɛɛ cuuvi deenú yā caati
canée yā tan'dúúcā chi canéé 'aama velo na
naáⁿ yā. Velo miiⁿ Cristo diiⁿ chi chó'ōo
yeⁿ'ē. 15 Ndii nguuví 'cūū taachí 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ 'cueeⁿ yā ley yeⁿ'e Moisés, cunee velo
miiⁿ ti nan'gaadí vaanīcádiinūuⁿ yeⁿ'e yā.
16 Ní ndii taachi cu'téénu yā Señor Jesu-
cristo Daiyá Dendyuūs tuu'mi ní velo miiⁿ
ní cuavii. 17 Señor miiⁿ ní Espíritu yeⁿ'e
Cristo. Ní naachi vɛ́ɛ́ Espíritu miiⁿ yeⁿ'e
Señor miiⁿ tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ canéé libre yā.
18 Maaⁿ ní cáávā chuū nducyaaca yú nguɛ́ɛ́
snee yú tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ 'áámá velo na
naaⁿ yú. Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ n'diichi yā dɛɛvɛ
yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú na vida yeⁿ'e
yú ti s'uuúⁿ tan'dúúcā 'áámá espejo, 'tíícā
s'uuúⁿ. Ní taachi n'diichi yú Señor Jesu-
cristo yeⁿ'ē yú tuu'mi ní ñ'daaⁿ vida yeⁿ'e
yú chi cuuvi tan'dúúcā vida yeⁿ'é Cristo. Ní
cūnee ngiinu yú chí ñ'daāⁿ vida yeⁿ'e yú
tan'dúúcā chi ch'ɛɛtɛ ca dɛɛvɛ vida yeⁿ'ē
Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. Chuū chi idiíⁿ
Espíritu yeⁿ'e Cristo cáávā s'uuúⁿ.

4

1 Deenu yú chi Señor Jesucristo tee yā
s'uuúⁿ cosas chi n'dai ca. Cáávā chuū
diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ní caaⁿ'máⁿ 'nū
nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní nguɛɛ cuuvi
cúunū 'nū. 2 Maaⁿ ní nguɛɛ diíⁿ 'nū cosas
chi nguɛɛ n'daacā chi cuuvi snááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ,
cosa chi diíⁿ 'nū chi 'cuináaⁿ 'nū nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ cachiicá 'nu nginnche'éí
'nū 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ ndastaⁿ'á 'nū ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū nduudu
yaadi. 'Tíícā idiíⁿ 'nū ní caaⁿ'maⁿ 'nū dá-
maāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs ní cu-
uvi deenú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní Dendyuūs
n'diichí yā nús'uu. 3 Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛ́ɛ́ ituumicádiinuuⁿ yā nduudu cuaacu
chi ngaⁿ'á 'nū tuu'mí ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú ní cuuvi
ndái yā. 4 'Iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Señor
Jesucristo caati ndyuūs yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
chi yááⁿn'guiinūuⁿ n'gaadi sá ná vaadī
cadiinúúⁿ yeⁿ'e yā, caati yaaⁿn'guiinūuⁿ
nguɛ́ɛ́ n'gúúⁿ sá chi n'diichí yā dɛɛvɛ yeⁿ'e
Dendyuūs. Maaⁿ ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ snaaⁿ
yā dɛɛvɛ́ n'dai yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e Cristo
chí dɛɛvɛ. Ní s'uuúⁿ taachí inaaⁿ yú Cristo
miiⁿ inaaⁿ yú Ndyuūs. 5 Ní taachi ngaⁿ'á
'nū nduudu yeⁿ'e Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
'nū nduudu yeⁿ'e maá 'nū ti ngaⁿ'á 'nū chi
Jesucristo miiⁿ ní Señor yeⁿ'ē yú. Tiī nús'uu
ní dichíí'vɛ 'nū ndís'tiī cucáávā chi Cristo
neⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 6 Ní taachi
Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeēⁿdī ngaⁿ'a yā 'tíícā:
Yeⁿ'e naachí maaiⁿ miiⁿ canéé dɛɛvɛ. Maaⁿ
Ndyuūs miiⁿ ní diíⁿ yā chi dɛɛvɛ miiⁿ canéé
na staava yeⁿ'é 'nū. Ní ndúúcū dɛɛvɛ miiⁿ
cuuvi deenú 'nū vaadī deenu yeⁿ'é Ndyuūs
chí n'dai taavi ca. Ní nús'uu n'diichí 'nū
dɛɛvɛ yeⁿ'é Ndyuūs taachi n'diichi 'nū naaⁿ
Jesucristo miiⁿ.

*Vida yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesu-
cristo*

7 Ní nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs chi
i'téénu 'nū canéé na staava yeⁿ'e 'nū
tan'dúúcā tesoro 'tíícā. Ní 'áárá chi cuerpo
yeⁿ'é 'nū tan'dúúcā 'cuūtí yáⁿ'āa chi nguɛɛ
dɛɛvɛ́ɛ́, nú'suu ch'iⁿ'í 'nū cáávā ntiiⁿnyuⁿ
chi diíⁿ 'nū chi poder chi cānee nduucú
'nū ní ch'ɛɛtɛ ca ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē nús'uu. 8 'Áárá chi nduū cuaaⁿ
n'geenú 'nū ngii mar 'áámá naāⁿ nguɛ́ɛ́
diiⁿ chi dúú'va 'nū. 'Áárá chi n'deee nááⁿ
inadacádiinúúⁿ 'nū deenú chɛɛ chi diíⁿ 'nū.
9 'Áárá chi 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daa yā chi neⁿ'e
'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu Dendyuūs canee yā
nduucú 'nū. 'Áárá chi 'iiⁿ'yāⁿ cun'dáa yā
nús'uu na yáⁿ'āa nguɛɛ 'cuūvi 'nū. 10 'Āā tií
nūuⁿ cuááⁿ naachi caⁿ'á 'nū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
canee na staava yeⁿ'é 'nū chi cuuvi 'cuūví
'nū tan'dúúcā chi ch'iī Señor Jesucristo
yeⁿ'e yú. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā
chi Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā nús'uu. Ní
cuuvi deenú yā chí Jesucristo canduuchí
yā. 11 Ní nducuéⁿ'e tiempo chi snduuchí
'nū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū deenú 'nū chi cu-
uvi 'cuuví 'nū cucáávā chi nús'uū diíⁿ 'nū
ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cu-
uvi n'diichí yā chi poder yeⁿ'e Cristo Jesús
canéé ndúúcū nús'uu. 12 'Tíícā ní vaadī n'gii
diīⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē na vida yeⁿ'é 'nū 'tiicá

ntuūⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē na vida yeⁿ'é ndís'tiī.
13 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ: 'Úú i'teenú,
ní cáávā chiiⁿ chi ngaⁿ'á. Ni 'tiicá ntúūⁿ
nús'uu i'téénu 'nū ní cáávā chuū ngaⁿ'á 'nū.
Ní daama chi'téénu 'nū ndúúcu yā. 14 Caati
deenu yú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacuéeⁿ yā Señor
Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā, 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ nadacuéeⁿ ntúūⁿ yā s'uuúⁿ yeⁿ'e
nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Dendyuūs candɛɛ́ yā
nús'uu ndúúcū ndís'tiī nanááⁿ Jesucristo.
15 Nducuéⁿ'e chi diíⁿ 'nū ní cucáávā chi
ndís'tiī cuuvi cuta'á nī tanducuéⁿ'ē chí
n'dai. Ní 'íícú n'deee 'nááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
cuta'á yā cosa chi n'dai yeⁿ'é Dendyuūs. Ní
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿngua'á
yā, ní ca'a yā gracia, Dendyuūs, ní cuuvi
ch'ɛɛtɛ cá yā Dendyuūs chi dɛɛvɛ taavi ca.
16 Cáávā nducuéⁿ'ē chuū nguɛ́ɛ́ ngii cúunu
yú 'aara chi cuerpo yeⁿ'e yú n'gii néénⁿ ngu-
uvi nguuvi naati Dendyuūs tée yā fuerzas
s'uuúⁿ nguuvi nguuvi. 17 Níícú chuū chi
n'geenú yú ngii na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ ní nuuⁿ nūuⁿ chó'ōo, ní diiⁿ cáávā
s'uuúⁿ chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú 'aama lugar chí
n'dɛɛvɛ n'dai ca ní n'deēe ca chi 'áámá
cunee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 18 Maaⁿ ní nguɛɛ diiⁿ
yú cuenta yeⁿ'e dendu'ū chi inaaⁿ yú ti chííⁿ
chí inaaⁿ yú ní ngo'o yéⁿ'ē. Naati chííⁿ chi
nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú cunee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

5

1 Maaⁿ ní deenu yú chi cuerpo yeⁿ'e yú
'cuiinu ti tan'dúúcā 'áámá va'ai chi nguɛ́ɛ́
'áámá cūnee 'tíícā cuerpo yeⁿ'e yú naati
Ndyuūs idin'dái yā 'aama va'āī yeⁿ'e yú ná
va'ai chɛɛti nguuvi chí 'áámá cūnee. Ní
nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū din'dái sa
ndúúcū ta'a sa va'ai miiⁿ. 2 Maaⁿ ní chí n'dai
yiinu yú ti néénе neⁿ'é yú ñ'daaⁿ yú cuerpo
yeⁿ'e yú ní snee yú na va'ai chɛɛtī nguūvī
ndúúcū cuerpo ngai ní dɛɛvɛ chi yeⁿ'e va'ai
chɛɛti nguuvi. 3 Nguuvi miiⁿ ní Ndyuūs ca'á
yā chi tée yā 'aama cuerpo ngai yeⁿ'e yú
chi tan'dúúcā chi 'aama vestido. Ní Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaacá yā s'uuúⁿ chi nguɛ́ɛ́
chí dɛɛvɛ cuerpo yeⁿ'e yú. 4 Neⁿ'e chi snée
yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū na va'ai yeⁿ'e yú chi
cuerpo yeⁿ'e yú, nandáí yiinu yú ti n'geenu
yú ngii. Nguɛ́ɛ́ cucaavā chi neⁿ'e yú chi
cuerpo ndiicúū yeⁿ'e yú 'cuūvī naati neⁿ'e
yú chi Ndyuūs tée yā chi'caadí na cuerpo
yeⁿ'e yú chí ngai chi tan'dúúcā chi catecai
ngai yú. Ní 'iicú cuerpo ndiicúū yeⁿ'e yú
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuiinu ti snée yú
ndúúcū cuerpo chí ngai ní vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yú. 5 Ní cáávā chuū ní Ndyuūs
ch'iindiyaáⁿ yā yeⁿ'e yú cuerpo chí ngai ní
tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā s'uuúⁿ chi
cuuvi deenu yú chi cuaacu chi tee yā chuū
chi cuuvi yeⁿ'e yú.
6 'Tííca rā va, cueⁿ'e daāⁿmaⁿ vɛ́ɛ́ confi-
anza yeⁿ'e yú ndúúcū Dendyuūs. Deenu
yú chi neⁿ'e chi snée yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ndúúcū cuerpo ndiicúū yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ cu-
uví cunee yú ndúúcū Señor yeⁿ'e yú na va'ai
chɛɛti nguuvi. 7 Maaⁿ ní chiiⁿ chi diiⁿ yú,
diiⁿ yú ti i'teenu yú Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ idiiⁿ
yú cucáávā chi n'diichi yú cosa chi yeⁿ'ē
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 8 'Íícú vɛɛ confianza yeⁿ'ē yú.
Neⁿ'e yú caⁿ'a yú yeⁿ'ē vaacu yú chi cuerpo
ndiicúū yeⁿ'e yú ní cunee yú ndúúcū cuerpo
ngai yeⁿ'e yú na va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
Señor yeⁿ'ē yú. 9 Cáávā chuū neⁿ'e yú diiⁿ
yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿ'é yā
chi diiⁿ yú nduuti chi snée yú na va'āī yeⁿ'e
yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o nduuti chi snée yú na
va'āī yeⁿ'e yú na va'āī chɛɛtí nguuvi ndúúcū
Señor Jesucristo. 10 Ti 'tíícā nducyaaca yú
canee chi naⁿ'a yú nanááⁿ juez chi Cristo ní
'íícu ca'aama ca'aama s'uuúⁿ cuuvi cuta'ā
yú chuu chi cuuvi yeⁿ'ē yú tan'dúúcā chi
diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā neⁿ'e chi snee
yú na cuerpo ndiicúū yeⁿ'e yú na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū, nduuti chi ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā o
nguɛɛ n'daacā.

Nduudu cuaacu yeⁿ'e vaadī 'diīiⁿ

11 Nús'uu ní deenú 'nū chi Señor Je-
sucristo caⁿ'á yā n'diichí yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Ní neⁿ'é 'nū diíⁿ 'nū n'daacā. Ní
cáávā chuū ní nús'uu diitu diíⁿ 'nū ndu-
cuéⁿ'ē chi ch'iⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á
'nū nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Jesucristo.
Ndyuūs déénu yā chiiⁿ chi diíⁿ 'nū ní
cunee ngiinú 'nū chi ndís'tiī cuuvi déénu
nī chuū dendu'ū. 12 Nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á 'nu
taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'e vida yeⁿ'é 'nū nanááⁿ
ndís'tiī naati ca'á 'nū 'áámá lugar ndís'tiī
ti cuuvi caaⁿ'máⁿ nī chi n'daacā idiíⁿ 'nū.
Ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī.
Maaⁿ ní 'iicu ndís'tiī cuuvi nan'guɛɛcútáⁿ'a
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi itiinguuneéⁿ nī, 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a yā yeⁿ'e maáⁿ yā chi n'daacā
yā tan'dúúcā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā,

ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ nacádiinúúⁿ yā yeⁿ'ē chííⁿ chi vɛɛ na staava yeⁿ'é yā. [13] Ní nduuti chi nadacadiinúúⁿ nī chi nús'uu tan'dúúcā loco nús'uu, 'tíícā ngaⁿ'á 'nū ní diíⁿ 'nū chi Ndyuūs ní ch'ɛɛté yā nanááⁿ ndís'tiī. Ní nduuti chí nguɛ́ɛ́ loco 'nū ní cáávā chi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs cucáávā ndís'tiī. [14] Jesucristo ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū ti neⁿ'é yā nús'uu. Deenu yú chi cuaacu chi 'áámá saⁿ'a chi Cristo ch'iī sa, ní cucáávā saⁿ'ā miiⁿ ní tan'dúúcā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'iī. [15] 'Tíícā Cristo ch'īi yā cucáávā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ snée yā cucáávā vida yeⁿ'e maáⁿ yā caati snée yā yeⁿ'e Jesucristo chi ch'īi yā ní nduuchi ntuuⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ. [16] Maaⁿ ní cáávā chuū chi chó'ōo nús'uu nguɛ́ɛ́ inaáⁿ 'nū 'tɛ́ɛ́ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Tiempo chi 'āā chó'ōo nús'uu inaáⁿ 'nū Cristo ndúúcū yeⁿ'ē chi diíⁿ yā taachi canee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati maaⁿ ní nguɛɛ inaáⁿ 'nū 'tíícā. Inaáⁿ 'nū chi Cristo ní Ndyuūs. [17] 'Tíícā ní 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ní yeⁿ'é Cristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ngai. Cosas chi diíⁿ yā vmnaaⁿ nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā maaⁿ ti nducuéⁿ'ē chí diíⁿ yā ní yeⁿ'e vida ngai yeⁿ'e yā.

[18] Ní tanducueⁿ'ē chúū ní Ndyuūs diíⁿ yā. Cucáávā Cristo miiⁿ ní Ndyuūs diíⁿ yā chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'é yā s'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́ contra yeⁿ'e yā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'é 'nū chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu yeⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuuví yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. [19] 'Tíícā canee chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cucáávā Cristo miiⁿ Ndyuūs diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diííⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduucú yā. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ Ndyuūs cuenta yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Níícu Ndyuūs tee yā nús'uu ntiiⁿnyuⁿ chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudú 'cūū yeⁿ'é yā chi vaadī 'diīiⁿ. [20] Maaⁿ ní 'tíícā ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ndúúcū nduudu yeⁿ'e Cristo ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu miiⁿ na lado yeⁿ'e Ndyuūs. Ní tan'dúúcā chi Cristo ngaⁿ'á yā chi ndaacadaamí nī, cáávā chuū nús'uu ngiicá 'nū ndís'tiī cááva Cristo chi ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní 'íícú vɛ́ɛ́ vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'e ndís'tiī ndúúcū Ndyuūs. [21] Cristo nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā mar 'áámá. Caati cucáávā s'uūuⁿ Ndyuūs diiⁿ cuenta yā ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi Cristo dinuuⁿndí yā. Ní 'íícú taachi yeⁿ'e Cristo s'uúⁿ Ndyuūs n'diichí yā s'uúⁿ chi nduuví n'dai vida yeⁿ'ē yú nanáaⁿ yā.

6

[1] 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ tan'dúúcā chi ntiiⁿnyuⁿ chi neⁿ'e Ndyuūs. Ngiicá 'nū ndís'tiī chi cuta'á nī vaadī n'dai chi itée Ndyuūs chi vaadī n'dai chi Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uúⁿ. [2] Caati 'tíícā Ndyuūs ngaⁿ'a yā. Ni canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā:

'Úú ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'é nī tiempo chi n'daacā. Ní chinneé ndís'tiī nguuvi chí nanguaⁿ'áí nī.

Nguuvi 'cūū ní 'áámá nguuvi chi cuuvi n'dai cáávā ndís'tiī, nguuvi 'cūū ní nguuvi chi cuuvi nanguaⁿ'ai nī.

[3] Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'nū mar 'áámá cosa chi di'vaachí 'iiⁿ'yāⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs chi diíⁿ 'nū nguɛ́ɛ́ n'daacā. [4] Naati diíⁿ 'nū nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ chi n'daacā ti neⁿ'é 'nū ch'iⁿ'í 'nū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní cucáávā ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ chi chɛɛ 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi ch'eenú 'nū chiī nguuvi nguuvi. Ní nééné n'deēe dendu'ū chííⁿ chí di'vaachi nús'uu ndúucū chi vɛɛ necesidades yeⁿ'é 'nū ndúúcū vaadī 'caa'va. [5] Ní ch'eⁿ'é yā nús'uu chí cu'néeⁿ yā nús'uu na vacūū. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā yeⁿ'e chi neⁿ'e 'cueⁿ'e yā nús'uu. Ní diíⁿ 'nū n'deee n'dáí ntiiⁿnyuⁿ chi nééné díítūu. Ní cho'ōo 'nááⁿ nguuvi chi nguɛ́ɛ́ cheetiyaadú 'nū, ní nguɛ́ɛ́ che'e 'nū va. [6] Níícú nducuéⁿ'ē dendu'ū chuū ní ch'iⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chi vida yeⁿ'é 'nū ní n'daacā. Ní ch'iⁿ'í 'nū chi deenú 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ndúúcū vaadī ngiīnū ní ndúúcū vaadī n'dai. Ní diíⁿ 'nū nducuéⁿ'ē cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canee nduucú 'nū. Diíⁿ 'nū túúcā ti cuaacu nííⁿnyúⁿ dineⁿ'é 'nu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [7] Ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu cucáávā poder yeⁿ'e Ndyuūs chi canee nduucú 'nū ní caavā chi n'daacā caneé 'nū nanááⁿ Ndyuūs. 'Tíícā diíⁿ 'nū. Ní diíⁿ 'nū defender nús'uu ndúúcū vaadī cuaacu. Ndúúcū vaadī cuaacu miiⁿ ní tan'dúúcā chi ndɛ́ɛ́ 'nū 'áámá machete chí 'uūvi lados 'caāiⁿ ní diíⁿ 'nū defender nús'uu nduūcū.

'Tíícā diíⁿ 'nū. [8] Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí n'dáí 'nū ní tanáⁿ'a yā ngaⁿ'á yā chi nguɛ́ɛ́ n'dáí 'nū. Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á n'daaca yeⁿ'é 'nū ní tanáⁿ'a yā nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a n'daaca yeⁿ'é 'nū. 'Áámá tiempo ní diíⁿ yā tratar nduucú 'nū tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'nū nduudu yaadi ní taama tiempo tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'nū chi cuaacu. [9] Ní 'áámá tiempo 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā nús'uu 'tíícā diíⁿ yā, ní táámá tiempo diíⁿ yā tan'dúúcā chi nús'uu amigos yeⁿ'é yā, 'tíícā diíⁿ yā. Ní n'deee n'dáí tiempo cuuví 'cuūvi 'nū ní nguɛ́ɛ́ 'cuūvi 'nū. Ní tee yā nús'uu 'áámá castigo chi neené díítūu n'deee n'dáí tiempo naati nguɛɛ 'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu. [10] 'Áárá chí di'vaachí yā nús'uu, nús'uu ní yeenú 'nū. 'Áárá chi pobre nús'uu, diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ ni n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica yeⁿ'é yā. 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é 'nū nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'é 'nū.

[11] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e yáāⁿ Corinto, dinguúⁿ 'nū nduudu yeⁿ'é 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ ca. Ní nduudu miiⁿ cachiica yeⁿ'ē staava yeⁿ'é 'nū ti neⁿ'é 'nū ndís'tiī. [12] Nús'uu ch'iⁿ'í 'nū nducuéⁿ'ē chi canee na staava yeⁿ'é 'nū naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'túúcā nduucú 'nū ti nguɛ́ɛ́ ch'iⁿ'í nī nús'uu chi neⁿ'é nī nús'uu ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī. [13] Nús'uu ngiica 'nū ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá chiida ngiica yā daiya yā 'tíícā ngiica 'nū ndís'tiī ti cuuví dinéⁿ'e nī nús'uu ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī. Ní ndís'tiī cuuví caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi nús'uu diíⁿ 'nū ndúúcu nī.

*Cuerpo ye*ⁿ'e yú miiⁿ ní yáacū yeⁿ'é Ndyuūs chí canduuchi

[14] Ndís'tiī, nguɛ́ɛ́ caⁿ'á nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo ti nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ nī dáámá ntiiⁿnyúⁿ ndúúcu yā. Ní diíⁿ nī tan'dúúcā 'áámá yunta chi nguɛɛ daamá tī, 'tíícā diíⁿ nī. ¿'Áá cuuví cuuvi dáámá chi n'daācā ndúúcū chi nguɛɛ n'daācā? O ¿'áá daama canee chi dɛɛvɛ ndúúcū chi maāiⁿ? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. [15] ¿'Áá cuuvi nduuvidaamá Cristo ndúúcū Satanás? O ¿'áá daama vɛɛ parte yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. [16] ¿'Áá nduuvidaama templo yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū ídolos? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. Cuerpo yeⁿ'e ndís'tiī ní yaacū yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs maáⁿ yā ngaⁿ'a yā na libro yeⁿ'é yā 'tíícā:

'Úú Ndyuūs caneé nduucú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é ní cachiicá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é. 'Úú ní cuuvi Ndyuūs yeⁿ'é yā ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é.

[17] Cááva chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ní canéé nguūⁿ 'tíícā:

Nan'dáa nī nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní divíi nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Tíícā ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ tuu'ví nī dendu'ū chi vaatíī. Ní 'iicu 'úú Ndyuūs diíⁿ aceptar ndís'tiī.

[18] Ni 'úú Ndyuūs cuuví Chiidá nī. Ní ndís'tiī cuuvi daiyá ndís'tiī, 'tíícā ngaⁿ'a 'iivú Ndyuūs caati nducuéⁿ'ē poder chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'é yā.

7

[1] 'Tiicá ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neené neⁿ'é. Nducuéⁿ'ē chuū ní promesa chi Ndyuūs tée yā s'uūuⁿ. Cáávā chuū canee ntúūⁿ chi diiⁿ yú ndúúcū cuerpo yeⁿ'ē yú ní ndúúcū espíritu yeⁿ'ē yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā 'iicu ní dɛɛvɛ yú. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú mar 'áámá cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ti vɛɛ nuūⁿndī yeⁿ'ē yú. Ní néⁿ'é chi canduuchi yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canee chi diiⁿ yú chi dɛɛvɛ ca yú tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs. 'Tíícā diiⁿ yú ti 'va'a yú Ndyuūs.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Cristo na yáāⁿ Corinto nanguɛɛcunée yā din'daacá yā

[2] Maaⁿ ní ngiica 'nū ndís'tiī chi 'cuáaⁿ nī nduudu yeⁿ'é 'nū na staava yeⁿ'é nī. Nús'uū nguɛɛ diiⁿ daño 'nū yeⁿ'ē mar 'áámá nī, ndíí nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'nū chi diiⁿ nuuⁿndí nī ndíí nguɛ́ɛ́ nginnche'éí 'nū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. [3] 'Úú nguɛɛ ngaⁿ'á chuū ti diíⁿ condenar ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'daacá nī. Naati tan'dúúcā chi ngaⁿ'á vmnááⁿ vmnaaⁿ, neⁿ'é taavi ndís'tiī. Ní canee yú tan'dúúcā chi daama snée yú. 'Tiicá ntúūⁿ ní canduuchi yú daama vida yeⁿ'ē yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dáámá 'cuūvi yú. [4] Vɛɛ 'viich'ɛ́ɛ́tiinúúⁿ n'dai yeⁿ'é ndúúcu nī ní yeenú yeⁿ'e nī. Ní maaⁿ ní ndúúcū nducuéⁿ'ē chi ch'eenú chii nguɛ́ɛ́ di'vaachi 'úú ti néené vɛ́ɛ́ vaadī yeenú yeⁿ'é.

[5] Ní ndíí tiempo taachi ndaá 'nū na yáⁿ'āa Macedonia nguɛ́ɛ́ ntaavī'tuūnuúⁿ cuerpo yeⁿ'é 'nū naati n'geenú 'nū ngíí nducuéⁿ'ē cuaaⁿ. Ní nguⁿ'u 'iiⁿ'yāⁿ nduucú 'nū ní

di'va'á 'nū na staava yeⁿ'é 'nū. [6] Naati
Ndyuūs chi ca'a yā 'viich'ɛɛtíínūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi chicuūnú, maaⁿ Ndyuūs ní tee yā 'vi-
ich'ɛɛtíínūuⁿ nús'uu taachi ndaā saⁿ'ā Tito
hermano yeⁿ'é 'nū. [7] Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ caavā
chi ndaā saⁿ'ā Tito miiⁿ ti cáávā chi chiiⁿ
sá chi ndís'tiī ca'a nī 'viich'ɛɛtíínūuⁿ saⁿ'ā
miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ yaa'vi sá nús'uu chi
ndís'tiī neené neⁿ'é nī n'diichi nī nús'uu, ní
neene dindaachí nī yeⁿ'é 'nū ndii ná stááva
yeⁿ'é nī. Ní neené neⁿ'é nī diíⁿ nī nducuéⁿ'ē
chi 'úú neⁿ'é chi diíⁿ nī. Ní cucáávā chííⁿ ní
yeenú taaví ca.

[8] Vmnááⁿ vmnaaⁿ diíⁿ sentir yeⁿ'e carta
chi dinguúⁿ yeⁿ'é nī. 'Aara chi s'neeⁿ
ndaachi yiinu nī cáávā carta miiⁿ. Maaⁿ
ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ sentir yeⁿ'e chi dinguúⁿ yeⁿ'é
nī. Vmnaaⁿ vmnaaⁿ nduuti chi s'neeⁿ
ndaachī núúⁿ nī, deenú chi carta miiⁿ diīⁿ
chí ch'ɛɛtinéé ndaachí nī 'áámá tiempo
nūuⁿ. [9] Maaⁿ ní vɛ́ɛ́ vaadī yeenú yeⁿ'é.
Nguɛ́ɛ́ cucáávā chi s'neeⁿ ndaachi núúⁿ nī
naati s'neeⁿ ya'ai 'iinú nī taanduvɛ́ɛ́ ní
ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ nī.
Ní ndís'tiī s'neeⁿ ndaachí nī tan'dúúcā chi
Ndyuūs neⁿ'e yā chi diíⁿ nī ní 'íícú nús'uu
nguɛ́ɛ́ diíⁿ 'nū mar 'áámá chi cuuvi ndái
nī cucáávā nús'uu. [10] Caati chííⁿ chi diíⁿ
Ndyuūs chi inee ya'ai 'iinu yú ní diiiⁿ chi
ndaacadaami yú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú ní
nngua'ai yú. Ní 'íícú cáávā chuū nguɛ́ɛ́ diiⁿ
yú chi cunéé ya'āī 'íínu yú yeⁿ'e chi nada-
cadaami yú yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 'Iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs ní ndaachi ca-
nee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuūvi yā cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. [11] Naati ndís'tii cuchɛɛ nī chi
inéé ndaachí nī. N'diichí nī maaⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e vaadī ndaachi táácā idiiiⁿ na vida yeⁿ'é
nī. ¿'Áá diiiⁿ chi nadacadiinúúⁿ nī n'daacā
yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ nī ní caaⁿ'máⁿ nī
chi nguɛɛ n'daacā idiíⁿ nī? ¿'Áá diiiⁿ chi
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee yiinú nī yeⁿ'e chííⁿ
chi diíⁿ nī? ¿'Áá 'va'á nī cúcááva nuuⁿndi
chi diíⁿ nī? Cuayiivi ní neⁿ'é nī n'diichí
nī 'úú ní neⁿ'é nī chi ca'a castigo yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní yeⁿ'ē nducueⁿ'é
chuū ch'iⁿ'í nī ndúúcū chiiⁿ chi diíⁿ nī chi
ndís'tiī diíⁿ nī chííⁿ chí n'daacā. [12] 'Tíícā
taachi dinguúⁿ carta miiⁿ yeⁿ'e ndís'tiī,
nguɛ́ɛ́ dinguúⁿ cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndi
o cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'eenú yā chii caavā
nuuⁿndi miiⁿ. Dinguúⁿ yeⁿ'e nī ti ndís'tiī
cuuvi deenú nī chi nús'uu ní n'giⁿ'í 'nū
chi vɛ́ɛ́ cuidado yeⁿ'é 'nū ndúúcū ndís'tiī
nanááⁿ Dendyuūs. [13] Ní cáávā chuū sta'á
'nū 'viich'ɛɛtíínūuⁿ yeⁿ'é ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́
dámaāⁿ chi sta'á 'nū 'viich'ɛɛtíínūuⁿ yeⁿ'é
ndís'tiī naati saⁿ'ā Tito miiⁿ diiⁿ sá chi
yeenú taaví 'nū taachi yaa'vi sá nús'uū yeⁿ'é
nī tan'dúúcā ndís'tiī diíⁿ nī ndúúcu sa. Ní
yeenú taavi sā. [14] 'Úú ngaⁿ'á ngīi saⁿ'ā Tito
miiⁿ chi ndís'tiī ní n'daacá nī ní 'caandi-
veéⁿ nī nduudu yeⁿ'e carta miiⁿ. Ní nguɛɛ
'cuinaáⁿ cucáávā chi ngaⁿ'á 'tuucā yeⁿ'é nī
ti 'tíícā diíⁿ nī. Nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'á 'nū
ndúúcū ndís'tiī ní nduudu cuaacu. 'Tiicá
ntuūⁿ nduudu chi ngaⁿ'á 'nū ngií 'nū Tito
miiⁿ yeⁿ'é ndís'tiī ní chiiⁿ chi n'giindiveéⁿ
nī nduudu yeⁿ'e carta miiⁿ ní 'tíícā diíⁿ
nī. [15] 'Tiicá ntúūⁿ Tito miiⁿ dineⁿ'e cá sa
ndís'tiī taachi nan'gaācu sa yeⁿ'ē ndís'tiī
tan'dúúcā ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī nduudu
yeⁿ'ē sa ní diíⁿ nī 'tuucā. Ní ndís'tiī ní
'cuúⁿ nī saⁿ'ā miiⁿ ní din'daaca nī caatí 'va'a
nī. [16] Cáávā chuū vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtínuúⁿ yeⁿ'é
ndúúcū ndís'tiī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chi diíⁿ nī.

8

'Iiⁿ'yāⁿ ca'á yā n'deee n'daí ofrenda

[1] Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é, maaⁿ ní
caaⁿ'máⁿ 'nū ndís'tiī ti deenú nī yeⁿ'e vaadī
n'dai ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é Dendyuūs ní táácā chi
diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē na nducuéⁿ'ē yaacū
yeⁿ'é Ndyuūs chi snee na nducuéⁿ'ē yáⁿ'āa
yeⁿ'e Macedonia. [2] 'Aara chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
yeⁿ'e yáacū s'eeⁿ diītū n'dáí n'geenú yā ngiī
cucáávā chi chó'ōo yeⁿ'e yā yeenú taavi cá
yā. Ní 'áárá chi pobre yā ca'á yā n'deee
n'dáí ofrenda tan'dúúcā chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi 'cuiica, 'tííca diíⁿ yā caava hermanos
chi snée yā na yáⁿ'āa Judea. [3] 'Úú ngaⁿ'á
nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ndúúcū núúⁿmáⁿ
staava yeⁿ'é yā ca'á yā ofrenda, ní ca'á yā
nducuéⁿ'ē chi cuuví yeⁿ'e yā. Ní ndii ca'á
yā más cā chi cuuví yeⁿ'e yā. [4] Caⁿ'a diitú yā
ndúúcu 'nū chi 'cuaaⁿ 'nū ofrenda chi 'áámá
ayuda yeⁿ'e chi cuuvi yeⁿ'e hermanos
yeⁿ'ē yú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní ca'á
'nū hermanos s'uuúⁿ. [5] Ní diíⁿ yā más cā
chi cunee ngiinú 'nū chi diíⁿ yā. Vmnááⁿ
vmnaaⁿ ca'á yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā na ta'a
Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. Ní cuayiivi,
tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ yā,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tée yā vida yeⁿ'é yā nús'uu chi
diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ cáávā nús'uu. [6] Nducuéⁿ'e

chuū vmnáá^{n} vmnaa^{n} cuuví 'nū Tito ní dicho'ó 'nū sa^{n}'ā chi caa^{n}'ma^{n} yā ye^{n}'e ofrendá ye^{n}'é ndís'tiī. 'Tiicá ntúū^{n} maa^{n} ní dicho'ó 'nū Tito chi 'cuiīnu ntii^{n}nyu^{n} mii^{n} ní cutá'a sa ofrenda ye^{n}'é nī chi ntii^{n}nyu^{n} chi n'dai taavi chi ye^{n}'é Ndyuūs. [7] Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā chi 'cuiicá nī 'tiicá nī ti i'téénu cá nī Ndyuūs. Ní nga^{n}'a cá nī nduudu cuaacu, ní déénu cá nī. Ní néené ne^{n}'é nī cunneé nī nús'uu, ní ne^{n}'é nī nús'uu. Maa^{n} ní ne^{n}'é 'nū chi ndís'tiī ní ca'a cá nī ofrenda ye^{n}'é nī ní din'dai ca ntii^{n}nyú^{n} 'cūū chi cunneé nī hermanos ye^{n}'e yú.

[8] 'Úú nguɛ́ɛ́ ca'á orden ye^{n}'é chuū. Dámaā^{n} ne^{n}'é chi deenú nī tan'dúúcā chi dii^{n} taná^{n}'ā hermanos ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'e Macedonia ní 'íícú cuuvi deenú chi cuaacu chi ndís'tiī diné^{n}'e nī Ndyuūs caavā ofrenda chi ca'á nī. [9] Ní ndís'tiī ní 'āā deenú nī chɛ́ɛ́ chí vaadi n'dai taavi ca ye^{n}'é Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. Cristo mii^{n} 'āā 'cuiicá yā naati dií^{n} yā chi pobre yā cucáávā chi né^{n}'e yā s'uuú^{n}. Ní 'íícú ndís'tiī cuuvi cuta'á nī vaadī 'cuiica ye^{n}'é yā cáávā Cristo chi dií^{n} yā chi pobre yā.

[10] Ní ye^{n}'ē ofrenda 'cūū 'úú yaa'vi neé^{n} ndís'tiī chuū. N'daacā ca chi 'cuiinú nī chɛɛ chi dií^{n} nī nduuyu chi 'āā chó'ōo. Ndís'tiī ní vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā 'tuucā ní 'tíícā ní ne^{n}'é chi di'cuiinú nī ye^{n}'e ofrenda mii^{n} nguuvi chi cuchiī. [11] Maa^{n} ní dií^{n} nī 'tiicā ní di'cuiinú nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e nī chi 'āā ne^{n}'é nī tan'dúúcā chi cuchií nī dii^{n} nī ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}. Ní ca'á nī ofrenda chɛɛ chi cuuvi dií^{n} nī. [12] Ní nduuti chi 'áámá ndís'tiī cuaacu níí^{n}nyú^{n} ne^{n}'é nī ca'a nī ofrenda, tuu'mi ní Ndyuūs dií^{n} yā aceptar ofrenda ye^{n}'é nī ní dii^{n} cuenta yā ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī.

[13] 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi ndís'tiī ca'á nī más cā ofrenda chi cuuví nī ni 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'é nī cucáávā chi inneé nī ná^{n}'ā hermanos. [14] Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ ca ye^{n}'é nī ní cuuvi dií^{n} nī completar ofrenda ye^{n}'é nī ní ca'á nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā. Ní cunnee nī 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cuuvi ca'á nī daamá nduucú yā. Cuayiivi ní taachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vɛɛ ca ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi tée yā ofrenda ye^{n}'é nī ní teé yā ofrenda ndís'tiī. Ní nginnee yā ndís'tiī. 'Tíícā ca'á nī daama ndúúcu yā. [15] 'Tíícā canee nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}: 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ cá ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ nacaāva ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi duū'vī vɛɛ ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ chii faltar ye^{n}'é yā.

Ye^{n}'é sa^{n}'ā Tito ndúúcū compañeros ye^{n}'é yā

[16] Maa^{n} ní 'úú ca'á gracias Ndyuūs ti Ndyuūs chi'neé^{n} yā na staava ye^{n}'e Tito chí ne^{n}'e yā cunnee cá yā ndís'tiī tan'dúúcā chi nús'uū dií^{n} 'nū. [17] Ní ne^{n}'é yā dií^{n} yā tan'dúúcā chi nga^{n}'á 'nū nduucú yā ye^{n}'ē ndís'tiī. Ní néené ne^{n}'é yā nginnee yā ndís'tiī caati ne^{n}'é yā n'diichí yā ndís'tiī.

[18] Ní dicho'ó 'nū ndúúcū Tito mii^{n} táámá hermano ye^{n}'e yú ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá yaācū nga^{n}'á yā chi hermano mii^{n} ní neené n'dai dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n}. Ní nga^{n}'a sa nduudu cuaacu ye^{n}'e evangelio chi nduudú ngai ye^{n}'e Jesucristo. [19] Nguɛ́ɛ́ damáā^{n} chuū idii^{n} sa^{n}'ā mii^{n} ti nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá yáacū s'ee^{n} naachi ca^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú yā Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú nndɛ́ɛ́vɛ́ yā sa^{n}'ā mii^{n} chi ca^{n}'a sa ndúúcū nús'uu caati cuuvi cunnee sa nús'uu ndúúcū ofrenda chi cuuvi cunnee hermanos. Ní 'íícú hermanos cuuví yā dich'ɛɛtɛ cá yā Señor ye^{n}'ē yú. Ní cuuvi 'cuu^{n}mí^{n} 'nū hermanos chi ndís'tiī ne^{n}'é nī cunneé nī hermanos. [20] 'Tíícā ní 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuví caa^{n}'ma^{n} nee^{n} yā nús'uū ye^{n}'e chi dií^{n} 'nū ndúúcū ofrenda mii^{n} chi cuta'á 'nū ye^{n}'e hermanos. [21] Ní 'tíícā ne^{n}'é 'nū dií^{n} 'nū nducué^{n}'e n'daacā nanáá^{n} Ndyuūs ní 'tíícā ntúū^{n} nanáá^{n} nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}.

[22] Maa^{n} ní dicho'ó 'nu taama hermano ye^{n}'e yú ndúúcū Tito mii^{n}. Ní 'āā dií^{n} 'nū probar hermano mii^{n} n'deee n'dáí naa^{n} ni ch'i^{n}'í sa^{n}'ā mii^{n} n'deee n'dáí naa^{n} chi ne^{n}'e sa nginnee sa nús'uu. Maa^{n} ní sa^{n}'a mii^{n} neené ne^{n}'e sa nginnee sa ndís'tiī ti vɛɛ 'viich'ɛɛtiinūu^{n} ca ye^{n}'é 'nū ndúúcū ndís'tiī. [23] Ní ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ítiinguuneé^{n} yā ye^{n}'e sa^{n}'ā Tito mii^{n} tuu'mi ní ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī chi sa^{n}'ā mii^{n} compañero ye^{n}'é. Ní dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} dáámá nduucú ní dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} chí dichíí'vē ndís'tiī. O nduuti chi itiinguuneé^{n} yā ye^{n}'e taná^{n}'ā hermanos chi dicho'ó tuu'mi ní ndís'tiī caa^{n}'ma^{n} nī chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē nducyaaca yaācū s'ee^{n} dichó'o yā hermanos s'ee^{n}. Ní hermanos ní dich'ɛɛté cá yā Cristo ye^{n}'ē yú. [24] Ca'á nī ofrenda ye^{n}'é nī ní 'tíícā cuuvi deenú 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaacu s'ee^{n} chi dine^{n}'é nī hermanos chi dicho'ó. Ndís'tiī ní 'cuu^{n}'mi^{n} nī

nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cáávā ofrenda yeⁿ'é nī chi cuaacu niiⁿnyúⁿ neⁿ'é nī hermanos. Ní nús'uu deenú 'nū chi caⁿ'á nī diíⁿ nī 'tíícā. Ní yeenú 'nū cucáávā ndís'tiī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā chiiⁿ chi ngaⁿ'á yeⁿ'e nī ní cuaacu.

9

Ofrenda cáávā hermanos yeⁿ'e yú

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ canee chi dinguúⁿ yeⁿ'ē ndís'tiī yeⁿ'e ofrenda chi nga'a nī hermanos chi i'téenu yā Jesucristo yeⁿ'ē yú. 2 'Úú tuumicadiinúúⁿ chi ndís'tiī neⁿ'é nī cunneé nī hermanos. Ní yeenú cucáávā ndís'tiī taachi 'úú yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'ē Macedonia yeⁿ'ē ndís'tiī chi snée nī na yáⁿ'āa Acaya táácā idiíⁿ nī. Ní 'úú yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ndís'tiī canee yaaⁿ nī ndii nduuyu chi chó'õo chi nginneé nī hermanos yeⁿ'ē yú. Ní maaⁿ ní n'deee 'nááⁿ hermanos yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedonia neⁿ'é yā nginneé yā hermanos cáávā chi ndís'tiī caⁿ'á nī chi ca'a nī ofrenda yeⁿ'é nī. 3 Ni cáávā chuū dicho'ó Tito ndúúcū 'uuvi hermanos. Ní nguɛ́ɛ́ cúúví chó'õo 'áámá cosa chi nguɛ́ɛ́ cuaacu yeⁿ'é nī yeⁿ'ē chi 'úú yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e tan'dúúcā chi ndís'tiī n'daacā diíⁿ nī yeⁿ'ē ofrenda 'cūū. Ní ndís'tiī 'cuɛɛti yaáⁿ nī ofrenda yeⁿ'e nī chi cunneé nī hermanos. 4 Nguɛ́ɛ́ deenú nduuti chi naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedonia caⁿ'á yā nduucú. Ní taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yaáⁿ nī ndúúcū ofrenda yeⁿ'é nī. Ní nús'uu cuuvi 'cuinaáⁿ 'nū ti yaa'ví 'nū hermanos yeⁿ'ē yáⁿ'āa Macedonia ti vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínuuⁿ ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é 'nū nduucú nī. Ní ndís'tiī cuuvi 'cuinaáⁿ nī dendú'ū. 5 Ní caavā chííⁿ 'úú nadicadiinúúⁿ chi chiicá hermanos chi chīi yā vmnááⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ ndís'tiī ní cunée yā nduucú nī. Ní 'íícú ndís'tiī ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī hermanos chi dicho'ó. Níícú cuuvi cunneé nī hermanos yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea ndúúcū ofrenda yeⁿ'e nī, ofrenda miiⁿ chi ngaⁿ'a nī chi ca'a nī. 'Tíícā níícú 'cuɛɛti yaáⁿ nī ndúúcū ofrenda yeⁿ'e nī ní ch'iⁿ'í nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuaacu chi neⁿ'é nī ca'á nī ofrenda yeⁿ'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ a fuerza canéé chi ca'á nī ofrenda.

6 Maaⁿ ní ndís'tiī ní n'gaacú nī yeⁿ'ē chuū chí caaⁿ'máⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī cá ngīinu yā cuta'á yā duū'vī ca cosecha yeⁿ'é yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deeé ca ngīinu yā cuta'á yā n'deeé cá cosecha yeⁿ'é yā. 7 Ca'áámá cá'áámá nī ca'á nī ofrenda yeⁿ'é nī tan'duucā chi nacádiinuuⁿ nī chi diíⁿ nī na staava yeⁿ'e nī. Nguɛ́ɛ́ ca'á nī nduuti chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e nī, ní nguɛ́ɛ́ a fuerza ca'a nī. Ndyuūs neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ca'a yā ofrenda yeⁿ'é yā tí yeenú yā chi ca'á yā. 8 Ní Ndyuūs ní cuuví tée yā ndís'tiī n'deeé cá yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi ca. Ní 'tíícā ndís'tiī ní cuuví 'cuūndī necesidades yeⁿ'é nī. Ní cuuvi cunneé nī hermanos ndúúcū nducuéⁿ'ē necesidades yeⁿ'é yā. 9 Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tííca:

Nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ ca'á yā n'deee cá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi pobre yā; tuu'mi ní vɛɛ ca yeⁿ'e maáⁿ yā chi cuuvi ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ ní 'áámá cāneé yā 'tíícā.

10 Ni Ndyuūs chí nga'á yā ndaata chi 'iiⁿ'yāⁿ cuūnu yā ndaata miiⁿ, nga'a ntuúⁿ yā pan chi che'é yā. Maaⁿ ní Ndyuūs miiⁿ tée yā ndaata ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi cuūnu nī. Ní diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́ ca cosecha yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā chi diíⁿ nī. 11 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi cuta'á nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē vaadī 'cuiica ní 'íícú cuuvi ca'a cá nī ofrenda yeⁿ'e nī. Ní cucáávā nús'uu, ca'a yā ofrenda yeⁿ'é nī hermanos, tuu'mi ní hermanos ngaⁿ'á yā: Ndyuūs nadíí'vɛ n'diī cáávā ofrenda miiⁿ. 12 Ní ndúúcū ofrenda yeⁿ'e nī chi ca'a nī nguɛ́ɛ́ damāāⁿ ca'á nī ti vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē hermanos naati diíⁿ nī chi hermanos ca'a yā n'deeé cá gracias Ndyuūs. 13 Ní 'íícú hermanos dich'ɛɛté yā Ndyuūs nduuti chi ndís'tiī ch'iⁿ'í nī hermanos chi i'téénu nī nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo. 'Tiicá ntúūⁿ hermanos dich'ɛɛté yā Ndyuūs ti ndís'tiī ca'a cá nī ofrenda yeⁿ'é nī cáávā hermanos miiⁿ ní caavā tanáⁿ'ā hermanos. 14 'Tiicá ntúūⁿ hermanos ngaⁿ'angua'á yā caavā ndís'tiī. Ní dineⁿ'e cá yā ndís'tiī. 'Tíícā diíⁿ yā ti Ndyuūs s'neéⁿ yā na staava yeⁿ'é nī chi ndís'tiī diíⁿ nī cosa chi n'daacā. 15 Maaⁿ ní ca'a yú gracias Ndyuūs ti tee yā s'uuúⁿ nducuéⁿ'ē chi vaadī n'dai ca yeⁿ'e yā chi ch'ɛɛtɛ taavi cá chi nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē.

10

Pablo caaⁿ'máⁿ yā chi cuaacu chi apóstol yā yeⁿ'e Señor Jesucristo

1 'Úú Pablo di'cuiitú ndís'tiī chuū. 'Úú ní ndiicuúⁿ ní vɛ́ɛ́ cá paciencia yeⁿ'é ní

tan'dúúcā Cristo ngaⁿ'a yā, 'tíícā ngaⁿ'á. 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā yeⁿ'e 'úú chi 'úú 'aama saⁿ'ā ndiicúúⁿ taachi caneé nduucú ndís'tiī ní naati nguéɛ́ caneé nduucú ndís'tiī tuu'mi ní chɛɛchí yaa'ví ndís'tiī. [2] 'Úú di'cuíitú ndís'tiī chi diiⁿ n'daacá nī ti taachi ndaá n'diichí ndís'tiī nguéɛ́ canee chi caaⁿ'máⁿ nduudu chɛɛchi ndúúcū ndís'tiī. Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'é 'nū chi nús'uu diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúca chi neⁿ'é 'nū diíⁿ 'nū. 'Úú vɛɛ yaáⁿ chi nandaācá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caaⁿ'maⁿ taáⁿ nduucú yā. [3] Cuaacu chi neⁿ'e chi nús'uu ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ɨⁿ'yeeⁿdí 'cūū nús'uu diiⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs. Nguéɛ́ diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ cucáávā chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'é 'nū na ɨⁿ'yeeⁿdí 'cūū tan'dúúcā chi diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ɨⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguéɛ́ i'téénu yā Cristo. [4] Caati ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū nguéɛ́ diíⁿ 'nū ndúúcū vaadī deenu yeⁿ'e ɨⁿ'yeeⁿdí 'cūū tí diíⁿ 'nū ndúúcū poder yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs nginneé yā s'uuúⁿ chi cuuvi dituūví 'nū dendu'ū chi yeⁿ'e enemigo yeⁿ'é 'nū chi yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ. [5] 'Tíícā chuū cuuvi diíⁿ 'nū. Dituuví 'nū nducuéⁿ'ē vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'íícu 'iiⁿ'yāⁿ cuuví nadacadíínúúⁿ yā yeⁿ'e Cristo ní cuuví cu'téénu yā yeⁿ'e yā. [6] Maaⁿ ní taachi ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī nduudu chí ngaⁿ'á tuu'mi ní nús'uu canee yaáⁿ 'nū chi diíⁿ 'nū castigar nducyáácá nī chi nguéɛ́ n'giindiveéⁿ nī nduudu chi ngaⁿ'á.

[7] Ndís'tiī ní n'diichí nī dendu'u chi vɛ́ɛ́ tan'duucā chi cánéé. Ní ndúútí chi 'áámá yā yeⁿ'e ndís'tiī deenú yā chi seguro chi yeⁿ'e Cristo 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, tuu'mí canee cúúⁿmíⁿ yā chi nadacadíínuuⁿ yā chi nús'uū ntúūⁿ ní yeⁿ'e Cristo nús'uu. Tan'dúúca yā 'tiicá ntúūⁿ nús'uu. [8] 'Áárá chi 'úú Pablo ngaⁿ'á chi 'úú ch'ɛɛtɛ́ 'úú na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo nguéɛ́ 'cuinaáⁿ cáávā chi caaⁿ'máⁿ 'túúcā. Deenú 'nū chi Señor yeⁿ'ē yú tée yā nús'uu ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū ndúúcū poder yeⁿ'é yā ti ndís'tiī cuuvi cu'téénu ca nī Ndyuūs, ní nguéɛ́ cáávā chi diíⁿ chi nguéɛ́ i'téénu nī Ndyuūs. [9] 'Úú nguéɛ́ neⁿ'é chi ndís'tiī nadacadíínuuⁿ nī chi dinguúⁿ carta yeⁿ'é nī cucaavā chi candií ndís'tiī chí 'va'á nī. [10] 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi cartas yeⁿ'é chí nguúⁿ ní neené ditiīnu nduudu yeⁿ'é ní taachi caneé nanááⁿ ndís'tiī ní 'úú ní duūvā 'úú. Ní nduudu chi ngaⁿ'á ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē. [11] Neⁿ'é chi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā 'túúcā yeⁿ'é, cadíínuuⁿ yā chuū. 'Túúcā tan'dúúcā chi dinguuⁿ 'nū na cartas ti ya'ai caneé 'nū yeⁿ'e nī, 'tiicá ntúūⁿ taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ngaⁿ'á 'nū ndúúcu yā ní dáámá diíⁿ 'nū ndúúcu yā.

[12] Nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ 'nū chi nduuvidaamá 'nū ndúúcū tanáⁿ'a yā chi ngaⁿ'á yā chi maáⁿ yā ní n'gɛɛtɛ́ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā tan'dúúcā chi tonto yā tí dicaadi maáⁿ yā ndúúcū 'áámá yā táámá yā hermanos. [13] Nús'uu ní nguɛɛ caaⁿ'máⁿ 'nū yeⁿ'e ndúcuéⁿ'e chi n'gɛɛtɛ chi nguéɛ́ candɛɛ́ 'nū cuidado yeⁿ'ē. Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nús'uu naachi cuuvi cuchiicá 'nū ní diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā chi nús'uu cho'ó 'nū nanááⁿ ndís'tiī chi snéé na yáāⁿ Corinto. [14] Cáávā chuū ní deenú 'nū chi nguéɛ́ cueⁿ'é 'nū mar 'áámá yáⁿ'āa nduuti chi Ndyuūs nguéɛ́ ch'ɨⁿ'í yā nús'uu chi caⁿ'á 'nū miiⁿya. Ní cáávā chuū ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ní candɛɛ́ 'nū nduudu cuaacu chi nduudu ngai yeⁿ'ē Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [15] Nguéɛ́ ngaⁿ'á 'nū chi n'gɛɛtɛ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e táámá yā tan'dúúcā chi nús'uu diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Dámaāⁿ ngaⁿ'á 'nū yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū. Cunee ngiinú 'nū chi ndís'tiī cu'téénu cá nī ní nús'uu cuuvi diiⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ chi más cā ch'ɛɛtɛ ca nguaaⁿ ndís'tiī, naati dámaāⁿ diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ naachi Ndyuūs ch'ɨⁿ'í yā nús'uu chi diíⁿ 'nū. [16] Cuayiivi miiⁿ ní neⁿ'é 'nū caⁿ'á 'nū táámá cuaaⁿ chí táámá lado yeⁿ'ē ndís'tiī chi cuuvi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nguéɛ́ cánéé chí caaⁿ'máⁿ yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e táámá yā tan'dúúcā chi nús'uu diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā.

[17] Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e cosa chi ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní canee chi caaⁿ'máⁿ yā chi Ndyuūs diíⁿ yā chiiⁿ chi ch'ɛɛtɛ ca. [18] Nduuti chi Ndyuūs deenu yā chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daacā idiíⁿ yā tuu'mi ní cuaacu. Nduuti chi maáⁿ yā ngaⁿ'a yā chi n'daacā chi diíⁿ yā tuu'mi ní ¿du'ū deenu chí cuaacu?

11

Pablo ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á chi apóstoles 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ cuaacu

[1] Neⁿ'é chi ndís'tiī cuchɛ́ɛ nī yeⁿ'é 'aara chí nadacadiinúúⁿ nī yeⁿ'é chi duuchi ngaⁿ'á nduucú nī. [2] Caati 'úú ní neⁿ'é ndís'tiī tan'duucā chi Ndyuūs neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní

'úú ngaⁿ'á ngīi ndis'tiī chi yeⁿ'e Jesucristo
yeⁿ'ē yú chi ndís'tiī caⁿ'á nī lado yeⁿ'é
Cristo. Ní neⁿ'é chi ndís'tiī cunée nī nanááⁿ
Ndyuūs. Ní tan'dúúcā 'áámá n'daataá chí
cuíínú chi caⁿ'a 'caandavaacu tá ndúúcū
'áámá saⁿ'á nuūⁿ. 'Tíícā ndís'tiī nanááⁿ
Ndyuūs. [3] Ní 'úú 'va'á cáávā ndis'tiī. Caati
tan'dúúcā chí 'áámá cúú chinnche'éí tī
táⁿ'ā Eva ndúúcū nduudu yaadi yeⁿ'é tī chi
nduudu yeⁿ'e yááⁿn'guiinuūⁿ, 'tiicá ntúūⁿ
'iiⁿ'yāⁿ cannche'éí yā ndís'tiī níícú divíi yā
vaadi cadiinúuⁿ yeⁿ'é nī ní nguéɛ́ dineⁿ'é nī
Jesucristo ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī.
[4] Caati ndís'tiī ca'á nī lugar 'āā du'ú nūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā nduudu chí ñ'dááⁿ
yeⁿ'e Jesucristo yeⁿ'ē yú nguéɛ́ tan'dúúcā
nduudu cuaacu chi caⁿ'a 'nū nanááⁿ ndís'tiī.
Ní ndís'tiī ní n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'ē taama
espíritu chi ñ'dááⁿ ní nguéɛ́ n'giindiveéⁿ nī
yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chi sta'á
nī yeⁿ'e Ndyuūs taachi ngaⁿ'a 'nū nduudu
cuaacu nanááⁿ ndís'tiī. Ní ch'iindivéeⁿ nī
nduudu chi ñ'dááⁿ chi ngaⁿ'á yā yeⁿ'e chí
nadinguáⁿ'ai yā. Nguéɛ́ tan'dúúcā nduudu
cuaacu chi nús'uu caⁿ'á 'nū nguaaⁿ ndís'tiī.
Ní yeenú nī yeⁿ'ē chuū. [5] 'Úú nadacadiinúúⁿ
chi nguéɛ́ n'gɛɛtɛ ca tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngaⁿ'á yā chi apóstoles naati nguɛɛ 'tíícā.
Ñ'dááⁿ yā nduudu yeⁿ'e Cristo ní ndís'tiī
cu'teenú nī yeⁿ'e yā. [6] 'Áárá chi nguɛɛ
caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo ndúúcū
nduudu deenu ca, deenú ca yeⁿ'ē nduudu
chi ngaⁿ'á. 'Tííca ch'iⁿ'í 'nū ndís'tiī yeⁿ'ē
nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū nguááⁿ
ndis'tiī.

[7] O nguéɛ́ n'daacā diíⁿ chi ngaⁿ'á nduudu
cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ ndís'tiī ní nguéɛ́
nadíí'vɛ nī 'úú caavā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ.
Nguéɛ́ nadicádiinúúⁿ yeⁿ'ē maáⁿ naati neⁿ'é
chi ndís'tiī cuuvi n'gɛɛtɛ́ nī. [8] 'Úú ní nguéɛ́
chita'á tuumi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā
yaacū cucáávā chi cuuvi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Cristo nguaaⁿ ndís'tiī. [9] Ní neⁿ'e chi caneé
ndúúcū ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'é
tuu'mi ní hermanos yeⁿ'e yú ndaá yā yeⁿ'e
yáⁿ'āa Macedonia ní tee yā 'úú chiiⁿ chi
nguɛɛ vɛɛ yeⁿ'é. 'Tíícā nguéɛ́ di'vaachí
mar 'áámá ndís'tiī caavā necesidades yeⁿ'é
ní nguéɛ́ ndaá di'vaachí ndís'tiī tiempo
chi cuchiī. [10] Neené seguro chi nduudu
cuaacu yeⁿ'e Cristo canee nduucú. Ní
'íícú mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diíⁿ yā chi
nguɛɛ cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ
na núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa Acaya caati nguéɛ́ sta'á
tuumī cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. [11] ¿Dɛ'ɛ̄
cáávā chi caaⁿ'máⁿ 'túúcā? ¿'Áá cáávā chi
nguéɛ́ neⁿ'é ndís'tiī? Nguéɛ́ 'tíícā. Ndyuūs
deenú yā chi neené neⁿ'é ndís'tiī.

[12] Ní ntiiⁿnyúⁿ chi diíⁿ canéé chí diíⁿ
naati nguéɛ́ cuta'á tuu'mi yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ
chi diíⁿ. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e caaⁿ'máⁿ
yā chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā chí dáámá ndúúcū
ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū nguéɛ́ lugar chi cu-
uví caaⁿ'máⁿ yā chi 'tíícā ti sta'á yā tuumi
yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. [13] 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
nguéɛ́ apóstoles yeⁿ'e Cristo ti apóstoles
chi falso yā. Ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ ní
diíⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā apóstoles
yeⁿ'e Jesucristo chi candɛɛ́ yā nduudu yeⁿ'é
Cristo. [14] Ní nguéɛ́ nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'ē
chi vɛɛ ca apóstoles chi falso yā na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. Maaⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ mííⁿ ní diiⁿ sa
chi maāⁿ sa ní tan'dúúcā 'áámá ángel yeⁿ'e
Ndyuūs. 'Tíícā diiⁿ sa. [15] Cáávā chuū ní
nguéɛ́ cosa chi ch'ɛɛtɛ chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ tan'dúúcā
chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Taachí 'cuiinu
iⁿ'yeeⁿdí 'cuū caⁿ'á yā cuta'a yā chi cuuvi
yeⁿ'é yā.

Pablo néené ch'eenú yā chii cáávā chi após-
tol yeⁿ'e Jesucristo

[16] Maaⁿ ní taama vmnéⁿ'ēe neⁿ'é caaⁿ'máⁿ
ndúúcū ndís'tiī ní nguéɛ́ nadacadíínuuⁿ nī
chi 'úú ngaⁿ'á tan'dúúcā chi 'aama chi loco
yā, ti ngaⁿ'á chi ch'ɛɛtɛ́ maáⁿ. Ní 'aara
chi nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'é 'tíícā, ¿'áá 'tíícā
'caandiveéⁿ nī yeⁿ'é? [17] 'Úú nguéɛ́ caⁿ'á
chuū chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú yaa'ví yā
'úú chi caⁿ'á 'tíícā. Caati caⁿ'á tan'dúúcā
'aama chi loco 'tíícā caⁿ'á. Ní 'íícú māaⁿ
cuuvi caaⁿ'máⁿ chi dich'ɛɛtɛ́ 'úú. [18] Ní
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē maáⁿ yā
chi ch'ɛɛtɛ yā cucáávā chiiⁿ chi diíⁿ yā na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní maaⁿ ní 'úú ntúūⁿ ngaⁿ'á
chi 'úú ní ch'ɛɛtɛ́ maáⁿ. [19] Ní ndís'tiī ní
nadacadíínuuⁿ nī chi deenu cá nī ní chichɛɛ́
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi maáⁿ yā
ch'ɛɛtɛ́ yā tan'dúúcā chi loco yā, ní yeenú
yā. [20] Ní chichɛɛ́ nī yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'e yā ní diíⁿ nī tan'dúúcā
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi a fuerza diíⁿ
nī. Ní tan'dúúcā chi s'neéⁿ yā 'áámá trampa
'tííca diíⁿ yā ndúúcū ndís'tiī. Ní n'diichí yā
ndís'tiī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéɛ́ du'ū vɛɛ

'tíícā ndís'tiī. Ni caaⁿ'mánⁿ yā chi ch'εεtε maáⁿ yā. Ní ch'eⁿ'é yā naaⁿ nī. Ní cuchéε nī yeⁿ'e ndcuéⁿ'ē. [21] Nús'uu nguéέ cuuvi diíⁿ 'nū ndúúcu nī 'tíícā 'aara chi nadacadiinúúⁿ nī chi n'daacā diíⁿ yā ndúúcu nī 'tíícā. Maaⁿ ní 'áárá chí 'cuinaáⁿ yeⁿ'ē chi caaⁿ'mánⁿ, 'tíícā caaⁿ'mánⁿ. Nús'uu diíⁿ 'nū chi duūva 'nū ní 'iicu cuuvi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū. Maaⁿ ní caaⁿ'mánⁿ tan'dúúcā chi loco 'úú. Ní 'úú ní caaⁿ'mánⁿ chi ch'εεtε maáⁿ yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ chí diíⁿ tan'dúúcā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chi ch'εεté yā maáⁿ yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. [22] ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ hebreos 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e ndaata Israel? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e ndaataá Abraham? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. [23] ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo? Deenú chi caaⁿ'mánⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi loco yā taachi caaⁿ'mánⁿ 'tiicā. 'Úú idiíⁿ más ca ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e Cristo nguéέ ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní canéé taavi yaātū na cuerpo yeⁿ'é chi ch'eⁿ'é yā 'úú. Neené n'deee cuuví cheⁿ'é vácūū. Ní neené n'deee cuūví chí 'āā cháā 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. [24] Ní cho'ó nyuⁿ'u cuuvi chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eⁿ'é yā ndiicu ndíítiiⁿ'nyuⁿ cuūuⁿ vuelta 'úú ndúúcū cuarta. [25] Ní cho'ó 'iīnū tiempo chi ch'eⁿ'é yā 'uu ndúúcū nduucu. Ní 'áámá cuuvi nūuⁿ chíítuú yā 'úú. Ní cho'ó 'iinū cuuvi chi chεεchi barco naachi cueⁿ'é na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ni 'áámá vmnéⁿ'ēe cánéé nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā núúⁿmánⁿ yaaⁿ núúⁿmánⁿ nguuvi. [26] N'deee n'dáí cuūví cachiīcá ní n'diichi peligros yeⁿ'é, peligros yeⁿ'e yíícú, ndúúcū peligros cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí duucu yā, ndúúcū peligros nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ yeⁿ'é ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e táámá yáāⁿ, ndúúcū peligros taachi cánéé ná yáāⁿ n'gεεtε, ní taachi caneé na yáⁿ'āa cuūⁿmánⁿ naachi nguéέ ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ, ní taachí cachiicá na barco vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní chó'oo peligros yeⁿ'é taachi canéé nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā chi hermanos yeⁿ'e 'nū ní nguéέ 'tííca yā. [27] 'Úú diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi nééné díítūu ndúúcū vaadī 'caa'va ní chicuūnū 'úú. Ní n'deee taaví nguiīnū nguéέ chiī cyaadú, ní cho'ōo n'deee taaví cuuvi chi ch'eenú chiī ti 'āā ntéέ che'é ní 'āā ntéέ chi'í nuūⁿnīⁿ va. Ní 'āā 'iichε yeⁿ'é ní nguéέ catecaí.

[28] Ní 'āā vi'í cā yeⁿ'e ndcuéⁿ'ē chuū chi chó'ōo na cuerpo yeⁿ'é, vεε más cā dendu'ū ti nguuvi nguuvi candεέ cuidado yeⁿ'é ndcuyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndcuyáácá yaācū. [29] Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ duūvá yā ní 'úú ntúūⁿ diíⁿ tan'dúúcā chi duūva 'úú. Ni nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi taama 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā, 'úú ntúūⁿ n'geenú ngii ní 'cuináaⁿ 'úú, ní nduuvi taáⁿ. [30] Maaⁿ ní nduuti chi canéé chi dich'εεté yeⁿ'ē maáⁿ, tuu'mí dich'εεté yeⁿ'ē maáⁿ yeⁿ'e ndcuéⁿ'ē chi chó'ōo yeⁿ'é níícu 'cuuⁿ'míⁿ ti duūva 'úú. [31] Dendyuūs chi Chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú ní n'dai taavi cá yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ndyuūs ní deenú yā chi nguéέ ngaⁿ'á nduudu yaadi. [32] Chó'ōo chi taachí caneé na yáāⁿ Damasco chi gobernador chi maaⁿ poder yeⁿ'e rey Aretas, gobernador miiⁿ s'neeⁿ yā soldados na cheendi va'aī s'eeⁿ chi n'gεεtε yeⁿ'ē yáāⁿ Damasco miiⁿ caati neⁿ'e sa cuta'a sa 'úú ní candεε sa 'úú chi preso 'úú. [33] Naati hermanos yeⁿ'ē yú s'nuúⁿ yā 'úú chεεti 'áámá 'cuéétεε ch'εεtε ní dicua'áí yā 'úú na 'áámá ventana yeⁿ'e nchεε̄tī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní 'tíícā ca'áí na ta'a soldado s'eeⁿ caati yáāⁿ miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivi canéé nchεε̄tī chí yaacū tan'dúúcā coral.

12

Visión yeⁿ'e Pablo ndúúcū chi n'diichí yā

[1] Cuaacu nííⁿnyúⁿ chi nguεε dε'ε̄ vεε n'daacá chi caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'ē 'úú maáⁿ chi 'úú ch'εεté 'úú. N'dáaca ca chi 'úú caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'e n'deee nááⁿ chi canéé chi snaáⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo ní yeⁿ'e chi canúúⁿ n'de'ei chi n'giⁿ'í yā 'úú. [2] Cuayiivi chi i'teenú Cristo chó'ōo ndiichi cúūⁿ nduuyúū chí n'diichí 'áámá visión tan'dúúcā chi ch'iinú. Ní 'aama 'iiⁿ'yāⁿ candεε yā 'úú ndii va'āī chεεti nguuvi. Nguéέ deenú nduuti chi candεε yā cuerpo yeⁿ'é o nguéέ. Dámaaⁿ Ndyuūs deenú yā chuū. [3] Naati chíí ní nguεε deenú nduuti chi cueⁿ'é ndúúcū cuerpo yeⁿ'é o nguéέ ndúúcū cuerpo yeⁿ'é naati dámaāⁿ Ndyuūs deenú yā táácā cueⁿ'é. [4] 'Úú deenú chi candεε yā 'úú ní cueⁿ'é ndii paraíso chi va'ai chεεti nguuvi. Ní 'úú n'giindiveéⁿ nduudu chi nguéέ tan'duucā nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ti yeⁿ'e Ndyuūs. Nguéέ véέ permiso chi cuuvi caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'ē chi n'giindiveéⁿ. [5] 'Úú cuuvi caaⁿ'mánⁿ chi 'úú ní ch'εεtε maáⁿ yeⁿ'ē chi Ndyuūs diíⁿ yā nduucú. 'Úú

nguéé caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'e maáⁿ chi ch'εεté maáⁿ. Dámaāⁿ caaⁿ'mánⁿ chi duūvā 'úú.
6 'Áárá chi caaⁿ'mánⁿ chi 'úú ch'εεté maáⁿ nguéé caaⁿ'mánⁿ tan'dúúcā chi zonzo 'úú ti caaⁿ'mánⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é naati nguéé caaⁿ'mánⁿ 'tíícā ti nguéé neⁿ'é chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi 'úú ch'εεtε ca 'úú. Neⁿ'é chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e 'úú tan'dúúcā chi n'diichí yā 'úú, ní n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é.

7 Chuū chi Cristo ch'iⁿ'í yā 'úú ní 'áámá visión chi ch'εεtε ni dεεvε taavi ca. Ní Cristo tee yā 'úú 'áámá ya'ai na cuerpo yeⁿ'é chi 'áámá canéé ní tan'dúúcā chi 'áámá yááⁿ chi cata'āī na cuerpo yeⁿ'é. Ní chiī tan'dúúcā chi yááⁿn'guiinūuⁿ s'neeⁿ sa yááⁿ miiⁿ chi neⁿ'e sa chí 'cueenú cuuvi. Ní Ndyuūs tee yā permiso chi 'úú canee ndúúcū dolor miiⁿ cáávā chi nguéé cuuvi caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'e maáⁿ chi ch'εεté 'úú. 8 Ní 'iīnū cuuvi chiicá Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú chi divíi yā vaadī ya'áí 'cūū yeⁿ'é. 9 Naati Señor yeⁿ'e yú ngaⁿ'á yā ngii yā 'úú 'tíícā: Vaadī neⁿ'e yeⁿ'é ní tūneeⁿ di ní nguéé más ca neⁿ'e nī ti chuū. Ní poder yeⁿ'é chuū chi n'giⁿ'i cá taachí 'iiⁿ'yāⁿ chi duūva cuerpo yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní cucáávā chi yaa'ví Señor 'úú 'túúcā, 'úú yeenú ti 'úú duūvā 'úú ti Cristo cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ yā poder yeⁿ'é yā ti canée yā na cuerpo yeⁿ'é. 10 Cáávā chuū ní yeenú ti duūvá. Ní yeenú 'aara chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a taaⁿ yā yeⁿ'é, ní nguéé véé necesidades yeⁿ'é, ní 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi n'geenú ngiī. Ní yeⁿ'e dendú'ū díítūu chi cho'ōo yeⁿ'é ní n'geenú ngiī nducuéⁿ'ē chuū cáávā Cristo. 'Tííca rā va. Taachi duūvā cuerpo yeⁿ'é tuu'mi ní más ca ditiīnu 'úú.

Pablo nadacadiinuuⁿ cá yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e yáāⁿ Corinto

11 'Úú deenú chi ngaⁿ'á tan'dúúcā chi loco 'úú taachi ngaⁿ'á yeⁿ'ē maáⁿ naati ndís'tiī diíⁿ nī chi a fuerza canee chi caaⁿ'mánⁿ yeⁿ'e maáⁿ ti ndís'tiī nguεε ngaⁿ'á nī yeⁿ'é 'túúcā. N'daacā ca chi ndís'tiī caaⁿ'maⁿ n'dááca nī yeⁿ'é. 'Úú nguéé duu'ví 'úú yeⁿ'ē tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi apóstoles ní nguéé 'tíícā 'aara chi 'úú nguéé dε'ε̄ vεε 'úú. 12 Ní taachi canéé nduucú nī ch'iⁿ'í ndís'tiī chi cuaacu chi 'úú 'áámá apóstol yeⁿ'e Jesucristo 'úú ndúúcū vaadī n'giinu ch'εεtε chi diíⁿ ní ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ ch'εεtε chi diíⁿ ní nduūcū vaadī n'giinu n'dai chi diíⁿ. 13 Dε'ε̄ vεε chi nguéé diíⁿ ndúúcu ndis'tiī taachi caneé ndúúcu nī tan'dúúcā chi diíⁿ ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē tanáⁿ'ā yaācū. 'Āā daamá nūuⁿ idiíⁿ nduucú nī. Deenú chi nguéé ngiicá ndís'tiī chi cunneé nī 'úú caavā necesidades yeⁿ'é. Maaⁿ ní nadich'εεcú nī yeⁿ'é caavā falta 'cūū ti nguéé diiⁿ daamá ndúúcu nī.

14 Maaⁿ ní vεε yaáⁿ chi ndaá nanááⁿ ndís'tiī ndiichi ndii 'íínú cuuvi, ní taachi ndaá nguéé di'vaachí ndís'tiī. Ní nguéé neⁿ'é dε'ε̄ véé yeⁿ'e nī chi maáⁿ nī in'nuúⁿ nī naati 'úú neⁿ'é ndís'tiī. Deenu yú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi chiidá yā canéé chí in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿ'ē daiyá yā, nguéé ti daiyá yā in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿ'ē chiidá yā. 15 Ni 'úú diíⁿ gastar tuūmī yeⁿ'é chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ cáávā ndís'tiī ní ndíí chi cuūnū 'úú cáávā almas yeⁿ'e nī níícú 'cuεεtinéé n'daacá nī. 'Áárá chí neⁿ'e cá ndís'tiī ní nguéé ti ndís'tiī neⁿ'é nī 'úú.

16 Ní 'áárá chi 'úú nginneé ndís'tiī, náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chi deenú yā chi nguéé sta'á tuumi yeⁿ'é nī, ngaⁿ'á yā chi 'úú nginnche'éí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 17 ¿'Áá nginnche'éí ndís'tiī cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dicho'ó nanááⁿ ndís'tiī? Nguεε 'tíícā. 18 'Úú chiicá saⁿ'ā Tito chi naⁿ'á yā. Ní dicho'ó Tito ndúúcū táámá hermano yeⁿ'e yú nanááⁿ ndís'tiī. ¿'Áá cuaacu chi Tito miiⁿ chinnche'éí yā ndís'tiī? Nguεε 'tíícā. O ¿'áá cuaacu chi 'úú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguéé diíⁿ 'nū dáámá ntiiⁿnyuⁿ nguaaⁿ ndís'tiī ní nguéé ndúúcū dáámá sentido yeⁿ'é 'nū? Nguεε 'tíícā.

19 Maaⁿ ní ndis'tiī, ¿'áá nadacadiinuuⁿ nī chi ngaⁿ'a 'nū chi chííⁿ chi diíⁿ 'nū ní cuaacu caatí chi idiíⁿ 'nū defender ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū? Nguéé 'tíícā. Ngaⁿ'á 'nū nanááⁿ Ndyuūs nduudú 'cūū cáávā chi nús'uu ní yeⁿ'é Jesucristo. Ní nducuéⁿ'ē chi diíⁿ 'nū, diíⁿ 'nū ti ndís'tiī hermanos chi neⁿ'é 'nū cuuvi cu'téénu cá nī Ndyuūs. 20 Ni 'úú ni 'va'á ti taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī 'úú nguéé nndaācá chi ndís'tiī diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é chi diíⁿ nī. Ní ndís'tiī nguéé nndaāca nī 'úú tan'dúúcā chi neⁿ'é nī chi 'úú idiíⁿ tí canéé chi 'caa'vá ndúúcū ndís'tiī. Ní nndaācá ndis'tiī tan'dúúcā chi nguéé canéé chi 'cuεεtineé nī. Ní nndaācá chi véé nguaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gεεcu cheendí yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā cosas tan'dúúcā chi véé yeⁿ'e taama yā ndúúcū

'iiⁿ'yāⁿ chi nduuvi taáⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'caa'vá yā ndúúcū táámá hermano ní maáⁿ yā divíi yā yeⁿ'é yā ti neⁿ'é yā ngaⁿ'a yā chi ch'ɛɛtɛ maáⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e taama yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ nééné neⁿ'e caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē chí diiⁿ taama yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi maáⁿ yā ní ch'ɛɛté yā, ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ vaadī 'diíⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. [21] Ni 'va'á chí 'cuinaáⁿ nanááⁿ Ndyuūs cáávā ndís'tiī taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī taama vmnéⁿ'ēe. Ní taachi caneé ndúúcu nī ngii ya'āī 'iinú yeⁿ'é 'yááⁿ ndís'tiī chi dinuuⁿndí nī ní nguɛ́ɛ́ nadaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndí nī chi diíⁿ nī yeⁿ'e chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e nī. Ní diíⁿ nī cosas chi nguɛɛ n'daacā. Chííⁿ ní diíⁿ nī chi sáⁿ'ā sta'a sa n'daataá yeⁿ'e tááma saⁿ'ā.

13

Pablo dingúūⁿ diitú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corinto ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī

[1] Chuū ní ndii 'íínú cuuvi chi caⁿ'á ndaá nanááⁿ ndís'tiī ní taachi ndaá nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi vɛ́ɛ́ 'uūvī o 'iinū testigo ndúúcu yā. Ní cunee n'daacā nduudu miiⁿ tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. [2] 'Āā ngaⁿ'á cuááⁿ vmnaaⁿ taachi cānee nduucú nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā ní ndúúcū nducyaacá nī. Maaⁿ ní chi canee ya'áí yeⁿ'ē ndís'tiī dinguúⁿ taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'e chúū tan'dúúcā chi ngaⁿ'á cuaaⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ ndís'tiī. Taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī taama vmnéⁿ'ēe n'diichí nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyaaca hermanos. [3] Ní 'úú idíiⁿ ti ndís'tiī cadiinuuⁿ nī nduuti chi Cristo yeⁿ'ē yú ch'iⁿ'í yā 'úú nduudu chi ngaⁿ'á o nguɛ́ɛ́. Ní Cristo yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ duūvā taachi diíⁿ yā tratar nduucú nī. Caⁿ'á yā ch'iⁿ'í yā chi dítiīnú yā nguɛ́ɛ́ ti ndis'tiī. [4] Cuáácú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi'néénga'á yā Cristo tan'dúúcā chi Cristo ní 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi duuvā, naati maaⁿ ní Cristo miiⁿ canduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáávā poder yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu ní yeⁿ'e Cristo. Nús'uu ní duūvá 'nū naati poder yeⁿ'e Ndyuūs canee ndúúcu 'nū. Ní cáávā chuū cuuví n'diichi 'nū nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní dichíí'vɛ 'nū ndís'tiī.

[5] Maaⁿ ní ndís'tiī n'diichi maáⁿ nī nduuti chi ndís'tiī 'āā canee diitú nī ndúúcū chi i'téénu nī yeⁿ'ē Cristo. N'diichi maáⁿ nī chí cuaacu chi i'téénu nī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī nduuti chi Cristo canee nduucú nī o nguɛ́ɛ́? Ní nduuti chi cuaacu chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é nī tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. [6] Neⁿ'é chi ndís'tiī cadiinúuⁿ nī chi nús'uu ní dichii'vɛ́ 'nū Ndyuūs ní ti yeⁿ'é Ndyuūs nús'uu. Nguɛ́ɛ́ falso 'nū. [7] Maaⁿ ní ngaⁿ'angua'á 'nū Ndyuūs caavā ndís'tiī chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí nī yeⁿ'e mar 'áámá chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā. Nguɛ́ɛ́ ti cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'nū chi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā. 'Iiⁿ'yāⁿ ní cuuvi n'diichí yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū, ní caaⁿ'máⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ 'nū. Dámaāⁿ neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī din'daacá nī. [8] Nús'uū ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diíⁿ 'nū chi contra yeⁿ'e nduudu cuaacú naati nducuéⁿ'ē chi diíⁿ 'nū ní yeⁿ'ē nduudu cuaacu miiⁿ. [9] Cáávā chuū nús'uu ní yeenú taaví 'nū taachi duūva 'nū ní taachi ndís'tiī ditiinú nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní ngaⁿ'angua'a cá 'nū ní ngiicá 'nū Ndyuūs chi ndís'tiī cuuvi diíⁿ nī chi n'daacā n'dai ní 'cuɛɛtineé nī tan'dúúcā chi Jesucristo neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. [10] Idingúuⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī vmnaaⁿ taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati taachi ndáa 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ chɛɛchi caaⁿ'máⁿ ndúúcu nī cucáávā poder chi Señor Jesucristo tee yā 'úú. Ní Señor yeⁿ'ē yú tee yā poder 'úú caavā chi ndís'tiī ní cuuvi cu'téénu cá nī nguɛ́ɛ́ caava chi cuuvi ndái nī.

[11] Maaⁿ ní 'cuiīnū carta yeⁿ'é. Ni na carta yeⁿ'é ní ngaⁿ'á ti n'dai taavi ndís'tiī ní diíⁿ nī chi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī ndúúcū vaadī 'diíiⁿ na vida yeⁿ'e nī. Níícú cunée nī ndúúcū dáámá vaanicádiinūuⁿ yeⁿ'é nī ní Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diíⁿ yeⁿ'e yā ní dinéⁿ'e yā ndís'tiī Ndyuūs miiⁿ canee nduucú nī. [12] Ní nguaaⁿ maáⁿ nī diíⁿ nī saludar 'áámá nī ndúúcū taamá nī. Caaⁿ'máⁿ nī chi n'dai hermano yeⁿ'é nī ní túú'ví nī cheendi hermano yeⁿ'é nī tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é nī ti yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. [13] Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Jesucristo yeⁿ'e yú dichó'o yā saludos na carta 'cūū yeⁿ'é nī ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī.

[14] Ní neⁿ'é chi Señor Jesucristo tée yā ndís'tiī vaadī n'dai taavi yeⁿ'é yā. Ní vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Ndyuūs ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canéé nduucú nī. Chuū carta chi 'úú Pablo dinguúⁿ yeⁿ'e nī. 'Tíícā chii.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁⁿ'ĀA GALACIA

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā yaācū s'eeⁿ na yáⁿ'āa Galacia

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú 'áámá apóstol chi dichó'ó Ndyuūs. Mar 'áámá saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ dichó'o sa 'úú chi 'úú ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndɛɛvɛ sá 'úú, ti Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní Chiida yú nadacuéeⁿ yā Jesucristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 2 Nducyaaca vi'i yú s'tiī chi 'cuɛɛtinée yā yáāⁿ miiⁿ ndúúcū 'úú, idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e ndís'tiī chi i'téénu nī Jesucristo ní caⁿ'á nī yaācū s'eeⁿ na yaⁿ'āa Galacia. 3 Neⁿ'é chi Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú tée yā s'uuúⁿ dendú'ū chi n'dai. Ní ndís'tiī canee nī ndúúcū vaadī 'diīiⁿ chi Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. 4 Jesucristo miiⁿ ca'a yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Maaⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Tíícā neⁿ'e Ndyuūs Chiida yú. 5 Cueⁿ'e daāⁿmaⁿ canee Ndyuūs ndúúcū dɛɛvɛ yeⁿ'é yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ canee chi dich'ɛɛtɛ cá yā Ndyuūs chi dɛɛvɛ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā.

Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá nduudu yeⁿ'e chi Cristo nanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ

6 Neené nge'e yiinú chi ndís'tiī neené niiⁿnuúⁿ nūuⁿ idivíi nī yeⁿ'e Ndyuūs chi n'gaí yā ndís'tiī, ní yeⁿ'e cosas chi n'dai ca chi Cristo tee yā ndís'tiī. Ní n'giindiveéⁿ nī nduudu chi nguɛ́ɛ́ cuaacu yeⁿ'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nduudu miiⁿ tan'dúúcā chi táámá evangelio. 7 Cuaacu chí nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá evangelio chí nduudu yeⁿ'e Dendyuūs naati vɛ́ɛ́ n'dúúví yā chi idi'vaachí yā ndís'tiī. Ní neⁿ'e yā ñ'daaⁿ yā evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. 8 'Aara chi s'uuúⁿ o 'áámá ángel chi ndaa yeⁿ'e va'ai chɛ̄ɛ̄ti nguuvi ngaⁿ'a yā táámá evangelio chi ñ'daaⁿ nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi caⁿ'a 'nū chii 'nū ndís'tiī, tuu'mi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuví yā condenado. 9 'Āā caⁿ'á chuū maaⁿ ní neⁿ'é caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ táámá vmnéⁿ'ēe: Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā táámá evangelio chi ñ'daaⁿ nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi caⁿ'a 'nū chii 'nū ndís'tiī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yā condenado.

10 Taachi ngaⁿ'á chuū, ¿dɛ'ɛ̄ inadacadíínuuⁿ nī nduucú? Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi cunee yiinú nī yeⁿ'é caati neⁿ'é chi Ndyuūs cunee yiinú yā yeⁿ'é. O ¿'áá canee chi 'úú idiíⁿ chi cunee yíínūu saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? Nduuti chi 'úú idiíⁿ chiiⁿ ti inee yíínūu saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Cristo.

Taacā chí chiī Pablo apóstol

11 'Úú ngaⁿ'á cuaacu ní ngīi ndís'tiī hermanos yeⁿ'é. Nduudu ngai chi evangelio yeⁿ'ē Jesucristo chi 'úú ngaⁿ'á, nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē mar 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 12 Ti 'úú nguɛ́ɛ́ sta'á nduudu miiⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ch'eēéⁿ yeⁿ'ē mar 'áámá saⁿ'ā caati Jesucristo ch'iⁿ'i yā 'úú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

13 Ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú i'teenú tiempo chi chó'ōo ní caneé chɛɛchí na religión yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ judíos chi Israel. Ní deenú nī taacā chi diíⁿ. Ní diíⁿ chi dícaānú 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo ti caⁿ'á yā na yaācū yeⁿ'é Ndyuūs. Ní diíⁿ chuū ti neⁿ'é can'daá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaācū yeⁿ'é Ndyuūs ti neⁿ'é di'cuiīnú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 14 Ní chi'teenú más ca yeⁿ'e religión yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaata yeⁿ'e Israel s'eeⁿ nguaaⁿ nducyaaca yā chi dáamá ndaata yeⁿ'é ndúúcu yā ti neⁿ'é diíⁿ nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndicúū chi 'āā n'díí. 15 Naatí Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'úú taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyaáⁿ. Ní taachi ndaa tiempo chi Ndyuūs neⁿ'e yā, Ndyuūs yaa'ví yā 'úú cáávā chi neⁿ'é yā 'úú chi 'úú n'giindiveéⁿ nduudu yeⁿ'é yā ní cu'teenú Ndyuūs. 16 Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'úú yeⁿ'ē Daiyá yā Jesucristo chi 'úú i'teenú 'yā, ti 'úú ní caaⁿ'máⁿ nduudu yeⁿ'e Cristo nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ yeⁿ'e ndaata Israel. Ndíí tuu'mi nguɛ́ɛ́ tiinguuneéⁿ mar 'aama saⁿ'ā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'ē Cristo. 17 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndaá na yáāⁿ Jerusalén chi intiinguuneéⁿ apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs vmnaaⁿ chi dichó'o yā 'úú, naati 'úú cheⁿ'é na yáⁿ'āa Arabia. Ní cuayiivi miiⁿ ní nguɛɛcuneé na yáāⁿ Damasco.

18 Cuayiivi chi cho'ó 'iīnū nduūyū ndii tiempo chi 'āā i'teenú Jesucristo tuu'mí ní

cueⁿ'é yáāⁿ Jerusalén tuu'mí n'diichí Pedro tí 'āā cuéé n'diichí saⁿ'ā. Ní caneé ndúúcū sa ndíítiⁱⁿ'yuⁿ nguuvi. 19 Yáāⁿ miiⁿ nguéé n'diichí táámá apóstol chi dichó'ó Ndyuūs. Dámaāⁿ n'diichí Jacobo saⁿ'ā 'diinū Jesús miiⁿ. 20 Chuū idinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī. 'Cuin'dííchí ndís'tiī. 'Úú nguéé ngaⁿ'á nduudu yaadi ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú ní deenú yā chi cuaacu ngaⁿ'á.

21 Cuayiivi ní ndaá na yáⁿ'āa yeⁿ'e Siria ndúúcū yáⁿ'āa Cilicia. 22 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea chi cueⁿ'é yā na yaācū naachi ngeⁿ'é yā yeⁿ'e Cristo nguéé iitiinaáⁿ yā 'úú ti nguéé in'diichí yā 'úú. 23 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē 'úú cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíícā, 'iiⁿ'yāⁿ chi canˈdáa yā s'uúúⁿ ti neⁿ'é yā di'cuiīnú yā s'uúúⁿ maaⁿ ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo. Cuááⁿ vmnaaⁿ nguéé neⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo. 24 Ní yeⁿ'ē chúū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs caavā chi maaⁿ ní 'úú i'teenú Jesucristo.

2

Tanáⁿ'ā apóstoles diíⁿ yā aceptar Pablo chi 'áámá apóstol ndúúcu yā

1 Cho'ōo ndiichi cúūuⁿ nduuyúū chi 'úú cheⁿ'e ntuúⁿ yáāⁿ Jerusalén. Cheⁿ'é ndúúcū saⁿ'ā Bernabé chi compañero yeⁿ'é ndúúcū saⁿ'ā Tito. 2 Ní ndaá ti Ndyuūs ch'iⁿ'i yā 'úú chi canéé chi caⁿ'á. Vmnááⁿ vmnaaⁿ caⁿ'á nanááⁿ apóstoles chi n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yaācū miiⁿ. Ní chií 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taacā chi ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿ'e Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi nguéé yeⁿ'e ndaata Israel. Chuū diíⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cu'téénu yā chi dichíí'vɛ̄ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Ndyuūs chi diíⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles. Ni apóstoles n'gɛɛtɛ nguéé caⁿ'a yā chi nguéé 'cuúⁿ yā 'úú. 3 Ní apóstoles n'gɛɛtɛ ní canee yiinú yā ndúúcū nduudu chi ngaⁿ'á. Ni saⁿ'ā Tito chi saⁿ'ā griego chi canéé sa nduucú, nguéé canee chi cuuví circuncidar Tito tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ti nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. 4 Chuū diíⁿ ti naachi nduuvidaama yú chí ndaā n'dé'éí 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi hermanos yeⁿ'ē yú 'yā, naati nguéé 'tíícā. Ní ndaa yā chí n'diichí yā s'uúúⁿ caati 'āā cuéé diiⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e circuncisión ti s'uūúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uúúⁿ ní diiⁿ yú chi ngaⁿ'a Cristo. Neⁿ'é yā chi diiⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ. 5 Nús'uu ní nguéé diíⁿ 'nū tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā yeⁿ'e ley yeⁿ'e circuncisión caati neⁿ'é 'nū chi nduudu cuaacu chi 'āā ngaⁿ'á 'nū yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Señor Jesucristo, ní 'áámá cūnēe ndúúcū ndís'tiī. 'Tíícā diíⁿ 'nū.

6 Apóstoles n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yaācū miiⁿ nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ más cā ca'cueéⁿ yā 'úú yeⁿ'ē chi 'úú caaⁿ'máⁿ. 'Áárá chí n'gɛɛtɛ n'dai yā nguéé dɛ'ɛ̄ vɛɛ tuneeⁿ 'úú ti Ndyuūs neⁿ'e yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ 'āā daamá nūuⁿ. 7 Apóstoles n'gɛɛtɛ yeⁿ'é yaācū 'āā deenú yā chi Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. 'Úú, Pablo, ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿ'e Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'e ndaata Israel. 'Tiicá ntúūⁿ deenú yā chi Ndyuūs dicho'ó yā Pedro chi ngaⁿ'á yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. 8 Ti Ndyuūs yeⁿ'ē yú ní nginnee yā Pedro miiⁿ chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'ē circuncisión. Maaⁿ Señor miiⁿ nginnee yā 'úú chi caaⁿ'máⁿ nduudu yeⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní nguéé vɛ́ɛ́ ley yeⁿ'e circuncisión yeⁿ'é yā.

9 Apóstoles n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yaācū chi Jacobo ndúúcū Pedro ndúúcū Juan ní deenu ntúuⁿ yā chi Ndyuūs din'daacá yā nduucú chi 'úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e apóstol nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. Tuu'mi ní sta'á yā tá'ā cuaacú 'nū ní nduuvidaamá nduudu yú nanááⁿ Ndyuūs ti 'úú ndúúcū Bernabé ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. 10 Ní ngaⁿ'á yā ngii yā nús'uu chi n'gáácú 'nū yeⁿ'é hermanos chi vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'é yā. 'Úú ntúūⁿ ní ngaⁿ'á, 'tíícā.

Pablo caⁿ'a chɛɛchi yā ndúúcū Pedro

11 Ndaá 'nū na yáāⁿ Antioquía ní taachí ndaa Pedro miiⁿ na yáāⁿ Antioquía 'úú ní caⁿ'a chɛɛ̄chí ndúúcu sa yáávēnaaⁿ sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti Pedro miiⁿ nguéé idiiⁿ sa tan'dúúcā chi deenu sa chi canee chi diiⁿ sa. 12 Ti taachi 'āā cuéé ndaa saⁿ'ā s'eeⁿ chi dichó'ó Jacobo yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén, Pedro miiⁿ ní che'é sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi hermanos yeⁿ'e yú. Ní taachi ndaa saⁿ'ā s'eeⁿ tuu'mi 'āā ntéé che'e sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi hermanos

yeⁿ'e yú ti 'va'a sá yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa chi
yeⁿ'ē ndaata Israel chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'e circuncisión. [13] Ni tanáⁿ'ā
hermanos chi yeⁿ'ē ndaata Israel diíⁿ yā
tan'dúúcā chi ídiiⁿ Pedro miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ
Bernabé diíⁿ yā chi maaⁿ ní 'āā ntéɛ́ che'é yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles. 'Tiicā nducyaacá
yā diíⁿ yā 'áárá chi deenú yā chi n'daacā chi
che'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles. [14] Taachi
n'diichí chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ din'daacá
yā ti nguɛ́ɛ́ che'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gen-
tiles chi hermanos yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo, tuu'mi
ní 'úú Pablo caⁿ'á chīi Pedro miiⁿ nanááⁿ
nducyaaca yā 'túúcā: Díí chi saⁿ'ā Israel,
díí chí maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ di tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Israel ti maaⁿ ní i'téénu
di Cristo, táácā cúúví chí nguɛ́ɛ́ che'e
di ndúúcū hermanos yeⁿ'e yú chi 'iiⁿ'yāⁿ
gentiles ní diiⁿ di chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nada-
cadíínuuⁿ yā chi cánéé chí diíⁿ yā tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ dáámá yā ndúúcū
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nán-
guaⁿ'ai yā caavā chi i'téénu yā Jesucristo
[15] Ní s'uuúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'uuúⁿ ti 'tíícā
ch'ɛɛtiyáaⁿ yú ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ nuuⁿndí yú
daama tan'dúúcā chi diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
gentiles chi nguɛɛ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e yú.
[16] Ní s'uuúⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel deenu yú chi
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi
yeⁿ'e yú ti idiiⁿ yú dámaaⁿ chi ngaⁿ'a
ley yeⁿ'e yú. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nguɛ́ɛ́
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ti diíⁿ yā dámaāⁿ
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés.
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo. Cáávā
chuū s'uuúⁿ ní i'teenu yú Jesucristo ní
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú.
Ti cucáávā ley yeⁿ'e yú mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ cuuví yā
perdonado, ti nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú ley miiⁿ
nuuⁿndi yeⁿ'é yā.
[17] S'uūuⁿ ní i'téénu yú Jesucristo chi Je-
sucristo miiⁿ nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e
yú. 'Tíícā s'uūuⁿ ní ch'iⁿ'i yú chi dinuuⁿndi
yú tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. Maaⁿ ní, ¿'áá cuaacu chi Cristo ngin-
neé yā s'uūuⁿ ti idinuuⁿndi yú? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
[18] Nduuti chi s'uuúⁿ nadi'tuuvi yú 'áámá
cosa chi ley yeⁿ'e yú ní 'cuiinuu ní nadin'dái
ntuūⁿ yú ley miiⁿ chi n'giindiveeⁿ yú yeⁿ'ē,
tuu'mi ní dinuuⁿndi yú. [19] Vmnááⁿ vmnaaⁿ
idiiⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē yú
naati nguɛ́ɛ́ ngii idiiⁿ yú nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē.
Ní ley miiⁿ diiⁿ condenar s'uuúⁿ. Ní canee
yú tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā vi'í cā yeⁿ'ē ley
yeⁿ'e yú. Cáávā chuū ní maaⁿ ní ch'ɛɛtinée
yú tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'ē yú yeⁿ'e nuūⁿndī yeⁿ'e
yú. Ní cáávā chuū cunduuchi yú cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. [20] Taachi ca'neeⁿnga'á yā Cristo,
tuu'mi ní cánéé tan'dúúcā chi 'úú ntúūⁿ
ca'neeⁿnga'á nduucú yā. Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́
idiíⁿ tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é ti idiíⁿ chiiⁿ
chi neⁿ'é Jesucristo ti Jesucristo chi daiya
Dendyuūs canée yā na staava yeⁿ'é. Ní maaⁿ
ní 'úú canduuchí ti i'teenú Daiyá Ndyuūs
miiⁿ. Cristo miiⁿ dinéⁿ'e yā 'úú ní ca'a maáⁿ
yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā ní ch'īi yā caavā 'úú.
[21] 'Uú nguɛ́ɛ́ cuta'á vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs
tan'dúúcā 'áámá cosa chiduuchi. Nduuti
chi ley miiⁿ cuuví nach'ɛɛcú nuuⁿndi yeⁿ'e
yú tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ ch'iī Cristo cucáávā
s'uuúⁿ.

3

*¿'Áá i'teenu yú ley mii*ⁿ o i'teenu yú
Cristo?
[1] Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galacia, dɛ'ɛ̄
chúúcā chɛɛchi tiíⁿ nī. ¿Dú'ú chi nche'ei
ndís'tiī chi maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī
nduudu cuaacu? Ngaⁿ'á nduudu cuaacu
nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī déénu nī chi
iiⁿ'yāⁿ chi'neeⁿnga'á yā Jesucristo na cruz
cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
[2] Chuū neⁿ'é chi 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá sta'á nī
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā chi diíⁿ
nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Moisés, o
cucáávā chi n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs ní i'téénu nī? [3] ¿Dɛ'ɛ̄ chúúcā
chɛɛchi tiíⁿ nī? 'Āā i'téénu nī nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs ni sta'á nī Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní neⁿ'é nī ndúúcū
fuerzas yeⁿ'e maáⁿ nī diíⁿ nī tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a ley caati Ndyuūs cuuvi n'diichí yā
chi n'daacā idiíⁿ nī. [4] 'Āā ch'eenu taaví nī
chiī cucáávā chi i'téénu nī Cristo. Maaⁿ
ní chuū nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ ndís'tiī, nduuti chi
nadacadaamí nī yeⁿ'e yā. 'Āā deenú chi
dichíí'vɛ̄ ndís'tiī nduuti chi 'cuɛɛtinée nī
ndúúcū Cristo. [5] Ndyuūs tee yā ndís'tiī
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní diíⁿ yā vaadī
n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī. ¿'Áá diíⁿ Ndyuūs

chuū caati ndís'tiī 'āā diíⁿ nī tan'duucā chi ngaⁿ'a ley? Nguɛɛ 'tíícā. Ndyuūs diíⁿ yā vaadī n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī caati i'téénu nī nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

6 Ndii cuááⁿ vmnaaⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿ'e Abraham chi 'āā n'dii. Abraham chi'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs diiⁿ cuenta yā chi'téénu Abraham ní nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 7 Cáávā chuū deenu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, cuaacu nííⁿnyúⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham, caati i'téénu yā tan'dúúcā chi'téénu Abraham miiⁿ. 8 Ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'á yā nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Abraham o Israel nduuti chi i'téénu yā Ndyuūs. Chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ngii yā Abraham ndii tiempo chi 'āā chó'ōo, vmnaaⁿ chi diíⁿ yā. 'Tíícā ngaⁿ'a Ndyuūs ndúúcū Abraham: 'Úú caaⁿ'mánⁿ chi di'viicú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿmánⁿ íⁿ'yeēⁿdī nduuti chi cu'téénu yā 'úú tan'dúúcā chi díí i'téénu di 'úú. 9 Tan'dúúcā Abraham chi'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā Abraham vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ca'a yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā Ndyuūs.

10 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacadíínuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā ti diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'dai yā ní cánéé yā condenado, ti mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tiicā: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e Moisés chii yā condenado. 11 S'uuúⁿ ní deenu yú chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ caava chi diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley ti 'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 12 Ní ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a chi 'iiⁿ'yāⁿ cu'téénu yā Jesucristo caati 'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'cuɛɛtinée yā ndúúcū vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

13 Cucáávā ley miiⁿ deenu yú chi diiⁿ yú nuuⁿndi ní canee yú condenado. Ní nguɛ́ɛ́ canee yú condenado cáávā ley miiⁿ ti Jesucristo diíⁿ yā tan'dúúcā chí caneé yā condenado. Ní sta'á yā lugar yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní can'diīcú yā na cruz. 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Condenado taanduvɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iī tí can'diīcú yā na 'áámá yáⁿ'á. 14 Chuū chí chiī. Maaⁿ níícú 'iiⁿ'yāⁿ gentiles cuuvi diiⁿ yā recibir vaadī n'dai yeⁿ'é Dendyuūs tan'dúúcā Ndyuūs caⁿ'a yā ndúúcū Abraham, ni chi ca'a yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi i'téénu yā Jesucristo. 'Íícú s'uuúⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi i'teenu yú Jesucristo cuta'a yú Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Ley yeⁿ'e Moisés ndúúcū compromiso chi Ndyuūs ca'a yā

15 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, n'diichí nī tan'dúúcā 'aama ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tan'dúúcā chí idiiⁿ yā taachi vɛ́ɛ́ papel chí cuaacu yeⁿ'ē 'áámá compromiso yeⁿ'é yā. Canee ngiinú yā ní dinguúⁿ yā 'aama papel chí cuaacu. Maaⁿ ní chi canéé nguūⁿ ní cuaacu chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ nadivíi yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú íintiinee ra yā chiiⁿ chi canéé nguūⁿ. 16 'Tiicá ntúūⁿ, Ndyuūs ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ ca'a yā promesa Abraham ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'e yā chí cuchiī cuayiivi. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā: Nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yeⁿ'ē ndaata chi n'deee n'dáí yeⁿ'e Abraham tan'dúúcā chi 'yaaⁿ yā ti ngaⁿ'a tan'dúúcā chi yeⁿ'e 'aama 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Abraham ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Jesucristo. 17 Chuū ngaⁿ'á cuaacu yeⁿ'e compromiso chi idi'cuaacú yā cáávā Cristo: Ndyuūs diíⁿ yā 'áámá compromiso ndúúcū Abraham chi canéé nguūⁿ. Cho'ōo cuūuⁿ ciento canee ndiicú ndííchí nduuyū ní Ndyuūs ca'a yā ley Moisés. Ley miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuví divíī 'aama lado compromiso yeⁿ'e Ndyuūs chi ca'a yā vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vē compromiso yeⁿ'é yā. 18 Ndúúti chi Ndyuūs tée yā chi cuuvi yeⁿ'ē yú cáávā chi diiⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ tée yā chi cuuvi yeⁿ'ē yú cáávā compromiso. Ndyuūs ca'a yā Abraham chi cuuvi yeⁿ'é yā cáávā compromiso chi diíⁿ yā ndúúcu yā.

19 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ ley tuu'mi? Ndyuūs
ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ ley miiⁿ chi cuuvi deenu
yú chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní ley miiⁿ
canee ndii tiempo chí ndaā Cristo Daiya
Dendyuūs iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Cristo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e compromiso chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi
ca'a yā. Ndyuūs dichó'o yā ángeles chí
ca'a yā ley Moisés. Moisés miiⁿ ní saⁿ'ā
chi canee naavtaⁿ'ā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū
Ndyuūs. 20 Taachi Ndyuūs ca'á yā compro-
miso ndúúcū Abraham, nguɛ́ɛ́ cānee 'aama
saⁿ'ā naavtaⁿ'ā yeⁿ'é yā ndúúcū Abraham,
nguɛ́ɛ́ ti tan'dúúcā Moisés miiⁿ.

Yeⁿ'e chi diiⁿ ley yeⁿ'e Moisés

21 ¿'Áá ley miiⁿ contra compromiso yeⁿ'e
Dendyuūs? Nguɛɛ 'tíícā. Nduuti chi Ndyuūs
cuuvi ca'a yā 'áámá ley chí cuuví ca'a vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́
vɛɛ nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ caavā ley miiⁿ.
22 Naati canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā
ti nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cumplir ley miiⁿ. Cáávā
chuū canéé chí i'téénu yú Jesucristo ní
Ndyuūs cuuvi tée yā s'uuúⁿ vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ cucáávā compromiso miiⁿ.
23 Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaā Jesucristo caavā
chi cuuvi cu'téénu yú Jesucristo, tuu'mi
ní ch'ɛɛtinée yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley.
'Tíícā ch'ɛɛtinée yú ndíí tiempo chi Ndyuūs
dichó'o yā Jesucristo na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní
'íícú cuuvi cu'téénu yú Jesucristo. 24 Ley
miiⁿ canee tan'dúúcā criada yeⁿ'e s'uuúⁿ
chí diiiⁿ cuidado s'uuúⁿ ndíí tiempo chi
ndaā Cristo. Maaⁿ ní cucáávā chi i'téénu
yú Jesucristo tuu'mi ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú
yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 25 Ní taachi ndaā Jesu-
cristo miiⁿ ní i'teenu yú 'yā, nguɛ́ɛ́ canee yú
maaⁿ poder yeⁿ'e ley miiⁿ chi ley miiⁿ nguɛ́ɛ́
diiiⁿ cuidado s'uuúⁿ.
26 Maaⁿ ní nducyaaca yú ní daiya
Dendyuūs s'uuúⁿ caavā chi i'teenu yú
Jesucristo. 27 Caati nducyaaca yú chí
chɛɛdínuūⁿnī ti i'teenu yú Jesucristo,
s'uuúⁿ ní canee yú tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́
vestido ngai yeⁿ'ē yú ní canee yú tan'dúúcā
Jesucristo ti yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. 'Tíícā s'uuúⁿ.
28 Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndíí nduuti chi
s'uuúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel, o
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata griego, o criada chi
yeⁿ'ē 'áámá patrón, o 'iiⁿ'yāⁿ chi libre yā,
o saⁿ'ā o n'daataá ti nducyaaca s'uuúⁿ
ní tan'dúúcā 'áámá s'uuúⁿ nūuⁿ cucáávā
chi i'teenu yú Jesucristo ní yeⁿ'é Cristo
s'uuúⁿ. 29 Ndúúti chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'ē Cristo
s'uuúⁿ tuu'mi ní s'uuúⁿ ní yeⁿ'e ndaata
Abraham s'uuúⁿ, ní vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'e yú
yeⁿ'ē compromiso ti 'tíícā Ndyuūs caⁿ'a yā
ndúúcū Abraham chi tée yā s'uuúⁿ.

4

1 Maaⁿ ní neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chuū ndís'tiī
yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā n'gaiyáā chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi
yeⁿ'e sa. Taachi saⁿ'ā 'lííⁿ sa canee sa
tan'dúúcā 'aama mozo ni idiiⁿ sa chiiⁿ chi
ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtinée yā ná vaacu sa.
'Áárá chí vɛɛ chi cuuvi yeⁿ'e sa nducuéⁿ'ē.
2 Saⁿ'ā 'lííⁿ sa canee sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí
diiⁿ cuidado yeⁿ'ē sa ní ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'ē
sa. 'Tíícā canee sa ndii tiempo chi ngaⁿ'ā
chiida sa ní vɛ́ɛ́ nduuyu yeⁿ'ē sa. Tuu'mi ní
'iiⁿ'yāⁿ ca'a yā nducuéⁿ'ē chi cuuvi yeⁿ'ē sa.
3 'Tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ Taachi nguɛ́ɛ́ deenu yú
yeⁿ'e Cristo, tuu'mí ní canee yú tan'dúúcā
n'gaiyáā yú chí nguɛ́ɛ́ iincheenaaⁿ yú. Ní
canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú
ní diiⁿ yú chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e yú ndúúcū
costumbre yeⁿ'e yú. 4 Taachi snuūⁿ ca'ā
nguuvi miiⁿ Ndyuūs dichó'o yā Daiya yā
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ch'iindiyáaⁿ yā yeⁿ'ē
'áámá n'daataá chi yeⁿ'ē ndaata Israel, yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e
Moisés. 5 Ní saⁿ'ā miiⁿ ní ndaā sa ní nadan-
guáⁿ'ai sa s'uuúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi
snée yú ndúúcū ley yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ gentiles ndúúcū costumbres yeⁿ'é
yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata
Israel, níícú nducyaaca yú cuuvi daiya sa
s'uuúⁿ.
6 Maaⁿ ní nducyaaca s'uuúⁿ ní daiya
Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs dicho'ó yā Es-
píritu yeⁿ'ē Daiya yā chi Cristo na staava
yeⁿ'e yú. Espíritu miiⁿ chííⁿ chí diiⁿ chi cu-
uvi caaⁿ'maⁿ yú 'tíícā: N'diī Ndyuūs Chiidá.
7 Maaⁿ ní s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā mozos
s'uuúⁿ ti daiyá Dendyuūs s'uuúⁿ. Ní ndúúti
chi daiyá yā s'uuúⁿ tuu'mí Ndyuūs caⁿ'a yā
ca'a yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a yā ti i'teenu yú Cristo.

Pablo idiíⁿ yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu Jesucristo

8 Vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi nguɛɛ n'diichí
nī Ndyuūs, ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata Israel diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ caavā

ídolos chi nguɛ́ɛ́ dendyuūs s'eeⁿ. 9 Maaⁿ ní
chi n'diichí nī Ndyuūs o más cā n'daacā chi
caaⁿ'máⁿ chi Ndyuūs chi n'diichí yā ndis'tiī
chi yeⁿ'é yā taacā chi maaⁿ ní nguɛɛcúndii
ntúuⁿ nī ní neⁿ'é nī diíⁿ nī dendú'ū cosas
chi nguɛ́ɛ́ cuuvi nanguaⁿ'ai yú. Dɛ́'ɛ̄ cuuvi
chi neⁿ'é nī cunée nī tan'duucā 'áámá mozo
yeⁿ'ē cosas chi 'tíícā. 10 Ndís'tiī ní di'viicú nī
nguuvi s'eeⁿ, ndúúcū 'iiyū, ndúúcū tiempo,
ndúúcū nduūyū ti neⁿ'é nī caⁿ'á nī favor
yeⁿ'é Ndyuūs. 11 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é,
'va'á yeⁿ'e ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu
cuaacu chi ngaⁿ'á nguaaⁿ ndís'tiī.

12 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é di'cuiitú nī
chi diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ, ní di-
víí nī yeⁿ'e ley ti 'úú divií yeⁿ'e ley miiⁿ
ti neⁿ'é diíⁿ tan'dúúcā ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
deenú nī ley. Taachí ngaⁿ'á nduudu cuaacu
nguaaⁿ ndís'tiī, ndís'tiī ní din'dái nī ndu-
ucú. 13 Ndís'tiī deenu nī chi vmnááⁿ vmnaaⁿ
chi'cueéⁿ ndís'tiī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní
ngíítā 'úú. 14 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ taanduvɛ́ɛ́ diíⁿ
nī nduucú chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī 'úú cáávā
ca'ai chi canuuⁿ 'úú chi idiíⁿ sufrir. Ní
'cuuⁿ nī 'úú ní sta'a nī 'úú tan'dúúcā chi
'úú 'áámá ángel yeⁿ'é Dendyuūs chi ndaā
nanááⁿ ndís'tiī. Ní sta'á nī 'úú tan'dúúcā
chi 'úú ní Cristo 'úú. 15 ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi maaⁿ
ní nguɛ́ɛ́ yeenú nī nduucú ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é nī
'úú? 'Úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu chi vmnááⁿ
vmnaaⁿ neⁿ'é nī 'úú ti nduuti chí cuuvi
tun'dáa nī nduutinaáⁿ nī maáⁿ nī chi tée nī
'úú. 16 Maaⁿ ní 'áá enemigo yeⁿ'é nī 'úú ti
ngii chɛɛchí ndís'tiī nduudu cuaacu.

17 Vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaā nguaaⁿ ndís'tiī chi
ngaⁿ'á yā chi neⁿ'é yā ndís'tiī naati nguɛɛ
n'daacā idiíⁿ yā. Neⁿ'é yā chi ndaacadáámí
ndís'tiī yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní 'caandiveéⁿ
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. 18 N'dáácā chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a
yā chi neⁿ'e yā ndís'tiī nduuti chi diíⁿ yā
chi n'daacā ndúúcu nī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní diíⁿ yā 'túúcā nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ taachi 'úú
caneé nguaaⁿ ndís'tiī. 19 Ndís'tiī hermanos
yeⁿ'é, ndís'tiī tan'dúúcā daiyá 'tíícā ndís'tiī.
Ti taachi ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ
ndís'tiī, 'úú diíⁿ sufrir tan'dúúcā 'aama
n'daataa diiⁿ tá sufrir taachi ch'iindiyaāⁿ
dacuá'āa. 'Tíícā idiíⁿ ndii tiempo chi i'téénu
nī Jesucristo ní yeⁿ'é yā ndís'tiī. 'Tíícā
idiíⁿ sufrir taama vmnéⁿ'ēe ti neⁿ'é chi
ndís'tiī ch'iⁿ'í nī chi cuaacu nííⁿnyúⁿ i'téénu
nī Cristo. 20 Maaⁿ ní neⁿ'é cuneé ndúúcū
ndís'tiī ní cunneé ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ deenú
táácā cuuvi diíⁿ nduucú ndís'tiī taachi
yaⁿ'áí caneé yeⁿ'e nī.

'Áámá ejemplo chi historia yeⁿ'ē n'daataa Agar ndúúcū n'daataa Sara

21 Ndís'tiī chi neⁿ'é nī canée nī ndúúcū
ley yeⁿ'e Moisés, 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
déénu nī chi ngaⁿ'a ley miiⁿ? 22 Canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs chi Abraham ní vɛ́ɛ́
'uūvī daiya yā. 'Aama daiya yā ní yeⁿ'e
táⁿ'ā chi canéé caadi 'iīyū. Ní táámá daiya
yā ní yeⁿ'ē n'daataa yeⁿ'e yā chi nguɛ́ɛ́
criada. 23 Daiya yā chi yeⁿ'e táⁿ'ā chi canéé
caadi 'iiyū ch'iindiyaāⁿ sa ti Abraham neⁿ'e
yā daiya yā. Naati táámá daiya táámá
n'daataá chi n'daataá yeⁿ'é yā, ch'iindiyaāⁿ
sa cucáávā compromiso chi diíⁿ Ndyuūs.
Ni maaⁿ níícú chiī compromiso chí caⁿ'a
Ndyuūs chí ca'a yā daiya Abraham. 24 Chuū
ní 'áámá historia ní 'áámá comparación
yeⁿ'e táⁿ'ā criada miiⁿ ndúúcū táⁿ'ā chi
n'daataá yeⁿ'e Abraham. Ndyuūs diíⁿ yā
contratar cucáávā nduu 'uuvi cosas chi
Ndyuūs cānee yiinú yā chi diiⁿ yā. Táⁿ'ā
criada miiⁿ ní nguuvi tá Agar ní 'áámá
seña tan'dúúcā chi Ndyuūs cānee yiinú
yā ní ca'a yā ley Moisés miiⁿ na 'cuɛɛti
Sinaí. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi caneé yā maaⁿ
poder yeⁿ'e ley miiⁿ tan'dúúcā criada yeⁿ'e
ley 'tííca yā. Ní tan'dúúcā criada Agar
ndúúcū daiyá yā canéé caadi 'iiyu, 'tííca
yā. 25 Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ chi Agar
miiⁿ ní 'áámá seña tan'dúúcā chi 'cuɛɛti
Sinaí na yáⁿ'āa Arabia 'tííca yā. 'Tiicá ntúūⁿ
táámá seña tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
chi ye'e yáāⁿ Jerusalén ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ
Jerusalén miiⁿ canée yā maaⁿ poder yeⁿ'e
ley yeⁿ'e Moisés. Ní canée yā tan'dúúcā
criados yeⁿ'ē ley miiⁿ. 26 Naati Ndyuūs ch'iⁿ'í
yā s'uuúⁿ chi n'daataá chi nguuvi Sara chi
nguɛ́ɛ́ criada ní 'áámá seña tan'dúúcā chi
yáāⁿ Jerusalén chí ngai chí canee na va'ai
chɛɛti nguuvi. Ní yáāⁿ yeⁿ'e nducyaaca
yú chi i'teenu yú Jesucristo. 27 Canéé
nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, 'tiicā:

Ndís'tiī n'daata s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ chiīndī
daiyá nī cuuvi yeenu taaví nī. Ní
'cuai nī ní caaⁿ'máⁿ nī ndúúcū vaadī
yeenú 'aara chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ daiya nī.
Ti ndís'tiī chi libre chi nguɛ́ɛ́ daiyá
nī cuuvi más ca daiyá nī nguɛ́ɛ́ ti

n'daataá criada chi vɛ́ɛ́ daiyá yā
yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'é nī.
28 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'tíícā s'uuúⁿ
tan'dúúcā daiya chi nguuvi Isaac chi yeⁿ'ē
Abraham ndúúcū Sara 'tíícā s'uuúⁿ. Ní
Ndyuūs tee yā compromiso s'uuúⁿ ti 'tiicā
Ndyuūs ngaⁿ'a yā chi ca'a yā Abraham miiⁿ
daiyá yā Isaac miiⁿ tí Isaac miiⁿ ní yeⁿ'é
compromiso, 'tíícā s'uuúⁿ. 29 'Tíícā tiempo
chi 'āā chó'ōo Ndyuūs idiíⁿ yā chi saⁿ'ā
daiya criada chi daiya Abraham caati neⁿ'e
yā daiya yā, daiya criada miiⁿ can'dáa sa
saⁿ'ā daiya Sara caati daiya Sara ndúúcū
Abraham ní yeⁿ'e compromiso chi diiⁿ
Ndyuūs ndúúcū Abraham. 'Tíícā maaⁿ ní,
'iiⁿ'yāⁿ chi cānee yā maaⁿ poder yeⁿ'e ley
yeⁿ'e Moisés ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē Señor Jesu-
cristo. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'dáa yā s'uuúⁿ ní diíⁿ
yā chi diiⁿ yú sufrir ti i'teenu yú Jesucristo.
Ní canée yú ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs cáávā compromiso yeⁿ'é yā. 30 Naati
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii
cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíícā: Cuaaⁿ chuva'āī í'neēⁿ
táⁿ'ā chi canéé caadi 'iiyū ndúúcū daiya tá
ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi tuneeⁿ daiya táⁿ'ā chi
canéé caadi 'iiyū yeⁿ'ē chi cuuvi yeⁿ'e saⁿ'ā
chi daiya táⁿ'ā Sara chi libre. 31 Ndís'tiī her-
manos yeⁿ'é, cáávā chuū s'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi daiya táⁿ'ā chi canéé caadi
'iiyū s'uuúⁿ, ti s'uuúⁿ tan'dúúcā chi daiya
táⁿ'ā chi libre 'tíícā s'uuúⁿ.

5

Cunéé diītū yú ndúúcū chi i'teenu yú ti libre yú

1 Maaⁿ ní Cristo nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ
yeⁿ'e maaⁿ poder yeⁿ'e ley. Caavā chúū
'cuɛɛtinéé n'daaca yú caati i'teenu yú
Cristo. Ní nguɛ́ɛ́ nguɛɛcunée yú ní diiⁿ yú
tan'duucā chi ngaⁿ'a ley. Ní nguɛ́ɛ́ canee yú
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé caadi 'iiyū.
2 Ndís'tiī 'caandiveéⁿ nī. 'Úú, Pablo,
ngaⁿ'á ngii ndís'tiī. Nduuti chi ndís'tii saⁿ'ā
ca'a nī lugar chí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā circuncidar
ndís'tiī tuu'mi ni nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'á nī
yeⁿ'ē vaadī n'dai chi Cristo neⁿ'é yā tée
yā ndís'tiī. 3 Ngaⁿ'á ntuūⁿ chi nducyaaca
saⁿ'ā chi canéé sá circuncidado canéé chi
diiⁿ sa cumplir nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley
miiⁿ. 4 Nduuti chi nadacadíínuuⁿ nī chi
ndís'tiī nanguáⁿ'ai nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e
nī cucáávā ley miiⁿ tuu'mi ní 'āā divíi nī
Cristo 'áámá lado. Ní Cristo miiⁿ nguɛ́ɛ́
tée yā ndís'tiī dendú'ū chi n'dai ca yeⁿ'e yā
cucáávā chi dineⁿ'e cá yā s'uuúⁿ. 5 Ti s'uuúⁿ
chi i'teenu yú Jesucristo canée yú ndúúcū
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi nginnee
s'uuúⁿ. Ní canee ngiinu yú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuuⁿndi yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs. 6 S'uuúⁿ
chi saⁿ'ā s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ dichíí'vē nduuti chi
'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā circuncidar s'uuúⁿ o nguɛ́ɛ́.
Chuū dichíí'vē chi i'teenu yú Jesucristo. Ní
cáávā chuū neⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ.
7 Nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī n'daacā
i'téénu nī Jesucristo naati maaⁿ ní nguɛɛ
'tíícā. ¿Du'ú di'vaachi yeⁿ'e nī chi nguɛɛ
n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo?
8 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dí'vaāchi yā ndís'tiī ti
Ndyuūs miiⁿ yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi
yeⁿ'é yā ndís'tiī. 9 'Iiⁿ'yāⁿ chi di'vaachí
yā ndís'tiī ní tan'duucā ta 'lííⁿ chúúndí
levadura chí nadicuéeⁿ tanducuéⁿ'ē yaāchī,
'tííca yā. 10 Vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'é ndúúcū
Señor Jesucristo ní 'úú ní deenú chi ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chí di'vaachi yā ndís'tiī. Ndyuūs diíⁿ yā
castigar 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí di'vaachi
ndís'tiī.
11 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nduuti chi ndíí
maaⁿ 'úú ngaⁿ'á chi saⁿ'ā gentiles canee
chi canéé circuncidado tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
Israel chí judío s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ can'dáa yā 'úú
chi ya'āī 'úú. Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Iiⁿ'yāⁿ Israel
s'eeⁿ can'dáa yā 'úú ti 'úú ngaⁿ'á chi Jesu-
cristo nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ ti ch'īi yā na
cruz cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 12 N'daacā chi
'iiⁿ'yāⁿ chi di'vaachi yā ndís'tiī divíi yā yeⁿ'ē
nguaaⁿ ndís'tiī.
13 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, Ndyuūs yaa'ví
yā s'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́ canée yú maaⁿ poder
yeⁿ'e ley ti libre yú. Maaⁿ ní chi libre yú
nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú dendu'ū chi neⁿ'e yú yeⁿ'e
cosas chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdī, naati dineⁿ'e yú
'aama yú ndúúcū taama yú. Ní cunnee yú
vi'ī cucáávā chi neⁿ'e yú vi'ī. 14 S'uuúⁿ cuuvi
diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley ndúúti chí
diiⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'tíícā: Dinéⁿ'e
yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tan'duucā chi dinéⁿ'e
yú maāⁿ yú. 15 Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
yú 'aama yú taama yú tuu'mi ní diiⁿ yú
tan'dúúcā chi che'e yú 'aama yú taama yú;
cuin'diichi yú ti cuuvi ituuvi yú 'aama yú
taama yú.

Lo que chi neⁿ'e yú diiⁿ yú ndúúcū chi
neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chi diiⁿ yú

16 'Caandiveéⁿ nī chuū chi ngaⁿ'á: Canee
yú chí 'cuɛɛti chiicá yú tan'dúúcā chi Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ch'iⁿ'i s'uuúⁿ. Ní
nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo
yeⁿ'ē yú. 17 Ti chííⁿ chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e
yú chi diiⁿ yú nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi neⁿ'e Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi diiⁿ yú. Ní Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū chi neⁿ'e
diiⁿ cuerpo yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ neⁿ'e 'aama
taama na staava yeⁿ'ē yú. Chííⁿ chí nguɛ́ɛ́
cuuvi diiⁿ yú ní chííⁿ chí neⁿ'e yú diiⁿ yú.
18 Nduuti chi s'uuuⁿ idiiⁿ yú tan'dúúcā chi
ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ
tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e
ley.

19 Ti nuuⁿndi yeⁿ'e cuerpo chí 'iiⁿ'yāⁿ
diiⁿ yā ní inaaⁿ yú, ní chúū: 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'giindivaacú yā ngaⁿ'á yā ndúúcū n'daataá
o saⁿ'ā yeⁿ'e taama yā. Saⁿ'ā da'caiyáā
caⁿ'á sa ndúúcū 'áámá n'daataá chi duuchi
née sa taⁿ'ā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā dendu'ū
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́
nadacadíínūuⁿ yā taacā chi diíⁿ yā. 20 'Iiⁿ'yāⁿ
i'teenú yā ídolos ndúúcū cosas chi nguɛ́ɛ́
Ndyuūs ndúúcū nducueⁿ'ē chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chí yeⁿ'e chíngaatu. 'Iiⁿ'yāⁿ nduuvitaáⁿ yā
ní n'díítɛ yā. Ní taáⁿ yā ní in'nuúⁿ yā
vaadī 'caa'va. 'Iiⁿ'yāⁿ 'ii'nuⁿ cheendí yā
ní 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́ divisiones nguaaⁿ
vi'i yā. Ní diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va.
21 'Iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā cosas tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́
yeⁿ'ē tanáⁿ'a yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cúú'ví ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'deee n'dáí nge'e ní idiíⁿ yā dendú'ū
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi tan'dúúcā chuū. 'Úú
ní ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi divíi nī yeⁿ'e
dendu'ū chuū tan'dúúcā chí 'āā ngaⁿ'á ngu-
uvi chí 'āā cho'ōo. 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiíⁿ yā
s'tuucā nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi yeⁿ'é yā naachi
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

22 Naati nduuti chí 'cuɛɛti chiicá yú
tan'dúúcā chi ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní dineⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ.
Ni yeenú taavi yú. Ní canéé vaadī 'diiiⁿ na
staava yeⁿ'e yú. Ní cuchɛɛ yú yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē chi n'gɛɛnu yú ngii. Ní din'daaca yú
ndúúcū vi'ī ní diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chi n'dai
ndúúcū vi'ī. Ní 'áámá canee yú ndúúcū
chi i'teenu yú. 23 Ní canee yú ndiicúúⁿ.
Ní diiⁿ yú cuidado chi diiⁿ yú cosas chi
n'daacā. Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngin-
nee s'uuúⁿ chi diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chuū chí
n'daacā. Ní ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ nguɛ́ɛ́
ngaⁿ'a chi nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ yú s'túúcā.
24 S'uuúⁿ chi 'āā i'teenu yú Señor Jesucristo
yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú tan'duucā chi neⁿ'e
cuerpo yeⁿ'e yú. Ní canee yú tan'dúúcā
chi 'āā ca'neeⁿnga'ā yú nducueⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi neⁿ'e diiiⁿ cuerpo yeⁿ'e yú,
'tíícā canee yú. 25 Nduuti chi candúúchí yú
ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi
ní canéé chi 'cuɛɛti chiicá yú tan'dúúcā chi
n'giⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ.

26 Nguɛ́ɛ́ canéé chi din'gɛɛtɛ yú chi vɛ́ɛ́
vaadī 'caa'va nguaaⁿ s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́
nguee yú 'aama yú taama yú.

6

S'uuúⁿ cunnee yú 'aama yú ndúúcū
taama yú

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi diíⁿ nī
tan'dúúcā chi ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs, nduuti chi 'áámá hermano yeⁿ'e
yú 'āā diíⁿ yā nuuⁿndi ndís'tiī canéé chí
cunnee nī hermano miiⁿ. Diiⁿ n'daacá nī
ndúúcu yā. Ní ch'iⁿ'i nī hermano miiⁿ chɛ̄ɛ̄
nuuⁿndi chi diíⁿ yā caati cuuvi nguɛɛcúndii
yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ndís'tiī ntúūⁿ
'cuɛɛtinée nī cáácá nī ndúúcū cuidado ti
nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí nī. 2 Cunnée yú 'aama
yú taama yú ní ya'āī 'iinu yú hermanos
caava dendu'ū vaadī ya'āī chi yeⁿ'ē 'aama
yú taama yú. 'Tíícā ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi
Cristo caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā s'uuúⁿ.

3 Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā nadacadíínuuⁿ
sa chí neené ch'ɛɛtɛ sa ní nguɛɛ 'tíícā,
saⁿ'ā miiⁿ nginnche'éí máaⁿ sa saⁿ'ā.
4 Ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ ní canee chí
tuumicádíínuuⁿ yú nducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú.
Tuu'mi ní cuuvi yeenu yú ti n'daacā cosas
chi diiⁿ yú. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'ē
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē taama 'iiⁿ'yāⁿ táácā chi diiⁿ
yā. 5 Caati ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ canee
chi cuchɛɛ yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi chó'ōo
yeⁿ'ē maaⁿ yú ní diiⁿ yú cuenta yeⁿ'ē maaⁿ
yú yeⁿ'e chi diiⁿ yú nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē taamá yā.

6 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'geēⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs
canéé chí cunneé yā taná'ⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngi'cueeⁿ nduudu miiⁿ.

7 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee chi cannche'éí nī
maaⁿ nī. Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī ní
nguɛ́ɛ́ cuuví cannche'éí nī Ndyuūs. Ndu-
cuéⁿ'ē cosa chi idiiⁿ saⁿ'ā tan'dúúcā chi
cúunū sa, ní chiīⁿ ntúūⁿ cúta'ā sa cosecha
yeⁿ'ē sa. 8 Nduuti chi diiⁿ yú tan'dúúcā

chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē yú chi dinuuⁿndi yú tuu'mi ní dindai yú ní canee yú tan'dúúcā 'áámá cosecha chi ngiīnū chi ngo'oó yeⁿ'ē. Naati nduuti chi diiⁿ yú cosas chi ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní dendu'ū tan'dúúcā cosecha yeⁿ'ē chi diiⁿ yú tée yā s'uuúⁿ. [9] Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ canee chi cuuví 'daān'di yú chi diiⁿ yú nducueⁿ'ē chi n'daācā. ti ndaá nguuvi yeⁿ'ē chi cuuvi cuta'a yú cosecha yeⁿ'ē chi n'daacā idiiⁿ yú nduuti chi nguɛ́ɛ́ cuūnu yú. [10] Tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ yaaⁿ yú din'daāca yú ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ din'daāca ca yú ndúúcū hermanos yeⁿ'e yú chi i'téénu yā Jesucristo.

Consejo yeⁿ'e Pablo ndúúcū saludos yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ

[11] N'diichí nī 'tɛ́ɛ́ chɛɛtɛ 'áámá caaca dinguúⁿ yeⁿ'é nī ndúúcū ta'á. [12] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngaⁿ'a yā ndís'tii chi canéé chi cuuví nī circuncidado, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā 'túúcā, ti neⁿ'é yā caⁿ'á yā favor yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ judíos chi Israel chi yeⁿ'e circuncisión chi canéé ndúúcū ley yeⁿ'e yā. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chí 'cueenu yā cuuvi cáávā Jesucristo chí ch'īi yā na cruz. [13] Saⁿ'a Israel s'eeⁿ chi 'āā circuncidado yā ní mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā tanducuéⁿ'e chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'é yā. Neⁿ'é yā chi ndís'tiī saⁿ'ā cuuví nī circuncidado. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yeenú yā ní ngaⁿ'á yā chi dich'ɛɛtɛ yā maaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ tí ndís'tiī ntúūⁿ diíⁿ nī tan'duucā chi diíⁿ yā, ní candɛɛ nī marca yeⁿ'e circuncisión na cuerpo yeⁿ'e nī. [14] 'Úú nguɛ́ɛ́ neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē mar 'áámá dendu'ū yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chi Jesucristo ch'īi yā na cruz caava nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Taachi Cristo ch'īi yā na cruz, 'tíícā tan'duucā chi cuerpo yeⁿ'é ch'iī ntúūⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ní caavā 'úú nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī canee tan'duucā chi n'díí. [15] Maaⁿ ní s'uuúⁿ saⁿ'ā chi i'teenu yú Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduuti chi vɛ́ɛ́ marca yeⁿ'e circuncisión na cuerpo yeⁿ'e yú o nguɛ́ɛ́. Chuū ni dichíí'vɛ̄ chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaī s'uuúⁿ ní vɛ́ɛ́ vida ngai yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi nuuⁿmaⁿ ch'iindiyáāⁿ ntúūⁿ yú táámá. [16] Nducyaaca yú chi 'cuɛɛti chiicá yú tan'dúúcā chi ch'iⁿ'í ndís'tiī tuu'mi ni Ndyuūs tée yā vaadī 'diiíⁿ na staava yeⁿ'e yú. Ní Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caavā ndís'tiī. Ní nducyaaca s'uuúⁿ chi i'teenu yú Jesucristo, s'uuúⁿ ní yeⁿ'é ndaata yeⁿ'e Ndyuūs chi cuaacu nííⁿnyúⁿ ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi judíos.

[17] Ndíí maaⁿ ndíí cuaaⁿ chi cuchiī nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ dííⁿ nndú'u yā 'úú, caati 'úú ndɛɛ́ yaātū na cuerpo yeⁿ'é naachi 'iiⁿ'yāⁿ ch'eⁿ'é yā 'úú, ti 'úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.

[18] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, Señor Jesucristo yeⁿ'e yú canée yā nduucú nī ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ itée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'daacā n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁĀⁿ
EFESO

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi naⁿ'á yā yaācū na yáāⁿ Efeso

1 'Úú Pablo 'úú, ní 'úú apóstol yeⁿ'e Señor
Jesucristo caavā chi 'tíícā neⁿ'e Ndyuūs chi
dichó'o yā 'úú. 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū
yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ
Efeso, 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs ni i'téénu
yā Señor Jesucristo. 2 Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nginneé
yā ndís'tiī ní tée yā cosas chi n'daacā n'dai,
ní tée yā ndís'tiī vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é yā.

Yeⁿ'e dendu'ū chi n'daacā n'dai chi
Cristo ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā
3 Nducyaaca yú canee chi dich'εεtε yú
Ndyuūs chi Chiidá Señor Jesucristo. Maaⁿ
ní caavā chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ,
Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ dendú'ū yeⁿ'é yā chi
n'dai taavi ca yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'dai
tan'dúúcā chi s'uuúⁿ snee yú na va'ai chεεti
nguuvi. 4 Ní 'tíícā Ndyuūs nadidεεvé yā
s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ ní cuuvi
yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ ndíí taachi 'āā 'cuéé
din'dái yā iⁿ'yeēⁿdī. Ní nduuví n'dai yú
ní i'teenu n'daāca yú Cristo ní nguéé véé
nuuⁿndi yeⁿ'e yú nanáaⁿ yā. 5 Ní Ndyuūs
'āā deenú yā chiiⁿ chi neⁿ'é yā diíⁿ yā cáávā
chi neⁿ'é yā s'uuúⁿ. Cáávā chi neⁿ'é yā chi
cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ, sta'á yā s'uuúⁿ chi
cuuvi daiyá yā s'uuúⁿ cucáávā Cristo Jesús.
6 Cucáávā chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ dich'εεté
taavi yú Ndyuūs chi itée yā s'uuúⁿ dendu'ū
chi ch'εεtε n'dai yeⁿ'é yā caati maaⁿ ní
s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ. Ndyuūs diíⁿ
yā recibir s'uuúⁿ caati neⁿ'e taavi cá yā
Cristo. 7 Ní cáávā Ndyuūs neⁿ'e taavi cá yā
nducyaaca yú dichó'o yā Daiya yā chi ch'ii
yā cáávā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs nadich'εεcú yā
nuuⁿndi yeⁿ'e yú cáávā yuūuⁿ yeⁿ'é Cristo.
Ní cáávā chi Ndyuūs 'tíícā neⁿ'é yā s'uuúⁿ
itée yā dendu'u chi n'daacā yeⁿ'é yā. 8 Níícú
Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ chi neⁿ'e taavi cá
yā s'uuúⁿ. Ní diíⁿ yā chi deenu yú taanduvéé
vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní tuumicadíínuuⁿ yú
nducuéⁿ'ē. 9 Ní Ndyuūs 'āā diíⁿ yā chiiⁿ
chi neⁿ'é yā diíⁿ yā. Ní diíⁿ yā chí n'diīchi
yú chiiⁿ chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é yā ndii
cuááⁿ vmnaaⁿ cucááva Cristo. 10 Ní chuū
chi canuuⁿ n'de'ei yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs
caⁿ'a yā chi diiⁿ yā chi cuuvi taachi ndaa
tiempo yeⁿ'ē, Ndyuūs caⁿ'a yā chi diíⁿ yā
chi Cristo ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē chi snéé nanguuvi ndúúcū chi snéé
ná yáⁿ'āa. Ní Ndyuūs caⁿ'á yā chi nduuvi-
daamá tanducuéⁿ'ē dendu'ū nanááⁿ Cristo.
11 Ndyuūs diíⁿ yā chi nducuéⁿ'ē chi chó'ōo
ní chó'ōo tan'dúúcā chi neⁿ'e yā. Ní Ndyuūs
nndεεvé yā s'uuúⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ níícú
chi cuuvi yeⁿ'e yú cosas chi caⁿ'a yā chi
tée yā s'uuúⁿ, caati s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo
s'uuúⁿ. 12 Ní Ndyuūs 'tíícā diíⁿ yā ti neⁿ'é yā
chi nús'uu ní ch'iⁿ'í 'nū vaadī dεεvε ca yeⁿ'é
Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ti nús'uu ní yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ Israel nús'uu chi vmnááⁿ vmnaaⁿ
i'téénu 'nū Cristo. 13 Chuū dendú'ū ní yeⁿ'e
ndís'tiī chi nguéé yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ti
taachi ch'iindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'e
evangelio chi ndúúdú ngai yeⁿ'e Cristo chi
nadanguaⁿ'aī ndís'tiī ní s'téénu nī yeⁿ'ē.
Tuu'mi ní canéé 'áámá sello yeⁿ'é Ndyuūs
ndúúcu nī. Ní sello miiⁿ ní Espíritu N'dai
yeⁿ'e Ndyuūs chí 'áámá compromiso chi
Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā s'uūuⁿ ndíí cuááⁿ
vmnaaⁿ. 14 Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní
'áámá seña chi cuta'a yú chi cuuvi yeⁿ'e yú
chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā chi cu-
uvi yeⁿ'e yú. Ní Ndyuūs yaa'vi yā s'uuúⁿ chi
cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Taachi ndaa nguuvi
chi neⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā
chi s'uuúⁿ tan'dúúcā maáⁿ yā 'tíícā s'uuúⁿ.
Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní 'áámá
seña yeⁿ'é chuū. Ní 'íícú nducyaaca yú
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi cu'téénu yā Cristo
cuuvi nadich'εεtε yú Ndyuūs cucáávā chi
ch'εεté n'daí yā.

Pablo ngiicá yā Ndyuūs chi ca'á yā vaadī deenu 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téénu yā Cristo
15 Cucaavā chuū, taachi 'úú Pablo
ch'iindiveéⁿ chi ndís'tiī i'téénu nī Señor
Jesucristo ní dinéⁿ'e nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Señor Jesucristo 'iivú
Ndyuūs, 16 tuu'mi ní nguéé ngíí 'daan'dí
chi ca'á gracias Ndyuūs cucáávā ndís'tiī.
Ni taachi in'gaacú yeⁿ'e ndís'tiī, tuu'mi ní
ngaⁿ'angua'á cucáávā ndís'tiī. 17 Ní ngiicá
Ndyuūs yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú chi
Ndyuūs miiⁿ chi Chiida yú chi dεεvε taavi
ca, ní ngiicá Ndyuūs chi tée yā ndís'tiī vaadī
deenu yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ní
'íícú cuuvi déénu cá nī ní 'iintiinaá nī chíí'ⁿ

chí neⁿ'e Ndyuūs. [18] Ní ngiicá Ndyuūs chi
diíⁿ yā chi cuuvi déénu nī ní cadíínuuⁿ nī
chɛɛ chi cūnee ngiinu yú chi Ndyuūs tée
yā s'uuúⁿ, ti ndɛɛvɛ yā s'uuúⁿ. Ní deenú
nī dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ca ní dɛɛvɛ ca chi
cuuvi yeⁿ'é nī chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'e yā. [19] Ni ngiicá Ndyuūs chi cuuvi
deenú nī chi poder chi ch'ɛɛtɛ taavi ca
chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ mar 'áámá
dendu'ū chi Ndyuūs nguɛɛ cuuvi diíⁿ yā. Ní
Ndyuūs diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ caavā s'uūuⁿ chi
i'teenu yú 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
ndúúcū poder yeⁿ'é yā cáávā s'uuúⁿ, ní
ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā chí ch'ɛɛtɛ ní
ndúúcū fuerzas yeⁿ'é yā. [20] 'Tíícā Ndyuūs
ch'iⁿ'i yā maaⁿ poder yeⁿ'é yā taachi
nadicuéeⁿ yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
Ní s'néeⁿ yā Cristo na va'ai chɛɛti nguuvi
ní Cristo ch'iindí yā lado tá cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs chiidá yā chi lado yeⁿ'ē honor. [21] Ní
ca'á yā Cristo nducuéⁿ'ē poder tan'dúúcā
'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcū yeⁿ'ē
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
ndúúcū yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē poder chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e
nducyaaca patrón chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā. Ní Cristo ní más ca ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi caaⁿ'maⁿ yú
yeⁿ'ē, nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ yeⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ mááⁿ,
'tiicá ntúūⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi cuchiī.
[22] Ní Ndyuūs s'néeⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū
maaⁿ poder yeⁿ'e Cristo. Ní Ndyuūs s'néeⁿ
yā Cristo lugar más cā ch'ɛɛtɛ. Ní Cristo
miiⁿ tan'duucā chi tiíⁿ yā yeⁿ'e nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā ní cáⁿ'a yā yaacū
yeⁿ'e Cristo, 'tíícā Cristo miiⁿ. [23] 'Iíⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Cristo ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní tan'duucā cuerpo yeⁿ'é Cristo, 'tííca
yā. Ní cuaacu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
yeⁿ'e Cristo. Ní Cristo miiⁿ ní n'daacā taaví
yā ní canée yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū
ndúúcū tanducuéⁿ'ē cuaaⁿ.

2

Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ ti neⁿ'é
yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ

[1] Nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī dinuuⁿndí
nī ní sneé nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí
caavā nducuéⁿ'ē dendu'ū chi diíⁿ nī chi
nguɛɛ n'daacā. Naati maaⁿ ní Ndyuūs
tee yā ndís'tiī vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ dáámá
ndúúcū Cristo caati nadacuéeⁿ yā Cristo
yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. [2] Ní nguuvi chi
chó'ōo ndís'tiī diíⁿ nī nuuⁿndi ní dinuuⁿndí
nī ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. Ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi neⁿ'e es-
píritu chi nguɛ́ɛ́ n'dai. Espíritu miiⁿ ni
yááⁿn'guiinūuⁿ ní espíritu chi canéé na
'yúúné ni ngaⁿ'ā ntííⁿnyúⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī
ní ngaⁿ'ā ntííⁿnyúⁿ yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs. [3] Ní nducyaaca s'uuúⁿ 'tíícā diiⁿ
yú nguuvi chi chó'ōo ní diiⁿ yú tan'dúúcā
chi neⁿ'e yú ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e
cuerpo yeⁿ'e yú ní tan'dúúcā chi nadicadi-
inuuⁿ yú. Ní cáávā chuū nducyaaca yú
canéé chí cuta'a yú ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
castigo chi diitu n'dáí chi ca'a Ndyuūs
'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. [4] Naati Ndyuūs ní
nééné ya'āī 'iinu cá yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
ní neⁿ'e taavi cá yā s'uuúⁿ. [5] Ní 'áárá chí
n'diī yú cucáávā chi dinuūⁿndi yú Ndyuūs
itée yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'ē yú dáámá
dáámá ndúúcū Jesucristo caati nadacuéeⁿ
yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Maaⁿ ní
ninnguaⁿ'ai yú caavā chi Ndyuūs ní n'dai
taavi cá yā ní neⁿ'e cá yā s'uuúⁿ. [6] Ndyuūs
diíⁿ yā chi nanduuchí yā s'uuúⁿ dáámá
dáámá ndúúcū Cristo ti s'uuúⁿ ní yeⁿ'é
Cristo s'uuúⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā chi
s'uuúⁿ tan'dúúcā chí snee yú ná va'ai chɛɛti
nguuvi ndúúcū Jesucristo 'tíícā s'uuúⁿ. [7] Ní
Ndyuūs diíⁿ yā 'tuucā chi cuuvi 'cuuⁿ'miⁿ cá
yā s'uuúⁿ nguuvi chi cuchiī tan'dúúcā chi
dineⁿ'e taavi cá yā s'uuúⁿ ndúúcū n'deee
n'dáí dendu'ū chi n'dai taavi chi itée yā
s'uuúⁿ, ti yeⁿ'e Cristo Jesús s'uuúⁿ. [8] Ní
cucáávā chi Ndyuūs ní neⁿ'e taavi cá yā
s'uuúⁿ, ndís'tiī ní ninnguaⁿ'ai nī tí i'téénu
nī Cristo. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī mar 'áámá
chi nanguaⁿ'ai nī naati Ndyuūs chi datée
yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī. [9] Ní nguɛ́ɛ́
nanguaⁿ'ai nī cucáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ nī
caati nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ nī chi ch'ɛɛtɛ
n'daí nī maáⁿ nī cucáávā chi diíⁿ nī. [10] Taachi
Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ diíⁿ yā chi
s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo s'uuúⁿ ní cuuvi
diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā. Ndyuūs 'āā
ch'iindiyaáⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi canéé chí diiⁿ
yú ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

Vɛ́ɛ́ vaadī 'diííⁿ yeⁿ'ē yú cucáávā Cristo

[11] Maaⁿ ní n'gaacú nī tan'dúúcā chi sneé
nī nguuvi chi 'āā chó'ōo. Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́

'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel naati 'iiⁿ'yāⁿ gentiles ndís'tiī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel diíⁿ yā circuncidar ca'áámá ca'áámá saⁿ'ā ní 'caacá yā 'áámá seña na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní canéé na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ seña 'cūū chi saⁿ'ā s'eeⁿ ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é Ndyuūs. Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nguuví yā maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ circuncidado yā, ní caⁿ'a yā yeⁿ'ē ndís'tiī chi nguuví nī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ ndíi nī circuncidado, ní caⁿ'a yā yeⁿ'e nī chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī. [12] Ní tiempo miiⁿ ní ndís'tiī nguéɛ́ déénu nī yeⁿ'e Cristo, ní caneé nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní. Ní nguéɛ́ ndis'tiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī. Ndyuūs nndɛɛvɛ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéɛ́ véɛ́ 'áámá parte yeⁿ'é nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nndɛɛvɛ́ yā ní ca'á yā compromisos ndúúcū promesas nduucú yā. Ndís'tiī ch'ɛɛtinée nī na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéɛ́ ndúúcū dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi canee ngiinú nī chi cuuvi yeⁿ'é nī. Ní nguéɛ́ ch'ɛɛtinée nī ndúúcū Ndyuūs ndís'tiī. [13] Ndís'tiī chi yaⁿ'ai caneé nī yeⁿ'e Ndyuūs cuááⁿ vmnaaⁿ naati maaⁿ ní 'āā nduuvidaamá nī nduucú yā caavā chi ch'īi Cristo cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní maaⁿ ní ndís'tiī ní yeⁿ'é Cristo ndís'tiī. [14] Ní cáávā Cristo miiⁿ véɛ́ vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'e yú. Ní Cristo diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel nduuvidaamá yā tan'dúúcā 'áámá raza nūuⁿ. Ní Cristo miiⁿ divíi yā vaadī 'caa'va chi canéé nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel yā. Vaadī 'caa'va ch'ɛɛtɛ mííⁿ chi cu'néeⁿ yā ní tan'dúúcā 'áámá chɛ̄ɛ̄tī náávtaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, 'tíícā. [15] Ní cucáávā chi Cristo maáⁿ yā ch'īi yā tuu'mi ní divíi yā ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndúúcū mandamientos yeⁿ'ē ndúúcū reglas yeⁿ'ē. Cristo mííⁿ diíⁿ yā chi naachi nduu 'uuvi clase yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ nadáámá yā ní véɛ́ 'áámá clase nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Cristo. 'Tíícā diīiⁿ Cristo chi véɛ́ vaadī 'diiíⁿ. [16] 'Tíícā diīiⁿ Cristo taachi ch'īi yā na cruz. Ní diíⁿ yā chi 'āā ntɛɛ véɛ́ vaadī 'caa'va nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diíⁿ yā chi véɛ́ vaadī 'diiíⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū Ndyuūs. 'Tíícā Cristo diíⁿ yā chi véɛ́ 'áámá clase nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

[17] Cristo ndaá yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní maaⁿ ní cuuvi deenú nī yeⁿ'ē vaadī 'diiíⁿ, ndís'tiī chi nguéɛ́ 'iiⁿ'yaⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chi yaⁿ'ai ch'ɛɛtinée nī yeⁿ'e Cristo. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi deenú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel chi ch'ɛɛtinéé niiⁿnuⁿ yā. [18] Ní cucáávā Cristo miiⁿ nducyaaca yú nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'uuúⁿ o nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'uuúⁿ, nducyaaca yú, cucáávā Cristo miiⁿ cuuvi cundáa yú nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú ndúúcū 'áámá Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. [19] Ní ndís'tiī chi nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel chi ndaata yeⁿ'e Ndyuūs, maaⁿ ní 'āā ntéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi snúúⁿ yā yúúní ndís'tiī ní snée nī na yáⁿ'āa chi nguéɛ́ yeⁿ'é nī. Maaⁿ ní dáámá snée nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Dendyuūs. [20] Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá va'ai ch'ɛɛtɛ taavi ca chi 'iiⁿ'yāⁿ din'dái yā 'tíícā ndís'tiī. Ní yeⁿ'ē va'ai ch'ɛɛtɛ miiⁿ Cristo miiⁿ ní tan'dúúcā tuūu ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e esquina, 'tííca yā. Ní apóstoles chi candɛɛ́ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū profetas chi ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúcā tuūu yeⁿ'e cimiento yeⁿ'e va'āī miiⁿ, 'tiicá yā. Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā tuūu vmnaaⁿ tuūu ch'ɛɛté yeⁿ'ē esquina, 'tiicá nī. [21] Ní vmnaaⁿ tuūu ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e esquina chi Cristo miiⁿ nducuéⁿ'ē tuūu ní yeⁿ'e va'āī ch'ɛɛtɛ chi din'dái Cristo. Ní Cristo diíⁿ yā chi n'daacā canee nducuéⁿ'ē na lugar yeⁿ'ē cucáávā chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs. Ní Cristo diíⁿ yā chi va'āī ch'ɛɛtɛ taavi ca ní 'áámá templo yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs. [22] 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī chi yeⁿ'e Cristo nduuvidaamá nī ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo ní tan'dúúcā 'áámá va'ai naachi Ndyuūs canee yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā, 'tíícā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo.

3

Ndyuūs dichó'o yā Pablo chi ngaⁿ'a yā evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel

[1] Cáávā chuū 'úú Pablo caneé preso ná vácūū ti dichíí'vɛ 'úú Jesucristo ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā cucáávā ndís'tiī chi nguɛɛ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní ngaⁿ'angua'á cáávā ndís'tiī. [2] Cuaacu nííⁿnyúⁿ 'āā deenú nī chi Ndyuūs chi n'dai taavi cá yā dichó'o yā 'úú chi ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi Ndyuūs neⁿ'e taavi cá yā ndís'tiī. [3] Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú dendu'ū yeⁿ'e yā

chi canúúⁿ n'de'ei ní diíⁿ yā chi deenú chi canúúⁿ n'de'ei tan'dúúcā chi 'āā dinguúⁿ yeⁿ'é nī ndúúcū duū'vī nduudu. [4] Ní taachi ndís'tiī ch'eéⁿ nī caacá 'cūū chídinguúⁿ tuu'mi ní cuuvi deenú nī chi 'úú deenú chiiⁿ chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é Ndyuūs, chiiⁿ chi yeⁿ'ē Jesucristo. [5] Ní tiempo chi 'āā chó'ōo Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ch'iⁿ'í yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nduudu yeⁿ'é yā chi canúúⁿ n'de'ei naati tiempo miiⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chuū apóstoles chi didɛɛvɛ́ yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā ndúúcū profetas chi ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. [6] Ní chuū chi canúúⁿ n'de'ei cáávā nduudu cuaacu chí nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chi yeⁿ'e Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi yeⁿ'é yā dáámá dáámá ndúúcū chi cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel. Ní dáámá canée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní sneé yā tan'dúúcā 'áámá cuerpo yeⁿ'e Cristo. Ní vɛ́ɛ́ 'áámá parte yeⁿ'é yā yeⁿ'e compromiso chi Ndyuūs diíⁿ yā. [7] Ní 'úú nguɛ́ɛ́ n'daaca ca 'úú naatí Ndyuūs tee yā privilegio 'úú chi caaⁿ'máⁿ nduudu yeⁿ'e yā cucáávā poder yeⁿ'é yā. [8] Ní 'úú chí 'lííⁿ chuundí nguaaⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs naati Ndyuūs tee yā 'úú privilegio 'cūū chi 'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata judíos chi Israel. Ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē n'deee n'dáí vaadī 'cuiica taavi ca yeⁿ'e Cristo. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ yú cuenta yeⁿ'e vaadī 'cuiica miiⁿ. [9] Ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní 'íícú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenu yā tan'dúúcā Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā yeⁿ'e chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs chi din'dái yā nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ ní chi'neeⁿ n'de'éí yā chuū nducuéⁿ'ē tiempo chi 'āā chó'ōo. [10] Ní 'tíícā diíⁿ Ndyuūs caati maaⁿ ní nducyáácá chi canée na va'ai chɛɛti nguuvi chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ o chi 'iiⁿntyéⁿ'ē cuuvi n'diichi nducuéⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā vaadī n'giinu yeⁿ'é Ndyuūs chi diíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ní caⁿ'á yā yaācū yeⁿ'é yā. [11] Ní 'túúcā diiⁿ Ndyuūs ti tan'dúúcā chi neⁿ'é yā diíⁿ yā ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní diíⁿ yā chi cuaacu yeⁿ'ē cucáávā Jesucristo chi 'iivi yú. [12] Ní caavā chi s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ ní cáávā chi i'teenu yú Jesucristo, cuuví ndaā yú nanááⁿ Ndyuūs ndúúcū confianza. [13] Cáávā chuū 'úú di'cuíítūu ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ cuuvi ngáaⁿ nī cucaavā chi 'úú n'geenú ngii ti chuū chi n'geenú ngii ní cosa chi n'daacā chi cuuví ndís'tiī ní canee chi yeenú nī.

Cristo neⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ

[14] Ní cucaavā chuū 'úú ca'á gracias Ndyuūs ní 'úú ní ngiīntii'yá nanááⁿ Ndyuūs Chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [15] Ndyuūs ní Chiida nduucyaaca yú ní cuaacu Chiida nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi snéé nanguuvi, 'tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi snéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [16] Caⁿ'angua'á ní ngiicá Ndyuūs Chiida yú chi yeⁿ'ē nééné n'deee n'dáí chi n'daacā yeⁿ'é yā ní tée yā ndís'tiī fuerza na staava yeⁿ'é nī chi ditiinú nī cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. [17] Ní ngiicá Ndyuūs chi Cristo canée yā na staava yeⁿ'é nī cáávā chi i'téénu nī Cristo. Ní 'íícú ndís'tiī snee diitú nī ndúúcū vaadī neⁿ'e yeⁿ'e Cristo. Ní snee nī tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ dii'yu na yáⁿ'āa yeⁿ'ē 'áámá yáⁿ'á. 'Tíícā cunéé vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Cristo na staava yeⁿ'é nī. 'Tíícā snee nī. [18] Tuu'mí ndís'tiī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo n'daacā cuuvi cádiinuuⁿ nī yeⁿ'ē chi vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Cristo ní tan'dúúcā Cristo neⁿ'é taavi cá yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [19] Ní ngiicá Ndyuūs chi ndís'tiī ní cádiinuuⁿ nī chɛɛ̄ chí vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Cristo, 'áárá chí ch'ɛɛtɛ taavi ca chi nguɛ́ɛ́ cuuvi deenu yú nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē. Ní ngiicá chi staava yeⁿ'e ndís'tiī ní canee diitú ndúúcū nducuéⁿ'ē chi n'daacā n'dai taavi caavā chí ndís'tiī ní yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī.

[20] Ní Ndyuūs yeⁿ'e yú cuuvi diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē ní n'deēe ca cuuvi diíⁿ ya ní nguɛ́ɛ́ tí chi ngiica yú o chí tuumicádiīnuuⁿ yú. Tan'dúúcā chi n'deee n'dáí idííⁿ yā cucáávā poder yeⁿ'é yā 'tíícā idííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ndúúcū s'uūúⁿ. [21] Maaⁿ ní nducuéⁿ'ē tiempo ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ canéé Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ taavi ca ní dɛɛvɛ taavi cá yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā yaācū yeⁿ'é yā. 'Tiicá ntúūⁿ nanááⁿ Cristo.

4

Nduuvidaama yú cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs

[1] 'Úú Pablo chi preso caneé vácuū caati diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'iivú Ndyuūs. Ní 'úú di'cuiitú ndís'tiī chi n'daacā n'dai diíⁿ nī nducuéⁿ'ē tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é yā chi

diíⁿ nī caati yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'e yā. [2] 'Úú ngiicá chi 'cuɛɛtinée nī chi maáⁿ nī ndiicúúⁿ nī. Ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ndúúcū 'aama nī taama nī ni cuchɛ́ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ti dinéⁿ'e nī 'áámá nī taama nī. [3] Ní cucáávā Ndyuūs itée yā vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é yā chi diiⁿ chi nduuvidaamá nī, 'úú ngiicá chi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diíⁿ nī nducuéⁿ'e chi cuuví nī chi nduuvidaamá nī caati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nginneé yā ndís'tiī. [4] Vɛ́ɛ́ 'áámá cuerpo nūuⁿ ndúúcū 'áámá nūuⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yú yeⁿ'é yā ní ndúúcū 'áámá nūuⁿ chi cunee ngiinu yeⁿ'e yú. [5] Ní vɛ́ɛ́ 'áámá nūuⁿ Señor Jesucristo chí 'áámá nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu yú, ní vɛ́ɛ́ 'áámá nūuⁿ chi duuchi chi ngɛ̄dínuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. [6] Vɛ́ɛ́ 'áámá nūuⁿ Ndyuūs chi Chidá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní 'iivú Ndyuūs miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyú yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ cucáávā nducueⁿ'ē, ní caneé yā ndúúcū nducuéⁿ'ē.

[7] Naati Ndyuūs tee yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ vaadī n'dai yeⁿ'é yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi deenú yā chi cuuvi diiⁿ yú, ní ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní chííⁿ chi tee Cristo ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ. [8] Níícú canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíícā:

Chichɛɛ yā yeⁿ'e enemigos yeⁿ'e yā ní
cuichɛ́ɛ́ yā ná va'ai chɛɛti nguuvi, ní
candɛ́ɛ yā n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é
yā chi snúuⁿ yā vácuū, ní ca'á yā
regalos 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'é yā.

[9] ¿Dɛ́'ɛ̄ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudú 'cūū chiiⁿ chi chɛɛ́ yā? Nduudú 'cūū neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caⁿ'á yā 'áámá cuaaⁿ yáánūuⁿ ca chi chɛɛti yáⁿ'āa. [10] 'Iiⁿ'yāⁿ chí cáⁿ'ā miiⁿ maáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuchɛɛ́ yā cuaaⁿ naachí yaacu taavi ca chí va'ai chɛɛti nguuvi caati maáⁿ yā cuuvi caneé yā tanducuéⁿ'ē dendú'ū cuaaⁿ. [11] Ní itée yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi cuuvi diiⁿ yú. Itée yā naⁿ'a yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e apóstoles chi candɛɛ yú nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní itée yā naⁿ'a yú ntiiⁿnyuⁿ chi caaⁿ'maⁿ yú nduudu chi sta'a yú yeⁿ'é Ndyuūs. Ní itée yā ntiiⁿnyuⁿ naⁿ'a yú chi ngaⁿ'a yú nduudu chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní itée yā ntiiⁿnyuⁿ naⁿ'a yú chi candɛɛ yú nduudu yeⁿ'é yā na yaācū. Ní itée yā naⁿ'a yú ntiiⁿnyuⁿ chi maestro yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é yā. [12] 'Tíícā diiⁿ Ndyuūs chi chi'cueéⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ní 'íícú 'ii�n'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi tunéeⁿ yā. Ní nducyaacá yā chi yeⁿ'ē cuerpo yeⁿ'e Cristo cuuvi cu'téénu cá yā Ndyuūs. [13] Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní cuuvi nduuvidaama yú ti maaⁿ ní s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi 'aama yú ndúúcū chi i'teenu yú ní ndúúcū chi deenu yú yeⁿ'e Cristo chi Daiya Dendyuūs. Ní nguuvi nguuvi cuuvi diītū ca yú ndúúcū chi i'teenu yú ndúúcū vaanicadiīnūūⁿ yeⁿ'e yú ndíí tiempo chi s'uuúⁿ din'daaca yú ní tan'dúúcā Cristo 'tíícā s'uuúⁿ. [14] 'Āā ntɛɛ́ diiⁿ yú tan'dúúcā da'caïyáā diíⁿ yā chi ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e 'aamá yā taamá yā chi ca'cueéⁿ yā cosa chi n̄'dááⁿ ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi 'yúúné candɛ́ɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ 'múúⁿ miiⁿ. Ní nguɛɛ́ canéé chi i'téénu yú nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nginnche'éí yā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā candɛɛ́ yā s'uūuⁿ lado yeⁿ'é yā chi i'téénu yú chiiⁿ chi nguɛɛ́ cuaacu. [15] Nguɛɛ́ diiⁿ yú 'túúcā naati canee chi caaⁿ'maⁿ yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ti neⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú. Ní cuuvi cu'teenu ca yú ní diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā tan'dúúcā chi diiⁿ Cristo chi tiíⁿ 'áámá cuerpo yeⁿ'e nducyaaca yú. Ní s'uuúⁿ tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é yā, 'tíícā s'uuúⁿ. [16] Ní nducyaaca yú ní canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e Cristo chi tiíⁿ nducyaaca yú. Ní canee yú n'daacā na lugar chi tuneeⁿ yú ti yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ. Ní nducuéⁿ'ē coo yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā n'daacā n'dai snéé ní 'áámá 'áámá coo ní inuⁿ'u tan'dúúcā chi canéé chi diiⁿ. 'Tíícā s'uuúⁿ chi yeⁿ'e Cristo canee chí diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ chí tuneeⁿ yú cáávā chi n'giita yú, ní ditiīnu yú, ní dineⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

Vɛ́ɛ́ vida ngai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo

[17] Maaⁿ ní 'úú ngaⁿ'á cáávā Señor Jesucristo ní ngaⁿ'á chi din'daacá nī. Nguɛɛ́ 'cuɛɛtinée nī tan'duucā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ i'téénu yā Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e dendu'ū chi nguɛɛ dichíí'vɛ̄. [18] Ní chiiⁿ chi nadicadíínuuⁿ yā ní yeⁿ'ē ná maāíⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛɛ́ vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caneé yā ndúúcū staava yeⁿ'é yā chí chɛɛchi. Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caneé yā chi

nguɛ́ɛ́ deenú yā Ndyuūs. [19] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
'āā ntɛ́ɛ́ diíⁿ yā sentir chi cuuvi 'cuinaáⁿ
yā caavā nuuⁿndi chi diíⁿ yā. Ní diíⁿ yā
tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ vicio yeⁿ'e yā. Ní diíⁿ yā
nducuéⁿ'ē dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā. Ní
nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e chi diíⁿ yā.
[20] Naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'tiicā ch'eéⁿ nī yeⁿ'e
Cristo. [21] Nduuti chi cuaacu chi ch'iindiveéⁿ
nī nduudu yeⁿ'e Cristo ní Cristo chi'cueéⁿ
yā ndís'tiī ní i'téénu nī nduudu cuaacu chi
yeⁿ'é Cristo, tuu'mi ní nduudu cuaacu yeⁿ'é
yā cūnee ndúúcu nī. [22] Maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́
diíⁿ nī tan'dúúcā chi diíⁿ nī vmnaaⁿ chi
i'téénu nī. Divíi nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi diíⁿ
nī tiempo chi chó'ōo caati chuū nginnche'éí
ndís'tiī ndúúcū nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e chi diíⁿ
nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. [23] Ndís'tiī ní canee
chi nadíngai nī espíritu yeⁿ'é nī ndúúcū
vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī. [24] Ní canéé chi
cuta'á nī vida ngai yeⁿ'e Cristo tan'dúúcā
chi 'áámá vestido ngai ní cunúuⁿ nī vestido
ngai. Ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. Ní 'tíícā
vida yeⁿ'e maáⁿ nī ní cuaacu nííⁿnyúⁿ chí
n'daacā ní dɛɛvɛ.

[25] Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī nduudu
yaadi. Ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ní caaⁿ'maⁿ
yú nduudu cuaacu ndúúcū nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ va'āī. Caati s'uuúⁿ ní
yeⁿ'ē 'áámá cuerpo nūuⁿ ti yeⁿ'e Cristo
s'uuúⁿ.

[26] Ní nduutī chi nduuvi taáⁿ nī, nguɛ́ɛ́
ca'a nī lugar chi vaadī taaⁿ yeⁿ'é nī diiiⁿ
chi dinuuⁿndí nī. Ní nguɛ́ɛ́ 'naaⁿ tiempo
nduuvi taáⁿ nī. [27] Nguɛ́ɛ́ ca'á nī mar 'áámá
lugar yááⁿn'guiinūuⁿ chi cuuvi tuu'vi sa
vida yeⁿ'é nī.

[28] Ní ndís'tiī chi diduucú nī 'āā ntɛ́ɛ́ didu-
ucú nī. Diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ n'daacā caati vɛ́ɛ́
yeⁿ'e nī. Ní 'íícú cuuvi ca'á nī 'iiⁿ'yāⁿ chi
pobre yā chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā.

[29] Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī nduudu yaadí 'yāa,
dámaāⁿ caaⁿ'máⁿ nī nduudu chí n'daacā chi
diiⁿ chi cu'téénu cá yā ni diiⁿ chi cunneé
nī 'iiⁿ'yāⁿ chi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é
nī. [30] Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī dendu'ū chi
cuuví ndaachií Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
ti maaⁿ Espíritu yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ chi vɛ́ɛ́
yeⁿ'e yú ní diiiⁿ chi sellado nī chi yeⁿ'é
Ndyuūs s'uuúⁿ. Ni diiiⁿ chi cuuvi cuaacu chi
Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

[31] Ní ndís'tiī 'āā ntɛ́ɛ́ cuneé nī ndúúcū
vaadī taaⁿ, ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́
neⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ 'cuaī taáⁿ nī,
ndíí nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī dendu'ū chi nguɛɛ
n'daacā yeⁿ'e taamá yā, ndíí nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
yeⁿ'e taama yā cosas chi nguɛɛ n'daacā.
[32] Caati diiⁿ n'daacá nī ní diya'ai 'íínu nī
'aamá nī taamá nī vi'ī, ní nadīch'ɛɛcú nī
nuuⁿndi yeⁿ'é nī yeⁿ'e 'áámá nī taamá nī vi'ī
tan'dúúcā Ndyuūs nadāch'ɛɛcú yā nuuⁿndi
yeⁿ'é nī ti yeⁿ'é Cristo ndís'tiī.

5

Táácā canee chi 'cuɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ chi
daiya Ndyuūs

[1] Cuaacu chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs
ndís'tiī. Maaⁿ ní cáánu nī diíⁿ nī tan'dúúcā
Ndyuūs diíⁿ yā. [2] Ní dinéⁿ'e nī nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā Cristo dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ
ní ca'a maáⁿ yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā
s'uuúⁿ. Ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā
ni 'áámá 'íítí cuūchī chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā
'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti chi ofrenda yeⁿ'é yā ní ca'á
yā nátai nanááⁿ Ndyuūs. Ní Cristo maáⁿ yā
ofrenda chi n'dɛɛvɛ ngééⁿ nanááⁿ Ndyuūs.
Ní yeenú Ndyuūs ndúúcū ofrenda miiⁿ chi
Cristo miiⁿ.

[3] Maaⁿ ní chi ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee chí caaⁿ'máⁿ nī mar
'áámá yeⁿ'e nuuⁿndi chi saⁿ'ā n'diichi sa
n'daataá. Ní nguɛ́ɛ́ canee chi caaⁿ'máⁿ
nī yeⁿ'e táámá dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā
ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ, ndíí nguɛɛ dínngueé nī
yeⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ chi yeⁿ'e taamá yā. [4] Ndíí
nguɛ́ɛ́ canee chi caaⁿ'máⁿ nī dendu'ū chí
cuuvi 'cuinaáⁿ nī, ndíí nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī
nduudu tonto o nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā,
caati nducuéⁿ'ē chuū ní nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'é
nī. Naati ndís'tiī ní canee chi caaⁿ'máⁿ nī
Ndyuūs 'tíícā: Gracias n'diī Ndyuūs. [5] Ní
ndís'tiī 'āā deenú nī chi saⁿ'ā chi caⁿ'a
sá ndúúcū n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e sa o
n'daataá chi caⁿ'a tá ndúúcū saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e ta, o 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ dendu'ū chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā o 'iiⁿ'yāⁿ chí dínngueé yā
yeⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē taama yā ti tanducuéⁿ'ē
chuū ní tan'dúúcā chi i'téénu yā santos
ídolos. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'é yā naachi Cristo ndúúcū
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. [6] Nguɛ́ɛ́ ca'á nī
lugar chi caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cannche'éí yā
ndís'tiī ndúúcū nduudu chi tonta ti ngaⁿ'á
yā chi cuuvi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ
n'daacā. Caati cáávā nducuéⁿ'ē chuū ní
Ndyuūs diíⁿ yā diituu cá castigar 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ chi nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. 7 Ní ndís'tiī nguéé nduuvi-
daamá nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé diíⁿ
nī mar 'áámá chi diíⁿ yā.
8 Ndís'tiī ní tiempo chi 'āā chó'ōo
ch'ɛɛtinée nī ndúúcū yáánⁿ'guiinūuⁿ na
maāiⁿ, naati maaⁿ ní chi ndís'tiī ní yeⁿ'ē
Señor Jesucristo, ndís'tiī canée nī na
chidɛɛvɛ yeⁿ'e Señor miiⁿ. Ní maaⁿ ní
cuɛɛti chiicá nī na chidɛɛvɛ miiⁿ tan'dúúcā
chi ndís'tiī ní daiyá Ndyuūs ndís'tiī. 9 Ní
chuū 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā taachi snée yā chidɛɛvɛ
yeⁿ'é Ndyuūs. Tanducuéⁿ'ē chi n'daacā
ndúúcū tanducuéⁿ'ē chí cuaacu diíⁿ yā.
Ní ch'iⁿ'í yā na vida yeⁿ'e maáⁿ yā chi
n'daacá yā. Chuū ní tan'dúúcā n'gui'i
yeⁿ'e yáⁿ'á ti n'gui'i yeⁿ'ē chídɛɛvɛ miiⁿ
ní 'tíícā. 10 Ní caanú nī diíⁿ nī ca'cueéⁿ nī
nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ nī.
11 Ní ndís'tiī nguéé diíⁿ nī mar 'áámá chi
nguéé dichíí'vē ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi chiicá
yā na maāiⁿ naati caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi
chiicá yā na maāiⁿ chéé chi nguéé n'daacā
chi diíⁿ yā nanááⁿ Dendyuūs. 12 S'uuúⁿ
cuuvi 'cuinaaⁿ yú nduuti chi caaⁿ'maⁿ yú
yeⁿ'e dendu'ū nuuⁿndi ch'ɛɛtɛ chi 'iiⁿ'yāⁿ
diíⁿ yā taachi din'dé'ei yā. 13 Ní taachi
ngaⁿ'á nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi
nguéé n'daacā chí diíⁿ yā tuu'mi ní canéé
na chidɛɛvɛ. Ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ
nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi diíⁿ yā, ti 'āā ntéé
canúúⁿ n'de'ei. 14 Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs. Cáávā chuū ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā
'tíícā:

Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iī; nadacuéeⁿ nī yeⁿ'e
nguaaⁿ tináⁿ'ā, ní 'íícú Cristo chí
chidɛɛvɛ ní tée yā chidɛɛvɛ ndís'tiī.

15 Cáávā chuū ndís'tiī ní nadacadíínuuⁿ
n'daacá nī yeⁿ'e chi diíⁿ nī. Nguéé diíⁿ nī
tan'duucā chi ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ zonzo ndís'tiī
naati diíⁿ nī tan'duucā chi ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ
deenu ndís'tiī. 16 Ní diíⁿ nī aprovechar
tiempo chi véé yeⁿ'é nī chi din'daacá nī
caati tiempo 'cūū 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā dendu'ū chi
nguéé n'daacā. 17 Nguéé diíⁿ nī tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé tuumicadíínuuⁿ yā ti
zonzo yā naati diiⁿnúú yiiⁿnuⁿ nī maaⁿ níícú
tuumicádíínuuⁿ nī chɛɛ chi Ndyuūs neⁿ'é
yā chi diíⁿ nī. 18 Nguéé cuuvi cuu'ví nī ti
diiiⁿ chí cuuvi ndái nī, naati itée nī lugar
chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs cuuví cūnee
nduucú nī. 19 Ní ndeé nī 'áámá nī ndúúcū
taama nī ndúúcū salmos, ndúúcū himnos,
ndúúcū canciones chi ngaⁿ'a yeⁿ'é Ndyuūs.
Ní ngiitá nī ní dinéⁿ'e nī Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī.
20 Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ nca'á nī gracias Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū chi dúúchí Señor Jesu-
cristo yeⁿ'ē yú caava nducuéⁿ'ē chi véé.

Yeⁿ'e vida yeⁿ'e familia s'eeⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo

21 Nguéé dich'ɛɛté nī maáⁿ nī. Dinéⁿ'e nī
vi'ī 'áámá nī ndúúcū taama nī caati 'āā diíⁿ
nī respetar Ndyuūs.
22 Ní ndís'tiī táⁿ'ā chi ch'iindivaacu ca-
nee chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'é nī
tan'dúúcā chí ch'iindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs ti isaⁿ'ā yeⁿ'é nī tan'duucā 'iiví nī,
'tíícā sa. 23 Caati isaⁿ'ā yeⁿ'é nī ní tan'dúúcā
tiiiⁿ yeⁿ'e familia, 'tíícā sa. 'Tiicá ntúūⁿ
tan'dúúcā Cristo ní tiiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā 'yā, Cristo ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nadanguáⁿ'ai
yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'yā.
Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'duucā cuerpo yeⁿ'e Cristo,
'tiicá yā. 24 Ní tan'duucā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Cristo canee yā maaⁿ poder yeⁿ'e Cristo
'tiicá ntúūⁿ táⁿ'ā canee tá maaⁿ poder yeⁿ'e
isaⁿ'ā yeⁿ'e tá ní canee chi 'caandiveeⁿ tá
yeⁿ'ē sa.
25 Ní ndís'tiī chi isaⁿ'ā chí ch'iindivaacu
canee chi neⁿ'é nī n'daataá yeⁿ'é nī
tan'duucā Cristo neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yaacu yeⁿ'é yā. Ní Cristo nca'a maáⁿ yā
vida yeⁿ'e maáⁿ yā ní ch'īi yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'é yā. 26 Ní 'tíícā ch'iī Cristo caati
s'uuúⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā s'uuúⁿ caavā
ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. Ní Cristo didɛɛvé
yā 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā nuūⁿnīⁿ ní cucáávā
nduudu yeⁿ'é yā. 27 Ní Cristo candɛɛ yā
'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngii n'gai ní dɛɛvɛ yā. Ní
nguéé falta yeⁿ'é yā, ndíí nguéé véé mar
'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é yā, ndíí nguéé 'áámá
dendu'ū chi nguéé cuaacu na vida yeⁿ'é
yā, ndíí nguéé véé mar 'áámá dendu'ū chi
'túúcā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é yā ní núúⁿmáⁿ
yā ní yeⁿ'é Cristo. Ní nguéé véé mar 'áámá
chi nguéé n'daacā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 28 Ní
isaⁿ'ā chí ch'iindivaacú canéé chí dinéⁿ'e
sa n'daataá yeⁿ'ē sa tan'dúúcā chi neⁿ'e
sa maaⁿ sa cuerpo yeⁿ'e sa, 'tíícā n'daataá
yeⁿ'ē sa. Ní saⁿ'a chi dinéⁿ'e sa n'daataá
yéⁿ'ē sa neⁿ'e maaⁿ sa saⁿ'ā. 29 Nguéé véé
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé neⁿ'é maáⁿ
yā cuerpo yeⁿ'é yā, naati nga'a maáⁿ yā

chiiⁿ chi n'daacā chi cuuvi yeⁿ'é yā. Ní
maáⁿ yā diíⁿ yā cuidar cuerpo yeⁿ'e maáⁿ
yā. 'Tiicá ntúūⁿ Cristo dinéⁿ'e yā ní diíⁿ
yā cuidar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā 'yā. 30 'Tíícā diíⁿ Cristo ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi yeⁿ'é yā ní tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é yā
'tíícā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní s'uuúⁿ ní tan'dúúcā
'áámá parte yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Cristo 'tíícā
s'uuúⁿ. 31 Ní 'tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā i'neeⁿ sa
chɛɛcu sa ndúúcū chiida sa ní nduuvidaama
sa ndúúcū n'daataá yeⁿ'ē sa ní nduu 'uuví
yā nduuvidaamá yā ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi
'áámá cuerpo nūuⁿ. 32 Chuū ní 'áámá vaadī
cuaacu na libro yeⁿ'é Ndyuūs, ní ngaⁿ'á ngií
ndís'tiī yeⁿ'e chuū. Nduudu miiⁿ ngaⁿ'ā
yeⁿ'e Cristo ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
Cristo ní yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 33 Maaⁿ ní
neⁿ'é caaⁿ'máⁿ ca'áámá cā'aama ndís'tiī
chi saⁿ'ā chí 'níínívaacu, canee chi neⁿ'e
nī n'daataá yeⁿ'e nī tan'dúúcā chi neⁿ'é
nī maáⁿ nī. Ní ndís'tiī n'daataá canéé chi
dinéⁿ'e nī isaⁿ'ā yeⁿ'é nī ni 'caandiveéⁿ nī
yeⁿ'e sa.

6

1 Ndís'tiī da'caīyá chi i'téénu nī Cristo,
canee chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e chiidá nī
caati chuū chí cosa chí n'daacā chí diíⁿ nī.
2 Ní mandamiento yeⁿ'e Ndyuūs chi vmnááⁿ
vmnaaⁿ chi Ndyuūs teé yā compromiso
yeⁿ'ē ní chuū: Cu'téénu nī chiidá nī ndúúcū
chɛɛcú nī, 3 ní 'iicu nduuti chi diíⁿ nī 'tíícā
cuuvi yeenú nī níícú cuneé nī na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū n'deee n'dáí nduuyu.
4 Ní ndís'tiī saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́ daiyá nī, nguɛ́ɛ́
diíⁿ nī chi nduuvi taaⁿ daiyá nī naati
di'cuiitá nī daiya nī ní yaa'ví nī daiya
nī taachi nguɛ́ɛ́ din'daacáā ní ca'cuéeⁿ nī
daiyá nī yeⁿ'e Señor Jesucristo caati cuuvi
cu'téénu yā yeⁿ'é yā.
5 Ní ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
ndúúcū 'iiví nī, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e 'iiví
nī chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní diíⁿ nī
respetar 'iiví nī ní 'va'á nī yeⁿ'e yā. Ní diíⁿ nī
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā ndúúcū núúⁿmáⁿ staava
yeⁿ'e nī. Ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é yā tan'duucā chí diíⁿ nī caavā Cristo.
6 Ní diíⁿ nī n'dai ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́
dámáāaⁿ taachi 'iiví nī inaáⁿ yā ndís'tiī
caati n'daacā caneé nī ndúúcu yā. Naati
diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúcā chi
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo chi diíⁿ nī ní ndúúcū
núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī. Chuū ní chiiⁿ chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. 7 Ní dinéⁿ'e nī
din'daacá nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā tan'dúúcā
chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo chi
diíⁿ nī, nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 8 Ní nducyáácá
nī ní déénu nī nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ
ntiiⁿnyuⁿ caadi 'iiyu o nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ
libre yā nducyáácá yā cuta'á yā yeⁿ'e Señor
Jesucristo chi 'iivi yú chííⁿ chí tée yā 'iiⁿ'yāⁿ
caavā ntiiⁿnyuⁿ n'daacā chi diíⁿ yā.
9 Ní ndís'tiī chi 'iiví yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, 'ti-
icá ntúūⁿ din'daacá nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
dichíí'vɛ̄ ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī chi
caⁿ'á nī 'cueⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄
ndís'tiī. N'gaacu nī chi ndís'tiī ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ ndís'tiī ní snée nī na
poder yeⁿ'e 'iivú Señor Jesucristo chi canéé
na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní 'āā daamá nūuⁿ
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú.

Armas yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
cááva 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs

10 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é diíⁿ nī
chi ditiinú 'cuɛɛtinée nī nanááⁿ Señor Jesu-
cristo yeⁿ'e yú ndúúcū nducuéⁿ'ē poder chi
vɛ́ɛ́ yeⁿ'é Cristo. 11 Ní cuuví diíⁿ nī defender
maáⁿ nī ndúúcū nducuéⁿ'ē armadura chi
tan'dúúcā armadura catecai soldados chi
Ndyuūs dátee yā s'uuúⁿ chi yeⁿ'e Cristo.
Ní 'íícú cuuvi cuchɛɛ́ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
dendu'ū chi diiⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ taachi
ngínnche'ei sa ndís'tiī. 12 Nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ'maⁿ
yú contra 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā naati
'cuuⁿ'maⁿ yú ní contra fuerzas yeⁿ'e es-
píritus chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi canéé na
'yúúné ndúúcū espíritus chi 'iiⁿntyéⁿ'ē
yeⁿ'é tanáⁿ'ā espíritus chi ca'a orden yeⁿ'e
espíritus chi nguɛ́ɛ́ n'dai ndúúcū nducuéⁿ'ē
yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī chi canéé na maaíⁿ chi yeⁿ'e
yááⁿn'guiinūuⁿ. 13 Cáávā chuū tan'dúúcā
'áámá soldado cuta'a sa catecai yeⁿ'e sol-
dado ní maaⁿ ní cuta'á nī nducuéⁿ'ē ar-
madura chi tan'dúúcā catecai nī chi Ndyuūs
dátee yā ndís'tiī. Ní 'íícú cuuvi cuchɛɛ́ nī
contra enemigo nguuvi taachi ndaa nanáaⁿ
nī nducuéⁿ'e dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā. Ní
taachi chichɛɛ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ndíí chí 'cuiīnū, tuu'mi ní cuuvi
'cuɛɛtinéé diitú nī ndúúcū chi i'téénu nī.
14 Ní canéé diitú nī ndúúcū armadura yeⁿ'é
Ndyuūs. Cáávā caandaá 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī
cuta'á nī cinturón ní chiichi cunéé cinturón
yeⁿ'é nī chi armadura yeⁿ'e Ndyuūs chi

vaadī cuaacu. Ní vɛ́ɛ́ fuerzas yeⁿ'é nī. Ní diiⁿ n'daacá nī caati canéé diitú nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuta'á nī chaleco cūū yeⁿ'e Ndyuūs chí vaadī cuaacu. Ní canéé chi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā caati cuuvi diíⁿ nī proteger pecho maáⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā chí dardos yeⁿ'e enemigo. 15 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī snúúⁿ ca'a nī zapatos chi yeⁿ'é Ndyuūs chí yeⁿ'ē vaadī 'diiíⁿ. Ní 'cuɛɛtinéé listo nī chi caaⁿ'maⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo ní 'íícú cuuvi cunéé vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'é yā. 16 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī escudo yeⁿ'é Ndyuūs chi vaadī i'teenu. Ní 'íícú díítú caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní diíⁿ nī protejer maáⁿ nī yeⁿ'e dardos chí ngiichi yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní yááⁿn'guiinūuⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi cuchɛ́ɛ́ sá yeⁿ'e ndís'tiī ndúúcū cosas yeⁿ'e sa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 17 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī cachucha cūū yeⁿ'e Ndyuūs chí vaadī nguaⁿ'ai yeⁿ'é nī chi diiⁿ proteger tiíⁿ nī. Ní n'gáácú nī chi Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī ní itée yā fuerzas ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'va'á nī ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'uuvī vaanicádiinuuⁿ yeⁿ'é nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī espada yeⁿ'e Ndyuūs chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū Nduudu Cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs inneé yā ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ naati yááⁿn'guiinūuⁿ caⁿ'a sa caanu sa yeⁿ'é nī. 18 Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ caaⁿ'maⁿngua'á nī yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chuū. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ di'cuiitú nī Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā, ní ngiicá nī caati cuuvi cuta'á nī yeⁿ'ē poder yeⁿ'e Ndyuūs. Ní 'íícú cuuvi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chuū. Ní canee listo nī. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi cúúnu nī. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī caavā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs. 19 Ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú dendu'ū ti Ndyuūs tée yā nduudu yeⁿ'é yā 'úú taachi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní 'íícú 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu miiⁿ ndúúcū valor caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déénu yā nduudu chí ngaⁿ'á táácā chi cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu chi canéé n'de'ei cuááⁿ vmnaaⁿ. 20 Ndyuūs yeⁿ'e yú ní dichó'o yā 'úú tan'dúúcā chi 'úú embajador yeⁿ'é yā 'úú chi 'úú caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní cááva chuū ní 'úú ní preso 'úú ní maaⁿ canúúⁿ vácūū. Ní ndís'tiī ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú chi 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ ndúúcū valor tan'dúúcā chi 'úú canéé chí caaⁿ'máⁿ.

Saludos yeⁿ'e Pablo naachi ch'iīnū carta 'cuū

21 Hermano Tíquico, chi neⁿ'e nducyaaca s'uuúⁿ, ní n'daacā diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo nduucú. Ní saⁿ'ā miiⁿ caaⁿ'maⁿ sa ndúúcū ndís'tiī yeⁿ'e 'úú ní yeⁿ'ē chi 'úú idiíⁿ. 22 Cáávā chuū dicho'ó hermano Tíquico nanááⁿ ndís'tiī ti caaⁿ'maⁿ sa táácā snéé 'nū ní 'iicu diiⁿ sa chi diituu 'cuɛɛtinéeⁿ nī na staava yeⁿ'é nī.

23 Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ca'á yā nducyaaca hermanos yeⁿ'é vaadī 'diiíⁿ na staava yeⁿ'é yā. Ní neⁿ'é chi Ndyuūs diíⁿ yā chi ndís'tiī cu'téénu cá nī Ndyuūs, ní dineⁿ'e cá nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 24 Ní neⁿ'é chi Ndyuūs ca'á yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu nííⁿnyúⁿ neⁿ'é yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní 'áámá neⁿ'é yā, ní nguɛ́ɛ́ ñ'daáⁿ yā. 'Tiicā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁĀⁿ FILIPOS

*Taachi Pablo canúu*ⁿ yā vácūū idingúuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Filipos, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo

1 'Úú Pablo ndúúcū Timoteo ní nús'uu ní dichíí'vɛ 'nū Jesucristo. Maaⁿ ní idinguúⁿ 'nū carta 'cūū yeⁿ'ē nducyáácá hermanos chi i'téénu yā Jesucristo ndúúcū obispos chi saⁿ'ā ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo ndúúcū diáconos chi nginneé yā obispos, nducyaaca yā chi snee yā na yáāⁿ Filipos. 2 Neⁿ'é 'nū chí Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tée yā ndís'tiī yeⁿ'e vaadī n'dai taavi yeⁿ'é yā ní 'cuɛɛtinée nī ndúúcū vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

*Pablo nga*ⁿ'angua'á yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo

3 'Úú nca'á gracias Ndyuūs yeⁿ'ē yú ca'áámá ca'áámá vuelta taachi n'gaacú yeⁿ'e ndís'tiī. 4 Ní taachi caⁿ'anguā'á, nducuéⁿ'ē tiempo caⁿ'anguā'á yeⁿ'e nducyaaca ndís'tiī ndúúcū vaadī yeenú. 5 Caati ndís'tiī ní nduucú ní dáámá diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ ti inneé nī 'úú chi 'úú candɛɛ́ nduudu yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo, ndii nguuvi chi i'téénu nī Jesucristo ndíí maaⁿ. 6 Ní deenú chi seguro canee chiiⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs ti Ndyuūs chi tuca'á yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ n'daacā n'dai na vida yeⁿ'e ndís'tiī ní idiíⁿ yā chi ndís'tiī 'cuɛɛtinée nī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā nguuvi nguuvi ndíí nguuvi chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. 7 Ní 'tíícā chi n'dai chi 'úú nacádiinúúⁿ chuū yeⁿ'ē nducyaaca ndís'tiī caati neⁿ'é taavi ndís'tiī. Ní nducyaaca ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'é nī nduucú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi chi Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. Ní ndís'tiī nginneé nī 'úú 'áárá chí canuúⁿ vácūū o 'áárá chi caneé nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē 'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē nduudu ngai yeⁿ'é Cristo chi cuaacu chi 'tíícā. 8 Ní Ndyuūs yeⁿ'e yú ní deenú yā chí 'úú neⁿ'é ndís'tiī tan'dúúcā chi Cristo neⁿ'é yā s'uuúⁿ. 9 Ní 'úú ngi-icá Ndyuūs chi ndís'tiī cuuvi dinéⁿ'e ca nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi deenu cá nī yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní cuuvi nada-cadíínuuⁿ n'daāca nī yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi cuaacu. 10 Caati cuuví ndɛɛvɛ nī nducuéⁿ'ē tiempo chɛ́ɛ́ chí n'daacā taavi ca. Ní 'tíícā cuuvi 'cuɛɛtinée nī n'daacā n'dai. Ní taachi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é nī. 11 Ní neⁿ'é chi Jesucristo ndaacá yā ndís'tiī chi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī cucáávā poder yeⁿ'e Cristo ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. Ní 'íícú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ taavi Ndyuūs. Ní diíⁿ yā honrar Ndyuūs.

*Cáávā 'úú vida ye*ⁿ'é ní Cristo

12 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chi cadíínuuⁿ nī chi tanducuéⁿ'ē chi ch'eenú chiī ní diíⁿ chi 'yaaⁿ ca 'iiⁿ'yāⁿ ngíí n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu chí ngai yeⁿ'e Cristo. 13 'Tíícā chiī chi taanduvɛ́ɛ́ soldados chi dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ na palacio yeⁿ'e César ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ, nducyaaca yā deenu yā chi 'úú caneé preso na vácūū cucáávā chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 14 Ní néené 'yaaⁿ hermanos chi i'téénu yā Señor Jesucristo taachi cadíínuuⁿ yā chi caneé vácūū nguɛ́ɛ́ di'va'á yā naati neⁿ'é yā caaⁿ'maⁿ cá yā nduudu ngai chi nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū confianza nanááⁿ Cristo miiⁿ.

15 Cuaacu chi náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo cáávā chi dingueeé yā yeⁿ'é ní cáávā chi neⁿ'e yā 'caa'va yā nduucú. Ní tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ ti cuaacu chi neⁿ'é yā diíⁿ yā ní neⁿ'é yā cunnee yā 'úú. 16 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vmnaaⁿ nguɛɛ ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é yā naati diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā ndúúcu yā. Diíⁿ yā ti neⁿ'é yā chi 'úú ní ngueeé yeⁿ'é yā. Ní cadíínuuⁿ yā chi diíⁿ yā chi 'úú n'geenú ngii ca taachi canuúⁿ vácūū. 17 Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuayiivi ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ ti neⁿ'é yā 'úú. Ní deenú yā chi Ndyuūs tee yā 'úú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā chi ngaⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē táácā chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. 18 Naati ¿dɛ'ɛ̄ ituneéⁿ? 'Āā 'tuucá nūuⁿ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai miiⁿ ndúúcū nuuⁿmáⁿ staava yeⁿ'é yā o cáávā chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā 'úú, nducyaacá yā ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e

Cristo. Ní cáávā chuū 'úú ní yeenú, ní yeenú
taavi cá.
[19] Caati deenú chi yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi
chó'ōo yeⁿ'é, n'daacā cuuvi yeⁿ'é caati
ndís'tiī ní ngaⁿ'angua'á nī cáávā 'úú. Ní
Jesucristo nginneé yā 'úú cucáávā Es-
píritu yeⁿ'é yā. [20] Ní maaⁿ chuū chi
neⁿ'é chi dicuaacu chi cuuvi diíⁿ. Nguɛ́ɛ́
'cuinaáⁿ yeⁿ'ē mar 'áámá naaⁿ naati ngaⁿ'á
nduudu ngai yeⁿ'e Cristo cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
ndúúcū nducuéⁿ'ē confianza tan'dúúcā chi
diíⁿ maaⁿ, 'tiicá ntúūⁿ cuuvi diíⁿ cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichi
cá yā Cristo chi ch'ɛɛtɛ ca yā cucáávā 'úú,
'áárá chí 'úú cunduūchí o 'áárá chí 'úú
'āā n'dií. [21] Ní cucaavā 'úú, vida yeⁿ'é ní
Cristo níícú nduuti chí 'cuūví 'āā diíⁿ ganar
caati 'úú caneé ndúúcū Cristo. [22] Ní nduuti
chi candií ca cuneé ca na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ndúúcū cuerpo yeⁿ'é, tuu'mi ní cuuvi diíⁿ
ca ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.
Ní candɛɛ́ nduudu yeⁿ'e yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
níícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā Ndyuūs.
Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ deenú dɛ'ɛ̄ chi n'daacā ca chi
ndɛɛvɛ́ cáávā 'úú [23] caati 'úú canuúⁿ nguaaⁿ
nduu 'uuví vaanicadíínūuⁿ. Ní neⁿ'é chí
'cuūví níícú caⁿ'á cunēe ndúúcū Cristo caati
deenú chi neené n'daacā caavā 'úú. [24] Naati
cáávā ndís'tiī ní n'daacā ca chi 'úú cuneé
ca na cuerpo yeⁿ'é 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ndúúcū ndís'tiī.
[25] Seguro caneé maaⁿ yeⁿ'e chuū. Ní deenú
ti 'úú cuneé ca 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ndúúcū ndís'tiī
caati ndís'tiī cuuvi 'cuɛɛtinée nī n'daacā ca
ní yeenu taaví nī caati i'téénu nī Ndyuūs.
[26] 'Túúcā cuneé 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ndúúcū ndís'tiī
ní taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī tuu'mi ní
ndís'tiī cuuvi yeenu cá nī nduucú ti s'uuúⁿ
ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ.

[27] Di'cuiitú ndís'tiī chi dámaāⁿ diiⁿ núú
yiiⁿnuⁿ nī chi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī taan-
duvɛ́ɛ́ chi n'daacā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a
nduudu n'dai yeⁿ'e Cristo. Níícú ndúútī
chi ndaá n'diichí ndís'tiī o ndúútī chi caneé
yaⁿ'ai yeⁿ'é ndís'tiī neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é
ndís'tiī. Neⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuví yaa'ví yā 'úú
yeⁿ'é ndís'tiī chi ndís'tiī ní n'daacā sneé nī.
Ní nduuvidaamá nī ndúúcū 'áámá espíritu
nūuⁿ ndúúcū 'áámá vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é
nī. Ní 'áámá diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs
ní ngaⁿ'á nī nduudu ngai yeⁿ'e Cristo chi
evangelio caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā
Cristo. [28] Neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é nī chi
nguɛ́ɛ́ di'va'á nī mar 'áámá yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi
contra yeⁿ'e nī. Caati chuū ní 'áámá seña
yeⁿ'é yā chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo ní caⁿ'á
yā infierno. Naati chuū ní 'áámá seña yeⁿ'é
nī chi ndís'tiī ní cuuví ningua'áí nī yeⁿ'e
infierno caati chuū ní yeⁿ'é Ndyuūs. [29] Ní
Ndyuūs diíⁿ yā 'áámá favor ndúúcū ndís'tiī
caati nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ chi cu'téénu nī Cristo
naati caneé chi 'cueenú nī cuuvi caavā chi
i'téénu nī Cristo. [30] Ní ndís'tiī ndúúcū 'úú
'āā daamá nūuⁿ snée yú chí n'geenu yú ngii
cucáávā chi ngaⁿ'a yú nduudu cuaacu yeⁿ'é
Cristo. Ndís'tiī 'āā n'diichí nī cuááⁿ vmnaaⁿ
tan'dúúcā chí diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní ch'eenú chii.
Ní maaⁿ ní n'giindivééⁿ ntúuⁿ nī tan'dúúcā
chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní tan'dúúca chi n'geenú
ngii.

2

Cristo ní ndiicúúⁿ yā ní cuayiivi
chich'ɛɛté yā

[1] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nduuti chi
Cristo diíⁿ yā animar ndís'tiī ní nduuti chi
Cristo tee yā 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ndís'tiī ti neⁿ'é
yā ndís'tiī ní nduuti chi Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs canée yā ndúúcū ndís'tiī ní nduuti
chi neⁿ'é nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ya'ai 'íínú
nī 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní 'tíícā diíⁿ nī. [2] Diíⁿ nī chi
cuuvi yeenú taavi cá caati snée nī 'túúcā.
N'dáácā 'cuɛɛtinée nī ndúúcū 'aama vaadī
cadíínuuⁿ yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'é nī dáámá nūuⁿ
'aama nī ndúúcū taama nī tan'dúúcā Cristo
neⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ neⁿ'é nī vi'ī
'aama nī ndúúcū taama nī. Ní nduuvidaamá
nī ndúúcū 'áámá espíritu yeⁿ'é nī ndúúcū
'áámá staava yeⁿ'é nī. [3] Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
dendu'ū chi neⁿ'e maáⁿ nī o caavā chi neⁿ'é
nī ch'ɛɛtɛ maáⁿ nī caati ndiicúú 'cuɛɛtinée
nī. Maaⁿ ní ca'áámá ca'aamá nī caneé chí
nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e hermanos yeⁿ'é nī
chi nééné n'dai ca hermanos yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́
ti maáⁿ nī. [4] Ní mar 'áámá nī nguɛ́ɛ́ n'nuúⁿ
nī dendu'ū chi cuuví yeⁿ'ē maáⁿ nī caati
n'nuúⁿ nī ntúuⁿ dendu'u chi n'daacā chi
cuuvi yeⁿ'e tanáⁿ'ā hermanos yeⁿ'é nī.

[5] Ní nguaaⁿ ndís'tiī ní tan'dúúcā chi Cristo
nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'ē maáⁿ ya 'tiicá ntúūⁿ
ndís'tiī canee chi nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e
maaⁿ nī. [6] Ní n'dáá rá chí Cristo miiⁿ ti
Ndyuūs 'yā, Cristo nguɛ́ɛ́ 'āā fuerza diíⁿ yā
chi cuuvi daamá yā ndúúcū Ndyuūs Chiidá
yā. [7] Naati Cristo s'neeⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é
yā tanducuéⁿ'e chi canéé na va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní tan'dúúcā s'uūúⁿ 'tiicá yā. Ní
tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chi dichíí'vē 'iiⁿ'yāⁿ,

'tiicā núúⁿ yā. Ní ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúcā
'áámá saⁿ'a yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [8] Ní taachi
caneé yā tan'dúúcā saⁿ'a na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ndiicúúⁿ n'dai diíⁿ yā ní ch'iindiveéⁿ yā
taanduvɛɛ chi ngaⁿ'ā Chiidá yā chi canéé
na va'ai chɛɛti nguuvi. 'Áárá chí ch'ii
yā na cruz, ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e
Chiidá yā ní ca'á yā lugar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. [9] Ní cáávā chi diiⁿ Jesús,
Ndyuūs diíⁿ yā chi Jesús ní ch'ɛɛtɛ cun-
daá yā na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní Ndyuūs
ca'á yā 'áámá chi duuchí yā chi ch'ɛɛtɛ
n'dai nguɛ́ɛ́ ti tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. [10] Ní nducyáácá yā canéé chi caāntii'ya
yā taachi 'caandiveéⁿ yā chi duuchi Jesús
miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ nducyaacá yā chi snee
yā na va'ai ch'ɛɛti nguuvi. 'Tiicá ntúūⁿ
nducyaaca yā chi snee yā na yáⁿ'āa. 'Tiicá
ntúūⁿ nducyaaca yā chi snee yā na infierno.
[11] 'Tiicá ntúūⁿ canee chi caaⁿ'maⁿ cuaacú
yā chi Jesucristo miiⁿ ní 'iivú Ndyuūs. Ní
caaⁿ'maⁿ cuaacú yā chi néené ch'ɛɛtɛ n'dai
Ndyuūs chi Chiida yú.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo ní
tan'duucā chi dɛɛvɛ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
'tiicá yā

[12] Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi
neⁿ'e taaví, tan'dúúcā chi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
i'téénu nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs taachi
caneé ndúúcū ndís'tiī, maaⁿ ní i'téénu nī
taachi 'āā yaⁿ'ai caneé yeⁿ'é ndís'tiī. Maaⁿ
ní 'va'á nī Ndyuūs. Ní ndís'tiī diíⁿ n'daacá
nī ti Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā ndís'tiī ní diíⁿ
n'daacá nī ndúúcū cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē.
[13] Cuaacu chi Ndyuūs diíⁿ yā chi ndís'tiī
neⁿ'é nī diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā. Ní
Ndyuūs cunneé yā ndís'tiī chi diíⁿ nī. Ní
'cuiinú nī chiiⁿ chi diíⁿ nī tan'dúúcā chi
neⁿ'é yā chííⁿ chí n'daacā n'dai.

[14] Maaⁿ ní ndís'tiī diíⁿ nī nducuéⁿ'ē ní
nguɛ́ɛ́ cueēⁿdiitú nī ndíí nguɛ́ɛ́ 'cuuⁿ'máⁿ
nī. [15] Ní ndúúti chi diíⁿ nī 'tuucā mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
nuuⁿndi yeⁿ'é nī o nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ nī
caati deenú yā chi ndís'tiī daiyá Dendyuūs
ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī
nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs
ní nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā. Ní tan'dúúcā
'áámá 'ííⁿnyúⁿ ngíí yáⁿ'āa taachi maāiⁿ 'tiicá
nī. [16] Ní candɛɛ́ nī nduudu cuaacu yeⁿ'e
Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ti nduudu miiⁿ diiⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
caati 'úú ní cuuví yeenú taavi nguuvi chi
ndaa Cristo taama vmnéⁿ'ēe. Ní deenú chi
nguɛ́ɛ́ tandii rá diíⁿ ndu'ú 'úú ndíí nguɛ́ɛ́
nduu tandii rá diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs
nguaaⁿ ndís'tiī. [17] Ndúúti chi nca'á vida
yeⁿ'e maáⁿ ní ch'iī caavā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs, tuu'mi ní cáávā chi 'āā itéénu nī
Ndyuūs ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā, tan-
ducuéⁿ'ē chuū ní tan'dúúcā 'áámá ofrenda
nanááⁿ Ndyuūs 'tíícā. Ní 'úú ní yeenú,
ní cuuvi yeenú ndúúcu nī. [18] 'Tiicá ntúūⁿ
cáávā chuū ndís'tiī cuuvi yeenú nī. Ní cuuvi
yeenú ntúuⁿ nī nduucú.

*Ye*ⁿ'ē hermano Timoteo ndúúcū her-
mano Epafrodito

[19] Nduuti chi Señor Jesucristo neⁿ'é yā
chi 'úú idiíⁿ chiiⁿ chi nadacadíínuúⁿ chi
diíⁿ, tuu'mi ní caⁿ'á dicho'ó Timoteo nanááⁿ
ndís'tiī nguuvi chi cuchiī. Maaⁿ níícú cu-
uvi yeenú taachi cadiinúúⁿ ní cuuvi deenú
táácā snee ndís'tiī. [20] Ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá
compañero yeⁿ'é chi dáámá nadacadíínuuⁿ
sa nduucú tan'dúúcā Timoteo miiⁿ. Ní
n'daacā idiiⁿ sa cuidado yeⁿ'é ndís'tiī.
[21] N'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ i'nuúⁿ yā chi n'daacā
yeⁿ'ē maáⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā dendu'ū chi
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo Jesús. [22] Naati ndís'tiī
ní deenú nī yeⁿ'e Timoteo chi n'daacā canee
sa yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Ní deenú nī chi saⁿ'a
miiⁿ tan'dúúcā daiyá chi dichíí'vɛ sa 'úú,
'tíícā sa taachi ngaⁿ'á 'nū evangelio chí
nduudu ngai yeⁿ'é Cristo. [23] Sáⁿ'a 'cūū nada-
cadíínuúⁿ chi dicho'ó saⁿ'ā nanááⁿ ndís'tiī
naati neⁿ'é cadiinuúⁿ vmnaaⁿ táácā 'cueenú
asuntos yeⁿ'é núúⁿ niiⁿyūⁿ. [24] Maaⁿ ní vɛ́ɛ́
confianza yeⁿ'é ndúúcū Ndyuūs chi núúⁿ
niiⁿyūⁿ cuuví ndaá maáⁿ ní n'diichí ndís'tiī.

[25] Ní nadicadíínúúⁿ ntúūⁿ chi dicho'ó
yeⁿ'e ndís'tiī hermano Epafrodito. Saⁿ'ā
miiⁿ idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ nduucú ní diiⁿ sá
luchar nduucú. Saⁿ'ā miiⁿ ndís'tiī maáⁿ nī
dicho'ó nī saⁿ'ā nanaáⁿ chi cuuvi cunnee
sa 'úú ndúúcū necesidades yeⁿ'é. [26] Saⁿ'ā
miiⁿ neené neⁿ'e sa n'diichi sa nducyaaca
ndís'tiī ní neené nadacádíínuuⁿ sa yeⁿ'e
ndís'tiī caati ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī chí
ngíítā sa. [27] Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí néené ya'ai
chiītā sa ti 'āā cháa 'cuūvī sa. Naati Ndyuūs
ní ya'āī 'iinú yā saⁿ'ā ní nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ
saⁿ'ā miiⁿ caati ndúúcū 'úú ti 'úú nguɛɛ
cunee ndaāchī yiinú cá dɛ'ɛ̄ ca chi canéé
yeⁿ'é. [28] Ní cáávā chuū neⁿ'e cá dicho'ó saⁿ'ā
Epafrodito nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī cuuvi

yeenú nī taachi snaaⁿ nī taama vmnéⁿ'ēe saⁿ'ā. Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ ndaachí yeⁿ'é nī. [29] Ní taachi ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī, 'cuáaⁿ nī Epafrodito ndúúcū vaadī yeenú caati saⁿ'ā miiⁿ hermano yeⁿ'é nī ti i'téénu sa Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní diíⁿ nī honrar tanáⁿ'a yā chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúúcā saⁿ'ā miiⁿ. [30] Caati 'áárá chí nééné chíítā sa ni 'āā cháa 'cuūvī sa cucáávā chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Cristo, nguɛ́ɛ́ nadacádíínuuⁿ sa yeⁿ'e vida yeⁿ'e maāⁿ sa ndúúcū peligro chi cuuvi 'cuūvī sa caati dichíí'vɛ̄ sa 'úú. Ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é chi ndís'tiī maáⁿ nī neⁿ'é nī diíⁿ nī naati nguɛɛ cuuvi diíⁿ nī.

3

*Pablo yaa'ví yā contra ye*ⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi necio yeⁿ'e ley yeⁿ'é yā

[1] Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi canéé chi cuuvi yeenú nī ti yeⁿ'e Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní cáávā 'úú nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chí di'vaachi 'úú taachi dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī táámá vmnéⁿ'ēe chi cuuvi yeenú nī, ti canéé chí diíⁿ nī cáávā chi cho'ōo n'dai yeⁿ'é nī. [2] Ndís'tiī ní diíⁿ nī cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi tan'dúúcā 'yaānā ti 'tiicá yā ti neⁿ'é yā circuncidar cuerpo yeⁿ'e saⁿ'a chi nguɛ́ɛ́ saⁿ'ā Israel sa. Nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ yā chi nadacadíínuuⁿ yā chi canee chi dií yā circuncidar cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ. [3] Ní cuaacu nííⁿnyúⁿ s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi 'āā circuncidado s'uuúⁿ caati s'uuúⁿ dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ndúúcū espíritu yeⁿ'e maāⁿ yú. Ní s'uuúⁿ ní yeenu yú ti yeⁿ'e Señor Jesucristo s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'ē yú yeⁿ'e tan'dúúcā chi 'āā circuncidado cuerpo yeⁿ'e yú. [4] Ni 'úú dendú'ū cuuví cuneé ndúúcū confianza na vida yeⁿ'é nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ tí 'úú canéé circuncidado. Ní nguɛɛ vɛɛ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi nadacadíínuuⁿ cá yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū ndúúcū confianza tan'dúúcā chi cuuvi 'úú. [5] Caati taachi chií niiⁿníⁿ nguuvi chi ch'iidiyaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā circuncidar 'úú ní 'caacá yā seña na cuerpo yeⁿ'é tan'dúúcā chi diíⁿ yā ndúúcū nducyaaca saⁿ'ā 'lííⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí judíos. Ní 'úú ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Benjamín 'úú. Ní 'úú ní saⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ hebreo o Israel 'úú ndíí taachi ch'iindiyaáⁿ caati chiidá ní saⁿ'ā hebreo yā. Ní 'úú ní saⁿ'a fariseo 'úú ní diíⁿ ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é chiiⁿ chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'é. [6] Ní 'úú ní neené necio 'úú chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é. Ní 'úú i'nuuⁿca'áí 'iiⁿ'yāⁿ chi ngeⁿ'e yaācū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo. Ní diíⁿ nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē yú. Ní 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é. [7] Naati nducuéⁿ'ē chuū chí nadacadíínuúⁿ chi cosas chi ch'ɛɛtɛ chi neené dichíí'vɛ̄ caavā 'úú, ní nducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'é 'āā chi'neéⁿ. Ní maaⁿ ní dichíí'vɛ̄ 'úú chi i'teenú Jesucristo. [8] Ní nguɛ́ɛ́ nadacadííuuⁿ cá yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'é chi 'úú chi'neéⁿ ti diíⁿ cuenta chí dindaí nducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'é cáávā chi n'dai taavi ca chi maaⁿ ní i'teenú Jesucristo chi 'iivú. Ní diíⁿ cuenta chi nducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'é ní tan'dúúcā yaācáa, 'tíícā vɛɛ, cáávā chi ñ'daáⁿ nducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'é cáávā chi i'teenú Cristo. Ní sta'á Cristo tan'dúúcā chi 'iivú 'tííca yā. [9] Ní 'tíícā idiíⁿ ti maaⁿ ní 'úú ní yeⁿ'e Cristo 'úú. Maaⁿ ní caneé n'daacā nanááⁿ Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ cucáávā chi neⁿ'é caneé n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cucáávā ley miiⁿ naati cucáávā chi i'teenú Cristo. Ní 'úú ní n'daacā ca 'úú nanááⁿ Ndyuūs caati neⁿ'é Jesucristo. [10] Níícú 'úú ní dámaāⁿ neⁿ'e chi 'úú snaáⁿ Cristo ní canee cuuⁿmiⁿ chi canee ndúúcū maaⁿ poder chi diiⁿ chi nduuchi Cristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Níícú cuuví daamá nduucú yā chi 'cueenú cuuvi tan'dúúcā chi Cristo ch'eenú yā chiī ndíí cuuví 'cuūvi tan'dúúcā Cristo ch'ii yā. [11] Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú cuuvi deenú chi 'āā cuuví nnduuchí yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Diiⁿ yú luchar cáávā premio chi Ndyuūs caⁿ'a yā tée yā s'uūuⁿ

[12] 'Úú nguɛ́ɛ́ neⁿ'é caaⁿ'máⁿ ndís'tiī chí 'āā tuneéⁿ tanducuéⁿ'e chuū caati 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa n'daacā 'úú. Naati 'úú candií cá cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúcū chi i'teenú ní ngiīnú ndíí taanduvɛ́ɛ́ tuneéⁿ yeⁿ'e premio chi cuuvi yeⁿ'é. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ Cristo miiⁿ diíⁿ yā chi 'úú ní yeⁿ'é yā 'úú, caati cuuvi cuta'á premio miiⁿ. [13] Ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'úú māaⁿ nguɛ́ɛ́ nacadíínuúⁿ chi 'āā tuneéⁿ dendú'u 'cūū. Naati chuū idiíⁿ chi cuuvi naáⁿ nducuéⁿ'ē chi 'āā diíⁿ nguuvi chi chó'ōo. Ní diíⁿ chi cuuvi tuneé nducuéⁿ'ē chi cuuvi yeⁿ'é nguuvi chi cuchiī. [14] Ní 'íícú 'úú cuuvi diíⁿ nducuéⁿ'ē caati cuuvi diíⁿ ganar vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi premio chi cuuvi yeⁿ'é chi cūneé na va'ai chɛɛti nguuvi

ndúúcū Ndyuūs. Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi yaa'ví yā s'uuúⁿ chí dátee yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ caati s'uuúⁿ ní yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ.

15 Ní nducyaaca yú chí n'daacā snée yú ndúúcū chi i'teenu yú, canee cuuⁿmiⁿ chi nadacadíínuuⁿ yú 'tíícā chi nguɛ́ɛ́ tuneeⁿ yú. Ní nduuti chi tanáⁿ'a ndís'tiī nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ nī 'tíícā, tuu'mi ní Ndyuūs ní 'cuuⁿ'míⁿ yā ndís'tiī chɛɛ̄ chi cuaacu. 16 Níícú chuū ní nééné neⁿ'e cunéé chí dáámá nūuⁿ cadiīnuuⁿ yú n'daacā ní 'cuɛɛtinee yú n'daacā ndúúcū chi 'āā deenu yú yeⁿ'é Ndyuūs.

17 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é diíⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú idííⁿ. Ní nadacadíínuuⁿ n'dai nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuɛɛtinee n'daacá yā tan'dúúcā chi ch'iⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ ní 'tiicá ntúūⁿ ch'iⁿ'í 'nū ndís'tiī. 18 Ní nééné n'deee cuuví caⁿ'á ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ 'yaaⁿ taavi 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā diíⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā neⁿ'é yā. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā Cristo chi maáⁿ yā ch'ii yā na cruz. Maaⁿ ní ngaⁿ'á chuū taama vmnéⁿ'ēe ní nééné ya'āī 'iinu ndíí chi ngɛɛcú yeⁿ'ē. 19 Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaā tiempo chí ndái yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dámaāⁿ neⁿ'é yā n'nuuⁿ yā chi che'e yā ndúúcū nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e yā. Ní dich'ɛɛtɛ maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ taachi canee chi 'cuinaáⁿ yā caavā chi diíⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē vicio chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 20 Naati s'uuúⁿ chi yeⁿ'e Cristo ní yáāⁿ vaacu yú ní va'ai chɛɛti nguuvi. Ní snéé ngiinu yú Señor Jesucristo yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe ní nadinguáⁿ'áí yā s'uuúⁿ. 21 Ní taachi Cristo ndaa yā, tuu'mi ní ñ'dááⁿ yā cuerpo yeⁿ'e yú chi cuerpo ndúúcū nuūⁿndī ndii cuerpo ngai yeⁿ'e yú chí tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é yā chi dɛɛvɛ n'dai, 'tíícā cuerpo s'uuúⁿ. Ní 'tíícā Cristo caⁿ'a yā chi diíⁿ yā ndúúcū dáámá poder yeⁿ'ē maáⁿ yā chi yeⁿ'ē chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e taanduvɛ́ɛ́ chi vɛ́ɛ́.

4

*Canee chi yeenu yú nducué*ⁿ'ē tiempo ti s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ

1 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é cáávā nducuéⁿ'ē chuū neené neⁿ'é n'diichí ndís'tiī. Ndís'tiī ní diíⁿ nī chi 'úú ní yeenú ní vɛ́ɛ́ premio yeⁿ'é tan'dúúcā chi corona yeⁿ'é caati ndís'tiī ní i'téénu nī Jesucristo. Canee diitú nī ndúúcū chi i'téénu nī yeⁿ'e 'iivu yú chi Cristo. 'Úú yaa'ví ndís'tiī 'tíícā ti neⁿ'é taavi ndís'tiī.

2 'Úú di'cuíitú táⁿ'ā Euodias ní di'cuíitú táⁿ'ā Síntique chi diíⁿ yā chi dáámá nūuⁿ cuuví vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúcā chi canee chi diiⁿ hermanos chi i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. 3 Ní di'cuíitú n'diī, saⁿ'ā chi 'áámá canee nduucú na ntiiⁿnyuⁿ chi cúnnee nī n'daataá hermanas chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ nduucú. N'daataá s'eeⁿ ní dichíí'vɛ yā 'úú naachi 'úú ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿ'é Cristo chi nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cúnneé nī saⁿ'ā Clemente ndúúcū tanáⁿ'a yā chi nginneé yā 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi duuchí yā ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ chi dúúchí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

4 Ndís'tiī canéé chi yeenú nī nducuéⁿ'ē tiempo caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní 'tíícā caaⁿ'máⁿ ntuúⁿ taama vmnéⁿ'ēe chi canee chi cuuví yeenú nī. 5 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi snaáⁿ yā ndís'tiī chi 'iiⁿ'yāⁿ n'dái taavi ndís'tiī. Ní ndís'tiī deenú nī chí niiⁿnuúⁿ canee Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.

6 Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadicadíínuuⁿ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē. Ní taachi caaⁿ'maⁿngua'á nī cuuví nī Ndyuūs nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é nī. Ní taachi caacá nī Ndyuūs cucáávā chiiⁿ chi neⁿ'é nī ní ca'a ntuúⁿ nī gracias Ndyuūs. 7 Tuu'mi ní Ndyuūs tée yā vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é yā chí ch'ɛɛtɛ ca chi nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē. Níícú vaadī 'diiíⁿ miiⁿ ní nguáín'dai nī na staava yeⁿ'é nī ndúúcū vaanīcadíínuuⁿ yeⁿ'é nī caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī.

*Nadacadíínuu*ⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'daacā

8 Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dendú'ū nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nduudu cuaacu, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí n'dai chi diiⁿ yú respetar, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē vaadī cuaacu, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí dɛɛvɛ, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e Ndyuūs chi nadacadíínuuⁿ nī, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ deenu n'dái yā chi n'daacā. Ní nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'daacā ca chi cuuví nī caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e 'tíícā, dɛ'ɛ chúúcā n'daacā chuū.

9 Níícú diíⁿ nī dendu'ū chí ch'eeⁿ nī
yeⁿ'é tan'dúúcā chi ch'iⁿ'í ndís'tiī. Ní diíⁿ
nī tan'dúúcā chi ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'é chi
n'geéⁿ ndís'tiī ní tan'dúúcā chi n'diichí
nī chi 'úú idiíⁿ. Diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chuū.
Ndyuūs chi canee ndúúcū vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é
yā ní canée yā ndúúcū ndís'tiī ndúúcū vaadī
'diiíⁿ yeⁿ'é yā.

'Iiⁿ'yaⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Filipos ca'á yā ofrendas Pablo

10 'Uú ní yeenú taavi ti yeⁿ'é Señor Jesu-
cristo ní caati ndís'tiī ní 'āā n'gaacu ntúuⁿ
nī ní nadicadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē 'úú. Deenú
chi ndís'tiī 'āā n'gaacú nī yeⁿ'e tiempo chi
chó'ōo naati nguɛ́ɛ́ cuuvi cunneé nī 'úú,
'áárá chi neⁿ'é nī. 11 Ní 'úú nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
ndís'tiī yeⁿ'ē chi nguɛɛ vɛ́ɛ́ yeⁿ'é caati maaⁿ
ní 'āā deenú chi cuuvi yeenú ndúúcū dɛ'ɛ̄
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é. 12 Ní 'āā deenú táácā chi diíⁿ
taachi pobre 'úú, ní 'āā deenú táácā chi diíⁿ
taachi vɛ́ɛ́ cá yeⁿ'é. Ní 'āā deenú ntúūⁿ
táácā chi cuneé ndúúcū 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chí
cúchiī yeⁿ'é, nduuti chi vɛ́ɛ́ cá chí che'é o
nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi che'é, o nduuti
chi vɛ́ɛ́ taavi ca yeⁿ'é o nduuti chi nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'é. Ní yeⁿ'ē taanduvɛ́ɛ́ chuū ní
deenú táácā cuuvi diíⁿ. 13 Ní 'úú ní cuuví diíⁿ
tanducuéⁿ'ē chi cho'ō yeⁿ'é caati Cristo itée
yā fuerzas 'úú. 14 Ní ndís'tiī ní n'daacā idiíⁿ
nī chi chinnee nī 'úú taachi n'geenú ngii.

15 Ní ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Filipos
deenu n'daacá nī taachi cho'ó na yáⁿ'āa
Macedonia ní tuca'á cāⁿ'a nduudu yeⁿ'e
Cristo chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa
Macedonia miiⁿ. Deenú nī chi taachi
can'daá cueⁿ'é chi dámaāⁿ ndís'tiī chi yeⁿ'é
yaācū Filipos tee nī 'úú tuumi chi ofrenda
yeⁿ'e yaācū yeⁿ'é nī chi nnee nī 'úú.
16 Ní taachi 'úú caneé na yáāⁿ Tesalónica,
ndís'tiī ní tee nī 'áámá 'uūví cuuvi ayuda
ndúúcū tuumī taachi 'āā vɛ́ɛ́ necesidades
yeⁿ'é. 17 Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ nacadíínuúⁿ yeⁿ'e
chi cuta'á dɛ'ɛ tuūmī chi ndís'tiī tée nī
'úú naati neⁿ'é chi snāaⁿ chi cuuvi vɛ́ɛ́ cá
yeⁿ'e ndís'tiī, chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'á yā
tée yā ndís'tiī cucáávā chi ndís'tiī nneé nī
'úú. 18 'Úú ní yaa'ví ndís'tiī chi 'āā sta'á
nducuéⁿ'ē chi tee nī 'úú ní ngo'o ca cáávā
necesidades yeⁿ'é. Ní maaⁿ ní chi sta'á
yeⁿ'e hermano Epafrodito dendu'ū ofrenda
chi dicho'o ndís'tiī. Ndúúcū chuū ní vɛ́ɛ́
cá yeⁿ'é. Ní nducuéⁿ'ē ofrenda chi dicho'o
ndís'tiī 'úú, ní chuū ní 'áámá ofrenda chi
n'dai taavi nanááⁿ Dendyuūs. Ní tan'dúúcā
'áámá ofrenda chi ca'á nī Ndyuūs, tíícā
ofrenda yeⁿ'é nī. Ní ofrenda miiⁿ cosas chi
Ndyuūs neⁿ'e taavi yā. 19 Ní maaⁿ ní Ndyuūs
yeⁿ'ē yú tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē dendu'ū
chi necesidades yeⁿ'é nī yeⁿ'ē vaadī 'cuiica
n'dai chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā chi n'deee taavi ca.
Chuū ní Ndyuūs diíⁿ yā ti s'uúúⁿ ní yeⁿ'é
Cristo Jesús s'uúúⁿ. 20 Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ
yú chi Ndyuūs Chiida yú, ni ch'ɛɛtɛ ca ní
ndɛ̄vɛ̄ n'dáí cá caati cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'tiicá
yā.

'Cuiīnū carta miiⁿ ndúúcū saludos

21 Maaⁿ ní ngaⁿ'á ndúúcū nducyaaca
ndís'tiī chi i'tééenu nī Jesucristo: N'daí
nī, ngaⁿ'á. Hermanos yeⁿ'ē yú chi canéé
nduucú: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a yā. 22 Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā 'muuⁿ ndu-
ucú ní i'tééenu yā Cristo: N'dai ndís'tiī,
ngaⁿ'a yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na
va'ai yeⁿ'e César chi emperador yeⁿ'e Roma:
N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

23 Ní Jesucristo yeⁿ'e yú itée yā nducyaaca
ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi ca yeⁿ'é yā.
'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁĀⁿ
COLOSAS

Pablo idinguúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi naⁿ'a yáacū na yáāⁿ Colosas

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú apóstol yeⁿ'e Señor
Jesucristo caati 'tíícā neⁿ'é Ndyuūs. 2 'Úú ní
ndúúcū hermano Timoteo idinguúⁿ carta
'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs ní
i'téénu yā Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā
na yáāⁿ Colosas. Neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida
yú tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā
ndúúcū vaadī 'diíⁿ yeⁿ'é yā.

Pablo ngaⁿ'angua'á yā caava 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo

3 Taachi ngaⁿ'angua'á 'nū, 'úú ndúúcū
Timoteo cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ca'á 'nū gracias
Ndyuūs Chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'e yú
caavā ndís'tiī. 4 'Tíícā diíⁿ 'nū ti caati
náⁿ'ā hermanos yeⁿ'e yú ndaá yā nanááⁿ
nús'uu 'āā yaa'ví yā yeⁿ'ē ndís'tiī tan'dúúcā
chi i'téénu nī Cristo Jesús ní tan'dúúcā
chi dineⁿ'e nī nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e
Ndyuūs. 5 Chuū ní cucáávā chí snéé ngi-
inú nī chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'é nī chi Ndyuūs
nguáín'dai yā na va'ai chɛɛti nguuvi cáávā
ndís'tiī. Ní 'āā ch'iindiveéⁿ nī nduudu
cuaacu chi yeⁿ'é Cristo. Ní nduudu cuaacu
miiⁿ ní cuuvi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ ní vɛ́ɛ́ chi
cuuvi yeⁿ'é nī. 6 Ní nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
ngaⁿ'á yā nanááⁿ ndís'tiī, ní maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
ngaⁿ'á yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snee núúⁿmáⁿ
iⁿ'yeēⁿdī. Ní tan'dúúcā 'áámá cosecha chi
vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē, 'tíícā nduudu miiⁿ caati
n'giita nduudu miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ nduudu
miiⁿ 'cuiita na staava yeⁿ'e ndís'tiī ndii
nguuvi chí ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'ē. Ní tuumi-
cadíínuuⁿ cá nī chɛɛ̄ chi cuaacu yeⁿ'e vaadī
n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs tee
yā s'uuúⁿ ní taacā Ndyuūs dineⁿ'é yā s'uuúⁿ.
7 Chuū ní ch'eéⁿ nī yeⁿ'e saⁿ'ā Epafras chi
saⁿ'ā chi neené neⁿ'e yú. Ní dáámá nginnee
sa s'uuúⁿ. Ní 'áámá canee sa na ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é Cristo. Ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo
nguaaⁿ ndís'tiī. 8 Saⁿ'ā miiⁿ ní ndaa sa
nanááⁿ nús'uu ní ngaⁿ'a cuaacu sa yeⁿ'e
ndís'tiī. Ní ngaⁿ'a sa chi ndís'tiī dineⁿ'é
nī 'iiⁿ'yāⁿ caati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
caneé yā ndúúcū ndís'tiī.

9 Ní cáávā chuū ntúūⁿ nús'uu ndii tiempo
chi ch'iindiveéⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī nguɛ́ɛ́
s'neeⁿ naaⁿ 'nū caⁿ'angua'á 'nū caavā
ndis'tiī. Ngiicá 'nū chi maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í
yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā chi diíⁿ
nī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chi Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tée yā ndís'tiī ndu-
cuéⁿ'e vaadī deenu ndúúcū vaanīcadíínūuⁿ
chi yeⁿ'é Ndyuūs. 10 Ngaⁿ'angua'á 'nū chi
ndís'tiī cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī nanááⁿ
Jesucristo ti yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ diíⁿ nī tan'dúúcā chi neⁿ'e Señor
yeⁿ'e yú. Ní 'íícú vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'é nī yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē chi n'daacā chi idiíⁿ nī. Ní
cuuvi 'cueēⁿ ca nī yeⁿ'e vaadī deenu chí
yeⁿ'e Dendyuūs. 11 Ngiicá 'nū Ndyuūs chi
tée yā ndís'tiī poder yeⁿ'é yā chí ch'ɛɛtɛ ca
chí cuuvi diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī ndúúcū
poder chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'íícú ndúúcū
paciencia cuuvi cuchɛɛ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē
chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā ndúúcu nī. Ní yeenú
nī. 12 Ní ndís'tiī canéé chi ca'á nī gracias
Ndyuūs Chiida yú caati Ndyuūs diíⁿ yā
ndúúcu yú chí vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e yú naachi
cuuvi yeⁿ'e yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
i'téénu yā Cristo. Ní caⁿ'a yā chi tée yā
s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi yeⁿ'é yā taachi ndaa yú na lugar chí
dɛɛvɛ ca naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
yeⁿ'ē. 13 Canéé chi ca'á nī gracias Ndyuūs
caati nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chi
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e maaíⁿ. Ní Ndyuūs
dicho'ó yā s'uuúⁿ naachi canéé Jesucristo
chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā. Jesucristo ní Daiyá
Ndyuūs chi Ndyuūs neⁿ'e taaví yā. 14 Níícú
Jesucristo cuaí yā s'uuúⁿ ndúúcū precio
chi yuūúⁿ yeⁿ'é yā taachi ch'īi yā na cruz
cucáávā s'uuúⁿ. Ní cáávā chuū Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nuūⁿndī yeⁿ'e
yú.

Chi nduuvidaama yú ndúúcū Ndyuūs cucáávā chi Cristo ch'īi yā

15 Jesucristo ní tan'dúúca Ndyuūs chi-
ida yú chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú, 'tiicá yā. Ní
Cristo miiⁿ 'āā caneé yā vmnááⁿ vmnaaⁿ
chi din'dái yā núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī. 16 Ní
Ndyuūs yeⁿ'e yú ndúúcū Cristo miiⁿ din'dái
yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Din'dái
yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ nanguuvi.
'Tiicá ntúūⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'ē chi inaaⁿ yú
ndúúcū yeⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú. N'dáá rá
chi vɛ́ɛ́ ángeles chi yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū

ángeles chi yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi ngaⁿ'ā
ntiiⁿnyuⁿ na 'yúúné ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē
chi ngaⁿ'á yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē naciones na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcū
poder yeⁿ'e yā, tanducuéⁿ'ē ní Cristo miiⁿ
din'dái yā ní 'iivi yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē. [17] Cristo
miiⁿ ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū. Ní Cristo miiⁿ diíⁿ yā
chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ canéé lu-
gar yeⁿ'ē ndúúcū orden. [18] Ní Cristo miiⁿ
ní tiíⁿ yā yeⁿ'e cuerpo chi yaācū yeⁿ'e
yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
Cristo. Ní ca'á yā vida 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e
cuerpo yeⁿ'é yā. Ní Cristo miiⁿ vmnááⁿ
vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā, caati lugar chi vmnááⁿ vmnaaⁿ cu-
uvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dendu'ū chi
vɛ́ɛ́. [19] Ní Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā chi
Cristo miiⁿ caneé yā ndúúcū nducuéⁿ'ē
poder chi yeⁿ'é Ndyuūs. [20] Ní cucáávā Cristo
miiⁿ Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā diíⁿ yā
chi cuuvi yeⁿ'é Cristo tanducuéⁿ'ē dendu'ū
taama vmnéⁿ'ēe tan'dúúcā tanducuéⁿ'ē chi
vɛ́ɛ́ vmnááⁿ vmnaaⁿ na va'ai chɛɛti nguuvi.
'Tiicá ntúūⁿ cuuvi yeⁿ'é yā tanducuéⁿ'ē chi
vɛ́ɛ́ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́
vaadī 'diiíⁿ cáávā yuúúⁿ yeⁿ'ē Jesucristo chi
can'daā taachi ch'īi yā na cruz.

[21] Ní tiempo chi 'āā chó'ōo ndís'tiī ní
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snúuⁿ yā yúúní 'tíícā
ndís'tiī. Ní nguɛɛ deenú nī Ndyuūs caati
diíⁿ nī cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daāca. Ní ndís'tiī
ní contra yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́
n'daacā staava yeⁿ'é nī. Naati maaⁿ ní
Ndyuūs nch'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī.
Maaⁿ ní amigos yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. [22] Ní
diíⁿ yā chi nduuvidaamá nī ndúúcū Ndyuūs
cáávā chi cuerpo yeⁿ'e Jesucristo ch'īi na
cruz. Ní Jesucristo ch'īi yā caavā s'uuúⁿ
chi ndaa yā ndúúcū s'uuúⁿ nanááⁿ Ndyuūs
Chiida yú. Ní Cristo ch'iⁿ'í yā chi s'uuúⁿ
ní yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ ní dɛɛvɛ vida yeⁿ'ē
yú. Níícu 'āā ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ Ndyuūs chi
vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yú. [23] Maaⁿ ní canee
chi i'téénu n'daacá nī nduudu cuaacu ní
cunee diitú nī ndúúcū chi i'téénu nī chi
yeⁿ'e Cristo. Ní cu'téénu cá nī nduudu
cuaacu yeⁿ'e Jesucristo chi ch'iⁿ'i chɛ́ɛ́ chi
cuuvi yeⁿ'e yú ní yeⁿ'ē chi cunee ngiinu
yú. Ní nguɛ́ɛ́ divíi nī yeⁿ'e nduudu cuaacu
yeⁿ'e Jesucristo ti n'daacā canee nī nanáaⁿ
yā ní cunee ngiinu cá nī. Nduudu cuaacú
'cūū yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ cheⁿ'e yā candɛɛ yā chí cuuvi yeⁿ'ē
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. Ní nduudu cuaacu miiⁿ chiiⁿ chi 'úú
Pablo ngaⁿ'a caati 'tíícā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é.

Pablo nginneé yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Jesu-
cristo

[24] Maaⁿ ní yeenú taaví yeⁿ'ē chi n'geenú
ngii cucáávā ndís'tiī chi i'téénu nī nduudú
'cūū. Ní 'tíícā maaⁿ ní yeenú taaví chi
'cueenú cuuvi na cuerpo yeⁿ'é tan'dúúcā
chi ch'eenú chiī Cristo na cuerpo yeⁿ'e yā
cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ ní
yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yā. Ní 'tíícā diíⁿ cumplir
vaadī ya'ai yeⁿ'e Cristo cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yā. [25] Ndyuūs tee yā ntiiⁿnyuⁿ 'cūū
yeⁿ'é chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'é
yā. Ní diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs nguaaⁿ
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata Israel caati
'tííca cuuvi cuaacu nduudu yeⁿ'e Ndyuūs
chi ngaⁿ'a ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. [26] Ní ndu-
udú 'cūū nguɛ́ɛ́ deenú 'iiⁿ'yāⁿ caati canúúⁿ
n'de'ei ndii tiempo chi 'āā 'cuɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, naati maaⁿ ní chuū ch'iⁿ'i
Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā. [27] Níícú
Ndyuūs neⁿ'é yā chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi
yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel s'eeⁿ yā ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ́ Israel s'eeⁿ yā, nducyaaca
yā cuuvi deenú yā vaadī 'cuiica yeⁿ'ē chi
canúúⁿ n'de'ei. Chuū ní secreto miiⁿ. Cristo
caneé yā ndúúcū ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ
Israel yā. Ní ndúúcū Cristo miiⁿ snee ngiinú
nī chi caⁿ'á nī na va'ai chɛɛti nguuvi.

[28] Nús'uu ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu
yeⁿ'é Cristo nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní
nducuéⁿ'ē ngi'cueéⁿ 'nū 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū
vaadī deenu caati cuuvi deenú n'daacá yā
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuuvi
yeⁿ'é Cristo 'iiⁿyāⁿ ní n'daacā caneé yā
nanááⁿ Jesucristo. [29] Ní cáávā chuū 'úú
idiíⁿ ntiiⁿnyúⁿ 'cūū, ní diíⁿ diituú taavi ndu-
cuéⁿ'ē tiempo ndúúcū nducuéⁿ'ē poder chi
Ndyuūs itée yā 'úú.

2

[1] 'Úú neⁿ'é chi ndís'tiī cadíínuuⁿ nī chi
díítuú diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ caavā ndís'tiī ní cáávā
'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na yáāⁿ Laodicea, ní cáávā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'diichi tandii yā naáⁿ.
[2] Neⁿ'é chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū
ndís'tiī cuuvi diitú nī ndúúcū staava yeⁿ'é
nī. Ní nguɛ́ɛ́ 'va'á nī. Ní dáámá nada-
cadíínuuⁿ nī, ni dineⁿ'é nī 'aamá nī taama
nī. Ní deenu cá nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē vaadī

cuaacu, ní diituu caneé nī ndúúcū chi
i'téénu nī. Ní 'íícú cuuvi deenu cá nī chiiⁿ
chi Ndyuūs cunuuⁿ nˈdeˈéí yā chi yeⁿˈe maaⁿ
Jesucristo miiⁿ. Ní 'íícú cuuvi diituu cá
nī ndúúcū chi i'téénu nī yeⁿˈe Jesucristo.
3 Caati ndúúcū Cristo miiⁿ tanducuéⁿˈē chi
vɛ́ɛ́ yeⁿˈē vaadī deenu ndúúcū vaadī cadi-
inuuⁿ ní yeⁿˈé yā ndúúcū nducueⁿˈē cosa chi
cunúúⁿ nˈdeˈei yeⁿˈe nducyáácá 'iiⁿˈyāⁿ. 4 Ní
nducuéⁿˈē chuū ngaⁿˈá chi nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
cannche'ei ndís'tiī ndúúcū nduūdū yaadi
yeⁿˈé yā. 5 Ní chuū ngaⁿˈá caati 'áárá chi
nguɛɛ caneé ndúúcū ndís'tiī cuuvi deenú
nī chi nadacadíínuúⁿ taavi yeⁿˈe ndís'tiī.
Ní yeenú taavi 'úú taachi nˈgiindiveéⁿ chi
nˈdaacā idiíⁿ nī ní díítuu caneé nī ndúúcū
nduudu cuaacu yeⁿˈe Cristo chi i'téénu nī.
6 Maaⁿ ní tan'dúúcā chi i'téénu nī Señor
Jesucristo yeⁿˈē yú 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī chi
yeⁿˈé Cristo canéé chi nˈgɛɛtinéé nˈdaacá
nī cáávā Señor Jesucristo yeⁿˈē yú nginnee
yā ndís'tiī. 7 Ní canéé chi diiⁿ nˈdaacá nī
ndúúcū nducuéⁿˈē caati cu'téénu cá nī Je-
sucristo. Ní cu'téénu cá nī nguuvi nguuvi
tan'dúúcā chi ch'eēⁿ ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́
ndaacadaamí nī yeⁿˈe chi i'teenú nī. Ní
cuéⁿˈé daāⁿmaⁿ ngaⁿˈá nī, gracias Ndyuūs ti
yeⁿˈé yā ndís'tiī.

*Ye*ⁿˈé vida ngai yeⁿˈé 'iiⁿˈyāⁿ chi yeⁿˈe
Cristo

8 Maaⁿ ní diíⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿˈe
maáⁿ nī chí mar 'áámá saⁿˈā nguɛ́ɛ́ castaⁿˈa
sa ndís'tiī caavā vaanicadíínuūⁿ chˈɛɛté
yeⁿˈē sa ndúúcū nduudu yaadi yeⁿˈē sa.
Ní nguɛ́ɛ́ cannche'ei sa ndís'tiī caati ndu-
udu yeⁿˈē sa chí sta'a sa yeⁿˈe vaani-
cadíínūuⁿ yeⁿˈe 'iiⁿˈyāⁿ ní yeⁿˈe costumbre
yeⁿˈé 'iiⁿˈyāⁿ yeⁿˈé iⁿˈyeēⁿdī. Ndíí nguɛ́ɛ́
sta'a sa yeⁿˈē vaanicadíínūuⁿ yeⁿˈé Cristo.
9 Caati nducuéⁿˈē chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿˈe Ndyuūs
ndúúcū daiya yā Jesucristo. Jesucristo miiⁿ
ní Ndyuūs 'yā ní dáámá yā ndúúcū chiidá
yā. 'Tííca yā. 10 Ní nducuéⁿˈē chi vɛ́ɛ́ ní
yeⁿˈe ndís'tiī caati ndís'tiī ní yeⁿˈe Cristo
ndís'tiī. Jesucristo miiⁿ ní ndíí tiiⁿ yā yeⁿˈe
tanducuéⁿˈē 'iiⁿˈyāⁿ ní yeⁿˈe tanducuéⁿˈē
'iiⁿntyéⁿˈē yeⁿˈe tanducuéⁿˈē nación ní yeⁿˈe
tanducuéⁿˈē poder yeⁿˈe yááⁿnˈguiinūuⁿ chi
vɛ́ɛ́ na iⁿˈyeeⁿdí 'cūū. 11 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́
'iiⁿˈyāⁿ circuncidado yā na cuerpo yeⁿˈé
yā. Naati cáávā chi ndís'tiī ní yeⁿˈe Jesu-
cristo ndís'tiī, Cristo ní diíⁿ yā cuenta chi
ndís'tiī tan'dúúcā 'iiⁿˈyāⁿ chí circuncidado
yā ndís'tiī taachi Jesucristo nadanguáⁿˈai yā
ndís'tiī yeⁿˈe poder yeⁿˈe nuūⁿndī chi vɛ́ɛ́ na
cuerpo yeⁿˈé nī. 12 Ní taachi chɛɛdinuūⁿniⁿ
yā ndís'tiī, tuu'mi ní caneé nī tan'dúúcā
chí chˈɛɛchí nī na yáinyāⁿ ndúúcū Cristo
ní caneé nī tan'dúúcā chi nadacueéⁿ nī
yeⁿˈē nguaaⁿ tináⁿˈā ndúúcū Cristo. 'Tííca
rā váá caati i'téénu nī poder yeⁿˈe Ndyuūs
chi diiⁿ chi nacueeⁿ Jesucristo yeⁿˈē nguaaⁿ
tináⁿˈā. 13 Ní tiempo chi chó'ōo espíritu
yeⁿˈe ndís'tiī ní nˈdiī cucáávā nuuⁿndi chi
diíⁿ nī. Ní nguɛ́ɛ́ ndís'tiī 'iiⁿˈyāⁿ cir-
cuncidado yā ndís'tiī. Naati maaⁿ ní
Ndyuūs tee yā vida cueⁿˈe daāⁿmaⁿ ndís'tiī
dáámá dáámá ndúúcū Cristo ti Ndyuūs
nadanchˈɛɛcú yā yeⁿˈē tanducuéⁿˈē nuuⁿndi
yeⁿˈé nī. 14 Cuááⁿ vmnaaⁿ canee yú ndúúcū
nducuéⁿˈē cuenta yeⁿˈe nuuⁿndi yeⁿˈe yú ti
nguɛɛ diiⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿˈa ley yeⁿˈé
Ndyuūs. Ní cáávā ley miiⁿ ní cuenta yeⁿˈe
nuuⁿndi yeⁿˈe yú diiⁿ condenar s'uuúⁿ.
Naati Cristo nadíí'vɛ yā 'áámá vmnéⁿˈēe
cuenta yeⁿˈe nuuⁿndi yú taachi ch'īi yā na
cruz cáávā s'uuúⁿ. Ní cáávā chi ch'īi yā
cáávā s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi nadatuūví yā
ley miiⁿ ti nguɛ́ɛ́ cuuvi condenar s'uuuⁿ.
15 Ní taachi Cristo ch'īi yā na cruz cuchɛɛ́
yā yeⁿˈe nducuéⁿˈē 'iiⁿntyéⁿˈē yeⁿˈe espíritu
chi nguɛ́ɛ́ nˈdaacā ndúúcū poder yeⁿˈé yā.
Ní diíⁿ yā chi 'cuinaaⁿ espíritu s'eeⁿ nanááⁿ
ndcyáácá espíritus. Ní Cristo chˈiⁿˈí yā
ndcyáácá 'iiⁿˈyāⁿ chi chɛ́ɛ yā yeⁿˈe espíri-
tus.

*In'nuú*ⁿ nī ndcuéⁿˈē chi yeⁿˈē vaˈai
chɛɛti nguuvi

16 Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ nacadíínuuⁿ nī yeⁿˈe
'iiⁿˈyāⁿ chi diíⁿ yā condenar ndís'tiī caavā
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ chi nge'é nī ndúúcū chi
ngi'i nī o ndúúcū yeⁿˈē chi diíⁿ nī taachi
vɛ́ɛ́ 'viicu s'eeⁿ ndúúcū 'viicu yeⁿˈe 'iiyū
ngai ndúúcū 'viicu yeⁿˈe sábado chí nguuvi
chi ntaavíˈtuunúūⁿ 'iiⁿˈyāⁿ. 17 Ndcuéⁿˈē
'viicu ndúúcū chi diíⁿ 'iiⁿˈyāⁿ ní chˈiⁿˈi yeⁿˈe
Cristo chi cuchiī, naati nducuéⁿˈē chuū
cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿˈā chi yeⁿˈe Cristo
miiⁿ. 18 Nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ nī yeⁿˈe
'iiⁿˈyāⁿ chi diíⁿ yā condenar ndís'tiī caati
ngaⁿˈa yā chí nˈdiichí yā visiones. 'Iiⁿˈyāⁿ
s'eeⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi nˈgɛɛtɛ maáⁿ yā
caavā cosas chi nˈdiichí yā. 'Iiⁿˈyāⁿ s'eeⁿ
ngaⁿˈa yā chi canee chi ndiicúⁿ nī maáⁿ
nī ní dichˈɛɛté nī ángeles. 'Iiⁿˈyāⁿ s'eeⁿ

diíⁿ yā cosas chi nguéɛ́ deenú yā yeⁿ'ē ní n'gɛɛtɛ maáⁿ yā caavā chi nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e cosas chi candɛ̄ɛ yeⁿ'ē maaⁿ tiíⁿ yā. [19] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ caneé yā ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo. Cristo miiⁿ ní tiiiⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'yā. Ní Cristo miiⁿ ní diíⁿ yā chi nducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā ní n'giita yā caati i'téénu cá yā yeⁿ'é yā. Ní Cristo miiⁿ diíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā caneé yā tan'dúúcā chi nduuvi daamá yā tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'e yú nduuvidaama yeⁿ'ē ndúúcū 'iini ndíí nduū. 'Tíícā diíⁿ Cristo tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs.

[20] Maaⁿ ní ndís'tiī 'āā ch'īi nī taachi ch'iī Jesucristo. Ní canée nī libre yeⁿ'e reglas yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Maaⁿ ní, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi n'gɛɛtinéé ndís'tiī tan'dúúcā chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī? ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi i'téénu nī reglas yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi ngaⁿ'a 'tíícā? [21] Nguéɛ́ tuu'ví nī chuū, nguéɛ́ che'é nī cosa 'cūū, ní nguéɛ́ cuta'á nī cosa 'cūū na ta'á nī. [22] Ní reglas miiⁿ chííⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ din'dái yā ní chííⁿ chí ca'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Nducuéⁿ'ē reglas 'cūū nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ caati Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ cosas caati cuuvi che'é yā yeⁿ'ē. [23] Cuaacu chi 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā reglas miiⁿ tan'dúúcā chi ch'iⁿ'i chi yeⁿ'ē vaadī deenu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Reglas miiⁿ ch'iⁿ'i chi yeⁿ'ē religión chi ngaⁿ'ā chi 'iiⁿ'yāⁿ caneé chí dich'ɛɛté yā ángeles. Ní reglas miiⁿ ch'iⁿ'ī chí 'iiⁿ'yāⁿ caneé chí ndiicuúⁿ yā maáⁿ yā ní ch'iⁿ'i chi 'iiⁿ'yāⁿ caneé chí 'cueenú yā cuuvi na cuerpo yeⁿ'e yā. Naati nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ mar 'áámá regla yeⁿ'ē chí diiⁿ ayudar 'iiⁿ'yāⁿ caati nguɛɛ dinuuⁿndí yā tan'dúúcā chi neⁿ'e diiⁿ cuerpo yeⁿ'é yā.

3

[1] Maaⁿ ní chi ndís'tiī ní 'āā nduuchí nī yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā dáámá ndúúcū Jesucristo, ndís'tiī in'nuúⁿ nī dendu'ū chi yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi naachi Cristo vɛ́ɛ yā lado yeⁿ'e honor yeⁿ'ē Ndyuūs chí lado tá cuaacú yā. [2] Ní nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e Ndyuūs ní nguéɛ́ yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [3] 'Tíícā ndís'tiī ní ch'īi nī dáámá ndúúcū Cristo ní caneé nī tan'duucā chi ch'iī cuerpo yeⁿ'é nī. Maaⁿ ní canúúⁿ n'de'ei vida yeⁿ'é nī ndúúcū Cristo nanááⁿ Ndyuūs. [4] Maaⁿ vida yeⁿ'e yú ní cuaacu chí Cristo. Ní taachi ndaa Cristo taama vmnéⁿ'ēe tuu'mi ní s'uuúⁿ ndaa yú nduucú yā ní vɛ́ɛ parte yeⁿ'e yú nduucú yā na va'ai chɛɛti nguuvi.

*Ye*ⁿ'e vida ndiicúū yeⁿ'ē yú ní yeⁿ'e vidā ngai yeⁿ'ē yú

[5] Maaⁿ ní diiⁿ yú cuenta chi ch'iī cuerpo yeⁿ'e yú ní 'āā ntɛ́ɛ diiⁿ yú nuuⁿndi. N'diichí nī, vɛ́ɛ nuuⁿndi nguaáⁿ nī. Neⁿ'é nī 'áámá saⁿ'ā o 'aama n'daataá chi nguéɛ́ yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'é nī diíⁿ nī cosa chi nguéɛ́ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní neⁿ'é nī n'diichí nī 'áámá n'daataá o 'áámá sáⁿ'ā chi nguéɛ́ yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'é nī dendu'ū chi nguéɛ́ yeⁿ'e nī. 'Tiicá nī. Ní canee nī tan'dúúcā chi i'téénu nī ídolos chi imágenes. [6] Nducuéⁿ'ē chuū ní nuuⁿndi. Ní Ndyuūs diiⁿ yā castigar nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ diiⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yā. [7] 'Tíícā 'āā dinuuⁿndí ndís'tiī tiempo chi 'āā chó'ōo. [8] Maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ diíⁿ nī nuuⁿndi. Nguéɛ́ ditaáⁿ nī, nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ taáⁿ nī. Nguéɛ́ diíⁿ nī cosas chi nguɛɛ n'daācā 'aamá nī ndúúcū taamá nī. Nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chííⁿ chi nguéɛ́ n'daāca chi maáⁿ yā diíⁿ yā. Nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nī mar 'áámá nduudu chi nguéɛ́ n'daacā. [9] Nguéɛ́ caaⁿ'máⁿ nī nduudu yaadi 'aama nī ndúúcū taama nī. Nguéɛ́ diíⁿ nī 'túúcā caati 'āā dicuenta nī tan'dúúcā chi 'āā ch'iī cuerpo yeⁿ'é nī ndúúcū nducuéⁿ'ē chi nguéɛ́ n'dááca chi 'āā diíⁿ nī. [10] Ní maaⁿ ní cuerpo yeⁿ'é nī ní tan'dúúcā cuerpo chi ngai chi Ndyuūs din'dái yā. Ní nguuvi nguuvi diíⁿ yā chi ndís'tiī cuuví nī tan'dúúcā Ndyuūs, 'tiicá nī. Ní 'íícú Ndyuūs diíⁿ yā chi cuuvi deenu cá nī yeⁿ'é Ndyuūs. [11] Caati nanááⁿ Jesucristo miiⁿ nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel o 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ ní circuncidado yā o nguéɛ́ circuncidado yā. Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi snéé yúúní, o nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi 'iitī 'cuɛɛti. Nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ 'iivi yeⁿ'é yā, o 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé libre yā. Dámaāⁿ dichíí'vɛ̄ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Cristo ní Cristo caneé yā nduucú yā.

[12] Ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs dineⁿ'é yā ndís'tiī ní nndɛɛvɛ yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Maaⁿ ní ndís'tiī canee chi diya'áí nī 'iiⁿ'yāⁿ ní din'daāca cá nī. Nguéɛ́ dich'ɛɛté nī maáⁿ nī

naati diíⁿ nī nducuéⁿ'ē ndúúcū vaadī ndi-
icúúⁿ. 13 Ní nginneé nī 'aamá nī taama nī. Ní
cuchɛɛ́ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Ní nadach'ɛɛcú
nī 'iiⁿ'yāⁿ chí diíⁿ yā 'áámá falta ndúúcu
nī. Ní tan'dúúcā chi Cristo nadach'ɛɛcú yā
nuuⁿndi yeⁿ'é nī, 'tiicá ntúūⁿ nadach'ɛɛcú
nī yeⁿ'e 'aama nī ndúúcū taama nī. 14 Nguaaⁿ
nducuéⁿ'ē chí diíⁿ nī, dineⁿ'e taavi cá nī
'iiⁿ'yāⁿ ti taachi diíⁿ nī 'túúcā caneé nī
tan'dúúcā chi nduuvidaamá nī yeⁿ'ē ndu-
cuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́. Ní diíⁿ nī cumplir nducuéⁿ'ē
dendu'ū. 15 Ní vaadī 'diiíⁿ chi Ndyuūs itée yā
ndís'tiī na staava yeⁿ'é nī canee chi ch'iⁿ'ī
ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi diíⁿ nī caati Ndyuūs
yaa'ví yā nducyáácá ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é
nī vaadī 'diiiⁿ miiⁿ. Ní nducyáácá nī ní
caneé nī tan'dúúcā 'áámá cuerpo nūuⁿ, 'ti-
icá nī. Maaⁿ ní ca'á nī gracias Ndyuūs caavā
chuū.

16 Ní 'áámá canéé n'daacā na staava yeⁿ'é
nī nducuéⁿ'ē nduudu cuaacu chí n'daacā
taavi ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ca'cueéⁿ nī ní ch'iⁿ'í
nī 'áámá nī taama nī ndúúcū nducuéⁿ'ē
vaadī deenu. Ngiitá nī salmos ndúúcū
himnos ndúúcū canciones chi ngaⁿ'ā yeⁿ'é
Ndyuūs. Ní ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī
nca'á nī gracias Ndyuūs. 17 Níícú nducuéⁿ'ē
cosa chi diiⁿ nī 'áárá chí caaⁿ'máⁿ nī o diíⁿ
nī ntiiⁿnyuⁿ, diíⁿ nī nducuéⁿ'ē caavā Señor
Jesús ní nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú
cáávā Cristo.

Tan'dúúcā chi canee chi diiⁿ yú ti yeⁿ'e
Cristo s'uuúⁿ

18 Ndís'tiī n'daataá chi 'níínívaacu,
cu'teenú nī yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'é nī caati 'tíícā
canee chi diíⁿ nī ti yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.
19 'Tiicá ntúūⁿ isaⁿ'a yeⁿ'é yā, dinéⁿ'e nī
n'daataá yeⁿ'é nī ní nguɛ́ɛ́ nduuvi taáⁿ nī
ndúúcū n'daataá yeⁿ'é nī. 20 Ndís'tiī daiyá yā
chi yeⁿ'e Cristo 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e chiidá
nī ní chɛɛcu nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē caati 'tíícā
neⁿ'e Ndyuūs. 21 Ní ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ daiyá
nī, nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chi nduuvi táaⁿ daiyá nī
caati cuayiivi ní nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā chɛɛ chi
caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e yā. 22 Ndís'tiī chi dichíí'vɛ̄
'iiⁿ'yāⁿ, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē
chi ngaⁿ'ā 'iiví nī yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguɛ́ɛ́
diíⁿ nī tan'dúúcā chi neⁿ'é yā dámaaⁿ taachi
nanáaⁿ yā ndís'tiī. Ní 'iiví nī cuuvi deenú yā
chi n'daacā idiíⁿ nī, naati diíⁿ nī nducuéⁿ'ē
ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī.
Ní 'va'á nī Ndyuūs. 23 Ní tanducuéⁿ'ē chi
diíⁿ nī, diíⁿ nī ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é
nī. Ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ tan'dúúcā chi
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'ē 'iiví nī. 24 Ní ndís'tiī deenú nī chi cuuvi
cuta'á nī yeⁿ'e chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é nī chííⁿ chi tée
Cristo ndís'tiī. Cuaacu chi ndís'tiī dichíí'vɛ
nī Jesucristo ní cuaacu nííⁿnyúⁿ Cristo ní
'iiví nī. 25 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daāca idiíⁿ
yā caⁿ'á yā cuta'á yā ná díí'vɛ yā yeⁿ'ē
chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daācā. Ndyuūs
'āā daamá nūuⁿ diíⁿ yā tratar ndúúcū
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ.

4

1 Ndís'tiī patrones chi vɛ́ɛ́ mozos yeⁿ'é
nī, diíⁿ nī chí cuaacu ndúúcū chi n'daacā
ndúúcū mozos yeⁿ'é nī. N'gaacú nī chi vɛ́ɛ́
'iiví nī chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.
2 Nducuéⁿ'ē tiempo caaⁿ'maⁿngua'á nī
ní 'cuɛɛti nduuchí nī. Ní ca'á nī gracias
Ndyuūs. 3 Caaⁿ'maⁿngua'á ntuúⁿ nī yeⁿ'ē
nús'uu ti Ndyuūs tée yā lugar nús'uu chi
cuuvi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é
yā. Ní nduudu miiⁿ ní yeⁿ'e Cristo. Ní
nguɛ́ɛ́ déénu 'iiⁿ'yāⁿ naati maaⁿ ní ngaⁿ'a
'nū nduudu miiⁿ. Ní cucáávā nduudu
miiⁿ maaⁿ 'úú canuúⁿ vácūū ndúúcū ca-
dena 'cūū. 4 Caaⁿ'maⁿngua'á nī cáávā 'úú
chi cuuvi caaⁿ'máⁿ n'daacā nduudu miiⁿ
tan'dúúcā chi canéé chi caaⁿ'máⁿ.
5 Maaⁿ ní ndís'tiī 'cuɛɛtinéé n'daacá
nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Ndyuūs. Diíⁿ nī n'daacā nducuéⁿ'ē tiempo.
6 Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ caaⁿ'máⁿ nī chí n'daacā
ndúúcū nduudu n'dai. Ní canéé chí
déénu nī táácā chi cuuvi nan'guɛɛcuta'á nī
ca'áámá ca'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

'Cuiīnu carta miiⁿ ndúúcū saludos

7 Hermano Tíquico chi neⁿ'e yú, 'áámá
canee sa chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Jesu-
cristo ní diiⁿ sa dáámá ntiiⁿnyuⁿ nduucú.
Saⁿ'ā miiⁿ cuuvi sa ndís'tiī tan'dúúcā chi
'úú caneé ní diíⁿ. 8 Ní cáávā chiiⁿ di-
cho'ó Tíquico nanááⁿ ndís'tiī caati cuuvi sa
ndís'tiī táácā n'gɛɛtineé 'nū. Ní tée sa 'vi-
ich'ɛɛtíínūuⁿ na stava yeⁿ'é nī. 9 Ní dicho'ó
ntúūⁿ hermano Onésimo, saⁿ'ā chi neⁿ'e yú,
ní 'áámá canee sa chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs. Ní yeⁿ'e 'áámá chɛɛ ndís'tiī. Her-
manos s'eeⁿ yaa'ví yā ndís'tiī tanducuéⁿ'ē
chi diíⁿ 'nū 'muuⁿ.
10 Saⁿ'ā Aristarco chi canúúⁿ vácūū ndu-
ucú idichó'o sa: N'dai ndís'tiī. 'Tiicá ntúūⁿ
dicho'o saⁿ'ā Marcos chi dácūú saⁿ'ā Bern-
abé. Ní ndís'tiī 'āā sta'á nī orden chi 'cuaaⁿ

nī hermano Marcos miiⁿ nduuti chi ndaa sa
nanááⁿ ndís'tiī. 11 'Tiicá ntúūⁿ Jesús chi ngu-
uvi Justo dicho'o sa: N'dai ndís'tiī. Dámaāⁿ
saⁿ'ā s'uuⁿ chi yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní
i'téénu yā Jesucristo diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ndu-
ucú yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā. Saⁿ'ā s'uuⁿ ntée ca yā 'viich'εεtíínūuⁿ
'úú. 12 Saⁿ'ā Epafras ntúūⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e Cristo ní yeⁿ'e 'áámá chεε ndís'tiī
dicho'o sa: N'dai ndís'tiī. Saⁿ'ā miiⁿ neené
ngaⁿ'angua'ā sa yeⁿ'e ndís'tiī chi ndís'tiī
'áámá caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī níícú
chi dámaāⁿ neⁿ'é nī diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē
tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ nī.
13 'Úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e Epafras
miiⁿ. Neené inadacadíínuuⁿ sa yeⁿ'é ndís'tiī
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáāⁿ Laodicea
ndúúcū yáāⁿ Hierápolis. 14 Saⁿ'ā Lucas chi
doctor chi neⁿ'e yú ndúúcū saⁿ'ā Demas
dicho'ó yā: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

15 Maaⁿ ní ndís'tiī dicho'ó nī: N'dai
ndís'tiī, nga'á nī hermanos chi snéé na
yáāⁿ Laodicea. Dicho'ó nī: N'dai ndís'tiī,
n'daataá Ninfas ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Jesucristo ní nduuvidaamá yā na vaacu
tá chi yaācū yeⁿ'é yā. 16 Ní taachi 'cuiīnū
n'geéⁿ nī carta 'cūū nguaaⁿ ndís'tiī dicho'ó
nī carta 'cūū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Laodicea
chi 'cueéⁿ yā na yaacū yeⁿ'é yā. Ní canee
chi 'cueéⁿ nī ntúūⁿ 'áámá carta chi dicho'ó
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Laodicea. 17 Ní ndís'tiī cu-
uvi nī saⁿ'ā Arquipo chi 'úú caaⁿ'máⁿ 'tíícā:
Díí Arquipo, diiⁿ di cuidado chi diiⁿ n'daacā
di ní 'cuiinu di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor chi
Señor tee yā díí.

18 'Úú, Pablo, dinguúⁿ saludos 'cūū
ndúúcū ta'á ndúúcū letras yeⁿ'é. N'gaacú nī
yeⁿ'é chi canuúⁿ vácūū. Neⁿ'é chi Ndyuūs
itée yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YÁĀⁿ TESALÓNICA

Pablo ndúúcū compañeros yeⁿ'é yā idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū na yáāⁿ Tesalónica

1 'Úú, Pablo, idinguúⁿ carta 'cūū ndúúcū saⁿ'a Silvano ndúúcū saⁿ'ā Timoteo yeⁿ'e
hermanos yeⁿ'e yú chi caⁿ'á yā na yaācū
yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica, 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é
Ndyuūs Chiida yú níícú yeⁿ'é Señor Jesu-
cristo. Neⁿ'é 'nū chi Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū Señor Jesucristo tée yā ndís'tiī ndu-
cuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é yā, ní vaadī 'diíⁿ
yeⁿ'é yā canee na staava yeⁿ'é nī.

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica din'daacá
yā ní diitu i'téénu yā Jesucristo

2 Ca'á 'nū gracias nanááⁿ Ndyuūs
cáávā nducyaaca ndís'tiī ní taachi
caaⁿ'maⁿngua'á 'nū inin'gáácú 'nū yeⁿ'e
ndís'tiī. 3 Ní taachi ngaⁿ'angua'á 'nū nanááⁿ
Ndyuūs Chiida yú, ngaⁿ'angua'á 'nū yeⁿ'e
ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ nī caati i'téénu cá nī ní chí
neⁿ'e cá nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní chí nginnee
yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuchéε nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē.
Ní 'áámá caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī
caati cūnee ngiinú nī chi Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú caⁿ'á yā tée yā chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'é
nī. 4 Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é 'nū, Ndyuūs
neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní deenú 'nū chi Ndyuūs
ndεεvε yā ndís'tiī chi ndís'tiī cuuvi yeⁿ'é
yā ndís'tiī. 5 Taachi ngaⁿ'a 'nū nduudu
cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ ndís'tiī nguεε
dámaāⁿ ngaⁿ'á 'nū nduudu miiⁿ ndúúcū
nduudu yeⁿ'é 'nū ti ndúúcū poder yeⁿ'ē
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní deenú 'nū
chi nduudu cuaacu miiⁿ ní cuaacu. Ndís'tiī
ní deenú nī du'u saⁿ'ā nús'uu taachi caneé
'nū ndúúcū ndís'tiī ni táácā diíⁿ 'nū caati
maáⁿ nī cuuvi 'cuεεtinéé n'daaca nī.

6 Ni ndís'tíí ní 'āā diiⁿ nī tan'dúúcā chi
nús'uu diíⁿ 'nū ní tan'dúúcā chi diiⁿ Señor
Jesucristo yeⁿ'ē yú. Ní i'téénu nī nduudu
cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní yeenú nī ndúúcū
vaadī yeenú chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
tee yā ndís'tiī 'áárá chí ch'eenú nī chiī
cucáávā chi i'téénu nī. 7 Ní cucáávā chi
diíⁿ nī 'tuucā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Señor Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ
yáⁿ'āa Macedonia ndúúcū núúⁿmáⁿ yáⁿ'āa
Acaya cuuvi cuta'á ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá
ejemplo ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi diíⁿ nī.
8 Ní ndís'tiī diiⁿ nī chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cu-
uvi déénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor.
Nguεε dámaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedo-
nia ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Acaya naati
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē cuaāⁿ 'āā deenú yā
chi ndis'tiī i'téénu nī Ndyuus. Ní nguεε
caneé chi caaⁿ'maⁿ cá 'nū dε'ε̄ vεε yeⁿ'e
nī ti n'daacā i'téénu nī. 9 Ní nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā nús'uu yeⁿ'e visita yeⁿ'é
'nu taachi caneé 'nū nguaaⁿ ndís'tii. Ni
ngaⁿ'a yā tan'dúúcā chi ndís'tiī s'néeⁿ nī
ídolos caavā chi cu'téénu nī Ndyuūs chí
canduuchi, Ndyuūs chí cuáácú chi Ndyuūs.
Ní tuca'á nī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.
10 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'a yā chi ndís'tiī cūnee
ngiinú nī chi Jesucristo chi Daiya Ndyuūs ní
ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'ē va'ai chεεti
nguuvi. Ndyuūs nada'cueeⁿ yā Jesús miiⁿ
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Níícú Jesucristo miiⁿ
ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'ē
castigo chi neené díítūu yeⁿ'e tiempo chi
cuchiī.

2

Ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ Pablo naachi caneé yā
na yáāⁿ Tesalónica

1 Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'e yú, deenú nī
chi tiempo chi canéé 'nū nguaaⁿ ndís'tiī
chi nguεε tandii rá diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs. 2 'Āā deenú nī chi 'āā cueⁿ'é 'nū
yáāⁿ Filipos vmnaaⁿ chi ndaá 'nū nanááⁿ
ndís'tiī. Ní déénu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿya
nguεε n'daacā diíⁿ yā nduucú 'nū. Ní
ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'é 'nū chi ch'eenú 'nū
chii. Níícú taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī,
nguεε 'va'á 'nū chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu
cuaacu chí ngai yeⁿ'e Cristo 'áárá chí deenú
'nū chi vεε cá 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'e
nús'uu, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguέέ n'daacā diíⁿ yā
nduucú 'nū. 3 Caati deenú 'nū chi ngaⁿ'á
'nū nduudu cuaacu miiⁿ nguέέ ndúúcū
vaanicadíínuuⁿ yeⁿ'é 'nū chí nguέέ n'daacā
ndíí nguέέ ndúú nginnche'éí 'nū 'iiⁿ'yāⁿ.
4 Naati Ndyuūs n'diichí ya vida yeⁿ'é 'nū
chi n'daacā n'gεεtineé 'nū. Ní tee yā
ntiiⁿnyuⁿ nús'uu chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu
cuaacu yeⁿ'ē chi cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní nguεε diíⁿ
'nū ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ chi cūnee yíínūu 'iiⁿ'yāⁿ
naati diíⁿ 'nū chiiⁿ chi neⁿ'e Ndyuūs chi
snaaⁿ yā nducuéⁿ'ē chi vεε na staava yeⁿ'e

yú. [5] Ní ndís'tiī deenú nī chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
'nū nduudu cuaacu miiⁿ ndúúcū n'deee
n'dáí nduudu chi n'dai taavi chi cūnee yiinú
nī yeⁿ'é 'nū. Ní nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á 'nū cáávā chi
diíⁿ 'nū ganar tuūmī. Ndyuūs ní deenú yā
yeⁿ'é 'nū yeⁿ'e chi diíⁿ 'nū. [6] Mar 'áámá
vmnéⁿ'ēe diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs
caavā chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi
n'gɛɛté 'nū. Ní nguɛ́ɛ́ nanááⁿ ndís'tiī, ndíí
nguɛɛ nduu nanááⁿ tanáⁿ'a yā. Ní deenú
'nū chi cuuvi ch'iⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ
maáⁿ 'nū caati Cristo dichó'o yā nús'uu
chi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e apóstoles ní
candɛɛ́ 'nū nduudu yeⁿ'é yā. [7] Naati 'tíícā
diíⁿ 'nū ndúúcu nī tan'dúúcā chi ndís'tiī
da'caiyáā daiyá 'nū. Niicu tan'dúúcā chi
diiⁿ 'áámá n'daataá ndúúcū daiyá yā taachi
idi'cuiitá yā ní diíⁿ yā cuidado daiyá yā,
'tíícā diíⁿ 'nū ndúúcu nī. Ní n'daacā ngaⁿ'á
'nū ndúúcū nī ndúúcū vaadī n'giinu. [8] Ní
'tíícā neⁿ'e cá 'nū ndís'tiī chi neⁿ'é 'nū tee
'nū ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs, naati 'tiicá ntuūⁿ neⁿ'é 'nū
'cuuví 'nū cáávā ndís'tiī caati 'āā neⁿ'e
taavi cá 'nū ndís'tiī. [9] Ndís'tiī hermanos
yeⁿ'e yú, n'gaacu nī yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi
diiⁿ cá 'nū ni ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ ndís'tiī. Ní diíⁿ 'nū
ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū ta'á 'nū ndíí nguuvi ndíí
n'gaaⁿ cáávā chi vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'é 'nū.
Ní nguɛ́ɛ́ di'vaachí 'nū ndís'tiī yeⁿ'ē dɛ́'ɛ̄
vɛɛ. [10] Ní ndís'tiī ní testigos yeⁿ'é 'nū.
'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ní testigo yeⁿ'é 'nū
tan'dúúcā chi 'cuɛɛtinee n'daacá 'nū ní diíⁿ
'nū dendu'ū chi cuaacu taachi caneé 'nū
nguaaⁿ ndis'tiī chi i'téénu nī Señor Jesu-
cristo. Ní nguɛ́ɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi
caaⁿ'maⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ 'nū. [11] Ní
'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī deenú nī tan'dúúcā chi
diíⁿ 'nū ndúúcū ca'áámá ca'áámá ndís'tiī.
Ní diíⁿ 'nū tan'dúúcā chi nús'uu ní chiidá
nī ni ndís'tiī ní daiyá 'nū ní tee 'nū consejo
ndís'tiī ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūuⁿ. [12] Ní ch'iⁿ'i
'nū ndís'tiī tan'dúúcā chi cuuvi n'gɛɛtinee
n'daacá nī nanááⁿ Ndyuūs caati ndís'tiī ní
yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs ní yaa'ví
yā ndís'tiī chi cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Ní vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē cosas
chí n'dai yeⁿ'é nī. [13] Níícú cáávā nducuéⁿ'ē
chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní ca'á 'nū gracias
Ndyuūs caati taachi ndís'tiī ní ch'iinniveé
nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi ngaⁿ'á 'nū
nanááⁿ ndís'tiī, chi'téénu nī nduudu miiⁿ
chi nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ nduudu
chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuaacu chi nduudu
miiⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs caati diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na
vida yeⁿ'é ndís'tiī chi i'téénu nī. [14] Ndís'tiī,
hermanos yeⁿ'é 'nū. Dáámá cho'o yeⁿ'e
ndís'tiī taachi n'geenú nī ngii cucáávā chi
diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel chi paisanos yeⁿ'é nī
ndúúcu nī. Chó'ōo ntúūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
naⁿ'á yā yaācū naachi 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā
Jesucristo na yáⁿ'āa Judea caati 'tíícā diiⁿ
'iiⁿ'yāⁿ Israel chi paisanos yeⁿ'é yā ndúúcu
yā. [15] Maaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ paisanos chi 'iiⁿ'yāⁿ
Israel ch'iiⁿ'nuⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē
yú tan'dúúcā chi diíⁿ yā ndúúcū profetas
chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
can'dáa yā s'uuúⁿ ní diiⁿ chi n'geenu yú
ngii. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā chiiⁿ chi Ndyuūs
neⁿ'é yā chi diíⁿ yā ní contra yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. [16] Ní taachi neⁿ'é 'nū ngaⁿ'á 'nū
nduudu cuaacu nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā caati cuuví nnguaⁿ'ai
yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi paisanos yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́
n'guúⁿ yā chi ngaⁿ'á 'nū. 'Tíícā ni vɛ́ɛ́ cá
nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Tíícā diíⁿ yā maaⁿ naati
cuayiivi Ndyuūs caⁿ'á yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ 'áámá castigo chi neené diitūu ca.

*Pablo ne*ⁿ'é yā caⁿ'á yā taama vmnéⁿ'ēe
ní n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica

[17] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú 'áárá chí
maaⁿ ní yaⁿ'ai snée 'nū yeⁿ'e ndís'tiī ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi naáⁿ 'nū ndís'tiī nadacadiinúúⁿ
'nū yeⁿ'e ndís'tiī. Nééné neⁿ'é 'nū cunée
'nū ndúúcū ndís'tiī ní n'diichí 'nū ndís'tiī.
[18] Ní diíⁿ 'nū nducuéⁿ'ē chi cuuví 'nū ti
cuuvi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ni 'úú
Pablo 'naaⁿ tiempo canee listo chi naⁿ'á
naati yááⁿn'guiinūuⁿ diiⁿ sa chi nguɛɛ cuuvi
ndaá. [19] ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi snéé ngiinu 'nū ní
yeenú 'nū? Snéé ngiinu 'nū ní yeenú 'nū ti
cuuvi candɛɛ́ 'nū ndís'tiī nanááⁿ Jesucristo
taachi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. [20] Cuaacu
nííⁿnyúⁿ chi ndís'tiī chi i'téénu nī ní diiⁿ chi
nééné yeenú 'nū cáávā chi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī.

3

[1] Ní taachi 'āā ntɛ́ɛ́ cuchɛɛ́ 'nū chi nguɛ́ɛ́
ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī, tuu'mi ní nad-
icadíínuuⁿ 'nū chi n'daacā chi maáⁿ 'nū
n'gɛɛtineé 'nū na yáāⁿ Atenas. [2] Ní di-
cho'ó 'nū Timoteo chi hermano yeⁿ'ē yú
chi cuuvi n'diichi sa ndís'tiī taacā snée

nī. Saⁿ'ā miiⁿ 'āā diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Ndyuūs daama nduucá 'nū ní ngaⁿ'a sa
nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo chi diiⁿ chi
nadinguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní cuuví
cūnnee sa ndís'tiī ní tée sa 'viich'ɛɛtíínūuⁿ
ndís'tiī. Ní cuuví cūnee diitu cá nī ndúúcū
chi i'téénu nī. Cáávā chuū dichó'o 'nū
Timoteo. 3 Nguɛɛ neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī
ndaacadaamí nī yeⁿ'e Jesucristo chi nguɛɛ
i'téénu nī Jesucristo cucáávā chi n'geenú nī
ngii. 'Āā deenú nī chi canee chi 'cueenú nī
cuuvi caati i'téénu nī Jesucristo. 4 Ní cuaacú
taachí ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī chii
'nū ndís'tiī chi ndaa tiempo chi canéé chi
'cueenu yú cuuvi tan'dúúcā chi chó'ōo
yeⁿ'é nī. Chuū ní ndís'tiī déénu nī. 5 Ní
cáávā chuū taachi 'āā ntɛɛ́ chɛɛ́ chi nguɛ́ɛ́
n'giindiveéⁿ yeⁿ'é ndís'tiī cho'ó hermano
Timoteo chi 'úú cuuvi deenú táácā sneé nī
ndúúcū chi i'téénu nī. Caati 'úú 'va'á chi
yááⁿn'guiinūuⁿ diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī ní
maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vē ntiiⁿnyuⁿ chi 'āā
diiⁿ 'nū nguaaⁿ ndís'tiī.

6 Naati maaⁿ ní Timoteo chi chiīca sá
yeⁿ'e ndís'tiī chi snee na yáāⁿ Tesalónica
ndaā sa nanaáⁿ 'nū. Ní yaa'vi sa nús'uuⁿ
chi n'daacā n'dai snee nī ti i'téénu nī
Ndyuūs. Ní ngaⁿ'a ntúūⁿ sā chi neⁿ'e nī
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní yaa'vi sa nús'uu
chi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ n'gaacu nī yeⁿ'é 'nū
ní neⁿ'é nī nús'uu. Ní néené neⁿ'é nī
n'diichí nī nús'uu. Ní nús'uu neⁿ'e ntúuⁿ
'nū n'diichi 'nū ndís'tiī. 7 Ní ndís'tiī her-
manos yeⁿ'é 'nū cucáávā chi n'giindiveéⁿ
'nū yeⁿ'ē ndís'tiī chi díítū canee nī ndúúcū
chi i'téénu nī yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e
yú maaⁿ ní vɛɛ́ 'viich'ɛɛtíínuuⁿ yeⁿ'é 'nū
yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chi ch'eenú 'nū chiī. 8 Ní
snéé 'nū tan'dúúcā chi vɛɛ́ vida ngai yeⁿ'é
'nū ti n'giindiveéⁿ 'nū chí n'daacā n'dai
caneé nī maaⁿ chi ndís'tiī ní yeⁿ'e Señor
Jesucristo ndís'tiī. 9 Maaⁿ ní gracias cuuvi
nca'á 'nū Ndyuūs Chiida yú cucáávā ndís'tiī
ní cucáávā chi ndís'tiī diiⁿ nī chi yeenu
taaví 'nū taachi ngaⁿ'angua'á 'nū caavā
ndís'tiī ndúúcū Ndyuūs Chiida yú. 10 Ní
ngaⁿ'angua'á 'nū ndíí nguuvi ndii n'gaaⁿ
chi Ndyuūs diíⁿ yā chi ndaá 'nū naachi snée
nī. Níícú cūnnee 'nū ndís'tiī níícú cuuvi
cu'téénu cá nī yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e
yú.

11 Neⁿ'é 'nū chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cūnnee yā nús'uu
caati cuuvi ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī. 12 Ní
Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cūnneé yā ndís'tiī
caati cuuvi neⁿ'e cá nī nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní dineⁿ'e taavi cá nī tan'dúúcā nús'uu
neⁿ'e taavi cá 'nū ndís'tiī. 13 Ní Ndyuūs
cuuvi cūnnee yā ndís'tiī chi 'áámá canéé
vaadī neⁿ'e yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'é nī.
Ní nguɛ́ɛ́ vɛɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Ní canéé
dɛɛvɛ staava yeⁿ'é nī nanááⁿ Ndyuūs Chiida
yú taachi ndaa Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú
ndúúcū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
'yā.

4

*Ye*ⁿ'ē tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi
'cuɛɛtinee yú

1 Maaⁿ ní di'cuíítu ca 'nū ndís'tiī her-
manos yeⁿ'e yú ní ngiicá 'nū ndís'tiī nanááⁿ
Jesucristo chi diíⁿ nī chuū. Tan'dúúcā
chi ca'cueéⁿ 'nū ndís'tiī táácā chi cuuvi
n'gɛɛtineé nī tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é yā,
'tíícā 'āā diíⁿ nī. Ní 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ cá nī
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní ngo'o cá diíⁿ nī.

2 Ndís'tiī ní deenú nī tan'dúúcā chí
chi'cueeⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati Ndyuūs
dicho'ó yā nús'uu. 3 Ní Ndyuūs neⁿ'é yā
chi ndís'tiī n'gɛɛtinéé n'daacá nī. Ní ndu-
cuéⁿ'ē chi diíⁿ nī, diíⁿ nī ti yeⁿ'é Ndyuūs
ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ caⁿ'á nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ isaⁿ'a o n'daataá yeⁿ'é nī. 4 Ní
ca'áámá ca'aama ndís'tiī chi saⁿ'ā canee
chi déénu nī tan'dúúca chi cuuvi cuta'á nī
n'daataá yeⁿ'é nī ní 'caandavaacú nī. Ní
canee n'daacá nī ndúúcū n'daataá yeⁿ'é nī.
Ní dinéⁿ'e nī n'daataá yeⁿ'é nī. 5 Nguɛ́ɛ́
diiⁿ nī cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ndúúcū
cuerpo yeⁿ'ē tá tan'dúúcā chi diiⁿ tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Is-
rael, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ déénu yā Ndyuūs.
6 Ní mar 'áámá yú chi sáⁿ'ā nguɛ́ɛ́ caⁿ'a
sa ndúúcū n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e sa o
n'daataá nguɛ́ɛ́ caⁿ'a tá ndúúcū 'áámá isáⁿ'ā
chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e tá caati Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'áámá castigo
chí ch'ɛɛtɛ caavā nuuⁿndi chi 'tíícā yeⁿ'é
yā. Ní yeⁿ'é chuū 'āā n'diichi yú na vida
yeⁿ'e hermanos yeⁿ'e yú chi diíⁿ yā 'túúcā
chi nginnche'éí yā hermano yeⁿ'é yā. Ní
nguɛ́ɛ́ n'daacā chuū. 7 'Tíícā Ndyuūs yaa'ví
yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā
chi diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā nguɛ́ɛ́
caavā chi diiⁿ yú cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
8 'Tíícā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā
chi ngi'cueéⁿ 'nū. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ idi'vaachí

yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Dámaāⁿ di'vaachí yā Ndyuūs caati Ndyuūs tée yā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. [9] 'Úú nguɛ́ɛ́ caneé chi dinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī tan'dúúcā chi canee chi neⁿ'é nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo chi hermanos yeⁿ'ē yú. Deenú chi Ndyuūs maáⁿ yā ngi'cueéⁿ yā ndís'tiī tan'duucā chi canee chi dineⁿ'é nī 'áámá nī ndúúcū taama nī. [10] Cuáácú chi neⁿ'é nī nducyaaca hermanos yeⁿ'ē yú chi snéé na yáⁿ'āa Macedonia naati maaⁿ ní di'cuíítu caⁿ'a 'nū chi dinéⁿ'e ca nī hermanos yeⁿ'e nī. [11] Ngiicá 'nū chi ch'ɛɛtinéé n'daacá nī nguaaⁿ nducyaaca nī ndúúcū vaadī 'diiíⁿ. Ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē maáⁿ nī ndúúcū ta'á nī tan'dúúcā chi n'giⁿ'i 'nū ndís'tiī. [12] Ní diíⁿ nī 'tuucā caati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ i'téénu yā Jesucristo yeⁿ'e yú cuuvi diíⁿ yā respetar ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'é nī.

*Ye*ⁿ'ē chi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe

[13] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū, nguɛ́ɛ́ neⁿ'é 'nū chi nguɛ́ɛ́ cadíínuuⁿ nī yeⁿ'e chi cuchiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí caati nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaachii nuuⁿ nī tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ cunee ngiinú yā chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. [14] Ní 'tíícā tan'duucā chi i'teenu yú chí Jesucristo ch'īi yā ní nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, 'tiicá ntúūⁿ i'teenu yú chi taachi Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe, Cristo miiⁿ ní ndɛɛ yā ndúúcu yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'díí ní 'āā i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [15] Ní cáávā chuū yaa'ví 'nū ndís'tiī chuū tan'dúúcā chi Señor chi'cueéⁿ yā nús'uu. S'uuúⁿ chi canduuchi yú ní canee yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí ndaa Señor yeⁿ'ē yú nguɛ́ɛ́ can'dáánaaⁿ yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'díí. [16] Caati maaⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nch'éeⁿ yā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi taachí Ndyuūs ca'á yā orden. Ní ángel chí ch'ɛɛtɛ ca ní caaⁿ'máⁿ yā ní di'cuɛɛcú yā trompeta yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'āā n'díí chí chi'téénu yā Jesucristo taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní snuuⁿ yā maaⁿ yáⁿ'āa, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. [17] Tuu'mi ní s'uuúⁿ chi snduuchi yú chi snee yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, Cristo mííⁿ cuta'á yā s'uuúⁿ na 'yúúné. Ní ndaa yú na meēeⁿ ndúúcū tanáⁿ'a yā chi 'āā n'díí, ní nducyaaca yú ní dáámá ndaa yú nanááⁿ Jesucristo na 'yúúné. 'Tíícā ní 'áámá cūnee yú ndúúcū Señor yeⁿ'ē yú. [18] Níícú cáávā chííⁿ chi nca'a nī 'viich'ɛɛtíínūuⁿ 'áámá nī taama nī ndúúcū nduudu 'cūū.

5

[1] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū, nguɛ́ɛ́ canee chi dinguúⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī yeⁿ'e chɛɛ̄ fecha o dɛ'ɛ̄ tiempo nduuti chi tiempo 'iichɛ o 'íí'nūuⁿ taachi ndaā Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. [2] 'Āā deenu n'daacá nī chi nguuvi chi ndaā Señor Jesucristo ní nguuvi chi nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ deenu. Hora miiⁿ tan'dúúca hora yeⁿ'e n'gaaⁿ chi ndaa 'áámá duucu chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ déénu yā. [3] Níícú taachi 'tíícā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ: Maaⁿ ní vɛ́ɛ́ vaadī 'diiíⁿ ndúúcū yú ni seguro chi n'daacā canee yú tuu'mi dácanaaⁿ ní ndaa nanááⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tiempo chi dí'cuiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní tiempo miiⁿ ndaā tan'dúúcā chi ndaā vaadi ya'āī ngii yeⁿ'e 'áámá n'daataá taachi 'cuundiyaāⁿ daiya tá. Ní yeⁿ'e tiempo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nánguaⁿ'ai yā yeⁿ'ē. [4] Naati ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ canee nī tan'duucā chi nguɛ́ɛ́ deenú nī yeⁿ'e chuū, ní ndaā tiempo miiⁿ tan'dúúcā tiempo chi ndaa 'áámá chi duucu. [5] Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní yeⁿ'e dɛɛvɛ s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ yeⁿ'e nguuvi s'uuúⁿ. Nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e n'gaaⁿ s'uuúⁿ ndíí nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e na maāiⁿ s'uuúⁿ. [6] Ní cáávā chuū nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinee yú tan'dúúcā chi 'cuɛɛtī yaadu yú tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ cūnee ngiinú yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú naati 'cuɛɛtī nduuchi yú, níícú cadiinuuⁿ yú. [7] 'Iiⁿ'yāⁿ chi cyaadu ní cyaadú yā n'gaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngii cúú'ví, ní cuuvi cúú'ví yā n'gaaⁿ. [8] Naati s'uuúⁿ chí yeⁿ'ē nguuvi s'uuúⁿ ní 'cuɛɛtinéé yaaⁿ yú nguuvi chí ndaa Señor yeⁿ'e yú. Ní diiⁿ yú cuidado s'uuúⁿ chi 'aama canee yú lado yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā chi i'teenu yú. Ní canee chi neⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ yú tan'dúúcā 'áámá soldado diíⁿ yā defender maáⁿ yā ndúúcū armadura yeⁿ'é yā. Ní canee yú cūnee ngiinu yú nguuvi chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e castigo. Ní chuū ní tan'dúúcā 'aama soldado sta'á yā cachucha yeⁿ'e cūū yeⁿ'é yā ní diíⁿ yā defender tiíⁿ yā nduūcū. [9] Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ caati tée yā s'uuúⁿ castigo chi díítūu naati caati nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'ē castigo cucáávā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [10] Níícú Jesucristo ch'īi yā

na cruz cucááva s'uuúⁿ caati maaⁿ ní cuuvi caⁿ'a yú 'cuɛɛtinée yú nduucú yā taachi ndaa yā 'áárá chí n'gɛɛtinée yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o 'áárā chi 'āā ch'iī yú. 11 Ní cáávā chuū ndís'tiī ní nca'á nī 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ndís'tiī ní di'cuíítu nī 'aamá nī ndúúcū taamá nī tan'dúúcā chi maaⁿ 'āā idiíⁿ nī 'aamá nī ndúúcū taamá nī.

Pablo nca'á yā consejo hermanos chi yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica

12 Ní di'cuiitú 'nū ndís'tiī chi 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī caati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní itée yā consejo ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs dichó'o yā nanááⁿ ndís'tiī. 13 Ní canee chi n'giindiveéⁿ nī ní dineⁿ'e cá nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cucáávā chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní 'cuɛɛtinéé n'daacá nī 'aamá nī ndúúcū taama nī ndúúcū vaadī 'diiíⁿ.

14 Ní di'cuiitu cá 'nū ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú chi diíⁿ nī chuū tan'dúúcā chi idinguú ⁿ'nū. Caaⁿ'máⁿ nī cuuví nī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ ní cunnee nī 'iiⁿ'yāⁿ chi 'va'a. Ní ca'á nī 'viich'ɛɛtíínūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi duūvá yā. Ní canéé chi vɛ́ɛ́ paciencia yeⁿ'é nī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

15 Ní n'diichí nī chi din'daacá nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ din'daacá yā nduucú nī. Naati 'tíícā diiⁿ núⁿú yiiⁿnuⁿ nī chi din'daacá nī 'áámá nī ndúúcū taamá nī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

16 Ndducéⁿ'e tiempo ní yeenú nī. 17 Cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ngaⁿ'angua'á nī. 18 Níícú ca'á nī gracias Ndyuūs caava ndducéⁿ'ē chi cho'ō nuúⁿ nī caati 'tíícā neⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú chi diíⁿ nī ti maaⁿ ní i'téénu nī Cristo Jesús.

19 Nguɛɛ diíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 20 Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī despreciar nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ. 21 N'diichínee nī ndducéⁿ'ē dendu'ū nduuti chi n'daacā o nguɛ́ɛ́. Níícú cuta'á nī yeⁿ'e ndducéⁿ'ē chi n'daacā ní din'daacá nī. 22 Ní divíi nī yeⁿ'e ndducéⁿ'ē chi n'diichi nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

23 Ní maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'e yú tee yā vaadī 'diiíⁿ s'uuúⁿ ní didɛɛvɛ́ n'daacá yā ndís'tiī. Ní candɛɛ yā cuidado ndís'tiī ndúúcū espíritu yeⁿ'é nī ndúúcū alma yeⁿ'é nī ndúúcū cuerpo yeⁿ'é nī ndúúcū ndducéⁿ'ē vida yeⁿ'é nī. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi nguɛɛ vɛ́ɛ́ mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é nī taachi ndaa Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú taama vmnéⁿ'ēe na iⁿ'yéénⁿdi 'cūū. 24 Níícú Ndyuūs chi yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'e yú ndúúcu yā. Ní Cristo miiⁿ ntúūⁿ diíⁿ yā cumplir ndducéⁿ'ē chi ngaⁿ'a yā chi cuuvi diiⁿ yā.

Pablo ca'a yā saludos 'iiⁿ'yāⁿ ní neⁿ'é yā chi Ndyuūs ca'a yā cosas n'dai yeⁿ'é yā

25 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú ngaⁿ'angua'a ndís'tiī cáávā nús'uu.

26 Caaⁿ'máⁿ nī ndducyaaca hermanos yeⁿ'e yú: N'dai ndís'tiī. Ní ituu'ví nī cheendi yā taachi diíⁿ nī saludar hermanos yeⁿ'e yú tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e yú ti yeⁿ'e yú Ndyuūs.

27 'Úú ndúúcū poder yeⁿ'e Señor ngaⁿ'á ngīi chi 'cueéⁿ nī carta 'cūū nanááⁿ ndducyaaca hermanos yeⁿ'e yú.

28 Neⁿ'é chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú tée yā ndís'tiī ndducueⁿ'e cosas chí n'daacā taavi ca yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ
YEⁿ'E YÁĀⁿ TESALÓNICA

Pablo ndúúcū compañeros yeⁿ'é yā idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs

1 'Úú Pablo idinguúⁿ carta 'cūū ndúúcū
hermano Silvano ndúúcū hermano Timo-
teo. Ní idinguúⁿ yeⁿ'e hermanos chi caⁿ'á
yā na yaācū yeⁿ'e yáāⁿ Tesalónica. Ní
hermanos ní yeⁿ'e Ndyuūs Chiida yú ní
yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. 2 Neⁿ'é chi
Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo
cuuví tée yā ndís'tiī cosas chí n'daacā n'dai
yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'e yā.

*Ndyuus ca*ⁿ'á yā diíⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ
chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā taachí ndaa Cristo
taama vmnéⁿ'ēe
3 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú, cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ canéé chi ca'á 'nū gracias Ndyuūs
cucáávā ndís'tiī caati n'daacā chi diíⁿ 'nū
'tíícā. Caati deenú 'nū chi nguuvi nguuvi
ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní i'téénu ca nī ní
neⁿ'e cá nī nducyaaca nī 'aamá nī ndúúcū
taama nī. 4 Níícú taachi ngaⁿ'á 'nū ngii 'nū
hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e ndís'tiī, tuu'mi
ngaⁿ'á 'nū chi yeenú 'nū caati ch'ɛɛtinéé
n'daacá nī nducyaaca nī chi caⁿ'á nī na
yaācū yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú, ní cáávā chi
ndís'tiī ní ch'iⁿ'í nī ndúúcū nducuéⁿ'ē chi
n'geenú nī ngii ní ndúúcū cosas chi díítūu
chi chó'ōo yeⁿ'é nī chi vɛ́ɛ́ paciencia yeⁿ'é
nī. Ní n'daacā i'teenú nī. 5 Ní chuū ní
cuaacu ch'iⁿ'i chi Ndyuūs ní diíⁿ yā juzgar
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū vaadī cuaacu caati Ndyuūs
diíⁿ yā chi ndís'tiī ch'iⁿ'í nī chi n'dai taaví
nī chi cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿnyúⁿ yā. Ní cáávā chuū chííⁿ chi ndís'tiī
ní n'geenú nī ngii.
6 Caati n'daacā nduucú Ndyuūs chi
Ndyuūs nadíí'vē 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ chí ndís'tiī
n'geenú nī ngii ndúúcū chi 'cueenú yā
cuuvi. 7 Tiempo taachi Señor Jesucristo miiⁿ
ngiicá yā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
ángeles yeⁿ'é yā ndúúcū poder yeⁿ'e yā,
tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaa yā ná nguuchi
yaⁿ'ā. Ní tiempo miiⁿ Ndyuūs teé yā ndís'tiī
chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'cueenú nī cuuvi. 'Tiicá ntúūⁿ ní
teé ya nús'uu chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'cueenú 'nū cuuvi.
8 Ní ndaa yā chí ca'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Ndyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu
yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e
yú chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. 9 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní cuuví yā castigados ní cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ Ndyuūs di'cuiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní Ndyuūs s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yaⁿ'ai
yeⁿ'é yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā naaⁿ
Ndyuūs. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi n'diichí
yā dɛɛvɛ taavi ca yeⁿ'é yā ndúúcū poder
yeⁿ'é yā. 10 Ní tiempo chi ndaa Jesucristo
miiⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā i'téénu yā
Jesucristo ní caⁿ'a yā dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs.
Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ntúūⁿ caⁿ'a yā dich'ɛɛtɛ́
yā Ndyuūs caati i'téénu nī nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs chi ngaⁿ'a 'nū nanááⁿ nī. Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yiiⁿnuⁿ yā.
11 Ní cáávā chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
ngaⁿ'angua'á 'nū caavā ndís'tiī. Ní ngiicá
'nū Ndyuūs yeⁿ'e yú chí diiⁿ cuenta yā
chi ndís'tiī ní n'daacā ti yaa'ví yā ndís'tiī
chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū
Ndyuūs chi diíⁿ yā ndúúcū ndís'tiī ndúúcū
poder yeⁿ'é yā chi ndís'tiī ní cuuvi diíⁿ nī
nducuéⁿ'ē chi n'daācā. Ní cuuvi diíⁿ nī
cumplir ntiiⁿnyuⁿ n'dai chi diíⁿ nī cáávā
chi i'téénu nī Jesucristo. 12 Ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ
cuuvi dich'ɛɛtɛ́ yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē
yú cáávā chiiⁿ chi diiⁿ ndís'tiī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ dich'ɛɛtɛ́ yā ndís'tiī caati Ndyuūs yeⁿ'ē
yú ndúúcū Señor Jesucristo nginneé yā
ndís'tiī.

2

*Ye*ⁿ'é 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndi yā

1 Maaⁿ ní hermanos yeⁿ'é di'cuiitú 'nū
ndís'tiī chi cūnee ngiinú nī yeⁿ'e tiempo chí
nindaa Señor Jesucristo ní yeⁿ'e taachi ndu-
uvidaama yú ndúúcu yā. 2 Di'cuiitú 'nū chi
nguɛ́ɛ́ na'daaⁿ nī chííⁿ chi nadacádíínuuⁿ nī.
Nguɛ́ɛ́ diiⁿ 'va'á nī yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á
yā chi Cristo 'āā ndaá yā taama vmnéⁿ'ēe
ti ngaⁿ'á yā tan'dúúcā chi cáávā Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú 'va'a nī yeⁿ'ē táámá nduudu
chi n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'e chuū. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú caavā carta chi sta'á nī chi tan'dúúcā
chi dinguúⁿ 'nū yeⁿ'e nī naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
Ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū ní chiiⁿ chi ngaⁿ'ā
chí 'āā ndaā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú,
nguɛ́ɛ́ 'va'á nī. 3 Nguɛ́ɛ́ ca'á nī lugar 'iiⁿ'yāⁿ
chi cuuvi cannche'éí yā ndís'tiī mar 'áámá
vmnéⁿ'ēe. Vmnaaⁿ chi ndaa tiempo chi
cuuvi nindaá Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe,

'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé chi ndaa-
cadaamí yā yeⁿ'e Señor ní canee yā contra
yeⁿ'e Señor. Tuu'mi ní ndaā 'áámá Saⁿ'ā
Nuuⁿndi, saⁿ'ā chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi 'āā
condenado sa ní caⁿ'a sa infierno. 4 Saⁿ'ā
miiⁿ ní caaca taaⁿ sa ní contra nducuéⁿ'ē chi
yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū nducuéⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ
i'téénu yā. Saⁿ'ā miiⁿ ní dich'ɛɛtɛ sa maaⁿ sa
nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ndaa sa
cuaaⁿ chɛɛti yaācū templo yeⁿ'é Ndyuūs ní
'cuūndī sa. Ní máaⁿ sa sta'a sa lugar yeⁿ'é
Ndyuūs. Ní diiⁿ sa máaⁿ sa chi cu'téénu
'iiⁿ'yāⁿ saⁿ'ā. Ní diiⁿ sa tan'dúúcā Ndyuūs
saⁿ'ā.

5 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gaacú nī ndís'tiī yeⁿ'e
tiempo chi caneé nduucú nī ní caⁿ'á chīi
ndís'tiī nduudú 'cūū? 6 Maaⁿ ní 'āā deenú
nī dɛ'ɛ̄ idiīⁿ chi 'āā 'cuɛ́ɛ́ ndaa saⁿ'ā miiⁿ
caati cuuvi ndaa saⁿ'ā miiⁿ taachi ndaa
tiempo yeⁿ'ē sa chi ndaā sa. 7 Niicu maaⁿ
poder yeⁿ'e nuuⁿndi chi idiīⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
dinuuⁿndí yā ní 'āā ngii. Chííⁿ chi diīⁿ
chi Saⁿ'ā Nuuⁿndi nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuuⁿ'miⁿ sa
maaⁿ sa chi Saⁿ'ā Nuuⁿndi. 'Tííca rā vaa
ndii tiempo chi 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ chi nguɛ́ɛ́
cuuvi 'cuuⁿ'miⁿ Saⁿ'ā Nuuⁿndi, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
caⁿ'á yā táámá lado. 8 Tuu'mi ní ndaa Saⁿ''ā
Nuuⁿndi ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā saⁿ'ā
níícú Señor Jesucristo caⁿ'á yā 'caaⁿ'núⁿ
yā Saⁿ'ā Nuuⁿndi ndúúcū 'yúúné chi can-
daā yeⁿ'e cheendí yā ní di'cuiinú yā Saⁿ'ā
Nuuⁿndi miiⁿ ndúúcū dɛɛvé yeⁿ'é yā taachi
nndaa yā. 9 Ní Saⁿ'ā Nuuⁿndi miiⁿ ndaa
sa ndúúcū n'deee n'dáí poder yeⁿ'e Sa-
tanás chi yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní diiⁿ sa vaadī
n'giinu ndúúcū milagros chi nguɛ́ɛ́ vaādī
cuaacu. 10 Ní ndúúcū nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē sa ní ngin-
nche'ei sa 'iiⁿ'yāⁿ caati cuuvi diiⁿ sa ganar
'iiⁿ'yāⁿ lado yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā
infierno. Ni chó'ōo nducuéⁿ'ē chuū caati
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā 'caandiveéⁿ yā ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs, nduudu chi diiⁿ
chi ninguáⁿ'ai yā. 11 Níícú cucáávā chi diíⁿ
yā 'túúcā, Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cu'téénu yā nduudu yaadi
yeⁿ'e Saⁿ'ā Nuuⁿndi. 12 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā cu'téénu yā nduudu
cuaacu caati neⁿ'e ca yā cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ní cuuví yā condenado.

Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ

13 Níícú ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú, Señor
neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní nús'uu ní cuéⁿ'é
daāⁿmaⁿ ca'á 'nū gracias Ndyuūs cucáávā
ndís'tiī caati Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā ndís'tiī vm-
nááⁿ vmnaaⁿ chi cuuvi nadanguáⁿ'ai yā
ndís'tiī cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā.
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ ní cuuvi
didɛɛvɛ ndís'tiī caati ndís'tiī cuuvi cu'téénu
nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 14 Ní
Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā
ndís'tiī cucáávā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā chi
n'giindiveéⁿ nī ní diīiⁿ chi cuuví nanguáⁿ'ai
nī. Ní nduudu cuaacu miiⁿ nús'uu ngaⁿ'á
'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní Ndyuūs neⁿ'é yā
chi ndís'tiī tunéeⁿ nī chi cuuví canee nī
tan'dúúcā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

15 'Tíícā maaⁿ ní 'cuɛɛtinéé n'daacá nī
ndúúcū chi i'téénu nī. N'gaacú nī yeⁿ'e
chi ngi'cueéⁿ 'nū ndís'tiī taachi sneé 'nū
nduucú nī ní yeⁿ'ē chi idinguúⁿ 'nū yeⁿ'é
nī. 16 Maaⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú ndúúcū
Ndyuūs Chiida yú dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ caati
Ndyuūs ní n'dai taavi. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
itée yā s'uuúⁿ 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ní cānee ngi-
inu yú vaadī n'dai taavi yeⁿ'é Ndyuūs chi
Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā s'uuúⁿ. 17 Neⁿ'é
chi Ndyuūs ní tée yā 'viich'ɛɛtíínuūⁿ ndís'tiī
na staava yeⁿ'é nī ní tée yā fuerzas n'dís'tiī
caati ndís'tiī ní cuuvi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi
n'daacā ní caaⁿ'máⁿ nī dámaāⁿ nduudu chi
n'daacā.

3

Caaⁿ'maⁿngua'á nī caavā nús'uu

1 Maaⁿ ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē, ndís'tiī her-
manos yeⁿ'é 'nū caaⁿ'maⁿngua'á nī cucáávā
nús'uu chi niiⁿnúúⁿ nūuⁿ cuuvi candɛɛ 'nū
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs na núúⁿmáⁿ
cuaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā nduudu
cuaacu miiⁿ ní cuuvi din'daacá yā ní diíⁿ
yā chiiⁿ chi Ndyuūs neⁿ'é yā tan'dúúcā chi
ndís'tiī diíⁿ nī. 2 Caaⁿ'maⁿngua'á nī ntúūⁿ
chi cuuví nadanguáⁿ'ai 'nū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā chi perverso yā
caati nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā
Señor Jesucristo. 3 Naati Señor Jesucristo
ní dámaāⁿ n'daacā diíⁿ yā ní nducuéⁿ'ē
tiempo nginneé yā ndís'tiī chi 'áámá canee
nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní candɛɛ yā
cuidado ndís'tiī yeⁿ'e dendu'ū chi nguɛɛ
n'daacā. 4 Ni vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtínūuⁿ yeⁿ'é 'nū
ndúúcū Señor ndúúcū ndís'tiī caati ndís'tiī
ní idiíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi caⁿ'a 'nū nduucú nī

chi canee chi diíⁿ nī ní 'tíícā caⁿ'á nī diíⁿ nī.
5 Neⁿ'é 'nū chi Señor Jesucristo cunneé yā
ndís'tiī chi cuuvi deenú nī na staava yeⁿ'é
nī dɛ'ɛ̄ chi vaadī neⁿ'e yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
cuuví yeⁿ'e nī maāⁿ 'viich'ɛɛtínuūⁿ chi yeⁿ'e
Cristo. Ní cuuvi cuchɛɛ́ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē
chi cuchii.

Canee chi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ

6 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú,
itée 'nū orden ndís'tiī ndúúcū chi dúúchí
Señor Jesucristo chi divíi nī yeⁿ'e her-
manos yeⁿ'e yú chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chi
nús'uu chi'cueéⁿ 'nū 'iiⁿ'yāⁿ. 7 Ndís'tiī ní
deenú nī tan'dúúcā chi cánéé chi ch'ɛɛtineé
nī. Ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ tan'dúúcā chi diíⁿ
'nū taachi sneé 'nū ndúúcu nī ní diíⁿ 'nū
ntiiⁿnyuⁿ. 8 Ní nguɛ́ɛ́ sta'á 'nū pan yeⁿ'e
mar 'áámá ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ cái 'nū. Naati
'tííca diíⁿ 'nū. Diíⁿ 'nū ntiiⁿnyú ndii nguuvi
ndíí n'gaaⁿ chi nguɛ́ɛ́ di'vaachí 'nū mar
'áámá ndís'tiī. 9 Ní 'áárá chí cuuvi ngiicá
ndis'tiī chi tée nī necesidades yeⁿ'é 'nū
nguɛɛ diíⁿ 'nū 'tíícā. Idiiⁿ 'nū ntiiⁿnyúⁿ chi
neⁿ'é 'nū cu'neéⁿ 'nū cáávā 'áámá ejemplo
nanááⁿ ndís'tiī caati cuuvi diíⁿ nī tan'dúúcā
chi diíⁿ 'nū. 10 Ní taachi ch'ɛɛtineé 'nū
ndúúcū ndís'tiī caⁿ'a 'nū nduucú nī nduudú
'cūū. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ nguɛ́ɛ́ che'é yā. 11 Ch'iindiveéⁿ
'nū chi duu'vi 'iiⁿ'yāⁿ chiicá yā nguaaⁿ
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ chiicá n'daaca yā ti nguɛ́ɛ́
idiíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní neené n'deee n'dáí diíⁿ
yā cosas chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 12 'Iiⁿ'yāⁿ chi
diiⁿ 'tíícā, ca'á 'nū orden ní di'cuíítu 'nū
'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū chi duuchi Señor Jesucristo
yeⁿ'ē yú chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū vaadī
yeenú. Níícú diíⁿ yā ganar cáávā gastos
yeⁿ'é yā.

13 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū nguɛ́ɛ́
cánéé chi cuuvi 'daan'dí nī chi diíⁿ nī
dendu'ū chi n'daacā. 14 Ndúútí chi 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿveéⁿ yā nduudu chí
idinguúⁿ 'nū na carta 'cūū, n'diichí nī du'u
chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ
ndúúcu yā. 'Tíícā ní cuuvi 'cuináaⁿ yā.
15 Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī ndúúcu yā tan'dúúcā chi
contra yeⁿ'é nī naati ca'á nī consejo 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ tan'dúúcā chi 'díínu nī 'iiⁿ'yāⁿ.

*Ye*ⁿ'e vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs

16 Neⁿ'é chi maaⁿ Señor Jesucristo chi vɛɛ
vaadī 'diīiⁿ yeⁿ'é yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ itée
yā ndís'tiī vaadī 'diīiⁿ nducuéⁿ'ē tiempo ní
nducuéⁿ'ē cuaaⁿ. Señor miiⁿ ní cunéé yā
ndúúcū nducyaaca ndís'tiī.

17 'Úú Pablo idinguúⁿ nduudu 'cūū yeⁿ'e
carta 'cūū ndúúcū ta'á ní canéé letra yeⁿ'é.
'Tíícā dinguúⁿ ní 'tíícā diíⁿ firmar ndu-
cuéⁿ'ē cartas yeⁿ'é. 18 Neⁿ'é chi Señor Je-
sucristo yeⁿ'e yú tée yā nducyáácá ndís'tiī
nducuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAⁿ'Ā TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú. Ní 'úú apóstol yeⁿ'e Señor Jesucristo caati Ndyuūs ndúúcū Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní snéé ngiinu yú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. 2 'Úú ngiicá compañero yeⁿ'é chi idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e dii Timoteo chi saⁿ'ā chi cuaacu nííⁿnyúⁿ i'téénu sa Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. Ní alumno yeⁿ'é. Ní tan'dúúcā chi daïyá 'tíícā di. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú tée yā dii vaadī n'dai yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī ya'ai 'iinú yeⁿ'é yā. Ní tée yā dii vaadī 'diíⁿ yeⁿ'é yā.

Ngaⁿ'á yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daācā ngi'cueeⁿ yā

3 Dii, Timoteo, 'úú neⁿ'é chi cūnee di yáāⁿ Efesio tan'dúúcā chi 'āā yaa'ví dii taachi cueⁿ'é yáⁿ'āa Macedonia ti véé 'iiⁿ'yāⁿ chi chi'cueeⁿ doctrina chi ñ'dááⁿ. Yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé ngi'cueeⁿ doctrina chi ñ'dááⁿ. 4 Ní yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chi nguéé 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'e cuentos yeⁿ'é yā chi falsos. Ndíí nguéé ndúú 'caandiveéⁿ yā nduudu chi chi'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū. Nduudu miiⁿ ní nguéé dichíí'vɛ̄. Dámaāⁿ diiiⁿ chi 'iiⁿyāⁿ ch'ɛɛcu cheendí yā ní nguéé nginnee 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā. Caati Ndyuūs dichó'o yā orden chi 'iiⁿ'yāⁿ ngi'cueéⁿ yā cáávā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu cá yā Ndyuūs.

5 Ní ngaⁿ'a yú tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é yā taachi ngi'cueeⁿ yú ndúúcū vaadī neⁿ'e chí ngíícá ná staava yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs 'āā didɛɛvé yā. Tanducuéⁿ'ē ní diiⁿ yú ndúúcū vaanicadíínuuⁿ yeⁿ'e yú chi ndɛɛvɛ. Ní i'teenu yú Ndyuūs ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'ē yú. 6 Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní n'giindiveéⁿ yā nduudu chi nguéé dichíí'vɛ̄. Ní n'gɛɛcu cheendí yā. Ní cuuvi ndái yā. 7 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'é yā ca'cueéⁿ yā ley yeⁿ'é Ndyuūs naati nguéé tuumicadíínuuⁿ yā nduudu chi ngaⁿ'a yā, ndíí nguéé ndúú nduudu chi ca'cueéⁿ yā 'áárá chí diíⁿ yā tan'dúúcā chi déénu yā tanducueⁿ'ē.

8 S'uuúⁿ ní deenu yú chi ley yeⁿ'e Moisés ní n'dai ndúúti chi cu'téénu n'daāca yú yeⁿ'ē. 9 Deenu yú chi ley miiⁿ nguéé dámaāⁿ caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi din'daacá yā naati caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé diiⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'ā ley, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'giindiveéⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā ley, níícú caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi idinuuⁿndi, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé diíⁿ yā respetar Ndyuūs ndíí nguéɛ diíⁿ yā respetar religión, ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giiⁿ'núⁿ yā chɛɛcú yā o chiidá yā, ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 10 Ley miiⁿ ní caavā saⁿ'ā chi caⁿ'a sa ndúúcū n'daataá o n'daataá chi caⁿ'a tá ndúúcū saⁿ'ā ní nguéé yeⁿ'e yā vi'ī ní cáávā saⁿ'ā chi caⁿ'a sa ndúúcū saⁿ'a chi duuchineeⁿ sa ndúúcū sa chi vi'ī, ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi duucú yā 'iiⁿ'yāⁿ caati cuuvi dichíí'vɛ yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi indeē ndúúdú yaadi, ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā chi cuaacu chiiⁿ chi ngaⁿ'a yā ní n'gai yā: "Por Dios", chi 'tíícā, ní nguéé 'tíícā. Ní ley miiⁿ ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cueéⁿ yā nducuéⁿ'ē chi nguéé n'daācā ní nguéé tan'dúúcā Ndyuūs chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 11 Naati chuū chi ngi'cueéⁿ chi nduudu n'dai yeⁿ'e evangelio ní n'dɛ̄ɛ̄vɛ n'dai chi nanguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ, ní yeⁿ'é Ndyuūs chi n'dai taavi. Ní Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi caaⁿ'máⁿ nduudu miiⁿ.

Caaⁿ'maⁿ yú, gracias Ndyuūs ti ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ

12 'Úú ní ca'á gracias Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú chi itée yā fuerzas 'úú chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní s'neéⁿ yā 'úú tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi véé valor yeⁿ'é yā. Ní s'neéⁿ yā 'úú na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. 13 Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ chi Jesucristo yaa'ví yā 'úú chi cuuvi yeⁿ'é yā, 'úú ní neené caaⁿ'maⁿ taáⁿ yeⁿ'e Jesucristo ní cachiicá can'daá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo ti neⁿ'é i'nuuⁿ cá'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caneé taaⁿ contra Jesucristo. Naati Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú 'áárá chi diíⁿ 'túúcā taachi 'āā cuéé cu'teenú 'iiⁿ'yāⁿ, ní nguéé deenú dɛ'ɛ̄ cáávā chi diíⁿ 'tíícā. 14 Ní Señor diiⁿ n'dai cá yā nduucú, ní 'úú i'teenú Jesucristo, ní neⁿ'é Jesucristo caati maaⁿ ní 'úú ní yeⁿ'é Jesucristo 'úú.

15 Ní nduudu 'cūū ní nduudu cuaacu chi Cristo Jesús ndaá yā iⁿ'yéénⁿdi 'cūū chi nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ caati

idinuuⁿndí yā, ní n'dáí taavi chi nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ cu'téénu yā nduudú 'cūū. Ní deenú
chi 'úú ní ch'ɛɛtɛ cá nuuⁿndi yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ ti
tanáⁿ'a yā. [16] Naati cucáávā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi
yeⁿ'e 'úú Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú caati
Señor Jesucristo ch'iⁿ'í yā 'úú tanducuéⁿ'ē
vaadī n'dáí taavi yeⁿ'é yā, 'úú chi ch'ɛɛtɛ
cá nuuⁿndi yeⁿ'é. 'Tíícā ní Ndyuūs vɛ́ɛ́
paciencia yeⁿ'é yā nduucú vmnááⁿ vmnaaⁿ
ní s'neéⁿ yā 'úú chi 'úú tan'dúúcā 'áámá
ejemplo yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuayiivi
caⁿ'á yā cu'téénu yā Cristo ni vɛ́ɛ́ vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yā. [17] Cáávā ndducuéⁿ'ē
chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ca'a yú Ndyuūs honra
ní dich'ɛɛtɛ ca yú Ndyuūs chi rey chi 'áámá
canee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'gii yā. Ní
maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi snaaⁿ yú Ndyuūs chi
'áámá n'dyáⁿ'ā Dendyuūs yeⁿ'e yú. 'Tííca rā
vaa.

[18] Maaⁿ ní, dii Timoteo chi tan'dúúcā
daiyá, i'neéⁿ encargo 'cūū ndúúcū dii. Ní
encargo 'cūū chííⁿ chi tiempo chi 'āā chó'ōo
'iiⁿ'yāⁿ profetas caⁿ'a yā yeⁿ'ē di yeⁿ'ē chi
caⁿ'á di diiⁿ di. Maaⁿ ní cuchɛ́ɛ́ di yeⁿ'ē
tanducuéⁿ'ē ní diiⁿ di tan'dúúcā chi diiⁿ
'áámá soldado chi nguⁿ'u n'daacā sa. 'Tíícā
diiⁿ di tan'dúúcā chi profetas caⁿ'a yā yeⁿ'ē
di tiempo chi 'āā chó'ōo. [19] Dii ní cu'téénu
n'daacā di ní diiⁿ n'daacā di ndúúcū vaani-
cadíínūuⁿ yeⁿ'ē di chí n'dai. Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ni
nguɛ́ɛ́ diiⁿ n'daacá yā caati vaanicadíínūuⁿ
yeⁿ'é yā ní nguɛ́ɛ́ n'dai. Ní cáávā chuū
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Señor Jesucristo maaⁿ
ní canéé yā tan'dúúcā chi yaⁿ'ai yeⁿ'e
Ndyuūs. [20] 'Túúcā chó'ōo yeⁿ'e saⁿ'ā Hime-
neo ndúúcū saⁿ'ā Alejandro ní 'úú deenú
chí caneé yā a cuenta yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ
maaⁿ. Ní 'íícú cuuvi deenú yā chi 'āā ntɛ́ɛ́
cuuvi caaⁿ'máⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā ofender
Ndyuūs yeⁿ'e yú.

2

*Ye*ⁿ'e chí cuuvi caaⁿ'maⁿngua'a yú

[1] Vmnááⁿ vmnaaⁿ ngiicá dii Timoteo
chi caaⁿ'maⁿngua'ā di cáávā nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ ní ca'a di gracias Ndyuūs cáávā
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. [2] Ní canee cuuⁿmiⁿ
chi caaⁿ'maⁿngua'a di cáávā saⁿ'ā reyes
níícú cáávā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē
caati cuuvi 'cuɛɛtinee yú n'daacā ní nguɛ́ɛ́
ndúúcū vaadī 'caa'va ti 'cuɛɛtinee yú
ndúúcū vaadī 'diíiⁿ. Ní diiⁿ yú tanducuéⁿ'ē
tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ yú.
Ní 'cuɛɛtinée yú n'daacā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. [3] Ti chuū ní n'daacā nanááⁿ
Ndyuūs ní inéé yiinūu taaví yā taachí diiⁿ
yú 'tíícā. Ndyuūs yeⁿ'ē yú nadanguáⁿ'ai yā
s'uuúⁿ. [4] Ní neⁿ'é yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
ninguaⁿ'ai yā ní tuumicádíínuuⁿ yā chɛ́ɛ́ chí
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. [5] Deenu yú
chi vɛ́ɛ́ 'áámá Ndyuūs. Ní vɛ́ɛ́ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi caaⁿ'máⁿ yā na lugar yeⁿ'ē yú nanááⁿ
Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní Saⁿ'ā chi Daiyá yā
chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. [6] Ní Jesucristo
ca'á yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā chi ch'īi yā cáávā
chi nadíí'vɛ yā nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ ní 'iicu cuuvi nadinguáⁿ'ai yā
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Chuū ní Cristo diíⁿ yā
tiempo chi n'daacā 'íícú 'cuuⁿ'miⁿ yā chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
cuuvi ninguaⁿ'āī. [7] Ní cáávā chuū Ndyuūs
dichó'o yā 'úú chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿ'é
yā. Ní 'úú ca'cueéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 'Úú
ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní 'íícú
'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā. Nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á
nduudu yaadi.

[8] Neⁿ'é chi ndii nducuéⁿ'ē cuaaⁿ
ndducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cááⁿ'máⁿngua'a yā
ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é yā chi dɛɛvɛ.
Ní nguɛ́ɛ́ nduuvi taáⁿ yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'cuuⁿ'maⁿ yā. [9] Ní 'tiicá ntúūⁿ n'daataá
canéé chí cunúu yā catecai yā chi n'daacā
chi nguɛ́ɛ́ yaⁿ'āī ca chii'vɛ ní nguɛ́ɛ́ neené
n'dɛɛvɛɛ́. Ní nguɛ́ɛ́ canéé chí dich'ɛɛtɛ yā
maáⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā 'aama peinada
tiíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ snuuⁿ
yā vmnaaⁿ cuerpo yeⁿ'é yā n'deee n'dáí
'dííⁿnguāaⁿ ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú perlas. Ní
nguɛ́ɛ́ cunúuⁿ yā tiinūuⁿ chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄.
[10] Naati n'daata s'eeⁿ canee chi din'daaca
yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs
neⁿ'e yā ní tan'dúúcā chi canee chi diiⁿ
nducyaaca n'daataá chi cuaacu chi i'téénu
yā 'iivú Ndyuūs. [11] Ní n'daataá s'eeⁿ canee
chi n'geeⁿ yā chííⁿ chi n'giindiveeⁿ yā ní
cuneé yā chi ndiicúuⁿ yā. [12] Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é
chi n'daataá ca'cueeⁿ yā saⁿ'ā chɛɛti yaacū
ní nguɛ́ɛ́ cunee yā lado yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē
chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e saⁿ'ā. Ní
nguɛ́ɛ́ canéé chi caaⁿ'maⁿ n'daataá s'eeⁿ
chɛɛti yaācū. [13] Caati Ndyuūs vmnááⁿ
vmnaaⁿ din'dái yā saⁿ'ā Adán ní cuayiivi
miiⁿ ní din'dái yā n'daataá Eva. [14] Ní

yáánⁿn'giinūuⁿ nguɛ́ɛ́ chinnche'ei sa Adán
miiⁿ naati chinnche'ei sa n'daataá Eva
miiⁿ ní dinuuⁿndi tá. [15] Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai
'áámá n'daataá chi vɛ́ɛ́ daiyá tá. Cuuvi
nguáⁿ'ai tá nduuti chi 'áámá cunee tá
ndúúcū chi i'teenu tá, ní nduuti chi dinéⁿ'e
tá nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iⁿ'i tá chi yeⁿ'e
Ndyuūs, ní diiⁿ ta cosas chi seria.

3

*Ye*ⁿ'e tan'dúúcā chi canee chi diiⁿ saⁿ'ā
chi obispo

[1] Chuū chi ngaⁿ'á maaⁿ ní cuaacu. 'Āā
du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chi neⁿ'e sa cuuvi sa obispo
ní cundɛɛ sa cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yaācū canee sa chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ chí
n'daacā. [2] Ní cáávā chuū saⁿ'ā chí diiⁿ sa
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e obispo canee chi 'cuɛɛtinee
sa n'daacā caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
caaⁿ'máⁿ yā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní
saⁿ'ā miiⁿ, sáⁿ'ā chi 'áámá nūuⁿ n'daataá
yeⁿ'ē sa. Ní saⁿ'ā miiⁿ canéé cuuⁿmiⁿ chi
serio sa ní diiⁿ sa cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ
chi n'daācā ndúúcū orden. Saⁿ'ā miiⁿ canee
chi 'cuaaⁿ sa na vaacu sa 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ
yúúní. Ní canee chi ca'cueeⁿ sa n'dai. [3] Saⁿ'ā
miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cúú'ví sá ní nguɛ́ɛ́ in'nuuⁿ
sa vaadī 'caa'va chi 'caa'va sa. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú neⁿ'e sa diiⁿ sa ganar tuūmī manera
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cáávā vicio yeⁿ'e sa. Sáⁿ'ā
obispo miiⁿ canee chi diiⁿ sa 'tíícā. Canee
chi manso sa ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa 'cuuⁿ'maⁿ sa
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndɛɛ sa 'aama
vicio yeⁿ'e tuūmī. [4] Saⁿ'ā miiⁿ canee chi
ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ sa chi n'daacā na vaacu sa
ní diiⁿ sa chi daiya sa 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'ē
sa ní daiya sa diíⁿ yā respetar chiidá yā.
[5] Ní ndúúti chi 'áámá saⁿ'ā nguɛ́ɛ́ déénu sa
caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa na vaacu sa tuu'mi ní
¿táácā cuuvi diiⁿ sa cuidado yeⁿ'e dendu'ū
chi yeⁿ'e yáacū yeⁿ'é Ndyuūs? [6] Saⁿ'ā obispo
miiⁿ nguɛ́ɛ́ canee sa tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā
chi caama i'téénu sa Jesucristo caati cu-
uvi nacádíínuuⁿ sa chi ch'ɛɛtɛ maaⁿ sa
ti nguɛ́ɛ́ dinuuⁿdi sa tan'dúúcā chi diīiⁿ
yáánⁿn'guiinūuⁿ. [7] Ní saⁿ'ā obispo miiⁿ canee
ntúūⁿ chi din'daacā sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛɛ i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú
caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā honrar saⁿ'ā miiⁿ.
Ní 'íícú saⁿ'ā obispo miiⁿ nguɛ́ɛ́ cúúví cunee
sa ndúúcū vaadī 'cuiinuú chi ca'a sa lugar
chi nginnche'ei yáánⁿn'guiinūuⁿ saⁿ'ā miiⁿ.

*Ye*ⁿ'ē chi canéé chi diiⁿ saⁿ'ā chi diá-
conos

[8] Maaⁿ ní ngaⁿ'á yeⁿ'e saⁿ'ā diáconos chi
cūnnee sa ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacū.
'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'a sa diáconos canee chí
diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ chi n'daācā ndúúcū orden.
Ní canéé cuuⁿmiⁿ chi saⁿ'ā serio sa. Ní
canéé chí diiⁿ sa cumplir chiiⁿ chi ngaⁿ'ā sa.
Saⁿ'ā miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cúú'ví sá. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú neⁿ'e sa diiⁿ sa ganar tuūmī
manera chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cáávā vicio yeⁿ'ē
sa. [9] Saⁿ'ā diácono canéé chí deenu sa
n'daacā n'dai nducuéⁿ'ē enseñanza yeⁿ'ē
chi i'teenu sa yeⁿ'e chi Ndyuūs chi'cueéⁿ yā
s'uuúⁿ. Ní canee sa ndúúcū vaanicadíínūuⁿ
yeⁿ'ē sa chi dɛɛvɛ. [10] Saⁿ'ā diácono ní saⁿ'ā
chi 'iiⁿ'yāⁿ 'āā n'diichí yā chi n'daacā chi
diiⁿ sa. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ falta yeⁿ'ē
sa tuu'mi ní cuuvi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
saⁿ'ā diáconos. [11] Níícú 'tiicá ntúūⁿ n'daataá
yeⁿ'e saⁿ'ā diácono canee chi táⁿ'ā seria ta
ní din'daacā tá. Nguɛ́ɛ́ canee chi caaⁿ'maⁿ
tá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canee chi din'dáacaā
tá yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ tá. [12] Níícú
saⁿ'ā diácono miiⁿ ní saⁿ'ā chi 'áámá nūuⁿ
n'daataá yeⁿ'ē sa. Ní canee chi ngaⁿ'ā
ntiiⁿnyuⁿ sá chi n'daacā na vaacu sa ní diiⁿ
sa chi daiya sa n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē sa.
[13] Caati saⁿ'ā miiⁿ chi diiⁿ n'daacā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e diácono, saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa ganar lugar
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi honrado yā. Ní vɛ́ɛ́ cá
confianza yeⁿ'ē sa chi cuuvi caaⁿ'maⁿ sa
yeⁿ'e Señor Jesucristo tan'dúúcā chi i'téénu
sa yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é yā.

*Ye*ⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ deenú yā chi
yeⁿ'e Ndyuūs

[14] Cunee ngiinú chi ndaa nuúⁿ n'diichí
dii naati maaⁿ ní chuū idinguúⁿ yeⁿ'ē di.
[15] Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ nndaa nuúⁿ tuu'mi
cuuvi tuumicádíínuuⁿ di táácā chi cuuvi
'cuɛɛtinéē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi i'téénu yā ní
yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Caati nducyaaca
s'uuúⁿ chi i'teenu yú Señor Jesucristo ní
yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní s'uuúⁿ ní yáacū
yeⁿ'e Ndyuūs chi canduuchi, 'tíícā s'uuúⁿ.
Ní s'uuúⁿ tan'dúúcā cimiento ndúúcū pi-
lar yeⁿ'e yáācū, 'tíícā s'uuúⁿ ti ngaⁿ'a
yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. [16] Níícú mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e en-
señanzas yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú chi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ taavi ca, enseñanzas chi Ndyuūs
chi'cueéⁿ yā s'uuúⁿ:

Ndyuūs yeⁿ'e yú ndaá yā na iⁿ'yeeⁿdi 'cūū ndúúcū cuerpo tan'dúúcā s'uuúⁿ. Ní ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi Cristo ní cuaacu yā. Ní ángeles yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi n'diichí yā Cristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ candɛɛ́ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē país yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē cuaaⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní chi'téénu yā Cristo. Ní Cristo cunaⁿ'a ntuúⁿ yā na va'ai chɛɛti nguuvi.

4

*Ye*ⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ́ 'áámá cunee yā ndúúcū chi i'téénu yā

1 Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'ē nguuvi chi cuchiī taachi ngaⁿ'a chí naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā ndaa-cadaamí yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní cu'neeⁿveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e espíritus chi nginnche'ei 'iiⁿ'yāⁿ, espíritus chi ngi'cueeⁿ cosas chi nguɛɛ́ cuaacu. Ní yááⁿn'guiinūuⁿ dichó'o sa espíritus. 2 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi i'téénu yā Ndyuūs yeⁿ'ē yú, ní nguɛɛ́ cuaacu. Ní caⁿ'á yā n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nduudu yaadi. Níícú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daacā idiíⁿ yā canee yā ndúúcū vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā chi nguɛɛ́ n'daacā. Ní nguɛɛ́ ya'áí yā yeⁿ'e chi diíⁿ yā taachi diíⁿ yā cosas chi nguɛɛ́ n'daacā. 3 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛɛ́ n'guuⁿ yā chi ch'iindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛɛ́ n'guuⁿ yā chi nge'e 'iiⁿ'yāⁿ tanducuéⁿ'ē chi nge'e yú. Deenu yú chi Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē chi nge'e yú. Cáávā chi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi deenú yā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā cuuvi che'é yā tanducuéⁿ'ē. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā canee chi caaⁿ'máⁿ yā gracias Ndyuūs cáávā chí che'e yā. 4 Deenu yú chi nducuéⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs chi che'e yú ní n'daacā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ́ canee chi cu'neeⁿ yā 'áámá lado mar 'áámá caati canéé chi cuta'á yā ní caaⁿ'máⁿ yā gracias Ndyuūs. 5 Caati tanducuéⁿ'ē dendu'ú 'cūū ní n'daacā ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi che'é yā chuū ti Dendyuūs ngaⁿ'á yā 'tíícā yeⁿ'ē na libro yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní ngiica yú Ndyuūs chi Ndyuūs diíⁿ yā bendecir chuū chi che'e yú.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā chí n'dai yeⁿ'e Jesucristo

6 Nduuti chi dii, Timoteo, ca'cueeⁿ dí dendú'u 'cūū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu Señor Jesucristo tuu'mi ní dichíí'vē ca di Señor Jesucristo. Ní taachi ca'cueeⁿ di nduudu n'dáí 'cūū yeⁿ'e Jesucristo ní 'cuɛɛtinee di tan'dúúcā chi ngaⁿ'a nduudú 'cūū tuu'mi ní idiiⁿ di chi dii maaⁿ di chi n'giindiveeⁿ di nduudu yeⁿ'e di ní cu'téénu ca di yeⁿ'é Ndyuūs. 7 Nguɛɛ́ cu'neeⁿveeⁿ di yeⁿ'e cuentos zonzos chi yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī, cuentos chi nguɛɛ́ ngíícá yeⁿ'é Ndyuūs caati nguɛɛ́ dichíí'vē chi caaⁿ'maⁿ yú chuū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di, cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diiⁿ di tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ di. 8 Deenu yú chi taachi diiⁿ yú ejercicios cáávā cuerpo yeⁿ'e yú taaⁿ 'lííⁿ chuundi dichíí'vē s'uuúⁿ. Níícú taachí diiⁿ yú chííⁿ chí neⁿ'e Ndyuūs tanducuéⁿ'ē dichíí'vē yú caati diiⁿ yú chi n'daacā cáávā s'uuúⁿ nguuvi s'eeⁿ chi canee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū níícú cucáávā nguuvi chi cuchiī. 9 Nduudú 'cūū ní cuaacu chí cuaacu, níícú nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi cu'téénu yā nduudú 'cūū. 10 Ní cáávā nduudú 'cūū ní diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ. Ní n'geenu yú ngii ti 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'ē yú. 'Tíícā chó'ōo yeⁿ'ē yú caati i'teenu yú Jesucristo ní canéé ngiinu yú Ndyuūs chi canduuchi chí cuuvi nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'yā.

11 Níícú dííⁿ, Timoteo, 'úú ngaⁿ'á chi canee chi ca'cueeⁿ di nduudú 'cūū. 12 Nguɛɛ́ 'cuaaⁿ di lugar chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ́ neⁿ'e yā dii cucáávā chi duū'vi nguuví yeⁿ'ē di. Din'daacā di ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di, ye'ē chi ngaⁿ'a di, yeⁿ'ē chi diiⁿ di. Ní dine'e di nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diitu canee di ndúúcū chi i'téénu di. Ní diiⁿ di chi vida yeⁿ'ē di ní n'daacā nanááⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní vida yeⁿ'ē di canee tan'dúúcā 'áámá ejemplo. 13 Níícú 'naaⁿ tiempo chi 'āā cuɛɛ́ ndaá nanááⁿ di 'cueeⁿ di libro yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ chi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ tanducuéⁿ'ē chi yeⁿ'é Ndyuūs neⁿ'e chi ndaá. 14 Ní diiⁿ di tanducuéⁿ'ē chi cuuvi di yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi Ndyuūs tee yā dii taachi saⁿ'ā chi 'cueeⁿ

nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē chi diiⁿ di. Ní saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáacū s'núuⁿ yā ta'a yā ná tiiⁿ di cáávā chi cho'ó yā dii chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

15 Canéé chí diiⁿ di nducué'ē chi ngaⁿ'á dii ní diiⁿ di tan'dúúcā chi 'āā 'cueeⁿ di. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā chi cu'téénu ca di nguuvi nguuvi. 16 Ní díí, Timoteo, cundɛ́ɛ di cuidado yeⁿ'ē maaⁿ di, ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di, ní yeⁿ'ē chi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Caati nduuti chi diiⁿ di 'túúcā nadinguáⁿ'ai maāⁿ di dii ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē di.

5

*Ye*ⁿ'e tan'dúúcā chi cuuvi diiⁿ di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs

1 Nguéɛ́ diiⁿ di reprender mar 'áámá saⁿ'ā ndiicúū naati ca'a di consejo saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā chi chiida di. Ní diiⁿ di tratar ndúúcū saⁿ'ā da'caīyaá tan'dúúcā chi saⁿ'ā s'eeⁿ ní 'díínū di. Ní canéé chí diiⁿ di nducuéⁿ'ē chi n'daacā. 2 Ní diiⁿ di tratar ndúúcū n'daataá ndiicúū tan'dúúcā chi chɛɛcu di. Ní diiⁿ di tratar ndúúcū taⁿ'ā dá'caiyāa tan'dúúcā chi ví'i di. Ní canéé chí diiⁿ di tanducuéⁿ'ē n'daacā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ.

3 Ní innee di n'daataá nguá'āa chi cuaacu nííⁿnyúⁿ vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'e yā. 4 Naati nduuti chi n'daataá nguá'āa vɛ́ɛ́ daiya tá o daiya yiinu tá da'caiyāa s'éɛ́ⁿ canéé chí din'daacá yā ní canéé chí diiⁿ cumplir obligaciones yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'é yā. Ní da'caiyāa s'éɛ́ⁿ ní canéé chí diiⁿ yā cosas chi n'daacā cáávā chɛɛcú yā ndúúcū chiidá yā ní cáávā chi neⁿ'e ca yā chiidá yā ndúúcū chɛɛcú yā caati chuū ní cosa chi n'daacā, ní cosa chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi da'caiyāa s'éɛ́ⁿ diíⁿ yā. 5 Ní nduuti chi cuaacu nííⁿnyuⁿ chi n'daataá nguá'āa ní dámaāⁿ ta, canéé chí i'téénu tá Ndyuūs ndúúcū confianza ní caaⁿ'maⁿngua'a tá nanááⁿ Ndyuūs ndii nguuvi ndii n'gaaⁿ. 6 Ní nduuti chi n'daataá nguá'āa diiⁿ tá tan'dúúcā chi maāⁿ tá neⁿ'e tá, 'áárá chi canduūchi tá caneē tá tan'dúúcā chi n'diī tá nanááⁿ Ndyuūs. 7 'Tiicá ntúūⁿ ca'cueeⁿ di nducuéⁿ'ē chuū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū ni tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 8 Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ candɛɛ yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'é yā ndúúcū chɛɛcú yā ndúúcū chiidá yā tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā yeⁿ'e chi i'téénu yā ní ndii cunncáa cā nguéɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ i'téénu yā.

9 Cuuvi dingúūⁿ di na lista yeⁿ'e n'daataá nguá'āa ca'áámá n'daataá nguá'āa chi 'āā ngii tá 'iinu ngɛɛcu 'áámá nduūyū ní 'áámá nūuⁿ isaⁿ'ā nduūcū ta. 10 Ní n'daataá nguá'āa miiⁿ canee chi 'āā ch'ɛɛtinee n'daacā tá ní taaví n'daācā tá daiya tá. Ní canéé chi n'guuⁿ tá na vaacu tá 'iiⁿ'yāⁿ chi snúuⁿ yā yúúní, ní 'āā naaⁿnu tá ca'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téénu yā Ndyuūs tan'dúúcā costumbre yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e yā. Ní chinnee ta'ā tá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā, ní diiⁿ tá 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā.

11 Nguéɛ́ dingúūⁿ di na lista yeⁿ'e n'daataá nguá'āa 'áámá n'daataá nguá'āa naⁿ'a chi nguéɛ́ nduuyu yeⁿ'e tá caati cuuvi neⁿ'e ta 'caandavaacu tá ní nguéɛ́ neⁿ'e tá diiⁿ tá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 12 Ní cuayiivi miiⁿ ní n'daataá nguá'āa miiⁿ vɛ́ɛ́ culpa yeⁿ'e tá chi nguéɛ́ diiⁿ tá cumplir compromiso yeⁿ'e tá chi diiⁿ tá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 13 Ní más cā cuuvi diiⁿ n'daataá nguá'āa s'eeⁿ. 'Íícú cuuvi 'daān'dī ntúūⁿ ta taachi ngeⁿ'ē tá 'áámá va'ai táámá va'ai. Níícú nguéɛ́ dámaāⁿ chi 'daān'dī tá ti neené neⁿ'e nandeē tá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu chi nguéɛ́ cánéé chi caaⁿ'maⁿ tá ní diyaādí ta. Ní caⁿ'a tá miiⁿ caⁿ'a tá 'muuⁿ ní diiⁿ tá cosas chi nguéɛ́ ituneeⁿ táⁿ'ā. 14 Cáávā chuū neⁿ'é chi n'daataá ngua'āa chi da'caīyā ta 'caandivaacu tá ni taavi tá daiya tá ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ tá na vaacu tá. 'Tíícā ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ i'téénu yā Ndyuūs nguéɛ́ caaⁿ'maⁿ cúnncaa yā yeⁿ'ē tá. 15 Caati n'duuví n'daataá nguá'āa chi da'caiya tá 'āā ndaacadaami tá yeⁿ'ē Cristo ní cueⁿ'e tá lado yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ.

16 Ní nduuti chi 'áámá n'daataá o saⁿ'ā chi i'téénu yā Jesucristo yeⁿ'ē yú ní vɛɛ n'daataá nguá'āa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā, canéé chí ca'á yā n'daataá nguá'āa dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e tá. 'Tíícā ní nguéɛ́ canéé chi ca'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū n'daataa ngua'áá miiⁿ. 'Tíícā ní cúúví ca'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū tanáⁿ'ā n'daataá nguá'āa chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'e tá.

17 Maaⁿ ní saⁿ'ā s'eeⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ n'dai yeⁿ'e yaācū ndúúcū saⁿ'ā chi ca'cueeⁿ nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū saⁿ'ā chi candɛɛ nduudu yeⁿ'e Ndyuūs cuuvi cuta'a

sa honor chi doble yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū. [18] 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Nguɛ́ɛ́ cu'nūu di yaānā duutu 'yúúdūu o 'itiindu chí inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo ní 'íícú cuuvi che'é tī yeⁿ'ē. Ní canéé nguūⁿ táámá. Saⁿ'ā chi nídiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ cuuvi cuta'ā sa chii'vɛ̄ yeⁿ'ē sa.

[19] Nguɛ́ɛ́ cu'téénu di 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā yeⁿ'e saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'uuvī ndúú 'iinu testigos yeⁿ'é yā. [20] Naati canee chi diiⁿ di reprender nanááⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū 'iiⁿ'yāⁿ chi nadinuuⁿndí yā. Ní 'íícú tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní dí'va'á yā. [21] Maaⁿ ní 'úú Pablo ngaⁿ'á ngīi dii Timoteo chuū nanááⁿ Dendyuūs ní nanááⁿ Señor Jesucristo ní nanááⁿ ángeles chí Ndyuūs ndɛɛvɛ yā. Diiⁿ di nducuéⁿ'ē chuū ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ di chi 'áámá yā chi ch'ɛɛtɛ cá yā nguɛ́ɛ́ ti táámá yā. Ní 'āā daamá nūuⁿ diiⁿ di ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [22] Nguɛ́ɛ́ ndɛɛvɛ nuuⁿ di 'áámá saⁿ'ā chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e yaācū nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'diīchī di saⁿ'ā miiⁿ 'naaⁿ tiempo. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá parte yeⁿ'ē di ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ taachi dinuuⁿndi sa. Divíi di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ní nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí maāⁿ di.

[23] Maaⁿ ní taachi ya'āī chɛɛti di nguɛ́ɛ́ cu'u di dámaāⁿ nuūⁿnīⁿ caati cuuvi cu'u di 'tɛ́ɛ́ vino. Ní taama vmnéⁿ'ēe chi ya'āī cuerpo yeⁿ'ē di cu'u di 'tɛ́ɛ́ vino.

[24] Ní nuuⁿndi chi diiⁿ náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, ní deenu yú ti n'diichi yú vmnaaⁿ chi ndaā nguuvi chi Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Níícú nguɛ́ɛ́ deenu yú nuuⁿndi chi diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ naati cuayiivi mííⁿ taachi n'diichi Ndyuūs nuuⁿndi yeⁿ'e yú tuu'mi ní snaaⁿ yú nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [25] 'Tiicá ntúūⁿ snaaⁿ yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'áárá chí nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú maaⁿ chiiⁿ chi n'daacā chi diíⁿ yā cuayiivi ní Ndyuūs idiiⁿ yā chi cadiinuuⁿ yú táácā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

6

[1] Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e criado o criada ni 'áámá caneé yā na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē 'iiví yā chi esclavo yā, caneé yā tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ 'áámá yugo na daandú yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ esclavos canee chi diiⁿ ca yā respetar 'iivi yā. Níícú 'iivi yā nguɛ́ɛ́ cuuvi cunncáa caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'ē chi ca'cueeⁿ yú. [2] Ní saⁿ'ā esclavos chi i'téénu sa ní vɛ́ɛ́ 'iivi sa chi 'tiicá ntúūⁿ i'téénu yā, canéé chi diiⁿ ca sa respetar 'iivi sa tan'dúúcā chi 'aama 'iivi sa chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. Naati canee chi diiⁿ sa servir más cā 'iivi sa chi i'téénu yā caati 'iivi sa ní hermano ndúúcū sa caati yeⁿ'é Ndyuūs nduu 'uuví yā. Ní hermanos neⁿ'e sa 'iivi sa. Tanducuéⁿ'ē dendu'ū dii, Timoteo, ngi'cueeⁿ di ní ngaⁿ'a di.

'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo ní vɛ́ɛ́ vaadī yeenú yeⁿ'é yā

[3] Níícú nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ngí'cueeⁿ yā táámá nduudu chī ñ'dááⁿ ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā nduudu n'dai yeⁿ'ē Señor Jesucristo, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tan'dúúcā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi ngi'cueeⁿ yú yeⁿ'ē chi 'cuɛɛtinee yú n'daacā tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ yú, [4] tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nadacadíínuuⁿ yā chi maaⁿ yā ch'ɛɛté yā, ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ deenu yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ch'ɛɛcu cheendí yā. Ní diíⁿ yā chi náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguⁿ'u yā ní ngue'éí yā ní 'caa'vá yā ní ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā chi náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. [5] Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dámaāⁿ n'gɛɛcu cheendí yā, ní nguɛ́ɛ́ n'daacā nadacadíínuuⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ deenú yā nduudu yeⁿ'e Cristo. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi diíⁿ yā ganar tuumī caati chi'téénu yā ní ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e Cristo. Divíi di yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi 'tíícā. [6] Deenu yú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo canee n'daacá yā ndúúcū chi vɛɛ yeⁿ'é yā ní yeenú yā. Chiiⁿ chi i'téénu yā ní tan'dúúcā vaadī 'cuiica ca yeⁿ'é yā. 'Tííca rā vaa. [7] Deenu yú chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndɛɛ̄ yú taachi ch'iindiyaāⁿ yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ntúūⁿ candɛɛ yú yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū taachi 'cuūvī yú. [8] Neⁿ'e chí snee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nduuti chi vɛ́ɛ́ chi nge'e yú ndúúcū catecai yú, ní ndúúcū chuū nūuⁿ cānee chi yeenu yú. [9] Caati 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā 'cuiicá yā taachi yááⁿn'guiinūuⁿ n'diichi neeⁿ sa 'yā cuuvi diíⁿ yā dendú'ū chi nguɛɛ n'daacā. Ní caneé yā ndúúcū vicio zonzo yeⁿ'é yā chi nguɛɛ n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Ní diiⁿ chi dinuuⁿndí yā níícú diiⁿ chi caⁿ'á yā infierno. [10] Chííⁿ

chí diiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā ní chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e cá yā tuūmī. Ní in'nuuⁿ cá yā tuūmī chi 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ tiempo chi cu'téénu yā. Ní maáⁿ yā diíⁿ yā chi ya'āī n'geenu taaví yā ngii.

Yeⁿ'e chi cuuvi din'daaca yú maaⁿ chi i'teenu yú

11 Maaⁿ ní dii, Timoteo, saⁿ'ā chi yeⁿ'é
Ndyuūs dii, divíi di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū
chi nguɛɛ n'daacā. Ní diiⁿ di nducuéⁿ'ē chi
n'daacā. Dich'ɛɛtɛ di Ndyuūs ní cu'téénu ca
di. Diné'e ca di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní diiⁿ
di nducuéⁿ'ē ndúúcū paciencia. Ní canee
di ndúúcū staava yeⁿ'e di chi n'dai. 12 Ní
taachi 'cueenu di cuuvi cáávā chi i'téénu di
Ndyuūs canee diitu di ndúúcū chi i'téénu
di yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ní diitu diiⁿ di
caati chi cuuvi yeⁿ'ē di vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
chi cuuvi cuta'a di yeⁿ'e Ndyuūs ti Ndyuūs
yaa'ví yā dii chi cuuvi yeⁿ'é yā dii. Ní dii
'āā ngaⁿ'a di chi i'téénu di Ndyuūs nanááⁿ
'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. 13 Maaⁿ ní 'úú yaa'ví dii
nanááⁿ Ndyuūs chi testigo yeⁿ'e yú, Ndyuūs
chi itée yā vida yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́, ní
nanááⁿ Jesucristo chi 'āā ngaⁿ'a yā nduudu
cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chiidá yā nanááⁿ gob-
ernador Poncio Pilato. 14 'Úú yaa'ví dii chi
'caandiveeⁿ di ní diiⁿ di nducuéⁿ'ē chi ca'á
orden yeⁿ'ē di. Ni nguɛ́ɛ́ ñ'daaⁿ orden yeⁿ'é
caati nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā
contra yeⁿ'ē di caavā cosa chi diiⁿ di. Diiⁿ di
'tíícā ndii tiempo chi ndaa Señor Jesucristo
yeⁿ'e yú táámá vmnéⁿ'ēe. 15 Níícú tiempo
taachi Ndyuūs neⁿ'é yā, Ndyuūs caⁿ'á yā
dicho'ó yā Jesucristo chí n'dai taavi nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ taama vmnéⁿ'ēe. Ní Cristo miiⁿ
maáⁿ yā ní 'áámá n'dyáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nūuⁿ chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e nducueⁿ'ē chi vɛ́ɛ́,
ní Rey chi ch'ɛɛtɛ taavi ca nguɛ́ɛ́ ti tanáⁿ'ā
reyes. Ní 'iivi yú chi ch'ɛɛtɛ taavi ca nguɛ́ɛ́ ti
tanáⁿ'ā saⁿ'ā chi 'iivi. 16 Dámaāⁿ Ndyuūs miiⁿ
ní 'áámá canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní
canduuchí yā ná chidɛɛvɛ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
indaa mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ n'diichi
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ Ndyuūs miiⁿ ndíí nguɛ́ɛ́
cuuvi snaaⁿ ra yā. Maaⁿ ní cuéⁿ'e daāⁿmaⁿ
canee cuuⁿmiⁿ yú dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ti
tanducuéⁿ'ē poder chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'é yā. 'Tííca
rā vaa.

17 Maaⁿ ní dii, Timoteo, cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ
'cuiica chi nguɛ́ɛ́ nadacádíínuuⁿ yā chi
ch'ɛɛtɛ n'dáí yā. Ní nguɛ́ɛ́ cunee ngiinú
yā yeⁿ'e chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā caati cosa chi
nguɛ́ɛ́ seguro chi 'áámá cūnee ndúúcu yā.
N'dáácā ca nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cu'téénu
yā Ndyuūs chi canduuchi ní Ndyuūs ca'á
yā n'deee n'dáí dendu'ū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
chi vɛɛ caati cuuvi cuta'a yú ní yeenu
yú. 18 Níícú díí yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica
chi din'daacá yā ní diiⁿ yā n'deee tááví
ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā. 'Íícú canee listo yā
chi cuuvi ca'a yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ní innee yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 19 'Tííca
cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vaadī 'cuiica yeⁿ'é
yā chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi Ndyuūs caⁿ'á
yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā.

Pablo ca'á yā últimas órdenes Timoteo ti 'cuiīnū carta maaⁿ

20 Dííⁿ, Timoteo, cundɛ́ɛ di n'daacā
cuidado yeⁿ'e encargo chi 'iiⁿ'yāⁿ 'āā tee
yā dii. Nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿveeⁿ di n'deee n'dáí
nduudu chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e cosa yeⁿ'ē
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o yeⁿ'ē nduudu chi nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ o yeⁿ'ē chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chi
nduudu deenu ní nguɛ́ɛ́ 'tííca. 21 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ndáácadaami yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs ní maáⁿ yā ní nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Maaⁿ ní
'úú neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā dii tanducuéⁿ'ē
chi n'daāca. 'Tííca cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú apóstol yeⁿ'e Jesucristo caati Ndyuūs neⁿ'é yā chi 'úú cuuvi
apóstol yeⁿ'é yā, ní dichó'o yā 'úú. Ní
chuū chi Ndyuūs diíⁿ yā ní tan'dúúcā chi
ngaⁿ'a yā chi ca'a yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo. 2 'Úú
dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e di, Timoteo, chi
tan'dúúcā daiyá 'tíícā dii caati neⁿ'é taavi
dii. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tée yā dii cosas chi
n'dai, ní ya'āī 'iinú yā dii, ní tée yā dii vaadī
'diiíⁿ na staava yeⁿ'ē di.

*Caa*ⁿ'maⁿ di nduudu yeⁿ'e Cristo nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ

3 Maaⁿ ní ca'á Ndyuūs gracias caavā
chi 'úú dichii'vɛ́ Ndyuūs ndúúcū vaan-
icadíínūuⁿ yeⁿ'é chi n'daacā tan'dúúcā
chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú tiempo chi 'āā
chó'ōo. Ní ndii nguuvi ndii n'gaaⁿ taachi
ngaⁿ'anguā'a, 'úú ca'á Ndyuūs gracias, ní
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'úú ngaⁿ'anguā'a caavā dii,
Timoteo. 4 Nééné neⁿ'é snaáⁿ dii, Timoteo,
taachi n'gaacú yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ nduutinááⁿ
di taachi caneé 'áámá lado yeⁿ'ē di. Ní
taachi cuuvi n'diichí dii tuu'mi ní yeenú
taaví. 5 Ní n'gaacú chi i'téénu di Ndyuūs
ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'ē di. Vmnaaⁿ
chi i'teenu di Jesucristo táⁿ'ā Loida chi
chicuⁿ'u di ní táⁿ'ā Eunice chɛɛcu di i'téénu
yā Jesucristo. Maaⁿ ní seguro caneé chi
cuaacu chi dii ntúūⁿ i'téénu di.

6 Cáávā chi i'téénu di Ndyuūs neⁿ'é chi
n'gaacu di chi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ diiⁿ di
ntiiⁿnyuⁿ chi Ndyuūs 'āā teé yā dii ndíí
tiempo chi 'úú sn'duū ta'á vmnaaⁿ tiiⁿ di.
7 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'āā teé yā s'uuúⁿ 'áámá
staava yeⁿ'ē yú chi 'va'ā yú naati 'āā teé
yā s'uuúⁿ 'áámá staava yeⁿ'e yú chi vɛ́ɛ́
poder yeⁿ'ē yú. Ní 'íícú cuuví dinéⁿ'e yú
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi nadicadíínuuⁿ
yú n'daacā. 8 Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'cuinááⁿ di chi
caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Je-
sucristo yeⁿ'e yú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'cuináaⁿ di yeⁿ'e 'úú caati canuúⁿ
vácūū cáávā chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu
yeⁿ'e Cristo. Naati n'daacā ca diiⁿ di chi
cuchɛɛ di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi 'cueenu di
cuuvi ntúūⁿ cáávā chí ngaⁿ'a di nduudu
yeⁿ'e Cristo chí nadanguáⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ chi
n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e di. Diiⁿ di tanducuéⁿ'ē
ndúúcū fuerzas chi Ndyuūs itée yā dii.
9 Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ ní yaa'ví
yā s'uuúⁿ chi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yā
chí n'daacā. Nguɛ́ɛ́ nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ
cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ yú chí n'daacā.
Naati Ndyuūs diíⁿ yā 'túúcā ndúúcū s'uuúⁿ
ti 'tíícā neⁿ'é yā diiⁿ yā. Níícú neené
neⁿ'e yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní s'uuúⁿ 'āā
nduuvi daama yú ndúúcū Cristo Jesus.
Níícú Ndyuūs neⁿ'e yā s'uuúⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ
chi 'āā cuɛ́ɛ́ iⁿ'yeēⁿdī. 10 Maaⁿ ní Ndyuūs
ch'iⁿ'í yā chí neⁿ'e taaví yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ taachi dichó'o yā Jesucristo yeⁿ'ē
yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Jesucristo ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní nduudu
cuaacu yeⁿ'ē evangelio chi yeⁿ'e vida yeⁿ'e
Cristo ch'iⁿ'i s'uuúⁿ chi nguɛ́ɛ́ 'aama 'cuūvi
yú. Níícú cáávā chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ
cuuvi cunduuchi yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

11 Níícú Ndyuūs nidɛɛvɛ́ yā 'úú chí
caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní dichó'o
yā 'úú lado yeⁿ'e apóstol yeⁿ'é yā chi 'úú
caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel. 12 Níícú
cáávā chi 'úú apóstol yeⁿ'é yā tanducuéⁿ'ē
n'geenú ngii chi canuúⁿ vácūū. Ní nguɛ́ɛ́
ngii 'cuinaáⁿ caati deenú du'ū chi Cristo
chi i'teenú. Ní deenú chi cuaacu chi Cristo
miiⁿ ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā chi diiⁿ cuenta
yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi tee yā 'úú
ndíí nguuvi chi diíⁿ yā juzgar nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ.

13 Dii, Timoteo, diiⁿ di ndúúcū nduudu chi
serio nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi 'úú chi'cueéⁿ
dii. Ní cunée di n'daacā ndúúcū chi i'teenu
di Dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ caati mááⁿ
ní s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo s'uuúⁿ. 14 Ní
cundɛɛ di cuidado chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ chi
Ndyuūs teé yā dii. Ní tee di lugar chí Es-
píritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canee ndúúcu
yú cunneé yā dii.

15 Dii ní deenu di chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téénu yā Jesucristo chi yeⁿ'e yáⁿ'āa Asia,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi canee yā nduucú nguuvi
chi chó'ōo, maaⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿ'ē
'úú. Ní nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé saⁿ'ā
Figelo ndúúcū saⁿ'a Hermógenes. 16 Naati
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'e saⁿ'ā Onesíforo
nguɛ́ɛ́ 'cuináaⁿ yā 'úú yeⁿ'ē chi canuúⁿ
vácūū. Saⁿ'ā miiⁿ ndaa sa n'diichi sa 'úú chi
nnee sa 'úú. Neⁿ'é chi Señor Jesucristo ca'á
yā vaadī ya'ai yeⁿ'é yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū

'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'e sa. [17] Nguɛ́ɛ́ diiⁿ
saⁿ'ā Onesíforo tan'dúúcā chi diiⁿ tanáⁿ'a yā
caati taachi canéé sa na yáāⁿ Roma neené
na'nuūⁿ sa 'úú ndíí taachi nndaãcā sa 'úú.
[18] Neⁿ'é chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā saⁿ'ā miiⁿ
nguuvi chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú diíⁿ yā
juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní dii ní
neené n'dai deenū di tan'dúúcā chi chinnee
sa s'uuúⁿ taachi snée yú na yáāⁿ Efeso.

2

*'Aámá soldado ye*ⁿ'ē Señor Jesucristo chi
din'dááca sa

[1] Díí, Timoteo, chi tan'dúúcā daiyá, cuta'a
di fuerzas yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē vaadī n'dai chi
cuuvi yeⁿ'ē yú caati maaⁿ ní yeⁿ'e Jesucristo
s'uuúⁿ. [2] Ní tanducuéⁿ'ē chi n'giindiveeⁿ
di yeⁿ'e 'úú chi ngaⁿ'á nanááⁿ n'deee n'dáí
'iiⁿ'yāⁿ, chuū ní ca'cueeⁿ di saⁿ'ā s'eeⁿ
chi i'téénu sa chi 'áámá cūnee sa n'daacā
ndúúcū chi i'téénu sa, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní cuuvi
ca'cueeⁿ sa tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.

[3] Ní taachi canee chi 'cueenu dí cuuvi
tuu'mi ní n'geenu di ngii tan'dúúcā 'áámá
soldado chi n'daacā sa. 'Tíícā diiⁿ di caati
dii ní 'áámá soldado yeⁿ'e Señor Jesucristo.
[4] Deenu di tan'dúúcā chi 'áámá soldado chi
canéé na servicio nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa tan'dúúcā
tanáⁿ'ā saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ canee na servicio
caati canee sa diiⁿ sa cumplir tanducuéⁿ'ē
chi ngaⁿ'a comandante yeⁿ'ē sa. [5] 'Tiicá
ntúūⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á na cancha nguɛ́ɛ́ cu-
uvi cuta'a yā mar 'áámá premio nduuti chi
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cumplir reglas yeⁿ'ē. [6] 'Tiicá
ntúūⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na campo
yeⁿ'é yā cuuvi cuta'á yā caavā maáⁿ yā
cosecha yeⁿ'é yā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. [7] Dii,
Timoteo, nadacádíínūūⁿ di yeⁿ'ē chi ngaⁿ'á
níícú Señor yeⁿ'ē yú diíⁿ yā chi cadíínuuⁿ di
tanducuéⁿ'ē.

[8] N'gáácú dí ti Jesucristo yeⁿ'ē yú ní yeⁿ'ē
ndaata yeⁿ'ē David 'iiⁿ'yāⁿ, ní nnduuchi yā
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Túúcā ngaⁿ'ā nduudu
cuaacu chi nadinguáⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. [9] Níícú
cáávā chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é
yā neene n'geenú ngii ní canuúⁿ vácūū
ndúúcū cadenas tan'dúúcā chi 'niiⁿ'núⁿ
'iiⁿ'yāⁿ naati nduudu yeⁿ'é Ndyuūs nguɛ́ɛ́
cuuvi 'cuɛɛ̄ chiichí ndúúcū cadenas. [10] Ní
cáávā nducuéⁿ'ē chuū 'úú cuchɛɛ́ yeⁿ'e tan-
ducuéⁿ'ē chi n'geenú ngii caavā 'iiⁿ'yāⁿ
chi Ndyuūs nndɛɛvɛ yā chi cuuvi yeⁿ'é yā
'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cu'téénu
yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs cuuvi nadanguaⁿ'ai
yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā cáávā
Jesucristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi ndaaca yā
vida n'dai chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

[11] Nduudú 'cūū ní cuaacu chi ngaⁿ'a
'iiⁿ'yāⁿ:

Nduuti chi diiⁿ yú cuenta chi 'āā n'diī
yú ndúúcū Cristo tuu'mi ní diiⁿ
yú cuenta chi cunduuchi ntuūⁿ yú
ndúúcu yā.

[12] 'Tiicá ntúūⁿ. Nduuti chi n'geenū yú ngii
cááva yā ndúúcū nducuéⁿ'ē dendu'ū
tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yú
ndúúcu yā. Ní nduuti chí cueeⁿdiītu
yú yeⁿ'e Cristo tuu'mi ní Cristo caⁿ'á
yā caaⁿ'maⁿ yā chi s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́
yeⁿ'é yā s'uuúⁿ.

[13] Nduuti chi ñ'daaⁿ yú ní nguɛ́ɛ́ 'aama canee
yú ndúúcū chi i'teenu yú yeⁿ'e Je-
sucristo tuu'mi ní Jesucristo nguɛ́ɛ́
ñ'daaⁿ yā ti 'tííca yā ní 'áámá ca-
nee yā caati Cristo miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
cueeⁿdiitú yā yeⁿ'ē maáⁿ yā.

[14] Maaⁿ ní dii, Timoteo, n'gaacú di yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē dendu'ū. Yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nanááⁿ 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú chi canéé
chi diíⁿ yā 'túúcā. Yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuuⁿ'máⁿ yā ndúúcū
cheendí yā caati nduudu yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. Nduudu s'eeⁿ dámaāⁿ diīiⁿ chi
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nadacadíínuuⁿ ca yā yeⁿ'e
chi ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é
yā. [15] Ní díí diiⁿ di tanducuéⁿ'ē chi
n'daacā chi cuuvi di caati taachi ndaa di
nanááⁿ Dendyuūs cuuvi di 'cuuⁿ'miⁿ di chi
n'daãcā diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní
n'daacā ngi'cueeⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuináaⁿ di nanááⁿ Ndyuūs. [16] Divíi di yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a n'deee n'dáí nduudu chi
nguɛ́ɛ́ dáámá ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs caati nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 'Iiⁿ'yāⁿ chi
ngaⁿ'a yā 'túúcā diiⁿ cá yā nuuⁿndi. [17] Níícú
nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ca'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngéenū tan'dúúcā
chi ca'ai gangrena ní tan'dúúcā chi nge'e
'áámá n'daa. 'Tíícā diiⁿ nduudu yeⁿ'e saⁿ'ā
Himeneo ndúúcū saⁿ'ā Fileto. [18] Sáⁿ'ā s'eeⁿ
ní divíí yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní ngaⁿ'a yā
chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ nnduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ
tináⁿ'ā. Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ i'téénu yā
nducuéⁿ'ē nduudu cuaacu. [19] Naati chííⁿ chi
Ndyuūs 'āā diíⁿ yā mar 'áámá 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi

nadin'núⁿ'u yā. Ní 'āā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā ní chiichi canéé tan'dúúcā 'áámá sello. 'Tíícā nduudu miiⁿ: Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú deenú yā du'u 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é yā. Níícú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā chi yeⁿ'e Señor yeⁿ'e yú canéé chi divíi yā yeⁿ'e nuuⁿndi.

20 Taachi caⁿ'a yú cuaaⁿ chɛɛti va'ai chí ch'ɛɛtɛ taavi ca n'diichi yú nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ platos ndúúcū 'cuūtu yeⁿ'e 'dííⁿnguaaⁿ o 'dííⁿnguɛɛ naati n'diichi yú ntúūⁿ 'cuūtu yeⁿ'ē yáⁿ'á ní yeⁿ'ē ínchɛɛtí. N'duuvi 'cuūtu 'iiⁿ'yāⁿ cuta'á yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ especiales ní náⁿ'ā 'cuūtu ní 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā chi 'cuíi yā cosas chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 21 Ní taachi 'aama yú neⁿ'e yú diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú canee chi 'cuɛɛtinéé n'daacā yú ní divíi yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 'Tíícā diiⁿ yú maaⁿ níícú cuuvi diiⁿ yú 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā.

22 'Tiicá ntúūⁿ. Dii, Timoteo, divíi di yeⁿ'e vicios yeⁿ'e saⁿ'ā n'gaiyáā. Cunée di n'daacā ní diiⁿ di tanducuéⁿ'ē chi n'daacā. Cu'téénu ca di Ndyuūs, dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní cunée di ndúúcū vaādī 'diííⁿ ndúúcū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní maaⁿ ní ngaⁿ'angua'á yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. 23 Ní dii, Timoteo, nguɛ́ɛ́ diiⁿ di cuenta yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deee n'dáí neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā ndúúcū dii ndúúcū nduudu chi zonza caati nguɛɛ déénu yā. 'Āā déénu di chi naachi 'cuiīnū nduudu miiⁿ ní ndaacā vaadī 'caa'va. 24 Deenu di chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ cánéé chi 'cuuⁿ'máⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ naati canéé chí ndíícúuⁿ yā ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yā. Ní canee chi ngi'cueeⁿ n'dáácá yā. Ní canee chi diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē ndúúcū paciencia. 25 Ní canee chi dííⁿ di componer 'iiⁿ'yāⁿ chi yáádi'yāa ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee chi cūnee ngiinú yā chi Ndyuūs ñ'daáⁿ yā vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ rebelde caati cuuvi deenú yā nduudu chi cuaacu. 26 'Tíícā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canée yā tan'dúúcā chi cyaadú yā níícú cuayiivi ní canduuchí yā ní 'íícú cuuvi ngeenú yā tan'duucā chi dííⁿ yā cuáⁿ'ai yā yeⁿ'e trampa yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ preso yā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi yááⁿn'guiinūuⁿ cuuvi diiⁿ sa chiiⁿ chi neⁿ'e sa nduucú yā. Ní maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi dííⁿ yā chííⁿ chí neⁿ'e Ndyuūs.

3

Tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā dííⁿ yā nguuvi chí cúchiī

1 Dii, Timoteo canee chi déenu ntúūⁿ di chuū. Nguuvi chi cuchiī vɛ́ɛ́ cosas chi ngíⁿ'īi. 2 'Iiⁿ'yāⁿ ní neⁿ'é yā maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní dinéⁿ'e taavi yā tuūmī. Ní caaⁿ'máⁿ yā chi neené n'gɛɛtɛ maaⁿ yā ní nacádíínuuⁿ yā chi neené n'daacā maáⁿ yā, ní nguɛ́ɛ́ n'daacā dináaⁿ yā yeⁿ'ē tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ngii taaⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē chiidá yā ndúúcū chɛɛcú yā. Ní nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yā 'tíícā: N'diī Ndyuūs, gracias. Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 3 Ní nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi canéé chi dineⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ya'āī 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ní nguɛ́ɛ́ dííⁿ yā chi n'daacā caati neⁿ'é yā caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá ó saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā. Ní neené taaⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā cosa chi n'daacā. 4 Nééné neⁿ'e yā vaadī 'caa'va ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Nguɛ́ɛ́ 'va'a yā 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ chi dííⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ Ní neené nadacadíínuuⁿ yā chi n'dɛɛvɛ maáⁿ yā. Nééné neⁿ'e yā diiⁿ yā taanduvɛ́ɛ́ vicio chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs. 5 Nééné n'giⁿ'i yā chi i'téénu yā Ndyuūs naati nguɛ́ɛ́ dííⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Díí, Timoteo, divíi di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'tíícā.

6 Caati náⁿ'ā saⁿ'ā s'eeⁿ ní ngeⁿ'e yā ndúú va'ai nduu va'ai yeⁿ'e n'daataá chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ n'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ sa nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní n'daataa s'ééⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 7 N'daataa s'eeⁿ ní nguuvi nguuvi n'geeⁿ yā nduudu miiⁿ naati nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadíínuuⁿ yā nduudu miiⁿ. 8 Ní iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi diiⁿ 'tíícā ní contra yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní tan'dúúcā chi diiⁿ saⁿ'ā ngaatúū Janes ndúúcū Jambres taachi contra yeⁿ'e Moisés tiempo chi 'āā chó'ōo, 'tíícā maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā nadicádíínuuⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuaacu chi i'téénu yā Ndyuūs. 9 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cueeⁿ cá yā caati nducyaaca

'iiⁿ'yāⁿ deenú yā táácā idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi tonto yā tan'dúúcā chi 'tiicá ntúūⁿ deenú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ taacā chi diiⁿ ngaatúū Janes ndúúcū Jambres tiempo chi 'āā chó'õo.

*Cuáá*ⁿ ná ch'iinu ní Pablo dinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e Timoteo

10 Díí, Timoteo, 'āā diiⁿ di nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi chi'cueéⁿ dii. Ní tan'dúúcā chi 'úú caneé n'daacā, 'tiicá ntúūⁿ cunee di n'daacā. Ní diiⁿ di tanducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi 'úú diíⁿ nducuéⁿ'ē cáávā chi i'teenu yú Ndyuūs. 'Tíícā diiⁿ di. Ní i'téénu di tan'dúúcā chi 'úú i'teenú. Ní ya'ai 'iinu di 'iiⁿ'yāⁿ ní dineⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuchɛɛ di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Tan'dúúcā chi diíⁿ 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di. 11 Ní deenu di tanducuéⁿ'ē chi ch'eenú chiī cáávā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduucú ní táácā chi ch'ēenú na yáāⁿ Antioquía ndúúcū yáāⁿ Iconio ndúúcū yáāⁿ Listra. Ní chichɛɛ tanducuéⁿ'ē chi ch'eēnú chiī naati Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ní nadanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chúū. 12 'Tíícā ní cuaacu. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā 'cuɛɛtinéé n'daacā vida yeⁿ'é yā cááva Jesucristo ní caⁿ'á yā 'cueenú yā cuuvi. 13 Naati 'ii'yā chi nguɛɛ́ n'daacā ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Dach'ɛɛtɛ dách'ɛɛtɛ cá diíⁿ yā. Ní nginnche'éí yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ndíí maáⁿ yā nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ.

14 Naati dii, Timoteo, canee n'daacā di yeⁿ'e chi ch'eeⁿ di caati cuaacu nííⁿnyúⁿ chí deenu di chi cuaacu ní deenu di du'ú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi chi'cueeⁿ di 'túúcā. 15 Ndíí taachi 'lííⁿ dii chicadíínuuⁿ di yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cáávā nduudu miiⁿ chi ca'cueeⁿ di cuuvi cadíínuuⁿ di táácā cuuvi ningua'ⁿ'āī di cáávā chi i'téénu di Señor Jesucristo. 16 Ní nducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní dichíí'vē chi ca'cueeⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ ní cuuvi yú 'iiⁿ'yāⁿ chɛɛ chi nguɛɛ́ n'daacā chi diíⁿ yā. Ní cuuvi yú 'iiⁿ'yāⁿ táácā chi cuuvi din'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ yú táácā chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá yā nanááⁿ Ndyuūs. 17 Caati 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'éⁿ Ndyuūs ní dichíí'vɛ yā Ndyuūs ní cuuvi diíⁿ yā nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā.

4

1 'Úú yaa'ví dii nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ Señor Jesucristo. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caⁿ'á yā chi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe tan'dúúcā rey. Ní ndaa yā ní diíⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ chi snduuchí ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'dii caatí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. 2 Ní 'úú yaa'ví dii chi ngaⁿ'a di nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caaⁿ'maⁿ di nducuéⁿ'ē tiempo chi cuuví diiⁿ di ní 'aara chi tiempo chi nguɛɛ́ cuuvi diiⁿ di ní diiⁿ di. Caaⁿ'maⁿ yuudu di caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā. Ní caaⁿ'maⁿ dí nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā chi 'āā ntɛɛ́ dinuuⁿndí yā 'tíícā. Ní ca'a di consejo 'iiⁿ'yāⁿ, ní ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ di tanducuéⁿ'ē ndúúcū n'dai, ní ca'cueeⁿ di nduū 'cuaaⁿ. 3 'Tíícā diiⁿ di caati ndaa tiempo chi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛɛ́ 'caandiveéⁿ yā nduudu chí n'dai. Naati caⁿ'á yā in'nuúⁿ yā n'deee n'dáí maestros chi ca'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'é yā 'caandiveéⁿ yā. Ní tan'dúúcā vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā 'tíícā neⁿ'e yā chi ca'cueeⁿ yā. 4 Ní ndaa-cadaamí yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní nguɛɛ́ 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'ē. Ní 'caandiveéⁿ yā cuentos chi nguɛɛ́ n'daacā. 5 Naati dii ní canee chi candɛ́ɛ di cuidado yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē dendu'ū tanducuéⁿ'ē tiempo. Ní cuchɛ́ɛ di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi 'cueenu di cuuvi. Diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní caaⁿ'maⁿ di nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi diiⁿ chi nguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. Canéé chi diiⁿ di cumplir ntiiⁿnyuⁿ chi Ndyuūs tee yā dii.

6 'Úú deenú chi ca'á vida yeⁿ'é cáávā Cristo ní 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. 'Āā canéé niiⁿnuuⁿ nguuvi chi 'cuūví. 7 Naati deenú chí diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é tan'dúúcā 'áámá soldado chí idiiⁿ sa caandaá n'daacā. 'Tíícā diíⁿ. Ch'iinú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é ní 'áámá caneé n'daacā ndúúcū chi i'teenú yeⁿ'e Ndyuūs. 8 Cáávā chuū cunee ngiinú 'aama corona chi Señor Jesucristo chi juez chi diiⁿ nducuéⁿ'ē chi cuaacu, caⁿ'á yā chi tée yā 'úú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'daacā idiíⁿ yā. 'Tíícā cuuvi nguuvi chi Cristo ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. Ní nguɛɛ́ tée yā corona dámaāⁿ 'úú naati ca'a yā corona nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā Jesucristo ní cūnee ngiinú yā Jesucristo ní neⁿ'é yā chi ndaa Jesucristo taama vmné'ēe.

Pablo ca'á yā instrucciones ca'áámá cā'aama 'iiⁿ'yāⁿ

9 Dii, Timoteo, diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu di chi chiī di n'diichi di 'úú. 10 Saⁿ'ā Demas miiⁿ ní

ndaacadaamí sá yeⁿ'e 'úú caati neⁿ'e ca sa cosas chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní cheⁿ'ē sa yáāⁿ Tesalónica. Saⁿ'ā Cresente cheⁿ'ē sa yáⁿ'āa Galacia ní saⁿ'ā Tito cheⁿ'ē sa yáⁿ'āa Dalmacia. 11 Dámaāⁿ Lucas canee sa nduucú maaⁿ. Ní yaa'vi di Marcos chi caⁿ'a sa ndúúcū dii. Ní candɛ̄ɛ̄ di sáⁿ'ā ndúúcū di caati Marcos cuuvi cunnee ca sá 'úú na ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ. 12 'Úú 'āā dicho'ó saⁿ'ā Tíquico na yáāⁿ Efeso. 13 Ní taachi cuchii di, nandɛ́ɛ di cotón yeⁿ'é chi s'neéⁿ na vaacu saⁿ'ā Carpo na yáāⁿ Troas. Nandɛ́ɛ di ntúūⁿ libros yeⁿ'é ndúúcū caaca chi neⁿ'e niiⁿnyúⁿ.

14 Saⁿ'ā Alejandro chí 'viichi cūū ní nééné n'deee cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā diiⁿ sa nduucú. Ndyuūs caⁿ'á yā nadíí'vɛ yā saⁿ'ā caavā tanducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā diiⁿ sa nduucú. 15 Cundɛ́ɛ di cuidado yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ caati neené taaⁿ ngaⁿ'a sa yeⁿ'e chi ngi'cueeⁿ yú ti contra yeⁿ'e chi ngi'cueeⁿ yú.

16 Vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi 'úú cheⁿ'é nanaaⁿ juez mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cheⁿ'e yā nduucú naati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ diví yā yeⁿ'e 'úú. 'Úú ngiicá nanááⁿ Ndyuūs chi nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iis'tiī. 17 Naati Señor nginneé yā 'úú ní teé yā fuerzas 'úú cáávā chi 'úú ngii ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel, nduudu chi diiⁿ chi nnguaⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'íícú nducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'tíícā Señor yeⁿ'e yú nadanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní chuū ní tan'dúúcā chi ninguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e cheendi 'yáíⁿyāaⁿ cuá'āa. 'Tíícā diíⁿ yā nduucú. 18 Níícú Señor Jesucristo ní nadanguaⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē cosas chi nguɛɛ n'daacā chi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā diiⁿ yā nduucú. Ní Señor Jesucristo candɛɛ yā cuidado yeⁿ'e vida yeⁿ'é chi cuuvi naⁿ'á na va'ai chɛɛti nguuvi naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Señor Jesucristo miiⁿ ní dich'ɛɛtɛ yú 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā.

*'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadi n'dai ye*ⁿ'e Ndyuūs

19 Lado yeⁿ'é: N'dáí yā ngaⁿ'á, caaⁿ'maⁿ di taⁿ'ā Prisca ndúúcū isaⁿ'ā tá chi Aquila ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'e saⁿ'ā Onesíforo. 20 Saⁿ'ā Erasto canee sá na yáāⁿ Corinto. Ní saⁿ'ā Trófimo chi ngiitā sa, 'úú s'neéⁿ saⁿ'ā na yáāⁿ Mileto. 21 Maaⁿ ní diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu di cuchiī dí n'diichi di 'úú taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ ndaa tiempo chi 'iichɛ. Saⁿ'ā Eubulo ndúúcū saⁿ'ā Pudente ndúúcū saⁿ'ā Lino n'dúúcū n'daataá Claudia ndúúcū nducyaaca vi'i yú: N'daí ndís'tiī ngaⁿ'á yā.

22 Neⁿ'é chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú caneé yā ndúúcū dii hermano yeⁿ'é níícú Ndyuūs tée yā dii yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E SAⁿ'Ā TITO

1 'Úú Pablo chi apóstol yeⁿ'é Señor Jesucristo ní diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi cuuvi inneé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs nndɛɛvɛ yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caati cu'teenu cá yā yeⁿ'e religión yeⁿ'e yú. 2 Ní cūnee ngiinú yā ndúúcū s'uuúⁿ chi Ndyuūs tée yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi 'āā cuɛ́ɛ́ cūnee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndyuūs miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yaadi. 3 Ní taachi ndaa tiempo chi neⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs ch'iⁿ'i yā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ dichó'o yā 'úú chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. 4 Maaⁿ ní dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'ē dii, Tito. Ni cuaacu nííⁿnyúⁿ díí ní tan'dúúcā daiyá chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ dii, nduudu chi i'teenu yú. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ itée yā dii nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi yeⁿ'é yā ní ya'ai 'iinu yā dii. Ní tan'dúúcā chi ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di. Ní Ndyuūs tée yā dii vaadī 'diíⁿ yeⁿ'é yā.

*Ntiiⁿ*nyuⁿ yeⁿ'e Tito na yáⁿ'āa Creta

5 Ní cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi canee chi diiⁿ di 'úú chi'neéⁿ dii na isla Creta. Canéé chi dicuaacú di cosas chi nguɛɛ n'daacā. Ní cu'neeⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛɛtɛ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē yaācū na 'áámá 'áámá ciudad. 'Úú dicho'ó dii chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ 'cūū. 6 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ndɛɛvɛ dí canee chi 'cuɛɛtinéé n'daaca yā manera chi nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'maⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní vɛ́ɛ́ 'áámá nūuⁿ n'daataa yeⁿ'e yā. Ní daiyá yā canéé chí i'téénu yā Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ da'caiyāa chi travieso yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ yā, ní nguɛ́ɛ́ da'caiyāa chí yaadí'yāa. 7 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs canee chi candɛɛ́ yā cuidado yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canee chi 'cuɛɛtinéé n'daaca yā. Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi necio yā, ní nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi nduuvi taáⁿ yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ chi ngii cuu'ví yā va ní in'nuuⁿ yā vaadī 'caa'va. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā diiⁿ yā ganar tuūmī cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 8 Naati 'tíícā canee chi diíⁿ yā. Canéé chi diíⁿ yā recibir na vaacú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní. Canéé chi neⁿ'e yā chi din'daaca yā ní n'daacā nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi caⁿ'á yā diiⁿ yā, ní diíⁿ yā chiiⁿ chi cuaacu. Ní dɛɛvɛ vida yeⁿ'e yā, ní nguɛ́ɛ́ canee chi taamá yā ca'a yā consejo 'iiⁿ'yāⁿ. 9 Ní cundɛɛ́ɛ́ n'daaca yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'eéⁿ yā ní 'tíícā cuuvi ca'cueéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ. Ní cuuvi diíⁿ yā cuchɛɛ́ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'e nduudu cuaacu ní cuuvi ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nduudu cuaacu miiⁿ ní cuaacu.

10 Neene n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ judíos s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā cu'téénu yā nduudu cuaacu miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā cosas chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ. 11 Canee chi diiⁿ yú chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛɛ yā nduudu yeⁿ'é yā caati ndástaⁿ'á yā vaadī cadíínūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'áámá va'āī yeⁿ'ē táámá va'āī cu'téénu yā nduudu yeⁿ'é yā. Ní ngi'cueéⁿ yā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cucáávā chi neⁿ'é yā diiⁿ yā ganar tuūmī manera chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

12 Ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e isla Creta chi profeta yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a sa 'túúcā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yáāⁿ vaacú sa. Ngaⁿ'a sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Creta ní nééné yaadí yā, ní nééné tááⁿ yā, ní nééné 'daan'dí yā, ní nééné n'deēe nge'e yā. 13 Ní saⁿ'ā miiⁿ ní ngaⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Níícú cáávā chuū canee chi yaa'vi dí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū nduudu chɛɛchi caati cuuvi cu'téénu n'daacá yā nduudu cuaacu miiⁿ. 14 Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ judíos chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu chi maáⁿ yā nadacadíínuuⁿ yā ní ngaⁿ'a yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā orden chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

15 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs didɛɛvɛ́ yā staava yeⁿ'é yā chí dɛ̄ɛ̄vɛ nacadíínuuⁿ yā dámaāⁿ yeⁿ'e dendu'ū chi dɛɛvɛ ní sta'á yā nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi dɛɛvɛ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā. Ní mar

'áámá cosa ní nguéé dɛɛvɛ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ní vaanīcadíínūuⁿ yeⁿ'é yā ní nguéé dɛɛvɛ. Ní nducuéⁿ'ē chi véé na staava yeⁿ'é yā ní nguéé dɛɛvɛ. Ndíí nguéé ndúú chi inadacádíínuuⁿ yā chí dɛɛvɛ. [16] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chi n'diichí yā Ndyuūs naati dendu'ū chi díiⁿ yā ch'iⁿ'ī chi nguéé cuaacu. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéé neⁿ'é yā diiⁿ yā chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéé n'daacā yā. Ní nguéé dichíí'vē chi díiⁿ yā mar 'áámá cosa chi n'daācā.

2

Canéé chi ca'cueeⁿ di dendú'ū chi cuaacu

[1] Díí, Tito, nducuéⁿ'ē chi caaⁿ'maⁿ di canee chi caaⁿ'maⁿ di ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. [2] Yaa'vi di saⁿ'ā ndiicúū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū naachi 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā Jesucristo chi canéé chí serio yā. Ní canéé chí nadacádíínuuⁿ yā n'dai ní nguéé díiⁿ yā dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā. Canéé chi cu'téénu yā dámaāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní dinéⁿ'e yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canéé chi cuchéɛ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ndúúcū paciencia. [3] 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di n'daataa s'eeⁿ chi ngeⁿ'e yā na yaācū yeⁿ'é 'iiⁿ'yā chí i'téénu yā Jesucristo chi 'cuɛɛtinéé n'daaca yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ dɛɛvɛ chi yeⁿ'é Ndyuūs. Nguéé caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nduudu yaadi ní nguéé cuu'ví yā va. Ní canee chi diiⁿ n'daacá yā caati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā ejemplo yeⁿ'ē n'daataá s'eeⁿ. [4] Ní 'íícú cuuvi ca'cueéⁿ yā tanáⁿ'ā n'daataá da'cáiyāa tan'dúúcā chi canéé chi dinéⁿ'e yā isaⁿ'ā yeⁿ'é yā ní dinéⁿ'e ntúūⁿ yā daiya yā. [5] Ní n'daataa s'eeⁿ cuuvi nadacádíínuuⁿ yā chɛɛ chi n'daācā ní diiⁿ yā chuū. Ní díiⁿ yā nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e Ndyuūs. Ní din'dai cá yā na vaacú yā ní n'giindiveéⁿ yā isaⁿ'ā yeⁿ'e yā. 'Tíícā ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cunncáā caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.

[6] 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di saⁿ'ā n'gaiyáā chi nadacadíínuuⁿ yā n'daacā vmnaaⁿ chi díiⁿ yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ. [7] Ní díí, Tito, diiⁿ di n'daacā nducuéⁿ'ē chi diiⁿ di ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā vida yeⁿ'ē di tan'dúúcā 'áámá ejemplo. Ní taachi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ, diiⁿ di ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'ē di ní canee di serio di. [8] Ní ca'cueeⁿ di ndúúcū nduudu chi n'daacā ní 'iicu mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e chi ngaⁿ'a di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'ē di cuuvi 'cuinaáⁿ yā caati nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā mar 'áámá contra yeⁿ'ē di.

[9] Ní yaa'vi dí 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá canee chi díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ, canéé chi n'giindiveéⁿ yā nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē 'iiví yā. Ní cunee yiinú yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē 'iiví yā. Ní nguéé canee chi nguɛɛcútaⁿ'á yā yeⁿ'e 'iivi yā. [10] Ní nguéé canéé chi diduucú yā yeⁿ'ē 'iivi yā naati canee chi diiⁿ n'daacá yā ndúúcū 'iivi yā ní ch'iⁿ'í yā chi dámaāⁿ díiⁿ yā cosas chi n'daacā cáávā 'iivi yā. Ní 'íícú ndúúcū nducuéⁿ'ē chi díiⁿ yā cuuvi ch'iⁿ'í yā 'iivi yā ní 'iiví yā cuuvi caaⁿ'maⁿ n'daacá yā yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi nanguaⁿ'āī yú.

[11] Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chi díneⁿ'e yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iⁿ'í yā vaadī n'dai taavi yeⁿ'é yā caati cuuvi nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. [12] Níícú vaadī n'dai taavi yeⁿ'é Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chi canee chi diví yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daacā ndúúcū nducuéⁿ'ē vicio chi véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi neⁿ'e yú diiⁿ yú. Ní canee chi nadacadiinuuⁿ yú n'daacā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē vmnááⁿ chi diiⁿ yú. Ní 'cuɛɛtinéé n'daaca yú ní diiⁿ yú tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'e Ndyuūs 'naaⁿ chi canee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [13] Ní vaadī n'dai taavi yeⁿ'é Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chi 'cuɛɛtinéé n'giiⁿnu yú nguuvi ch'ɛɛtɛ taachi Cristo díiⁿ yā cumplir nduudu chí ngaⁿ'a yā. Ní taama vmnéⁿ'ēe ndaa ntúūⁿ Jesucristo yeⁿ'e yú chi Ndyuūs chí ch'ɛɛtɛ taavi ca chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. [14] Ní ca'á yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā chi ch'ii yā cáávā s'uuúⁿ chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē yú. Ní nadidɛɛvɛ́ yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nuuⁿndi chi diiⁿ yú chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní 'íícú 'áámá cunee yú diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā.

[15] Nducuéⁿ'ē chuū ní canee chi ca'cueeⁿ di. Ní ca'a di orden ti dii tan'dúúcā 'iiⁿntyéⁿ'ē dii. Cunnee di 'iiⁿ'yāⁿ chi dí'vaachí yā. Ca'a di consejo 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daacā idiiⁿ yā. Din'daacá di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cunncáā caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē di.

3

Yeⁿ'e chi canéé chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú

[1] Cúúví dí 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor
Jesucristo chi n'gaacu yā chí canéé maaⁿ
poder yeⁿ'e gobernador ndúúcū tanáⁿ'ā
'iiⁿntyéⁿ'ē ní canee chi n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e
yā. Ní 'āā vɛɛ yaáⁿ yā chi diíⁿ yā nducuéⁿ'ē
ntiiⁿnyuⁿ chi n'daacā. [2] Ní nguɛ́ɛ́ canéé chi
caaⁿ'maⁿ taaⁿ yā yeⁿ'e mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.
'Tíícā canee chi 'cuɛɛtinéé 'diíⁿ yā ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ ní din'dai yā ndúúcu yā. Ní canéé
chí ch'iⁿ'i yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū tandu-
cuéⁿ'ē chi diíⁿ yā ndúúcu yā chi maaⁿ yā
ndiicuuⁿ yā.

[3] 'Tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ tiempo chi chó'ōo
taachi tonto yú ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yú
nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ
yú. Ní canee yú tan'dúúcā saⁿ'a esclavo
caati yeⁿ'e chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú ní diiⁿ
yú ndúúcū nducuéⁿ'ē vicio yeⁿ'e chi vɛ́ɛ́,
'tíícā diiⁿ yú. Ní diiⁿ taáⁿ yú, ní neⁿ'e ca
yú cosas tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē tanáⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú neⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
yú 'aama yú taama yú. [4] Naati taachi Cristo
chi n'dai taaví yā ní neⁿ'é yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā nanáaⁿ yú, Cristo chi nadan-
guáⁿ'ai yā s'uuúⁿ, [5] tuu'mi ní nadanguáⁿ'ai
yā s'uuúⁿ. Nguɛ́ɛ́ nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ
cáávā chi diiⁿ yú cosas chi n'daacā naati
caati ya'āī 'iinú yā s'uuúⁿ ní nadanguáⁿ'ai
yā s'uuúⁿ caavā chi naaⁿnú yā s'uuúⁿ. Ní
chuū neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi ch'iindiyaaⁿ yú
ndúúcū vida ngai cucáávā Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Espíritu miiⁿ tee yā s'uuúⁿ
'áámá vida chí ngāī. [6] Ní 'tíícā cuuvi cucáávā
Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai
yā s'uuúⁿ, Ndyuūs tee yā núúⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ
Espíritu N'dai yeⁿ'e yā s'uuúⁿ. [7] Ní cucáávā
Ndyuūs ca'á yā nducuéⁿ'ē chi n'dai yeⁿ'é yā,
diíⁿ yā chi s'uuúⁿ nguɛɛ 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi yú
nanáaⁿ yā ti didɛɛvé yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní
diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ ní caⁿ'á yā chi tée yā
s'uuúⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi cuuvi yeⁿ'e
yú. Ní cunee ngiiⁿnuⁿ yú vida 'cūū chi cuuvi
yeⁿ'e yú.

[8] Nduudú 'cūū chi ngaⁿ'á ní nduudu
cuaacu ní 'áámá cūnee. Neⁿ'é chi diitū
cunee di ndúúcū nduudu 'cūū ní diitu
caaⁿ'maⁿ di va. Ní 'íícú nduudú 'cūū cūnnee
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs, ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ caⁿ'á yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí n'daācā.
Nduudú 'cūū ní n'daacā ní dichíí'vɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ.
[9] Nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿveeⁿ di nduudu chi nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ chi n'deee n'dáí chi n'guɛɛcútaⁿ'ā
'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ cu'neeⁿveeⁿ ca di nduudu
chi canéé nguūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata
yeⁿ'e di. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cu'neeⁿveeⁿ di
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguúⁿ yā yeⁿ'ē nduudu
yeⁿ'e ley. Nduudú 'cūū nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ní
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Naati cu'neeⁿveeⁿ cá di
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

[10] Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chi vɛ́ɛ́
divisiones nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e
'iiⁿyāⁿ chi i'téénu yā Cristo, yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ 'áámá cuuvi o 'uūvī cuuvi. Ní ndúúti
chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē di tuu'mi ní
tun'dáa di 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ yeⁿ'e yaācū. [11] Deenu
di chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā vaani-
cadíínūuⁿ yeⁿ'e yā ní dinuuⁿndí yā. Ní
nuuⁿndi chi diíⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ chi conde-
nado yā.

Pablo ca'cueéⁿ yā Tito yeⁿ'ē chi canee chi
diíⁿ yā

[12] Taachi dicho'ó hermano Artemas o
hermano Tíquico nanááⁿ di, diiⁿ di chi
diiⁿnúúⁿ yiiⁿnu di chiī di naachi caneé na
yáāⁿ Nicópolis caati neⁿ'é cūneé yáāⁿ miiⁿ
tiempo chi 'iichɛ. [13] Cunnee di Zenas chi
abogado ndúúcū Apolos chi caⁿ'á yā na
yúúní. Ní ca'a di 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ nducuéⁿ'ē
necesidades yeⁿ'é yā cáávā viaje yeⁿ'é yā
caati nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā falta mar 'áámá. [14] Ní
yaa'vi di hermanos yeⁿ'e yú chi i'téénu yā
Jesucristo chí 'cueeⁿ yā taacā chi canee chi
din'daacá yā nducuéⁿ'ē tiempo ní cunneé
yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ necesidades yeⁿ'e yā caati
'tíícā dichíí'vɛ̄ vida yeⁿ'e yā.

*'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū
vaadī n'dai yeⁿ'é* Ndyuūs

[15] Nducyaaca hermanos chi snée yā ndu-
ucú: N'dai dii, ngāⁿ'a yā. Ní díí ngaⁿ'a di:
N'dai yā, nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
Ndyuūs, hermanos chi dineⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ.
Neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē
chi n'dai taavi yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E SAⁿ'Ā FILEMÓN

1 'Úú Pablo, saⁿ'ā chi canuúⁿ vácūū cáávā
chi diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Jesucristo. 'Úú
ndúúcū hermano Timoteo idingúuⁿ 'nū
carta 'cūū yeⁿ'ē dii Filemón chi nééné neⁿ'e
'nū dii compañero yeⁿ'e yú vi'ī chi dáámá
idiiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū ví'i. 2 Ní idinguúⁿ
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yaācū chi nduuvi-
daamá yā ná vaacu di ní yeⁿ'ē hermana
Apia ní yeⁿ'ē hermano Arquipo chi diiⁿ sa
luchar nduucú 'nū na ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ 'nū.
3 Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē dendu'ū
chi n'dai taavi yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī 'diīiⁿ.

Filemón dinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ ni i'téénu yā Ndyuūs

4 Cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'úú ca'á gracias
Ndyuūs taachi n'gaacú yeⁿ'e di 'naaⁿ chi
ngaⁿ'āngua'á. 5 Caati hermanos yeⁿ'e yú
ngaⁿ'a yā yeⁿ'e di tan'dúúcā chi neⁿ'e
di Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ndúúcū
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Jesucristo, ní
tan'dúúcā chi i'téénu di Señor Jesucristo.
6 'Úú ngiicá Ndyuūs caava 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā caati candɛɛ di nduudu cuaacu yeⁿ'é
Jesucristo nanáaⁿ yā. Ní ngiicá chi cuuvi
tuumicadíínuuⁿ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi
n'daacā chi Jesucristo itée yā s'uuúⁿ. 7 Ní
'úú yeenu taaví ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtínūuⁿ yeⁿ'é
caati dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ca'a
di consuelo 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs.

Pablo ngiicá yā 'áámá favor caavā esclavo Onésimo

8 'Áárá chí cuuví dicho'ó orden yeⁿ'ē di
caati 'úú apóstol 'úú chí candɛɛ́ nduudu
yeⁿ'é Ndyuūs, 9 naati neⁿ'é di'cuiitú dii
cucáávā chi neⁿ'e yú Cristo. 'Úú Pablo 'āā
ndiicúú maaⁿ ní canuúⁿ vácūū cucáávā chi
diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 10 Ní ngiicá 'áámá
favor caavā Onésimo chi tan'dúúcā daiyá
cucáávā chi i'téénu sa nduudu cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs chi 'úú ngaⁿ'á taachi canuúⁿ vácūū.
11 Tiempo chi chó'ōo sáⁿ'a 'cūū 'áámá
esclavo yeⁿ'ē di. Ní chéenū sa yeⁿ'ē di. Ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ sa dii naati maaⁿ
ní dichíí'vɛ̄ sa dii tan'dúúcā chi dichíí'vɛ̄
sa 'úú. 12 'Úú dicho'ó sáⁿ'a 'cūū nanááⁿ
dii. Dii ní 'cuáaⁿ di sáⁿ'a 'cūū tan'dúúcā
chi maáⁿ 'úú. 13 'Úú neⁿ'é chi cunee sa
nduucú caati cuuvi sa dichíí'vɛ̄ sa 'úú lado
yeⁿ'ē di neⁿ'e chi canuúⁿ vácūū cucáávā chi
idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. 14 Naati nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ neⁿ'é chi a fuerza canee chi diiⁿ
di nduuti chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e di. Naati neⁿ'é
chi dii cunee yiīnū di. Neⁿ'é chi diiⁿ di
'áámá favor nduucú, nguɛ́ɛ́ 'aama cosa chi
di'cuiitú dii naati cosa chí maaⁿ di neⁿ'e
di diiⁿ di. 15 Nééné dīvíi sa yeⁿ'e di 'áámá
tiempo nūuⁿ caati cuuvi cuta'a di saⁿ'á 'cūū
chi dichíí'vɛ̄ sa dii cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 16 Naati
maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuta'a di saⁿ'á 'cūū tan'dúúcā
esclavo chi 'áámá cānee sa dichíí'vɛ̄ sa dii
naati tan'dúúcā chi 'aama saⁿ'ā n'daacā
ca, nguɛ́ɛ́ ti 'aama esclavo caati maaⁿ ní
Onésimo 'cūū 'áámá hermano yeⁿ'e yú chi
neené neⁿ'é 'nū. 'Úú neⁿ'é taavi hermano
Onésimo naati dii canee chi dinéⁿ'e taavi
ca di saⁿ'ā. Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ chi saⁿ'ā esclavo
naati chi hermano yeⁿ'e yú ti saⁿ'ā miiⁿ
ntúūⁿ ní yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.
17 Maaⁿ ní nduuti chi dii sta'a di 'úú
chi compañero yeⁿ'e di tuu'mi ní 'cuaaⁿ
di Onésimo tan'dúúcā chi 'úú nūuⁿ. 18 Ní
nduuti chi vɛɛ chi nguɛɛ n'daacā idiiⁿ sa
ndúúcu di o nduuti chi can'díícu sa yeⁿ'e
di tuu'mi ní cu'neeⁿ dí cuenta yeⁿ'ē 'úú.
19 'Úú maáⁿ idinguúⁿ carta yeⁿ'e di ndúúcū
ta'á ní ndúúcū letra yeⁿ'é. 'Úú nadii'vɛ́
yeⁿ'ē di. Nguɛ́ɛ́ canee chi 'cuuví dii ti
maaⁿ vida yeⁿ'ē di can'diīcu di yeⁿ'é cáávā
chi caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē di. 20 Maaⁿ
ní dii Filemón, di'cuíítu ca dii chi diiⁿ di
favor 'cūū nduucú chi 'cuaaⁿ di Onésimo
caati s'uuúⁿ hermanos yeⁿ'e yú vi'ī cucáávā
chi i'téénu yú Señor Jesucristo. Tée di
'viich'ɛɛtínūuⁿ na staava yeⁿ'é tan'dúúcā
hermano yeⁿ'e yú vi'ī chi yeⁿ'e Cristo.
21 Maaⁿ ní idinguúⁿ yeⁿ'ē di ti seguro
cāneé chi n'giindiveeⁿ di nduudu yeⁿ'é. 'Úú
ní deenú chi idiiⁿ di ní n'daacā ca idiiⁿ di
nguɛ́ɛ́ ti chi ngiicá dii. 22 Ní taachi 'úú ndaá
cu'neeⁿ yaaⁿ di 'aama cuarto yeⁿ'é. Cunee
ngiinú chi Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā chiiⁿ chi
ngaⁿ'angua'á nī cáávā 'úú ní Ndyuūs neⁿ'e
yā chi chií ní n'diichí ndís'tiī.

'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadī n'dai yeⁿ'e Jesucristo

23 Saⁿ'ā Epafras chi yeⁿ'e Jesucristo ní
compañero yeⁿ'é ní canee sa vácūū nduucú:
N'dai di, ngaⁿ'a sa. 24 'Tiicá ntúūⁿ hermanos
Marcos ndúúcū Aristarco ndúúcū Demas
ndúúcū Lucas, hermanos chi diíⁿ yā dáámá
ntiiⁿnyuⁿ nduucú: N'dai di, ngaⁿ'á yā.

[25] Ne^{n}'é chi Señor Jesucristo ye^{n}'e yú tée
yā vaadī n'dai ye^{n}'é yā nducyaaca ndís'tiī.
'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ HEBREOS

Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā chi caaⁿ'máⁿ yā lado yeⁿ'é yā

1 Tiempo chi 'āā chó'ōo, Ndyuūs caⁿ'a yā
n'deee cūūví tiempo ndúúcū neené n'deee
nááⁿ taachi profetas chi candɛ́ɛ́ yā nduudu
yeⁿ'e Ndyuūs ngaⁿ'á yā lado yeⁿ'é yā. 2 Ní
maaⁿ ní tiempo 'cūū Ndyuūs dichó'o yā
daiyá yā Jesucristo chi ngaⁿ'á yā ndúúcū
s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ndúúcū daiyá yā din'dái
yā tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ ní Ndyuūs ca'á
yā tanducuéⁿ'ē chi yeⁿ'ē daiyá yā. 3 Ní
daiyá Dendyuūs miiⁿ ní ngíí n'gai yā yeⁿ'ē
chidɛɛvé n'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní tan'dúúcā
Ndyuūs miiⁿ 'āā 'tiicá nūuⁿ daiyá yā. Daiyá
yā ní ndúúcū nduudu chi ngaⁿ'a yā, diíⁿ
yā chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū snéé na lugar
yeⁿ'ē. Ní cuayiivi chi daiyá yā diíⁿ yā chi
nadach'ɛɛcú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi
yeⁿ'é yā tuu'mi ní ch'iindí yā ná va'ai chɛɛti
nguuvi na lado tá cuaacú chiidá yā chi lado
yeⁿ'e honor. Ndyuūs miiⁿ ní poder chi
ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē poder.

Daiya Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti ángeles

4 Ní daiya Dendyuūs ní neené ch'ɛɛtɛ ca
nguɛ́ɛ́ ti ángeles. Ní chi duuchí yā ndúúcū
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā ní neené ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́
ti ángeles. 5 Caati mar 'áámá vmnéⁿ'ēe
nguɛ́ɛ́ caⁿ'a Ndyuūs ndúúcū mar 'áámá án-
gel tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yā ndúúcū daiyá yā
Jesucristo:

Díí ní daiyá; maaⁿ ca'á vida yeⁿ'é nī.

Ní nguɛ́ɛ́ caⁿ'a yā ndúúcū mar 'áámá ángel
'tíícā:

'Úú ní chiida di 'úú; niicu díí ní daiyá
dii. 6 Ní taachi Ndyuūs dichó'o yā
'áámá n'dyaⁿ'ā daiyá yā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū ngaⁿ'a yā 'tíícā:

Nducyaaca ángeles yeⁿ'é Ndyuūs canéé chi
dich'ɛɛtɛ́ yā daiya Ndyuūs. 7 Ní
Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e ángeles
yeⁿ'e yā 'tíícā:

'Úú diíⁿ chi ángeles yeⁿ'é ní tan'dúúcā es-
píritu s'eeⁿ, 'tiicá yā. Ní diíⁿ chi án-
geles dichíí'vɛ yā 'úú. Ní tan'dúúcā
'áámá nguuchi yaⁿ'ā 'tíícā ángeles
yeⁿ'é. 8 Naati Ndyuūs ngaⁿ'á yā yeⁿ'e
daiya yā Jesucristo 'tíícā:

Dii Ndyuūs, trono yeⁿ'e di ni 'áámá cūnee.
Ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ di yeⁿ'ē tandu-
cuéⁿ'ē ndúúcū vaadī cuaacu.

9 Dii ní neⁿ'e di cosas chi cuaacu, ní nguɛ́ɛ́
neⁿ'e di chɛɛ chi nguɛ́ɛ́ cuaacu.
Cucáávā chuū Ndyuūs yeⁿ'e di chi
chiida di ní tee yā dii vaadī yeenu
taavi nguɛ́ɛ́ ti ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
yeⁿ'é nī. 10 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs
ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē daiyá yā Jesucristo:

Díí, Señor, ndii cuááⁿ vmnaaⁿ s'núuⁿ di
cimiento yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní
din'dái di nanguuvi ndúúcū ta'a di.

11 Iⁿ'yeēⁿdi ndúúcū nánguuvi ní dí'cuiinu
naati díí 'áámá cūnee di. Ní
tanducuéⁿ'ē chuū cuuvi ndiicúū
tan'dúúcā catecai yú, 'tíícā ndiicúū.

12 Ní diíⁿ nī n'cánnduu nī ndducuéⁿ'ē
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā chí
n'cannduu yā catecaí yā. Ní ñ'daaⁿ
di ndducuéⁿ'ē tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
ñ'daaⁿ yā catecaí yā. Naati dii
Jesucristo daiyá Ndyuūs 'āā daamá
nūuⁿ canee di nduuyu nduuyu. Ní
'áámá cūnee di cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
13 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā mar
'áámá ángel mar 'áámá vmnéⁿ'ēe
tan'd'úúcā chi ngii yā daiyá yā
Jesucristo 'tíícā:

'Cuūndī di lado ta cuaācú ndíí 'úú diíⁿ chi
nducyaacá yā chi taáⁿ yā yeⁿ'ē di
canée yā maaⁿ ca'a di tan'dúúcā
'áámá banco 'líí 'tííca yā chí chɛɛ́
dí yeⁿ'é yā. 14 Nducyáácá ángeles ní
espíritu s'eeⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o
yā ángeles chí innee yā 'iiⁿ'yāⁿ na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi Ndyuūs nadin-
guáⁿ'ai yā.

2

Canéé chí diiⁿ yú cuidado yeⁿ'e chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ

1 Ní cucáávā chi Cristo nadanguáⁿ'ai yā
s'uuúⁿ canéé chí candɛɛ yú cuidado yeⁿ'é
nduudu cuaacu chí n'giindiveeⁿ yú ti nguɛ́ɛ́
i'neeⁿ yú cucáávā nduudu chí ñ'daaⁿ ní
maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ caⁿ'a yú táámá yúúní.
2 Nduudu cuaacu chi 'āā ngaⁿ'a ángeles ní
nduudu chi ch'iⁿ'i nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu
nííⁿnyúⁿ chí nduudu cuaacu. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu
miiⁿ ní vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā 'āā cūneé yā

na castigo caati 'tíícā cuuvi. [3] Ní maaⁿ ní
¿táácā cuuví nanguaⁿ'āī s'uuúⁿ yeⁿ'e castigo nduuti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú cuidado yeⁿ'ē
chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ? Vmnááⁿ vmnaaⁿ Señor Jesucristo ngaⁿ'á yā chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ diíⁿ yā ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ ndúúcū pruebas chi nduudu miiⁿ ní nduudu cuaacu. [4] 'Tiicá ntúūⁿ
tiempo maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ chi cuaacu chi nduudu miiⁿ ní cuaacu caati diíⁿ
yā señas ndúúcū vaadī n'giinu chi ch'ɛɛtɛ. Ní ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā ní diíⁿ yā milagros. Ní ca'a yā n'deee n'dáí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é
Espíritu N'dai yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yā caati 'tíícā neⁿ'é yā diiⁿ yā.

Jesucristo ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī

[5] Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi s'neéⁿ yā chi ángeles miiⁿ ngaⁿ'á yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī
chi cuayiivi caⁿ'á yā din'dái yā. Ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdi miiⁿ chííⁿ chi ngaⁿ'a yú. [6] Nguɛ́ɛ́
diíⁿ yā 'tíícā. Ná libro yeⁿ'e Ndyuūs chi canéé nguūⁿ ní 'áámá yā ngaⁿ'a yā 'tíícā:

N'dii, Ndyuūs, ¿dɛ́'ɛ̄ chi saⁿ'ā s'eeⁿ chi snéē
na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nan'gaacu nī
yeⁿ'ē sa? ¿Dɛ́'ɛ̄ chi saⁿ'ā s'eeⁿ chi
snéē na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi diíⁿ nī
cuidado yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ?

[7] Ta 'lííⁿ tiempo nūuⁿ n'dii, Ndyuūs, s'nééⁿ
nī saⁿ'ā Daiyá nī chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ
cá yā tan'dúúca ángeles. Ní teé nī
saⁿ'ā daiyá nī chi ch'ɛɛté yā ndúúcū
honra yeⁿ'é yā tan'dúúcā chi saⁿ'ā
rey 'tííca yā. Ní chi'néeⁿ nī saⁿ'a
miiⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē chi nadin'dái nī.

[8] Ní s'néeⁿ nī tanducuéⁿ'ē dendu'ū maaⁿ ta'á
yā.

Ní 'tííca rā va ti Ndyuūs s'néeⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi saⁿ'ā miiⁿ caaⁿ'máⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē. Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ inaaⁿ
yú chi saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē. [9] Naati maaⁿ ní snaaⁿ yú chi
Ndyuūs diíⁿ yā chi Jesucristo nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛté
yā tan'dúúcā ángeles dúú'ví tiempo nūuⁿ.
Ní Ndyuūs neene ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi neⁿ'é yā chi Jesucristo
ch'īi yā lugar yeⁿ'e nducyaaca yú. Maaⁿ ní
vɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ yeⁿ'e Jesucristo ní vɛ́ɛ́ honra yeⁿ'é
yā cucáávā chí ch'īi yā na cruz.

[10] Ní Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū ní diíⁿ yā cuidado yeⁿ'ē. Ní n'daacā
diiⁿ Ndyuūs taachi diiⁿ chi Jesucristo miiⁿ
ní saⁿ'ā perfecto yā chí chichɛ́ɛ́ yā yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē chi n'geenu yā ngii. Ní Ndyuūs
n'diichí yā chi n'daācā idiíⁿ yā. 'Tíícā diiⁿ
Ndyuūs caati cuuvi yeⁿ'é yā n'deee n'dáí
daiyá yā. Ní cuuvi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
parte chi cuuvi yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī
dɛɛvɛ n'dai yeⁿ'é yā. Jesucristo ní saⁿ'ā chi
nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
[11] Ní Jesucristo ní didɛɛvɛ́ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ndúúví dɛɛvɛ́
yā ní tan'dúúcā Jesucristo miiⁿ. Vɛ́ɛ́ 'áámá
nūuⁿ chiida nducyaaca 'iiⁿ'yā. Cáávā chuū
Jesucristo nguɛ́ɛ́ 'cuinaáⁿ yā chi caaⁿ'máⁿ
yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ví'i yā. [12] Ní 'tíícā
Jesucristo ngaⁿ'á yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
canéé nguūⁿ:

N'diī Ndyuūs, 'úú caaⁿ'máⁿ yeⁿ'é n'diī
nanááⁿ hermanos yeⁿ'é ní caātá
himnos chi cantos chi ngaⁿ'ā chi
ch'ɛɛté nī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é nī
taachi nduuvidaamá yā. [13] Taama
vmnéⁿ'ēe Jesucristo caⁿ'a yā 'tiicā:

'Úú ní canéé confianza yeⁿ'é ndúúcū
Ndyuūs.

Ní táámá caⁿ'a yā:

'Muuⁿ caneé ndúúcū daiyá chi Ndyuūs tee
yā 'úú.

[14] 'Tíícā, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'áámá familia ní
'áámá yuūtɛ̄ yeⁿ'é yā ní 'áámá yuūuⁿ
ntúūⁿ va. Ní 'tiicá ntúūⁿ Jesucristo miiⁿ
ch'iindiyáaⁿ yā ndúúcū cuerpo ndúúcū
yuūúⁿ tan'dúúcā s'uuúⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ
Jesucristo ch'īi yā caati cuuvi di'cuiinú
yā yááⁿn'guiinūuⁿ caavā chi diiⁿ sa chi
nducyaaca yú ní n'gii yú. [15] 'Tiicá ntúūⁿ
Jesucristo diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ 'va'a yú yeⁿ'e
tiempo chí 'cuūvi yú. [16] Cuaacu chi Jesucristo nguɛ́ɛ́ ndaá yā nanááⁿ ángeles chi
chinnee yā ángeles naati nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Abraham cáávā chi
nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. [17] Cáávā chuū Jesucristo canéé chi ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúcā
nducyaaca hermanos yeⁿ'é yā ní 'íícú maáⁿ
yā cuuvi cūneé yā chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi
'áámá cānee yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs.
Ní ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'íícú cuuví
nadach'ɛɛ̄cú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti
nadíí'vɛ yā nducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.
[18] Ní Jesucristo maáⁿ yā ch'eenú yā chiī ní
chichɛɛ yā taachi ndaá yááⁿn'guiinūuⁿ chí

n'diichineeⁿ sa 'yā. Ní cáávā chuū maaⁿ
ní Jesucristo cuuvi cūnnee yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
taachi n'geenú yā ngii ní nadanguáⁿ'ai yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ taachi
ndaa sa n'diichineeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

3

Jesucristo ní ch'εεtε taavi cá yā nguéɛ́ ti
Moisés

1 Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'ē yú chi Cristo
didεεvé yā ní ndís'tiī ntúūⁿ Ndyuūs yaa'ví
yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā. Maaⁿ
ní nadicádíínuuⁿ n'dai nī yeⁿ'e Jesucristo
chi apóstol chi dichó'o Ndyuūs ti Jesu-
cristo miiⁿ ní chiiduú ch'εεtε cá yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo tan'dúúcā
s'uuúⁿ. 2 Jesucristo miiⁿ 'áámá caneé yā
ndúúcū Ndyuūs ní diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū. Ní diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū
chi Ndyuūs dineⁿ'é yā. Ní tan'dúúcā Moisés
din'daacá yā ntiiⁿnyuⁿ chi Ndyuūs ca'a yā,
'tiicá ntúūⁿ Jesucristo din'daacá yā tandu-
cuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē va'ai yeⁿ'é Ndyuūs
chi Ndyuūs ca'a yā. 3 Ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
chi din'dái yā 'aama va'āī ní ch'εεtε cá
yā nguéɛ́ ti va'āī miiⁿ. 'Tíícā Jesucristo
ní ch'εεtε taavi cá yā nguéɛ́ ti Moisés.
4 Deenu yú chi vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái yā
ca'áámá cā'aama va'āī naati Ndyuūs din'dái
yā nducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́. 5 Moisés
miiⁿ dichíí'vε yā Ndyuūs ní n'dááca taavi
idiiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē vaacu Ndyuūs. Ní
Moisés diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chi ngaⁿ'a yā ndu-
udu yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi
caaⁿ'máⁿ yā cuayiivi. 6 Naati Cristo chi
daiyá Dendyuūs ni 'áámá diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
ti 'iiⁿ'yāⁿ ndii tiíⁿ yā yeⁿ'e vaacu Dendyuūs.
Ní s'uuúⁿ tan'dúúcā vaacu Ndyuūs 'tíícā
s'uuúⁿ nduuti chi canéé diitu yú ndúúcū chi
i'teenu yú. Ní yeenu yú ndúúcū chi cuuvi
yeⁿ'e yú ndíí tiempo chi 'cuūvi yú.

Vɛ́ɛ́ tiempo chi ntaavi'tuunúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'é Ndyuūs

7 Ní chuū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
ngaⁿ'a yā 'túúcā naachi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Maaⁿnguuvi miiⁿ nduuti chi ndís'tiī 'caan-
diveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs:

8 Nguéɛ́ dichεεchí nī staava yeⁿ'é nī chí
ditaáⁿ nī tan'dúúcā chi diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
tiempo chi 'āā chó'ōo taachi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ diíⁿ yā n'diichineéⁿ yā Ndyuūs
ndúúcū nuuⁿndi chi diíⁿ yā na
yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ naachi nguéɛ́
ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. 9 Ní Ndyuūs
ngaⁿ'á yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ:

Tiempo chi chó'ōo na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ
naachi nguéɛ́ ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ,
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'é nī
n'diichinééⁿ ntúuⁿ yā 'úú 'áárá chí
n'diichí yā nducuéⁿ'ē chi 'úú diíⁿ
ndúúcu yā 'naaⁿ chí 'uūvī ngεεcu
nduuyū.

10 Ní cáávā chuū 'úú, Ndyuūs, ditaáⁿ ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'túúcā ngaⁿ'á
ngīi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndis'tiī, ndu-
cuéⁿ'ē tiempo nguéɛ́ n'daacā nada-
cadíínuuⁿ nī na staava yeⁿ'é nī. Ní
nguéɛ́ n'diichí nī yúúní yeⁿ'é.

11 Ní cáávā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'úú ní
nguéɛ́ canee yiinú yeⁿ'e yā ní caⁿ'a
'túúcā: Cuáácú chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nguéɛ́ cuuví ndaa yā naachi canéé
chí ntaavi'tuunúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'é nī.

12 Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é,
cundɛ́ɛ nī cuidado chi nguéɛ́ 'áámá ndís'tiī
chi nguéɛ́ n'daacā staava yeⁿ'é nī chi nguéɛ́
i'téénu nī ní nguéɛ́ divíi nī yeⁿ'é Ndyuūs chi
canduuchi. 13 Ní ndís'tiī ní yaa'ví nī ví'i nī
'áámá nī taama nī nguuvi nguuvi taachi
maaⁿnguuvi ní 'íícú mar 'áámá ndís'tiī
nguéɛ́ dichεεchí nī staava yeⁿ'é nī cáávā
nuuⁿndi chi nginnche'ēī ndís'tiī. 14 Ní vɛ́ɛ́
'áámá cuaaⁿ yeⁿ'ē yú ndúúcū Cristo nduuti
chi s'uuúⁿ ní 'áámá canee yú ndúúcū chi
i'téénu yú vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e Cristo ndíí
tiempo chi 'cuūvi yú.

15 'Tíícā canéé nguuⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs:

Nguéɛ́ dichεεchí nī staava yeⁿ'é nī chi
ditaáⁿ nī tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéɛ́
ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chi
chó'ōo taachi n'diichineeⁿ yā
'úú chi Ndyuūs. 16 ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ
chi ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs ní cuayiivi nduuvitaáⁿ yā?
'Túúcā diiⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
cueⁿ'é yā ndúúcū Moisés yeⁿ'e
yáⁿ'āa Egipto. Nducyaacá yā
nduuvitaáⁿ yā. 17 ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi
Ndyuūs nguéɛ́ yiinú yā nduucú
yā 'uūvī ngεεcu nduuyu? 'Túúcā

nguɛɛ yiinú yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi
dinuuⁿndí yā ní ch'īi yā na yáⁿ'āa
cuūⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'iiⁿ'yāⁿ. [18] ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs
ngaⁿ'á yā caavā maaⁿ chi duuchí yā
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa
yā lugar naachi ntaavi'tuunúuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā? 'Túúcā ngaⁿ'á yā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ
yā nduudu yeⁿ'e yā. [19] Maaⁿ ní
deenu yú ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
cundaa yā lugar yeⁿ'e Ndyuūs ti
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs.

4

[1] Maaⁿ ní Ndyuūs tee yā promesa s'uúⁿ
chi cuuvi cundaa yú lugar yeⁿ'é yā ní cuuvi
ntaavi'tuunúūⁿ yú ndúúcu Ndyuūs. Canéé
chí candɛɛ yú cuidado caati 'aatīī 'aama
chɛ́ɛ́ ndis'tiī nguɛ́ɛ́ cuchɛɛ́ nī tanducuéⁿ'ē
dendu'ū ní nguɛ́ɛ́ cuuvi cundaa nī lugar
miiⁿ. [2] Caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é Jesucristo ndɛɛ́
yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo nanááⁿ
s'uúⁿ, 'tiicá ntúūⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
ch'īi yā na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vē ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ti taachi ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ
nguɛ́ɛ́ s'téénu yā yeⁿ'ē. [3] Naati s'uúⁿ
chi i'teenu yú nduudu miiⁿ, s'uúⁿ ní
cuuvi ndaa yú naachi caⁿ'a Ndyuūs chi
ntaavi'tuunúūⁿ yú ndúúcu yā. 'Tíícā ngaⁿ'a
Ndyuūs na libro yeⁿ'é yā naachi canéé
nguūⁿ:

Cáávā chi diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'úú nguɛ́ɛ́ yiinú
yeⁿ'e yā. Ní cuaacú ngaⁿ'á nduudu
ndúúcū maāáⁿ chi duuchí. Nguɛ́ɛ́
cuuvi ndaa yā nduucú na lugar yeⁿ'é
naachi ntaavi'tuunúuⁿ.

Ní Ndyuūs di'cuiinú yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā
taachi din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [4] Ní 'áámá
cuaaⁿ yeⁿ'ē libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canéé
nguūⁿ ní ngaⁿ'a yeⁿ'ē ndíí chí ndɛɛ̄chē ngu-
uvi chi ntaavi'tuunúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ:

Ndyuūs ní ndíí chí ndɛɛ̄chē nguuvi
ntaavi'tuunúuⁿ yā yeⁿ'ē tandu-
cuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. [5] Ní canee
táámá vmneⁿ'ēe na libro yeⁿ'e
Ndyuūs 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi cūndaa yā
ní ntaavi'tuunúuⁿ yā nduucú.
[6] Maaⁿ ní vɛ́ɛ́ n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi
canéé chi cundaa yā na lugar
naachi ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.
Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ
n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ
nguɛ́ɛ́ sndaa yā ti nguɛ́ɛ́ s'téénu yā
Ndyuūs. [7] Taama vmnéⁿ'ēe Ndyuūs
s'neéⁿ yā 'áámá nguuvi ní ngaⁿ'a
yā chi nguuvi ní maaⁿnguuvi. Ní
Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē nduudu
miiⁿ cuayiivi taachí 'āā chó'ōo chuū.
'Āā 'naaⁿ tiempo nguuvi chi David
ngaⁿ'a sa yeⁿ'ē. Ní 'tíícā canéé
nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē
nguuvi miiⁿ:

Maaⁿnguuvi nduuti chi ndís'tiī 'caandiveéⁿ
nī nduudu chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā:
Nguɛ́ɛ́ dichɛɛchí nī staava yeⁿ'é nī.
[8] Ní nduuti chi saⁿ'ā Josué chi saⁿ'ā
ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
cuuvi sa ca'a sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ
chí ntaavi'tuunúuⁿ yā tuu'mi ní
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ canee chi caaⁿ'máⁿ
yā taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'ē táámá
nguuvi. [9] Maaⁿ ní cáávā chuū vɛ́ɛ́
chi ntaavi'tuunúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é
Ndyuūs. [10] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi sndaá
yā naachi Ndyuūs ntaavi'tuunúuⁿ
yā 'āā ntɛɛ́ idiíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
tan'dúúcā chi Ndyuūs 'āā ntɛɛ́ idiíⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ. [11] Maaⁿ ní canéé chí
di'cuíítu yú chi cuuvi cūndaā yú
lugar naachi ntaavi'tuunúūⁿ yú ní
'aatīī tanáⁿ'ā yú diiⁿ yú chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yú tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi nguɛ́ɛ́ chi'téénu yā.

[12] Ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní can-
duuchi ní neené ditiīnú. Ní vɛɛ ca 'caāiⁿ
yeⁿ'ē nguɛ́ɛ́ ti 'áámá machete chi 'caāiⁿ
nduu 'uuvī lados. 'Tíícā nduudu cuaacu
yeⁿ'é Ndyuūs. Ndaā na coo yeⁿ'e cuerpo
yeⁿ'e yú naachi canee alma yeⁿ'e yú ndúúcū
espíritu yeⁿ'e yú ndíí túútɛ̄ yeⁿ'e yú. Ní
déénu chɛɛ chi tumicadíínuuⁿ yú ndúúcū
chɛɛ chi neⁿ'e yú diiⁿ yú chi ngiīcā yeⁿ'e
staava yeⁿ'e yú. [13] Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi vɛ́ɛ́ chi
cuuvi cunúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs
din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ní
inaáⁿ yā nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chi canee
nanáaⁿ yā. Ní canéé chí ca'a yú cuenta yeⁿ'e
vida yeⁿ'e yú taachi ndaa yú nanáaⁿ yā.

Jesús ni chiiduú ch'ɛɛtɛ taavi ca yeⁿ'e yú

[14] Jesús chi daiyá Dendyuūs ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ taavi ca yeⁿ'e yú. Ní cunaⁿ'a yā va'ai

chɛɛti nguuvi ní ndaá yā nanáá^{n} Ndyuūs.
Ní cáávā chuū canee chi 'áámá canee yú
ndúúcū chi i'teenu yú Ndyuūs. 15 Ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ taavi ca ye^{n}'e yú ya'ai 'iinú yā s'uuú^{n}
taachi n'geenu yú ngii caati Jesús mii^{n}
ní ch'eenú yā chii tanducué^{n}'ē tan'dúúcā
s'uuú^{n} naati nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí yā mar 'áámá
vmné^{n}'ēe. 16 Ní cáávā chuū cuuvi ndaa yú
nanáá^{n} trono ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'e yú ndúúcū
confianza ti dine^{n}'é yā s'uuú^{n}. Ní 'íícú
Ndyuūs cuuvi ya'ai 'iinú yā ye^{n}'e s'uuú^{n} ní
cunnee yā s'uuú^{n} taachi, vɛ́ɛ́ necesidades
ye^{n}'e yú. Ní itée yā s'uuú^{n} dendu^{n}'ū chi
n'daacā n'dai ye^{n}'é yā.

5

1 Tiempo chi chó'ōo 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndɛɛvé yā ca'áámá cā'aama
chiiduú ch'ɛɛtɛ chi canéé chi dií^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs cucáávā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní ca'á yā ofrendas ní 'caa^{n}'nú^{n}
yā 'iiti chi candɛɛ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ti ofrenda
caavā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 2 Ní chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca ní dinuu^{n}ndí yā tan'dúúcā nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n}. Ní cáávā chuū vɛ́ɛ́ paciencia ye^{n}'é
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi tonto ní ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndí yā. 3 Ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca cáávā chi dinuu^{n}ndi yā canéé
chí 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti chi ofrenda ye^{n}'e maá^{n}
yā cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e maá^{n} yā tan'dúúcā
chi dií^{n} taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā.
4 Ní mar 'áámá sa^{n}'ā cuuví dii^{n} sa nombrar
maa^{n} sa lado ye^{n}'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ ca cáávā
chi maā^{n} sa ne^{n}'e sa ti Ndyuūs yaa'ví yā
sa^{n}'ā chi cuuvi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi dii^{n}
sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā tan'dúúcā chi yaa'ví
yā sa^{n}'ā Aarón chi cuuvi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
tiempo chi 'āā chó'ōo. 5 'Tiicá ntúū^{n} chó'ōo
ye^{n}'e Cristo. Cristo mii^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā nom-
brar maá^{n} yā chi cuuvi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca.
Ndyuūs yaa'ví yā Cristo chi cuuvi chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca. Ní 'tíícā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs:

Dii ní daiyá, 'úú ní chiida di ní cuaacu chí
dii ní daiyá. 6 Nga^{n}'a ntúū^{n} táámá ni
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs
'tíícā:

Díí ní daiyá ní cué^{n}'é daā^{n}ma^{n} canee di
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca. Tan'dúúcā
chi tiempo chi 'āā chó'ōo chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca chi nguuvi Melquisedec
'tiicá nī ti ye^{n}'ē ndaata ye^{n}'é yā.
7 Ní taachi Jesús canee yā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ca^{n}'angua'á yā nanáá^{n} Ndyuūs
chiidá yā ní nga^{n}'a yā: N'dií Ndyuūs
dií^{n} nī chii^{n} chi ne^{n}'é nī. Ní 'caī
diitú yā ne^{n}'e chi chɛ̄cú yā: N'diī,
Ndyuūs, cuuvi nadanguá^{n}'ai nī
'úú chi nguɛ́ɛ́ 'cuūví nduuti chi
ne^{n}'é nī dií^{n} nī 'tíícā. Ní Ndyuūs
ch'iindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e Jesús
taachi nga^{n}'angua'á yā ti dich'ɛɛtɛ́
yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā
fuerzas Jesús. 8 Ní 'áárá chí Jesús
mii^{n} ní daiyá Dendyuūs ch'ee^{n}
yā cáávā dendú'ū chi canéé chí
ch'eenú yā chiī ní ch'iindiveé^{n}
yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē. 9 Ní taachi
Ndyuūs n'diichineé^{n} yā Jesús, Jesús
mii^{n} ní dií^{n} yā nducué^{n}'ē chi ne^{n}'e
Ndyuūs. Ní 'íícú Jesús mii^{n} cuuví yā
nadanguá^{n}'ai yā nducyaaca s'uuú^{n}
chi n'giindivee^{n} yú ye^{n}'e yā. 10 Ní
Ndyuūs dií^{n} yā chi Jesús cuuvi
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca tan'dúúcā tiempo
chi chó'ōo chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi
nguuvi Melquisedec, 'tiicá yā.

Vɛ́ɛ́ peligro ye^{n}'e yú chi nga^{n}'a yú chi
'āā ntɛ́ɛ́ i'teenu yú Jesucristo

11 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ cá chi ne^{n}'é 'nū caa^{n}'má^{n}
'nū ye^{n}'e Melquisedec chi chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca naati ngii n'dáí caa^{n}'má^{n} 'nū ye^{n}'ē ti
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ituumicadiinuu^{n} nī. 12 'Āā
chó'ōo tiempo chi ndís'tiī 'āā s'téénu nī
ní maa^{n} ní ndís'tiī canéé chí ca'cueé^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n} naati ndíí maa^{n} 'āā ne^{n}'é nī taama
vmné^{n}'ēe chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ca'cueé^{n} yā
ndís'tiī dendu'ū chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní 'āā débil nī. Ní
tan'dúúcā dacuá'āa chi ne^{n}'e leche ní nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e comida chi ditiīnú, 'tiicá nī. 13 Ní
'ii^{n}'yā^{n} chi dámaā^{n} ngi'i leche ní tan'dúúcā
dacuá'āa 'tiicá yā. Ní nguɛ́ɛ́ deenú yā dɛ'ɛ̄
chi n'daacā o dɛ'ɛ̄ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 14 Ní
comida chí ditiīnu ní che'é 'ii^{n}'yā^{n} n'gɛ̄ɛ̄tɛ́
chi 'āā deenú yā in'nuú yā chɛ́ɛ́ chí n'daacā
o chɛ́ɛ́ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā caati 'tíícā cos-
tumbre ye^{n}'é yā chi dií^{n} yā.

6

1 Maa^{n} ní i'téénu ca yú ní 'caandivee^{n} ca
yú cosas chi chɛɛchi chi 'ii^{n}'yā^{n} ca'cueé^{n} yā
s'uuú^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú 'caandivee^{n} yú
taama vmné^{n}'ēe tan'dúúcā chi ngi'cueé^{n} yā
s'uuú^{n} ndii vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi cáámá

i'teenu yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo. Ní
nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yú táámá vmnéⁿ'ēe chi s'neeⁿ
yú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yú chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
chí diiⁿ chi 'cuūvi yú ti maaⁿ ní i'teenu yú
Jesucristo. 2 Ní nguɛ́ɛ́ ca'cueeⁿ ca yú yeⁿ'ē
chi ngɛɛdínuūⁿní, ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē chi s'nuuⁿ
yú ta'a yú nanááⁿ tiíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní nguɛ́ɛ́
yeⁿ'ē chi nnduuchí 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo
yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē nguuvi
chi Cristo diíⁿ yā juzgar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
3 Ca'cueeⁿ ca yú más cā yeⁿ'e chi i'téénu yú
yeⁿ'e Cristo. Ní chuū ní diiⁿ yú nduuti chi
Ndyuūs neⁿ'e yā.

4 Ní ¿dɛ'ɛ̄ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā sta'á yā
dɛɛvɛ chi Cristo, ní sta'á yā cosas chi n'dai
taavi chi Cristo ca'a yā, ní 'āā sta'á yā
Espíritu N'dai yeⁿ'e Cristo, 5 ní deēnú yā
nduudu cuaacu chí n'dai chí yeⁿ'é Ndyuūs
ndúúcū poder chi yeⁿ'e táámá iⁿ'yeeⁿdi
chi cuchiī? 6 Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ndaacadaamí yā yeⁿ'e Cristo ní dinuuⁿndí
yā, nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā ndaa yā nanááⁿ
Cristo chi nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é
yā, tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā chi
s'nééⁿnga'á yā daiyá Ndyuūs miiⁿ taama
vmnéⁿ'ēe. Ní diíⁿ yā chi Cristo miiⁿ 'cuináaⁿ
yā nguaaⁿ 'yááⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. 7 Ndyuūs diíⁿ
yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi diíⁿ
yā ndúúcū yáⁿ'āa taachi n'deee cuuví ngeeⁿ
cuūvi vmnááⁿ yáⁿ'āa ni yáⁿ'āa sta'ā nuūⁿnīⁿ
miiⁿ 'áámá 'áámá vmnéⁿ'ēe chi ngeeⁿ cúúvī.
Ndyuūs ca'á yā yáⁿ'āa miiⁿ cosecha chi n'dai
'iiⁿ'yāⁿ chí ngiīnú yā ndaataá. 8 Naati nduuti
chi yáⁿ'āa miiⁿ ní ngii yááⁿ yeⁿ'ē ndúúcū
yaata chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ca'á yā cosecha
n'dai yeⁿ'ē níícú cuayiivi 'iiⁿ'yāⁿ ní 'neeⁿ
yáⁿ'a yā yáⁿ'āa miiⁿ.

Vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'e yú chi nnee s'uúúⁿ
chi 'áámá cunee yú

9 Maaⁿ ní 'áárá chi ngaⁿ'á 'nū 'tíícā
yeⁿ'e ndís'tiī, hermanos, deenu 'nū chi vɛ́ɛ́
cosas chi n'dai taavi ca yeⁿ'é nī ti yeⁿ'é
Cristo ndís'tiī ní Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā
ndís'tiī. 10 Ndyuūs dámaā̄ⁿ diíⁿ yā dendu'ū
chí cuaacu. Nn'gaacú yā yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ
chi diíⁿ nī ní táácā nneé nī hermanos yeⁿ'ē
yú caati dineⁿ'é nī hermanos chi i'téénu
yā Jesucristo. Ní 'tíícā ní diíⁿ nī nguuvi
nguuvi. 11 Maaⁿ ní neⁿ'é 'nū chi ca'áámá
ca'áámá ndís'tiī daamá nūuⁿ idiíⁿ ní ndúúcū
núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī tan'dúúcā chi diíⁿ
nī taachi cáámá i'téénu nī. Ní diíⁿ nī ndíí
tiempo chi ch'īi nī. Ní 'tíícā cuuvi cuaacu
chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'é nī. 12 Nguɛ́ɛ́ neⁿ'é 'nū
chi nduuví 'daan'di nī naati neⁿ'é 'nū chi
din'daacá nī tan'dúúcā tanáⁿ'a cā 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā. Ní cunee ngiinú yā yeⁿ'e
vaadī n'dai chí Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi cuuvi yeⁿ'é yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

13 'Āā 'nááⁿ tiempo chi chó'ōo Ndyuūs diíⁿ
yā 'áámá compromiso ndúúcū Abraham ní
Ndyuūs ngaⁿ'á yā cáávā chi duuchi maáⁿ
yā chi 'tíícā caⁿ'á yā diíⁿ yā caati nguɛ́ɛ́ cá
táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtɛ cá yā ti Ndyuūs.
14 Ní caⁿ'a yā: Díí, Abraham, cuaacu nííⁿnyúⁿ
di'viicú dii ní diíⁿ chi cuuvi n'deee n'dáí
daiyá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di cuaaⁿ naachi cuchiī.
15 Abraham cūnee ngiinú yā compromiso
yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū vaadī ngiīnū ní tunée
yā compromiso chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'á
yā Abraham miiⁿ. 16 Maaⁿ ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'á yā chi cuaacu
nííⁿnyúⁿ caⁿ'á yā diiⁿ yā, ngaⁿ'á yā "Por
Dios" cucáávā 'áámá yā chi ch'ɛɛtɛ cá yā
nguɛ́ɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Níícú taachi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi 'tíícā caⁿ'á yā diíⁿ yā
cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ más cā chi cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
yeⁿ'ē. 17 Ní 'tíícā Ndyuūs neⁿ'é yā ch'iⁿ'í
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e Abraham chi cuaacu
nííⁿnyúⁿ diíⁿ yā cumplir compromiso yeⁿ'é
yā. Ní nguɛ́ɛ́ ñ'daaⁿ mar 'áámá nduudu
yeⁿ'é yā. Ní cáávā chuū ngaⁿ'á yā cucáávā
chi duuchi maáⁿ yā. 18 Ní cáávā chuū
vɛ́ɛ́ 'úúví dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ cuuvi ñ'daaⁿ.
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cuuvi cu'neéⁿ yā táámá
cosa lugar yeⁿ'ē 'uuvī compromiso yeⁿ'é
Ndyuūs ndúúcū chi ngaⁿ'á yā chi caⁿ'á yā
diíⁿ yā cáávā chi duuchi maáⁿ yā. Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yaadi. Ní
ndúúcū compromiso yeⁿ'é yā, Ndyuūs tee
yā s'uúúⁿ 'viich'ɛɛtíínūuⁿ ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e yú
caati s'uúúⁿ n'nuuⁿ yú Ndyuūs ní i'téénu
yú 'yā ní yeⁿ'ē chi Ndyuūs tée yā chi cu-
uvi yeⁿ'ē yú. 19 Chííⁿ chí i'téénu yú cáávā
alma yeⁿ'e yú ní tan'dúúcā 'áámá ancla
yeⁿ'e barco ti i'nēēⁿ diíⁿ barco chi 'āā ntɛ́ɛ́
ínuⁿ'u. 'Tíícā s'uúúⁿ ndúúcū chí i'téénu
yú cuuvi ndáá niiⁿnuⁿ yú nanááⁿ Ndyuūs.
20 Jesucristo 'āā ndaá yā nanááⁿ Ndyuūs vm-
nááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē s'uúúⁿ. Ní maaⁿ ní cááva
yā cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní maaⁿ
ní Jesucristo miiⁿ ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e

yú chi 'áámá cūnee ná ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ. Ní tan'dúúcā chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec chi 'áámá cūnee na ntiiⁿnyuⁿ 'āā tiicá nūuⁿ Jesucristo.

7

*Ye*ⁿ'e Jesús chi chiiduú ch'εεtε ca tan'dúúcā Melquisedec chi chiiduú ch'εεtε ca

1 'Iiⁿ'yāⁿ Melquisedec ni rey yeⁿ'é yáāⁿ Salem ní chiiduú ch'εεtε ca yeⁿ'e Ndyuūs chí ch'εεtε n'dai. Tiempo chi 'āā 'náāⁿ chó'ōo, saⁿ'ā Abraham ní taachi cuchíi sa chi cheⁿ'e sa ná caandaá naachi ch'iiⁿ'nuⁿ sa reyes, saⁿ'ā Abraham miiⁿ ndaaca sa nanáāⁿ chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec ní Melquisedec di'viicú yā Abraham. 2 Ní Abraham miiⁿ ní ca'ā sa Melquisedec 'áámá ndiichí parte yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi divíi yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e reyes cucáávā caāndāa. Ní chi duuchi chi Melquisedec vmnáāⁿ vmnaaⁿ neⁿ'ē caaⁿ'máⁿ rey chi yeⁿ'e vaadī cuaacu. Ní cuayiivi ní neⁿ'e caaⁿ'máⁿ rey yeⁿ'e yáāⁿ Salem, ní chi duuchí yā neⁿ'e caāⁿ'maⁿ rey yeⁿ'ē vaadī 'diiiⁿ. 3 Nguéɛ́ canee nguūⁿ chεε chi chεεcú Melquisedec, chεē chi chiidá yā ndíí nguéɛ́ ndúú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā yeⁿ'e chi chiicá yā. Nguéɛ́ canee nguūⁿ yeⁿ'e tiempo chi ch'iindiyáāⁿ yā ndíí nguéɛ́ ndúú yeⁿ'e tiempo chi ch'ii yā. Ní cucáávā chuū Melquisedec miiⁿ tan'dúúcā daiyá Ndyuūs 'tiicá yā ti 'áámá chiiduú ch'εεtε ca chi 'áámá cūneeⁿ na ntiiⁿnyuⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

4 Maaⁿ ní nadacádíínuuⁿ nī chi ch'εεtε n'dai saⁿ'ā Abraham 'cūū. Abraham ca'a yā 'áámá ndiichi parte yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi divíi yā yeⁿ'e reyes taachi cuⁿ'u yā na caāndaá. 5 'Tíícā ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e Ndyuūs chi Moisés dingúuⁿ yā: Nducyaaca chiiduú chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Leví canéé chi cuta'á yā ndííchí parte yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Abraham ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā, ti 'iiⁿ'yāⁿ Leví miiⁿ ní yeⁿ'ē ndaata Abraham. 6 Naati chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec miiⁿ ní nguéɛ́ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Leví naati sta'á yā ndííchí parte yeⁿ'e Abraham. Ní Abraham miiⁿ ní saⁿ'ā chi Ndyuūs diíⁿ yā compromiso ndúúcū sa chi vɛ́ɛ́ chi cuuví yeⁿ'e sa. Ní chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec di'viicú yā Abraham. 7 Maaⁿ ní Melquisedec chí di'viicú yā Abraham ní ch'εεtε cá yā nguéɛ́ ti Abraham chí di'viicú yā 'yā. 8 Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ Leví chi ita'á yā chi ndiichí parte yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi vεε yeⁿ'e yú, ní 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā 'cuūvi yā. Naati canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Dendyuūs 'tíícā chi chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec chí sta'á yā ndiichi parte yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ ngaⁿ'ā chi n'díí yā. 9 Ní chuū ní neⁿ'e caaⁿ'māⁿ chi taachi Abraham ca'á yā ndiichi parte yeⁿ'é yā chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec, maaⁿ tiempo nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Leví chi yeⁿ'ē ndaata Abraham ní 'iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā ntúūⁿ chi ndiichi parte yeⁿ'é yā. 'Tiicá ntúūⁿ ca'a yā chi ndiichi parte yeⁿ'é yā chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec. 10 Ní 'áárá chí saⁿ'ā Leví miiⁿ 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyaāⁿ sa, Abraham miiⁿ diíⁿ yā chuū cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyáaⁿ yā taachi ndaācā sa chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec cuaaⁿ na yúúní, ní ca'á yā chi ndiichi parte miiⁿ.

11 Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e ndaata Israel sta'á yā ley yeⁿ'é yā yeⁿ'ē chiiduú s'eeⁿ chi yeⁿ'ē ndaata Leví. Ní 'iiⁿ'yāⁿ Leví s'eeⁿ ní yeⁿ'e ndaata Aarón. Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ Leví s'eeⁿ cuuvi diíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi 'cuεεtinéé n'daacá yā ní nguéɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi neⁿ'é yā táámá chiiduú ch'εεtε ca chí 'āā vi'í cā ní nguéɛ́ yeⁿ'ē ndaata chiiduú Aaron? Naati tan'dúúcā chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec, 'tiicá yā. 12 Caati naachi ñ'daaⁿ yā chiiduú ch'εεtε ca yeⁿ'ē táámá ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel 'tiicá ntúūⁿ canee chi ñ'daa yā ley. 13 Ná libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā canéé nguūⁿ yeⁿ'e Señor yeⁿ'e yú. Señor ní yeⁿ'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e chiiduú chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē nátai naachi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā yeⁿ'e ofrenda yeⁿ'e Ndyuūs. 14 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní déénu yā chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú ch'iindiyáaⁿ yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Judá. Ní Moisés nguéɛ́ ngaⁿ'a yā dɛ'ɛ̄ vεε yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Judá taachi cāⁿ'a yā yeⁿ'e chiiduú yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā.

15 Ní neené cuaacu ca canee taachi ndaā táámá chiiduú chí tan'dúúcā chiiduú ch'εεtε ca Melquisedec, 'tííca yā. 16 Ní táámá chiiduú miiⁿ nguéɛ́ diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē chiiduú cáávā ley chi ngaⁿ'a chi chiiduú miiⁿ canee chi cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e chiiduú. Naati táámá chiiduú miiⁿ diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē chiiduú cáávā chi vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā. 17 'Tíícā canee nguūⁿ na

libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi Ndyuūs ngaⁿ'á
yā yeⁿ'e yā 'tíícā:

Díí ní 'áámá chiiduú chi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ
'áámá cūnee na ntiiⁿnyuⁿ.
Tan'dúúcā chiiduú ch'εεtε ca
Melquisedec 'tiicá nī. 18 Maaⁿ ní
ley yeⁿ'e Moisés ní nguéέ ley yeⁿ'ē
maaⁿ caati nguéέ dichíí'vē. 19 Ley
yeⁿ'e Moisés nguéέ cuuvi diiⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ 'cuεεtinéé n'daaca yā chi
nguéέ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Naati
maaⁿ ná lugar yeⁿ'ē ley miiⁿ véέ
'viich'εεtíínūuⁿ chi n'daacā ca chi
cuuvi yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs tee yā
s'uuúⁿ. Ní cáávā chuū ndaa yú
nanááⁿ Ndyuūs.

20 Ní Ndyuūs, cáávā chi duuchi maáⁿ yā,
caⁿ'a yā chi diíⁿ yā chi Jesucristo chiiduú
ch'εεtε ca. Tanáⁿ'ā ca chiiduú diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ tan'dúúcā chi ngaⁿ'a reglas yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ nguéέ cáávā mar 'áámá nombre
yeⁿ'é Ndyuūs. Naati yeⁿ'ē táámá chiiduú
ch'εεtε ca chi Jesucristo, Ndyuūs ngaⁿ'á yā
yeⁿ'e Jesucristo ndúúcū chi duuchi maáⁿ
yā chi canéé yā 'áámá chiiduú ch'εεtε ca.
21 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
naachi Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē taama yā:

Señor Ndyuūs ngaⁿ'á yā ndúúcū chi
duuchi maáⁿ yā ní nguéέ ñ'dáaⁿ
yā chi ngaⁿ'a yā. Díí ní cuéⁿ'é
daāⁿmaⁿ canéé dí chi dii ní 'áámá
chiiduú dii tan'dúúcā chiiduú
ch'εεtε ca Melquisedec 'tíícā di.
22 Maaⁿ ní cucáávā chi Ndyuūs
diíⁿ yā chuū, Jesús ní diíⁿ yā chi
seguro canee compromiso yeⁿ'é
Ndyuūs. Ní n'daacā ca nguéέ
ti chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 23 'Tiicá dendú'ū
neené 'yaaⁿ chiiduú vεε naati nguéέ
ch'εεtinée yā ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ
caati ch'īi yā. 24 Naati Jesucristo
miiⁿ nguéέ ch'īi yā ti 'áámá canee
yā. Ní nguéέ ca'á yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ
ntiiⁿnyuⁿ chi yeⁿ'é yā. 25 Maaⁿ ní
Jesucristo cuuvi nadanguáⁿ'ai yā
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ
chi ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā
Jesucristo miiⁿ. Níícú Jesucristo
miiⁿ canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
ní ngaⁿ'angua'á yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi yeⁿ'é yā.

26 'Tíícā Jesús miiⁿ ní chiiduú ch'εεtε ca
chi itée yā necesidades yeⁿ'e yú. Ní dεεvε
yā. Ní nguéέ diíⁿ yā cosas chi nguéέ n'daacā.
Ní nguéέ diíⁿ yā mar 'áámá nuuⁿndi. Je-
sucristo miiⁿ 'āā vi'í ca yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi dinuuⁿndí yā. Ní cueⁿ'é yā yaācu cá
nguéέ tí nanguuvi. 27 Ní Jesucristo chi
chiiduú ch'εεtε ca nguéέ canéé chí diíⁿ
yā tan'dúúcā tanáⁿ'ā chiiduú n'gεεtε ca
chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti nguuvi nguuvi cáávā
nuuⁿndi yeⁿ'e maáⁿ yā ní cuayiivi cáávā
nuuⁿndi yeⁿ'e tanáⁿ'ā ca 'iiⁿ'yāⁿ. Jesús
miiⁿ 'áámá vmnéⁿ'ēe diíⁿ yā chuū taachi
nca'a vida yeⁿ'e maáⁿ yā taachi ch'īi yā
cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 28 Cáávā ley yeⁿ'e
Moisés 'iiⁿ'yāⁿ i'néeⁿ yā chiiduú n'gεεtε ca
chi 'iiⁿ'yāⁿ chi véέ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Chó'ōo
'naaⁿ tiempo ní cuayiivi ní Ndyuūs ngaⁿ'á
yā cáávā chi duuchi maáⁿ yā chi daiyá yā
ní chiiduú ch'εεtε ca chi diíⁿ yā chiiⁿ chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ yā. Ní 'áámá cūnee
yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

8

Jesucristo ní abogado yeⁿ'ē táámá compromiso

1 Chuū chi caⁿ'a 'nū ní ch'εεtε ca yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'á 'nū chi 'tíícā. Chi-
iduú ch'εεtε ca yeⁿ'e yú chi Jesucristo ní
vεέ yā ná va'ai chεεti nguuvi na lado yeⁿ'ē
honor yeⁿ'e trono yeⁿ'é Ndyuūs chí canéé
na va'ai chεεti nguuvi. 2 Ní Jesucristo diíⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē chiiduú ch'εεtε ca na
yaācū na va'ai ch'εεtε nguuvi chi cuaacu
nííⁿnyúⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nguéέ din'dái yā yaācū miiⁿ ti Señor Jesu-
cristo maáⁿ yā din'dái yā. 3 'Iiⁿ'yāⁿ s'neéⁿ
yā ca'áámá cā'aama chiiduú ch'εεtε ca chi
canéé chí ca'á yā ofrenda ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti
cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Cáávā chuū
Jesucristo canéé chi véέ yeⁿ'é yā chi cuuví
ca'a yā chi vida yeⁿ'e maáⁿ yā. 4 Ní ndúútí
chi Cristo miiⁿ cunée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
nguéέ cuuvi chiidúú yā caati véέ chiiduú
s'eeⁿ chi nga'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. 5 Ní
chiiduú s'eeⁿ ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā
ní diíⁿ yā tan'dúúcā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū
chi canéé na va'ai ch'εεti nguuvi. Deenú 'nū
chi diíⁿ yā copiar ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ti
taachi Moisés neⁿ'é yā din'dái yā yaācū chi

va'ai tíínūuⁿ, Ndyuūs caⁿ'a yā chīi yā Moisés
ní ngaⁿ'a yā:
Dii, Moisés, candɛ́ɛ nī cuidado yeⁿ'ē
tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di. Ní diiⁿ
di tan'dúúcā chi ch'iⁿ'í dii taachi
canee di na cuɛ́ɛ́tí. 6 Naati Cristo
chi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e yú diíⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ chí ch'ɛɛtɛ taavi ca
nguɛ́ɛ́ ti yeⁿ'e chiiduú n'gɛɛtɛ ca
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caati Ndyuūs
diíⁿ yā compromiso chi Cristo
canéé yā naavtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū Ndyuūs.
Maaⁿ ní s'uuúⁿ cuuvi ndaa yú
nanááⁿ Ndyuūs cáávā Cristo miiⁿ.
Ní compromiso miiⁿ ní ch'ɛɛtɛ ca tí
yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'daacā taavi
ca.
7 Ní nduuti chí compromiso chi vmnááⁿ
vmnaaⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs ní n'daacā taavi
ca tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ canee chi diíⁿ yā ndiichí
ndii 'úúví compromiso. 8 Naati Ndyuūs
n'diichi yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní ngaⁿ'á yā ngīi yā
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'é yā 'tíícā:
'Tíícā ngaⁿ'a Señor: Tiempo chi cuchiī
'úú ní diíⁿ 'áámá compromiso ngaī
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel
ní ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Judá.
9 Nguɛɛ idiíⁿ tan'dúúcā chi diíⁿ ndúúcū
chiidá yā taachi divíi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáⁿ'āa Egipto. 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ nguɛ́ɛ́
diíⁿ yā tan'dúúcā chi 'úú yaa'ví
'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. Ní cáávā chuū nguɛ́ɛ́
diíⁿ cuenta yeⁿ'é yā.
10 Cuayiivi chi chó'ōo nguuvi s'eeⁿ ní maaⁿ ní
chuū chi compromiso ngaī chi caⁿ'á
diíⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación Is-
rael. Ngaⁿ'a Señor: Cu'neéⁿ leyes
yeⁿ'é na vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā ní
dinguúⁿ leyes yeⁿ'é na staava yeⁿ'é
yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs yeⁿ'é yā, ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é.
11 Ní mar 'áámá yā canee chi ca'cueéⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación yeⁿ'é yā 'tíícā.
Ndís'tiī n'diichí nī Señor miiⁿ, caati
nducyáácá yā ní n'diichí yā 'úú ndíí
'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā ndii
taná'ā 'iiⁿ'yāⁿ.
12 Ní 'úú ní nadach'ɛɛcú nuuⁿndi chi diíⁿ
yā ní 'āā ntɛ́ɛ́ nn'gaacú nuuⁿndi
yeⁿ'é yā. 13 Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā
yeⁿ'ē compromiso chi ngai ti caati
compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ní
'āā ndiicúū tuu'mi ní deenu yú chi
dendú'ū chi 'āā ndiicúū ní 'āā nuúⁿ
'cuiinu.

9

Yeⁿ'e yáacū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿ'ē yáacū na va'ai chɛɛti nguuvi

1 Cuáácú chi vɛ́ɛ́ reglas yeⁿ'e compro-
miso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ndúúcū yaācū chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ din'dái yā naachi dich'ɛɛtɛ yā
Ndyuūs. 2 Din'dái yā yaācū yeⁿ'e tíínūuⁿ
ndúúcū 'uuvī cuartos. Cuarto chi vmnááⁿ
vmnaaⁿ ní nguuvi Lugar Dɛɛvɛ. Ní chɛɛti
cuarto miiⁿ vɛ́ɛ́ 'áámá candelero ndúúcū
'áámá mesa, ní vmnaaⁿ mesa vɛ́ɛ́ pan chi
ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs. 3 Ná cuarto chi
yaānūuⁿ táámá lado yeⁿ'e cortina yeⁿ'e
tíínūuⁿ nguuvi Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca Yeⁿ'é
Ndyuūs. 4 Na cuarto miiⁿ vɛ́ɛ́ 'áámá nátaī
yeⁿ'e 'diiⁿnguāaⁿ naachi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
ngíⁿ'í yā cúⁿ'úyaa. Ní mííⁿ canéé 'áámá caja
chi yeⁿ'ē compromiso. Nducuéⁿ'ē lados
yeⁿ'e caja miiⁿ ní candúūu 'diiⁿnguāaⁿ vm-
nááⁿ yeⁿ'ē. Chɛɛti caja miiⁿ vɛ́ɛ́ chíítɛ́ yeⁿ'ē
'diiⁿnguāaⁿ ní miiⁿ snúūⁿ pan chi nguuvi
maná. Ní chɛɛti caja ntúūⁿ canéé nduucu
chi nanguaaⁿnu chi yeⁿ'e Aarón ndúúcū
'úúví tablas yeⁿ'é tuūu naachi canéé nguūⁿ
ley chi diíⁿ Ndyuūs. 5 Vmnaaⁿ caja miiⁿ
canéé 'uūvī querubines tan'dúúcā ángeles
ndúúcū ngɛɛchí yā. Ní miiⁿ Ndyuūs canée
yā. Ní canéé 'cutií yeⁿ'e ngɛɛchí yā yeⁿ'ē
vmnaaⁿ cuaaⁿ naachi Ndyuūs nadich'ɛɛcú
yā nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ
ní yeⁿ'é chuū nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yeⁿ'ē
tanducuéⁿ'ē maaⁿ.
6 'Tíícā chiiduú s'eeⁿ idiíⁿ yā nducuéⁿ'ē.
Nguuvi nguuvi chiiduú s'eeⁿ ngéⁿ'e yā na
cuarto vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é yaācū yeⁿ'é Ndyuūs. 7 Ní na cuarto
chi yaānūuⁿ miiⁿ chi ndii 'úúví dámaāⁿ
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca indaá yā 'áámá vmneⁿ'éé
nūuⁿ ca'áámá ca'áámá nduuyū. Ní canéé
chí candɛɛ́ yā yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti chi ca'a
yā ofrenda Ndyuūs cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é
yā ní cáávā nuuⁿndi yeⁿ'ē taná'ā 'iiⁿ'yāⁿ.
8 Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ch'iⁿ'í yā
s'uúⁿ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa yú nanááⁿ
Ndyuūs néⁿ'é chi canéé yaācū yeⁿ'e tíínūuⁿ

caati yaacu tíínūuⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. 9 Ní nducuéⁿ'ē chuū chi diíⁿ chiiduú s'eeⁿ ní canee tan'dúúcā 'áámá ejemplo yeⁿ'ē tiempo yeⁿ'e yú. Chiiduú s'eeⁿ ní ca'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs ndúúcū 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā cáávā ofrendas yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Chuū ní neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ chi ofrendas ndúúcū 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā ní ca'a yā Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi diiⁿ chi staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dɛɛvɛ neⁿ'e chi 'tíícā chí nga'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs. 10 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs dámaāⁿ ndúúcū cosas chi che'é yā ndúúcū cosas chi cu'u yā ndúúcū chiiⁿ chi diíⁿ yā chi cuuvi dɛɛvɛ́ yā staava yeⁿ'é yā. Nducuéⁿ'ē chuū ní reglas chi diíⁿ yā ní canee chi diíⁿ yā 'tíícā ndii tiempo chi Ndyuūs ñ'daaⁿ yā dendu'ū yeⁿ'ē.

11 Cristo ní 'āā ndāa yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní maaⁿ ní Cristo miiⁿ ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e dendú'ū chi n'dai taavi ca. Ní yaācū naachi Cristo diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní ch'ɛɛtɛ taavi ca ní n'daacā ca nguɛ́ɛ́ ti yaācū yeⁿ'e tíínūuⁿ chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'dái yā yaācū chí ch'ɛɛtɛ ca. 12 Ní Cristo ndāa yā chɛɛti yáacū ndíí cuarto yaānūuⁿ chí nguuvi Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca Yeⁿ'é Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ sndɛɛ́ yā ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'e 'iiti chi chivo o daiyā vaca chi n'giiⁿ'nuⁿ yā naati ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā. Ní 'tíícā sndāa yā dámaāⁿ 'aama vmnéⁿ'ēe na Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca Yeⁿ'é Ndyuūs cáávā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní maaⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 13 Cuáácú chí yuūuⁿ yeⁿ'e itiindu ndúúcū yuūuⁿ yeⁿ'e chivo ndúúcū yaiyáā yeⁿ'e daiya vaca chi 'āā ngiichi vmnaaⁿ nátaī ní chiiduú s'eeⁿ ch'eeⁿ ndái yā vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā ti yuūúⁿ cuuvi nadivɛɛvɛ 'iiⁿ'yāⁿ cáávā ley yeⁿ'é yā. 14 Ní chuū ní cuaacu. Maaⁿ ní nééné n'daacā ca chi cuuvi diiⁿ yuūúⁿ yeⁿ'e Cristo nguɛ́ɛ́ ti yuūúⁿ yeⁿ'é 'iiti. Cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canduuchi cueⁿ'é daāⁿmaⁿ, Cristo diíⁿ yā ofrecer cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā cáávā ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs, ofrenda chi n'daacā yeⁿ'ē. Ní yuūúⁿ yeⁿ'e Cristo ní cuuvi didɛɛvɛ staava yeⁿ'ē yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi nadacadíínuuⁿ yú chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní 'íícú cuuvi s'uuúⁿ ní dichíí'vɛ̄ yú Ndyuūs chi canduuchi.

15 Cáávā chi Jesucristo diíⁿ yā 'áámá compromiso chi ngai, Jesucristo canéé yā naavtáⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū Ndyuūs. Ní maaⁿ ní cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní cáávā chi ch'iī Cristo, Cristo ní cuuvi nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi cuneé yā mááⁿ compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cuta'a yā chi cuuvi yeⁿ'é yā chi 'áámá cūnee chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā Cristo. 16 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'neeⁿ yā escrito yeⁿ'e herencia yeⁿ'é yā chi caⁿ'a yā ca'a yā taamá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee chi 'cuūvi yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi dichíí'vɛ̄ chiiⁿ chi canéé nguūⁿ. Chuū ní tan'dúúcā 'áámá compromiso chi diíⁿ yā. 17 'Iiⁿ'yāⁿ chi s'neeⁿ escrito yeⁿ'e herencia yeⁿ'é yā chi caⁿ'á yā ca'a yā taama yā, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ escrito yeⁿ'é yā neⁿ'e tiempo chi canduuchí yā. Naati taachi 'āā n'dii yā tuu'mi ní dichíí'vɛ̄ chuū. Ní tan'dúúcā 'áámá compromiso chi diíⁿ yā 'tíícā escrito miiⁿ. 18 Ní 'tíícā chííⁿ chi dichíí'vɛ̄ compromiso chi diiⁿ Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuti chi vɛ́ɛ́ yuūúⁿ ti ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiti. 19 Moisés caⁿ'a sa chii sá nducyaaca mandamiento yeⁿ'e ley. Cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'núⁿ yā 'iiti ní Moisés sta'a sa yuūúⁿ yeⁿ'ē daiya vaca ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'ē chivo ní ndástaⁿ'a sa nuūⁿnīⁿ ndúúcū yuūúⁿ. Cuayiivi ní sta'á sa yuūúⁿ ndúúcū duūdū 'iití cuūchī ndúúcū 'áámá yaatā chi duuchi hisopo. Ní s'neéⁿ yā yuūúⁿ vmnaaⁿ libro yeⁿ'e ley ní vmnaaⁿ yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dendú'ū. 20 Ní ngaⁿ'á Moisés 'tíícā: Chuū ní yuūúⁿ chi 'áámá sello yeⁿ'e chí cuuví cuaacu compromiso chi Ndyuūs ca'a yā orden chi ndís'tiī canee chi diíⁿ nī 'tíícā. 21 'Tiicá ntúūⁿ Moisés s'neeⁿ sa yuūúⁿ miiⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e tíínūuⁿ ní vmnaaⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí ituneeⁿ na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. 22 Cuaacu chi tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ley 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē ní yuūúⁿ diiiⁿ chi canéé dɛɛvɛ nducuéⁿ'ē. Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā nduuti chi nguɛ́ɛ́ ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'ē 'iiti chi 'caaⁿ'núⁿ chiiduú s'eeⁿ.

Jesucristo ca'á yā maaⁿ cuerpo yeⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā lado yeⁿ'e ofrenda

23 'Tíícā nducuéⁿ'ē dendú'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū canéé chi ndúúví dɛɛvɛ ndúúcū yuūúⁿ
yeⁿ'e 'iiti. 'Téé 'téé nduuvi dɛɛvɛ tan'dúúcā
dɛɛvɛ na va'ai chɛɛti nguuvi. 'Tiicá ntúūⁿ
cuuvi ndaa yú na va'ai chɛɛti nguuvi
nduuti chi dɛɛvɛ yú ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'e
táámá yā chi Cristo chí ch'ɛɛtɛ taavi ca
nguéé ti ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti. 24 Cristo
nguéé cueⁿ'é yā sndaa yā na 'áámá yaacū
chi dɛɛvɛ taavi ca chi nin'dái saⁿ'ā yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Yaācū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
'tɛɛ 'téé tan'dúúcā yaācū chí dɛɛvɛ taavi
ca chi cuaacu nííⁿnyúⁿ chi yaācū yeⁿ'é
Ndyuūs. Cristo cueⁿ'é yā sndaa yā na
va'ai chɛɛti nguuvi ní miiⁿ canee yā nanááⁿ
Ndyuūs lado yeⁿ'e s'uuúⁿ. 25 Saⁿ'ā chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi yeⁿ'e
ndaata judíos chi Israel nduuyu nduuyu
ndaá yā na Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca ndíí ná
yaānūuⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e Ndyuūs ní ca'á
yā Ndyuūs ofrenda chi yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti, ní
nguéé yuūúⁿ yeⁿ'é yā chi ca'a yā. Naati
Cristo ca'á yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā caavā
ofrenda 'áámá vmneⁿ'éé nūuⁿ. 26 Nduuti
chi Cristo canee chi díiⁿ yā tan'dúúcā chi
idiiíⁿ chiiduú ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní canéé chi
'cuūvi yā n'deee n'dái cuuvi ndíí tiempo
chi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí
chi 'cuiīnū íⁿ'yeēⁿdī. Naati nguéé díiⁿ
Cristo 'tíícā. Caati tiempo chi Ndyuūs
s'neéⁿ yā ní Jesucristo 'áámá vmneⁿ'éé
nūuⁿ ch'īi yā ní ndāa yā nanááⁿ Ndyuūs chi
nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ cucáávā chi ca'a maáⁿ yā cuerpo
yeⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā 'yā
cáávā ofrenda. 27 'Tiicá ntúūⁿ nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canee chi 'cuūvi
yā 'áámá vmnéⁿ'ēe. Níícú cuayiivi ní Cristo
caⁿ'á yā n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. 28 Ní 'tíícā Cristo 'áámá vmnéⁿ'ēe ca'á
yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā ofrenda chi
nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Ní taachi caⁿ'á yā ndaa yā taama
vmnéⁿ'ēe nguéé ndaa yā cucáávā chi caⁿ'á
yā nadíí'vɛ yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Naati caⁿ'á yā nadanguáⁿ'ai yā
nducyaaca s'uuúⁿ chi canéé ngiinu yú chi
ndaa yā ndiichi ndii 'úúví cuuvi. Ndaa yā
chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

10

1 Ní ley yeⁿ'e Moisés ní tan'dúúcā 'daā'nú
nūuⁿ 'tíícā ti nguéé 'áámá cūnee. Ní
nguéé dáámá dáámá ndúúcū nducuéⁿ'ē
vaadī cuaacu chi n'daacā chi cuchiī. Ti
cáávā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndu-
uyu nduuyu 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā ofrenda
cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní cáávā chuū,
¿táácā cuuvi ley miiⁿ diīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
canéé n'daaca yā nanááⁿ Ndyuūs? 2 Ti
nduuti chi ley miiⁿ diīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
canee n'daaca yā nanááⁿ Ndyuūs ní nguéé
nuuⁿndi yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs, tuu'mi
ní 'āā ntéé 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā nuuⁿndi
yeⁿ'é yā. Ní nguéé nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e
chí chidɛɛvé yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 3 Ní
'tíícā diīiⁿ ley miiⁿ. Taachi n'giiⁿ'núⁿ yā
'iiti nduuyu nduuyu tuu'mi ní nan'gáácú
yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 4 Ti ndúúcū
yuūúⁿ yeⁿ'e 'itííndú ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'e
chivo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi didɛɛvé yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

5 Ní cucáávā chuū taachi ndaá Cristo na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'á yā ngīi yā yeⁿ'ē ndu-
udu yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé nguūⁿ 'tíícā:

Díí, Ndyuūs, nguéé neⁿ'e di chi 'iiⁿ'yāⁿ
'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti lado yeⁿ'e ofrenda
ndíí nguéé ndúú chi ca'á yā
'iiti cáávā ofrenda yeⁿ'ē di naati
din'dái di 'áámá cuerpo yeⁿ'é chi
ch'iindiyaáⁿ.

6 Ní nguéé neⁿ'e di ofrendas yeⁿ'ē chi ngu-
uchí yā cuerpo yeⁿ'ē 'iiti nátaī, ní
nguéé yeⁿ'ē chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti
cáávā chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā
nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

7 Dii Ndyuūs, 'úú ndaá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi
cuuvi díiⁿ chɛē chi neⁿ'e di chi díiⁿ
caati 'tíícā canéé nguūⁿ yeⁿ'e 'úú
na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi canéé
nguūⁿ ley. 8 Vmnááⁿ vmnaaⁿ ngaⁿ'a
Cristo: Dii Ndyuūs nguéé neⁿ'e di
ní nguéé yeenú di ndúúcū ofren-
das yeⁿ'e chi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti, ní
nguéé yeⁿ'e 'iiti chi tee yā dii. Ndíí
nguéé ndúú yeⁿ'e chi n'giiⁿ'núⁿ yā
'iiti ní ngiichí yā yuūtē yeⁿ'e 'iiti
cáávā chi nadach'ɛɛcu di nuuⁿndi
yeⁿ'é yā. 'Tíícā ngaⁿ'a Cristo 'áárá
chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ díiⁿ yā tan'dúúcā
chi ngaⁿ'a ley miiⁿ yeⁿ'ē ofrenda
chi canéé chi ca'á yā Ndyuūs. 9 Ní
cuayiivi ngaⁿ'á Cristo: Dii, Ndyuūs,
'úú ndaá na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi cuuvi
díiⁿ chɛē chi neⁿ'e di chi díiⁿ. Maaⁿ

ní nducuéⁿ'ē chuū neⁿ'e caaⁿ'maⁿ
'tíícā. Ndyuūs divíi yā 'áámá lado
ofrenda yeⁿ'e 'iiti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ch'iiⁿ'núⁿ yā. Ní na lugar yeⁿ'e
ofrenda miiⁿ Ndyuūs ca'á yā Cristo
chí ch'īi yā. [10] Maaⁿ ní Ndyuūs
didɛɛvɛ́ yā s'uuúⁿ cáávā Jesucristo
diíⁿ yā nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs neⁿ'é
yā chi diiⁿ yā. Ní 'áámá vmnéⁿ'ee
nūuⁿ Jesucristo ca'á yā cuerpo yeⁿ'e
maáⁿ yā cáávā ofrenda chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā 'yā cáávā nuuⁿndi
yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ.

[11] Ca'áámá cā'aama chiidūú judío chi Israel nguuvi nguuvi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní cheendii yā ní nga'á yā ofrenda dáámá daama nūuⁿ nééné n'deēe cuūví 'áárá chi ofrenda miiⁿ chi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti nguɛ́ɛ́ cuuvi divíi nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ mar 'áámá vmnéⁿ'ēe. [12] Naati Jesucristo 'áámá vmnéⁿ'ee nūuⁿ ca'á yā maaⁿ cuerpo yeⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā 'yā caavā ofrenda yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e nducyáácú 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuayiivi cueⁿ'é yā na va'ai chɛɛti nguuvi ní ch'iindí yā na lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs chi lado tá cuaacu. [13] Maaⁿ ní Jesucristo canee ngiinú yā chi ndaa tiempo chi Ndyuūs idiíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'é yā canée yā maaⁿ ca'á Jesucristo tan'dúúcā chi 'áámá banco 'lííⁿ 'tiicá yā chi Jesucristo cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e yā. [14] Ní cáávā chi Cristo ca'á yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā 'yā 'áámá vmnéⁿ'ee nūuⁿ cáávā ofrenda tuu'mi ní Cristo diíⁿ yā chi dáámá cuuvi dɛɛvɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ ti nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [15] Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a ndúúcu yú chi nducuéⁿ'ē chuū ní cuaacu. Vmnááⁿ vmnaaⁿ ngaⁿ'a Ndyuūs chuū:

[16] Chuū chi diíⁿ prometer chi diíⁿ caavá
yā cuayiivi chi chó'ōo nguuvi s'eeⁿ,
ngaⁿ'a Ndyuūs. Cu'neéⁿ ley yeⁿ'é na
staava yeⁿ'é yā. Ní dinguúⁿ ley yeⁿ'é
na vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā. [17] Ní
cuayiivi ngaⁿ'á yā:

'Āā ntɛ́ɛ́ nan'gaacú nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní
nguɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē chi diíⁿ yā chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā. [18] Níícú taachi
Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'mi ní 'āā
ntɛ́ɛ́ canéé chi ca'á yā ofrendas
chi 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā nuuⁿndi
yeⁿ'e yā.

*Canéé chi nan'gaacu yú ye*ⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e yú

[19] 'Tíícā ní hermanos yeⁿ'é maaⁿ ní cuuvi nandaa yú nanááⁿ Ndyuūs na cuarto chi Dɛɛvɛ N'dai Ca na yaācū yeⁿ'é Ndyuūs ti vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínūuⁿ yeⁿ'ē yú nanááⁿ Ndyuūs cáávā yuūúⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo. [20] Ní Jesucristo nn'guaaⁿ yā 'áámá yúúní chí n'dai ní canduuchi taachi chíí nteeⁿ yā tíínūuⁿ yeⁿ'e yaācū. Tíínūuⁿ miiⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ Cristo taachí ch'īi yā, 'tíícā va. Maaⁿ ní cuuvi ndaa yú na cuarto chi yaānūuⁿ nanááⁿ Ndyuūs caavá yā. [21] Ní Jesucristo ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e yú ní diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e Ndyuūs. [22] Maaⁿ ní canéé chí indaa yú nanááⁿ Ndyuūs ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú ní 'áámá canee yú ndúúcū chi i'téénu yú. Cristo miiⁿ 'āā didɛɛvɛ́ yā staava yeⁿ'e yú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú caati nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ ca yú yeⁿ'e castigo yeⁿ'e nuuⁿndi chi diiⁿ yú. Ní nadīdɛɛvɛ yā cuerpo yeⁿ'ē yú ndúúcū nuūⁿnīⁿ dɛɛvɛ. [23] Maaⁿ ní diiⁿ yú chi 'áámá canee yú ndúúcū chi ngaⁿ'a yú chi i'téénu yú caati deenu yú chi Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā cumplir compromiso yeⁿ'e chi caⁿ'a yā chi tée yā s'uuúⁿ. [24] Ní s'uuúⁿ canéé chí inadicádíínuuⁿ yú táácā cuuvi cunnee yú 'aama yú taama yú ní dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú ní diiⁿ yú dendu'ū chi n'daacā. [25] Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ yú chi nguɛ́ɛ́ nduuvidaama yú chɛɛti yaācū tan'dúúcā chi diiⁿ náⁿ'a yā. Naati ca'a yú consejo 'aama yú taama yú caati deenu yú chi nguuvi chi ndaa Cristo taama vmnéⁿ'ēe 'āā snee niiⁿnuúⁿ.

[26] Ní nduuti chi idiiⁿ yú nuuⁿndi caati maaⁿ yú neⁿ'e yú cuayiivi chi 'āā deenu yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́ taama ofrenda chi cuuvi ca'a yú Ndyuūs cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú chi Ndyuūs divíi yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. [27] Dámaāⁿ 'va'a yú neⁿ'e chi cunee ngiinu yú yeⁿ'e chi cuchiī. Cristo caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'ē yú ní ndúúcū yaⁿ'ā íngiichi chi cuucu tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'é Ndyuūs. [28] Deenu yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e ley yeⁿ'e Moisés. Nduuti chi vɛ́ɛ́ 'uuvī o 'iinū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'e falta yeⁿ'é yā tuu'mi ní ch'iī

'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ ya'ai 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
taachi ch'ïi yā.
29 Maaⁿ ní nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e yuūúⁿ
yeⁿ'e Cristo chí cuuví dɛɛvɛ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'e Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. ¿Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'deee
ca castigo vɛ́ɛ́ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ? 30 Deenu
yú chi Señor ní ngaⁿ'a yā 'tíícā: 'Úú canéé
chí ca'á castigo 'iiⁿ'yāⁿ. 'Úú idīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
nadíí'vɛ yā chiiⁿ chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Chuū dendú'ū ngaⁿ'a Señor miiⁿ:
Señor miiⁿ caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā. 31 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī
yeⁿ'e yú. Nééné 'va'a yú chi ndaa yú nanááⁿ
Ndyuūs chi cānduuchi chi diíⁿ yā castigar
s'uuúⁿ nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ yú.
32 Maaⁿ ní n'gaacú nī yeⁿ'ē nguuvi s'eeⁿ
chi 'āā chó'ōo chi caama n'diichí nī ní
s'téénu nī Jesucristo, ní cuayiivi chi chɛɛ́ nī
ch'eenu nī chiī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū
cucáávā chi diíⁿ nī luchar yeⁿ'ē chi i'téénu
nī. 33 Náⁿ'a nī ch'eenú nī chiī ní 'cuináaⁿ nī
taachi 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā ndís'tiī ní ngaⁿ'a taáⁿ
yā yeⁿ'e ndís'tiī ní ch'eⁿ'é yā ndís'tiī nanááⁿ
n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. Ní taachi 'tíícā diíⁿ
yā ndúúcū naⁿ'ā hermanos yeⁿ'e yú neⁿ'é
nī 'cueenú nī cuuvi nduucú yā. 34 Ní taachi
náⁿ'ā hermanos ch'eenú yā chiī chi caneé
yā vácūū, ndís'tiī ní ya'áí nī hermanos
s'eeⁿ. Ní taachí 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā nducuéⁿ'ē
chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e nī ndís'tiī ní chichɛɛ nī yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē. Ní yeenú nī caati deenú nī chi
vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'é nī chi n'dai taavi ca
ná va'ai chɛɛti nguuvi chí cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
'áámá cūnee yeⁿ'e nī. 35 Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́
di'vaachí nī ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'é nī
ndúúcū Ndyuūs caati ndúúcū chi i'téénu nī
cuuvi diíⁿ nī ganar cosas chi n'daacā taavi
ca. 36 Ní ndís'tiī ní caneé chi cuchɛɛ́ nī yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs
neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. Ní 'íícú cuuvi cuta'á nī
yeⁿ'e chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'é nī chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi
tée yā ndís'tiī. 37 Caneé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs 'tíícā:
'Āā ntɛɛ 'nááⁿ tiempo ní Señor chi caneé chi
ndaa ní nndaa yā. Ní 'āā ntɛɛ́ cuuví
'náaⁿ yā. 38 Ní ngaⁿ'a yā 'tíícā:
'Iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é ní dɛɛvɛ́ yā tí i'téénu yā
'úú ní canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
Ní nduuti chi 'aama yā ndaacadaamí
yā yeⁿ'é tuu'mi ní 'úú nguɛ́ɛ́ yeenú
yeⁿ'e yā. 39 Maaⁿ ní s'uuúⁿ ní nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaacadaamí
yā yeⁿ'e Cristo ní chindai yā. Nguɛ́ɛ́
'tíícā s'uuúⁿ. S'uuúⁿ ní i'téénu
yú Cristo ní Cristo nadanguáⁿ'ai yā
s'uuúⁿ.

11

Yeⁿ'e chi i'teenu yú Jesucristo

1 Cáávā chi i'teenu yú Ndyuūs deenu yú
chi seguro chi cuta'a yú yeⁿ'ē chi canee
ngiinu yú. Ní deenu yú chí cuuvi cuaacu
yeⁿ'e dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ yú. 2 Ní
tiempo chi 'āā chó'ōo 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi
'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs
ní n'dááca yā nanááⁿ Ndyuūs ti i'téénu yā
Ndyuūs.
3 Ní deenu yú cucáávā chi i'teenu yú
Ndyuūs, chí chiiⁿ chí inaaⁿ yú ní cáávā chi
Ndyuūs din'dái yā íⁿ'yeeⁿdī ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ.
4 Ní cáávā chi saⁿ'ā Abel ní i'téénu sa
Ndyuūs, ca'a sa 'áámá ofrenda chí n'daacā
ca nguɛ́ɛ́ ti saⁿ'a Caín miiⁿ. Ní Ndyuūs
n'diichí yā chi ofrenda yeⁿ'e Abel miiⁿ ní
n'daacā ca ní sta'á yā ofrenda miiⁿ. Ní
Ndyuūs n'diichí yā chi Abel ní n'daāca sa.
Ní cáávā chi Abel i'téénu sa Ndyuūs 'áárá
chí ch'iī saⁿ'ā miiⁿ ndíí maaⁿ ní ngaⁿ'a
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e vaadī i'téénu yeⁿ'ē sa.
5 Cáávā chi saⁿ'ā Enoc i'téénu sa Ndyuūs,
nguɛ́ɛ́ ch'iī sa ti Ndyuūs candɛɛ yā saⁿ'ā
miiⁿ na va'ai chɛɛti nguuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é
yā 'āā ntɛɛ́ ndaacá yā saⁿ'ā miiⁿ ti Ndyuūs
candɛɛ yā saⁿ'ā miiⁿ nduucú yā. Caneé
nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíícā: Taachi
'āā cuɛ́ɛ́ candɛɛ́ Ndyuūs saⁿ'ā miiⁿ, Ndyuūs
canee yiinú yā chí idiiⁿ sa. 6 Mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nduuti chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs,
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cunee yiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ.
Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā ndaa yā nanááⁿ
Ndyuūs canee chi cu'téénu yā chi vɛ́ɛ́
Ndyuūs. Ní Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā chi
vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi n'nuúⁿ yā
Ndyuūs.
7 Ní cáávā saⁿ'ā Noé i'téénu sa Ndyuūs
ní n'giindiveeⁿ sa nduudu yeⁿ'e Ndyuūs
taachi Ndyuūs yaa'ví yā cosas chi caⁿ'á yā
diíⁿ yā. 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ sa cosas
miiⁿ n'giindiveeⁿ sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs
ní din'dái sa 'áámá arca chi barco ch'ɛɛtɛ
ní 'íícú cuuví nanguáⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa
na vaacú sa. 'Túúcā Noé diiⁿ sa condenar
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caati i'téénu sa

Ndyuūs. Ní Ndyuūs didɛɛvé yā Noé chi cuuvi yeⁿ'é yā caati i'téénu sa Ndyuūs.

8 Ní cáávā saⁿ'ā Abraham i'téénu sa Ndyuūs, ch'iindiveeⁿ sa nduudu yeⁿ'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā Abraham. Ní yaa'ví yā saⁿ'ā chi canéé chí caⁿ'a sa táámá yáⁿ'āa chi caⁿ'a Ndyuūs chi cuuvi yeⁿ'ē sa. Ní s'neeⁿ sa yáāⁿ vaacú sa ní cuéⁿ'e sa. Ní nguɛ́ɛ́ déénu sá tií ndíí caⁿ'a sa. 9 Ní cáávā chi Abraham i'téénu sa Ndyuūs, canee sa na yáⁿ'āa chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā. Ní miiⁿ canee sa tan'dúúcā 'iiⁿ'yā chi canúúⁿ yúúní. Ní canúúⁿ sá va'āī tíínūuⁿ ndúúcū daiya sa chi Isaac ndúúcū Jacob. Ní 'āā daamá nūuⁿ cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'ē chí cuuvi yeⁿ'e Abraham miiⁿ. 10 Abraham miiⁿ ní cūnee ngíínu sa yáāⁿ chi Ndyuūs 'āā din'dái yā tan'dúúcā chi Ndyuūs nadacádíínuuⁿ yā. Yáāⁿ miiⁿ chi 'áámá cūnee cimiento yeⁿ'ē ní va'ai chɛɛti nguuvi.

11 Ní cáávā chi Sara i'téénu tá Ndyuūs, ní ditiīnú ca tá chi taavi tá daiya tá. Sta'a tá poder yeⁿ'e Ndyuūs ní ch'iindī daiya tá taachi 'āā ndiicúū ta ti i'téénu tá chi Ndyuūs diíⁿ yā cumplir nduudu chi ngaⁿ'a yā. 12 Ní 'tíícā Abraham miiⁿ 'āā ndiicúū ca yā chi cuuvi chiidá yeⁿ'e daiyá yā. Ní n'daataá yeⁿ'é yā chi Sara miiⁿ 'āā ndiicúū ca ntúuⁿ tá. Naati ná 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā ichii n'deee n'daí 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā 'ííⁿnyúⁿ yeⁿ'e nanguuvi ní tan'dúúcā yáⁿ'āa ndúutīi chi vɛ́ɛ́ cuaaⁿ 'diituú yíícú chi s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ ngii iduuchɛ yú.

13 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'īi yā naati i'téénu yā Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ sta'á yā cosas chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā naati i'téénu yā ní n'diichi chi yaⁿ'áí yā cosas chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā. Ní yeenú yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chii yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi snúúⁿ yúúní, 'tiicá yā 'naaⁿ tiempo chi snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 14 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā 'tíícā ch'iⁿ'i yā chi in'nuúⁿ yā táámá nación chí n'dai chí cuuvi yeⁿ'e yā. 15 Ní nduuti chi nn'gaacú yā yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi chiicá yā tuu'mi ní cuuvi nguɛɛcunée yā ní ndaa yā na yáāⁿ miiⁿ. 16 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā táámá nación chi n'daacā ca chí yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi. Ní cáávā chuū Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'cuináāⁿ yā taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā 'tíícā: N'diī Ndyuūs ní Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ndyuūs 'āā vɛ́ɛ́ yaáⁿ yā 'áámá yáāⁿ chi cuuvi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

17 Ní cáávā chi Abraham miiⁿ i'téénu yā Ndyuūs, n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs taachi Ndyuūs n'diichinéeⁿ yā Abraham. Ní Abraham ní caⁿ'á yā ca'á yā daiyá yā Isaac cáávā lado yeⁿ'e ofrenda chi 'caaⁿ'núⁿ yā daiyá yā. Ní canee listo yā chi ca'á yā 'áámá n'dyaⁿ'ā daiyá yā lado yeⁿ'e ofrenda miiⁿ 'áárá chí Ndyuūs ca'á yā 'áámá compromiso chi 'tíícā: 18 Díí, Abraham, cáávā daiya di Isaac 'úú ní teé dii n'deee n'dáí taavi cuuvi ndaata yeⁿ'e di. 19 Ní Abraham miiⁿ tuumicádíínuuⁿ yā chi Ndyuūs cuuví nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Abraham déénu sa chi Ndyuūs cuuvi nadacuéeⁿ yā daiya sa yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, naati nguɛ́ɛ́ ch'iī sa. Abraham miiⁿ candɛ́ɛ sa daiya sa na vaacú sa.

20 Ní cáávā chi Isaac i'téénu sa Ndyuūs, ngaⁿ'a sa chi caⁿ'a sa di'viicú sa daiya sa Jacob ndúúcū saⁿ'ā Esaú. Ní ngaⁿ'ā sa yeⁿ'e cosas n'dai chi cuchiī. 21 Ní cáávā chi Jacob i'téénu sa Ndyuūs, taachi 'āā cháā 'cuuvi sa di'viicu sa ca'áámá ca'áámá daiya yeⁿ'ē daiya José. Ní cuayiivi ní dich'ɛɛtɛ sá Ndyuūs neⁿ'e chí sta'ā sa in'daacúú yeⁿ'ē sa. Ní yiin'diicúneeⁿ sa na in'daacúú yeⁿ'ē sa. 22 Ní cáávā chi José i'téénu sa Ndyuūs taachi 'āā cháā 'cuuvi sa ngaⁿ'a sa yeⁿ'e tiempo chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nan'dáa yā ná yáⁿ'āa Egipto. Ní yaa'vi sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi canéé chi diíⁿ yā ndúúcū 'iini yeⁿ'e sa taachi tináⁿ'ā sa.

23 Ní cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs chiida sa ní chɛɛcu sa Moisés, taachi ch'iindiyaāⁿ Moisés miiⁿ chinuun'dé'ei yā saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ na 'iinu 'iiyū. N'diichi yā daiyá yā chi Moisés miiⁿ saⁿ'ā 'lííⁿ sa neené n'dɛɛvɛ́ɛ sa. Nguɛ́ɛ́ di'vá'a yā yeⁿ'e orden yeⁿ'e rey chi canéé chi 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ. 24 Cáávā chi Moisés i'téénu sa Ndyuūs, ní tááchí ch'ɛ̄tɛ̄ sa nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chi Moisés ní daiya n'daataa daiyá rey yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto. 25 Naati Moisés miiⁿ neⁿ'e sa 'cueenu ca sá cuuvi ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ sa chi yeenú sa 'áámá tiempo ndúúcū vaadī yeenú chi dinuuⁿndi sa. 26 Ní Moisés miiⁿ nadacádíínuuⁿ sa chi n'daacā ca chi 'cueenu sa cuuvi tan'dúúcā chi ch'eenu Cristo chiī na yáⁿ'āa 'cúū ní nguɛ́ɛ́ ti chi cuuví yeⁿ'e sa tanducuéⁿ'ē vaadī 'cuiica chi vɛ́ɛ́ na yáⁿ'āa

Egipto. Ní 'tíícā nacádíínuuⁿ sa caati deenu sa chi Ndyuūs caⁿ'á yā ca'a yā chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'e sa. [27] Ní cáávā chi Moisés i'téénu sa Ndyuūs, nan'dáa sa yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto ní nguɛ́ɛ́ 'va'a sa chi nduuvi taaⁿ rey. Ní díítu canee sa chi i'téénu sa Ndyuūs tan'dúúcā chi n'diichi sa Ndyuūs 'áárá chi nguɛ́ɛ́ inaaⁿ sa Ndyuūs.

[28] Ní cáávā chi Moisés i'téénu sa Ndyuūs s'neeⁿ sa orden yeⁿ'e 'viicu pascua chi 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí s'neéⁿ yā yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti cuūchī na cheendī va'ai yeⁿ'é yā caati taachi ndaa ángel chi n'giiⁿ'nuⁿ yā nducyaaca da'caīyāa saⁿ'ā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ, nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā da'caīyāa chi yeⁿ'é ndaata yeⁿ'é Israel. [29] Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel i'téénu yā Ndyuūs, chicho'ó yā naavtaⁿ'ā yeⁿ'e mar chi nguuvi Rojo ní ngiicá yā ndii yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ. Ní cuayiivi ní taachi cho'o 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto tuu'mi ní chi'i nuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní nducyaaca yā ch'īi yā ti nduuvidaāⁿmáⁿ nuūⁿniⁿ.

[30] Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel i'téénu yā Ndyuūs, cheⁿ'e yā nuuⁿmaⁿ ndi-ivi chɛɛ̄tī yeⁿ'e yáāⁿ Jericó ndɛɛ̄chē nguuvi. Tuu'mi ní ch'iinu miiⁿ ní chíndɛɛvɛ chɛɛ̄tī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. [31] Ní cáávā chi Rahab i'téénu tá Ndyuūs, ní 'áárá chi cueⁿ'e tá ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ, nguɛ́ɛ́ ch'iī tá ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáāⁿ yeⁿ'e tá chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs; ti n'daata miiⁿ ní sta'a tá saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e Israel. Ní n'daacā idiiⁿ tá ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ chi 'díííⁿ 'díííⁿ ndaá yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tá chi cuuvi deenú yā táácā canee 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tá.

[32] Maaⁿ ní ¿dɛ'ɛ̄ cá cuuví caaⁿ'máⁿ ndís'tiī? Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ tiempo chi cuuví ndís'tiī yeⁿ'e saⁿ'ā Gedeón ní yeⁿ'e saⁿ'ā Barac, ní yeⁿ'e saⁿ'ā Sansón, ní yeⁿ'e saⁿ'ā Jefté, ní yeⁿ'e saⁿ'ā David, ní yeⁿ'e saⁿ'ā Samuel, ní yeⁿ'e saⁿ'ā profetas chi candɛɛ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. [33] Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs idiiⁿ caandá yā ní cuchɛɛ́ yā yeⁿ'e náⁿ'ā países. Ní n'daacā ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā yáāⁿ. Ní tuneéⁿ yā chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chííⁿ chí ca'a yā. Ní diíⁿ yā chi nduūdi cheendi 'yáíⁿyāa'aá. [34] Ní yaⁿ'ā chi diitu n'dáí ngiichi nguɛ́ɛ́ cuuvi 'tuuví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní n'géénu yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā ndúúcū machete chi 'caāiⁿ ndúú 'uuvi lados. Ní 'áárá chi duūvá yā ditiinú yā. Ní taachi diiⁿ caandá yā ní ditiinú yā chí 'caaⁿ'núⁿ yā. Ní chɛɛ yā yeⁿ'e n'deee n'dáí soldados yeⁿ'ē enemigos yeⁿ'é yā. [35] Ní cáávā chi n'daataa s'eeⁿ i'téénu yā Ndyuūs, nta'á yā tináⁿ'ā chi n'dii yeⁿ'e familia yeⁿ'é yā taachi 'āā nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ch'éénu yā chii ní ch'īi yā. Ní nguɛ́ɛ́ 'cūuⁿ yā chi nngua'ai yā ti neⁿ'é yā n'diichí yā táámá vida chi n'daacā ca. [36] Náⁿ'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ duuchí yā yeⁿ'e yā ní ch'eⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní náⁿ'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'ɛɛ̄ chiichí yā ndúúcū cadenas ní cheⁿ'é yā vácūū. [37] Ní náⁿ'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'a tuūú yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'īi yā. Ní náⁿ'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'deé yā nduu 'uuvi taaⁿ yā ndúúcū cierra. Ní náⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete chi 'úúvī lados 'caāiⁿ. Náⁿ'a yā ní ch'ɛɛ̄ chiicá yā ndíí 'muuⁿ ndíí miiⁿ ndúúcū catecai yā yeⁿ'ē 'iiti cuūchī ní yeⁿ'ē diiⁿmaⁿ chivo. Ní pobre yā ní ch'eenú yā chiī. Ní nguɛ́ɛ́ din'daacá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu yā. [38] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'eenú yā chiī cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī nguɛ́ɛ́ n'daacā ca chi cuuvi cūneé yā ndúúcu yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā ngeⁿ'é yā 'muuⁿ ngeⁿ'é yā miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ vaacú yā, 'tiicá yā. Chiicá yā yáⁿ'āa cuuⁿmaⁿ naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chiicá yā na cuɛ́ɛ́tí ní ná yiivi yáává yeⁿ'e 'iiti o yiivi yáⁿ'āa naachi 'cuɛɛtinée yā. [39] Cáávā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs, n'dai yā ndúúcū nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs 'cūuⁿ yā chi n'geenu yā ngii ndíí tiempo chi ch'īi yā. 'Āā cuɛ́ɛ́ cuta'a yā chi cuuvi yeⁿ'e yā chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā, [40] caati Ndyuūs nadacádíínuuⁿ yā chi caⁿ'á yā diiⁿ yā chi n'daacā ca cááva yā ní cáávā s'uúúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'á yā chi cuuvi yeⁿ'é yā ndíí tiempo chi s'uúúⁿ cuuvi cuta'a yú chi cuuvi yeⁿ'e yú.

12

*Cue*ⁿ'e daāⁿmaⁿ snaaⁿ yú yeⁿ'e Jesús

[1] Maaⁿ ní deenu yú cáávā vida yeⁿ'ē n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'īi yā ti ch'iⁿ'í yā s'uúúⁿ táácā cuuvi cu'teenu ca yú Ndyuūs. Ní cáávā chuū canee chi cū'neeⁿ yú tandu-cuéⁿ'ē dendu'ū chi di'vaachi s'uūúⁿ ndúúcū nuuⁿndi chi diiⁿ yú caati nuuⁿndi mííⁿ diiⁿ

chí cuuvi ndai yú. Ní caānu yú ndúúcū ngiīnū carrera yeⁿ'e vida yeⁿ'ē yú chi Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. [2] Ní cueⁿ'e daāⁿmāⁿ snaaⁿ yú Jesús ti diíⁿ yā chi cuuvi i'téénu yú 'yā. Ní diíⁿ yā chi n'daacā ca cuuvi cu'teenu yú. Jesucristo ní ch'eenú yā chiī taachi ch'īi yā na cruz. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cuenta chi 'cuinaáⁿ yā cucáávā chi ch'īi yā tan'dúúcā chi n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ caati deenú yā chi yeenú yā cuayiivi ti cuuví nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní vɛɛ́ yā na lado yeⁿ'e honor yeⁿ'e trono yeⁿ'e Ndyuūs.

[3] Ndís'tiī, nadacadíínuuⁿ nī tan'dúúcā Jesucristo chi ejemplo yeⁿ'e yú. Ch'eenú yā chiī cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní 'íícú ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi 'daan'dí nī ní nguɛ́ɛ́ s'neéⁿ nī chiiⁿ chi i'téénu nī. [4] Ndís'tiī ní 'āā chichɛɛ nī ndúúcū nuūⁿndī ní nguɛ́ɛ́ ch'eenú nī chii ndíí chi 'āā n'dīi nī. [5] ¿'Āā nguɛ́ɛ́ n'gaacú ndís'tiī consejo chi Ndyuūs ca'á yā ndís'tiī chi daiyá yā? Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

Díí, daiyá, nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ taachi Ndyuūs diíⁿ yā castigar ndís'tiī caati cuuvi deenú nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ nī. Ní nguɛ́ɛ́ ndaacadáámí nī yeⁿ'é yā taachi diíⁿ yā castigar ndís'tiī.

[6] Señor yeⁿ'e yú yaa'vineéⁿ yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā ní diíⁿ yā castigar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā chi cuuvi daiyá yā. [7] Maaⁿ ní cuchɛ́ɛ nī castigo chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī ti Ndyuūs ní chiidá nī. Taachi n'geenú nī ngiī tuu'mi ní deenú nī chi diíⁿ yā ndúúcū ndís'tiī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní daiyá yā. 'Tíícā diíⁿ yā. ¿Dú'ū daiyá yā vɛɛ chi chiidá yā nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā castigar? [8] Nduuti chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā castigar ndís'tiī tan'dúúcā chi diíⁿ yā castigar nducuéⁿ'ē daiyá yā, tuu'mi ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ maaⁿ daiyá yā ti ndís'tiī ní daiyá yeⁿ'e táámá yā. Ní nguɛ́ɛ́ daiya Dendyuūs ndís'tiī. [9] Ní 'tiicá ntúūⁿ chiida yú chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ yā castigar s'uuúⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'é yā. Ní s'uuúⁿ ní dinéⁿ'e yú chiida yú. N'daacā ca chi diiⁿ yú chiiⁿ chi neⁿ'e Ndyuūs chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi ní snduuchi yú. [10] Chiida yú chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ yā castigar s'uuúⁿ dúu'vī nduuyū nūuⁿ tan'dúúcā chi tumicadíínuuⁿ yā chi n'daacā caavā s'uuúⁿ. Ndyuūs yeⁿ'e yú ní diíⁿ yā castigar s'uuúⁿ ti cuáácú chí n'dai caavā s'uuúⁿ ti s'uuúⁿ ní cuuvi din'dai ca yú tan'dúúcā chi Ndyuūs ní n'dai cá yā. [11] Cuaacu chi nguɛ́ɛ́ yeenu yú taachi tée yā castigo s'uuúⁿ naati yá'ai yú. Cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi tuumicádíínuuⁿ yā yeⁿ'ē castigo yeⁿ'é yā ni vɛ́ɛ́ chi n'daācā yeⁿ'e castigo. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ din'daacā cá yā ní canéé 'diīiⁿ vida yeⁿ'é yā.

*V*ɛ́ɛ́ peligro yeⁿ'ē yú nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yú nduudu yeⁿ'é Ndyuūs

[12] Maaⁿ ní Ndyuūs 'āā tee yā castigo ndís'tiī ní maaⁿ ní cuta'á nī fuerzas ndúúcū ta'á nī ní dicuaacú nī duūⁿntii'yá nī chi ndicuūnū. [13] Cachiicá nī ná yúúní cuaacu maaⁿ ní 'íícú cuuvi nanduūvā yeⁿ'é nī ca'a nī chi ndíí dúúvá yeⁿ'e nī.

[14] Maaⁿ ndís'tiī ní diíⁿ nī chi 'diiíⁿ 'cuɛɛtinée nī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā ca caati dɛɛvɛ canéé vida yeⁿ'é nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ vida yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā Señor Ndyuūs. [15] Cundɛ́ɛ nī cuidado chi mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ divíi nī yeⁿ'e Ndyuūs ti nguɛ́ɛ́ cuuvi inneé yā ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ cúúví cunee 'aamá nī nguaaⁿ ndís'tiī chi tan'dúúcā 'áámá dii'yu yaātā yaāa chi diiⁿ daño yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dii'yu yaātā. 'Tíícā cuuvi diiⁿ daño 'áámá nī tan'dúúcā chi veneno nguaaⁿ ndís'tiī. [16] Candɛ́ɛ nī cuidado chi mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ caⁿ'á nī ndúúcū n'daataá o saⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī cuenta yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tíícā diiⁿ saⁿ'ā Esaú ti cáávā 'áámá comida nūuⁿ n'diicuí sá chi cuuvi yeⁿ'e sa ti saⁿ'ā vmnaaⁿ. [17] Ní ndís'tiī deenú nī yeⁿ'e saⁿ'ā Esaú taachi neⁿ'e sa cuta'a sa yeⁿ'e chiidá sa chi cuuvi yeⁿ'ē sa ti saⁿ'ā daiya vmnaaⁿ, naati nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ chiida sa. Ní Esaú chɛɛ̄cū taavi sá ní n'nuuⁿ sa manera chi nduuvi n'daacā chi 'āā diiⁿ sa naati nguɛ́ɛ́ ndaācā n'daaca sa.

[18] Maaⁿ ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndáa nī na yiīcū chi ngiichi chi diíⁿ nī sentir ngiichi miiⁿ, tan'dúúcū chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel tiempo chi 'āā chó'ōo. Ndíí nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī sentir

maāiⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú meēeⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'áámá cheeⁿ cúúvī díítūu. [19] Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ nī chi ch'ɛɛ̄cū trompeta miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi caⁿ'a yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs chiica yā Ndyuūs chi 'āā ntɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ cá yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [20] 'Tíícā ngaⁿ'a yā ti nguɛ́ɛ́ cuuvi chɛɛ yā chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ti 'tíícā: Ndúúti chi 'áámá 'iiti nindaá tī na yiīcu 'cūū canee chi cuiituú yā 'iiti ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti. [21] Ní maaⁿ Moisés miiⁿ ní taachi n'diichí yā yiīcu 'cūū ní ch'iindiveéⁿ yā nducuéⁿ'ē, 'tíícā ngaⁿ'á yā: Nééné 'va'á ní yiin'duuvi 'úú.

[22] Maaⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā ti ndís'tiī ndaa nī 'áámá yiīcū chi nguuvi Sión chi yáāⁿ yeⁿ'e Ndyuūs chi cánduuchi chí yáāⁿ Jerusalén chí va'ai chɛɛti nguuvi naachi n'deee n'dáí miles ángeles snée yā. [23] Ní nduuvidaamá yā chi dich'ɛɛté yā Ndyuūs. Ní miiⁿ canee nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi daiyá Ndyuūs. Ní chi duuchí yā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi. Nducyaaca nī ndaa nī nanááⁿ Ndyuūs chi diíⁿ yā juzgar nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ndís'tiī chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndaa nī nanááⁿ espíritu s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dɛɛvɛ ca chi Ndyuūs diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. [24] Ní ndaá nī nanááⁿ Jesucristo chi abogado chi canúuⁿ yā naavtaⁿ'ā compromiso chí ngai chi yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ndaá nī nanááⁿ Cristo chi chingée yā yuūúⁿ yeⁿ'é yā cucáávā s'uuúⁿ. Yuūúⁿ yeⁿ'e Cristo ní n'daacā ca nguɛ́ɛ́ ti yuūúⁿ yeⁿ'e Abel. Ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'e Cristo, Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Naati cáávā 'díínu Abel ch'iiⁿ'núⁿ Abel tuu'mi ní Ndyuūs ca'a yā castigo 'díínu Abel.

[25] Ní cáávā nducuéⁿ'ē chuū candɛɛ́ nī cuidado chi n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e Ndyuūs chi ngaⁿ'á yā ngīi yā ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Cristo taachí snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ nguaⁿ'áí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní 'tɛɛ cá s'uuúⁿ chi cuuvi nguaⁿ'āī yú nduuti chi ndaacadaami yú yeⁿ'é Cristo chi canee na va'ai chɛɛti nguuvi ní ngaⁿ'á yā ndúúcū s'uuúⁿ yeⁿ'e chi cuchiī. [26] Tiempo chi chó'ōo taachi Ndyuūs ngaⁿ'á yā yeⁿ'e yiīcū nuⁿ'u yáⁿ'āa. Maaⁿ ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'tíícā: Taama vmnéⁿ'ēe inuⁿ'ú yáⁿ'āa ndúúcū nanguuvi. [27] Maaⁿ ní taachi ngaⁿ'a Ndyuūs taama vmnéⁿ'ēe nūuⁿ deenu yú chi nducuéⁿ'ē chi din'dái Ndyuūs ní caⁿ'á yā din'núⁿ'u yā ní divíi yā. Ní nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ din'núⁿ'u yā ní cūnee. [28] Canéé chí ca'a yú gracias Ndyuūs caati vɛ́ɛ́ yáāⁿ yeⁿ'e yú, lugar naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuuví nuⁿ'u lugar miiⁿ. Canee chi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ní i'teenu yú Ndyuūs. Ní 'va'a yú yeⁿ'é yā ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi neⁿ'e yā. [29] Ndyuūs yeⁿ'e yú tan'dúúcā 'áámá nguuchi yáⁿ'ā chí dituūví nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Tiicá yā.

13

Yeⁿ'é chi diiⁿ yú chi cunee yiinuú Ndyuūs

[1] Canéé chi dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú caati hermanos s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ. [2] Nan'gaacu yú chi canee chi ca'a yú va'āī yeⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúní. N'duuvi yā ní diíⁿ yā 'túúcā ní sta'á yā va'ai yā ángeles ní nguɛ́ɛ́ déénu yā chi ángeles.

[3] Nan'gaacu yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snúúⁿ yā vácūū. Diiⁿ yú cuenta chi s'uuúⁿ snuūⁿ yú vácūū nduucú yā. Nan'gaacu yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenú yā ngii na cuerpo yeⁿ'é yā ní diiⁿ yú cuenta chi s'uuúⁿ ní n'geenu yú ngii na cuerpo yeⁿ'e yú nduucú yā.

[4] Diiⁿ yú respetar 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ti nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā canee chi caⁿ'á yā dámaāⁿ ndúúcū isaⁿ'ā o n'daataá yeⁿ'é yā. Ndyuūs ní n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ní caⁿ'á yā ndúúcū táámá n'daataá o saⁿ'ā.

[5] Nguɛ́ɛ́ dineⁿ'e yú tuūmī naati yeenú yú ndúúcū chi vɛ́ɛ́ chi yeⁿ'e yú ti Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'tíícā: 'Úú nguɛ́ɛ́ cu'neéⁿ ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ abandonar ndís'tiī. [6] Ní 'tíícā cuuvi caaⁿ'maⁿ cuaacu yú ndúúcū confianza:

Señor ní nginnee yā 'úú. 'Úú nguɛ́ɛ́ 'va'á yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diíⁿ yā nduucú.

[7] Nan'gaacú nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yaācū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nanááⁿ ndís'tiī ní ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tiī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Nadacadíínuuⁿ nī tááca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā ní n'gɛɛtineé yā ní ch'ii yā. Maaⁿ ní candɛɛ́ nī cuidado chi

diíⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ n'gɛɛtɛ chi i'téénu yā Ndyuūs diíⁿ yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ejemplo yeⁿ'é nī.

8 Jesucristo miiⁿ ní 'āā 'tiicá nūuⁿ tan'duucá yā 'iicu, 'tiicá ntúuⁿ yā maaⁿnguuvi. 'Āā 'tiica nuúⁿ yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 9 Cuin'diichí nī ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ nī ndúúdú 'naⁿ'a chi ī'dááⁿ ndúúcū yeⁿ'ē chi che'e yú. N'daacā ca chi staava yeⁿ'é nī canéé n'daacā chi cuuvi cuta'á nī fuerzas yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Staava yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ diiⁿ aprovechar nduuti chi chiindiveéⁿ yā nduudu ī'dááⁿ ndúúcū yeⁿ'e chi che'e yú.

10 Deenu yú chi chiiduú s'eeⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ cuuvi che'é yā yuūtē yeⁿ'e nátai yeⁿ'e 'iiti chi ch'iiⁿ'núⁿ yā cáávā ofrenda yeⁿ'e yú ti ofrenda yeⁿ'e yú ní 'āā vi'í caā ti i'teenu yú Jesucristo. Ní Jesucristo miiⁿ ní ch'īi yā chi lado yeⁿ'e ofrenda yeⁿ'e yú. 11 Chiiduú ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'e judíos chi Israel s'eeⁿ taachi ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā ofrenda yeⁿ'e nuūⁿndī candɛ́ɛ yā yuūúⁿ yeⁿ'é 'iiti chɛɛti cuarto chi nguuvi Dɛɛvɛ naati cuerpo yeⁿ'ē 'iiti miiⁿ ní ngiichí yā 'áámá lado yeⁿ'ē yáāⁿ yeⁿ'é yā. 12 Ní 'tiicá ntúūⁿ Jesucristo ch'īi yā cuaaⁿ dáámí cheendi va'āī yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén ní 'íícú cuuvi dɛɛvɛ́ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā. 13 Maaⁿ ní caⁿ'a yú tan'dúúcā chi cueⁿ'e Jesús 'áámá lado yeⁿ'ē yáāⁿ ní 'cueenu yú cuuvi tan'dúúcā chi ch'eenú yā chiī ní cuuvi 'cuinaaⁿ yú tan'dúúcā chi 'cuinaáⁿ yā. 14 Caati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá yáāⁿ chi 'áámá cūnee cáávā s'uuúⁿ naati in'nuuⁿ yú 'áámá yáāⁿ ch'ɛɛtɛ chi 'áámá cūnee chi vɛ́ɛ́ tiempo chi cuchiī. 15 Ní cáávā chuū canee yú chi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní taachi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chuū ní ofrenda chi canee chi ca'a yú Ndyuūs. Ní canéé chi ca'a yú gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo ndúúcū nduudu yeⁿ'ē yú. 16 Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'náaⁿ nī chi din'daacá nī ní nneé nī 'aamá nī taamá nī caati chuū ní ofrenda yeⁿ'é nī chi 'túúcā Ndyuūs neⁿ'e yā.

17 Cu'neeⁿveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī. Cu'téénu nī yeⁿ'é yā chi ngaⁿ'a yā caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā cuidado yeⁿ'ē staava yeⁿ'é nī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé chi nca'á yā cuenta nanááⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. Diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu nī chi ngaⁿ'a yā caati yeenú yā diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ti nduuti chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī 'túúcā nguɛ́ɛ́ yeenú yā ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī aprovechar yeⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā cáávā ndís'tiī.

18 Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿngua'á nī cáávā nús'uu ti nadacadiinúúⁿ 'nū n'daacā na staava yeⁿ'é 'nū ní neⁿ'é 'nū 'cuɛɛtinéé n'daacá 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē dendu'ū. 19 'Úú ngiicá ndís'tiī chi taachi ngaⁿ'angua'á nī, ngiicá nī Ndyuūs chi tée yā lugar 'nū chi niiⁿnuúⁿ nūuⁿ cuuví nandaá ní cuneé ndúúcū ndís'tiī.

Di'viicú yā ndís'tiī ní dicho'ó yā, n'dai ndís'tiī

20 Maaⁿ ní Ndyuūs ní yeⁿ'ē vaadī 'diīiⁿ, maaⁿ Ndyuūs miiⁿ nadin'duuchí yā Jesucristo yeⁿ'ē yú yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā chi Jesucristo miiⁿ Pastor chi ch'ɛɛtɛ n'dai chi diíⁿ yā cuidado s'uuúⁿ chi tan'dúúcā 'iiti cuūchī yeⁿ'é yā. Ní Jesucristo yeⁿ'ē yú ndúúcū yuūúⁿ yeⁿ'é yā diíⁿ yā chi 'áámá cūnee compromiso chi Ndyuūs diíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. 21 Neⁿ'é chi Ndyuūs yeⁿ'e vaadī 'diīiⁿ tée yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'dai yeⁿ'é yā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é nī. Ní cuuvi n'daí nī ti ndís'tiī cuuvi diíⁿ nī chiiⁿ chi neⁿ'é Ndyuūs chi diíⁿ nī. Ní neⁿ'é chi Ndyuūs diíⁿ yā cáávā nducyaaca yú nducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā diíⁿ yā cáávā Jesucristo. Caⁿ'a yú chi ch'ɛɛtɛ ca canéé Cristo ní n'dɛɛvɛ́ ngii yā cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā. 22 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é ngiicá ndís'tiī chí cuchɛɛ́ nī ndúúcū nduudu chi ngi'cueéⁿ ti nguɛ́ɛ́ 'yaaⁿ idinguúⁿ na carta miiⁿ yeⁿ'é ndís'tiī. 23 Yaa'ví ndís'tiī chi cadiinúúⁿ nī chi Timoteo hermano yeⁿ'ē yú 'āā ntɛ́ɛ́ canee sa vácūū. Ní ndúúti chi niiⁿnuⁿ niiⁿnuⁿ ndaa sa nanáaⁿ 'úú tuu'mi 'úú ní candɛɛ́ saⁿ'ā taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī ní n'diichí ndís'tiī.

24 Maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Jesucristo: N'daí ndís'tiī, caaⁿ'máⁿ nī. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país Italia: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a yā.

25 Neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā nducyaaca ndís'tiī nducuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E SANTIAGO

*Santiago idingúu*ⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi s'néénⁿ 'muuⁿ s'néénⁿ miiⁿ

1 'Úú Santiago 'úú ni 'úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs ní yeⁿ'e Señor Jesucristo. Idinguúⁿ carta 'cūū ní dicho'ó: Ndaí ndís'tiī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndu'ū ndiichúúví tribus chi familias chi yeⁿ'e ndaata Israel chi s'néénⁿ 'muuⁿ chi s'néénⁿ miiⁿ ndii núúⁿmánⁿ íⁿ'yeēⁿdī.

*Ndyuūs ca'á yā vaadī deenu 'ii*ⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téénu yā 'yā

2 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, canéé chi yeenú nī taachi ndaā n'deee n'dáí chi idi'vaachí yeⁿ'e nī. 3 Caati déénu nī chuū chi taachi ndaā n'deee n'dáí chi idi'vaachí yeⁿ'e nī ní n'daacā idiíⁿ nī, ch'iⁿ'í nī chi i'téénu nī Jesucristo ní ch'iⁿ'i ntúuⁿ nī chi cuuvi cuchɛ́ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē ndúúcū paciencia. 4 Ní canéé chi candɛ́ɛ nī cuidado chi cuchɛ́ɛ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi di'vaachi ndís'tiī ní cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī ní diiⁿ cá chí n'daaca nī. Ni 'āā vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē necesidades yeⁿ'é nī. Ní Ndyuūs tée yā ndís'tiī cosas chi n'dai yeⁿ'é yā.

5 Ndúútī chi 'áámá ndís'tiī deenú nī chi nguɛ́ɛ́ deenú nī tuu'mi ní canéé chí caacá nī Ndyuūs chi itée yā vaadī deenu. Ndyuūs ca'a yā n'deee n'dáí vaadī deenu yeⁿ'é yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ n'gaa'vá yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē chi n'deēe vueltas caaca yā Ndyuūs. 6 Canéé chí caacá nī Ndyuūs ní cu'téénu nī Ndyuūs chi caⁿ'á yā tée yā ndís'tiī. Taachi nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā ca'a yā chiiⁿ chi ngiicá nī tuu'mi ní ndís'tiī tan'dúúcā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā taachi olas yeⁿ'ē indɛ́ɛ̄ yaācū chi candɛ́ɛ́ 'yúúné cuaaⁿ lácūū cuaaⁿ lácāā, 'tíícā ndís'tiī. 7 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiica yā Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā chi Ndyuūs caⁿ'á yā tée yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ cūnee ngíínú yā chi Ndyuūs caⁿ'á yā tée yā 'iiⁿ'yāⁿ dɛ'ɛ̄ vɛɛ. 8 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vɛ́ɛ́ 'uūvī vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní neⁿ'é yā diiⁿ yā 'áámá cosa, cuayiivi ní taama cosa. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ canée yā ndúúcū 'áámá vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e yā.

9 Ní hermano yeⁿ'ē yú chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ ca ní canéé chi yeenú yā taachi Ndyuūs nginneé yā 'iiⁿ'yāⁿ. 10 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiicá yā canéé chi yeenú yā taachí Ndyuūs diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ 'cuiicá yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica miiⁿ ní tan'dúúcā naāndā yeⁿ'e yaātā chi 'cuiinu, 'tiicá yā. 11 Taachi can'dáā 'yáⁿ'ā ní 'áámá 'í'nūuⁿ tuu'mi ní tí'í yaatā ní naāndā yeⁿ'ē chingééⁿ ní 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́ naandā ti ch'iinu. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica ní 'cuiinú yā ndúúcū vaadī 'cuiica yeⁿ'é yā.

Canéé chí cuchɛɛ yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē

12 Dɛ'ɛ̄ chúúcā yeenu 'iiⁿ'yāⁿ chi ichɛɛ́ yā tanducuéⁿ'ē taachi n'geenu yā ngii. Taachi chɛɛ́ yā yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē tuu'mi ní Ndyuūs tée yā 'iiⁿ'yāⁿ chi canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi caⁿ'á yā ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ tan'dúúcā chi 'aama corona yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dinéⁿ'e yā Ndyuūs. 13 Taachi ndaā nanááⁿ ndís'tiī cosa chí diīiⁿ chí di'vaachí ndís'tiī chi neⁿ'é nī diiⁿ nī chi nguɛɛ n'daācā, nguɛ́ɛ́ canéé chí nadacadíínuuⁿ nī chi Ndyuūs diíⁿ yā chuū caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi di'vaachí yā yeⁿ'e Ndyuūs chi Ndyuūs diíⁿ yā cosa chi nguɛɛ n'daācā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi dinuuⁿndí Ndyuūs. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú Ndyuūs di'vaachí yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daācā. 14 Taachi 'iiⁿ'yāⁿ inadicadíínuuⁿ yā chi maáⁿ yā neⁿ'é yā diiⁿ yā cosa chi nguɛɛ n'daacā tuu'mi ní vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní diíⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā. 15 Ní taachi diíⁿ yā chiiⁿ chi neⁿ'é yā diiⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā tuu'mi ní dinuuⁿndí yā. Ní taachi ch'ɛɛtɛ ca nuuⁿndi miiⁿ tuu'mi ní 'cuiinū ní diīiⁿ chi 'cuūvi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

16 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'e taaví. Nguɛ́ɛ́ ca'a nī lugar 'iiⁿ'yāⁿ chi cannche'éí yā ndís'tiī chi dinuuⁿndí nī. 17 Nducuéⁿ'ē chi n'daacā ní dɛɛvɛ chi Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ chiiⁿ ní ngíícá cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ. Chiiⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē dɛɛvɛ yeⁿ'ē nanguuvi. Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ñ'daaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá 'daaⁿ'nūⁿ chí ñ'daaⁿ. 18 Ní Ndyuūs tee yā vida s'uuúⁿ cáávā chi i'teenu yú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā neⁿ'e yā diiⁿ yā. Ní 'íícú s'uuúⁿ chi i'teenu yú, tan'dúúcā 'áámá cosecha chi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi din'dái yā 'tíícā s'uuúⁿ.

Yeⁿ'e vaadī cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs

19 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos chi neⁿ'e taaví 'aama 'aamá nī canee chi 'cuɛɛtinéé

yaáⁿ ní chi 'caandiveéⁿ nī naati nguéɛ́ maaⁿ n'chɛɛté caaⁿ'máⁿ nī. Ní nguéɛ́ maaⁿ n'chɛɛte nūuⁿ nduuvi taáⁿ nī. [20] 'Iiⁿ'yāⁿ chí induuvi taáⁿ yā nguéɛ́ n'daacā diíⁿ yā yeⁿ'e chi vaadī cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. [21] Ní cáávā nducuéⁿ'ē chuū canee chí divíi nī yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē chi nguɛɛ n'daācā chi nadacádíínuuⁿ nī. Ní nguéɛ́ diíⁿ nī cosa chi nguɛɛ ndaacā. Ní 'caandiveéⁿ nī nduudu cuaacu chí i'téénu nī ní canee na staava yeⁿ'é nī. Ní ndiicuuⁿ nī. Ní vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'e nduudu cuaacú 'cūū chi cuuvi dinguáⁿ'ai alma yeⁿ'é nī.

[22] Naati canéé chí diíⁿ nī chiiⁿ chi ngaⁿ'ā nduudu cuaacu miiⁿ. Nguéɛ́ dámaāⁿ chi 'caandiveéⁿ nī ni nguɛɛ diiⁿ nī. Ní nguéɛ́ cannche'éí maáⁿ nī ndís'tiī. [23] Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ ní nguéɛ́ diíⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi inaáⁿ yā maáⁿ yā na 'aama espejo, 'tiicá yā. [24] Inaáⁿ yā maáⁿ yā tan'duucá yā 'tíícā. Ní cuayiivi nguéɛ́ nn'gaacu yā tan'duucá yā 'áárá chi n'diichí yā maáⁿ yā na 'áámá espejo. [25] Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nn'gaacú yā chiiⁿ chi n'giindiveéⁿ yā ní nadacádíínuuⁿ n'daacá yā yeⁿ'e ley chi nduudu cuaacu miiⁿ yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu cuaacu miiⁿ cuuví nadinguáⁿ'āī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé chi 'caandiveeⁿ cá yā nguuvi nguuvi. Ní nguéɛ́ dámaāⁿ n'giindiveéⁿ yā naati diíⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā, tuu'mi ní cuuvi yeenú yā ndúúcū chi diíⁿ yā.

[26] Ní nduuti chi 'aama ndís'tiī ngaⁿ'á ni chi i'téénu nī Ndyuūs ní nguéɛ́ candɛɛ́ nī cuidado yeⁿ'e chi ngaⁿ'á nī tuu'mi ní ngin-nche'ei maáⁿ nī ndís'tiī. Ní nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ chi ngaⁿ'á nī chi i'téénu nī Ndyuūs. [27] 'Iiⁿ'yāⁿ chi neené i'téénu yā ní didɛɛvɛ staava yeⁿ'é yā ní nguéɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs chiida yú ní 'tíícā diíⁿ yā. Ngin-neé yā da'cáiyāa nguá'āa ndúúcū n'daataá nguá'āa taachi n'geenu yā ngii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nguéɛ́ diíⁿ yā cosas yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguéɛ́ n'daacā.

2

'Cuaáⁿ nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi daama daamá nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ

[1] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi maaⁿ ní i'téénu nī Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi dɛɛvɛ́ ngii yeⁿ'é yā, ndís'tiī canéé chí diíⁿ nī chi 'āā dáámá daamá nūuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nanáaⁿ nī. [2] N'diichí nī. Taachi ndaá 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī taachi ndu-uvidaamá nī ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canúúⁿ nduu tá'a yā 'áámá chi ntá'āa yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ní n'daacā catecai yā, ní 'tiicá ntúūⁿ ndaá táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachíí yā ní ndiicúū catecai yā, [3] ní neⁿ'e cá nī 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daacā catecaí yā, ní ngaⁿ'á nī ngii nī 'iiⁿ'yāⁿ mii: N'diī cun'dií nī lugar chi n'daacā ca; ní ngaⁿ'á nī ngii nī saⁿ'ā chi ndaachíī: N'diī cuéendiinú nī cuaaⁿ la'tiī o 'cundií nī na yiivɛ, [4] tuu'mi ní nguéɛ́ diíⁿ nī chi dáámá daamá nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. Ní n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chɛɛ chi n'daacā, ní nguéɛ́ n'daācā chiiⁿ chi nadacádíínuuⁿ nī.

[5] Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi, 'caandiveéⁿ nī chiiⁿ chi ngaⁿ'á. Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi pobre yā chi cuuvi 'cuiicá yā ndúúcū chi i'téénu yā. Ní vɛ́ɛ́ chi cuuvi yeⁿ'é yā naachi Ndyuūs caaⁿ'máⁿ ntiiⁿnyúⁿ yā ti chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi ca'á yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā Ndyuūs. [6] Maaⁿ ní ndís'tiī maáⁿ nī s'néeⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachií yā chi nguéɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā ná lugar chi nguéɛ́ n'daacā. ¿'Áá nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica chí idi'vaachí yā ndís'tiī ní icandɛɛ yā ndís'tiī nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē? [7] ¿'Áá nguéɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'é chi duuchi yeⁿ'e Cristo chí n'daacā? Ní Cristo yeⁿ'e yú yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī.

[8] Nduuti chi ndís'tiī cuaacu nííⁿnyúⁿ diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs chi 'tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā: Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿnuuⁿ vaacu di tan'dúúcā chi neⁿ'e dī maaⁿ dī, tuu'mi ní n'daacā idiiⁿ dī. [9] Ní ndúúti chi ndís'tiī nguéɛ́ dáámá daamá nūuⁿ dinéⁿ'e nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní dinuuⁿndi nī. Ní nguéɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs. Ley miiⁿ n'giⁿ'i chi ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī. [10] Ní ndúútí chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ diíⁿ yā chi ngaⁿ'ā 'áámá 'lííⁿ chuundi yeⁿ'e ley yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní caneé yā tan'dúúcā chi nguéɛ́ diíⁿ yā mar 'áámá chi ngaⁿ'ā ley miiⁿ. [11] Ndyuūs chi ngaⁿ'a yā 'tíícā: Nguéɛ́ caⁿ'á di ndúúcū n'daataá o sáⁿ'ā chi nguéɛ́ yeⁿ'e di, Ndyuūs miiⁿ 'tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'a yā: Nguéɛ́ 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní nduuti chi 'aama 'iiⁿ'yāⁿ

nguɛ́ɛ́ caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá o saⁿ'ā chi
nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā naati ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ 'āā
nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs.
12 Ní ndís'tiī ní canee chi caaⁿ'máⁿ nī n'daacā
ní din'daacá nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley
yeⁿ'é Ndyuūs ti ley miiⁿ n'diichi s'uuúⁿ. Ní
ley miiⁿ diīiⁿ chi cuuvi nanguáⁿ'āī s'uuúⁿ.
13 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e ya'ai 'iinú yā
'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi n'diichí
yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ya'ai 'iinú
yā 'iiⁿ'yāⁿ ichɛ́ɛ yā taachi Ndyuūs n'diichí
yā nuuⁿndi yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs diíⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs

14 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ¿dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi i'téénu yā Je-
sucristo ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā cosas chi n'daacā?
¿Áá cuuví nanguaⁿ'ai yā nduuti chi ngaⁿ'á
yā chi i'téénu yā 'tíícā? 15 Maaⁿ ní nada-
cadíínuuⁿ yú yeⁿ'e 'áámá hermano o her-
mana yeⁿ'e yú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ catecai yā ní
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi che'e yā. 16 Nduuti chi n'diichi
yú hermano o hermana miiⁿ ní ngaⁿ'a yú
ngii yú 'yā: Dii cueⁿ'e di ndúúcū vaadī 'diiíⁿ.
Nan'guɛɛcundii di ní che'e di. Ní nguɛ́ɛ́
ca'a yú hermano o hermana miiⁿ yeⁿ'e yú
chi che'é yā o catecai caavā chi diíⁿ yā
tapar, tuu'mi ní, ¿dɛ'ɛ̄ chíí'vɛ̄ chi ngaⁿ'a yú
ngii yú hermano o hermana yeⁿ'e yú 'tíícā?
17 Ní 'tiicá ntúūⁿ yeⁿ'e chiiⁿ chi i'teenu yú
Ndyuūs. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
din'daacá yā cáávā chi i'téénu yā Cristo
tuu'mi ní chííⁿ chí i'téénu yā tan'duucā chi
cosa chi n'díí.
18 Nduuti chi 'áámá yā ngaⁿ'á yā ngii
yā s'uuúⁿ 'tíícā: Díí ngaⁿ'a di chi i'téénu
di Ndyuūs naati 'úú idiíⁿ nducuéⁿ'ē chi
n'daacā. 'Úu ngaⁿ'á ngīi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ: Dii
ch'iⁿ'i di 'úú tan'dúúcā chi cuuvi cu'téénu
yú Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ n'daacā cuuvi diiⁿ yú.
'Úú ch'iⁿ'í dii chi i'teenú Ndyuūs caavā chi
n'daācā idiíⁿ. 19 'Āā i'téénu di chi vɛ́ɛ́ 'áámá
n'dyáⁿ'ā Ndyuūs. N'daacā chi i'téénu di
'tíícā. 'Tiicá ntúūⁿ 'yááⁿn'guiinūuⁿ i'téénu
sa ní n'duuvi sa ti 'va'ā sa. 20 Díí 'iiⁿ'yāⁿ
chi chɛɛchí tiīiⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e di cu'téénu
di. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ i'téénu yā
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ din'daacá yā tuu'mi ní diíⁿ
yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. Ní vaadī
i'teenu yeⁿ'é yā cūnee tan'dúúcā chi n'díí
'tíícā cunéé. 21 Maaⁿ ní nadacadíínuuⁿ nī
yeⁿ'e tiempo chi 'āā chó'ōo yeⁿ'e chiida yú
chi nguuvi Abraham chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e
yú. Ndyuūs inadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é
yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā taachi ca'á yā
daiyá yā Isaac lado yeⁿ'e ofrenda nanááⁿ na
nátaī cáávā chi 'caaⁿ'núⁿ yā daiyá yā naati
nguɛ́ɛ́ ch'īi sa. 22 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenú nī chi
Abraham i'téénu yā Ndyuūs ní ch'iⁿ'í yā
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā caavā chiiⁿ chi diíⁿ
yā? Ní Abraham néené i'téénu yā Ndyuūs
caavā chi diíⁿ yā. 23 Ní chiī cuaacu chi
canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:
Abraham s'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ní
diíⁿ yā cuenta chi Abraham ní n'daaca yā.
Ní Ndyuūs sta'á yā Abraham chi cuuvi yeⁿ'é
yā cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chi Abraham miiⁿ ní amigo
yeⁿ'é Ndyuūs.
24 Maaⁿ ní cuuvi n'diichí nī chi Ndyuūs
cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́
dámaāⁿ caava chi i'téénu yā 'yā naati 'ti-
icá ntúūⁿ caavā chi din'daāca yā. 25 'Tiicá
ntúūⁿ táⁿ'ā Rahab chi ndúúcu tá 'yaaⁿ
saⁿ'ā, Ndyuūs ní diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e tá chi
n'daacā tá. Ní Ndyuūs sta'á yā táⁿ'ā chi
cuuvi yeⁿ'é yā caava chi n'daacā diiⁿ tá.
N'daata miiⁿ 'cuuⁿ tá saⁿ'ā s'eeⁿ chi ndaā
n'de'ei n'de'ei saⁿ'ā chi Ndyuūs dichó'o yā.
Ní táⁿ'ā miiⁿ dicho'ō tá saⁿ'ā s'eeⁿ táámá
yúúní taachi vɛ́ɛ́ peligro yeⁿ'ē sa. 26 Ní
tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'e yú taachi nguɛ́ɛ́
canéé espíritu yeⁿ'e yú ndúucū ní n'díí,
'tiicá ntúūⁿ taachi i'téénu yú Ndyuūs ní
nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ yú, chiiⁿ chi i'téénu yú
cunéé tan'dúúcā chi n'díí.

3

Yeⁿ'e chiiya yú

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ canéé chi
cuuví 'yaaⁿ maestros yeⁿ'e yaacū nguaaⁿ
ndís'tiī. Deenú nī chi Ndyuūs diitu n'diichí
yā nuuⁿndi yeⁿ'e maestros miiⁿ nguɛ́ɛ́ ti
ndís'tiī. 2 Nducyaacu yú idiiⁿ yú n'deee
n'dáí faltas. Ní nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ yā mar 'áámá falta tuu'mi
ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní neené n'daacā. Ní cuuvi
ngaⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿmaⁿ cuerpo
yeⁿ'e maáⁿ yā. 3 Cuin'diichí nī. Cu'nuūⁿ
yú frenos naaⁿ 'yúúdūu ní cu'téénu tī yeⁿ'e
yú. Ní nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿ'e tī cuuvi
diīiⁿ tan'dúúcā chi neⁿ'e yú. 4 Maaⁿ ní
nadacadíínuuⁿ yú yeⁿ'e barco. 'Áárá chí

ch'ɛɛtɛ ní 'yúúné taaⁿ ngéenū ní 'iiⁿ'yāⁿ
cuuvi diiⁿ yā manejar barco miiⁿ cáávā
'áámá yáⁿ'á 'lííⁿ yeⁿ'ē barco miiⁿ chi canúúⁿ
chɛɛti nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní barco miiⁿ ngiicá
naachi neⁿ'é yā. 5 'Tiicá ntúūⁿ chiiya yú.
'Áárá chi 'áámá chi 'lííⁿ chi yeⁿ'e cuerpo
yeⁿ'e yú naati ngaⁿ'a yú yeⁿ'ē n'deee n'dáí
cosas chi n'gɛɛtɛ ndúúcū chiiya yú. Ní
cuin'diichí nī ta 'lííⁿ chuundí yaⁿ'ā cuuvi
caacyáⁿ'ā 'áámá icyáⁿ'ā ch'ɛɛtɛ. 6 Ní chiiya
yú tan'dúúcā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā 'tíícā
chiiya yú. Ní tanducuéⁿ'ē tan'dúúcā 'áámá
iⁿ'yeeⁿdi chi ndiituú ndúúcū nducuéⁿ'ē chi
nguɛɛ n'daacā, 'tíícā cuerpo yeⁿ'e yú cáávā
chiiya yú. Ní diīiⁿ chi núúⁿmáⁿ cuerpo
yeⁿ'e yú vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'ē. Ní tan'dúúcā
infierno chi ngiichi yaⁿ'ā 'tíícā diīiⁿ chiiya
yú. Ní yaⁿ'ā miiⁿ ní diīiⁿ tan'dúúcā chi
ngiichi nducuéⁿ'ē vida yeⁿ'e yú 'naaⁿ chi
canee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 7 Ca'áámá ca'áámá
naaⁿ 'iiti chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū yeⁿ'ē 'iiti
'yúúdūu, yeⁿ'ē 'yaada, yeⁿ'ē cúú, 'iiti chi
snúūⁿ chɛɛti nuūⁿnī'yáⁿ'ā ní nducyaaca tī
saⁿ'ā cuuvi diiⁿ sa amansar ní 'āā diiⁿ sa
amansar 'iiti s'eeⁿ. 8 Naati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ
nguɛ́ɛ́ cuuvi dííⁿ yā chi amansar chiiya maáⁿ
yā. Ngaⁿ'a yú cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
'aara chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yú. Ní ndúúcū chi-
iya yú ngaⁿ'a yú n'deee n'dáí chi nguɛ́ɛ́
n'daacā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ yú chi cuuvi
'cuūvi yā. 9 Ní ndúúcū maaⁿ chiiya yú
dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chiida yú ní ngaⁿ'a
taaⁿ yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs din'dái yā
chi tan'dúúcā maáⁿ Ndyuūs 'tiicá din'dái
yā 'iiⁿ'yāⁿ. 10 Yeⁿ'e maaⁿ cheendi ntúuⁿ yú
ngaⁿ'a yú chi Ndyuūs n'daācá yā ní ngaⁿ'a
taaⁿ yú ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ. Ndís'tiī hermanos
yeⁿ'é, nguɛ́ɛ́ canéé chi cuuvi 'tíícā. 11 ¿'Áá
yeⁿ'ē 'áámá nduutinaaⁿ nuūⁿnīⁿ can'dáā
nuūⁿnī yaāa ndúúcū nuūⁿnīⁿ yaādī? Nguɛ́ɛ́
cuuvi. 12 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ¿'áá cúúví
'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guiidīi yááⁿ nguuvi cu-
uvi aceitunas yeⁿ'ē? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. O 'aama
yáⁿ'á 'lííⁿ yeⁿ'e uvas ¿áá cuuvi n'guiidīi yááⁿ
nguuvi cuuvi yeⁿ'ē? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 'Ti-
icá ntúūⁿ yeⁿ'ē 'aama ndúútínaáⁿ nuūⁿnīⁿ
nguɛ́ɛ́ cuuvi can'dáā nuūⁿnīⁿ diini ndúúcū
nuūⁿnīⁿ yaadi.

*Ye*ⁿ'e vaadī deenu chi cuaacu nííⁿnyúⁿ
chi vaadī deenu

13 Nduuti chi vɛ́ɛ́ saⁿ'ā chi cadiinuuⁿ sa
ní chi deenu nguaaⁿ ndís'tiī canéé chí
cuuⁿ'miⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu chi deenu
sa ní ndiicuuⁿ sa cáávā nduudu n'dai yeⁿ'ē
sa ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ n'daāca chi diiⁿ sa.
14 Naati nduuti chi vɛ́ɛ́ vaadī ngueēe chi
ch'ɛɛtɛ ndúúcū vaadī 'caa'va na staava yeⁿ'é
nī ní ndís'tiī ní nadacádíínuuⁿ nī na staava
yeⁿ'é nī chi caⁿ'á nī diiⁿ nī nducuéⁿ'ē
caavā maáⁿ nī dííⁿ nī aprovechar, tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi nadacádíínuuⁿ nī chi n'gɛɛtɛ
nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ nī ndu-
udu yaadi chi contra yeⁿ'ē nduudu cuaacu.
15 Ní vaadī deenú 'cūū yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́ vaadī
deenu chi yeⁿ'é Ndyuūs naati vaadī deenú
'cūū ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿ'e chi
nadacádíínuuⁿ yā ní yeⁿ'ē yááⁿn'guiinuuⁿ.
16 Naachi 'iiⁿ'yāⁿ chí dínngueé yā ní dííⁿ yā
nducuéⁿ'ē caava maáⁿ yā neⁿ'é yā dííⁿ yā
aprovechar, tuu'mi ní miiⁿ canéé 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ orden yeⁿ'é yā. Ní dííⁿ yā tandu-
cuéⁿ'ē dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 17 Naati
'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ vaadi deenu yeⁿ'é yā chi
yeⁿ'e Ndyuūs, tuu'mi ní vmnááⁿ vmnaaⁿ
canéé chí ch'ɛɛtinéé n'daaca yā ndúúcū
vida yeⁿ'é yā chi dɛɛvɛ. Cuayiivi ní dííⁿ
yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diīíⁿ. Ní ndiicúuⁿ yā, ní
amigo yā. Ní ya'ai 'iinú yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ní
dámaāⁿ dííⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi n'daacā. 'Āā
daamá nūuⁿ 'cuaaⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.
Ní nguɛ́ɛ́ nadacádíínuuⁿ yā yeⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́
ndaacā, ní nguɛ́ɛ́ dííⁿ yā dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. 18 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ yā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'diiíⁿ ní dííⁿ yā tan'dúúcā chí cuuⁿnú yā
ndaata yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi cuaacu. 'Tíícā
dííⁿ yā. Ní n'gui'i yeⁿ'ē nducueⁿ'ē chi
cuaacu ní vaadī cuaacu.

4

*Ye*ⁿ'e ndís'tiī amigos yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo

1 ¿Tií ngiica cosas chi caandaá chi 'tííca
nguⁿ'ú nī nguaaⁿ maáⁿ nī? Ngiicá yeⁿ'e
ná vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī ti neⁿ'e nī
diiⁿ nī cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 2 Ndís'tiī
neⁿ'é nī cosas ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yeⁿ'e nī. Ní
cáávā chuū neⁿ'é nī 'caaⁿ'núⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ.
Neⁿ'é nī dendu'ū chi inaáⁿ nī ní nguɛ́ɛ́
cuuvi cuta'á nī. Ní cáávā chuū nguⁿ'ú nī
ní dííⁿ nī caandaá. Ní nguɛ́ɛ́ ndaaca nī
chiiⁿ chi neⁿ'é nī ti nguɛ́ɛ́ ngiicá nī Ndyuūs
dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e nī. 3 Ní taachi ndís'tiī ngi-
icá nī Ndyuūs dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e nī, Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ tée yā chiiⁿ chi neⁿ'e nī ti ngiicá nī
dámaāⁿ caavā maáⁿ nī caati cuuvi yeenú

nī. Ní nguéɛ́ n'daacā chi ngiica nī 'tíícā.
4 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ 'áámá cunee nī
ndúúcū chi i'téénu nī, ¿'áá nguéɛ́ deenu
ndís'tiī chi taachi caⁿ'á nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguéɛ́ i'téénu yā Jesucristo ní diíⁿ nī
dendu'ū chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní
caneé nī enemigos yeⁿ'é Ndyuūs? 'Tiicá
nī. 5 ¿'Áá nadacádíínuuⁿ ndís'tiī chi diíⁿ
nī chi nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu yeⁿ'e libro
yeⁿ'é Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ 'tíícā?:
Ndyuūs s'neeⁿ yā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā
chɛɛti staava yeⁿ'e yú. Ní Espíritu miiⁿ ní
neⁿ'e ca chi s'uuúⁿ canee yú dámaāⁿ yeⁿ'e
Ndyuūs s'uuúⁿ. 6 Naati Ndyuūs nginnée yā
s'uuúⁿ ní itée yā s'uuúⁿ vaadī n'dai yeⁿ'é yā
s'uuúⁿ. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
'tíícā: Ndyuūs nguéɛ́ caⁿ'á yā lado yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi idin'gɛɛtɛ maáⁿ yā naati ca'a
yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúúⁿ.
7 'Tíícā canee chi s'neéⁿ nī vida yeⁿ'e maáⁿ
nī na ta'á Ndyuūs. Nguéɛ́ ca'á nī lugar
yááⁿn'guiinūuⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e
ndís'tiī ní yááⁿn'guiinūuⁿ ní cuɛɛvii sá yeⁿ'ē
nanááⁿ ndís'tiī. 8 Ndaá nī nanááⁿ Ndyuūs
ní Ndyuūs ní chí nndaa ntúūⁿ yā nanááⁿ
ndís'tiī. Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndíī nadidɛɛvɛ́
nī vida yeⁿ'é nī. Ndís'tiī chi véɛ́ 'uūvī vaani-
cadíínūuⁿ yeⁿ'é nī, nadidɛɛvɛ́ nī staava yeⁿ'é
nī. 9 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndíī di'vaachi maáⁿ
nī ní cuɛɛcú nī ní ya'āī 'iinú nī yeⁿ'ē chi
diiⁿ nī. Nguéɛ́ canee chi n'gííⁿnyuⁿ nī naati
canee chi cuɛɛcú nī. Nguéɛ́ canéé chi yeenú
nī naati canee chi di'vaachí maaⁿ nī. 10 Ní
'cuɛɛtinéé ndiicuuⁿ nī nanááⁿ Señor yeⁿ'e
yú ní Señor yeⁿ'ē yú ní diíⁿ yā chi n'gɛɛtɛ
nī.

*Ye*ⁿ'ē chi n'diichi yú nuūⁿndī yeⁿ'e her-
manos yeⁿ'e yú

11 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nguéɛ́
caaⁿ'maⁿ cúnncaa nī yeⁿ'ē 'aama nī taama
nī hermanos yeⁿ'e yú. 'Āā du'ú ndís'tiī chí
ngaⁿ'a contra 'áámá hermano yeⁿ'e yú o
n'diichi nī nuuⁿndi yeⁿ'e hermano yeⁿ'e yú,
ndís'tiī ngaⁿ'a ntúūⁿ cúnncaa nī contra ley
yeⁿ'é Ndyuūs ní n'diichi nī yeⁿ'e ley miiⁿ.
Ní naachi n'diichí nī yeⁿ'e ley miiⁿ tuu'mi
ní diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e juez ní nguéɛ́ diíⁿ
nī chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. 12 Dámaāⁿ vɛɛ 'áámá
n'dyáⁿ'ā chi Ndyuūs chi ca'á yā ley miiⁿ ní
'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ní juez. Maáⁿ yā cuuvi
nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ o cuuvi di'cuiinú yā
'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī chi
n'diichí nī dɛ'ɛ̄ idiiⁿ táámá 'iiⁿ'yāⁿ?

Nguéɛ́ deenu yú dɛ'ɛ chi cuuvi ndúúcu
yú ndii cavyaaⁿ
13 Maaⁿ ní 'caandiveéⁿ nī nduudu chi
ngaⁿ'á ngīi ndís'tiī chi ngaⁿ'a nī 'tíícā.
Maaⁿnguuvi o cavyaaⁿ caⁿ'á táámá yáāⁿ ni
caneé miiⁿ 'áámá nduūyū, ní diíⁿ negocio
ní diíⁿ ganar. 14 Ndís'tiī ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
déénu nī chi dɛ'ɛ̄ cuuvi cavyaaⁿ. ¿Dɛ'ɛ̄ vida
yeⁿ'e ndís'tiī? Vida yeⁿ'é nī ní tan'dúúcā
'áámá meēeⁿ chi ngo'oó 'áámá nch'ɛɛ̄té ní
n'giinu. 15 Ndís'tiī ní canéé chi caaⁿ'máⁿ
nī 'tíícā. Nduuti chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi
cunduūchí tuu'mi ní diíⁿ chuū o diíⁿ cháā.
16 Naati nguéɛ́ diíⁿ nī 'tíícā. Ndís'tiī ngaⁿ'á
nī yeⁿ'e cosas n'gɛɛtɛ chi diíⁿ nī. Ní yeenú
nī yeⁿ'e nducuéⁿ'e 'cūū chi ngaⁿ'a nī chí
n'gɛɛtɛ. Ní nguéɛ́ n'daacā chi diíⁿ nī 'tíícā.
17 'Iiⁿ'yāⁿ chi déénu yā yeⁿ'ē chi cuuvi diíⁿ yā
chi n'daacā ní nguéɛ́ idiiⁿ yā chuū tuu'mi ní
dinuuⁿndí yā.

5

*Yaa'ví 'ii*ⁿ'yāⁿ chi 'cuiica chi candɛɛ́ yā
cuidado
1 'Caandiveeⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica.
Cuɛɛcú nī ní 'cuaī nī caati 'cueenú nī cuuvi
dendu'ū chi díítūu chi cuchiī nanááⁿ yeⁿ'e
ndís'tiī. 2 Vaadī 'cuiica yeⁿ'é nī ní nchōō
ní catecai n'daí nī n'dáá ní che'é tī. 3 Ní
'dííⁿnguāāⁿ ndúúcū 'dííⁿnguɛɛ yeⁿ'é nī ní
che'e yáⁿ'āa. Ní chiiⁿ chi nche'e yáⁿ'āa miiⁿ
ní canéé tan'dúúcā 'áámá lado yeⁿ'ē testigo
chi caaⁿ'maⁿ contra yeⁿ'é nī. Ní chiiⁿ chi
diiⁿ tan'dúúcā chi cacyáⁿ'ā cuerpo yeⁿ'é nī
nduucū yaⁿ'ā. Ní vaadī 'cuiica yeⁿ'é nī ní
nguáīn'daí nī ní maaⁿ ní tiempo chí cuuví
'cuiinu íⁿ'yeēⁿdī. 4 N'diichí nī. 'Āā cuéɛ́
nadíí'vɛ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní
sta'á yā cosecha yeⁿ'é nī. Ní chíí'vɛ̄ miiⁿ
canéé tan'dúúcā 'áámá testigo contra yeⁿ'e
ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caí yā contra yeⁿ'e
ndís'tiī ní Señor chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyún yā
yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā n'giindiveéⁿ yā
chiiⁿ chi 'caí yā. 5 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica,
maáⁿ nī ch'ɛɛtineé nī ndúúcū tanducuéⁿ'ē
chi neⁿ'é nī ní yeenú nī. Ní dichɛɛté nī cáávā
nguuvi chi 'cuuví nī tan'dúúcā chi diíⁿ nī
ndúúcū 'áámá cuuchí chi cuuvi 'viiché tī
níícú ndaa 'áámá nguuvi chi 'caaⁿ'núⁿ nī
'iiti miiⁿ. 6 Ní ndís'tiī 'āā diíⁿ nī condenar

saⁿ'ā chi n'dai ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa mar 'áámá chi nadanguáⁿ'ai sa maaⁿ sa.

*Ye*ⁿ'e 'viich'ɛɛtíínūuⁿ yeⁿ'e yú ní yeⁿ'e chi ngaⁿ'angua'a yú

7 Ní cáávā nducuéⁿ'ē ngaⁿ'á ndís'tiī hermanos yeⁿ'é canéé chí diíⁿ nī nducuéⁿ'ē ndúúcū vaadī 'diiíⁿ nanáaⁿ nī ní nanááⁿ Señor yeⁿ'ē yú ndii tiempo chi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. Cuin'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e campo canee chi cūnee ngíínú yā chi ndaācá n'daacā cosecha yeⁿ'e yā. Ní cūnee ngíínú n'dai yā chi cueeⁿ cuuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní taachi cho'ōo chi cueeⁿ cúúvi cuayiivi tuu'mi ní cuta'á yā cosecha yeⁿ'e yā. 8 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī vɛ́ɛ́ paciencia yeⁿ'é nī ní canee diitú nī ndúúcū chi i'téénu nī na staava yeⁿ'é nī caati tiempo chi ndaa Señor yeⁿ'e yú 'āā snee niiⁿnuúⁿ. 9 Ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ caaca nuuⁿndi nī 'aama nī contra taama nī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi Ndyuūs nuuⁿndi 'cūū chi yeⁿ'e nī. Ndyuūs chi juez ní niiⁿnuúⁿ nūuⁿ ndaa yā. 10 Maaⁿ ní hermanos yeⁿ'é nadacádíínuuⁿ nī yeⁿ'e tiempo chi 'āā chó'ōo tan'dúúcā chi diiⁿ profetas chi candɛɛ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní n'deee n'dáí ch'eenú yā chiī. Ní vɛ́ɛ́ paciencia yeⁿ'é yā. Tan'dúúcā chi diíⁿ yā 'tiicá ntúūⁿ canee chi diíⁿ nī. 11 Deenu yú chi yeenú profetas s'eeⁿ taachi ch'eenú yā chiī. Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'e saⁿ'ā Job ní tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ ca paciencia yeⁿ'ē sa taachi ch'eenu sa chiī. 'Āā n'diichí nī ntúūⁿ tan'dúúcā Señor yeⁿ'e yú diíⁿ yā cáávā saⁿ'ā Job miiⁿ taachi ch'iinu ch'eenu sa chiī. Maaⁿ ní Señor yeⁿ'e yú ní nééné neⁿ'é yā s'uuúⁿ ní nééné ya'ai yā s'uuúⁿ.

12 Ní yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē hermanos yeⁿ'é, nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ nī dɛ'ɛ̄ chi neⁿ'e diíⁿ nī ndúúcū nduudu "por Dios" chi caⁿ'á nī diíⁿ nī 'tíícā o nguɛ́ɛ́ caⁿ'á nī diiⁿ nī 'tíícā. Ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ nī "caavā nanguuvi", ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cáávā "iⁿ'yeeⁿdí 'cūū", ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú caavā táámá naaⁿ. Dámaāⁿ caaⁿ'máⁿ nī, "'tíícā idiíⁿ" o "nguɛ́ɛ́ 'tíícā idiíⁿ" caati Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi diíⁿ yā condenar ndís'tiī.

13 Ndúútī chi 'áámá chɛɛ ndís'tiī chi n'geenú nī ngii, canéé chí caaⁿ'maⁿngua'á nī Ndyuūs. Nduuti chi canee 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diyeenú, cánéé chí caatá yā chi Ndyuūs ní ch'ɛɛté yā. 14 Nduuti chi 'áámá chɛɛ ndís'tiī ní ngííta nī canéé chí yaa'ví nī 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū chi cuchií yā ní 'cuɛɛndáa yā aceite na cuerpo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ngííta yā ní caaⁿ'maⁿngua'á yā nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ngííta yā. 15 Ní taachi ngaⁿ'angua'á nī, i'téénu nī chi Jesucristo cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā, ní Señor Jesucristo miiⁿ ní nadicuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā ní nduūvā yeⁿ'é yā. Ní nduuti chi vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā Señor Jesucristo nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 16 Cáávā chuū ní caaⁿ'máⁿ nī nuuⁿndi chi diíⁿ nī contra hermanos yeⁿ'é nī ní cuuví nī hermanos. Ní caaⁿ'maⁿngua'á nī 'áámá nī táámá nī ní cuuvi nduūvā yeⁿ'é nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'dai taavi taachi caaⁿ'maⁿngua'á yā vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'e Ndyuūs na staava yeⁿ'é yā taachi caaⁿ'maⁿngua'á yā. 17 Deenu yú chi saⁿ'ā Elías chi profeta ní 'áámá saⁿ'ā tan'dúúcā s'uuúⁿ 'tíícā sa. Taachi caⁿ'āngua'a sa chi chiica sa Ndyuūs chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ cueeⁿ cuūvī tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cheeⁿ cuūvī vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'iinu nduūyū canéé maⁿ'ā. 18 Ní cuayiivi miiⁿ ní caⁿ'āngua'a ntúuⁿ sa táámá vmnéⁿ'ēe chi cueeⁿ cuūvī ní cheeⁿ cuūvī vmnaaⁿ yáⁿ'āa ní chii taavi cosecha yeⁿ'ē.

19 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nduuti chi 'áámá ndís'tiī ngíí divíi nī yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní táámá yā idiíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nanguɛɛcunée yā ní i'téénu yā nduudu cuaacu, 20 tuumi ní canéé chi cadíínuuⁿ nī chuū. 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi táámá 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā nacuɛɛcúndii yā ní cuvíi yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ vmnaaⁿ nadanguáⁿ'ai yā alma chi n'diī yeⁿ'ē taamá yā. Ní diiⁿ chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā n'deee n'dáí nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAN PEDRO

*Pedro idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'ē hermanos chi i'téénu yā Jesucristo hermanos chi s'néénⁿ 'muuⁿ chi s'néénⁿ miiⁿ

1 'Úú Pedro 'úú ni 'úú 'áámá apóstol yeⁿ'e Jesucristo. Ní Cristo dichó'o yā 'úú chi 'úú candɛɛ́ nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ chiī ch'ɛɛtinée yā na yáāⁿ yeⁿ'e yā tí cheⁿ'e 'néénⁿ 'múúⁿ cheⁿ'e 'néénⁿ miiⁿ yā ndii yánⁿ'āa yeⁿ'e Ponto, yeⁿ'e Galacia, yeⁿ'e Capadocia, yeⁿ'e Asia, ndúúcū Bitinia. 2 Ní idinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā tan'dúúcā chi Ndyuūs deenú yā chi caⁿ'a yā diiⁿ yā ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní nadidɛɛvɛ́ yā ndís'tiī cáávā chi n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'e yā ní cáávā yuúúⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo chi nadidɛɛvɛ́ yā ndís'tiī. Neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī n'deee n'dáí vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní vaadī 'diīiⁿ cuuvi ch'ɛɛtɛ nguaaⁿ ndís'tiī.

3 Dich'ɛɛtɛ ca yú Ndyuūs chi chiida Señor Jesucristo caati néénɛ́ ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ chi diíⁿ yā chi ch'iindiyáāⁿ ngai yú. Chuū diíⁿ yā caati nadacuéeⁿ yā Jesucristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Maaⁿ ní cucáávā Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ 'áámá vida ngai yeⁿ'e yú ní vɛ́ɛ́ esperanza yeⁿ'e yú. 4 Ní cūnee ngiinu yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi tée yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú. Ní Ndyuūs nanguáín'dai yā cáávā s'uuúⁿ chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú na va'ai chɛɛti nguuvi naachi nguɛ́ɛ́ cuuvi chōō. Ní nguɛ́ɛ́ cuuví 'cuɛɛ, ndíí nguɛ́ɛ́ cúúví chó'ōo yeⁿ'ē. 5 Ní chuū chi Ndyuūs nguáín'dai yā ní cáávā ndís'tiī ti ndís'tiī i'téénu nī Jesucristo. Ní Ndyuūs diíⁿ yā cuidado ndís'tiī ndúúcū poder yeⁿ'é yā 'naaⁿ chi cūnee ngiinú nī chi nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī chi cuuvi déénu nī yeⁿ'e chuū tiempo chi cuchiī.

6 Ní canee chi yeenú nī yeⁿ'e chuū 'aara chi dindaachí nī duu'vi tiempo nūuⁿ 'naaⁿ chi n'geenú nī ngiī n'deee n'dáí cosas chí ngií. 7 Cáávā chi i'téénu nī Jesucristo vaadī i'téénu yeⁿ'é nī ní tan'dúúcā 'dííⁿnguāaⁿ, 'tíícā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ canéé chi n'diichineeⁿ 'dííⁿnguāaⁿ ndúúcū yaⁿ'ā caati cuuvi deenú yā chi dámaāⁿ 'dííⁿnguāaⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ vaadī i'téénu yeⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí n'diichíneeⁿ yā. Ní vaadī i'téénu yeⁿ'é nī nduuti chi ichɛ́ɛ́ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē taachi 'iiⁿ'yāⁿ n'diichineeⁿ yā yeⁿ'ē, tuu'mi ní cuaacu chi i'téénu nī ní 'áámá cūnee vaadī i'téénu yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́ ti 'dííⁿnguāaⁿ chí n'giinu. Cuayiivi taachi ndaá Jesucristo tuu'mi ní dich'ɛɛtɛ́ yā ndís'tiī ní diíⁿ yā honrar ndís'tiī ní diíⁿ yā chi n'dɛɛvɛ́ ngii ndís'tiī cáávā chi n'daacā ca i'téénu nī Jesucristo.

8 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Jesucristo dineⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní i'téénu nī 'iiⁿ'yāⁿ 'áárá chi nguɛ́ɛ́ inaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní neené yeenú nī ndúúcū vaadī yeenu chi ch'ɛɛtɛ taavi ca. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'é nī chi cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'ē. 9 Ní neⁿ'é nī tunéeⁿ nī nguuvi chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā almas yeⁿ'e nī. Ní cáávā chuū chi i'téénu ca nī Ndyuūs.

10 Tiempo chi 'āā chó'ōo 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi candɛ́ɛ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs neené n'dai n'nuuⁿ yā yeⁿ'e chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní itíínguuneeⁿ yā yeⁿ'e chuū. Profetas ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā yeⁿ'e chi Ndyuūs caⁿ'á yā chi tée yā ndís'tiī yeⁿ'e chi n'dai taavi ca yeⁿ'é yā. 11 Ní profetas ní neⁿ'é yā deenu yā yeⁿ'e tiempo 'cūū ni táácā cuuvi chó'ōo yeⁿ'e tiempo 'cūū taachi Cristo 'cueenú yā cuuvi ní cuchɛɛ yā. Ní cuayiivi cuchiī chi dɛɛvɛ́ ngii yeⁿ'é Cristo caati Espíritu yeⁿ'e Cristo chi canee ndúúcū profetas 'āā ch'iⁿ'í yā profetas yeⁿ'e chuū. 12 Naati Ndyuūs ch'iⁿ'í yā profetas chi tiempo yeⁿ'e Cristo yeⁿ'e chi ngaⁿ'a yā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí profetas naati ndís'tiī ní 'āā n'diichí nī. Profetas ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e chi cuchiī naati ndís'tiī 'āā n'giindiveéⁿ nī chi 'āā chó'ōo chííⁿ chí caⁿ'a yā. Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tiī nduudu cuaacu chi Jesús nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū poder yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o yā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi nanááⁿ s'uuúⁿ. Ní nducuéⁿ'ē chuū ní ángeles maáⁿ yā neⁿ'e yā snaaⁿ yā dendu'ū.

Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā ní n'daacā ca cuuví yā

13 Maaⁿ ní cáávā nducuéⁿ'ē chuū nadacadíínuuⁿ nī n'daacā yeⁿ'e chi caⁿ'á nī diiⁿ

nī ní 'cuɛɛtinéé n'daacá nī. Ní cunee ngiinú
nī dámaāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi
chi Señor Jesucristo caⁿ'á yā tée yā ndís'tiī
taachi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. [14] Ndís'tiī
ní 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti
daiya Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ diiⁿ nī
tan'dúúcā chi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi neⁿ'e
maáⁿ nī taachi 'āā cuɛ́ɛ́ n'diichí nī Ndyuūs.
[15] Maaⁿ ní 'cuɛɛtinéé n'daāca nī chi nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī caati Ndyuūs chi yaa'ví
yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī ní
dɛɛvɛ yā. [16] Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs 'tíícā: Canéé chí diiⁿ n'daacá nī chi
dɛɛvɛ nī caati 'úú, Ndyuūs, ní dɛɛvɛ 'úú.

[17] Nduuti chi ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī chi
Ndyuūs ní chiidá nī ní caacá nī Ndyuūs
chi cunnee yā ndís'tiī, canéé chi 'cuɛɛtinéé
n'daacá nī ní 'va'á nī Ndyuūs neⁿ'e chi
cuneé nī iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndyuūs yeⁿ'e
yú 'āā daamá nūuⁿ n'guúⁿ yā nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí yā ca'áámá cā'aama
yā tan'dúúcā chi ch'ɛɛtineé yā ndúúcū
ntiiⁿnyuⁿ chi diíⁿ yā. [18] Deenú nī chi Ndyuūs
nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī yeⁿ'e vida chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā chi sta'á nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'é nī. Ní n'dáácā ca deenú nī chi
nadíí'vɛ̄ yeⁿ'e chi nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī.
Nguɛ́ɛ́ cuái yā ndúúcū dendu'ū chí nchōō
tan'duucā 'dííⁿnguāaⁿ o 'dííⁿnguɛ̄ɛ. [19] Naati
Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī ndúúcū
yuūúⁿ chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ ti yuūúⁿ yeⁿ'e
Cristo. Cristo ní ca'a yā maáⁿ yā cuerpo
caavā ofrenda chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ ya
'yā. Ní Cristo miiⁿ tan'dúúcā 'áámá 'iiti
cuūchī chi nguɛ́ɛ́ n'gai tī ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
ndíí yeⁿ'e tī, 'tííca yā. [20] Ní Ndyuūs ndɛɛvɛ́
yā Cristo chi maáⁿ yā cuerpo yeⁿ'é yā cu-
uvi ofrenda ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi 'āā
cuɛ́ɛ́ din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Naati maaⁿ ní
nguuvi s'eeⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'i yā Cristo nanááⁿ
ndís'tiī ní caavā ndís'tiī. [21] Ní cucáávā
Cristo miiⁿ ní ndís'tiī i'téénu nī Ndyuūs chi
nadacuéeⁿ yā Cristo yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní
Ndyuūs dich'ɛɛté yā Cristo ndúúcū honor.
Ní ndís'tiī 'āā i'téénu nī Ndyuūs ní cūnee
ngiinú nī yeⁿ'ē chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí tée
yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é nī.

[22] Maaⁿ ní chi 'āā i'téénu nī nduudu
cuaacu yeⁿ'é Cristo cucáávā Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs 'āā didɛɛvɛ́ nī staava yeⁿ'é nī
chi dineⁿ'é nī hermanos yeⁿ'e yú. Canéé
chi dineⁿ'é taavi cá nī 'aama nī taama
nī hermanos ndúúcū staava yeⁿ'é nī chí
dɛɛvɛ. [23] Ndís'tiī ní 'āā ch'iindiyáaⁿ nī taama
vmnéⁿ'ēe nguɛ́ɛ́ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí
'cūū chí 'cuūvi yā naati yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs, nduudu chi canduuchi ní 'áámá
cūnee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [24] Caati canéé nguūⁿ
na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

Tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní
tan'dúúcā yaātā ní tanducuéⁿ'ē chi
n'gɛɛtɛ ca yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ní tan'dúúcā
naāndā yeⁿ'e yaātā, 'tííca yā. Yaātā
miiⁿ ní ti'i ní naandā miiⁿ ní n'geeⁿ,
[25] naati nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní
'áámá cūnee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

Ní nduudu cuaacú 'cūū yeⁿ'e evangelio chííⁿ
chi candɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ ndís'iī.

2

[1] Maaⁿ ní cáávā chuū divíi nī 'áámá lado
nducuéⁿ'ē chi diíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ní
nguɛ́ɛ́ cannche'éí nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ
nī dendu'ū chi nguɛɛ cuaacu. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú diíⁿ ngueé nī yeⁿ'ē taama 'iiⁿ'yāⁿ.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ngaⁿ'a nī nduudu yaadī
yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. [2] Ní ndís'tiī tan'dúúcā chi
dacua'aá chi caama 'niindiyáāⁿ ní neⁿ'e
leche, 'tíícā ndís'tiī. Diíⁿ nī ní neⁿ'é nī leche
chi nduudu n'dai yeⁿ'ē nduudu cuaacu. Ní
cuuvi cu'téénu cá nī ndúúcū nduudú 'cūū
tan'dúúcā dacua'aá cuuvi 'cuiitá yā ndúúcū
leche n'dai. [3] 'Tíícā cuuvi diíⁿ nī nduuti
chi cuaacu nííⁿnyúⁿ n'diichíneeⁿ nī Señor
Jesucristo chí n'dai yā.

*Jesucristo ní tan'dúúcā tuūu ch'*ɛɛtɛ chí
canduuchi

[4] Ndís'tiī canéé chi ndaa niiⁿnuúⁿ nī
nanááⁿ Señor Jesucristo ti tan'dúúcā 'áámá
tuūu ch'ɛɛtɛ chí canduuchi 'tiicá nī. 'Iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguɛ́ɛ́ 'cuúⁿ yā tuuú
miiⁿ ti nadacadíínuuⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
naati Ndyuūs ndɛɛvɛ yā tuūu miiⁿ chi
yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ chi Cristo. [5] Ní ndís'tiī
ntúūⁿ tan'dúúcā tuūu cánduuchi 'tiicá nī ti
Ndyuūs 'āā teé yā ndís'tiī vida ngai. Ca'a
nī lugar Ndyuūs chí cuta'á yā vida yeⁿ'e
ndís'tiī ní din'dái yā yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e
ndís'tiī 'áámá yaācū yeⁿ'e Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs. Ní ndís'tiī canéé chi diíⁿ
nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e chiiduú yeⁿ'e yaacú 'cūū
ní ca'á nī ofrendas nanááⁿ Ndyuūs ndúúcū
chi duuchi Jesucristo, ofrendas chi Ndyuūs
cuuvi 'cuáaⁿ yā. [6] Ní 'tíícā canéé nguūⁿ na
libro yeⁿ'é Ndyuūs cáávā chuū:

Cuin'diichí nī. 'Úú Ndyuūs cu'neéⁿ yáāⁿ
Sión 'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e
cimiento yeⁿ'e esquina yeⁿ'e yaācū.
Tuūu miiⁿ n'dɛɛvɛ́ ní yaⁿ'ai chíí'vɛ̄.
'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Señor yeⁿ'e yú
chi tuūu ch'ɛɛtɛ miiⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuinaáⁿ yā yeⁿ'e Señor yeⁿ'e yú.
7 Ní tuūu miiⁿ ní neené vɛ́ɛ́ chii'vɛ̄ cucáávā
ndis'tiī chi i'téénu nī Cristo naati nguɛ́ɛ́
'tíícā tuūu miiⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā. 'Tíícā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é
Ndyuūs:
Tuūu mííⁿ nūuⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái
yā yaācū nguɛ́ɛ́ 'cūuⁿ yā ti nada-
cadíínuuⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄.
Tuuú 'cūū nūuⁿ ní tuūu chɛɛtɛ yeⁿ'ē
cimiento yeⁿ'e esquina.
8 Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs
táámá chi 'tíícā:
Tuuú 'cūū ní diiⁿ chi cuundí ca'a 'iiⁿ'yāⁿ ni
tuūu mííⁿ chiiⁿ chí cundɛɛvɛ 'iiⁿ'yāⁿ.
Cuaacu chí indɛ́ɛ́ ca'a yā ti nguɛ́ɛ́
n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ní Ndyuūs
diíⁿ yā chi 'tíícā canee chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

Yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs

9 Ndís'tiī ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs
ndɛɛvɛ́ yā. Ndís'tiī ní chiiduú yeⁿ'e Ndyuūs
chi Rey. Ndís'tiī ní yeⁿ'e ndaata dɛɛvɛ́.
Ndís'tiī ní yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī. 'Tíícā diiⁿ
Ndyuūs caati ndís'tiī cuuvi caaⁿ'máⁿ nī chi
ch'ɛɛtɛ n'dai chi diíⁿ Ndyuūs. Ndyuūs n'gai
yā ndís'tiī yeⁿ'e na maaiⁿ ní ndaá nī nanáāⁿ
yā ná dɛɛ́vɛ́ chi n'dɛɛvɛ́ n'dai yeⁿ'e maáⁿ
yā. 10 Ndís'tiī ní tiempo chi chó'ōo ní nguɛ́ɛ́
yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tiicá
nī. Tiempo chi chó'ōo Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ya'ai
'iinú yā ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tíícā déénu
nī chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā ndís'tiī ti yeⁿ'é
Ndyuūs ndís'tiī.

'Iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
Ndyuūs

11 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi,
'úú idi'cuiītú ndís'tiī chi tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
chi snúúⁿ yúúní 'tiicá nī neⁿ'e chi snéé
nī iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī
nuuⁿndi tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é
nī chi diíⁿ nī caati chiiⁿ chi neⁿ'e cuerpo
yeⁿ'é nī ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ contra yeⁿ'ē chi
neⁿ'e staava yeⁿ'é nī. 12 'Cuɛɛtinéé n'daaca
nī nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ndu-
udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'áárá chí
ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ contra yeⁿ'e ndís'tiī
tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
n'daacā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi snaaⁿ yā
ntiiⁿnyuⁿ chi n'daācā ca chi idiíⁿ nī. Ní
cuuvi 'caaⁿ'máⁿ yā chi ch'ɛɛtɛ ca Ndyuūs
nguuvi chi Ndyuūs ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe
ní nnguaī yā cuenta yeⁿ'e nuūⁿndī yeⁿ'e yú.
13 Canéé chi diíⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'ā
'iiⁿntyéⁿ'ē 'āā du'ú nūuⁿ chi vɛ́ɛ́ nduuti chi
saⁿ'ā rey o chí 'iiⁿntyeⁿ'ē ch'ɛɛtɛ. Ní n'daacā
canee nī nanáāⁿ yā caavā chi ndís'tiī ní yeⁿ'ē
Señor Ndyuūs yeⁿ'e yú ndís'tiī. 14 Ní diíⁿ
nī chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē chi Ndyuūs
s'neéⁿ yā miiⁿ caati 'iiⁿntyéⁿ'ē cuuvi ca'a
yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ
yā ní cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi ch'ɛɛté 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'daacā idiíⁿ yā. 15 Ti chuū ní chiiⁿ chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. Ní cáávā chi
ndís'tiī din'daacá nī, 'iiⁿ'yāⁿ chi zonzo yā
ní nguɛ́ɛ́ deenu yā nguɛ́ɛ́ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā
dɛ'ɛ̄ vɛɛ contra yeⁿ'e ndís'tiī.
16 Ní 'cuɛɛtinée nī tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chi
canéé libre yā. Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī chiiⁿ chi nguɛɛ
n'daacā cucáávā chi canéé libre nī, ní ngaⁿ'á
nī chi cuuvi diíⁿ nī 'túúcā. N'daacā ca chi
'cuɛɛtinéé n'daacá nī ti ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi
'áámá canee chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs. 17 Ní diíⁿ
nī honrar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní dinéⁿ'e
nī nducyaaca hermanos yeⁿ'e yú. 'Va'á nī
Ndyuūs ní diíⁿ nī honrar emperador chi
'iiⁿntyéⁿ'ē.

Yeⁿ'e chi Cristo n'geenu yā ngiī chi
ejemplo yeⁿ'e yú

18 Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ criados chi chíí'vɛ̄, diíⁿ
nī respetar patrón yeⁿ'é nī ní diíⁿ nī
tan'dúúcā chi ngaⁿ'a patrón yeⁿ'e nī, nguɛ́ɛ́
dámaāⁿ patrón yeⁿ'é nī chi din'daacā ní
n'dai yā naati patrón yeⁿ'é nī chi nguɛ́ɛ́
din'daaca yā ní taaⁿ yā. 19 Caati n'daacā ca
chi cuchɛɛ nī taachi n'geenu nī ngiī cáávā
cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
contra yeⁿ'é nī. Ní cuchɛɛ nī ti deenu nī
chi n'daacā idiiⁿ nī. 'Tíícā Ndyuūs neⁿ'e yā
chi diiⁿ nī. 20 ¿Dɛ'ɛ̄ ch'ɛɛtɛ chuū nduuti chi
n'geenú nī ngii ti vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī ni
'tíícā castigo yeⁿ'é nī, ní ichɛɛ nī? Nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ chuū. Naati nduuti chi n'geenu
nī ngii ti n'daacā idiíⁿ nī ni ngiinū ngiinū
cuchɛɛ nī tuu'mi ní Ndyuūs nadi'viicú yā
ndís'tiī. 21 Ní yaa'ví yā ndís'tiī caavā chi diíⁿ
nī 'tíícā. Cristo 'āā ch'eenú yā chiī cáávā
s'uuúⁿ ní s'neéⁿ yā 'áámá ejemplo yeⁿ'e
yú. Ní s'uuúⁿ canéé chi 'tííca nūuⁿ diiⁿ yú

tan'dúúcā chi diíⁿ yā. [22] Cristo miiⁿ nguɛ́ɛ́
diíⁿ yā mar 'áámá chuundi 'liiⁿ nuuⁿndi ní
nguɛ́ɛ́ chinnche'éí yā mar 'áámá. [23] Ní taachí
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'e Cristo,
Cristo miiⁿ nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'e yā.
Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā chi Cristo
ya'ai ch'eenú yā chii nguɛ́ɛ́ caⁿ'ā cúnncaa
yā yeⁿ'e yā. Naati cūnee ngiinú yā nanááⁿ
Ndyuūs chi cuaacu chí Ndyuūs caⁿ'á yā
n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní
Ndyuūs diíⁿ yā cosa chi cuaacu. [24] Cristo
maáⁿ yā candɛɛ yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú na
cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā taachi ch'īi yā na cruz.
Ní 'íícú s'uuúⁿ ní cuuvi diiⁿ yú tan'dúúcā chi
n'dii yú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní maaⁿ ní
'cuɛɛtinee yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi n'daacā.
Ní 'āā nnduuvá yeⁿ'ē yú yeⁿ'e castigo yeⁿ'e
nuūⁿndī yeⁿ'e yú cáávā chi Cristo naca'áí
yā cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. [25] Tiempo chi
chó'ōo s'uuúⁿ ní tan'dúúcā 'iiti cuūchī chi
nindai tī 'tíícā s'uuúⁿ naati maaⁿ ní ndaa yú
nanááⁿ Cristo chi candɛ́ɛ yā cuidado s'uuúⁿ
tan'duucā 'áámá pastor. Cristo ní candɛ́ɛ yā
cuidado alma yeⁿ'e yú.

3

*Ye*ⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí 'nííndívaacu chi canéé
chi 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'ē ví'ī

[1] 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī n'daataá chi 'nííndí-
vaacu tá, canéé chi diíⁿ nī chi ngaⁿ'ā isaⁿ'ā
yeⁿ'é nī. Ní nduuti chi isaⁿ'ā yeⁿ'é nī
nguɛ́ɛ́ i'téénu sa Cristo, cuuvi cu'téénu sa
Cristo cáávā n'daataá yeⁿ'e sa tí n'daacā
n'gɛɛtinée tá. 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'ā ta
mar 'áámá nduudu yeⁿ'e Cristo tuu'mi ní
cuuvi cu'téénu sa Cristo. [2] Caati n'diichi
sa chi n'daataá yéⁿ'e sa yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
chí idiiⁿ tá ní n'daacā ní diiⁿ tá respetar
isaⁿ'ā tá. [3] Ní n'daataá chi n'dai tá chi vɛ́ɛ́
isaⁿ'ā yeⁿ'e tá nguɛ́ɛ́ canéé chi sta'a tá cosas
ni s'nuuⁿ tá cosas miiⁿ na cuerpo yeⁿ'e tá
chi diiⁿ chi n'dɛɛvɛɛ maaⁿ tá. Ní nguɛ́ɛ́
neené n'dɛɛvɛ́ɛ́ diiⁿ tá tiiⁿ tá o sta'a tá cosas
yeⁿ'e 'diiⁿnguāāⁿ o catecai chi ya'ai chíí'vɛ̄
chi snee tá chi cuuvi dich'ɛɛté maaⁿ tá
táⁿ'ā. [4] Naati n'dɛɛvɛ́ɛ́ chi yeⁿ'e tá canee chí
cūnee yeⁿ'e maaⁿ tá ní canéé chi n'dɛɛvɛɛ
tá ndúúcū espíritu yeⁿ'ē tá chi ndiicúúⁿ. Ní
canee 'diiiⁿ tá. Chuū ní dichíí'vɛ̄ nanááⁿ
Ndyuūs. [5] Caati tiempo chi chó'ōo 'tíícā idiiⁿ
n'daataa s'eeⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs, n'daataa
chi i'téénu ca Ndyuūs ní s'teenu tá chi
ngaⁿ'ā isaⁿ'ā yeⁿ'e tá. [6] Ní táⁿ'ā Sara 'tiicá
ntúūⁿ diiⁿ tá. S'teenu tá isaⁿ'ā yeⁿ'e tá chi
nguuvi Abraham. Ní ngaⁿ'ā tá isaⁿ'ā yeⁿ'e
tá: N'dii ní señor yeⁿ'é. Maaⁿ ní ndís'tiī
cuuvi diíⁿ nī tan'dúúcā chi ndís'tiī daiya
Sara ndís'tiī nduuti chi n'daacā idiíⁿ nī ní
nguɛ́ɛ́ 'va'á nī yeⁿ'ē mar 'áámá.

[7] Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī saⁿ'ā chi vɛ́ɛ́
n'daataá yeⁿ'é nī. 'Cuɛɛtinée nī ndúúcū tá
ní diíⁿ nī respetar n'daataá yeⁿ'é nī. Ní
diíⁿ nī honrar n'daataá yeⁿ'e nī tan'dúúcā
chi deenu nī chi n'daacā ti n'daataa mííⁿ
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ fuerzas yeⁿ'e tá tan'dúúcā 'áámá
saⁿ'ā. Ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yeⁿ'e vaadī
n'dai yeⁿ'é yā ca'a yā vida yeⁿ'e tá daama
daama tan'dúúcā chi tee yā ndís'tiī saⁿ'ā. Ní
ndís'tiī saⁿ'ā diíⁿ nī 'túúcā ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
chi di'vaachí ndís'tiī yeⁿ'e chi diíⁿ nī taachi
ngaⁿ'angua'á nī.

*Ye*ⁿ'e chi n'geenu yú ngii caavā chi
n'daacā idiiⁿ yú.

[8] Ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē canéé chi dáámá
nūuⁿ nadacadíínuuⁿ nī nducyaaca ndís'tiī
ní dáámá nūuⁿ nadacadíínuuⁿ nī na staava
yeⁿ'é nī. Dinéⁿ'e nī 'aama nī taama nī
tan'dúúcā chi cuáácú chi vi'í nī. Ní ya'ai
'iinú nī 'aamá nī taama nī. Ní diiⁿ chi ndi-
icúúⁿ nī 'aamá nī ndúúcū taama nī. [9] Taachi
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā ndúúcu nī
nguɛ́ɛ́ idiíⁿ nī chi nguɛ́ɛ́ ndaacā ndúúcu yā.
Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā caaⁿ'máⁿ yā
yeⁿ'é nī nguɛ́ɛ́ cunncáā caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e
yā. Ndaacā ca diíⁿ nī ní caaⁿ'máⁿ nī ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ s'tiī ní di'viicú nī 'iiⁿ'yāⁿ s'tiī. 'Tíícā
Ndyuūs cuuvi di'viicú yā ndís'tiī. Ndyuūs
yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ti diíⁿ
yā 'tíícā nduucú nī. [10] Canéé nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

'Iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e chi yeenú yā ndúúcū
vida yeⁿ'é yā ní neⁿ'é yā chi vɛ́ɛ́
nduuyu yeⁿ'é yā, 'āā ntɛ́ɛ́ canéé
chi caaⁿ'máⁿ yā dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ yā ndu-
udu yaadi. [11] Canéé chi diví yā
yeⁿ'e nducueⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
ní dámaāⁿ diíⁿ yā chi n'daacā. Canéé
chí neⁿ'é yā vaadī 'diiíⁿ ní diíⁿ yā
nducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'e
yā. [12] Señor Ndyuūs yeⁿ'e yú maáⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ chi din'daacá yā. Ní cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ n'giindiveéⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ngaⁿ'angua'á yā. Ní Señor

yeⁿ'e yú ní contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā.
13 ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi'nuucá'ai yā ndís'tiī
nduuti chi ndís'tiī nducuéⁿ'ē tiempo diíⁿ
nī chi n'daācā? Nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā 'tíícā. 14 Ní
nduuti chi ndís'tiī n'geenu nī ngii cáávā chi
n'daacā idiíⁿ nī tuu'mi ní yeenú nī. Nguɛ́ɛ́
diíⁿ 'va'a nī yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní
nguɛ́ɛ́ di'yáá nī cuuvi. 15 Canéé chí dich'ɛɛtɛ́
nī Cristo na staava yeⁿ'é nī ní 'cuaáⁿ nī lugar
Cristo chi 'iiví nī. Ní canéé listo nī chi cuuvi
nan'guɛɛcútaⁿ'á nī 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
intiinguunee ndís'tiī 'tíícā: Ndís'tiī dɛ'ɛ̄
cáávā chi cūnee ngíínú nī yeⁿ'e Ndyuūs
yeⁿ'é nī. Ní taachi nan'guɛɛcutaⁿ'á nī yeⁿ'e
yā diíⁿ nī chi ndiicúúⁿ n'dai nī. Ní diíⁿ nī
respetar 'iiⁿ'yāⁿ. 16 'Cuɛɛtinéé n'daaca nī chi
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'ē chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā chi diíⁿ nī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi
cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi n'daacā chi diíⁿ
nī caavā chi i'téénu nī Cristo, cuuvi 'cuináaⁿ
yā cáávā chi ngaⁿ'á yā. 17 N'dáácā ca chi
'cueenu yú cuuvi cáávā cosas chi n'daacā
idiiⁿ yú nduuti chi Ndyuūs neⁿ'é yā 'tíícā,
nguɛ́ɛ́ ti cáávā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ
yú.
18 Cristo miiⁿ maáⁿ yā ch'eenú yā chiī chi
ch'īi yā cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú ní 'áámá
vmnéⁿ'ēe ch'iī Cristo cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní nguɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é
yā. Ní ch'īi yā caati cuuvi candɛ́ɛ ya s'uuúⁿ
nanááⁿ Ndyuūs. Cuáácú ch'iī cuerpo yeⁿ'é
yā naati espíritu yeⁿ'é yā nduuchi. 19 Ní
espíritu yeⁿ'e Cristo cuayiivi chi ch'īi yā
cheⁿ'e yā ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é
Ndyuūs nanááⁿ espíritu s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi n'diī. Ní espíritu s'eeⁿ ní preso
yā na lugar yeⁿ'e espíritu s'eeⁿ. 20 Espíritu
s'eeⁿ ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveéⁿ
yā Ndyuūs 'áámá tiempo chi 'āā chó'ōo.
Ní Ndyuūs canee ngíínu yā ní 'diiíⁿ canée
yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā yeⁿ'ē
nuuⁿndi yeⁿ'e yā 'naaⁿ tiempo chi saⁿ'ā
Noé din'dái sa 'áámá arco chí barco ch'ɛɛtɛ.
Ní chɛɛti barco miiⁿ n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ, dá-
maāⁿ niiní yā, ní nguaⁿ'ai yā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ.
21 Ní nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní tan'dúúcā nuūⁿnīⁿ chi
ngɛɛdínuūⁿnīⁿ yú chi nanguaⁿ'āī s'uuúⁿ.
'Tíícā nuuⁿniⁿ miiⁿ. Taachi ngɛɛdínuūⁿnīⁿ
yú nguɛ́ɛ́ caavā chi naaⁿnu cuerpo yeⁿ'e
yú naati cáávā chi 'áámá compromiso yeⁿ'e
yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní n'daacā diiⁿ yú
chuū ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú. Ní
Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ chi i'teenu
yú Cristo cáávā Cristo nducueeⁿ yā yeⁿ'ē
nguaaⁿ tináⁿ'ā. 22 Ní Cristo miiⁿ cunaⁿ'á yā
na va'ai chɛɛti nguuvi ní maaⁿ canee yā
lado yeⁿ'e honor yeⁿ'e Ndyuūs chi lado tá
cuaacu. Ní Cristo ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'é
ángeles ndúúcū 'iiⁿntyéⁿ'ē ní yeⁿ'ē poderes
chi vɛ́ɛ́.

4

Canee chi dichíí'vɛ yú Ndyuūs tan'dúúcā
chi Ndyuūs tee yā fuerzas s'uuúⁿ
1 Tan'dúúcā Cristo ch'eenú yā chiī ní diíⁿ
yā sentir na cuerpo yeⁿ'é yā 'tiicá ntúūⁿ
ndís'tiī canéé chi cuta'á nī fuerzas yeⁿ'é
nī cáávā tiempo chi caⁿ'á nī 'cueenú nī
cuuvi. Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ch'eenú
yā chiī ní diíⁿ yā sentir na cuerpo yeⁿ'é yā
'āā ntɛ́ɛ́ neⁿ'é yā dinuuⁿndi yā. 2 Ní ndíí
maaⁿ ndís'tiī canee chi diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē
chi neⁿ'e Ndyuūs chi diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē
nguuvi yeⁿ'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā
chi maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī neⁿ'e chi diíⁿ nī.
3 Tiempo chi 'āā chó'ōo ní diiⁿ yú tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata Israel chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs. Tiempo miiⁿ ní
diiⁿ yú cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní diiⁿ yú
nuuⁿndi tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e
yú chi diiⁿ yú. Ní 'cuū'vi yú ní cho'o nee
che'e yú taachi vɛ́ɛ́ fiesta yeⁿ'ē chi che'e
yú. Ní cu'u ca yú vino. Ní s'teenu yú
santo s'eeⁿ chi ídolo s'eeⁿ. 4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo, ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi
nadacadíínuuⁿ yā chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndu-
uvidaamá nī ndúúcu yā, ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ nī
ndúúcu yā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā? Ní chííⁿ
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'é
nī. 5 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé chi nga'a yā cuenta
yeⁿ'e vida yeⁿ'e maáⁿ yā nanááⁿ Cristo chi
diíⁿ yā juzgar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi
canduuchi ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. 6 Ní
cáávā chuū Cristo ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu
yeⁿ'e maáⁿ yā nanááⁿ espíritus yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'díí caati espíritus yeⁿ'é yā cuuvi can-
duuchi tan'dúúcā chi Ndyuūs canduuchí
yā. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi ch'ɛɛtineé yā iⁿ'yeeⁿdí
'cūū tan'dúúcā chi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snee yā iⁿ'yeeⁿdi
'cūū.
7 'Āā cháā snee niiⁿnuúⁿ nguuví chi 'cui-
inu tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní cáávā chuū
'cuɛɛtinee n'daaca nī ní 'āā dɛ'ɛ́ ora nūuⁿ ní

cuuvi caaⁿ'maⁿngua'á nī. 8 Ní yeⁿ'ē tandu-
cuéⁿ'ē dineⁿ'e cá nī 'aama nī taama nī caati
taachi dineⁿ'e cá nī tuu'mi ní inadīch'ɛɛcú
nī nuuⁿndi yeⁿ'ē 'áámá nī taama nī. 9 'Cuaáⁿ
nī 'áámá nī taama nī na vaacu nī ní nguɛ́ɛ́
'cuɛɛcu cheendí nī. 10 Ní ca'áámá ca'aama nī
ní diíⁿ nī servir taamá nī ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ
chi Ndyuūs itée yā chi diíⁿ nī. Ní canéé chi
diiⁿ n'daaca nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī chi Ndyuūs
itée yā ca'aama ca'aamá nī ti Ndyuūs itée
yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi yeⁿ'e
yā. 11 Nduuti chi 'áámá nī candɛɛ nī ndu-
udu cuaacu canéé chí ngaⁿ'á yā nduudu
cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Nduuti chi 'aamá
nī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū canéé chi
diíⁿ yā ndúúcū nducuéⁿ'ē fuerzas yeⁿ'é yā
chi Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē chi ndís'tiī diíⁿ nī canéé chi diíⁿ
nī chi cuuvi dich'ɛɛté nī Ndyuūs cucáávā
Jesucristo. Ní yeⁿ'é Ndyuūs chí ngíí dɛɛvɛ
yeⁿ'e yā ní vɛɛ poder yeⁿ'é yā tanducuéⁿ'ē
tiempo. 'Tííca yā.

Canéé chi n'geenu yú ngii ti yeⁿ'e Cristo
s'uuúⁿ

12 Ndís'tiī hermanos chi neⁿ'é taavi nguɛ́ɛ́
nadicadíínuuⁿ nī chi cosa chi díítūu nguɛ́ɛ́
canéé chí chó'ōo yeⁿ'é nī taachi 'iiⁿ'yāⁿ
n'diichineeⁿ cá yā ndís'tiī chi ya'ai n'geenú
nī ngii ti canéé chí chó'ōo yeⁿ'é nī 'tííca.
13 Naati canéé chí cuuvi yeenú nī taachí
n'geenú nī ngii tan'dúúcā Cristo ch'eenú yā
chii. Ní cuayiivi cuuvi yeenu cá nī taachi
Cristo ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe ní 'cuuⁿ'míⁿ
yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai ngiichí yā tan'dúúcā
dɛɛvɛ ngiichí ch'ɛɛtɛ. 14 Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ
n'gaa'vá yā ndúúcu nī cucáávā chi i'téénu
nī Cristo tuu'mi ní yeenú nī. Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs chí dɛɛvɛ́ ngii canéé ndúúcū
ndís'tiī. 'Áárá chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cunncáā
ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Cristo, ndís'tiī ní diíⁿ nī
honrar Cristo. 15 Ní nduuti chi 'áámá chɛ́ɛ́
ndís'tiī n'geenu nī ngii 'úú nguɛ́ɛ́ neⁿ'é chi
'cueenú nī cuuvi caati ch'iiⁿ'núⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ
o ididuucú nī o nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī tan'dúúcā
chi ngaⁿ'ā ley yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ ca.
16 Ní nduuti chi 'áámá chɛɛ ndís'tiī n'geenu
nī ngii cáávā chi i'téénu nī Cristo nguɛ́ɛ́
cuuvi 'cuinaáⁿ nī naati canee chi dich'ɛɛté
nī Ndyuūs caati 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi díí ní
yeⁿ'e Cristo dii.

17 'Āā ndaa tiempo chi Cristo caⁿ'á yā
n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní vmnááⁿ
vmnaaⁿ caⁿ'á yā n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nduuti chi
vmnááⁿ vmnaaⁿ n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e
yú, ¿táácā cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
cuayiivi taachi n'diichí Cristo nuuⁿndi yeⁿ'e
yā? 18 Ní nduuti chi ngí'ii chi 'iiⁿ'yāⁿ
chí n'dai cuuvi nanguaⁿ'ai yā, ¿dé'ɛ̄ cuuví
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā diíⁿ yā ní
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā ní nguɛ́ɛ́
i'téénu yā? 19 Ní 'tííca canee chi diiⁿ yú.
Taachi n'geenu yú ngii caavā chi Ndyuūs
neⁿ'é yā chi diiⁿ yú 'tííca, canéé chí diiⁿ
yú nducuéⁿ'ē chi n'daacā. Ní canéé chí
nga'a yú vida yeⁿ'e yú na ta'a Ndyuūs
caati Ndyuūs din'dái yā s'uuúⁿ ní 'indɛɛ yā
cuidado s'uuúⁿ. Ndyuūs ní diíⁿ yā chiiⁿ chi
ngaⁿ'a yā chi caⁿ'a yā diiⁿ yā.

5

Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs

1 'Úú Pedro ca'á consejo 'iiⁿntyeⁿ'ē yeⁿ'e
yaācū chi snéé nguaaⁿ ndís'tiī. 'Úú 'ti-
icá ntúūⁿ 'iiⁿntyeⁿ'ē 'úú. 'Úú ngaⁿ'á yeⁿ'e
Cristo tan'dúúcā chi ch'eenú yā chiī ti
n'diichí nduucū nduutinaáⁿ maáⁿ. Ní 'ti-
icá ntúūⁿ vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'é vaadī dɛɛvɛ ngii
chi Ndyuūs 'cuuⁿ'míⁿ yā s'uuúⁿ cuayiivi.
2 Ndís'tiī 'iīⁿntyeⁿ'ē yeⁿ'e yaācū, idiíⁿ nī
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī tan'dúúcā 'áámá pastor
chi indɛɛ yā cuidado yeⁿ'e 'iiti cuūchī. 'Tííca
diíⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs chi
caⁿ'á yā yaācū naachi ndís'tiī ní 'iiⁿntyéⁿ'ē.
Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nī chi canéé
chi diíⁿ nī naati diíⁿ nī ti maáⁿ nī neⁿ'e nī
diiⁿ nī caati 'tííca neⁿ'e Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ diíⁿ
nī caavā chi cuta'á nī tuūmī naati diíⁿ nī
ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī chi n'dai.
3 Nguɛ́ɛ́ diíⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ
cuidado yeⁿ'é nī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní
'iiví yeⁿ'é yā naati 'cuɛɛtinéé n'daacá nī
níícú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā ndís'tiī ní diíⁿ
yā tan'dúúcā chi ndís'tiī diíⁿ nī. 4 Ní 'íícú
taachi ndaa Jesucristo chi 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíí
tiīiⁿ chí ícandɛɛ yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'é yā tan'dúúcā 'áámá pastor chi ndii
tiīiⁿ chí ícandɛɛ yā cuidado 'iiti yeⁿ'é yā,
tuu'mi ní ndís'tiī cuuvi cuta'á nī 'áámá
corona chi nguɛ́ɛ́ 'cuīinu dɛɛvɛ́ yeⁿ'ē. Nguɛ́ɛ́
corona yeⁿ'e yaātā chi ītuuvií.

5 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī saⁿ'ā da'caīyáā
canéé chí diíⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a

'iīⁿntyeⁿ'ē yeⁿ'e yaācū. Nducyaaca nī canéé chí ndiicuuⁿ nī ní cunnee nī 'aama nī taama nī caati canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíícā:

Ndyuūs nguɛ́ɛ́ neⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ chi nacadíínuuⁿ yā chi maáⁿ yā ch'ɛɛtɛ yā naati ca'á yā nducuéⁿ'ē chi n'dai yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúúⁿ.

6 Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tiī ndiicúúⁿ n'dai 'cuɛɛtinée nī maaⁿ poder yeⁿ'é Ndyuūs ti Ndyuūs cuuvi dich'ɛɛté yā ndís'tiī tiempo chi neⁿ'é yā. 7 Ca'á nī nducueⁿ'ē cuidado chi díítūu yeⁿ'e nī na ta'a Cristo caati Cristo candɛɛ́ yā cuidado yeⁿ'e ndís'tiī.

8 Canéé listo nī ní nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtiyaadú nī. Cundɛ́ɛ nī cuidado chi n'daacā 'cuɛɛtinée nī ti yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ chí contra yeⁿ'e nī chíícá sá ní n'diichi sa ndii 'muuⁿ ní ndii miiⁿ. Ní tan'dúúcā 'áámá 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá n'gai tī ní cachiicá tī ní i'nuúⁿ tī du'u chi cuuvi che'é tī 'tííca diiⁿ yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ. 9 Nguɛ́ɛ́ ca'a nī lugar yááⁿn'guiinuúⁿ 'cūū naati 'áámá cūnee nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní déénu nī chi 'āā daamá nūuⁿ n'geenu yú ngii tan'dúúcā nducyaaca hermanos chi s'néeⁿ yā na núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī ti i'téénu yā Cristo. 10 Ní cuayiivi chi ch'eenú nī chiī duu'vi tiempo nūuⁿ tuu'mi ní Ndyuūs dííⁿ yā chi ndɛɛvɛ canéé vida yeⁿ'e nī. Ní diituú caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā fuerzas yeⁿ'e nī ní dííⁿ yā chi seguro caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī. Maaⁿ Ndyuūs miiⁿ ní teé yā nducuéⁿ'ē chi n'dai. Ní maáⁿ yā yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā chi vɛ́ɛ́ parte yeⁿ'e yú ndúúcū dɛɛvɛ ngii ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é yā caati s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ. 11 Caaⁿ'maⁿ yú chi Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ n'dai yā ní yeⁿ'é yā vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē poder chi vɛ́ɛ́ ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'tíícā.

'Cuiinu carta miiⁿ ní yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daí ndís'tiī

12 'Tɛ́ɛ́ nūuⁿ idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'ē ndís'tiī ní hermano Silvano nginnee sa 'úú. Nadicádiinúúⁿ chi Silvano miiⁿ ní hermano chi n'dai taavi. 'Úú teé consejo ndís'tiī chi seguro canee ndís'tiī chi nducuéⁿ'ē chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī yeⁿ'e vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní yeⁿ'é nī ti neⁿ'é yā ndís'tiī. Maaⁿ ní 'cuɛɛtinéé n'daaca nī ní diituu canee nī ní cuchɛ́ɛ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chuū.

13 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū chi canéé na yáāⁿ Babilonia chi Ndyuūs didɛɛvɛ́ yā tan'dúúcā s'uuúⁿ: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a yā. 'Tiicá ntúūⁿ Marcos chi tan'dúúcā daiyá: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a sa. 14 Ndís'tiī hermanos: N'daí nī, ngaⁿ'a nī 'aama nī taama nī ti neⁿ'é nī 'aama nī taama nī ti yeⁿ'é Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs tée yā vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'é yā nducyaacá ndís'tiī chi yeⁿ'e Cristo. 'Tíícā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E SAN PEDRO

Pedro idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo

1 'Úú Simón Pedro 'úú ní 'úú ní apóstol
yeⁿ'e Jesucristo. Ní candɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'é
Ndyuūs ti Ndyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú
dichíí'vɛ̄ Jesucristo. Dinguúⁿ carta 'cūū
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā i'téénu n'dai yā Jesu-
cristo tan'dúúcā nú'suu. 'Tíícā diiⁿ Ndyuūs
ndúúcū Salvador chi Jesucristo ti cuaacu yā.
2 'Úú neⁿ'é chi ndís'tiī cuta'á nī nducueⁿ'ē
vaadī n'dai ndúúcū vaadī 'diīiⁿ chi Ndyuūs
tée yā ndís'tiī, ní cáávā chi deenū n'daacá nī
yeⁿ'é Ndyuūs chiida yú ndúúcū Jesucristo
yeⁿ'e yú.

*Ye*ⁿ'ē vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā
Jesucristo

3 Ndyuūs cáávā poder yeⁿ'é yā 'āā tee yā
s'uuúⁿ tanducuéⁿ'ē caati cuuvi 'cuɛɛtinéé
n'daāca yú ní cuuvi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. Ní
'tíícā cuuvi diiⁿ yú ti deenu yú Jesucristo chi
ch'ɛɛtɛ maáⁿ yā ní diíⁿ yā vaadī n'giinu. Ní
Jesucristo yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é
yā s'uuúⁿ. 4 Ní Cristo 'āā tee yā s'uuúⁿ
promesas chí n'dɛɛvɛ́ɛ́ n'dai ní ng'ɛɛtɛ ca.
Ní cucáávā promesas miiⁿ ndís'tiī ní cuuví
cuta'á nī yeⁿ'e vida ngai chí yeⁿ'e Ndyuūs.
Ní cuuvi nnguaⁿ'ai nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'ē
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nuūⁿndī chi maaⁿ cuerpo
yeⁿ'e yú neⁿ'e chi diiⁿ yú. 5 Maaⁿ chi
i'téénu nī Jesucristo candɛ́ɛ́ nī cuidado chi
n'daacā ca 'cuɛɛtineé nī. Ní taachi n'daacā
ca 'cuɛɛtineé nī tuu'mi ní ca'cueéⁿ nī caati
cuuvi deenu cá nī. 6 Ní taachi déénú cá
nī tuu'mi ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ nī yeⁿ'e maaⁿ
cuerpo yeⁿ'é nī. Ní taachi diíⁿ nī chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī
tuu'mi ní cuchɛɛ nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'e
nī. Ní taachi cuchɛ́ɛ nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo
yeⁿ'é nī tuu'mi ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi
Ndyuūs neⁿ'é yā chi diíⁿ nī. 7 Ní taachi 'āā
diíⁿ nī tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi
diíⁿ nī tuu'mi ní dineⁿ'é nī 'áámá nī taama
nī. Ní taachi dineⁿ'é nī 'áámá nī taama nī
tuu'mi ní 'áámá dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ.

8 Ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē chuū, nduuti chi
ndís'tiī diíⁿ nī ní n'dai n'dai diíⁿ nī tuu'mi
ní cuuvi diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Je-
sucristo yeⁿ'e yú. Ní dichíí'vɛ nī Señor
yeⁿ'e yú. Ní chuū diīiⁿ chi dichíí'vɛ̄ chí
deenu n'daāca cá nī Señor Jesucristo yeⁿ'e
yú. 9 Ní nduuti chi 'áámá nī nguɛ́ɛ́ diíⁿ
nī tanducuéⁿ'ē chuū tuu'mi ní ndís'tiī ní
tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ 'ti-
icá nī ti nguɛ́ɛ́ cuuvi snaaⁿ nī chí yaⁿ'ai. Ní
nguɛ́ɛ́ n'gaacu nī chí nduuvi dɛɛvɛ nī yeⁿ'e
nuuⁿndi yeⁿ'e nī chi diíⁿ nī cuááⁿ vmnaaⁿ
taachi caama i'téénu nī Jesucristo. 10 Maaⁿ
ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é cáávā nducuéⁿ'ē
chuū candɛɛ cá nī cuidado chi 'aama canéé
n'daaca nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní canee
nī seguro chi Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi
cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Ní ndɛɛvɛ́ yā ndís'tiī.
Ní nduuti chi diíⁿ nī dendu'ū chi 'túúcā
tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ cáávā chi diíⁿ nī
nuuⁿndi. 11 Ní taachi diíⁿ nī 'túúcā Jesucristo
tée yā lugar ndís'tiī chi cuuvi ndaa nī naachi
canee Señor Jesucristo chi nadanguaⁿ'ai
yā s'uuúⁿ ní naachi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'ē.

12 Ní cáávā chuū 'úú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
idiíⁿ chi ndís'tiī n'gaacu nī yeⁿ'ē tandu-
cuéⁿ'ē chuū 'áárá chí deenú n'dai nī yeⁿ'ē.
Ní n'gɛɛtinéé n'daaca nī ní n'giindivéé̵ⁿ
n'daaca nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.
13 'Úú nadacádiinúúⁿ chi n'daāca ca neⁿ'e
chi canduuchi cá chi 'tíícā diíⁿ chi ndís'tiī
cuuvi nan'gaacu nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chuū.
14 Señor Jesucristo yeⁿ'e yú 'āā ch'iⁿ'í yā
'úú, Pedro, 'tíícā. 'Āā ntɛ́ɛ́ 'nááⁿ canduuchí
ní 'cuūví. 15 'Tiicá ntúūⁿ idiíⁿ chi ndís'tiī
n'gaacu nī cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ yeⁿ'e dendu'u
'cūū taachi 'āā n'dií.

*'Ii*ⁿ'yāⁿ n'diichí yā dɛɛvɛ ngii yeⁿ'e
Cristo

16 Chííⁿ chi nús'uu ca'cueéⁿ 'nū ndís'tiī
yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi ndaa
ntuúⁿ yā ndúúcū poder yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. 'Tíícā nús'uu 'āā n'diichí 'nū ndúúcū
nduutinaáⁿ maáⁿ 'nū Señor Jesucristo yeⁿ'e
yú chi neené ch'ɛɛtɛ. 17 Ní n'diichí 'nū chi
Cristo ní neené ch'ɛɛtɛ yā taachi Ndyuūs
chiida yú dich'ɛɛté yā Jesucristo ní ca'a yā
Cristo chi dɛɛvɛ́ taavi ngii yā. Caati Ndyuūs
chi dɛɛvɛ ngii ca ngaⁿ'á yā yeⁿ'e Cristo
ní n'giindiveéⁿ 'nū nduudú 'cūū. Chuū
caⁿ'a Ndyuūs: Sáⁿ'a 'cūū chi daiyá chi neⁿ'e
taaví ní 'úú nééné yeenú yeⁿ'ē daiyá. 18 Ní
nú'sūū maáⁿ 'nū ch'iindiveéⁿ 'nū nduudu
'cūū chi chiica yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi

taachi cueⁿ'é 'nū ndúúcū Jesucristo na yiīcū chi duuchi N'dɛɛvé N'dai.

19 Maaⁿ ní cu'téénu cá 'nū chi nduudu cuaacu chi 'iiⁿ'yāⁿ profetas candɛɛ yā tiempo chi 'āā chó'ōo ní cuaacu. N'daacā ca chi ndís'tiī i'neeⁿveéⁿ nī nduudú 'cūū. Nduudú 'cūū tan'dúúcā 'áámá chidɛɛvɛ chi ngii yaⁿ'ā na 'áámá cuaaⁿ chí maāiⁿ. 'Tíícā yeⁿ'ē, ní chidɛɛvɛ ní ngii ndii tiempo chi ndaá nguuvi ní can'daā 'ííⁿnyúⁿ chi nguuvi 'yuudi chí nduudu cuaacu ní canee na staava yeⁿ'é nī. 20 Neⁿ'é chi ndís'tiī vmnááⁿ vmnaaⁿ nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e chuū. Mar 'áámá nduudu yeⁿ'e libro yeⁿ'é Ndyuūs chi ngaⁿ'ā yeⁿ'e 'áámá dendu'ū chi cuchiī ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ maáⁿ nī cuuvi deenú nī yeⁿ'ē. 21 Ní nduudu cuaacu chi ngaⁿ'a profetas tiempo chi chó'ōo nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi nadacadíínuuⁿ yā maáⁿ yā naati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs yaa'ví yā profetas nduudu cuaacu chí caⁿ'a yā. Ní nduudu yeⁿ'é yā ngiica yeⁿ'é Ndyuūs ti 'áámá diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

2

*Ye*ⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ca'cueéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs

1 Tiempo chi chó'ōo nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ tiempo maaⁿ caⁿ'a n'dai maestros yeⁿ'e yaācū nguaaⁿ ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní candɛ́ɛ̄ n'de'ei yā nduudu chi nguɛ́ɛ́ cuaacu chi diiⁿ chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī Cristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caaⁿ'máⁿ yā contra yeⁿ'e Jesucristo chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chííⁿ chi diíⁿ yā diīiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ niiⁿnuuⁿ niiⁿnuúⁿ nūuⁿ 'cuiinú maáⁿ yā. 2 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā chiiⁿ chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diíⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yúúní cuaacu chi evangelio chi nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo. 3 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'cueéⁿ yā nduudu chi ngiica yeⁿ'e chi maáⁿ yā nadacadíínuuⁿ yā ti neⁿ'é yā tuumī chi ndís'tiī ca'á nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Āā 'naaⁿ tiempo chi Ndyuūs 'āā n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní 'āā ngaⁿ'á yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā condenado yā.

4 Deenu yú chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú yā yeⁿ'e ángeles chi dinuuⁿndí yā naati s'neéⁿ yā cuaaⁿ chuva'ai na infierno ní s'neéⁿ yā naachi maaíⁿ. Ní dichiichí yā ángeles ndúúcū cadenas. Ní ángeles cūnee yā miiⁿ ndii nguuvi chi Cristo caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi. 5 Ní deenu yú chi Ndyuūs 'āā idi'cuiinú yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē taachi diíⁿ yā chi chee cúúvī vmnááⁿ iⁿ'yeēⁿdī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā. Ndyuūs dámaāⁿ nadinguaⁿ'ai yā saⁿ'a Noé chi candɛɛ sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū táámá ndɛ̄chē 'iiⁿ'yāⁿ. Tanaⁿ'a cá yā ní ch'īi yā. 6 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs diíⁿ yā condenar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma ndúúcū yaāⁿ Gomorra. Ní di'cuiinú yā yáāⁿ s'eeⁿ chi nduuví yāiyáā cáávā chi dicho'ó yā nguuchi yáⁿ'ā vmnaaⁿ yáāⁿ s'eeⁿ. Ní 'íícú Ndyuūs s'neeⁿ yā ejemplo 'cūū chi 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchiī cuayiivi, ní nguɛ́ɛ́ n'daācā idiíⁿ yā, cuuvi deenú yā táácā cuuvi chó'ōo yeⁿ'e yā. 7 Naati Ndyuūs nadanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ saⁿ'a Lot chi saⁿ'ā n'dai, saⁿ'ā chi ch'eenu sa chiī caavā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 8 Ní Lot miiⁿ chi n'dai sa canéé sá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nguuvi nguuvi n'diichi sa ní n'giindiveeⁿ sa nducuéⁿ'ē chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní n'geenu sa ngii na staava yeⁿ'ē sa. 9 Ní nduuti chi Ndyuūs diíⁿ yā 'túúcā tiempo chi 'āā chó'ōo 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táácā chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idiíⁿ yā chí n'diichineeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táácā ca'á yā testigo 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ndíí taachi ndaa nguuvi chi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

10 'Tiicá Ndyuūs ca'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā nuuⁿndi tan'dúúcā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā. Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ 'va'á yā chi caaⁿ'maⁿ yā cosas chi nguɛɛ ndaacā yeⁿ'e 'iīⁿntyéⁿ'ē. Ní nguɛ́ɛ́ 'va'á yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Ní diíⁿ yā nducuéⁿ'ē nuuⁿndi chi neⁿ'e yā. 11 Ní ángeles nguɛ́ɛ́ 'tííca yā. 'Áárá chi ditiinu cá yā nguɛ́ɛ́ ti 'iīⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ ti taachi ndaá yā nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguɛ́ɛ́ cunncáā ngaⁿ'a ángeles contra yeⁿ'e 'iīⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ. 12 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā tan'dúúcā 'yúuduu

taáⁿ diíⁿ tī ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuuⁿ tī. 'Tíícā
diíⁿ yā. Ní tan'dúúcā 'iiti taaⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ
n'nuúⁿ yā ní n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti, 'tíícā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. Ní cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e dendu'ū
chi nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuuⁿ yā. Ní 'cuūví
yā tan'dúúcā 'áámá 'iiti taaⁿ. 13 Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní ch'eenú yā chii caati 'āā diíⁿ yā chi
tanáⁿ'a yā ch'eenú yā chii. Maaⁿ ní yeenú
yā chi dinuuⁿndí yā tan'dúúcā chi neⁿ'e
cuerpo yeⁿ'é yā. Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
caⁿ'á yā ndúúcu nī ní che'é yā ndúúcu nī
taachi vɛ́ɛ́ 'viicu yeⁿ'e nī tuu'mi ní nada-
cadíínuuⁿ yā chi nginnche'éí yā ndís'tiī. Ní
chuū ni cosa chi cuuvi 'cuinaáⁿ yā yeⁿ'ē.
14 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi n'diichí yā 'áámá
n'daataá neⁿ'é yā caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá
miiⁿ. Dámaāⁿ neⁿ'é yā dinuuⁿndi yā ní
nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi debil staava yeⁿ'é
yā chi dinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ deenu
n'dai yā na staava yeⁿ'é yā chi neⁿ'é yā
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní Ndyuūs
ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā 'tíícā: Dɛ'ɛ chúú cā ya'ai
yeⁿ'é yā ti condenado yā. 15 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
divíi yā yeⁿ'e yúúní cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ní
chiicá yā yúúní chí neⁿ'e maáⁿ yā. Diíⁿ yā
tan'dúúcā chi diiⁿ profeta Balaam chi daiya
saⁿ'ā Beor. Tiempo chi chó'ōo Balaam miiⁿ
neⁿ'e sa diiⁿ sa ganar tuumī yeⁿ'e chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi diiⁿ sa. 16 Ní taachi cueⁿ'e sa
ndúúcū burro yeⁿ'e sa, burro yeⁿ'e sa ngaⁿ'á
tī ndúúcū nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní diíⁿ tī
reprender saⁿ'ā Balaam miiⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi
chi diiⁿ sa. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ diiⁿ sa nuuⁿndi miiⁿ
tiempo miiⁿ.
17 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúcā vaacu
nuūⁿnī díyaāi 'tiicá yā. Tan'dúúcā meēeⁿ
chi candɛ́ɛ̄ 'yúúné taaⁿ 'tiicá yā. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní condenado yā ní caⁿ'á yā cho'ó yā
naachi diituu n'dáí maaíⁿ. Ní miiⁿ canee
yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 18 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a
yā nduudu n'gɛɛtɛ chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Ní
ndúúcū vicio yeⁿ'e yā, ndúúcū nducuéⁿ'ē
nuuⁿndi chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní neⁿ'e yā diíⁿ yā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ
chi 'āā nduuvidɛɛvɛ́ yā ní 'āā ntɛ́ɛ́ caⁿ'á yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndi yā ní tanáⁿ'a
yā neⁿ'é yā nanguɛɛcúndii ntuúⁿ yā ní
dinuuⁿndi yā taama vmnéⁿ'ēe. 19 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā
chi ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi libre yā. 'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ maáⁿ yā ní canéé yā prisioneros
yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ yā. Ní ca'áámá
ca'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ libre yā ní canéé
yā maaⁿ poder nuuⁿndi ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
cuchɛɛ yā yeⁿ'ē. 20 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ní yeⁿ'é yā,
ní Cristo 'āā nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. Ní cuayiivi miiⁿ nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ
nanguɛɛcunée yā taama vmnéⁿ'ēe ní diíⁿ
yā dendú'ū nuuⁿndi chi yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
tuu'mi ní cunncáā ca canee yā nguɛ́ɛ́ ti
tiempo chi 'āā cuɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo.
21 N'dáácā ca chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā yúúní cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ti taachi 'āā
n'diichí yā yúúní cuaacu tuu'mi ní ndaācā-
daamí yā yeⁿ'e ley yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs
ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 22 Ní cho'oó yeⁿ'e
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi ngaⁿ'a 'áámá
nduudu cuaacu 'tíícā: 'Yaānā nguɛɛcunée tī
che'e tī chí ndaāchi tī ní cuuchí chi 'iiⁿ'yāⁿ
naaⁿnú yā chi dɛɛvɛ tī ní nguɛɛcunée tī
ngeⁿ'e tī nguɛɛcundáa tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ
nchɛɛ̄tí.

3

Jesucristo ndaá yā taama vmnéⁿ'ēe

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'e taaví,
carta 'cūū ní ndii chíí ndii 'úúví chi idinguúⁿ
yeⁿ'e nī. Ní na 'uuvī carta chi idinguúⁿ
yeⁿ'e ndís'tiī, neⁿ'é diíⁿ chi nadacadíínuuⁿ
nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi dɛɛvɛ́ n'dai. Ní teé
consejo ndís'tiī chi n'gaacú nī yeⁿ'e ndu-
cuéⁿ'ē chi idinguúⁿ. 2 Neⁿ'é chi n'gaacu
nī yeⁿ'e tiempo chi chó'ōo yeⁿ'e profetas
chi dɛɛvɛ ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu. Ní
n'gaacú nī yeⁿ'e tiempo maaⁿ yeⁿ'e man-
damiento yeⁿ'e Señor chi nadanguáⁿ'ai yā
s'uuúⁿ. Mandamiento yeⁿ'é yā ní apóstoles
chi'cueeⁿ yā ndís'tiī.
3 Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ nadacadíínuuⁿ nī
yeⁿ'e chuū chí nguuvi s'eeⁿ chi 'cuiinū
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchinée
yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā nuuⁿndi tan'duucā chi
maáⁿ yā neⁿ'e yā. 4 Ní ngaⁿ'á yā: ¿Tíí
cánéé promesa chi ngaⁿ'a chi Cristo canéé
chi ndaa yā táámá vmnéⁿ'ēe? Ndii tiempo
chi 'āā chó'ōo taachi ch'iī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
ndaata yeⁿ'e yú. 'Āā daamá nūuⁿ canéé
tanducuéⁿ'ē ndíí taachi Ndyuūs din'dái yā
iⁿ'yeeⁿdī. 5 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā 'tíícā nguɛ́ɛ́
neⁿ'e yā diíⁿ yā cuenta yeⁿ'e tiempo chi
'naaⁿ tiempo chi chó'ōo. Tiempo miiⁿ
Ndyuūs ngaⁿ'á yā ní ndúúcū nduudu yeⁿ'é
yā din'dái yā nánguuvi ndúúcū iⁿ'yeeⁿdí

'cūū. Ní iⁿ'yeeⁿdí 'cūū can'daā ná nuūⁿnīⁿ. Ní iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canee na lugar yeⁿ'ē cáávā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. 6 Ní iⁿ'yeeⁿdī yeⁿ'e tiempo chi chó'ōo ní chiituú nuūⁿnīⁿ ní ndai naāaⁿ yeⁿ'ē cáávā chi cheeⁿ taaⁿ cúúvī. 7 Ní nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa chi vɛ́ɛ́ maaⁿ Ndyuūs ca'á yā orden yeⁿ'ē chi canéé chí candɛɛ́ yā cuidado yeⁿ'ē ndii tiempo chi cuucu ndúúcū yaⁿ'ā. Ní taachi ngiichi yáⁿ'āa miiⁿ tuu'mi ní Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Ndyuūs diíⁿ yā chi 'cuiīnū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

8 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi, nguɛ́ɛ́ cuuvi naáⁿ nī chi nanááⁿ Ndyuūs 'áámá nguuvi ní tan'dúúcā chi 'áámá mil nduūyū ní 'áámá mil nduūyū ní tan'dúúcā chi 'áámá nguuvi. 'Tíícā canéé nanááⁿ Ndyuūs. 9 Ní Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naa yā yeⁿ'e chi ngaⁿ'a yā chi diiⁿ yā tan'dúúcā chi nadicadíínuuⁿ tanáⁿ'ā saⁿ'ā. Naati Ndyuūs ni vɛ́ɛ́ paciencia yeⁿ'e yā ndúúcū s'uuúⁿ caati nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā chi 'aama yú cuuvi ndai yú ti neⁿ'é yā chi nducyaaca s'uuúⁿ ni ndaacadaami yú yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yú.

10 Ní nguuvi chi ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe, nguuvi miiⁿ ndaā tan'dúúcā chi 'ááma duucu chi indáá n'gaaⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ canéé ngiinu yú yeⁿ'ē nguuvi 'cūū taachi Ndyuūs nadi'tuūví yā nanguuvi yuudu n'dáí 'cuɛɛcú. Ní tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ nanguuvi ní cuūcū ní 'cuiīnū ndúúcū ngiichi yaⁿ'ā chi 'iiⁿ'nuⁿ taaⁿ. Ní yáⁿ'āa ntúūⁿ va ndúúcū tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní cuūcū.

11 Deenu yú chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí 'túúcā 'cuiinu tuvií. Ní ¿táácā cuuvi 'cuɛɛtinée nī? Ndís'tiī canee chi ca'á nī núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī na ta'a Ndyuūs ní dich'ɛɛté nī Ndyuūs. Ní 'cuɛɛtineé nī dámaāⁿ tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā. 12 'Tíícā 'cuɛɛtineé nī 'naaⁿ chi canee ngiinu yú ndii nguuvi chi ndaā Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. Ní diiⁿ yú nducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor caati niiⁿnuúⁿ niiⁿnuuⁿ cuuvi ndaa yā. Nguuvi chi ndaa yā nánguuvi ní cuūcū ní 'cuiinu ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē. Ní 'cuiinu ntuvií cáávā nguuchi yaⁿ'ā. 13 Naati s'uuúⁿ ní canéé ngiinu yú chi snaaⁿ yú 'áámá nanguuvi chí ngaī ndúúcū 'áámá iⁿ'yeēⁿdī chí ngaī naachi vɛ́ɛ́ dámaāⁿ nducuéⁿ'ē chi cuaacu ní nducuéⁿ'ē ní n'daacā n'dai. 'Tíícā Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi tée yā s'uúúⁿ.

14 Ní cáávā chuū ndís'tiī hermanos chi neⁿ'é taavi, 'naaⁿ tiempo chi cunee ngiinú nī dendu'ú 'cūū candɛɛ cá nī cuidado chi 'diiíⁿ 'diiiⁿ 'cuɛɛtineé nī ní nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí nī. Ní 'tíícā nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ culpa yeⁿ'e nī nanááⁿ Ndyuūs taachi Cristo ndaa yā. 15 Diíⁿ nī cuenta chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ndúúcū ngiīnū n'dáí diíⁿ yā ndúúcu yú caati neⁿ'é yā chi nanguaⁿ'ai yú. 'Tiicá ntúūⁿ Pablo, hermano yeⁿ'e yú chi neené neⁿ'e yú, 'āā dinguúⁿ yā yeⁿ'é ndís'tiī 'áámá carta ndúúcū vaadī deenu chi Ndyuūs nca'á yā Pablo miiⁿ. 16 Ní Pablo miiⁿ ngaⁿ'á yā yeⁿ'e nducuéⁿ'e 'cūū ndúúcū vaadī deenu yeⁿ'é Ndyuūs na nducyáácá carta chí dingúuⁿ yā. Ní naⁿ'a carta yeⁿ'é yā duū'vi dendú'ū ní n'gíⁿ'i n'dáí chi cuuvi déénu yú. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ deenu yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī i'téénu yā nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e dendu'ū chi ngii ní yeⁿ'e 'tɛɛ chi canéé nguūⁿ. Ní caavā chi ngaⁿ'á yā chi nguɛ́ɛ́ cuaacu ní diíⁿ yā chi canéé chi ntuuví maáⁿ yā.

17 Naati ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi, 'āā deenú nī dendu'ú 'cūū. Cundɛɛ nī cuidado chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs iiⁿ'yāⁿ chi candɛɛ yā ndís'tiī lado yeⁿ'é yā ti ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinéé n'daacā ndúúcū chi i'téénu nī. 18 Maaⁿ ní ndís'tiī cu'téénu cá nī Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní itée yā s'uuúⁿ nducuéⁿ'ē chi n'dai taavi yeⁿ'é yā ndúúcū vaadī deenu yeⁿ'é yā. Ngaⁿ'a yú chi Jesucristo miiⁿ ní ch'ɛɛtɛ cá yā maaⁿ ndúúcū nguuvi chi cúchiī ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAN JUAN

Nduudu cuaacu yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ

1 Chiiⁿ chí ndii vmnaaⁿ, chiiⁿ chí ch'iindiveéⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'diichí 'nū ndúúcū nduutináaⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'gíínú 'nū, níícū chiiⁿ chí tuu'vi 'nū ndúúcū ta'á 'nū chiiⁿ ní Nduudu yeⁿ'ē vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 2 Ch'iⁿ'i yā ní naáⁿ 'nū chiiⁿ chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Níícú n'diichí 'nū ní caaⁿ'maⁿ cuaacu 'nū, ní yaa'ví 'nū yeⁿ'ē vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi canéé ndúúcū chiidá yā. Ní chiidá yā ch'iⁿ'i yā nús'uu vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ miiⁿ. 3 Chiiⁿ chí n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū, chííⁿ chí ngaⁿ'á 'nū yeⁿ'e vida caati ndis'tíī ni canee cúúⁿmiⁿ nī chí nduuvidaama nī ndúúcū nús'uu. Níícú cuaacu nííⁿnyúⁿ nduuvidaama yú ndúúcū chiida yú ní ndúúcū daiya yā Jesucristo. 4 Cosa chuu ní dingúuⁿ 'nū yeⁿ'é ndis'tiī caati vaadī yeenú yeⁿ'é nī cuuvi cuaacu cá.

Dendyuūs ní dɛɛvɛ ngii

5 Chuū ní nduudu chí ch'iindiveéⁿ 'nū yeⁿ'é yā. Chííⁿ chí ngaⁿ'a 'nū chi Dendyuūs ní chidɛɛvɛ. Níícú mar 'áámá maāiⁿ nguéɛ́ ndúúcu yā. 6 Ndúúti chi s'uuúⁿ ngaⁿ'ā yú chí ndiidaama yú ndúúcu yā níícú na maaíⁿ cachiica yú tuu'mí nduudu yaadi ngaⁿ'ā yú, níícú nguéɛ́ idiiⁿ yú chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu. 7 Nduuti chí cachiica yú na chidɛɛvɛ tan'dúúcā chí Jesucristo canée yā na chidɛɛvɛ tuu'mi ní nduuvidaama yú 'aama yú ndúúcū taama yú. Yuuúⁿ yeⁿ'e Jesucristo daiya Dendyuūs inaaⁿnu yā s'uuúⁿ yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 8 Nduuti chi ngaⁿ'ā yú chi nguéɛ́ nuuⁿndi yú maāⁿ yú nginnche'ei yú s'uuúⁿ ní nguéɛ́ canee nduudu cuaacu ndúúcu yú. 9 Nduuti chi natúmiiⁿnu yú nuuⁿndi yeⁿ'ē yú tuu'mí Jesucristo miiⁿ ní n'daí yā ní diíⁿ yā dácaā chi caaⁿ'máⁿ yā ní nguéɛ́ ñ'daáⁿ yā caati nadach'ɛɛcú yā nuuⁿndi yeⁿ'ē yú. Níícú naaⁿnú yā s'uuúⁿ yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 10 Nduuti chi ngaⁿ'ā yú chi nguéɛ́ nuuⁿndi yú tuu'mi ní idiiⁿ yú chi Jesucristo ngaⁿ'a yā nduudu yaadi, níícú nduudu yeⁿ'é yā nguéɛ́ canéé ndúúcu yú.

2

Cristo ní caaⁿ'máⁿ yā lado yeⁿ'e yú

1 Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, chuū dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī caati nguéɛ́ idiíⁿ nī nuuⁿndi. Níícú nduuti chi 'áámá yā diíⁿ yā nuuⁿndi vɛ́ɛ́ táámá yā chi Jesucristo chi neené n'dai chi caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e yú ndúúcū Ndyuūs chiida yú. 2 Níícú Jesucristo ca'á maáⁿ yā vida yeⁿ'e maaⁿ yā ní ch'īi yā cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. 'Iicu nguéɛ́ dámaaⁿ yeⁿ'e s'uuúⁿ naati cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī.

3 Chuū chi deenu nús'uū chí n'diichí 'nū 'yā ndúúti chi diíⁿ 'nū tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā. 4 Du'ū chí ngaⁿ'a chi n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéɛ́ diiⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā tuu'mi ní nduudu yaadi chi ngaⁿ'a yā. Níícú nguéɛ́ cánéé nduudu cuaacu ndúúcu yā. 5 Du'ū chí n'giindiveeⁿ nduudu yeⁿ'e yā cuaacu nííⁿnyúⁿ cánéé n'dai vaadī neⁿ'e yeⁿ'e Dendyuūs ndúúcu yā. Chiiⁿ chi deenu yú chi canee yú nduucú yā. 6 Du'ū chí ngaⁿ'ā chi canee nduucú yā, cánéé chí cuchiicá tan'dúúcā chí cáchiicá yā.

Ley chi ngai

7 Ndís'tiī vi'í, nguéɛ́ dinguúⁿ mar 'áámá ley chí ngai, tii ley ndiicúū chi 'āā canee ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, ley ndiicúū ní ndúúdú chí ch'iindiveéⁿ nī ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ. 8 Dinguúⁿ táámá vmnéⁿ'ēe ley ngaī yeⁿ'é ndís'tiī chi cuaacu chi nduucú yā ní nduucú nī. Caati maāíⁿ mííⁿ 'āā cho'ōo níícú chidɛɛvɛ mííⁿ ní cuaacu ní ngiichi.

9 Du'ū chí ngaⁿ'a chi cachiica na chidɛɛvɛ ní nguéɛ́ ngíí n'diichi vi'ī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cáchiica núúⁿ yā na maāiⁿ ndíí maaⁿ. 10 Du'ū chí neⁿ'e vi'ī cánéé ná chídɛɛvɛ ní nguéɛ́ idiíⁿ yā chi cundɛɛ ca'a yā yeⁿ'e taamá yā. 11 Naati du'ū chi nguéɛ́ ngii n'diichí yā vi'i cánéé ná maāiⁿ níícú cachiica ná maāíⁿ, ní nguéɛ́ deenú yā tií cuaaⁿ cachiicá yā caati chí maāiⁿ miiⁿ ní nguéɛ́ diiⁿ chí inaaⁿ yā.

12 Dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī daiya n'gaiyáa, caati nuuⁿndi yeⁿ'é nī ních'ɛɛcu cáávā chi dúúchī Jesucristo. 13 Dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chiida s'ééⁿ caati 'āā n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī saⁿ'ā ngaiyáā caati cuchɛɛ́ nī ndúúcū chi nguéɛ́ n'daacā. Dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī daiya n'gaiyáa caati 'āā n'diichí nī chiida yú.

14 'Úú dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chiida s'éénⁿ
caati 'āā n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ chi canee ndíí
cuaaⁿ vmnaaⁿ. Dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī saⁿ'ā
ngaiyáā caati ditiinú nī. Níícu nduudu yeⁿ'e
Dendyuūs chi cánéé nduucú nī níícú cuchɛɛ́
nī ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
15 Nguɛ́ɛ́ dinéⁿ'e nī iⁿ'yéeⁿdī ndíí nguɛ́ɛ́
dendu'ū chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yéeⁿdī. Du'u
chí dineⁿ'e iⁿ'yéeⁿdī vaadī neⁿ'e yeⁿ'e
Dendyuūs nguɛ́ɛ́ canéé nduucú yā. 16 Caati
tánducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yéeⁿdī chi
neⁿ'ē cuerpo yeⁿ'e yú ndúúcū chi neⁿ'ē
nduutináaⁿ yú, níícú vaadī ingueēé yeⁿ'e
vida yeⁿ'e iⁿ'yéeⁿdī ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e chiida yú,
tiī ní yeⁿ'e iⁿ'yéeⁿdī. 17 Iⁿ'yéeⁿdī ninchó'ōo
ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ yeⁿ'ē ndúúcū vaadī
neⁿ'e chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Naati du'u 'iiⁿ'yāⁿ
chi diíⁿ yā chi neⁿ'e Dendyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
cunée yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

*Ye*ⁿ'e nduudu cuaacu ní yeⁿ'e nduudu yaadi

18 Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, 'āā chɛ́ɛ̄ 'cuiinu
hora tan'dúúcā chi ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī
yeⁿ'e chí anticristo miiⁿ ní ndaa yā. 'Tiicá
ntúūⁿ chi caama vɛ́ɛ́ chi n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ
ní ngaⁿ'á yā chi anticristo yā. Tii ní cucáávā
chi s'uuúⁿ deenu yú chi 'āā chɛ́ɛ́ 'cuiinu
hora. 19 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'dáa yā yeⁿ'e yú
naati nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú 'yā. Nduuti chi yeⁿ'e yú
'áámá canée yā nduucū yú naati can'dáa yā
ní cueⁿ'é yā. Ní chííⁿ ní cuuⁿ'miⁿ chí iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú 'yā.
20 Naati ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ yeⁿ'é nī chi ca'ā
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní ndís'tiī
nin'diichí nī tanducuéⁿ'ē dendu'ū. 21 Nguɛ́ɛ́
idinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī tan'dúúca chi nguɛ́ɛ́
deenú nī nduudu cuaacu, ti idinguúⁿ
tan'dúúcā chi 'āā deenú nī ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ndii 'áámá nduudu yaadi chí yeⁿ'e nduudu
cuaacu.
22 ¿Du'ū chi yaadi mííⁿ? 'Iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á
yā chi nguɛ́ɛ́ Jesús chi Cristo ní yaadi yā.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi anticristo chí caaⁿ'mánⁿ yā
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs chiida yú
ndúúcū daiyá yā. 23 Du'ū chí nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā daiyá yā ní nguɛ́ɛ́ caneé yā ndúúcū chiidá
yā. Du'ū chi i'téénu yā daiyá yā canée yā
ndúúcū chiidá yā.
24 Tuu'mi ní chííⁿ chi ch'iindiveéⁿ nī ndíí
vmnaaⁿ 'tíícā canee cúúⁿmíⁿ chi canéé
ndúúcū ndís'tiī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī ní
yeⁿ'ē daiyá yā ní yeⁿ'e chiida yú cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. 25 Chuū compromiso chi diíⁿ yā
ndúúcū nús'uu chi cunee yú ndúúcū vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
26 Dinguúⁿ chuū yeⁿ'ē ndís'tiī chi yeⁿ'é
'iiⁿ'yāⁿ chi nginnche'éí yā ndís'tiī. 27 Naati
chííⁿ chí yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
chí ndís'tiī sta'á nī yeⁿ'é yā, chuū canéé
ndúúcū ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ canee cúúⁿmíⁿ
chi du'ū vɛɛ iiⁿ'yāⁿ ca'cueeⁿ yā ndís'tiī,
naati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs maáⁿ yā
ngi'cuéeⁿ yā ndís'tiī nducueⁿ'ē dendú'ū.
'Tíícā chuū ní nduudu cuaacu, nguɛ́ɛ́ ndu-
udu yaadi. Tan'dúúcā chí chi'cueéⁿ yā
ndís'tiī, 'túúcā canéé diitú nī ndúúcū ndu-
udu miiⁿ.
28 Maaⁿ ndís'tiī daiya n'gaiyáa, cunée
nī chi yeⁿ'é nī caatí taachi Cristo ndaa
yā vɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'ē yú nduucú yā. Ní
nguɛ́ɛ́ 'cuináaⁿ yú nanáaⁿ yā taachi ndaa yā.
29 Ndúúti chi ndís'tiī déénu nī chi Cristo miiⁿ
ní n'dai yā, 'tíícā ntúūⁿ deenu ndís'tiī chí
du'ū chi diiⁿ chi n'daacā ch'iindiyáāⁿ táámá
yeⁿ'é yā.

3

*'Ii*ⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi daiyá Dendyuūs

1 Cun'dííchí ndís'tiī vaadī néⁿ'e chi tee
chiida yú s'uuúⁿ chi yaa'vi yā s'uuúⁿ chi
daiyá Dendyuūs s'uuúⁿ. Cáávā chuū chí
iⁿ'yéeⁿdī nguɛ́ɛ́ in'diichi s'uuúⁿ caati nguɛ́ɛ́
in'diichi Cristo. 2 Ndís'tiī chi neⁿ'e taaví,
maaⁿ ní daiya Dendyuūs s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́
ngii yā s'uuúⁿ táácā chi cūnee yú. Caati
deenu yú taachi ndaa yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
tan'dúúca yā 'tíícā ntúūⁿ s'uuúⁿ, caati
n'diichi yú 'iiⁿ'yāⁿ taacá yā. 3 Du'ū chi canee
ngíínú yā chuū ní nadɛɛvɛ́ yā tan'dúúcā chi
Ndyuūs miiⁿ ní dɛɛvɛ́ yā.
4 Du'ū chí idiiⁿ nuuⁿndi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā
tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley. Níícú nuuⁿndi
ní chiiⁿ chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley.
5 Ndís'tiī déénu nī chi Dendyuūs ní ndaá
yā chi divíi yā nuuⁿndi yeⁿ'ē yú. Níícú
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 6 Du'ū chi
yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ idiiⁿ nuuⁿndi. Du'ū chi idiiⁿ
nuuⁿndi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ. 7 Ndís'tiī
daiya n'gaiyáa nguɛ́ɛ́ cannche'éí nī mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Du'ū chi idiiⁿ dendu'ū chí
n'daacā tuu'mi ní n'dai tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ ní n'daí yā. 8 Du'ū chi idiiⁿ nuuⁿndi
ní yeⁿ'e yááⁿn'guinūuⁿ caati yááⁿn'guinūuⁿ
diiⁿ nuuⁿndi sa ndii vmnaaⁿ. Cáávā chuū

ndaá daiya Dendyuūs cucáávā chí naditu-
uví yā chí diiⁿ yááⁿn'guinūuⁿ.
9 Du'ū chí ch'iindiyáaⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe
ní yeⁿ'e Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ idiíⁿ yā nuuⁿndi
caati ndaata yeⁿ'é Ndyuūs canéé ndúúcu
yā. Ní nguɛ́ɛ́ ngii diíⁿ yā nuuⁿndi caati
ch'iindiyáaⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe ní yeⁿ'é
Dendyuūs. 10 Níícú chuū chí n'giⁿ'i chɛɛ
chí daiya Dendyuūs. Níícú n'giⁿ'i chɛɛ chí
daiya yááⁿn'guinūuⁿ. Du'ū chi nguɛ́ɛ́ idiíⁿ
n'daacā ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e vi'ī, ní nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
Dendyuūs.

Dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú

11 Chuū ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
chi ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī ndii vmnaaⁿ,
chi dineⁿ'e yú 'aama yú ndúúcū taama
yú. 12 Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā saⁿ'ā Caín chi yeⁿ'ē
yááⁿn'guinūuⁿ. Saⁿ'ā ch'iiⁿ'nuⁿ sá 'diīnū sa.
¿'Íícú dɛ'ɛ̄ cáávā chi ch'iiⁿ'nuⁿ sá 'diīnū sa?
'Tíícā diiⁿ sa caati chííⁿ chí maaⁿ sa diiⁿ sa
ní nguɛ́ɛ́ n'daacā. Níícú chiiⁿ chi diiⁿ 'diīnū
sa ní n'daacā.
13 Ndís'tiī vi'í, 'áá nguɛ́ɛ́ n'diichí nī chi
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā
ndís'tiī. 14 'Āā cho'ō yú vaadī n'gii ní 'āā
n'gɛɛtinéeⁿ yú ndúúcū vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.
S'uuúⁿ déénu yú ti neⁿ'e yú vi'ī yú. Du'ū chí
nguɛ́ɛ́ neⁿ'e vi'ī, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cánéé vaadī
n'gii ndúúcu yā. 15 Du'ū chi nguɛ́ɛ́ n'diichi
vi'ī 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Níícú deenu yú
chi 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giīⁿ'nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
canéé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ndúúcu yā.
16 Ní ndúúcū chuū n'diichi yú vaadī néⁿ'e,
caati ch'iī Jesús cáávā s'uuúⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ
s'uuúⁿ canee chi 'cuūvī yú lado yeⁿ'ē vi'ī
yú. 17 Naati du'ū chí vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē
chi vɛɛ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū níícú naáⁿ yā
vi'i yā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā, ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e
yā ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ, ¿táácā cūnee vaadī neⁿ'e
yeⁿ'e Dendyuūs nduucú yā? 18 Ndís'tiī daiya
n'gaiyáa, nguɛ́ɛ́ dineⁿ'e yú ndúúcū nduudu
yeⁿ'e yú ndúúcū chi caaⁿ'maⁿ yú naati
ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ yú ndúúcū vaadī
cuaacu.

Vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs

19 Ndúúcū chuū ní deenu yú chí vaadī
cuaacu ní ndúúcu yú. Níícú staava yeⁿ'e yú
seguro canéé nanáaⁿ yā. 20 Ndúúti chi staava
yeⁿ'e yú caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'e yú, ch'ɛɛtɛ
cá Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ti staava yeⁿ'e yú. Níícú
déénu yā nducuéⁿ'ē dendu'ū. 21 Ndís'tiī
chí neⁿ'é, ndúúti chi staava yeⁿ'e yú
nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'e yú tuu'mi ní
vɛ́ɛ́ confianza yeⁿ'e yú ndúúcū Dendyuūs.
22 Nducuéⁿ'ē chi caaca yú Ndyuūs, itée yā
yeⁿ'e yú caati diiⁿ yú chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é
yā níícú idiiⁿ yú cosa chi n'daacā nanáaⁿ
yā. 23 Chúū chi ley yeⁿ'é yā, chi i'teenu yú
chi duuchi daiyá yā Jesucristo, ní dineⁿ'ē
yú 'aama yú ndúúcū taama yú, tan'dúúcā
chí ngaⁿ'á yā nduucū yú. 24 Du'ū chí diiⁿ chi
ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā canéé ndúúcū Ndyuūs,
níícú Dendyuūs canee yā ndúucū. Ní chuū
chi deenu yú chi 'áámá cūneé yā ndúúcu
yú cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā chi tee yā
s'uuúⁿ.

4

Yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní
yeⁿ'e espíritu chi contra yeⁿ'e Cristo

1 Ndís'tiī chi neⁿ'é, nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī
tanducuéⁿ'ē espíritu naati n'dííchineeⁿ
nī tanducuéⁿ'ē espíritu chɛɛ́ chi yeⁿ'e
Dendyuūs caati nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́
ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Dendyuūs.
2 Caati 'tíícā ní cuuvi deenú nī Espíritu
chi yeⁿ'e Dendyuūs 'yā. Tanducuéⁿ'ē
espíritu chí ntúmiiⁿnuⁿ chi Jesucristo ní
ndaá yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿ'e Dendyuūs.
3 Niicu tanducuéⁿ'ē espíritu chi nguɛ́ɛ́
ntúmiiⁿnuⁿ chí Jesucristo ní ndaá yā
iⁿ'yeeⁿdī tan'dúúcā s'uuúⁿ nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
Dendyuūs 'yā. Chííⁿ chí espíritu yeⁿ'ē
anticristo. 'Āā ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'ē espíritu
yeⁿ'e anticristo chi cánéé chi ndaa ni maaⁿ
'āā canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.
4 Ndís'tiī ní daiyá yeⁿ'e Dendyuūs ndís'tiī.
Níícú 'āā chichɛɛ́ nī yeⁿ'e espíritu chi canéé
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi espíritu yeⁿ'e anticristo
caati 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndúúcu nī ch'ɛɛtɛ
cá yā nguɛ́ɛ́ ti espíritu chi canéé iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. 5 Ní espíritus ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū,
caavā chííⁿ chi ngaⁿ'á yā yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī. Ní
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē.
6 S'uuúⁿ ní yeⁿ'é Dendyuūs s'uuúⁿ. Du'u
chí n'diichí Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e
yú. Du'u chí nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e Dendyuūs, nguɛ́ɛ́
n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yú. Caati ndúúcū chúū
ní n'diichi yú Espíritu yeⁿ'e nduudu cuaacu
ní espíritu chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e nduudu cuaacu.

Ndyuūs ní vaadī neⁿ'e

7 Ndís'tiī chi neⁿ'e taaví, dineⁿ'ē yú 'aama
yú taama yú caati vaadī neⁿ'e ní yeⁿ'e
Dendyuūs. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ya'āī

'íínú yā 'iiⁿ'yāⁿ ní yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ, ní n'diichi yā Dendyuūs. [8] Du'u chi
nguɛ́ɛ́ idinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ in'diichí
yā Dendyuūs, ti Dendyuūs ní vaadī neⁿ'e.
[9] Níícú chuū chi ch'iⁿ'í yā nanáaⁿ yú ní
vaadī neⁿ'e yeⁿ'e Dendyuūs. Níícú chuū chí
Dendyuūs dichó'o yā 'áámá n'dyáⁿ'ā daiya
yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caati cuuvi 'cuɛɛti nduuchi
yú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ mííⁿ. [10] Níícú chuū ní chííⁿ
chí canéé vaadī neⁿ'e. Nguɛ́ɛ́ chi s'uuúⁿ
chi dinéⁿ'e yú Dendyuūs miiⁿ, ti Dendyuūs
mííⁿ chi idinéⁿ'e yā s'uuúⁿ, níícú dichó'o yā
daiyá yā chi ch'īi yā lado yeⁿ'e yú cucáávā
nuūⁿndī yeⁿ'e yú.

[11] Ndís'tiī chi neⁿ'é, ndúúti chi 'tíícā neⁿ'e
Dendyuūs s'uuúⁿ 'tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ canéé
chi dinéⁿ'e yú 'aama yú taama yú. [12] Mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Dendyuūs.
Ndúúti chi idinéⁿ'e yú 'aama yú taama yú,
Dendyuūs ní canée yā ndúúcu yú. Níícú
vaadī neⁿ'e n'daacā n'dai canéé ndúúcu yú.
[13] Ndúúcū chuū ní deenu yú chi canee yú
nduucú yā ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nduucú yā s'uuúⁿ
cáávā chi tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs
s'uuúⁿ. [14] S'uuúⁿ in'diīchī yú ní ngaⁿ'a yú
nduudu cuaacu chí chiida yú dichó'o yā
daiya yā. Ní daiya yā nadangáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nuuⁿndi chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yā
yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [15] Du'ū chí intúmiiⁿnuⁿ
chí Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā, Dendyuūs
canée yā nduucú yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canée
yā ndúúcū Dendyuūs.

[16] Níícú s'uuúⁿ nin'diichi yú ní i'teenu yú
chɛ́ɛ́ chi vaadī neⁿ'e chi Dendyuūs dineⁿ'é
yā s'uuúⁿ. Vaadī neⁿ'ē mííⁿ ní Dendyuūs.
Níícú 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
ní yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Níícú Dendyuūs
canéé yā nduucú yā. [17] Ní chuū ní vaadī
neⁿ'e chi n'dai taavi chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú. Níícú
vɛ́ɛ́ nduudu yeⁿ'e yú nduucú yā nguuvi chí
ndaa juicio. Tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'tíícā
ntúūⁿ s'uuúⁿ canée yú iⁿ'yeēⁿdī. [18] Vaadī
neⁿ'é ní nguɛ́ɛ́ vaadī 'va'ā. Naati chííⁿ
chí n'dáacā taavi yeⁿ'e vaadī neⁿ'e i'neén
'áámá lado vaādī 'va'ā ti vaadī 'va'a ngií
chi 'cuīnáaⁿ yú. Du'ū chí 'va'a nguɛ́ɛ́ canéé
vaadī neⁿ'ē n'daacā ndúucū.

[19] S'uuúⁿ ní idinéⁿ'e yú 'yā ti 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ vmnaaⁿ. [20] Du'ū chí
ngaⁿ'a: 'Úú idineⁿ'é Dendyuūs, níícú nguɛ́ɛ́
in'diichí yā vi'i yā, ní yaadí yā. Caati dú'u
chi nguɛ́ɛ́ idinéⁿ'e yā vi'ī chí n'diichí yā,
¿táácā cuuvi dinéⁿ'e yā Dendyuūs chi nguɛ́ɛ́
in'diichí yā? [21] Niicu s'uuúⁿ ní canee yú
ndúúcū ley yeⁿ'é yā. Du'u chí idinéⁿ'e
Dendyuūs, 'tiicá ntúūⁿ idinéⁿ'e yā vi'i yā.

5

S'uuúⁿ cuuvi cuchɛɛ yú yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī

[1] Nducyáácá yā chi i'téénu yā chi Jesús chi
Cristo miiⁿ tuu'mi ní ch'iindiyáaⁿ yā táámá
yeⁿ'é Dendyuūs. Nducyáácá yā chi dinéⁿ'e
yā chiida yú, idinéⁿ'e ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
daiyá yā. [2] Ndúúcū chuū ní deenu yú chí
idinéⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi daiya Dendyuūs
miiⁿ taachi idinéⁿ'e yú Dendyuūs ní diiⁿ yú
chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yā. [3] Caati chuū chi vaadī
neⁿ'e yeⁿ'e Dendyuūs chi s'uuúⁿ ní diiⁿ yú
chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yā. Ní ley yeⁿ'e yā nguɛ́ɛ́
cosa chi 'cuinaaⁿ yú yeⁿ'ē. [4] Nducyáácá yā
chi ch'iindiyáāⁿ táámá ní yeⁿ'é Dendyuūs ní
cuuvi cuchɛɛ yā yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī. Ní chuū chi
diiiⁿ chi cuchɛɛ̄ yú yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī, ní chuū
chi i'teenu yú Dendyuūs. [5] ¿Du'ū chi cuuvi
cuchɛɛ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdi? 'Iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu
yā chi Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā ní cuchɛɛ
yā.

*Nduudu cuaacu ye*ⁿ'e Daiyá Ndyuūs

[6] Ní chuū ní Jesucristo chi ndaā ndúúcū
nuūⁿnīⁿ ndúúcū yuuúⁿ. Nguɛ́ɛ́ dámaāⁿ
ndúúcū nuūⁿnīⁿ caati ndúúcū nuūⁿnīⁿ
ndúúcū yuuúⁿ. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é
Ndyuūs ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'e yā
caati Espíritu miiⁿ ní vaadī cuaacu. [7] Caati
'iinu yā ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu na
va'ai chɛɛti nguuvi, Dendyuūs chiida yú
ndúúcū Nduudu ndúúcū Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs. Níícú naachi ndii 'iinú yā vɛɛ
'áámá núúⁿ yā. [8] Vɛ́ɛ́ 'iinu yā chi ngaⁿ'a yā
nduudu cuaacu ná íⁿ'yeēⁿdi 'cūū ní Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū nuūⁿnīⁿ ndúúcū
yuuúⁿ. Ní naachi ndúú 'iinu yā ní vɛ́ɛ́ 'áámá
núúⁿ yā. [9] Ndúúti chí cu'teenu yú nduudu
cuaacu yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ch'ɛɛtɛ ca nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs
nguɛ́ɛ́ ti 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Caati chúū chííⁿ chí
nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs, Ndyuūs
ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e daiyá
yā. [10] Du'ū chí i'teenu daiyá Dendyuūs
vɛ́ɛ́ nduudu cuaacu ndúúcū maāaⁿ. Du'ū
chi nguɛ́ɛ́ i'teenu Dendyuūs, diíⁿ yā chi
Dendyuūs ní yaadi yā caati nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā nduudu cuaacu chí Dendyuūs chiida
yú ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē Daiyá yā. [11] Níícú chuū

chi nduudu cuaacu ní chuū chí Dendyuūs
tée yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ s'uúⁿ. Níícú
vida cueⁿ'e daaⁿmáⁿ 'cūū ní yeⁿ'ē daiya yā.
12 Du'ū chi i'teenu daiya yā vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yā. Du'ū chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e
daiya yā nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
yeⁿ'é yā.

Ch'iīnū carta ndúúcū consejos

13 Chuū ní dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chi
i'téénu nī chí Cristo ní daiyá Dendyuūs
caati maaⁿ ní cuuvi cádíínuuⁿ nī chi vɛ́ɛ́ vida
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī. Níícú cu'téénu nī
chi Cristo ní daiyá Dendyuūs miiⁿ.
14 Ní chuū ní confianza chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e yú
ndúúcu yā. Nduuti chi s'uúⁿ caaca yú
'yā tan'dúúcā chi neⁿ'é yā chí caaca yú
'yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē yú.
15 Nduuti chi deenu yú chi n'giindiveéⁿ yā
yeⁿ'e yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi caaca yú 'yā,
tuu'mi ní 'āā deenu yú chi itée yā s'uúⁿ
chiiⁿ chi 'āā chiica yú 'yā.
16 Du'ū chí n'diichi chi dinuuⁿndí vi'i
nuuⁿndi chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e vaadī n'gii, canéé
chí caacá yā Dendyuūs chi Dendyuūs ca'á
yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Ngaⁿ'á
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ dinuuⁿndí yā yeⁿ'e
vaadī n'gii. Vɛ́ɛ́ nuuⁿndi chi yeⁿ'e vaadī
n'gii. Ní yeⁿ'e chuū nguɛ́ɛ́ caacá chi caacá
nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ nuuⁿndí yeⁿ'e vaadī
n'gii. 17 Tanducuéⁿ'ē chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e nduudu
cuaacu ní nuuⁿndi, naati vɛ́ɛ́ nuuⁿndi mííⁿ
chí nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e vaadī n'gii.
18 'Āā deenu yú du'u 'iiⁿ'yāⁿ chi
ch'iindiyáaⁿ yā táámá ní yeⁿ'e Dendyuūs
ní nguɛ́ɛ́ idinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ candɛ́ɛ
yā cuidado yeⁿ'e maáⁿ yā. Ní yááⁿn'guinūuⁿ
nguɛ́ɛ́ cuuvi tuneeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.
19 Déénu yú ti yeⁿ'e Dendyuūs s'uúⁿ, ní
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī caneé yā lado
yeⁿ'e yááⁿn'guinūuⁿ.
20 Déénu yú ti daiya Dendyuūs miiⁿ ní
ndaá yā. Ní tee yā chi cadiinuuⁿ yú, ní
'íícú n'diichi yú 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu yā. Ní
s'uúⁿ ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu yā ní yeⁿ'e
daiya Dendyuūs chi Jesucristo. Dendyuūs
miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cuaacu, 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́
vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. 21 Ndís'tiī
daiyá cundɛ́ɛ nī cuidado ti nguɛ́ɛ́ cu'téénu
nī santos ídolos. 'Tíícā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E SAN JUAN

Yeⁿ'e nduudu cuaacu ní yeⁿ'ē vaadī neⁿ'e

1 'Úú Juan chi saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'e yaācū idinguúⁿ yeⁿ'ē n'daataá chí
Ndyuūs ndɛɛvɛ yā ndúúcū daiya yā chi
cuaacu nííⁿnyúⁿ neⁿ'é. Ní nguɛ́ɛ́ 'úú dá-
maáⁿ neⁿ'é ti 'tiicá ntúūⁿ nducyáácá yā chi
n'diichí yā nduudu cuaacu. 2 Ní cáávā chi
vɛ́ɛ́ vaadī cuaacu yeⁿ'e yú ní caavā nduudu
cuaacu chi canéé ndúúcu yú, 'áámá cūnee
tandíí ndúúcu yú. 3 Neⁿ'é chi canéé ndúúcū
ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū
vaadī ya'ai 'iinu yeⁿ'e yā ndúúcū 'diiíⁿ yeⁿ'e
Dendyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesu-
cristo chí daiya Dendyuūs chi chiida yú.
Tanducuéⁿ'ē chuū canéé ndúúcu nī ndúúcū
nduudu cuaacu ndúúcū vaadī neⁿ'ē.
4 'Āā 'áámá yeenú caati chí nindaācá
daiya di chí diíⁿ yā chiiⁿ chi cuaacu
tan'dúúcā s'uuúⁿ chi sta'a yú ley yeⁿ'ē chi-
ida yú. 5 Maaⁿ ní idi'cuíitú n'diī n'daatāa chí
dinéⁿ'e yú 'áámá yú táámá yú. Chuū nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi idinguúⁿ 'áámá ley ngaī caati
ley yeⁿ'ē yú chííⁿ chí canee ndíí cuaaⁿ
vmnaaⁿ. 6 Níícú chuū chí vaadī neⁿ'e ní
chiiⁿ chi cachiica yú tan'dúúcā chi caaⁿ'maⁿ
ley yeⁿ'e yā. Ley yeⁿ'e yā ní chuū chí
cachiicá nī ndúúcū vaadī neⁿ'e tan'dúúcā
chi n'giindiveéⁿ nī ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chi nginnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ

7 N'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ 'āā nginnche'éí
yā 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguɛ́ɛ́
natumiiⁿnúⁿ yā chi Jesucristo ní ndaá
yā tan'dúúcā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'tíícā
nginnche'éí yā, 'tiicá ntúūⁿ anticristo yā.
8 Cundɛ́ɛ nī cuidado yeⁿ'ē maáⁿ nī ní nguɛ́ɛ́
dindai yú tanducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ yú
ti s'uuúⁿ ní cuuvi cuta'a yú tanducuéⁿ'ē chi
yeⁿ'e yú.
9 Du'ū chí diíⁿ nuuⁿndi ní nguɛ́ɛ́ 'áámá
canéé yā ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'e
Cristo, nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Du'ū
chí 'aama canéé ndúúcū nduudu cuaacu
yeⁿ'ē Cristo, tuu'mí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e chi-
ida yú Dendyuūs ndúúcū daiyá yā. 10 Du'ū
chí ndaa vaacú nī chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'a nduudu
cuaacú 'cūū nguɛ́ɛ́ 'cuaáⁿ nī chi cunée yā
na vaacú nī. Ní nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ nī, n'daacā
chi ndaá yā va'āī yeⁿ'e nī. 11 Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi
ngaⁿ'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi n'daacā chi ndaá
yā va'āī yeⁿ'é yā tuu'mi ní induuvidáámá yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

Ch'iīnu carta maaⁿ

12 'Áámá vɛ́ɛ́ cá yeⁿ'é chi neⁿ'é dinguúⁿ
yeⁿ'e ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'é dinguúⁿ na
caaca 'cūū ndúúcū tinta, caati neⁿ'é chi
n'diichí ndís'tiī ní caaⁿ'máⁿ ndúúcu nī ní
ndís'tiī nduucú. Níícú vaadī yeenú yeⁿ'e yú
ní cúúví cuaacu.
13 Vɛ́ɛ́ daiya tá yeⁿ'ē n'daataá chi Ndyuūs
indɛɛvé yā táⁿ'ā. Daiya tá idicho'ó yā: N'dai
n'diī, ngaⁿ'a yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA NDÍÍ 'IINŪ YEⁿ'E SAN JUAN

Yeⁿ'e saⁿ'ā Gayo chi n'dai

1 'Úú Juan, saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e
yáacū idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e saⁿ'ā Gayo
chi cuaacu nííⁿyúⁿ neⁿ'e taaví saⁿ'ā.
2 Díí saⁿ'ā Gayo chi neⁿ'é, 'úú neⁿ'é chi
cáávā maaⁿ di tanducuéⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē
di ní n'dai taavi. Níícú vɛ́ɛ́ vaadī 'viichɛɛ́
yeⁿ'ē di tan'dúúcā chi alma yeⁿ'e di vɛ́ɛ́
vaadī 'viichɛɛ́ yeⁿ'ē. 3 Nduudu cuaacu chi
neene yeenú taachi ndaā vi'ī yú chi caⁿ'a
yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē di chi n'daācā diiⁿ
di, tan'dúúcā chi 'áámá idiiⁿ di chiiⁿ chi
cuaacu. 4 Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ ca vaadī yeenu yeⁿ'é
chi ch'iindiveéⁿ chí daiyá diíⁿ yā chiiⁿ chi
cuaacu.
5 Dii chi neⁿ'é, tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di,
n'daacā n'dai diiⁿ di ndúúcū vi'i yú ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ chi ngiica ná yúúní. 6 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
ngaⁿ'á yā nduudu cuaacú yeⁿ'e vaadī neⁿ'e
yeⁿ'e di nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snúūⁿ yaācū.
Nduuti chi cunnéé dí 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi
canéé chi diiⁿ di ní tan'dúúcā chi neⁿ'e
Dendyuūs chi diiⁿ di, tuu'mi ní n'daacā idiiⁿ
di. 7 Caati 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'é yā 'muuⁿ cueⁿ'é yā
miiⁿ cucáávā chi neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e
Cristo. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ sta'á yā yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā. 8 S'uuúⁿ
ní canee chi 'cuaaⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí. Níícú
cuuvi cunée yā ndúúcu yú 'iiⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ
yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e vaadī cuaacu.

Saⁿ'a Diótrefes nguɛ́ɛ́ n'daacā diiⁿ sa

9 'Úú nidinguúⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū
caati Diótrefes nguɛ́ɛ́ 'cuaaⁿ sa nús'uu ti
néⁿ'é sa caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sá yeⁿ'é yā.
10 Cáávā chuū taachi 'úú chi ndaá tuu'mi ní
nin'gaacú tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ sáⁿ'ā miiⁿ.
Taatiī caⁿ'ā sa yeⁿ'e s'uuúⁿ ndúúcū nduudu
taaⁿ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā taatiī 'caā'vā sa con-
tra yeⁿ'e s'uuúⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ yeenú sá ndúúcū
dendu'ū. Nguɛ́ɛ́ n'guuⁿ sa vi'ī yú. Ní nguɛ́ɛ́
neⁿ'e sa chi tanáⁿ'a yā chi 'cuaaⁿ yā vi'í yā.
Níícú tun'dáa sa 'yā chɛɛti yaācū.
11 Díí chi neⁿ'é, nguɛ́ɛ́ diiⁿ di chiiⁿ chi
n'diichi di chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Diiⁿ di
chi n'daacā. Du'ū chi din'daacā ní yeⁿ'ē
Dendyuūs. Du'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā nidiiⁿ ní
nguɛ́ɛ́ n'dííchí Dendyuūs.

Saⁿ'a Demetrio, n'daacā idiiⁿ sa

12 Nducyáácá yā ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu
yeⁿ'e saⁿ'ā Demetrio. 'Āā 'tiicá nūuⁿ ndu-
udu cuaacu n'giⁿ'i vida yeⁿ'é yā. 'Tiicá
ntúūⁿ s'uuú�n ngaⁿ'a yú ndúúdú cuaacu
yeⁿ'e yā. Ní ndís'tiī deenú ni chí ngaⁿ'ā yú
nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

Ch'iīnū carta maaⁿ

13 Nééné vɛ́ɛ́ yeⁿ'é chi neⁿ'é dinguúⁿ yeⁿ'e
ndís'tiī naati nguɛ́ɛ́ neⁿ'é dinguúⁿ ndúúcū
tinta ndúúcū pluma.
14 Caati neⁿ'ē n'diichí ndís'tiī núúⁿ niīⁿyūⁿ
ní caaⁿmáⁿ ndúúcu di ní ndís'tiī nduucú.
15 'Diiíⁿ canéé ndúúcū di. Amigos yeⁿ'e
s'uuúⁿ dichó'o yā: N'daí n'diī, ngaⁿ'a yā.
Dii dichó'o di: N'daí ndís'tiī, yeⁿ'ē amigos
yeⁿ'e s'uuúⁿ taachi yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ ca'áámá
ca'áámá yā caavā chi duuchí Cristo. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA YEⁿ'E JUDAS

Judas idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'é yā

1 'Úú saⁿ'ā Judas ní saⁿ'ā chi dichíí'vɛ̄ Jesucristo. 'Úú 'diinú Jacobo ní 'úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs chiida yú dinéⁿ'e yā ní didɛɛvɛ́ yā. Ní Cristo yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā. Ní Cristo candɛɛ́ yā cuidado 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 2 Neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī n'deee cá yeⁿ'é yā yeⁿ'e vaadī ya'ai ní yeⁿ'é vaadī 'diíⁿ ní yeⁿ'é vaadī neⁿ'e caati cuuví 'yaaⁿ nducuéⁿ'ē chuū nguaaⁿ ndís'tiī.

*Ye*ⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ ngaⁿ'ā nduudu cuaacu

3 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'e taaví, neené neⁿ'é idinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī yeⁿ'é chi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Maaⁿ ní cadiinuúⁿ chi canee chi idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e nī caati cuuví yaa'ví ch'ɛɛchi ndís'tiī chi canéé chi diíⁿ nī luchar n'dai cáávā chiiⁿ chi i'téénu nī Ndyuūs. Ndyuūs 'áámá vmnéⁿ'ēe ca'á yā vaadī i'téénú yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é yā. 4 Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é Ndyuūs ní nduuvidaamá yā ndúúcū nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ deenú nī chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é yā 'tíícā: Condenado yā ni 'cuūvi yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ sta'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicádíínuuⁿ yā yeⁿ'e chi maáⁿ yā diiⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e yú chi 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chi 'iivu yú, ní contra yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú dendú'ū.

5 'Áárá chi 'āā deenú nī yeⁿ'é Señor 'iivú Ndyuūs taachi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní divíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Egipto, neⁿ'é chi ndís'tiī n'gaacú ni chuū. Cuayiivi mííⁿ Ndyuūs di'cuiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ s'téénu yā 'yā. 6 Ní n'gaacú nī yeⁿ'e ángeles chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ángeles miiⁿ. Ní Ndyuūs canéé chí divíi yā yeⁿ'e lugar yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní Ndyuūs s'néeⁿ yā ángeles chi presos yeⁿ'é yā na maaiⁿ chi yáanūuⁿ. Miiⁿ canee yā ndíí chiichi yā ndúúcū cadenas chi 'áámá canee ndii tiempo chi Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e ángeles miiⁿ. 7 Ní n'gaacú nī yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma ndúúcū yáāⁿ Gomorra ndúúcū yáāⁿ chi snéé cuaaⁿ 'diituú. 'Tiicá ntúūⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chi diiⁿ ángeles. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā ndúúcū n'daataá o isaⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā. Ní n'daatāa nguaaⁿ n'daataá yā induuchineeⁿ tá n'daataa ndúúcū vi'i. Ní saⁿ'ā nguaaⁿ saⁿ'ā yā induuchinéeⁿ sa saⁿ'ā ndúúcū vi'i. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā castigo yeⁿ'e yā 'áámá cunée yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ na nguuchi yaⁿ'ā. Ní chuū ni ch'iⁿ'i s'uuúⁿ chi cuuvi chó'ōo yeⁿ'e yú nduuti chi diiⁿ yú chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

8 'Tiicá ntúūⁿ nguuvi nguuvi saⁿ'ā s'eeⁿ n'gíínu sa tan'dúúcā chi taachi cyaadu sa yeⁿ'e dendú'ū chi cuuvi diiⁿ sa chi dinuuⁿndi sa ndúúcū maaⁿ cuerpo yeⁿ'e sa. Ní nguɛ́ɛ́ neⁿ'e sa chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e sa. Ní cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e 'iīⁿntyéⁿ'ē chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. 9 Ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā diiⁿ ángel Miguel chí ndíí tiīiⁿ taachi diiⁿ caandaá ndúúcū yááⁿn'guiinūuⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Moisés. Angel Miguel miiⁿ nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā condenar yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ngaⁿ'a taáⁿ yā chi yááⁿn'guiinūuⁿ chi cuuvi condenado yā. Dámaāⁿ ngaⁿ'a yā 'túúcā. Señor ní diíⁿ yā reprender dii yeⁿ'e nuuⁿndi chi diiⁿ di. 10 Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ngaⁿ'a sa yeⁿ'e dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ deenu sa. Ní taachi saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e chi maaⁿ sa deenu sa ngaⁿ'a sa tuu'mí ní canee sa tan'dúúcā chi 'iiti s'eeⁿ chi maaⁿ tī deenu tī. 'Tíícā saⁿ'ā s'eeⁿ. Dendú'ū miiⁿ ní diīiⁿ chi dituuví maāⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ.

11 Dɛ'ɛ chúúca ya'ai yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ caati dámaāⁿ chi neⁿ'ē sa diiⁿ sa tan'dúúcā chi diiⁿ saⁿ'ā Caín. Ní saⁿ'ā s'eeⁿ cáávā chi neⁿ'e sa tuūmī, dinuuⁿndi sa tan'dúúcā chi diiⁿ saⁿ'ā Balaam. Ní ch'iī sa caati nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa chi ngaⁿ'a Ndyuūs, tan'dúúcā saⁿ'ā Coré chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ sa chi ngaⁿ'a Ndyuūs taachi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveeⁿ sa chi ngaⁿ'a Moisés. 12 Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chi 'tíícā, taachi nduuvidaamá yā ní che'é yā ní cu'ú yā ndúúcū ndís'tiī taachi vɛ́ɛ́ 'viicu ná va'ai yeⁿ'é nī yeⁿ'e chi dineⁿ'é nī 'áámá nī taama nī, tuu'mi ní chuū ní cosa chi cuuvi 'cuináaⁿ nī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ 'va'á yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Dámaāⁿ candɛɛ yā cuidado yeⁿ'e maáⁿ yā.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā meēeⁿ chi nguéɛ́ nuūⁿnīⁿ yeⁿ'ē chi cueeⁿ cuuvī ní tan'dúúcā 'yúúné candɛ́ɛ̄ 'muuⁿ ni candɛ́ɛ̄ miiⁿ 'tííca yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā yáⁿ'á chi nguéɛ́ vɛ́ɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē 'tííca yā. Ní yáⁿ'á miiⁿ ní nguéɛ́ dichíí'vɛ̄ caati nguéɛ́ n'gui'i yeⁿ'ē ní n'diī tan'dúúcā tiempo yeⁿ'ē 'iichɛɛ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ tiicú yā yáⁿ'á miiⁿ ndii díí'yú. 'Tííca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 13 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúcā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi ngiī yú yaacu ndúúcū ngii yáīⁿ inaaⁿ cucáávā 'yúúné taaⁿ. Ní nducuéⁿ'ē chi nguéɛ́ n'daacā chi diiⁿ yā yeⁿ'e chi cuuvi 'cuinaáⁿ yā ní tan'dúúcā ngii yáīⁿ inaaⁿ yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ chi inaaⁿ yú 'táácā idiíⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ni tan'dúúcā 'ííⁿnyúⁿ chi ngíícá, 'tííca yā. Ndyuūs nguáín'dai yā 'áámá lugar yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi díítuu taavi ca maāiⁿ ndii yaānūuⁿ naachi canéé yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

14 'Tiicá ntúūⁿ, saⁿ'a Enoc chí ndíí ná ndɛɛ̄chɛ̄ ngiini familia yeⁿ'e saⁿ'a Adán, ní Enoc miiⁿ cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e dendu'ū chi cuchíī yeⁿ'é yā. Ní caⁿ'a sa 'tííca: Cuin'diichí nī Señor Jesucristo miiⁿ ní cuchii yā ndúúcū n'deee n'dáí mil 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'yā. 15 Señor Jesucristo ndaa yā chi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caaⁿ'maⁿ yā chi condenado yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi chi nguéɛ́ i'téénu yā 'yā caavā nducuéⁿ'ē nuuⁿndi chi diíⁿ yā ndúúcū nduudu chi ngaⁿ'a yā chi nguéɛ́ n'daacā chi contra Ndyuūs. 16 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nééné n'gɛɛcu cheendí yā tan'dúúcā chi 'téɛ́ nūuⁿ taáⁿ yā ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'e chi nguéɛ́ neⁿ'é yā yeⁿ'ē chi táámá yā idiiⁿ yā. Ní dííⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā caati maáⁿ yā neⁿ'e yā. Ní ndúúcū nduudu chi n'gɛɛtɛ ngaⁿ'á yā yeⁿ'e taamá yā chi ch'ɛɛté yā taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā diiⁿ yā aprovechar dendu'ū cáávā maáⁿ yā.

Judas ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Cristo canéé chí dííⁿ yā

17 Ndís'tiī, hermanos chi neene neⁿ'é, maaⁿ ní neⁿ'é chi ndís'tiī ní n'gaacú nī yeⁿ'e nduudu chi apóstoles yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú taacā chi caⁿ'a yā. 18 'Tííca caⁿ'a yā chīi yā ndís'tiī: Taachí 'āā canéé niiⁿnuúⁿ nguuvi chí ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diduuchineéⁿ yā yeⁿ'e nī ndúúcū tanducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nducuéⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā dííⁿ yā chi nguɛɛ n'daacā, chuū ní dííⁿ yā. 19 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní divíi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dinuuⁿndí yā tan'dúúcā chi neⁿ'e yā ní nguéɛ́ canéé Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu yā.

20 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neene neⁿ'é, cu'téénu cá nī nguuvi nguuvi yeⁿ'ē vaadī i'teenu chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Taachi caaⁿ'maⁿngua'á nī dííⁿ nī ndúúcū poder yeⁿ'ē Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 21 'Cuɛɛtineé nī ni dííⁿ nī nducuéⁿ'ē ndúúcū vaadī neⁿ'e chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī 'naaⁿ chi cūnee ngiinú nī nguuvi chi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chí n'dai taavi caⁿ'á yā tée yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ndís'tiī.

22 Ndís'tiī n'deee cá ngaⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ n'daacā i'téénu yā. 23 Ní 'tííca nadanguáⁿ'ai nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e chi nguéɛ́ i'téénu yā tan'dúúcā chi tun'dáa nī 'iiⁿ'yāⁿ nguááⁿ nguuchi yaⁿ'ā, 'tííca dííⁿ nī. Ya'ai 'iinú nī yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ naati dííⁿ nī ndúúcū cuidado, ndíí nguéɛ́ cuuvi caⁿ'a nī ndúúcu yā chi dinuuⁿndí nī.

Judas ngaⁿ'angua'á yā ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs

24 Maaⁿ ní 'úú chi'neéⁿ ndís'tiī na ta'a Ndyuūs chi cuuvi candɛɛ yā cuidado yeⁿ'e ndís'tiī chi nguéɛ́ dinuuⁿndí nī. Ní Jesucristo cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs chi dɛɛvɛ ngii n'dai ndís'tiī chi nguéɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Ní neené yeenu nī. 25 Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chi 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chi deenu nducuéⁿ'ē ní nadanguáⁿ'ai yā s'uúⁿ cáávā Señor Jesucristo chi 'iivi yú. Caati yeⁿ'é yā ní vɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ ngii n'dai ndúúcū n'gɛɛtɛ n'dai ndúúcū poder ch'ɛɛtɛ n'dai ndúúcū poder yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'é yā nguuvi chi chó'ōo ndúúcū nguuvi maaⁿ ní cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ. 'Tííca cuuvi.

APOCALIPSIS, NDUUDU CHÍ CH'Iⁿ'I NDYUŪS YEⁿ'E JESUCRISTO

*Ye*ⁿ'e chi Jesucristo ch'íⁿ'i yā

1 Na libro 'cūū canéé nguūⁿ chuū chi ch'iⁿ'i Jesucristo. Ní Ndyuūs ch'íⁿ'i yā Jesucristo chuū caati 'cuuⁿ'míⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs dendú'ū chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'nááⁿ chi ndaa yeⁿ'ē. Ní Jesucristo ch'íⁿ'i yā chuū Juan chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs cáávā 'áámá ángel chi dichó'o yā nanáaⁿ yā. 2 Juan miiⁿ caⁿ'a cuaacú yā nduudu cuaacu yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'diichí yā. Chuū ní nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní chuū ní nduudu cuaacu chí Jesucristo ch'íⁿ'i yā Juan miiⁿ.

3 Dɛ'ɛ chúúcā yeenú 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geeⁿ yā libro 'cūū chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní dɛ'ɛ chúúcā yeenú 'iiⁿ'yāⁿ s'uuuⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e libro 'cūū ní i'téénu yā yeⁿ'e chí ngaⁿ'ā, ti ngaⁿ'ā yeⁿ'e dendu'ū chí cuchiī ti tiempo miiⁿ chi canee chi chó'ōo 'āā snee niiⁿnuúⁿ.

*Juan idingúu*ⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndu'u ndɛ́ɛchɛ̄ yaācū.

4 'Úú Juan idinguúⁿ cartas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndɛ̄ɛchɛ̄ yaācū chi snéé na yáⁿ'āa Asia. Neⁿ'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī dendú'ū chi n'dai yeⁿ'é yā ndúúcū vaādī 'diíⁿ yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs ní 'áámá canee yā tiempo chi chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tííca yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā. Maaⁿ ní neⁿ'é chi yeⁿ'e ndu'u ndɛ̄ɛchɛ̄ espíritus chi snée yā nanááⁿ trono yeⁿ'é Ndyuūs, espíritus tée yā ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs. 5 Ní 'tiicá ntúūⁿ neⁿ'é chi Cristo tée yā ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'é yā, Jesucristo chi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'a cuaacú yā. Ní Cristo miiⁿ ní daiyá Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ nacueeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e nducyáácá reyes chi vɛ́ɛ́ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní Cristo dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ ní nadɛ̄ɛ̄vɛ́ yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā. 6 Ní Cristo diíⁿ yā chi s'uuúⁿ reyes s'uuúⁿ ní chiiduú s'uuúⁿ chi dichii'vɛ̄ yú Ndyuūs chi chiidá yā. Maaⁿ ní vaadī dɛɛvɛ ngii ní yeⁿ'é yā ndúúcū nducuéⁿ'ē poder chi yeⁿ'é yā cuuvi yeⁿ'é yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā.

7 Cuin'diichí nī. Cristo miiⁿ cuchii yā nguááⁿ meēeⁿ ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi snaaⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi dichó'ōo tíícuā Cristo ndúúcū machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyaaca yáāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuɛɛcú yā taachi n'diichí yā Cristo. 'Tííca rā va. Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí 'tíícā.

8 Señor Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder dendu'ū yeⁿ'é yā chi 'áámá caneé yā tiempo chi chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tííca yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā, Señor miiⁿ ngaⁿ'a yā: 'Úú chí 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú, ní 'úú ndíí cuááⁿ naachí 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z yeⁿ'e alfabeto 'tíícā 'úú.

*Ye*ⁿ'e chi Juan n'diichí yā Cristo chi dɛɛvɛ n'dai taavi yā ndii túúⁿnúⁿ ngii 'yáⁿ'a yā

9 'Úú apóstol Juan 'úú ní hermano yeⁿ'e ndís'tiī. Ní caati 'úú ní yeⁿ'e Jesús 'úú, 'úú dáámá ch'eenú chii ndúúcū ndis'tiī ní dáámá nduucú nī yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, ní dáámá nduucú nī yeⁿ'e vaadī 'diíⁿ chi Jesucristo itée yā s'uuúⁿ. 'Úú canéé preso 'úú na isla Patmos cáávā chi candɛɛ́ nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo. 10 Ní taachi 'úú caneé miiⁿ 'áámá domingo chó'ōo chi 'úú ní caneé maaⁿ poder yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu ch'ɛɛtɛ cuaaⁿ daamí tan'dúúcā chi n'gɛɛcú 'áámá trompeta. 11 Ní 'tíícā ngaⁿ'ā ngii 'úú: 'Úú 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú, 'úú ndíí cuááⁿ naachí 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z yeⁿ'e alfabeto 'tíícā 'úú. Dii, Juan, idingúuⁿ di na 'áámá libro cosa chi inaaⁿ di ní dichó'o di libro miiⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndu'u ndɛ̄ɛchɛ̄ yaācū chi sneē na yáⁿ'āa Asia. Yáacū s'eeⁿ ní yeⁿ'e yáāⁿ Efeso, ní yeⁿ'e yáāⁿ Esmirna, ní yeⁿ'e yáāⁿ Pérgamo, ní yeⁿ'e yáāⁿ Tiatira, ní yeⁿ'e yáāⁿ Sardis, ní yeⁿ'e yáāⁿ Filadelfia, ndúúcū yeⁿ'e yáāⁿ Laodicea.

12 Tuu'mi ní 'úú nan'guaacúndií ní n'diichí du'ū chi yaā'vi 'úú. Taachi n'diichi cuaaⁿ daamí n'diichí ndɛ̄ɛchɛ̄ candeleros yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ. 13 Ní náávtaⁿ'a yeⁿ'e ndu'u candeleros miiⁿ 'áámá yā cheendii yā tan'dúúcā 'aama saⁿ'ā daiyá 'iiⁿ'yāⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Canúuⁿ yā 'áámá catecai chi ngɛɛ yā chi ndaa ndii ná daandu ca'a yā. Ní

ndɛ́ɛ́ chiichí 'áámá cinta yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ cuaaⁿ 'nííⁿnúⁿ yā. 14 Ní tiíⁿ yā ndúúcū yundutiíⁿ yā ní cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā duudū 'iiti cuūchī cuɛ́ɛ́, ní 'tiicá ntúūⁿ cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā yaāⁿ. Ní nduutináaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā. 15 Ní ca'a yā tan'dúúcā cūū cuááⁿ chi ndís'tiī 'āā ngiichí nī chɛɛti 'áámá horno ní dɛɛvɛ́ diiⁿ nī. Ní nduudu yeⁿ'é yā ní tan'dúúcā chí n'gɛɛcú 'yaa n'dáí yíícú. 16 Ní ndɛɛ yā na ta'a cuaacú yā ndɛ̄ɛ̄chē 'ííⁿnyúⁿ. Ní na cheendí yā miiⁿ canéé 'áámá machete chi 'caāiⁿ nduu 'uuví lados. Ní núúⁿmáⁿ naaⁿ yā ngíí n'gāi tan'dúúcā chi n'gāi 'yáⁿ'ā taachi nééné ínguaaⁿ nááⁿ.

17 Ní taachi 'úú snaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ sndɛɛvɛ́ na ca'a yā tan'dúúcā chi ch'ií. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ s'neéⁿ yā ta'ā cuaacú yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē 'úú ní caⁿ'a yā chīi yā 'úú: Nguɛ́ɛ́ 'va'a di. 'Úú chí vmnááⁿ vmnaaⁿ, 'úú ndíí cuaaⁿ naachí 'cuiinu 'úú. 18 'Úú 'áámá canduuchí. Cuáácú ch'ii naati cuin'diichí nī maaⁿ ní 'úú canduuchí cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'tíícā. 'Úú ní ndɛ́ɛ́ llaves yeⁿ'e vaadī n'gii chi yeⁿ'e lugar naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí ní nguɛ́ɛ́ chi'téénu yā Ndyuūs. 19 Maaⁿ ní dii dingúuⁿ di dendu'ū chi 'túúcā chi n'diichi di ndúúcū dendu'ū chi 'tíícā ndúúcū dendu'ū chi ndaa cuayiivi. 20 Maaⁿ ní 'úú n'giⁿ'í dii dɛ'ɛ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ ndɛ̄ɛ̄chē 'iiⁿnyúⁿ miiⁿ chi n'diichi di na ta'ā cuaacú ní yeⁿ'e chi ndɛ̄ɛ̄chē candeleros yeⁿ'e 'diiⁿnguāáⁿ miiⁿ. Ndu'u ndɛɛché 'iiⁿnyúⁿ miiⁿ chíiⁿ chí du'ū ndɛ̄ɛ̄chē 'iiⁿ'yāⁿ chi ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e ndu'ū ndɛ̄ɛ̄chē yaācū miiⁿ. Ní ndu'ū ndɛ̄ɛ̄chē candeleros chí n'diīchī di chííⁿ chí ndɛ̄ɛ̄chē yáacū miiⁿ.

2

*Juan idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Efeso

1 Díí, Juan idingúuⁿ di chuū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e yáāⁿ Efeso. 'Iiⁿ'yāⁿ chi ndɛ́ɛ́ yā ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē 'ííⁿnyúⁿ na tá'ā cuaacú yā ní chiicá yā nguaaⁿ ndɛ̄ɛ̄chē candeleros yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'á yā dendu'ū chi 'túúcā: 2 'Úú ní deenú ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ di. Deenú chi díítūu n'dáí diiⁿ dí ntiiⁿnyuⁿ ní vɛ́ɛ́ paciencia nanáaⁿ di. Ní deenú chi ichɛɛ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛɛ n'daācā idiíⁿ yā. Ní deenú ntúūⁿ chi ndɛ̄ɛ̄ di cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a chi apóstoles ní nguɛ́ɛ́ 'tiicá yā. Ní dii deenu di chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ apóstoles 'iiⁿ'yāⁿ. Ní deenu di chí yaadi yā. 3 Ní dii vɛ́ɛ́ paciencia nanáaⁿ di ní n'geenu di ngii. Ní diiⁿ di n'deee n'dáí ntiiⁿnyuⁿ cáávā 'úú. Ní nguɛ́ɛ́ chicúuⁿnuⁿ di yeⁿ'e dendu'ū. 4 Naati vɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ contra yeⁿ'ē di. Nguɛ́ɛ́ dineⁿ'e di 'úú tan'dúúcā chi vmnááⁿ vmnaaⁿ dineⁿ'e ca di. 5 Ní cáávā chuū nn'gáácú dí yeⁿ'e chi diiⁿ di chi nguɛ́ɛ́ dineⁿ'e ca di 'úú ní ndaacadaami di yeⁿ'ē. Ní dineⁿ'e ca di 'úú tan'dúúcā chí diīⁿ di vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ 'túúcā diiⁿ di, 'úú ní ndāa niiⁿnuúⁿ ní divií candelero yeⁿ'e di yeⁿ'e naachi snéé. 6 Ní chuū chi vɛ́ɛ́ favor yeⁿ'e di. Nguɛ́ɛ́ inee yiinu di ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e grupo yeⁿ'e Nicolaítas. Ní 'úú ntúūⁿ nguɛɛ neⁿ'é chi diíⁿ yā. 7 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū s'eeⁿ. 'Úú ngaⁿ'á chi 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e dendu'ū, 'úú ca'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi che'é yā n'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí cánéé naavtaⁿ'ā yeⁿ'e paraíso chi jardín yeⁿ'e Ndyuūs.

*Juan idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Esmirna

8 Díí, Juan, idingúuⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e yáāⁿ Esmirna. Dendu'u chi 'túúcā ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ndii chí 'cuiinu, 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā n'dīi yā ní maaⁿ ní 'āā canduuchi ntuúⁿ yā. 9 'Úú deenú ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ di. Deenú chi n'geenu di ngii ndúúcū dendu'ū chi chɛɛchí n'dai yeⁿ'e di. Deenú chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e di naati cuaacu nííⁿnyúⁿ chi 'cuiica di. 'Úú deenú yeⁿ'ē chi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā chi judíos yā chi Israel ya ní nguɛ́ɛ́ dííⁿ yā tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ judíos yā. Ní deenú chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ n'daacā ngaⁿ'á yā yeⁿ'e di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ. 10 Nguɛ́ɛ́ 'va'a di yeⁿ'ē dendú'ū chi canee chi 'cueenu di cuuvi. 'Caandiveeⁿ di yeⁿ'é. Yááⁿn'guiinūuⁿ cutá'a sa náⁿ'ā ndís'tiī ní cu'nuuⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ vácūū caati n'diichineeⁿ sa nducyaaca ndís'tiī. Ní canee chi 'cueenú nī cuuvi ndiichí nguuvi. Naati 'áámá canee nī ndúúcū chi i'téénu nī ndii chi 'cuūvi nī ní 'úú teé ndís'tiī 'áámá corona chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 11 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáacū s'eeⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū nguɛ́ɛ́ cuuvi

'cueenú yā cuuvi yeⁿ'ē ndii 'úúví vaadī n'gii chi infierno.

*Juan idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Pérgamo

12 Díí, Juan, idingúuⁿ di ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiīiⁿ chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e yáāⁿ Pérgamo: Chuū ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ. 13 Chuū ngaⁿ'a yā. 'Úú ní deenú tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di. Deenú chi canee di naachi yáāⁿn'guiinūuⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa. Ní 'áárá chí 'tíícā 'áámá canee di lado yeⁿ'é nguɛ́ɛ́ ndaacádaami di yeⁿ'e chi i'téénu di 'úú. Ní 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di nguuvi chi chó'ōo taachi nguaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā Antipas chi 'áámá caⁿ'ā sa nduudu cuaacu yeⁿ'é na yáāⁿ naachi canee yáāⁿn'giinūuⁿ. 14 Naati vɛ́ɛ́ n'duuvi dendu'ū yeⁿ'e chi contra yeⁿ'ē di. Na yáāⁿ Pérgamo chi yáāⁿ yeⁿ'e di vɛ́ɛ́ nguaaⁿ ndís'tiī náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā s'neéⁿ yā yeⁿ'e chi i'téénu yā chi 'cueeⁿ Balaam. Ní Balaam miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí chi'cueéⁿ yā saⁿ'ā Balac táácā cuuvi diiⁿ sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel dinuuⁿndí yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e Israel dinuuⁿndí yā taachi che'é yā dendu'ū yeⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ cáávā ofrenda ca'a yā nátai yeⁿ'e santos chi ídolos, ní taachi caⁿ'á yā ndúúcū 'aama n'daataá o 'aama isáⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā. 15 Ní 'tiicá ntúūⁿ vɛ́ɛ́ nguaaⁿ ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā s'neeⁿ yā yeⁿ'e chi i'téénu yā chi ca'cueéⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e grupo yeⁿ'e nicolaítas. Ní 'úú nguɛ́ɛ́ inee yiinú yeⁿ'e chuū. 16 Ndaacadáámí dí yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di 'túúcā ndaa nuúⁿ naachi canee di ní 'cuuⁿ'máⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ chi canéé cheendí. 17 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáacū s'eeⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛɛ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'úú ní ca'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ pan chi duuchi maná chi canúúⁿ n'de'ei. Ní ca'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá tuūu cuɛ́ɛ̄ naachi canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi chi ngai. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ deenú yā chi duuchi miiⁿ, dámaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi cuta'á yā tuūu cuɛ́ɛ̄ miiⁿ deenú yā chi duuchi miiⁿ.

*Juan idingúú*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Tiatira

18 Díí, Juan, idingúuⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e yáāⁿ Tiatira: Daiyá Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ nduutináāⁿ yā tan'dúúcā nguuchi yaⁿ'ā ni ca'a yā tan'dúúca cūū cuaaaⁿ chi dɛɛvɛ́ n'dai ngaⁿ'á yā 'tíícā. 19 'Uú deenú nducuéⁿ'ē chi diiⁿ di. Deenú chi dineⁿ'e di 'úú, chi i'téénu di 'úú, ní dichii'vɛ di 'úú. Ní vɛ́ɛ́ paciencia nanáāⁿ di. Deenú chi maaⁿ diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chi n'deee n'dáí nguɛ́ɛ́ ti ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī chi vmnaaⁿ. 20 Naati vɛ́ɛ́ duū'vī dendú'ū contra yeⁿ'ē di. Ndís'tiī ní 'cuaáⁿ nī táⁿ'ā Jezabel chi ngaⁿ'a tá chi chííⁿ chi ngaⁿ'a tá ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ngincche'ei tá 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū chí ngí'cueeⁿ tá. Ní ngaⁿ'a tá chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá o isaⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā ní cuuvi ché'e yā dendu'ū chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā ofrenda ca'a yā nátai yeⁿ'e santos chi ídolos. 21 'Úú ní ca'á lugar táⁿ'ā miiⁿ chi ndaacadaami tá yeⁿ'e chi diiⁿ tá chí nguɛ́ɛ́ n'daacā naati nguɛ́ɛ́ 'cuūⁿ ta ndaacadaami tá yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí diiⁿ tá chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní neⁿ'e tá chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā ndúúcu tá. 22 Maaⁿ ní 'úú diíⁿ chi nééné ngiitā tá miiⁿ ní nducyáácá isaⁿ'ā chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngi'cueeⁿ tá neené 'cueenu yā cuuvi. 'Tíícā maaⁿ ní diíⁿ ndúúcū nducyáácá yā nduuti chi nguɛ́ɛ́ ndaacadáámí yā yeⁿ'e chi ngi'cueeⁿ n'daataá mííⁿ. 23 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní 'caāⁿ'núⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā tan'dúúcā chi chi'cueeⁿ tá. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaācū caⁿ'á yā cadíínuuⁿ yā chi 'úú chi n'diichí dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi 'iiⁿ'yāⁿ nadicadíínuuⁿ yā ndii na staava yeⁿ'é yā. Ní 'úú nadii'vɛ́ ndís'tiī tuunu tuunu ca dendu'ū chi diíⁿ nī. 24 Chuū ngaⁿ'á ngii ndís'tiī ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ní chi snée yā na yáāⁿ Tiatira chi nguɛ́ɛ́ diíⁿ yā tan'dúúcā chi ngi'cueeⁿ táⁿ'ā miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ̄ chi nuuⁿndi s'eeⁿ chi ch'ɛɛtɛ chí yeⁿ'e yáāⁿn'guiinūuⁿ. Tan'dúúcā chi ngaⁿ'a náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ 'úú ngaⁿ'á chi nguɛ́ɛ́ cu'neéⁿ táámá dendú'ū chi díítūu nanáāⁿ ndís'tiī. 25 Naati chííⁿ chi 'āā vɛ́ɛ́ yeⁿ'é nī cundɛɛ́ nī cuidado yeⁿ'ē ndii 'úú nindaá nanáāⁿ nī. 26 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní nguuvi nguuvi diíⁿ yā tan'dúúcā 'úú neⁿ'é ndíí cuaaⁿ ná n'giinu, 'úú ní ca'á ntiiⁿnyuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e

nducuéⁿ'ē naciones. [27] Ní caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chiidá tee
yā poder 'úú chi 'úú ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e
nducuéⁿ'ē naciones ndúúcū 'áámá nduucu
cūū yeⁿ'é. Ní ndúúcū nduucu cūū miiⁿ
'cueⁿ'é naciones chí chīcheiyei tan'dúúcā
chi naciones ní 'aama vaso yeⁿ'e yáⁿ'āa chi
'cueēeⁿ. [28] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛɛ yā yeⁿ'e
tanducuéⁿ'ē 'úú ní ca'á 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'íⁿnyúⁿ
yeⁿ'e nguɛɛtiyaaⁿ. [29] 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ
yā 'caandiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū
s'eeⁿ.

3

*Juan idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ Sardis

[1] Díí Juan, idingúuⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndíí
tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e yáāⁿ
Sardis: Chuū ngaⁿ'a Cristo chí vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chē
espíritus yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū ndɛɛ̄chē
'ííⁿnyúⁿ s'eeⁿ. 'Úú deenú chiiⁿ chi diiⁿ di.
Ní deenú chi 'áárá chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ deenú
yā dii cáávā cosas chi diiⁿ di ti cánduuchi
di naati nanááⁿ 'úú dii canéé dí tan'dúúcā
chi n'díí di cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e di.
[2] Nandúúchí dí. Cunéé diītū di ní cu'téénu
ca di yeⁿ'e cosas chi vɛ́ɛ́ caati vmnááⁿ vm-
naaⁿ nguɛ́ɛ́ diiⁿ di cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē.
Cu'téénu ca di ní nguɛ́ɛ́ cuuvi cho'ōo yeⁿ'ē
chi vɛ́ɛ́ chi yeⁿ'e di. Ní 'úú n'diichí ntiiⁿnyuⁿ
chi diiⁿ di. Ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ca nanááⁿ
Ndyuūs. [3] N'gaacú di yeⁿ'e chi n'giindiveeⁿ
di chi 'iiⁿ'yāⁿ chi'cueeⁿ yā dii. Maaⁿ ní diiⁿ
di tan'dúúcā chi 'cueeⁿ di ní ndaacadaami
di yeⁿ'e chi diiⁿ di chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní
nduuti chi nguɛ́ɛ́ diiⁿ di cuidado tuu'mi
ní 'úú ndaá tan'dúúcā 'áámá chi duucu ní
nguɛ́ɛ́ cadíínuuⁿ di hora chí ndaá nanááⁿ
dii. [4] Vɛ́ɛ́ duu'vi 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chi
snée yā na yáāⁿ Sardis, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ́
dinuuⁿndí yā tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi
dinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā ndu-
ucú ndúúcū catecai cuɛ́ɛ yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní n'dai taaví yā chí cuuvi 'tíícā ndúúcu
yā. [5] 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛɛ́ yā yeⁿ'e tandu-
cuéⁿ'ē nndaāca yā catecai cuɛ́ɛ yā. Ní
'úú nguɛ́ɛ́ nadatuūví chi duuchi yā naachi
canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Ní 'úú ní caaⁿ'máⁿ chi duuchí yā
nanááⁿ chiidá ní nanááⁿ ángeles dendú'ū.
[6] 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chííⁿ
chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

*Juan idingúu*ⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yáāⁿ Filadelfia

[7] Díí, Juan, idingúuⁿ ntúūⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
ndii tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e
yáāⁿ Filadelfia. Dendu'ū chi 'túúcā ngaⁿ'á
'iiⁿ'yāⁿ chi dɛɛvɛ taavi ca yā ní cuaacu yā.
'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ndɛ́ɛ yā llave yeⁿ'e David,
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi nn'guaaⁿ yā puerta mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi nn'gaadí yā. Ní
taachi nn'gaadí yā 'tiicá ntúūⁿ mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi nn'guaaⁿ yā. [8] 'Úú
n'diichí tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di. 'Úú n'neéⁿ
cucáávā di 'áámá cheendi va'āī chi maaⁿ ní
cánda'āī ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ cuuvi
nn'gaadí yā cheendi va'āī miiⁿ. 'Áárá chi
vɛ́ɛ́ duu'vi fuerzas yeⁿ'e di ch'iindiveeⁿ di
nduudu cuaacu yeⁿ'é ní nguɛ́ɛ́ ndaacadaami
di yeⁿ'é. [9] 'Caandiveeⁿ di yeⁿ'é. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ti ngaⁿ'á yā nduudu
yaadi. Ngaⁿ'á yā chi 'iiⁿ'yāⁿ judíos yā chi
Israel yā ní nguɛ́ɛ́ 'túúcā diíⁿ yā tan'dúúcā
'iiⁿ'yāⁿ judíos yā. Cuin'diichi di. 'Úú idíⁿ
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaá yā nanaaⁿ di ní
caantii'yá yā nanááⁿ ca'a di ní cu'téénu yā
dii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cadíínuuⁿ yā chi
'úú ní neⁿ'é dii. [10] Dii ní ndɛɛ di cuidado
yeⁿ'e nuuⁿndi chi ngaⁿ'á yeⁿ'e chi cuchɛɛ
di, ní cuchɛ́ɛ di. Ní cáávā chuū 'úú ndɛɛ́
cuidado yeⁿ'e dii yeⁿ'e tiempo chi cuchiī
chi caaⁿmaⁿ ndaá cosas chi n'diichineeⁿ yā
dii. Ní cosas miiⁿ ndaa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi
snée yā núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī. Ní n'diichineéⁿ
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi s'néeⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. [11] Cuin'diichi di. Niiⁿnuⁿ ndaá nanááⁿ
dii. Cundɛ́ɛ ca di cuidado yeⁿ'ē chi vɛ́ɛ́
yeⁿ'e di ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á
yā corona chi cuuvi yeⁿ'e di. [12] 'Iiⁿ'yāⁿ chi
cuchɛɛ́ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē, 'úú idíⁿ chi
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá caneé yā na yaācū yeⁿ'é
tan'dúúcā 'áámá pilar yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e
Ndyuūs, 'tííca yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ can'daa yā
yeⁿ'e yaācū miiⁿ. Ní 'úú idinguúⁿ nchɛɛté yā
chi dúúchí Ndyuūs yeⁿ'é ndúúcū chi duuchi
yeⁿ'e yáāⁿ yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é. Ní yáāⁿ miiⁿ
nguuvi Jerusalén chí ngai chi ndaā yeⁿ'e
va'ai chɛɛti nguuvi ní yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é.
[13] 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā
chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Laodicea

[14] Díí, Juan, idingúuⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndii tiīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yáāⁿ Laodicea: Nduudú 'cūū ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuví yā Amén chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí cuaacu yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi testigo yā ní ngaⁿ'a cuaacu yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní yeⁿ'é yā tanducuéⁿ'ē chi Ndyuūs din'dái yā. [15] 'Úú deenú tanducuéⁿ'ē chi diiⁿ di. Ní díí canee di tan'dúúcā chi nguéɛ́ ndúú 'iiⁿ'nūⁿ di ndíí nguéɛ́ ndúú 'iichɛ di. Dɛ'ɛ chúúcā n'daacā cáávā dii ndúútī chí 'iiⁿ'nūⁿ di o 'iichɛ di. [16] Cáávā chi dii ní cuūtū di, ní nguéɛ́ 'iiⁿ'nūⁿ di, ndíí nguéɛ́ ndúú 'iīchɛ̄ di, 'úú ní diíⁿ ndúúcū di tan'dúúcā chi caachí dii yeⁿ'ē na cheendí ti dii tan'dúúcā chi nuūⁿnīⁿ daaíⁿ dii, ní 'tíícā diíⁿ. [17] Díí ní 'túúcā ngaⁿ'a di chi 'cuiica di ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ neⁿ'e di ti neené n'deēe dendú'ū yeⁿ'e di vɛ́ɛ́. Naati díí nguéɛ́ deenu di chi nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ yeⁿ'e di. Ní ndaachí canée di caati canée di tan'dúúcā chi díí ní pobre di ní nguéɛ́ catecai di, ní ngueenáaⁿ di. 'Tíícā canée di. [18] 'Úú ní teé consejo dii. Cuai di yeⁿ'e 'úú 'dííⁿnguāaⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ din'dái yā cáávā nguuchi yaⁿ'ā ní 'íícú cuuvi cuaacu chi 'cuiica di. Ní cuai di catecai cuɛ́ɛ̄ chi cu'nuuⁿ di cuerpo yeⁿ'e maaⁿ di ní nguéɛ́ cuuvi 'cuináaⁿ di caavā chi nguéɛ́ catecai di. Ní cuai di yiīcū ní cu'neeⁿ di na nduutináaⁿ di ní 'íícú cuuvi snaaⁿ di. [19] 'Úú yaa'vineé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi idineⁿ'é ní diíⁿ castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Maaⁿ ní canéé chi nndáácádáámí dí yeⁿ'e chi diiⁿ di chi nguéɛ́ n'daacā. Ní serio canee di ndii staava yeⁿ'e di. [20] Cuin'diichi di. 'Úú ní caneé cheendi va'āī ní 'cuaí 'iiⁿ'yāⁿ. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é ní nn'guaaⁿ yā cheendi va'āī caavā 'úú, tuu'mi ní 'úú cho'ó cuaaⁿ chɛɛti va'āī ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní che'é ndúúcu yā ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ che'é yā nduucú. [21] 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛɛ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū 'úú ní ca'á lugar yeⁿ'e yā chi 'cuūndí yā ndúúcū 'úú na trono yeⁿ'é tan'dúúcā chí 'úú chichɛɛ́ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní ch'iindí ndúúcū chiidá na trono yeⁿ'é yā. [22] 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chi ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

4

Nducyáácá yā chi snée yā na va'ai chɛɛti nguuvi dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs

[1] Chó'ōo dendu'ū chi 'túúcā ní cuayiivi ní 'úú n'diichí cuaaⁿ 'nííⁿnúⁿ ní miiⁿ canéé 'áámá cheendi va'āī yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi canéé candá'āī. Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chi tan'dúúcā chi n'gɛɛcu trompeta. Ní nduudu miiⁿ dáámá ndúúcū nduudu chi ch'iindiveéⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní nduudu miiⁿ ní caⁿ'a nduucú 'tíícā: Dii cūchɛɛ dí 'múúⁿ ní 'úú ní 'cuuⁿ'míⁿ dii dendu'ū chi cuchiī cuayiivi.

[2] Hora mííⁿ nūuⁿ 'úú caneé maaⁿ poder Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní n'diichí 'áámá trono na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní Ndyuūs vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ. [3] 'Iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ yā na trono miiⁿ ní núúⁿmáⁿ cuerpo yeⁿ'é yā naáⁿ yā tan'dúúcā 'áámá tuūu chi 'áámá ngíí n'gai tan'dúúcā tuūu jaspe ndúúcū tuūu sardio. 'Tíícā cuerpo yeⁿ'é yā. Ní nuuⁿmaⁿ ndiivií cuaaⁿ 'diituú trono miiⁿ canee 'áámá cun'gúúⁿn'dí tan'dúúcā color yeⁿ'e tuūu esmeralda. [4] Ní nuuⁿmaⁿ ndiivií cuááⁿ 'diituú trono miiⁿ n'diīchí ndiicu cuūuⁿ tronos yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ naachi vɛ́ɛ yā. Ní nducyáácá yā vɛ́ɛ́ catecaí yā chi cuɛ́ɛ̄. Ní nducyáácá yā snúúⁿ tiíⁿ yā 'áámá corona yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ. [5] Ní yeⁿ'e trono chi naavtaⁿ'ā can'dáā 'cuaī ndúúcū dɛɛvɛ ndúúcū nduudu. Ní nanááⁿ trono miiⁿ canéé ndúúcū ndɛɛ̄chɛ̄ yaⁿ'ā ngiichi chi ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus yeⁿ'e Ndyuūs. [6] Ní canéé ntúūⁿ nanááⁿ trono miiⁿ 'áámá cosa tan'dúúcā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā tan'dúúcā 'áámá vidrio chi ngiī dɛɛvɛ n'dai. Ní naavtaⁿ'ā yeⁿ'e trono miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivii cuaaⁿ 'diituú yeⁿ'e trono miiⁿ snéé cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē va'ai chɛɛti nguuvi chi snéé 'yaaⁿ n'dáí nduutináaⁿ yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ yā ndii cuááⁿ daamí yā. Ní ndiituú nduutinaáⁿ yā núúⁿmáⁿ ch'ɛɛtɛ cuerpo yeⁿ'é yā. [7] 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi vmnááⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā 'áámá 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá 'tiicá yā. Ndii chííⁿ ndii 'uuví yā tan'dúúcā 'áámá itiindu 'lííⁿ 'tiicá yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ndii chííⁿ ndii 'iinū miiⁿ vɛɛ naáⁿ yā tan'dúúcā naáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'tííca yā. Ní ndii chííⁿ ndii cuūúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní tan'dúúcā í'yāa chi nge'e tī na 'yúúné 'tiicá yā. [8] Ní nduu cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní vɛ́ɛ́ niyaaⁿ ngɛɛchi yā 'áámá 'aamá yā ni núúⁿmáⁿ cuááⁿ 'diituú yā ní cuaaⁿ nááⁿ ngɛɛchi yā ní ndiitūú nduuti

náaⁿ yā. Nguéɛ́ intaavi'tuunuúⁿ yā ndíí nguéɛ́ ndúú nguuvi ndíí nguéɛ́ ndúú n'gaaⁿ chi caⁿ'a yā:

Dɛ'ɛ̄ chúúcā dɛɛvɛ yā, dɛ'ɛ̄ chúúcā dɛɛvɛ yā, dɛ'ɛ̄ chúúcā dɛɛvɛ yā, Señor Ndyuūs, chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ canée yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé chí ndaa yā.

9 Ní ca'áámá ca'áámá vmnéⁿ'ēe chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní diíⁿ yā honrar 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ca'á yā gracias 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi candúúchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'tíícā diiⁿ yā. 10 Ndu'u ndiicú cuūuⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē candiitín'díi yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní dich'ɛɛté yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá canée yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ s'neeⁿ yā coronas yeⁿ'e yā nanááⁿ trono miiⁿ ní caⁿ'a yā 'túúcā:

11 Díí Señor chi Ndyuūs yeⁿ'e yú, díí ní n'dai taavi di chi dich'ɛɛté yā dii, ní diíⁿ yā honrar dii, ní ngaⁿ'á yā chi tanducuéⁿ'ē poder ní yeⁿ'e di caati dii ní din'dái di tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Ní cáávā chi maaⁿ di neⁿ'e di din'dái di tanducuéⁿ'ē dendu'ū, 'tíícā diiⁿ di.

5

Libro ndúúcū 'iiti cuūchī

1 Ní n'diichí na ta'a cuaacú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ 'áámá libro chi tan'dúúcā 'áámá rollo caaca naachi canéé nguūⁿ cuááⁿ chɛɛti ndii cuaaⁿ dáámí. Ní libro miiⁿ nduudi ndúúcū ndɛ̄ɛ̄chē sellos. 2 Ní n'diichí 'áámá ángel chi vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā. Ní yuudu n'dáí 'cai yā ní caⁿ'a yā 'túúcā. ¿Dú'ū chi n'dai taavi ca chi cuuvi nn'guaaⁿ libro 'cūū ní ndivíí sellos chi nduudí?

3 Naati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ndíí nguéɛ́ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí nguéɛ́ ndúú mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ maaⁿ yáⁿ'āa cuuvi nan'guaáⁿ yā libro miiⁿ ndíí nguéɛ́ ndúú cuuvi n'diichí yā libro miiⁿ. 4 Ní 'úú Juan neené chɛɛ̄cu taaví ti nguéɛ́ ndaaca yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai taavi cá yā chi cuuvi nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ ní 'cueeⁿ yā yeⁿ'ē. Ndíí nguéɛ́ ndúú cuuvi snaaⁿ yā libro miiⁿ. 5 Tuu'mi ní 'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē caⁿ'a yā chii yā 'úú: Díí nguéɛ́ cuɛɛcu di. Cuin'dííchí dí. Jesucristo chi duuchi 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá, chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Judá chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata David, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chichɛɛ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē ní cuuví nan'guaáⁿ yā libro miiⁿ ní cuuvi cáánteéⁿ yā ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē sellos.

6 Tuu'mi ní n'diichí chi naavtaⁿ'ā yeⁿ'e trono miiⁿ ní naavtaⁿ'ā yeⁿ'e ndu'u cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní naavtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ n'diichí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī chi chééndii yā. Ní n'diichí chi vɛ́ɛ́ seña na cuerpo yeⁿ'e yā chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā 'yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ vɛ́ɛ́ ndɛ̄ɛ̄chē duuⁿnííⁿníⁿ yā ní ndɛ̄ɛ̄chē nduutináaⁿ yā chi ndɛ̄ɛ̄chē espíritus yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs dicho'ó yā núúⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdī. 7 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'é yā ní ndaá yā ní sta'á yā libro miiⁿ yeⁿ'e ta'ā cuaācú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ. 8 Ní taachi sta'á yā libro miiⁿ ní ndúú cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndúúcū ndiicú cuūuⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē chintii'yá yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ. Ní ca'áámá ca'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ candɛɛ yā arpas yeⁿ'e yā. Ní ndɛɛ́ yā chiitɛ yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ndiituú ndúúcū cúⁿ'úyaa. Ní 'yaaⁿ'miⁿ yeⁿ'e cúⁿ'úyaa miiⁿ chííⁿ chi ngaⁿ'anguá'āa 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Ndyuūs. 9 Ní chiitá yā 'áámá canto chí ngai chi 'tíícā:

Díí ní n'dai taavi di chi cuta'a di libro miiⁿ ní cáánteeⁿ di sellos yeⁿ'ē caati 'iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā dii. Ní dii cáávā yuūúⁿ yeⁿ'e di cái di nús'ūū chi cuuví 'nū yeⁿ'e Ndyuūs nús'uu. Ní nús'uu ní yeⁿ'e nducyáácá raza yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē idioma ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē yáāⁿ, ní yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación. 'Tíícā nús'uu.

10 Ní dii ní din'dái di nús'uu ní diiⁿ di chi reyes nús'uu, ní diiⁿ di chi chiiduú nús'uu cucáávā Ndyuūs yeⁿ'e yú. Ní 'iicú cuuvi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ 'nū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

11 Ní cuaaⁿ 'nííⁿnúⁿ n'diichí ní ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'ē 'yaaⁿ n'dáí ángeles chi snée yā cuaaⁿ 'diituú yeⁿ'e trono miiⁿ ní yeⁿ'e nduu cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ní yeⁿ'e 'iiⁿntyéⁿ'ē s'eeⁿ. Ní ángeles ní n'deee n'dáí yā chi ngii yā ndiichi millares ndii chííⁿ cuuvi millares ndúúcū millares ndúúcū millares. 12 Ní yuudu n'dai caⁿ'a nducyaaca s'eeⁿ:

'Iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā ní n'dai taavi cá yā

chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dich'εεté yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ sta'á yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder ndúúcū tanducuéⁿ'ē vaadī 'cuiica ndúúcū tanducuéⁿ'ē vaadī deenu ndúúcū tanducuéⁿ'ē fuerzas ndúúcū tanducuéⁿ'ē honra ndúúcū tanducuéⁿ'ē vaadī dεεvε ngíí ndúúcū chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dich'εεté yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

13 Ní ch'iindiveéⁿ ntuúⁿ nduudu yeⁿ'e nducyaaca chi snéé na va'ai chεεti nguuvi ndúúcū nducyaaca chi snéé vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'cūū ndúúcū nducyaaca chi snéé maaⁿ yáⁿ'āa ndúúcū nducyaaca chi snéé ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, nducyaaca chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e nducueⁿ'ē chi vɛ́ɛ́ ní ngiita yā 'tíícā:

Cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ dich'εεté 'nū dii ní diíⁿ 'nū honrar dii. Ní caⁿ'a 'nū chi vaadī dεεvε ngii ndúúcū poder ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī.

14 Ní ndu'u cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Tíícā cuuvi. Ní ndu'u ndiichi cuūuⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē chintii'yá yā ní s'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá canéé yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

6

*Ye*ⁿ'e ndεɛ̄chɛ̄ sellos

1 Cuayiivi ní n'diichí taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī nan'guáaⁿ yā 'áámá chɛ́ɛ́ sello yeⁿ'e chi naachi ndεɛ̄chɛ̄ sello yeⁿ'e libro miiⁿ. Ní ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e 'áámá chɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chi cuuúⁿ yā chi canduuchi. Ní neené diitūu n'gai yā tan'dúúcā daavi ní caⁿ'a yā: Cuchíi di ní n'diichi di.

2 'Úú ní n'diichí ní mííⁿ cánéé 'yúudūu cuɛ́ɛ̄ ndúúcū 'áámá saⁿ'ā candúu sa 'iiti miiⁿ. Ní ndεε sa 'áámá arco na ta'a sa. Ní ca'a yā 'áámá corona saⁿ'ā miiⁿ ní can'daā sa chi 'cuuⁿ'miⁿ sa. Ní diiⁿ sa chí cuchεε sa yeⁿ'e enemigo yeⁿ'e sa.

3 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ ndii 'úúví sello yeⁿ'e libro miiⁿ ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e ndii chííⁿ ndii 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí naachi cuuúⁿ yā, ní caⁿ'a yā: Cuchíi di ní n'diichi di.

4 Tuu'mi ní n'diichí. Can'daā táámá 'yúúdūu chi cuá'a tī ndúúcū 'áámá saⁿ'ā candúu sa 'iiti miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ sta'a sa 'áámá machete chí ch'εεtε chí 'uūvī lados 'caāiⁿ chi táámá yā ca'a sa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ndεε sa poder chi diītiinú miiⁿ chi divíi sa vaadī 'diiíⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'íícú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caⁿ'á yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'áámá yā taama yā.

5 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ ndii 'íínú sello ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e ndii chííⁿ ndii 'íínú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi caⁿ'a yā 'túúcā: Cuchíi di ní n'diichi di. Ní n'diichí 'áámá 'yuūdūu cuáīⁿ. Ní saⁿ'ā chi candúu sa 'yuūdūu miiⁿ ndεε sa 'áámá cūū caadi na ta'a sa.

6 Ní ch'iindiveéⁿ nduudu naavtáⁿ'ā yeⁿ'e na cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí caⁿ'a 'tíícā: 'Áámá kilo yeⁿ'e trigo ní nditiiⁿ'yuⁿ caadi, ní 'iiⁿnū kilos yeⁿ'e cebada ní nditiiⁿ'yuⁿ caadi. Nguɛ́ɛ́ diiⁿ di daño yeⁿ'e aceite, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'e vino ti nduu 'uuvi naaⁿ ní nduuví n'deee n'dáí.

7 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ ndíí cúūuⁿ sello miiⁿ ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ndii chííⁿ ndíí cuūuⁿ 'iiti miiⁿ chi caⁿ'a 'túúcā: Cuchíi di ní n'diichi di.

8 N'diichí ní snaáⁿ 'áámá 'yúúdūu cuaaaⁿ dεεvɛ́ ndúúcū saⁿ'ā chi cundúu sa 'yúudūu miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní nguuvi sa vaadī n'gii. Ní cuaaⁿ daami sa cuchiī taama saⁿ'ā chi mensajero yeⁿ'e vaadī n'gíí chí tá'āa ní nguain'dai almas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ca'á yā poder saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e 'áámá cuarto parte yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi saⁿ'ā s'eeⁿ diiⁿ sa caandaá s'eeⁿ. Ní 'íícú ch'iīⁿ'nūⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ ní ndúúcū 'áámá vaadī cuiicu ní ndúúcū ca'ai ní ndúúcū 'iiti taaⁿ. Ní 'tíícā saⁿ'ā s'eeⁿ ch'iīⁿ'nūⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ.

9 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ ndii nyuⁿ'u sello miiⁿ, n'diichí mááⁿ nátaī ní n'diichí almas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní cáávā chi ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'e Ndyuūs. 10 Ní almas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yuudu n'dáí 'caí yā ní caⁿ'a yā: N'dii Señor chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e nī, n'dii chi dεεvε nī ní cuaacú nī, ¿ndíí dɛ'ɛ̄ tiempo caⁿ'á nī n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní diíⁿ nī castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chi ch'iiⁿ'núⁿ yā nú'suu?

11 Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ca'á yā 'áámá 'áámá yā catecai cuɛ́ɛ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'á

yā 'tíícā: Ndís'tiī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ cá ndíí taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'caaⁿ'núⁿ yā tanáⁿ'ā ca 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ ntiiⁿnyúⁿ yeⁿ'e Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ chi hermanos yeⁿ'é nī. Ní canéé chi 'cuūvi yā tan'dúúcā ndís'tiī ch'ií nī.

12 Ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī taachi nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ sello miiⁿ. Ní n'diichí chi díítūu n'dáí nuⁿ'u yáⁿ'āa yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. N'diichí 'yáⁿ'ā miiⁿ chíí tan'dúúcā chi cuáíⁿ catecaí yā chi cuáíⁿ yeⁿ'e luto. Ní 'iiyū miiⁿ ní nduuví cua'āa tan'dúúcā yuūúⁿ. 13 Ní 'ííⁿnyúⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nanguuvi ní sn'daā ndii na yáⁿ'āa. Ní tan'dúúcā chi ingéē tá'ā n'gui'i yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídii taachi ndaā 'áámá 'yúúné tááⁿ 'tíícā sn'daā 'ííⁿnyú s'eeⁿ. 14 Ní nanguuvi ní ch'iinu yeⁿ'ē ní nduuvi 'lííⁿ tan'dúúcā chi n'gɛɛ̄cu yú 'áámá caaca. Ní 'áámá 'áámá yiīcū ndúúcū 'áámá 'áámá isla ní nuⁿ'u yeⁿ'e na lugar yeⁿ'ē. 15 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, reyes ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ɛɛtɛ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ comandantes ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iiví yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi libre yā, nducyáácá yā chɛɛti núúⁿ n'de'ei yā na yiivi yáává ní nguááⁿ na tuūu yeⁿ'e yiīcū. 16 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā chii yā icyáⁿ'ā ndúúcū tuūu: Ndís'tiī icyáⁿ'ā ndúúcū tuūu, cun'dáá nduú nī vmnaaⁿ yeⁿ'e nús'uu ní cunūūⁿ n'dé'ei nī nús'uu yeⁿ'ē nanááⁿ Ndyuūs chí vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní yeⁿ'e castigo chi neené diītūu n'dai chí Jesucristo chí nguuvi 'iiti cuūchī tée yā nús'uu.

17 Caati 'āā ndaā nguuvi ch'ɛɛtɛ miiⁿ taachi Ndyuūs ca'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ¿Du'ū cuuvi cuchéé castigo 'cūū?

7

Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi señalado yā yeⁿ'e tribus yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel

1 N'diichí dendú'ū chi 'túúcā, ní cuayiivi 'úú n'diichí cuūuⁿ ángeles chi chééndii yā ndu'u cuuúⁿ esquinas yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ángeles s'eeⁿ índɛɛnee yā ndii chííⁿ ndii cuuúⁿ 'yúúné yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū. Ní 'íícú 'yúúné s'eeⁿ nguéé chéenū diituú na yáⁿ'āa ndíí nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, ndíí nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá yáⁿ'á. 2 Ní n'diichí ntuúⁿ tááámá ángel chi cuchii yā naachi can'daa 'yáⁿ'ā. Ní ndɛɛ yā na ta'a yā 'áámá sello yeⁿ'é Ndyuūs chí canduuchi. Ní ángel miiⁿ yúúdú n'dáí ngaⁿ'a yā ndu'u cuūuⁿ ángeles chi sta'á yā poder chi ditiīnú yā chi dííⁿ yā daño na yáⁿ'āa 'cūū ndúúcū ná nuuⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

3 Ní ángel miiⁿ ngaⁿ'á yā 'túúcā: Ndís'tiī ángeles, nguéé dííⁿ nī daño yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e yáⁿ'á ndíí taachi s'nuúⁿ 'nū 'áámá sello yeⁿ'e Ndyuūs na nchéɛtɛ̄ 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs yeⁿ'e yú.

4 Ní ch'iindiveéⁿ chi duuchi 'iiⁿ'yāⁿ chi chiī sellado yā ní ngii yā 'áámá ciento 'uūvī ngɛɛcú cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē tribus yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 5 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Judá ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Rubén ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Gad ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 6 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Aser ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Neftalí ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Manasés ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 7 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Simeón ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Leví ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Isacar ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 8 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Zabulón ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā José ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tribu yeⁿ'e ndaata saⁿ'ā Benjamín ní ndií yā sellado yā ndiichúúví mil.

Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ catecai cuɛ́ɛ yā

9 Cuayiivi ní n'diichí n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación, yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē raza, yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē daveedi ndúúcū tanducuéⁿ'ē davaacu chi ñ'dááⁿ, yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē yáāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chééndii yā nanááⁿ trono miiⁿ ní nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī. Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi didúúché yā. Nducyáácá yā vɛ́ɛ́ catecai yā

cuɛ̄ɛ̄ ní ndɛɛ yā yiiⁿnyúⁿ na ta'á yā. [10] Ní
nducyáácá yā 'cai yā yiicú yā ní caⁿ'a yā
'tíícā:
Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ndúúcū
Cristo chi nguuvi 'iiti cuūchī
nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. [11] Ní
nducyaaca ángeles s'eeⁿ ní ch'ɛɛtɛ
yā núúⁿmáⁿ 'diituú yeⁿ'e trono
miiⁿ ndúúcū ndu'ū ndiicú cuūuⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcū ndu'u cuūuⁿ
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nducyaaca yā
candiītín'dii yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní dich'ɛɛté yā
Ndyuūs. [12] Ní 'tíícā caⁿ'a yā:
'Tíícā va. Di'chɛɛtɛ yú Ndyuūs chi dɛɛvɛ
ngii yā chí deenu yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Caⁿ'a yú gra-
cias Ndyuūs. Ní diiⁿ yú honrar
'iiⁿ'yāⁿ. Ní nducuéⁿ'ē poder ndúúcū
nducuéⁿ'ē fuerzas ní yeⁿ'e yā. Ní
'tíícā canéé Ndyuūs yeⁿ'e yú cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíícā.
[13] Cuayiivi ní 'áámá 'iiⁿntyéⁿ'ē
nan'guɛɛcútaⁿ'a yā ní itiinguuneéⁿ yā 'úú:
¿Dú'u rá 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ catecai cuɛ́ɛ yā ní
tií chiicá yā?
[14] Ní 'úú ní ngaⁿ'á: N'dii, Señor, deenú nī
yeⁿ'e yā. Tuu'mi ní 'iiⁿntyéⁿ'ē miiⁿ caⁿ'a yā:
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chiica yā yeⁿ'ē chi ch'eenu
taaví yā chiī ní 'āā dɛɛvé yā catecai yā
ndúúcū yuuúⁿ yeⁿ'e Cristo chi nguuvi 'iiti
cuūchī. [15] Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée
yā nanááⁿ Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono yeⁿ'é
yā. Ní dichíí'vɛ yā Ndyuūs ndii nguuvi ndii
n'gaaⁿ na yáacū yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ
yā na trono miiⁿ ní canéé yā miiⁿ ní candɛ́ɛ́
yā cuidado nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [16] Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi cuiicú yā, ní 'āā
ntɛ́ɛ́ cuuvi yaācá yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ cundáā
yaⁿ'ā vmnaaⁿ yeⁿ'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
cuuvi cuucu 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū yaⁿ'ā. [17] Caati
'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī chi vɛ́ɛ yā na
trono miiⁿ ní diíⁿ yā cuidado 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
tan'dúúcā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiti cuūchī
yeⁿ'é yā. 'Tíícā diíⁿ yā. Ní can'dáá naaⁿ
yā ní 'cuuⁿ'míⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ naachí can-
daā nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní
Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā tanducuéⁿ'ē nuūⁿnīⁿ
nduutináaⁿ yā.

8

Sello chi ndii chíiⁿ ndíí ndɛɛ̄chɛ̄ ndúúcū
incensario yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ

[1] Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī
nan'guaaⁿ yā ní divíi yā ndii chíiⁿ ndíí
ndɛɛ̄chɛ̄ sellos miiⁿ yeⁿ'e libro miiⁿ tuu'mi
ní chó'ōo tan'dúúcā maⁿ'a hora chí chiī
'diiíⁿ canéé na va'ai chɛɛti nguuvi. [2] Tuu'mi
ní n'diichí chi ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles chi
chééndii yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní ángeles
sta'á yā 'áámá trompeta 'áámá 'aamá yā
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ca'á yā trompetas.
[3] Ní cuayiivi táámá ángel chi ndɛɛ yā 'áámá
incensario yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ní ndaa yā
nanááⁿ nátai yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ní chééndii
yā miiⁿ. Ní ángel miiⁿ ní sta'á yā n'deee
n'dáí cúⁿ'úyaa. Ní ca'á yā cáávā ofrenda
dáámá ndúúcū chi ngaⁿ'angua'á yā 'iiⁿ'yāⁿ
chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní s'néeⁿ yā incienso
nanááⁿ nátai yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ chi canéé
nanááⁿ trono miiⁿ. [4] Ní 'yááⁿ'míⁿ yeⁿ'ē
cúⁿ'úyaa chí canéé na ta'a ángel miiⁿ
ndúúcū yeⁿ'e chi ngaⁿ'angua'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeēⁿdí 'cūū chi yeⁿ'e Ndyuūs ní dáámá
cuchɛɛ nanááⁿ Ndyuūs. [5] Tuu'mi ní ángel
miiⁿ sta'á yā incensario yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ
chiitú yā ndúúcū nduucyaⁿ'ā yeⁿ'e nátai
miiⁿ. Ní chingée yā vmnaaⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e
iⁿ'yeēⁿdí 'cūū. Ní ndaā daavi chi diituu
n'gɛɛcúū ndúúcū dɛɛvɛ yeⁿ'e 'cuai ndúúcū
chi 'nuⁿ'u yáⁿ'āa.

Yeⁿ'e trompetas

[6] Ní ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles chi ndɛɛ yā
trompetas ch'ɛɛtinéé yaáⁿ yā chi di'cuɛɛcú
yā trompetas yeⁿ'é yā.

[7] Ní ángel chi vmnááⁿ vmnaaⁿ di'cuɛɛcú
yā trompeta yeⁿ'e yā ní chingéē vm-
naaⁿ yáⁿ'āa yuūuⁿ ndúúcū nguuchi yaⁿ'ā
ndístáⁿ'ā ndúúcū yuūúⁿ. Ní chiichi 'iinū
parte yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūū
ndúúcū 'iinū parte yeⁿ'e yáⁿ'á chi vɛ́ɛ́.
Dáámá chiichi ndúúcū 'iinū parte yeⁿ'e
yáⁿ'á ndúúcū nducuéⁿ'ē yaātā cueēe yéⁿ'ē.

[8] Tuu'mi ní ndii chíiⁿ ndii 'úúví ángel
di'cuɛɛcú yā trompeta yeⁿ'e yā ní n'diichí
'áámá cosa tan'dúúcā 'áámá yiīcū ch'ɛɛté
chí ngiichi chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chɛɛcú yā
yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguūvi. Ní sndaā vmnaaⁿ
yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní yeⁿ'ē iⁿ'yeēⁿdí 'cūū
ná 'iinū parte yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā nduuvi
yuuúⁿ. [9] Ní ch'iī 'áámá 'iinū parte yeⁿ'e 'iiti
chi vɛ́ɛ́ chɛɛti nuuⁿniⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ ndúúcū
'iinū parte yeⁿ'e nducuéⁿ'ē barcos chi chiica
vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní ntuūvií.

10 Tuu'mi ní ángel ndii chíí^{n} ndii 'iinū mii^{n}
di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e yā ní sn'daā
'áámá 'íí^{n}nyú^{n} ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'ē nanguuvi
tan'dúúcā 'áámá táá^{n} yáácá chi ngiichi. Ní
sn'daā vmnaa^{n} ye^{n}'e 'iinū parte ye^{n}'ē yíícú
s'ee^{n} ndúúcū nuū^{n}nī^{n} chi can'daā chi vɛ́ɛ́
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 11 Ní 'íí^{n}nyú^{n} ch'ɛɛtɛ ca
mii^{n} ní chi duuchi Ajenjo chí ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n}
chí yaaá. Ní 'iinū parte ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e
yiīcū ndúúcū nuū^{n}nī^{n} chi can'daā ní nduūvī
Ajenjo chí yaaá. Ní neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ch'ii
yā chí chi'i yā nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ti neené yaaá
nuū^{n}nī^{n} mii^{n}.
12 Tuu'mi ní ángel ndii chíí^{n} ndii cuūu^{n}
di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e yā ní 'iinū
parte ye^{n}'e 'yá^{n}'ā nca'āí ndúúcū 'iinū parte
ye^{n}'ē 'iīyū ndúúcū 'iinū parte ye^{n}'e 'íí^{n}nyú^{n}.
Ní 'íícú 'iinū parte ye^{n}'e dendu'ū chi 'túucā
ní chii maāi^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ canuu^{n} dɛɛvɛ ye^{n}'ē
na 'iinū parte ye^{n}'e nguuvi. 'Tiicá ntúū^{n}
n'gaa^{n}.
13 Tuu'mi ní n'diichí 'áámá ángel
tan'dúúcā 'íí'yāa ní n'giindiveé^{n} chi n'gaí
yā naachi cue^{n}'e yā naavta^{n}'ā nanguuvi. Ní
nga^{n}'a yuudú yā 'tíícā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī,
dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī, dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na yá^{n}'āa ye^{n}'e chi cuuvi
taachi tá'iinū ángeles ca^{n}'á yā di'cuɛɛcú yā
trompetas ye^{n}'é yā.

9

1 Cuayiivi ní n'diichí ndíí nyu^{n}'u ángel
mii^{n} di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e yā ní
n'diichí 'áámá 'íí^{n}nyú^{n} chi chiīcā nanguuvi
ní chiiya na yá^{n}'āa. Ní 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ndɛ́ɛ
yā llave ye^{n}'e abismo chi 'áámá yiivɛ yá^{n}'āa
ch'ɛɛtɛ́ chí nan'guāā^{n} yáa^{n}nūu^{n} n'dáí. Ní
'áámá ángel chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ca'a yā llave
mii^{n} na ta'a 'íí^{n}nyú^{n} mii^{n}. 2 Ní ángel mii^{n}
n'guaa^{n} yā yiivɛ yá^{n}'āa ní can'dáá 'yaa^{n}'mi^{n}
ye^{n}'ē tan'dúúcā 'yaa^{n}'mi^{n} chi can'daā ye^{n}'ē
'áámá horno ch'ɛɛtɛ. Ní 'yaa^{n}'mi^{n} mii^{n} chi
can'daā ye^{n}'ē yiivɛ́ mii^{n} ní diīi^{n} chi nduuvi
maāi^{n} na 'yá^{n}'ā ndúúcū 'yúúné. 3 Ní ye^{n}'e
'yaa^{n}'mi^{n} mii^{n} can'daā langostas na yá^{n}'āa.
Ní 'iiti s'ee^{n} ní taá^{n} tī, ní chingaá tī. Ní
tan'dúúcā 'iiti dá^{n}'āi dií^{n} tī, 'tíícā cuuvi dií^{n}
tī. 4 Ní 'ii^{n}'yā^{n} dichó'o yā langostas chi
nguɛ́ɛ́ dií^{n} tī daño ye^{n}'e yaātā chi vɛ́ɛ́ na
yá^{n}'āa ndúúcū mar 'áámá naa^{n} chi yaātā
cueeé ndíí mar 'áámá yá^{n}'á, naati dámaā^{n}
cuuvi dií^{n} tī daño 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ yā
sello ye^{n}'e Ndyuūs ná nchɛɛtɛ́ yā. 5 Naati
ca^{n}'á yā chii yā langostas chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
'caa^{n}'nú^{n} tī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} naati cuuvi dií^{n} tī
chí 'cueenu yā cuuvi chi ya'ai cá yā chɛɛti
nyú^{n}'ú 'ííyú. Ní dií^{n} tī chi ya'ai cá yā
tan'dúúcā chi ya'ai ca 'ii^{n}'yā^{n} taachi cā'a 'iiti
da^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. 6 Ní nguuvi s'ee^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū in'nuú^{n} yā taacā chi
cuuvi 'cuūví yā ti ne^{n}'e yā chi 'cuūví yā,
naati nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuūví yā.
7 Ní langostas mii^{n} ní tan'dúúcā 'aama
'yúúdūu chi canee listo tī chi 'cuu^{n}'má^{n} tī
'tíícā langostas mii^{n}. Na tií^{n} tī cánduūu cosa
tan'dúúcā corona ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}. Ní naá^{n}
tī ní tan'dúúcā náá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. 8 Ní yuūdūū
tií^{n} tī tan'dúúcā yuūdūū tii^{n} n'daataá. Ní
'dii^{n}'yu^{n} tī tan'dúúcā 'dii^{n}'yu^{n} 'yáí^{n}yāa^{n}
cuá'aá. 9 Ní snúu^{n} cuerpo ye^{n}'é tī cate-
cai tan'dúúcā catecai cūū chi armadura
cūū ye^{n}'e soldado. Ní n'gɛ́ɛ́cú ngɛɛchi tī
tan'dúúcā chi n'gɛɛcu 'yaa^{n} n'dáí carros
ndúúcū 'yaa^{n} n'dáí 'yúúdūu chi ngéénu
tī ndɛɛ tī carro ye^{n}'e tī tan'dúúcā chi
ngéénu tī cue^{n}'e tī ne^{n}'e chí 'cuu^{n}'má^{n} yā.
10 Ní vɛ́ɛ́ nduucuda^{n}'ai tī tan'dúúcā nduu-
cuda^{n}'ai 'iiti da^{n}'āī ní vɛɛ 'iini ch'ɛɛtɛ na
nduucuda^{n}'ai tī. Ní ndúúcū 'iini ch'ɛɛtɛ
ye^{n}'é nduucuda^{n}'ai tī chi dií^{n} tī daño chi
ch'eenu yā chiī chɛɛti nyú^{n}'ú 'ííyú. 11 Ní
canéé 'áámá ángel ndíí tiii^{n} ye^{n}'e 'iiti s'ee^{n},
chíí^{n} chí ángel ye^{n}'ē yiivɛ yá^{n}'āa mii^{n}. Ní
ángel mii^{n} chi duuchi Abadón na nduudu
hebreo, ní Apolión ná nduudu griego chi
ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nada'tuūví tan-
ducué^{n}'ē.
12 Maa^{n} ní chó'ōo 'áámá vaadī ya'āī chi
canéé chi chó'ōo naati vɛ́ɛ́ na 'uūvī vaadī
ya'āī chi canéé chi cho'oó.
13 Tuu'mi ní ndii chíí^{n} ndii niyaa^{n} án-
gel mii^{n} idi'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'é yā
ní ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu chi cuchiī
naavta^{n}'ā ye^{n}'e chi cuūu^{n} níí^{n}ni^{n} tī chi
adorno ye^{n}'ē nátai ye^{n}'e 'dii^{n}nguāa^{n} chi
canéé nanáá^{n} Ndyuūs naachi dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs. 14 Ní nduudu mii^{n} ca^{n}'a chiī ndii
niyaa^{n} ángel mii^{n} chi ndɛɛ́ yā trompeta
ye^{n}'é yā: Dii, ángel, n'daatíí di ndu'u cuūu^{n}
ángeles chi snée i'yúú yā nii^{n}nuú^{n} na yíícú
ch'ɛɛtɛ chí nguuvi Eufrates.
15 Ní nín'daatíi yā ndú'ū cuūu^{n} ángeles
s'ee^{n} caati cuuvi 'caā^{n}'nu^{n} yā 'iinū parte
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní canéé
listo yā hora ye^{n}'ē. 16 Ní ch'iindiveé^{n} chi
chɛɛ̄ dúúché yā soldados chi sndúu sa

'yuūdūu chí ngii sa tan'dúúcā 'uuvī ciento millones.
17 Ní 'tíícā n'diichí 'yuūdūu s'eeⁿ taachi 'úú, Juan, cueⁿ'é ndúúcū espíritu yeⁿ'é. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi sndúu yā 'yúúdūu s'éénⁿ vɛ́ɛ́ catecaí yā chi armadura yeⁿ'e pecho yeⁿ'é yā ní color cuá'ā tan'dúúcā chi nguuchi yaⁿ'ā ndúúcū color cueēé nanguuvi ndúúcū color cuaaáⁿ. Ní 'yúúdūu s'eeⁿ ní tiíⁿ tī tan'dúúcā tiíⁿ 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá. Ní na cheendí tī ican'daā nguuchi yaⁿ'ā ndúúcū 'yaaⁿ'miⁿ ndúúcū azufre. 18 Ní yeⁿ'e 'iinū naaⁿ dendu'ū s'túúcā chi can'daā yeⁿ'e cheendí tī ní 'áámá 'iinū parte yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ch'īi yā ndúúcū nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ ndúúcū 'yaaⁿ'miⁿ miiⁿ ndúúcū azufre miiⁿ. 19 Ní chi ditiīnú yeⁿ'e 'yúúdūu s'éénⁿ canúúⁿ cheendí tī ndúúcū nduucudaⁿ'ai tī ti nduucudaⁿ'ai tī miiⁿ ní yaaaⁿ ní tan'dúúcā tííⁿ cúú, 'tíícā nduucudaⁿ'ai tī. Ní ndúúcū cheendí tī ndúúcū nduucudaⁿ'ai tī diíⁿ tī daño 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
20 Tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nguɛ́ɛ́ ch'īi yā yeⁿ'e daños nguɛ́ɛ́ ndaācādaamí yā yeⁿ'e dendu'ū chi diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní i'téénu yā espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿ'e 'dííⁿnguɛɛ ndúúcū santos ídolos yeⁿ'ē cúú cuaaáⁿ ndúúcū santos ídolos yeⁿ'e tuūu ndúúcū santos ídolos yeⁿ'e yáⁿ'á. Dendú'ū santos ídolos nguɛ́ɛ́ cuuvi inaaⁿ, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi n'giindiveéⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi ngiicá.
21 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'tiicá ntúūⁿ nguɛ́ɛ́ ndaācādaamí yā yeⁿ'e chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'e ngaatu chi diíⁿ yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'e chi caⁿ'á yā ndúúcū isaⁿ'ā o n'daataá chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yeⁿ'e chi duucu yā.

10

*Ye*ⁿ'e ángel ndúúcū libro 'lííⁿ

1 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chi vɛ́ɛ́ n'deee n'dáí poder yeⁿ'e yā. Ní chiicá yā yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ní chiiyá yā. Ní vɛ́ɛ́ catecaí yā yeⁿ'e meēēⁿ. Ní vmnaaⁿ tííⁿ yā canéé cuuⁿn'gúúⁿndí yeⁿ'e nanguuvi. Ní naáⁿ yā tan'dúúcā dɛɛvɛ yeⁿ'e 'yáⁿ'ā, 'tíícā ngii naáⁿ yā. Ní ca'á yā ní tan'dúúcā columnas chi nguuchi yaⁿ'ā. 2 Ní na ta'á yā ndɛɛ yā 'áámá libro 'lííⁿ chi canda'āī. Ní ángel miiⁿ s'neeⁿ yā ca'á yā lado ta cuaacú yā vmnaaⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní s'neeⁿ yā ca'á yā lado tá 'cuee yā vmnaaⁿ na yáⁿ'āa. 3 Tuu'mi ní yuudu n'dáí 'caí yā tan'dúúcā chi n'gaī 'áámá 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá. Ní ch'íínú 'cai yā ní ndɛ̄ɛ̄chē daavi ní caⁿ'ā ndúúcū nduudu yeⁿ'ē. 4 Taachí ch'íínú ngaⁿ'ā ndu'ū ndɛ̄ɛ̄chē daavi mííⁿ 'úú ní canéé listo chi dinguúⁿ chiiⁿ chi n'diichí taachi ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu yeⁿ'e ná va'ai chɛɛti nguuvi chí caⁿ'a chiī 'úú: Nguɛ́ɛ́ dinguuⁿ di nduudu chi ngaⁿ'ā ndu'u ndɛɛchɛ daavi miiⁿ naati canúúⁿ n'de'ei di na staava yeⁿ'e di nduudu miiⁿ.
5 Ní ángel miiⁿ chi n'diichí chi chééndii vmnaaⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū vmnaaⁿ na yáⁿ'āa ch'ɛɛ́ yā ta'a yā lado ta cuaacú yā ndíí nanguuvi. 6 Ní diíⁿ yā 'áámá compromiso ní ngaⁿ'a yā: "Por Dios", Ndyuūs chi canduuchi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, Ndyuūs chí din'dái yā nánguuvi ndúúcū tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛɛ yeⁿ'ē, ndúúcū yáⁿ'āa ndúúcū tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛɛ yeⁿ'ē, ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi vɛɛ yeⁿ'ē. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā: 'Āā ntɛ́ɛ́ tiempo chi cuuvi 'naaⁿ. 7 Ti nguuvi taachi ndii chííⁿ ndii ndɛ̄ɛ̄chē ángeles ní tucá'a yā 'cuɛɛcú yā trompetas yeⁿ'e yā tuu'mi ní chiiⁿ chi Ndyuūs cunee n'de'éí yā ní 'cuiinu. Ní Ndyuūs tucá'a yā diíⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi dichíí'vɛ yā Ndyuūs.
8 Tuu'mi ní nduudu chi ch'iindiveéⁿ ndii nanguuvi caⁿ'a ntúuⁿ yā ndúúcū 'úú táámá vmneⁿ'ēe ní caⁿ'a 'tíícā: Dii, Juan, cueⁿ'e di ní cuta'a di libro 'lííⁿ chi ngaadi chi ángel miiⁿ ndɛ́ɛ yā na ta'á yā, ángel chi chééndii yā vmnaaⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū vmnaaⁿ na yáⁿ'āa.
9 Ní cheⁿ'é nanááⁿ ángel miiⁿ ní caⁿ'á chií ángel: Díí, ángel, tee di libro 'lííⁿ 'úú. Ní teé yā libro 'lííⁿ 'úú. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chiiyā 'úú: Cuta'a di ní ché'é dí libro 'lííⁿ. Ní cuuvi yaadi na cheendi di tan'dúúcā ñdi'i naati nduūvī yaāá ná chɛ̄ɛ̄ti di.
10 Tuu'mi ní sta'á libro 'lííⁿ mííⁿ chi canéé na ta'a ángel miiⁿ ní che'é. Ní chii yaadi cheendí tan'dúúcā ñdi'i. Taachi 'āā ch'íínú che'é ní nduūvī yaāá yeⁿ'e chɛ̄ɛ̄tí.
11 Angel miiⁿ ní nííⁿnúúⁿ nūuⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Díí, Juan, taama vmnéⁿ'ēe canéé chí caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'yaaⁿ n'dáí naciones ndúúcū 'yaaⁿ taavi

'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a davaacu s'eeⁿ chi ñ'dááⁿ
ní ndúúcū reyes.

11

'Uuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu
cuaacu

1 Tuu'mi ní ángel miiⁿ tee yā 'aama taaⁿ
nduu 'úú ti tan'dúúcā 'áámá nduucu chi
dicaadí yā, 'tíícā. Ní ángel miiⁿ ngaⁿ'a yā
ngii yā 'úú: Cuééndii di ní dícaadí dí yáacū
yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū nátaī. Ní dīduuchɛ di
chɛɛti yaācū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs.
2 Naati chuva'āī yeⁿ'e yáacū na patio miiⁿ
nguéé dícaadí dí miiⁿ ti chiiⁿ ní caⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ
chi nguéé i'téénu yā Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní 'caanca'a yā nducuéⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ chi
yeⁿ'é Ndyuūs 'uūvī ngɛɛcú 'uūvī 'iiyū. 3 Ní
ngaⁿ'á yā 'tíícā. 'Úú ní dicho'ó 'uūvī 'iiⁿ'yāⁿ
chi ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'é, chi caaⁿ'máⁿ
yā nduudu cuaacu yeⁿ'é 'áámá mil canee
'uūvī ciento ndúúcū 'iinu ngɛɛcu nguuvi.
Ní catecai yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chi luto yā.

4 Ná 'uūvī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngaⁿ'a cuaacu
yeⁿ'é, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúcā 'uūvī yáⁿ'á
yeⁿ'e olivas ndúúcū 'uūvī candeleros chi
snéé nanááⁿ Señor chi 'iivi yeⁿ'e yáⁿ'āa. 5 Ní
nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā diíⁿ yā
daño 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'é
tuu'mi ní can'dáā nguuchi yaⁿ'ā na cheendi
'uūvī 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'iīnū 'iiⁿ'yāⁿ chi contra
yeⁿ'e yā. Ní 'tíícā cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é
yā diíⁿ yā daño 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, canéé
chi 'cuūvi yā ndúúcū nguuchi yaⁿ'ā. 6 'Uuvi
'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'maⁿ cuaacu yeⁿ'é ni vɛ́ɛ́
poder yeⁿ'e yā chi cuuvi nn'gaadí yā nangu-
uvi ní 'íícú nguéé cueeⁿ cúúvī 'naaⁿ tiempo
chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.
Ní cuuví yā diíⁿ ntúuⁿ yā chi nuuⁿnīⁿ nduuvi
yuūúⁿ. Ní diíⁿ yā chi ndáá n'deee n'dáí ca'ai
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní diíⁿ
yā chuū 'āā dɛ'ɛ́ nūuⁿ tiempo taachi neⁿ'e
yā. 7 Ní cuayiivi taachi 'cuiinu caaⁿ'máⁿ yā
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mí 'iiti
taaⁿ chi nguuvi monstruo ní can'dáa tī
yeⁿ'e yiivɛ yáⁿ'āa ní diíⁿ caandaá tī ndúúcū
'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cuchɛɛ tī yeⁿ'e yā ní
'caaⁿ'núⁿ tī 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 8 Ní cuerpo
yeⁿ'e 'uūvī tináⁿ'ā s'eeⁿ cunéé na yúúní
yeⁿ'e yáāⁿ ch'ɛɛtɛ miiⁿ chi dáámá yáāⁿ miiⁿ
naachi 'iiⁿ'yāⁿ ca'néénga'á yā Señor Jesu-
cristo yeⁿ'e yú na cruz. Ní ndúúcū táámá
nduudu yáāⁿ ch'ɛɛtɛ miiⁿ tan'dúúcā yáāⁿ
Sodoma o yáⁿ'āa Egipto ti 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé
n'daacā ch'ɛɛtinée yā miiⁿ. 9 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
yáāⁿ s'eeⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndaataa s'eeⁿ
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e n'deee n'dáí davaacu
chi ñ'dáāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'naaⁿ na-
ciones caⁿ'á yā n'diichi yā 'uūvī cuerpo chi
tináⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'diī chɛ́ɛtī na 'íínú
nguuvi canéé maⁿ'a. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé
'cuaáⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuɛɛchi yā cuerpos
yeⁿ'e tináⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díí miiⁿ. 10 Ní
'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtinée yā na yáⁿ'āa ní neené
cuuvi yeenú yā chi n'díí nduu 'uūvī profe-
tas. Ní diíⁿ yā 'viicu. Ní dicho'ó yā regalos
yeⁿ'e 'aamá yā taama yā caati 'uuvi profetas
chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs
diíⁿ yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ néené ch'eenu yā
chiī. 11 Naati cuayiivi chi chó'ōo 'iinu nguuvi
canéé maⁿ'a Ndyuūs nadacuéeⁿ yā nduu
'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ di'va'a yā yeⁿ'e chi
n'diichi yā. 12 Ní cuayiivi mííⁿ 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu yuudu
n'dáí yeⁿ'e ná va'ai chɛɛti nguuvi chi caⁿ'ā:
Ndís'tiī, cuchɛ́ɛ nī 'muuⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
cuchɛ́ɛ yā na va'ai chɛɛti nguuvi na 'áámá
meēeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi taaⁿ yā yeⁿ'e yā
n'diichí yā chuū. 13 Ní hora mííⁿ nūuⁿ 'nuⁿ'u
taaⁿ yáⁿ'āa ní 'áámá ndiichi parte yeⁿ'e yáāⁿ
miiⁿ chi n'daā ní ndɛɛ̄chē mil 'iiⁿ'yāⁿ ch'ïi
yā taachi n'nuⁿ'u yáⁿ'āa miiⁿ. Tanáⁿ'a yā ní
dí'vá'a yā ní dich'ɛɛté yā Ndyuūs chi canéé
na va'ai chɛɛti nguuvi.

14 Chó'ōo ndii 'uuvi vaadī yá'āī naati ní
ndii chííⁿ ndii 'iinu miiⁿ ndaa núúⁿ.

Yeⁿ'e ángel chí di'cuɛɛcú yā ndíí
ndɛɛ̄chē trompeta

15 Ní ndii chííⁿ ndii ndɛɛ̄chē ángel
miiⁿ di'cuɛɛcú yā trompetas yeⁿ'e yā ní
ch'iindiveéⁿ 'naaⁿ nduudu yuudu na va'ai
chɛɛti nguuvi chi ngaⁿ'ā:

Maaⁿ ní Señor Ndyuūs yeⁿ'e yú ndúúcū
Cristo ní vɛɛ poder yeⁿ'é yā tiempo
maaⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā
cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
'iiⁿntyéⁿ'ē yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdī ndúúcū
naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ti
nducuéⁿ'ē ní yeⁿ'e Cristo maaⁿ.
16 Tuu'mi ní ndu'u ndiicú cuūuⁿ
'iiⁿntyéⁿ'ē chi vɛ́ɛ yā na trono yeⁿ'e
yā nanááⁿ Ndyuūs ch'ɛɛti ndiitin'díi
yā ndúúcū naaⁿ yā na yáⁿ'āa nanááⁿ

Ndyuūs ní dich'εεtέ yā Ndyuūs. [17] Ní
ngaⁿ'a yā:
N'diī Señor Ndyuūs chi vέέ tanducuéⁿ'ē
dendu'ū poder yeⁿ'e nī, n'diī chi
canée nī tiempo maaⁿ ní canée nī
tiempo ndíí vmnaaⁿ ní canéé nī ndíí
tiempo chi cuchiī. Teé 'nū gracia
n'diī, Ndyuūs, ti n'diī ní sta'á nī
poder chi yeⁿ'é nī chí ch'εεtε n'dai.
Ní n'diī ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ nī maaⁿ.
[18] Ní maaⁿ ní ndaa tiempo chi dituūví
nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi idituuví yā
íⁿ'yeeⁿdī. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones chi
nguέέ i'téénu yā ní nduuvi taáⁿ yā
ti ndaā nguuvi chi ca'á nī castigo
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní hora chi cu-
uvi n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿ'e tináⁿ'ā
s'ee. Ní ca'á nī premio 'iiⁿ'yāⁿ pro-
fetas chi dichíí'vē n'diī ní ngaⁿ'á yā
nduudu cuaacu yeⁿ'é nī. Ní ca'á
nī nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā
n'diī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi dich'εεtέ yā
n'diī, 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, nducyáácá
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs.
[19] Tuu'mi ní 'áámá yā n'guaaⁿ yā cheendi
va'āī yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e Ndyuūs, yáacū chi
canéé na va'ai chεεti nguuvi. Ní mííⁿ canéé
arca chi caja naachi canéé compromiso
yeⁿ'e Ndyuūs. Ní canéé chεεti yáacū miiⁿ.
Ní n'diichí 'cuāī ndúúcū n'deee n'dáí ruido
ndúúcū daavi n'nuⁿ'u na yáⁿ'āa ndúúcū
'aama cúúvī yuūūⁿ.

12

N'daataá ndúúcū 'iiti dragón

[1] Tuu'mi ní vέέ 'áámá seña chi nééné
ch'εεtε chi ch'iⁿ'i na va'ai chεεti nguuvi.
N'diichí 'áámá n'daataá chi canuuⁿ tá cate-
cai tan'dúúcā 'yáⁿ'ā. Ní 'iiⁿnyuⁿ miiⁿ ní
canéé maaⁿ ca'a tá. Ní canúūⁿ tiiⁿ tá 'áámá
corona ndúúcū ndichuuvi 'iiⁿnyuⁿ. [2] Ní hora
mííⁿ nūuⁿ ní cuuvi 'cuundiyáāⁿ daiya tá ní
'cāi yiicu tá ndúúcū vaadī ya'ai chi cuuvi
'cuundiyáāⁿ daiya tá. Neené ch'eenu tá
chiī ní 'āā 'cuέέ 'cuundiyáāⁿ daiya tá. [3] Ní
nííⁿnuúⁿ nūuⁿ vέέ táámá seña chi nééné
ch'εεtε chi ch'iⁿ'i nanguuvi. N'diichí 'áámá
'iiti cuá'āa chi ch'εεtε ca chi nguuvi dragón.
Ní vέέ ndεēchē tiíⁿ tī ní ndiichí duuⁿniiⁿníⁿ
tī. Ní canduu tiíⁿ tī ndεēchē coronas 'áámá
'áámá ca'áámá cā'aama tiíⁿ tī. [4] Ní dragón
miiⁿ ndúúcū ndúúcudaⁿ'ai tī diíⁿ tī chín'daā
na 'iinu parte yeⁿ'e 'iiⁿnyúⁿ yeⁿ'e nangu-
uvi ní chiiya ndii na yáⁿ'āa. 'Iiti dragón
miiⁿ chééndii tī nanááⁿ n'daataá chí 'cu-
undiyáāⁿ daiya tá ní 'íícú cuuvi che'é tī
daiya tá miiⁿ taachi 'cuundiyáāⁿ. [5] Tuu'mi
ní n'daataá miiⁿ ní ch'iiⁿndiyáāⁿ 'áámá
saⁿ'ā 'lííⁿ. Saⁿ'ā 'lííⁿ miiⁿ canéé chi diituu
caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē na-
ciones yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdī ndúúcū 'áámá ndu-
ucu cūū. Ní nííⁿnuúⁿ nūuⁿ 'áámá yā sta'a
yā saⁿ'ā 'lííⁿ mííⁿ ni cunaⁿ'á yā ndúúcū
dacuá'āa miiⁿ na va'ai chεεti nguuvi naachi
canéé Ndyuūs chi vέε yā na trono yeⁿ'e
yā. [6] N'daata miiⁿ ní chéénū ta na yáⁿ'āa
cuūⁿmaⁿ naachi nguέέ ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ ní
miiⁿ nūuⁿ Ndyuūs din'dái yā 'áámá lugar
cáávā táⁿ'ā miiⁿ. Ní miiⁿ Ndyuūs ca'á yā
chi che'e tá 'áámá mil canee 'uūvī ciento
nduuyu canéé 'iinū ngεεcu nguuvi.

[7] Cuayiivi ní vέέ 'aama caandaá ch'εεtε
na va'ai chεεti nguuvi. Angel Miguel chi
ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū ángeles yeⁿ'é yā
'cuⁿ'u yā contra yeⁿ'e 'iiti dragón. Ní
'iiti dragón miiⁿ ndúúcū ángeles yeⁿ'é tī
'cuⁿ'u tī ndúúcū ángel Miguel miiⁿ. [8] Naati
'iiti dragón miiⁿ nguέέ dííⁿ tī ganar caan-
daá ch'εεtε miiⁿ. Ní 'āā ntέέ vέέ lugar
cááva tī na va'ai chεεti nguuvi. [9] 'Áámá
'iiⁿ'yāⁿ ch'εεcú yā 'iiti dragón miiⁿ ndúúcū
nducyaaca ángeles yeⁿ'é tī ndíí iⁿ'yeeⁿdí
'cūū. 'Iiti dragón miiⁿ chi ch'εεtε ní
'iiti cúú miiⁿ ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ chi
yááⁿn'guiinūuⁿ chi Satanás. 'Iiti cúú miiⁿ ní
chinnche'éí tī núúⁿmáⁿ íⁿ'yeeⁿdī.

[10] Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu
chí diītūū n'dai yeⁿ'e na va'ai chεεti nguuvi
chi ngaⁿ'a 'tíícā: Maaⁿ ní ndaā tiempo chi
Ndyuūs yeⁿ'e yú nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā chi rey
yā. Ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē
dendu'ū yeⁿ'e yā. Ní Cristo ch'iⁿ'í yā chi
'iiⁿntyéⁿ'e yā caati saⁿ'ā miiⁿ chi Satanás
chí ca'a sa nuuⁿndi yeⁿ'e hermanos yeⁿ'e
yú ndíí ngúúví ndíí n'gááⁿ nanááⁿ Ndyuūs,
'iiⁿ'yāⁿ ch'εεcú yā saⁿ'ā miiⁿ ndii va'ai chεεti
nguuvi ndii na yáⁿ'āa. [11] Ní hermanos yeⁿ'e
yú chichεέ yā yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ cáávā
yuūuⁿ yeⁿ'e Cristo chi nguuvi 'iiti cuūchī,
ní cáávā chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e
Ndyuūs, ni cáávā chi nguέέ 'va'á yā yeⁿ'e
vida yeⁿ'e maáⁿ yā chi ch'ii ya cáávā Señor
Jesucristo yeⁿ'e yú. [12] Ndís'tiī chi canéé

na va'ai chɛɛti nguuvi yeenú nī, naati dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī yeⁿ'é nducyaaca chi snéé na yáⁿ'āa 'cúū ndúúcū nducyaaca chi snéé na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā caati yááⁿn'guiinūuⁿ ndaa sa nanáaⁿ yā. Ní neené taaⁿ sa ti deenu sa chí 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'naaⁿ sa na iⁿ'yeēⁿdī.

13 Taachi 'iiti dragón miiⁿ ní chicadíínuuⁿ tī chi 'āā candiití tī ndíí na yáⁿ'āa, cheⁿ'e tī can'dáa tī n'daataá chi ch'iiⁿndiyáāⁿ daiya tá chi 'cueenu tá cuuvi. 14 Naati 'áámá yā ca'a yā n'daata miiⁿ 'uūvī ngɛɛchi tá tan'dúúcā ngɛɛchi 'íí'yāa chi ch'ɛɛtɛ ca. Ní 'iicú cuuvi caavā tá nanguuvi ní caⁿ'a tá lugar yeⁿ'e tá naachi nguɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní yaⁿ'ai canee tá yeⁿ'e 'iiti cúú chi yááⁿn'guiinūuⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ca'á yā chi che'e tá 'iīnū ndúuyū canéé maⁿ'a. 15 Ní cúú miiⁿ tun'dáa tī na cheendi tī n'deee n'dáí nuūⁿnīⁿ tan'dúúcā nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e 'áámá yíícú. Ní nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní nduuvi yíícú chí cuuvi candɛɛ̄ táⁿ'ā miiⁿ ti 'tíícā neⁿ'e cúú miiⁿ. 16 Naati yáⁿ'āa miiⁿ chinnee n'daataá mííⁿ ti n'da'ai tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ n'da'áí yā cheendí yā ní yáⁿ'āa mííⁿ chi'i nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní cheēnū nuūⁿnīⁿ miiⁿ chɛɛti yáⁿ'āa, nuūⁿnīⁿ chi 'iiti dragón miiⁿ tun'dáa tī ndúúcū cheendí tī. 17 Ní ndúúcū chuū 'iiti dragón miiⁿ neené taaⁿ n'dáí tī ndúúcū n'daataa mííⁿ ní chéⁿ'e tī cuⁿ'ú tī ndúúcū taináⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'ē n'daataa miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chi ngaⁿ'a mandamiento yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'áámá caneé yā ndúúcū nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesucristo.

13

*Ye*ⁿ'e 'uūvī 'iiti taaⁿ chi nguuvi monstruo

1 Tuu'mi ní taachi chééndií vmnaaⁿ yáⁿ'āa ndúútīi yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ n'diichí chi can'daa 'áámá 'iiti chi ch'ɛɛtɛ taavi ca yeⁿ'e nuuⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 'Iiti miiⁿ ní nguuvi monstruo ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ tííⁿ tī ndúúcū ndiichi duuⁿniiⁿníⁿ tī. Ní vmnaaⁿ 'áámá 'aama duuⁿniiⁿníⁿ tī sndúūⁿ 'áámá corona. Ní canéé nguūⁿ ca'áámá cā'aama tííⁿ tī chi duuchi chi nguɛ́ɛ́ inee yíínūu Ndyuūs. 2 'Iiti chí monstruo chí ch'ɛɛtɛ mííⁿ chí n'diichí ní tan'dúúcā 'iiti chi leopardo, 'tiicá tī. Ca'a tī ní tan'dúúcā ca'a oso, 'tíícā ca'a tī. Cheendí tī ní tan'dúúcā cheendi 'yáíⁿyāaⁿ cuá'aá, 'tíícā cheendí tī. 'Iiti dragón miiⁿ ca'á tī poder yeⁿ'é tī ndúúcū trono yeⁿ'é tī na ta'a 'iiti monstruo chí ch'ɛɛtɛ miiⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ tī. 3 Ní n'diichí chi 'áámá chɛ́ɛ́ tííⁿ 'iiti monstruo chi ch'ɛɛtɛ taavi ca ní tan'dúúcā chi nca'āī 'áámá 'iiti chi n'díí ní nduūvā yeⁿ'é tī, 'tíícā 'áámá tííⁿ tī. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nééné cheⁿ'e yiinú yā yeⁿ'e chuū. Ní cueⁿ'é yā ndúúcū 'iiti monstruo miiⁿ. 4 Ní nducyaacá yā s'téénu yā 'iiti dragón miiⁿ cáávā chi ca'á tī poder yeⁿ'é tī táámá 'iiti chi monstruo chi ch'ɛɛtɛ taavi ca. Ní 'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ chi'téénu yā 'iiti monstruo miiⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā: ¿Du'u vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'ē tan'dúúcā 'iiti monstruo 'cūū? ¿Du'u cúúví 'cuuⁿ'maⁿ ndúúcū 'iiti monstruo 'cūū ní cuchɛɛ ndúúcū 'iití 'cūū?

5 Ní 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo miiⁿ chi caaⁿ'máⁿ tī dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ. Ní cunncáā ngaⁿ'a tī contra yeⁿ'e Ndyuūs. Ní di'tiinuú tī chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ tī 'túúcā chɛ́ɛ́ti 'uūvī ngɛɛcu 'uūvī 'iiyū. 6 Ní 'tíícā idiiⁿ 'iiti monstruo. Ní cunncáā ngaⁿ'a tī contra yeⁿ'e Ndyuūs ní ngaⁿ'a tī cunncáā contra yeⁿ'e chi duuchi Ndyuūs ní contra yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi naachi Ndyuūs ch'ɛɛtinée yā ní contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū Ndyuūs. 7 Ní 'tiicá ntúūⁿ 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo miiⁿ chi diíⁿ tī vaadī 'caa'va ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs ndíí chi chɛɛ tī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á tī poder 'iiti monstruo chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ tī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē raza yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē yáāⁿ ndúúcū yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē davaacu ndúúcū yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación. 8 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa cu'téénu yā 'iiti monstruo miiⁿ. 'Tíícā néⁿ'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ canéé nguūⁿ chi duuchi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti cuūchī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā Cristo ndii tiempo chi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeēⁿdī.

9 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ vɛ́ɛ́ veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā nduudu 'cūū. 10 'Iiⁿ'yāⁿ chi can'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi preso yā, 'tiicá ntúūⁿ maáⁿ yā canéé chí cuuvi preso yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ canéé chí 'cuuvi ntúuⁿ yā 'tíícā. Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs canéé chi vɛ́ɛ́ 'viichɛɛ'tíínūuⁿ ndúúcu yā ní canéé chi i'téénu yā Ndyuūs.

11 Cuayiivi ní n'diichí táámá 'iiti monstruo chi ch'ɛɛtɛ ca chi can'dáa tī nguaaⁿ yáⁿ'āa miiⁿ. Vɛ́ɛ́ 'uūvī duuⁿniiⁿníⁿ tī

tan'dúúcā 'áámá duuⁿniiⁿniⁿ 'iiti cuūchī 'tiicá tī. Ní 'iiti monstruo ndii 'uūvī indeé tī tan'dúúcā 'áámá 'iiti dragón. [12] Ní vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e 'iiti monstruo chi ndii 'uuvi chi ch'ɛɛtɛ taavi ca tan'dúúcā poder yeⁿ'ē 'iiti monstruo ch'ɛɛtɛ ca chí vmnaaⁿ. Ní diíⁿ tī chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní cu'téénu yā 'iiti vmnááⁿ vmnaaⁿ chi 'iiti monstruo chi naca'áí tī ní nduūvā yeⁿ'é tī. [13] Ní 'iiti chi monstruo chí ndii 'uūvī diíⁿ tī vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ n'dai. Diíⁿ tī chí can'daa yaⁿ'ā yeⁿ'ē nanguuvi ndíí vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'cúū ní n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū. [14] Ní caavā vaadī n'giinu chi diíⁿ tī taachi cheendií tī nanááⁿ 'iiti monstruo chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi teé tī lugar chi diíⁿ tī 'túúcā, tuu'mi ní chinnche'éí tī 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ɛɛtinée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ca'a tī orden 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi din'dái yā 'áámá santo ídolo tan'dúúcā 'iiti monstruo chi nca'áí tī ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ ní cunduuchi tī chi cuuvi santo yeⁿ'e yā. [15] Ní 'iiti monstruo chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ní ca'á tī poder 'iiti monstruo chiiⁿ ndíí 'uuví tī chi ca'á tī vida santo 'iiti ídolo miiⁿ. Ní 'íícú 'iiti santo tī cuuvi 'caaⁿ'mánⁿ tī ní diíⁿ tī chi 'cuūvi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéɛ́ i'téénu yā 'iiti santo miiⁿ. [16] Ní cuayiivi ní 'iiti monstruo chi ndii 'uūvī ní diíⁿ tī ntúūⁿ chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ pobre yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi libre yā ní ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá dichíí'vɛ yā 'iivi yā, 'iiti monstruo miiⁿ diíⁿ tī chi nducyaaca yā canéé chi ndɛɛ yā 'áámá sello na ta'a cuaacú yā o nchɛɛtɛ́ yā. [17] Ní diíⁿ ntúuⁿ tī 'tíícā. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ cuuvi cuái yā o n'diicui yā nduuti chi nguéɛ́ ndɛɛ yā sello yeⁿ'e 'iiti monstruo ndii 'uūvī o chi duuchí tī o número yeⁿ'e chi duuchí tī. [18] Ní chuū ní 'iiⁿ'yāⁿ chi déénu yā cuuvi diiⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi déénu yā caⁿ'á yā ngaⁿ'a duuchi yā chi dúúchí 'iiti monstruo ndíí 'uūvī miiⁿ ti número miiⁿ ní lado yeⁿ'e chi duuchi 'áámá saⁿ'ā. Ní número miiⁿ ní ngii jaāⁿ ciento canduū 'iinu ngɛɛcu jaaⁿ.

14

*Ngiitá 'ii*ⁿ'yāⁿ chi 'áámá ciento canéé 'uūvī ngɛɛcu cuūuⁿ mil yeⁿ'e chí nanguaⁿ'ai yā

[1] Cuayiivi ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī chi chééndii yā ná yiīcū chi nguuvi Sión. Ní nduucú yā canéé 'áámá ciento 'uūvī ngɛɛcu cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ chi ndɛɛ yā chi duuchí yā ndúúcū chi duuchi chiidá yā chi canee nguūⁿ nchɛɛtɛ́ yā. [2] Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí ngeⁿ'ē na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúcā chi yuūdūu n'gɛɛtɛ chi chíi yā n'dai nuūⁿnīⁿ o tan'dúúcā chi n'gɛɛcu 'áámá daavi ch'ɛɛtɛ; ní nduudu miiⁿ ní tan'dúúcā chi n'gɛɛcu n'deee n'dáí arpas chi idi'cuɛɛ̄cú 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tíícā nduudu miiⁿ. [3] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'deee n'dáí miiⁿ chi snée yā nanááⁿ trono miiⁿ ní nanááⁿ ndu'u cuūúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nanááⁿ 'iīⁿntyéⁿ'ē miiⁿ ní ngiitá yā 'áámá canto chi ngai. Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéɛ́ ngii n'geeⁿ yā canto miiⁿ, dámaāⁿ ndu'u chi 'áámá ciento 'uūvī ngɛɛcu cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [4] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi saⁿ'ā chi nguéɛ́ ngaⁿ'á yā ndúúcū mar 'áámá n'daataá ní nguéɛ́ n'giindivaacú yā. Ní caⁿ'a yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī 'āā tií nūuⁿ cuaaⁿ naachi caⁿ'á yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'e yā yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi ch'īi yā cáávā chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti cuūchī. [5] 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéɛ́ ngaⁿ'á yā mar 'áámá nduudu yaadi ní nguéɛ́ vɛ́ɛ́ nuuⁿndi yeⁿ'e yā nanááⁿ trono yeⁿ'e Ndyuūs.

*Ye*ⁿ'e chi ngaⁿ'ā 'iīnū ángeles

[6] Tuu'mi ní n'diichí tááma ángel ngaá yā naavtaⁿ'ā nanguuvi. Ní ángel miiⁿ ní ndɛ́ɛ yā nduudu chí canéé cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi nduudu ngai chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nanááⁿ nducuéⁿ'ē naciones ndúúcū nducuéⁿ'ē tribus yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nducyaaca davaacu yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa 'cūū. [7] Ní ángel miiⁿ caⁿ'á yā ndúúcū 'áámá nduudu díítūu: Ndís'tiī 'va'á nī Ndyuūs, dich'ɛɛtɛ́ nī 'iiⁿ'yāⁿ ti 'āā ndaa hora chi diíⁿ yā juzgar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Dich'ɛɛtɛ́ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi din'dái yā nanguuvi ndúúcū yáⁿ'āa ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcū naachí icān'daa nuūⁿnīⁿ.

[8] Ní n'diichí taama ángel can'dáa yā ángel miiⁿ ní ngaⁿ'á yā: Yáāⁿ Babilonia 'āā

ntuūvīi. Yáāⁿ Babilonia chi yáāⁿ ch'ɛɛtɛ
miiⁿ 'āā ntuūvīi ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní
diíⁿ yā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē
nación dinuuⁿndi cá yā ní caⁿ'á yā ndúúcū
n'daataá ó isaⁿ'ā chi nguɛ́ɛ́ yeⁿ'é yā ti diíⁿ yā
nuuⁿndi tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
9 Ní cuayiivi ní n'diichí ndii 'íínú ángel
miiⁿ can'dáa yā ángel s'eeⁿ ní caⁿ'a yuudu
yā: Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cu'téénu yā
'iiti monstruo miiⁿ ndúúcū 'iiti santo chi
dáámá ndúúcū 'iiti miiⁿ ni 'iiⁿ'yāⁿ ndɛ́ɛ yā
sello yeⁿ'é tī nchɛɛté yā o na ta'á yā, 10 canéé
chi cuta'á yā neené taaⁿ castigo chi Ndyuūs
caⁿ'á yā ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní castigo miiⁿ
tan'dúúcā 'áámá copa diituu ndúúcū vaadī
taaⁿ yeⁿ'e Ndyuūs. 'Tíícā va. Ní castigo
miiⁿ ní chiiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yá'áí
yeⁿ'é yā ndúúcū nguuchi yáⁿ'ā ní ndúúcū
tuūu chi nguuvi azufre chi nguuchi yaⁿ'ā
ní cuuvi chó'ōo chuū nanááⁿ ángeles yeⁿ'é
Ndyuūs ní nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti
cuūchī. 11 Ní 'yááⁿ'míⁿ yeⁿ'ē nguuchi yáⁿ'ā
miiⁿ chi castigo miiⁿ ngɛɛ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
yeⁿ'e lugar chi n'geenu yā ngii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi n'geenú yā ngii ní i'téénu yā 'iiti
monstruo miiⁿ chí ch'ɛɛtɛ taavi ca ndúúcū
'iiti chi santo yeⁿ'é tī. Ní ndɛ́ɛ yā seña
yeⁿ'é chi duuchí tī na cuerpo yeⁿ'é yā.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ ntaavi'tuunúúⁿ yā yeⁿ'e
chi ya'áí yā ndíí nguɛ́ɛ́ nguuvi ndíí nguɛ́ɛ́
n'gaaⁿ. 12 Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e
Ndyuūs ní n'giindiveéⁿ yā mandamiento
yeⁿ'é yā ní 'áámá canéé yā chi i'téénu yā
Cristo ní canéé chi vɛɛ paciencia yeⁿ'e yā.
13 Cuayiivi ní 'úú ch'iindiveéⁿ 'áámá ndu-
udu yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi ngaⁿ'a ngii
'úú 'tíícā: Díí, Juan, dingúuⁿ di chuū. Dɛ'ɛ̄
chúúcā yeenu 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā 'cuūvi yā
tiempo 'cūū ndíí tiempo chi cuchiī, 'iiⁿ'yāⁿ
chi i'téénu yā Señor. Ní 'tíícā cuuvi ngaⁿ'a
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ntaavi'tuunúúⁿ yā yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā
ní candɛɛ́ yā ndúúcu yā yeⁿ'e chi díiⁿ yā.

Cosecha yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū

14 Cuayiivi miiⁿ ní n'diichí 'áámá meēeⁿ
cuɛ́ɛ̄. Ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ vɛɛ́ yā vmnaaⁿ meēeⁿ
miiⁿ ní tandúúcā Jesucristo chi duuchi Sáⁿ'ā
chi Daiya 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Can-
duu tiíⁿ yā 'áámá corona yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ
ní na ca'á yā ní ndɛ́ɛ yā 'áámá hoz chi 'caāiⁿ.
15 Ní n'diichí táámá ángel can'dáa yā yeⁿ'e
yaācū miiⁿ yeⁿ'e Ndyuūs ní yuudu caⁿ'a yā
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛ́ yā na meēéⁿ miiⁿ.
'Cáácá dí cosecha ndúúcū hoz yeⁿ'e di ti
maaⁿ ní 'āā tiempo yeⁿ'e chi diiⁿ di cosechar
ti cosecha yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ 'āā n'daacā.
16 Nííⁿnuúⁿ nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛ́ yā na
meēeⁿ miiⁿ ch'iicá yā cosecha yeⁿ'e yā chi
canéé na yáⁿ'āa ní nta'á yā.
17 Tuu'mi ní táámá ángel can'dáa yā yeⁿ'e
yaācū miiⁿ chiiⁿ canéé na va'ai chɛɛti ngu-
uvi. Ní 'tiicá ntúūⁿ ángel miiⁿ ndɛɛ yā
'áámá hoz chi 'caāiⁿ. 18 Ní táámá ángel
chi candɛɛ́ yā cuidado yeⁿ'e nguuchi yaⁿ'ā
vmnaaⁿ nátaī yeⁿ'e yaācū miiⁿ can'dáa yā
yeⁿ'e nátaī ní caⁿ'a yuudu yā ángel chi ndɛɛ
yā hoz chí 'caāiⁿ. Dii 'caaca di ndúúcū hoz
'caāiⁿ yeⁿ'e di duuⁿnē 'lííⁿ yeⁿ'e yáⁿ'á 'lííⁿ
miiⁿ ndúúcū n'gui'i chi uvas chi canéé na
yáⁿ'āa ní cuta'a di uvas miiⁿ ti n'guí'í yeⁿ'ē
'āā n'daacā maaⁿ.
19 Tuu'mi ní ángel miiⁿ ndúúcū hoz 'caāiⁿ
yeⁿ'é yā ch'iica yā duuⁿne 'lííⁿ yeⁿ'e yáⁿ'á
chi snéé ndúúcū n'gui'i uvas yeⁿ'e chi canee
vmnaaⁿ yáⁿ'á. Ní nta'á yā n'gui'i uvas
ní s'néeⁿ yā n'gui'i uvas miiⁿ na trapiche
naachi cuta'á yā nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ chi
vino. Ní trujal miiⁿ ní tan'dúúcā castigo chi
ch'ɛɛtɛ n'dai chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a
yā 'iiⁿ'yāⁿ. 20 Ní trapiche naachi cuta'á yā
nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ canéé 'áámá lado
yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ. Ní yeⁿ'e trapiche can'daā
n'deee n'dáí yuūuⁿ chí yaacu. Ní yuūuⁿ
miiⁿ tan'dúúcā 'áámá yíícú ch'ɛɛtɛ yuūuⁿ
chi ngii caadi 'iīnū ciento kilómetros yeⁿ'ē.
Ní yaacu n'dáí indáá ndii na freno yeⁿ'e
'yúudūu.

15

Angeles ndúúcū tá ndɛɛ̄chē yá'āī

1 Cuayiivi ní n'diichí táámá señal na va'ai
chɛɛti nguuvi chí ch'ɛɛtɛ n'dai ní cheⁿ'e
yiinú yeⁿ'ē. Ní vɛɛ́ ndɛɛ̄chē ángeles ndúúcū
ndɛɛ̄chē chi cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu. Ní
ndúúcū ndɛɛ̄chē chi cuuvi 'nuūcá'ai chí
'cuiinu, ndúúcū chuú nūuⁿ 'cuiīnū tiempo
chi Ndyuūs nduuvi taáⁿ yā.
2 Tuu'mi n'diichí 'áámá nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi
tan'dúúcā vidrio ndístaⁿ'a ndúúcū nguūchī
yáⁿ'ā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi chɛɛ́ yā cuⁿ'u yā
ndúúcū 'iiti monstruo miiⁿ ndúúcū 'iiti chi
santo yeⁿ'é tī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé chi
duuchí tī ní número yeⁿ'é tī na cuerpo yeⁿ'e
yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi ichɛɛ́ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chééndii yā niiⁿnuúⁿ ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi

vidrio miiⁿ, ní ndɛɛ yā arpas chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [3] Ní chiitá yā canto yeⁿ'e Moisés, chi saⁿ'ā chi dichíí'vɛ sa Ndyuūs. Ní chiitá yā canto yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī. Ní 'tíícā nduudu chi chiitá yā:

Dii Señor Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder ndúúcu di. N'gɛɛtɛ taavi ca dii ní ngeⁿ'e yiinu yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi diiⁿ di. Dii rey yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación ní yúúní yeⁿ'e di ní cuaacu.

[4] Díí, Señor, ¿du'ū nguɛ́ɛ́ 'va'ā dii? ¿Du'ū nguɛ́ɛ́ caaⁿ'maⁿ chi dii ní neené ch'ɛɛtɛ dii ti dámaaⁿ dii chi dɛɛvɛ di? Ní ndaa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē naciones nanááⁿ dii chi dich'ɛɛté yā dii caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ n'diichi yā chi diiⁿ di tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi cuaacu ní n'daacā n'dai.

[5] Ní cuayiivi ní n'diichí chi nanguaaⁿ cheendi va'āī yeⁿ'e yáacū chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi, ní chɛɛti yaācū miiⁿ, miiⁿ canéé cuarto chí yaānūu naachi canéé tuūu ch'ɛɛté chi canéé nguūⁿ ley yeⁿ'e Moisés. [6] Ní yeⁿ'e yaācū miiⁿ can'dáā ndɛ̄ɛ̄chē ángeles. Ní ndɛɛ yā ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē chí n'nuu cá'ai yā. Ní vɛ́ɛ́ catecai yā yeⁿ'e tiīnūuⁿ chi nguuvi lino chi cuɛ́ɛ̄ ní dɛɛvɛ. Ní n'dɛɛ̄ chiīchí niiⁿnuⁿ yā ndúúcū cinta yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ. [7] Núúⁿmáⁿ chɛɛtí nūuⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ naachi na cuuúⁿ yā ní ca'a yā ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē ángeles ndɛ̄ɛ̄chē 'cuutií yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ ca'áámá ca'áámá yā 'áámá 'cuutií chi ndiituú yeⁿ'ē castigo chi neene taaⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs chi canduuchi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. [8] Ní yaācū miiⁿ ndiituú 'yaaⁿ'miⁿ chi can'daā yeⁿ'e vaadī ch'ɛɛtɛ taavi ca yeⁿ'e Ndyuūs ní yeⁿ'e poder yeⁿ'e yā. Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuví cundaa yā na yaācū miiⁿ ndíí taachi chó'ōo ndɛ̄ɛ̄chē vaadī ya'ai chi ndɛɛ ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē ángeles.

16

Ndɛ̄ɛ̄chē 'cuutií yeⁿ'e vaadī ya'ai

[1] Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu neene díítūu chi can'daā yeⁿ'e yaacu miiⁿ ní ngaⁿ'a ngii ndu'u ndɛ̄ɛ̄chē ángeles miiⁿ: Ndís'tiī ángeles, cueⁿ'é nī ní n'daaviyaí nī vmnaaⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'ē chi snúūⁿ chɛɛti 'cuutií yeⁿ'e nī chi castigo chi neené díítūu chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

[2] Ní ángel vmnááⁿ vmnaaⁿ cheⁿ'e yā n'daaviyaí yā chi snúūⁿ 'cuutií yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yáⁿ'āa ní vmnaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ndɛɛ yā sello yeⁿ'e 'iiti monstruo na cuerpo yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā 'iiti santo yeⁿ'é tī. Ní can'dáā n'dúú'ví n'gɛɛtɛ chi neené ya'ai na cuerpo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

[3] Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii 'uūvī ángel miiⁿ n'daaviyái yā 'cuutií yeⁿ'e yā vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní nduuví yuuúⁿ tan'dúúcā yuuúⁿ yeⁿ'ē 'aama tináⁿ'ā. Ní tanducuéⁿ'ē 'iiti chi snduuchí chɛɛti nuūⁿnīⁿ'yá'ā miiⁿ ch'ii tī.

[4] Ní ndii chííⁿ ndii 'íínú ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yeⁿ'e yíícú ní vmnaaⁿ yeⁿ'ē naachi can'daā nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní nducuéⁿ'ē nuūⁿnīⁿ miiⁿ nduuvi yuuúⁿ. [5] Ní niiⁿnuúⁿ nūuⁿ ch'iindiveéⁿ ángel yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ chi ngaⁿ'a yā: Dii Señor, 'āā canéé dí cuááⁿ vmnaaⁿ, ní canee di maaⁿ. Dii ní cuaacu di ti n'diichi di nuūⁿndī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [6] Ní 'tíícā diiⁿ di caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi 'áámá dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e di ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'e di. Ní maaⁿ ní dii nca'a di yuuúⁿ yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ miiⁿ chi cu'ú yā caati 'tíícā chi n'daacā chi cu'ú yā yuūuⁿ miiⁿ cucáávā chi diiⁿ yā chí nguɛ́ɛ́ n'daacā.

[7] Ní ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e 'áámá yeⁿ'e nátai chi ngaⁿ'a ngii Ndyuūs, ní ngaⁿ'a: Dii, Ndyuūs, chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder ndúúcū di, cuaacu nííⁿnyúⁿ n'diichi di nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ di chi cuaacu ní n'dai taavi.

[8] Ní n'diichí ndíí cuūuⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yeⁿ'e 'yáⁿ'ā. Ní ca'á yā poder 'yáⁿ'ā miiⁿ chi 'neeⁿ 'yáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'yáⁿ'ā yeⁿ'ē. [9] Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní chiichi yā ndúúcū 'iiⁿ'nūⁿ taáⁿ yeⁿ'e 'yáⁿ'ā miiⁿ. Ní neené taaⁿ ya'ai yeⁿ'é yā. Ní cunncáā caⁿ'a yā yeⁿ'e chi duuchi Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ poder yeⁿ'é yā yeⁿ'ē ndɛ̄ɛ̄chē cá'ai 'cūū. Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛté yā Ndyuūs.

[10] Ní n'diichí ndii nyuⁿ'u ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿ'e yā vmnaaⁿ yeⁿ'e trono yeⁿ'e 'iiti monstruo miiⁿ ní vmnaaⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'á tī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē ní canéé ná 'áámá maāiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ ní cheⁿ'enéé yā chiiya yā cáávā chi ya'ai yā. [11] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cunncáā caⁿ'a yā yeⁿ'e Ndyuūs chi canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi cucáávā chi ya'ai yeⁿ'e yā ndúúcū n'duu'vi yeⁿ'é yā. Ní nguéé nandaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

[12] Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿ'é yā vmnaaⁿ yíícú ch'ɛɛtɛ chi nguuvi Eufrates ní nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e yíícú ch'ɛɛtɛ miiⁿ nti'i. Ní n'guaāⁿ 'aama yúúní ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ reyes cuuvi cuchii yā cuaaⁿ naachi can'daā 'yáⁿ'ā na yúúní miiⁿ.

[13] Tuu'mi ní n'diichí chí can'daā 'iinū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ chi tan'dúúcā sapo, 'tíícā espíritus. Ní can'daā yeⁿ'ē cheendi 'iiti dragón miiⁿ ní yeⁿ'ē cheendi 'iiti monstruo chi ch'ɛɛtɛ taavi cá tī ní yeⁿ'e cheendi profeta chi ngaⁿ'a yā chi yeⁿ'e Ndyuūs 'yā, ní nguéé ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e maáⁿ yā. [14] Espíritus ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinūuⁿ ní diíⁿ yā señas yeⁿ'e vaadī n'giinu. Ní cueⁿ'e yā nanááⁿ nducyáácá reyes yeⁿ'ē núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nadaama yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi 'cuuⁿ'maⁿ yā nguuvi chi ch'ɛɛtɛ chi yeⁿ'é Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ nducuéⁿ'ē dendu'u poder yeⁿ'e yā. [15] Ní Cristo ngaⁿ'á yā. Cuin'diichí nī. 'Úú ní cuchií tan'dúúcā 'áámá chíduucu. Dɛ'ē chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi snduuchí yā ní snúuⁿ yā catecai yā ní nguéé 'cuɛɛtinée yā chi chiica yā chi yuucú yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ inaáⁿ yā ní 'íícú cuuvi 'cuináaⁿ yā. [16] Ní espíritus nduuvidaami yā reyes yeⁿ'e yáⁿ'āa na 'áámá lugar chi nguuvi Armagedón na davaacu hebreo.

[17] Tuu'mi ní ndii chííⁿ ndii ndɛ̄chē ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií yeⁿ'e yā na 'yúúné. Ní yeⁿ'e yáacū miiⁿ chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi mííⁿ can'daā 'áámá nduudu neene díítūu lado yeⁿ'e trono miiⁿ chí ngaⁿ'ā 'túúcā: Āā tunééⁿ nducuéⁿ'ē.

[18] Tuu'mi ní vɛ́ɛ́ 'cuaī ndúúcū nduudu s'eeⁿ ndúúcū daavi ndúúcū chi diituu n'dáí n'nuⁿ'u yáⁿ'āa. Ní ch'ɛɛtɛ ca nguéé ti tan'dúúcā chi cunee ndii tiempo chi 'iiⁿ'yāⁿ canée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. [19] Ní yáāⁿ ch'ɛɛtɛ chi yáāⁿ Babilonia miiⁿ chiī 'iīnū taaⁿ ní ducuéⁿ'ē yáāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní sndɛɛvɛ. Ní Ndyuūs nn'gáácú yā yeⁿ'e yáāⁿ ch'ɛɛtɛ chi yáāⁿ Babilonia miiⁿ. Ní ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé na yáāⁿ s'eeⁿ chi cu'ú yā vino yeⁿ'é yā chi vino yeⁿ'e vaadī taaⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní vino miiⁿ chi ca'á yā ní castigo chi neené díítūu. [20] Ní tanducuéⁿ'ē yáⁿ'āa islas ndúúcū tanducuéⁿ'ē yiīcū n'gɛɛtɛ ní ndáá inaaaⁿ. [21] Ní yeⁿ'e nanguuvi ní ndɛɛvɛ n'deee n'dáí yuūúⁿ chi neené diituú vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī. 'Áámá áámá yuūuⁿ miiⁿ n'gii tan'dúúcā 'uūvī ngɛɛcu kilos. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī caaⁿ'maⁿ taáⁿ yā yeⁿ'é Ndyuūs cáávā yeⁿ'e vaadī ya'ai miiⁿ yeⁿ'e yuūuⁿ ti castigo yeⁿ'ē vaadī ya'ai miiⁿ ní nééné díítūu.

17

*Nuuⁿ*ndi taavi yeⁿ'e 'áámá n'daataá chi nééné caⁿ'a tá ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ

[1] Tuu'mi ní 'áámá ángel naachi ndɛ̄chɛ yā chi ndɛ́ɛ yā ndu'u ndɛ̄chē 'cuutií ndáa yā nanááⁿ 'úú, ní caⁿ'a yā chii yā 'úú: Dii, Juan cuchíi di nduucú ní 'úú ní 'cuuⁿ'míⁿ dii castigo chi ch'ɛɛtɛ ca chi cuchiī vmnaaⁿ 'áámá ndaataá chi vɛ́ɛ́ cá saⁿ'ā yeⁿ'ē ta. N'daataá miiⁿ ní vɛ́ɛ yā vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā s'eeⁿ. [2] Saⁿ'ā reyes yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cueⁿ'é yā ndúúcū n'daataá miiⁿ ní n'gɛɛtinée yā ndúúcū n'daataá miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa cueⁿ'é yā ndúúcū n'daataá ó isaⁿ'ā chi nguéé yeⁿ'e yā tan'dúúcā chi cuu'ví yā ndúúcū vino yeⁿ'e tá yeⁿ'ē chi dinuuⁿndi cá yā 'tíícā.

[3] Ní 'úú canéé maáⁿ poder Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní ángel miiⁿ candɛ́ɛ yā 'úú na yáāⁿ cuuⁿmáⁿ naachi nguéé ch'ɛɛtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní mííⁿ n'diichí 'áámá n'daataá candúu tá 'áámá monstruo cuá'a tī chi ch'ɛɛtɛ ca. Ní nééné n'deēe chi duuchi chi contra yeⁿ'e Ndyuūs s'nééⁿ nguūⁿ na cuerpo yeⁿ'e 'iiti miiⁿ. Ní vɛ́ɛ́ ndɛɛchɛ tííⁿ tī ní vɛ́ɛ́ ndiichi duuⁿniiⁿníⁿ tī. [4] Ní n'daataá chi candúu ta monstruo cuá'a tī ní canuuⁿ tá vestido chi morado ndúúcū cuá'ā. Ní vɛ́ɛ́ adorno yeⁿ'ē tá chi 'dííⁿnguāaⁿ ndúúcū tuūu chi nééné yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ ndúúcū perlas. Ní ndɛɛ tá ná ta'a tá 'aama taza yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ chi diituú ndúúcū dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā chi nuūⁿndī vaatii ndúúcū chi dendú'ū yeⁿ'e chi cueⁿ'e tá ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ chi nguéé yeⁿ'e tá. [5] Ní canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi ná nchɛɛtɛ̄ tá chi canúúⁿ n'de'ei chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi 'túúcā. Yáāⁿ Babilonia ch'ɛɛtɛ chi chɛɛcuú nducyaaca n'daataá chi caⁿ'á yā ndúúcū saⁿ'ā chi nguéé yeⁿ'e yā ndúúcū nducuéⁿ'ē cosas chí nguéé

n'daacā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. [6] Ní 'úú chicadiinúúⁿ chi n'daata miiⁿ ní cuu'vi tá caati cu'u ta yuūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díi yā ti yeⁿ'e Ndyuūs ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo. Ní taachi n'diichí chuū cueⁿ'e yiinú yeⁿ'ē. [7] Tuu'mi ní ángel chi ndɛɛ yā 'úú ngaⁿ'a yā ngīi yā 'úú: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngeⁿ'e yiinu dí yeⁿ'e chuū? 'Úú ní cuuví dii chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'ē n'daataá miiⁿ ndúúcū yeⁿ'e monstruo ch'ɛɛtɛ chi ndɛ́ tī ndaataá miiⁿ, monstruo miiⁿ chi vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ tiíⁿ tī ní ndiichi duuⁿniiⁿníⁿ tī. [8] 'Iiti monstruo chi n'diichī di ní 'áámá tī chi ndii tiempo vmnaaⁿ canduuchí tī naati maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ tī, naati 'iiti miiⁿ cáámá canéé chí can'daá tī na yiivɛ́ɛ̄ yeⁿ'e yáⁿ'āa vmnááⁿ vmnaaⁿ chi caⁿ'á ti di'cuiinú tī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa ní nguɛ́ɛ́ snéé chi duuchí yā na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ndíí taachi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeēⁿdī. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngeⁿ'e yiinú yā taachi n'diichí yā 'iiti miiⁿ chi vmnaaⁿ canduuchí tī naati maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ tī. 'Āā ch'ií tī naati nnguaacunée tī ndaá tī.

[9] Ní yeⁿ'ē chúū vɛ́ɛ́ cá chi cuuvi déénu 'iiⁿ'yāⁿ. Ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ tiíⁿ tī ní chííⁿ tan'dúúcā chí ndɛɛ̄chɛ̄ yiīcū ch'ɛɛtɛ naachi n'daataá miiⁿ ní vɛ́ɛ yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē. [10] Ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ reyes. Nyuⁿ'u reyes ní ch'īi yā. Maaⁿ ní 'áámá rey miiⁿ ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ́ maaⁿ. Ní táámá rey ní canéé chi ndaá yā. Ní taachi ndaá rey miiⁿ chi ndu'u chi ndɛɛ̄chɛ̄ nguɛ́ɛ́ 'naaⁿ tiempo caneé yā íⁿ'yeēⁿdī. [11] Ní táámá 'iiti monstruo chi vmnaaⁿ canduuchí tī ní maaⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ tī ti ch'ií tī ní 'iiti miiⁿ chi rey miiⁿ ní nduuvidáámá tī ndúúcū ta ndɛɛ̄chɛ́ tī. Ní cuayiivi ní rey miiⁿ caⁿ'á yā cuuvi ndai yā chi vaadī n'gii yeⁿ'e ndii 'uūvī cuuvi chi infierno.

[12] Ní ndu'u ndiichi duuⁿniiⁿníⁿ tī chi n'diīchi di chííⁿ chí ndu'ū ndiichi reyes chi 'āā cuɛ́ɛ́ cuta'á yā poder yeⁿ'é yā naachi ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā. Taachi cuta'á yā poder ní chi cuuvi reyes ndúúcū 'iiti monstruo miiⁿ 'áámá hora nūuⁿ. [13] Ní reyes s'eeⁿ ní dáámá nūuⁿ vaanicadíínūuⁿ yeⁿ'é yā. Ní ca'a yā poder yeⁿ'é yā ndúúcū fuerzas yeⁿ'e yā na ta'a 'iiti monstruo miiⁿ. [14] Ní reyes ní 'cuuⁿ'maⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī naati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'e reyes. Ní Señor ch'ɛɛtɛ ca ní 'iivi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ señores ní rey ch'ɛɛtɛ ca yeⁿ'ē nducyaaca reyes. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi canée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'aama canee yā ndúúcū chi i'téénu yā Ndyuūs.

[15] Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'úú: Nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā s'eeⁿ chí n'diīchī di naachi vɛ́ɛ n'daataá chi caⁿ'a tá ndúúcū saⁿ'a s'eeⁿ, nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā s'eeⁿ ní chííⁿ chi yáāⁿ s'eeⁿ ndúúcū n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a n'deee n'dáí davaacu chi ñ'dááⁿ ndúúcū naciones. [16] Ní ndu'u ndiichí duuⁿniiⁿníⁿ tī chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'e monstruo miiⁿ, nguɛ́ɛ́ neⁿ'e n'daataa mííⁿ. Ní cuta'a tī ndu-cuéⁿ'ē yeⁿ'e n'daataa miiⁿ. Ní divíi tī catecai n'daataa miiⁿ ní s'neēⁿ táⁿ'ā chi yuucúū tá. Ní che'é tī yuūtɛ̄ yeⁿ'e tá. Ní 'neeⁿ yaⁿ'ā n'daataa miiⁿ ndúúcū nguuchi yaⁿ'ā. [17] Caati Ndyuūs s'néeⁿ yā na staava yeⁿ'e reyes chi dííⁿ yā 'túúcā tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi dííⁿ yā. Ní ndiichi duuⁿniiⁿníⁿ tī nduuvidaamí tī ní ca'á tī poder yeⁿ'é tī na ta'a 'iiti monstruo miiⁿ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ tī. Ní 'tíícā dííⁿ tī chi cuuví cuaacu nduudu chí ngaⁿ'a Ndyuūs. [18] Ní n'daataá chi n'diichī di chííⁿ chí yáāⁿ ch'ɛɛtɛ chi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e nducyaaca reyes chi snée yā ná iⁿ'yeēⁿdī.

18

Yáāⁿ Babilonia ntuūvīi

[1] Ní cuayiivi miiⁿ ní n'diichí táámá ángel chi ngiicá yā yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi ní vɛ́ɛ́ poder ch'ɛɛtɛ yeⁿ'é yā. Ní yáⁿ'āa miiⁿ canéé dɛɛvɛ ndúúcū dɛɛvɛ yeⁿ'e ángel miiⁿ. [2] Ní 'cai yiicú yā ní caⁿ'a yā: Yáāⁿ chi ch'ɛɛtɛ nituūvīi, yáāⁿ Babilonia chi ch'ɛɛtɛ ní nítuūvīi. Ní maaⁿ ní ch'ɛɛtinee espíritus yeⁿ'e yáāⁿn'giinūuⁿ ndúúcū espíritus chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní n'deee n'dáí 'yaada chi vaatíí snée tī yáāⁿ miiⁿ, 'yaada chi ní nguɛ́ɛ́ 'iinéé yiinú yā 'iiti. [3] Caati n'daataa miiⁿ chi yáāⁿ Babilonia miiⁿ ní ca'a tá vino chi vaadī taaⁿ yeⁿ'e tá nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní cu'ú yā vino miiⁿ chííⁿ chi yeⁿ'e chi dinuuⁿndi tá. Ní reyes yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cueⁿ'é yā na yáāⁿ miiⁿ ní dinuuⁿndí yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū dííⁿ yā negocios chi 'cuiica yā cucáávā poder yeⁿ'e vaadī 'cuiica yeⁿ'e tá.

4 Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ táámá nduudu
yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi chi ngaⁿ'a 'túúcā:
Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é, nan'daa nī yeⁿ'e yáāⁿ
miiⁿ caati nguéé diíⁿ nī nuuⁿndi ndúúcū
tá. Ní nguéé cuta'á nī yeⁿ'e vaadī yá'āī
yeⁿ'e tá. 5 Tí núúⁿndí yeⁿ'e tá n'deee n'dáí
chi ndaā ndii na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní
Ndyuūs nin'gaacu yā yeⁿ'e chi diiⁿ tá chí
nguéé n'daacā. 6 Ní ndís'tiī diíⁿ nī ndúúcū
tá tan'dúúcā chi diiⁿ tá nduucú nī. Ní ca'á
nī táⁿ'ā miiⁿ 'uūvī vueltas yeⁿ'e chí tee tá
ndís'tiī. Ní didiitú nī ndúúcū vino yeⁿ'e
taza yeⁿ'e tá ndúúcū vino chi 'uūvī veces
ditiinúú yeⁿ'e chi tee tá ndís'tiī. 7 Ní diíⁿ
nī chi 'cueenu taavi tá cuuvi ní cuuvi yá'ai
yeⁿ'e tá n'deee cá tan'dúúcā chi maaⁿ tá
dich'ɛɛtɛ maaⁿ ta táⁿ'ā ndúúcū chi vɛ́ɛ́ cá
chi sta'a tá cáávā maaⁿ tá. Ní 'tíícā nacadi-
inuuⁿ tá maaⁿ tá na staava yeⁿ'e tá. 'Muuⁿ
caneé ní 'úú vɛɛ́ tan'dúúcā 'aama reina vɛɛ́
yā. Nguɛɛ́ n'daata nguá'āa 'úú. Ní nguɛɛ
'cueenú cuuvi. 8 Ní yáāⁿ Babilonia, cáávā
chi diiⁿ tá 'túúcā, n'deee n'dáí vaadī yá'āī
ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿ'e tá na 'áámá nguuvi
nūuⁿ, chííⁿ chi cuuvi yá'ai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. Ní 'cuūvi yā ní chɛ̄ɛ̄cu yā chi ya'ai yā.
Ní cuiicu yā ní cuūcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū
nguuchi yáⁿ'ā ti Señor Ndyuūs miiⁿ ní vɛɛ́
poder yeⁿ'é yā chi ch'ɛɛtɛ taavi ca ní ngaⁿ'á
yā chi condenado yā.
9 Ní reyes yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cúū chi cueⁿ'é yā
ndúúcu tá ní dinuuⁿndí yā ndúúcu tá, ní
n'deee n'dáí vɛɛ́ yeⁿ'é yā ti diíⁿ yā tan'dúúcā
chi diiⁿ tá. Reyes miiⁿ cuɛɛ́cú yā ní yuudu
n'dáí cuɛɛcú yā taachi snaaⁿ yā táⁿ'ā miiⁿ
chi cuūcu tá ní snaaⁿ yā 'yaaⁿ'miⁿ yeⁿ'ē tá.
10 Ní 'va'á yā yeⁿ'ē tá cáávā castigo yeⁿ'e tá
ní cuééndii yā yaⁿ'ai yeⁿ'e tá ní caaⁿ'mán
yā: Dɛ'ɛ chúúcā ya'áí díí, dɛ'ɛ chúúca ya'áí
díí n'daataá chi yáāⁿ Babilonia chi ch'ɛɛtɛ
chi vɛɛ́ poder ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē, ti chɛɛti 'áámá
minííⁿyúⁿ nūuⁿ ndaā castigo yeⁿ'e di.
11 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā negocio na
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuɛɛcú yā ní yuudu n'dáí
cuɛɛcú yā cáávā yáāⁿ Babilonia miiⁿ. Ní
ya'ai yā cáávā yáāⁿ miiⁿ ti nguéé vɛɛ́
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi cuái yā yeⁿ'e
mercancía chi ndɛɛ yā. 12 Mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuaí yā yeⁿ'e chi ndɛɛ yā
chi 'dííⁿnguāaⁿ ndúúcū 'dííⁿnguɛ̄ɛ, ndúúcū
tuūu chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄, ndúúcū perlas
ndúúcū tiīnūuⁿ n'dai ca chi nguuvi lino,
ndúúcū tiīnūuⁿ seda, ndúúcū tiīnūuⁿ n'dai
ca chi cuá'ā ndúúcū tíínūuⁿ n'dai ca chi
morado, ndúúcū tanducuéⁿ'ē clase yeⁿ'e
yáⁿ'á chi yuūdū ngééⁿ, ndúúcū cosas yeⁿ'e
marfil, ndúúcū nducuéⁿ'ē cosas yeⁿ'e yáⁿ'á
chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ ndúúcū cūū cuáāⁿ, ndúúcū
cūū, ndúúcū tuūu mármol, 13 ndúúcū
canela, ndúúcū especias chi yuudu ngééⁿ,
ndúúcū cúⁿ'úyaa, ndúúcū ungüento chi
nguuvi mirra ndúúcū perfumes chi dɛɛvɛ
ngééⁿ, ndúúcū vino, ndúúcū aceite, ndúúcū
harina fino, ndúúcū trigo. Ní ndɛɛ́ yā
ntúūⁿ 'iiti s'eeⁿ yeⁿ'e carga ndúúcū 'iiti
cuūchī s'eeⁿ, ndúúcū 'yuūdūu s'eeⁿ, ndúúcū
carros, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi esclavos. 14 Ní
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi diíⁿ yā negocios miiⁿ ngaⁿ'á
yā yeⁿ'e yáāⁿ ch'ɛɛtɛ miiⁿ: Tanducuéⁿ'ē
cosas yeⁿ'e chi nguéé n'daacā n'dai chi
neⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ 'āā ntɛɛ́ vɛɛ́. Ní
nducuéⁿ'ē chi vaadī 'cuiica ndúúcū cosas
chi n'dai taavi yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'āā ntɛɛ́ vɛɛ́.
Ní 'āā ntɛɛ́ cuuví nndaāca yā tanducuéⁿ'ē
dendu'ū yeⁿ'ē.

15 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā negocios ndúúcū
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ ch'ɛɛtɛ miiⁿ, chííⁿ chi
diiⁿ chi 'cuiicá yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuɛɛtindíí
yaⁿ'áí yā ti 'va'a yā yeⁿ'e castigo yeⁿ'e yáāⁿ
miiⁿ. Ní cuɛɛcú yā ní yuudu n'dai 'cuai
yā. 16 Ní ngaⁿ'a yā: Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai
yeⁿ'e yáāⁿ Babilonia ch'ɛɛtɛ ti tan'dúúcā
'áámá n'daataá chi vɛɛ́ vestido yeⁿ'e tiinūuⁿ
lino chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ ndúúcū tíínūuⁿ chi
cuá'ā ndúúcū morado. Ní vɛɛ́ adorno yeⁿ'e
tá chi 'dííⁿnguāaⁿ ndúúcū tuūu chi yaⁿ'ai
chíí'vɛ̄ ndúúcū perlas. 17 Ní chɛɛti 'áámá
hora nūuⁿ tanducuéⁿ'ē vaadī 'cuiica yeⁿ'e
yáāⁿ miiⁿ ní ch'iinu. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
capitanes chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e barcos
ti diíⁿ yā negocios cucáávā barcos yeⁿ'e yā
ní ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā
na barcos, ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi
diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e barcos, nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní chɛɛtíndii yaⁿ'ai yā. 18 Ní
taachi n'diichí yā 'yaaⁿ'miⁿ yeⁿ'e nguuchi
yaⁿ'ā yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'cai yiicú yā: ¿Chɛɛ
táámá yáāⁿ tan'dúúcā yáaⁿ 'cūū?

19 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní s'neéⁿ yā iyaācá vm-
naaⁿ tiíⁿ yā ní chɛɛcú yā. Ní yuudu n'dai
chɛɛcú yā. Ní 'caí yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai,
dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai yeⁿ'e yáāⁿ ch'ɛɛtɛ miiⁿ.
Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛɛ́ barco yeⁿ'e yā
vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní 'cuíica yā cáávā
vaadī 'cuiica yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ, chɛɛti 'áámá

hora nūuⁿ ch'iinu yáāⁿ ch'εεtε miiⁿ ndúúcū chi vɛ́ɛ́ yeⁿ'ē.

20 Naati ndís'tiī chi canéé na va'ai chεεti nguuvi ndúúcū ndís'tiī chí apóstoles, ndúúcū ndís'tiī chi ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs, nducyáácá nī yeenú nī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ti Ndyuūs caⁿ'a yā chi condenado yáāⁿ miiⁿ. Ní Ndyuūs diíⁿ yā justicia yeⁿ'e ndís'tiī.

21 Tuu'mi ní ángel chi neené ditiinú yā sta'á yā 'áámá tuūu ch'εεtε chi tan'dúúcā 'áámá tuūu ch'εεtε yeⁿ'e molino. Ní canuúⁿ yā tuūu miiⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní ngaⁿ'á yā. 'Tíícā: Ní diitu dituuví yā yáāⁿ Babilonia chi yáāⁿ ch'εεtε miiⁿ ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā yáāⁿ miiⁿ. 22 Ní 'āā ntɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yā na yúúní yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ música yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi di'cuεεcú yā arpas, ndúúcū música yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ músicos, ndúúcū música yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'tiiví yā flautas, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi di'cuεεcú yā trompetas. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáāⁿ miiⁿ. Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yā chi 'cuεεcu tuūu yeⁿ'e molino na yáāⁿ miiⁿ. 23 'Āā ntɛ́ɛ́ n'diichí yā chidεεvε yeⁿ'e lámparas yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. 'Āā ntɛ́ɛ́ n'giindiveeⁿ yā ruido yeⁿ'e 'viicú chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā. 'Áárá chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní diíⁿ yā negocios ní ch'εεtε n'dai ca poder yeⁿ'é yā nguɛ́ɛ́ ti tanáⁿ'a yā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní chinnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones ndúúcū dendu'ū yeⁿ'e vaadī ngaatu chi diíⁿ yā.

24 Ní na yáāⁿ ch'εεtε miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nndaāca yā yuūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū yuūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū yuūuⁿ yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi ch'ïi yā.

19

1 Cuayiivi miiⁿ ní ch'iindiveeⁿ 'áámá nduudu chi ch'εεtε n'dai yeⁿ'e na va'ai chεεti nguuvi chi yeⁿ'e néené 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ngaⁿ'a yā:

Aleluya. Dich'εεtε yú Ndyuūs ti nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní vaadī dεεvε n'gii ndúúcū tanducuéⁿ'ē poder ní yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e yú.

2 Caati Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū nduudu cuaacu chí n'dai. Ngaⁿ'á yā chi n'daataá chi cueⁿ'e tá ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ ní condenado tá ti n'daataa mííⁿ ní diiⁿ tá chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū ní dinuuⁿndi yā cáávā chi néené dinuuⁿndi tá. Ndyuūs ca'a yā castigo táⁿ'ā miiⁿ caati ngée tá yuūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vε yā Cristo taachi ch'iiⁿ'nuⁿ tá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

3 Ní n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a ntúuⁿ yā: Aleluya. Dich'εεtε yú Ndyuūs. 'Yaaⁿ'miⁿ yeⁿ'e n'daataá miiⁿ chi cuucu yaⁿ'ā táⁿ'ā 'áámá chεε 'yaaⁿ'miⁿ yeⁿ'e tá chi castigo yeⁿ'e tá cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

4 Ní ndu'u ndiicú cuūuⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē ndúúcū ndu'u cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ch'eēndiitín'dii yā nanááⁿ Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono yeⁿ'é yā ní nducyaaca yā ndúúcū naáⁿ yā na yáⁿ'āa chi'téénu yā Ndyuūs ní caⁿ'a yā 'tíícā: Aleluya. Dích'εεtε yú Ndyuūs.

5 Ní ch'iindiveeⁿ 'áámá nduudu yeⁿ'e trono miiⁿ chi ngaⁿ'a 'tíícā:

Nducyáácá nī canéé chi dich'εεtɛ́ nī Ndyuūs yeⁿ'e yú. Ndís'tiī chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ nī ndúúcū tanáⁿ'a nī, nducyaaca nī chi dichíí'vε nī Ndyuūs ní 'va'á nī yeⁿ'e yā.

'Viicu yeⁿ'ē chi ch'iindivaacú 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī

6 Ní táámá vmnéⁿ'ēe ch'iindiveeⁿ 'áámá nduudu yeⁿ'ē n'deee n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā chi n'gεεcú naachí 'yaaⁿ n'dáí nuūⁿnīⁿ ní tan'dúúcā chi n'gεεcu diituu n'dáí daavi. Ní ngaⁿ'a yā:

Aleluya. Dich'εεtε yú Ndyuūs ti Señor yeⁿ'e yú, Ndyuūs yeⁿ'e yú chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder nduucú yā 'āā ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū.

7 Maaⁿ ní yeenu taavi yú ní vɛ́ɛ́ vaadī yeenú nanáaⁿ yú ní caⁿ'a yú chi ch'εεtε taavi ca Ndyuūs ti ndaā tiempo chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī ní 'caandavaacú yā. Ní n'daataá yeⁿ'e yā 'āā vɛ́ɛ́ yaaⁿ tá. N'daataá miiⁿ ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Cristo.

8 Ní ca'á yā n'daataa yeⁿ'e yā 'áámá vestido chi yeⁿ'e lino chi yaⁿ'ai chíí'vē chi dεεvε ní cuɛ́ɛ̄.

Ní tiīnūuⁿ lino miiⁿ ní chííⁿ chi vida chi n'dai taavi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs.

9 Tuu'mi ní ángel chi candɛ́ɛ yā 'úú caⁿ'a
yā chii yā 'úú. Díí, Juan, dingúuⁿ di 'tíícā:
Dɛ'ɛ chúúcā n'dai cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi
'áámá 'caí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cuchií yā
naachi 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī 'caan-
davaacú yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ che'e nguiinú
yā yeⁿ'e 'viicu miiⁿ. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā
chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní yeⁿ'é Ndyuūs ní
cuaacu.
10 Ní 'úú chiintii'yá na ca'a ángel miiⁿ chi
dich'ɛɛté ángel miiⁿ. Ní caⁿ'a yā: Nguɛ́ɛ́
'tíícā diiⁿ di. 'Úú ntúūⁿ dichii'vɛ́ Ndyuūs
tan'dúúcā díí ndúúcū hermanos yeⁿ'ē di
dichíí'vɛ nī Ndyuūs ní ngaⁿ'a nī nduudu
cuaacu yeⁿ'e Jesucristo. Dii, cu'téénu di
Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu
cuaacu yeⁿ'é Cristo ní ngaⁿ'á yā cáávā chi
Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chiiⁿ chi
ngaⁿ'á yā.

*Ye*ⁿ'e 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi canduú yā
'yuūdūu cuɛ́ɛ̄
11 Tuu'mi ní n'diichí chi canda'āī va'ai
chɛɛti nguuvi ní can'dáā 'áámá 'yuūdūu
cuɛ́ɛ̄. Ní Cristo chi canduú yā 'yuūdūu
miiⁿ chi duuchí yā ní 'Áámá N'daacā N'dai
yā ní Cuaacú yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní diíⁿ
yā tanducuéⁿ'ē chi cuaacu taachi diíⁿ yā
caandaá ní n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ. 12 Ní nduutinaáⁿ yā miiⁿ ní tan'dúúcā
nguuchi yaⁿ'ā, 'tíícā nduutinaáⁿ yā. Ní
canéé n'deee n'dáí coronas na tiíⁿ yā. Ní
canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi yā chi mar
'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguɛ́ɛ́ n'diichí yā. Dámaāⁿ
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ deenú yā dɛ'ɛ̄ chi duuchí yā.
13 Ní catecaí yā chi canuuⁿ yā ndiituú yúúúⁿ.
Ní chi duuchí yā ní Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.
14 Ní cuaaⁿ daamí yā ní n'dáa n'deee n'dáí
soldados yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
catecaí yā chi lino chi yaⁿ'ai chíí'vɛ̄ chi
cuɛ́ɛ̄ ní dɛɛvɛ. Ní soldado candúu ntúuⁿ
yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄ yeⁿ'e yā. 15 Ní na cheendí
Cristo can'daā 'áámá machete nduu 'uūvī
lados 'caāiⁿ. Ní ndúúcū chuū n'nuū cá'ai yā
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones. Tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ
ntiiⁿnyúⁿ yā diituú yeⁿ'e naciones ndúúcū
'áámá nduucu cūū. Ní ngii ca'a yā lugar
chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ sta'á yā vino chi nuūⁿnīⁿ
yeⁿ'e n'gui'i uvas chi 'iiⁿ'yāⁿ dinde'éí yā
ndúúcū ca'á yā. Ní Cristo ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ chi cu'u yā vino miiⁿ chi castigo yeⁿ'e
vaadī taaⁿ yeⁿ'é Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē
poder chi vɛ́ɛ́ ní yeⁿ'e yā. 16 Ní canéé nguūⁿ
na vestido yeⁿ'e yā ní na 'diiⁿ'má yā chi
duuchí 'cūū: Rey ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē
reyes chi vɛ́ɛ́, Señor 'iiví yā ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e
nducyaaca señores 'iivi chi vɛ́ɛ́.
17 Ní cuayiiví nūuⁿ n'diichí 'aama án-
gel cheendii yā vmnaaⁿ 'yáⁿ'ā. Ní ángel
miiⁿ yuudu n'dáí n'gai yā ní caⁿ'a yā chii
yā nducyaaca 'iiti chi ngaá tī nánguuvi:
Ndís'tiī 'iiti s'eeⁿ cuchií nī ní nduuvidaamá
nī chi cheⁿ'e nguiinú nī chi yeⁿ'ē 'viicu
yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ. 18 Cuchií nī ní
che'é nī yuutɛ yeⁿ'e reyes ndúúcū yuutɛ
yeⁿ'ē capitanes ndúúcū yuutɛ yeⁿ'e saⁿ'ā
chi vɛ́ɛ́ ca fuerzas yeⁿ'e yā ndúúcū yuutɛ
yeⁿ'e 'yuūdūu ní yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ
chi snduú yā 'yuūdūu ndúúcū yuutɛ̄ yeⁿ'e
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi libre yā ní
'iiⁿ'yāⁿ chi esclavo yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.
19 Tuu'mi ní n'diichí 'iiti monstruo chi
ch'ɛɛtɛ ca ndúúcū reyes yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
ndúúcū soldados yeⁿ'é yā chi nduuvidaamá
yā ndúúcū 'iiti miiⁿ chi diíⁿ yā caandaá
ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi canduú yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄
miiⁿ ndúúcū soldados yeⁿ'é yā. 20 Ní 'iiⁿ'yāⁿ
miiⁿ chi canduú yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄ miiⁿ sta'á
yā monstruo miiⁿ chi 'iiti preso tī. 'Tiicá
ntúūⁿ sta'á yā chi preso sa 'áámá saⁿ'ā chi
ngaⁿ'a sa chi profeta sa, ní nguɛ́ɛ́ profeta
sa. Naati saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa señas ndúúcū
vaadī n'gíínūu ní chinnche'éí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi
canéé ndúúcū sello yeⁿ'é tī na cuerpo yeⁿ'é
yā. Ní i'téénu yā 'iiti santo yeⁿ'é tī. Níícú
nduu 'uuví sa chi preso sa, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
sta'á yā nduu 'uuví sa neⁿ'e chi canduuchi
sa ní chin'dáá nuúⁿ yā nduu 'uuví sa na
nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'e ngiichi yaⁿ'ā chi ngiichi
ndúúcū tuūu chi azufre. 21 'Áámá yā ndúúcū
machete 'uuvi lados 'caāiⁿ chi canéé na
cheendí yā chi canduú yā na 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄
ch'iiⁿ'núⁿ yā tanáⁿ'ā soldados yeⁿ'e 'iiti
monstruo. Ní nducyaaca 'yáádá che'é tī
nducuéⁿ'ē yuūtɛ̄ yeⁿ'e soldados ní chiitu
'yáádá s'éénⁿ yeⁿ'e yúútɛ̄ yeⁿ'e yā.

20

*Ye*ⁿ'e mil nduūyū
1 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chi
cuch'éeⁿ yā yeⁿ'e va'ai chɛɛti nguuvi ní
ndɛɛ́ yā na ta'a yā llave yeⁿ'e yiivɛ yáⁿ'āa
ndúúcū 'áámá cadena ch'ɛɛtɛ ca. 2 Ní ángel
miiⁿ sta'á yā 'iiti dragón chi cúú miiⁿ chi

caneé tī ndii tiempo chi chó'ōo chi nguuvi diablo o yáánn'guiinūun chi Satanás. Ní ángel miin dichiichí yā 'iiti dragón miin ndúúcū cadena ch'εεtε ca. Ní caneé tī 'tíícā chεεti 'áámá mil nduūyū. 3 Ní ángel miin chin'dáá nuún yā 'iiti dragón miin na yiivε yánn'āa naachi canee chiichí tī. Ní nan'gaadí yā cheendi va'ai yenn'ē. Ní s'neén yā 'áámá sello vmnaan cheendi va'ai miin. Ní 'iiti dragón miin 'āā ntéé cuuvi cannche'éí tī 'iinn'yān yenn'e naciones ndíí 'cuiinu 'áámá mil nduūyū. Ní cuayiivi ní canéé chi n'daatií yā 'iiti dragón miin 'áámá tiempo 'líín nūun.

4 Ní cuayiivi ní n'diichí tronos ní 'iinn'yān véε yā na tronos. Ní 'áámá 'iinn'yān ca'á yā poder 'iinn'yān s'een chi diín yā juzgar 'iinn'yān. Ní n'diichí almas yenn'e 'iinn'yān ndi-itaá daandu yā ti cann'a cuaacú yā yenn'e Jesucristo. Ní cann'a ntúun yā nduudu cuaacu yenn'é Ndyuūs. 'Iinn'yān s'een nguéé chi'téénu yā 'iiti monstruo miin, ní nguéé chi'téénu yā 'iiti santo yenn'é tī. Ndíí nguéε ndúú ca'a yā lugar 'iiti monstruo miin chi s'neén tī sello yenn'é tī nchεεtε yā o ta'á yā. Ní 'iinn'yān s'een ch'εεtinduuchí ntuun yā ní ngann'a ntiinnyún yā dáámá ndúúcū Cristo chεεti 'áámá mil nduūyū. 5 Chuū miin ní vmnáán vmnaan chi 'iinn'yān s'een nanduuchí ntuun yā naati tánn'ā 'iinn'yān chi n'díi yā nguéé nduuchí ntúun yā ndíí chi chó'ōo 'áámá mil nduūyū miin. 6 Dε'ε chúúcā yeenú 'iinn'yān chí yenn'é Ndyuūs, 'iinn'yān chi vmnáán vmnaan cann'á yā ch'εεtinduuchí ntuun yā yenn'ē nguaan tinánn'ā. Maan ní ndii chíín ndii 'úúví cuuvi 'cuūvi 'iinn'yān nguéé véé poder yenn'e chi tuneen 'iinn'yān s'een chi 'cuūvi yā. Ní 'iinn'yān s'een ní cuuvi chiiduú s'een yenn'e Ndyuūs ní yenn'e Cristo ní caann'man ntiinnyún yā dáámá ndúúcū Cristo chεεti 'áámá mil nduūyū.

7 Ní taachi ch'iinu 'áámá mil nduūyū miin n'daatií yā yáánn'guiinūun chí ndíchiichi sa ní cuchεε sá yenn'e yiivéε chi vácūū naachi canée sa. 8 Ní cann'a sa chiica sa chi cannche'ei sa 'iinn'yān yenn'e naciones yenn'e núúnmán ínn'yeendī chi 'iinn'yān s'een cann'á yā lado yenn'ē sa. Ní cannche'ei sa rey Gog ndúúcū yáān Magog chi yáān yenn'e yā. Ní nadidáámá sá nducyaaca 'iinn'yān chi diin sa caandaá. Ní 'iinn'yān s'een ndúúcū sa ní n'deee n'dáí yā tan'dúúcā yann'ā ndúútīi yenn'ē yíícú. 9 Ní 'iinn'yān s'een cuenn'é yā nuunman inn'yeendī ní cuaan diituu ní nuunman ndiivi yenn'e campamento yenn'e 'iinn'yān chi yenn'é Ndyuūs ní yenn'e yáān Jerusalén chi Ndyuūs neené nenn'e. Ní Ndyuūs dicho'ó yā chi chingéē nguuchi yann'ā yenn'ē na va'ai chεεti nguuvi. Ní 'iinn'yān s'een ngiichi ndúúcū nguuchi yann'ā miin ní di'cuiinú yā. 10 Ní yáánn'guiinūun miin chi diablo chi chinnche'ei sá 'iinn'yān, 'áámá yā chin'dáánuún yā sann'ā miin ndii nuūnnīn'yann'ā chi ngiichi ndúúcū tuūu azufre naachi 'āā chin'dáánuún yā 'iiti monstruo miin ndúúcū profeta chi nguéé cann'a yā nduudu cuaacu. Ní 'cueenú yā cuuvi na lugar miin ndii nguuvi ndíí n'gaan. Ní cuenn'e daānman ní 'cueenú yā cuuvi.

*Cristo n'diichí yā nuu*nndi yenn'e 'iinn'yān taachi ch'iindí yā na trono cuéē yenn'e yā

11 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá trono chi ch'εεtε ní cuéē ní 'áámá 'iinn'yān véε yā na trono miin. Ní na yánn'āa ndúúcū nanguuvi cuenn'e yenn'ē nanáan yā. 'Āā ntéé mar táámá lugar naachí cuuví cuεεtineē na yánn'āa ndúúcū nanguuvi. 12 Ní n'diichí 'iinn'yān s'een chí n'dīi yā, tinánn'ā chi n'gεεtε yā chi ngann'a ntiinnyun yā ndúúcū tannánn'ā tinánn'ā. Nducyaaca yā ní chεεtíndii yā nanáán Ndyuūs. Ní Ndyuūs nan'guaán yā libros yenn'e yā. Ní nan'guaán yā táámá libro chí libro yenn'e vida cuenn'e daānman. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuunndi yenn'e tinánn'ā s'een yenn'é dendu'ū chi caneé nguūn na libro s'een tan'dúúcā chi diín yā. 13 Ní 'iinn'yān chi ch'īi yā nguaan nuūnnīn'yann'ā ní nan'dáa yā. Ní tannánn'ā chi snuú yā na lugar yenn'e 'iinn'yān chi n'díí ní nan'dáa yā. Ní Cristo n'diichí yā nuunndi yenn'e ca'áámá ca'aamá yā tan'dúúcā chi diín yā. 14 Tuu'mi ní vaadī n'gii ndúúcū lugar yenn'ē ndúúcū 'iinn'yān chi n'díí yenn'e 'áámá yā cannuún yā ná nuūnnīn'yann'ā chí ngiichi. Ní nuūnnīn'yann'ā chi ngiichi miin, chíín chí ndíí 'úúví vaadī n'gii ní yenn'é 'iinn'yān chi n'díi yā. 15 'Áámá 'iinn'yān chin'dáá nuun yā na nuūnnīn'yann'ā chí ngiichi miin nducyáácá 'iinn'yān chi nguéé canee n'guūn chi duuchi yenn'e yā na libro yenn'e vida cuenn'e daānman.

21

*Ye*nn'e va'ai chεεti nguuvi ngai ndúúcū inn'yeendī ngai

1 Maaⁿ ní n'diichí táámá va'ai chɛɛti nguuvi chi ngai ndúúcū 'áámá yáⁿ'āa chí ngai ti va'ai chɛɛti nguuvi chi vmnááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ndúúcū yáⁿ'āa chi vmnááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní chó'ōo yeⁿ'ē. Ní 'tiicá ntúūⁿ 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 2 Ní 'úú, Juan, n'diichí yáāⁿ chi dɛɛvɛ chi yáāⁿ Jerusalén chí ngai chí chiīcā yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi naachi canéé Ndyuūs. Ní yáāⁿ miiⁿ ní yɛɛvɛ taaví tan'dúúcā 'aama n'daataá chi caama 'caandavaacu tá ní dɛɛvɛ idiiⁿ tá ndúúcu tá cáávā novio yeⁿ'e tá. 3 Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi chi caⁿ'a 'túúcā: Cuin'diichí nī maaⁿ. Va'ai yeⁿ'e Ndyuūs ní canee ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs canée yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs canée yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā. Ní maááⁿ Ndyuūs miiⁿ ní cuuvi Ndyuūs yeⁿ'é yā. 4 Ndyuūs didɛɛvé yā nuūⁿnīⁿ nduutinaáⁿ yā yeⁿ'e nduutináaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'cuūvi yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi ya'ai ca yā ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuɛɛcu yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'cueenú yā cuuvi ti dendú'ū yeⁿ'e cuááⁿ vmnaaⁿ 'āā chó'ōo.

5 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chi vɛ́ɛ yā na trono miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī n'diichí nī. 'Úú ní diíⁿ tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi nduuví ngai. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'úú: Dii, Juan, dingúuⁿ di nduudu s'eeⁿ ti nduudu s'eeⁿ ní nduudu cuaacu. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā nduudu s'eeⁿ.

6 Cuayiivi caⁿ'a yā chii yā 'úú 'tíícā: 'Úú dīn'daí nducuéⁿ'ē. 'Úú ní yeⁿ'e cuaaⁿ naachi ínga'ā ní ndíí cuaaⁿ ná 'cuiinu tan'dúúcā letras A ndíí Z yeⁿ'e alfabeto. 'Iiⁿ'yāⁿ chi yaaca yā 'úú ní ca'á nuūⁿnīⁿ chi cu'u yā tanducuéⁿ'ē chi neⁿ'é yā ní nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā cáávā nuūⁿnīⁿ miiⁿ chi vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 7 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchɛ́ɛ yā yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē 'úú ní ca'á tanducuéⁿ'ē chuū chi cuuvi yeⁿ'é yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs yeⁿ'e yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi daiyá. 8 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí 'va'a yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguɛ́ɛ i'téénu yā o 'iiⁿ'yāⁿ chi nguɛ́ɛ neⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá o isaⁿ'ā chi nguɛ́ɛ yeⁿ'e yā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nadiiⁿ dendu'ū yeⁿ'e ngaatu, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā santos chi ídolos, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yaadí yā, nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní canéé chi caⁿ'á yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chi ngiichi ndúúcū yaⁿ'ā ní ndúúcū tuūu azufre. Chuū ní chiiⁿ chii ndii 'uūvī cúúví 'cuūvi yā.

Yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén chí ngai

9 Tuu'mi ní ndaā nanááⁿ 'úú 'áámá chɛɛ ángel naachi ndɛ̄ɛ̄chɛ yā chí vɛ́ɛ́ 'cuūtií yeⁿ'é yā, 'cuūtií s'eeⁿ ndúúcū ndɛ̄ɛ̄chɛ̄ vaadī ya'ai yeⁿ'e cuaaⁿ na 'cuiinu. Ní caⁿ'a yā chii yā 'úú: Díí, Juan, cuchíi di 'muuⁿ ni 'úú 'cuuⁿ'míⁿ dii du'u chi novia chi n'daataá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī.

10 Ní chuū ní yeⁿ'e chi n'diichí taachi caneé maaⁿ poder yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Angel candɛ́ɛ yā 'úú naachi vɛ́ɛ́ 'áámá yiīcū ch'ɛɛtɛ ní yaacu. Ní ch'iⁿ'í yā 'úú yáāⁿ ch'ɛɛtɛ ní dɛɛvɛ chi nguuvi Jerusalén chi cuch'ééⁿ yeⁿ'e na va'ai chɛɛti nguuvi yeⁿ'e nanááⁿ Ndyuūs. 11 Yáāⁿ miiⁿ ní dɛɛvé ngii ndúúcū yeⁿ'é Ndyuūs chi dɛɛvé ngii. Ní dɛɛvé ngii yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní tan'dúúcā 'áámá tuūu chi yaⁿ'ai chíí'vē chi tan'dúúcā tuūu jaspe chí dɛɛvé tan'dúúcā cristal. 12 Ní vɛ́ɛ́ 'áámá nchɛ̄ɛ̄tī nuuⁿmaⁿ ndiivi na yáāⁿ miiⁿ ndúúcū ndichúúví cheendi va'āī ch'ɛɛtɛ yeⁿ'ē. Ní vɛ́ɛ́ ndichúúví ángeles 'áámá 'áámá yā ní nguaindaí yā 'áámá 'áámá cheendi va'āī ch'ɛɛtɛ miiⁿ. Ní chi duuchi chi canéé nguūⁿ vmnaaⁿ ca'áámá ca'áámá cheendi va'ai ch'ɛɛtɛ miiⁿ ní 'áámá yeⁿ'e chi duuchi yeⁿ'e chi ndu'u ndichúúví tribus yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel chi judíos. 13 Ní vɛ́ɛ́ 'iinū cheendi va'āī n'gɛɛtɛ 'áámá 'áámá lado yeⁿ'ē yáāⁿ miiⁿ. Cuaaⁿ naachí can'daā 'yáⁿ'ā vɛɛ 'iīnū cheendi va'āī. Ní cuaaⁿ na 'niiⁿnuⁿ vɛ́ɛ́ 'iīnū cheendi va'āī, ní cuaaⁿ ndiiyā vɛ́ɛ́ 'iīnū cheendi va'āī, ní cuááⁿ na ngiiya 'yáⁿ'ā vɛ́ɛ́ 'iinū cheendi va'āī. 14 Ní cimiento yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ vɛ́ɛ́ ndichúúví tuūu chi cimiento yeⁿ'ē. Ní chi duuchi yeⁿ'e ndu'ū ndichuuví apóstoles yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti cuūchī, 'áámá 'áámá chi duuchí yā canéé nguūⁿ vmnaaⁿ 'áámá 'áámá tuūu miiⁿ.

15 Ní ángel miiⁿ chi ngāⁿ'a yā ndúúcū 'úú ndɛɛ yā 'áámá tááⁿ ndúú yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ chi dicaadí yā yáāⁿ miiⁿ ndúúcū cheendi va'āī ch'ɛɛtɛ miiⁿ yeⁿ'ē ndúúcū nchɛ̄ɛ̄tī miiⁿ yeⁿ'ē. 16 Ní yáāⁿ miiⁿ ní cuadrada ní chi ch'ee'nuu dáámá nūuⁿ ndúúcū chi ch'eēnūu. Ní ángel miiⁿ ní dicaadí yā yáāⁿ miiⁿ ndúúcū nduu yeⁿ'e 'dííⁿnguāaⁿ. Ní caadi yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní 'uūvī mil canéé 'uūvī cientos kilómetros yeⁿ'ē. Ní chí

ch'ee'nuu miiⁿ ní chi ch'eēnūu ní chi yaacu yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'āā daamá nūuⁿ. [17] Ní ángel miiⁿ dicaadí yā nanchɛ̄tī miiⁿ. Ní ngíí 'iinū ngɛɛcu cuūuⁿ metros chi ángel miiⁿ dicaadí yā. Ní caadí miiⁿ ní dáámá ndúúcū caadí yeⁿ'e chi caadí 'iiⁿ'yāⁿ chi snee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

[18] Ní nchɛ̄tí miiⁿ ní chin'dai ndúúcū tuūu jaspe. Ní yáāⁿ miiⁿ ní chin'dai yeⁿ'e dámaāaⁿ 'dííⁿnguāaⁿ puro. Ní tan'dúúcā chi 'nááⁿ vidrio dɛɛvɛ, 'tíícā yáāⁿ miiⁿ. [19] Cimiento yeⁿ'e nchɛɛtī miiⁿ ndíí adornado ndúúcū tanducuéⁿ'ē tuūu chí yaⁿ'ai chíí'vɛ̄. Cimiento chí vmnááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e tuūu jaspe, ndii chííⁿ ndii 'uūvī miiⁿ ní yeⁿ'e tuūu zafiro, ndii chííⁿ ndii 'íínú miiⁿ ní yeⁿ'e tuūu ágata ní ndii chííⁿ ndii cuūuⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e tuūu esmeralda. [20] Ndii chííⁿ ndii nyuⁿ'u miiⁿ ní yeⁿ'ē tuūu ónice, ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ miiⁿ ní yeⁿ'ē tuūu cornalina, ní ndii chííⁿ ndii ndɛ̄chē ní yeⁿ'e tuūu crisólito, ní ndii chííⁿ ndii niiⁿniⁿ ní yeⁿ'e tuūu berilo, ní ndii chííⁿ ndii nuuⁿ ní yeⁿ'e tuūu topacio, ní ndii chííⁿ ndii ndiichi ní yeⁿ'e tuūu crisoprasa, ní ndii chííⁿ ndicháámá ní yeⁿ'e tuūu jacinto, ní ndii chííⁿ ndichúúví ní yeⁿ'e tuūu amatista. [21] Ní ndu'u ndichúúví cheendi va'āī n'gɛɛtɛ miiⁿ ní ndiichúúví perlas. Ní ca'áámá ca'áámá cheendi va'āī ch'ɛɛtɛ miiⁿ ní 'áámá perla nūuⁿ. Ní yúúní ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ dámaāⁿ 'dííⁿnguāaⁿ puro ní dinááⁿ tan'dúúcā vidrio dɛɛvɛ.

[22] Ní 'úú nguɛ́ɛ́ n'diichí mar 'áámá yaācū na yáāⁿ miiⁿ ti Señor chi Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder yeⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'uuuⁿ chi Ndyuūs chi yaācū yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. [23] Ní yáāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'e 'yáⁿ'ā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iiyū chi dɛɛvɛ yeⁿ'ē ti Ndyuūs chi dɛɛvɛ ngii ní dɛɛvɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ, ní 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti cuūchī ní dɛɛvɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. [24] Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nadanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e naciones chiicá yā ná dɛɛvɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní reyes yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū ndɛ́ɛ yā ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e maáⁿ yā ndúúcū honra yeⁿ'e maáⁿ yā nduucú yā ndii yáāⁿ miiⁿ. [25] Ní cheendi va'ai n'gɛɛtɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ nguɛ́ɛ́ nduudi núúⁿmáⁿ nguuvi. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ n'gaaⁿ miiⁿ. [26] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e naciones yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndɛ́ɛ́ yā yeⁿ'ē chi ch'ɛɛtɛ ndúúcū honor yeⁿ'e naciones yeⁿ'é yā. [27] Nguɛ́ɛ́ cuuvi cundaā na yáāⁿ miiⁿ dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a yā nduudu yaadi. Dámaāⁿ cundaa 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé nguūⁿ chi duuchi yā na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi ndɛ́ɛ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī.

22

[1] Tuu'mi ní ángel miiⁿ ch'iⁿ'i yā 'úú 'áámá yíícú dɛɛvɛ naachi canéé nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní dɛɛvɛ́ tan'dúúcā cristal ní ican'daā yeⁿ'e trono yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū trono yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī. [2] Ní náávtaⁿ'a yeⁿ'e yúúní ch'ɛɛtɛ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní nduu 'úúví lado yeⁿ'e yíícú mííⁿ cáta'ai yáⁿ'á yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi ngii ndu'ū ndichúúví naaⁿ n'gui'i. Ni ca'aama 'ííyú ní ngii 'áámá 'áámá naaⁿ n'gui'i yeⁿ'ē. Ní tá'ā yáⁿ'á miiⁿ chííⁿ chi diiⁿ chi nduūvā yeⁿ'e vaadī ya'ai yeⁿ'e naciones. [3] 'Āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá dendu'ū miiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi condenado chi canéé na yáāⁿ miiⁿ. Trono yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū trono yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī canéé na yáāⁿ miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs canée yā miiⁿ. [4] Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní snaáⁿ yā naáⁿ Ndyuūs ní canéé nguūⁿ chi duuchi Ndyuūs nchɛɛté yā. [5] Ní nguɛ́ɛ́ cuuví n'gaaⁿ yáāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'gɛɛtinée yā miiⁿ nguɛ́ɛ́ neⁿ'é yā mar 'áámá dɛɛvɛ yeⁿ'e lámpara ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ yeⁿ'e 'yáⁿ'ā caati 'iivú Ndyuūs ngíí dɛɛvɛ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ tan'dúúcā reyes.

*Tiempo taachi cuchií Jesucristo ní 'āā canéé niiⁿ*nuúⁿ

[6] Cuayiivi miiⁿ ní ángel caⁿ'á yā chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní nduudu cuaacu. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téénu yā nduudu miiⁿ. Señor chi maaⁿ Ndyuūs yeⁿ'e espíritus yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā, maáⁿ yā dicho'ó yā ángel yeⁿ'e yā chi ángel 'cuuⁿ'míⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs dendu'ū chi 'āā canéé chi chó'ōo ní 'āā snee niiⁿnuúⁿ.

[7] Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tiī. 'Caandiveéⁿ nī. 'Úú ní ndaá nuuⁿ. Dɛ'ɛ chúúcā yeenu 'iiⁿ'yāⁿ chi 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs, nduudu chi canéé nguūⁿ na libro 'cūū.

[8] 'Úú, chi Juan, ch'iindiveéⁿ ní n'diichí dendú'ū chi 'túúcā. Ní cuayiivi chi n'diichí

ní ch'iindiveé^{n} chuū, candiitin'dií ná ca'a
ángel chi ch'i^{n}'i yā 'úú dendu'ū chi 'túúcā
chi ne^{n}'é i'teenú ángel mii^{n}. [9] Naati án-
gel mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā 'úú: Nguéɛ́ dii^{n}
di 'tíícā. 'Úú ntúū^{n} dichii'vé Ndyuūs
tan'dúúcā dii ndúúcū hermanos ye^{n}'e di
chi nga^{n}'á yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū nducyáácá yā chí 'caandiveé^{n} yā
nduudu cuaacu chi canéé nguū^{n} na libro
'cūū. Díí, cu'téénu di Ndyuūs.

[10] Ní ángel mii^{n} ní ca^{n}'a ntúu^{n} yā chii
yā 'úú: Nguéɛ́ cunuu^{n} n'dé'ei di nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs chi canéé nguū^{n} na
libro 'cūū caati tiempo ye^{n}'e dendú'ū chi
'túúcā 'āā snee nii^{n}nuú^{n}. [11] Maa^{n} ní cu'née^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ n'daacā idií^{n} yā chi
'tíícā dií^{n} yā. 'Tiicá ntúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
nadacadiinúú^{n} yā ye^{n}'e dendu'ū chi nguɛɛ
n'daacā, cu'née^{n} nī chi 'tíícā dií^{n} yā. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi din'daacá yā, cu'née^{n} nī chi dií^{n} yā 'tíícā.
'Ii^{n}'yā^{n} chi 'áámá dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs cu'née^{n} nī chi 'aama dií^{n} yā 'tíícā.

[12] 'Caandiveé^{n} nī chii^{n} chi ca^{n}'a Jesús.
'Úú ní núú^{n} nūu^{n} ndaá. Ní ndɛɛ́ premios
chi ca^{n}'á ca'á 'áámá 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} premios
chi tunee yā ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} chi ye^{n}'e yā.
[13] 'Úú ní 'ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n} ndíí naachi
'cuiinu. 'Úú ní caneé naachi chinga'ā ndíí
cuayiivi chí 'cuiīnū tan'dúúca letras ye^{n}'e
alfabeto A ndíí Z, 'tíícā 'úú, nga^{n}'a Jesús.

[14] Dɛ'ɛ chúúcā yeenu 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nandɛɛvɛ́ yā catecai yā caati cuuvi cuta'á yā
n'gui'i ye^{n}'ē yá^{n}'á ye^{n}'e vida, ní cuuví cun-
daa yā cheendi va'ai ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní cho'ó
yā cuaa^{n} chɛ̄ɛ̄tī va'ai chɛɛti nguuvi. [15] Naati
cuaa^{n} daami yáā^{n} mii^{n} ch'ɛɛtinée 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguéɛ́ chi'téénu yā Ndyuūs ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chí ngaatu, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí ca^{n}'á yā
ndúúcū ndaataá o isa^{n}'ā chi nguéɛ́ ye^{n}'é
yā, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi n'gii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n},
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā santos o ído-
los ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'a yā nduudu
yaadi.

[16] 'Úú Jesús idicho'ó ángel ye^{n}'é chi
caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā ye^{n}'e nducué^{n}'e cosas
chi 'túúcā nanáá^{n} ndís'tiī chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yaācū s'ee^{n}. 'Úú ní 'ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n}
ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e David 'úú. 'Úú ní 'íí^{n}nyú^{n}
chí ngíí dɛɛvɛ nguɛɛtiyaa^{n}.

[17] Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi ye^{n}'é Ndyuūs nga^{n}'a yā
'tíícā: Ndís'tiī cuchíi nī. Ní 'āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é ní
canéé chi caa^{n}'má^{n} yā: Cuchíi nī. Ní n'diī
chí yaaca nī cuchíi nī. Cuchíi nī ndúúcū
'āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā. Cuchíi
nī ní cu'u nī ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. Ní nguéɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cūndi'i ye^{n}'é nī
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

[18] 'Úú nga^{n}'á ngīi nduudu cuaacu ca'áámá
ca'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi n'giindiveé^{n} yā nduudu
ye^{n}'e dendú'ū chi canéé chi cuchiī chi canéé
nguū^{n} na libro 'cūū. Nduuti chi 'áámá
yā cu'nee^{n} ca n'deēe nduudú nguéɛ́ ti chi
canéé nguū^{n} na libro 'cūū Ndyuūs ca'á yā
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} castigo ye^{n}'e yā ye^{n}'e ndu-
cué^{n}'ē vaadī ya'ai chi canéé nguū^{n} na libro
'cūū. [19] Ní nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} divíi yā
na^{n}'a nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'e dendú'ū
chi cuchiī chi canéé nguū^{n} na libro 'cūū,
'tiicá ntúū^{n} Ndyuūs nadivíi yā parte chi
cuuvi ye^{n}'e yā ye^{n}'e libro ye^{n}'ē vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ndúúcū parte chí cuuvi ye^{n}'é yā
ye^{n}'e yáā^{n} chi dɛɛvɛ ye^{n}'e chi canéé nguū^{n}
na libro 'cūū.

[20] 'Ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a cuaacú yā dendu'ū
chi 'túúcā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nga^{n}'a yā: Cuaacu
níí^{n}nyu^{n} chí 'āā cuchii nuú^{n}. 'Tíícā cuuvi.
Cuchíi nī Señor Jesucristo.

[21] Ní maa^{n} ní Señor Jesucristo ye^{n}'e yú tée
yā ndís'tiī nducué^{n}'ē chi n'daacā ye^{n}'é yā, ní
caneé yā ndúúcū ndís'tiī. 'Tíícā cuuvi.